

CODEX[®]
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

MEMÒRIA DE LA
INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
AL SOLAR DEL MERCAT DE SANTA
CATERINA, CIUTAT VELLA
(BARCELONA, BARCELONÈS)

Codis: 68/99; 2/00; 120/00; 1/01; 7/02; 60/02;
62/03; 165/04

Dates de la intervenció: 1999 - 2004

VOL 1: Text

Autors:

Josefa Huertas Arroyo

Jordi Aguelo Mas

Ajuntament de Barcelona
MUSEU D'HISTÒRIA
DE LA CIUTAT

FOMENT / CIUTAT VELLA /

Mercats de Barcelona

Data de lliurament : Febrer de 2006

MEMÒRIA DE LA
INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
AL SOLAR DEL MERCAT DE SANTA
CATERINA, CIUTAT VELLA
(BARCELONA, BARCELONÈS)

Codis: 68/99; 2/00; 120/00; 1/01; 7/02; 60/02;
62/03; 165/04

Dates de la intervenció: 1999 - 2004

VOL 2: Text

Autors:

Josefa Huertas Arroyo

Jordi Aguelo Mas

Ajuntament de Barcelona
MUSEU D'HISTÒRIA
DE LA CIUTAT

FOMENT / *CIUTAT VELLA* /

Mercats de Barcelona

Data de lliurament : Febrer de 2006

CODEX[®]
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

MEMÒRIA DE LA
INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
AL SOLAR DEL MERCAT DE SANTA
CATERINA, CIUTAT VELLA
(BARCELONA, BARCELONÈS)

Codis: 68/99; 2/00; 120/00; 1/01; 7/02; 60/02;
62/03; 165/04

Dates de la intervenció: 1999 - 2004

VOL 3: Text

Autors:

Josefa Huertas Arroyo

Jordi Aguelo Mas

Ajuntament de Barcelona
MUSEU D'HISTÒRIA
DE LA CIUTAT

FOMENT / **CIUTAT VELLA**

Mercats de Barcelona

Data de lliurament : Febrer de 2006

CODEX[®]
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

MEMÒRIA DE LA
INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
AL SOLAR DEL MERCAT DE SANTA
CATERINA, CIUTAT VELLA
(BARCELONA, BARCELONÈS)

Codis: 68/99; 2/00; 120/00; 1/01; 7/02; 60/02;
62/03; 165/04

Dates de la intervenció: 1999 - 2004

VOL 4: Text

Autors:

Josefa Huertas Arroyo

Jordi Aguelo Mas

Ajuntament de Barcelona
MUSEU D'HISTÒRIA
DE LA CIUTAT

FOMENT / **CIUTAT VELLA**

Mercats de Barcelona

Data de lliurament : Febrer de 2006

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ
ARQUEOLOGICA AL SOLAR DEL
MERCAT DE SANTA CATERINA.
BARCELONA- CIUTAT VELLA.
BARCELONÉS.**

CODIS- 68/99; 2/00 ;120/00 ;1/01 ;7/02; 60/02; 62/03;165/04

Data de lliurament- desembre 2006

**Autors: Josefa Huertas Arroyo
Jordi Aguelo Mas**

Índex general de la memòria

- **VOLUM 1**

0. Crèdits

1. Introducció

2. Antecedents històrics.

2.1. Marc cronològic general

2.2. El convent de Predicadors de Santa Caterina

2.2.1. Fonts i problemàtica historiogràfica del conjunt.

2.2.2. Història del convent.

2.3. El mercat de Isabel II o de Santa Caterina

3. Antecedents arqueològics

3.1 Generals

3.2 Interior del Mercat de Santa Caterina.

4. Plantejaments i metodologia

5. Desenvolupament dels treballs

6. Resultats de l'excavació.

Descripció i evolució crono-estratigràfica

6.1. FASE I.

6.2. FASE II.

6.3. FASE III

- **VOLUM 2**

6.5. FASE V

6.6. FASE VI

Estudis específics de la fase VI

- El mon funerari al convent de Santa Caterina. (VOLUMS 3 i 4)

- El circuit de l'aigua al convent.

- Les vaixelles del convent.

6.7. FASE VII.

7. Interpretació i consideracions finals

8. Bibliografia

- **VOLUM 3.** El món funerari al convent de Santa Caterina. Part I
- **VOLUM 4.** El món funerari al convent de Santa Caterina. Part II
- **VOLUM 5.** Restauració
- **VOLUM 6.** Restauració
- **VOLUM 7.** Catàleg de materials arqueològics.

ANNEXES

Unitats estratigràfiques

VOLUM 8. Fitxes unitats estratigràfiques ZONA 1

VOLUM 9. Fitxes unitats estratigràfiques ZONA 2

VOLUM 10. Fitxes unitats estratigràfiques ZONA 3

VOLUM 11. Fitxes unitats estratigràfiques ZONA 3

VOLUM 12. Fitxes unitats estratigràfiques ZONA 4

VOLUM 13. Fitxes unitats estratigràfiques ZONA 5

VOLUM 14. Fitxes unitats estratigràfiques ZONA 6

VOLUM 15. Fitxes unitats estratigràfiques ZONA 6

VOLUM 16. Fitxes unitats estratigràfiques ZONA 7

VOLUM 17. Fitxes unitats estratigràfiques ZONA 7

VOLUM 18. Fitxes unitats estratigràfiques ZONA 8

VOLUM 19. Fitxes unitats estratigràfiques ZONA 8

Inventari de materials

VOLUM 20. Inventari materials ZONA 1.

VOLUM 21. Inventari materials ZONA 2.

VOLUM 22. Inventari materials ZONA 3.

VOLUM 23. Inventari materials ZONA 4.

VOLUM 24. Inventari materials ZONA 5.

VOLUM 25. Inventari materials ZONA 6.

VOLUM 26. Inventari materials ZONA 7.

VOLUM 27. Inventari materials ZONA 8.

Material fotogràfic

VOLUM 28a. Llistat de material fotogràfic

VOLUM 28a. Llistat de material fotogràfic

Planimetria

VOLUM 29. Llistat de planimetria.

VOLUM 30. Planimetria.

VOLUM 31. Planimetria.

VOLUM 32. Planimetria.

VOLUM 33. Planimetria.

VOLUM 34. Planimetria.

VOLUM 35. Planimetria. Dibuixos de camp, només a l'original.

VOLUM 36. Planimetria. Dibuixos de camp, només a l'original.

VOLUM 37. Planimetria. Dibuixos de camp, només a l'original.

VOLUM 38. Planimetria. Dibuixos de camp, només a l'original.

VOLUM 39. Planimetria. Dibuixos de camp, només a l'original.

VOLUM 40. Planimetria. Dibuixos de camp, només a l'original.

VOLUM 41. Planimetria. Dibuixos de camp, només a l'original.

Material fotogràfic

VOLUM 42. Material fotogràfic. Diapositives. 1 a 400. Només a l'original.

VOLUM 43. Material fotogràfic. Diapositives. 401 a 800. Només a l'original.

VOLUM 44. Material fotogràfic. Diapositives. 801 a 1200. Només a l'original.

- VOLUM 45.** Material fotogràfic. Diapositives. 1201 a 1600. Només a l'original.
- VOLUM 46.** Material fotogràfic. Diapositives. 1601 a 2000. Només a l'original.
- VOLUM 47.** Material fotogràfic. Diapositives. 2001 a 2400. Només a l'original.
- VOLUM 48.** Material fotogràfic. Diapositives. 2401 a 2800. Només a l'original.
- VOLUM 49.** Material fotogràfic. Diapositives. 2801 a 3200. Només a l'original.
- VOLUM 50.** Material fotogràfic. Diapositives. 3200 a 3600. Només a l'original.
- VOLUM 51.** Material fotogràfic. Diapositives. 3601 a 4000. Només a l'original.
- VOLUM 52.** Material fotogràfic. Diapositives. 4001 a 4400. Només a l'original.
- VOLUM 53.** Material fotogràfic. Diapositives. 4401 a 4800. Només a l'original.
- VOLUM 54.** Material fotogràfic. Diapositives. 4801 a 5200. Només a l'original.
- VOLUM 55.** Material fotogràfic. Diapositives. 5201 a 5600. Només a l'original.
- VOLUM 56.** Material fotogràfic. Diapositives. 5601 a 6000. Només a l'original.
- VOLUM 57.** Material fotogràfic. Diapositives. 6001 a 6400. Només a l'original.
- VOLUM 58.** Material fotogràfic. Diapositives. 6401 a 6800. Només a l'original.
- VOLUM 59.** Material fotogràfic. Diapositives. 6801 a 7146. Només a l'original.
- VOLUM 60.** Material fotogràfic. Fotografia paper. Només a l'original.
- VOLUM 61.** Material fotogràfic. Fotografia paper. Només a l'original.
- VOLUM 62.** Material fotogràfic. Fotografia paper i negatiu. Només a l'original.

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL
SOLAR DEL MERCAT DE SANTA CATERINA.
BARCELONA- CIUTAT VELLA. BARCELONÉS.
CODIS- 68/99; 2/00 ;120/00 ;1/01 ;7/02; 60/02;
62/03;165/04**

VOLUM I

Data de lliurament- desembre 2006

**Autors: Josefa Huertas Arroyo
Jordi Aguelo Mas**

INDEX DEL VOLUM 1

0. Crèdits.....	pàg.8
1. Introducció.....	pàg.11
2. Antecedents històrics.	
2.1. Marc cronològic general.....	pàg.15
2.2. El convent de Predicadors de Santa Caterina	
2.2.1. Fonts i problemàtica historiogràfica del conjunt.	pàg.19
2.2.2. Història del convent.....	pàg.23
2.3. El mercat de Isabel II o de santa Caterina	pàg.36
3. Antecedents arqueològics	
3.1 Generals.....	pàg.40
3.2 Interior del Mercat de Santa Caterina.	pàg.43
4. Plantejaments i metodologia.....	pàg.44
5. Desenvolupament dels treballs.....	pàg.52
6. Resultats de l'excavació.....	pàg.54
Descripció i evolució crono-estratigràfica.....	
6.1. FASE I. Introducció	pàg.61
Descripció de les restes.....	pàg.62
Interpretació.....	pàg.70
6.2. FASE II. Introducció	pàg.73
Descripció de les restes.....	pàg.75
L'estudi dels materials.....	pàg.85
Les marques	pàg.88
Interpretació.....	pàg.90
6.3.FASE III. Introducció	pàg.95
Descripció de les restes.....	pàg.96
Interpretació.....	pàg.190
6.4.FASE IV.Introducció	pàg.203
Descripció de les restes.....	pàg.204
Interpretació.....	pàg.257

CRÈDITS

- **Projecte de intervenció**

Servei d'Arqueologia del Museu de Història de la Ciutat del Institut de Cultura de Barcelona.

- **Autorització**

Direcció General de Patrimoni del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

- **Finançament**

Institut de Mercats de Barcelona
Foment de Ciutat Vella, S.A.

- **Direcció tècnica**

Josefa Huertas Arroyo
Jordi Aguelo i Mas

- **Coordinació de la intervenció arqueològica**

Servei d'Arqueologia del MHC-ICUB

- **Execució**

-Ferrovià- CODEX, S.C.C.L Arqueologia i Patrimoni. Campanya 1999

-SAPIC-CODEX, S.C.C.L. Arqueologia i Patrimoni. Campanyes 2000, 2001, 2002, 2003 i 2004.

- **Equip de la intervenció**

- Arqueòleg (campanya 2-00). Pere Lluís Artigas Conesa

Realització de la documentació planimètrica.

Coordinació dibuix de camp i delineació. Judit Vico Cortès

Topografia: Josep Maria Puche, Francisco Palma, Xavier Bayarri.

Equip de dibuix: Jordi Aguelo, Raul Balsera, Xavier Bayarri, Mireia Blesa, Xavier Carlús, Laia Creus, Mario Granollers, Josefa Huertas, Montserrat Inés, David Torres, Judit Vico, Miguel Angel Vílchez.

Delineació: Rosa Palau, David Torres.

Realització de la documentació fotogràfica

Josefa Huertas

Estudi de les fonts documentals

Jordi Aguelo

Realització del dibuix de material.

Miquel Caballero

Daniel Giner

Rosa Palau

José Miguel Soberón

Daniel Vázquez

- **Conservació i restauració.**

Coordinació de la conservació i restauració

Departament de conservació del Servei d'Arqueologia del MHCB-ICUB.

Execució

Abac, S.C.P

Restauradores

Sílvia Llobet

Gemma Torra

- **Personal en pràctiques**

Estudiants de l'escola de Restauració de Aiguablava.

Estudiants de la Universitat Autònoma de Catalunya. Professora- Dra. Isabel Rodà.

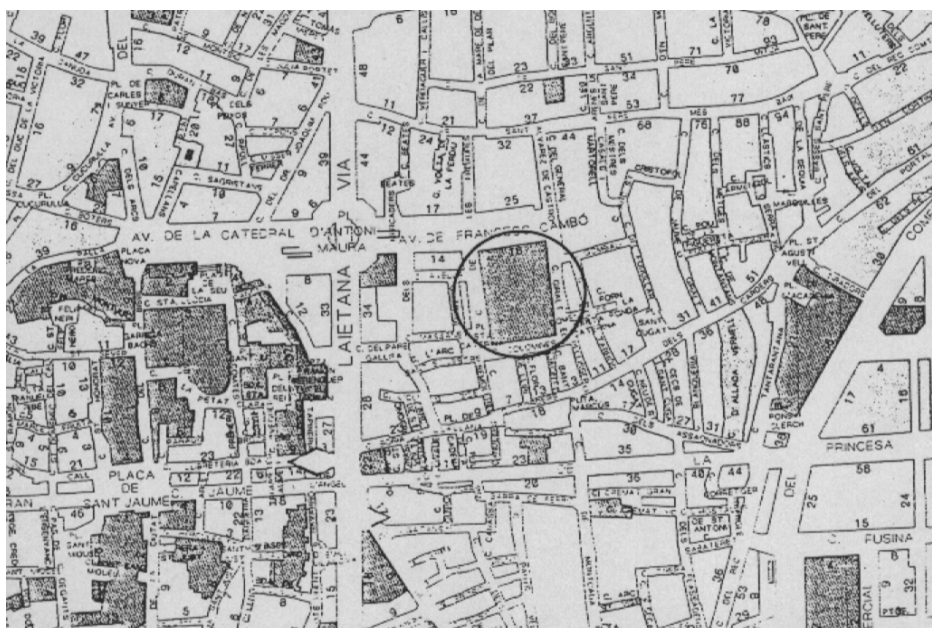
Volem agrair l'esforç de tot l'equip d'auxiliars i obrers que han fet possible l'excavació, i a les persones que han col·laborat en el decurs de la intervenció i molt especialment al senyor Alfred Llorer.

1.INTRODUCCIÓ

En aquesta memòria es presenten els treballs realitzats a l'interior del solar on s'ubica el mercat de Santa Caterina de Barcelona, portats a terme entre juny de l'any 1999 i juny del 2003, en diferents campanyes, amb un total de 7000 metres quadrats excavats.

La presentació de les diverses campanyes en una única memòria s'ha fet en funció del caràcter unitari de la intervenció malgrat els diferents hiatus entre campanyes condicionats, bàsicament, per la dinàmica de l'obra de construcció. Aquesta opció permet una millor lectura i comprensió del conjunt i ens ajuda a presentar els resultats en la forma extensa i aprofundida que aquesta intervenció necessita.

El mercat, situat a la zona oriental de la ciutat, concretament al barri de Santa Caterina de la ciutat de Barcelona, està delimitat per l'avinguda Francesc Cambó, els carrers Freixures, Colomines, Giralt El Pellisser i la plaça de Santa Caterina (Plantes de situació A-24 i A-25)

Situació del mercat dins de la trama urbana de la ciutat.

Històricament, el solar estava situat a l'interior del recinte emmurallat medieval i anteriorment al mercat havia estat ocupat pel Convent de Predicadors de Santa Caterina, datat entre el segle XIII i el segle XIX. D'altra banda, la pròpia dinàmica del poblament urbà i diferents actuacions arqueològiques prèvies feia preveure la possible localització de zones d'enterrament d'època romana (PUIG 1999) així com elements d'altres moments històrics.

La intervenció arqueològica està motivada per la reforma integral del mercat (mantenint la façana), que contempla dues plantes soterrànies, per situar els serveis comunitaris i del mercat, així com zona d'aparcament. El projecte arquitectònic és obra d'EMBT, arquitectes (Enric Miralles i Benedetta Tagliabue).

L'actuació arqueològica s'integra dins un projecte d'intervenció del Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat, amb l'autorització del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i finançament del Institut de Mercats de Barcelona i Foment de Ciutat Vella, S.A.

Aquest projecte s'ha desenvolupat en diferents fases. Anteriorment a l'enderroc del mercat es van realitzar: un estudi historiogràfic (CABALLÈ; GONZÁLEZ 1998. *El mercat i antic convent de Santa Caterina de Barcelona*), un aixecament planimètric del mercat a càrrec de l'empresa CAD quatre, així com una campanya de sondejos arqueològics (HUERTAS; MORER DE LLORENS 1999. *Memòria de la intervenció arqueològica al mercat de Santa Caterina - Barcelona, Barcelonès*) Posteriorment, es va realitzar l'excavació arqueològica en extensió de la qual es presenten els resultats.

Aquesta ha estat duta a terme, a la fase de l'any 1999, per l'empresa Ferrovià-CODEX, Arqueologia i Patrimoni, S.C.C.L, i l'empresa SÀPIC-CODEX, Arqueologia i Patrimoni, S.C.C.L a les fases del 2000, 2001, 2002 i 2003. Sota la direcció tècnica de Josefa Huertas Arroyo i Jordi Aguelo Mas.

Els treballs han permès documentar restes datades entre un moment prehistòric i l'actualitat, ampliant el coneixement històric del solar.

A la vista dels resultats de la recerca, el seu estat de conservació i de les necessitats urbanes del barri, per decisió de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya (juny de l'any 2000), es procedí al desmuntatge i l'estudi aprofundit de bona part de les estructures arqueològiques aparegudes, restant-ne conservat un sector per a finalitats museístiques. La zona de reserva arqueològica ocupa un total de 500 m² dels 7000 m² de solar afectat. Dins d'aquesta zona es conserva la capçalera i els tres primers trams de l'església, així com gran part de les construccions funeràries d'època romana (planta de la zona de reserva A-13) .

Vista de la zona de reserva preservada, després de la construcció de les pantalles del nou mercat.

Relació dels permisos:

Tots els permisos presentats a continuació es situen al solar del Mercat de Santa Caterina de J. Huertas Arroyo i J. Aguelo Mas, dins de les següents dates:

- Juny- juliol de 1999.
- 2 al 31 d'agost de 1999.
- 16 de setembre al 12 de novembre de 1999.
- 10 de gener al 31 de març del 2000.
- 18 d'octubre al 17 de novembre de 2000.
- 20 de novembre al 20 de desembre de 2000.
- 21 al 31 de desembre de 2000.
- 2 al 31 de gener de 2001.
- 1 de febrer al 15 de juny de 2001.
- 18 de juny al 2 de juliol de 2001.
- 3 de juliol al 3 de setembre de 2001.
- 28 d'agost al 21 de desembre de 2001.
- 6 de maig al 12 de juliol de 2002.
- 9 d'abril al 31 de maig de 2003.

Els permisos presentats a continuació estan a nom de Josefa Huertas Arroyo, de forma única:

- 28 de gener a l'11 de febrer de 2002.
- 2 al 20 de setembre de 2002. Vas funerari de Guillem Ramon de Sanscliment (UE 4132).
- 11 d'agost al 7 de setembre de 2004.

2. ANTECEDENTS HISTÒRICS

2.1 . Marc cronològic general

La zona oriental de la ciutat, on es situa el mercat de Santa Caterina, ha estat des de l'antiguitat un espai caracteritzat per estar delimitat per la riera de Merdança o riera de Sant Joan, que molt aviat, concretament al segle XI va estar canalitzada i desviada cap al Rec Comtal¹, que delimitava la zona pel seu costat est. Al sud, la Via Francesca marcava la diferència entre la zona de Ribera i els barris com podrien ser el de Santa Caterina o de Sant Pere, entre d'altres.

A l'època romana, la zona restava fora del recinte emmurallat de la colònia de Barcino i travessada per la Via Augusta (planta A-26). Com la zona al voltant de la muralla, probablement presentaria una ocupació suburbial relacionada amb diferents produccions i zones de necròpolis, com s'ha documentat en diverses intervencions a la ciutat (PUIG 1999; BELTRAN DE HEREDIA (dir) 2001). Aquesta darrera ocupació del territori està documentada des d'època baix imperial romana, i continuarà durant època tardana, amb la possible aparició de recintes de culte, com podria ser el localitzat a Antoni Maura (GRANADOS; RODÀ 1993)

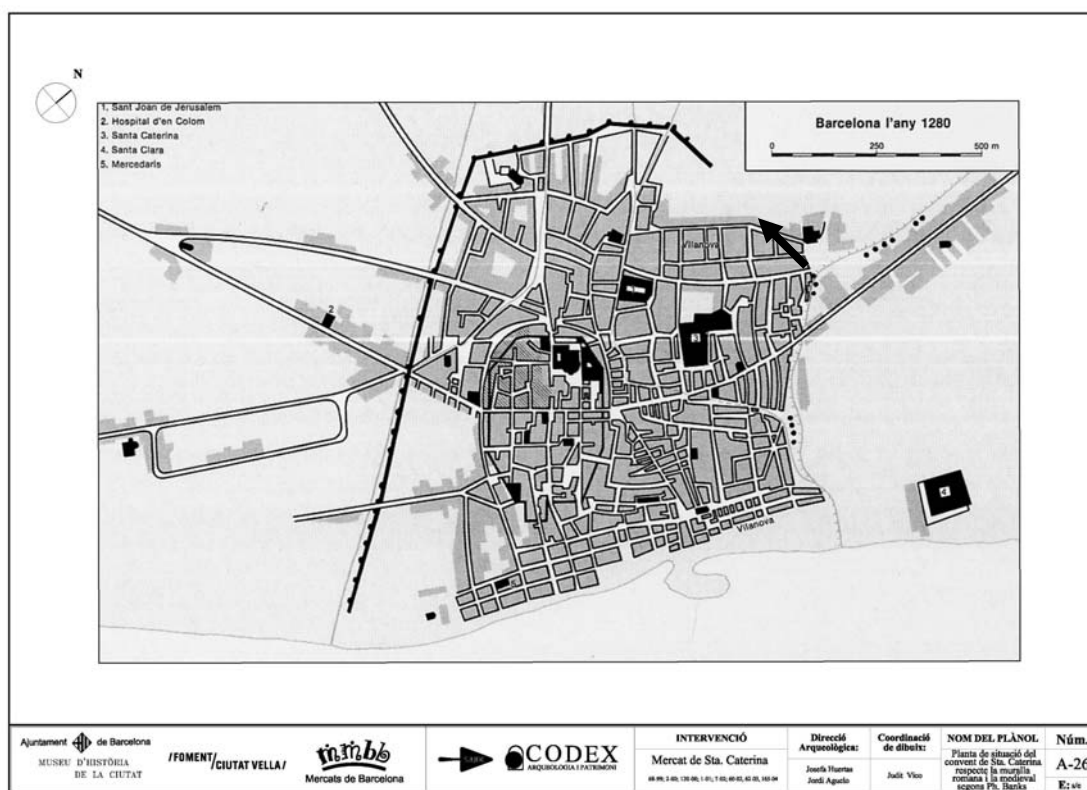
Restitució ideal de la ciutat romana en època baix-imperial (MHCB). La fletxa indica la zona on es situaria Santa Caterina.

¹ Sobre aquest tema remeten als articles: Banks (1992), Carreras i Candi (1916), Riba (1993) i Palet (1994).

A partir del segle IX la població es va ubicant a petits burgs al voltant de la muralla romana, encara en ús. Dins de la zona oriental es pot parlar, bàsicament, de dos nuclis: l'espai situat a ambdues bandes del camí que comunicava la porta de la muralla, situada a l'actual plaça de l'Àngel i Santa Maria del Mar (antigament Santa Maria de les Arenes) i, per altra banda, un altre focus important als voltants del monestir de Sant Pere de les Puelles (BANKS 1992).

Deixant de banda aquests sectors, no és fins a finals del segle XI- inicis del segle XII, quan es començà a ocupar la zona de forma més sistemàtica, els documents parlen de terrenys ocupats bàsicament per horts i diverses construccions. D'ençà d'aquest moment, la construcció serà més prolífica però sense els nivells que s'assolien a l'interior de la ciutat emmurallada.

A finals del segle XIII, amb la seva inclusió dins del recinte de la muralla de Pere III, va començar una època important amb l'edificació al carrer Montcada i voltants de palaus, així com l'assentament dels diversos ordes eclesiàstics establerts a la zona (atrets pels espais oberts encara existents), entre ells cal remarcar els dominics que fundaren el Convent de Santa Caterina, el conjunt d'edificis més gran relacionat amb els ordes religiosos a territori urbà. Les grans dimensions del convent va condicionar l'espai al seu voltant, conformant una gran illa dins del barri, amb diversos carrers que acabaven a la tanca d'aquest, dificultant el trànsit de persones.

La ciutat al 1280, amb la situació del convent de Santa Caterina (Banks, 1992). Plànol A-26

El primer gran canvi d'època moderna al sector oriental de la ciutat el trobem després de la Guerra de Successió, al 1714, quan Felip V va decidir construir la Ciutadella als terrenys ocupats a l'actualitat pel parc del mateix nom. La construcció de la fortalesa va provocar l'enderrocament d'una part important del barri de Ribera a la seva zona pròxima a Santa Maria del Mar (l'actual mercat del Born i rodalies), per tal de configurar una zona segura al voltant del recinte. Aquesta desaparició va comportar una major densificació als encontorns amb els conseqüents problemes per la població dels barris propers, com podria ser el de Santa Caterina, amb pujades de nivell dels edificis existents i la construcció dels arcs als carrers per aprofitar l'espai existent davant la negativa de la població desnonada de traslladar-se a les zones de la platja (fins a mitjans de segle no s'inicia el projecte de la Barceloneta) i del Raval (GARCIA, GUARDIA 1985:65 i ss)

Continuant en el temps, la següent reforma urbanística important està lligada al procés de desamortització, entre els anys 1835 i 1843, quan els béns de

molts ordes religiosos passaren a ser de l'Estat i es convertiren en espais d'ús públic o es van vendre a particulars. Fou un període d'un gran canvi per a la ciutat i sobre les runes dels convents, o aprofitant les seves estructures, es construïren mercats, places, teatres, etc. És en aquest moment, quan el convent de Santa Caterina esdevingué el mercat, que amb diverses reformes ens ha arribat als nostres temps.

La reforma del teixit urbà continua amb el traçat de nous carrers, que travessen el casc antic. Bàsicament aquí podem situar l'aparició del carrer Princesa, que es va plantejar al 1849 i es va inaugurar al 1853, i les reformes, ja al segle XX, que van comportar l'aparició de la Via Laietana (GUARDIA 2001) o l'avinguda de Francesc Cambó, encara en procés.

Pla de la reforma del cas antic d'Àngel Josep Baixeras. Amb la situació del mercat de Santa Caterina.

A un altre nivell s'ha de remarcar les successives i contínues petites reformes que s'estan portant a terme a la zona, concretament als edificis, malgrat que encara es conserva una important proporció d'edificis on es pot anar seguint la història del barri.

2.2. El convent de Predicadors de Santa Caterina

2.2.1. Fonts i problemàtica historiogràfica del conjunt.

Les fonts per l'estudi del convent de Santa Caterina poden ser de diferents tipus: documentació original generada pel convent, bibliografia sobre el tema, representacions gràfiques de diferents èpoques i descripcions de viatgers o estudiosos.²

Malauradament, la majoria de la documentació generada pel convent no es conserva i només de forma molt residual es troben alguns documents, la majoria fragmentats. Entre aquesta documentació volem fer esment al llibre de P.Fr. Miquel Bosch, sagristà del convent que va escriure el "llibre de sepulturas que son del convent de Sta. Catharina verge y martyr de Barcelona, del orde de Predicadors" de l'any 1764 y el "Lumen Domus". D'altra banda, també es pot recollir informació en altres fonts documentals com, per exemple a la sèrie del Consell de Cent.

Les referències bibliogràfiques són molt extenses i només farem esment a les que ens han proporcionat una major informació.

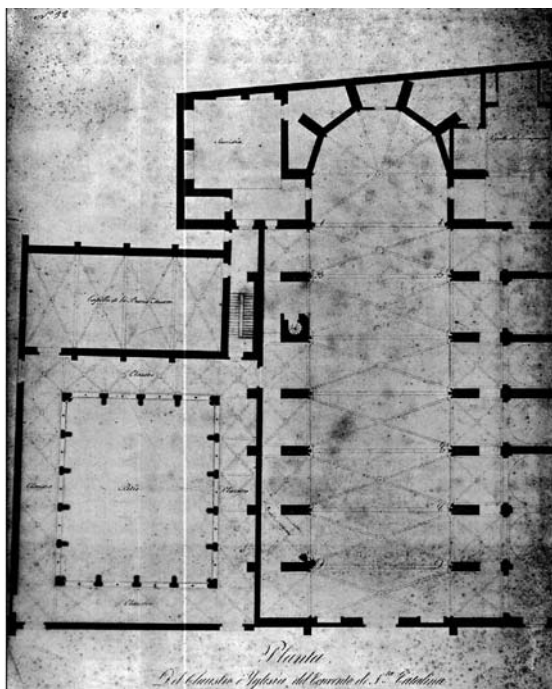
Com a llibres de referència, s'ha de situar com a primer i més antic el de Francisco de Diago, que a l'any 1599, publica la seva "*Història de la provincia de Aragón de la orden de predicadores desde su origen y principio hasta el año mil y seiscientos*", obra base per tots els treballs posteriors.

Portada de l'edició facsímil del llibre de Francisco de Diago.

² Caballer, F; González, R. (1997) El mercat i antic convent de Santa Caterina de Barcelona. Estudi històrico-arquitectònic (inèdit).

Fonamentalment, la font més consultada és la planimetria elaborada a l'any 1837, per Josep Casademunt, encarregada per la Junta de Comerç, quan el procés d'enderroc ja havia començat i que només reflectia les parts que ell considerava de construcció gòtica: l'església, els claustres i l'aula capitular. Elias Rogent en el prolèg de l'obra ens explica que J. Casademunt va visitar en moltes ocasions el convent i la seva biblioteca, fet que va motivar el treball posterior. D'altra banda no podem oblidar que J. Casademunt va realitzar els dibuixos de forma coetània a l'enderroc del conjunt i ell mateix especifica "Tales son, M.I.S., los dibujos que el corto tiempo que tuve para tomar los apuntes me permitió ejecutar..." (CASADEMUNT 1887: 6)

A-27. Planta de l'església i el claustre, segons J.Casademunt.1837.

Aquesta es va publicar al 1886, per Adrià Casademunt, encara que només parcialment, ja que durant molt de temps els originals, avui a la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi, van desaparèixer i no va ser fins 1970 que es van localitzar com es recull a l'article de Juan Bassegoda (BASSEGODA 1972).

A banda de la importància de ser l'única documentació directa, J. Casademunt ens fa arribar algunes apreciacions sobre l'obra constructiva que deixa evidenciat que la fàbrica dels murs era irregular i que corresponien a diferents fases constructives.

Així doncs, al text ens parla de les irregularitats de mides entre les capelles, de com la torre del campanar no pertanyia al programa primitiu o de que el claustre no podia ser del primer moment. “*Resumiendo, pues, se refleja en su construcción dos épocas distintas, contruyéndose probablemente, en el siglo XIII, la porción del ábside, y en el siglo XIV el resto de la obra. De esta segunda época dataría la construcción del claustro...*” (CASADEMUNT 1887: 34). Una altra informació interessant és com situa la capella de la Bona Mort en un moment de mitjans del segle XVI i no la considera del primer moment.

Aquesta planimetria va ser complementada a finals del segle XIX, per Cayetano Barraquer a la seva obra “Las casas de religiosos” on dibuixa la planta de la resta de les dependències, basant-se en documents antics i en testimonis de persones que l’havien conegut, recopilant les diferents dades conegudes sobre la història del convent. Aquesta és la imatge més recollida sobre el convent en les diferents publicacions.

Finalment, es conserva tota una sèrie de plànols i representacions varies, encara que d’un moment modern, que estan recollides en l’article abans esmentat de J. Bassegoda.

Així doncs, podem apreciar com la informació més utilitzada es basa en treballs que es van realitzar al moment de l’enderroc o elaborada amb testimonis, pràcticament cinquanta anys després de la desaparició del convent.

Aquestes fonts queden ampliades a partir del moment en que comença la intervenció arqueològica, amb la possibilitat d’un coneixement directe de les restes materials del convent que, com es podrà constatar, canvia substancialment la visió que fins al moment es tenia del conjunt, apropant-nos a una evolució constructiva diferent a la establerta fins ara.

El convent de Santa Caterina és un conjunt arquitectònic de gran rellevància històrica per diverses raons. D’una banda, és el primer lloc, concretament a la Capella de les Verges del convent, on es reuneix el Consell de Cent de Barcelona, entre 1249 i 1359. D’altra banda, es considera el primer edifici, juntament amb el convent de Framenors de Barcelona, que representa la

introducció del model d'església gòtica a Catalunya (BASSEGODA 1972) caracteritzada per l'edifici de nau única amb capelles entre contraforts, voltes de creueria i absis poligonal.

L'aproximació al convent de Framenors va permetre veure com el model gòtic clàssic no era original del primer període (GINÉ 1988) i només el convent de predicadors restava com el model més primigeni fins al moment.

La historiografia clàssica havia elaborat aquesta darrera hipòtesis en funció de les representacions gràfiques i descripcions que es conserven sobre el convent, complementades amb diferents dates documentals que permetien afirmar aquesta asseveració.

Com exemple d'aquesta línia d'argumentació, seguida entre d'altres dels investigadors, podem presentar la següent cita (Bassegoda 1972) " Fue la primera iglesia gótica de Barcelona, una de las más hermosas de este estilo y modelo de cuantas le sucedieron".

Malauradament, la manca de l'objecte d'estudi i la pèrdua de la documentació original no ajudava a una aproximació real a l'objecte d'estudi. Tanmateix, alguns historiadors de l'art havien començat a qüestionar aquestes afirmacions en funció de l'estudi de diferents elements iconogràfics conservats o de la relectura de les fonts conservades, dubtant de les dates establertes fins al moment. En relació a aquest corrent, citarem els treballs d'Ernest Ortol (ORTOLL 1996) que basant-se en els elements iconogràfics de les claus de volta i fent una relectura de les dates conegudes posa en dubte les cronologies donades a l'església i situa la seva construcció en un moment posterior.

2.2.2. Història del convent

El convent de Santa Caterina de Barcelona, respon a l'establiment a la ciutat de l'Orde de Predicadors (o dominics), fundada per Santo Domingo de Guzmán l'any 1216.

Aquesta orde arribà a la ciutat de Barcelona, convidada pel bisbe Berenguer de Palou l'any 1219. En un primer moment ocupà unes cases propietat de Pere Gruny, situades a la zona pròxima al Call jueu (DIAGO 1598: 104). La localització d'aquestes cases, segons el canonge Barraquer correspon al *"terreno en que hoy se halla la isla limitada por las calles del Call, San Domingo, Marlet y Arco de San Ramon"* (BARRAQUER 1906:7). Cal assenyalar que també es coneix l'ús litúrgic de la veïna església parroquial de Sant Jaume, per part dels dominics.

Quatre anys després de la seva arribada, concretament l'any 1223, la ciutat els cedí un terreny a la zona de Ribera, al barri de Sant Pere, donant-li amb aquest unes cases i una capella consagrada, segons alguns estudiosos, a Santa Caterina d'Alexandria, verge i màrtir, per tal que bastissin un nou convent i motivaria el seu nom (BARRAQUER 1906: 7). Altres autors (DIAGO 1598:104) apunten a la particular devoció d'aquesta santa per part de Sant Ramon de Penyafort com el fet determinant per la seva advocació en funció de la importància d'aquest sant per aquest convent. *"...en 1223 el Magistrado Municipal cedia a la comunidad las antiguas Casas Consistoriales, cuyo solar formaba parte del que en se edificó bajo la Advocación de la virgen mártir Santa Catalina, especial patrona de la Orden, y por la vocación especial que le profesaba San Raimundo..."* (CASADEMUNT 1886:23)

En aquest mateix any, Jaume I els concedí el privilegi de portar aigua del Rec Comtal a l'hort del convent (DIAGO 1598:105).

Cap al 1243 s'iniciaren les obres de l'església en uns solars donats pel bisbe de Girona fra Berenguer de Castellbisbal.

Cap al 1252 el temple estava construït fins l'arrencada dels arcs. Aquest mateix any el rei Jaume I donà l'impost sobre les mercaderies descarregades al port per ajudar a la construcció de l'edifici, i reben la categoria de Reial. Així mateix es destina el terreny de davant de la façana (a l'actual plaça de Santa Caterina) a cementiri on temps a venir s'ha de situar un claustre de caire funerari, també anomenat claustre forà, que va perviure fins a principis o mitjans del segle XVII.

Cap al 1262 s'acaba l'absis i la cobertura dels primers tres trams de la nau.

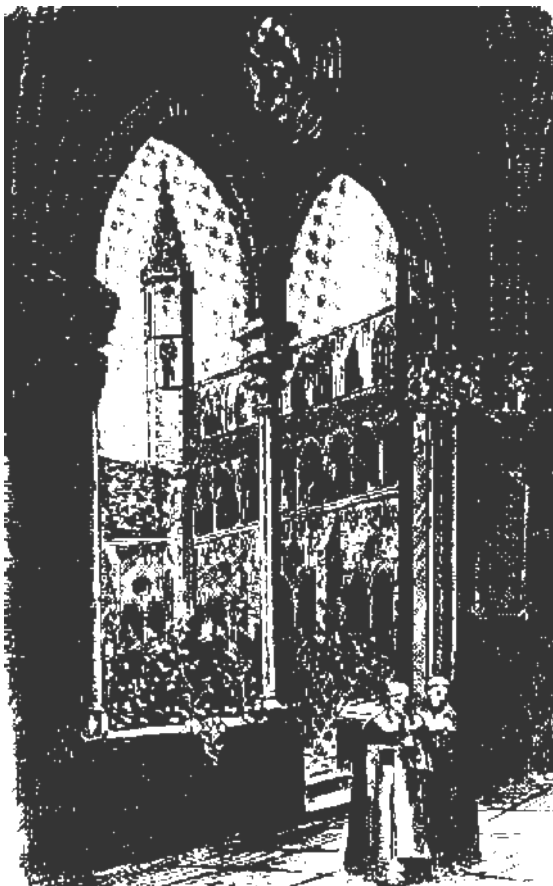
Al 1268 estaven construïdes les capelles laterals, gràcies al patrocini de la senyora Blanca de Montcada. També consta en aquest moment com el seu marit Berenguer de Montcada finança el dormitori, el primer claustre, la cuina, la infermeria i l'hostatgeria. (DIAGO 1598:105)

Clau de volta procedent del convent on es representa a Santa Caterina d'Alexandria (conservada al MHCB).

En aquest primer moment s'ha de situar la Capella de les Verges, situada als peus de l'església, i que podria resta dempeus fins al segle XVII. Aquesta capella juga un important paper en la història de la ciutat ja que durant prop de cent anys va ser el lloc de reunió del Consell de Cent.

Segons la tradició historiogràfica, la fase gòtica del convent s'acabaria de construir abans de mitjans del segle XIV.

Vista del claustre amb el campanar al fons. M. Golferichs.

Dins d'aquest primer moment, no es pot oblidar la rellevància d'un personatge històric, com és Ramon de Penyafort, (1195-1285) ordenat dominic al 1222 (BARRAQUER 1906: 7). Aquest personatge, entre d'altres coses, confessor de Jaume I, Penitencier del Papa Gregori IX, tercer General de l'Orde de Predicadors, i més tard sant i patró de la ciutat de Barcelona, va jugar un important paper dins del procés de construcció.

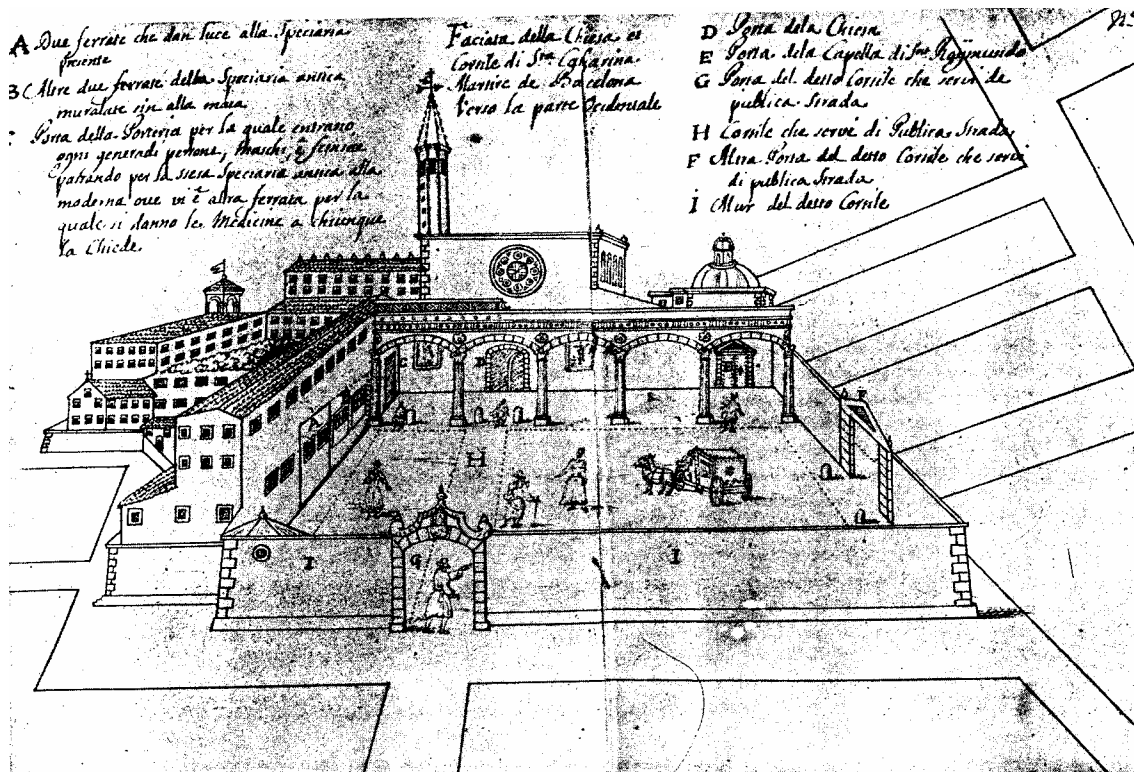
Posteriorment, la fesomia del convent canviarà amb la construcció d'un nou claustre, datat en la segona meitat del segle XVI.

D'altra banda, també es fan reformes a l'església, concretament al 1550 el prior Jaume Ferran enderroca el cor existent i es construeix un de nou.

Un segle després, al primer quart del segle XVII, es realitza l'ampliació de l'església, afegint una nova línia de capelles al costat de l'evangeli, constituint les tres primeres capelles gòtiques i les seves ampliacions barroques, una petita església dedicada a Sant Ramon de Penyafort³, construïda entre 1601 i 1608, d'acord amb la traça del mestre Pere Blay (PEREZ 1988:543). Al 19 d'abril de 1626, es va realitzar el trasllat de les relíquies de Sant Ramon, en una processó presidida pel rei Felip IV. També al segle XVII es construeix la capella del Santíssim i es reforma la sagristia. Aquesta reforma es documenta a la imatge presentada a continuació, conservades a l' Institut Municipal de

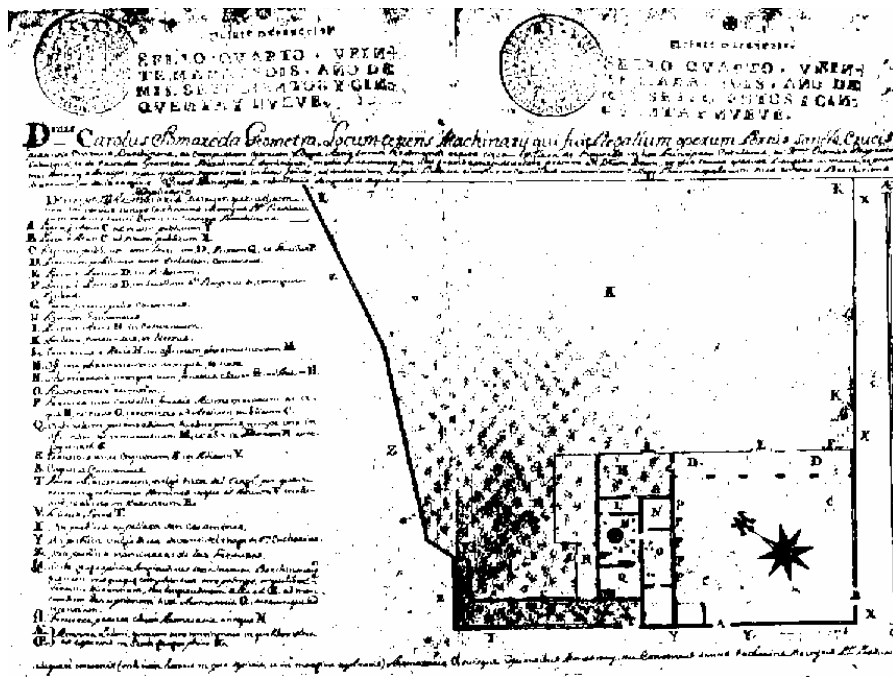
³ Canonitzat al 1599.

Història, on es pot apreciar la disposició de les noves capelles i com la zona del claustre forà en aquest moment no existeix i en el seu lloc hi ha un pati amb dues portes d'accés, una des del carrer Tragí i una altra des del Semoleres.

Vista del convent a finals del segle XVIII.

De mitjans del segle XVIII (1759) també conservem un plànol de Carlos Pomareda (I.M.H) on, encara que es recull tot el convent, l'atenció es centra a la zona del pati i les dependències de la porteria i la zona on es situava la farmàcia del convent, motiu d'aquest plànol, ja que formava part d'un litigi entre el gremi dels farmacèutics i el convent, ja que aquells consideraven que la farmàcia del convent els feia una competència deslleial.

A-29. Plànol de Carlos Pomareda,1759 .

Al segle XVIII, es realitzen diferents obres per tal d'arranjar les conseqüències del bombardeig del setge de 1714, durant el qual, tradicionalment, es diu que rebé l'impacte de 365 projectils. Com exemple d'aquesta destrucció podem citar un treball (PEREZ 1988: 543), on s'apunta que la capella del Santíssim es va tornar a edificar sencera, a excepció dels fonaments. Com a fet anecdòtic, al mateix article es recull com aquesta capella estava sota el patronat de la casa de Centelles, que es va negar a pagar les obres de reconstrucció i el prior del convent va eliminar el seu escut de la capella.

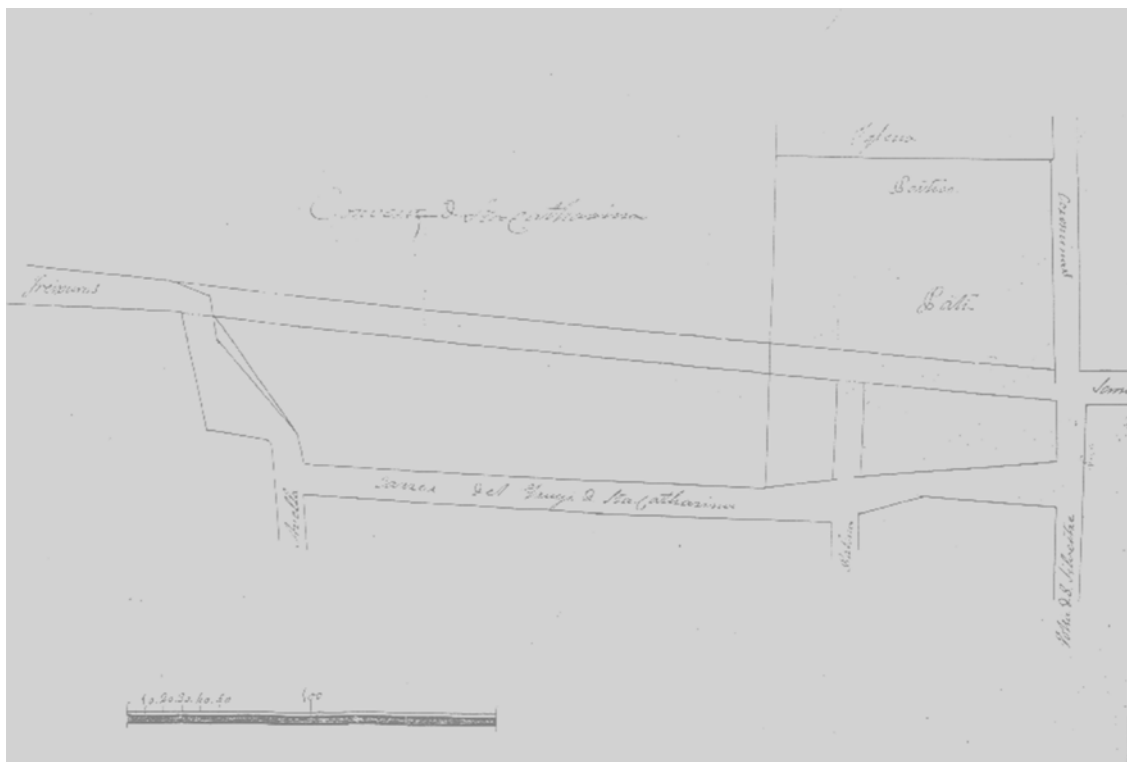
També es documenten obres de repavimentació de l'església a principis del segle XVIII, concretament el 1735 (tal i com consta en documentació conservada actualment a l'Arxiu de la Corona d'Aragó), aquesta reforma va propiciar l'amortització d'un gran número de tombes. " Que lo any 1735. Lo P. Rsim. F. Thomas Ripoll Genal. Del Orde, feu empavimetar la Iglesia tota de pedra, y encara que antes hi agues moltas sepulturas; sen roblirem algunas, y solament quedarem las que son notadas en aquest llibre."

El convent es mantingué en el seu punt màxim d'extensió fins a començaments del segle XIX, quan ocupava una illa delimitada per les parets posteriors de les finques de l'actual carrer de Sant Pere més Baix, i els carrers dels Mestres Casals i Martorell (antic Claveguera), Gombau, Giralt el Pellisser, Colomines, Freixures i Tragí.

Però a inicis del segle XIX, l'Ajuntament de Barcelona, el 4 de febrer de 1822, demanà la demolició de la tàpia de Santa Caterina, a la zona ocupada actualment per la plaça del mateix nom, deixant un sòcol d'un metre i una reixa a sobre. L'objectiu, segons la proposta que Antonio Puig havia fet el 28 d'abril de 1821, era fer una plaça.

També està recollit que els pares van ser expulsats durant un període de temps, i l'església i el claustre es van habilitar com parròquia.

El 13 de febrer de 1823 s'enderrocà la part del convent corresponent al carrer Tragí, quedant el segon claustre a la vista. La finalitat d'aquest enderrocament, segons un document conservat a l'Arxiu Històric de la Província d'Aragó de l'Orde de Predicadors, i recollit a la tesina de Rosa Maria Andrés Blanch, era perllongar el carrer Freixures fins al de Semoleres, en el lloc on també coincideixen el carrer Colomines i el de la Volta de Sant Silvestre. A l'esquema de la planta del document esmentat també s'observa com el carrer Palma era perllongat fins al nou tram del carrer Freixures.

Esquema de la planta del convent. On es pot veure el traçat del nou carrer. (1823. Arxiu Històric de la província de l'Arago de l'ordre de predicadors)

D'aquesta manera l'antic convent de Santa Caterina de Barcelona perdia els terrenys que quedaven al sud-oest del nou tram del carrer Freixures, terrenys que incloïen les edificacions enderrocades el mateix 1823, i una part del pati que hi havia als peus de l'església. Respecte a les zones enderrocades les fonts consultades no estan d'acord. Segons Barraquer (BARRAQUER 1906: 964), "*Por autoridad del ayuntamiento fue derribado todo el edificio de la hospederia, cocina, refitorio de carne, academia, porteria, etc*". Segons Antoni Elias al "Catàlego de Museo Provincial de antiguedades de Barcelona" de 1888, afirma que "*En el 1823 fueron derribados la antigua biblioteca del convento, el dormitorio, las celdas para los religiosos, el gran refectorio, la cocina, enfermeria y hospederia.*" I per últim, J. Casademunt escriu, "*desapareciendo entonces la sala destinada á Biblioteca, el gran refectorio, la sala de Profundis, y la hospedería...*"

Al 1824, van retornar els pares i en 1825, el govern realista restituí la reixa davant de Santa Caterina i, en 1830, els frares permeteren la construcció d'una font pública en el carrer Freixures, la qual, segons la planta del convent que

publicà el canonge Barraquer en 1906 es trobava situada dins el convent, a tocar de l'esmentat carrer, i al costat nord-oest de les edificacions conventuals.

El mateix any de 1830, s'obrien unes rases per a la reconstrucció del cantó sud-oest del convent, enderrocat pel Trienni Liberal (1820-1823), i apareixien enterraments antics. Aquestes rases tenien per finalitat realitzar les darreres construccions dels dominics en aquest solar, construccions que són assenyalades en el següent text: *"En 1835 precedía, pues, al templo, cuyo frontis quedaba como unos 5 metros más retrasado que las actuales edificaciones del mercado, este patio, rodeado de una cerca cuya puerta de entrada se habría en el lado de Poniente, ó sea frente de la iglesia, la cual puerta sostenía en lo alto un Santo Domingo colocado en un nicho, y estaba cerrada por una verja de hierro. Cruzada esta puerta, tenía el visitante á su derecha primero la parte trasera de una alta casa propia del convento, y luego la capilla de Nuestra Señora de Gracia; á su frente la fachada del templo, lisa, sencilla, no sin un hermosísimo rosetón en lo alto y en lo bajo un pórtico saliente de labrada piedra de tres arcos, y en la izquierda la cerca. En el centro del pórtico abría la grandiosa puerta mayor de la iglesia, y en su testera NO, la de la portería del convento, así como en la de SE de la dicha capilla de la Virgen de Gracia"* (BARRAQUER 1906: 9).

A banda de la reformes realitzades a l'accés a l'església, es construïran dos edificis de gran entitat, d'una banda la nova hostatgeria del convent (a la cantonada dels carrers Freixures i Colomines) i un edifici que tancarà el conjunt pel carrer Freixures i que disposarà a la planta baixa d'onze botigues de lloguer i a les plantes superiors s'allotjarà la biblioteca (plànols A-30 i A-31).

Una vegada més tornem a l'obra de C. Barraquer per poder veure com era el convent en aquest moment, ja que serà la imatge que perdurarà i es mantindrà fins al moment de l'excavació.

A- 29. Imatge del convent segons Cayetano Barraquer.

En aquest moment, l'església, amb unes mides similars a Santa Maria del Pi, presentava una nau única de set trams amb capelles laterals entre els contraforts. Les situades al costat d'Epístola (carrer Colomines) estaven doblades per la construcció de les capelles barroques. La capçalera disposava d'un absis poligonal. A la dreta de la capçalera es situava la capella del Santíssim Sacrament i a l'esquerra, la sagristia. A la segona capella d'evangeli es situava el campanar.

Limitant amb les cinc darreres capelles d'evangeli es situava el claustre gòtic i a continuació d'aquest un altre datat al segle XVI, aquest només està representat amb dues galeries i no es conserva documentació que pugui aportar més llum sobre la seva estructura.

Al nord-est dels claustres es situaven l'aula capitular, el "*de profundis*" i els refectoris. Entre aquestes estructures i el carrer Giralt El Pellisser es situaven tres patis: el de Sant Domènec, el del noviciat i el de la cuina, on s'ubicava aquesta dependència.

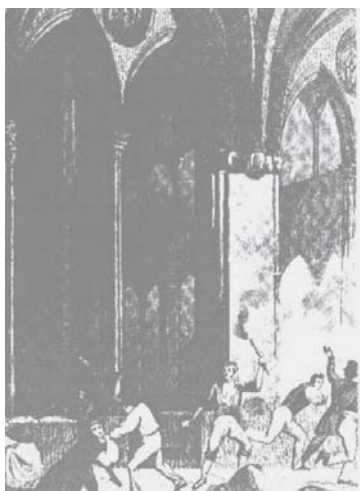
Entre aquests elements és l'aula capitular, també coneguda com capella de la Bona Mort, la que aporta més dades, ja que és una de les dependències que es considera gòtica del primer moment de construcció. Era una gran sala rectangular coberta amb quatre trams rectangulars de volta de creueria que descarregava en contraforts exteriors.

Adossades a la façana de l'església es situaven la capella de Nostra Senyora de Gracia, el pòrtic i la porteria. I davant d'aquestes, la casa de Mariano Borrell (antiga hostatgeria, venuda poc abans de la Desamortització), el pati i les dependències de la porteria, respectivament.

En la zona entre els claustres i el carrer Freixures es situa un gran edifici amb onze botigues a la planta baixa i la biblioteca als pisos superiors.

Finalment, a la zona més septentrional es situaven diverses sales de servei (fusteria, magatzem del hortolà, etc.) i un gran hort.

El 25 de juliol de 1835 el convent fou assaltat i cremat. Segons les diferents fonts escrites, es van cremar diferents retaules i es va enfonsar la volta de la

capella de l'orgue, la resta de les dependències del convent van patir més i es van enfonsar diversos sostres que van motivar l'enfonsament d'algunes estructures.

Vista de la crema i assalt al convent.

Després de l'incendi es va estudiar la possibilitat rehabilitar l'església i el claustre i convertir-la en parròquia, substituint a Sant Cugat del Rec. Però finalment, no es va portar a terme, encara que moltes veus del moment es van aixecar demanant la conservació de l'església.

El 3 de novembre de 1836 al Diari de Barcelona, es va publicar l'edecte de demolició. A conseqüència d'això, es va promulgar un segon edecte on es demanava que no s'enderroquessin els antics convents de Santa Caterina i Sant Francesc fins que s'haguéssim extret els esquelets de les tombes, i per fer-lo públic s'hauria de publicar l'anunci als diaris de la ciutat.

L'enderroc va començar a finals de desembre del mateix any i va continuar a l'any següent. Es va iniciar per les dependències del convent i va acabar pel claustre gòtic i l'església, on es documenta la utilització de pólvora per volar les voltes, tot i que alguna de les edificacions conventuals encara subsistí uns anys, concretament la biblioteca i l'hostatgeria.

En aquest darrer any de 1837, José Casademunt aixecà la planimetria del convent que el seu fill publicà en 1886 i que la historiografia ha utilitzat tradicionalment a l'hora de parlar i teoritzar sobre el convent de Santa Caterina de Barcelona.

Just abans d'aquest enderroc, s'efectua un repartiment dels diferents objectes del convent entre entitats o esglésies, així com venda a particulars i espoli del seu patrimoni artístic.

Dins de la dispersió de restes del convent mereix una especial menció les restes de Sant Ramon Penyafort, així com el seu monument funerari, que després d'una temporada a l'església de Santa Marta, al 1878 van ser traslladades a la Catedral de Barcelona, i disposat al seu antic sepulcre, que havia estat comprat per la Reial Acadèmia de Bones Lletres al 1839.

Aquesta política va repartir objectes del convent entre diferents esglésies i convents: Santa Marta (imatges escultòriques i retaules), Nostra Senyora de l'Esperança (imatges escultòriques), Santa Maria de Montsió (escultures i pintures), església dels Agonitzants (imatges), Sant Cugat (custodies, calzes, etc.), Sant Agustí, Basílica de la Mercè, Sant Miquel del Port (piles de marbre d'aigua beneïda), Sant Just i Pastor (cadires del cor), etc. Malauradament, molts d'ells van desaparèixer a les revoltes posteriors i a la Guerra Civil de 1936.

Un altre part dels objectes van passar a forma part del fons de diversos museus o col·leccions, com per exemple, el Museu Provincial d'Antiguitats, on es van guardar fins a 16 sarcòfags del convent.

En un moment posterior a l'enderroc (1848), es van practicar diverses excavacions per part José Vilar i de Mas, sobretot a la zona del pati situat davant de l'església i al voltant de la Casa d'En Borrell (hostatgeria). En aquestes excavacions, que van durar prop d'un any, es van recuperar gran quantitat de monedes i diversos elements religiosos (medalles, rosaris, etc.), així com restes òssies humanes. També es va trobar "*una jarra de unos cuatro palmos de altura...Las monedas llenaban las dos terceras partes de la jarra*"(Barraquer. pàg.430). Fins i tot quan es van iniciar els treballs de les fonamentacions del mercat aquest contractista feia palès el seu dret als objectes que poguessin recuperar-se a les trinxeres. Aquestes excavacions es podrien haver extès a d'altres zones ja que a un dictamen de l'Ajuntament de Barcelona de 27 de setembre de 1848 s'escriu "*cuatro meses de continuas excavaciones y pruebas todas en vano y sin fruto en la plaza de Isabel 2ª*".

I finalment fer esment, a la destinació de les restes de l'enderroc, sabem que una part es va reaprofitar per les fonamentacions del mercat, però la part més important va passar a formar part de les fonamentacions de diferents cases de la zona del Portal de la Santa Madrona, a la zona propera a Les Drassanes.

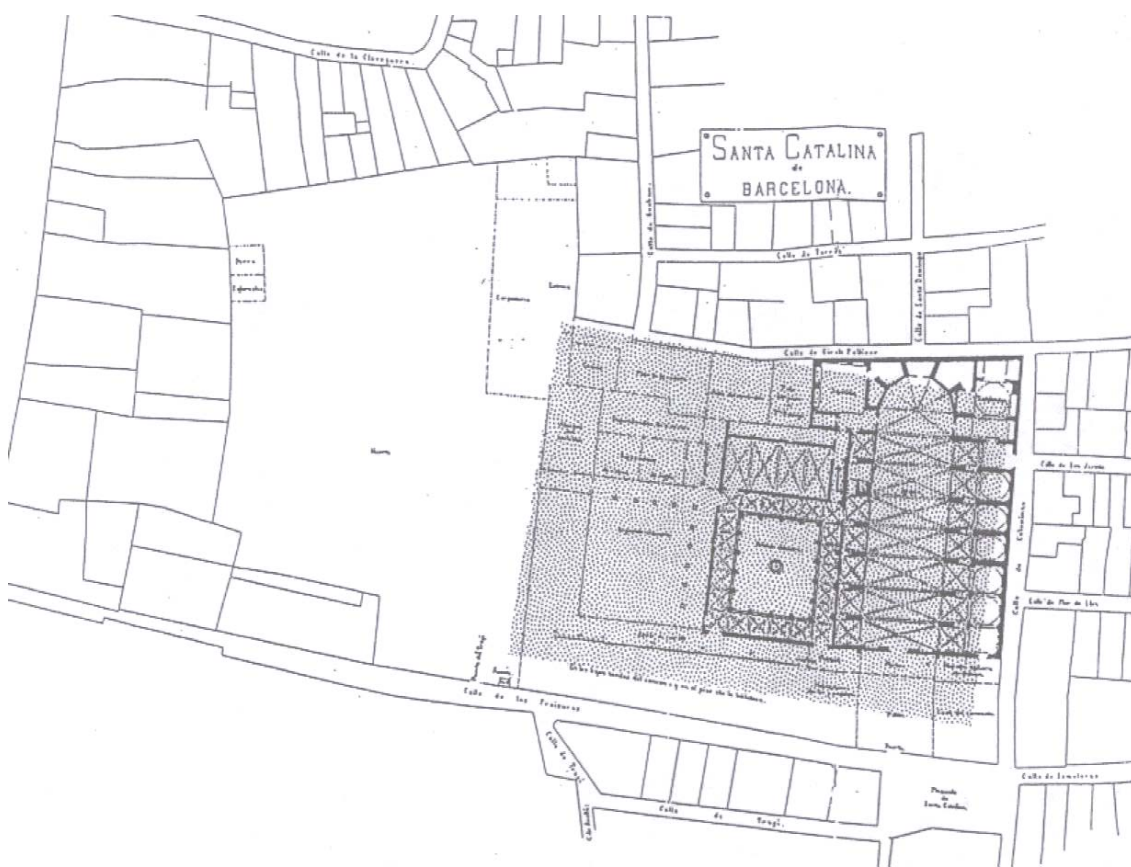
Cronologia constructiva del convent de Santa Caterina de Barcelona, segons el coneixement historiogràfic.

1219	- Arribada del dominics a Barcelona. Barri del Call.
1223	- Trasllat al solar del convent
1240 ó 1243	- Inici de les obres de l'església
1248	- Butlla per la construcció de l'església i edificis annexes. Inocenci IV - Llegat de Berenguer Gerard per la construcció del Capítol
1249	- El Consell de Cent es comença a reunir a la capella de les Verges.
1252	- L'església està construïda fins l'arrencada dels arcs
1261	- Capítol general de l'orde. Es castiga al prior per la construcció d'un dormitori que transgredeix les normes constructives de l'orde, però no s'enderroca.
1262	- S'acaba l'absis i els tres primers trams de l'església - Donació de Jaume I, "consumari integre cum paritibus, et tecto..."
1265	- Construcció de l'altar de Sant Miquel i l'infermeria.
1268	- Acabament de les capelles laterals - Mor Berenguer de Palou, que havia pagat el dormitori i les cel·les. Deixa per la construcció del refectori, l'infermeria, l' <i>hospitium</i> , i la cuina.
1270	- Construcció de cor al mig de la nau.
1275	- Deixa de Ponç d'Alest per la construcció del rosetó de la façana. Possible finalització de l'església.
1298	- Jaume II subvenciona amb 2000 sous la capella de Sant Ramon
1320	- Sibil·la de Saga vol ser enterrada a l'església on construeix la capella de Santa Margarida. - Berenguera de Mayoles paga la capella i l'altar de Santa Maria. - Construcció del pòrtic de l'església.
1325	- Arnau Company aixeca la capella de Sant Joan.
1326	- Es repara la conducció que porta l'aigua del Rec Comtal, després es reanudaran els treballs a l'església.
1351	- Es cobreix el recinte on es reuneix el Consell de Cent.
1369	-6 de octubre. "lo Consell nos tingues mes en la Casa de Predicadors com solien, sinó á fra Menors"
1403	- Prior Miquel Puig. Es posen les campanes.
1408	- Al testament de Pere II d'Urgell, s'especifica que l'església disposa de capelles laterals amb sostre de volta de creueria.
1436	- Notícia del retaule major dedicat a Santa Caterina
1546	- Trasllat de cor als peus de l'església
1601	- Primera pedra de les capelles barroques
1735	- Repavimentació de l'església. Amortització de vasos funeraris.
1823	- Enderroc parcial, zona carrer Freixures
1835	- Assalt al convent, Desamortització
1837	- Enderroc del convent i església, només la biblioteca i la hostatgeria perviuen

⁷ "El secretario del Ayuntamiento leyó el acta (...)se la colocó en un canuto de hoja de lata, dentro de la cual se metieron varias monedas y medallas de las últimamente acuñadas(...)después de soldado herméticamente su tapa y lo puso en el punto designado y sobre él se colocó inmediatamente la primera piedra indicada." Diario de Barcelona. 11 d'octubre de 1844.

2.3 El mercat d'Isabel II o de Santa Caterina.

Després de l'enderrocament de la major part dels edificis del convent, el terreny resultant va tenir diferents usos públics. Un del quals va ser la construcció d'una plaça mercat porticada segons un projecte acordat entre l'Ajuntament de Barcelona i el ministeri d'hisenda de la Corona, que seria traçat per l'arquitecte Josep Mas Vila i Francesc Vallès.

Planta del convent del segle XIX, on es situa la part ocupada pel solar del mercat actual.

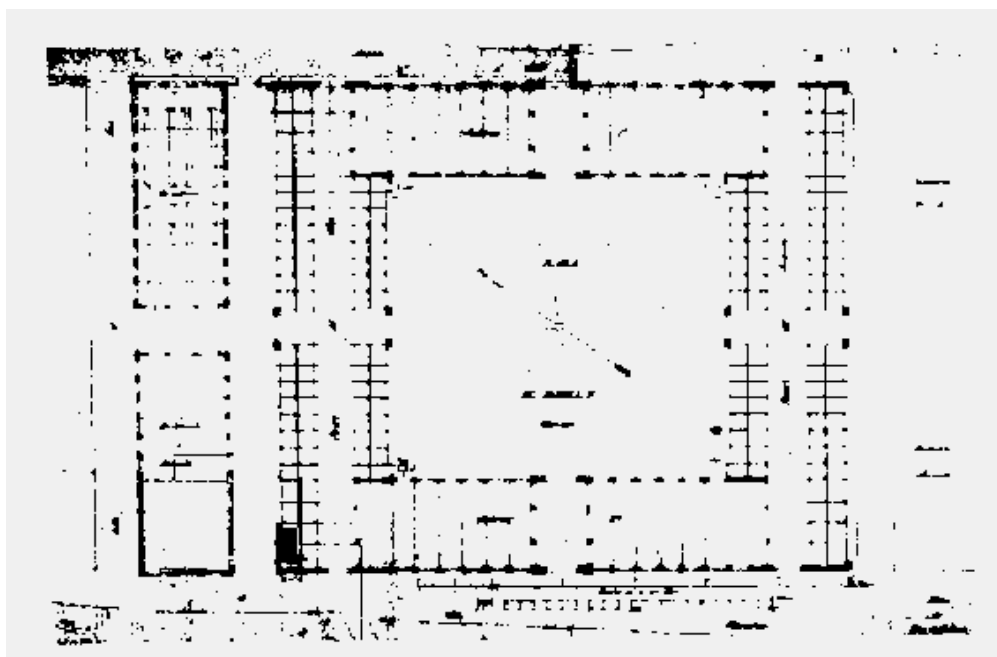
Aquest projecte no es va portar a terme i durant alguns anys el solar va restar com a dipòsit de pedra i zona de conreu.

El 8 d'octubre de 1844, mitjançant un ban, s'anuncià la col·locació de la primera pedra de la plaça. Sabem, gràcies al Diari de Barcelona, que aquesta primera pedra es va col·locar al 10 d'octubre de 1844 dins dels actes que commemoraven la majoria d'edat de la Reina Isabel II i l'aniversari de la Reina

Mare⁷. A la cerimònia va assistir la corporació municipal, autoritats civils i militars, així com diversos personatges rellevants de la ciutat. Es va llegir l'acta de la festivitat i es van introduir unes monedes a dins d'un tub d'estany que es va disposar a l'interior d'un pedra.

L'Ajuntament de Barcelona atorgà la construcció del mercat als empresaris Treviño i Zulueta, per tal de materialitzar els plànols del projecte de Francesc Vallès, els qual preveien un part de plaça descoberta. El 14 d'agost d'aquest mateix any es lliuraven les obres de $\frac{3}{4}$ parts del mercat i s'inaugura el dia següent. Segons la publicació "Divulgación Histórica de Barcelona" concretament al volum XII de 1965, s'afirma que "Barcelona podia gloriarse de tener un centro de abastos como no se conocia otro en Europa".

Quedaven per construir els cossos del carrer Colomines i part d'un dels que afrontava al carrer Lacy (actualment, avinguda Francesc Cambó).

Planta del mercat. Miquel Garriga i Roca.1861

Es curiós apuntar que malgrat aquesta inauguració el mercat no estava totalment acabat, ja que 1852, s'expropia la casa de Mariano Borrell, antiga hostatgeria del convent, per poder dur a terme l'acabament del mercat que no

estaria totalment acabat fins al 1860. Fins i tot s'anomena mercat de les llàgrimes pel que va costar la finalització de les obres (ARTIS 1965: 85)

Als anys 70 del segle XIX es canvià alguna part del forjat i es reforçaren les entregues de les encavalcades amb unes mènsules de ferro (1870); i es van fer obres de reforç de les encavalcades de les galeries del mercat amb l'afegit d'un pilar central, segons projecte d'Antoni Rovira i Trias (projecte de 1873: AMA 51-C). Amb posterioritat a 1875 s'acabà el mercat amb la construcció dels dos cossos més meridionals, tot i que ja es grafiaven com a projecte en un plànol de 1861, obra de Miquel Garriga i Roca (AMA 769).

El mercat estaria totalment acabat a la dècada dels vuitanta del segle XIX, amb una concepció de quatre cossos que delimitaven una plaça a l'aire lliure al mig, però poc després es cobreix l'espai central.

A la figura extreta dels "quarterons" del mateix Garriga, es pot veure com es trobava el mercat a l'any 1858, amb els cossos paral·lels al Carrer Colomines sense construir.

Arrel de l'Exposició Universal de 1888 va ser habilitat com mercat de venda a l'engròs, així es va guanyar espai entre el mercat i un parc de bombers situat a tocar del mercat, aquest espai va funcionar entre 1870 i 1915.

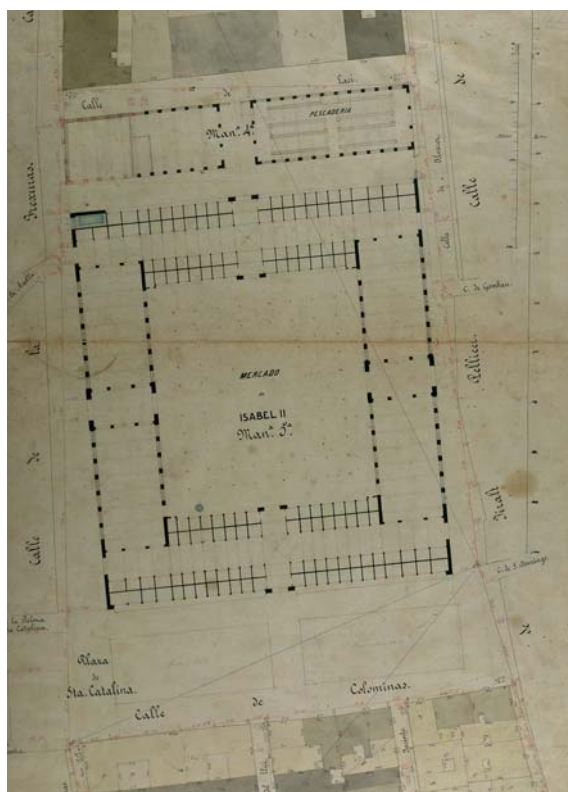
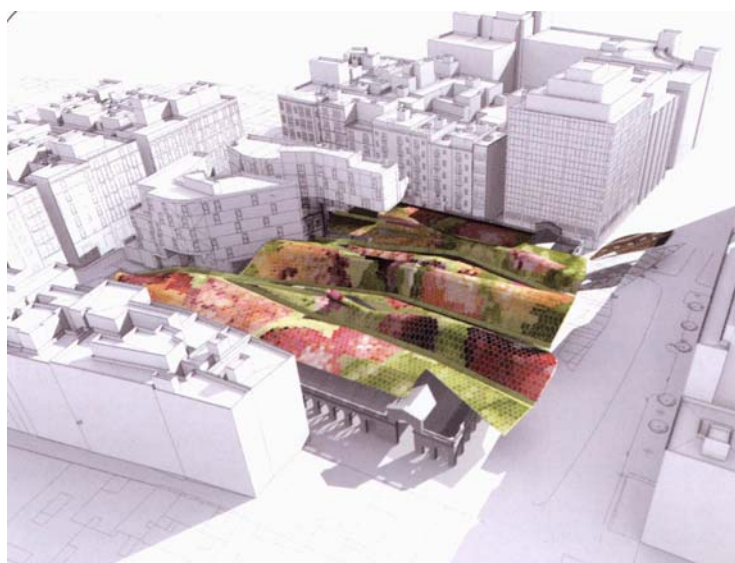

Figura dels "quarterons" de M. Garriga i Roca (1858). "manzanas 1, 4, 5, 8, 9 y 10; distrito 2; barrio 9 y 8"

Al llarg del segle XX s'han realitzat diverses obres de millora o arranjament, com el de la coberta arrel dels bombardejos durant la guerra civil, que no han afectat l'estructura bàsica de l'edifici.

Una gran reforma és la portada a terme entre els anys 1943-1945 quan s'enderroquen els cossos septentrionals per adequar el mercat a la reforma que comporta l'obertura de l'avinguda de Francesc Cambó. La desaparició d'aquests cossos comporta la construcció d'una nova façana, obra de l'arquitecte Adolf Florensa.

A finals del segle XX s'ha portat a terme una reforma total del mercat, del que només es conserven les façanes oriental, septentrional i occidental i que ha estat el motiu d'aquesta intervenció.

Projecte del mercat actual. EMBT.

Finalment, seria important remarcar la doble funció exercida sobre les restes per l'edifici del mercat. D'una banda, les fonamentacions, bàsicament de les façanes, així com diversos serveis relacionats amb el mercat, han afectat les restes del convent en molts punts dificultant la seva lectura. D'altra banda, el gran espai de 7000 metres quadrats ocupat per l'edifici del mercat ha permès la recuperació de bona part de la planta del convent i les altres estructures anteriors.

3.ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

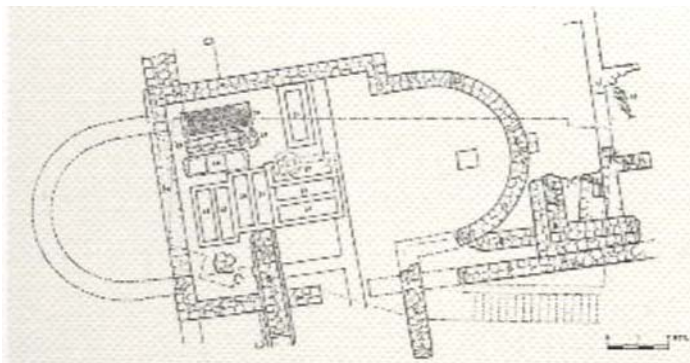
3.1 Marc general

La zona oriental de la ciutat ha estat escenari d'una important activitat constructora i urbanística als darrers anys que l'arqueologia ha seguit de prop. Fruit d'aquesta recerca, s'ha ampliat el coneixement de la zona al llarg del temps. Les intervencions efectuades presenten molt diverses característiques, variant entre grans superfícies i les intervencions merament puntuals provocades per rases de serveis o d'altres petites reformes a la ciutat.

Seria impossible citar tots els antecedents arqueològics en una ciutat com Barcelona, amb una àmplia activitat dins d'aquest camp, per tal d'acotar el camp, ens hem centrat a les actuacions que afectaven directament als voltants del solar o a intervencions que es puguin relacionar amb els resultats obtinguts, és per aquesta raó que tractem algunes zones de necròpolis baix-imperials encara que no estiguin relacionades directament amb Santa Caterina, com podrien ser la situada al subsòl de Santa Maria del Mar o les restes de la *vil·la* d'Antoni Maura.

La intervenció al subsòl de la basílica de Santa Maria del Mar va proporcionar un total de 106 enterraments de diferents tipus: *tegula* a doble vessant, àmfora, taüt de fusta i cista. També es van recuperar estructures medievals (RIBAS 1967; RIBAS 1977)

La *vil·la* de la plaça d'Antoni Maura (GRANADOS, RODÀ 1993) conservava diverses estances d'una casa senyorial, concretament dins d'una d'elles es va recuperar un paviment de mosaic policrom amb motius geomètrics, datat al segle III dC. A partir del segle IV dC. comença a utilitzar-se com a zona de necròpolis, fins a un moment altmedieval. Com a element més significatiu s'ha d'assenyalar la presència d'una lauda sepulcral, amb un crismó central.

Planta del mausoleu de la plaça d'Antoni Maura. (Dibuix: Fons Excavacions Antigues. MHCB)

Altres intervencions puntuals van permetre la documentació d'enterraments de *tegula* a doble vessant al carrer i la placeta Montcada, així com a una casa situada al carrer Espaseria a tocar de Santa Maria del Mar (RIBAS 1967)

A principis del anys vuitanta es poden situar les excavacions realitzades a la plaça de Victor Balaguer-Tarongeta (1983) (AAVV 1993:110), carrer Argenteria-Basea (1984) (AAVV 1993:106), o Mirallers, 11, on es començava a perfilar el que seria una constant al barri; la continuïtat d'ocupació entre època altimperial romana i l'actualitat.

L'esquema bàsic documentat a la zona per les excavacions permet situar una primera ocupació relacionada amb *vil·les* de caràcter productiu, una posterior relacionada amb zona de necròpolis i una ocupació medieval important.

Dins d'aquest moment es poden situar les intervencions realitzades a l'avinguda de Francesc Cambó (1984-86) (AAVV 1993:107). Les dades documentades permeten situar una ocupació altimperial, centrada en un abocador o tester d'àmfores (bàsicament Pascual 1 i Dressel 2/4), així com una zona de necròpolis datada a partir del segle IV dC. i en funcionament probablement fins a començaments del segle X. També es va recuperar una important quantitat de materials medievals en trobar-se, a la zona situada davant de la façana del mercat, pous o fosses de deixalles que es van associar amb al convent de Santa Caterina.

En els decurs dels últims anys s'ha portat a terme intervencions de dimensions menors, però que han continuat ampliant la informació anterior. Seria impossible citar totes les actuacions realitzades al barri, però per proximitat i relació directa amb el convent de Santa Caterina no podem deixar de banda la intervenció dirigida per Anna Bordas i Genard Torres, a la perllongació de l'avinguda de Francesc Cambó. Aquesta s'ha portat a terme coetàniament a la intervenció de l'interior del solar del mercat de Santa Caterina i s'han recuperar restes estructurals del convent de Santa Caterina, així com la constatació de la continuïtat de la necròpolis baix-imperial, localitzada a les intervencions anteriors.

Així mateix, tota la zona al voltant del mercat ha estat objecte d'intervenció arqueològica a causa de la construcció dels nous edificis a la zona de la prolongació de l'avinguda Francesc Cambó i la continuació dels treballs per tal d'adequar la zona a al nou sistema soterrani de recollida pneumàtica d'escombriaires, que tindrà el dipòsit central al subsòl del nou mercat, així com altres reformes de serveis, com l'electricitat o el clavegueram. Dins d'aquesta actuació podem assenyalar les obres als carrers, Giralt Pellisser, Colomines, Gombau, Fonollar, Jaume Giralt, entre d'altres. Aquests treballs han estat portats a terme per l'UTE Atics-Codex, SCCL.

3.2 Antecedents a l'interior del Mercat de Santa Caterina.

Pel que fa a intervencions anteriors realitzades a l'interior del solar del mercat de Santa Caterina s'ha de situar la campanya de prospecció que es va realitzar entre els dies 22 de desembre de 1997 i 6 de març de 1998, sota la direcció tècnica dels arqueòlegs Josefa Huertas i Jordi Morer de Llorens, segons resolucions de la Direcció General de Patrimoni Cultural, i portada a terme per l'empresa CÒDEX - Arqueologia i Patrimoni. Aquesta intervenció es situava dins del projecte actual⁹.

Els treballs van consistir en un total de 19 sondejos arqueològics de 2 metres de costat, excavats manualment i situats tant a l'interior com als carrers Colomines i Giralt d'En Pellisser. Aquests sondejos van permetre la localització de diverses restes del convent, així com una primera aproximació a la planta del mateix. D'altra banda, també va documentar la presència de restes romanes datades entre èpoques alt i baix-imperial. Les restes d'aquest darrer moment apuntaven a l'existència d'una zona de necròpolis documentada en funció de la localització d'una tomba de *tegula* a doble vessant.

⁹ Huertas, J; Morer de Llorens, J (1999) Memòria de la intervenció arqueològica al mercat de Santa Caterina (Barcelona, Barcelonès)

4.PLANTEJAMENTS I METODOLOGIA

El plantejament de la intervenció al solar del mercat de Santa Caterina ha comportat l'estudi complet de les restes arqueològiques que contenia el seu subsòl així com la documentació i exhauriment de la seva estratigrafia.

En un primer moment es va procedir a la identificació i delimitació de les diferents restes arqueològiques, respectant els marges de seguretat al perímetre en funció de la conservació de la façana neoclàssica del mercat.

Un cop realitzada la identificació i delimitació es procedí a documentar les diferents seqüències estratigràfiques del jaciment amb la finalitat de poder documentar la potència arqueològica en diferents punts, així com establir una periodització d'aquest.

Mantenint les estructures, es va excavar estratigràficament, centrant-nos, primerament, només en els estrats i estructures d'època medieval i moderna, i deixar per al final els estrats i estructures romanes.

Aquest plantejament respongué a la necessitat d'excavar de forma unitària cada moment històric per facilitar la comprensió de les diferents fases d'aquest jaciment, el qual, tal i com ho il·lustra la planta general té una gran densitat d'estructures que dificulten la lectura d'aquestes i la seva interpretació.

En relació amb aquesta circumstància, s'ha d'assenyalar que moltes de les estructures, tant del primer moment del convent com d'època romana, continuaven sent en aquests moments de la intervenció, de difícil lectura degut a l'abundància d'estructures posteriors que les amagaven.

La següent fase d'intervenció, seguint el dictamen de la Comissió de Patrimoni de la Generalitat de Catalunya, consistí en realitzar el desmuntatge estratigràfic del jaciment, dut a terme de forma ordenada per fases cronològiques, seguint l'ordre invers en que s'havien donat les diferents ocupacions d'aquest solar. En

aquest desmuntatge s'excloué l'angle que és a tocar dels carrers Giralt el Pellicer i Colomines, el qual es reservà de cara a la seva musealització.

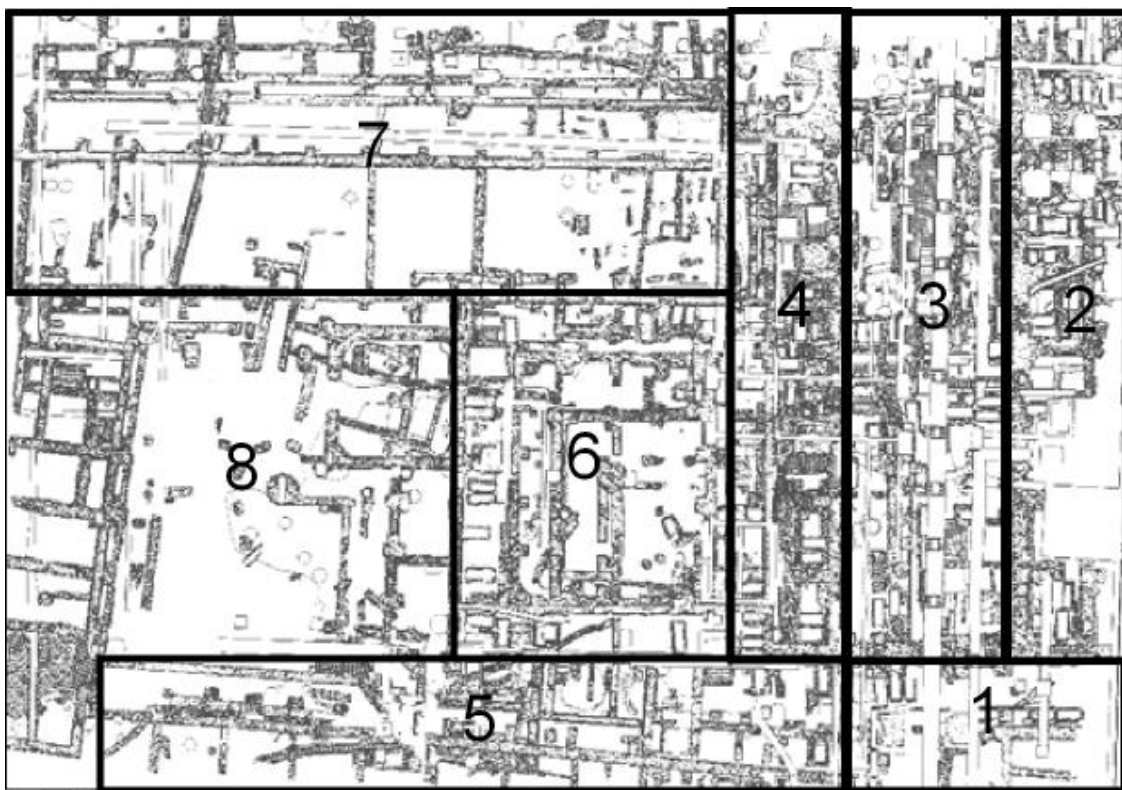
Pel que fa a la metodologia emprada, cal assenyalar que aquesta excavació ha estat realitzada manualment seguint el mètode de registre estratigràfic proposat per Edward C. Harris, tot i que cal indicar que s'ha elaborat un manual d'estil específic per aquest jaciment. La finalitat de l'esmentat manual, el qual s'ha centrat, bàsicament, en aspectes conceptuals, ha estat la d'organitzar l'excavació de tal manera que permetés funcionar de forma autònoma a cada arqueòleg, sense que això impedís integrar tota la documentació generada en una síntesi única, a més d'unificar els criteris a l'hora de documentar el jaciment. Les fitxes utilitzades, han estat les pròpies de l'empresa d'arqueologia CODEX, SCCL.

En relació a l'organització del jaciment, per facilitar la gestió de les dades, aquest ha estat dividit en 8 zones coherents en base al que fou l'antic convent de Santa Caterina de Barcelona en els seus darrers moments. Aquestes zones han estat numerades amb números aràbics i es corresponen amb les següents antigues edificacions del convent:

- 1- Edificacions que hi havien davant del cos de l'església i de les capelles del costat de l'Epístola
- 2- Capelles del costat de l'Epístola
- 3- El cos de l'església
- 4- Capelles del costat de l'Evangeli
- 5- Edificacions que hi havien davant dels claustres i de les capelles del costat de l'Evangeli.
- 6- Claustre que hi havia al costat de l'església;
- 7- Edificacions que hi havien entre els claustres i el carrer de Giralt el Pellicer;
- 8- Claustre i edificis més propers a l'horta del convent.

Aquestes zones, ocasionalment, al seu torn han estat dividides per sectors, els quals han estat indicats per lletres, i en alguna ocasió, per tal de fer més

operativa l'excavació, aquests sectors també han estat dividits en subsectors, indicats amb la lletra del seu sector i el número de la primera unitat estratigràfica excavada manualment.

Divisió en zones de la intervenció

Com a exemple les zones 2 i 4 (capelles laterals) s'anomenen de la lletra "a" a la "h", essent la "a" les més propera als peus de l'església.

Cal indicar que degut al fet d'haver esgotat el número d'unitats estratigràfiques previstes a les zones 3 i 6, aquestes foren continuades com a zones 9 i 10 respectivament.

Així cada UE presenta quatre xifres, exceptuant els 10.000 (continuació de la 6) que tenen 5 xifres, la primera de les quals sempre es correspon amb el seu número de zona, indicant les tres restants el número d'UE dins la zona. El mateix succeeix amb les UF, amb la diferència que aquestes només tenen tres xifres, la primera indicant el número de zona, i les dues restants el número d'UF dins la zona.

En relació a les UF, cal assenyalar que quan aquestes contenen murs que les delimiten, com en el cas dels vasos funeraris, als 4 murs els hi correspon un sol número d'UE i no pas quatre, el qual serà definit com a estructura i interpretat com a contenidor. Només s'han donat números diferenciats en aquells casos en que es reaprofitaven murs anteriors.

També en relació a temes de numeració, s'ha optat per donar un número romà a les edificacions del moment de la necròpolis, situada a l'Antiguitat Tardana, com s'explicarà al capítol corresponent. Així mateix, per facilitar la identificació dels diferents àmbits medieval s'ha marcat amb números romans les zones associades al convent i amb numeració aràbiga la zona medieval que en un primer moment no era part de les propietats conventuals.

Pel que fa al material gràfic, s'han fet diferents tipus de fotografies, com ara les acostumades, de tot el procés d'excavació, en diapositives i paper (color i blanc i negre), amb un pas universal; però també d'altres en mig i gran format, aquestes realitzades per un fotògraf professional i des d'una perspectiva aèria, la qual s'ha aconseguit gràcies al lloguer d'una plataforma aèria de treball, amb l'objectiu d'aconseguir unes fotografies el màxim de zenitals. També cal indicar que al final de cada fase de desmuntatge s'han fet fotografies aèries tant des de la pròpia grua de l'excavació com des de diferents terrats d'edificis veïns al mercat. La numeració de les fotografies és consecutiva en el cas de les diapositives del 1 al 7146, les fotografies paper estan numerades amb 8000 i les fotografies amb suport digital amb 9000.

D'altra banda, també s'han realitzat les corresponents plantes, seccions i alçats del jaciment. En relació als aixecaments planimètrics a nivell de plantes i seccions, aquests s'han realitzat a partir del dibuix lineal, dut a terme mitjançant una estació total, i realitzant tota la topografia en base a la xarxa topogràfica de la ciutat de Barcelona.

Les escales del dibuix de treball han estat 1:10 pels morts, 1:20 per les seccions i plantes sectorials, així com per als alçats, i 1:50 per a la planta i les seccions generals. A nivell de presentació s'utilitzaran les escales que es trobin

més adequades segons el cas, i s'ha d'assenyalar que totes les cotes indicades són absolutes, és a dir sobre el nivell del mar.

La planimetria està numerada amb una lletra i un número d'ordre (per exemple- D-23). Hi ha quatre categories:

- A- Plantes de diferents tipus, generals, per fases i d'estructures.
- B- Seccions generals i parcials, alçats.
- C- Plantes, seccions i alçats d'estructures particulars.
- D- Dibuixos de camp.

S'han realitzat tot un seguit de plantes de fase de dibuix lineal realitzats mitjançant ordinador. Aquestes fases reflexen tots els moments evolutius. Així mateix, s'han realitzat les plantes pedra a pedra a escala 1:100, en les fases evolutives on es podia veure una clara diferència amb el moment anterior: II, III, Vb, Vc, VIb, VIc, VIe i VI f.

Treballs de dibuix de camp.

Finalment, seguint directrius del Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, tota la documentació generada, així com els materials estan identificats amb una sèrie de codis que especifiquen la campanya a la qual pertanyen. Aquests codis són:

- 68/99** - Arqueologia- Campanya de l'any 1999. Es descobreixen en superfície les restes del convent i s'excaven zones on no hi ha estructures.
- Factors de l'obra- *Encara es conserven restes constructives del mercat, concretament els dos cossos centrals i tota la façana del carrer Colomines, on es conserva l'estació transformadora d'electricitat.*

Treballs amb part dels cossos del mercat encara dempeus.

- 2/00** - Campanya de l'any 2000. Continuació de l'anterior.
- 120/00** - Campanya del 2000, específica per l'excavació d'UF medievals i modernes.

- 1/01** - Campanya entre gener i juliol de l'any 2001. Posterior al dictamen de la Direcció General de Patrimoni de la Generalitat de Catalunya, fase de desmuntatge de les estructures. S'esgota l'estratigrafia, a excepció dels laterals (uns 4 metres en les façanes del carrer Freixures, Giralt El Pellisser i l'avinguda de Francesc Cambó) i la zona de reserva arqueològica. S'excava la zona on es situava l'estació transformadora d'electricitat situada a la zona del carrer Colomines.
- *Inici del rebaix general per la construcció de les plantes soterrànies i pantalles del nou edifici del mercat.*
- Campanya entre setembre i desembre de l'any 2001. Excavació dels marges laterals (a excepció de la meitat occidental de la zona a tocar de l'avinguda Francesc Cambó, rampa d'accés de vehicles), no excavats fins al moment per raons de seguretat de l'obra i estabilitat de la façana del mercat.
- *Continuen els rebaixos generals i la construcció de les pantalles del nou mercat.*
- 7/02** - Fase d'excavació de la rampa d'accés de maquinaria situada a la zona més propera a l'Avinguda de Francesc Cambó cantonada Freixures.
- 60/02** - Campanya d'excavació a la zona de reserva.
- *Aturada per la presència d'un cablejat de FECSA d'alta tensió al mig de l'absis, i condicionada per la tanca de totxos de l'obra i la part final de la façana del mercat conservada al carrer Giralt El Pellisser. Inici de les obres de construcció del nou edifici, plantes soterrànies.*
- 62/03** - Campanya d'excavació a la zona de reserva. (Continuació 60/02). Final de l'excavació arqueològica.

- Es desplaça la tanca d'obra per tal d'encair tot l'absis i a la meitat de la campanya es desplaça el cablejat elèctric. Edifici del nou mercat en alçat.

- 165/04** - Campanya de restauració a la zona de reserva. Treballs finals de restauració.
- Es situen les estructures per la sustentació del sostre de la plaça situada sobre les restes arqueològiques.*

5.DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS

La intervenció arqueològica en extensió al Mercat de Santa Caterina, situat a la ciutat de Barcelona, s'ha desenvolupat en diferents fases entre 1999 i l'any 2004.

Els treballs s'han efectuat mecànicament, pels nivells superficials i en la fase de desmuntatge per l'extracció de les estructures construïdes, i manualment per la resta. L'equip d'excavació ha variat en funció de les diferents campanyes i les necessitats de la intervenció.

En un primer moment es va efectuar un seguiment arqueològic del rebaix associat a la fase d'enderroc del mercat.

La segona fase, s'inicia al juny del 1999, i tenia com a objectiu la delimitació i excavació en extensió del solar afectat. En aquesta es realitzà el rebaix sistemàtic del sediment superficial fins arribar als nivells arqueològics, el qual es dugué a terme amb l'ajut d'una màquina retro-excavadora sota el corresponent control d'un arqueòleg.

Paral·lelament s'anaren netejant les diferents estructures que anaven apareixent, i també s'inicià l'excavació manual dels diferents sectors que permetessin donar una seqüència estratigràfica el més completa possible. Aquests treballs finalitzaren el setembre de 1999 (fase 68/99).

Posteriorment, entre els mesos de gener i març del 2000, es dugué a terme la tercera fase d'aquesta intervenció, motivada per la gran abundància i complexitat d'estructures documentades durant la segona fase, cosa que aconsellava la realització d'aquesta tercera per tal de poder aprofundir en el coneixement del jaciment, així com generar documentació que permetés disposar de prou dades com per a fer una valoració de la importància i grau de conservació de les estructures existents en el solar del mercat de Santa Caterina (codi 2/00). La extensió oberta fou d'uns 4.500 m² dels 7.000 que

ocupava el mercat, mantenint una zona de seguretat a tocar de les façanes conservades.

A finals del mateix any es va portar a terme una campanya (codi 120/00) que tenia com a finalitat una excavació sistemàtica dels contenidors funeraris, en funció del gran nombre documentat i la seva particularitat.

El mes de gener de l'any 2001 (codi 1/01) s'inicià una nova intervenció amb la finalitat de donar compliment al dictamen de la Comissió de Patrimoni de la Generalitat de Catalunya, segons el qual, el jaciment havia de ser desmuntat per fases cronològiques, a excepció feta de zona de reserva arqueològica, on només es desmuntarien les estructures corresponents al mercat i les necessàries per facilitar la musealització, segons les directrius de Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, amb la corresponent autorització de la Direcció General de Patrimoni de la Generalitat de Catalunya. Paral·lelament també es procedí a l'excavació del sector de l'absis gòtic.

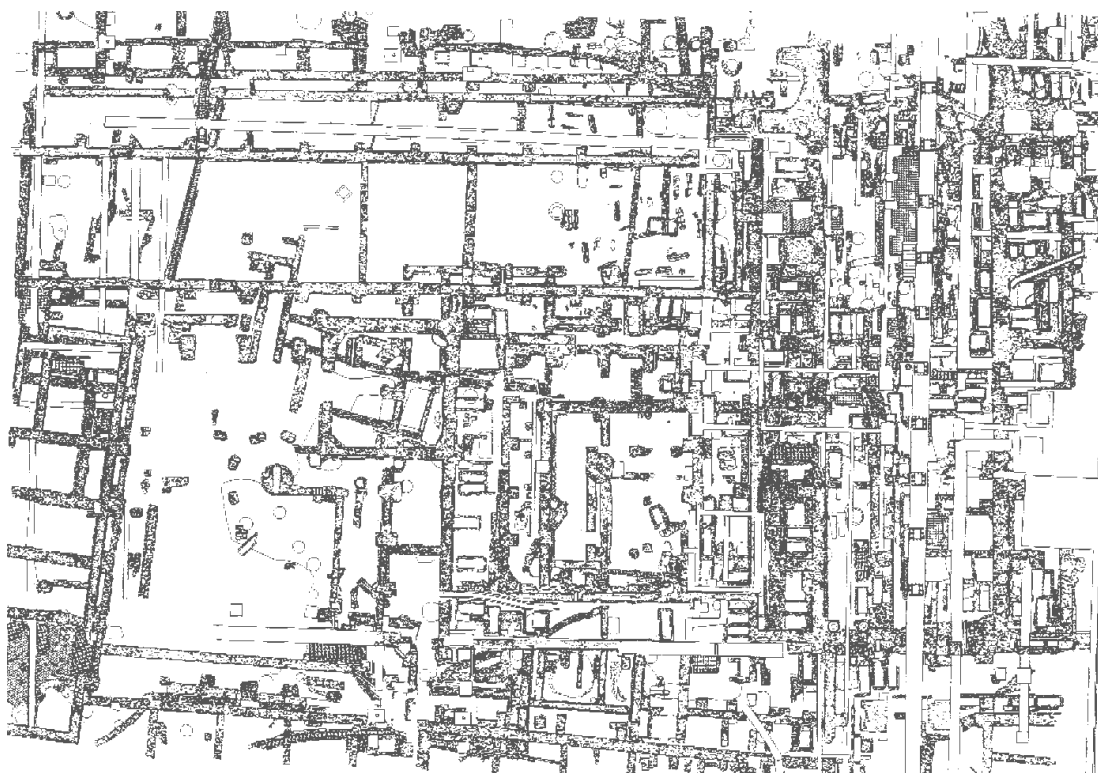
A finals de juny, el desmuntatge ja s'havia completat. Al setembre, i després de construir part dels murs pantalla del nou mercat, es va iniciar l'excavació de les zones de seguretat, és a dir, dels laterals, els quals no s'havien excavat fins llavors per qüestions de seguretat. Finalment a inicis del 2002 es va excavar la zona de la rampa d'accés de la maquinària.

Les següents intervencions es van centrar a la zona de reserva, duent a terme treballs d'excavació, conservació i restauració de les restes, així mateix es va actuar de forma puntual als llocs on era necessari per a la construcció de la coberta de les restes i la del mercat.

6. RESULTATS DE L'EXCAVACIÓ

L'excavació del solar del mercat de Santa Caterina ha permès documentar una seqüència cronològica que compren des de la Prehistòria fins a l'actualitat.

Però abans de passar a la descripció de les restes localitzades seria interessant apuntar una sèrie de punts que han marcat, des del començament l'excavació, la seva interpretació.

Reproducció del plànol A-14 amb les restes documentades en el decurs de la intervenció, on es pot apreciar la complexitat estructural del solar. A la dreta es situa la zona on s'ubica l'església.

En primer lloc, s'ha de fer al·lusió a la gran complexitat estructural que presenta el jaciment. Des de l'inici dels treballs, aquest factor ha marcat la forma de treballar i la dificultat de lectura de les restes.

A primera vista, la planta general¹⁰ de l'excavació ens permet apreciar aquest detall, amb una gran concentració de murs a les zones de l'església i el claustre. Però la densitat no és l'únic condicionant a considerar pel que fa a les estructures, ja que les cotes de funcionament i la pràctica absència de paviments i murs en alçada també són factors a considerar.

Les estructures del solar de Santa Caterina, al contrari d'altres intervencions, presenten unes cotes de funcionament que no varien en funció de les diferents èpoques, i en lloc de superposar-se, s'entrecreuen formant un únic tapís. Com a exemple, podem citar la paritat de cotes entre els edificis funeraris romans i les fonamentacions del convent, situant-se tots a la mateixa cota.

Un altre factor característic de l'excavació és que la majoria de les estructures documentades són fonamentacions, amb la manca de paviments i altres elements que ajudin a la lectura de les restes. Sabem per documentació i per les evidències físiques que el nivell de circulació del moment de l'església es situaria pràcticament a un metre sobre l'actual. Un altre factor determinant va ser el caràcter de pedrera que va tenir el solar després de l'enderrocament del convent i les obres necessàries per la construcció del mercat.

El panorama s'acaba de dibuixar amb una pràctica absència d'estratigrafia associada al convent i de materials que ens poguessin ajudar a datar, i que la majoria de les trinxeres de fonamentació de les edificacions medievals estan

¹⁰ Planta general A-14 (1:100), Plantes A-1 a A-12 (1:50)

excavades en estrats de sedimentació lenta amb materials d'època romana.

Vista parcial de la zona de l'església (absis a primer terme), abans de procedir a desmuntar les estructures del mercat. (Fotografia núm. 8056)

Per totes aquestes raons, la lectura i les relacions estratigràfiques entre les fonamentacions són molt importants, així com la comparació de les tècniques edilícies emprades i els tipus de morter que, a vegades, ens permeten caracteritzar una fase.

Finalment, és necessari fer una última puntualització, marcada per tot el discurs anterior.

Els resultats de l'excavació són els presentats perquè es va optar per un desmuntatge arqueològic, seguint criteris estratigràfics amb les estructures. Aquesta decisió, que va comportar grans dificultats a nivell formal i un gran esforç per part de les persones que hi treballaven, ha permès una recuperació exhaustiva de dades i recuperar de forma gràfica la imatge del solar al llarg dels segles.

A conseqüència de la gran complexitat d'aquest jaciment, i amb la finalitat de facilitar la comprensió del mateix, hem cregut convenient presentar els resultats d'aquestes intervencions en base a la seva evolució crono-estratigràfica, i per

tant, ordenant el discurs a partir de les diferents grans fases cronològiques, començant per les més antigues, fins arribar a les més modernes.

A cada una d'aquestes fases es fa la descripció de les restes documentades i es realitza la corresponent interpretació.

Aquestes grans fases identificades corresponen a les diferents ocupacions del solar:

- FASE I.
Ocupació prehistòrica: Habitat i enterrament

- FASE II
Ocupació de l'alt imperi: Possible terrisseria romana.

- FASE III
Ocupació de l'antiguitat tardana: necròpolis

- FASE IV
Ocupació de l'alta edat mitjana: Habitat, zona de conreus.

- FASE V
El cenobi i les primeres fases d'urbanització medieval.

- FASE VI
El convent de Santa Caterina.1223-1837

- FASE VII
El mercat de Isabel II o de Santa Caterina (segles XIX-XX)

Així mateix s'ha establert diverses subfases a les fases principals que s'identificaran amb lletres (per exemple VI,A).

També cal indicar que en el cas de les fases més complexes, i amb la finalitat també de facilitar la comprensió de l'explicació, s'ha optat per individualitzar l'estudi per zones que tenien una coherència en sí mateixa, com en el cas de les diferents zones establertes a la necròpolis corresponent a l'antiguitat tardana, i/o per edificacions identificades, cosa que permet facilitar el coneixement particular de cada edificació, a més de l'evolució del conjunt.

Un altre punt important a remarcar és que sempre es parla de fases d'ocupació, és a dir moments, on hem documentat restes materials, tant de caràcter moble com immoble. Els moments de no presència humana documentada no s'han considerat fase, encara que s'evidencien al discurs.

Bàsicament, podem apuntar que no documentem una ocupació continua del solar fins al segle XI, fins aquest moment localitzem **tres hiatus** d'ocupació molt clars posteriors a la primera ocupació:

- Entre el moment del Bronze i el període altimperial.
- Entre la fi de l'altimperi i l'inici de la necròpolis de l'antiguitat tardana.
- Entre aquesta darrera i la primera ocupació medieval.

Finalment, avançar que s'han realitzat diversos estudis concrets sobre temes del moment del convent de Santa Caterina que pensem que eren necessaris per la comprensió del conjunt, aquests són:

- El món funerari al Convent de Santa Caterina.
- El circuit de l'aigua al convent.
- Les vaixelles del convent.

Vista parcial de l'excavació, durant el procés d'excavació, ja desmuntades les fonamentacions del mercat i les fases més modernes del convent. Al mig es situa el claustre gòtic i a la seva dreta, l'església. (Fotografia núm.8272)

6.1.FASE I

Ocupació prehistòrica:

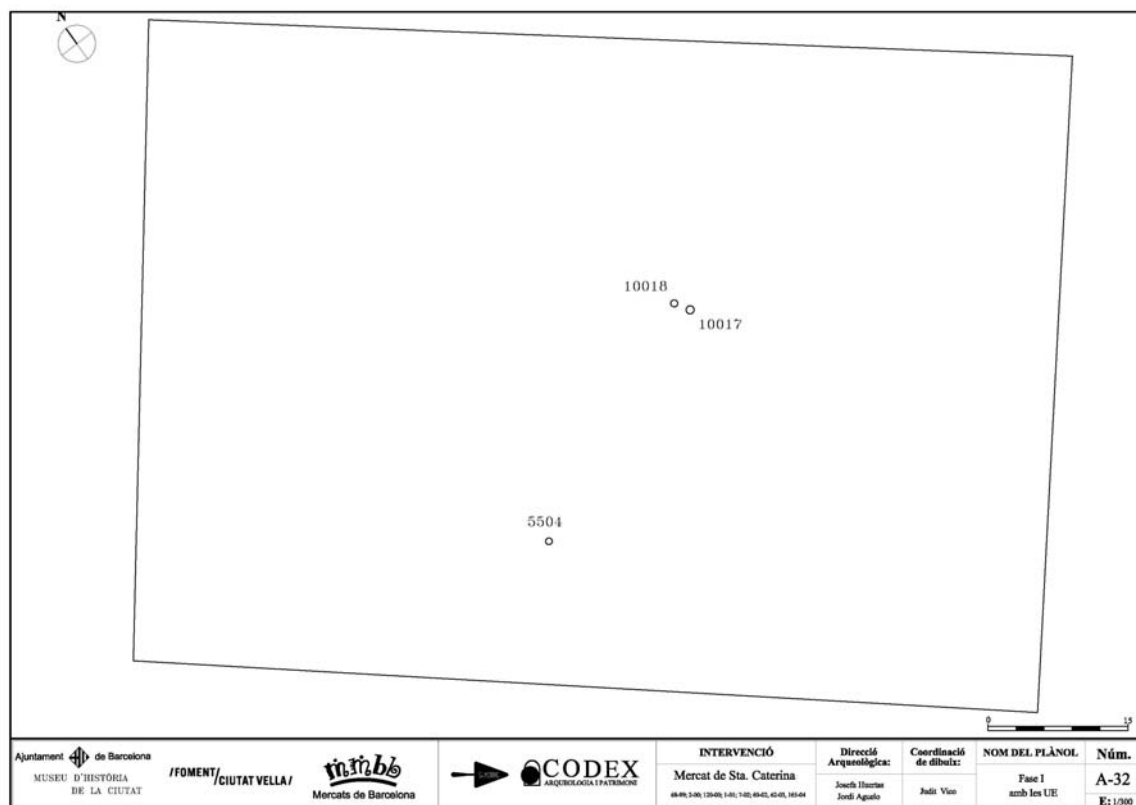
Habitat i enterrament.

6.1.FASE I

Introducció

La primera acció antròpica que documentem al solar la podem situar dins d'un context de la fase del Bronze Inicial, en un moment epicampaniforme, que podem datar entre el 1800 i el 1500 aC. Correspon a una ocupació a l'aire lliure de difícil contextualització i definició per les característiques de la troballa. Si bé quantitativament les restes conservades són d'escassa entitat, el seu relatiu bon estat de conservació aporta dades prou significatives sobre el desenvolupament d'aquest sector ja en època prehistòrica.

Plànol A-32. Situació de les restes. El marc representa els límits de la intervenció. L'actual avinguda de Francesc Cambó es situa a l'esquerra.

Descripció de les restes

Aquesta primera ocupació documentada al solar del Mercat de Santa Caterina, s'identifica amb un conjunt de tres retalls excavats al terreny natural. Un d'ells es troba aïllat (ue 5504) i la resta (ue 10017 i 1018) l'un al costat de l'altre, a una considerable distància del primer. Fora d'aquests retalls no s'ha documentat cap més indicatiu d'aquest període a la resta del solar

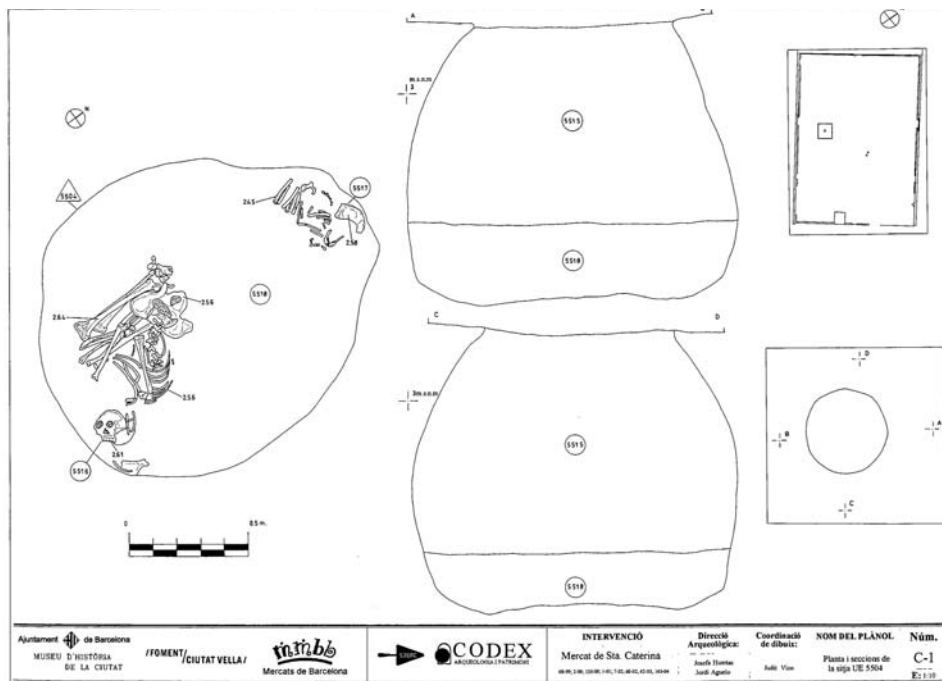
Fossa d'enterrament ue 5504

Retall- 5504; Estrats- 5515 i 5518; Morts -5516 i 5517

El primer dels retalls (ue 5504) es troba aïllat al sud-oest del jaciment, i correspon a una fossa de planta circular, forma hemisfèrica, a mode de sitja, i secció troncocònica, amb les parets corbes (fotografies núm. 3932 i 3933; plànol C-1). Aquest retall fou utilitzat com a lloc d'enterrament, trobant-se a l'interior d'aquest un enterrament d'inhumació doble en posició fetal (ue 5516 i 5517), el qual es troba damunt l'estrat ue 5518, i cobert per l'estrat ue 5515. Concretament, aquesta inhumació doble és documentada a partir de les cotes dels 2,64-2,56 msnm, pel que fa a ue 5516 (fotografies núm. 3949, 3950, 3951, 3952, 3953, 3954, 3955 i 3956), al costat sud de la fossa; i pel que fa a ue 5517 (fotografies núm. 3375, 3376, 3377, 3957 i 3958), en un estat de conservació deficient, és documentat a partir de les cotes dels 2,58-2,45 msnm, a l'extrem nord de la fossa.

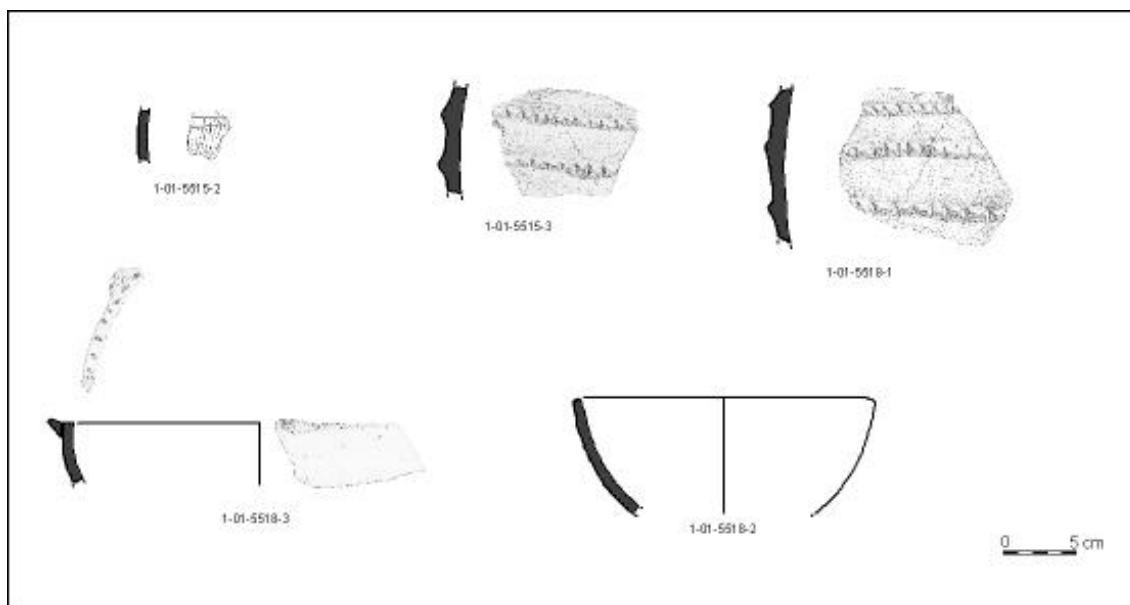
Vista de l'enterrament de l'individu adult en posició fetal.

Plànol C-1. Planta i seccions de l'enterrament de la fossa ue 5504.

En relació al material associat a l'estrat ue 5515, el qual farcia aquesta fossa i cobria els morts, s'ha localitzat una làmina de secció trapezoïdal de sílex (1-01-5515-1; Làmina 9), un fragment decorat de ceràmica del bronze antic (1-01-5515-2; Làmina 9), i un fragment amb cordons amb incisions de ceràmica del bronze (1-01-5515-3; Làmina 9).

En relació al material associat a l'estrat ue 5518, el qual també farcia aquesta fossa, i damunt el qual reposaven els morts, s'ha documentat la presència de ceràmica del bronze, entre la qual en trobem decorada amb cordons amb incisions (1-01-5518-1; Làmina 9), alguna vora de bol (1-01-5518-2; Làmina 9), i una vora impresa amb punxó datada en un context del bronze antic (1-01-5518-3; Làmina 9).

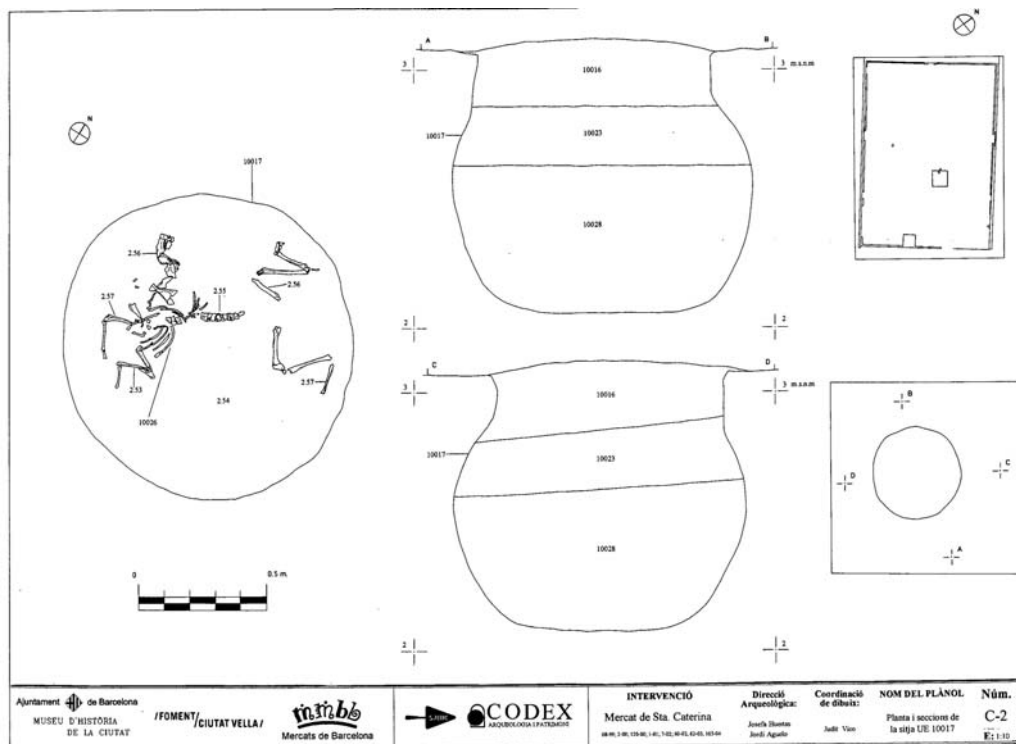

Vista de conjunt dels materials d'aquest retall.

Fossa ue 10017

Retall- 10017; Estrats-10016, 10023, 10026, 10028.

El retall ue 10017 (fotografies núm. 4602 i 4603; plànol C-2) es troba just al costat d'un altre retall identificat amb l'ue 10018, ambdós al centre del jaciment. Aquest retall correspon a una fossa de planta circular i secció globular (o bombada) i en el seu interior s'hi han localitzat les restes d'un oviscapri jove en connexió anatòmica (ue 10026) (fotografies ue 4611 i 4612), fet que evidencia que no serví com a aliment. Aquest oviscapri es localitza a partir de les cotes dels 2,57-2,53 msnm, fins a les dels 2,54-2,50 msnm.

C-2. Planta i seccions de la fossa ue 10017.

Fossa ue 10018

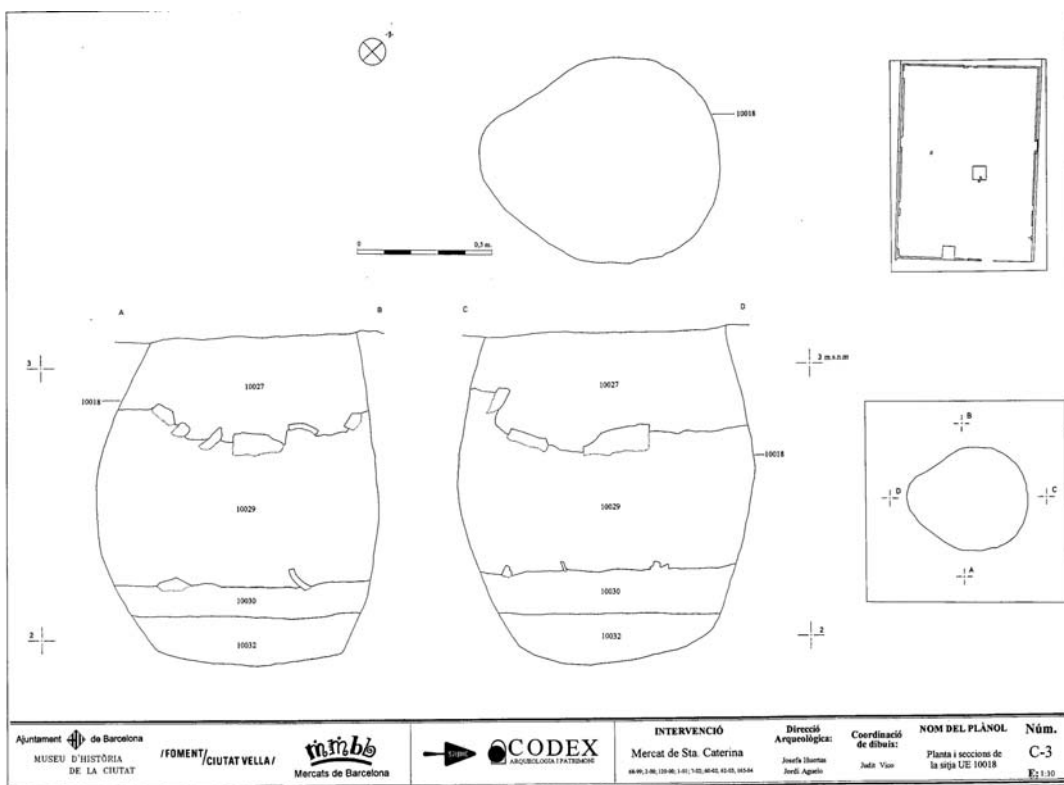
Retall- 10018; Estrats- 10027, 10029, 10030 i 10032

El retall ue 10018 (fotografies núm. 4604 i 4605; plànol C-3), es troba just al costat d'un altre retall identificat amb l'ue 10017, ambdós al centre del jaciment. Aquest retall correspon a una fossa de planta circular i secció ovoide, a l'interior de la qual s'hi ha localitzat força material ceràmic.

Entre el material documentat a l'interior d'aquest retall hi trobem, procedent de l'estrat ue 10029 (fotografia núm. 4614), una vora d'un vas cilíndric decorat (1-01-10029-1); i sota aquesta unitat estratigràfica hi trobem un nou estrat, ue 10030 (fotografies núm. 4615, 4616 i 4617), el qual contenia força material ceràmic a tenir en consideració. Així, de l'estrat ue 10030 procedeixen tres vores de vasos globulars (1-01-10030-1, 1-01-10030-2 i 1-01-10030-5); dues vores de vasos ovoides (1-01-10030-3 i 1-01-10030-12); quatre vores de vasos semiesfèrics (1-01-10030-4, 1-01-10030-6, 1-01-10030-8 i 1-01-10030-9); una nansa d'un vas (1-01-10030-7); un fons d'un vas semiesfèric (1-01-10030-10);

un perfil sencer d'un vas semiesfèric (1-01-10030-11); una vora i part de la base d'un vas semiesfèric (1-01-10030-13); una vora de vas semiesfèric decorat (1-01-10030-14) corresponent al grup del nord-est; i una vora de vas cilíndric decorat amb arrencament de nansa (1-01-10030-15), també corresponent al grup del nord-est. Les làmines del catàleg d'aquests materials es situen entre la 77 i la 85.

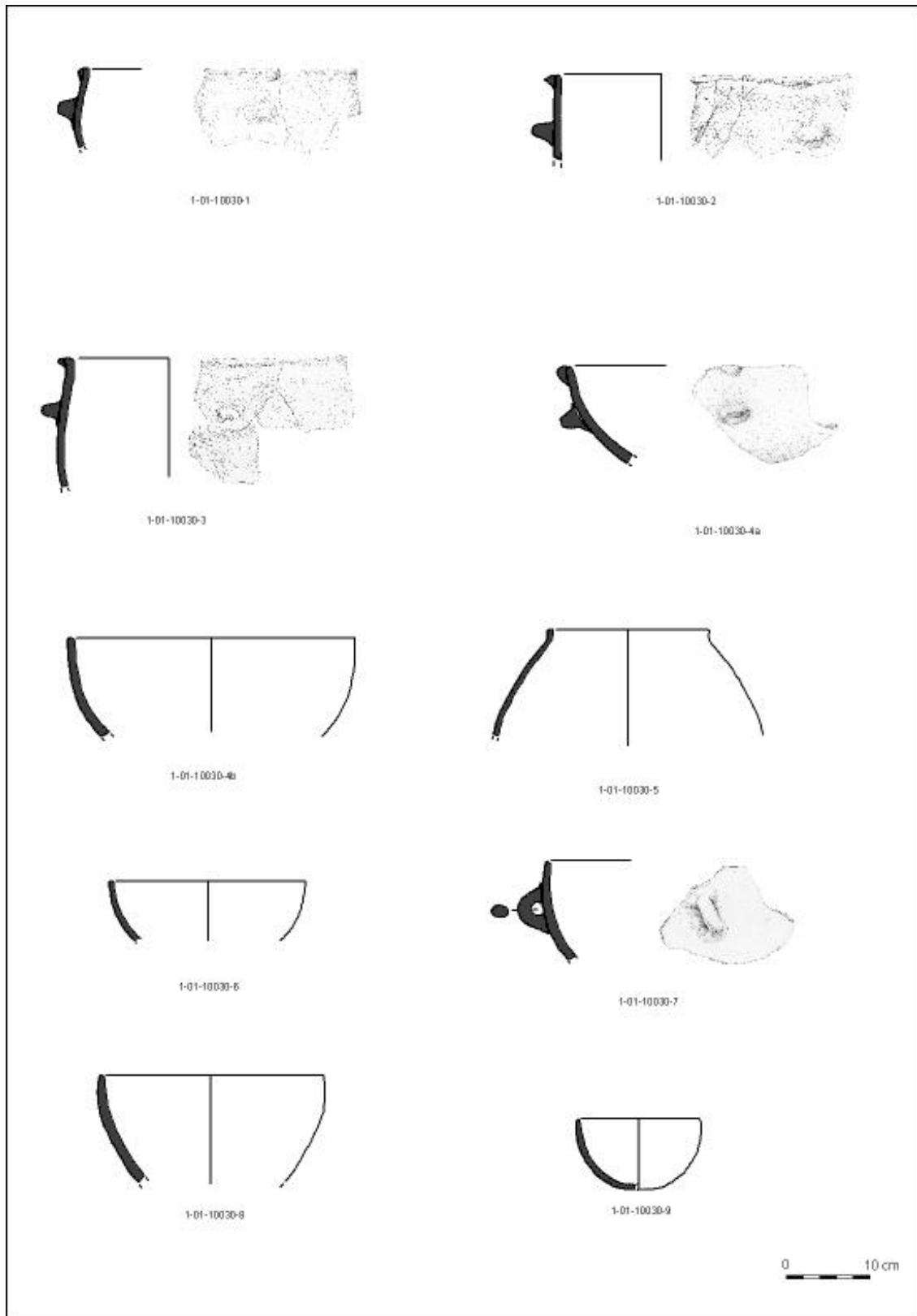
En relació en aquests dos darrers casos, identificats com a corresponents al grup del nord-est, cal assenyalar que les restes d'aquests vasos es troben decorades amb incisió de la superfície abans de la cocció, la qual es combina amb la impressió que serveix d'element complementari, formant uns cordons impresos espigats entorn de la vora de la peça, d'on pengen unes garlandes incises (1-01-10030-14 i 1-01-10030-15). En el cas del vas cilíndric, dins l'espai delimitat per les garlandes, cal assenyalar que si observen motius solars impresos.

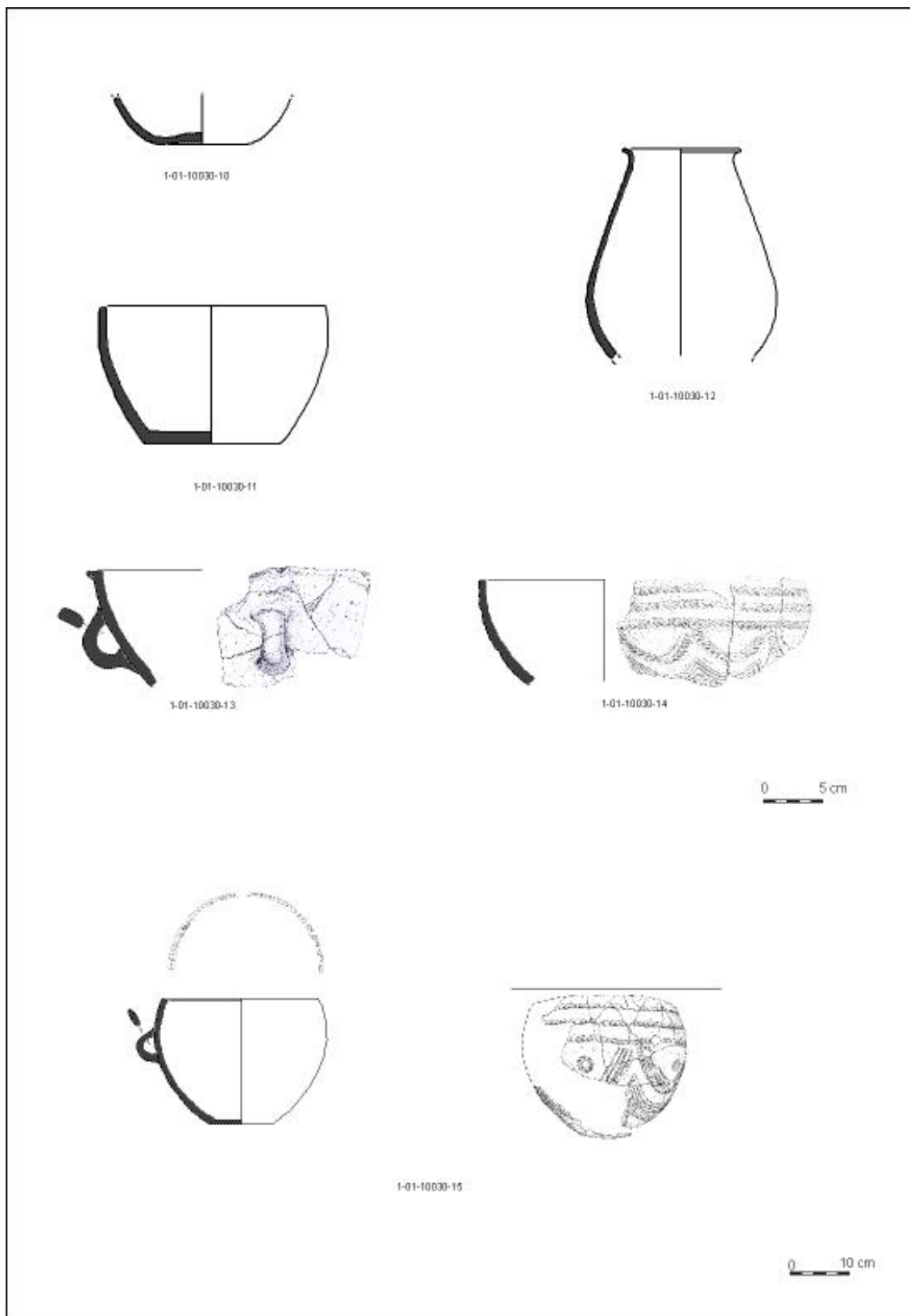
Plànol C-3. Planta i seccions de la fossa ue 10018.

Vas amb garlandes incises i motius solars impresos. 1-01-10030-15

Part del conjunt de les peces recuperades a la fossa ue 10018.

Part del conjunt de les peces recuperades a la fossa ue 10018.

Interpretació

La funció de l'ue 5504 correspon a la d'una fossa de caire funerari, considerant la localització en el seu interior d'un enterrament d'inhumació doble en posició fetal, tal i com hem vist a l'apartat de descripció. Els estudis preliminars d'aquesta inhumació doble, a l'espera de l'estudi antropològic corresponent, permeten identificar l'existència d'una dona adulta (ue 5516), i d'un nen (ue 5517). A partir dels materials apareguts en el farciment d'aquesta fossa, podem situar cronològicament aquestes inhumacions dins un context del bronze inicial.

Pel que fa al retall ue 10017, en el qual s'hi ha localitzat un ovicepri en connexió anatòmica, sembla correspondre també a un context del bronze inicial, tot i que aquesta datació es basa més amb l'associació d'aquesta fossa amb la seva veïna ue 10018, que no pas pels materials que l'amortitzaven. El fet que l'ovicepri és trobat en connexió anatòmica, evidencia que no serví com aliment i fa pensar en un conjunt amb contingut ritual, encara que caldria aprofundir en aquesta qüestió amb l'elaboració estiguin elaborats els estudis especialitzats.

En el cas del retall ue 10018, en aquesta fossa s'hi abocaren nombrosos fragments de ceràmiques corresponents a un context del bronze inicial. Entre aquests materials, cal destacar aquells que disposen d'alguna decoració. Precisament, en base a llurs decoracions, tal i com ja hem dit, aquests han estat identificats com a pertanyents al Grup del Nord-est, i per això ens situen dins un context cronològic del bronze inicial, en un moment epicampaniforme, datat entre el 1800 i el 1500 aC

Tot aquest conjunt correspon a una ocupació a l'aire lliure de difícil contextualització i definició per les característiques de la troballa. Si bé quantitativament les restes conservades són d'escassa entitat, el seu relatiu bon estat de conservació aporta dades prou significatives sobre el desenvolupament d'aquest sector ja en època prehistòrica.

Finalment, el fet que les restes fossin recuperades a una cota de profunditat situada al voltant dels 3 metres sobre el nivell del mar¹¹, ens permet reflexionar sobre el canvi de la topografia actual respecte a la del moment prehistòric¹². En aquell moment, i tenint en consideració les dades extretes de l'excavació del mercat, així com d'altres cotes d'assentaments prehistòrics recuperades en excavacions realitzades al seu voltant, concretament en la zona de Jaume Giralt-Pou de la Figuera- Carders i plaça Allada-Vermell¹³, podem afirmar que la zona estaria formada per petites elevacions i depressions que marcarien un paisatge de suaus pendents en direcció al mar. Aquests serien travessats per cursos d'aigua permanents o estacionals que anirien a desguassar al mar, situat, presumiblement, al voltant de l'actual basílica de Santa Maria del Mar on es localitza una duna fòssil que podria delimitar la plataforma quaternària litoral¹⁴.

¹¹ Actualment la cota mitjana del solar es situa al voltant dels 6 m.s.n.m

¹² En els darrers anys, la visió de l'ocupació prehistòrica al territori ha canviat de forma significativa i les diferents troballes permeten dibuixar una ocupació més estesa de la plana costanera del que semblava fins fa pocs anys. Així, cal tenir presents els emplaçaments prehistòrics, des de la fase més antiga del neolític fins al Bronze Final, de la zona del Raval (sectors de Sant Pau del Camp, Reina Amàlia, Rambla del Raval-Robador) així com a la zona propera a la ciutat romana (jaciments del carrer del Pi i Plaça de la Vila de Madrid), o bé al propi nucli romà on diverses troballes descontextualitzades semblarien indicar un possible aprofitament del turó per a l'establiment humà des de la prehistòria.

¹³ Prospeccions dirigides per Conxita Ferrer i Emiliano Hinojo als anys 2002-03.

¹⁴ Aquesta duna s'ha observat al mercat del Born, Plaça Comercial, Passeig del Born, Passeig Picasso, etc

6.2.FASE II

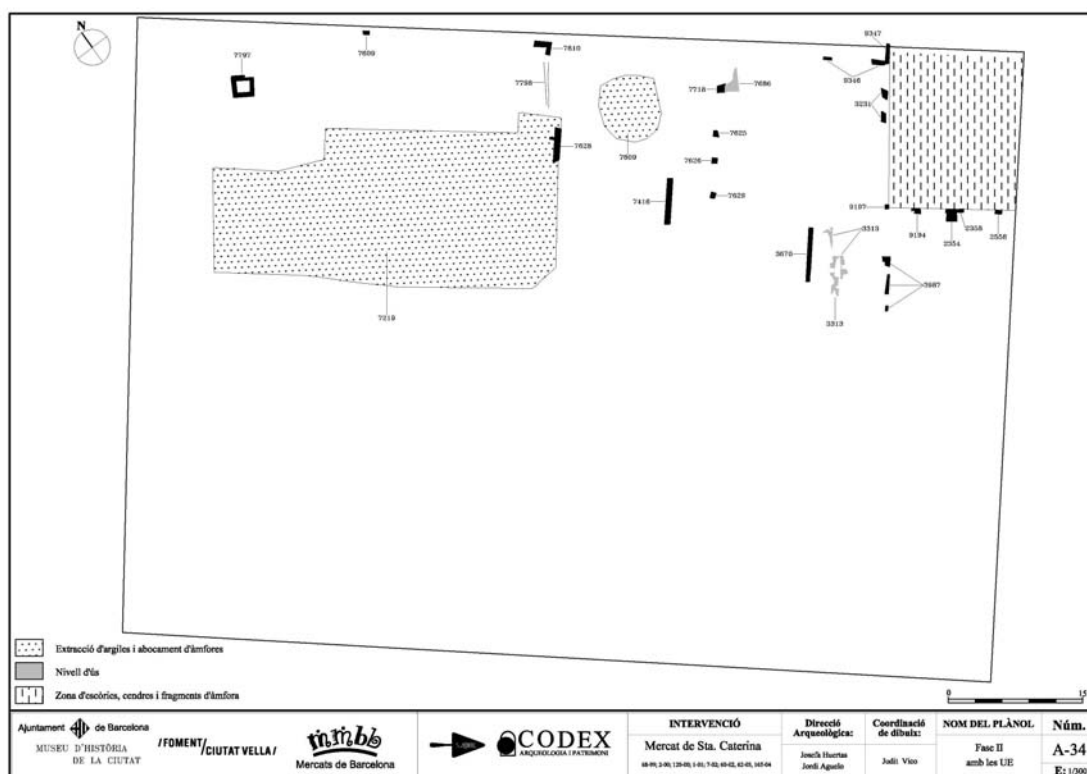
Ocupació de l'alt imperi:

Terrisseria romana.

FASE II. OCUPACIÓ ALTIMPERIAL

Introducció

Les primeres estructures construïdes localitzades al solar es situen en un moment coetani a la fundació de la Colònia de Barcino i, com podem veure més endavant, s'han de relacionar amb els nivells d'abocament localitzats a les intervencions arqueològiques realitzades a l'avinguda de Francesc Cambó dels anys 1984 i 1986.

Plànol A-34. Plànol de les restes de la fase alt- imperial.

Aquestes estructures són tot un seguit de murs, que delimiten àmbits poc definits, conservats en llurs nivells de fonamentació, amb orientació nord-est/sud-oest i nord-oest/sud-est, així com un pou d'extracció d'aigua i diverses estructures menors. Es situen en la meitat oriental del solar, presenten una escassa entitat constructiva i es conserven de forma molt fragmentària. Es construeixen directament a sobre del terreny natural, o s'excaven dins d'aquest.

Com a fet important es pot assenyalar la presència de grans retalls al terreny natural farcits de materials diversos, bàsicament fragments d'àmfores, ceràmica comuna i material constructiu. Aquests retalls es localitzen a la meitat més propera l'avinguda de Francesc Cambó.

A la zona més propera a la cantonada dels carrers Giralt El Pellisser i Colomines, s'ha localitzat diversos estrats amb una gran proporció d'escòries ceràmiques i rebutjos de forn, així com algunes peces deformades durant el procés de cocció.

A continuació es fa una descripció de les restes datades en aquesta època. Primerament es presenten els murs i estructures construïdes, i després es fa una relació dels estrats associats a aquest moment.

Descripció de les restes¹⁵

Ue.2358 (9194)

Mur (fotografia núm. 6252. D-7, D-40, D-42, D-254 i D-262) amb orientació SE/NO d'11 metres de llargada conservada i 50 cm d'amplada. Aquest mur és construït en sec, amb pedres treballades i filades de *tegula*. En relació de les cotes a partir de les quals hem començat a documentar aquest mur, aquestes corresponen a les de 3,98-3,89 msnm.

Aquest mur formaria angle recte amb el mur 3670, delimitant un dels àmbits d'aquest moment. Així mateix, aquest sembla haver estat el límit SO d'uns nivells de cendres i terres recremades dels que en parlarem a l'hora de tractar del mur ue 3231, un altre mur que delimitaria aquest segon àmbit altimperial.

Finalment, cal dir que aquest mur es troba dins la zona de reserva arqueològica i que, per tant, no ha estat objecte de cap mena de desmuntatge.

Ue 3670

El mur ue 3670 (fotografies núm. 2997, 2998, 6335, 6355, 6357, 6358, 6364, 6471, 6498 i 6504. D-7, D-40, D-463 D-706) és construït mitjançant la utilització de pedres d'una mida mitjana, lligades en sec. Cal indicar també la utilització d'alguna teula romana en la seva construcció i alguna pedra de mida considerable. La seva orientació és NE/SO, i cal assenyalar a nivell de conservació, en que només s'ha pogut documentar una o dues de les seves darreres filades. Aquest mur l'hem començat a documentar a partir de les cotes dels 3,77-3,54 msnm, fins arribar a les cotes 3,39-3,31msnm, i una llargada conservada d'uns 4 metres i mig, per una amplada de 50 cm. En aquest cas també cal anotar que molt possiblement tenia una major llargada que la documentada, ja que la construcció al seu extrem SO, de la sitja ue 3630, durant la fase IV del jaciment, així com la construcció de diferents vasos sepulcrales (uf 347, per exemple) durant la fase VI, han impedit documentar més trams d'aquest mur. Pel que fa al seu extrem NE, és el retall ue 9172 el que

¹⁵ Planimetría A-15, A-33 i A-34.

impedeix documentar un nou tram d'aquest mur, ja que aquest retall, posterior fins i tot a la fase III, coincideix en el punt on aquest mur formaria un angle recte amb el mur ue 2358-9194.

Finalment, hem de dir que, aquest mur, parcialment es troba dins la zona de reserva arqueològica, havent estat objecte només d'un desmuntatge parcial, corresponent al seu extrem SO.

Ue 3313

L'espai delimitat pels dos murs que acabem de descriure (ue 2358-9194 i ue 3670) sembla ser que podria trobar-se associat a les restes d'un nivell d'ús (ue 3313) (fotografies núm. 462, 2956 i 2957) documentat al SE del mur ue 3670, i al SO del mur ue 2358-9194. Es tracta d'un nivell de calç, de color blanc situat a una cota de 4,30 msnm.

Ue 3231

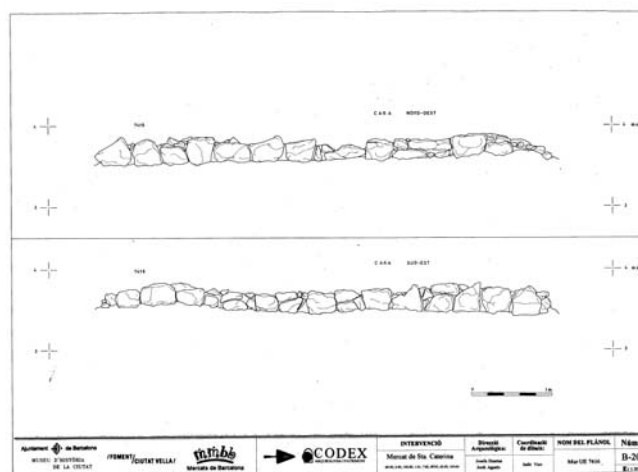
Al NO de l'àmbit que acabem de tractar, hi documentem el mur 3231 (fotografies núm. 443 i 6339. D-6 i D-7). Aquest l'hem conservat en dos trams diferents, força malmès degut a la intensa activitat constructora a la zona. Es tracta d'un mur realitzat en pedra d'una mida mitjana, on en cap moment s'evidencia l'utilització de morter per lligar les seves pedres. La seva orientació és NE-SO, i cal assenyalar a nivell de conservació, que només s'ha pogut documentar les seves darreres filades, a partir de la cota dels 4 msnm. D'aquest mur podem certificar una llargada mínima de 3 metres, tot i que possiblement era més llarg, ja que, aquest mur fou parcialment retallat per estructures posteriors. Cal indicar també que aquest mur sembla haver estat el límit NO d'uns nivells de cendres i terres recremades dels que en parlarem més avall, i que semblen arribar fins a la línia delimitada pel mur ue 2358-9194, amb el qual es delimitaria aquest espai.

Ue. 7416

Mur (Fotografies núm. 1751, 1883 a 1886, 4872 a 4877. B-20 D-14, D-254, D-624), ubicat a la zona mitja del solar, amb orientació NE/SO de 5,5 metres de llargada i 0,50 m d'amplada, situat entre unes cotes de entre 4 i 3,70 msnm. Construït en sec, amb pedres treballades de mida mitjana, fragments de *tegula* i d'àmfora, així com algunes escòries ceràmiques.

Vista en planta del mur 7416. (Fotografia núm.1886)

B-20. Vista en alçat del mur.

Ue 7628

Mur (Fotografies núm. 5134 a 5139. D-49, D-629), localitzat al nord de l'anterior i a tocar del gran retall de que hem parlarem més endavant, amb orientació NE/SO de 2,30 metres de llargada i 50 cm d'amplada, situat entre unes cotes de 3,24 msnm. Construït en sec, amb pedres treballades de mida mitjana, fragments de *tegula* i d'àmfora, així com algunes escòries ceràmiques, aquestes amb una important proporció.

Fotografia núm.5134. Detall de la construcció del mur.

Ue 7625, 7626, 7629

Alineació de tres pedres (Fotografies núm. 4876, 4877 i 5133. D-47). Només les dues primeres estan *in situ*, la tercera es va trobar caiguda dins d'un retall d'època posterior. Les pedres són de forma paral·lelepípeda amb un costat que oscil·la entre els 60 i els 65 cm. Les situades *in situ* presenten una separació de 2,40 metres. Es situen en paral·lel al mur 254, al seu costat SE.

Ue 7797

Pou de forma quadrangular d'extracció d'aigua (Fotografies núm. 4679, 5378 a 5400. C-4, C-5, C-6, C-7, D-51, D-643, D- 644), situat molt a prop de la cantonada del carrer de Giralt El Pellisser i l'avinguda de Francesc Cambó. Presenta unes mides de 1,50 m. de costat interior i uns 2,20 m. de costat exterior. Les cotes màximes estan al voltant de 4,40 msnm, les mínimes es situen a l'entorn dels 0 msnm. Està excavat al terreny natural.

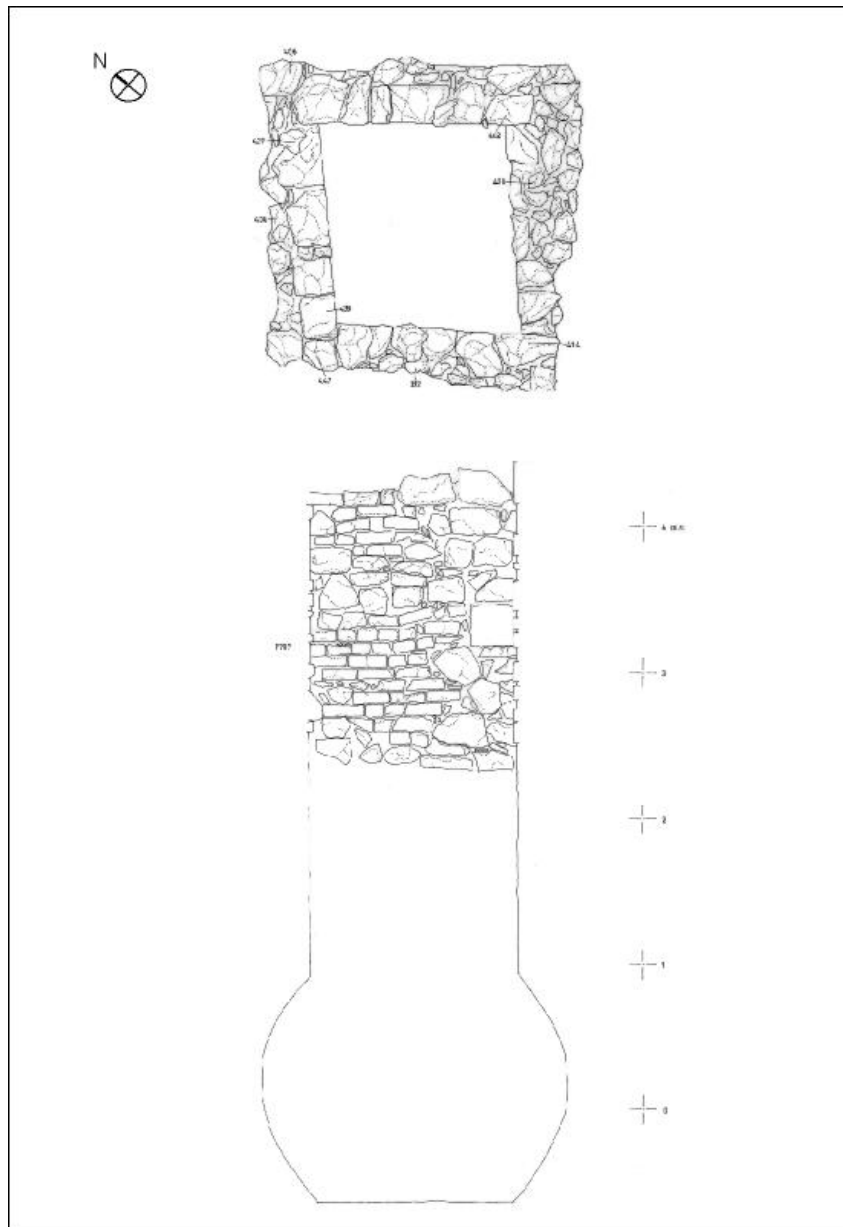
Els primer dos metres estan construïts amb pedres sense treballar de mida mitjana, amb fragments d'àmfora i unes peces constructives ceràmiques de forma quadrangular que oscil·len entre els 26 i els 28 cm de costat i un gruix entre els 7 i els 9 cm. Aquestes peces són majoritàries a la paret nord-occidental, a diferència de la resta de les parets construïdes bàsicament per pedra sense treballar.

La part inferior excavada en el terreny natural, no presenta cap mena de revestiment i baixa recta fins als 1,10 msnm, on la paret s'eixampla uns 40 cm, dibuixant una forma lleugerament globular. Té dos nivells de colmatació: el 7810 i el 7823, que es situa a la part més fonda, on el pou es fa més ample.

El nivell superior (7810) correspon al moment d'amortització del pou i està format per argiles pròpies de la zona i materials ceràmics, bàsicament fragments d'àmfores, ocupa els primers tres metres del pou. L'estrat 7823, presenta una potència d'un metre i es situa a la zona més fonda del pou, està format per llims de color verdós que s'han de relacionar amb el moment d'utilització de l'estructura i que han proporcionat algun fragment d'àmfora.

Fotografia núm. 5832. Planta del pou

Làmina amb la planta i un dels alçats del pou.

Ue. 7798

Estructura situada a tocar al mur 7628, en la zona mitja del solar (Fotografies núm. 5401 a 5408. D-228, D-259) S'ha identificat com una canalització i està formada exclusivament per ímbrex que conformen tant la base com la coberta. Presenta una orientació NE/SO, amb una llargada conservada d'una 6 metres i una amplada d'uns 30 cm, les cotes de funcionament es situen al voltant dels 4,35 msnm.

Ue 9346

És un mur construït principalment mitjançant la utilització de *tegula*, (fotografies núm. 6320, 6336 i 6337) tot i que també s'utilitzen les pedres d'una mida mitjana, així com escòries ceràmiques i, cal assenyalar també que, com a material constructiu, s'utilitzaren diferents *pondus*, passats de cocció. Aquestes pedres no semblen lligades amb morter. Aquest mur s'ha documentat en diferents trams, obtenint una llargada mínima d'uns 8 metres, tot i que només s'ha pogut apreciar amb claredat en un tram bastant més reduït. En relació a la seva orientació, aquesta és NO-SE, i cal indicar que aquest mur forma un angle recte amb el mur ue 9347, d'igual característiques constructives que el mur que estem tractant. Aquest angle recte sembla delimitar un altre àmbit de la fase II, que es projectaria tenint com a límit SE el mur ue 9347, i com a límit SO, aquest mur ue 9346. La cota s'ha de situar al voltant dels 3,97 msnm. Aquest mur s'ha conservat a la zona de reserva arqueològica.

Fotografia núm. 6336. Es pot apreciar la tècnica d'aquest mur

Ue 9347

El mur ue 9347 (fotografies núm. núm. 6319, 6340, 6341 i 6359) és un mur construït principalment mitjançant la utilització de *tegula*, tot i que també s'utilitzen les pedres d'una mida mitjana i escòria ceràmica. Aquestes pedres

no semblen lligades amb morter i en relació a la seva orientació, aquesta és NE-SO. Cal indicar que aquest mur forma un angle recte amb el mur ue 9346, d'igual característiques constructives que el mur que estem tractant, així com que aquest mur sembla alineat amb el mur altimperial ue 3231, tot i que possiblement siguin dos murs diferents, malgrat trobar-se alineats, que degueren funcionar al mateix moment. La cota a partir de la qual documentem el mur ue 9347 oscil·la entre els 4,10 i els 4,01 msnm. Aquest mur ha quedat inclòs a la zona de reserva arqueològica.

Nivells de cendres i terres recremades

A la zona més propera a la cantonada entre els actuals carrers Giralt El Pellisser i Colomines localitzem una dispersió d'escòries i cendres que es situen perfectament delimitades a l'interior dels murs 3231 i 9194 (=2358) i abocaments puntuals de materials ceràmics on és interessant assenyalar l'estrat 2565 on s'ha recuperat una àmfora Pascual 1 sencera situada cap per avall. Aquest nivell es conserva a la zona de reserva, i està format per grans fragments d'àmfores i fins i tot alguna sencera, com ja hem esmentat.

Malauradament, aquest nivell es situa per sota de l'edifici funerari I i excavar-lo posaria en perill la conservació d'aquest monument.

Delimitats pels murs ue 3231 i 9194 (=2358), hi documentem tot un seguit de nivells, principalment de terres recremades i cendres. En un primer moment hi documentem un seguit de concentracions de tovots i material ceràmic (ue 9179) (fotografia núm. 6238) just a sobre d'un estrat compacte de color taronja (ue 9302), documentat des de la cota dels 4,12 msnm fins a les dels 3,93-3,84 msnm. Cobert per ue 9302 documentarem un nivell de color negre, de cendra amb carbons (ue 9303) (fotografies núm. núm. 6840 i 6841) , el qual es lliurava a un altre estrat de color marró clar i compacte (ue 9311) (fotografia núm. 6486), el qual també era cobert per ue 9302. Sota les ue 9303 i 9311, es documentà un nou estrat a partir de les cotes dels 3,78-3,74 msnm (ue 9312) (fotografia núm. 6462) de similars característiques a ue 9303. Finalment, sota

aquest darrer estrat s'ha documentat un nou estrat de color taronja amb una forta presència de tovots, i amb clars signes d'haver estat exposat al foc. Els materials aportats per aquests estrats ens remeten a un context cronològic de l'alt imperi.

Fotografia núm.314. Acumulació de materials.

Zona d'extracció d'argila.

Aquest panorama, caracteritzat per la presència de diferents àmbits que delimiten zones d'abocaments d'escòries, bàsicament, canvia totalment a la meitat nord del terreny ocupat a aquesta època. En aquest sector es localitzen uns grans retalls al terreny natural que s'inicien al nivell del moment, al voltant dels 4 msnm i en alguns llocs baixen al voltant de dos metres per sota del nivell general del terreny natural del solar que com podem veure ocupen una gran porció del solar, aproximadament un 25 % del solar.

Aquests retalls es tornen a omplir amb argila, nòduls de calç i grans quantitats de ceràmica, tant amb defectes de cocció com peces de importació, bàsicament terra sigil·lada itàlica, encara que en una proporció mínima. Dins d'aquest grup trobem diferents estrats, entre els que podem remarcar els següents.

Estrats 7219, 7809.

Estrats amb una gran proporció de ceràmica, argila i nòduls de calç (Fotografies núm. 4757 a 4761. D-254). El primer es localitza de forma general i el segon, que participa de les mateixes característiques, es situa a l'est de l'anterior, molt a prop del mur 7628. Es documenta principalment àmfora local, concretament del tipus Pascual 1 i Dressel 2-4, amb una presència puntual (només s'ha localitzat un exemplar) de Dressel 7-11. Així com produccions de ceràmica comuna de la mateixa pasta que les àmfores. També hi ha un tant per cent importat de material constructiu ceràmic. S'ha d'assenyalar la documentació de escòries ceràmiques i algunes ceràmiques passades de cocció i amb malformacions. Dins de l'apartat de l'estudi de materials es pot ampliar la informació sobre aquest tema.

L'estudi dels materials

Aquesta època ha proporcionat un ventall de materials ceràmics força interessants, dels quals a continuació es farà una ressenya de les peces més importants localitzades. A primera vista es pot apreciar una característica que permet una divisió bàsica dels materials; el seu origen.

El conjunt més representat és la producció local, amb presència bàsicament d'àmfores i ceràmica comuna, de forma més residual s'ha recuperat material de procedència itàlica, concretament *terra sigil·lada*. També s'ha recuperat alguna peça de tradició ibèrica però a títol testimonial.

Començarem per les peces menys representades, concretament les importacions itàliques, per centrar-nos després en el material romà de producció local.

Com ja s'ha apuntat anteriorment s'ha recuperat de forma molt minoritària la presència de *terra sigil·lada itàlica*, aquestes peces són pàteres grans i trobem representades les formes Goudineau 12, Goudineau 27, Conspectus 18, Conspectus 21, Conspectus 51, Draggendorff XIII. Afortunadament s'ha documentat diverses marques de terrissaire que poden ajudar-nos a l'hora de datar i situar el context d'aquestes ceràmiques:

- la peça 1-01-7219-17, presenta una marca en *planta pedis*, no identificada
- la peça 1-01-7219-20, marca "MAR" dins de cartutx quadrat identificada amb la 965 del llibre de Oxe i Comfort, pertanyent a la zona de Pozzuoli.
- La peça 1-01-7219-21 amb la marca "SIM".
- La peça 1-01-7731-1, amb la marca "MIIA(v invertida)
- La peça 1-01-7731-2- "...MF", graffitti exterior "con".
- La peça 1-01-7809-7, dues marques iguals en dos registres " AVII-PILO"

També s'ha recuperat algunes peces de ceràmica de cuina africana concretament cassoles i plats tapadores de les formes, entre les que citem

Ostia II, 306, Hayes 194 (1-01-7219-19; 1-01-7219-28 i 1-01-7219-29). Entre aquests dos grups uneixen el 2% del material recuperat

Però sense cap mena de dubte és el material local el que ens aporta una major informació, ja que en ocasions són peces amb defectes de cocció o deformades, que arriben a suposar el 98% del material.

Les peces més representades són les àmfores amb un 78 % del total del material recuperat. Les formes documentades són bàsicament Pascual 1 (entre el 59 % i el 92 %), i Dressel 2-4 (entre 38% i 4 %), amb una documentació testimonial de formes com la Dressel 7-11 o la Laietania 1, ambdues amb una representació al voltant de l'1 %, i no produïdes a la zona.

En quant a les pastes representades localitzen dos tipus molt clarament diferenciats a nivells macroscòpic i que es documenten a les dues formes. Amb una major representació (70 %) un pasta de tonalitat clara, molt bona factura i amb desengreixant poc visible, típica de la zona en un primer moment. Finalment, amb un 28 %, la pasta de color vermellós, amb un forta presència de quars blanc, també típica de la zona.

Aquests percentatges ens parlen d'un producció molt primerenca, amb una predominança de la pasta clara sobre la vermella i de la forma Pascual 1¹⁶ sobre la Dressel 2-4.

La Pascual 1 és un àmfora inspirada en l'àmfora itàlica Dressel 1B. La seva utilitat bàsica és el transport de vi i la seva zona d'origen La Laietania, distribuïnt-se bàsicament per tot el sud de la Gallia. S'han localitzat diversos forns bàsicament a la zona del Maresme. Pastes: pastes vermelloses amb

¹⁶ En aquests moments està en curs un estudi sobre aquesta forma. La caracterització arqueomètrica de les àmfores Pascual 1 del jaciment de l'Av. Cambó-Mercat de Santa Caterina, s'està portant a terme dins el projecte «*Estudio arqueométrico y arqueológico de la producción y difusión de ánforas del nordeste peninsular durante los S. I aC - I dC (PRODIFAN)*» (BHA2003-04589), finançat per la Direcció General de Investigació del Ministerio de Ciencia y Tecnología i la FEDER (Unió Europea). Els resultats de l'anàlisi química per Fluorescència de Raigs X (FRX) i l'anàlisi mineralògica per Difracció de Raigs X (DRX), permetran determinar el tipus de matèria primera amb que han estat fabricades les àmfores, així com la tecnologia emprada en la seva fabricació. L'anàlisi de les propietats mecàniques i elàstiques de les àmfores ens permetrà determinar la resistència mecànica i la tenacitat a la fractura, i la relació d'aquests paràmetres amb la funcionalitat i l'adaptació d'aquests envasos al transport a llargues distàncies. En definitiva, l'estudi arqueomètric ens aportarà noves dades sobre l'organització, funcionament i la producció d'aquest possible centre productor d'època romana.

desengreixant gros i blanc (típic de la tarraconense), beix- blanquinosa, rosada o rosa-ataronjada i desengreixant petit.

La Dressel 2-4 és una àmfora que deriva dels prototips grecs adaptats a la zona del Laci, i que es fabrica, entre d'altres llocs a la Tarraconense i presenta una expansió molt ampla. Pasta de color roig marró, sense engalba, desengreixant blanc molt gros i visible junt amb gris o vidrat. Dificultat a l'hora de diferenciar-les de les itàliques.

No parlarem en aquests moments del tema de les marques, ja que es tractarà en el següent apartat, però en funció de les dades abans esmentades podem avançar que molt possiblement la majoria de les marques es puguin associar a la forma Pascual 1, malgrat que el fet de que només s'han localitzat en pivots dificulta assegurar aquesta hipòtesis.

Dins de les ceràmiques comunes, on es localitzen les mateixes tipologies de pastes que les àmfores, i que es situen entre el 8 % i el 14 % del total, s'ha recuperat una tipologia ampla, formada per diversos bols, gerres, gibrells, olles, morters, etc. També s'ha recuperat algun fragment de *dolium*.

Deixant de banda el material ceràmic recipient, l'apartat de material constructiu està ben representat, amb la presència de *tegula* plana (8 %) i ímbrex (4 %).

Finalment, altres elements ceràmics documentats són diversos *pondus* troncocònics passats de cocció que formen part d'alguns dels murs.

Les marques¹⁷.

Està normalment assumit que les marques de les àmfores determinen el productor o el propietari no el fabricant de les mateixes, encara que Thevenot opina que les marques anteriors a la cocció serien del terrissaire.

A l'excavació només s'han recuperat marques realitzades amb segells impresos, que s'imprimeixen abans de la cocció.

Els segells es poden situar, genèricament, sobre el llavi, el pivot, la nansa, el coll o la paret, encara que a l'excavació que ens ocupa només s'han recuperat als pivots.

A continuació, en el quadre adjunt es pot veure la varietat i la presència d'aquestes marques.

 1	 2	 3
 4	 5	 6
 7	 8	 9
 10	 11	 12
 13	 14	 15

¹⁷ Per major informació sobre el tema remeten a l'article publicat sobre aquest moment històric: Aguelo, J; Carreras, C; Huertas, J. (2006).

Les marques recuperades arriben a 68 exemplars entre les quals les més representades són, la de LESB (21 exemplars) i la de LAET (14 exemplars) , seguides a distancia per la de EPAPR (9 exemplars). La resta són exemples més esporàdics, encara que la marca AVC i el seu negatiu arriben fins a 5 exemplars.

Malauradament les marques només s'han localitzat a fragments de pivots i mai s'ha pogut constatar la forma a la que pertanyen. Malgrat això, els diferents paral·lels localitzats apunten a una clara forma com possible: la Pascual 1.

Interpretació

Primerament, volem deixar clar en aquest apartat, i això es pot fer extensiu a la fase següent que les restes estan molt afectades per les grans estructures del convent gòtic i presenta grans llacunes que no necessàriament restarien sense estructures romanes.

Les estructures localitzades són d'escassa entitat i en moltes ocasions construïdes amb peces de rebuig (àmfora) i escòries. Malauradament no es poden definir àmbits clars encara que les orientacions i alineacions corresponen a una mateixa intenció.

L'únic àmbit que es pot resseguir amb claredat, marca un espai de concentració d'escòries i capes d'argila cremada que es localitza a la zona sud-oriental del solar. Aquest àmbit conformaria una zona de treball, hipotèticament propera a la zona del forn, i no pas una habitació en funció de les restes localitzades.

S'ha d'assenyalar que totes les estructures es troben a sobre del terreny natural o les trinxeres per situar les fonamentacions s'excaven a aquest.

Les restes documentades s'han interpretat com una zona de testar lligada a la producció ceràmica, més que a una possible vil·la rústica. Aquesta identificació s'ha realitzat en funció del següents raonaments:

En primer lloc, documentem una important presència d'elements de rebuig, escòries i cendres, no podem oblidar que per exemple la majoria dels murs estan construïts en part per fragments ceràmics i escòries. D'altra banda la presència d'escòries de gran mida s'ha documentat a un gran sector de la zona ocupada en aquest moment.

En segon lloc, la constatació de peces amb defectes de cocció i alguns elements relacionats amb la producció àmforica.

Una lectura de les diferents dades documentades ens permet veure com les restes situades en aquesta època segueixen un esquema molt clar i que podem relacionar amb d'altres jaciments de característiques similars. Prenent com a esquema bàsic el treball sobre producció ceràmica, viticultura i propietat rural de Victor Revilla (REVILLA 1995) podem anar resseguint els diferents punts de l'exposició.

Malauradament no hem localitzat el forn o forns, que seria el fet més significatiu d'aquest tipus d'instal·lacions, però hi ha d'altres fets que si poden comparar amb l'estudi abans citat.

Per començar, els diferents àmbits relacionats amb el procés de la producció ceràmica acostumen a ésser d'escassa entitat constructiva, normalment delimiten grans espais per dividir les diferents activitats i es situen a prop de la zona d'abocador.

En quant a les produccions, es situa una presència de diferents tipus dins d'un jaciment amb una predominança de les àmfores Pascual 1 i Dressel 2-4 en època augustea. També és normal la fabricació de ceràmica comuna i elements constructius. Cal destacar la gran aportació de marques documentades, un total d'uns 86 exemples amb 15 noms diferents, essent els més representats els epígrafs LESB (21 exemplars), LAETI (14 exemplars) i EPAPR (9 exemplars).

Un altre factor important és l'obtenció de les matèries primeres per la fabricació: argila, aigua i combustible.

Finalment, el lloc d'emplaçament estarà determinat per una bona ubicació en relació a les vies de comunicació i centres urbans. En moltes ocasions estan situats a prop de la platja.

La comparació de les dades extretes del jaciment de Santa Caterina i les dades de l'estudi, ens permeten comprovar la relació d'ambdues.

- El jaciment es situa a una zona molt propera a la costa, a tocar de les diferents vies i a la zona fora muralles de la Colònia de Barcino. Les vies de distribució eren ben fàcils, tant a nivell terrestre com marítim. L'immediat ramal barceloní de la Via Augusta proporcionava una "sortida" dels productes per terra. La proximitat a l'activitat portuària directa al litoral de la colònia romana, així com la facilitat d'accessos al delta del Llobregat, on es trobaria tant el port de Montjuïc com la zona d'ancoratges del litoral de Les Sorres¹⁹, serien arguments força interessants per a qui dedicava la majoria de la seva producció a l'exportació (REVILLA 2001).

- A la zona es troben les matèries primeres necessàries. Per exemple, localitzem la gran zona d'extracció d'argila, una important presència d'aqüífers naturals (pou 7797) i la possibilitat d'obtenir combustible als aiguamolls i els boscos propers a Barcino.
- La tipologia ceràmica representada és la típica d'aquest tipus de jaciments. Bàsicament, podriem parlar de producció d'àmfores i de forma residual ceràmica comuna i probablement elements constructius, ja que es localitzen els tres tipus productius fets amb els tres tipus d'argila documentats.

Aquestes evidències permeten situar la producció i vida de l'assentament en estreta relació amb l'inici de la vida de la colònia, al voltant del canvi d'era i el seu moment final, com a molt tard, a les darreries del segle I dC. Aquest ventall cronològic està força documentat en jaciments de característiques similars situats al llarg de tota la costa de la Laietania i s'ha de relacionar amb els canvis en la producció i comercialització del vi de la zona (REVILLA 2001).

La producció de Santa Caterina sembla que cobreix un ampli ventall cronològic des dels primers anys de la fundació de la colònia, ja que existeixen marques

¹⁹ Sobre el port de Montjuïc i pel que fa l'ancoratge de Les Sorres remetem a la lectura dels estudis realitzats per Pere Izquierdo (1997).

datades entre el 10 aC – 5 dC (Cap de Volt) fins com mínim el 20 dC datades pel derelicta de la Chrétienne C (15-20 dC). Segurament algunes de les marques tenen continuïtat més enllà d'aquesta data. Si que s'observa una coincidència cronològica d'algunes marques, així com una evolució tipològica i de tipus de coccio de l'àmfora.

El Jaciment de Santa Caterina s'ha de relacionar amb una zona més ampla que seria el barri de la Ribera, relacionada amb el port de la ciutat antiga on nombroses excavacions han documentat un nombre important d'àmfores i restes d'àmfores passades de coccio malgrat que les estructures del forn no s'han documentat. Així una de les primeres troballes va ser al carrer Montcada, que s'acaba de confirmar amb les excavacions de Sant Cugat del Rec (Princesa,21) que seria la continuïtat d'aquesta terrisseria. També en el carrer Argenteria s'havia documentat una extraordinària densitat d'àmfores tarraconenses.

Així doncs, malgrat que, ja fa uns anys es coneixia l'existència d'una terrisseria a l'Avinguda Francesc Cambó, que ara ve confirmada amb recents descobriments de l'excavació del mercat de Santa Caterina, que canvia la panoràmica de la producció d'àmfores al Pla de la Ciutat.

En el moment d'abandonament d'aquest centre productor, la zona resta desocupada a nivell estructural i es produeixen grans aportacions de sediments que aproximen el nivell de circulació antic a l'actual, situant-se entre els 4,50 i els 5 metres sobre el nivell del mar. En el present moment de la investigació no podem precisar el motiu d'aquest canvi de relleu que, pel que es desprèn de la ceràmica que conté, semblaria de caire antròpic. Aquest procés sembla tenir la intenció de procurar una topografia més plana a aquella zona abans solcada per torrents, potser per millorar-ne les condicions d'aprofitament agrícola. Tanmateix, cal assenyalar que malgrat aquest canvi de cota, tal i com veurem més endavant, no sembla produir alteracions en la parcel·lació de la propietat, al menys en allò que afecta el solar de l'actual mercat de Santa Caterina.

6.3.FASE III

Ocupació de l'antiguitat tardana:

necròpolis

FASE III, Ocupació de l'antiguitat tardana

Introducció

Després d'un període de desocupació, de pràcticament quatre segles, és dins d'un panorama baix-imperial quan es torna a ocupar el solar, aquest cop amb una funcionalitat funerària. Com a la fase anterior, les restes estan molt malmeses per les fases posteriors, bàsicament a causa de les grans fonamentacions del convent gòtic i la cripta del segle XVIII, cosa que fa que a vegades resulti molt difícil entendre algunes edificacions.

En aquest moment s'ocupa una zona més reduïda que a l'alt imperi i es centra a una àrea equivalent a un 25 % del total del solar, concretament a la cantonada més sud-oriental (la cantonada que actualment formen els carrers Colomines- Giralt El Pellisser), encara que s'ha localitzat una tomba isolada a tocar del carrer Freixures, a prop de la plaça de Santa Caterina.

La necròpolis, amb una extensió de 1.350 metres quadrats aproximadament, està formada per diversos tipus d'enterraments d'inhumació: fossa simple, àmfora, taüt, *tegula* a doble vessant i construccions funeràries on s'encabeixen diferents enterraments. Però el fet més significatiu és la utilització de murs que delimiten l'espai i divideixen la zona en dues zones ben diferenciades. Al text s'ha individualitzat la zona C, formada per una tomba isolada sense cap relació amb la zona de necròpolis principal i que formaria part de la gran area cementirial que conforma aquesta zona extramurs de la ciutat.

A-35- Planta del moment de la necròpolis.

Descripció de les restes²⁰

Abans de descriure les restes s'haurien d'assenyalar algunes dades importants que afavoriran la comprensió del conjunt i que són fàcilment observables amb una primera visió de la planta d'aquesta fase:

- En primer lloc, la clara divisió de la necròpolis en dues parts ben diferenciades, la zona "A" on es situen la gran majoria de les tombes simples (fossa simple, àmfora, taüt i enterrament en *tegula*), i la zona "B", on es localitzen les construccions funeràries.
- En segon lloc, la localització d'uns murs que delimitarien la zona dels enterraments en edificis funeraris.

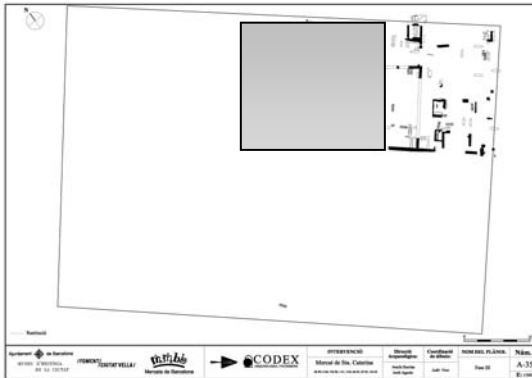
²⁰ Planimetria A-16, A-35, A-36, A-37 i A-38

Finalment s'ha de fer esment al sistema emprat per la designació dels diferents edificis funeraris, els quals han estat numerats amb xifres romanes, havent diferenciat un total de cinc edificis que presenten límits molt clars, i cinc edificis més que podrien existir però que són més difícils de concretar.

Les diferents unitats funeràries s'identifiquen amb el número d'unitat de tres dígit, que unifiquen les diferents unitats estratigràfiques: número d'estructura, número d'inhumació, rebliments i fosses.

A continuació es fa una descripció, diferenciant entre les zones A, B i C, i dins de cadascuna en funció de la tipologia i per ordre de numeració.

ZONA A

Per definició és la part de la necròpolis, on es documenten enterraments en fossa simple, àmfora i *tegula* amb coberta de doble vessant, ocupa la meitat septentrional. Com a fet puntual s'ha recuperat un enterrament secundari.

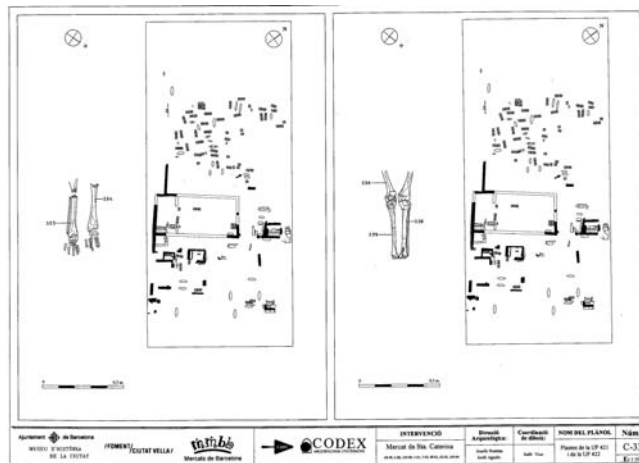
Enterraments en fossa simple.

UF. 421

Mort-4264; Fossa-4265

Inhumació primària. Individu amb orientació NE/SO en posició decúbit supí. es conserven les cames per sota dels genolls. Llargada conservada- 0,45 m. Cota- 3,90 msnm. Planimetria- C-33

Fossa no localitzada

Plànol C-33. Planta de les uf 421 i 422.

UF. 422

Mort-4262; Fossa-4263

Inhumació primària. Individu conservat parcialment amb orientació NE/SO (peus-cap) en posició decúbit supí. Únicament es conserven les cames des de

la meitat dels fèmurs, estan disposades rectes i en paral·lel, no conserva els peus. Llargada conservada- 0,54 m. Cota- 3,85 msnm. Planimetria- C-33

Fossa no localitzada

UF. 691

Mort-6967.

Inhumació primària. Individu amb orientació SE/NO en posició decúbit supí, i el crani al SE. Llargada conservada- no s'ha pogut determinar. Cotes superiors- 3,88-3,86 msnm. Cotes inferiors-3,84-3,80 msnm. (Fotografies núm. núm. 4557 i 4558. Planimetria- D-754).

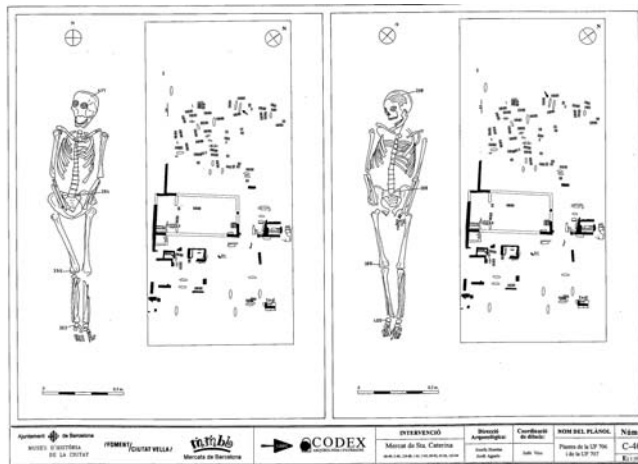
Fossa no localitzada. Cal assenyalar que aquesta inhumació es documentà en un punt extrem de la necròpolis d'aquesta fase III, concretament a l'angle O d'aquesta, en el moment que s'estaven duent a terme els darrers rebaixos a màquina, després del desmuntatge de les diferents estructures del jaciment.

UF. 706

Mort-7308; Rebliment-7309; Fossa-7307

Inhumació primària. Individu amb orientació SE/NO (peus-cap) en posició decúbit supí. El crani està lleugerament caigut cap a la dreta amb la mandíbula caiguda. Els braços estan doblats a l'alçada dels colzes i les mans reposarien sobre la pelvis, encara que no s'han recuperat. La cama esquerra es troba recta, i la dreta presenta una inclinació. De fet tot el costat dret presenta un moviment que podria correspondre a la necessitat d'ubicar el cos en una tomba massa estreta. Els peus estan caiguts cap endavant. Llargada conservada- 1,60 metres. Cota- 4,11-3,93 msnm. (Fotografies núm. 1715 a 1719. Planimetria- C-40)

Fossa no localitzada

Plànol C-40. Planta de les uf 706 i 707.

UF. 707

Mort-7312; Rebliment-7310; Fossa-7311

Inhumació primària. Individu conservat totalment amb orientació SE/NO (peus-cap) en posició decúbit supí. El crani està caigut cap a la dreta amb la mandíbula caiguda. Els braços es situen rectes i les mans reposen sobre els fèmurs. Les cames estan rectes i paral·leles, els peus caiguts cap endavant. Els cos en general presenta està inclinat i la part dreta del cos es situa lleugerament a una alçada superior a l'esquerra. Llargada conservada-1,54 metres. Cota-3,98- 3,88 msnm. (Fotografies núm. 1721 a 1725. Planimetria- C-40)

Fossa no localitzada

Vista del mort 7312

UF. 711

Mort-7218; Rebliment-7326; Fossa-7325

Inhumació primària. Individu, conservat parcialment, amb orientació NE/SO (peus-cap) en posició decúbit supí. El crani es situa recte, però està molt deteriorat. No conserva gran part del costat dret ni la cama esquerra per sota de mig fèmur. El braç conservat es situa recte al igual que el fèmur conservat. Llargada conservada-0,95 metres. Cota- 3,93- 3,89 msnm. (Fotografies núm. 1657 a 1651. Planimetria- C-44)

Fossa no localitzada

Plànol C-44. Planta de les uf 711 i 716.

UF. 716

Mort-7344; Rebliment-7343; Fossa-7342

Inhumació primària. Individu, conservat parcialment, amb orientació SE/NO en posició decúbit supí. Només es conserva el crani, disposat recte i la mandíbula inferior caiguda i les clavícules. Llargada conservada-0,25 metres. Cota-4,25 msnm. (Fotografia núm. 1768. Planimetria- C-44)

Fossa no localitzada

UF. 726

Mort-7215; Rebliment-7385; Fossa-7384

Inhumació primària. Individu infantil amb orientació SE/NO en posició decúbit supí. El crani està girat cap a la dret. El braç esquerre (únic conservat) està recte. Les cames estan rectes i paral·leles, els peus no es conserven. Llargada

conservada-1,08 metres. Cota- 4,13-4,02 msnm. (Fotografies núm. 1645 a1649)

Fossa no localitzada

Plànol C-58. Planta de les uf 726 i 729.

UF. 729

Mort-7394; Rebliment-7396; Fossa-7395

Inhumació primària. Individu amb orientació SE/NO en posició decúbit supí. El crani està girat cap a la dreta i mandíbula despenjada, els braços doblats a l'alçada del colze i les mans a sobre de la pelvis. Les cames es situen rectes i paral·leles, encara que no es conserven més avall dels genolls. Llargada conservada-1,27 metres. Cota- 4,09-3,98 msnm. (Fotografies núm. 1845 a 1849. Planimetria- C-58)

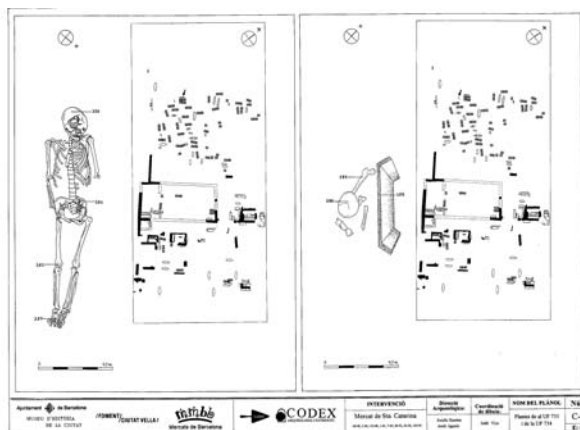
Fossa no localitzada

UF. 733

Mort-7410; Rebliment-7411; Fossa-7412

Inhumació primària. Individu, conservat totalment, amb orientació NE/SO (peus- cap) en posició decúbit supí. El crani està caigut cap a l'esquerra. Els braços es situen rectes i les mans a sobre de las pelvis. Les cames es situen rectes i lleugerament desplaçades cap a la dreta, els peus estan caiguts cap endavant. Llargada conservada-1,53 metres. Cota- 3,96-3,83 msnm. (Fotografies núm. 1874 a 1880)

Fossa no localitzada

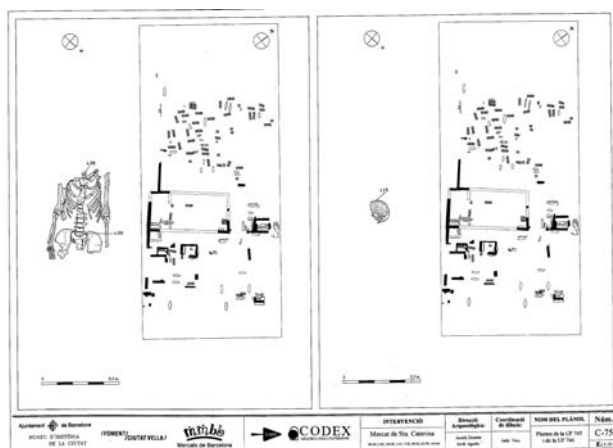
Plànol C-64. Planta de les uf 733 i 734.

UF. 745

Mort-7575; Fossa-7576

Inhumació primària. Individu, conservat parcialment, amb orientació NE/SO (peus- cap) en posició decúbit supí. Conserva el tronc, està tallat a l'alçada del coll i per sota de la pelvis. Els braços es situen estesos als costats, les mans es situen als costats exteriors del seu fèmur corresponen. Llargada conservada- 0,59 metres. Cota-4,08- 4 msnm. (Fotografies núm. 5044 i 5045. Planimetria- C-75)

Fossa no localitzada

Plànol C-75. Planta de les uf 745 i 746.

UF. 746

Mort-7588

Inhumació primària. Individu de qual només es conserva un crani molt deteriorat. (Fotografies núm. 5060 i 5061. Planimetria- C-75)

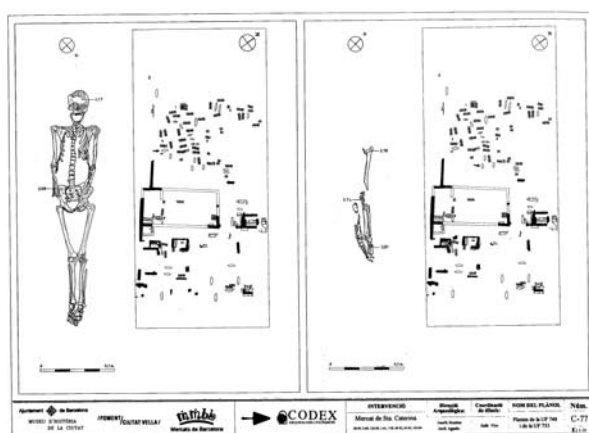
Fossa no localitzada. Cota- 4,10 msnm

UF. 748

Mort-7583; Fossa-7584

Inhumació primària. Individu, conservat totalment, amb orientació NE/SO (peus-cap) en posició decúbit supí. El crani es troba recte i la mandíbula caiguda sobre el pit. Els braços es situen rectes i les mans a sobre de la pelvis. Les cames es situen rectes i els peus caiguts cap endavant. Presenta pèrdues de peces dentàries amb reabsorció i evidència d'artrosi. Llargada conservada- 1,58 metres. Cota- 4,17- 3,97 msnm. (Fotografies núm. 5052 a 5057. C-77)

Fossa no localitzada

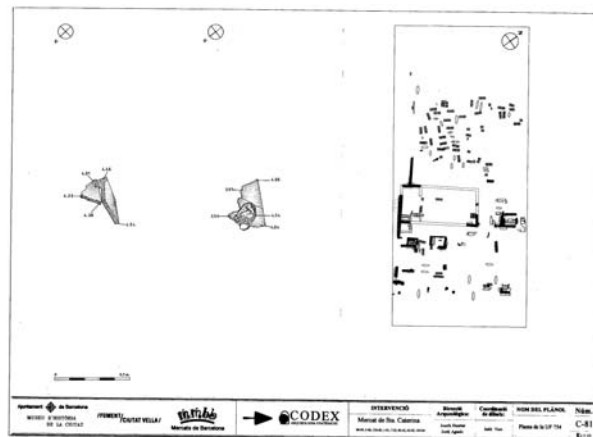
Plànol C-77. Planta de les uf 748 i 753.

UF. 754

Mort-7640; Fossa-7641

Inhumació primària. Individu, recuperat parcialment, amb orientació SE/NO (peus- cap) en posició decúbit supí. Conserva de forma parcial les cames i algunes vèrtebres. Els peus estan caiguts cap endavant. Llargada conservada- 0,79 metres. Cota- 3,81- 3,74 msnm. (Fotografies núm. 5095, 5096 i 5097. Planimetria- C-81)

Fossa no localitzada

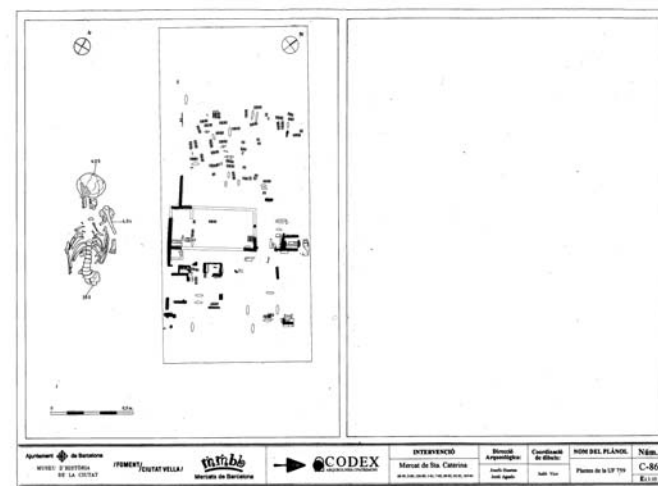
Plànol C-81. Planta de la uf 754.

UF. 759

Mort-7782; Fossa-7783

Inhumació primària. Individu amb orientació SE/NO (peus-cap) en posició decúbit supí. Conserva de forma parcial la part superior del cos fins a la pelvis. Húmer esquerre paral·lel al cos, i dret al còccix, no conserva les mans. Llargada conservada-0,87 metres. Cota- 4,05 i 3,93 msnm. (Fotografies núm. 5338 a 5344. Planimetria- C-86)

Fossa no localitzada

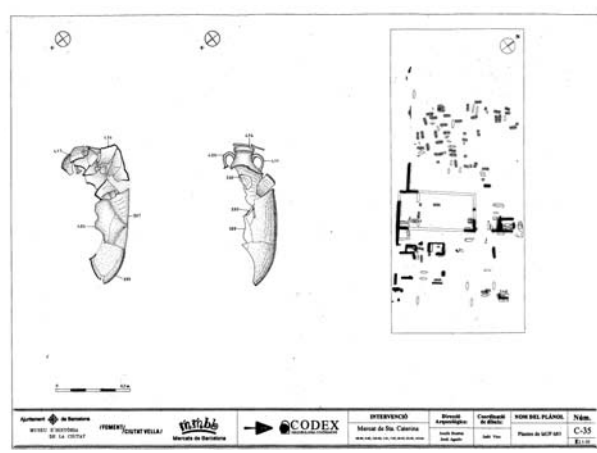
Enterrament en àmfora.

UF. 683

Estructura-6918, 6920; Mort-6932; Rebliment-6933

Estructura –Formada per fragments de dues àmfors molt malmeses per la construcció d'un vas sepulcral posterior. La forma de les àmfors utilitzades (ue 6918 i ue 6920) com a contenidor d'aquesta unitat funerària no s'ha determinat. Cotes superiors de l'unitat funerària- 4,17–4,14 msnm. (Fotografies núm. 4513, 4514, 4516, 4517 i 4518. Planimetria- C-35 i D-221)

Inhumació primària. Individu infantil amb orientació NO/SE, i amb el cap al SE. es conserven tres fragments d'ossos que no permeten concretar més la descripció. Llargada conservada- 0,29 metres. Cotes superiors de l'inhumació - 3,98-3,90 msnm. Cotes inferiors- 3,89-3,88 msnm.

C-35. Planta de l'enterrament.

UF . 710

Estructura-7321; Mort-7324; Rebliment-7322; Fossa-7323

Estructura – Encara que es troba situada en aquest apartat, no es pot considerar una tomba d'àmfora con la resta dels documentats per dues raons bàsiques, primer, perquè és un enterrament d'un individu adult i segon, perquè, l'àmfora serveix per fabrica una coberta i no com recipient.

Està formada per grans fragments d'àmfora del tipus Keay XIX de la variant b, datada entre finals del segle III dC i primera meitat del V dC que delimiten una forma rectangular, amb el pivot als peus i la vora a sobre del cap, també s'han localitzat alguns fragments de *dolium*. 2 metres de llargada. Cota- 4,08- 3,95 msnm. (Fotografies núm. 1741 a 1744. Planimetria- C-43, D-232 i D-233)

Inhumació primària. Individu conservat totalment, amb orientació NE/SO (peus-cap) en posició decúbit supí. El crani es troba caigut cap a l'esquerra amb la mandíbula inferior caiguda. El braç esquerre es situa recte i la mà sobre el

fèmur del mateix costat, el braç dret està doblat a l'alçada del colze i la mà descansa sobre la pelvis gairebé a sobre dels fèmur contrari. Les cames estan rectes i en paral·lel, els peus caiguts cap endavant. El cos no es troba recte sinó que dibuixa una corba molt suau i el costat dret està lleugerament més alt que l'esquerre. Llargada-1,70 metres. Cota- 4,01- 3,98 msnm. (Fotografies núm. 1745 a 1750)

Vista de l'individu d'aquesta tomba, com es veure la part de la vora de l'àmfora es situa a la zona del cap de l'individu. (fotografia núm. 1746).

UF .712

Estructura-7217; Mort-7329; Rebliment-7327; Fossa-7328

Estructura –Àmfora forma Key IV amb una cronologia de finals del III al segle V dC. Està asserrada longitudinalment per la meitat per poder dipositar el cos. 0,95 metres de llargada. Cota- 4,19- 4,07 msnm. (Fotografies núm. 1653 a 1656. Planimetria- C-45, D-234).

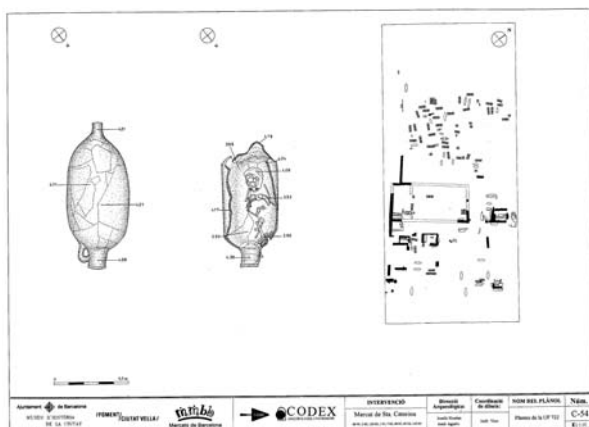
Inhumació primària. Individu infantil, conservat parcialment, es troba disposat en posició decúbit lateral, imitant la posició fetal, es troba recolzat sobre el seu costat dret. Orientació NE/SO. Bàsicament es conserva el crani, algunes costelles, i les cames, que es troben flexionades. L'enterrament s'ubica amb el crani al costat contrari de la vora de l'àmfora. Llargada conservada-60 cm. Cota-4,02- 3,92 msnm. (Fotografies núm. 1752 a 1757)

UF .722

Estructura-7216; Mort-7371; Rebliment-7327; Fossa-7370

Estructura – Tipologia de l'àmfora utilitzada- forma Keay XXV amb una cronologia de finals del III/ inicis del IV fins a meitat del segle V dC. Està asserrada longitudinalment per la meitat per poder dipositar el cos. 0,84 metres de llargada. Cota- 4,27- 4,09 msnm. (Fotografies núm. 1650 i 1651. D-240 i D-255)

Inhumació primària. Individu infantil, conservat totalment, en posició decúbit supí. Orientació NE/SO. El crani es troba recte i mirant endavant, els braços també rectes i les cames es troben flexionades indicant una postura mixta. L'enterrament es situa amb el crani allunyat de la vora de l'àmfora. Llargada conservada-55 cm. Cota- 4,06- 3,93 msnm. (Fotografies núm. 1741 a 1744)

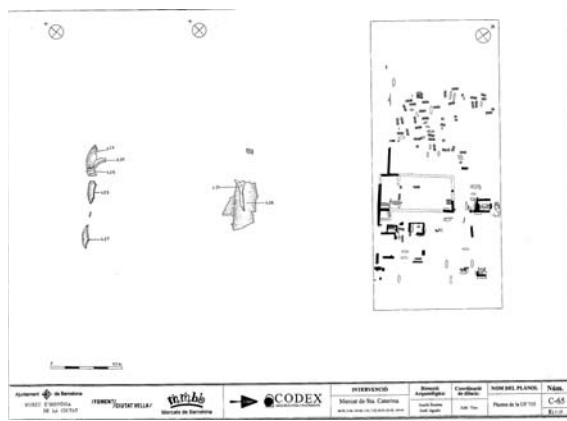
Plànol C-54. Planta de la uf 722.

UF .735

Estructura-7500; Mort-7502; Rebliment-7501; Fossa-7503

Estructura- Fragments d'una àmfora de la forma Keay LXI de la variant d, datada entre la primera meitat del segle V i la primera meitat del segle VI dC. Molt deteriorada per les estructures posteriors. Els fragments localitzats no permeten concretar com va ser asserrada. S'ha recuperat una llargada total de 70 cm. Cota 4,31- 4,17 msnm. (Fotografies núm. 4952 a 4955. C-65, D-246)

Inhumació primària. Individu infantil, les restes del qual no permeten conèixer la seva posició. Orientació NE/SO. es conserva part d'un fèmur i algun fragment petit. Llargada conservada 0,40 metres. Cota- 4,20 msnm.

Plànol C-65. Planta de les uf 735.

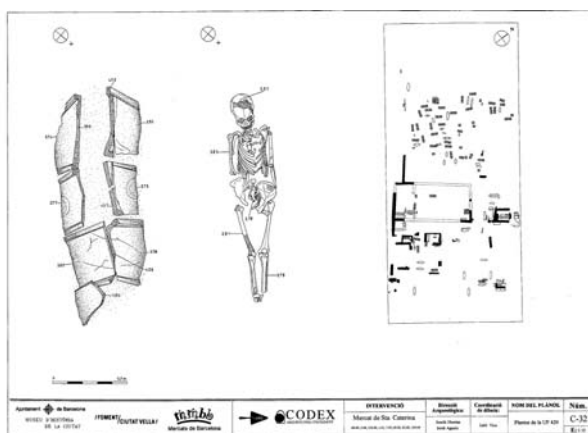
Enterrament en tomba de *tegula* de doble vessant.

UF. 420

Estructura-4255; Mort-4257; Rebliment-4256; Fossa-4258

Estructura- Estructura formada per tres parelles de *tegula* disposades verticalment i un fragment com a límit septentrional. La part superior de les *tegula* estan trencades. No presenta fons. Mida conservada- 1,60 m. Cota- 4,17- 3,77 msnm. Planimetria- C-32

Inhumació primària. Individu amb orientació NE/SO (peus-cap) en posició decúbit supí. El crani descansa sobre el pit, els braços estan doblats a l'alçada del colze i les mans es situen a sobre de la pelvis. Les cames estan disposades rectes i paral·leles, només es conserven els turmells. Llargada-1,40 metres. Cota- 4,04- 3,93 msnm.

Plànol C-32. Planta de les uf 420.

UF .426

Estructura-4303

Estructura- Formada per una *tegula* conservada parcialment, està molt afectada per les estructures posteriors, bàsicament la sagristia del convent (VIb) i s'ha mantingut ja que es conserva dins de la zona de reserva, al perfil es poden veure restes d'algun os, però no s'ha excavat. Llargada conservada-0,40 metres

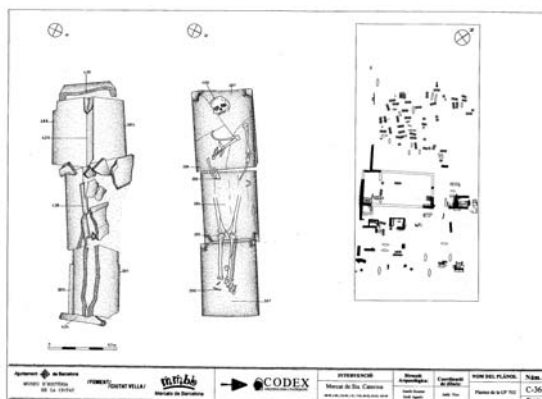
UF . 702

Estructura-7203; Mort-7300; Rebliment-7298; Fossa-7299

Estructura – Conservada parcialment. Formada per tres parelles de *tegula* horitzontals, la primera parella situada a sobre del cap és la única sencera, la parella del mig es troba molt fragmentada i la tercera ha perdut la part superior, presenta dues meitats de *tegula* als extrems. Fons- Està format per tres *tegula*, disposades cap avall. 1,75 metres de llargada conservada. Cota- 4,30- 3,84 msnm. (Fotografia núm. 1700. Planimetria- C-36, D-229)

Mida de les *tegula* recuperades: 54 x 44 cm.

Inhumació primària. Individu, conservat de forma molt deficient, amb orientació NE/SO en posició decúbit supí. Conserva el crani mirant cap a dalt, els braços estesos al costat del cos i les cames esteses i paral·leles, el peus caiguts cap endavant. De la resta del cos només es conserven algunes costelles. Llargada-1,50 metres. Cota- 4,06- 3,87 msnm. (Fotografies núm. 1701 i 1702)

Plànol C-36. Planta de les uf 702.

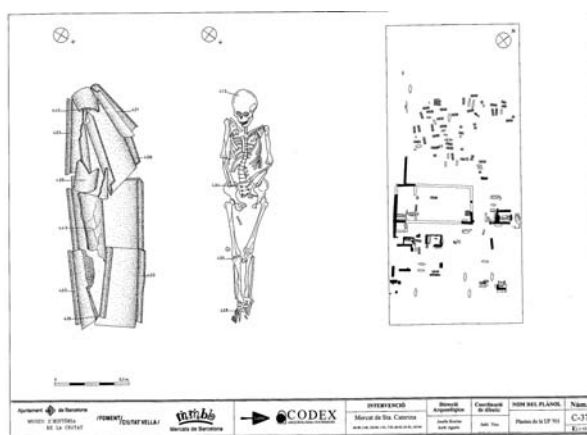
UF .703

Estructura-7202; Mort-7303; Rebliment-7301; Fossa-7302

Estructura –Formada per tres parelles de *tegula* disposades horitzontalment, la situada a sobre del cap presenta una inclinació més tancada que la resta, la part superior està formada per ímbrex a la part alta, que també s'utilitzen com forma de tancar l'extrem del cap. 1,60 metres de llargada. Cota- 4,40- 4,02 msnm. (Planimetria- C-37, D-230)

Mida de les *tegula* recuperades: 53 x 40 cm

Inhumació primària. Individu conservat totalment amb orientació NE/SO (peus-cap) en posició decúbit supí. El cap està lleugerament caigut cap a la dreta. L'espatlla dreta està més alta que l'esquerra, els braços estan doblats a l'alçada del colze i les mans reposen a sobre de la pelvis. Les cames estan rectes i en paral·lel, els peus caiguts cap endavant. Llargada-1,48 metres. Cota 4,13- 4,05 msnm. (Fotografies núm. 1704 a 1709)

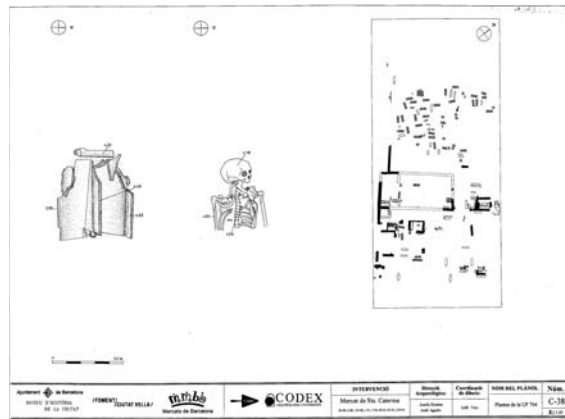
Plànol C-37. Planta de la uf 703.

UF .704

Estructura-7201; Mort-7306; Rebliment-7304; Fossa-7305

Estructura- Conservada parcialment, només s'ha recuperat la parella situada a la zona del cap, disposades horitzontalment, i el fragment de *tegula* utilitzat com capçalera. 0,80 metres de llargada conservada. Cota- 4,40- 3,99 msnm. (Planimetria- C-38, D-230).

Inhumació primària. Individu conservat parcialment amb orientació NE/SO en posició decúbit supí. Crani caigut cap a la dreta, mandíbula caiguda. Conserva la part superior del tronc i els braços fins als colzes. Llargada conservada- 0,50 metres. Cota- 4,18- 4,04 msnm. (Fotografies núm. 1711, 1712 i 1713)

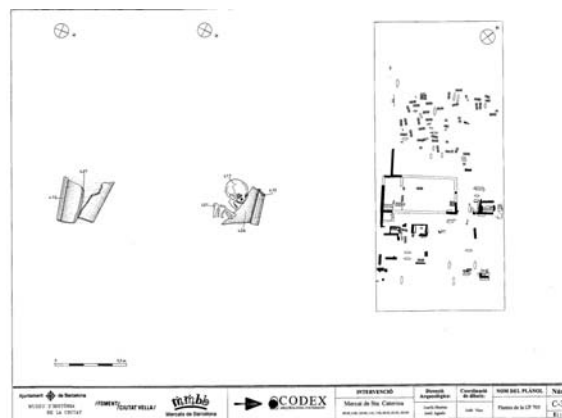
Plànol C-38. Planta de la uf 704.

UF. 705

Mort-7409;

Estructura - Conserva únicament fragments de dues *tegula* disposades horitzontalment. 0,30 metres de llargada. Cota- 4,37- 4,10 msnm

Inhumació primària. Individu conservat parcialment amb orientació NE/SO (peus-cap) en posició decúbit supí. Únicament conserva el crani caigut cap a la l'esquerra i amb la mandíbula caiguda, l'espatlla dreta i alguna costella. Llargada conservada- 0,30 metres. Cota- 4,17- 4,07 msnm. (Fotografies núm. 1871, 1872 i 1873. Planimetria- C-39)

Plànol C-39. Planta de la uf 705.

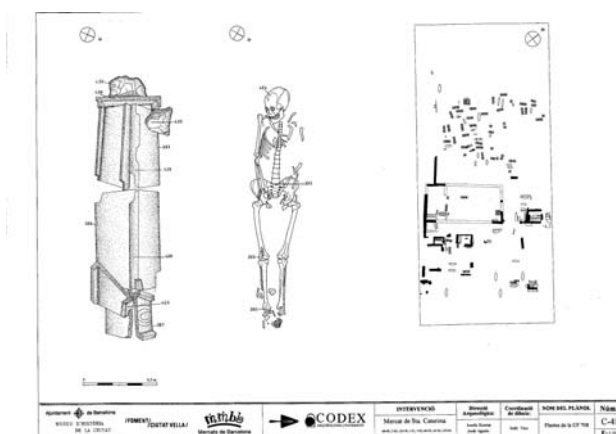
UF .708

Estructura-7313; Mort-7316; Rebliment-7314; Fossa-7315.

Estructura- Tomba completa formada per dues parelles de *tegula* disposades horitzontalment, la tercera parella es situen verticalment, s'han recuperat fragments d'*opus signinum* falcant les diferents peces ceràmiques i com límit a la zona del crani. 1,59 metres de llargada conservada. Cota- 4,29-3,89 msnm (Fotografia núm. 1726. Planimetria- C-41, D-231).

Mida de les *tegula* recuperades: només s'ha pogut determinar l'amplada d'una; 42 cm, i la llargada d'altra; 60 cm.

Inhumació primària. Individu conservat parcialment amb orientació NE/SO en posició decúbit supí. El crani està caigut sobre el pit i a la dreta. Els braços es situen rectes i les mans a sobre de la pelvis. Les cames es disposen rectes i en paral·lel, els peus caiguts cap endavant. El costat esquerra, bàsicament les costelles i el braç pràcticament està desaparegut. Llargada conservada- 1,59 metres. Cota- 4,04- 3,90 msnm. (Fotografies núm. 1729 a 1733)

Plànol C-41. Planta de la uf 708

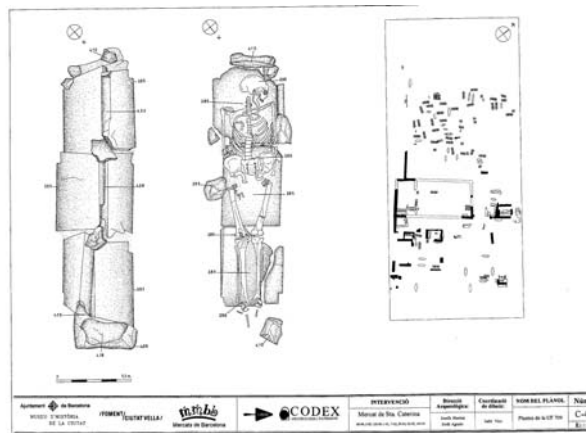
UF .709

Estructura-7317; Mort-7320; Rebliment-7318; Fossa-7319

Estructura –Formada per tres parelles de *tegula* horitzontals, amb pedres per falcar als extrems. En una de les tegula s'ha recuperat l'empremta de la pota d'un ocell. Fons- tres *tegula*. 1,90 metres de llargada. Cota- 4,28- 3,93 msnm. (Fotografia núm. 1734. Planimetria- C-42, D-231).

Mida de les *tegula* recuperades: 55 x 47 cm; 52 x 39 cm i la llargada de dues més que fan 53 cm.

Inhumació primària. Individu amb orientació NE/SO en posició decúbit supí amb els braços estesos i mans als costats. Llargada-1,74 metres. Cota- 4,02- 3,95 msnm. (Fotografies núm. 1735 a 1740)

Plànol C-42. Planta de la uf 709.

UF .713

Estructura-7330; Mort-7333; Rebliment-7331; Fossa-7332

Estructura –Molt malmesa, conserva únicament un fragment d'una *tegula* i algunes pedres a l'extrem dels peus. 1, 60 metres de llargada conservada. Cota- 4,08- 3,82 msnm. (Fotografia núm. 1758. Planimetria- C-46, D-235)

Inhumació primària. Individu, conservat parcialment, amb orientació NO/SE en posició decúbit supí. No s'ha documentat el crani ni la gran part del costat dret. El braç esquerre es situa paral·lel al cos i la ma a sobre del fèmur d'aquest costat. Les cames es situen rectes i en paral·lel, els peus caiguts cap endavant. Llargada-1,36 metres. Cota- 3,94- 3,78 msnm. (Fotografies núm. 1759 a 1763)

Plànol C-46. Planta de la uf 713.

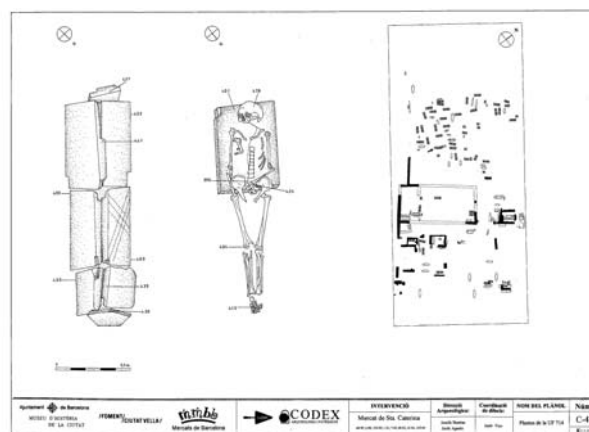
UF .714

Estructura-7334; Mort-7337 Rebliment-7335; Fossa-7336

Estructura - Formada per tres parelles de *tegula* disposades horitzontalment, les dues primeres parelles les *tegula* estan senceres, la tercera, a sobre dels peus, només són mitges, als extrems es localitzen dos fragments de *tegula*. Fons- Està format per una *tegula*, disposada cap avall a la zona de la meitat superior del cos. 1,40 metres de llargada. Cota- 4,41- 4,02 msnm. (Fotografies núm. 1764 i 1765. Planimetria- C-47, D-232).

Mida de les *tegula* recuperades: 60 x 42 cm; 52 x 44 cm.

Inhumació primària. Individu, conservat parcialment, amb orientació NE/SO en posició decúbit supí. El crani està girat cap a la dreta i la mandíbula inferior està desplaçada i es situa al mig del pit. El braç dret està doblat a l'alçada del colze i la mà descansaria sobre la pelvis, malgrat que no s'ha conservat, el braç esquerre es situa recte i la mà es trobaria sobre el fèmur del mateix costat. Les cames estan rectes i paral·leles i els peus caiguts cap endavant. No ha conservat la majoria de les costelles, ni les mans. Llargada-1,40 metres. Cota- 4,19- 4,01 msnm. (Fotografies núm. 1766, 1767 i 1768)

Plànol C-47. Planta de la uf 714.

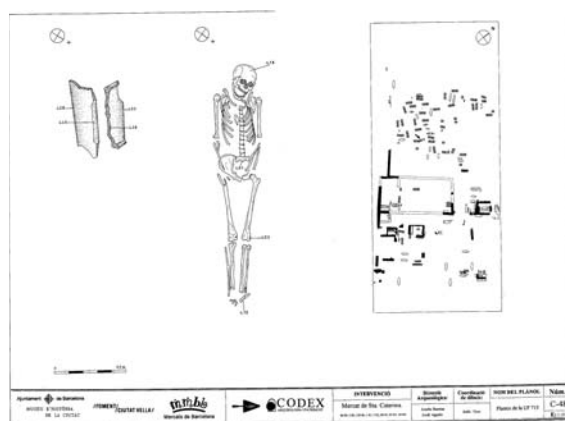
UF .715

Estructura-7338; Mort-7341 Rebliment-7339; Fossa-7340

Estructura -Malgrat que s'ha conservat totalment, al contrari que la majoria només es presenta a la zona de la meitat superior del cos. Està formada per dues *tegula* verticals, conservades parcialment, amb un total de 59 cm de llargada conservada, a una de les tegula s'ha recuperat l'empremta de la pota

d'un cavall . Cota- 4,45- 4,02 msnm (Fotografia núm. 1769. Planimetria- C-48, D-236)

Inhumació primària. Individu amb orientació NE/SO en posició decúbit supí, El crani esta lleugerament caigut cap a l'esquerra. El braç dret es troba paral·lel al cos i la mà sobre el fèmur del mateix costat, el braç esquerre es doblega lleugerament a l'alçada del colze i la mà estaria sobre la pelvis encara que no s'ha localitzat. Les cames es troben rectes i paral·leles i els peus estarien rectes. Llargada-1,65 metres. Cota-4,18- 4,02 msnm. (Fotografies núm. 1770 a 1774)

Plànol C-48. Planta de la uf 715.

UF .717

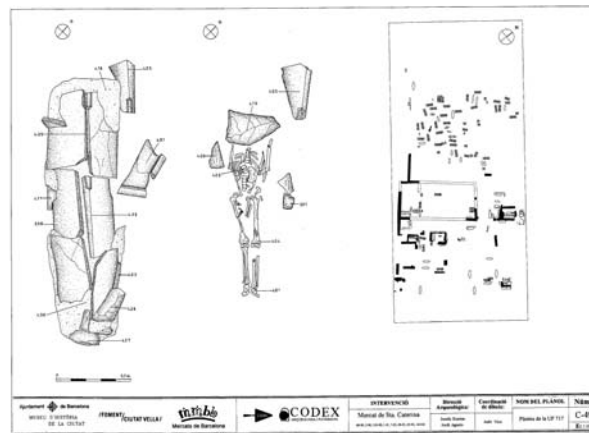
Estructura-7345; Mort-7348 Rebliment-7346; Fossa-7347

Estructura – Tomba sencera formada per tres parelles de *tegula* disposades horitzontalment, hi ha fragments de *tegula* i pedres als extrems, es 'únic exemple de tomba que presenta morter a les unions de les *tegula*. No té fons però es documenta la presència d'una pedra com a coixí. Una de les *tegula* conserva l'empremta de la pota d'un gat 1,70 metres de llargada. Cota- 4,35- 3,98 msnm. (Fotografies núm. 1775 i 1776. Planimetria- C-49, D-235).

Les mides de les *tegula* recuperades són: 54 x 41 cm.

Inhumació primària. Individu, deficientment conservat, amb orientació NO/SE en posició decúbit supí. Curiosament no conserva el crani i la part superior del tronc, concretament a la zona on es situa la *tegula* que fa de coixí. Els braços es troben rectes i les mans descansen sobre la zona de la pelvis, malgrat que aquesta no es conserva. Les cames estan rectes i paral·leles amb els peus

caiguts cap endavant. Llargada-1,10 metres. Cota- 4,10- 4,01 msnm.
(Fotografies núm. 1777 a 1781)

Plànol C-49. Planta de la uf 717.

Vista de la coberta d'aquesta tomba.

UF .718

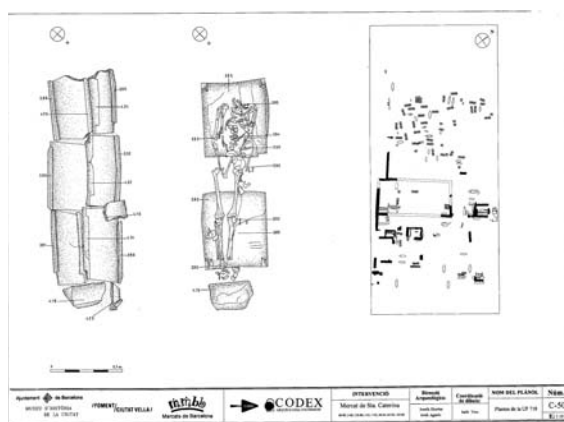
Estructura-7349; Mort-7352; Rebliment-7350; Fossa-7351

Estructura –Tomba sencera formada per tres parelles de *tegula* disposades horitzontalment, amb morter, fragments de *tegula* i pedres al extrem oriental, el costat occidental està trencat per estructures posterior. 1,58 metres de llargada

conservada. Cota- 4,31- 3,95 msnm. (Fotografies núm. 1782, 1783, 4859 a 4861. Planimetria- C-50, D-237 i D-245).

Les mides de les *tegula* recuperades són: 50 x 46 cm; 49 x 43 cm i 50 x 45 cm

Inhumació primària. Individu infantil, conservat parcialment, amb orientació NE/SO (peus-cap) en posició decúbit supí. No es conserva el crani, però sí la mandíbula inferior. Els braços es situen rectes i les mans descansen sobre la pelvis, aquesta, encara en peces, està fora de lloc. Les cames es troben rectes i paral·leles amb els peus caiguts cap endavant. Llargada-1,04 metres. Cota- 3,95- 3,90 msnm.(Fotografies núm. 4852 a 4867)

Plànol C-50. Planta de la uf 718.

UF. 719

Estructura-7353; Mort-7354 Rebliment-7356; Fossa-7355

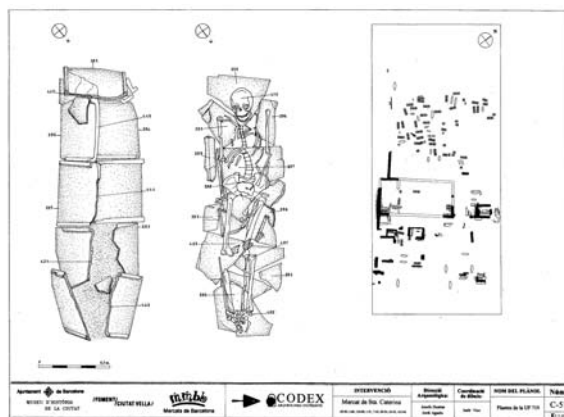
Estructura - Tomba sencera formada per quatre parelles de *tegula* disposades verticalment amb un fragment de *tegula* a l'extrem oriental, les dues parelles més properes als peus no conserven la part superior. El fons està format per diferents fragments de *tegula* de diverses mides. 1,80 metres de llargada conservada. Cota- 4,45- 3,97 msnm. (Fotografies núm. 1784 i 1785. Planimetria- C-51, D-238)

Inhumació primària. Individu, conservat totalment, amb orientació NE/SO en posició decúbit supí. El crani es conserva recte i la mandíbula inferior lleugerament caiguda. El braç dret està recte al llarg del cos i la mà es situa a la zona del fèmur del seu costat, el braç esquerre creua a la zona de la pelvis i la mà es situa a sobre d'aquesta. Les cames estan lleugerament flexionades cap

a la dreta i paral·leles, els peus caiguts cap endavant. Presenta alguns ossos fora de lloc i molt d'ells estan trencats *post-mortem*, ja que la irregularitat del

fons i el pes de la terra que l'ha colgat ha propiciat aquest fet. Llargada-1,67 metres. Cota- 4,13- 3,95 msnm . (Fotografies núm. 1786 a 1791)

S'ha localitzat un dau d'os. Costat 1 cm. Tipologia Beal B III (cronologia I-III d.C)

Plànol C-51. Planta de la uf 719.

UF. 720

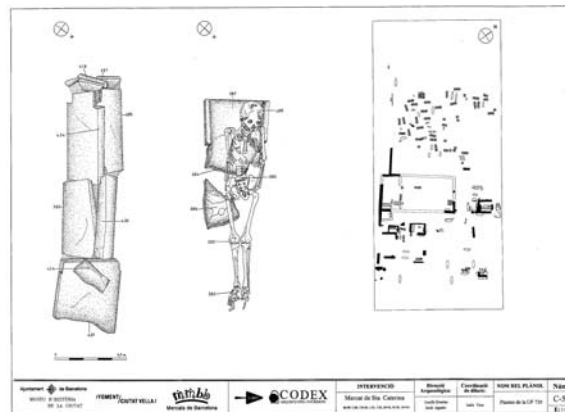
Estructura-7357; Mort-7360 Rebliment-7358; Fossa-7359

Estructura Tomba sencera, formada per dues parelles de *tegula* disposades horitzontalment, la tercera *tegula* està trencada i vençuda sobre la tomba, amb fragments de *tegula* a l'extrem costat oriental. 1,80 metres de llargada. Cota- 4,30- 3,90 msnm.(Fotografies núm. 1792 i 1793. Planimetria- C-52, D-238).

Les mides de les *tegula* recuperades són: 58 x 45 cm i 56 x 44 cm

Inhumació primària. Individu, conservat totalment, amb orientació NE/SO en posició decúbit supí. El crani esta caigut cap endavant i lleugerament cap a l'esquerra. El braços es situen rectes i les mans a sobre de la pelvis. Les cames es troben rectes i paral·leles amb els peus caiguts cap endavant. El cos

es troba lleugerament girat cap el costat dret. Llargada-1,46 metres. Cota- 4-3,90 msnm. (Fotografies núm. 1796 a 1801)

Plànol C-52. Planta de la uf 720.

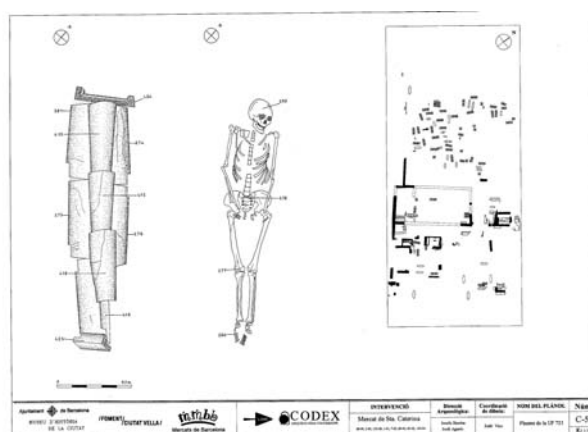
UF. 721

Estructura-7365; Mort-7368 Rebliment-7366; Fossa-7367

Estructura – Tomba sencera formada per tres parelles de *tegula* disposades horitzontalment amb tres *imbrices* a la part superior, i fragments de *tegula* als extrems. 1,60 metres de llargada. Cota- 4,15- 3,81 msnm. (Fotografia núm. 1802. Planimetria- C-53, D-236).

Les mides de les *tegula* recuperades són: 52 x 42 cm.

Inhumació primària. Individu, conservat totalment, amb orientació NO/SE (cap-peus) en posició decúbit supí. La part superior del cos està desplaçada lleugerament de l'eix cap a l'esquerra. El crani esta girat cap a l'esquerra. Els braços estan disposat rectes i les mans descansen a sobre de la pelvis. Les cames estan rectes i paral·leles amb els peus caiguts cap endavant. Llargada-1,65 metres. Cota- 3,90- 3,78 msnm. (Fotografies núm. 1804 a 1808)

Plànol C-53. Planta de la uf 721.

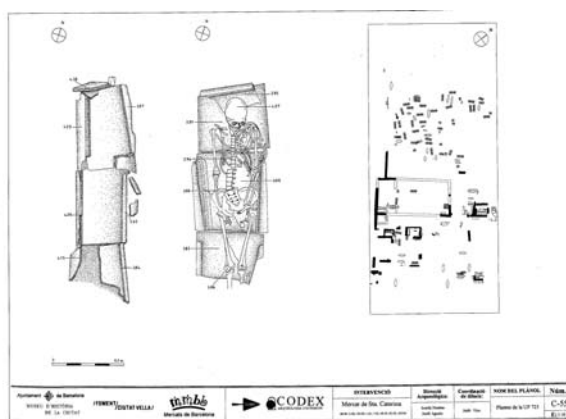
UF. 723

Estructura-7372; Mort-7375 Rebliment-7373; Fossa-7374

Estructura – Tomba conservada parcialment formada per tres parelles de *tegula* disposades horitzontalment, encara que la parella del peus no es conserva totalment, amb una *tegula* vertical com a límit nord-oriental. El fons està format per dues *tegula* senceres i una mitja. 1,54 metres de llargada. Cota- 4,38- 3,92 msnm. (Fotografies núm. 1814 a 1816. Planimetria- C-55, D-237).

Les mides de les *tegula* recuperades són: 53 x 46cm i 53 x 45 cm.

Inhumació primària. Individu, conservat parcialment, amb orientació SE/NO (peus- cap) en posició decúbit supí. El crani està vençut sobre el pit. Els braços rectes i les mans sobre de la pelvis. Les cames, que només es conserven fins a l'alçada dels genolls, es situen rectes. Algunes costelles del costat esquerre estan caigudes a sobre del braç. Llargada-1,33 metres. Cota- 4,07- 3,86 msnm. (Fotografies núm. 1817 a 1824)

Plànol C-53. Planta de la uf 723.

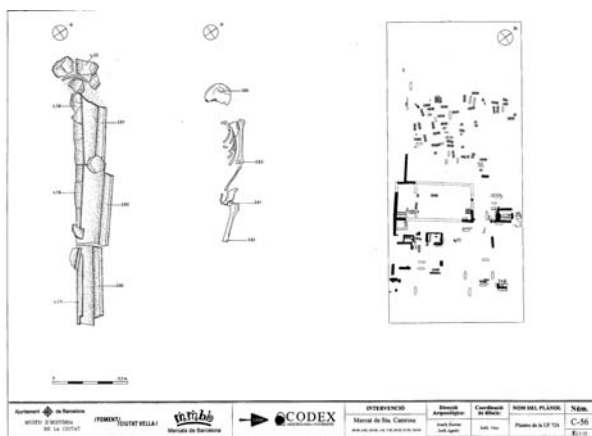
UF. 724

Estructura-7376; Mort-7379 ; Rebliment-7377; Fossa-7378

Estructura –Tomba conservada parcialment, formada per tres parelles de *tegula* disposades horitzontalment malgrat que només es conserva el costat dret, amb *imbrices* a la part superior i a l'extrem del cap, falcat amb pedres. 1,88 metres de llargada. Cota- 4,16- 3,80 msnm. (Fotografies núm. 1794, 1795 i 1825. Planimetria- C-56, D-240)

Inhumació primària. Individu, conservat parcialment, amb orientació NO/SE (cap-peus) en posició decúbit supí. Conserva la meitat dreta parcialment. El crani està caigut cap a la dreta, el braç recte i la mà a sobre de la pelvis, la

cama dreta només es conserva fons a la meitat del fèmur. Llargada-0,96 metres. Cota-3,89- 3,81 msnm.

Plànol C-56. Planta de la uf 724.

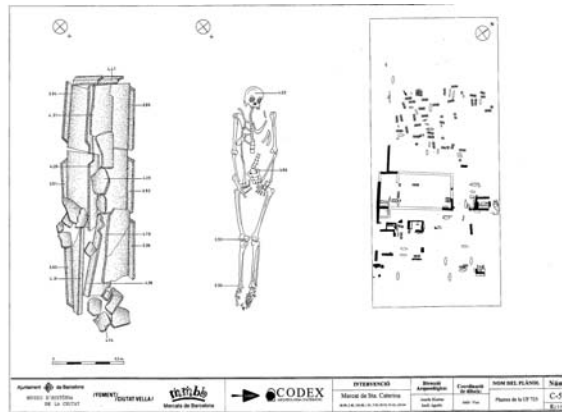
UF. 725

Estructura-7380; Mort-7383 Rebliment-7381; Fossa-7382

Estructura –Tomba sencera formada per tres parelles de *tegula* disposades horitzontalment, amb fragments d'àmfora i *tegula* a la part superior, l'extrem oriental presenta una *tegula* i l'extrem occidental algunes pedres. Dues *tegula* presenten empremtes, una de gos i l'altra d'ovicaprí. 1,85 metres de llargada. Cota- 4,31- 3,93 msnm (Planimetria- C-57, D-240).

Les mides de les *tegula* recuperades són: 55 x 43 ; 57 x 41; 52 x 40 i 59 x 41,5 cm.

Inhumació primària. Individu, conservat parcialment, amb orientació NE/SO (peus cap) en posició decúbit supí. El crani està recte i la mandíbula inferior a sobre del pit, separada del crani. Els braços es troben rectes amb les mans a sobre de la pelvis. Les cames estan disposades rectes i paral·leles, amb els peus caiguts cap endavant. Llargada conservada-1,53 metres. Cota- 4,02- 3,90 msnm. (Fotografies núm. 1826 a 1832)

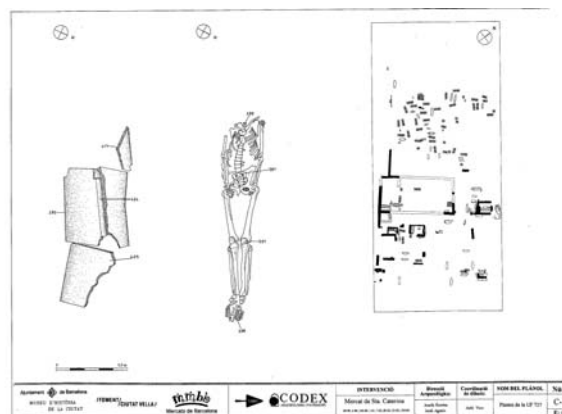
Plànol C-57. Planta de la uf 725.

UF. 727

Estructura-7386; Mort-7389 Rebliment-7387; Fossa-7388

Estructura – Tomba conservada parcialment, formada per tres parelles de *tegula* disposades horitzontalment. Només la parella del centre es troba sencera de les altres dues només s'han recuperat fragments. 1,60 metres de llargada conservada. Cota- 4,24- 3,90 msnm (Planimetria- C-59, D-240)

Inhumació primària. Individu, conservat parcialment amb orientació NE/SO en posició decúbit supí. No conserva el crani, el braços es situen rectes i les mans descansen a sobre de la pelvis, les cames es situen rectes i paral·leles amb els peus caiguts cap endavant. La pelvis i la columna no estan rectes i formen una ondulació suau. Llargada- 1,45 metres. Cota- 3,96- 3,87 msnm. (Fotografies núm. 1833 a 1838)

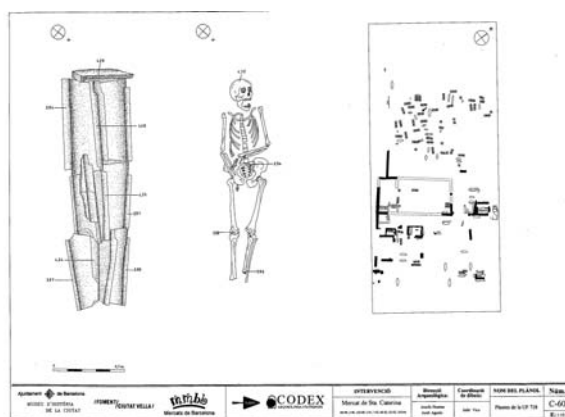
Plànol C-59. Planta de la uf 727.

UF. 728

Estructura-7390; Mort-7393 Rebliment-7391; Fossa-7392

Estructura - Tomb sencera formada per tres parelles de *tegula* disposades horitzontalment, amb fragments de *tegula* a l'extrem oriental. 1,50 metres de llargada conservada. Cota- 4,40- 3,94 msnm. (Fotografia núm. 1839. Planimetria- C-60, D-239)

Inhumació primària. Individu, conservat parcialment, amb orientació NE/SO en posició decúbit supí. Crani girat cap a l'esquerra amb la mandíbula caiguda sobre el coll. El braç dret es situa recte amb la mà a sobre del fèmur del mateix costat, el braç esquerre està doblat a l'alçada del colze i la mà descansa a sobre del braç contrari a l'alçada de la pelvis. Llargada-1,42 metres. Cota- 4,10- 3,96 msnm. (Fotografies núm. 1840 a 1844)

Plànol C-60. Planta de la uf 728.

UF. 730

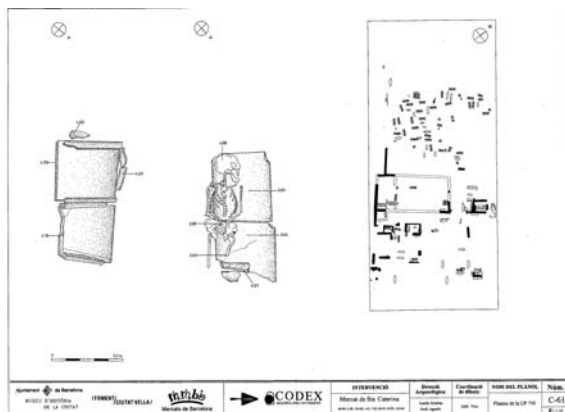
Estructura-7397; Mort-7400 Rebliment-7398; Fossa-7399

Estructura – Tomba conservada parcialment formada per dues parelles de *tegula* disposades verticalment vençudes cap el costat dret. El fons està format per dues *tegula* situades cap per avall. 0,97 metres de llargada conservada. Cota- 4,26- 4,02 msnm. (Fotografies núm. 1851 i 1852. Planimetria- C-61, D-238).

Respecte a les mides de les *tegula* recuperades només s'ha recuperat l'amplada que és de 43 cm.

Inhumació primària. Individu, recuperat parcialment, amb orientació NO/SE (peus- cap) en posició decúbit supí. Crani caigut cap a l'esquerra, els braços

estan doblats a l'alçada del colze i les mans es situen a sobre de la pelvis. Les cames, conservades fins a la meitat del fèmur, es situen rectes i paral·leles. Llargada-0,77 metres. Cota- 4,08- 3,96 msnm. (Fotografies núm. 1853 a 1855)

Plànol C-61. Planta de la uf 730.

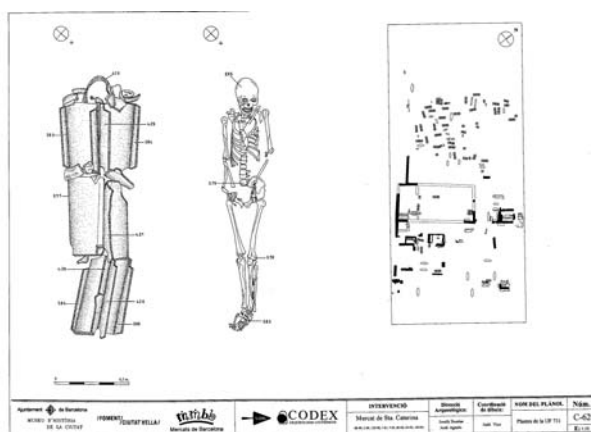
UF. 731

Estructura-7401; Mort-7404 Rebliment-7402; Fossa-7403

Estructura –Formada per tres parelles de *tegula* horitzontals, l'extrem oriental hi ha fragments d'àmfora, pedres i morter. 1,74 metres de llargada. Cota- 4,21- 3,88 msnm (Planimetria- C-62, D-240).

Les mides de les *tegula* recuperades són: 52 x 40 cm. I s'ha documentat la llargada de dues que es situen entre els 54 i els 55 cm.

Inhumació primària. Individu amb orientació NE/SO en posició decúbit supí amb les mans a sobre del còccix. Llargada-1,60 metres. Cota- 4,08- 3,87 msnm. (Fotografies núm. 1856 a 1862)

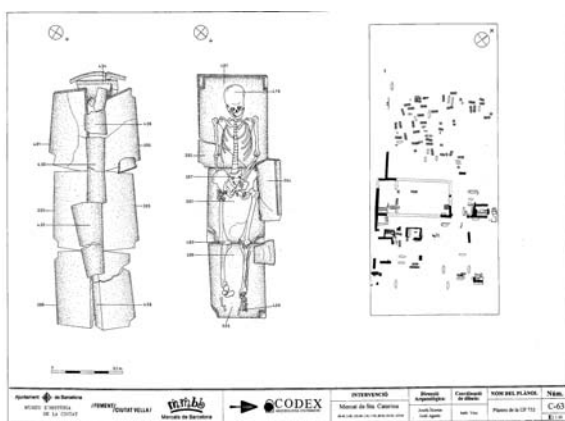
Plànol C-62. Planta de la uf 731.

UF. 732

Estructura-7405; Mort-7408 Rebliment-7406; Fossa-7407

Estructura –Tomba sencera formada per tres parelles de *tegula* disposades horitzontalment, amb tres *imbrices* a la part superior i fragments de *tegula* a l'extrem oriental. El fons està format per tres *tegula* disposades cap per avall i un fragments de *dolium*. 1,80 metres de llargada conservada. Cota- 4,30- 3,90 msnm. (Fotografia núm. 1864. Planimetria- C-63, D-240).

Inhumació primària. Individu, conservat totalment, amb orientació NE/SO en posició decúbit supí. El crani està recte caigut sobre el pit, el braç dret es situa recte i la mà descansa sobre el fèmur, el braç esquerre es doblega a l'alçada del colze i la mà descansa a sobre de la pelvis. Les cames estan rectes, la cama dreta esta caiguda cap enfora al igual que el peu d'aquest costat, el peu esquerre està caigut cap endavant. Llargada-1,57 metres. Cota- 4,16- 4,03 msnm. (Fotografies núm. 1857, 1865 a 1870)

Plànol C-63. Planta de la uf 732.

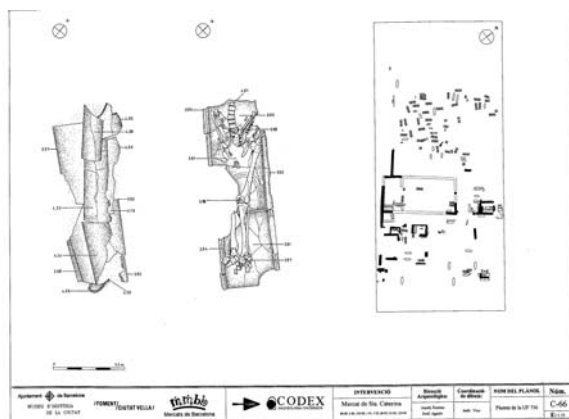
UF .736

Estructura-7538; Mort-7540 Rebliment-7539; Fossa-7541

Estructura - Tomba recuperada parcialment formada per dues parelles de *tegula* disposades horitzontals, amb *imbrices* a la part superior, amb *imbrice* a l'extrem septentrional. El fons està format per tres *tegula*. 1,30 metres de llargada. Cota- 4,33- 3,91 msnm. (Fotografies núm. 4988, 4989, 4990. Planimetria- C-66, D-245).

Només s'ha pogut determinar la mida d'un dels *imbrice* que és de 45 de llargada i una amplada que oscil·la entre els 11,5 i els 15 cm.

Inhumació primària. Individu, conservat parcialment, amb orientació NO/SE (cap- peus) en posició decúbit supí. No conserva el cap, la part superior del tòrax, ni el fèmur dret. Els braços estan doblats a l'alçada dels colzes i les mans es situen a sobre de la pelvis. Les cames es situen rectes i els peus caiguts sobre ells mateixos. Llargada-1,14 metres. Cota- 4,01- 3,98 msnm. (Fotografies núm. 4992, 4993 i 4994)

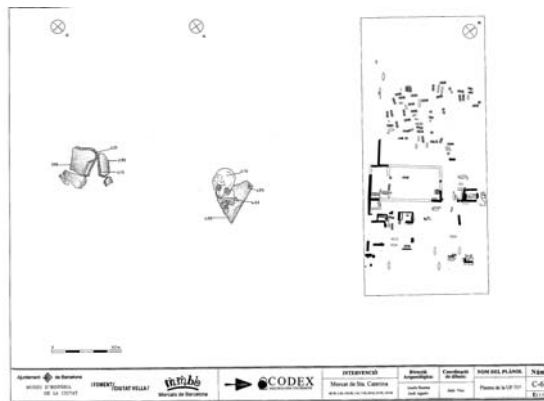
Plànol C-66. Planta de la uf 736.

UF. 737

Estructura-7542; Mort-7544 Rebliment-7543; Fossa-7545

Estructura Tomba molt malmesa, conserva alguns fragments de *tegula*. El fons està format per un fragment de *tegula*. 0,30 metres de llargada. Cota- 4,21- 3,98 msnm. (Fotografies núm. 4994, 4995 i 4996. Planimetria- C-67, D-245)

Inhumació primària. Individu, conservat parcialment, amb orientació NO/SE en posició decúbit supí. Únicament conserva el crani caigut cap a l'esquerra, la clavícula dreta, alguna vertebra i part del braç. Llargada conservada-0,22 metres Cota- 4,10- 4,03 msnm. (Fotografies núm. 4997, 4998, 4999 i 5000)

Plànol C-67. Planta de la uf 737.

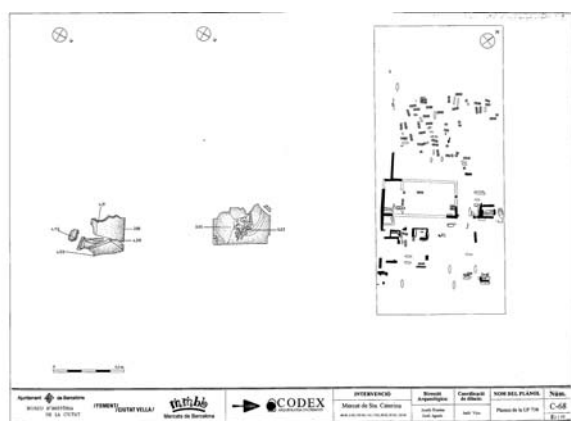
UF. 738

Estructura-7549; Mort-7551 Rebliment-7550; Fossa-7552

Estructura- Tomba recuperada parcialment, conserva alguns fragments de *tegula*. El fons està format per un fragment de *tegula*. 0,30 metres de llargada conservada. Cota- 4,31- 3,99 msnm. (Fotografies núm. 5003, 5004 i 5005. Planimetria- C-68, D-246)

Inhumació primària. Individu, recuperat parcialment, amb orientació NE/SO (peus- cap) en posició decúbit supí. Només conserva els peus, que estan caiguts sobre ells mateixos. Llargada conservada- 0,20 metres. Cota- .4,22 msnm. (Fotografies núm. 5006, 5007 i 5008)

Al rebliment s'ha documentat una moneda, no identificada.

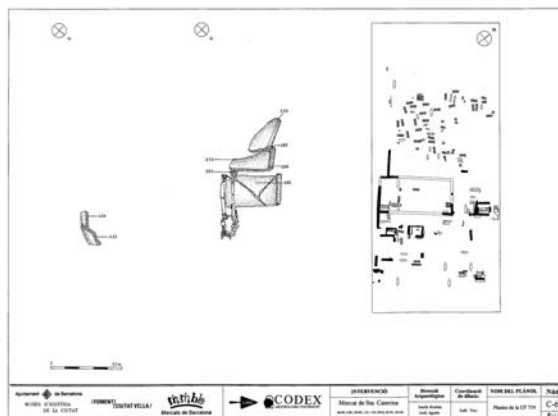
Plànol C-68. Planta de la uf 738.

UF. 739

Estructura-7589; Mort-7590; Fossa-7591

Estructura – Tomba recuperada parcialment formada per fragments de dues parelles de *tegula* disposades horitzontalment. El fons està format per una *tegula* que afectada per un retall posterior està caiguda i fragmentada. 0,47 metres de llargada conservada. Cota- 4,32. Cota del fons entre 3,89 i 3,53 msnm. (Fotografies núm. 5062, 5063 i 5064. Planimetria- C-69, D-245)

Inhumació primària. Individu, conservat parcialment, amb orientació NE/SO (cap- peus) en posició decúbit supí, conserva les cames dels genolls als peus, aquest estan caiguts cap endavant. Llargada-0,47 metres. Cota- 3,93 msnm. (Fotografies núm. 5065, 5066 i 5067)

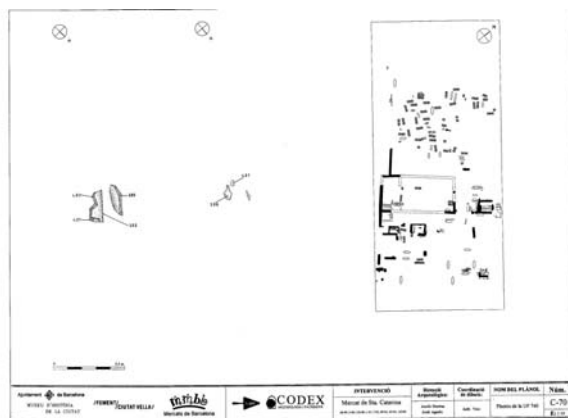
Plànol C-69. Planta de la uf 739.

UF. 740

Estructura-7553; Mort-7555 Rebliment-7554; Fossa-7556

Estructura- Tomba recuperada parcialment de la que només es conserva algun fragment de *tegula*. 0,25 metres de llargada conservada. Cota 4,07- 3,89 msnm. (Fotografia núm. 5009. Planimetria- C-70, D-246)

Inhumació primària. Individu del qual es conserven fragments de peu. Cota- 4,01 msnm. (Fotografia núm. 5010)

Plànol C-70. Planta de la uf 740.

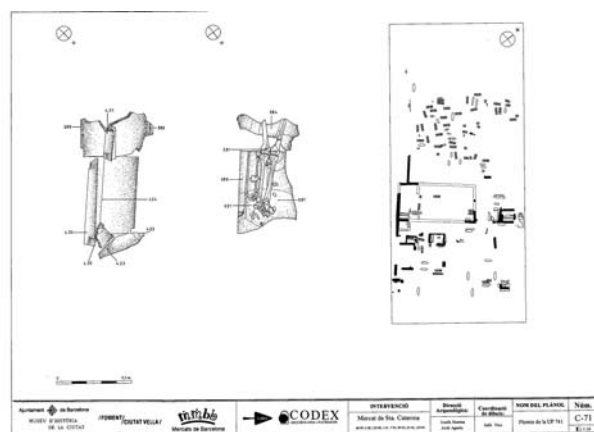
UF. 741

Estructura-7557; Mort-7559; Rebliment-7558; Fossa-7560

Estructura – Tomba recuperada parcialment formada per una parella de *tegula* horitzontalment, i fragments d'una altra parella. El fons està format per fragments de dues *tegula*. 0,98 metres de llargada conservada. Cota- 4,31-3,93 msnm. (Fotografies núm. 5001, 5012, 5013 i 5021. Planimetria- C-71, D-246).

Les mides de les *tegula* recuperades són: 56 x 45 i 58,5 x 44 cm.

Inhumació primària. Individu, conservat parcialment, amb orientació NE/SO (peus- cap) en posició decúbit supí. Es conserva la part inferior per sota de mig fèmur. Les cames estan disposades rectes i els peus caiguts cap endavant. S'aprecien epífisi de creixement. Llargada conservada- 0,73 metres. Cota- 3,91- 3,84 msnm. (Fotografies núm. 5014, 5015 i 5016)

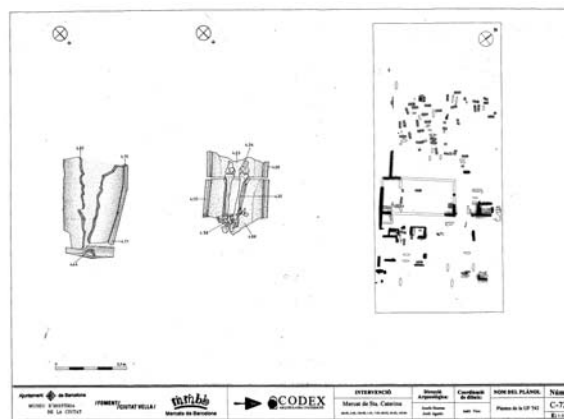
Plànol C-71. Planta de la uf 741.

UF. 742

Estructura-7561; Mort-7563 Rebliment-7562; Fossa-7564

Estructura –Formada per fragments d'una parella de *tegula* horitzontals, i un fragment a l'extrem oriental. Fons format dos fragments de *tegula* . Llargada conservada- 0,72 metres. Cota- 4,44- 4,12 msnm. (Fotografies núm. 5017, 5018, 5019 i 502. Planimetria- C-72, D-246)

Inhumació primària. Individu amb orientació NE/SO en posició decúbit supí. Es conserva la part inferior des del genolls. Llargada-0,51 metres. Cota- 4,38- 4,32 msnm. (Fotografies núm. 5022, 5023 i 5024)

C-72. Vista en planta de l'enterrament.

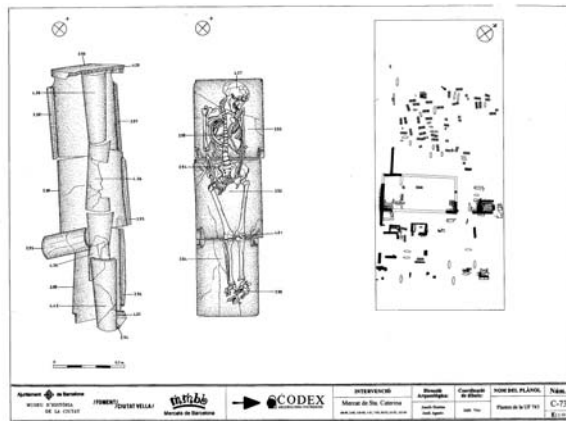
UF. 743

Estructura-7570; Mort-7572 Rebliment-7571; Fossa-7573

Estructura – Tomba sencera formada per tres parelles de *tegula* disposades horitzontalment amb quatre *imbrices* a la part superior i fragments de *tegula* als dos extrems. Fons format per tres *tegula*. 1,73 metres de llargada. Cota- 4,42-3,94 msnm.(Fotografies núm. 5031, 5032 i 5033. Planimetria- C-73, D-246).

Mides de les *tegula*- 55 x 47; 58 x 41; 57 x 45; 58 x 47; 53 x 42; 53 x 43 cm.
Mida *ímbrex* - 37 x 20 cm

Inhumació primària. Individu, conservat totalment, amb orientació SE/NO en posició decúbit supí. Crani caigut cap a l'esquerra, recolzat sobre l'espatlla. Els braços es situen rectes i les mans descansen sobre la pelvis. Les cames es situen rectes i paral·leles, amb els peus caiguts cap endavant. Llargada-1,54 metres. Cota- 4,27- 3,98 msnm. (Fotografies núm. 5034 a 5041)

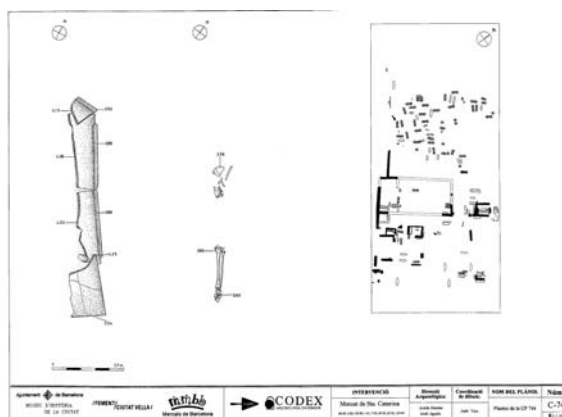
Plànol C-73. Planta de la uf 743.

UF. 744

Estructura-7566; Mort-7568 Rebliment-7567; Fossa-7569

Estructura- Tomba recuperada parcialment, formada per fragments de tres *tegula* disposades horitzontalment de 1,50 metres de llargada conservada. Cota- 4,15- 3,89 msnm. (Fotografies núm. 5028 i 5029. Planimetria- C-74, D-245)

Inhumació primària. Individu, recuperat parcialment, amb orientació SO/NE (peus- cap) en posició decúbit supí. Conserva part de la cama esquerra, concretament del genoll al peu, i algunes restes de costelles i clavícula. Llargada conservada-90 cm. Cota- 3,90 msnm. (Fotografies núm. 4959, 5029 i 5030)

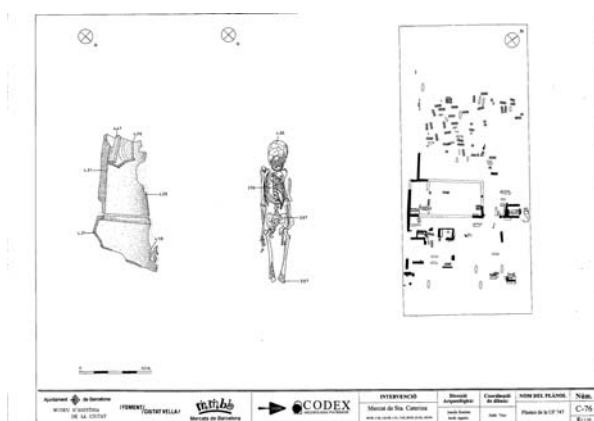
Plànol C-74. Planta de la uf 744.

UF. 747

Estructura-7592; Mort-7594 Rebliment-7593

Estructura – Tomba recuperada parcialment, formada per dos fragments de *tegula*. 0,90 metres de llargada conservada. Cota- 4,41- 4,10 msnm (Fotografia núm. 5063. Planimetria- C-76, D-245)

Inhumació primària. Individu, recuperat parcialment, amb orientació SO/NE (cap-peus) en posició decúbit supí. Es conserva la part superior fins als genolls. El crani està situat recte i caigut sobre el pit. Braços estesos als costats, la mà dreta es situa a al costat exterior del fèmur i l'esquerra a sobre del fèmur esquerre. Les cames es situen rectes. Presenta epífisi de creixement al fèmur. Llargada conservada-0,99 metres. Cota- 4,09- 3,97 msnm. (Fotografies núm. 5068 a 5074)

Plànol C-76. Planta de la uf 747.

UF. 749

Estructura-7581

Estructura– Formada per dos fragments de *tegula*. Orientació NE/SO. Cota- 4,04- 3,91 msnm. (Fotografia núm. 5051. Planimetria- C-78, D-246)

No es documenten restes de la inhumació.

Plànol C-78. Planta de les uf 749 i 750.

UF. 750

Estructura-7582

Estructura- Formada per un fragment de *tegula*. Orientació SE/NO. Cota- 4,10 msnm. (Fotografia núm. 5051. Planimetria- C-78)

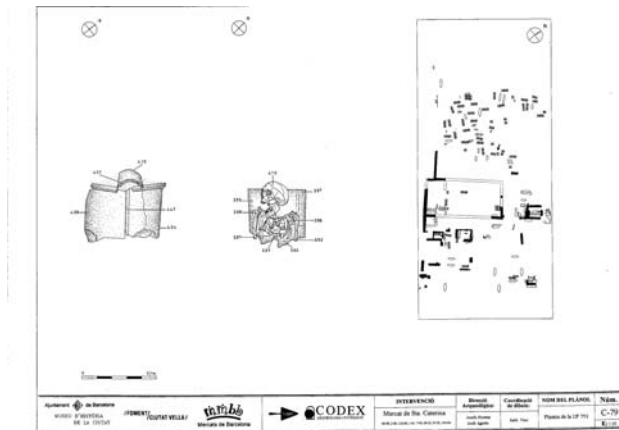
No es documenten restes de la inhumació.

UF. 751

Estructura-7595; Mort-7597 Rebliment-7596; Fossa-7598

Estructura- Formada per fragments de dues *tegula* horitzontals, amb *ímbrex* a l'extrem septentrional. Fons format per un fragment de *tegula*. 0,46 metres de llargada conservada. Cota- 4,51- 4 msnm. (Fotografia núm. 5063. Planimetria- C-79, D-245)

Inhumació primària. Individu amb orientació SE/NO en posició decúbit supí. conserva la part superior fins als colzes. Cap mirant a la dreta i mandíbula inferior caiguda. Llargada conservada-0,37 metres. Cota- 4,10-3,97 msnm. (Fotografies núm. 5076, 5077, 5078 i 5082)

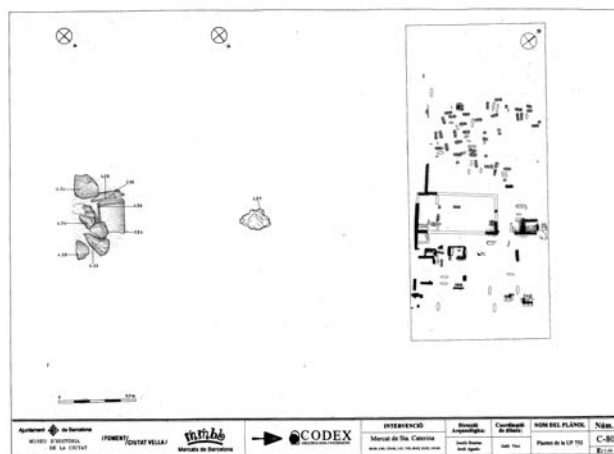
Plànol C-79. Planta de la uf 751.

UF. 752

Estructura-7599; Mort-7601 Rebliment-7600; Fossa-7602

Estructura –Formada per fragments de diverses *tegula* horitzontals molt malmeses, amb alguna pedra per falcar. 0,60 metres de llargada. Cota- 4,34-3,94 msnm. Orientació NE/SO. (Fotografia núm. 5063. Planimetria- C-80, D-245)

Inhumació primària. Individu del qual es conserven alguns fragments de crani. Cota- 3, 99 msnm. (Fotografia núm. 5083, 5100 i 5101)

C-80. Vista en planta de l'enterrament.

UF. 753

Estructura-7636; Mort-7637; Fossa-7638

Estructura – Tomba recuperada parcialment, formada per fragments de *tegula*, amb fons de *tegula*. 0,32 metres de llargada conservada. Cota- 4,46- 4,01 msnm. (Fotografies núm. 5093, 5142, 5143 i 5144. Planimetria- C-81, D-246)

Inhumació primària. Individu del qual es conserven restes del crani. Orientació NE/SO. Cota- 4,04 msnm (Fotografia núm. 5145)

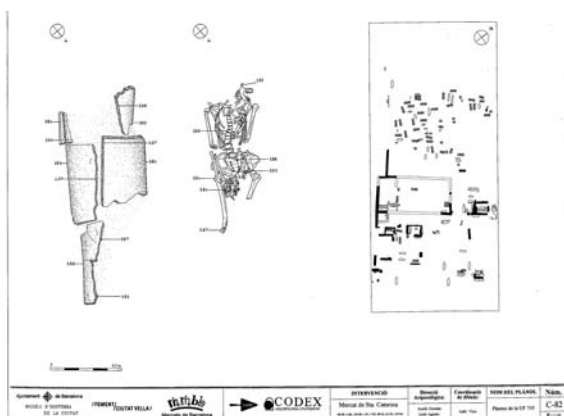
UF. 755

Estructura-7734; Mort-7736; Rebliment-7735; Fossa-7737

Estructura – Tomba recuperada parcialment, formada per fragments de tres parelles de *tegula* disposades horitzontalment. 1,33 metres de llargada conservada. Cota- 4,07- 3,84 msnm. (Fotografia núm. 5267. Planimetria- C-82, D-248).

Només s'ha pogut documentar la llargada de les *tegula* que es situen entre 55 i 56 cm.

Inhumació primària. Individu, recuperat parcialment, amb orientació SE/NO cap- peus) en posició decúbit supí. No conserva la part superior del crani ni les cames per sota dels genolls. El crani està girat cap a l'esquerra i la mandíbula caiguda. Els braços estan rectes i les mans es creuen a sobre de la pelvis. Les cames es situen rectes. La columna presenta una forma de "S". Llargada conservada-1,05 metres. Cota- 3,92- 3,84 msnm. (Fotografies núm. 5268 a 5273)

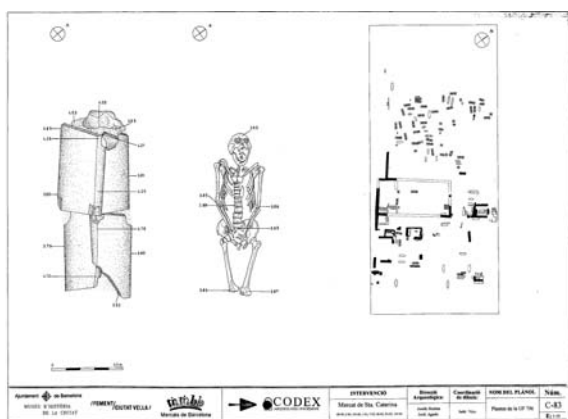
Plànol C-82. Planta de la uf 755.

UF. 756

Estructura-7768; Mort-7770; Rebliment-7769; Fossa-7771

Estructura – Tomba recuperada parcialment formada per dues parelles de *tegula* disposades horitzontalment amb pedres a l'extrem septentrional. 1,20 metres de llargada conservada. Cota- 4,20- 3,81 msnm. (Fotografies núm. 5306 i 5307. Planimetria- C-83, D-248).

Les mides de les *tegula* recuperades són 53 x 39; 59 x 48; 56 x45; 54 x 44 cm. Inhumació primària. Individu, conservat parcialment, amb orientació NO/SE (cap-peus) en posició decúbit supí. Es conserva la part superior fins als genolls. El crani està caigut cap en darrera i la mandíbula a sobre del pit. Els braços es situen rectes i es dobleguen a l'alçada del colze, les mans es creuen a sobre de la pelvis. Els fèmurs es situen rectes. Pèrdues de la majoria de les peces dentaries amb reabsorció. Llargada-1,10 metres. Cota-3,95- 3,85 msnm. (Fotografies núm. 5311 a 5317)

Plànol C-83. Planta de la uf 756.

UF. 757

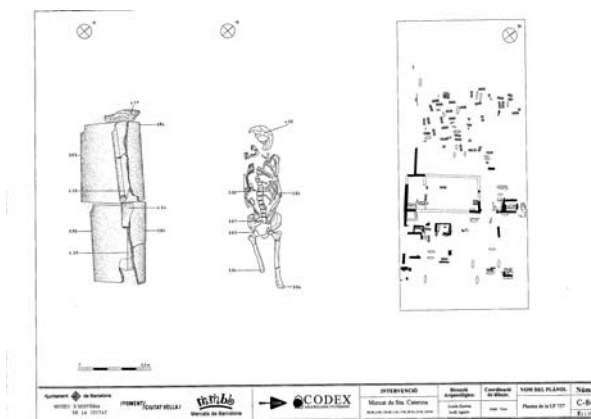
Estructura-7772; Mort-7774; Rebliment-7773; Fossa-7775

Estructura – Tomba recuperada parcialment formada per dues parelles de *tegula* disposades horitzontalment amb una pedra sense treballar a l'extrem septentrional. 1,15 metres de llargada conservada. Cota- 4,26- 3,86 msnm. (Fotografies núm. 5319 i 5320. Planimetria- C-84, D-248).

Les mides de les *tegula* recuperades són 55 x 44 i 55 x 41 cm.

Inhumació primària. Individu, recuperat parcialment, amb orientació SE/NO (peus- cap) en posició decúbit supí. Es conserva la part superior fins als

genolls. El crani està girat cap a la dreta. Els braços es situen rectes i doblats a l'alçada del colze, les mans s'uneixen a sobre de la pelvis. Vèrtebres afectades d'artrosi. Llargada conservada-1,14 metres. Cota- 4,02- 3,91 msnm. (Fotografies núm. 5321 a 5326)

Plànol C-83. Planta de la uf 757.

UF. 758

Estructura-7776; Mort-7778; Rebliment-7777; Fossa-7779

Estructura –Formada per tres parelles de *tegula* horitzontals amb fragments de *tegula* als extrems i diversos fragments de *ímbrex* a la part superior, algunes pedres de mida petita són utilitzades com a falques de les *tegula*. Fons format per tres *tegula* senceres disposades cap avall. Llargada de la tomba- 1,90 m. Cotes- 4,40 msnm i 3,93 msnm. (Fotografies núm. 5327 a 5331. Planimetria- C-85, D-248).

Les mides de les *tegula* recuperades són: 52 x 46; 56 x 45; 58 x 46; 57 x 43; 59 x 47; 61 x 47 cm.

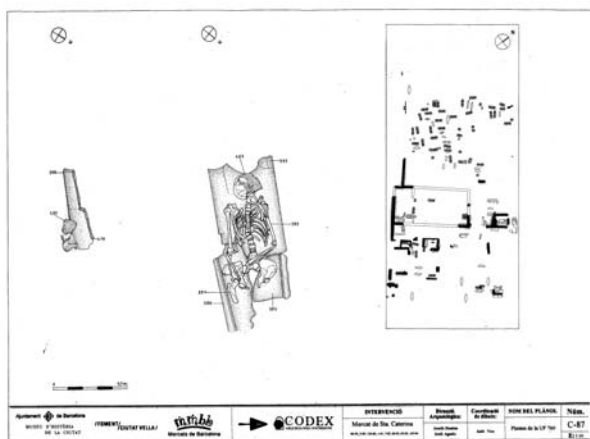
Inhumació primària. Individu amb orientació SE/NO (cap-peus) en posició decúbit supí. Braços paral·lels al cos, els turmells estan creuats un a sobre de l'altre, no es conserven els peus. Les costelles i el còccix estan fora de seu lloc, possiblement fruit de l'acció d'algun petit rosegador. El crani es conserva de forma deficient Llargada conservada-1,39 metres. Cota- 4,09 i 3,97 msnm. (Fotografies núm. 5332 a 5337)

UF. 760

Estructura-7784; Mort-7786; Rebliment-7785; Fossa-7787

Estructura – Coberta formada per fragments d'una *tegula* amb alguna pedra per falcar, està molt afectada per la pantalla de construcció del mercat. El fons està format per fragments de dues *tegula*. 0,57 metres de llargada conservada. Cota 4,19 i 3,93 msnm. (Fotografies núm. 5352 i 5353. Planimetria- C-87, D-248)

Inhumació primària. Individu amb orientació NO/SE (peus-cap) en posició decúbit supí. Es conserva la part superior del cos fins als genolls. El braç dret està recte i la mà dreta a sobre del còccix, el braç esquerre està doblat a l'alçada del colze i descansa sobre la cintura, la mà esquerra no s'ha localitzat. Pèrdua total de les peces dentàries amb reabsorció, vèrtebres afectades d'artrosi. Llargada-0,86 metres. Cota- 4,03 i 3,93 msnm. (Fotografies núm. 5354 a 5360)

C-87. Planta de l'enterrament.

UF. 761

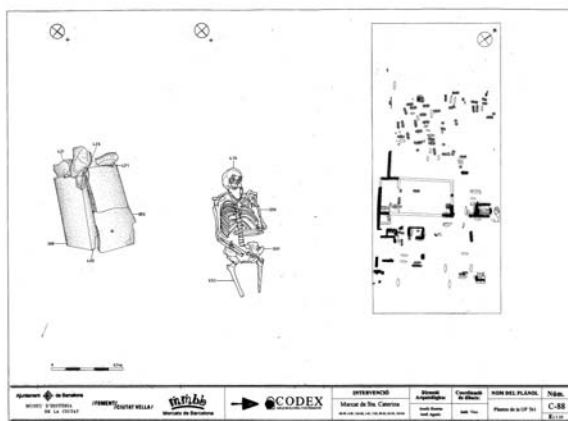
Estructura-7788; Mort-7790; Rebliment-7789; Fossa-7791

Estructura – Es conserva parcialment, està formada per una parella de *tegula* horitzontals amb pedres que fan de límit a l'extrem septentrional. Sense fons. 0,70 metres de llargada conservada. Cotes- 4,26- 3,93 msnm. (Fotografies núm. 5284, 5351 i 6361. Planimetria- C-88, D-248).

Les mides de les *tegula* recuperades són: 59 x 40; 51 x 37 cm.

Inhumació primària. Individu amb orientació SE/NO (cap-peus) en posició decúbit supí. Es conserva la part superior dels cos fins als genolls. El braç dret està doblat a l'alçada del colze i la mà dreta descansa sobre el còccix, el braç

esquerre està doblat a l'alçada del colze i la mà esquerra (no conservada) descansaria a sobre de la cintura. L'individu presenta greus problemes de dentició. Llargada-0,90 metres. Cota- 4,16-3,91 msnm. (Fotografies núm. 5362 a 5369)

C-88. Planta de l'enterrament

UF. 762

Estructura-7824; Mort-7826; Rebliment-7825; Fossa-7827

Estructura –Formada per *tegula*, molt afectada per la pantalla de construcció del mercat i factors de l'obra de construcció. No es pot conèixer la seva orientació ni altres dades rellevants. (Fotografies núm. 5437, 5438 i 5439)

Inhumació primària. No es documenten altres dades, encara que s'han recuperat alguns ossos. Cota-. 4,10 msnm

Enterrament secundari

UF .734

Mort-7417 ; Fossa-7418

Estructura - Formada per un fragment de *tegula* de 0,40 metres de llargada, disposada verticalment. Cota - 4,06 msnm (Planimetria C-64, mirar UF 733)

Inhumació secundària. Individu del que es conserven alguns ossos sense connexió anatòmica, concretament el crani, un fèmur i part d'un braç. Situat al límit septentrional de la necròpolis. Cota- 3,85 msnm

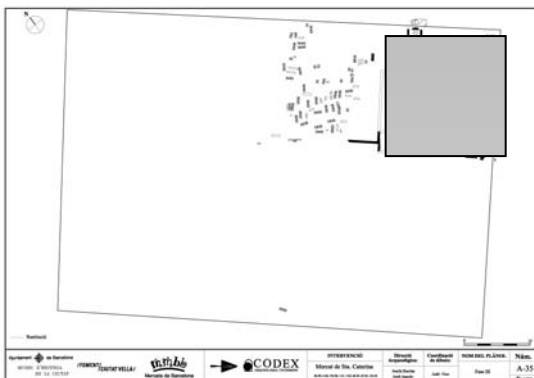
Possible forma

UF. 686

Estructura- 6559

Estructura- La possible *forma* es troba pràcticament dins la mateixa línia que formen les unitats funeràries que hi han més al NO de la necròpolis de la zona 7. Les úniques restes de les que disposem són les de dos fragments de murets de maçoneria enlluïts per un *opus signinum* a les seves cares interiors que són les úniques que serien vistes. Aquests murs (ue 6559) possiblement correspondrien a les restes de l'estructura d'una *forma*, la qual no podem descartar que hagués estat associada a un edifici funerari, com tot seguit exposarem. La orientació d'aquesta possible *forma* és NE/SO. A tocar d'aquests fragments de murs hi documentem una alineació de pedres (ue 6558) totes elles a una cota inferior similar que oscil·la entre els 4,29 i els 4,15 msnm. Aquestes pedres podrien correspondre a les restes molt malmeses d'un possible mur, potser pertanyent a un edifici on s'inclouria aquesta *forma*. De ser correcte aquesta hipòtesi, aquest seria l'únic edifici al NO de l'edifici funerari VI, localitzant-se a uns 18 metres de l'angle O d'aquesta. Les restes de l'estructura de la forma es documenten a partir de la cota dels 4,50 fins a les dels 4,09-4,05 msnm. (Planimetria- D-218)

ZONA B

Aquesta zona està delimitada pels murs 2480, 3140, 2451 i al seu interior es situen diversos tipus d'enterraments, des de la fossa simple fins a les construccions funeràries monumentals. Són aquestes les primeres que es descriuen i serveixen de referència a la resta de la tipologia.

Com ja s'apuntava a la introducció, les edificacions estan referenciades mitjançant números romans. Les situades entre la I i la V, presenten límits força clars, i les numerades entre el VI i el X, no presenten uns límits tan clars i són més subjectives a l'hora de plantejar la seva existència però pensem que poden funcionar dins de l'esquema existent.

Murs que delimiten la necròpolis

El límit occidental de la zona B està delimitat pels murs 9034 i 2480 (D-262, D-448). Ambdós són el mateix però es va trobant de forma intermitent, presenta una orientació NO-SE. És conserven uns 15 metres, d'un total d'uns 25 metres que tindria el mur a la zona del solar del mercat. No es localitza el final meridional. Està construït amb la tècnica de l'encofrat perdut amb pedra de mida petita i mitjana, tot lligat amb morter de calç de color blanc, i a la part superior es conserva una filada formada per carreus irregulars. Presenta una amplada d'uns 0,50 metres. Amb unes cotes superior i inferior de 4,20- 3,80 msnm.

El límit septentrional està format pel mur 4251(D-43, D-172 i D-482) i presenta una orientació SO-NE. No s'ha localitzat la cantonada entre els dos límits però la seva alineació i característiques constructives fa que es considerin part de la mateixa estructura.

Adossat a 4251 es documenta el mur 4252, de menor amplada i amb uns set metres de llargada conservada. Aquest mur presenta una orientació NO-SE, i podria delimitar el costat occidental de la zona A.

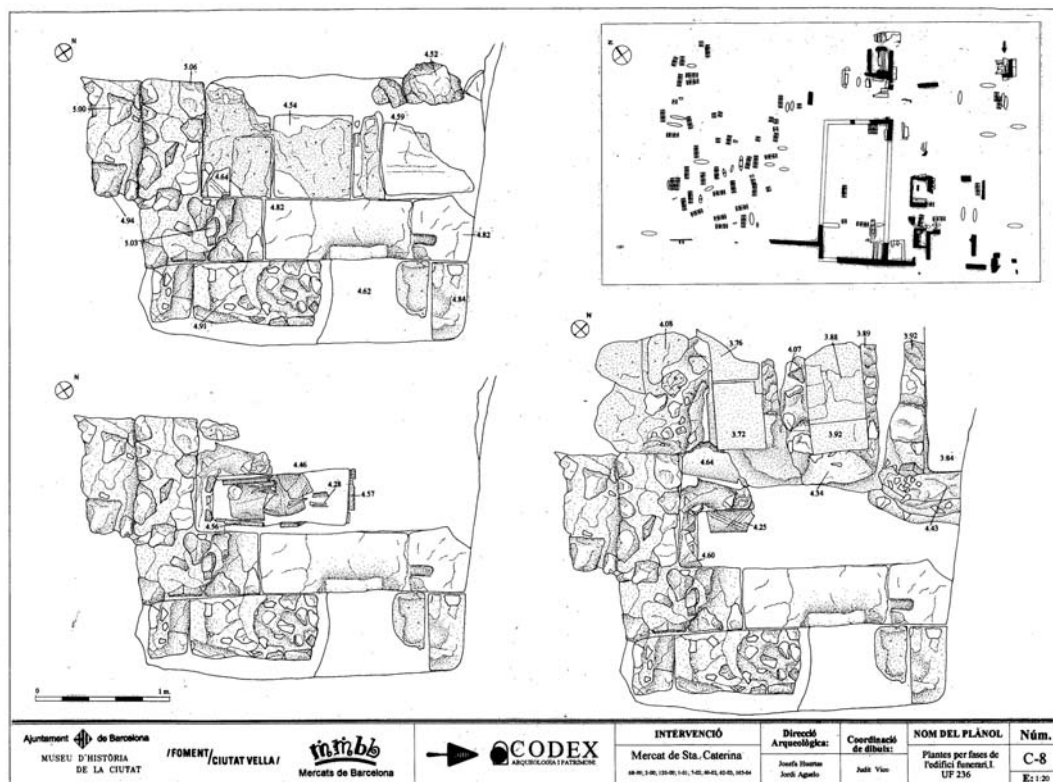
Finalment el mur ue 3140, del qual es conserva una mostra als magatzems del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, tanca la necròpolis pel costat de ponent. Aquest mur té una orientació NO-SE, una amplada d'1 m., i és realitzat amb la tècnica de l'encofrat perdut.

Construccions funeràries.

Edifici funerari I (UF 236)

Fotografies núm. 134, 207 a 211, 297, 298, 324, 325, 334, 335, 336, 337, 338, 341 a 350, 352, 353, 358.

Dibuix C-8, C-9, D-119, D-120, D-121, D-122.

C-4. Planta de l'edifici.

Situació- És el primer que es va localitzar i es situa a tocar de la cantonada que formen els carrers Giralt El Pellisser i Colomines. Es conserva parcialment però tenien prou dades per poder comprendre la seva forma.

Descripció- S'han localitzat dos murs que formen una cantonada construïda amb murs d'encofrat perdut format per pedres sense treballar i morter de tonalitat blanquinosa. Al mur paral·lel a Colomines es documenta una estructura d'un llindar de porta format per una gran pedra amb una polleguera al seu costat oriental. Al mateix mur s'adossen uns petits murets, a banda i banda de la porta, revestits d'arrebossat.

A l'interior es van documentar les restes de tres contenidors, construïts amb maçoneria i amb acabat *d'opus signinum*, molt deteriorats i amortitzats d'antic, on s'han recuperat restes molts escadusseres de restes humanes. Les tres *forma*, curiosament, no estan recolzades directament a sobre del mur de la porta, sinó que deixant un espai on s'ha localitzat una gran peça ceràmica lligada amb morter i que presenta una capa de *signinum* a sobre formant un paviment.

Quan es va aixecar aquest paviment es va localitzar la presència d'un enterrament intacte d'un nen a dins d'un retall quadrangular que estava revestit parcialment per diferents *tegula* i tapat per la peça ceràmica abans esmentada.

Com podem veure el total d'individus que podrien estar dipositats segons les dades extretes era de quatre, encara que s'ha documentat un de sencer.

Com és normal dins dels enterraments col·lectius, l'edifici es va ocupant paulatinament i no sempre amb una mateixa concepció. Així podem explicar les diferents tipologies d'enterraments i la no coetaneïtat de les *forma*, que presenten diferències de construcció, adossant-se unes a les altres.

La localització parcial del paviment de l'edifici ha permès comprovar aquesta hipòtesis ja que es poden veure diferents reparacions, fruit de les successives ocupacions.

Vista general de l'edifici abans de la seva excavació, a la dreta es pot veure les restes de la tomba medieval que el va destruir parcialment. La porta es situa a la part superior del jaló.

La restitució de l'edifici prenent com a eix de simetria la línia imaginària que passaria pel mig de la porta situa un àmbit de planta quadrangular, amb la porta orientada cap al SE (hipotèticament on es trobaria la via) que presentaria tres estructures adossades que podrien correspondre a uns bancs amb clara relació amb els rituals lligats al culte a la mort i àmpliament documentats a diferents necròpolis d'arreu de l'imperi.

Inhumació primària- Individu infantil amb orientació sud-oest/ sud-est, en posició decúbit supí conservat deficientment, amb una llargada de 0,60 m. i entre unes cotes entre 4,25 i 4,28 msnm. Es conserven part del crani, el braç i costelles esquerres, així com les cames de forma fragmentària. Es recolza sobre un llit de *tegula*.

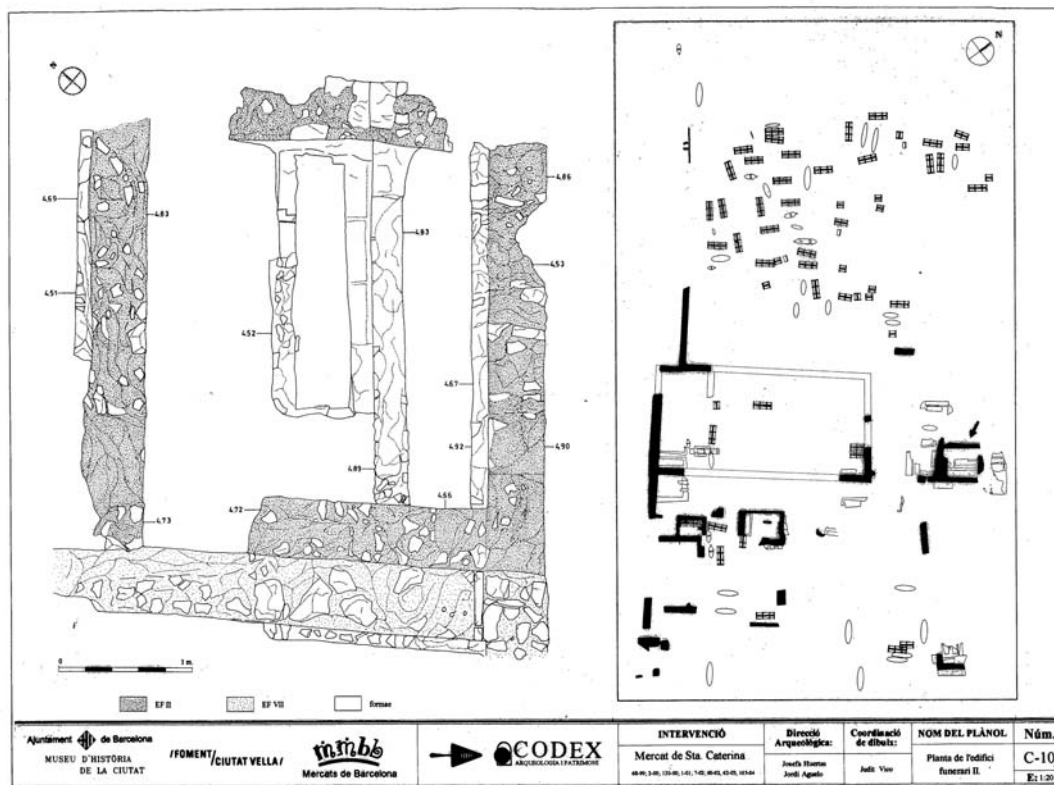
Finalment, cal indicar, que aquest edifici, així com les tombes que té associades es troben inclosos dins la zona de reserva arqueològica del jaciment.

Edifici funerari II²¹

Fotografies núm. 6243 i 6245.

Dibuix C-10, C-11, D-42, D-279.

Situació- Al sector B de la necròpolis, al NE de l'edifici funerari número VII, i en el qual s'adossa.

C-10. Planta general de l'edifici.

Descripció- Es tracta d'un edifici de planta quadrangular que ocupa un solar de 12,14 metres quadrats, tenint com a superfície interior de l'edificació 6,87 metres quadrats. Aquest edifici es troba delimitat pels murs ue 9187 (fotografia núm. 6245), d'orientació NE-SO i de 3,55 m. de llargada total; i per ue 9185 (fotografia núm. 6243) d'orientació NO-SE de 3,42 metres de llargada (tot i que de 9185 no s'ha conservat la seva totalitat. L'amplària d'aquests murs oscil·la entre 0,42 i 0,44 m. i a l'interior d'aquesta edificació s'han pogut documentar les restes de diferents estructures d'àmbit funerari (uf 944 i 951).

²¹ Planimetría C-10, C-11

Cal observar que fora d'aquest edifici funerari i recolzades en aquest mateix edifici, també s'han documentat diferents estructures d'àmbit funerari (uf 945 i 946).

Finalment, cal indicar, que aquest edifici, així com les tombes que té associades es troben inclosos dins la zona de reserva arqueològica del jaciment.

UF. 944

Estructura-9186 (fotografia núm. 6244); Mort-9259 (fotografies núm. 6265, 6266, 6267, 6268, 6269, 6270, 6271, 6272, 6273, 6274, 6275, 6324, 6325, 6326, 6327, 6367, 6368, i 6398 D-715), 9350 (D-715); Rebliment-9233 (fotografia núm. 6439), 9238 (fotografia núm. 6432), 9243

Estructura- A l'interior de l'edifici funerari II, en paral·lel al seu mur SE, i recolzat contra el seu fonament, hi documentem el contenidor (ue 9186) d'una sepultura, amb murets de maçoneria (*forma*), els quals tenen com a cara vista la interior, la qual es troba recoberta per un enlluït d'*opus signinum*. Cal assenyalar que aquesta forma aprofita tota la llargada interior d'aquest edifici. Pel que fa al sistema de cobriment d'aquesta *forma*, molt possiblement es realitzà mitjançant *tegula* si tenim present que dins aquesta *forma*, damunt dels enterraments documentats, hi trobem tot un seguit de fragments de *tegula* que semblen correspondre a la caiguda de la coberta que degué segellar aquesta unitat funerària. A nivell de conservació, l'estructura d'aquesta *forma* es troba afectada per les fosses de diferents enterraments medievals (uf 939, 941 i 942).

Inhumacions- En relació als morts localitzats dins aquesta *forma*, cal indicar que s'han documentat un mínim de dos individus.

Inhumació primària (ue 9259). Amb una orientació NE/SO, en posició decúbit supí, amb els peus al NE i el cap al SO. La posició dels braços no s'ha pogut determinar, i en el cas de les cames cal assenyalar que estan estirades i en paral·lel. Aquesta inhumació és la més recent d'aquesta unitat funerària, i cal

dir que el crani no s'ha conservat. Llargada conservada- 1,53 m. Cotes superiors- 4,59-4,45 msnm.

Inhumació primària (ue 9350). . Amb una orientació NE/SO, en posició decúbit supí, amb els peus al NE i el cap al SO. La posició dels braços no s'ha pogut determinar, i en el cas de les cames cal assenyalar que estan estirades i en paral·lel. Es localitza just a sota de l'inhumació 9259, i s'ha pogut documentar la presència de les restes de les cames sense els peus i a una part de la columna vertebral. Llargada conservada- 1,12 m. Cotes superiors- 4,53-4,44 msnm.

Fotografia núm. 9064. Vista general de l'EF II, on es pot apreciar les inhumacions de la *forma* 944.

Un fet interessant d'aquesta uf i únic a la necròpolis és la localització de dues *forma*, una a sobre de l'altra. Quan es van retirar les restes de les inhumacions esmentades, un forat al terra de la *forma* va permetre comprovar que hi havia una altra a una alçada inferior. El paviment de la forma més moderna era el cobriment de l'anterior. Aquesta forma resta sense excavar a la zona de reserva, però es va poder documentar que semblava estar ocupada per una única inhumació.

UF. 951

Estructura- 9283 (fotografies núm. 6303, 6304, 6305, 6342 i 6343); Mort: no se n'ha documentat; Rebliment: 9272 (fotografia núm. 6318), 9273 (fotografia núm. 6315), 9276 (fotografia núm. 6314).

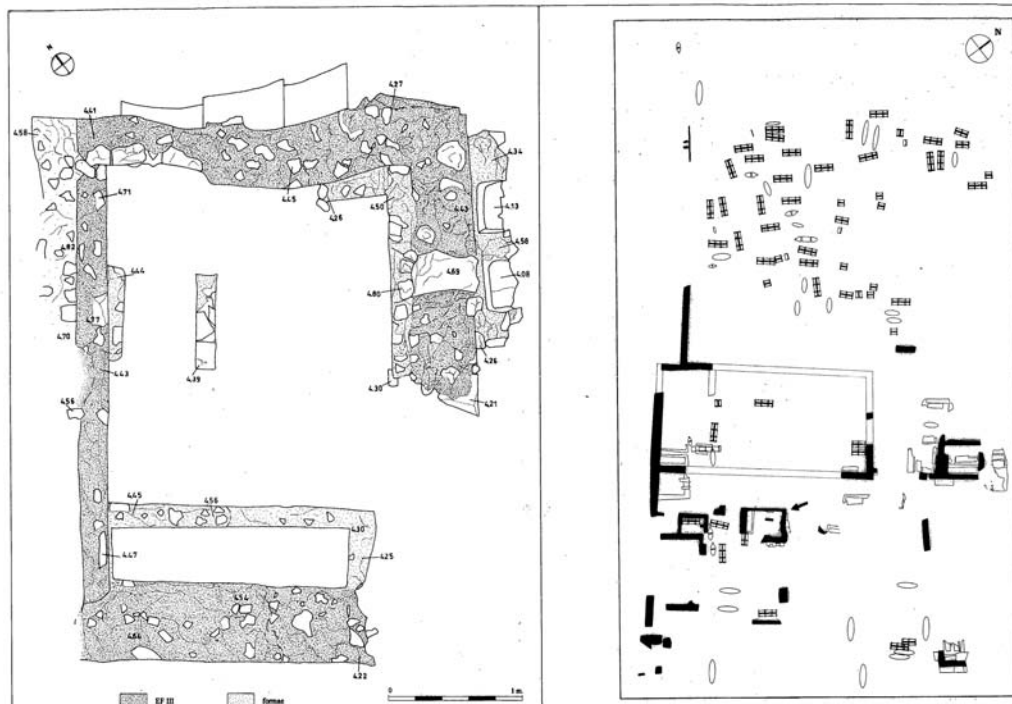
Estructura- A l'interior de l'edifici funerari II, al nord-oest i en paral·lel a l'uf 944, a la qual s'adossa, hi documentem una nova *forma*, la qual es troba a una cota inferior a la uf 944, i que també aprofita el màxim de la llargada disponible que permet l'interior d'aquest edifici. El contenidor documentat (ue 9283) és realitzat amb murets de maçoneria, els quals tenen com a cara vista la interior. Pel que fa al sistema de cobriment d'aquesta *forma*, aquest consistí en la col·locació de quatre *tegula* recolzades damunt dels murets esmentats i lligades en aquests mitjançant morter. Bona prova d'això són les impromptes documentades corresponents a quatre *tegula*. També damunt dels murets en qüestió, s'han documentat diferents marques de ditades, corresponents a un moment just anterior a la col·locació de les esmentades *tegula* que tancaven la *forma*, ja que el morter que s'utilitzà, necessàriament encara no s'havia solidificat per poder deixar les esmentades ditades i les *tegula* encara no podien estar col·locades. Cal observar també que les *tegula* foren recobertes amb un *opus signinum*, l'única mostra del qual la conservem al seu extrem NE i d'una forma molt marginal. En relació al fons de l'unitat funerària, on degué reposar l'inhumació corresponent, i de la qual no ens ha arribat cap mostra, cal assenyalar que probablement fou realitzat de *tegula*, com sembla intuir-se al constatar algun fragment de *tegula* que sobresurt de la línia dels murets que delimiten l'estructura, i cap a l'interior d'aquesta.

Edifici funerari III

Fotografies núm. 3313, 3314, 3315 i 6256.

Dibuix C-12 i C-13, D-40, D-141.

Situació- Al sector B de la necròpolis, al sud-est de l'edifici funerari VI i al NE de l'edifici funerari IV.

C-12. Planta general de l'edifici.

Descripció- Es tracta d'un edifici de planta quadrangular que ocupa un solar de 12 metres quadrats, tenint com a superfície interior de l'edificació 6,216 metres quadrats (planimetria C-12 i C-13). Aquest edifici es troba delimitat pels murs ue 3983 (fotografia núm. 3314) i ue 9198 (fotografia núm. 6256), d'orientació NE-SO i de 4 m. de llargada total; i pels murs ue 3982 (fotografia núm. 3313) i 3984 (fotografia núm. 3315) d'orientació NO-SE de 3 m. de llargada. L'amplària d'aquests murs oscil·la entre 0,44 i 0,58 m i a l'interior d'aquesta edificació s'han pogut documentar les restes de diferents estructures d'àmbit funerari (uf 383=929, 388 i 928). Aquesta edificació és realitzada seguint la tècnica de l'encofrat perdut, i la trobem documentada ja a les cotes dels 4,68-4,21 msnm, segons els trams de l'edificació.

Cal observar que fora d'aquest edifici funerari i recolzades en aquest edifici, també s'han documentat diferents estructures d'àmbit funerari (uf 927, 922 i 923), i una altra que es troba per sota del mur ue 3984 (uf 930).

UF. 383 (=929)

Estructura- 9199 (fotografia núm. 6257), Coberta: 3550 (*opus signinum*) (fotografies núm. 558 i 559)

Estructura- Adossada i en paral·lel al mur SE (ue 9198) de l'edifici funerari III, i a l'interior d'aquest, hi documentem les restes d'una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*) dels quals conservem els seus cantons NE i SE. Cal assenyalar que aquests murets són independents dels de l'edifici, i tenen com a cara vista la interior, la qual es troba recoberta per un enlluït d'*opus signinum*. A sobre d'aquests murets, es documentà les restes d'un *opus signinum* (ue 3550), el qual degué correspondre a la coberta d'aquesta *forma*. En relació a la llargada d'aquesta *forma*, cal assenyalar que d'aquesta no tenim prou elements per determinar-la de forma fefaent. No obstant, això darrer, sembla lògic pensar que aquesta *forma* degué estendre's en paral·lel al mur ue 9198, des del mur ue 3982 fins a tocar de l'uf 388, possiblement anterior a uf 383-929,

UF. 388

Estructura- 3671 (fotografies núm. 661, 2999, 3000 i 3001); Rebliment- 3551 i 9090 (fotografia núm. 6133)

Estructura- Adossada i en paral·lel al mur SO (ue 3984) de l'edifici funerari III, i a l'interior d'aquest, hi documentem les restes d'una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*) de la que conservem tota la seva planta. Aquesta estructura (ue 3671) té com a cara vista la interior, la qual es troba recoberta per un enlluït d'*opus signinum*. Cal indicar però, que els seus cantons NO i SO aprofiten els límits de l'edificació com a límits de *forma*, la qual sembla aprofitar el màxim de la llargada permesa en el interior d'aquesta edificació funerària.

UF. 928

Estructura- 3985 (fotografia núm. 3316)

Estructura- Adossada i en paral·lel al mur NO (ue 3983) de l'edifici funerari III, i a l'interior d'aquest, hi documentem les restes d'una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*) de la que conservem dos fragments dels seus murs, a causa que de l'excavació de dos retalls posteriors, corresponents a dues sitges (ue 3583) de la fase IV, les quals van destruir parcialment aquesta *forma* pels seus dos extrems. Aquests murs es documenten ja a la cota dels 4,38 msnm i tenen com a cara vista la interior, i en aquesta, cal assenyalar que es troben

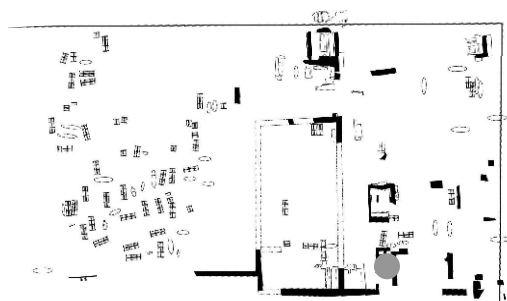
recoberts per un enlluït d'*opus signinum*. Pel que fa a la llargada d'aquesta forma, aquesta és difícil de determinar atenent que ens ha arribat destruïda en els seus extrems. Tanmateix, és de sentit comú pensar que aquesta s'estenia en paral·lel al mur ue 3983, i des del mur ue 3982 fins a l'uf 388.

Edifici funerari IV

Dibuix D-40, D-328, D-329.

Situació- Al sector B de la necròpolis al SO de l'edifici funerari III, al NO de l'edifici funerari X, al qual s'adossa, i al SE dels edificis funeraris V i VI.

Descripció- Es tracta d'un edifici de planta quadrangular que ocupa un solar de 6,21 metres quadrats, tenint com a superfície interior de l'edificació 2,91 m. quadrats. Aquest edifici es troba delimitat per un conjunt de murs (ue 9025), d'orientació NE-SO i de 2,70 m. de llargada total, i d'orientació NO-SE de 2,30 m. de llargada. L'amplària d'aquests murs és de 0,34 m, i a l'interior d'aquesta edificació s'han pogut documentar les restes d'alguna estructura d'àmbit funerari (uf 391). Aquesta edificació és realitzada seguint la tècnica de l'encofrat perdut i sembla recolzar-se pel seu cantó sud-est contra l'edifici funerari X. A l'interior d'edifici funerari IV, l'espai troba dividit pel mur ue 9026 (de 0,20 m de gruix) en dos compartimentacions que semblen destinades a ubicar-hi uns enterraments amb una orientació NE-SO, tot i que se'n ha pogut documentar una sola unitat funerària, la que es troba a la meitat NO d'aquest, ja que l'espai SO al segle XIX es va veure afectat per la construcció d'un mur d'una edificació associada a la construcció del mercat.

UF. 391

Estructura-3988 (coberta) (fotografia núm. 3319 D-7, D-142), 3989 (*tegula* a sobre de 3988, senyalitzant la presència d'aquesta unitat funerària o bé nivell

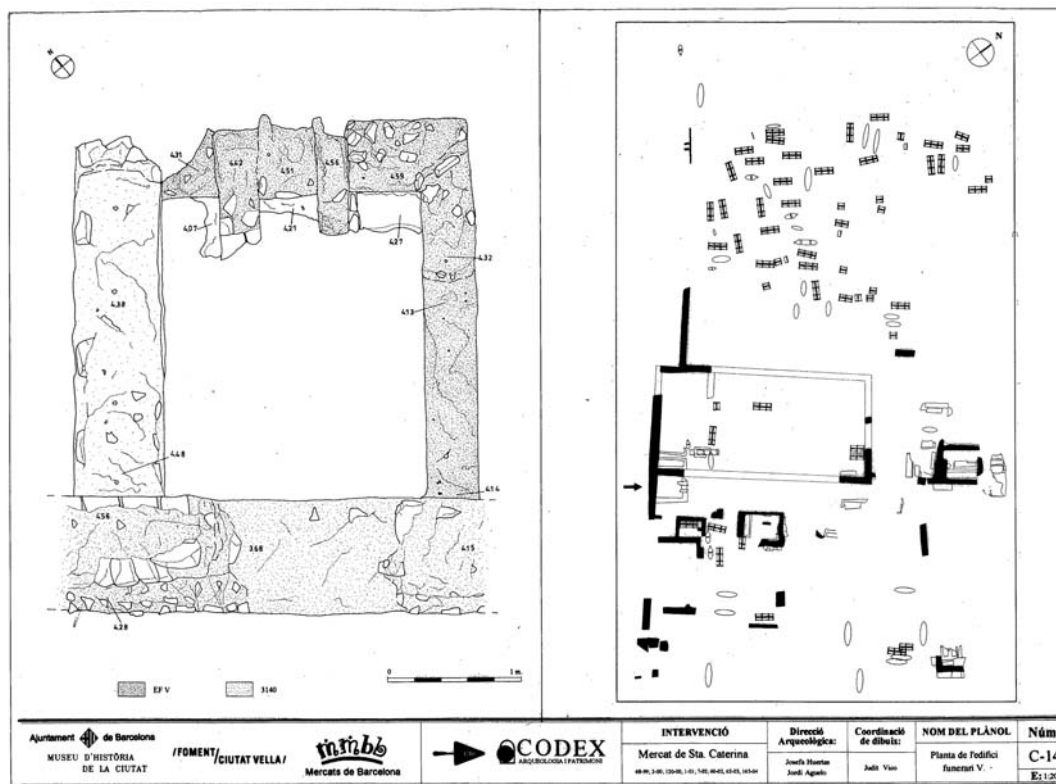
de pavimentació de l'edifici funerari IV) (fotografia núm. 3320 i 3321) i 9024 (fons); Mort- 9023; Rebliment- 9018

Estructura- A l'interior de l'edifici funerari IV, a la seva meitat NO, hi documentem una tomba de *tegula* amb coberta a doble vessant (ue 3988) a partir de la cota dels 4,54-4,45 msnm, amb una orientació nord-est/sud-oest, dins un espai ben delimitat per un muret de maçoneria (ue 9026) que parteix en dos el subsòl de l'edifici funerari IV. Aquesta unitat funerària es troba senyalitzada per una *tegula* (ue 3989) disposada horitzontalment damunt l'unitat funerària documentada a partir de la cota 4,54 msnm, la qual ens fa plantejar la possibilitat que es tractés del nivell de pavimentació de l'edifici funerari IV, el qual seria fet a base de *tegula*.

Inhumació primària- Dins el contenidor es documentà una inhumació (ue 9023) amb una orientació NE/SO, en posició decúbit supí, amb el cap al sud-oest i els peus al nord-est. Cotes superiors- 4,25-4,13 msnm. Cotes inferiors- 4,12 msnm, cota que correspon a la superior del llit o fons de *tegula* (ue 9024) d'aquesta unitat funerària.

Edifici funerari V

Situació- Al sector B de la necròpolis, a l'angle exterior sud de l'edifici funerari VI, i recolzat contra aquest i contra el mur ue 3140.

C-14. Planta general de l'edifici.

Descripció- Es tracta d'un edifici de planta quadrangular que ocupa un solar de 10,50 m. quadrats, tenint com a superfície interior de l'edificació 4,18 m. quadrats (planimetria C-14 i C-15). Aquest edifici es troba delimitat pels murs ue 9030 i 9034, aquest darrer part integrant de l'edifici funerari VI, d'orientació NE/SO i de 3,50 m. de llargada total; i pels murs d'orientació NO/SE de 3 m. de llargada. L'amplària d'aquests murs oscil·la entre 0,37 i 0,65 m., i a l'interior d'aquesta edificació s'han pogut documentar les restes de diferents estructures d'àmbit funerari, essent al seu interior tot l'espai compartimentat amb la finalitat d'ubicar-hi tres *forma* amb una orientació NE/SO (uf 910, 911 i 912).

UF. 910

Estructura- 9033. (Planimetria- D-61, D-330).

Estructura- En paral·lel i a tocar del mur NO, amb una orientació NE/SO hi documentem una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*), els quals tenen com a cara vista la interior, i el llit és de *tegula*. Cal assenyalar que d'aquesta *forma* s'ha pogut documentar el seu extrem NE. Malgrat això, sembla clar que

la forma devia ocupar tota la llargada disponible a l'interior d'aquest edifici funerari.

UF. 911

Estructura: 9032 (contenedor) (Planimetria- D-61, D-329, D-330) i 3994 (lilit) (fotografia núm. 3328); Rebliment- 3993 (fotografia núm. 3327)

Estructura- Al centre de l'edifici funerari V i amb una orientació NE/SO hi documentem una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*), els quals tenen com a cara vista la interior, i el lilit és de *tegula*. Cal assenyalar que d'aquesta *forma* s'ha pogut documentar el seu extrem NE. Malgrat això, sembla clar que la *forma* devia ocupar tota la llargada disponible a l'interior d'aquest edifici funerari.

UF. 912

Estructura-9030 (contenedor) (Planimetria- D-61, D-329, D-330) i 3995 (lilit) (fotografia núm. 3329 i 3330); Rebliment-3992 (fotografia núm. 3325, 3326, 3330 i 3374)

Estructura- En paral·lel i a tocar del mur sud-est, amb una orientació NE/SO hi documentem una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*), els quals tenen com a cara vista la interior, i el lilit és de *tegula*. Cal assenyalar que d'aquesta *forma* s'ha pogut documentar en el seu extrem nord-est i que a la part conservada del rebliment s'ha documentat un crani que ens fa pensar que el cap de l'inhumació corresponent es trobava al NE. Malgrat això, sembla clar que la *forma* devia ocupar tota la llargada disponible a l'interior d'aquest edifici funerari.

Edifici funerari VI

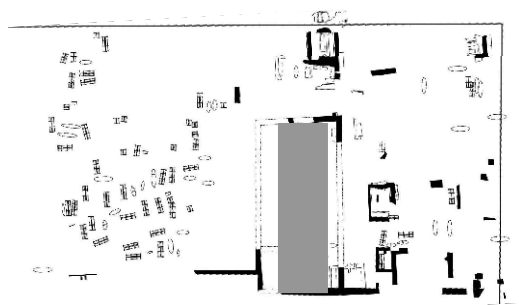
Fotografia núm. 514, 515 i 516

Dibuix D-6, D-7, D-42, D-61, D-63, D-250, D-329)

Estructura-3383, 9034; Retall-3478

Situació- Al sector B de la necròpolis, a tocar del sector A.

Descripció- Es tracta d'un seguit de fonaments corresponents a uns murs (ue 3383 i 9034) que presenten un seguit d'alineacions que, un cop projectades, defineixen un edifici de planta rectangular, amb unes mides exteriors de

19,7 per 9,5 m., i unes mides interiors de 18 per 8 m., donant una superfície útil de 144 m. quadrats. Aquests murs, els quals tenen una funció perimetral, són de paredat irregular, d'uns 0,70 m. de gruix, fets amb pedres petites o mitjanes sense desbastar i amb morter de calç, col·locades seguint la tècnica de l'encofrat perdut. Aquesta edificació es troba orientada NE-SO i en el seu interior s'hi han documentat diferents unitats funeràries clarament associades al moment de funcionament d'aquesta edificació.

Aquest edifici sembla recolzar-se, al seu extrem SO, contra algun mur preexistent (ue 3140) un xic més gruixut (1 metre) i fet amb la mateixa tècnica constructiva de l'encofrat perdut. Aquest mur és un dels que delimiten l'àrea de cementiri. A l'angle sud de l'edificació EF VI, se l'hi recolza un petit edifici de caràcter funerari (EF-V), del qual acabem de parlar.

A l'interior de l'edifici funerari VI, al igual que succeïa amb els altres casos assenyalats s'hi han pogut documentar les restes de diferents unitats funeràries, entre les quals cal incloure sepultures amb murets de maçoneria, identificades com a *forma* (uf 327, 390, 392, 393 i 909), tombes de *tegula* amb coberta a doble vessant (uf 371, 381, 926, 952 i 953, i algun enterrament en àmfora (uf 382) i en fossa simple (uf 955). Sobre la distribució dels diferents tipus d'unitats funeràries documentades, cal indicar que les *forma* es localitzen a tocar dels murs perimetrals de l'aula, mentre que les tombes de *tegula* amb coberta a doble vessant, i l'enterrament en àmfora documentat es troben a la part central de l'aula, apartats de qualsevol contacte amb els murs perimetrals, com si aquest espai es reservés per tal d'ubicar-hi les *forma*. Així, tot seguit exposarem les diferents unitats funeràries documentades. Per tal d'ordenar

aquesta relació, primer exposarem les unitats funeràries localitzades a l'angle E de l'aula (uf 327, 952 i 953), seguidament exposarem les localitzades al centre de l'aula (uf 371, 381, 382 i 926), just després les localitzades a l'angle O (uf 390), i finalment les aparegudes a l'angle S (uf 392, 393, 909 i 955).

UF. 327

Estructura-3093; Retall- 3094; Mort-3593(fotografies núm. 591, 592, 593, 594, 595, 596, i 597); Rebliment- 3092 (fotografia núm. 407), 3585 (fotografia núm. 585) i 3586 (fotografia núm. 586). Planimetria- D-6, D-7.

Estructura- A l'interior de l'edifici funerari VI, a l'angle est d'aquest, a tocar d'un dels seus murs perimetrals, hi localitzem el contenidor (ue 3093) d'una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*), els quals tenen com a cara vista la interior, i on s'observa l'utilització de *tegula* com a acabat interior de la sepultura, tant a nivell dels seus murets com del seu llit. Aquest contenidor es troba dins un retall excavat (ue 3094), corresponent a la fossa realitzada per a la construcció d'aquesta unitat funerària, i reblert per diferents unitats estratigràfiques. A nivell de conservació, cal assenyalar que d'aquesta *forma*, hem pogut documentar, a nivell estructural, part del llit i dels murs NE i SE. Pel que fa a la coberta d'aquesta *forma*, aquesta degué ser d'*opus signinum*, si tenim present la presència d'un fragment documentat *in situ*.

Descripció dels estrats- En un primer moment es localitzà un estrat de terra de color marró clar i compacte (ue 3092), localitzat entre la cota dels 4,58 msnm i la dels 4,56. Sota aquest estrat n'aparegué un segon (ue 3585) de textura compacte i format per pedra, terra i restes d' *opus signinum*, localitzat entre les cotes del 4,56 i el 4,35, el qual correspon a la destrucció de la coberta d'aquesta *forma*, probablement realitzada en *opus signinum*. Aquest estrat, al seu torn, cobria una tercera unitat estratigràfica (ue 3586), d'argila sorrenca i textura solta, documentada entre la cota del 4,35 i les del 4,31-4,27 msnm, en la qual no surt material associat. Aquest estrat és el que serví per tal de tapar l'inhumació, o bé consisteix amb terra que s'havia escolat a l'interior de l'unitat funerària, abans de la destrucció de la coberta d'aquesta.

Inhumació primària- Cobert per l'ue 3586 i a sobre del llit de teules associat al contenidor, es documentà una inhumació amb una orientació NE/SO, en posició decúbit supí, amb el cap al SO i els peus al NE, cosa que posa de manifest que la destrucció de la coberta d'aquesta *forma* no afectà a l'inhumació, la qual sí es veié afectada posteriorment per la construcció d'un vas sepulcral (uf 357) d'una banda, al NO de la *forma*, i d'una altra, per la construcció d'una cripta, en 1793, al SO de la *forma*, cosa que ha impedit documentar la totalitat de l'uf 327, i de la inhumació en qüestió, fent desaparèixer el crani. Aquesta inhumació es localitzà a les cotes dels 4,31-4,27 msnm.

UF. 952 i 953

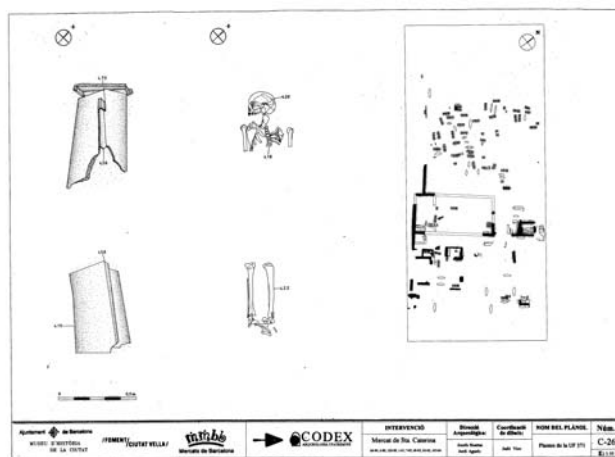
En paral·lel i al NO de l'uf 327, cal indicar l'existència d'un parell de tombes de *tegula* amb coberta a doble vessant, de les quals constatem la seva existència en un tall de l'excavació, circumstància que ens limitem a constatar de cara una futura excavació a la zona.

UF 371

Estructura-3342 (fotografia núm. 482); Retall-3341; Mort- 3624 (fotografies núm. 626, 627 i 628); Rebliment- 3343 (fotografies núm. 482 i 648).
Planimetria- C-26. D-126, D-128, D-315, D-724.

Estructura- A l'interior de l'edifici funerari VI es localitza una tomba de *tegula* amb coberta a doble vessant amb una orientació NO-SE i amb una *tegula* fent de tancament al seu extrem NO. Aquesta tomba es troba dins un retall (ue 3341) que correspon a la fossa per encabir l'estructura de *tegula* que forma el contenidor d'aquesta unitat funerària (ue 3342). En relació al contenidor d'aquesta unitat funerària, cal indicar que alguna de les *tegula* que servien com a coberta, presenta marques deixades per les petjades d'un gos quan la *tegula* encara no s'havia cuit al forn, i l'argila encara no s'havia assecat. També cal assenyalar que aquesta unitat funerària no s'ha conservat sencera a causa de dos enterraments en fossa simple posteriors (uf 369 i uf 370) que la destruïren parcialment pel centre i pel seu extrem sud-est.

Inhumació primària- A l'interior d'aquesta unitat funerària fou inhumat el mort ue 3624, amb una orientació NO/SE, en posició decúbit supí, amb el cap al NO i els peus al SE, essent el cap girat, mirant cap al SO. Cotes superiors- 4,28-4,16 msnm. Cotes inferior- 4,14-4,16 msnm.

Plànol C-26. planta de l'enterrament.

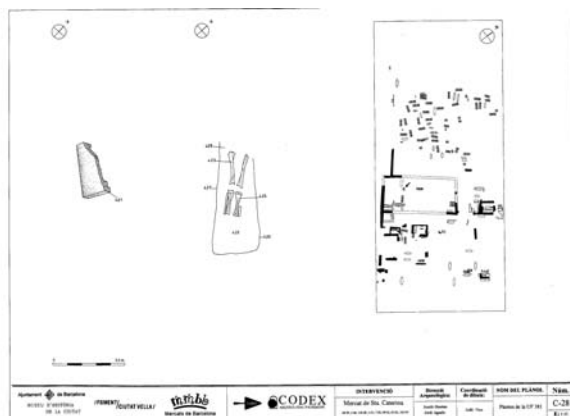
UF. 381

Estructura- 3631(fotografies núm. 635 i 637);Retall -3636 (fotografia núm. 637);
Mort-3632 (fotografia núm. 635, 636 i 637). Planimetria- C-28, D-128.

Estructura- Localitzada a l'interior de l'edifici funerari VI, trobem les restes molt malmeses d'una tomba de *tegula* amb coberta a doble vessant amb una orientació NO-SE. Aquesta tomba es troba dins un retall (ue 3636) que correspon a la fossa per encabir l'estructura de *tegula* que forma el contenidor d'aquesta unitat funerària (ue 3631), la qual té una cota superior a 4,61 msnm. Cal indicar que del contenidor hem pogut documentar un fragment de *tegula* en posició de vessant. La mala conservació d'aquesta unitat funerària té molt a veure amb els retalls ue 3619 i ue 3645, ambdós interpretats com a sitges pertanyents a la fase IV del jaciment, els quals destruïren aquesta unitat funerària, impossibilitant d'establir qualsevol referència de llargada.

Inhumació primària- A l'interior d'aquesta unitat funerària hi fou inhumat el mort ue 3632, amb una orientació SE/NO, possiblement en posició decúbit supí i amb el cap al NO, tot i que d'aquest mort hem conservat algunes restes de les

comes. Llargada conservada- 0,45 m. Cotes superiors- 4,35 msnm. Cotes inferiors- 4,32 msnm.

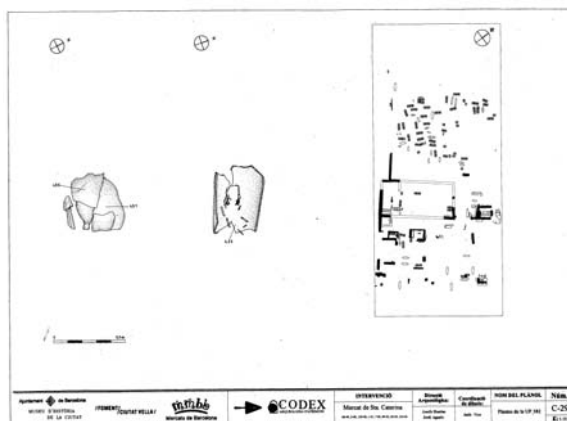
Plànol C-28. Planta de l'enterrament.

UF. 382

Estructura-3559 (fotografies núm. 462, 560, 565, 566, 602, 603, 604, i 605), 3613 (fotografies núm. 602, 603, 604, 605 i 606); Retall-3620 (fotografia núm. 623); Mort-3614 (fotografia núm. 612, 613, 614, 615, 616, 617, i 618); Rebliment- 3607 (fotografia núm. 566), 3612. Planimetria- C-29, D-128.

Estructura- Localitzada a l'interior de l'edifici funerari VI i dins el retall ue 3620, es localitza un enterrament realitzat amb fragments d'àmfora que compleixen la funció de coberta d'aquesta unitat funerària. A nivell d'ue s'han distingit dues àmfores, tot i que finalment semblen ser una mateixa àmfora. La primera de les àmfores localitzades en el curs de l'excavació correspon a l'ue 3559 i es troba de forma fragmentària damunt un petit estrat (ue 3607) que separa l'espai entre ambdues àmfores, documentant-lo entre les cotes dels 4,45 msnm i la dels 4,20. La segona de les àmfores (ue 3613) sembla correspondre a una Keya XIX, en la seva variant c, datable entre finals del segle III i la primera meitat del segle V dC.

Inhumació primària- A l'interior d'aquesta Keya XIX s'hi han documentat un estrat (ue 3612) i les restes d'un nadó que es trobava orientat NO-SE, tenint el cap al NO i els peus al SE. La cota inferior de la fossa d'aquest enterrament correspon als 4,21 msnm.

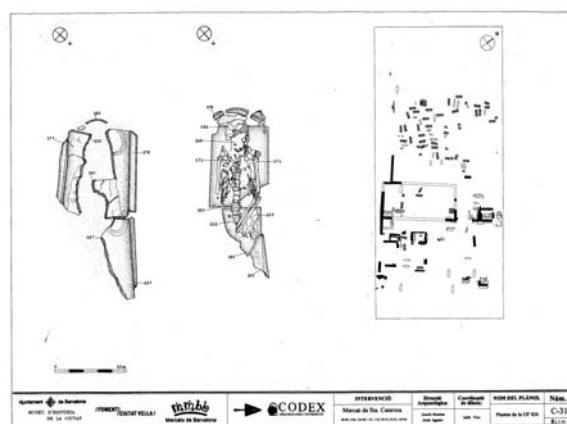
C-29. Planta de l'enterrament

UF. 926

Estructura-9130 (coberta) (fotografia núm. 6183) i 9144 (llit) (fotografia núm. 6197); Retall- 9147 (fotografia núm. 6199); Mort- 9142 (fotografies núm. 6195 i 6196). Planimetria- C-31, D-43, D-714, D-752.

Estructura- A l'interior de l'edifici funerari VI, aproximadament al centre d'aquesta, hi documentem les restes d'una tomba de *tegula* amb coberta a doble vessant (ue 9130), amb una orientació NE-SO, dins un retall (ue 9147) que correspon a la fossa d'aquesta unitat funerària. Planimetria- C-31

Inhumació primària- Dins el contenidor es documentà una inhumació amb una orientació NE/SO, en posició decúbit supí, amb el cap al SO i els peus al NE, tot i que aquests no ens han arribat degut a l'existència d'un retall posterior que seccionà la meitat est d'aquesta unitat funerària. Les mans es troben damunt el còccix. Llargada conservada- 0,83 m. (del crani fins a la pelvis). Cotes inferiors- 3,69-3,62 msnm.

C-31. Planta general.

UF. 390

Estructura- sense numerar; Mort- no s'ha documentat . Planimetria- D-7.

Estructura- A l'interior de l'edifici funerari VI, a l'O d'aquest, hi localitzem les restes, de caràcter molt marginal, del costat SE d'un contenidor molt malmès, pertanyent possiblement a una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*), el qual devia trobar-se a tocar d'un dels murs perimetrals de l'aula. Les restes conservades es troben tan malmeses que no hem pogut fer major precisions.

UF. 392

Estructura- 3650 (*opus signinum* (fotografies núm. 646, 655) i ue 9041; Rebliment-3651 (fotografia núm. 656), 3652 (fotografia núm. 657), 3655 i 3657. Planimetria- D-61, D-130.

Estructura- A l'interior de l'edifici funerari VI, amb una orientació NE/SO, hi documentem les restes d'un *opus signinum*, a partir de la cota dels 4,20-4,14 msnm fins a la dels 4,16-4,04 msnm, on apareix l'ue 3651. Aquesta té com a cota inferior 4,06-3,98 msnm, on apareix ue 3652. Seguidament documentem un estrat de *tegula* (ue 3655), i sota aquest, *tegula* (ue 3657) a partir de la cota del 3,95-3,84 msnm. al contenidor d'aquesta forma, corresponent a l'ue 9041, força malmès, tan sols ens arribà el seu costat NO.

UF. 393

Estructura-3642 (coberta) (fotografies núm. 646 i 647), 9043 (contenidor) i 3658 (lilit); Rebliment-3654 i 3660 (fotografia núm. 659). Planimetria- D-61, D-131, D-130, D-329.

Estructura- A l'interior de l'edifici funerari VI, a l'angle sud d'aquest, a tocar del mur perimetral de l' EF VI (ue 3140), contra el qual aquesta unitat funerària es recolza, hi localitzem el contenidor (ue 9043) d'una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*), els quals tenen com a cara vista la interior, i on s'observa l'utilització de *tegula* per al seu lilit. Cobrint parcialment aquest contenidor hi havia les restes d'un *opus signinum* (ue 3642), a la cota dels 4,20-4,18 msnm. Sota aquest *opus signinum* en part, i a la mateixa cota que aquest, es trobava

un estrat (ue 3654) que tenia com a cotes superiors 4,20 i 4,09 msnm, el qual documentava l'arrasament d'aquesta *forma* i, on ha aparegut un fragment de ceràmica islàmica decorada amb corda seca datable, versemblantment, en època califal i que correspondria al moment de destrucció. El llit d'aquesta *forma* és de *tegula* (ue 3658) i apareix a la cota dels 3,97 msnm fins a la dels 3,94 msnm on apareix l'ue 3660.

UF. 909

Estructura-9035; Rebliment- 9001 (fotografia núm. 3379). Planimetria- D-61, D-329, D-330.

Estructura- A l'interior de l'edifici funerari VI, encaixat en el seu angle sud, format pel mur preexistent (ue 3140) al sud-oest d'aquest, i pel mur perimetral del SE (ue 9034), en paral·lel en aquest darrer, hi documentem el contenidor (ue 9035) d'una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*), els quals tenen com a cara vista la interior, i on s'observa l'utilització de *tegula* com a acabat interior de la sepultura. Dins aquesta *forma* s'hi ha documentat un estrat corresponent a la ue 9001.

Cal assenyalar que aquesta forma, juntament amb el mur ue 9034 i el fragment de mur d'ue 3140 que és a tocar d'aquests foren protegits i embalats per al seu trasllat al magatzem del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, on actualment es conserva com un conjunt, i per tal de tenir una mostra d'aquestes.

UF. 955

Mort-9314 (fotografies núm. 6487 i 6488); Rebliment- 9313

Inhumació- Inhumació primària. Sota un nivell d'ús fet de calç, ue 9109, i dins l'edifici funerari VI, s'hi documentà un enterrament en fossa simple, possiblement corresponent al segle IV, amb una orientació NO/SE, en posició decúbit supí i amb el cap al NO. Cal assenyalar que aquesta inhumació aparegué com a conseqüència d'un despreniment produït per les pluges que malmeteren part del nivell d'ús assenyalat i deixaren a la vista una part d'aquesta inhumació. L'enterrament era cobert per l'ue 9313.

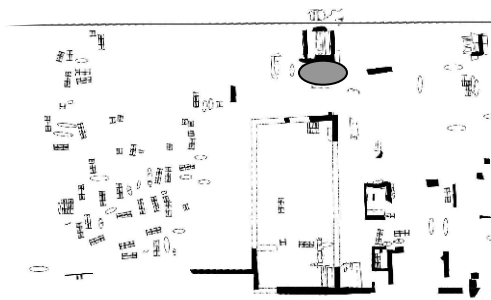
Edifici funerari VII

Fotografies núm. 6242, 6295 i 6445.

Dibuix C-16 i C-17, D-42.

Situació- Al sud-oest d'edifici funerari II.

Descripció- D'aquest edifici funerari no s'ha pogut determinar les seves mides exactes degut a que els seus murs perimetrals no s'han conservat en la seva totalitat (planimetria C-16 i C-17). Es troba delimitat pel mur de fonament ue 9184

(fotografia núm. 6242, 6295 i 6445) i al seu interior s'hi han documentat diferents *forma* (uf 386, 387, 943, 949, 950 i 954). La distribució de les *forma* és a l'interior de l'edificació, així com arran dels murs perimetrals, però també es constaten diferents nivells segons la cota, cosa que deixa ben palès que les *forma* no es van fer en un mateix moment, i que hi hagué continuïtat en els enterraments, i fins i tot superposició de les *forma*.

D'altra banda, cal destacar la constatació arqueològica que aquest edifici compta amb una decoració pictòrica en els seus murs exteriors, decoració per la qual s'ha identificat paral·lels del segon quart del segle IV, a la mateixa ciutat de Barcelona, al carrer Comtessa de Sobrediel, entre les cases número 9 i 10, on en 1860 es localitzà un mosaic amb curses de circ. A la cambra d'aquest mosaic, al sòcol del mur SO, s'identificaren unes pintures murals (BARRAL 1973) de similars característiques a les localitzades en aquest edifici funerari. La decoració externa d'aquest edifici a més, ens fa constatar que aquest fou edificat i pintat abans de construir l'edifici funerari II, el qual se li recolza.

Fotografia núm. 9029. Mostra de les pintures recuperades.

UF.386

Estructura-3366 (fotografia núm. 496). Planimetria- D-137, D-138, D-259
Estructura- Arran del mur perimetral del NO d'aquest edifici funerari, hi documentem el contenidor (ue 3366) d'una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*), dels quals conservem el seu angle est i el llit d'*opus signinum*. Aquests murs tenen com a cara vista la interior, i en aquesta, cal assenyalar que es troben recoberts per un enlluït d'*opus signinum*, al igual que succeeix amb el seu llit. A causa d'un retall per a dipositar-hi sorres de platja, d'aquesta *forma* ens ha arribat tant a nivell de llit com de murets part del seu angle est.

UF. 387

Estructura- 3574 (fotografia núm. 575, 6372, 6373, i 6375, Planimetria- D-138)

Estructura- Contra el mur perimetral del SO d'aquest possible edifici funerari, hi documentem una altra *forma*, concretament el contenidor (ue 3574) d'una sepultura amb murets de maçoneria dels quals conservem unes restes marginals a partir de la cota dels 4,07 msnm. Aquests murs tenen com a cara vista la interior, i en aquesta, cal assenyalar que es troben recoberts per un enlluït d'*opus signinum*, al igual que succeeix amb el seu llit. A causa d'un retall ue 3575, corresponent a una sitja, d'aquesta *forma* ens ha arribat un tros del

seu llit, i un petit fragment del seu límit NO. L'orientació d'aquesta *forma* és NO-SE.

Fotografia núm. 576. Relació entre la forma 387 i la sitja 3575

UF. 943

Estructura- 9183 (fotografia núm. 6241. Planimetria- D-42)

Estructura- Prop de l'angle est d'aquest edifici funerari, i recolzat contra el seu cantó NE, hi documentem una altra *forma*, concretament el contenidor (ue 9183) d'una sepultura amb murets de maçoneria dels quals conservem el seu cantó NE. Aquests murs tenen com a cara vista la interior, i en aquesta, cal assenyalar que es troben recoberts per un enlluït d'*opus signinum*.

UF. 949

Estructura- 9228 (fotografies núm. 6372, 6373 i 6376)

Estructura- Al NE d'uf 387 i en paral·lel en aquesta hi documentem les restes d'una *forma* força malmesa, concretament el contenidor ue 9228, del qual ens ha arribat la seva meitat SE, ja que l'altra part es veié afectada per la sitja ue 3575. L'orientació d'aquesta *forma* és NO-SE.

UF. 950

Mort- 9237 (fotografies núm. 6433 i 6434. Planimetria- D-717); Estrat- 9229 (fotografies núm. 6377 i 6378)

Estructura- A tocar del límit interior sud-est de l'edifici funerari VII, s'hi ha constatat la presència d'una fossa, a les cares interiors de la qual s'ha realitzat un acabat amb *opus signinum*. En el seu interior s'hi ha documentat un estrat a partir de la cota dels 4,09 msnm i, sota aquest, les restes d'un nen. Per l'acabat en *signinum* podria considerar-se una *forma*, però cal indicar que en aquest cas no hi han murets de maçoneria com a les *forma*.

Inhumació- Inhumació primària. Amb una orientació NE/SO, en posició decúbit supí, i amb el crani al SO, es documenten les restes d'un nen del qual s'han pogut documentar el crani trencat i part dels húmer fraccionats. Llargada conservada- 0,36 m. Cotes superiors- 4,10-4,07 msnm.

UF. 954

Sota l'uf 943, es documenta una altra possible *forma*, la qual no s'ha excavat degut a que l'amortització d'uf 954 és la que permet que part de l'uf 943 no caigui i es malmeti.

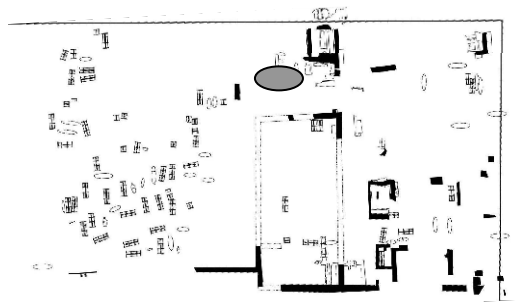
Edifici funerari VIII

Fotografia núm. 2986.

Dibuix D-138, D-259

Situació- Al sector B de la necròpolis, al NO de l'edifici funerari VII.

Descripció- Aquest possible edifici, tot i que no es pot garantir que ho sigui, al cantó NO d'aquesta edificació, així com al SO d'aquell on es trobaria uf 946 hi trobem una nova *forma* que podria trobar-se a l'interior d'un quart edifici funerari, els murs del qual serien construïts en els seus cantons NO i SO, ja que el seu cantó NE correspondria a una edificació anterior on hi hauria uf 946, i el seu cantó SE correspondria a l'edificació on s'encabirien les uf 386, 387 i 943.

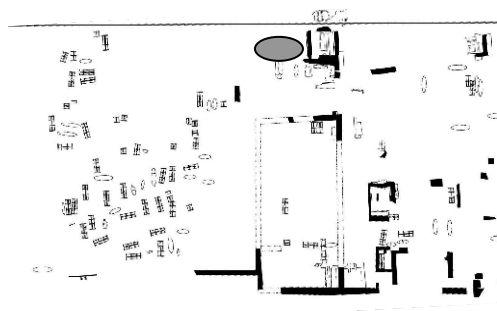
UF. 385

Estructura-3544; Rebliment- 3362, 3543, 3545, 3546 i 3639

Estructura- Al costat NO d'aquest possible edifici, en paral·lel al mur perimetral, i contra el seu fonament ue 3544, hi documentem una altra *forma*, concretament el contenidor d'uf 385, una sepultura amb murets de maçoneria dels quals conservem el seu cantó NE. Cal assenyalar en aquest cas que, contràriament en allò que succeeix en la major part dels altres casos, en aquí no hi trobem doble mur, tot i que aquest fenomen també es produeix en el cas de l'uf 388. Pel que fa al gruix d'aquests murs, aquest és més propi dels edificis sepulcrales que no pas dels de les *forma*. Pel que fa a les cares vistes, aquests, al igual que succeeix en els demés casos tenen com a cara vista la interior.

Edifici funerari IX

Situació- Al cantó NO d'ue 9187, contra el qual sembla recolzar-se l'edifici funerari II, s'hi documenta una altra *forma* (uf 946) la qual no podem descartar que pertanyés a l'interior d'un altre edifici funerari, del qual

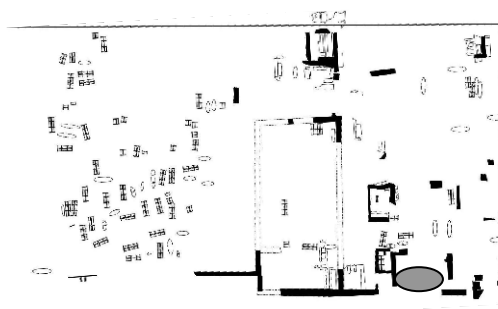
disposaríem d'un sol límit a causa dels diferents moviments de terra que hi hagué en temps medievals i que correspondria a l'edifici funerari IX. No obstant no podem descartar totalment la possibilitat que aquesta *forma* s'edifiqués a l'exterior, arran del mur nord-oest de l'edifici funerari II (ue 9187). La descripció de l'uf 946 ha estat inclosa dins l'apartat "tombes construïdes fora dels edificis o no lligades a aquest", que hi ha més endavant.

Edifici funerari X

Situació- Adossat al costat meridional de l'EF IV.

Descripció- És un possible edifici format per restes de tres murs (2491, 9017 i 9027) (fotografia núm. 3397, 3398, 3399, 3400, 3401, 3402, i 3403) i adossat al mur límit de la necròpolis pel seu costat occidental.

Els murs estan construïts amb la tècnica de l'encofrat perdut i presenten una amplada d'uns 0,30 m. Al seu interior s'ha localitzat les restes de la forma 259.

UF.259

Estructura-2482. (fotografies núm. 2551 i 2552)

Situació- Adossada al mur 2491.

Descripció- Es localitzen les restes d'un paviment d'opus signinum conservat de forma parcial i els arrencaments de dues parets de maçoneria, amb una orientació est- oest.

Formas no relacionades amb edifici

UF.258

Estructura-2476. (fotografies 2535, 2356, 2537, 2540 i 2544. D-306)

Situació- Al sud del mur 2491.

Descripció- Es localitzen les restes d'un paviment d'opus signinum conservat de forma parcial i els arrencaments de dues parets de maçoneria, amb una orientació pràcticament nord- sud.

UF. 380

Estructura- 3724 (fotografia núm. 3050); Mort- 3601(fotografies núm. 607, 608, 2989, 2990, 2991, 2992, 2993, 2994, 2995, i 2996); Rebliment- 3600 (fotografies núm. 607 i 608). Planimetria- D-9, D-39, D-143

Estructura- A poc més d'1,30 m. de l'angle est de l'EF VI, amb una orientació NE/SO hi documentem una sepultura amb murets de maçoneria (*ue 3724*) (*forma*), els quals tenen com a cara vista la interior i el seu llit és fet de rajola d'obra basta. Hi ha la possibilitat que aquesta *forma* es trobés aïllada però també és possible que es trobés a l'interior d'un petit edifici recolzat contra l'angle E de l'aula, o bé en un de majors dimensions que podria incloure també les uf 924 i 925. Cal indicar que en aquest segon cas s'hauria de plantejar que el mur de tancament sud-oest aniria força esbiaixat, cosa que fa que aquesta opció sigui poc probable. En tot cas, la construcció posterior dels fonaments d'un absis dificulten força la lectura d'aquesta possible relació.

Inhumació primària. En aquesta *forma* s'hi ha documentat un estrat (*ue 3600*) que cobria una inhumació (*ue 3601*), la qual es documentà amb una orientació NE/SO, en posició decúbit supí, amb el cap al sud-oest i els peus al nord-est i les mans al còccix. Cal assenyalar que també s'han documentat 7 claus al llarg del cos, a la banda esquerra del mort, al cap i als peus, cosa que ens dona peu a afirmar que aquest individu fou inhumat amb un taüt a l'interior d'aquesta forma. Llargada conservada- 1,69 m. Cotes superiors- 3,94-3,85 msnm. Cotes inferiors- 3,84-3,80 msnm.

UF 922

Estructura-9108 (fotografia núm. 6158); Rebliment- 9088 (fotografia núm. 6131). Planimetria- D-40.

Estructura- A l'exterior de l'EF III, i tocar del mur SE i de l'angle est d'aquest, amb una orientació NO/SE, hi documentem l'extrem NO d'una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*). Aquests murs tenen com a cara vista la interior, i en aquesta, cal assenyalar que es troben recoberts per un enlluït d'*opus signinum*. El llit és fet amb *tegula* i el seu mur sud-oest és compartit amb uf 923, cosa que ens fa pensar que aquestes foren construïdes de forma simultània.

UF. 923

Estructura- 9107 (fotografia núm. 6157); Rebliment- 9089 (fotografia núm. 6132). Planimetria- D-40.

Estructura- A l'exterior de l'EF III, i tocar del seu mur SE, amb una orientació NO-SE, i en paral·lel a l'uf 922, hi documentem l'extrem nord-oest d'una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*). Aquests murs tenen com a cara vista la interior, i en aquesta, cal assenyalar que es troben recoberts per un enlluït d'*opus signinum*. El llit és fet amb *tegula* i el seu mur nord-est és compartit amb uf 922, cosa que ens fa pensar que aquestes foren construïdes de forma simultània.

UF 924

Estructura- 9193 (fotografia núm. 6251); Rebliment- 9120 (fotografia núm. 6174). Planimetria- D-40.

Estructura- Prop de l'angle est de l'EF VI, just al costat sud-est d'uf 925, i amb una orientació NE/SO hi documentem una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*), els quals tenen com a cara vista la interior. Aquesta unitat funerària forma un conjunt amb uf 925, essent construïdes de forma simultània i que bé podrien correspondre a un petit edifici sepulcral semblant a l'EF IV, dimensionalment parlant, o bé formar part d'un edifici més gran delimitat per ue 9191, possiblement restes d'un fonament d'uns 70 cm de gruix i que podria incloure també al seu interior uf 380. Aquesta edificació es recolzaria contra l'angle est de l'EF VI. Cal indicar que en aquest segon cas s'hauria de plantejar que el mur de tancament SO aniria força esbiaixat, cosa que fa que aquesta opció sigui poc probable.

UF. 925

Estructura- 9192 (fotografia núm. 6250); Rebliment- 9121 (fotografia núm. 6175). Planimetria- D-40.

Estructura- A uns 3,70 m del mur sud-est de l'EF VI, i a 1,90 de l'uf 380, amb una orientació NE/SO hi documentem una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*), els quals tenen com a cara vista la interior. Aquesta unitat funerària forma un conjunt amb uf 924, essent construïdes de forma simultània i que bé

podrien correspondre a un petit edifici sepulcral semblant a l'EF IV dimensionalment parlant, o bé formar part d'un edifici més gran delimitat per ue 9191, possiblement restes d'un fonament d'uns 70 cm de gruix i que podria incloure també al seu interior uf 380. Aquesta edificació es recolzaria contra l'angle est de l'EF VI. Cal indicar que en aquest segon cas s'hauria de plantejar que el mur de tancament sud-oest aniria força esbiaixat, cosa que fa que aquesta opció sigui poc probable.

UF 945

Estructura-9189 (fotografia núm. 6247); Mort-9253, 9348 (fotografies núm. 6413, 6414, 6415, 6416, 6417, 6424, 6443, i 6444); Rebliment- 9239 (fotografia núm. 6431), 9242 (fotografia núm. 6428). Planimetria- D-43. D-716.

Estructura- Al cantó sud-est de l'EF II, prop de les uf 943 i 944, hi documentem una altra unitat funerària. Es tracta d'un tomba de *tegula* de secció quadrada, la qual correspondria a un moment posterior a la construcció de l'EF II i de l'edifici que degué existir al sud-oest d'aquest, contra els fonaments dels quals es recolzaria.

Inhumació. La primera inhumació documentada correspon a l'ue 9253 i es troba amb una orientació NE/SO, en posició decúbit supí, amb el crani al sud-oest.

Aquesta inhumació s'ha interpretat com un nen i té les mans damunt el còccix.

Llargada documentada- 0,78 m. Cotes superiors- 4,45-4,25 msnm.

Inhumació- Sota 9253 es documenta una altra inhumació, ue 9348, que es troba amb una orientació NE/SO, en posició decúbit supí, i amb el crani al sud-oest. Cal assenyalar que la visió d'aquesta inhumació es troba força condicionada pel fet de no haver aixecat l'ue 9253. Llargada documentada- 0,17 m. Cotes superiors- 4,28-4,24 msnm .

Fotografia núm. 9407. Inhumacions a la uf 945

UF. 946

Estructura- 9188 (fotografia núm. 6246). Planimetria- D-43.

Estructura- Al NO de l'edifici funerari II, i en paral·lel a l'ue 9187, contra la qual s'hi recolza, hi documentem el contenidor (ue 9188) d'una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*), els quals tenen com a cara vista la interior, i en aquesta, cal assenyalar que es troben recoberts per un enlluït d'*opus signinum*. Aquesta *forma*, amb posterioritat fou afectada de tal manera que hem pogut documentar el seu cantó SE a causa que un retall per a dipositar-hi sorres de platja comportà la destrucció de la resta d'aquesta *forma* així com dels fonaments del possible edifici on s'ubicava aquesta.

UF. 947

Rebliment-9218 (fotografia núm. 6390)

Estructura- Recolzada contra l'angle est de l'edifici funerari VI, al cantó NE d'aquest, hi documentem una estructura que correspon a una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*), els quals tenen com a cara vista la interior, els quals es troben recoberts per un enlluït d'*opus signinum*. Aquesta estructura es troba molt malmesa per la construcció posterior dels fonaments d'un absis i té una orientació NO/SE.

UF. 948

Rebliment-3591 (fotografia núm. 516)

Estructura- Recolzada contra el cantó NE de l'edifici funerari VI, prop d'uf 947, al nord-oest d'aquesta, on hi documentem una estructura que correspon a una sepultura amb murets de maçoneria (*forma*), els quals tenen com a cara vista la interior, els quals es troben recoberts per un enlluït d'*opus signinum*. Aquesta estructura es troba molt malmesa per la construcció posterior dels fonaments d'un absis i té una orientació NE/SO.

UF. 957

Estructura-9319 (coberta) (fotografies núm. 6344, 6345, 6460, 6461, 6463, 6464, 6468, i 6469). Planimetria- D-710.

Estructura- Situada al NE de l'edifici funerari II, hi documentem un conjunt de tres *tegula* que en el punt de contacte de les quals s'identifiquen unes alineacions d'ímbrex. Recobrint aquestes *tegula* i també en part els ímbrex hi documentem un *signinum*. Aquesta estructura, sembla correspondre a part de la coberta d'una *forma*, únic exemple en aquest jaciment que s'ha pogut documentar *in situ* i en aquesta extensió. Possiblement, aquesta coberta degué ser integrada per quatre *tegula*, però la que es trobaria al nord-oest no ens ha arribat. Pel que fa al contenidor i a les possibles inhumacions, cal indicar que no s'han documentat, degut al fet que aquesta coberta és l'únic exemple documentat en aquest jaciment i seguint les directrius del Museu d'Història de

la Ciutat de Barcelona, no s'ha retirat l'esmentada coberta que continua conservant-se *in situ*. Cotes superiors- 4,60-4,49 msnm .

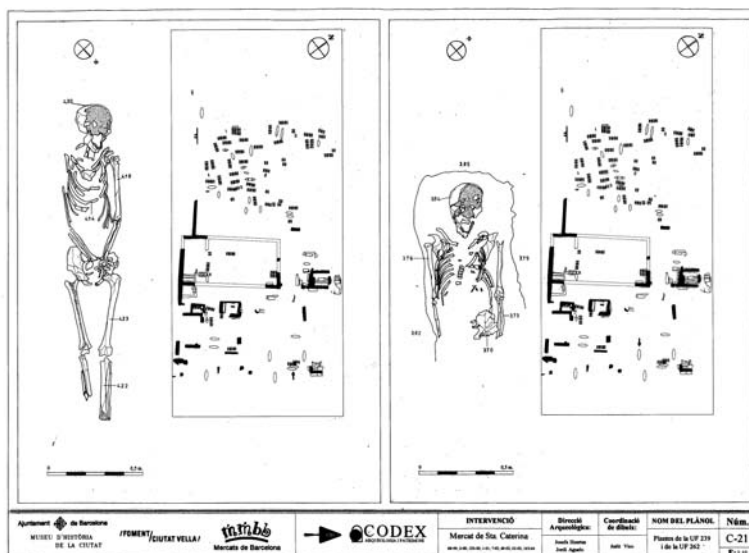
Fotografia 6344. Coberta de la UF anterior.

Enterraments en fossa simple

UF. 239

Mort-2350; Rebliment-2351; Fossa-2352

Inhumació primària. Individu conservat parcialment amb orientació NE/SO (peus-cap) en posició decúbit supí. El crani està caigut cap a l'esquerra i la mandíbula caiguda, els braços estan doblats a l'alçada del colze i les mans es situen a sobre de la pelvis. Les cames es situen rectes i paral·leles, no conserva els peus. La columna no es conserva. Llargada conservada-1,63 m. Cota-4,30- 4,18 msnm. (fotografies núm. 362, 375 a 379. Planimetria- C-21)
Fossa no localitzada

C-21. Planta dels enterraments 239 i 262

UF. 262

Mort-2500; Fossa-2501

Inhumació primària. Individu no conservat totalment amb orientació SE/NO (peus- cap) en posició decúbit supí, crani recte amb la mandíbula caiguda, els braços es situen estesos i rectes als costats, no conserva les mans, ni les cames. La pelvis es conserva parcialment així com la columna. Llargada conservada-0,81 m. Cota del crani-3,84 msnm. (fotografies núm. 2648, 2649, 2650 i 2651. Planimetria- C-21)

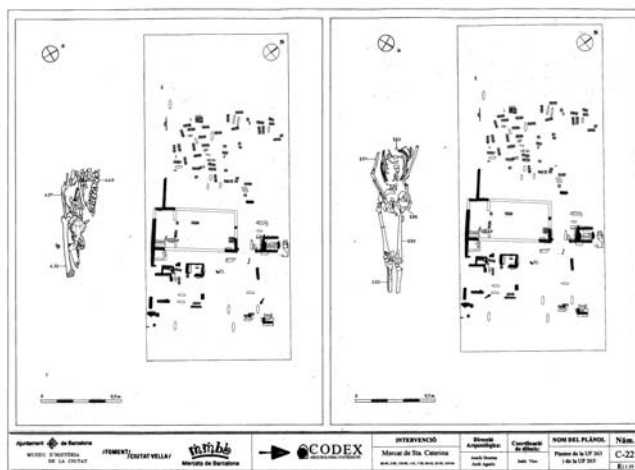
Fossa no localitzada

UF. 263

Mort-2506; Rebliment-2507; Fossa-2508

Inhumació primària. Individu no conservat complet amb orientació SE/NO (peus- cap) en posició decúbit supí. Es conserva parcialment el costat dret del cos, concretament el braç, part del fèmur, que es troba fora del seu lloc, i la zona de les costelles i vertebres. Llargada conservada-0,67 m. Cota del crani-4,05 msnm. (fotografies núm. 2658, 2659, 2660 i 2661. Planimetria- C-22)

Fossa no localitzada

C-22. Planta dels enterraments 263 i 265.

UF. 265

Mort-2525; Fossa-2526

Inhumació primària. Individu infantil amb orientació NE/SO en posició decúbit supí amb braç esquerre caigut al costat i dret a sobre de la pelvis. No conserva el cap, ni les cames per sota de mitja tíbia. Llargada conservada-0,91 m. Cota del crani- 4 msnm. (fotografies núm. 2685 a 2691, 276 Planimetria- C-22.)

Fossa no localitzada

UF. 384

Mort-3640 (fotografies núm. 644 i 645)

Inhumació primària- Es tracta d'una inhumació (ue 3640) en fossa simple, amb una orientació NE/SO i en posició decúbit supí, amb el cap al sud-oest i els peus al nord-est. D'aquesta inhumació s'ha pogut documentar del cap fins al final de la columna vertebral, sense la pelvis, més un fragment del braç dret. Planimetria- C-30. Cotes superiors- 3,95-3,90.

Aquest enterrament aparegué sota les sorres que es dipositaren un cop arrasades les *forma* cosa que ens porta a plantejar que aquest enterrament en fossa simple, per estratigrafia ha de pertànyer necessàriament al moment de funcionament de la necròpolis que aquí estem tractant.

C-30. Planta de l'enterrament.

Enterraments en taüt.

UF. 269

Mort-2539; Rebliment-2538; Fossa-2540

Inhumació primària. Individu amb orientació NE/SO en posició decúbit supí.

Només en conserven el cap i la clavícula dreta. Cota del crani-4,16 msnm

Presenta quatre claus de ferro al voltant del cap, que evidencien la presència d'un taüt de fusta. (fotografies núm. 2711 a 2715, 2772. Planimetria- C-23.)

Fossa allargada de forma rectangular.

C-23. Planta dels enterraments 269 i 270

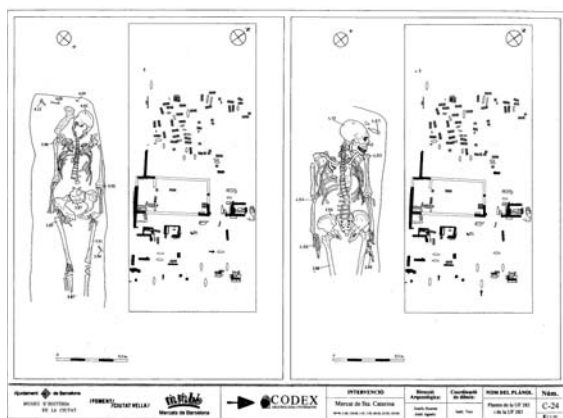
UF. 282

Mort-2593; Rebliment-2585; Fossa-2591

Inhumació primària. Individu amb orientació SO/NE (peus-cap) en posició decúbit supí. Els braços es situen a banda i banda del cos i les mans descansen a sobre dels fèmurs. Cames esteses. No conserva els peus. Llargada conservada-1,30 m. Cota del crani-4,03 msnm.

S'han recuperat quatre claus de ferro. A la zona de sobre del cap hi ha tres situat en línia i el quart es troba al límit de la trinxera a tocar del fèmur esquerre. (Planimetria- C-24)

Fossa de forma allargada amb les cantonades arrodonides.

C-24. Vista dels enterraments 282 i 283.

UF. 283

Mort-2590; Rebliment-2589; Fossa-2591

Inhumació primària. Individu masculí adult amb orientació SE/NO (peus-cap) en posició decúbit supí. No es documenta sencer, està tallat a l'alçada dels fèmurs perquè sobresurt del límit de l'excavació i passa cap el carrer Colomines. El cap està caigut cap a dreta i els braços estan estesos als costat del cos. Llargada conservada- 1,08 m. Cota del crani- 4,12 msnm

S'han localitzat cinc claus de ferro als costat dret del cos. Es localitzen a tocar del límit de la fossa. I a tres al voltant del cap, un a l'alçada del colze i un altre a l'alçada de la ma. (Planimetria- C-24)

Fossa de forma allargada de forma rectangular.

UF. 284

Mort-2607; Rebliment-2592; Fossa-2608

Inhumació primària. Individu femení adult amb orientació NE/SO (peus-cap) en posició decúbit supí. Es conserva sencer però el seu estat de conservació es molt dolent, probablement perquè la fossa s'excava a un zona d'escòries i aquestes amb afectat les restes. Presenta els braços i les mans a banda i banda del cos i les cames i peus estesos.

C-25. Vista general de l'enterrament

A la zona del crani s'ha localitzat una galeria d'algun rosegador que el travessa, malmetent-lo. Llargada conservada- 1,50 m. Cota del crani- 4 msnm.

S'han localitzat vint-i-sis claus de ferro. Es localitzen al límit de la trinxera i la seva situació permet reconstruir el taüt. Es concentren a la zona del peus i el crani, amb claus clavats tant verticalment com horitzontal. També s'han localitzat dos, a banda i banda de les mans.

Fossa de forma allargada de forma rectangular.

Fossa simple amb revestiment.

UF- 270

Estructura-2548; Mort-2549; Fossa-2550.

Estructura- És localitza una fossa simple, però a la part inferior es localitza una capa de calç amb una important presència de cendres. (fotografia 2719)

Inhumació primària. Individu amb orientació SE/NO en posició decúbit supí, es conserva part de les cames per sota dels genolls. Llargada conservada-0,40 m. Cota- 3,91 msnm. (fotografies 2720, 2721,2722 i 2773)

Fossa de forma allargada amb les cantonades arrodonides.

Enterraments en àmfora

UF. 932

Estructura- 9204 (fotografies núm. 6262, i 6495). Planimetria- D-40.

Situació- A uns 4,5 m. al sud-est de l'EF VI, a poc més d'uns 2 metre al sud-oest d'EF III i a uns pocs cm al nord-est de l'EF IV.

Estructura- Es tracta d' una tomba en àmfora, amb una orientació nord-oest/sud-est. Aquesta tomba no s'ha excavat i continua *in situ*, a la zona de reserva arqueològica del jaciment.

UF. 933

Estructura-9203 (fotografies núm. 6261, 6329, 6330, 6331, 6332, 6333, 6334, 6493, i 6494); Mort- 9352; Rebliment- 9345, 9351. Planimetria- D-40.

Situació- A uns 5,5 m. al sud-est de l'aula, a poc més d'uns 2 metre al sud-oest d'EF III i a uns pocs cm al SE d'uf 932.

Estructura- Es tracta d' una tomba en àmfora, amb una orientació nord-oest/sud-est. Aquesta àmfora ha estat identificada com una àmfora africana corresponent a la forma Keay XXVII datable de principis del segle IV a mitjans del segle VI, i és coberta per l'ue 9345.

Inhumació- Inhumació primària. Dins l'àmfora 9203, i coberta per l'estrat ue 9351, es localitza la inhumació d'un individu infantil, amb una orientació NO-SE, en posició decúbit supí, amb el cap al NO i els peus al SE. Els braços es troben estesos al costat del cos. Llargada- 0,68 m.

Inhumació infantil de l'uf 933.

Enterraments en tomba de tegula a doble vessant

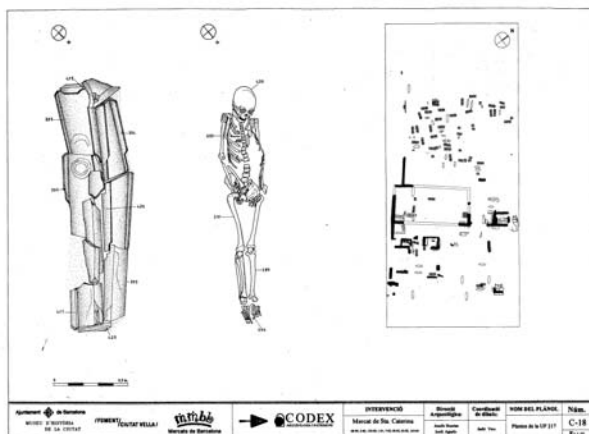
UF. 217

Estructura-2344; Mort-2348; Rebliment-2347; Fossa-2346

Estructura. Tomba sencera de *tegula* amb coberta de doble vessant, formada per tres parelles de *tegula* disposades horitzontalment i dos fragments de *tegula* als límits oriental i occidental. Llargada conservada-1,60 m. Cota- 4,29-3,90 msnm. (planimetria- C-18 i D-113)

Inhumació primària. Individu amb orientació NE/SO (peus-cap) en posició decúbit supí, el crani es troba descansant sobre el pit, els braços disposats paral·lels al cos, amb les mans a sobre de la pelvis, les cames també es situen rectes i paral·leles, amb els peus estesos cap endavant. Llargada-1,57 m. Cota- 4,09-3,94 msnm. (fotografies núm. 371, 372, 373 i 374)

Fossa de forma allargada amb les cantonades arrodonides.

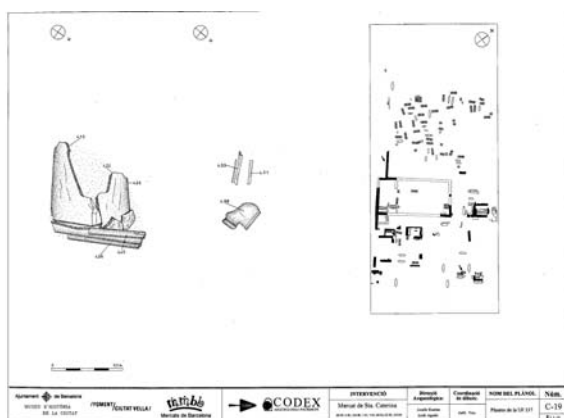
C-18. Planta de l'enterrament.

UF. 237

Estructura-2333; Mort-2353; Rebliment-2339; Fossa-2341

Estructura. Tomba de *tegula* amb coberta de doble vessant. conserva part d'una parella de tegula disposades horitzontalment i una tegula que fa de límit oriental. Llargada conservada- 0,50 m. (fotografies núm. 359 i 361. Planimetria- C-19 i D-117)

Inhumació primària. Individu amb orientació NE/SO en posició decúbit supí, només conserva part de les cames, per sota dels genolls, i els peus. Llargada conservada-0,30 m.

Plànol C-19. Planta de l'enterrament.

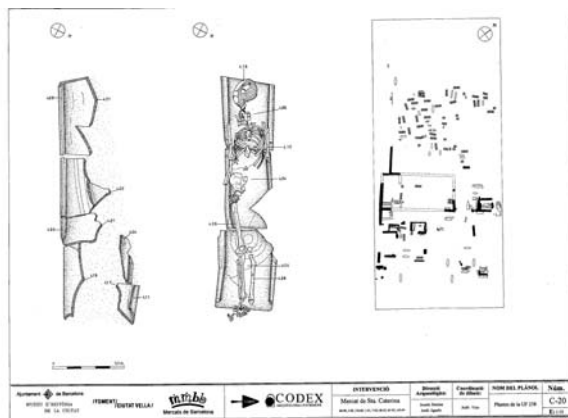
UF. 238

Estructura-2334; Mort-2343; Rebliment-2340; Fossa-2342

Estructura. Tomba de *tegula* amb coberta de doble vessant, amb la coberta molt malmesa, formada per tres parelles de *tegula*, disposades horitzontalment.

Presenta un estat de conservació molt deficient i conserva la meitat inferior de les *tegula* de la cara sud. La cara nord està representada per alguns fragments. Fons format per tres *tegula*. Llargada conservada- 1,65 m. Cota- 4,20- 4,06 msnm. (fotografia núm. 371. Planimetria- C-20 i D-117)

Inhumació primària. Individu amb orientació NE/SO (cap-peus) en posició decúbit supí no conservat totalment, el crani està caigut cap a dreta, el braç dret es situa paral·lel al cos i la mà descansa sobre el fèmur, el húmer esquerre es situa paral·lel al cos. No conserva el costat esquerre de la pelvis ni el fèmur corresponents. Llargada-1,55 m. Cota- 4,10-4,04 msnm. (fotografies núm. 366 i 367)

Plànol C-20. Planta de l'enterrament.

UF. 379

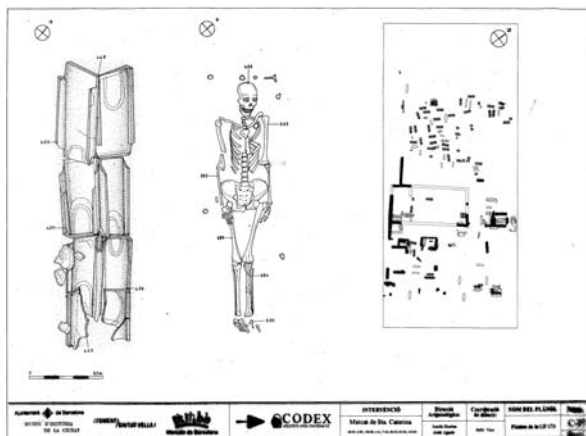
Estructura-3526=9202 (fotografies núm. 6260, 6365, 6366, 6476, i 6496); Mort-9342 (fotografies núm. 6449, 6450, 6451, 6452, 6453, 6454, i 6455); Rebliment-9339. Planimetria- C-27.

Situació- A uns 4 m. al SE de l'EF VI, a 1 metre al sud-oest d'EF III i a uns 20 cm al nord-est de l'EF IV

Estructura- Tomba de *tegula* amb coberta a doble vessant, amb una orientació NE-SO.

La part superior d'aquesta unitat funerària fou afectada per la construcció d'un mur associat a un edifici del mercat del segle XIX.

Inhumació- Inhumació primària coberta per l'ue 9339, i envoltada de claus, en posició decúbit supí, i els braços estesos al costat del cos, i amb una orientació NO (cap)-SE (peus). Llargada- 1,70 m. Cotes- 4,02; 3,85 msnm.

C-27. Planta de l'enterrament.

UF. 389

Estructura- - 3986 (fotografies núm. 3317, 6464, i 6497). Planimetria- D-40.

Situació- A uns 5 m. al sud-est de l'EF VI, a prop d'1,5 metre al sud-oest d'EF III i a 1 m al nord-est de l'EF IV.

Estructura- Tomba de *tegula* amb coberta a doble vessant (ue 3986), amb una orientació nord-oest/sud-est. Aquesta unitat funerària es troba pendent d'excavació.

UF. 927

Estructura- 9195 (fotografia núm. 6253). Planimetria- D-40.

Situació- Recolzada contra el cantó nord-est de l'EF III, a l'exterior d'aquest.

Estructura- Tomba de *tegula* amb coberta probablement a doble vessant, que sembla recolzar-se contra els fonaments del mur nord-est de l'EF III. Aquesta unitat funerària es troba pendent d'excavació.

UF. 930

Estructura- 9201 (fotografia núm. 6259). Planimetria- D-40.

Situació- A l'exterior de l'EF III, i tocar del mur sud-est i de l'angle sud d'aquest.
Estructura- Amb una orientació nord-oest/sud-est, hi documentem la presència d'una tomba de *tegula*, probablement amb coberta a doble vessant, l'existència de la qual sembla anterior a l'edificació d'EF III, ja que aquesta aparentment fou amortitzada per la construcció d'EF III. Aquesta unitat funerària es troba pendent d'excavació.

Murs i estructures diverses situats a la zona de la necròpolis.

UE. 2099.

Fotografies núm. 202, 203, 204, 2612, 2613, 1614, 2799 i 2800, planimetria D-7
Estructura rectangular de 1,30 x 0,56 m. de costat, que funciona entre unes cotes de 4,69 i 3,98 msnm, situada al nord de 2108, construïda amb pedra sense treballar i fragments d'àmfora, tot lligat amb morter de calç. No s'ha relaciona amb cap edificació, es conserva a la zona de reserva.

UE. 2108.

Fotografies núm. 142, 368, 369, 370, 2346, 2375, 2594, 2596, 2761 i 2762)
(D-40 i D-254)

Mur amb orientació nord-est/sud-oest, conserva una llargada de 2 m. i una amplada de 0,30 m. i es situa a una cota superior de 4,32 msnm, construït amb pedra sense treballar i morter de calç de color blanquinós. Es conserva a la zona de reserva.

UE. 2536

Fotografies núm. 2706, 2707, 2708 i 2709

Estructura de forma rectangular conservada parcialment amb orientació NO-SE. Esta construïda amb pedra sense treballar i morter de tonalitat blanquinosa. Mides conservades- 0,60 m. de llargada i 0,50 m. d'amplada. Es situa a una cota de 4,18 msnm. Es conserva a la zona de reserva arqueològica.

UE. 2556

Fotografies núm. 2787, 2788 i 2789, planimetria D-42.

Estructura de forma rectangular amb orientació NO-SE, construïda amb pedra sense treballar i morter de calç, La llargada conservada es de 1,20 m. i l'amplada màxima de 0,20 m, ja que es troba sota una fonamentació posterior. Es conserva a la zona de reserva arqueològica, a una cota de 4,20 msnm

UE. 2564

Fotografies núm. 2797 i 2798, planimetria D-42.

Possibles restes d'una forma molt malmès, conserva una llargada de 1 m. i una amplada de 0,40 m. i es situa a una cota superior de 4,32 msnm, construït amb pedra sense treballar i morter de calç de color blanquinós. Es conserva a la zona de reserva.

UE. 4186/ 4304

Fotografies núm. 873, 3557, 3558

Fonamentació formada per pedra sense treballar de mida petita i tegules planes romanes tot lligat amb morter de calç. Llargada conservada 2 m., amplada màxima 0,50 m. Cota superior- 4,03; Cota inferior- 3,42 msnm. Es va recupera en dos fragments, tallats per la trinxera de la capçalera poligonal. Es conserva a la zona de reserva. Podria conformar el tancament de la necròpolis a la zona septentrional i es va documentar con continuava al carrer Giralt El Pellisser.

ZONA C

Dins d'aquesta zona, es localitza un tomba totalment aïllada del conjunt, situada a tocar del carrer Freixures.

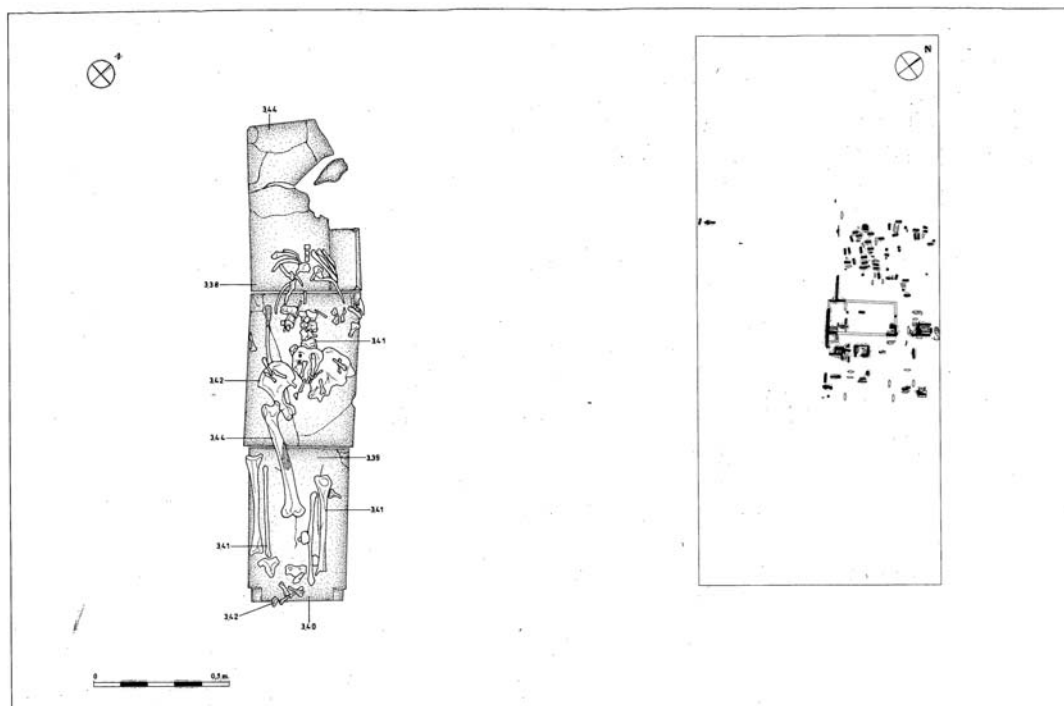
UF 507

Estructura- 5599 (fotografies núm. 4070, i 4071); Mort- 5597 (fotografies núm. 4063, 4064, 4065, 4066, i 4067). Planimetria- C-34, D-190, D-726.

Situació- A uns 40 m. al sud-oest de l'EF VI, totalment aïllada de la necròpolis documentada al quadrant est del solar del mercat de Santa Caterina.

Estructura- Enterrament del qual conservem el llit de *tegula* (ue 5599), i les restes d'una inhumació (ue 5597). La situació d'aquesta unitat funerària ens fa plantejar dues possibilitats: 1- que aquesta uf es trobés aïllada, cosa poc habitual; o 2- que aquesta fos la uf més al NE d'una altra necròpolis que es deu situar sota el carrer Freixures i els edificis que hi ha entre aquest carrer i el de Tragí. Planimetria- C-34

Inhumació primària. Amb una orientació (NO-SE) i en posició decúbit supí. El mal estat de conservació d'aquesta unitat funerària és deguda a que les edificacions que es realitzaren cap al 1830 l'afectaren clarament. Llargada conservada (des dels peus fins a la zona de les costelles): 1,31 m; amplada: 0,32 m. Cotes superiors: 3,44-3,38 snm; cotes inferiors- 3,44-3,36 msnm.

C-34. Planta de l'enterrament.

Interpretació

Durant pràcticament tres segles el solar resta desocupat i possiblement dedicat al conreu, però a inicis del segle IV dC, la zona torna a ser ocupada sectorialment, aquest cop per una àrea de necròpolis que perdurarà fins al segle VIè.

La gran extensió del solar ha permès documentar algunes característiques força interessants respecte a aquesta necròpolis. D'una banda, ens trobem davant d'un conjunt amb límits físics clars. D'altra, els tipus d'enterraments representats ens dibuixen un panorama molt ric en relació al món funerari conegut a la ciutat de *Barcino* en aquest moment. Els enterraments ocupen una quarta part del total del solar, concretament el sector més sud-oriental (la cantonada que actualment formen els carrers Colomines-Giralt El Pellisser), encara que s'ha localitzat una tomba isolada a tocar del carrer Freixures, a prop de la plaça de Santa Caterina. Possiblement la resta del solar, com ja passava a la fase anterior, continuaria ocupada per zones de cultiu, ja que no es documenten altres estructures d'aquest mateix moment.

La necròpolis, amb una extensió aproximada de 1.350 metres quadrats conservats a l'excavació, està formada per diversos tipus d'enterraments: d'inhumació en fossa simple, àmfora, taüt, *tegula* a doble vessant, *tegula* de secció quadrada, i construccions funeràries on s'encabeixen diferents enterraments, ubicats principalment a l'interior de *forma*. En el decurs del procés d'excavació s'han arribat a documentar al voltant de 130 individus.

Cal destacar com a fet més significatiu la utilització de murs de morter, pedra i elements ceràmics que delimiten i divideixen l'espai d'enterrament. Així, podem distingir dues parts ben diferenciades, tant per situació com per tipologia de les tombes. A la meitat més propera al carrer de Colomines hi localitzen bàsicament les construccions funeràries més complexes. A la resta de necròpolis hi trobem únicament enterraments més senzills. Cal dir que la zona més septentrional d'aquesta part de la necròpolis no conserva cap mena d'estructura física de tancament, encara que el conjunt d'enterraments hi

dibuixen una clara línia de delimitació. Creiem que aquest fet pot ser indicatiu de la presència d'un canvi de propietat i/o usos de l'espai que és el reflex d'una parcel·lació més antiga. Així hom pot observar que la necròpolis documentada no s'estén pel damunt de l'amortització del gran retall d'extracció d'argila de la fase anterior, malgrat el recreixement artificial de gairebé dos metres.

Finalment, les tombes no arriben mai a superposar-se i deixant un espai entre elles. Això ens faria pensar en algun sistema de senyalització externa de la tomba, que no ens ha arribat²².

S'han documentat tombes de diferents tipus: enterraments en fossa simple, amb taüt, tegula a doble vessant, àmfora, *forma* i edificis funeraris.

És interessant veure a la planta com està dividida en dues parts ben diferenciades. La zona més propera a la cantonada entre Giralt El Pellisser i Colomines està delimitada per dos murs que la separen de la resta de la necròpolis i al seu interior es situen els edificis funeraris. Les característiques diferents de les dues parts fa que les tracten en dos apartats.

Zona A.

Aquesta zona presenta uns límits clars ja que els enterraments no passen d'una línia ben marcada i també es conserva part d'un mur que s'adossa al del tancament de necròpolis i limita parcialment la zona exterior. Fins i tot els enterraments més propers al límit nord es troben més junts que la resta i arriben a tocar-se. Així doncs, aquest límit podria correspondre a un límit de parcel·lació ben definida, encara que no presenta cap estructura localitzada.

Està formada per enterraments en fossa simple, tegula a doble vessant i àmfora. Les tombes no arriben mai a superposar-se, deixant un espai entre elles, a excepció de les ja esmentades. Això ens faria pensar en algun sistema de senyalització de la tomba, que no ens ha arribat.

²² És el cas de la tomba T-19, localitzada en les obres de prolongació de l'avinguda Cambó. Bordas,A; Subiranas, C. 2004 (memòria inèdita)

Tipus	
Fossa simple	15 individus
Àmfora	5 individus infantils 1 individu adult
Tegula	46 individus
<i>forma</i>	1individu
secundari	1 individu

Aquesta zona presenta dues orientacions, la més representada és la NE-SO que provoca un sistema d'enterrament en bateria ocupant-se els espais entre grups per tombes orientades SE-NO.

La majoria dels enterraments són de inhumació primària i es documenta un enterrament secundari molt a prop del límit septentrional de la necròpolis, conformat per una tegula vertical que marca alguns ossos llargs i un crani.

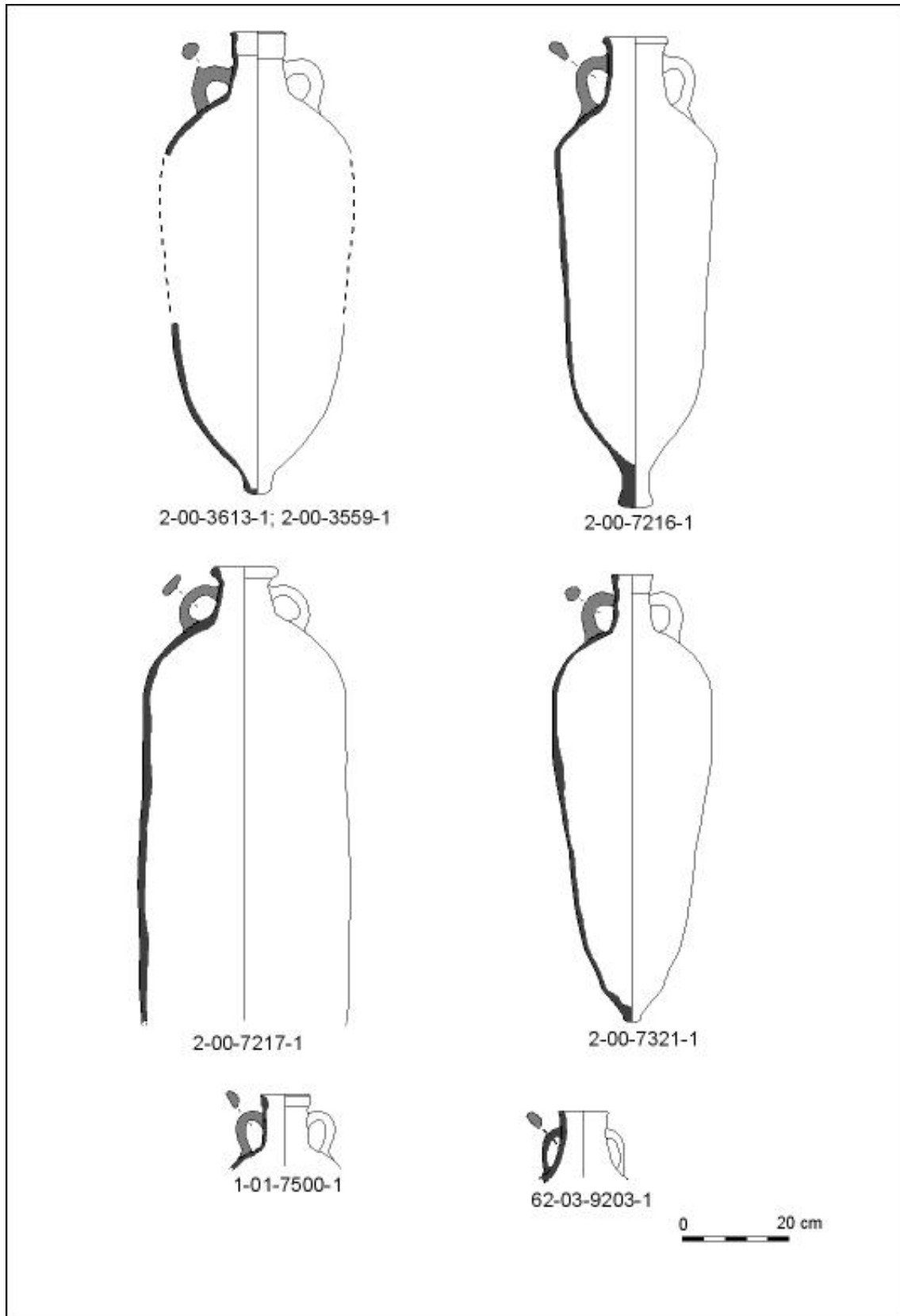
La posició de les inhumacions es sempre decúbit supí amb les mans a la cintura o a la pelvis, els enterraments de infantils (2-3 anys) en àmfora es situen en posició fetal, encara que també documenten en posició decúbit supí.

No s'ha recuperat aixovar de les tombes i la uf 719 ha proporcionat un dau d'os.

Com elements de datació, a banda dels purament rituals, hem de parlar dels diferents tipus d'àmfores. Concretament s'han documentat els tipus Keay IV, XIX, XXIV A, XXV, LXI, que bàsicament es situen entre finals del segle III i primera meitat del V dC, amb un únic exemple que podria arribar fins a la primera meitat del VI dC. Aquestes tipologies, considerant la circulació de les àmfores, es situen el moment de major utilització de la necròpolis en un context de segle mitjans segle IV dC, primera meitat del V dC, que es podria allargar fins a la segona meitat del segle V- inicis del VI dC .

UF	INDIVIDU	TIPUS	CRONOLOGIA
383	infantil	Keay XIXc	Finals III- ½ V dC
683	infantil	no determinada	
710	adult	Keay XIX	finals III-1/2 V dC
712	infantil	Keay IV	finals III-1/2 V dC

722	infantil	key XXV	finals III- 1/2 V dC
735	infantil	key LXI	1/2 V-1/2 VI dC
933	infantil	Key XXVII	Principis V- ½ VI dC.

Àmfores recuperades

Zona B.

Aquesta zona com ja hem avançat es troba delimitada per dos murs, concretament als seus límits septentrional i oriental. No tenim cap evidència dels altres dos tancaments, ja que es troben fora del solar excavat, però seria probable que també fossin murs.

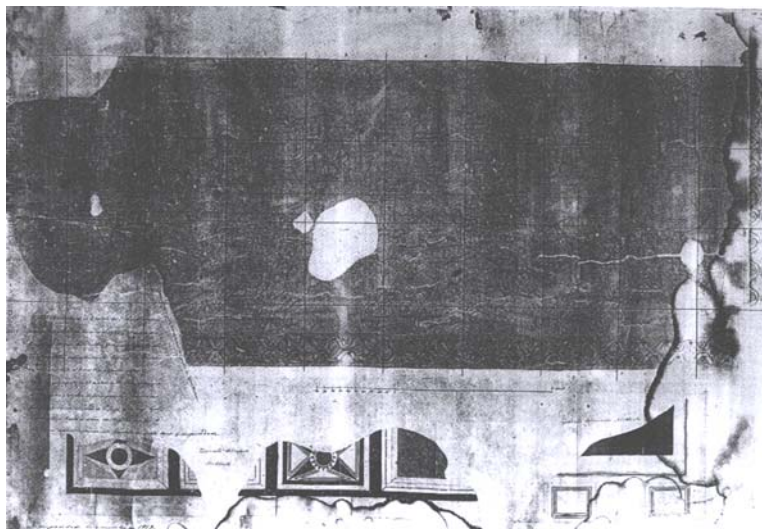
Aquesta zona, conserva la totalitat dels edificis funeraris documentats i tombes més complexes, malgrat que també s'hi trobem algunes tombes simples (en *tegula*, àmfora i fossa) en franca minoria respecte a les edificacions.

Tipus	
Edificis	10 individualitzats
Fossa	5
Amb taüt	4
Fossa revestida	1
Àmfora	2
Tegula	7
Forma exempta	11

Les edificacions, molt malmeses per accions posteriors (bàsicament la construcció del convent), es conserven pràcticament a nivell de fonaments i presenten una planta quadrangular. Fins ara s'han pogut definir set edificis amb certa seguretat encara que alguna estructura arquitectònica aïllada i molt malmesa podria formar part d'aquestes edificacions. El seu mal estat de conservació n'hi impedeix la confirmació. La majoria d'edificis funeraris, no són elements isolats, sinó que hi documentem una voluntat d'adossar-se entre ells, arribant, fins i tot, a compartir murs o a recolzar-se en els murs perimetrals de la necròpolis. Les edificacions generalment tenen una superfície interior entre els tres i el set metres quadrats. Es tracta de construccions modestes encara que amb una clara voluntat de monumentalització.

Així, s'han localitzat restes de decoració policromada a l'exterior d'un del edificis. El seu mur meridional presenta una decoració pictòrica formada per plafons que imiten un *opus sectile* amb marbrejats, en colors groc, vermell,

blau, negre, etc. Les pintures que imiten marbrejats tenen paral·lels a pràcticament tot l'imperi i són usals a partir del segle IV dC. Dins de la ciutat de Barcelona hi trobem diferents exemples de pintura mural que imita marbrejats, però l'exemple més proper al que ens ocupa correspon al sòcol pintat de l'habitació on es va trobar el Mosaic del Circ, exposat al Museu d'Arqueologia de Catalunya (Barcelona) i recuperat al 1860 als números 9 i 10 del carrer Comtessa de Sobradiel (BARRAL 1973)²³.

Dibuix del moment de la troballa. Neg. X. Barral

El número d'enterraments situats al seu interior varia entre els dos i els quatre i al contrari d'altres exemples, els contenidors no es fan al moment de construcció del edifici sinó que es van construir a mesura que s'utilitzen.

Els contenidors poden ser tant de maçoneria, de tegula a doble vessat o de capsa de tegula, Fossa simple.

Dins d'un mateix edifici poden utilitzar-se diferents solucions. Per exemple, a l'edifici VI, trobem una *forma* i una tomba de tegula. També a l'edifici I es documenta la presència de tres *forma* i una capsa de tegula, on s'ha dipositat a un infant.

Els contenidors de maçoneria presenten un acabat d'*opus signinum* al seu interior. El paviment pot variar entre el mateix acabat que les parets o diferents

²³ Altres exemples documentats a Barcino de pintura mural d'aquests moments es localitzen al conjunt episcopal i a l'excavació de l'Arxiu Administratiu. BELTRAN DE HEREDIA, 2001.

tipus de elements ceràmics. El cobriment de les *forma* està format per una capa de *tegula plana* i un acabament *d'opus signinum*, exemple d'això es la uf 957 que s'ha conservat a la zona de reserva arqueològica sense obrir.

Edifici	solucions	enterraments
EF I	Forma	3
	Capsa tegula	1
EF II	Forma	3
EF III	Forma	3
EF IV	Forma	1
	Tegula a doble vessant	1
EF V	Forma	3
EF VI(aula)	Forma	5
	Tegula doble vessant	5
	Àmfora	1
	fossa	1
EF VII	forma	6 (no coetànies)
EF VIII	Forma	1
EF IX	Forma	1
EF X	Forma	1

Entre les construccions conservades a la zona dels edificis hauríem de destacar la presència d'algunes restes de murs que es recolzen sobre els murs perimetrals. Les seves característiques sembla que podrien delimitar un gran edifici, al voltant del qual es basteix la resta de monuments funeraris. Es tracta d'un seguit de fonaments amb la mateixa alineació, que un cop projectats, defineixen un edifici de planta rectangular, amb unes mides interiors de 18 per 8 metres, donant una superfície útil de 144 metres quadrats.

Aquests murs, els quals tenen una funció perimetral, són de paredat irregular, d'uns 0,70 m. de gruix, fets amb pedres petites o mitjanes sense desbatar i amb morter de calç, col·locades seguint la tècnica de l'encofrat perdut. Aquesta edificació es troba orientada nord-est/sud-oest i en el seu interior s'hi han documentat diferents unitats funeràries clarament associades al moment de funcionament d'aquesta edificació.

Aquest edifici sembla recolzar-se, al seu extrem sud-oest, contra el mur que delimita la necròpolis pel seu costat sud-occidental, un xic més gruixut (1

metre) i fet amb la mateixa tècnica constructiva de l'encofrat perdut. A l'interior d'aquesta edificació s'hi han pogut documentar restes de diferents unitats funeràries, entre les quals cal incloure *forma*, tombes de *tegula* amb coberta a doble vessant, i algun enterrament en àmfora i en fossa simple. Sobre la distribució dels diferents tipus d'unitats funeràries documentades, cal indicar que les *forma* es localitzen a tocar dels murs perimetrals de l'aula, mentre que les tombes de *tegula* amb coberta a doble vessant, i l'enterrament en àmfora documentats es troben a la seva part central, apartats de qualsevol contacte amb els murs perimetrals, com si aquest espai es reservés per tal d'ubicar-hi les *forma*.

Finalment, cal indicar que les restes conservades estan molt afectades per les fonamentacions del convent medieval que se li superposa, sobretot per la construcció d'un cripta al segle XVIII, cosa que dificulta la seva interpretació. Tot i això, podem suggerir el caràcter àulic de l'edifici que amb la lectura de diferents paral·lels guarda similituds, com per exemple, amb l'aula funerària de caràcter cultual que aparegué al sector de llevant del claustre del monestir de Sant Cugat del Vallès, (ARTIGAS; BLASCO; RIU-BARRERA; SARDA 1997: 34).

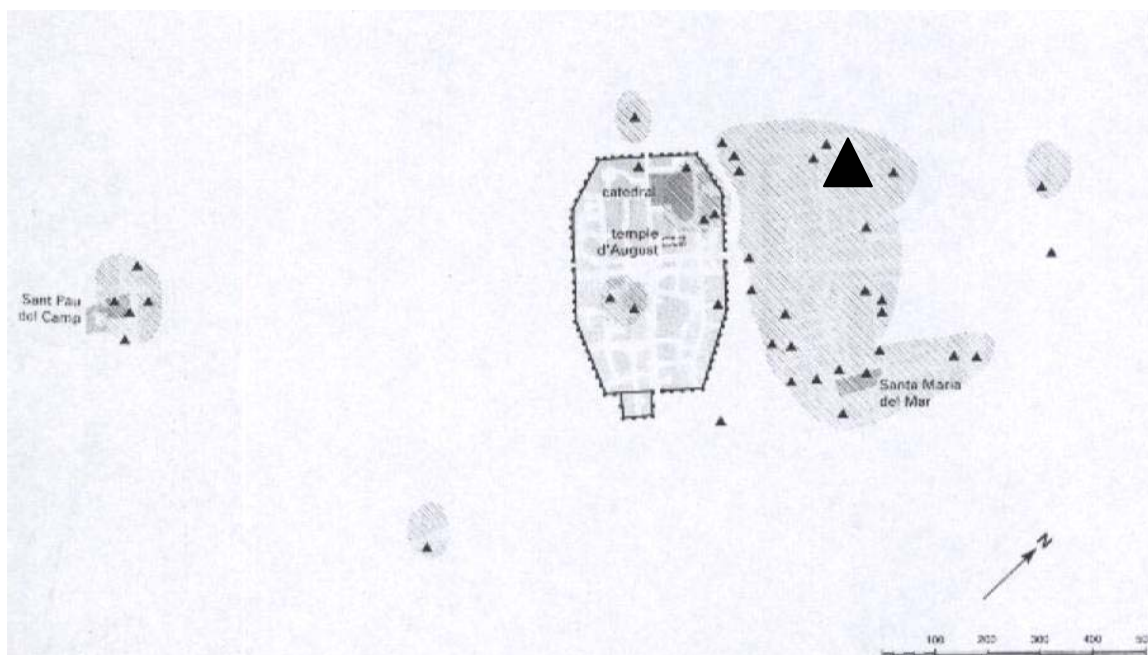
Bona prova d'aquestes similituds és la següent taula comparativa on també s'inclou la basílica de l'amfiteatre de Tarragona, la qual també té certes coincidències:

JACIMENT	PLANTA	MIDES	ORIENTACIÓ	DATAció	UBICACIÓ EF	MIDES
STA. CATERINA	RECTANGULAR	19,7x9,5	NE-SO	IV-VI	S	3,5x3
ST. CUGAT	RECTANGULAR	17,5x9,3	NE-SO	V	N	3,4x3,2
AMFITEATRE DE TARRAGONA	RECTANGULAR		NE-SO	V-VI	N	

GENERAL

La interpretació de les diferents dades aportades per la necròpolis ens permet situar una data inicial a l'entorn d'inicis del segle IV dC, en funció dels paral·lels localitzats i els pocs elements ceràmics recuperats, amb una pervivència fins a la primera meitat del VI dC.

Es situaria molt a prop de les muralles de la ciutat, propera al ramal de la Via Augusta que partia de la porta del *Cardo Màxim* (actual Plaça de l'Àngel) i recorria la costa.

Localització de zones d'enterrament d'aquest moment, amb la situació de la necròpolis de Santa Caterina.
(Dibuix base- D. Miquel i F. Puig)

A nivell formal seria un necròpolis important, amb una gran presència física donada per les edificacions i el tancament que probablement marcaria una gran diferència amb les resta de les zones d'enterraments properes que fins al moment han proporcionat enterraments més senzills.

A nivell social podem veure una clara diferenciació marcada pels diferents tipus de tombes localitzades i la delimitació d'unes zones molt marcades. Els tipus d'enterrament des del més senzill a l'edifici funerari ens parla de diferents classes socials o com a mínim de diferències econòmiques molt marcades. Els enterraments col·lectius podrien correspondre tant a famílies com a col·legis funeraris.

D'altra banda, la marcada divisió de l'espai i la situació de la zona dels edificis més propera a la via ens ajuda a situar aquesta diferenciació.

Un altre factor important a tractar és el de les creences que podrien tenir els individus dipositats a la necròpolis. Per l'època i el context podrien ser pagans o cristians. És molt difícil d'establir en funció del que tenim, ja que no hi ha fins al moment cap paràmetre que permeti una adscripció clara a qualsevol de les dues vessants. Algunes teories apunten que l'orientació o l'aixovar present o absent marcaria la diferència però no sembla fiable a cent per cent. No s'han trobat d'objectes amb simbologia religiosa, però tampoc cap mena d'aixovar associat a les tombes.

La possibilitat de l'existència d'una aula amb enterraments al seu interior, la seva cronologia i l'interès evident per situar les tombes en una zona concreta i focalitzada, potser es podria relacionar amb la tradició de la pràctica dels enterraments *ad sancto*. Si això fos cert, confirmaria la necròpolis dins d'un context cristià, alhora que permetria relacionar-la, potser, amb la posterior ocupació de l'espai per edificis religiosos, fet àmpliament documentat al nostre espai cultural des de l'antiguitat tardana.

Un tema que pensem que té interès des del punt de vista de l'ocupació de l'espai és el dels possibles límits d'aquesta àrea cementirial, més enllà dels solars excavats al voltant del mercat. La seva proximitat i situació al nord del ramal de la Via Augusta, ens permet apuntar que aquesta sigui el seu límit sud. Si això fos així i suposant que aquesta mateixa distància- del límit nord conegut de la necròpolis a la via- la traspasséssim a la zona del límit oest, el resultat ens permetria parlar de la zona de la plaça de Sant Cugat del Rec com possible

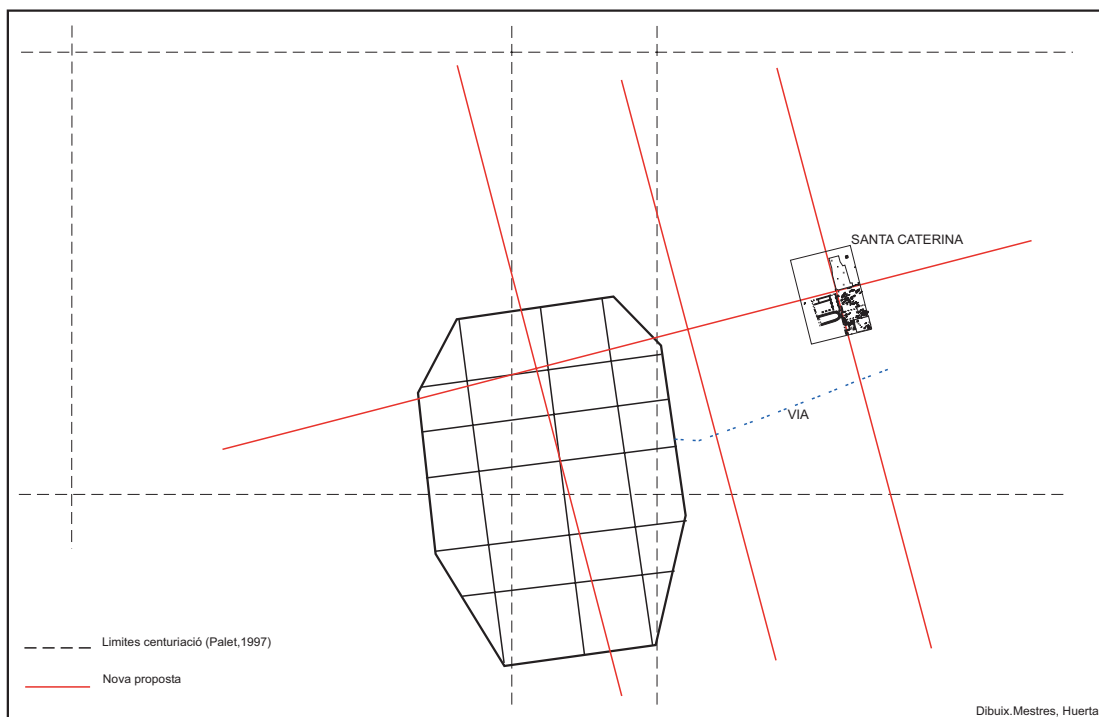
límit oriental. Així, resulta prou suggerent poder relacionar la necròpolis de Santa Caterina amb el lloc que tradicionalment s'associa al lloc de martiri de Sant Cugat i on, com a mínim des del segle XI es va edificar l'església del mateix nom que esdevindrà la parròquia del barri.

Les dades aportades per l'estudi de la necròpolis de Santa Caterina i les d'altres zones d'enterrament properes físicament i de la mateixa cronologia, ens confirma, d'una banda, que cal deixar de parlar d'una única gran àrea de necròpolis en aquesta zona del nord-est de la ciutat, i cal defensar l'existència de diverses necròpolis, de major o menor entitat, però, possiblement, independents les unes de les altres²⁴. Aquestes, ocupen parcel·les o solars concrets i definits dels voltants de la ciutat, de propietat pública o privada i que, pel que sembla, conviuen amb zones o solars destinats a la producció o al conreu. Aquest fet és evident a Santa Caterina, on només s'ocupa una zona concreta i molt delimitada del solar i no es documenten ni estructures ni enterraments a la resta.

D'altra banda, els límits tan marcats (que es podrien relacionar amb línies de propietat), que es mantenen des d'època fundacional de la ciutat fins a època tardana (el límit occidental és el mateix en ambdós casos), s'han de relacionar amb divisions del territori que es remunten de ben segur, a contextos altimperials. Aquestes línies de propietat, funcionen en paral·lel als eixos viaris de la ciutat romana, la qual cosa apunta una possible extensió del seu traçat intern sobre el territori del *suburbium*, al menys en les zones més properes a les muralles²⁵

²⁴ RIU,E;1984,pàg.136. ja va apuntar la possibilitat, al seu article "Esmert i especulacions sobre els enterraments altmedievals barcelonins".

²⁵ Aquesta constatació entra en contradicció, al menys parcialment, amb la tesis exposada per J.M. Palet (1997), que caldrà revisar pel que fa a la zona més propera a Barcino.

Proposta de nou eixos en funció de les dades extretes de la intervenció. (AGUELO/HUERTAS/PUIG 2005: Fig. 13)

La necròpolis de Santa Caterina no es pot entendre com un fet isolat dins del panorama de la ciutat de Barcino sinó que participa d'una tradició que s'ha documentat a diferents llocs de la ciutat. La comparació amb les dades proporcionades per intervencions anteriors ens porta a relacionar-la tipològicament amb el conjunt d'enterraments de la plaça d'Antoni Maura, que en algun aspecte podria ser similar al que ens ocupa, tant per cronologia com per qualitat de les restes, i on podria identificar-se un espai de caire martirial o relacionat amb personatges importants de la comunitat cristiana de *Barcino*.²⁶

No pretenem respondre a les múltiples preguntes que estem plantejant perquè no es el treball adequat ni en aquest moment tenint prou dades per contestar-les però creiem que seria necessari tot un treball posterior que permetés aprofundir en aquestes primeres aproximacions.

²⁶ Enciclopèdia Catalana (1999). Catalunya romànica. Del romà al romànic. Pàg.267. Per més informació sobre necròpolis d'aquesta època es poden consultar als treballs de SALES, J.

6.4.FASE IV

Ocupació de l'alta edat mitjana:

Habitat, zona de conreus.

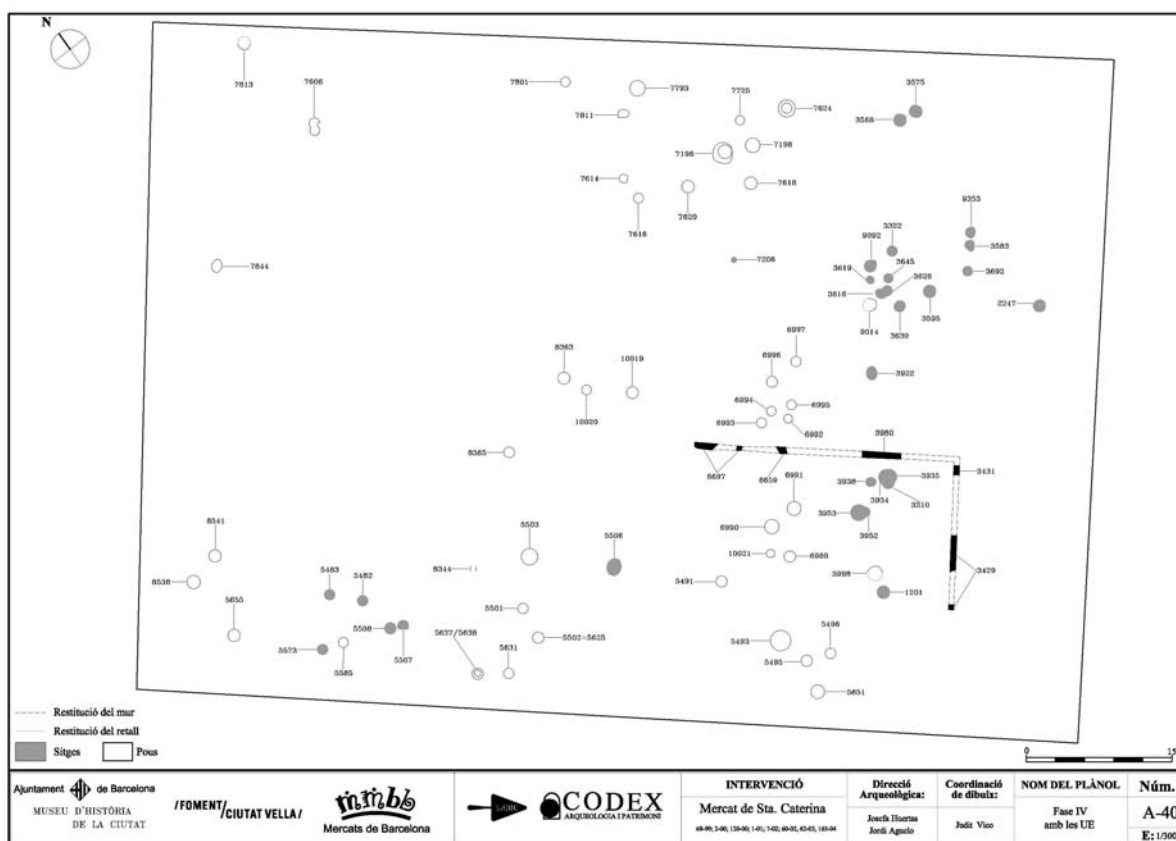
FASE IV. OCUPACIÓ A L'ALTA EDAT MITJANA, des de l'època andalusina a època comtal.

Introducció

Aquest és un dels moments menys coneguts del jaciment. A la vista del que ha proporcionat l'excavació del mercat i els seus voltants, hem d'imaginar un solar pràcticament buit de construccions. Únicament cal citar un parell de fonaments que formen angle recte i que, per les seves llargàries no semblen correspondre a habitatges. D'altra banda, les restes enderrocades dels edificis de la necròpolis, potser van ser visibles durant molt de temps, si atenem a la seva cota d'ús, molt similar a la del moment que ens ocupa.

En aquest moment ja s'ha perdut el caràcter sagrat del lloc i les poques dades que tenim d'aquesta fase ens situen davant d'un panorama poc explícit. Bàsicament, les restes documentades són sitges o fosses de petites dimensions i pous d'extracció d'aigua, que perforen l'estratigrafia i arriben a malmetre, fins i tot, alguna de les estructures anteriors

Descripció de les restes

A-40. Planta de fase amb ue.

Sitges

Sitja 1201

Sitja 1201 (fotografies núm. 2198 i D-304)

Estrats- 1202 (fotografies núm.2199).

Situació- Zona 1, just a sota de la línia de fonamentació de la façana de l'església de la fase VI.

Cotes- 2,74 msnm; 2,14-2,07 msnm

Descripció- Fossa de planta circular, la qual es troba rebaixada, en motiu de l'edificació de la fonamentació, al segle XIII, de l'església de la fase VI

Datació- En relació a la datació d'aquesta sitja, cal assenyalar que aquesta com hem indicat es troba sota la fonamentació de la façana de l'església de la fase VI, la qual, al seu torn coincideix amb la línia de façana de l'església de la fase V. Aquesta darrera església s'edificà al segle XI i representa el primer moment d'aquesta fase V. En conseqüència, aquesta sitja, com a molt moderna s'ha d'enquadrar dins aquesta fase IV, amb un moment d'amortització que segurament s'ha de situar cap al segle IX-X dC.

Sitja 2247

Sitja 2247 (fotografia 293 i D- 112)

Estrat- 2238

Cotes- entre 4,03 i 3,65 msnm

Situació- A la zona 2 E.

Retall de mida petita de forma circular de 1,20 m. de diàmetre i secció còncaua amortitzat per l'estrat 2238, on es va recuperar diversos materials, amb la documentació de part d'una sitra.

Datació- Els materials recuperats la situen en un moment dels segles IX-X.

Sitja 3310

Sitja 3310 (fotografies núm. 458 i 2954 i D-310)

Estrats-3308 (fotografies núm. 455 i 456) i 3309 (fotografia núm. 457).

Situació- Zona 3, a l'alçada d'on es trobaran les segones capelles, des dels peus, de l'església gòtica.

Cotes-3,16-3,26 msnm; 2,97-3,01 msnm

Descripció- Retall que talla els retalls ue 3934 i ue 3935. Aquest retall és de planta circular de 1,20 m de diàmetre, parets rectes i fons pla, cosa que ens fa interpretar aquest retall com una sitja. Aquesta es troba amortitzada per l'ue 3308, un estrat de sorra i pedres, de color marró fosc i gris, el qual documentem des de la cota dels 3,16-3,26 fins a la dels 3,02-3,08 msnm. Seguidament, sota l'ue 3308, es documenta un segon estrat amortitzant la sitja 3310, l'ue 3309. Aquest estrat és d'argila, de color marró fosc, i el documentem

des de la cota dels 3,02-3,08 fins a la dels 2,97-3,01 msnm, cota on es documenta el fons de la sitja ue 3310.

Datació- El material que documentem a l'ue 3308 correspon a un context romà on hi trobem diferents vores com ara una d'àmfora africana del tipus Keay LXII-Beltrán 59-Lattara 32 (IV-V dC), una altra de terra sigil·lada hispànica pertanyent al tipus Draggendorf 37, i diverses vores de ceràmica de cuina africana, entre les quals es troben els tipus Lamboglia 9 A (II-IV dC), Ostia III-332 (I-II dC), Ostia I-20 (III dC), i Ostia I-262 (IV-V dC). L'ue 3309 ha aportat també materials associats a contextos romans però sense aportar noves precisions a la cronologia indicada per la ue 3308 com a data de colmatació d'aquesta sitja, la qual hem de situar, en base aquests materials, cap al segle IV-V dC.

Ara bé, cal indicar que el fet que aquesta sitja es trobi tallant la sitja 3935, que al seu torn talla la sitja 3934, de la qual s'ha documentat una cota màxima superior de 4,44 msnm, cota que correspon perfectament al nivell de circulació de la fase IV, ens fa plantejar que aquest material sigui residual i que el moment d'amortització d'aquesta sitja s'hagi de situar en un moment més tardà, possiblement cap als segles IX-X dC.

Sitja 3322

Sitja 3322 (fotografia núm. 466; D- 11 i D-12)

Estrats-3321 (fotografia núm. 465), 3323 (fotografia núm. 467), 3324 (fotografia núm. 468), 3327 (fotografia núm. 472) i 3328 (fotografia núm. 473).

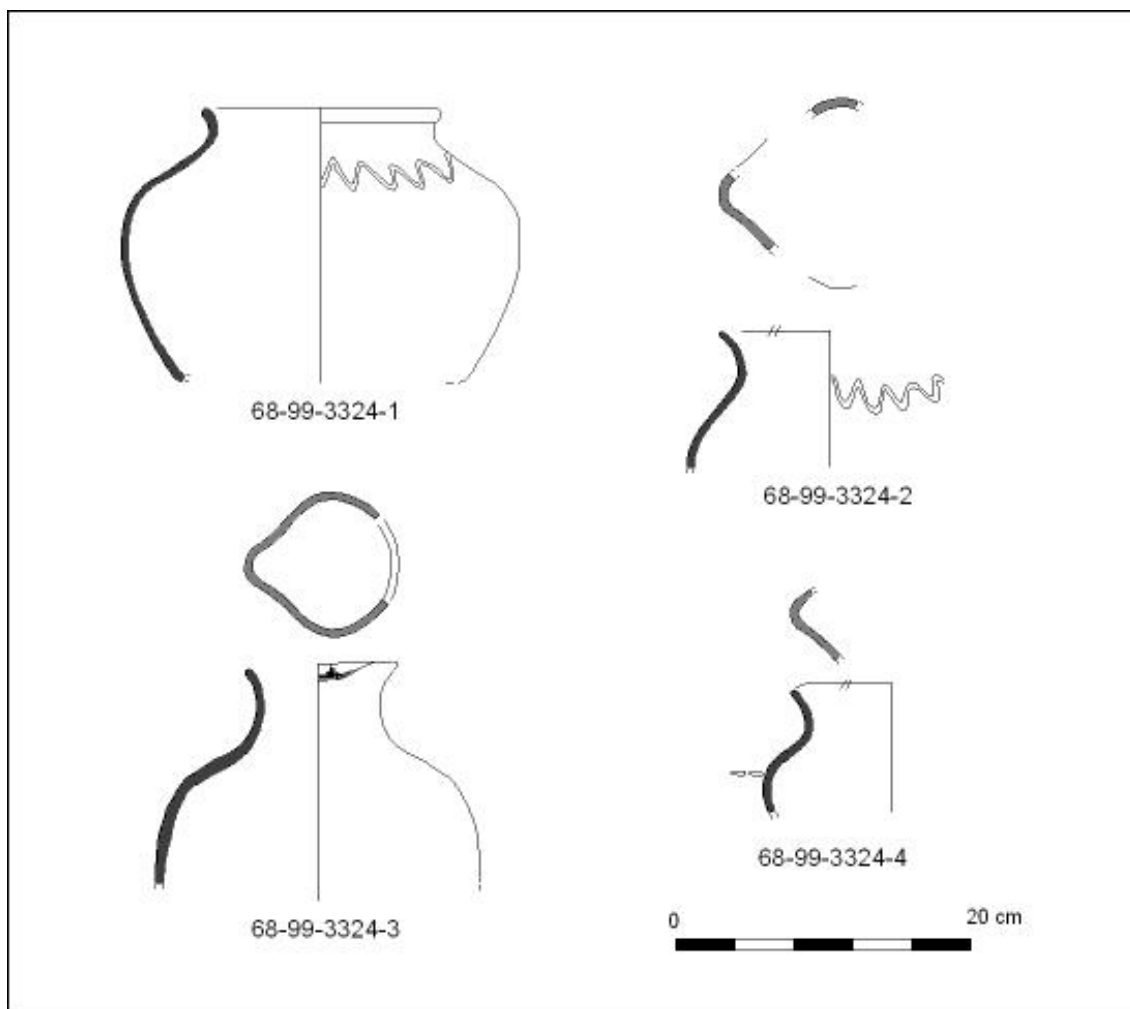
Situació- Zona 3, al nord-est de l'absis de la primera església, prop de la sisena capella de la darrera església del convent de Santa Caterina.

Cotes- 4,11-4,34 msnm; 3,41-3,44 msnm.

Descripció- Retall de planta circular, cosa que ens fa interpretar aquest retall com una sitja. Aquesta va ser afectada pel retall ue 9172 pel seu extrem nord-est. Cal assenyalar que l'estrat superior que amortitza aquesta sitja (ue 3321) és cobert per l'ue 3311. Així, el primer estrat que documentem d'entre aquells que colmaten la sitja correspon a l'ue 3321, un estrat format per argila i blocs de pedra, de color marró i gris, que comencem a documentar a la cota dels

4,11-4,34 msnm. L'ue 3321 té com a cotes inferiors les que van dels 3,63 als 3,94 msnm, i sota aquesta unitat estratigràfica hi documentem l'ue 3323, un estrat d'argila de color marró, tirant cap a vermellós, i que documentem des de les cotes dels 3,79-3,94 msnm. Sota l'ue 3323, la qual desapareix a partir de la cota dels 3,63-3,85 msnm, hi documentem l'ue 3324, un estrat d'argila de color marró fosc que documentem des de la cota dels 3,63-3,85 fins a la dels 3,52-3,73. Cobert per l'ue 3324, a partir de la cota dels 3,63 msnm hi documentem un estrat d'argila de color marró fosc, força solt, amb alguna taca de cendra, i un material ceràmic similar al de l'ue 3324, el qual ha estat identificat amb l'ue 3327, la qual baixa fins a la cota dels 3,52-3,56 msnm. L'ue 3327, només es documenta al nord-est de la sitja i cobreix l'ue 3328. Aquesta unitat estratigràfica és un estrat d'argila, d'un color marró vermellós, molt plàstic, amb molt poc material ceràmic, i baixa fins a la cota dels 3,41-3,44 msnm. Aquestes cotes són les inferiors de la sitja 3322.

Datació- A l'ue 3321 hi documentem un material ceràmic que ens porta a un context romà i, cal assenyalar que, també conté la presència d'una **moneda de bronze**. A l'ue 3324 hi documentem diferents materials que s'han inclòs al catàleg de material dibuixat, entre els quals hi trobem el perfil sencer d'una olla de ceràmica oxidada a torn, amb decoració externa d'ona continuada incisa amb espàtula (68-99-3324-1; Làmina 4); una vora d'olla de 4 becs de ceràmica oxidada a torn, amb decoració externa d'ona continuada incisa amb espàtula (68-99-3324-2; Làmina 4); una vora de gerra amb abocador de ceràmica oxidada a torn, i recremada (68-99-3324-3; Làmina 4); i una vora amb abocador de ceràmica oxidada a torn, i recremada (68-99-3324-4; Làmina 4). Així, els diferents materials documentats, dins l'amortització d'aquesta sitja, ens porten a un context dels segles IX-XI dC.

Alguns dels materials recuperats d'aquest moment.

Sitja 3568

Sitja 3568 (fotografies núm. 567 i 573)

Estrats-3561 (fotografia núm. 568)

Situació- Zona 3, a l'extrem nord-est d'aquesta zona, on s'ubicarà, a la fase final del convent de Santa Caterina, el presbiteri.

Cotes- 4,10 msnm; 3,18 msnm.

Descripció- Retall de planta circular, cosa que ens fa interpretar aquest retall com una sitja. Aquest retall es troba cobert per l'ue 3545, i sota aquest estrat hi documentem l'estrat ue 3561, a partir de la cota dels 4,10 msnm fins a la cota dels 3,18 msnm, colmatant la sitja 3568. L'ue 3561 és un estrat compacte format per pedres petites i argila de color marró fosc.

Datació- A l'ue 3561 s'ha pogut constatar, entre el seu material contingut, la presència de ceràmica de cuina africana, concretament de dos fragments corresponents a cassoles i una vora de Lamboglia 10B; de 3 fragments de terra sigil·lada africana D, d'entre els quals hi ha una vora; de dos becs i 4 fragments de nanses de cinta de ceràmica de cocció reduïda, corresponents a la forma sitra; i arrencaments de nansa, tant de ceràmica de cocció reduïda com de cocció mixta, corresponents a la forma sitra, i un on s'aprecia en algun dels fragments de la ceràmica de cocció oxidada un acabat espatulat, de 5 vores de ceràmica de cocció reduïda, amb decoració incisa, feta amb una espàtula o un estri similar, a l'espalla de la peça, on s'hi aprecia com a motiu decoratiu, segons els casos, línies horitzontals, o bé la combinació de línies horitzontals amb alguna d'ones. Aquests materials ens porten a contextos de cap ala segles IX-XI dC.

Sitja 3575

Sitja 3575 (fotografies núm. 576 i 577 i D-138)

Estrats- 3562 (fotografies núm. 567, 568, i 573), i 3573 (fotografia núm. 575).

Situació- Zona 3, a l'extrem nord-est d'aquesta zona, al sud-est de la sitja ue 3568.

Cotes- 4,30 msnm; 3,31 msnm

Descripció- Retall de planta circular, cosa que ens fa interpretar aquest retall com una sitja. Aquesta sitja 3575, la qual talla la *forma* uf 387, es troba sota l'ue 3363 i és amortitzada per les ue 3562, estrat compacte d'argila marró fosca, i 3573.

Datació- A l'ue 3562 s'hi ha documentat la presència de terra sigil·lada, de ceràmica comuna, tant oxidada com reduïda, així com amb engalba blanca, àmfora africana, i diferents fragments de tegula i ímbrex A l'ue 3573 s'hi ha documentat la presència d' un fragment de ceràmica vidrada en blanc pels dos costats, la qual sembla antiga entre les d'aquest tipus, un fragment de nansa de ceràmica de cocció reduïda, possiblement corresponent a una sitra, i tesselles de pasta vítria de color blau marí i de color blanc i negre, les quals, molt possiblement s'haurien de posar en relació amb la necròpolis tardoantiga. Molt

possiblement l'amortització d'aquesta sitja s'ha de situar en un context de cap al segle XI.

Sitja 9553

Estrats- 3554 (fotografia núm. 561)

Situació- Zona 3k, al nord-est de la sitja ue 3583.

Mides- 4,24-4,37 msnm; 3,79-3,82 msnm

Descripció- Retall de planta circular, cosa que ens permet interpretar aquest retall com a sitja. L'ue 3554 és un estrat d'argila i pedra, compacte i de color marró fosc, el qual es documenta, sota l'ue 3552, amortitzant aquesta sitja. Aquesta sitja retalla la *forma* uf 928.

Datació- A l'ue 3554 s'hi han documentat diferents materials d'època romana, pertanyents a ceràmica comuna. Entre aquest material hi trobem un disc de terra cuita, fragments de *tegula*, àmfora del tipus Pascual 1, i diferents fragments de ceràmica a torn de cuita oxidada, corresponent a l'espalla de la peça, on s'hi observen 6 línies horitzontals incises. Malgrat aquests materials, cal assenyalar que sabem que aquesta sitja funcionà amb posterioritat a la necròpolis tardoantiga, ja que destrueix part d'una de les seves unitats funeràries. Per tant, hem de concloure que el marc cronològic en que aquesta sitja degué funcionar ha de correspondre a un context altmedieval, i posar-la en relació, molt possiblement, amb aquesta fase IV.

Sitja 3583

Sitja 3583 (fotografia núm. 584 i D-254)

Estrats- 3576 (fotografia núm. 578), 3578 (fotografia núm. 581) ,3581 (fotografia núm. 582) (Sota 3552)

Situació- Zona 3K, dins la zona de reserva arqueològica, al sud- est de la cripta que es construirà al segle XVIII.

Cotes-4,20-4,26 msnm;

Descripció- Retall de planta circular, cosa que ens permet interpretar aquest retall com a sitja. Aquesta és excavada a l'estrat ue 3678, tallant la *forma* uf 928. Aquesta sitja es troba amortitzada per diverses unitats estratigràfiques,

d'entre les quals la primera que documentem és ue 3576 a partir de la cota dels 4,20-4,26 msnm fins a les dels 3,98-4,12 msnm. Just a sota d'ue 3576, hi documentem l'ue 3578 que baixa fins a la cota dels 3,41 msnm, on documentem un tercer estrat, l'ue 3581.

Datació- Entre els materials que amortitzen aquesta sitja hi trobem a l'ue 3576 ceràmica comuna romana, així com àmfora africana; i a l'ue 3578 *tegula*, comuna oxidada. En aquests materials cal afegir que sabem que aquesta sitja funcionà amb posterioritat a la necròpolis tardoantiga, ja que destrueix part d'una de les seves unitats funeràries. Per tant, hem de concloure que el marc cronològic en que aquesta sitja degué funcionar ha de correspondre a un context altmedieval.

Sitja 3595

Sitja 3595 (fotografia núm. 599 i D-7, D-250)

Estrats- 3594 (fotografia núm. 598)

Situació- Zona 3, a tocar de l'entrada de la cripta que es va fer en 1793.

Cotes-

Descripció- Retall de planta circular, cosa que ens permet interpretar aquest retall com a sitja. Aquesta es troba amortitzada per l'ue 3594 i fou parcialment afectada per la construcció d'una cripta en 1793.

Datació- Entre el material documentat a l'ue 3594 hi trobem fragments de *tegula*, *dolia*, àmfores (amb presència d'algun pivot), i ceràmica comuna, entre la que trobem diferents fragments d'olles, ceràmica oxidada i decorada amb línies horitzontals incises (fetes amb espàtula). Considerant la cota a partir de la qual comença a documentar-se, així com el context on surt cal relacionar aquesta sitja amb aquelles que s'han datat en un context altmedieval.

Sitja 3616

Sitja 3616²⁷ (fotografia núm. 619, i D-14)

Estrats- 3608 (fotografia núm. 611) i 3615

Situació- Zona 3, al nord-est de l'absis de la primera església.

Cotes- 4,38 msnm.

²⁷ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-316.

Descripció- Retall de planta circular de 1 m de diàmetre, parets còncaves i fons pla, cosa que ens permet interpretar aquest retall com a sitja, la qual talla l'amortització de la sitja 3626. Aquesta sitja es troba amortitzada per l'ue 3608, la qual documentem a partir de la cota dels 4,38 fins a la dels 4,34 msnm, on es documenta un segon estrat, l'ue 3615.

Datació- A l'ue 3608 hi documentem la presència fragments de *tegula*, terra sigil·lada africana D entre els que en trobem de vora corresponent a la forma Lamboglia 42. Tanmateix cal assenyalar que per cota i ubicació sembla funcionar amb la resta de sitges altmedievales.

Sitja 3619

Sitja 3619²⁸ (fotografia núm. 622 i D- 15)

Estrats- 3618 (fotografia núm. 621), 3621 (fotografia núm. 624), 3622 (fotografia núm. 625), 3623, 3627 (fotografia núm. 631) i 3628 (fotografia núm. 632 i 633).

Situació- Zona 3, al nord-est de l'absis de la primera església.

Cotes- 4,36 msnm- 3,21 msnm.

Descripció- Retall de planta circular, cosa que ens permet interpretar aquest retall com a sitja. Aquesta es troba seccionada pel fonament d'un mur posterior, concretament pel que delimitarà l'església, a mitjans del segle XIII, pel cantó nord-oest. Aquesta sitja es troba amortitzada per l'ue 3618, documentada a partir de la cota dels 4,36 fins a la dels 4,30 msnm, cota a partir de la qual comencem a documentar l'ue 3621. A partir de la cota dels 4,05 msnm comencem a documentar un nou estrat, l'ue 3622, la qual es pot resseguir fins a la cota dels 3,94 msnm. Sota les ue 3621 i 3622, documentem una nova unitat estratigràfica (ue 3623) a partir de la cota dels 3,94 fins a la dels 3,78 msnm. Sota l'ue 3623, documentem l'ue 3627, la qual baixa fins a la cota dels 3,54 msnm, cota a partir de la qual trobem l'ue 3628.

Datació- En relació al moment de funcionament d'aquesta sitja, primerament s'ha d'assenyalar que aquesta és anterior a la construcció dels primers trams de l'església de capçalera triabsidal, ja que els seus fonaments la seccionen; i d'altra banda s'ha de constatar que aquesta sitja destrueix, parcialment, una inhumació feta en coberta de *tegula* a doble vessant, i per tant, la sitja que

²⁸ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-317

tractem, necessàriament, ha de ser posterior al moment de funcionament d'aquesta necròpolis. A tot això cal afegir que la cota a partir de la qual documentem aquesta sitja coincideix amb la de les sitges altmedievals d'aquesta zona. . Finalment, en relació als materials continguts en els estrats d'amortització d'aquesta sitja tenim, a l'ue 3618 ceràmica comuna oxidada, bescuitada i reduïda, ímbrex, tegula, ós i malacofauna; a l'ue 3621 i a l'ue 3622 no hi ha material; a l'ue 3627 s'ha documentat la presència de terra sigil·lada hispànica, terra sigil·lada africana A, ceràmica comuna oxidada i reduïda, fragments d'àmfora tarraconense, africana i oriental, *dollia*, ímbrex i tegula; i finalment a l'ue 3628, s'hi ha documentat la presència de ceràmica comuna bescuitada, oxidada i reduïda, fragments d'àmfora, ceràmica amb vidrat turquesa, ímbrex, tegula, bronze, ferro, una banya d'ós i malacofauna.

Sitja 3626

Sitja 3626²⁹ (fotografia núm. 630 i D-128, D-316)

Estrats- 3625 (fotografia núm. 629).

Situació- Zona 3, al nord-est de l'absis de la primera església i tallada per la sitja ue 3616

Cotes- 4,34 msnm; 3,80 msnm.

Descripció- Retall de planta circular (conservat parcialment), cosa que ens permet interpretar aquest retall com a sitja. Aquesta sitja es troba amortitzada per l'ue 3625, documentada a partir de la cota dels 4,34 fins a la cota inferior d'aquesta sitja. L'estrat d'amortització es troba tallat per una sitja posterior, concretament per l'ue 3616, pel cantó oest.

Datació- L'amortització de la sitja 3626, com hem dit, correspon a l'ue 3625, a la qual documentem ceràmica comuna romana, algun fragment de sigil·lada, i ceràmica de cuina africana, entre la qual hi ha la presència d'una Ostia III, 267. Tanmateix, considerant el context estratigràfic on apareix aquesta sitja, hem de considerar aquests materials com a residuals, i situar aquesta sitja en un context altmedieval.

Sitja 3630³⁰

²⁹ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-316.

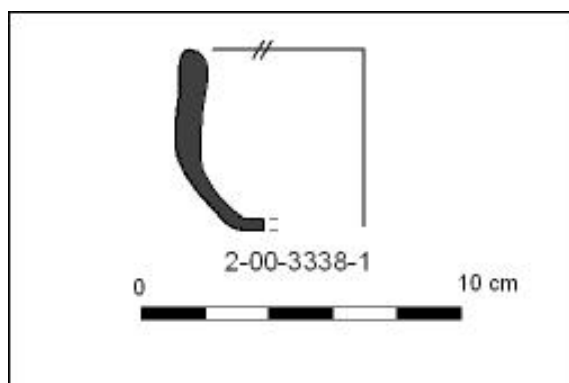
Estrats- 3335, 3336 (fotografia núm. 476), 3338 (fotografies núm. 479 i 480), 3629 (fotografia núm. 634) i 3633 (fotografies núm. 638 i 639).

Situació- Zona 3, al nord-est de l'absis de la primera església i tallada parcialment per l'uf 347, pel sud-oest.

Cotes- 4,34 msnm; 3,70 msnm.

Descripció- Retall de planta circular de 1,10 de diàmetre, parets còncaues i fons arrodonit, cosa que ens permet interpretar aquest retall com a sitja. Aquesta sitja es troba amortitzada per les ue 3335, 3336, 3338, 3629 i 3633, i cal assenyalar que aquesta amortització va ser afectada per la construcció d'un vas sepulcral: uf 347. Sota l'ue 3336, hi documentem l'ue 3338 i l'ue 3335 des de la cota dels 4,09. Seguidament hi documentem l'ue 3629, documentada a partir de la cota dels 3,95-4,15 msnm, just a sota de l'ue 3335. Posteriorment, dins aquesta sitja, documentem l'ue 3633, fins arribar a la cota dels 3,70 msnm, cota a la qual s'acaba de definir la sitja 3630.

Datació- La sitja 3630 es troba, tal i com hem dit, amortitzada per les ue 3335, 3336, 3338, 3629 i 3633. En aquestes unitats estratigràfiques hi documentem el següent material: a l'ue 3336 hi documentem ceràmica comuna romana, ceràmica de cuina africana, algun pivot d'àmfora, 2 agulles de cap, vidre blau; a l'ue 3338, àmfora itàlica, àmfora tarraconense, àmfora africana, àmfora oriental, terra sigil·lada, entre la qual hi trobem un fons d'africana A, i un perfil sencer de cassola (68-99-3338-1; Làmina 4)) de comuna a torn, grollera i de cuita mixta; a l'ue 3629 fragments de *tegula* i d'àmfora; i a l'ue 3633 algun fragment de *tegula*, *imbrice*, i comuna oxidada. Com en casos anteriors, però, hem de considerar aquests materials com a residuals, i situar pel context estratigràfic on es localitza aquesta sitja, com a altmedieval.

³⁰ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-318.

Sitja 3645

Sitja 3645 (fotografia núm. 650 i D-129)

Estrats- 3644 (fotografia núm. 649), 3646 (fotografia núm. 651) i 3647 (fotografia núm. 652).

Situació- Zona 3, al nord-est de l'absis de la primera església.

Mides- 4,22 msnm; 3,20 msnm.

Descripció- Retall de planta circular, cosa que ens permet interpretar aquest retall com a sitja. Aquesta sitja es troba amortitzada per les ue 3644, 3646 i 3647, i cal assenyalar que aquesta sitja destruï parcialment la mateixa tomba a doble vessant que la sitja ue 3619, és a dir la corresponent a l'inhumació ue 3632. L'ue 3644 és documentada a partir de la cota dels 4,22 msnm fins a la cota dels 3,71 msnm. Sota l'ue 3644, hi documentem l'ue 3646, la qual arriba fins a la cota dels 3,50 msnm, sota la qual hi ha ue 3647 que és el primer estrat que s'abocà dins aquesta sitja, la qual baixa fins a la cota dels 3,20 msnm.

Datació- En relació a la datació de l'amortització d'aquesta sitja, cal assenyalar que a l'ue 3644 hi trobem restes de *tegula*, d'*imbrice*, de ceràmica comuna romana, de ceràmica paleocristiana grisa amb decoració de palmetes i una vora de terra sigil·lada africana D; a l'ue 3646, hi trobem algun fragment de vora de *dolium*, *tegula*, *imbrice*, terra sigil·lada i àmfora; i a l'ue 3647, ceràmica comuna romana. Tot això ens fa pensar que en el moment d'amortitzar aquesta sitja, els materials habituals dels segles V-VII dC ja havien deixat d'estar en ús, assignant una datació per l'amortització d'aquesta sitja, com a molt d'hora del segle VII dC.

Sitja 3692³¹

Estrats- 3679 i 3691.

Situació- Zona 3, a l'est de l'absis de la primera església, prop de la sitja 3583.

Mides- 4,16 msnm; 2,75 msnm.

Descripció- Retall, excavat a l'estrat ue 3678, de planta circular, cosa que ens permet interpretar aquest retall com a sitja. Aquesta sitja es troba amortitzada per les ue 3679 i 3691, i cal assenyalar que aquesta sitja és afectada

³¹ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-321.

parcialment per la construcció d'una cripta al 1793. L'ue 3679, la documentem des de la cota dels 4,16 msnm, i sota aquest estrat trobem l'ue 3691, documentada des de la cota dels 3,66-3,69 fins a la dels 2,75 msnm.

Datació- Aquesta sitja ha aportat molt poc material, i poc significatiu. Tanmateix, sembla versemblant tant per la seva localització com a partir de la cota en que es documenta. Que haguem de relacionar-la a les altres sitges que hem datat en aquesta fase IV, datable en un context d'època carolíngia o comtal.

Sitja 3922

Sitja 3922 (fotografia núm. 3260 i D- 19)

Estrats- 3913 (fotografia núm. 3250), 3916 (fotografia núm. 3253), 3918 (fotografia núm. 3255) i 3919 (fotografia núm. 3256 i 3257).

Situació- Zona 3, al nord-est de l'absis de la primera església.

Cotes- 4,99 msnm; inferior a 2,95 msnm.

Descripció- Retall de planta circular, cosa que ens permet interpretar aquest retall com a sitja. Aquesta la trobem afectada parcialment pel seu cantó nord-oest per la construcció del fonament d'un mur posterior, concretament per un mur que tanca la nau de l'església de capçalera triabsidal (pertanyent a la fase VI), un cop inutilitzada l'església de la fase V, de la qual en parlarem més endavant. Aquesta sitja es troba excavada als estrats ue 3911 (documentat des de la cota dels 4,99 msnm), 3914 (documentades de la cota 4,02 msnm), i 3912 (documentada des de la cota 3,61 msnm), i amortitzada per diferents unitats estratigràfiques. La primera d'aquestes en documentar-se fou l'ue 3913, un estrat d'argila vermellosa que aparegué a la cota dels 4,15-4,02 msnm i cobria un estrat en forma cònica (ue 3916), la composició del qual consistia en pedres i fragments de *tegula*, tenint una cota superior màxima de 3,83 msnm a la part centre-nord de la sitja, i unes mínimes de 3,51-3,56 msnm en els laterals. L'ue 3916 fou abocat damunt un estrat pla (ue 3918), de composició argilosa, textura compacte i color grisós, documentat des dels 3,35 fins als 3,15 msnm, on apareix un nou estrat d'argila amb carbons, ue 3919, que fou el primer estrat abocat a l'interior de la sitja 3922 i que té com a cota inferior els 2,95 msnm.

Datació- Aquesta sitja degué funcionar durant la fase IV, considerant tot allò que acabem de dir a l'apartat de descripció. Pel que fa als materials apareguts a l'amortització d'aquesta sitja, cal indicar que a l'estrat ue 3913 documentem terra sigil·lada africana D, ceràmica comuna, tant de coccio oxidada com de coccio reduïda, fragments d'àmfora itàlica, tarraconense i africana, ferro, vidre, ímbrex, fauna i malacofauna; a l'ue 3916 hi apareix terra sigil·lada hispànica, ceràmica comuna oxidada, àmfora, tegula, ímbrex, escòria i un fragment de sílex; a l'ue 3918 fragments d'una llàntia imperial de volutes, ceràmica comuna oxidada, així com de reduïda, comuna africana, àmfora africana, bronze, vidre, ímbrex, tegula i fauna; i a l'ue 3919 àmfora, ceràmica comuna oxidada, així com reduïda, una roda de molí, ímbrex, tegula i fauna. D'aquest material es podria despendre una cronologia anterior en aquesta fase IV, però som del parer que el material que amortitza aquesta sitja, sense descartar del tot aquesta possibilitat, és residual, com en el cas de l'amortització d'altres sitges d'aquesta fase.

Sitja 3934

Sitja 3934³² (fotografia núm. 3268 i D-41, D-312)

Estrats-3931 (fotografia núm. 3265).

Situació- Zona 3, a l'alçada d'on es trobaran les segones capelles, des dels peus, de l'església gòtica.

Cotes-4,44 msnm; 3,67-3,71 msnm

Descripció- Aquest retall és de planta circular, cosa que ens fa interpretar aquest retall com una sitja, la qual és tallada per les sitges 3310 i 3935, i és amortitzada per l'ue 3931, un estrat d'argila marró que documentem a partir de la cota dels 4,44 msnm fins a la dels 4,00-4,10, fent la cota inferior una lleugera pendent. La cota inferior d'aquesta sitja es troba a la cota del 3,67-3,71 msnm.

Datació- Cal indicar que el fet que aquesta sitja s'ha documentat amb una cota màxima superior de 4,44 msnm, cota que correspon perfectament al nivell de circulació d'aquesta fase, ens fa plantejar que el moment d'amortització

³² La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-312.

d'aquesta sitja s'hagi de situar, possiblement cap als segles VI-VII dC. Cal indicar que l'estrat d'amortització d'aquesta sitja no ha aportat material.

Sitja 3935

Sitja 3935³³ (fotografia núm. 3269 i D-41, D-312)

Estrats-3933 (fotografia núm. 3267).

Situació- Zona 3, a l'alçada d'on es trobaran les segones capelles, des dels peus, de l'església gòtica.

Cotes-3,67 msnm; 3,38-3,43 msnm

Descripció- Aquest retall és de planta circular, cosa que ens fa interpretar aquest retall com una sitja, la qual talla la sitja 3934 i és tallada per les sitges 3310, i és amortitzada per l'ue 3933, la qual comencem a documentar a la cota dels 3,67 msnm. La cota inferior d'aquesta sitja es troba a la cota dels 3,38-3,43 msnm.

Datació- Cal indicar que el fet que aquesta sitja es trobi tallant la sitja 3934, de la qual s'ha documentat una cota màxima superior de 4,44 msnm, cota que correspon perfectament al nivell de circulació d'aquesta fase, ens fa plantejar que el moment d'amortització d'aquesta sitja s'hagi de situar, possiblement cap als segles VI-VII dC. . Pel que fa al material aparegut a l'estrat d'amortització, cal assenyalar que aquest no aporta majors precisions, havent-se documentat la presència de ceràmica comuna, tant de cocció oxidada com reduïda, i algun fragment d'àmfora i ímbrex.

Sitja 3938

Sitja 3938³⁴ (fotografia núm. 3272 i D- 10)

Estrats-3932 (fotografia núm. 3266) i 3936 (fotografia núm. 3270).

Situació- Zona 3, a l'alçada d'on es trobaran les segones capelles, des dels peus, de l'església gòtica.

Cotes-4,70-4,55 msnm; 3,62 msnm

³³ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-312.

³⁴ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-312.

Descripció- Aquest retall és de planta circular, cosa que ens fa interpretar aquest retall com una sitja, la qual es troba a tocar de les sitges 3310, 3934 i 3935, al nord d'aquestes. Aquesta sitja es troba amortitzada per un estrat d'argila marró identificat com a ue 3932, el qual es comença a documentar a la cota dels 4,55, tot i que possiblement venia de la cota dels 4,70 msnm, fins a la cota dels 4,05-3,87, fent pendent, cotes on comencem a documentar l'ue 3936, la qual té com a cota inferior 3,62.

Datació- Pel context estratigràfic on es localitza aquesta sitja, aquest també l'hem de situar en aquesta fase IV, possiblement d'un moment proper a les sitges properes 3310, 3934 i 3935. Pel que fa al material que amortitza aquesta sitja, cal assenyalar que aquest és integrat per ceràmica comuna, tant de cuita oxidant com reduïda, comuna africana, àmfora africana, vidre, ímbrex i tegula, pel que fa a l'ue 3932. En relació a l'ue 3936, en aquesta hi documentem ceràmica comuna, tant de cuita oxidant com reduïda, un fragment de comuna ibèrica, comuna africana, terra sigil·lada africana A, terra sigil·lada africana D, àmfora africana, ferro, vidre, ímbrex i tegula.

Sitja 3952

Sitja 3952³⁵ (fotografia núm. 3290 i D-322)

Estrats-3939 (fotografia núm. 3273) i 3942 (fotografia núm. 3278).

Situació- Zona 3, a l'alçada d'on es trobaran les segones capelles, des dels peus, de l'església gòtica.

Cotes- 4,56 msnm; 2,87 msnm

Descripció- Aquest retall és de planta circular de 1,30 de diàmetre, parets còncaues i fons arrodonit, cosa que ens fa interpretar aquest retall com una sitja, documentada des de la cota dels 4,56 fins a la dels 2,87 msnm, tot i que cal assenyalar que aquesta sitja és retallada per la sitja 3953, la qual va afectar la part superior de la sitja 3952, raó per la qual entre la cotes dels 4,56 i la dels 3,67 msnm no documentem la estratigrafia pròpia d'aquesta sitja, ja que aquest espai és ocupat per la ue 3927, que és l'estrat que amortitza la sitja 3953, i de la que en parlarem tot seguit. La sitja 3952, per la seva banda, es troba

³⁵ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-322..

amortitzada per un estrat d'argila barrejada amb cendra (ue 3939) que té com a cota superior els 3,67 i la inferior la dels 3,61 msnm. A partir d'aquesta cota comencem a documentar un nou estrat, l'ue 3942, la qual baixa fins als 2,87 msnm. Cal assenyalar que aquesta sitja es veié afectada per la construcció, el tercer quart del segle XIII, de l'allargament de l'església.

Datació- A l'amortització d'aquesta sitja, a l'ue 3939 es documenta ceràmica comuna, tant de cocció oxidada com reduïda, i ímbrex, i a l'ue 3942, ceràmica comuna, tant oxidada com reduïda, comuna africana, terra sigil·lada africana D, àmfora africana, bronze, vidre, ímbrex, tegula, a més de restes de fauna i malacologia. Aquesta sitja cal situar-se en un moment altmedieval, tenint en consideració el context estratigràfic on apareix.

Sitja 3953

Sitja 3953 ³⁶ (fotografia núm. 3291 i D-41, D-322)

Estrats-3927.

Situació- Zona 3, a l'alçada d'on es trobaran les segones capelles, des dels peus, de l'església gòtica.

Cotes- 4,75 msnm; 3,67 msnm

Descripció- Aquest retall és de planta circular de 1,20 m de diàmetre, parets còncaues i fons pla, cosa que ens fa interpretar aquest retall com una sitja. L'amortització d'aquesta sitja correspon a la ue 3927, un estrat compacte compost per argila, ossos i material ceràmic entre les que es troben *tegula*, documentat des de la cota dels 4,75 fins a la dels 3,67 msnm,. Cal assenyalar que l'amortització d'aquesta sitja va ser afectada per la construcció del mur que delimitava la nau de l'església de capçalera triabsidal.

Datació- A l'amortització d'aquesta sitja hi trobem la presència de ceràmica comuna, tant de cuita oxidada com reduïda, comuna amb engalba vermella, comuna africana, terra sigil·lada sudgàl·lica, terra sigil·lada africana A, àmfora africana, àmfora oriental, dollia, ferro, ímbrex i tegula, a més de fauna i malacofauna. Aquesta sitja cal situar-la en un moment altmedieval.

³⁶ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-322.

Sitja 5482

Sitja 5482 (fotografia núm. 3919 i D- 33)

Estrats- 5478 (fotografia núm. 3915)

Situació- Zona 5, prop del límit nord-oest d'aquesta zona.

Cotes- 4,11 msnm; 3,86 msnm

Descripció- Retall de planta circular de 1,30 m de diàmetre, parets còncaues i fons arrodonit, cosa que ens fa interpretar aquest retall com una sitja. Aquesta es troba amortitzada per un estrat (ue 5478), el qual documentem des de la cota dels 3,95 msnm.

Datació- En aquest estrat es documenta la presència de fragments d'àmfora, de *dolium*, de terra sigil·lada, de ceràmica comuna amb engalba blanca i també d'engalba negra, materials que ens porten a un context romà. Tanmateix, és probable que el moment de funcionament d'aquesta sitja s'hagi de situar en el marc de la fase IV.

Sitja 5483

Sitja 5483 (fotografia núm. 3920 i D- 33)

Estrats- 5479 (fotografies núm. 3916, 3917)

Situació- Zona 5, prop del límit nord-oest d'aquesta zona.

Cotes-4,29 msnm; 3,80 msnm

Descripció- Retall de planta circular de 1 m de diàmetre, parets rectes i fons pla, cosa que ens fa interpretar aquest retall com una sitja. Aquesta es troba amortitzada per un estrat (ue 5479), el qual documentem des de la cota dels 4,11 msnm.

Datació- En aquest estrat es documenta la presència de fragments d'*imbrice*, de *tegula*, i de ceràmica comuna romana, materials que ens porten a un context romà. Tanmateix, és probable que el moment de funcionament d'aquesta sitja s'hagi de situar en el marc de la fase IV.

Sitja 5506

Sitja 5506³⁷ (fotografia núm. 3937 i D-344)

Estrats- 5512 (fotografia núm. 3944)

Situació- Zona 5

Cotes- 3,40 msnm; 2,50 msnm.

Descripció- Retall de planta circular de 1,80 m de diàmetre. La sitja ue 5506 presenta una secció còncava i fons pla i es troba documentada des de la cota dels 3,40 fins a la dels 2,50 msnm. La seva amortització correspon a l'ue 5512.

Datació-- A l'ue 5512 hi documentem la presència de ceràmica comuna, tant de cocció oxidada com reduïda, comuna africana, ceràmica vidrada en melat, bronze, vidre, ímbrex i tegula. La ceràmica vidrada en melat, junt amb el context estratigràfic és la que ens porta a situar aquesta sitja en aquesta fase IV.

Sitja 5507

Sitja 5507³⁸ (fotografia núm. 3938 i D-345)

Estrats- 5510 (fotografia núm. 3941)

Situació- Zona 5

Cotes- 3,85 msnm; 3,20 msnm

Descripció- Retall de planta circular de 1 m de diàmetre. La sitja 5507, presenta unes parets rectes i fons pla i es troba documentada des de la cota dels 3,85 fins a la dels 3,20 msnm, i la seva amortització correspon a l'ue 5510.

Datació- A l'ue 5510 hi documentem ceràmica comuna, tant de cocció oxidada com reduïda. El context estratigràfic ens porta a situar el moment de funcionament d'aquesta sitja durant aquesta fase IV.

Sitja 5508

Sitja 5508³⁹ (fotografia núm. 3939)

Estrats- 5509 (fotografia núm. 3940)

Situació- Zona 5

³⁷ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-344.

³⁸ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-345.

³⁹ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-346.

Cotes- 3,80 msnm; 3,56 msnm.

Descripció- Retall de planta circular de 1,10 m de diàmetre. La sitja 5508 presenta unes parets rectes i fons pla i es troba documentada des de la cota dels 3,80 fins a la dels 3,56 msnm, i la seva amortització correspon a l'ue 5509.

Datació- A l'ue 5509 hi documentem la presència de ceràmica comuna, tant de cocció oxidada com reduïda, terra sigil·lada africana, fauna i malacologia. Aquesta sitja per qüestions estratigràfiques s'ha de situar en aquesta fase IV.

Sitja 5573

Sitja 5573⁴⁰ (fotografia núm. 4029 i D-52, D,347)

Estrats- 5576 (fotografia núm. 4031)

Situació- Zona 5

Cotes- 4,53 msnm; 3,80 msnm

Descripció- Retall de forma circular amb un diàmetre de 0,95 m, les seves parets es tanquen fins a una amplada de 0,50 m, amb un fos pla. La sitja 5573 es troba documentada des de la cota dels 4,53, i la seva amortització correspon a l'ue 5576.

Datació- A l'ue 5576 no s'hi ha documentat material, però pel context estratigràfic ens inclinem a assignar el moment de funcionament d'aquesta sitja durant aquesta fase IV.

Sitja 7206

Sitja 7206 (Planimetria D-380)

Estrats- 7205 (fotografia núm. 1637)

Situació- Es situa a la zona central del solar.

Cotes- 4,48 msnm; 4,10 msnm

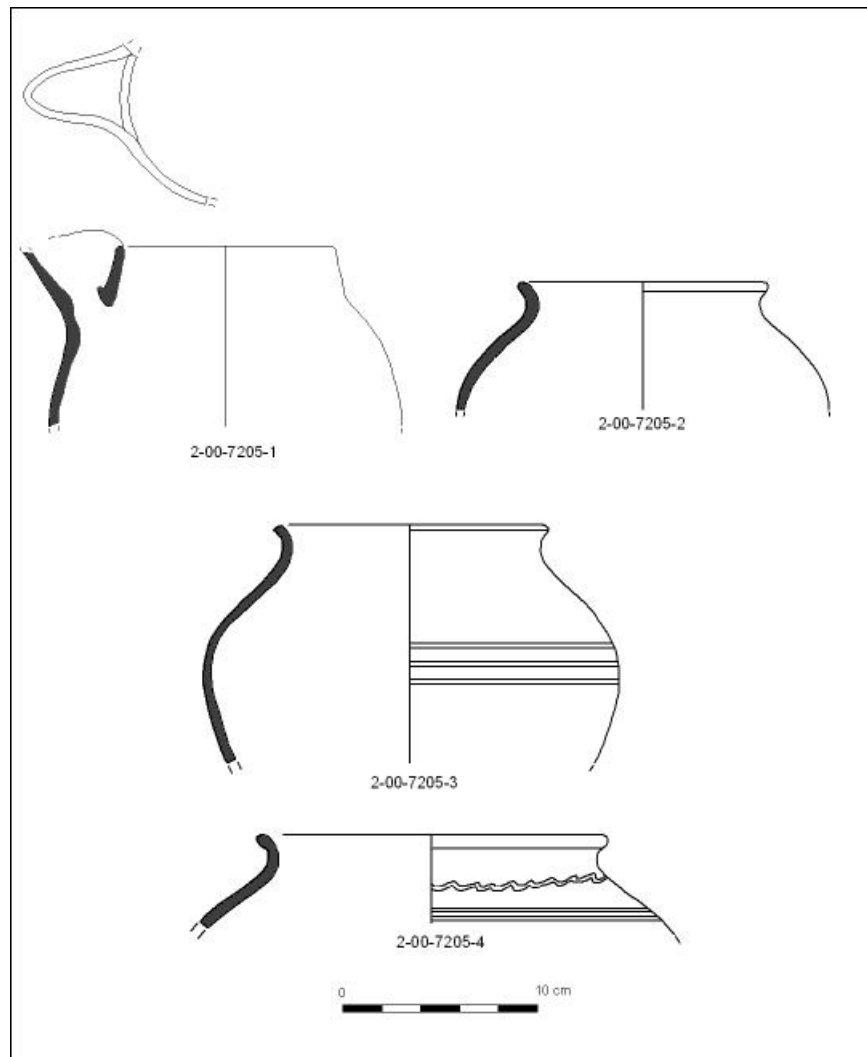
Descripció- Retall de planta circular d'un diàmetre de boca de 60 cm. Presenta una secció troncocònica i el diàmetre dels fons arriba fins als 90 cm.

Està amortitzat per l'estrat 7205, format per argila i sorra. S'ha recuperat un interessant conjunt de materials amb la presència de diferents formes entre les

⁴⁰ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-347

que podem destacar la sitja (2-00-7205-1; Làmina 22), així com gerres i olles (2-00-7205-4; Làmina 22/ 2-00-7205-2; Làmina 23) .

Datació- Totes aquestes ceràmiques ens permeten situar una cronologia d'amortització en consonància amb la fase.

Alguns materials d'aquesta sitja

sitja 7801

Retall- 7801 (Fotografies-5410 i 5411 D-92 i D-400)

Estrat-7800

Cotes-4,60 - 3,80 msnm.

Descripció- Sitja de forma circular de 1 metre de diàmetre i fons concau.

Situada al sud de l'àmbit XX.

Datació- Malgrat que el material recollit ha estat fauna i ímbrex molt rodat, per tant poc definitori, s'ha situat dins aquesta fase per situació i tipologia.

Sitja 9092

Sitja 9092⁴¹ (fotografia núm. 6135 i D- 29)

Estrats- 9079 (fotografia núm. 6118), 9081 (fotografia núm. 6120), 9082 (fotografies núm. 6121 i 6122), 9083 (fotografies núm. 6123 i 6124), 9086 (fotografia núm. 6129) i 9087 (fotografia núm. 6130).

Situació- Zona 3, al nord-est de l'absis de la primera església.

Cotes- 4,58 msnm; 2,77 msnm.

Descripció- Retall de planta circular, cosa que ens permet interpretar aquest retall com a sitja. Aquesta sitja es troba amortitzada per les ue 9079, 9081, 9082, 9083, 9086 i 9087, i cal assenyalar que si bé hem pogut documentar la estratigrafia d'aquesta sitja en una potència d'1,81 m., no ha succeït el mateix amb la planta d'aquesta, destruïda per estructures posteriors. Aquesta sitja, ue 9092, es troba excavada a l'ue 9080, coberta per l'ue 9078, i la seva cota superior correspon als 4,58 msnm on comença a documentar-se la ue 9079, la qual té com a cota inferior màxima els 4,45 msnm i com a mínima els 4,22, fent vessant en un extrem, possiblement des de el punt on s'abocà l'estrat que hi ha just a sota, ue 9081. Aquest darrer estrat, a la cota dels 4,17 msnm s'abocà sobre un estrat pla, ue 9082, que al seu torn s'havia abocat sobre un estrat concau, ue 9083, amb unes cotes superiors màximes de 4,07-4,09 msnm, i unes inferiors de 3,85 a 3,94 msnm fent una lleugera pendent. Aquestes darreres cotes corresponen a les superiors de l'ue 9086, la qual es troba a les cotes dels 3,67-3,72, fent una lleugera pendent, abocat damunt l'ue 9087, que correspon al primer estrat que s'abocà a l'interior d'aquesta sitja ue 9092, la qual té una cota inferior a la cota dels 2,77 msnm.

Datació- Pel que fa al moment de funcionament d'aquesta sitja, cal assenyalar que en els estrats d'amortització d'aquesta hi trobem els següents materials: a l'ue 9079, ceràmica comuna romana, així com d'alguna sigil·lada; a l'ue 9081, ceràmica vidrada en verd i decoració incisa a l'exterior, tant de cuita oxidada

⁴¹ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-331.

com reduïda, una nansa de cinta de ceràmica bescuitada medieval grollera de cuita mixta, diferents fragments d'olles medievals i material ceràmic de contextos romans; a l'ue 9083, ceràmica islàmica amb un vidrat aturquesat, i ceràmica medieval amb decoració incisa exterior datable d'un context dels segles IX-XI dC, a més de ceràmica romana residual; a l'ue 9086 també hi trobem la presència de material propi de contextos romans, a més de ceràmica amb vidrat aturquesat a l'interior i blanc a l'exterior, i ceràmica vidrada en blanc; i finalment, a l'ue 9087, ceràmica pròpia de contextos romans. A tot això cal afegir que en el estrat (ue 9080) on es troba excavada aquesta sitja hi trobem ceràmica comuna roma, ceràmica de cuina africana, terra sigil·lada sudgàl·lica, terra sigil·lada africana A, terra sigil·lada africana A/D, terra sigil·lada lucente, àmfores tarraconenses i africanes, ceràmica comuna oxidada amb decoració incisa exterior feta mitjançant una espàtula, i ceràmica amb engalba blanca. I pel que fa l'estrat que cobria l'amortització d'aquesta sitja, és a dir, a l'ue 9078, hi documentem la presència residual de materials d'origen romà. Tot això, en porta a situar el moment de funcionament d'aquesta sitja en un context d'època carolíngia o comtal.

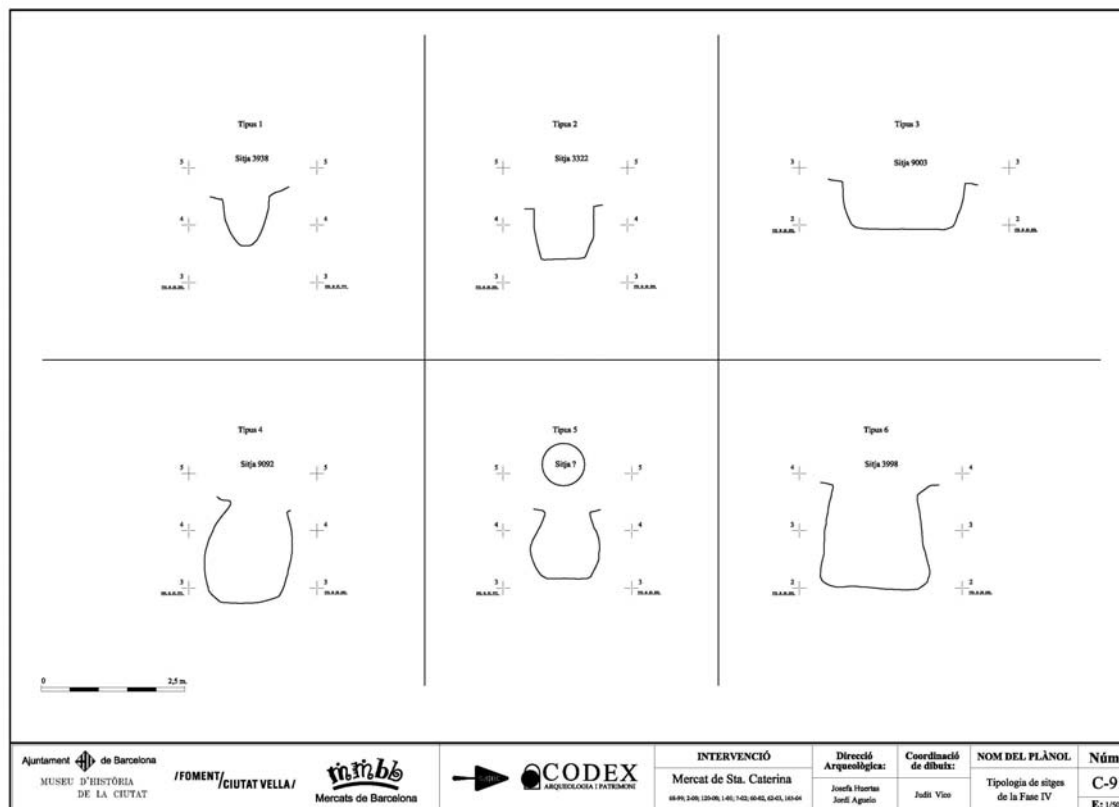
Sitja 9340

Sitja 9340 (fotografia núm. 6447 i D-719)

Situació- Zona 3

Cotes- 4,44 msnm; 3,09 msnm.

Descripció- Retall de planta circular i secció cosa que ens permet interpretar aquest retall com a sitja. Aquesta sitja té una fondària d'1,35 m.

Plànol C-91. Tipologia bàsica de les sitges documentades.

Pous excavats

Pou 3998

Retall- 3998⁴²(D-41, D-324)

Estrats- 3882 (fotografia núm. 3230), 3883,3887 (fotografia núm. 3235),3888 (fotografia núm. 2336 i 2237), 3893 (fotografia núm. 3242)

Situació- Zona 3, just a sota d'un mur posterior, el qual correspon a la fonamentació de la façana d'una església.

Cotes- 3,80 msnm; 1,97 msnm.

Descripció- Aquest pou es troba amortitzat per l'ue 3882, una terra solta de color marró fosc que documentem fins a la cota dels 3,57 msnm. A sota de l'ue 3882 hi trobem l'ue 3883, un estrat d'argila compacte de color marró que documentem fins a la cota dels 3,22 msnm. Seguidament documentem un

⁴² La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-22 i D-324.

⁴⁴ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-336.

estrat (ue 3887) de composició argilosa, de color marró i verd, fins a la cota dels 2,81 msnm, el qual cobreix l'ue 3888, un estrat d'argila marró amb algun carbó. Finalment, a la cota dels 2,30 msnm tenim un estrat d'argila amb carbons que amortitza el fons del pou.

Datació- Aquest pou degué funcionar abans de la construcció de la primera església, la qual tractarem a la fase V. Per tant, cal situar aquest pou en un context no posterior al segle XI. En això cal afegir que la cota superior que s'ha pogut documentar ens fa pensar en la seva posterioritat a la fase III. Per tant, el moment de funcionament d'aquest pou, l'hem de situar en aquesta fase IV, en un context d'entre el segle VI i el X dC. En relació als materials documentats a l'amortització d'aquest pou, cal assenyalar la presència de ceràmica comuna tant de cocció oxidada com reduïda, terra sigil·lada africana D, àmfora africana i vidre a l'ue 3882; de ceràmica comuna tant de cocció oxidada com reduïda, comuna africana, àmfora africana i vidre a l'ue 3883; de ceràmica comuna tant de cocció oxidada com reduïda, terra sigil·lada africana D, àmfora africana, pissarra retallada en rodó i vidre a l'ue 3887; de ceràmica comuna tant de cocció oxidada com reduïda, àmfora africana, ímbrex i morter a l'ue 3888; i de ceràmica comuna oxidada, àmfora i morter a l'ue 3893.

Pou 5491⁴⁴

Estrats- 5489 (fotografia núm. 3924)

Situació- Zona 5, a tocar de la zona 6.

Cotes-3,10 msnm; 1,04 msnm.

Descripció- Pou de planta circular de 1,20 m de diàmetre i cos cilíndric, que si bé continuava més avall de la cota 1,04 msnm, per qüestions de seguretat l'excavació manual es va aturar a la cota dels 1,04 msnm i es va continuar mecànicament. L'amortització d'aquest pou s'ha identificat amb la ue 5489, estrat d'argila de color marró documentat des de la cota dels 2,95 msnm.

Datació- En relació a la datació de l'amortització d'aquest pou, cal assenyalar que el material no acaba de ser determinant. Tanmateix, la presència de ceràmica comuna tant de cocció oxidada (entre la qual hi trobem una nansa de cinta) com reduïda, així com un disc de terra cuita, així com l'absència total tant de terra sigil·lada com de materials vidrats i pises, fa que pensem que aquests

pou degué funcionar en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 5493

Estrats- 5493

Situació- Zona 5, al sector A.

Cotes- 3,12 msnm; 0,00 msnm.

Descripció- Pou de planta circular i cos cilíndric, amortitzat per l'ue 5494 que ha estat documentada des de la cota dels 3,12 msnm fins a la dels 0,02 msnm, cota a la qual s'ha documentat la presència d'aigua, la qual baixava fins a la cota dels -0,5 msnm.

Datació- L'estrat d'amortització d'aquest pou no ha aportat cap material. Tanmateix, possiblement hem de relacionar aquest pou en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 5495⁴⁵

Retall- 5495

Estrats- 5497 (fotografia núm. 3927).

Situació- Zona 5, al sector A.

Cotes- 3,06 msnm; 1,96 msnm (final de l'excavació manual), el final del pou es situa al nivell freàtic.

Descripció- Pou de planta circular de 1,20 m de diàmetre i cos cilíndric, amb forats als costats per facilitar l'accés, documentat des de la cota del 3,06 fins a la dels 1,96 msnm, cota on s'ha interromput l'excavació manual per qüestions de seguretat i es va excavar mecànicament. L'amortització d'aquest pou correspon a l'ue 5497, estrat d'argila de color marró, documentat des de la cota dels 2,97 msnm.

⁴⁵ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-338.

Datació- El material documentat a l'ue 5497 es limita a uns pocs fragments de ceràmica comuna tant de cuita oxidada, en algun cas amb engalba blanca, com de cuita reduïda. Si bé aquest material no ens permet precisar massa la cronologia d'aquest pou, tanmateix creiem que el moment de funcionament d'aquest pou s'ha de situar en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 5496⁴⁶

Estrats- 5498 (fotografia núm. 3928).

Situació- Zona 5, al sector A.

Cotes- 3,10 msnm; 1,48 msnm.

Descripció- Pou de planta circular i cos cilíndric, documentat des de la cota dels 3,10 msnm fins a la dels 1,48 msnm, on l'excavació, per qüestions de seguretat s'ha aturat. La seva amortització correspon a l'ue 5498, un estrat d'argila de color marró fosc.

Datació- En relació a la datació d'aquest pou, cal assenyalar que entre els materials que l'amortitzaven s'ha pogut documentar la presència de diferents fragments de terra sigil·lada, entre els quals trobem terra sigil·lada africana i terra sigil·lada Clara B, a més de ceràmica comuna, tant de cuita oxidada com reduïda, ceràmica amb engalba blanca, ceràmica comuna africana, i llàntia africana paleocristiana. Aquests materials ens suggereixen que aquest pou ja pogué estar en funcionament durant la fase III, tot i que no podem descartar la seva perdurabilitat durant aquesta fase IV, en un moment en que els materials esmentats ja es trobaven en desús.

Pou 5501

Pou 5501⁴⁷ (fotografia núm. 3942)

Estrats- 5499 i 5500 (fotografia núm. 3929).

Situació- Zona 5

⁴⁶ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-339.

⁴⁷ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-340.

Cotes- 3,44 msnm; 1,78 msnm.

Descripció- El pou ue 5501 es troba documentada des de la cota dels 3,44 msnm fins a la dels 1,78 msnm, és a dir que no arriba al nivell freàtic, però el fet que a les seves parets es documentin els característics forats dels pous, fa que ens inclinem a interpretar aquest retall com a pou i no pas com a sitja. Tot i això, cal indicar que en aquest cas no es documenta el petit retall al fons, tant habitual en el cas dels pous que recullen la pluja, i que serveix per la neteja dels esmentats pous. La seva amortització correspon a un estrat de sorra documentat des de la cota dels 3,44 msnm fins a la dels 2,17-1,84 que correspon a la ue 5499, sota la qual es documenta un segon estrat (ue 5500) d'argila compacta de color marró.

Datació- A l'amortització d'aquest pou només s'ha documentat la presència d'uns pocs fragments d'ímbrex a l'ue 5500, mentre que a l'ue 5499 res. Tanmateix som del parer que aquest pou s'ha de situar en el context d'aquesta fase IV, sense descartar la seva possible datació en el marc de la fase III.

Pou 5502 (=5625)

Pou 5502 (=5625) (fotografies núm. 4101, 4102 i 4103,D-44)

Estrats- 5618 (fotografia núm. 4092)

Situació- Zona 5, just a sota del mur que tancava les 11 tendes del convent de Santa Caterina.

Cotes- 3,27 msnm; 0,07 msnm.

Descripció- Aquest pou es veié força afectat per les darreres construccions del convent de Santa Caterina, realitzades cap al 1830, quedant just a sota dels fonaments que tancaven les 11 tendes del darrer moment conventual i que tractarem al seu apartat corresponent (Fase VI f). Aquest pou és de planta circular i cos cilíndric, i es troba amortitzat per l'ue 5618, un estrat d'argila marró fosc, en algun cas amb tons tendents al negrós. Aquest estrat va ser rebaixat manualment fins a la cota dels 2,53 msnm, i a partir d'aquí a màquina per qüestions de seguretat.

Datació- El material aparegut és escàs i poc significatiu, havent-se documentat alguna fragment de ceràmica comuna de cuita oxidada i algun fragment d'imbrex. Tanmateix creiem que el moment de funcionament d'aquest pou s'ha de situar en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 5503

Retall 5503⁴⁸ (fotografies núm. 3930 i 3931)

Estrats- 5514 (fotografia núm. 3947)

Situació- Zona 5, a tocar de la zona 6

Cotes- 3,30 msnm; 1,72 msnm (final de l'excavació manual), la seva cota final s'ha de situar al nivell freàtic.

Descripció- Pou de planta circular de 1,70 m de diàmetre i cos cilíndric, documentat des de la cota dels 3,30 msnm fins a la dels 1,72. En aquesta cota s'ha interromput l'excavació manual per qüestions de seguretat i s'ha rebaixat mecànicament. La seva amortització correspon a l'estrat d'argila marró ue 5514, documentat des de la cota dels 3,18 msnm.

Datació- L'amortització d'aquest pou ha aportat ceràmica paleocristiana grisa, ceràmica comuna, tant de cuita oxidada com reduïda, algun fragment decorat amb línies incises, i un fragment de ceràmica islàmica decorada en verd i manganès. Aquests materials ens porten a situar l'amortització d'aquest pou, possiblement cap al segle X dC.

Pou 5631

Retall 5631⁴⁹ (fotografies núm. 4112 i 4113, i D- 47)

Estrats- 5627 (fotografia núm. 4107).

Situació- Zona 5

Cotes- 3,76 msnm; 2,72 msnm (cota fins on s'ha excavat manualment) i 0,15 msnm (cota final)

⁴⁸ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-341.

⁴⁹ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-349.

Descripció- Pou de planta circular i cos cilíndric, en el qual s'hi observen un seguit de forats a les seves parets amb la finalitat d'encaixar-hi alguna cosa. Aquest pou és amortitzat per l'ue 5627, un estrat d'argila de color marró documentat des de la cota dels 3,51-3,76. Cal indicar que és possible que aquest pou vingués de més amunt però la construcció dels fonaments d'unes edificacions del segle XIII han impedit constatar aquesta circumstància.

Datació- El moment de funcionament ve determinat per l'amortització ue 5627, on hi documentem uns pocs fragments de ceràmica comuna tant de cuita oxidada, en algun cas amb engalba blanca, com de cuita reduïda, i algun fragment d'ímbrex. Si bé aquest material no ens permet precisar massa la cronologia d'aquest pou, tanmateix creiem que el moment de funcionament d'aquest pou s'ha de situar en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 5637⁵⁰

Estrats- 5628 (fotografia núm. 4109), 5629 (fotografia núm. 4110) i 5630 (fotografia núm. 4111).

Situació- Zona 5

Cotes- 3,65 msnm; 2,32 msnm (cota fins on s'ha excavat manualment).

Descripció- Pou de planta circular i cos cilíndric, en el qual s'hi observen un seguit de forats a les seves parets amb la finalitat d'encaixar-hi alguna cosa. El pou 5637 talla l'ue 5636, i es troba sota la construcció dels fonaments d'unes edificacions del segle XIII, sota les quals documentem un seguit d'unitats estratigràfiques que amortitzen aquest pou. Entre aquestes trobem l'ue 5628, un estrat d'argila marró documentada a partir de la cota dels 3,65 msnm, i sota la qual documentem l'ue 5629, un altre estrat d'argila de color marró fosc, documentat des de les cotes dels 3,80-3,36 msnm fins a les dels 3,29 msnm, per tal d'acabar documentant l'ue 5630, un altre estrat d'argila marró, a partir dels 3,29 msnm i fins a la cota dels 2,32 msnm, cota fins on s'ha rebaixat manualment.

⁵⁰ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-350.

Datació- A l'ue 5628 no s'ha documentat cap mena de material. Per contra a l'ue 5629 s'ha documentat algun fragment de terra sigil·lada i a l'ue 5630, a més de sigil·lada, algun fragment de ceràmica comuna de cuita oxidada, entre la qual en trobem d'engalbada en blanc, ceràmica comuna de cuita reduïda i algun fragment d'ímbrex.

Pou 5638

Pou 5638⁵¹ (fotografies núm. 4114 i 4116)

Estrats- 5636 (fotografia núm. 4115) i 5639

Situació- Zona 5

Cotes- 3,46 msnm; 1,78 msnm (cota fins on s'ha rebaixat manualment), la seva cota final s'ha de situar al nivell freàtic.

Descripció- Pou de planta circular d'un metre de diàmetre i cos cilíndric, en el qual s'hi observen un seguit de forats a les seves parets amb la finalitat d'encaixar-hi alguna cosa. El pou 5638 es troba amortitzat per l'ue 5636, un estrat marró fosc, de textura compacta, i tallat per l'ue 5637. Cal indicar que a partir de la cota dels 2,50 msnm es constata la presència de paret caiguda. Amortitzant també aquest pou hi trobem l'ue 5639, sota l'ue 5636.

Datació- A l'ue 5639 no s'ha documentat cap mena de material. Per contra a l'ue 5636 s'ha documentat algun fragment de ceràmica comuna tant de cuita oxidada com reduïda. Tanmateix, creiem que el moment de funcionament d'aquest pou s'ha de situar en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 5651⁵²

Estrats- 5646 (fotografia núm. 4123) i 5647 (fotografia núm. 4124).

Situació- Zona 5

Cotes-3,98 msnm; -0,57 msnm.

⁵¹ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-350.

⁵² La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-351.

Descripció- Pou de planta circular de 1,10 m. de diàmetre i cos cilíndric, cobert per un estrat molt heterogeni de sorra, argila i runa (ue 5644), a la cota dels 3,98 msnm, documentem l'estrat ue 5646, de color marró, que amortitza la part superior del pou 5651. Aquest estrat arriba fins la cota del 2,79 al SO, la del 2,46 al centre, i la del 2,69 msnm al NE. En aquestes cotes s'inicia un segon estrat, ue 5647, de color ocre que s'ennegreix a partir de la cota dels 0,30 msnm i a la de -0,57 surt una placa de carbonats. El pou 5651 es troba excavat en una argila de color vermellós que es troba arreu del jaciment i que en aquesta part s'identifica amb la ue 5650, la qual es troba a la cota dels 3,32 msnm justa a sobre del terra natural (ue 5999).

Datació- A l'ue 5647 no s'ha documentat cap mena de material. Per contra a l'ue 5646 s'ha documentat algun fragment de terra sigil·lada, així com de ceràmica comuna tant de cuita oxidada com reduïda, i algun fragment de ceràmica africana. Tanmateix, creiem que el moment de funcionament d'aquest pou s'ha de situar en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 5655

Retall 5655⁵³ (fotografia núm. 4127)

Estrats- 5652 (fotografia núm. 4125) i 5653⁵⁴ (fotografia núm. 4126).

Situació- Zona 5

Cotes- 4,50 msnm; 0,10 msnm.

Descripció- Pou de planta circular de 1,10 m. de diàmetre i cos cilíndric. El pou 5655 es troba amortitzat per les ue 5652, estrat format per blocs de pedra, i 5653, estrat d'argila marró.

Datació- El moment de funcionament d'aquest pou s'ha de situar, possiblement en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC, tot i que cal assenyalar que la seva amortització no ens ha aportat materials.

⁵³ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-353.

⁵⁴ La planimetria associada a aquest, correspon a D-352.

Pou 6989

Retall 6989⁵⁵ (fotografia núm. 4582)

Estrats- 6985 (fotografia núm. 4577)

Situació- Zona 6, al sector B.

Cotes- 3,12 msnm; inferior a 1,62 msnm.

Descripció- Pou de planta circular de 1 metre de diàmetre i cos cilíndric, en el qual s'hi observen un seguit de forats a les seves parets amb la finalitat d'encaixar-hi alguna cosa. El pou 6989 es troba amortitzat per l'ue 6985, un estrat d'argila marró, documentat des de la cota dels 3,14 msnm. Cal assenyalar que l'excavació manual d'aquest pou es va fer fins a la cota del 1,62 msnm, a partir d'aquesta cota es procedí, per qüestions de seguretat, al seu rebaix mecànic.

Datació- A l'estrat d'amortització s'hi documenta la presència d'algun fragment de terra sigil·lada, així com de ceràmica comuna, tant de cuita oxidada, algun fragment amb engalba blanca, com de cuita reduïda. El moment de funcionament d'aquest pou s'ha de situar, possiblement en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 6990⁵⁶

Estrats- 6986 (fotografia núm. 4579) i 10006 (fotografia núm. 4593).

Situació- Zona 6, al sector B.

Cotes- 3,10 msnm; inferior a 1,35 msnm.

Descripció- Pou de planta circular de 1,50m. de diàmetre i cos cilíndric. El pou 6990 es troba amortitzat per les ue 6986, un estrat d'argila marró, documentat des de la cota dels 3,08 msnm, i per 10006, un altre estrat d'argila marró, documentat a partir de les cotes dels 2,71 i 2,33 msnm. Cal assenyalar que

⁵⁵ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-360.

⁵⁶ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-361.

l'excavació manual d'aquest pou es va fer fins a la cota del 1,35 msnm, a partir d'aquesta cota es procedí, per qüestions de seguretat, al seu rebaix mecànic.

Datació- A l'estrat d'amortització 6986 s'hi documenta la presència d'algun fragment de terra sigil·lada, així com de ceràmica comuna, tant de cuita oxidada, com de cuita reduïda. El moment de funcionament d'aquest pou s'ha de situar, possiblement en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 6991

Retall 6991⁵⁷ (fotografia núm. 4584)

Estrats- 6987 (fotografia núm. 4580)

Situació- Zona 6, al sector B.

Cotes- 3,21 msnm; 0,26 msnm.

Descripció- Pou de planta circular de 1,40 m. de diàmetre i cos cilíndric, en el qual s'hi observen un seguit de forats a les seves parets amb la finalitat d'encaixar-hi alguna cosa. El pou 6990 es troba amortitzat per l'ue 6987, un estrat de sorra de platja, documentat des de la cota dels 3,07 msnm.

Datació- L'estrat d'amortització d'aquest pou ha aportat com a materials fragments de ceràmica comuna, tant de cuita oxidada, entre la qual n'hi ha que porta engalba blanca, com de cuita reduïda, un perfil sencer d'una forma amb abocador, i un arrencament de nansa de ceràmica acurada de cuita mixta i vidrada en melat. Aquests materials i el context estratigràfic on apareix aquest pou ens fan situar el moment de funcionament d'aquest pou, possiblement a l'entorn del segle X dC.

Pou 6992⁵⁸

Estrats- 6988 (fotografia núm. 4581) i 10001 (fotografia núm. 4587).

Situació- Zona 6, al sector B

⁵⁷ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-362

⁵⁸ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-363.

Cotes- 3,04 msnm; inferior a 1,36 msnm.

Descripció- Pou de planta circular de 90 cm. de diàmetre i cos cilíndric, en el qual s'hi observen un seguit de forats a les seves parets amb la finalitat d'encaixar-hi alguna cosa. El pou 6990 es troba amortitzat per l'ue 6988, un estrat d'argila marró fosc, documentat des de la cota dels 2,98 msnm, i per l'ue 10001, un altre estrat d'argila marró, documentat des de la cota dels 2,65 msnm. L'excavació manual d'aquest pou es va fer fins a la cota 1,36 msnm, a partir d'aquesta el rebaix es va fer mecànicament.

Datació- A l'ue 6988 s'hi documenta la presència de terra sigil·lada hispànica, de ceràmica comuna, tant de cuita oxidada com reduïda, i algun fragment tant d'ímbrex com de *tegula*. Pel que fa a l'ue 10001 s'hi documenta la presència de terra sigil·lada africana A, de comuna africana, de comuna de cuita oxidada, algun fragment amb engalba blanca, i comuna de cuita reduïda. El moment de funcionament d'aquest pou, tanmateix s'ha de situar, possiblement en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 6993⁵⁹

Estrats- 6998 (fotografia núm. 4585) i 10004 (fotografia núm. 4590).

Situació- Zona 6, al sector B.

Cotes- 3,10 msnm; inferior a 1,26 msnm.

Descripció- Pou de planta circular de 1 metre de diàmetre i cos cilíndric, en el qual s'hi observen un seguit de forats a les seves parets amb la finalitat d'encaixar-hi alguna cosa. El pou 6993 es troba amortitzat per l'ue 6998, un estrat d'argila marró fosc, documentat des de la cota dels 3,05 msnm, i per l'ue 10004, un altre estrat d'argila vermella, documentat des de la cota dels 2,30 msnm. L'excavació manual d'aquest pou es va fer fins a la cota 1,26 msnm, a partir d'aquesta el rebaix es va fer mecànicament.

Datació- El moment de funcionament d'aquest pou, tot i l'absència de material procedent de l'ue 6998, ve determinat per l'altre estrat que amortitza aquest pou: 10004. En aquest hi trobem terra sigil·lada africana, ceràmica comuna de

⁵⁹ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-364.

cocció oxidada, així com de cocció reduïda, entre els quals hi trobem fragments en decoracions incises dibuixant generalment línies, a vegades combinades amb petits meandres. L'amortització d'aquest pou s'ha de situar, possiblement en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 6994⁶⁰

Estrats- 10000 (fotografia núm. 4586) i 10005 (fotografies núm. 4591 i 4592)

Situació- Zona 6, al sector B.

Cotes- 3,04 msnm; inferior a 1,20 msnm.

Descripció- Pou de planta circular de un metre de diàmetre i cos cilíndric, en el qual s'hi observen un seguit de forats a les seves parets amb la finalitat d'encaixar-hi alguna cosa. El pou 6993 es troba amortitzat per l'ue 10000, un estrat d'argila marró fosc, documentat des de la cota dels 2,99 msnm, i per l'ue 10005, un altre estrat d'argila vermella, documentat des de la cota dels 2,53 msnm. L'excavació manual d'aquest pou es va fer fins a la cota 1,20 msnm, a partir d'aquesta el rebaix es va fer mecànicament.

Datació- A l'ue 10000 s'hi documenta algun fragment de terra sigil·lada a més de ceràmica comuna de cuita oxidada, la qual pot tenir una engalba blanca, i ceràmica comuna de cuita reduïda, a més d'algun fragment de *tegula*. Pel que fa a l'ue 10005 s'hi documenta ceràmica comuna de cuita oxidada, la qual pot tenir una engalba blanca, i ceràmica comuna de cuita reduïda. L'amortització d'aquest pou, tanmateix, s'ha de situar, possiblement en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

⁶⁰ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-365.

Pou 6995⁶¹

Estrats- 10031 (fotografia núm. 4618), 10033 (fotografia núm. 4619), 10034 (fotografia núm. 4620)

Situació- Zona 6, al sector B.

Cotes- 2,95 msnm; 0,10 msnm.

Descripció- Retall de planta circular de 90 cm. de diàmetre i cos cilíndric, el qual ha estat identificat amb un pou. Aquest es troba amortitzat pels estrats ue 10031 que té la cota inferior als 1,95 msnm, on apareix l'estrat ue 10033, consistent en una concentració de pedres. L'ue 10033 arriba fins a la cota dels 1,70 msnm, on apareix un altre estrat, ue 10034.

Datació- A l'amortització d'aquest pou hi documentem la presència de ceràmica comuna, tant de cuita oxidada com reduïda, comuna amb engalba blanca, terra sigil·lada africana, àmfora tarraconense, bronze, ímbrex, fauna i malacofauna, a l'ue 10031; ceràmica comuna, tant de cuita oxidada com reduïda, àmfora i ímbrex, a l'ue 10033; i ceràmica comuna de cuita oxidada i àmfora a l'ue10034. Sense descartar que funcionés durant la fase III, creiem que aquest pou correspongui en aquesta fase IV del jaciment.

Pou 6996⁶²

Estrats- 10002 (fotografia núm. 4588)

Situació- Zona 6, al sector B.

Cotes- 3,07 msnm; inferior a 1,43 msnm.

Descripció- Pou de planta circular de 1,10 m. de diàmetre i cos cilíndric, en el qual s'hi observen un seguit de forats a les seves parets amb la finalitat d'encaixar-hi alguna cosa. El pou 6996 es troba amortitzat per l'ue 10002, un estrat d'argila marró fosc, documentat des de la cota dels 3,01 msnm. L'excavació manual d'aquest pou es va fer fins a la cota 1,43 msnm, a partir d'aquesta el rebaix es va fer mecànicament.

Datació- A l'ue 10002 s'hi documenta la presència de *tegula*, ímbrex, llàntia, terra sigil·lada africana, ceràmica comuna de cocció oxidada, entre la qual n'hi

⁶¹ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-365.

⁶² La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-367.

ha que té engalba blanca, ceràmica de cocció reduïda, comuna africana, i àmfora tarraconense. L'amortització d'aquest pou, tanmateix, s'ha de situar, possiblement en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 6997⁶³

Estrats-10003 (fotografia núm. 4589)

Cotes- 3,18 msnm; inferior a 1,19 msnm.

Descripció- Pou de planta circular de 1,10 m. de diàmetre i cos cilíndric, en el qual s'hi observen un seguit de forats a les seves parets amb la finalitat d'encaixar-hi alguna cosa. El pou 6996 es troba amortitzat per l'ue 10003, un estrat d'argila marró fosc, documentat des de la cota dels 3,15 msnm. L'excavació manual d'aquest pou es va fer fins a la cota 1,19 msnm, a partir d'aquesta el rebaix es va fer mecànicament.

Datació- A l'ue 10003 s'hi documenta fragments de *tegula*, *dollia*, ímbrex, àmfora, ceràmica comuna de cocció oxidada, algun fragment amb engalba vermella, i ceràmica de cocció reduïda. L'amortització d'aquest pou, tanmateix, s'ha de situar, possiblement en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 7196

Retall -7196 (fotografies 4702 i 4754. D-378)

Estrat-7197

Cotes- Es situa entre les 3,40 msnm i el 0 msnm

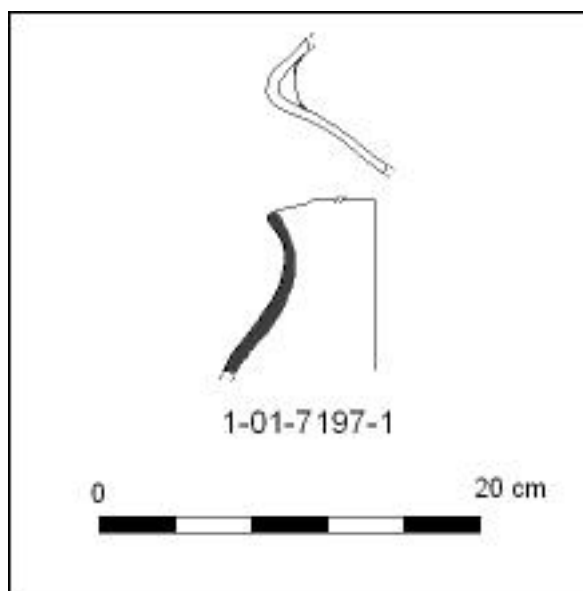
⁶³ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-368.

⁶⁸ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-327.

Descripció- Retall de planta circular irregular d'un 1,20 m. de diàmetre. Presenta unes parets gairebé rectes encara que en alguns punts s'eixampla una mica, potser per algunes esllavissades de la paret. A les parets NO i SE es localitzen una sèrie de forats disposats en sengles files, els forats de petita mida (uns 15 cm de diàmetre) es situen enfrontats i a una distància d'uns trenta cm. Aquests forats serien utilitzats per facilitar l'accés al pou, possiblement al moment de la seva excavació

Situat a la zona propera amb la zona 4 al sector més oriental.

Datació- Malauradament només s'ha localitzat material romà residual i algun fragment de difícil adscripció temporal, malgrat això per la seva situació i materials s'hauria de situar dins d'un moment alt medieval, dins dels materials més significatius podem veure la peça representada a continuació i que es situa al catàleg a la làmina 22.

Pou 7198

Retall- 7198 (fotografies- 1636, 4737, 4738, 4739, 4748, 4754, 4755. D-14 i D-379)

Estrat- 7199

Cotes- 4,20- 0,10msnm

Descripció- Pou d'extracció d'aigua de forma rodona d e 1,20 de diàmetre i parets rectes. Presenta dues filades de forats enfrontades a banda i banda del pou per facilitar l'accés.

Està excavat bàsicament al terreny natural fins a arribar a la cota del nivell freàtic.

Datació- Es situa al límit SE de la zona 7. Esta amortitzat per l'estrat 7199 (format per argila i sorra), datat amb materials romans (àmfora sense forma i elements constructius) i ceràmiques comunes que no permeten concretar una cronologia exacta, però que s'hauria de situar entre el final de la necròpolis i l'inici de l'ocupació medieval.

Cronologia poc precisa

Pou 7606

Retall 7606 (fotografies 5084, 5085 i 5106. D-384 i D-385)

Estrat-7605

Cotes- entre 3,58 i 0 msnm

Descripció- Retall de planta circular de 1,70 m. de diàmetre, baixa excavat amb parets rectes fins assolir el nivell freàtic. Al costat oest presenta una filada de forats de mida petita (entre 10 i 15 cm) separats per una distancia d'uns 40 cm. , que facilitaríen l'accés al pou en el moment del seu rebaix.

Datació- S'ha recuperat poc material , bàsicament material romà molt rodat i ceràmiques grolleres de moment alt- medieval. En funció d'aquest materials i la seva situació i tipologia es pot situar en aquest moment

Fotografia núm 5106. Vista del pou.

Pou 7614

Retall- 7614 (fotografies núm. 5114 i 5115, D- 389)

Estrat- 7613

Cotes- localitzat entre 3,90 i 0,10 msnm

Descripció- Es situa al sector SE de la zona 7. Pou d'extracció d'aigua de planta circular d'uns 90 cm de diàmetre. Presenta unes parets rectes i als costats NO i SE es conserven sengles filades de forats de mida petita d'uns 15 cm de diàmetre exterior, en secció presenten una forma triangular, amb una base ampla i la part superior quasi inexistent. Els forats estan enfrontats per facilitar l'accés al pou. Els forats estan separats per una distància situada al voltant dels 50 cm.

No es va esgotar el rebliment arqueològic per necessitats de l'obra de construcció.

Està excavat bàsicament al terreny natural fins a arribar a la cota del nivell freàtic.

Datació- Esta amortitzat per l'estrat 7613 (format per argila i sorra), datat amb materials romans (àmfora sense forma i elements constructius) i ceràmiques comunes on una de les formes recuperades es podria identificar amb una sitra encara que el fragment no ho permet assegurar, aquesta dada ens permetria situar aquest pou al voltant del segle IX-X dC.

Pou 7616

Retall- 7616 (fotografies- 5517 i 5118. D-389)

Estrat -7615

Cotes- 3,80 – 0,005 msnm

Descripció- Pou d'extracció d'aigua de forma rodona d'un metre de diàmetre i parets rectes. Presenta alguns forats excavats a la paret però no són regulars, així mateix part de la paret s'havia després . No es va arribar fins al fons per necessitats de l'obra de construcció.

Està excavat bàsicament al terreny natural fins a arribar a la cota del nivell freàtic. Es situa a l'oest de l'anterior.

Datació- Esta amortitzat per l'estrat 7615 (format per argila i sorra), datat amb materials romans rodats i ceràmiques comunes que no permeten concretar una cronologia exacta, però que s'hauria de situar entre el final de la necròpolis i l'inici de l'ocupació medieval.

Pou 7618

Retall 7618 (fotografies-5119 i 5120. D-390)

Estrat-7617

Cotes- 3,40 msnm; 0 msnm.

Descripció- Pou d'extracció d'aigua de forma rodona irregular d'un 1,10 m. de diàmetre. Presenta unes parets rectes, encara que al costat oest s'han practicat petits forats d'uns 15 cm. de diàmetre que es situen un a sobre de l'altre, separats per una distancia d'uns 80-90 cm.

No es va arribar fins al fons per necessitats de l'obra de construcció.

Està excavat bàsicament al terreny natural fins a arribar a la cota del nivell freàtic. Es situa al sud dels dos anteriors.

Datació- Esta amortitzat per l'estrat 7617 (format per argila i sorra), datat amb materials romans rodats, bàsicament àmfora africana, no permet concretar una cronologia exacta, encara que per la seva tipologia i situació s'ha d situar dins d'aquest moment.

Pou 7620

Retall 7620 (fotografies- 5123 i 5124. D-391)

Estrat-7619

Cotes- 3,29 msnm; 0 msnm

Descripció- Pou d'extracció d'aigua de forma rodona d'un metre de diàmetre, es localitza a una cota de 3,29 i baixa fins a 0 msnm. Presenta alguns forats excavats a la parets però no són regulars.

No es va arribar fins al fons per necessitats de l'obra de construcció.

Està excavat bàsicament al terreny natural fins a arribar a la cota del nivell freàtic. Es situa entre 7614- 7616 i 7618.

Datació- Esta amortitzat per l'estrat 7619 (format per argila i sorra), dins el qual es van recuperar materials romans rodats, encara que per tipologia i situació s'ha de situar dins d'aquest apartat.

Pou 7622

Retall 7622 (Fotografies-5089 i 5125)

Estrat-7

Cotes- 4- 0,15 msnm

Descripció- Pou d'extracció d'aigua de forma rodona irregular de 1,05 m de diàmetre, es localitza a una cota de 4 i baixa fins a 0,15 msnm. Presenta alguns forats excavats a la parets però no són regulars. No es va arribar fins al fons per necessitats de l'obra de construcció.

Està excavat bàsicament al terreny natural fins a arribar a la cota del nivell freàtic.

Datació- Esta amortitzat per l'estrat 7621 (format per argila i sorra), on no s'han recuperat materials, però per tècnica i situació es situa dins d'aquesta fase.

Pou 7624

Retall 7624 (Fotografies- 5127, 5128, 5129, 5130 i 5131. D-49 i D-392)

Estrat-7623

Cotes-

Descripció- retall circular amb parets rectes i forats a aquests per facilitar l'accés . Diàmetre 1,20m. Cota entre 4,10 i 0,20

Datació- Amortitzat per l'estrat 7623.

Pou 7725

Retall 7725 (Fotografia-5260. D-91)

Estrat-7724

Cotes-

Descripció- Pou d'extracció d'aigua de forma rodona d'un metre de diàmetre, es localitza a una cota de 4,20 i baixa fins a 0,10 msnm. Presenta alguns forats

excavats a la paret però no són regulars, conserva parcialment una filada de carreus a la part superior.

Està excavat bàsicament al terreny natural fins a arribar a la cota del nivell freàtic.

Es situa a la zona de la sagristia de fase VI.

Datació- Esta amortitzat per l'estrat 7724 (format per argila i sorra), No s'han recuperat materials, però per tipologia i situació s'ha datat en aquest moment.

Pou 7793

Retall -7793 (Fotografies-5371 i 5372. D-91 i D-398)

Estrat-7792

Cotes- Situat entre els 4 i el 0 msnm

Descripció- Retall de planta circular amb un diàmetre màxim de 1,60 m. Des de la boca es va fent més estrat i als 3 metres agafa la seva amplada d'un metre aproximadament, baixant amb parets rectes fins al nivell freàtic. Als seus costats NO i SE es conserva sengles filades de forats de mida petita (uns 15 cm de diàmetre) que estan enfrontats i que tindrien com funció ajudar a la persona que els excavava.

Datació- Com altres pous d'aquest moment conserva molt poc material, concretament s'ha recuperat una vora d'àmfora Pascual 1 molt rodada, malgrat això per la seva tipologia i situació s'ha situat dins d'aquest apartat.

Pou 7811

Retall -7811(D-403)

Cotes- 4,90- 0 msnm

Descripció- Retall de forma circular d'un metre de diàmetre molt afectat per estructures posteriors, bàsicament la pantalla del mercat en construcció. Situat al nord de la uf romana 761.

Datació- No es va recuperar material però per situació i tipologia s'ha datat en aquest moment.

Pou 7813

Retall- 7813 (Fotografies- 5426, 5427 i 5429. D-51)

Estrat-7812

Cotes- 4,70- 0 msnm

Descripció- Retall de forma circular de 1 m. de diàmetre i parets rectes. Estava molt afectat per la pantalla de formigó.

Datació- No es va recuperar material però per situació i tipologia s'ha datat en aquest moment.

Pou 7844

Retall- 7844 (Fotografia 5451. D-98)

Estrat-7843

Cotes-. Cota entre 4,75 i 0,10 msnm

Descripció- Retall circular de 1,20 de diàmetre i i parets rectes, situat a la zona final del dormitori de la fase VIb

Datació- No s'han documentat materials, però s'ha situat dins aquesta fase per raons de tècnica i situació.

Pou 8363

Retall- 8363 (Fotografia-5659. D-409)

Estrat-8362

Cotes- entre 3,49 i 0 msnm

Descripció- Retall de planta circular de 1, 10 m. de diàmetre, presenta parets rectes fins arribar al nivell freàtic. Encara que algun fragment de paret s'ha després i li confereix certa irregularitat.

Datació- Com a la majoria dels pous documentats s'ha recuperat molt poc material i molt residual, bàsicament algun fragment d'àmfora romana, material constructiu i ossos. Per la seva situació i tipologia s'ha inclòs en aquest apartat i amb aquesta cronologia.

Pou 8365

Retall- 8365 (Fotografia-5651. D-410)

Estrat-8364

Cotes-3, 60- 0 msnm

Descripció- Retall de planta circular amb un diàmetre màxim de 2,20 m. A una cota de 1,60 m msnm, aproximadament, es fa més estret fins assolir un diàmetre de 1,50 i baixa dibuixant unes parets rectes i sense forats als costats fins al nivell freàtic.

Datació- Malgrat que només s'ha recuperat algun fragment molt escadusser de ceràmica romana com pot ser una vora d'àmfora africana molt rodada i algun fragment de ceràmica comuna indeterminada, per la seva tipologia i situació s'ha de situar en el moment que ens ocupa, la presència de material romà residual es normal a tots els moments del solar.

Pou 8538

Retall- 8538 (Fotografies-6035 i 6038. D-82)

Estrat-8537

Cotes-3,90-0,08 msnm

Descripció- Retall circular d'un metre vint de diàmetre, situat a la zona on després es situarà la cantonada del mur 8388. Està excavat al terreny natural fins a assolir els nivells freàtics.

Datació- no hi ha fitxa de materials

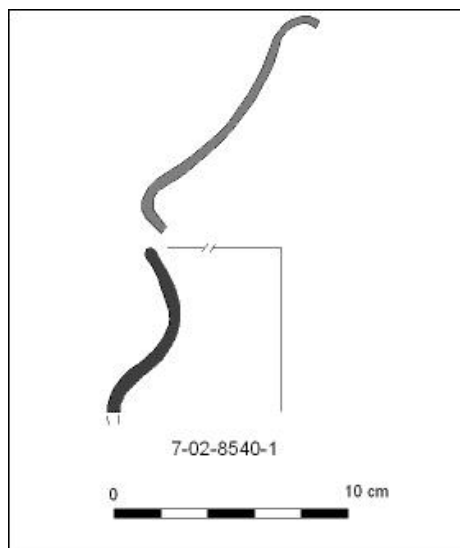
Pou 8541

Retall- 8541 (fotografia núm. 6038, D- 82)

Estrat-8540

Cotes- entre 3,50 i 0,10 msnm

Descripció- Retall de forma circular, amb un diàmetre de 1 metre i parets rectes. Està amortitzat per l'estrat 8540, on es va recuperar material residual d'època romana i ceràmica medieval, entre les diferents peces podem apuntar la presència d'una olla de quatre becs (1-01-8540-1; Làmina 75)

Pou 9014

Retall 9014⁶⁸ (fotografia núm. 3394 i D- 25)

Estrats- 9021, 9020 (=9049) (fotografia núm. 6081), 9050 (fotografia núm. 6082) i 9051 (fotografia núm. 6083).

Situació- Zona 3, a la zona nord-est.

Cotes- 3,96-2,97 msnm; inferior a 2,31 msnm.

Descripció- Retall de planta circular i secció cilíndrica cosa que ens permet interpretar aquest retall com a pou (ue 9014), i seccionat per la construcció del fonament d'un mur posterior, concretament de la nau de l'església, construïda al segle XIII, durant la fase VIa. Pel que fa a l'estratigrafia d'aquest pou, primerament hi trobem l'ue 9021, documentada des de la cota dels 3,03-2,95 fins a la dels 2,59-2,65 msnm en que es lliura a la ue 9020(=9049), que apareix a la cota del 2,99 com a punt més alt (part central) i a la del 2,65 msnm en els extrems. Aquesta ue és un estrat compacte d'argila de color marró clar, que desapareix a la cota dels 2,64-2,58 msnm al cobrir la ue 9050, la qual es compona d'argila compacte de color marró fosc i a la seva cota superior fa un xic de pendent essent el seu extrem NO més elevat que el SE. Cobert per l'ue 9050, trobem l'ue 9051, a partir de la cota dels 2,54-2,48 msnm, un estrat d'argila compacte amb uns colors verd i marró clar, i amb una cota superior

amb tendència a ser plana. Aquest estrat s'ha documentat fins a la cota dels 2,31 msnm, on s'ha interromput l'excavació d'aquest retall.

Datació- Els materials recollits en l'amortització d'aquest pou són els que tot seguit es relacionen: a l'ue 9021, fragments d'ímbrex, terra sigil·lada africana A, i àmfora tarraconense; a l'ue 9049, ceràmica comuna reduïda i terra sigil·lada africana C (s. III-IV dC); a l'ue 9050, ceràmica comuna romana, tant de cuïta oxidada com reduïda; i a l'ue 9051res. L'amortització d'aquest pou, tanmateix, s'ha de situar, possiblement en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 10019

Retall 10019⁶⁹ (fotografia núm. 4607)

Estrats- 10022 i 10024 (fotografia núm. 4609)

Situació- Zona 6, sector E

Cotes- 3,15 msnm; inferior a 1,65- 1,56 msnm.

Descripció- Pou de planta circular de 1,30 m. de diàmetre i cos cilíndric. El pou 10019 es troba amortitzat per l'ue 10022, un estrat d'argila marró fosc, documentat des de la cota dels 3,10 msnm, i per ue 10024, un estrat d'argila marró fosca i blocs de pedra, a partir de la cota dels 1,76-1,60 msnm. L'excavació manual d'aquest pou es va fer fins a la cota dels 1,65 msnm, a partir d'aquesta el rebaix es va fer mecànicament.

Datació- D'aquests estrats només es documentà la presència d'alguna dent. Tot i això, creiem que l'amortització d'aquest pou, s'ha de situar, possiblement, en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

⁶⁹ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-371.

Pou 10020⁷⁰

Estrats- 10025 (fotografia núm. 4610)

Situació- Zona 6, al sector D.

Cotes- 3,48-3,44 msnm; inferior a 1,56 msnm.

Descripció- Pou de planta circular d'un metre de diàmetre i cos cilíndric. El pou 10020 es troba amortitzat per l'ue 10025, un estrat d'argila marró fosc, documentat des de la cota dels 3,48 msnm. Presenta sengles rengleres de forats de petit diàmetre als costats est i oest, separats per una distància d'uns trenta cm, per facilitar l'accés al pou.

L'excavació manual d'aquest pou es va fer fins a la cota 1,56 msnm, a partir d'aquesta el rebaix es va fer mecànicament.

Datació- Tot i que no aparegué material en l'amortització d'aquest pou, s'ha de situar, possiblement, l'amortització d'aquest pou en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Pou 10021⁷¹

Retall 10021 (fotografia núm. 4606)

Estrats- 10014

Situació- Zona 6, al sector B.

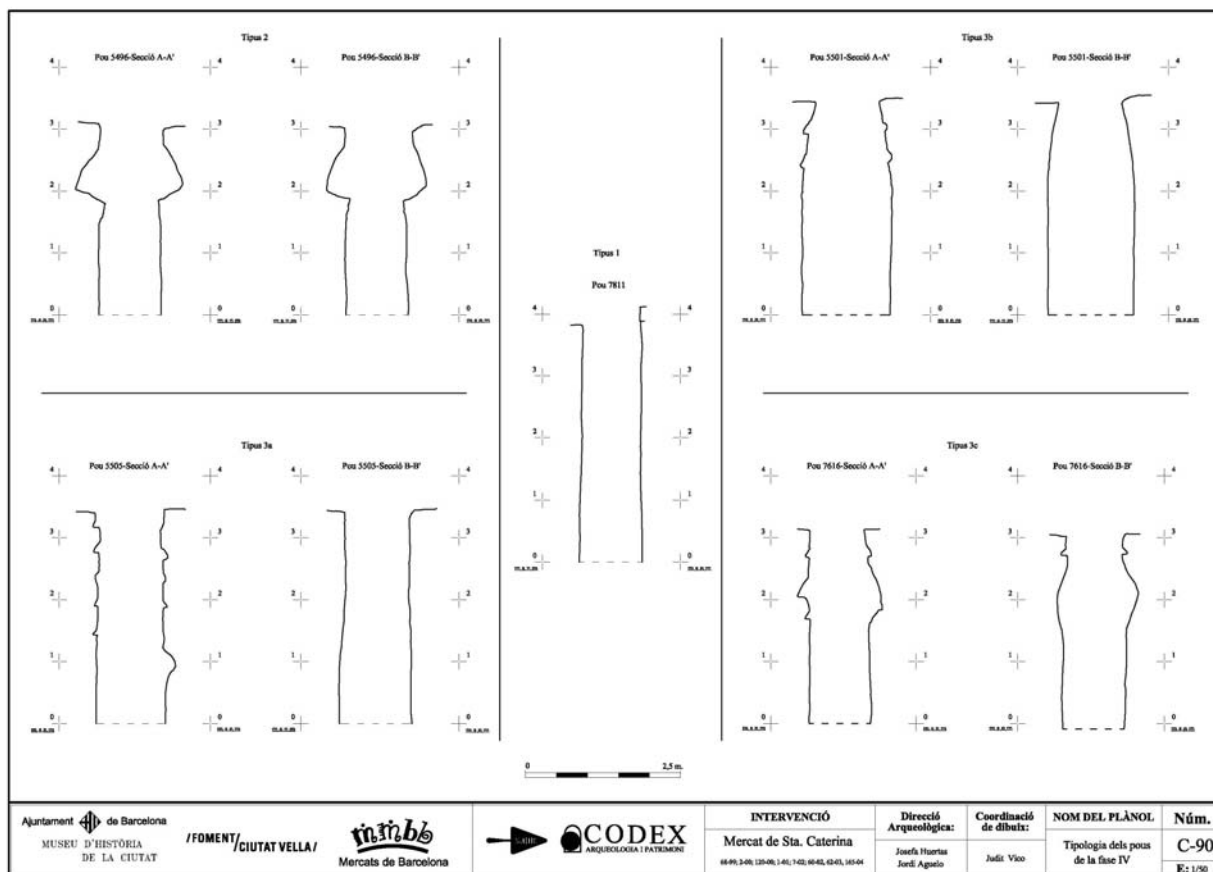
Cotes- 3,08 msnm; inferior a 2,08 msnm.

Descripció- Pou de planta circular d'uns 70 cm de diàmetre i cos cilíndric, en el qual s'hi observen un seguit de forats a les seves parets amb la finalitat d'encaixar-hi alguna cosa. El pou 10021 es troba amortitzat per l'ue 100014, un estrat d'argila marró fosc, documentat des de la cota dels 3,06 msnm. L'excavació manual d'aquest pou es va fer fins a la cota 2,08 msnm, a partir d'aquesta el rebaix es va fer mecànicament.

⁷⁰ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-372.

⁷¹ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-373.

Datació- L'amortització d'aquest pou s'ha limitat a aportar uns pocs fragments d'ímbrex i algun fragment de ceràmica comuna. Tot i això, s'ha de situar, possiblement, l'amortització d'aquest pou en el marc d'aquesta fase IV, és a dir, en un context d'entre el segle VI i el X dC, sense descartar la possibilitat de que ja hagués estat en funcionament durant la fase III, en un context del segle IV-VI dC.

Plànol C-90. Tipologia bàsica dels pous documentats.

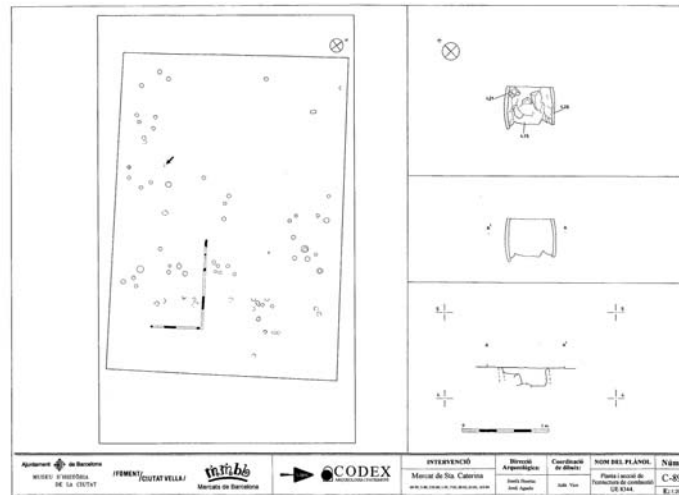
Estructura de combustió

Estructura-8344 (Fotografies 8638, 8639, 8640, 8641 i 8642. Planimetria- C-89, D-50 i D-405) Estrat-8341

Al límit meridional de la zona 8, s'ha documentat una estructura de combustió de petites dimensions. Aquesta està seccionada per estructures posteriors i es conserva parcialment. Conformava una petita cubeta de forma circular amb les

parets d'argila cremada i al seu interior s'han recollit restes de carbons i cendres i a un dels seus extrems es va localitzar una pedra.

La seva cota és de 4,17 msnm i està amortitzada per l'estrat 8341, on es va documentar la presència de ceràmiques amb acabat espatulat.

Plànol C-89. Planta i seccions de l'estructura.

Fotografia num.5640. Vista en planta.

Murs

Estructura- 3429 (fotografies núm. 518, 519, 2966, 2967 i 2968), 3431; Retall- 3430

Al centre de la zona 3, amb una orientació SO-NE, es documenta les restes d'un mur que estigué en funcionament en un moment anterior a l'edificació dels

temples medievals documentats al jaciment. Aquest mur (ue 3429-3431), construït dins la trinxera ue 3430, és parcialment destruït per diferents construccions de la fase VI, i forma un angle recte amb un altre mur (ue 3980-6659-6697) que es dirigeix cap al NO, és a dir cap a la zona 6 del jaciment. Aquest darrer mur és inutilitzat en el moment d'edificar l'església del segle XI dC, és a dir durant la fase V. Les cotes on es localitzen aquests murs deixen ben palès que són posteriors a les cotes de funcionament que es donaven contemporàniament a la necròpolis tardoantiga de la fase III. Tot això ens permet situar aquests murs dins aquesta fase IV.

Els murs en qüestió es conserven en les seves dues darreres filades, fets de pedres mitjanes, i sense utilitzar morter per lligar-les, únicament terra. No semblen pas relacionar-se amb grans edificacions sinó més aviat amb un tancat, potser de propietat.

Estructura- 3980, 6659 (fotografies núm. 1478) i 6697(fotografies núm. 1488).

Aquesta estructura correspon a un altre mur que des de la zona 3 es dirigeix cap a la zona 6, i per tant amb una orientació NO-SE. Les restes d'aquest mur estigueren també en funcionament en un moment anterior a l'edificació dels temples medievals documentats al jaciment, circumstància que es palesa pel fet que l'edificació de l'església de la fase V l'inutilitzà. Aquest mur funciona amb ue 3429-3431, amb el qual formaria un angle recte. Aquest mur ue 3980-6659-6697, al igual que ue 3429-3431, és parcialment destruït per diferents construccions de la fase VI, i també de la fase V, com hem indicat. El fet que aquest mur sigui inutilitzat en el moment d'edificar l'església del segle XI dC, és a dir durant la fase V, i el fet que les cotes on es localitzen aquests murs deixen ben palès que són posteriors a les cotes de funcionament que es donaven contemporàniament a la necròpolis tardoantiga de la fase III, ens porta a plantejar que aquests murs s'han de situar dins aquesta fase IV.

Al igual que el mur (ue 3429-3431), aquest mur es conserva en les seves dues darreres filades, fets de pedres mitjanes, i sense utilitzar morter per lligar-les, únicament terra. No semblen pas relacionar-se amb grans edificacions sinó més aviat amb un tancat, potser de propietat.

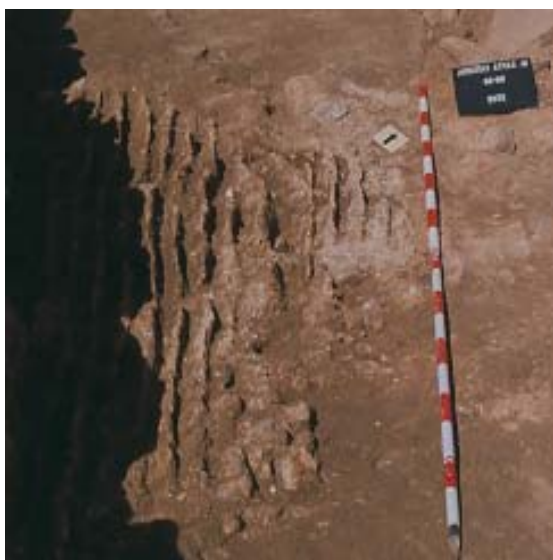
Paret de terra caiguda

Estructura- 3382⁷⁴ (fotografies núm. 510, 511, 512 i 513)-3381

Situació- A la zona 3, a l'espai que queda al nord-oest del mur que tanca l'església de la fase VIa, quedant a l'interior de l'espai d'aquesta, a l'alçada de la cripta que s'edificarà al segle XVIII, i al sud-est d'aquesta.

Descripció- A l'espai indicat, es documenta les restes d'una mena de tàpia caiguda, o potser millor, una estructura de terra, que possiblement es realitzà damunt d'un canyissat, el qual es degué retirar en el moment que l'estructura de terra s'havia assecat i endurit. La presència d'aquest canyissat podria explicar el fet que l'estructura en qüestió fes un seguit de línies (ue 3382), entre les quals es troba l'ue 3381, una argila fosca que hi ha entre les línies d'ue 3382.

Datació- El fet que a l'hora d'excavar aquesta estructura aparegués ceràmica espatulada, ens fa assignar un cronologia d'entre el segle IX i l' XI dC, motiu pel qual hem cregut convenient situar aquesta estructura en el marc d'aquesta fase IV del jaciment.

Fotografia 511. ue 3382

⁷⁴ La planimetria corresponent a aquesta estructura correspon a la identificació C-93, D-140..

Interpretació

Tot fa pensar, que l'activitat que s'hi desenvolupa té relació amb el conreu de la terra, potser més intensiu i de regadiu, ja que els pous estudiats no semblen tenir cap relació amb estructures d'habitació. Es tracta de pous senzills, d'aproximadament un metre de diàmetre, de planta circular i situats de forma aleatòria, tot i que hom observa més concentració de sitges en els extrems est i oest del solar, mentre que al centre hi són predominen els pous d'extracció d'aigua. Tot fa pensar en uns espais destinats a horts suburbans encara que és difícil d'establir si en una part o en la totalitat del solar, donat que, per exemple, la zona més septentrional no presenta perforacions i semblaria correspondre a una ocupació diferent de l'espai.

Totes aquestes restes s'amortitzen, principalment, entre els segles IX-X, tal com semblar indicar-ho la recuperació de materials ceràmics típics d'aquests moments com podrien ser les sitges (RIU 1998), algunes amb decoració impresa (BELTRAN DE HEREDIA;REVILLA 1999). Encara que molts d'aquests pous i sitges presenten materials romans residuals molt rodats, fet que dificulta la seva ubicació temporal, i podria portar a confusió si no fos pel context estratigràfic on es documenten.

Però com ja hem esmentat, aquesta data és la de l'amortització d'aquelles estructures, però quan s'ha de situar el seu inici? Tot i que aquesta és una qüestió interessant, no tenim prou dades per situar cronològicament aquest moment. Malgrat això, si que es poden apuntar una sèrie de qüestions que permeten apropar-nos a una cronologia relativa. Tant les sitges com els pous es distribueixen per tota la superfície del solar amb una major concentració a la meitat meridional, a la zona propera a l'actual carrer Colomines. Per aquesta raó, apuntem la possibilitat de situar el seu inici en un moment posterior a finals del segle VII dC. o inicis del segle VIII, en funció del moment de l'abandonament de la necròpolis i, entre d'altres raons, pel temps necessari per a que la seva memòria de lloc d'enterrament es perdi. La fi de la fase que ens ocupa també seria anterior a finals del X o inicis del segle XI quan es documenta una nova etapa de construccions al solar.

Però a que pot respondre aquest canvi d'ús de l'espai i perquè s'amortitza en aquest moment concret? Dèiem abans que aquesta és una etapa poc coneguda. Diverses circumstàncies van canviar el panorama sociopolític respecte a la fase anterior amb la progressiva desintegració del poder romà i un canvi cap a una societat més localista, a això hem d'afegir que a inicis del segle VIII, Barcelona passarà a mans andalusines, domini que es mantindrà fins a l'any 801.

Arqueològicament, la presència de sitges, retalls i pous d'aigua no permet afinar gaire cosa més, però sí ens permet concloure l'existència d'un canvi d'us de la terra i del seu sistema tradicional de conreu. En la zona de Santa Caterina, la transformació de l'agricultura extensiva i de secà d'arrels romanes en una possible zona d'horts podria explicar la presència d'intenses perforacions al sol.

Aquest fenomen no és exclusiu de la zona que ens ocupa i s'ha documentat a diferents sectors de la ciutat, dins i fora de muralles. Com a exemple de presència suburbial de perforacions podem citar la intervenció realitzada a l'any 1989, a l'avinguda de la Catedral (AADD,1992), on es van recuperar un gran nombre de sitges i pous amortitzats al mateix moment o, bé, en solars dels seus encontorns⁷⁵.

⁷⁵ És el cas de la intervenció realitzada a Capellans, 4 i Sagristans 2-6 per Jordi Nogues l'any 2004.

INDEX DEL VOLUM 2

6.5. FASE V.

Introducció general.....	pàg.4
Subfase Va.	
Introducció	pàg.6
Descripció de les restes.....	pàg.7
Subfase Vb	
Introducció.....	pàg. 18
Descripció de les restes.....	pàg.19
Subfase Vc	
Introducció.....	pàg.27
Descripció de les restes.....	pàg.28
Interpretació.....	pàg.41

6.6. FASE VI.

Introducció general.....	pàg.51
Subfase VIa	
Introducció.....	pàg.54
Descripció de les restes.....	pag.56
Subfase VIb	
Introducció.....	pàg.61
Descripció de les restes.....	pag.62
Subfase VIc	
Introducció.....	pàg.93
Descripció de les restes.....	pag.94
Subfase VI d	
Introducció.....	pàg.115
Descripció de les restes.....	pag.116
Subfase VIe	

Introducció.....	pàg.124
Descripció de les restes.....	pag.125
Subfase VI f	
Introducció.....	pàg.134
Descripció de les restes.....	pag.136
Subfase VI g	
Introducció.....	pàg.143
Descripció de les restes.....	pag.145
<u>Estudis específics</u>	
El circuit de l'aigua al convent.....	pàg.150
Les vaixelles del convent.....	pag.180
Mon funerari al convent (veure volums 3 i 4)	
Interpretació.....	pàg.187
 <u>6.7. FASE VII.</u>	
Introducció	pàg.201
Subfase VII a.	
Descripció de les restes.....	pàg.203
Subfase VII b.	
Descripció de les restes.....	pàg.212
Interpretació.....	pàg.214
7. Interpretació i consideracions finals	
Interpretació general.....	pàg.217
Consideracions finals.....	pàg.228
 8. Bibliografia.....	pàg.231

6.5.FASE V

El cenobi i les primeres fases d'urbanització
medieval

Fase V (segle XI- mitjans segle XIII)

Introducció general de la fase

En aquest moment es situen les primeres construccions documentades del moment medieval, en un primer moment a la zona central del solar, a l'oest de les restes de la necròpolis de la antiguitat tardana.

Així, durant aquesta fase V, emmarcada en un arc cronològic que va d'un moment imprecís del segle XI, fins a mitjans del segle XIII, es construiran un seguit d'edificacions que ocuparan bona part del solar objecte d'aquesta recerca arqueològica. Entre aquestes construccions, de les quals tractarem tot seguit, tant per tipologia de plantes, com per la diferent orientació de les edificacions documentades, podem assenyalar la diferència funcional dels diferents espais constatats, amés d'un seguit de canvis en l'organització de la propietat en aquest sector de la ciutat.

Així, d'una banda, constatem la presència d'un seguit d'espais que creiem identificar amb un conjunt conventual, relacionat amb un edifici principal que s'ha identificat com un lloc de culte religiós, concretament amb una església, que per tal de no induir a malentesos, convencionalment l'anomenarem *capella*, a fi i efecte de diferenciar-la de l'església de major grandària que es construirà, més endavant, a la Fase VI.

D'una altra banda, constatem la presència d'uns altres espais que creiem que corresponen a habitatges suburbials de la Barcelona alt-medieval, cosa que vindria a confirmar a nivell arqueològic allò que la documentació de finals del segle XII i principis del segle XIII recollida a la tesina de Rosa Maria Andrés ja permetia assenyalar, és a dir, que al menys, des del segle XII, sinó abans, ja hi havia hagut un procés d'urbanització, en aquesta àrea de fora muralles.

A més, l'estudi de les relacions físiques entre les diferents estructures documentades ha permès establir com aquestes es realitzaren per etapes,

reorganitzant, en ocasions, la distribució de l'espai, així com construint nous espais (també, en ocasions, previ enderroc dels anteriors), però sense plantejar en cap moment un nou projecte edificatori. Tot això ens permet assenyalar la vitalitat constructiva en aquest solar en el moment de donar-se aquesta fase V d'ocupació, la qual, en els seus darrers anys, coincidirà amb els primers anys de residència en aquest solar per part dels frares de l'Orde de Predicadors, també coneguts com a dominics o dominicans, i que inicialment, en els primers anys, tot i adaptar les estructures preexistents a les seves necessitats, i de construir-ne de noves, no transformaran l'organització de l'espai que els precedí. Aquesta transformació però, no tardarà masses anys en produir-se, però ja serà a la fase VI del jaciment .

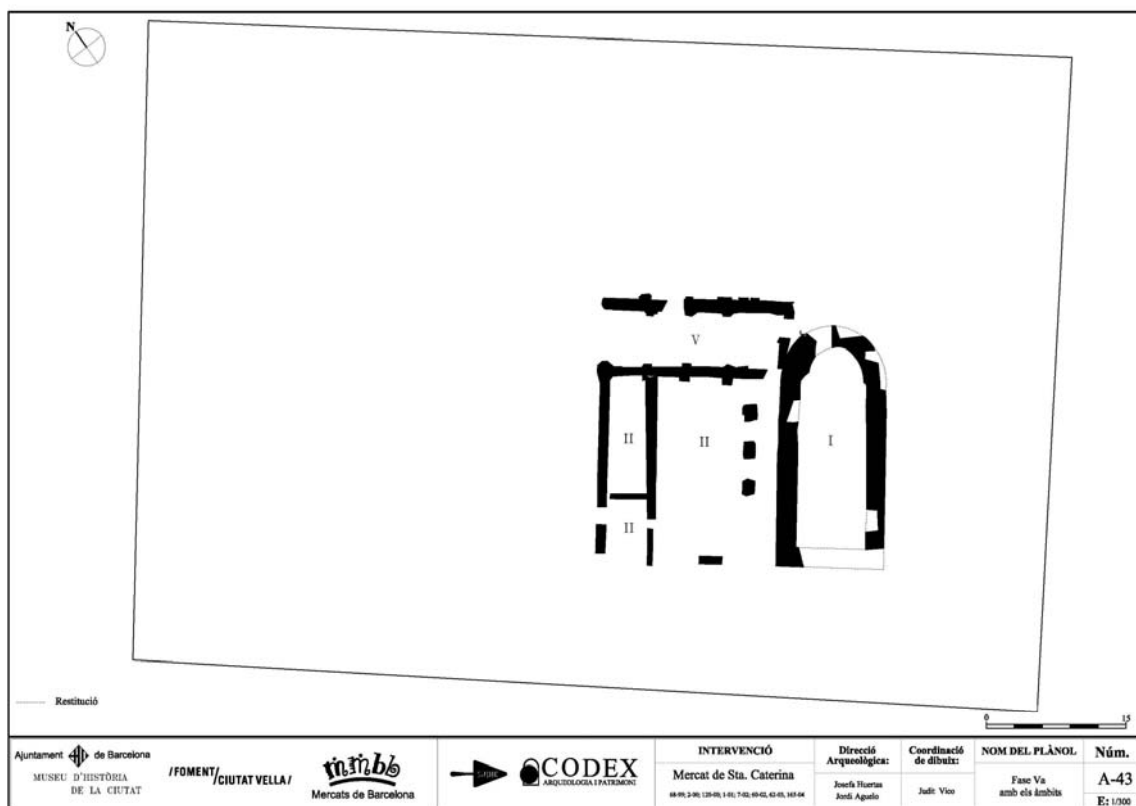
Finalment, abans de passar a tractar de les diferents estructures d'aquesta fase V, cal advertir que per tal de facilitar la localització de les diferents construccions, s'ha optat per numerar-les de dues formes diferents: d'una banda les associades amb la capella com a àmbits i un número romà a continuació; i d'una altra les no associades inicialment amb la capella que estan identificades amb un número àrab. Si es coneix la seva funcionalitat, o possible funcionalitat, cal dir que aquesta s'ha indicat entre parèntesis, per tal de fer més entenedora l'explicació.

També cal assenyalar, abans de continuar, que l'explicació d'aquesta Fase V es farà a partir de les tres Subfases distingides, on en cada una d'elles es farà una breu introducció, la descripció de les restes, dels materials, i la interpretació corresponent. Així, cal indicar que en aquesta Fase V s'han distingit tres Subfases, la primera, anomenada "Subfase Va", correspon a l'edificació d'un petit convent, en una zona aparentment encara sense urbanitzar; la segona, anomenada "Subfase Vb", correspon al procés d'urbanització d'aquesta àrea fora muralles; i la tercera, anomenada "Subfase Vc", correspon a l'adaptació que els frares dominicans varen fer d'aquelles "capella i cases" de la que la historiografia ens parla, i segons la qual van rebre en 1223 els dominicans, els quals adequaren a llurs necessitats.

Subfase Va: El convent (segle XI-XII)

Introducció

La Subfase Va correspon als orígens d'un conjunt conventual, datable del segle XI dC. Aquest es troba a la zona central del jaciment, a tocar de les estructures de la Fase III, però curiosament sembla respectar l'emplaçament de la necròpolis, així com de les diferents construccions associades. També en relació en aquest conjunt conventual, s'ha d'assenyalar que s'ha recuperat la totalitat de la seva planta, documentant-se, arqueològicament, a nivell de fonaments, i integrat per una església, i diferents espais annexes, distribuïts al seu costat septentrional.

Plànol A-43. àmbits de la fase Va

Descripció de les restes¹

Àmbit I (Capella)

L'àmbit I s'identifica amb un espai delimitat per diferents fonaments, d'uns dos metres d'amplada, els quals defineixen una edificació que en planta forma un rectangle, ue 4007 (fotografia núm. 804, 806, 3040, 3523. D-15), amb una orientació nord-est/sud-oest, tenint el seu extrem nord-est arrodonit, ue 4092 (fotografia núm.830, 831, 3512; Alçat B-16) i 4290 (fotografia núm. 3516. Alçat D-469) , és a dir, semicircular, lleugerament ultrapassat, en el seu cantó nord-est, el qual ha estat interpretat com un absis. Pel que fa al seu límit sud-oest, és a dir, la línia de façana, aquest no ens ha arribat, tot i que, cal assenyalar que, en els fonaments de l'angle oest, s'observa un gir cap a l'angle sud, circumstància que ens permet establir per on anava la línia de fonaments que delimitava aquest costat. L'edificació resultant d'aquesta descripció, ha estat interpretada com una església d'una sola nau, d'uns 25 metres de llargada per 11 metres d'amplada, amb l'absis semicircular, lleugerament ultrapassat, al nord-est, i els peus al sud-oest. A nivell de mides interiors, aquest edifici fa 21 metres de llargada per 8 d'amplada, d'on resulta una superfície útil d'uns 168 m².

Fotografia núm. 6854. Amb la capella a la dreta.

Aquesta edificació, en el moment de la intervenció arqueològica, es conservava bàsicament a nivell de fonaments, documentant-se part dels murs, la base de

¹ Plànols de fase : A-41,42 i 43

fonament d'aquests, i una preparació del terreny, realitzada a l'interior de la trinxera de fonamentació, molt possiblement amb la finalitat d'igualar la consistència del sòl on s'havia de construir aquesta edificació.

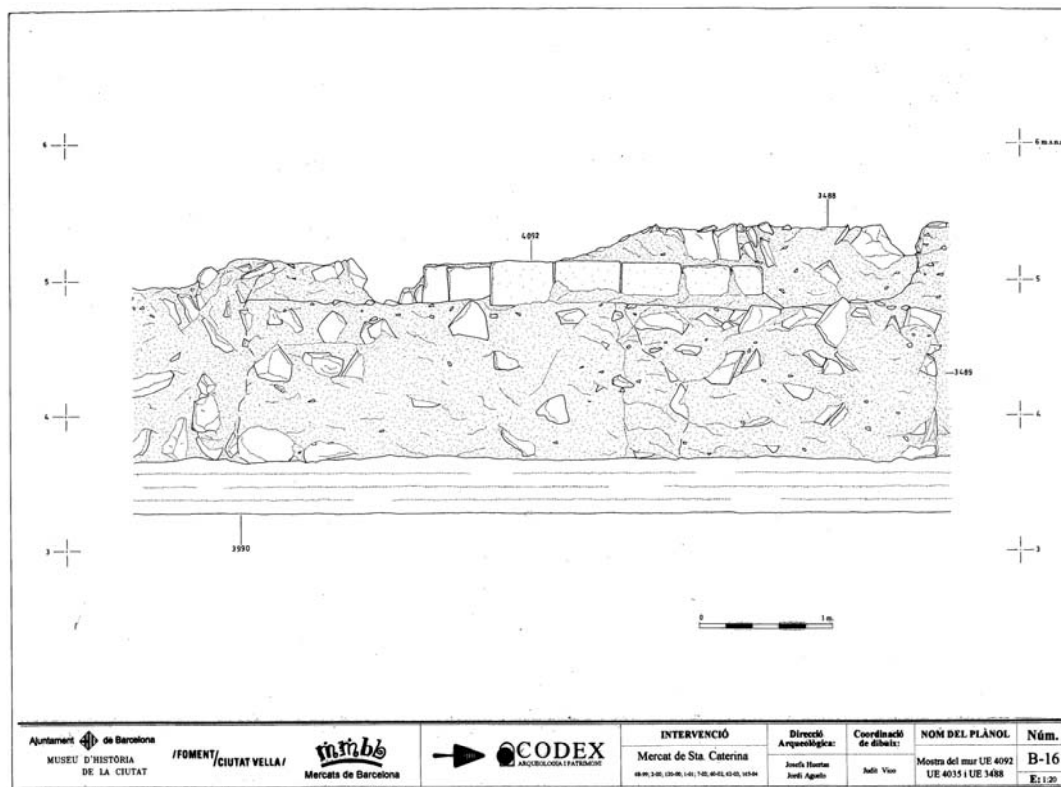
Així, a partir de la cota dels 5,11-4,80 msnm, s'ha pogut documentar, bàsicament, el nucli del mur de fonament que delimitava aquest espai, ja que els carreus que formaven part dels seus paraments interior i exterior havien desaparegut, tal i com ho palesen diferents improntes deixades per carreus que no ens han arribat. De fet, només s'han conservat fins al moment de la intervenció arqueològica, una totalitat de 10 carreus a la part interna (ue 4092) i 4 a la part externa (ue 4290) de la zona de l'inici de l'absis, al seu costat nord. Aquests carreus tenen mides diferents, documentant-ne de 35-36 x 15 x 20 cm, i un segon tipus de 23 x 15 x 20 cm. Aquesta circumstància ens permet assenyalar que el mur (ue 3488, fotografies núm. 522 i 523) que delimitava aquest àmbit tenia carreus a les cares vistes i un nucli de morter de calç de tonalitat blanquinosa amb pedres sense treballar, fet seguint la tècnica de l'encofrat perdut.

fotografia núm. 3522. Vista dels carreus de l'absis.

Pel que fa al sistema de fonamentació d'aquesta edificació, aquest és integrat per dues parts: el fonament i una preparació del terreny, realitzada a l'interior de la trinxera de fonamentació. La base de fonament (ue 3489, fotografies núm. 522 i 523. D-469) que sustenta aquest mur (ue 3488), cal indicar que està realitzada també amb la tècnica de l'encofrat perdut, documentant-s'hi pedres de gran tamany sense treballar i morter de calç de tonalitat blanquinosa. Aquesta base

de fonament té uns dos metres d'amplada i al voltant d'1,50 metres de fondària, i realitzada seguint la tècnica de l'encofrat perdut amb morter de calç i pedres abocats dins la trinxera de fonamentació, junt amb algun material ceràmic que es pogué recuperar en el moment de desmuntar aquesta estructura, documentant-se algunes restes de maons i *tegulae*, així com un mànec tubular de coccio reductora (Làmina 4;1-01-3489-1), datable en un context cronològic que s'ha de situar entre el segle IX i el XI. D'aquest tipus de mànec es documenta un paral·lel, aparegut en el subsòl del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, associat a ceràmica espatulada (BELTRAN DE HEREDIA; REVILLA 1999: 478-479 i 485).

B-16. Mostra de la fonamentació.

L'observació d'aquests fonaments permet constatar com l'abocament de morter i pedres no es realitzà en un únic moment, sinó ben al contrari, en diferents moments, constatant-se diferents capes, les quals evidencien diferents abocaments de morter, els quals s'han anat succeint un cop solidificat l'anterior.

També en referència als fonaments d'aquesta edificació, tal i com s'ha assenyalat més amunt, s'ha pogut constatar com abans d'abocar el morter de calç i les pedres dins la rasa de fonamentació, es realitzà una altra tasca en el seu interior. Aquesta consistí en realitzar fins a 9 capes de terra piconada (ue 3990, fotografies núm. 3322, 3323, 3324 i 3382), de color marró fosc, tacat de blanc per la presència de morter de calç en la composició d'aquesta unitat estratigràfica, d'uns gruixos que acostumen a oscil·lar entre 4 i 7 cm, tot i que també s'ha constatat alguna capa de 12-13 cm. Aquestes capes es superposen, i entre elles s'intercalen unes fines capes de calç. Cal observar que alguna d'aquestes capes de terra compactada sembla feta per trossos, els quals tenen forma trapezoïdal, observant-se les fines línies blanques no només entre les capes que es sobreposen, sinó també en els laterals dels fragments d'aquestes. Les diferents capes de terra compactada les documentem des de la cota dels 3,79 fins a les dels 3,19 msnm, i sempre a sota de la base de fonament dels murs d'aquest àmbit, circumstància que ens fa plantejar que formen part de la fonamentació d'aquests murs, farcint la part inferior de la trinxera, la qual arriba fins a la cota dels 3,19 msnm, cota on es documenta el terra natural.

Exemple dels laminats recuperats a la capella (Fotografia núm.3324)

Àmbit II (pòrtic, pati i compartimentació del pati)

L'àmbit II es troba situat al nord-oest de la capella (àmbit I), i aquest àmbit es troba definit per un seguit de murs, que tractarem en aquesta descripció, i que, juntament amb la capella, defineixen un espai inicialment no edificat que hem interpretat com un possible pati a partir del qual s'aniran organitzant les diferents edificacions associades des d'un bon principi a la capella. Tanmateix, cal indicar que dins l'espai que acabem de definir hi documentem, a tocar de la capella, al seu costat septentrional, l'existència d'un pòrtic que bé podria ser dels moments més primerencs d'aquesta Subfase Va.

- El pòrtic

Al costat septentrional de l'àmbit I, hi documentem tres estructures de planta quadrangular interpretades com a bases de fonament per a pilar (ue 6452, fotografia núm. 1361, 1362 i 4331; 6453, fotografia núm. 1363, 4332, 4333 i 4334; i 6769, fotografia núm. 4395 i 4396), alineades i definint una línia paral·lela a la capella, corresponent a l'existència d'un pòrtic associat en aquesta. Les característiques físiques d'aquests fonaments són les mateixes que les que hem observat en la construcció dels fonaments de l'àmbit I: s'excava una trinxera bastant profunda, es col·loquen al fons d'aquesta un seguit de capes de terra compactada, damunt les quals es construeix la base de fonament amb morter de cal i pedres que s'hi aboquen, que és on es construirà, al seu damunt, l'estructura que quedarà per damunt del nivell de circulació. Aquesta coincidència tècnica en la forma de fonamentar ens fa plantejar la seva proximitat cronològica a la construcció de l'àmbit I. Encara en relació a les bases de fonament, cal apuntar que en dues d'elles s'observen improntes d'allò que s'havia recolzat al damunt. En una d'elles s'hi observa un angle recte, i a l'altre cas una impronta de planta rectangular (ue 6769), de 56 x 74 cm, que ens fa plantejar la presència d'un pilar i que, per tant, aquestes bases de fonaments tenen prou possibilitats de correspondre a les bases d'uns pilars que sustentarien possiblement una arqueria, suport de la teulada d'un pòrtic que recorreria en paral·lel a l'àmbit I, pel seu costat nord-oest, pòrtic que seria contemporani a la construcció de l'àmbit I. Malgrat que només hem pogut

documentar tres bases de fonament, les quals ens garanteixen la presència, com a mínim, de dos possibles arcs en aquest pòrtic, tot i que és probable que aquest n'arribés a tenir fins a quatre, ja que al nord-est d'aquestes bases de fonament podria haver existit un altre arc recolzat contra el mur nord-est de l'àmbit II que hauria de construir-se, per tant, contemporàniament o amb anterioritat al pòrtic, al menys en relació en aquest possible arc. El quart arc d'aquest pòrtic podria haver existit al sud-oest de les bases de fonament, arribant així, el pòrtic, a la línia de façana de l'àmbit I. Malauradament, la magnitud de les diferents construccions posteriors no ens han permès certificar aquest supòsit.

- El pati

Des del pòrtic s'accedia a un pati, d'uns 9 x 19 metres aproximadament, al nord-oest d'aquest, on hi trobem uns fonaments, identificats com a ue 6045²(fotografies núm. 1176, 1177, 1178, 1179, 1180, 1181, 1182, i 1250) i 6188, on es recolzen els murs identificats amb les ue 6100 (fotografies núm. 1179, 1180, 1244 i 1245) i 6099 (fotografia núm. 1174, 1242, 1243, 1244, 1245 i 4200), respectivament. Aquests formen un angle recte, recolzant-se, possiblement, a l'àmbit I, i delimiten l'àmbit II en la seva totalitat, el qual és de planta quadrangular i servirà per organitzar diferents àmbits al seu voltant. Cal assenyalar, també, que aquest àmbit II utilitza el costat nord-oest de l'àmbit I com a límit propi pel sud-est, complint així, l'àmbit I, la funció de tercer costat de l'àmbit II, i deixant ben palesa, d'aquesta manera, que aquest ha estat construït en un moment posterior a l'àmbit I.

² La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-543 i D-544.

Mur 6099 (Fotografia núm. 4200)

Així, es forma un espai que sembla correspondre a un pati al voltant del qual semblen organitzar-se la resta d'àmbits d'aquest conjunt religiós, conformant una disposició de caire claustral. Cal assenyalar que també s'ha pogut constatar una petita part, de caire testimonial, del fonament que segurament sustentava el tancament sud-oest d'aquest pati.

- La compartimentació del pati

L'àmbit II, dins aquesta Subfase Va, però posteriorment, veurà com la seva superfície es reduí, pel seu costat nord-oest, arran de l'edificació del mur ue 6048³ (fotografia núm. 1178, 1183, 1184, 4179 i 4180), el qual definirà un àmbit de planta rectangular, d'uns 4 metres x 19, amb una orientació nord-est/sud-oest, junt amb els murs ue 6099 i 6100, i ocupant tot l'extrem nord-oest, cosa que comportarà una reducció de l'espai ocupat pel pati. Poc després aquest àmbit serà dividit en dos subàmbits, mitjançant el mur ue 6804⁴, el qual té una orientació nord-oest/sud-est.

³ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-545 i D-546.

⁴ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-583.

També cal assenyalar que al costat sud-oest de l'ue 6804, a l'angle que aquest mur forma amb el mur ue 6099, hi trobem una estructura recolzada que ha estat identificada com a ue 6098. La presència d'aquesta estructura (ue 6098) en aquest indret, i el fet que aquesta funcioni amb els murs ue 6099 i 6804, a més de la cota en que s'ha conservat ue 6098, impossibilita la continuïtat d'ue 6237 cap al sud-oest més enllà del mur ue 6804. Tenint present aquesta darrera constatació, hem d'assenyalar que l'ue 6237, corresponent possiblement a un banc corregut arran de mur, per a què funcionés amb el claustre de la Subfase Vc, del que tractarem més endavant, necessàriament hauria de ser anterior a la construcció de 6804; o bé, hem de considerar, clarament, que les ue 6237⁵ i 6239, no funcionen amb el claustre, sinó amb el subàmbit existent al nord-est d'ue 6804, i per tan dins la Subfase Va. El mateix succeeix en el cas del nivell d'ús ue 6042 (fotografia núm. 1173 i 1174), el qual funciona al mateix temps que les ue 6237 i 6239. Aquest nivell d'ús es localitza al cantó nord-est de l'àmbit II i, possiblement, sigui el mateix que 6504 (fotografia núm. 1295, 1296 i 1387), el qual és cobert per 6491 (fotografia núm. 1295, 1296, 1384 i 1387), possiblement sota 6488 (fotografia núm. 1383 i 1385).

Un altre nivell d'ús, el trobem al cantó sud-est de l'àmbit II, on hi documentem ue 6043 (fotografia núm. 1175), a sota l'estrat 6087 (fotografia núm. 1224) que possiblement és el mateix que 6479 (fotografia núm. 1378), el qual cobreix 6486 (fotografia núm. 1383 i 1384).

Àmbit V (dormitori)

Al nord-est de l'àmbit II hi trobem uns fonaments que els documentem fins a tocar de l'àmbit I, amb una orientació nord-oest/sud-est, definint un àmbit de planta rectangular, d'uns 12 x 4 metres, i identificat com a àmbit V. Aquest àmbit es troba delimitat al nord-est pel mur 6277 (fotografies núm. 1302 i 1303) (=6403, fotografia núm. 1320; i =6384, fotografies núm. 1320, 4317, 4318, 4319, 4320, 4321, 4322, 4323, 4324, 4325 i 4326), al sud-est per l'àmbit I, al sud-oest pel mur

⁵ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-572.

ue 6100 (fotografies núm. 1179, 1180, 1244 i 1245) (i de la seva base de fonamentació ue 6045, fotografies núm. 1176, 1177, 1178, 1179, 1180, 1181, 1182 i 1250), i al nord-oest pel mur ue 6197 (fotografies núm. 1279, 1280, 1281, 4283, 4284 i 4285). Cal assenyalar que es tracta d'uns murs conservats bàsicament a nivell de la base de fonament, la qual s'ha realitzat mitjançant la tècnica de l'encofrat perdut però, en aquest cas, no s'ha constatat la presència de capes de terra piconada com succeïa a l'àmbit I i al pòrtic de l'àmbit II. En relació al mur ue 6197, cal assenyalar que, a nivell constructiu, aquest és prou diferent, tant en relació a 6100, com de 6277, i és evident que es tracta simplement d'un tancament que es fa amb posterioritat a la construcció de l'àmbit V.

A l'interior d'aquest àmbit V, es documenten un seguit de bases de fonaments destinades a l'ubicació de contraforts, dels quals hem pogut documentar les restes d'alguns d'ells, circumstància que ens suggereix que aquest àmbit V disposés d'una coberta a doble vessant, possiblement de fusta, la qual es recolzaria damunt uns arcs diafragmàtics construïts en pedra, els quals es recolzarien, al seu torn, en diferents contraforts interiors, l'evidència dels quals hem pogut documentar a nivell arqueològic. Així, començant pel nord-oest, i anant cap al sud-est, el primer d'aquests arcs es recolzaria damunt els contraforts corresponents a les ue 6231 (fotografies núm. 1244, 1245 i 4291) i 6382 (fotografies núm. 1319 i 4316), el segon damunt els de les ue 6692 (fotografia núm. 1177) i 6968 (fotografia núm. 4559), el tercer damunt els de les ue 6406 (fotografia núm. 1325) i 6691 (fotografia núm. 1182), i el quart damunt els de les ue 6970 (fotografia núm. 4561) i 6983 (fotografia núm. 4575), tancant poc després aquest àmbit V, a tocar de l'àmbit I, recolzant-se al seu angle N. D'aquí en deduïm que els diferents arcs diafragmàtics establien quatre trams dins aquest àmbit. Malgrat tot, a nivell estructural, ens resta per explicar la funció de l'estructura ue 6984 (fotografia núm. 4575), localitzada al costat sud-est de l'ue 6983 i al nord-est de l'ue 6045. És molt probable que aquest àmbit, considerant la seva tipologia, correspongui al dormitori d'una comunitat.

El forn ue 5253⁶

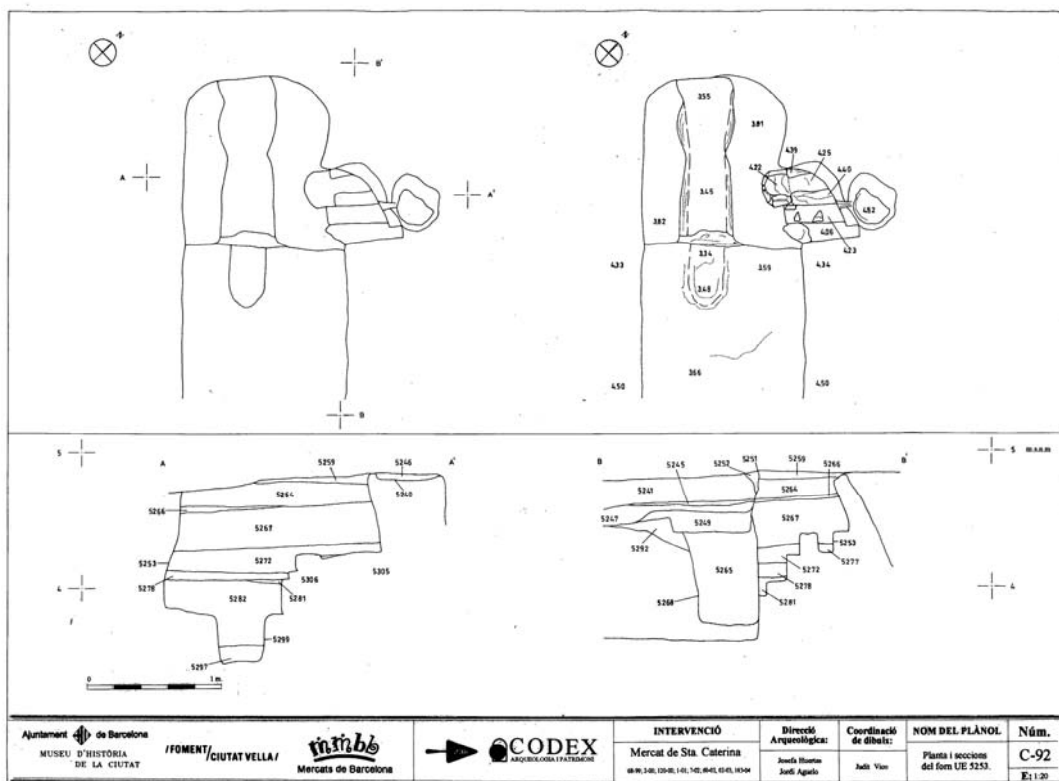
Al sud-oest de l'àmbit II, s'ha d'assenyalar la presència d'un forn tallat en part per un dels fonaments d'aquesta edificació ue 5251 (fotografies núm. 1039, 1040 i 1041). Aquest forn possiblement sigui de campana (UE 5253, fotografia núm. 1050) i, s'anomena així pel fet que són forns que serveixen per la construcció de campanes. Tenint en compte la proximitat de l'àmbit I, interpretat com una església, no seria agosarat pensar que fos en aquest forn on es realitzés la campana d'aquesta. El forn té forma campaniforme i la part inferior conserva en perfecte estat la cambra de combustió (ue 5299, fotografies núm. 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084 i 1085). L'extracció de la campana comporta la destrucció parcial del forn, la qual cosa seria aprofitada posteriorment per a la construcció d'un nou forn, de dimensions més reduïdes, en la seva cara est. Aquest nou forn conserva el que sembla una petita graella graonada (ue 5305) i a la seva part superior un petit gresol (ue 5240, fotografies núm. 1043, 1044, 1045 i 1046) amb una canalització (ue 5304) per on queia el bronze fos.

Cap dels forns no s'ha pogut datar, però l'excavació del reblliment d'aquest, que ha proporcionat gran quantitat d'escòries, ha permès recuperar ceràmica grollera grisa alt medieval, del que hem de remarcar l'absència total de ceràmica vidrada.

⁶ La planimetria corresponent a aquest forn correspon a la identificació C-92 i D-178.

Fotografia 1078. Vista general del forn.

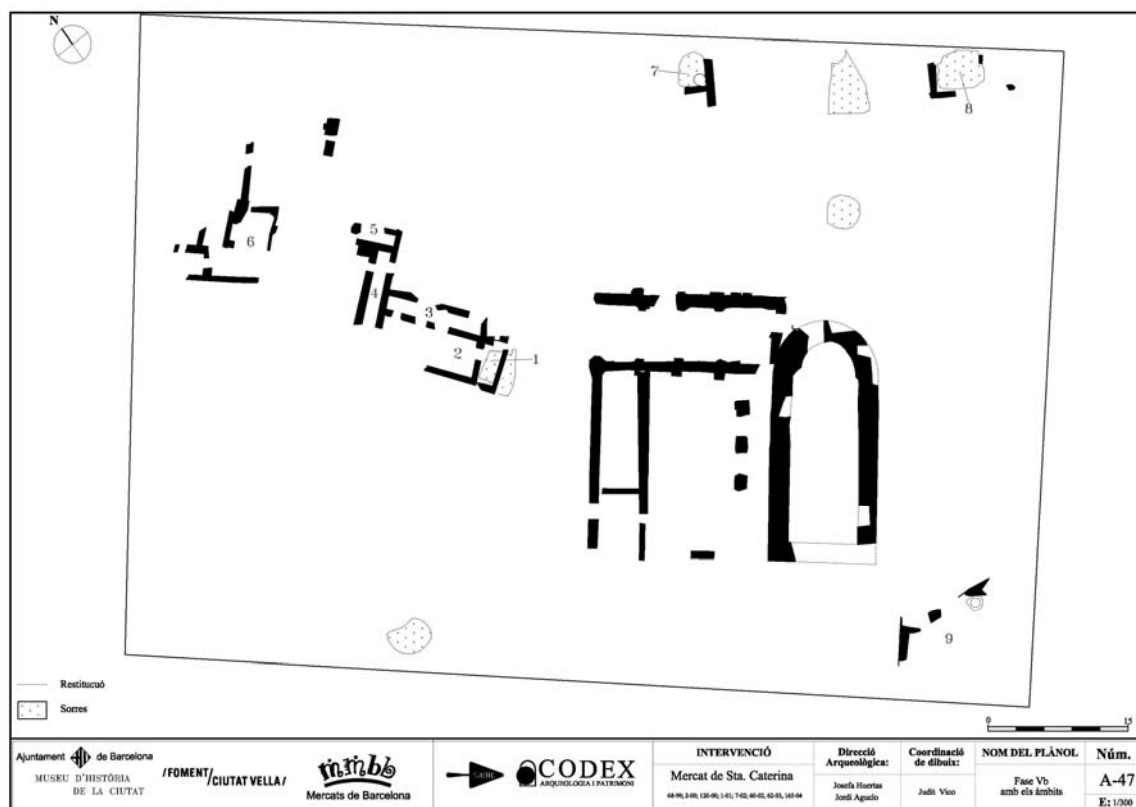

C-92. Planta i seccions.

Subfase Vb: El procés d'urbanització (darrer quart del segle XII- 1r quart del segle XIII)

Introducció

L'excavació arqueològica ha permès constatar l'existència d'un seguit d'edificacions, de caire domèstic, al voltant del conjunt conventual que acabem de tractar a la Subfase Va. Aquestes presenten una orientació diferent a totes les edificacions documentades fins ara i agrupen tot un seguit de dependències. Aquestes construccions pertanyen a la Subfase Vb, la qual correspon a l'ocupació situat dins d'un context de finals del segle XII i principis del segle XIII, moment en que es produeix un procés d'urbanització d'aquesta àrea fora muralles.

A-47- Planta de fase amb els àmbits.

Descripció de les restes⁷

Aquestes edificacions presenten una orientació bàsicament est/sud-oest, encara que algunes no la mantenen i es documenten diferències entre àmbits. Dins d'aquest grup s'han agrupat tota una sèrie de dependències que podrien correspondre a petites propietats o centres productius associats a aquestes, alternant-se amb zones no edificades. En cap moment presenten la monumentalitat de la capella, estan construïts amb diferents paraments i les dimensions dels diferents àmbits identificats, semblen indicar un ús privat. Els fonaments d'aquestes edificacions presenten una tècnica constructiva diferent. Tots els murs estan construïts amb carreus poc treballats, disposats en filades tendents a la regularitat, i lligats amb morter de color marró poc consistent. La fonamentació està formada per pedres sense treballar i el mateix morter.

Aquestes dependències estan situades al voltant de la capella i annexes. El grup principal es situa a la zona més propera de l'Avinguda de Francesc Cambó ubicat entre les zones 7 i 8 del jaciment. A la planta d'aquesta fase es pot apreciar com conformen la gran concentració amb la identificació dels àmbits 1, 2, 3, 4, 5 i 6. A la zona que limita amb Giralt El Pellisser, prop del carrer de Sant Domènec de Santa Caterina es localitzen els àmbits 7 i 8. I, Finalment, davant de la Plaça de Santa Caterina es pot veure l'àmbit 9.

Àmbits 1, 2, 3, 4, 5⁸.

Conformen una unitat i per això seran tractats com a tal. Podem observar a les representacions gràfiques com existeix una clara relació física i d'orientació. El seu estat de conservació és deficitari, ja que estan molt afectades per les grans estructures del convent gòtic i per altres reformes. Aquest fet condiciona la seva comprensió i l'adscripció funcional.

⁷ Plànols de fases: A-45, 46, 47 i 48

⁸ Planimetria associada D-30, D-603, D-606,

Àmbit 4

Aquest àmbit és el que genera la resta i el millor definit, tots els altres murs s'hi recolzen. Presenta una forma rectangular amb orientació nord-est/sud-oest, amb tendència cap a l'est. Està format pels murs 7151, 8059 (7146), 8060 (7152), el límit oest està desaparegut. El mur 7151 (fotografia núm. 1623, i 4720) és el límit est i presenta restes del mur 7154 al seu extrem nord. Entre els murs 7154 i 8060 es documenta la fonamentació 7153. Únicament es pot recuperar l'amplada de l'àmbit 1,60 m., la llargada conservada és de 8 m. Però no es conserva el límit oest i això no ens permet conèixer la llargada real.

Tots els murs estan construïts amb carreus poc treballats, disposats en filades tendents a la regularitat, lligats amb morter de color marró poc consistent. La fonamentació està formada per pedres sense treballar i el mateix morter. Amb unes cotes que oscil·len entre els 5,60 msnm. i els 4,60 msnm. La única estructura que ultrapassa aquesta cota és la 7153, que arriba als 3,90 msnm.

Àmbits 1, 2 i 3

Aquests tres àmbits es situen al sud de l'àmbit 4 i recolzen al seu límit sud. Presenten una orientació nord- sud. Els àmbits 2 i 3 són de forma rectangular allargada i el 5 rectangular però amb tendència al quadrat.

L'àmbit 2 està format pels murs 8037, 8040 i 8038 (fotografia núm. 1989, 2012, 2013). Té com a límit nord el mur 8059. Presenta unes mides de 10,30 m. de llargada i 5 m. d'amplada. Les característiques són les ja esmentades, al igual que les cotes de conservació

L'àmbit 3 està delimitat pels murs 8040, 8059 i 8046 (fotografia núm. 1994 i 2071). El límit sud està destruït per estructures més modernes. Presenta unes mides de 1,50 m d'amplada i 10 metres de llargada conservada.

L'àmbit 1 no sembla tenir una caràcter estructural es situa al sud de l'àmbit 2 i delimita un petit espai de forma lleugerament trapezoïdal, que té com a llargada la mateixa amplada que aquest i una amplada de 2 metres a l'est i 1,70 metres a l'oest. Aprofita el mur 8038 com a límit nord i es construeix el mur 8005 (fotografia núm. 1933, 1934,1996). com a límit meridional, aquest mur ha permès recuperar una pedra que presenta un arrebossat on s'ha dibuixat un joc del tres en línia. El límit est està destruït per estructures posteriors. I el límit oest es aprofitat per una canalització, 8054 (fotografia núm. 1996, 1997, 2012). Tant 8005 com 8954 són murs formats per dues filades de carreuons sense nucli, lligats amb morter de color marró poc consistent i sense fonamentació. Amb unes cotes entre els 4,80 msnm i els 4,30 msnm. Tot aquest àmbit es situa a sobre d'un retall ple de sorres aportades, que funciona amb aquest àmbit, i que té com a cota final el 2,61 msnm. Com es veurà al llarg de la descripció no és el únic exemple documentat al solar que ens ocupa.

De forma exterior i paral·lela al mur 8037 s'ha localitzat la canalització 8054, que desguassa a l'exterior del mur 8005, cap al sud. Aquesta canalització aprofita els murs i només es construeix la cara externa amb carreuons. A la part del desguàs, presenta una pedra escairada que impedeix la possible entrada d'aigua cap a l'interior i conserva les traces d'uns encaixos per poder situar una portella que es podria tancar en cas que fos necessari.

Fotografia núm. 5403. Vista general de l'àmbit.

Àmbit 5⁹

Aquest àmbit es situa a l'est de l'àmbit 4, i conforma una petita estança de forma rectangular. Aprofita el mur 7151 com a límit occidental i es conserven restes dels límits meridional i oriental. El mur 7149, s'adossa a 7151 i continua l'alineació d'aquest però construït amb tapia, dins d'aquest mur s'han recuperat diversos materials, entre les quals poden destacar la presència de ceràmica comuna vidrada amb acabat melat, entre les formes documentades es pot situar una llàntia de peu alt. El mur 7150 (fotografia núm. 4716, 4717, 4718), s'adossa transversalment a 7149 i està construït amb pedres sense treballar i morter molt disgregat.

Àmbit 6

Dins d'aquesta numeració s'inclouen tota una sèrie de dependències, conservades de forma molt fragmentaria, situades a la zona més propera a l'avinguda de Francesc Cambó. Podrien definir més d'un àmbit però el seu estat de conservació no permet una major definició, encara que delimiten unes proporcions similars al conjunt anterior amb la presència de petits recintes amb la documentació de canalitzacions. Dins d'aquest conjunt es situen les fonamentacions 7285, 7286, 7287, 7289, 7531 .

A l'interior d'una de les habitacions es va documentar un retall (7515) amb una forta presència de cendres i algunes escòries, així mateix el material recuperat presentava signes de l'acció del foc.

Àmbit 7

Es situa al límit oriental del solar i només es conserva parcialment. Presenta una orientació sud-oest/nord-est i no coincideix amb cap altre àmbit, i molt probablement no tingui res a veure amb la resta del conjunt, o si forma part d'aquest no presenta una relació física.

⁹ Planimetria associada D-30, D-605.

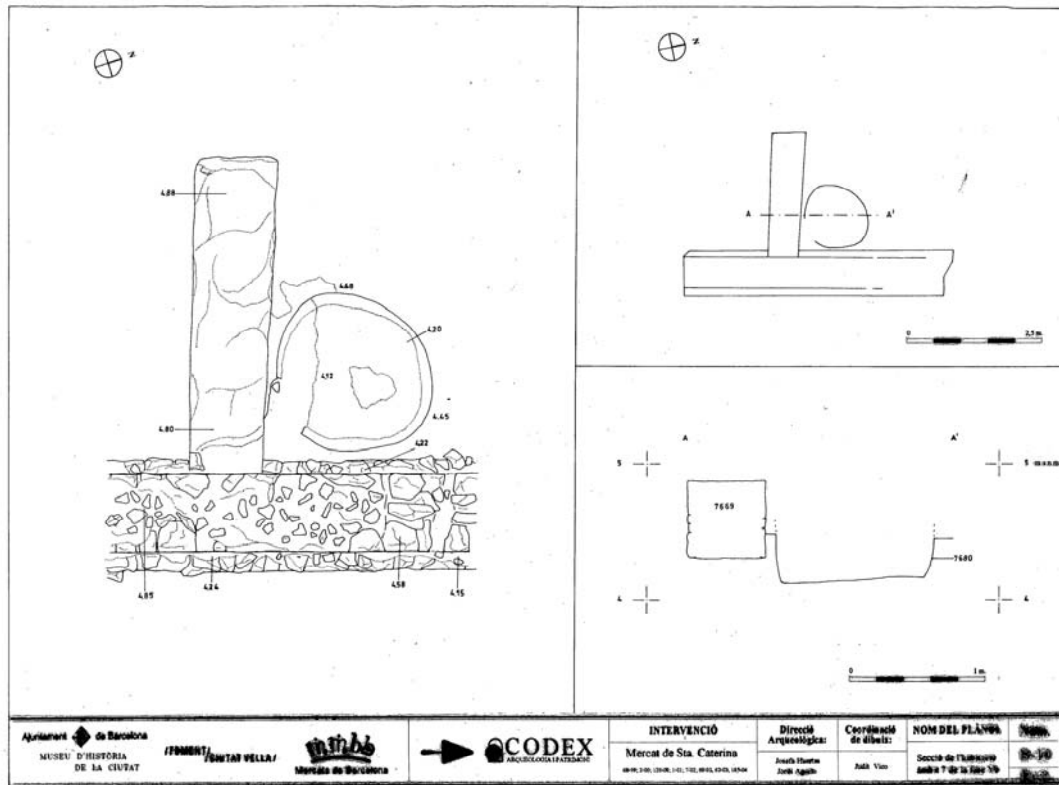
Només es conserven dos murs, la ue 7654 (fotografies núm. 5156, 5164) i la 7669 (fotografies núm. 5189, 5308, 5309). El primer té una orientació, pràcticament, nord-sud, va estar molt afectat per les obres de la construcció de la pantalla de formigó del nou edifici. Està construït amb filades regulars de carreus pocs treballats de pedra de Montjuïc lligats amb morter de calç de color marró clar i un nucli de pedra sense treballar i el mateix morter. La base de fonament està constituïda per pedra sense treballar i morter.

Transversalment, se li adossa el mur 7669 (fotografies núm.5189, 5308, 5309), construït amb tapia, amb un sòcol de pedra sense treballar. Associat a aquest mur es localitza una petita canalització construïda en pedra, de la que només es conserven uns 50 cm. El desmuntatge del mur 7669 va proporcionar una vora de gibrell de coccio mixta i vidrat en verd.

Adossada a la cantonada oriental formada pels dos murs documenten un retall rodó, ue 7680, amb fons pla, revestit de calç, tant al fons com a les parets, fins i tot forma un petit nivell d'ús al voltant de l'estructura. Aquest nivell d'ús format per una capa de calç de color blanquinós que s'adossa als murs i funciona amb la cubeta circular, 7680 (fotografies núm. 5188, 5189). Els nivells d'ús 7686 (4,80 msnm) i 7656 (fotografies núm. 5167,5168) podrien ser el mateix però estan separats i tallats per les trinxeres de diverses estructures.

Fotografia núm. 5192. Vista de l'estructura 7680.

B-90. Planta i secció de 7680.

La ceràmica documentada en desmuntar el mur 7669 ens proporciona una dada d'inici que es podria situar en funció de la vora de gibrell localitzada, que ens aporta un panorama de inicis del segle XIII, Tanmateix, voldrien fer assenyalar que la lògica de l'excavació en general ens fa pensar que aquestes ceràmiques podrien ser més antigues.

Tot el conjunt estava amortitzat per unes sorres de diferents tonalitats, que malauradament no han proporcionat materials, però els estrats superiors estan datats amb materials de ceràmica comuna amb vidrat antic, bàsicament en les formes de poal i llàntia de peu alt, que ens permeten datar el final d'aquest àmbit a mitjans del segle XIII.

La funcionalitat s'hauria de relacionar amb algun tipus de pràctica industrial no definida fins al moment.

Àmbit 8¹⁰

Aquest àmbit es situa a tocar de la cantonada dels carrers Giralt El Pellisser i Colomines i presenta unes mides conservades d'uns quatre metres d'amplada i dos de llargada conservada, ja que no s'ha recuperat el seu límit oriental. D'aquest àmbit es conserven tres murs que el delimitaven (ue 2602; 3245 fotografies núm. 438, 2951 i 6360; i 9206, fotografies núm. 6264, 6279, 6280, 6281, 6338 i 6360), el quart mur va desaparèixer en construir la capçalera poligonal posterior. Els murs funcionen entre unes cotes de 4,60 i 3,90 msnm. Al mig d'aquest àmbit es documenta un gran retall ple de sorres de platja que ocupa la pràctica totalitat de l'espai, tal i com succeirà l'àmbit III, de la fase posterior, i ja hem vist a l'àmbit 1. Els murs estaven fabricats amb carreus irregulars fonamentats sobre una base de morter de calç i pedres sense treballar, amb una amplada a l'entorn dels cinquanta cm, com succeeix a la majoria dels murs d'aquest moment al seu interior es situaven restes de peces ceràmiques, bàsicament gibrells i poals.

Àmbit 9

Aquest àmbit es localitzà a l'angle sud del jaciment, en un estat de conservació força deficient, i a nivell de la base de fonament. En aquí hi documentem un fonament d'orientació nord-est/sud-oest, ue 1128 (fotografies núm. 73, 74, 75, 76, 2147 i 2148; D-3), del qual surt una altra base de fonament en direcció est, ue 1139 (fotografies núm. 74, 75 i 76), la qual és contemporània a la construcció del pou ue 1182¹¹ (fotografies núm. 2181, 2182 i 2183), amb el qual molt possiblement funcionaren. Aquest pou amortitzat per diferents estrats i entre el material dels quals s'hi documenten ceràmiques vidrades, fou cobert per una mola de molí i just damunt s'hi documentà un vas sepulcral (uf 102) que formava part de l'alineació de vasos sepulcral que definien les galeries del claustre forà, del qual en parlarem més avall, i que començaria a funcionar a partir del segle XIV, moment en que l'àmbit 9, necessàriament ja havia deixat de funcionar, sense descartar que, aquest àmbit ja hagués deixat de funcionar

¹⁰ Planimetria associada D-40.

¹¹ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-58, D-303 i D-423.

abans, considerant que les terres on es troba s'identifica amb les que es donaren a mitjans del segle XIII per tal d'ubicar-hi el cementiri, moment en que molt possiblement seria colmatat el pou esmentat.

Materials

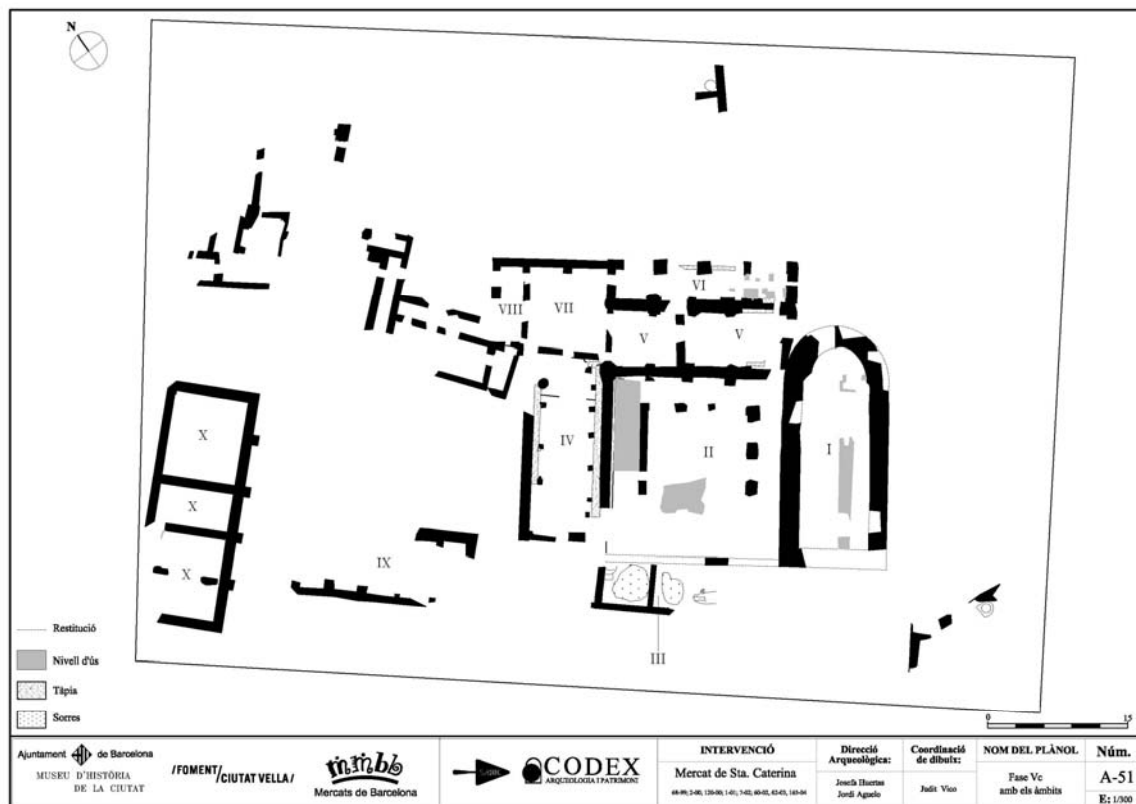
Com elements de datació, a banda de les relacions estratigràfiques s'han recuperat ceràmiques comunes vidrades, sembla que de fàbrica local, on predominen les formes dels poals i els gibrells, malgrat que normalment aquest tipus de materials es situen ben entrat el segle XIII, la lògica de la intervenció, a l'espera d'un estudi aprofundit, ens fa situar-los més endarrerits en funció de les dades aportades pels treballs i que ens permeten situar-les entre mitjans dels segle XII i inicis del segle XIII. No s'han recuperat una gran diversitat de formes i ens trobem davant un ventall molt limitat com ja hem esmentat, alternant-se les formes comunes vidrades i sense vidriar, altres formes recuperades són les llànties de peu alt i algunes olles.

Característic d'aquest moment són les pastes mixtes, encara que de bona qualitat, amb una textura lleugerament sabonosa.

Subfase Vc: L'arribada de l'ordre de predicadors (1223-v.1240)

Introducció

En aquest moment el conjunt conventual, de qual no sabem el seu estat de conservació, es transforma mitjançant l'ampliació de les dependències existents i la construcció de noves. Aquestes reformes acaben annexionant les estructures d'habitació que es localitzaven a la zona septentrional, creant un gran conjunt de desenvolupament complex, encara que mantenint la base anterior. Com ja argumentarem més endavant pensem que aquests moments s'ha de relacionar amb l'arribada dels dominics a la zona.

A-51. Planta de la fase Vc amb àmbits.

Descripció de les restes.¹²

Reforma de l'àmbit I (Capella)

No es documenten reformes estructurals en aquest moment, i només es localitzen al seu interior diferents restes d'algun nivell d'ús que es pot associar a aquesta subfase. Aquest nivell d'ús s'ha documentat de forma fragmentària molt afectat per les construccions posteriors.

D'una banda, l'ue 3349 (fotografia núm. 486) a l'angle E d'aquest àmbit. Aquesta ue no ha aportat material arqueològic entre el seu contingut, i es troba documentada a la cota dels 5,24 msnm. És possible que aquesta unitat estratigràfica s'hagi d'identificar amb l'ue 3536 (fotografia núm. 3202) documentada al quadrant sud-est de l'àmbit I, just a sota de l'ue 3535, a la cota dels 5,11-5,26 msnm. Aquest nivell d'ús podria ser el nivell de circulació més modern documentat a l'interior de l'àmbit I i cal assenyalar que aquest es troba retallat per diverses unitats funeràries (uf 336, 367 i 372) de les quals en parlarem més endavant, a l'hora de tractar del món funerari medieval i modern, i cobrint les ue 3541 (fotografia núm. 552 i 2971) i 3548 (fotografia núm. 556). Entre el material recollit de l'ue 3536 hi trobem molt poc material entre el qual hi ha algun fragment residual de terra sigil·lada. En relació al contingut de l'ue 3541, cal indicar que hem recollit també poc material i tot ell de contextos romans.

D'una altra banda, a una cota inferior hi documentem un altre nivell d'ús (ue 3547, fotografia núm. 555 i 2987), el qual es localitza sota l'estrat ue 3541, que al seu torn es troba sota el nivell d'ús ue 3536. L'ue 3547 podria ser identificat amb un primer nivell de circulació d'aquest àmbit, o bé amb un anivellament que servís de preparació pel nivell d'ús documentat més amunt. Dins d'aquest nivell es va recuperar una moneda identificada amb un òbol de billó d'Alfons I

¹² Plànols de fase: A-49, 50, 51, 52 i 53

de Barcelona, datat al 1185¹³, que permet situar aquests nivells de paviment en un moment, com a mínim de finals del segle XII.

Reforma de l'àmbit II (claustre)

En aquest moment, el pati descrit a la Subfase Va, a l'àmbit II, el qual, com hem vist, havia estat compartimentat, ara, patirà un seguit de reformes. Així, s'enderrocaran els espais que havien compartimentat el pati, recuperant tot l'espai inicial i, aprofitant l'existència del pòrtic, es crearan un seguit de galeries d'uns 3 metres d'ample, integrant l'esmentat pòrtic com una galeria més. D'aquesta manera es defineix un claustre amb les seves galeries corresponents, al menys als seus costats nord-oest, delimitada pels murs ue 6099 (fotografies núm. 1174, 1242, 1243, 1244, 1245 i 4200), 6101¹⁴ (fotografia núm. 1246) i 6102 (fotografia núm. 1246); nord-est, delimitada pel mur 6100 (fotografies núm. 1179, 1180, 1244 i 1245) i 6103 (fotografia núm. 1247); i sud-est, corresponent al pòrtic que va en paral·lel a l'església. En relació al costat sud-oest, cal indicar que la presència d'una galeria no ha estat constatada a nivell arqueològic. Sobre l'evolució de l'espai d'aquest claustre remetem a la planimetria adjunta: A-94.

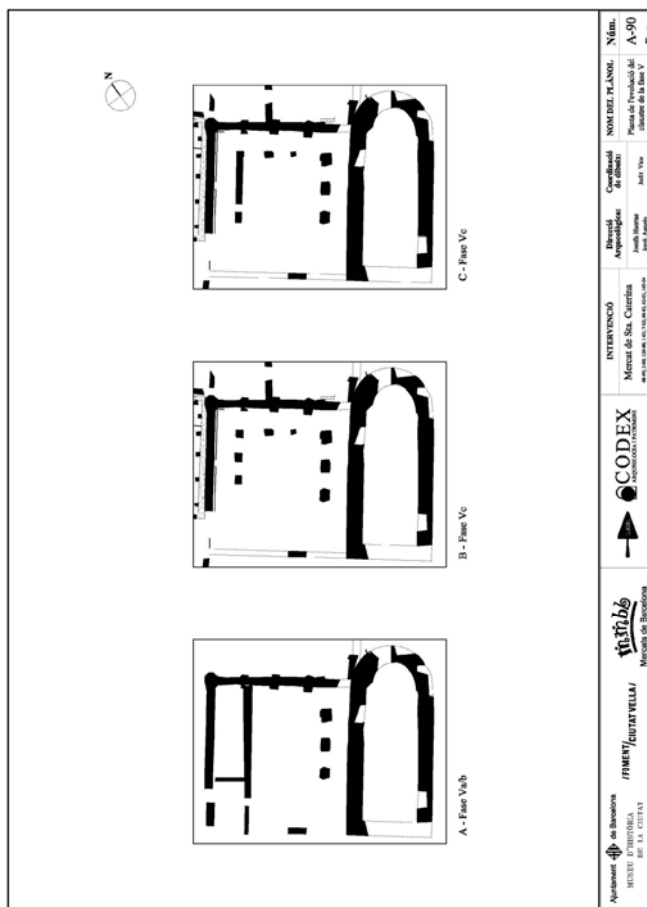
Referent a les galeries nord-oest i nord-est, cal dir que en aquestes s'observa d'un petit muret de terra en el nucli però de carreus en la seva única cara vista (ue 6237 i 6239), i recolzat contra els murs ue 6099 i 6100, i per tant discorrent en paral·lel i arran d'aquests. Aquest petit muret, el qual no té cap funció estructural, és possible que servís com a banc per seure, tenint com a respall els murs ue 6099 i 6100. Tanmateix, cal observar que si bé les ue 6237 i 6239 podrien haver funcionat amb aquest claustre, també és possible, i de fet més probable, que tal i com hem assenyalat anteriorment, que hagin funcionat amb un àmbit d'una subfase anterior, concretament, la Va.

També en relació al mur que separa la galeria nord-oest d'aquest claustre del seu

¹³ Estudi numismàtic a càrrec de Montserrat Duran i Caixal.

¹⁴ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-563 i D-564.

pati, cal indicar que, a nivell de fonaments, es produïren un seguit de vacil·lacions, que comportaren desplaçar alguna base de fonament.

A-90. Evolució d'aquest àmbit.

Construcció de l'àmbit III (cuina)

Al sud-oest de l'àmbit II, tenim un àmbit que s'hi recolza i que hem anomenat àmbit III. Aquest àmbit, té l'àmbit II com a límit propi pel seu costat nord-est; pel seu costat nord-oest, és delimitat pel mur ue 5037 (fotografia núm. 1006); i pel seu costat sud-oest, pel mur ue 5030 (fotografies núm. 997, 1103, 3766, 3767, i 3768). El límit del sud-est no s'ha pogut documentar arqueològicament, a causa de l'activitat humana posterior. L'edificació resultant d'aquesta delimitació és de planta rectangular amb una orientació nord-oest/sud-est, i amb un lleuger esbiaixament cap a l'oest en relació als àmbits descrits a la Subfase Va (àmbits I i II). En aquest àmbit, al seu angle nord s'hi ha documentat una possible llar que dona que pensar que en aquest àmbit s'hi feia foc i fins i tot plantejar que

podria correspondre's a l'indret on es cuinava per aquells que habitaren a les diferents edificacions associades a la capella. En aquest àmbit també cal observar la presència d'un gran retall al mig d'aquest àmbit, el qual fou farcit per sorres de platja. Aquesta circumstància també s'ha documentat en relació a d'altres àmbits, com ara a l'àmbit 8.

L' àmbit III es dividirà en dos subàmbits pel mur ue 5031(fotografies núm. 998, 999, 1000, 1104 i 1105), el qual té una orientació nord-est/sud-oest. Dins el subàmbit documentat al nord-oest d'ue 5031, s'ha documentat un petit forn, el qual es recolza al mur de tancament ue 5037, a l'angle nord d'aquest subàmbit, el qual perdurarà fins el moment d'obliteració de l'edificació. Aquest forn està format per pedres sense desbastar lligades amb morter de calç, i a la seva cara exterior presenta un enlluïment de calç. La seva cara est es troba reforçada per un contrafort realitzat amb carreus i pedres. El forn, que havia de ser de planta circular, només ha estat documentat parcialment, ja que construccions posteriors han afectat les seves restes. Malgrat tot s'ha pogut documentar part de la cambra de combustió i les restes d'un tapament de la boca de la cambra. A l'interior d'aquest subàmbit s'han documentat diferents nivells d'ús, així com una compartimentació realitzada mitjançant el mur ue 5034 (fotografies núm. 1001, 1002 i 1003), en un moment proper al seu enderrocament.

En relació al subàmbit identificat al sud-est de l'ue 5031, cal assenyalar que aquest no ha proporcionat estratigrafia, trobant-se part de la seva fonamentació completament espoliada. Aquest subàmbit està delimitat per les estructures ue 5030, 5031, i la rasa de fonamentació ue 5251 (fotografies núm. 1039, 1040 i 1041).

Un tret característic dels dos subàmbits és la localització just en el centre de les habitacions d'un retall còncav de gran dimensions completament reblerts de sorres. Aquest retalls s'interpreten com a punts d'extracció d'argiles per tal de construir estructures de tapia, encara que es podrien apuntar d'altres hipòtesis relacionades amb intents de combatre l'humitat de les habitacions, per exemple.

El material ceràmic localitzat en el reblliment dels grans retalls així com als nivells d'ús, permeten situar l'edificació al llarg del segle XIII, però es desconeix el seu moment de construcció.

Construcció de l'àmbit IV (refetor)

Al costat nord-oest de l'àmbit II, i recolzat contra aquest, hi trobem l'àmbit IV, de planta rectangular, amb una orientació nord-oest/sud-est, i delimitat al sud-est per l'àmbit II, i en el seu angle est pel mur ue 6197¹⁵ (fotografies núm. 1279, 1280, 1281, 4283, 4284 i 4285); al sud-oest, per la base de fonament ue 6687; al nord-oest, pel mur ue 6055¹⁶ (fotografies núm. 4178, 4181 i 4182); i al nord-est, pel mur ue 6514 (fotografia núm. 1401).

Sobre l'edificació d'aquest àmbit IV, cal constatar un seguit de relacions entre les diferents estructures que permeten establir una seqüenciació en la construcció dels diferents límits d'aquest àmbit, i en la construcció dels diferents àmbits que s'hi relacionen .

En primer lloc cal indicar que el límit sud-oest d'aquest àmbit IV s'identifica amb el mur ue 6099, el qual té una orientació nord-oest/sud-est i, en el seu extrem nord-est, documentem un contrafort identificat com a ue 6231, contra el qual es recolza el mur ue 6197, el qual al seu torn, serveix de tancament de l'àmbit V, en el seu extrem nord-oest. Recolzat contra l'ue 6197, i amb una orientació nord-oest/sud-est, documentem la presència del tancament nord-est de l'àmbit IV, identificat amb el mur ue 6514, en relació al qual, cal indicar que va ser edificat al mateix moment que es projectava la canalització ue 6513 (fotografies núm. 1280, 1281, 1401, 4335, 4336, 4337 i 4338), tal i com s'aprecia en el pas d'aquesta canalització per l'interior del mur ue 6514. Finalment, cal observar que per fer la canalització ue 6513, es talla el tros de mur d'ue 6197 que es recolzava contra el contrafort ue 6231, per tal de continuar discorrent el circuit d'aquesta canalització, en paral·lel i arran del mur ue 6100, del qual ja hem parlat al tractar sobre l'àmbit

¹⁵ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-566.

¹⁶ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-548, D-549 i D-550.

II. Per tant, i en raó d'aquestes relacions estructurals, podem afirmar que l'àmbit IV només es pogué edificar en un moment posterior a l'edificació dels àmbits II i V, circumstància que lligaria força bé amb el fet d'haver atribuït a la Subfase Va aquests dos àmbits, mentre que situem a la Subfase Vc la construcció de l'àmbit IV.

En relació a l'interior d'aquest àmbit IV, i recolzats contra els murs que delimiten aquest àmbit, es documenten unes tàpies arrebossades amb calç que no semblen complir funcions estructurals. Totes aquestes tàpies es recolzen contra els murs perimetrals, i en el cas del costat sud-oest formen una mena d'esglaonada (ue 6222, fotografies núm. 1242, 1243, 1249, 1287, 1288, 1289, 1290 i 1291) i 6223¹⁷, fotografies núm. 1242, 1243, 4289 i 4290), just al davant de les quals hi documentem la presència de 5 bases de fonament on es recolzen uns petits pilarets de planta quadrangular, fets de carreuons i amb un encintat en els punts d'unió dels carreuons. En els costats nord-oest i nord-est, les tàpies pràcticament han desaparegut, tot i que documentem algunes bases dels esmentats pilarets a una distància del mur perimetral que coincideix amb l'espai ocupat per les tàpies documentades al costat sud-est. És possible que aquestes tàpies tinguin per funció servir de bancs, seient a la tàpia més alta, arran de mur, recolzant els peus a la tàpia baixa i més allunyada dels murs. Els pilarets és possible que servissin com a suport de les taules que hi haurien davant de les tàpies esmentades.

Sobre aquestes tàpies, cal assenyalar que a l'angle sud de l'àmbit IV, no es documenten, ja que poc abans d'arribar a en aquest, venint del nord-est cap al sud-oest, documentem que l'arrebossat de la tàpia ue 6223 fa un angle recte, anant a cercar el mur ue 6099¹⁸, i indicant en conseqüència un límit clar d'aquesta tàpia. Aquest fet ens fa plantejar la possibilitat de l'existència d'una entrada a l'àmbit IV, al seu costat sud-est, a tocar del seu angle sud, accés que es faria des de l'angle oest de l'àmbit II, és a dir, des del claustre, o bé des del subàmbit existent a l'angle oest de l'àmbit II.

¹⁷ La planimetria associada a aquestes tàpies, correspon a D-570.

¹⁸ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-561 i D-562.

Compartimentació de l'àmbit V (dormitori)

Molt probablement serà ara quan aquest àmbit es compartimentarà, així a l'interior d'aquest àmbit V hi documentem les restes dels fonaments de dos murs (ue 6050¹⁹; i ue 6052, fotografia núm. 1185), que el divideixen en tres subàmbits. Aquests fonaments tenen una orientació SO-NE. Tanmateix, cal assenyalar que aquestes fonamentacions no es realitzen al mateix temps, i cal no descartar la possibilitat que la fonamentació ue 6052 no s'hagués realitzat durant la fase Va.

Construcció de l'àmbit VI (pòrtic)²⁰

Orientat nord-oest/sud-est, trobem una construcció que dibuixa una planta rectangular, la qual aprofita el mur de tancament de l'àmbit V. Aquesta construcció té unes mides de 18,70 metres de llarg i 3,60 metres d'amplada. Aquest conforma una habitació oberta cap al nord-est, amb la construcció dels murs extrems, ue 7161 (fotografies núm. 1614, 4371) i 4199, amb la perllongació de petits murs, ue 7131 (fotografies núm. 1614, 4710) i 4266, que fan cantonada i la construcció de tres bases de pilars, ue 7207, 7211 i 7488 (fotografies núm. 1641, 1642), entre ells.

Els murs estan construïts amb carreuó poc treballat disposat en filades tendents a la regularitat, el nucli del mur està format per pedra sense treballar i morter de calç de tonalitat marronossa, i es recolza sobre una banquetta de pedres sense treballar i morter del mateix tipus. Es documenta la presència d'elements reaprofitats amb carreuons amb arrebossat que no pertany a aquest moment. La seva cota de conservació es situa entre 5,11 i els 4,50 msnm .

Les bases de pilar són de forma quadrangular irregular amb un costat de 1,5 m., estan construïdes amb pedra sense treballar i morter del mateix tipus, i sota la fonamentació de pedra es localitza la utilització d'un seguit de capes de terra

¹⁹ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-547.

²⁰ La planimetria associada aquest àmbit correspon a D-14, D-22, D-47, D-49, D-608

piconada com les documentades a l'àmbit I i a les bases dels pilars del pòrtic de l'àmbit II. Les cotes s'han de situar entre 5,10 i 4,34 msnm.

Com es pot veure a la planta de fase l'àmbit rectangular conforma una mena de galeria al seu costat oriental, una mena de pòrtic, possiblement amb quatre arcs que podria pas a l'exterior del conjunt o a una hipotètica part d'hort o jardí, ja que no es localitzen dependències d'aquest moment a la seva zona exterior.

En aquest primer moment l'habitació funciona amb un paviment de calç, molt pobre, de color blanc que ocupa tota la superfície (ue 7525, fotografia núm. 4972. D-47) i que presenta una cota de funcionament de 5,05 msnm.

Al desmuntar les estructures s'han recuperat diversos materials caracteritzats per la presència de ceràmica comuna vidrada en tons melats.

Aquest àmbit, poc després es tanca pel costat oriental amb unes parets de tapia, encara que es localitzen algunes pedres com a reforç. Així mateix, al seu interior, concretament al costat oriental presenta una estructura de tapia baixa amb un esglaó, ue 7029 (fotografies núm. 1559, 1560). El costat occidental es caracteritza per un mur de tapia adossat al mur de l'àmbit V, aquest no conserva esglaó.

Amb aquesta reforma també s'aixeca una mica el nivell del terra i es torna a pavimentar amb un terra de calç (ue 7030), més potent que l'anterior, que cobreix tota la superfície i puja per les estructures de tapia fins a cobrir l'esglaó de costat oriental. El nivell d'ús es situa al voltant del 5,25 msnm.

Al costat oriental, a sobre del paviment, es situen dues estructures de pedra de forma quadrangular (ue 7025 i 7526) disposades equidistantment al llarg del 7030.

El costat occidental, adossades al mur ue 6384 (fotografies núm. 1320, 4317, 4318, 4319, 4320, 4321, 4322, 4323, 4324, 4325 i 4326), també hi trobem un

seguit d'estructures de pedra, generalment de forma quadrangular (ue 6386, fotografies núm. 1320, 1321 i 4327; 6702, fotografia núm. 1323; 6398, fotografia núm. 1325 i 4329; 6975, fotografia núm. 4566; 10037 i 6565, fotografia núm. 1368 i 1438). Es possible que aquestes estructures i les restes de les conservades al costat oriental, fossin bases d'uns petits contraforts interns o bases dels pilars que sustentarien el sostre de la habitació després de la reforma.

Aquesta estructura està amortitzada per un estrat on s'han localitzat la presència de ceràmica possiblement de procedència islàmica i que es pot situar a l'entorn del segle XII.

Amb aquesta reforma de l'àmbit, molt probablement passà a ésser tancat i la estructura 7030 podrien esdevenir un petit bancs, que per la seva alçada serviren per disposar o emmagatzemar atuells o , fins i tot, poder servir com una mena de rebost.

Construcció de l'àmbit VII (sala capitular)

A l'angle que formen els àmbits IV i V, entre les dues edificacions localitzem un altre àmbit: l'àmbit VII. Aquest àmbit de forma quadrangular irregular del que només es construeixen dos murs, ue 7132 (fotografies núm. 1614, 1615) i 8061, reaprofitava les estructures dels àmbits IV,V, i VI. Les seves mides interiors són de 8,20 per 10 metres i les seves cotes estan entre els 5,10 i els 4,50 msnm.

El mur 7132, orientat sud-est/nord-oest, té una amplada de 60 cm. i està construït amb carreus d'aproximadament 20 cm de costat, formant filades regulars, lligat amb morter de calç de color marró clar poc depurat. La fonamentació (ue 7168) està construïda amb pedra sense treballar i el mateix morter. Adossat en aquest mur, es documenta una petita estructura quadrangular (ue 7494), construïda amb pedra sense treballar i el mateix tipus de morter, situada a la part interna de l'àmbit, a igual distància dels dos

extrems. Aquesta podria correspondre a les restes d'una base de pilar, però el seu estat de conservació no permet afinar més.

Els murs 7142, 8009 i 8061, encara que molt malmesos per estructures posteriors, formen una alineació que correspon a un mateix mur, orientat nord-est/sud-oest, i es recolza a 7132 i presenta la mateixa tècnica i dimensions.

En funció de les seves característiques i situació s'ha identificat amb una possible sala capitular.

Construcció de l'àmbit VIII

Al nord-oest de l'àmbit VII, hi trobem un petit espai de forma rectangular de 8,50 m de llargada i 2,50 m. d'amplada i orientat sud-oest/nord-est, identificat com a àmbit VIII. El límit nord-est és la continuació del mur 7132, el límit sud-est és el mur 8061 (7142, 8009), el límit sud-oest està format per 8274 i el nord-oest presenta tres estructures alineades: la ue 7143 forma la cantonada amb 7132 i està fabricat amb el mateix aparell; la ue 8048, sobre la que tornarem més endavant, i la ue 8268, mur construït amb filades regulars de carreus pocs treballats lligats amb morter de calç de color marró clar i un nucli de pedra sense treballar i el mateix morter. La base de fonament està construïda per pedra sense treballar i morter. Totes les estructures es situen entre unes cotes de 5,11 i 4,60 msnm.

La ue 8048 és molt interessant, ja que forma una base de fonamentació sobre la que es disposa un pilar construït amb carreus amb forma de "T", orientada cap a l'interior de l'àmbit.

Així doncs, es documenta la presència d'aquest petit espai amb dues obertures, separades per un pilar, orientades cap a nord-oest. Aquest pilar podria ésser l'arrencament de dos arcs, a banda i banda, i fins i tot d'un tercer orientat cap a l'interior de l'àmbit VIII. Aquest, per la seva forma i la seva situació, a l'extrem del conjunt, ens fa pensar en la possibilitat de que es tractés

d'un pòrtic d'accés al conjunt, que probablement substituiria la funció de pòrtic de l'àmbit VI.

Construcció de l'àmbit IX (hospital)

A les proximitats de l'angle oest del conjunt d'àmbits associats a l'àmbit I, hi localitzem un àmbit aïllat, molt malmès, amb una orientació nord-oest/sud-est, amb un esbiaixament similar a l'àmbit III, i delimitat pel seu costat sud-oest per la base de fonament ue 5060 (fotografies núm. 1026 i 3807), realitzada amb pedra petita amarada amb morter de calç pel sistema d'encofrat perdut. Al seu costat nord-est s'han documentat, les restes de cinc contraforts o les seves bases de fonament (ue 5067, fotografies núm. 1029 i 3811; 5064, fotografia núm. 1028; 5062, fotografia núm. 3808; 5376, fotografies núm. 1071 i 3838; i 5377, fotografies núm. 1072 i 3839), els quals estan realitzats amb carreus de tamany mig que descansen sobre un fonament realitzat amb pedra amarada amb morter de calç. No tenim, però, la longitud total d'aquesta estructura (ue 5060), però per les restes conservades semblen apuntar que havia de ser una edificació important, amb unes mides de 7 m. d'amplada i entre 20 i 22 m. de llargada.

D'altra banda, també s'ha pogut documentar l'angle est d'aquesta edificació, format pels murs 8137 i 8345, i un contrafort (8348) associat al límit nord-est d'aquest edifici. Cal assenyalar que el contrafort en qüestió es troba al sud-oest del mur que delimita pel nord-est aquesta edificació.

De tot això se n'extreu que es tracta d'un edifici aïllat, amb contraforts interiors, els quals molt possiblement servien per tal de sustentar uns arcs diafràgmàtics, els quals, al seu torn, servien per tal de sustentar una coberta de fusta a doble vessant. Cal assenyalar que la utilització de contraforts interiors també la trobem documentada a l'àmbit V.

El seu caràcter d'element aïllat, la situació i els paral·lels tipològics ens fan identificar aquest àmbit com un possible recinte hospitalari datat al primer moment.

Construcció de l'àmbit X²¹

Es situa a la zona més nord occidental del solar, pràcticament fora dels límits de la intervenció. Tècnicament presenta algunes diferències amb els àmbits descrits fins al moment i s'hauria de situar dins de l'últim moment d'aquesta fase o el primer de la fase VI. Formalment està més proper als edificis de la fase posterior encara que la seva orientació i la manca de la fonamentació característica de la que parlarem més endavant ens fa situar-lo en aquest moment intermig. Com a fet curiós, es pot veure a la planta com la seva orientació, com el anterior, no respecta l'alineació del convent sinó que sembla jugar amb la de la zona anomenada de cases, és a dir els àmbits numerats amb números aràbics.

És una habitació de forma rectangular, orientada sud-oest/nord-est, amb unes mides interiors de 23,5 x 8 metres. Presenta quatre contraforts exteriors als costats més llargs, encara que només s'han documentat els meridionals perquè el mur septentrional s'ha recuperat a nivell de les seves cantonades i els seus contraforts no es van recuperar. Els murs que delimiten l'estructura són 8386, 8388, 8486 i 8390 i estan construïts amb dues parts ben diferenciades; el mur de fonament i la base de fonament. El mur de fonament està format per carreus de mida petita de pedra arenisca de Montjuïc, disposats en filades regulars, amb una nucli de maçoneria de pedra petita sense treballar i morter de calç de tonalitat ataronjada. La base de fonament està formada per pedra arenisca sense treballar de mida mitjana i el mateix morter. Els contraforts (8481, 8430, 8514 i 8519) són quadrangulars i es situen a una distància aproximada de 4 metres. La tècnica és molt similar a la del mur corregut, però les pedres que fan de cantonada són més grans.

²¹ Planimetria associada- D-101, D-690.

Fotografia núm. 5992. Vista del contrafort.

En aquest moment es poden situar dues riostres alineades (8398 i 8497) amb el segon i el tercer contrafort, que divideixen l'espai en tres àmbits i que estan constituïdes per pedra sense treballar i morter de calç . A l'espai més occidental s'han localitzat dos murs, alineats amb el quart contrafort que funcionen amb un paviment de calç (8534), conservat molt fragmentàriament a les cantonades dels murs.

Com a fet interessant, les cantonades orientals presenten uns carreuons que sobresurten i tenen la funció de facilitar la unió amb el edifici que més tard es situarà en aquesta zona.

Tant l'àmbit IX com el X, com ja hem esmentat juguen amb una orientació diferent, que diferirà del gran projecte posterior, fet que es podrà comprovar en la següent fase, on el X, perviurà fins a la fi de la vida del convent posterior. La divergència d'orientació, es podria relacionar amb la possible existència d'un carrer que seria absorbit en el procés d'adquisició de terres per part dels dominics.

Interpretació

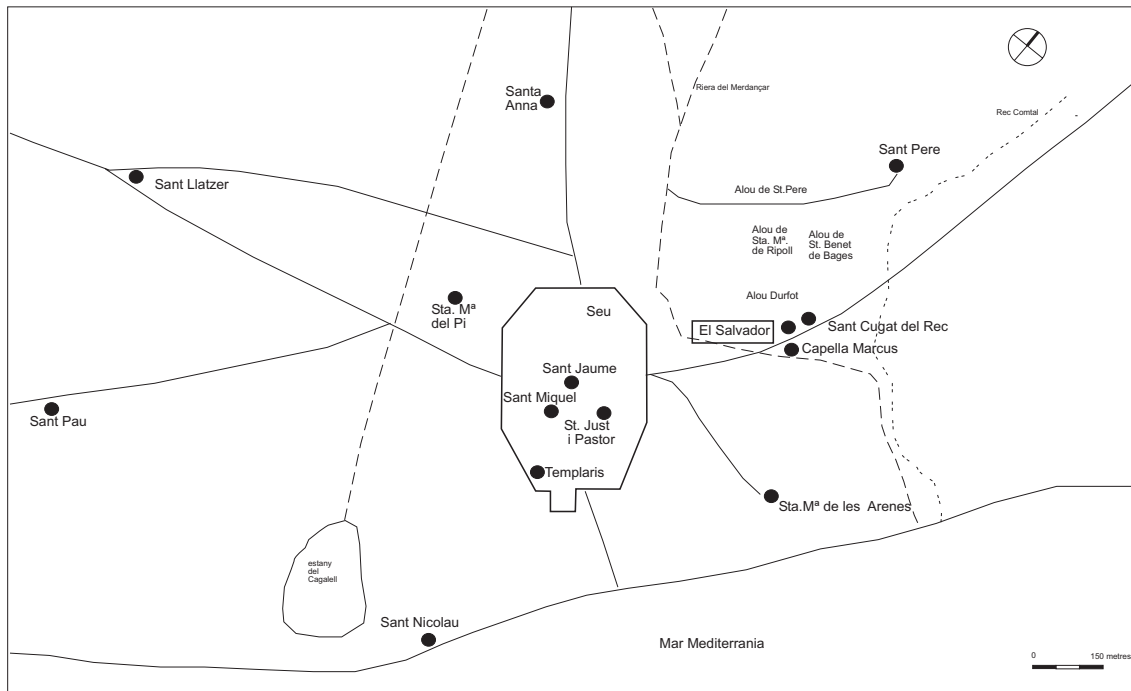
A nivell interpretatiu les restes arqueològiques documentades permeten parlar d'un conjunt conventual durant la subfase Va. Aquest s'originarà a partir de l'àmbit I, el qual correspon a la seva església. Aquesta església, d'una sola nau i amb absis semicircular, lleugerament ultrapassat, sense capelles associades, i amb els fonaments dels seus murs força gruixuts, molt possiblement, seria coberta per una volta de canó, havent de situar aquesta edificació en un context romànic, probablement del segle XI, atenent a criteris estratigràfics i tipològics, així com a la ceràmica recollida en el moment del desmuntatge, en que s'ha documentat la presència d'un mànec tubular de cocció reductora (3489-1) datable en un context cronològic d'entre el segle IX i el XI, i que fou utilitzat en el moment de fer la base de fonament d'aquesta església.

La manca de murs en alçada ens fa difícil situar on estaria l'entrada o entrades del temple, encara que la presència del pòrtic al seu costat nord-oest ens permet situar una porta a aquest costat, que comunicaria amb les habitacions annexes. D'altra banda, és possible una porta d'accés des del carrer que es podria situar a la zona més llunyana del presbiteri de l'església.

També cal assenyalar que no s'ha constatat cap cos associat que pogués ser interpretat com un campanar, cosa que ens fa pensar, considerant que hem documentat un forn per a campana, que aquesta capella podria haver tingut un campanar d'espada.

Al costat nord-oest de l'església es desenvolupen una sèrie de dependències distribuïdes al voltant d'un pati, que es podria relacionar amb un claustre. La planta que ens proporciona i les característiques dels edificis ens fan plantejar l'identificació de les restes amb un possible conjunt conventual.

El convent, del qual n'hi ignoràvem la seva existència, planteja però la necessitat de la seva identificació, i per aquesta raó hem procedit al buidatge de diferents fonts documentals publicades que fessin referència a la zona objecte d'aquest estudi.

Proposta de situació del lloc del Salvador i dels alous que van conformar part dels terrenys del convent.
(Aguelo, Huertas, Puig, 2005. fig. 13)

Després de fer una revisió de la documentació referida a aquesta àrea, hem cregut convenient plantejar, com a hipòtesi, la seva possible identificació amb una església no localitzada, anomenada de Sant Salvador, la notícia de l'existència de la qual es documenta l'any 1081²². El document la situa a les proximitats de Sant Cugat del Rec o del Camí, i es troba recollit tant per Carreras Candi (1916:304), com per Duran i Sanpere (1973: 444). Posteriorment, a principis del segle XII, el lloc on es trobava aquesta església s'hauria vist afectat d'una o altra manera per l'atac dels almoràvits, segons es desprèn d'un document recollit al Cartulari de Sant Cugat del Vallès, datat l'any 1116. En aquest es situa un lloc anomenat Salvador, prop de l'església de Sant Cugat del Camí, quedant aquest lloc al nord de la via²³, situació que podria coincidir perfectament amb l'àrea ocupada posteriorment pels predicadors. Aquest lloc s'ha d'identificar amb el mateix indret on l'any 1081 hi havia l'església homònima, que hipotèticament podria haver deixat de funcionar arrel de les incursions esmentades. Abans del 1223, moment

²² Carreras Candi(1916.304):“*peciolas II terre que sunt subtus ecclesie sancti salvatoris similiter cum illorum affrontationibus et pertinentiis: et est hec omnia in territorio barchinone in termino de pinels* (Perg. A.C.B.; L.A.E.C., v.IV, f.118, d.310)”

²³ “...in suburbio civitatis Barchinone, iuxta ecclesiam s. Cucuphatis Camini, in loco vocitato Salvatore, habemus scilicet domos destructas atque combustas, casales, parietes, curtes, puteum, ortum, arboribus diversi generis plantatum, cum solis et suprapositis, gutis et stillicidiis, hostiis, liminibus, ianuis, foveis et cloacis, cum suis pertenenciis. Advenerunt nobis predicta omnia largicione defunctorum, sive aliis quibuslibet modis ac vocibus. Terminantur autem predicta omnia: a parte orientis in domibus et orto canonice et Dalmaci Bernardi, a meridie in carrera, ab occiduo in casis et orto Petri Bernardi monatarii, a circio in alodio Perfecti, iudei.” (CSC, doc. 833).

en que la ciutat dona el solar als predicadors, encara tenim un altre esment al Salvador, aquest cop contingut a l'antic Arxiu de Santa Anna de Barcelona. Concretament, en un document de l'any 1200, on el prior de Santa Eulàlia del Camp dona a Jordà Pellicer una peça de terra, al lloc dit Vinyals²⁴, entre les afrontacions de la qual hi trobem, a ponent, l'alou de Sant Salvador²⁵.

L'aparició de l'església de Sant Salvador a la segona meitat del segle XI a les proximitats de Sant Cugat del Rec, i al nord de la via, és perfectament identificable, tant amb el lloc, com amb la cronologia assignada, amb l'àmbit I d'aquesta Subfase Va del jaciment del Mercat de Santa Caterina. De ser bona aquesta hipòtesis, l'edificació d'aquest conjunt conventual coincidiria amb la cronologia de la fase c (entre 1060 i 1085) de l'evolució de la ciutat de Barcelona, proposada per Philip Banks (2003: 19), el qual parla d'una "*nova fase de desenvolupament econòmic, en part com a conseqüència dels guanys mitjançant les paries*". Per tant, és possible que el conjunt conventual, el qual s'ha d'identificar amb la capella indocumentada que reben els predicadors²⁶, s'edifiqués en el moment de desenvolupament econòmic que es produí a l'esmentada "fase c".

Finalment, cal assenyalar que la planta d'aquest primer conjunt conventual, en aquesta Subfase Va, sembla adaptar-se a l'antiga parcel·lació documentada ja en època romana. Si observem el plànol A-44 podem veure com les construccions medievals no arriben en cap moment a ultrapassar la línia teòrica que la separaria de la parcel·la nord-oriental, on s'havien desenvolupat mils anys abans les construccions alt imperials, i més tard, la necròpolis tardoantiga. Aquest fet, prou insòlit, ens fa plantejar la probable subsistència, al menys fins al segle XI, de l'antiga divisió romana de la propietat, malgrat el fort creixement físic que pateix el solar al llarg d'aquest segles. Aquesta circumstància ens permet pensar en la

²⁴ Philip Banks (2003: 21) diu que la zona que envoltava la ciutat era coneguda amb el nom de Vinyals, i precisa, l'Eixample actual. Pel que fa a Carreras Candi, aquest, situa Vinyals en front les muralles de la ciutat damunt les viles noves dels Arcs i del Mercadal (1916:316).

²⁵ "*Notum sit cunctis quod ego Petrus, prior Sancte Eulalie de Campo, et conventus eiusdem loci damus tibi Iordano Pellipario et tue proieniei atque posteritati unam peciam terre al panem et uinum quam habemus largitione fidelium in territorio Barchinone, in loco dicto Uinealibus, super pontem. Que terminatur ab oriente in alodio Raimundi Ferrarii Goz, a meridie in alodio Perete de Arled socrus tue, ab occiduo in alodio Sancti Saluatoris, a circi in alodio Arnalli Umbaldi.*" (AASAB, doc. 640).

²⁶ Cal recordar que no es documenta cap capella sota l'advocació a Santa Caterina d'Alexandria en un moment anterior als predicadors, malgrat que la historiografia així ho reflexa.

perduració dels límits de propietat, que encara es veien algunes estructures, o bé hi havia en aquells moments, ben arrelada, la consciència de l'existència d'un espai sacralitzat que calia respectar. Això darrer també podria explicar el perquè de l'elecció d'aquest indret per tal d'edificar-hi aquest conjunt conventual, és a dir, el fet de ser una zona amb tradició sagrada.

Posteriorment, en un moment que s'ha de situar a finals del segle XII s'inicia la subfase Vb , on hi constatem l'existència d'unes construccions de tipologia, orientació i funció diferent.

Aquestes estructures es situen envoltant el conjunt conventual i són de dimensions i tècnica més modestes. En ocasions, associades a elements productius, no participen de la idea unitària de les construccions del moment anterior i els eixos que les orienten són diversos, ocupant l'espai de forma fragmentaria, que és podria relacionar amb l'aparició de diferents propietaris que construeixen en funció dels seus interessos.

Per poder contextualitzar aquest procés hem tingut la sort de poder consultar alguns documents conservats a la ciutat de València, concretament, a l'Arxiu Històric de la Província d'Aragó, de l'Orde de Predicadors²⁷. La lectura d'aquests documents aporta valuoses dades sobre l'intent d'urbanització del segle XII i ens ha ajudat a situar les diferents construccions d'aquest Subfase Vb. Aquesta interpretació s'ha realitzat en funció de la documentació conservada, fet que podria condiciona algunes de les hipòtesis aportades i del qual som conscients. La presència d'aquests documents en l'arxiu dels predicadors, anteriors a la seva arribada al solar, s'ha de relacionar amb la necessitat de justificar la propietat de la terra.

En aquest fons documental, cal destacar un document datat tres anys abans de l'arribada dels predicadors al burg de Barcelona, concretament, el 10 de març de 1220²⁸. En ell es diu que Pere Durfort i Romeu Durfort, fills del difunt Guillem

²⁷ A partir d'ara: A.H.P.A.-O.P.

²⁸ Aquesta venta, de ben segur que vingué motivada per les conseqüències de la desfeta de la batalla de Muret (1213), on morí el comte-rei Pere I, moment en el qual personatges com Guillem Durfort (mort el 1216) hagueren de satisfer les

Durfort, venien a Bernat Ermengol, Guillem Ermengol, Berenguer Gerard i Bernat de Sant Ponç, tot l'honor que reberen del seu pare, i que aquest havia comprat a Guillem Ponç²⁹. Aquest terreny, que creiem que hauria de correspondre a la zona on s'ha dut a terme la intervenció del Mercat³⁰ limitava a l'est amb l'honor de Berenguer Gerard³¹, al sud amb la via³², a l'oest amb les cases de Ferrer de Nina³³, amb l'honor de Bernat d'Olzet³⁴, amb les cases de Maimó Gombau³⁵ i amb les cases de Guillem Besòs³⁶, i al nord amb un carrer³⁷ i amb un honor de Santa Maria de Ripoll³⁸. Aquesta delimitació, per tant, ens situa aquest alou, aproximadament, a l'emplaçament en el marc físic situat al voltant de del mercat de Santa Caterina i el lloc on es troben les illes de cases existents entre l'esmentat mercat i l'actual carrer Corders.

Podem deduir, per tant l'existència d'un alou de Guillem Ponç, identificable amb un dels prestamistes de Ramon Berenguer IV en motiu de la conquesta de Tortosa³⁹ (Duran i Sanpere,1973:446), la qual tingué lloc en 1148. L'alou que motiva aquestes ventes podria ser perfectament, si la hipòtesi és correcta, l'alou de Sant Salvador que l'any 1200 apareix com afrontació d'una peça de terra de Santa Eulàlia del Camp. Aquest fet podria explicar perfectament l'interès, per part del bisbe de Barcelona, i més concretament de l'altar de Sant Miquel de la Seu de Barcelona, per tal d'aconseguir la senyoria de bona part d'aquest alou de Guillem Durfort⁴⁰. En aquest sentit, cal indicar que Bernat i Guillem Ermengol,

reclamacions dels diferents creditors del rei, i en conseqüència la necessitat de vendre diferents propietats, deutes que els fills de Guillem Durfort hagueren d'assumir a la mort del pare.

²⁹ A.H.P.A.-O.P. pergami núm. 6 bis

³⁰ Som conscients que si bé és més que possible que aquesta sigui la localització, no en tenim una constatació prou segura. Així, com és usual en totes les identificacions a partir de textos medievals amb indicacions topogràfiques, poden haver-hi canvis que se'ns escapen: altres documents perduts, configuracions antigues canviades, totalment o parcial, obertures de vials posteriors al document,... Així i tot, les referències documentals conservades sembla que permeten una identificació prou possible de les propietats que revertiran als predicadors i que aquests les conservaran en el seu arxiu.

³¹ Molt possiblement, i a nivell de proposta, es tractava dels terrenys delimitats aproximadament pels actuals carrers del Tarròs a llevant, de Carders a migdia, de Giralt el Pellicer a ponent, i el carrer Gombau a tramuntana.

³² Corresponent a l'antiga via romana, és a dir, als traçats actuals dels carrers Corders i Carders.

³³ Si la hipòtesi és correcta, correspondrien a les parcel·les actualment delimitades pels carrers de les Semoleres a llevant, Bòria a migdia, dels Mercaders a ponent, i Side a tramuntana.

³⁴ Actualment, potser, delimitat pels carrers de les Semoleres a llevant, Side a migdia, dels Mercaders a ponent, i Sant Silvestre a tramuntana.

³⁵ Actualment, potser, delimitades per la plaça de Santa Caterina a llevant, i pels carrers Sant Silvestre a migdia, dels Mercaders a ponent, i Massanet a tramuntana.

³⁶ Actualment, potser, delimitades pels carrers del Tragí a llevant, Massanet a migdia, dels Mercaders a ponent, i Avella a tramuntana.

³⁷ Es tracta d'un carrer que devia unir els actuals carrers Avella i Gombau, passant pel solar ocupat per l'actual mercat de Santa Caterina i que no ha estat documentat clarament en la intervenció.

³⁸ Es refereix a l'alou de Ripoll anomenat a la documentació com la *Trilla de Ripoll*.

³⁹ És possible que aquest alou fos el pagament a Guillem Ponç pels serveis prestats, circumstància que no hem pogut certificar documentalment fins ara.

⁴⁰ En aquest sentit cal assenyalar que el bisbe, ben aviat, adquireix terrenys a la zona (A.H.P.A.-O.P. pergami núm.9), més tard esmentats com de l'Altar de Sant Miquel de la Seu de Barcelona.

desapareixen ràpidament de la documentació referida a la senyoria d'aquests terrenys, en favor, precisament, del bisbe, i especialment, de l'altar de Sant Miquel de la Seu de Barcelona, que sembla ser que entre 1220 i 1224, s'hauria fet amb la senyoria de bona part de l'alou de Guillem Durfort. Cal recordar que en aquests moments, els dominicans, ja havien donat mostres de la creixent necessitat d'espai que requerien i la poca adequació de l'estatge del Call per a llurs necessitats⁴¹. Aquest fet podria explicar l'interès del bisbe per adquirir els terrenys del suburbi per facilitar el trasllat de l'Orde de Predicadors a un espai més gran i amb millors expectatives de creixement

Aquest procés d'urbanització, contemporàniament també s'estava experimentant en altres alous propers, com és el cas de l'alou de Santa Maria de Ripoll, honor conegut com la "trilla de Ripoll", i on ja el 2 de desembre de 1179, documentem com Pere, cambrer de Santa Maria de Ripoll, estableix a Bernat i esposa, Amalta, una peça de la trilla de Ripoll, per millorar-la i per construir-hi cases i hort⁴². Anys més tard, el 25 de gener 1222, Anglesia, va vendre a Berenguer d'Olzet, tot l'hort que tenien pel monestir de Santa Maria de Ripoll, al burg de Barcelona, al lloc dit "*trilea de Ripullo*"⁴³. En aquest mateix alou, el 14 de desembre 1222, Arnau, cambrer de Santa Maria de Ripoll, va confirmar a Guillem Mercader l'hort amb cases, que tenia al suburbi de Barcelona, cap a l'Est.⁴⁴ L'alou de la Trilla de Ripoll passa a mans de la comunitat dominica gràcies a una permuta realitzada al 24 de novembre de 1254, amb un altre alou que la comunitat dels predicadors tenien a la banda de mar⁴⁵.

Per finalitzar aquest moment podem apuntar la possibilitat de l'alteració per primer cop (sempre al solar del jaciment) la parcel·lació fundacional de la colònia romana, cosa que evidència una redefinició de la propietat de la terra. Aquesta redefinició s'ha d'emmarcar en el context de la venda dels grans alous de finals

⁴¹ És prou coneguda a la bibliografia existent, la popularitat de que gaudiren els dominics en els primers moments d'arribar a la ciutat, així com el ràpid creixement que experimentà aquesta comunitat de mendicants.

⁴² A.H.P.A. O.P., pergami nº 1.

⁴³ Límits d'aquest hort: a l'Est, amb l'alou de Sant Pere de les Puelles i de Sant Benet de Bages, al sud amb el carrer (el qual possiblement sigui el límit amb el que havia estat l'alou dels Durfort), a l'Oest amb la tinença de Bernat Fort i al Nord "in aquaria". A.H.P.A. O.P., pergami nº 8.

⁴⁴ Aquest hort amb cases limita a l'Est amb tinença de Bernat de Fort, al sud amb el carrer, a l'Oest amb la tinença del difunt Ponç de Pujalt i amb "aquaria". A.H.P.A. O.P., pergami nº 7.

⁴⁵ Diplomatarí de Sant Raimon de Penyafort. Doc.85. pàg.110-112. Els límits d'aquest alou són a orient a l'alou de Sant Pere de les Puelles i l'alou de Sant Benet de Bages, al sud i a occident amb vies públiques i al nord amb el monestir de sant Pere.

del segle XII i principis del segle XIII (Benchs,2000), amb l'establiment de tinents per part dels senyors aloers, havent, els tinents, de construir-hi casa i millorar la terra. Entre aquests alous, i pel que fa al cas que ens ocupa, hi trobem l'alou que Guillem Ponç ven a Guillem Durfort, i que el 1220, els fills d'aquest darrer venen a Bernat Ermengol, Guillem Ermengol, Berenguer Gerard i Bernat de Sant Ponç, comportant la divisió de l'alou.

La tercera subfase suposa l'unificació de la majoria de les construccions del solar, amb diferents reformes i noves construccions. Aquest fet, tan a nivell dels materials recuperats com per les tècniques emprades, ens permet situar-nos dins d'un període molt curt de temps. Aquest procés ens indica que o bé, una de les propietats va annexionant a la resta o bé, que un nou factor ve a canviar el panorama,

La contrastació de les dades arqueològiques, historiogràfiques i documentals fa que plantegen l'arribada dels dominics al 1223 com aquest possible factor que va propiciar el canvi.

No hem d'oblidar que ens trobem en els primers moments d'implantació de l'orde i malgrat que ja havien donat indicis del seu ràpid creixement, encara no tenen la força necessària per porta a terme el gran projecte que ens ha arribat encara que només a nivell de documentació.

En un primer moment, els dominics adapten l'antic conjunt, a l'espera d'aconseguir els mitjans i els terrenys necessaris per tal de construir el gran projecte posterior. Pràcticament des del començament la comunitat inicia una política d'adquisició dels terrenys que limiten amb l'antic convent, ocupant els terrenys on anteriorment s'havia situat, bàsicament, els alous del Durfort i el de Santa Maria de Ripoll, com ja hem esmentat al moment anterior.

Així, les diferents edificacions són reformades a partir de la redefinició del claustre, del qual n'hem pogut estudiar tres de les seves galeries. Les obres més importants, però, corresponen a noves construccions que amplien notablement l'espai conventual. Entre els quals podem destacar la construcció al nord del

claustre d'un refector i d'un espai quadrangular de funcionalitat indefinida. En aquests moments, també, són afegits dos espais exteriors porticats, un d'ells que serveix de pas a les noves edificacions que adquireixen i, l'altre tanca el conjunt en el seu costat nord-est. Aquest pòrtic es va tancar per un mur de tàpia en el moment final d'aquesta fase.

Menció a part mereixen els dos edificis localitzats a la zona occidental del solar, de planta rectangular, construïdes amb carreus. Un d'ells, amb contraforts interns que fa pensar en un cobriment d'arcs diafragmàtics i possiblement coberta de fusta, i el segon, amb contraforts exteriors. La funcionalitat d'aquests espais és difícil d'establir, malgrat que tothom sap les necessitats pròpies d'una comunitat monàstica i, que potser es podria relacionar amb un possible recinte hospitalari, hostatgeria o similar.

Les reformes tindran una vida limitada a la dècada dels anys 20 i 30 del segle XIII, per desaparèixer paulatinament a partir de la dècada dels anys 40. L'excavació arqueològica ens ha permès observar alguns canvis tècnics en els edificis esmentats. La tècnica constructiva d'aquest moment no varia substancialment de l'anterior utilitzant bàsicament els carreus lligats amb morter de calç, s'observa l'aparició de la tàpia amb arrebossats de morter de calç per fer murs de tanca i bancs. L'exemple més clar dels bancs està documentat a la zona identificada com el refector, on s'ha localitzat un banc doble corregut a tres dels quatre costats, reforçats amb petits pilars de pedra que ajudarien a la sustentació de la possible taula per poder realitzar els àpats de la comunitat.

Serà també en el context d'aquesta Subfase Vc, quan els àmbits 1, 2, 3, 4 i 5, s'integren en el conjunt conventual, esdevenint possiblement zones que serveixen de la nova comunitat.

Com hem pogut veure al llarg del text, aquesta fase aporta força novetats al coneixement de la ciutat de Barcelona en època medieval i al procés d'implantació dels dominics en la ciutat.

Sobre aquests temes a nivell més general tornarem en el moment de les consideracions finals.

6.6.FASE VI

EL CONVENT DE SANTA CATERINA

(1223-1837)

“DE LOS CONUENTOS DE LA PROVINCIA VNO ES ILLUSTRE Y DE FAMA POR LA ANTIGUEDAD, OTRO POR EL FUNDADOR QUE TUJO DE VALOR Y PRENDAS, OTRO POR EL ESTUDIO QUE EN EL FLORECE, OTRO POR LOS RELIGIOSOS QUE TIENEN SEÑALADOS EN SANTIDAD, LETRAS Y DIGNIDADES: Y ESTE DE BARCELONA LO ES POR TODOS LOS QUATRO TITULOS JUNTOS”

Francisco Diago,
Historia de la provincia de Aragon de la Orden de Predicadores. 1599.

FASE VI:
EL CONVENT DE SANTA CATERINA
(1223-1837)

El nou convent de Santa Caterina de Barcelona, edificat a partir dels anys 40 dels segle XIII, i enderrocat el 1837, almenys les seves principals edificacions, correspon a la Fase VI del jaciment que aquí ens ocupa. Aquesta fase, al seu torn, per tal de facilitar la comprensió de l'evolució del conjunt conventual durant els seus 600 anys d'existència, ha estat dividida en set subfases:

- Fase VIa: la planificació d'un nou projecte (mitjans segle XIII)
- Fase VIb: la construcció d'un nou convent (mitjans segle XIII- inicis XIV)
- Fase VIc: la monumentalització del temple i les seves conseqüències (segles XIV-XV)
- Fase VI d: les reformes d'època moderna (segle XVI)
- Fase VIe: les reformes d'època moderna (segles XVII-XVIII)
- Fase VIf: del trienni liberal fins a la destrucció del convent (1823-1837)
- Fase VIg: de la destrucció del convent a la creació del mercat (1838-1848)

Cadascuna d'aquestes subfases compta a una introducció particularitzada i, tal i com succeïa a les fases anteriors, la descripció de les restes s'organitza per àmbits, corresponents a les diferents habitacions documentades, posant entre parèntesis l'adjudicació funcional sempre que es pugui, per facilitar la comprensió. També cal assenyalar que en aquesta fase utilitzem la paraula església per diferenciar-la de la capella de la fase anterior.

Finalment, el discurs d'aquesta fase es clou amb la interpretació de tota la fase en el seu conjunt, on veurem com l'excavació arqueològica ha permès replantejar diferents aspectes sobre el coneixement que fins ara es tenia

d'aquest convent, així com replantejar la interpretació que fins ara ha estat vigent en relació a la introducció del gòtic meridional a Catalunya.

FASE VIa: LA PLANIFICACIÓ D'UN NOU PROJECTE (mitjans segle XIII)

“Or, vers 1240, la situation changea. La sympathie plutôt restreinte du clergé séculier fit place à une hostilité ouverte. Les prestations obligatoires et les dons spontanés des fidèles allant pour une grande part aux ordres mendiants, les chanoines virent leurs revenus diminuer considérablement. Ils répliquèrent en invitant de moins en moins les frères à prêcher dans leurs églises collégiales et paroissiales. Parfois même ils s’y opposèrent catégoriquement. (...).

Il est évident que ni s. Dominique, ni Jourdain de Saxe, ni les premiers chapitres généraux n’avaient prévu cette nécessité. Désormais, la destination d’une église de frères Prêcheurs ne s’exprimait plus par la formule unique: ecclesiam edificare ad divina celebranda, mais encore par celle-ci: ad capiendos homines in praedicationibus (...).

(...) Dans les centres importants, où le recrutement s’intensifiait, ce problème se compliquait du fait que le coeur était également devenu trop petit. Souvent on était forcé de démolir l’ancienne chapelle et de la remplacer par une église assez grande, au coeur spacieux. (...)

MEERSSEMAN, G. 1946. *“L’architecture dominicaine au XIIIe siècle, législation et pratique”* a *Archivum Fratrum Praedicatorum*, , pàg. 159-160.

Introducció

En aquest moment es produeix el gran canvi al solar, les edificacions disperses donen pas a un gran programa constructiu de plantejament únic, que es desenvolupa i articula en funció de la construcció d'un nova església de majors dimensions, encara que amb la mateixa orientació que l'anterior. Les següents subfases només suposaran reformes d'aquest projecte primigeni

Aquest projecte, així com la última reforma de la fase anterior (subfase Vc) hem en de relacionar-los amb l'Orde de Predicadors, que si bé en els primers anys, adaptaren les estructures preexistents a les seves necessitats, i en construïren de noves, però sense transformar l'organització de l'espai que els precedí, tal i com hem vist a la Subfase Vc, no tardaren masses anys en alterar aquest plantejament, amb la planificació de la construcció d'un nou convent de majors dimensions, que respongués millor a les necessitats d'una comunitat, la dels dominics, en ple creixement.

Segons la historiografia clàssica el gran projecte gòtic es situaria dins de les següents dates:

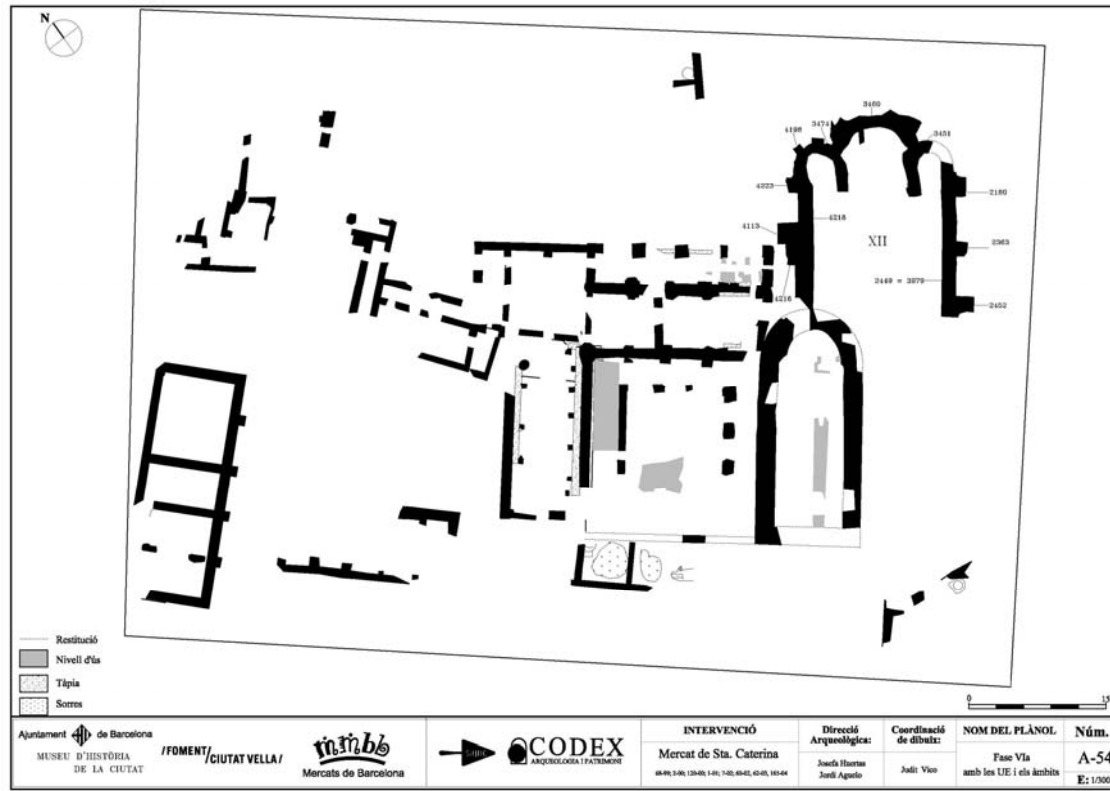
- Cap al 1243 s'inicia la construcció del nou convent.
- Cap al 1252, el temple estava construït fins l'arrencada dels arcs de la volta.
- Cap al 1262 s'acaba l'absis i la cobertura dels primers tres trams de la nau.
- I finalment, es situaria el final de l'església al 1275⁴⁶.

Com podem veure l'excavació arqueològica ha permès l'aportació de noves dades que han canviat substancialment el panorama d'aquests primers moments.

⁴⁶ Caballe, F; Gonzalez, R (1997) .

La fase VI a, correspon a l'inici del projecte, quan es comença a edificar l'església, però encara s'utilitzen les construccions de la fase anterior.

Així doncs, aquesta subfase presenta un únic canvi respecte a l'anterior la construcció de la capçalera de l'església i els dos primers trams i serà l'inici d'aquest gran nou projecte.

A-54. Inici de la construcció de l'església.

Descripció de les restes⁴⁷

Àmbit XII (església)

L'església de nova creació es situa a l'est de la capella existent i, a partir de les restes conservades dels seus fonaments, s'ha pogut definir una edificació de planta rectangular i capçalera triabsidal, amb els peus al sud-oest i la capçalera al nord-est. Les mides d'aquesta edificació són de 43,50 metres de llargada màxima interior, des de l'absis central, i 14,50 metres d'amplada. Els fonaments recuperats, d'un metre i mig d'amplada, presenten una potència d'uns tres metres i estan formats per pedra sense treballar de gran grandària i morter de calç, amb uns contraforts de pràcticament un metre i mig de costat, realitzats amb la tècnica de l'encofrat perdut. Cal assenyalar que al costat meridional d'aquesta església hi hagué una capella (àmbit XIII) que sobresortia de la línia de tancament dels murs del temple.

D'aquesta manera tot seguit passarem a tractar de les diferents parts de l'església que s'ha pogut documentar en el marc de la intervenció arqueològica, l'evolució de la construcció de la qual es pot veure a la planimetria A.86. La descripció s'iniciarà amb la capçalera, seguirà amb el cos del temple, i finalitzarà amb la línia de façana.

Encara que després s'aprofundirà en el tema, hem d'observar que l'església es fa en dos moments molt clars, en el primer es realitza la capçalera i els dos primers trams, i més tard la resta fins arribar a la façana.

- Capçalera

La capçalera de Santa Caterina, tal i com acabem de dir, presenta una planta triabsidal, amb un absis central (ue 3453 i 3460⁴⁸) més gran, i dues absidioles (ue 3474 i 3476; i ue 3451) més petites, a banda i banda. Aquestes absidioles són preexistents a l'absis central i presenten una forma que tendeix a l'arc

⁴⁷ Planimetria de fase A-53 i A-54.

⁴⁸ La planimetria associada a aquesta estructura, correspon a D-63.

ultrapassat. Les restes conservades ens permeten documentar la presència de contraforts exteriors, un a l'absidiola de l'esquerra (ue 4198) i dos a l'absis central (ue 3453 i 3460). L'absidiola dreta (ue 3451) està molt destruïda per les reformes posteriors, encara que seria lògic pensar que mantindria l'esquema de l'altra absidiola. També cal assenyalar que, just on s'inicien les absidioles hi ha un altre contrafort. El fet que les absidioles siguin anteriors a la construcció de l'absis central, fet que es constata perfectament al veure com ue 3453 es recolza contra ue 3451, i l'ue 3460 contra l'ue 3474, ens ha plantejat seriosos problemes a l'hora d'establir la interpretació del desenvolupament constructiu de l'església, ja que si bé la lògica ens faria pensar que normalment l'absis central hauria de ser el primer construït i marcaria la resta de línies del projecte edilici, al menys a nivell de plantejament de les fonamentacions, i es planificaria com un tot per tal de donar uniformitat a l'edifici, en canvi, constatem, que això no és així en aquest cas.

Fotografia Núm. 8217. Vista general de la capçalera triabsidal, la fletxes blaves marquen l'absis central i les absidioles.

Els fonaments són de gran potència assolint uns dos metres i mig de potència (entre els 5,80 i els 3,20 msnm) i una amplada de 1,10 m. el mur i, gairebé,

1,50 m. la banquetta de fonamentació. El contrafort millor conservat (ue 4198) presenta unes mides d'uns 90 cm de costat i recolza sobre una base que presenta una llargada de pràcticament 0,50 m més. La resta dels contraforts, presenten unes mides similars, però la seva estructura està envoltada de tombes, fet que dificulta la seva lectura.

D'altra banda, però també a la zona de la capçalera, concretament al lloc on es troba l'absis central, cal assenyalar l'existència d'un mur de fonament (ue 3384⁴⁹, fotografia núm. 517). Aquest mur, de 1,50 m. de llargada i 0,50 d'amplada i situat entre les cotes de 5,28 i 4,50 msnm, sembla ser contemporani al moment de funcionament d'aquesta capçalera triabsidal, i arrenca de l'absis central, i amb la mateixa orientació que el temple. Cal dir que l'escassa llargada d'aquest mur, i el fet de recolzar-se contra l'absis central, ens fa plantejar que es tracti d'un dels dos murets que suportarien una taula de certa entitat. Sobre la funcionalitat d'aquesta taula creiem que es poden plantejar diferents possibilitats:

1. Pot ser una taula on es recolzi una escultura o algun retaule, potser dedicat a la santa a la qual és advocat el convent, és a dir, a Santa Caterina d'Alexandria; o al sant fundador de l'Orde de Predicadors, és a dir, a Sant Domènec de Guzman.
2. Pot ser una taula auxiliar per tal d'oficiar la missa.
3. Pot ser una taula destinada a altar, oficiant la missa d'esquenes als assistents.

En quant al sistema de cobriment emprat, al sector de la capçalera, la utilització dels contraforts exteriors ens permet plantejar l'existència d'una possible creueria, des del començament, en aquest espai de la capçalera, cosa que no comporta cap contradicció en relació a la normativa arquitectònica vigent, en aquests moments, en el sí de l'Orde de Predicadors, ja que aquesta és una de les parts que precisament es podia cobrir amb creueria. També cal indicar que les fonamentacions més properes a l'absis central de les absidioles

⁴⁹ La planimetria associada a aquesta estructura, correspon a D-63.

s'allarguen fins arribar als primers contraforts de la nau, cosa que podria facilitar aquesta solució per a les cobertes, encara que només és una hipòtesis.

- Cos de l'església

Com ja hem esmentat anteriorment al cos es poden apreciar els diferents moments, ja que les fonamentacions de la nau presenten una dicotomia entre els dos costats i podem constatar com l'edifici es construeix en dos moments ben diferenciats bàsicament. En un primer moment, es fonamenten els dos primers trams, junt amb la capçalera, i després es construeix la resta fins arribar al tancament de la façana (subfse VIb).

El mur d'aquest tram està format al seu costat esquerre pel mur de fonament (ue 4218), el qual està constituït per pedres escairades de gran format, amb la cara vista de forma rectangular irregular d'una amplada al voltant del metre. A la part exterior de la nau, la part interior està construïda amb pedres desvastades però no escairades, amb un nucli format per pedres sense treballar i un morter de calç molt compacte. La base de fonament (ue 4301) està construïda amb diferents capes d'aproximadament 50 cm de potència, de pedra sense treballar, de gran format, i el mateix morter, fins assolir una potència de d'uns dos metres i mig. Entre les diferents capes es documenta una petita capa de pedretes molt petites.

El mur de fonament del costat dret (ue 2449=3003⁵⁰) està pitjor conservat però presenta les mateixes característiques.

En aquest moment l'església presenta una llargada d'uns 20 metres. En el costat esquerre, el primer tram és més llarg que la resta i es situa al voltant dels 5,50 m. a diferència dels altres de cinc metres. Els contraforts d'aquests dos primers trams corresponen a les ue 4223, 4216 i 4101, el primer és més ample que la resta amb un costat de 1,30 m, a diferència de dos posteriors d'1 m. de costat, i és possible que la major potència del primer s'hagi de relacionar amb

⁵⁰ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-443.

la necessitat de sustentar una volta de creueria, fet de qual ja hem parlat. Dels contraforts del costat dret, no podem apuntar la seva amplada, ja que només conserven la fonamentació, i que corresponen a les ue 2180, 2363,2452 i 2366. Adossat al costat oriental del 4216 s'adossa una gran massa massissa (ue 4113) de 3 x 2 metres, que s'ha identificat com la base d'un campanar, i que es situa entre els 5,60 i 3,40 msnm.

Fotografia núm. 836. Vista del campanar.

La resta de les edificacions de la fase anterior no varien fins el moment en que, finalitzat els primers trams de la nova església, l'antiga capella s'enderroca per poder continuar amb els treballs de construcció.

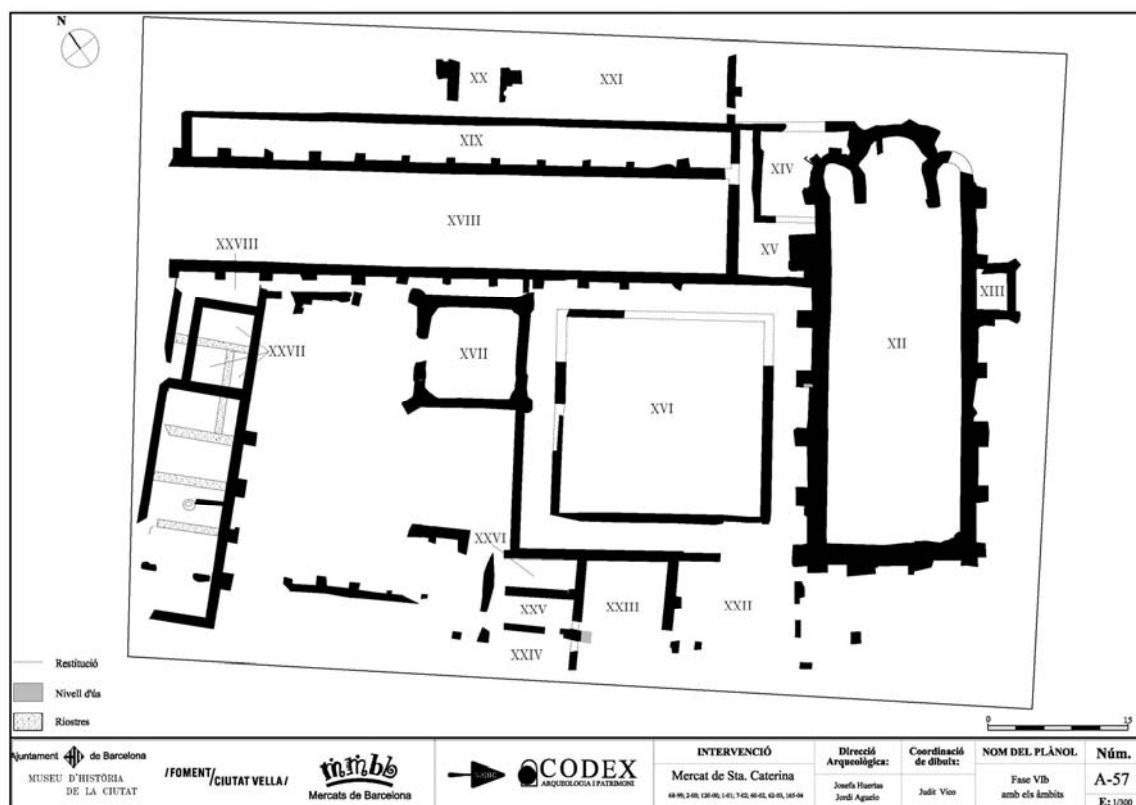
FASE VI b: LA CONSTRUCCIÓ D'UN NOU CONVENT

(Mitjans del segle XIII- inicis XIV)

Introducció

Aquesta fase s'ha d'entendre com una continuació de l'anterior on les estructures de la fase Vc aniran desapareixen en funció de les necessitats de la nova construcció fins assolir la totalitat del solar.

Els treballs a l'església continuen fins assolir la llargada final i paral·lelament es van aixecant la resta de les noves dependències del convent.

A-57. Planta de fase amb àmbits.

Descripció de les restes⁵¹

Àmbit XII (església)

Posteriorment a l'enderroc de la capella s'allarga el cos de l'església. Aquest fet s'hauria de relacionar amb la necessitat de la comunitat de poder disposar d'un lloc per celebrar el culte, per aquesta raó mantenen la capella fins que la nova església presenta les mínimes condicions per poder celebrar els oficis de la comunitat i va ser en aquest moment quan van enderrocar l'edifici anterior per poder acabar l'església. Aquest fet, sí obeeix a la lògica de construcció que coneixem i està àmpliament documentada tant a d'altres edificis de l'època com a les fonts escrites. En el nostre cas, aquesta divisió del treball està relacionada amb la capella anterior.

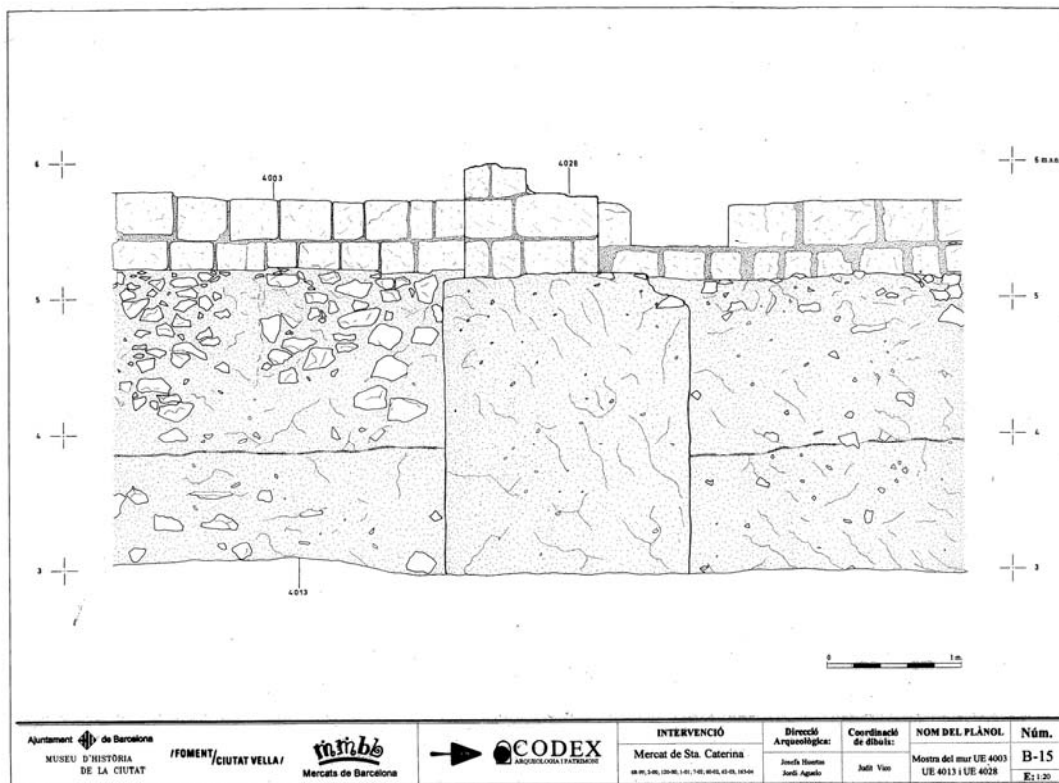
Aquesta perllongació, fins assolir els sis trams definitius, probablement es va iniciar pel costat dret (sempre a nivell de fonamentacions), lliure de construccions, i a continuació l'altre costat.

De totes formes, és possible que s'iniciessin els treballs al costat esquerre, quan encara quedaven restes de la capella, aquest fet podria explicar la petita desviació cap a l'oest que presenta la perllongació respecte als dos primers trams. Així, és molt probable pensar que el plantejament i la trinxera es devia fer quan encara quedaven restes de la capella dempeus, i la dificultat visual no va fer possible definir l'alineació correcta. Aquesta diferenciació també es pot veure a les fonamentacions conservades.

Els trams següents del costat esquerre, (els situats a la zona de l'anterior capella) presenten un mur de fonament diferent (ue 4003), perquè aquí les pedres escairades de la cara exterior estan substituïdes per carreus ben treballats, amb acabat abuixardat (Alçat B-15). Aquesta diferència es podria explicar com una reutilització dels carreus de la capella, no hem d'oblidar que estem per sota dels nivells de circulació i aquestes pedres no es veurien. Un

⁵¹ Planimetria de fase A-55, A-56, A-57, A-58 i A-59

altre factor que podria condicionar la diferència dels carreus i la utilització de la cara vista cap a l'exterior s'ha de relacionar amb la construcció del claustre en aquesta zona (l'exterior de l'església és la galeria del claustre), així per alguns nivells d'usos localitzats adossats al contrafort ue 4069 i situats cronològicament en aquest, moment es podria interpretar com que el nivell del claustre seria més baix i els carreus es podrien veure com a galeria del claustre, però del tema dels nivells d'usos en parlarem a l'apartat del claustre.

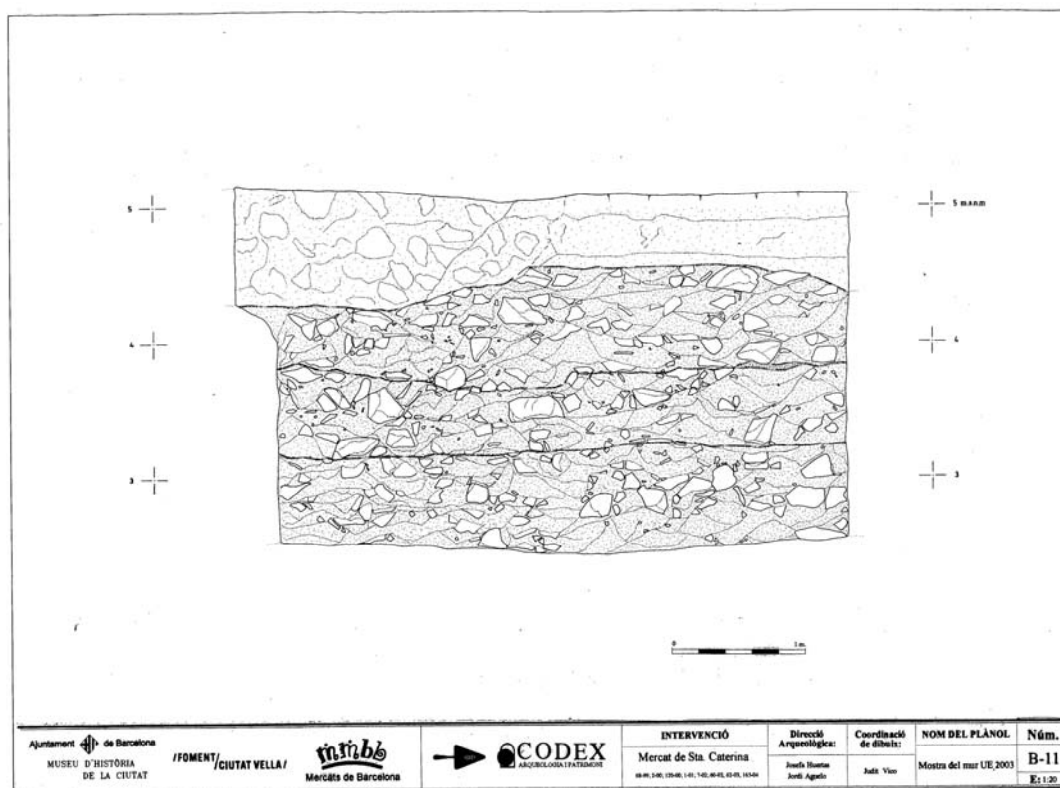
B-15. Mostra de l'alçat del mur ue 4003, amb un dels contraforts al centre.

Els contraforts d'aquest tram corresponen a les ue 4069, 4042, 4028 i 4004, aquest últim situat a la zona de la façana. Són contraforts molt uniformes, de forma rectangular de 1 metre d'amplada i 1,30 de llargada, presenten una potència al voltant dels 50 cm. i recolzen sobre una base més ampla i amb una potència d'uns 2 metres

El costat dret és més uniforme a nivell visual i no presenta la diferència de l'altre costat, això vol dir que no s'aprecia cap canvi d'orientació visible i que la fonamentació presenta les mateixes característiques en tota la seva longitud.

Malauradament, el nivell d'arrasament és superior a l'altre costat i no es conserva res del mur de fonament, així que no es poden documentar les mides d'amplada d'aquest encara que haurien de ser similars a les del costat esquerre. Aquest fet condiciona que els límits de les estructures siguin més imprecisos. La tècnica constructiva és la mateixa a nivell de base de fonament que els altres trams.

El mur és el 2003 (plànol B-11) i els contraforts corresponen a les ue els 2486, 2033 i 2450, aquest últim a la zona de la façana.

B-11. Mostra de l'alçat de la fonamentació de la nau, ue 2003.

- Façana

(fotografies núm. 3352, 3353, 3354, 3355, 3356, 3357, 3358, 3359, 3360, 3361, 3362, 3363, 3364, 3365, 3366, 3367, 3368, 3369, 3370, 3371, 3372 i 3373)

La façana de l'església, documentada només a nivells de fonaments, es caracteritza per la presència de quatre contraforts exteriors i pel fet que es constata perfectament que ha estat feta en dos moments. Al primer moment

correspon la banquetta de fonamentació ue 3433 (fotografies núm. 3352, 3353, 3354, 3355, 3356, 3372 i 3373), el contrafort (ue 3435) que hi ha al límit dret de l'església, i la major part del següent contrafort (ue 3978), situat a l'esquerra de l'anterior. De fet, és en aquest contrafort on s'acaba el primer tram de la façana, constatant-se la línia de junta, entre la construcció més primerenca d'aquest (ue 3978), i la més tardana (ue 3977) d'aquest contrafort, que és límit de l'obra de cada moment constructiu. Així, a partir d'ue 3977 hi trobem la banquetta de fonament ue 3169⁵² (fotografies núm. 3352, 3353, 3359, 3360, 3361, 3370, 3371, 3372 i 3373), el contrafort ue 3976, a l'esquerra de l'anterior, i finalment el que es troba a l'extrem esquerra de l'església (ue 3438), del qual hem conservat alguns dels carreus del mur de fonament (ue 3437). Aquest darrer tram de la façana només es pogué edificar un cop enderrocada la capella de la fase V, mentre que l'altre tram de façana es podia haver edificat amb anterioritat a l'esmentat enderroc.

Fotografia núm. 6353. Vista general de la fonamentació de la façana, es pot apreciar les restes dels quatre contraforts. A l'esquerra es pot veure el tancament de la nau (a la zona del claustre) i els seus contraforts.

Pel que fa a la presència dels quatre contraforts esmentats, aquests plantegen la problemàtica de la seva funció, ja que d'una banda, els dos contraforts del centre de la façana (ue 3976 i ue 3977-3978) no sabem si arribaven fins a l'alçada dels sostres o eren més curts. Aquest fet planteja si es tracta d'uns

⁵² La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-454, D-455.

contraforts amb alguna funció estructural o simplement, que flanquegen la portalada d'accés a l'església i sense tenir funció estructural en relació als sostres, si no més aviat de reforç al costat de les principals obertures de la façana, com ara la portalada i la "O" o rosassa que hi hagué al centre d'aquesta. Sobre la rosassa, cal assenyalar que és possible que no fos la mateixa que arribà fins al segle XIX, ja que les similituds de la rosassa de Santa Caterina, la imatge de la qual ens ha arribat gràcies a les planimetries aixecades al segle XIX, amb la rosassa del monestir benedictí de Sant Cugat del Vallès són més que evidents, i aquesta darrera és del segon quart del segle XIV, cosa que ens fa pensar que la rosassa de Santa Caterina que arribà al segle XIX, probablement no era l'original del segle XIII. En aquest sentit és fonamental repassar la documentació conventual generada al segle XIV, per tal de veure si es refà l'esmentada rosassa.

D'altra banda, els contraforts ubicats als extrems de la nau de l'església, perllongant les línies de mur que la delimiten, plantegen si es tracta d'uns contraforts de tipus ornamentals, si tenen voluntat de reforçar la línia de façana, o si responen a la possibilitat que realment suportessin una volta de creueria. Sobre aquest aquesta qüestió és interessant tenir present les reflexions que realitzà Ernest Ortoll, en base a les fonts documentals, sobre el sistema de cobertes d'aquest temple, i que hem recollit a la introducció d'aquesta subfase. Sigui com sigui, la presència d'aquests contraforts, és una qüestió que s'hauria d'aprofundir en estudis posteriors, amb la finalitat de veure si podrien servir, o no, per a suportar una volta de creueria. De moment, a falta d'aquests estudis, ens inclinem a pensar, tenint presents les esmentades reflexions d'Ernest Ortoll, que la coberta d'aquesta església degué descansar damunt uns arcs diafragmàtics.

Àmbit XIII (capella contraforts)

Habitació de forma quadrangular de cinc metres d'amplada i 4 de llargada metres de costat. Es adossada al segon tram del costat dret de l'església, concretament als contraforts ue 2452 i 2363, i per aquesta raó només es

construeixen tres costats (ue 2044 i 2045). Les dues cantonades exteriors presenten sengles contraforts (ue. 2483 i 2492) disposats en diagonal a la línia del mur.

Les fonamentacions presenten diferències en funció de si són internes o externes i presenten una amplada d' uns 0,80 m. i les cotes es situen entre els 5,37 i 3,45 msnm. Les cares interiors estan construïdes amb pedra sense treballar des de la cota més alta conservada, les exteriors, així com els contraforts, estan construïdes amb carreuons de mida petita que formen filades regulars a la part superior i la resta està construïda com la part interior.

La seva estructura de fonaments ens fa pensar en una volta de creueria com a cobriment. Aquesta hipòtesis es basa en la construcció dels dos contraforts situats a les cantonades exteriors, on la pressió de la volta presentaria més problemes. Aquest mateix esquema es repetirà a la sala capitular que veurem més endavant.

És la única capella d'aquest moment, malgrat que desconeixem la seva funcionalitat, no seria difícil relacionar-la amb algunes de les capelles que s'esmenten relacionades amb les grans famílies patrícies de la ciutat. D'altra banda, la seva situació, com a únic element a la zona ocupada per la necròpolis podria relacionar-la amb una possible utilitat funerària, per més informació sobre aquests temes es pot veure el capítol específic sobre aquest tema.

Àmbit XIV (sagristia)⁵³

Habitació de forma quadrangular irregular d'uns 10 metres de costat. S'adapta a l'absidiola esquerra de la capçalera, adossant-se al contrafort d'aquesta ocupant fins a la meitat del primer tram de l'església. Només presenta tres costats construïts, essent el quart el tancament de l'església.

⁵³ Planimetria associada- D-11, D-254, D-261, D- 478.

Els murs de la sagristia són el 4123, 4125 i 4215, i presenten una amplada d'un 70 cm, funcionant entre unes cotes de 5,50 i 3,98 msnm.

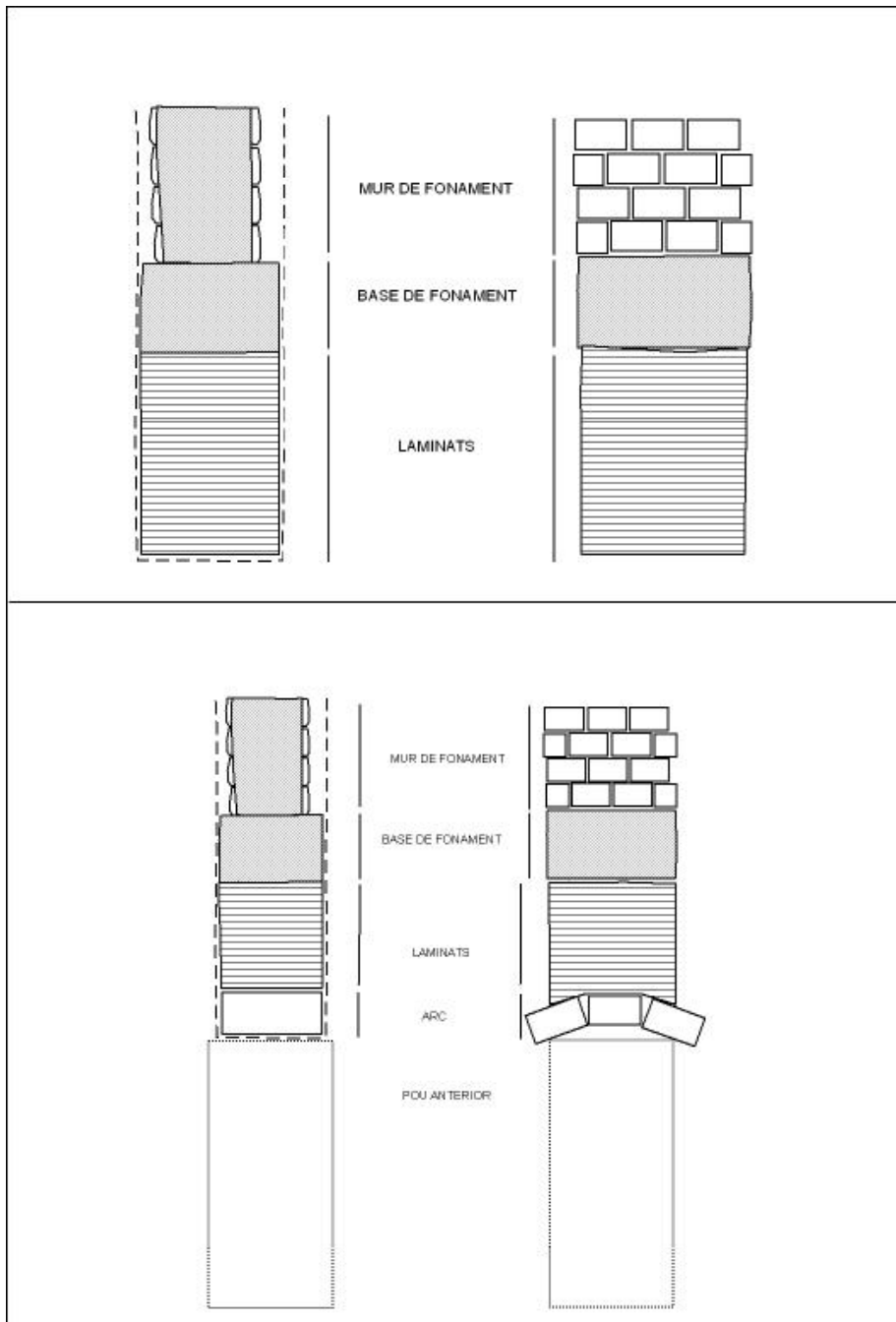
Les fonamentacions estan formades per tres parts ben diferenciades, que anomenarem mur de fonament, base de fonament i laminats. Aquest factor, malgrat que en la capella i alguna de les seves estructures relacionades s'havia identificat, és una constant en les fonamentacions d'aquests moments i considerem que identifica aquesta fase, en tots els edificis dels primers moments de la fase VI, fora de l'església, que com ja hem vist, que presenta característiques diferents.

El mur de fonament està format per carreus de mida petita de pedra de marès de Montjuïc, disposats en filades regulars, amb una nucli de maçoneria de pedra petita sense treballar i morter de calç de tonalitat ataronjada. La base de fonament està formada per pedra de marès sense treballar de mida mitjana i el mateix morter realitzat amb la tècnica de l'encofrat perdut.

La tercera part del fonament necessita una explicació més acurada, en funció de que és la primera vegada que es parla d'ella en aquesta fase i que es documentarà a tots els àmbits posteriors. Com laminats entenem una preparació del terreny realitzada en la mateixa trinxera excavada per la disposició de la banquetta de pedra i morter. Es rebaixa el terreny al voltant d'un metre per sota del necessari per situar la banquetta de pedra i es van disposant capes de la mateixa terra piconada i mesclada amb calç, morter i de forma residual es documenta ceràmica. Les capes oscil·len entre els 5 i els 10 cm, i es situen al voltant de les 10 o 15. Quan s'excava surten com panots molt compactes que s'han de desfer.

És una forma d'assegurar-se de que el terreny on es construeix tingui la mateixa consistència, i a vegades, també es complementa amb la construcció d'arcs de descàrrega, si es localitza un pou o retall, com es pot veure a l'alçat B-19 del mur 7083, però en aquest àmbit no es localitza. Sobre aquest tema tornarem diverses vegades en el següents àmbits.

L'adscripció d'aquest àmbit com a sagristia es fa en funció de la seva situació respecte a l'església i característiques físiques. D'altra banda, el sistema de cobertes, en funció del tipus de mur i la manca de contraforts o d'altres elements per descarregar la pressió que suposaria la presència d'una volta s'ha de identificar amb un sostre amb encavallades i possiblement a quatre aigües.

Esquema de funcionament d'aquest sistema de fonamentació, a la part inferior la solució practicada quan es localitzen retalls anteriors.

Àmbit XV (passadís)⁵⁴

Espai en forma de lletra L, situat al NO de l'església i la sagristia i al SE dels àmbits XVI (claustre), XVIII (dormitori) i XIX. Està delimitat pels murs dels àmbits que l'envolten, concretament els murs ue 4123, 7004, 7006, 7012 i 7086. La seva funció s'hauria de situar com a passadís i distribuïdor, més que ésser una veritable habitació, fins i tot es podrien situar unes escales amb la finalitat de pujar als nivells superiors però aquest fet és difícil de provar.

Presenta un braç llarg situat entre el dormitori i la sagristia de pràcticament dos metres d'amplada. A la zona on no es localitza la sagristia arriba als 8 metres d'amplada, encara que la presència del mur ue 7004, que es situa a continuació del tancament de la sagristia podria dividir l'àmbit en dos separant el passadís d'un habitacle relacionat amb la base del campanar (ue 4113).

Àmbit XVI (claustre)

Al costat septentrional de l'església (àmbit XII), a ponent del dormitori (àmbit XVIII), i a migdia de la sala capitular (àmbit XVII), hi documentem la presència d'un àmbit de planta quadrada, amb quatre galeries envoltant un pati central, àmbit que ha estat interpretat com un claustre, el qual no es correspon amb aquell que es dibuixà al segle XIX, abans de l'enderroc del convent.

El claustre de 29 metres per poc més de 30 metres, incloses les galeries de poc més de 3 metres d'amplada, es construeix en un moment en que l'església (àmbit XII), la sala capitular (àmbit XVII) i el dormitori (àmbit XVIII) ja han estat construïts. Això, a nivell arqueològic s'observa perfectament en el fet que dels quatre murs de tancament d'aquest àmbit, només cal construir el del costat de ponent (ue 6313), ja que el tancament de llevant és el mur edificat en motiu de la construcció del dormitori (ue 7003=6067) com bé mostra el fet que aquest mur tingué contraforts d'origen, uns contraforts que estan pensats per cobrir el dormitori i no pas aquest claustre; el tancament de migdia correspon a un altre

⁵⁴ Planimetria associada. D-11, D-14, D-254, D-478, D-596

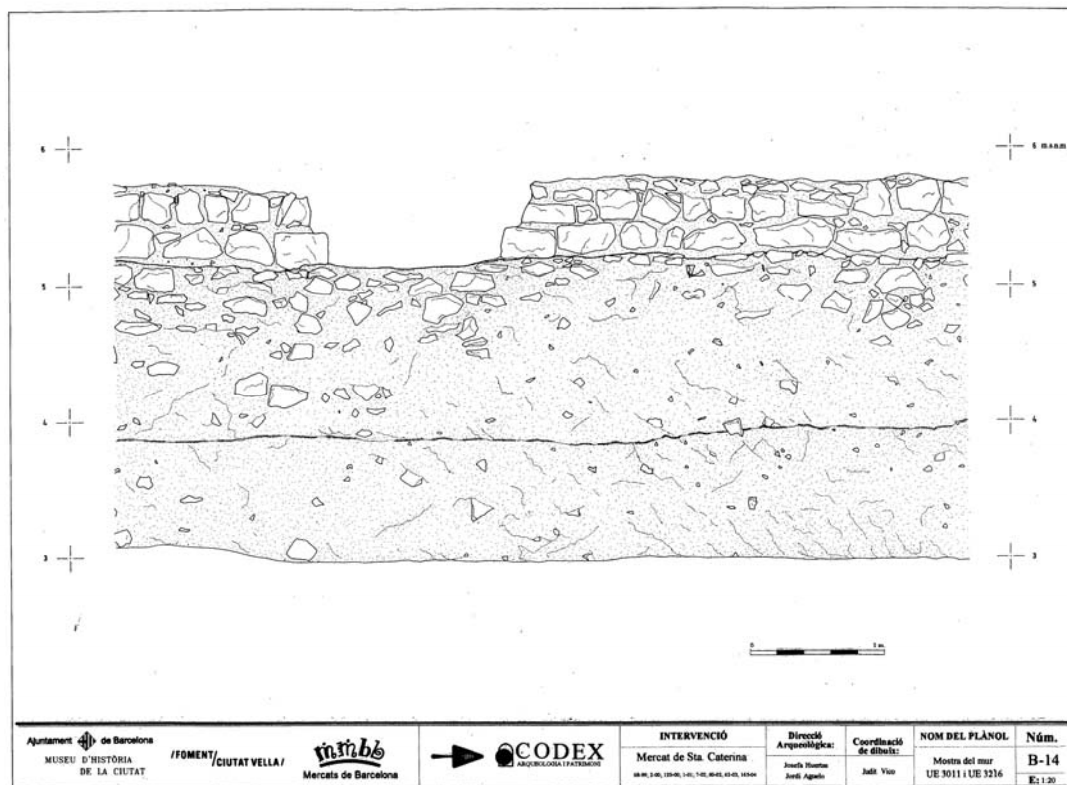
mur (ue 3011⁵⁵) amb contraforts, aquest cop pensats per cobrir l'església i no pas el claustre; i el tancament del costat septentrional, una part és reaprofitada del tancament del refetor de la Subfase Vc (ue 6055), i una altra part, correspon a la sala capitular (ue 8270). En el cas del mur del costat de ponent (ue 6313, fotografies núm. 1305 i 1306), la cosa és diferent, i en aquí sí que no es reaprofità un tancament anterior que es trobés dempeus. Per aquesta raó, aquest tancament, a nivell tècnic és diferent als tancaments de migdia i part del que s'ha identificat al costat septentrional, i no té contraforts com succeeix en els altres casos. A tot això cal afegir que aquest tancament del costat de ponent és exactament igual que els quatre murs que separen les quatre galeries del pati central d'aquest claustre, és a dir, del mur ue 6068⁵⁶ (fotografies núm. 1194, 1195, 1232 i 4183), que separa el pati de la galeria de llevant; del mur ue 6003 (fotografies núm. 1155, 1235, 1236, 4131, 4132, 4133, 4134, 4135, 4136 i 4137), que el separa de la galeria de migdia; que el mur ue 6072⁵⁷ (fotografies núm. 1205, 1206, 4190, 4191, 4192 i 4193), que el separa de la galeria de ponent; i del mur ue 6071⁵⁸ (fotografies núm. 1202, 1203, 1204, 4187, 4188 i 4189), que el separa de la galeria septentrional. Aquests, són uns murs sense contraforts, en que després de fer la trinxera corresponent, es disposen un seguit de capes de terra piconada amb nòduls de morter de calç, amb la finalitat d'uniformitzar la consistència del sòl; damunt d'aquestes s'aboquen pedres d'una certa entitat i el morter que serviran com a base de fonament; i finalment es construirà el corresponent mur de carreus. Cal assenyalar que en el moment de la intervenció, en el millor dels casos s'han conservat les primeres filades d'aquests murs.

⁵⁵ Una mostra del seu alçat el podem trobar a la planimetria adjunta: B-14.

⁵⁶ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-551.

⁵⁷ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-541 i D-542.

⁵⁸ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-554.

B-14. Mostra de l'alçat de la fonamentació 3011.

En el cas dels murs que devien separar les galeries del pati del claustre, com és de suposar no devien pujar gaire, sinó que devien ser el suport on es devien recolzar un seguit de columnes, amb les seves bases i els seus capitells, com és habitual als claustres del moment. Aquestes, al seu torn, sustentarien unes arcades on es recolzaria el sostre d'aquest claustre, el qual probablement seria de fusta tenint present que no s'ha documentat cap contrafort que pogués sustentar cap mena d'arcada, i encara menys una coberta de creueria. A tot això cal afegir que una coberta de creueria, en aquest espai, entraria clarament en contradicció amb la normativa arquitectònica vigent en el sí de l'Orde de Predicadors, en aquells moments.

L'excavació ha permès recuperar unes restes molts escadusseres del que podria ser el nivell o nivells d'ús del claustre en aquest moment. Concretament es situen al que seria la galeria meridional (a tocar de l'església) a la zona del contrafort de l'església 4069 (quart des de la façana), on s'han localitzat restes de del que podrien ser dos nivells d'ús o un nivell i una reparació. Només es conserven en un espai de 1 metre de llargada i uns trenta d'amplada. El primer

localitzat és el 4268, situat a una cota de 5,45 msnm, està format per una capa de morter blanquinós molt fi que presenta una capa d'argila molt compacta i gravetes com anivellació. El més antic, 4269, és de característiques similars però situat a una cota de 5,42-5,39 msnm.

En funció del seu caràcter residual és difícil afirmar que fos el nivell d'ús general del claustre però es podria considerar aquesta hipòtesis i una cota de funcionament d'aquest a l'entorn de 5,40-5,45 msnm.

Sobre les característiques físiques de les bases, columnes i capitells, cal assenyalar que de capitells d'aquest claustre no ens ha arribat cap mostra, que de les columnes tampoc ens arribat cap mostra però que sí s'ha documentat en el marc de la intervenció, la presència de restes de pedra nummulítica de Girona, pedra que al segle XIII s'utilitzava habitualment per fer columnes de claustre, com en el cas del de Sant Cugat del Vallès, de finals del segle XII i principis del segle XIII, cosa que ens fa plantejar la possibilitat que en aquest tercer quart del segle XIII s'hagués pogut utilitzar també en aquest claustre de Santa Caterina, aquest tipus de pedra, amb aquesta finalitat; i finalment, pel que fa a les bases de les columnes, en aquest cas sí que ens ha arribat una molt probable mostra. Es tracta d'una base que es troba reutilitzada per tal de fer la fonamentació d'un contrafort del claustre que substituï precisament al claustre que estem tractant. Pensem que seria força probable que un cop enderrocat el claustre, s'haguessin endut bases, columnes i capitells a una altra banda, però que aquesta base per les raons que fossin quedà just al lloc on estaven obrant el nou claustre, i els operaris decidissin utilitzar-la com una pedra més. Aquesta base de columna, per tant, devia pertànyer a una obra immediatament anterior, que no pot ser altra que el claustre que aquí estem tractant. Aquesta, segueix el mateix model tipològic que s'observa a les bases de columnes del claustre del monestir de Sant Cugat, però amb una diferència, és d'unes dimensions més petites, més fines, que en el cas de Sant Cugat, i el diàmetre de les columnes que sustentava, és clarament més petit que en el cas de Sant Cugat. Tot això ens permet plantejar una obra més estilitzada que en el

cas de Sant Cugat, cosa bastant lògica considerant que l'obra de Santa Caterina seria de mig segle més tard que la de Sant Cugat del Vallès.

Pel que fa a les arcades, no ens ha arribat cap mostra d'aquestes, però sí d'un àmbit proper físicament i cronològicament, és a dir de la sala capitular (àmbit XVII), com bé veurem més endavant. En aquestes mostres d'arcades, cal afegir la informació aportada per un baix relleu d'alabastre corresponent a un front de sarcòfag, datat del segle XIV, on s'observa el bisbe presidint una cerimònia funerària. Per damunt dels diferents personatges representats es pot observar una arqueria, de fins a 6 arcades, que coincideix perfectament amb la que hi hagué a la sala capitular, però que en aquest cas sembla correspondre's més aviat a la imatge d'un claustre. És interessant també observar els tipus de capitells que s'hi representen en aquest baix relleu, el qual procedeix del mur sud del claustre major del convent de Santa Caterina, actualment dipòsit de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, del Museu Provincial d'Antiguitats de Barcelona (núm. 941), ara Museu Nacional d'Art de Catalunya (MAC 9933).

Aquest claustre s'ha d'identificar amb aquell que es finançà a partir de la deixa de 1268 que Berenguer de Montcada feu, per a construir aquest, junt amb el refetor, la infermeria, l'hostatgeria, i la cuina, no essent, la seva construcció, per tant, anterior a 1268.

Aquest claustre degué ser en ús durant el darrer quart del segle XIII, considerant que el 1268 es fa la deixa per la seva construcció, i la primera meitat del segle XIV, considerant que a mitjans d'aquesta centúria, la galeria meridional fou ocupada per les capelles de l'església monumentalitzada que veurem a la Subfase VIb. La inutilització d'aquesta galeria, portarà a reformar aquest claustre fins arribar al seu enderroc, substituint-lo per un altre que tractarem a la Subfase VIb.

Àmbit XVII (sala capitular)⁵⁹

Habitació de forma quadrangular situada al límit nord occidental del claustre i a tocar del dormitori, encara que no es recolza al límit d'aquest sinó que deixa un espai, construint-se la Sala Capitular com un edifici gairebé exempt. L'espai, entre el dormitori i la sala capitular està ocupat per un passadís que permet l'accés a les habitacions més properes a l'hort del convent. Les seves magnituds interiors serien pràcticament de 10 per 10 metres.

Vista aèria de la Sala Capitular. A la part inferior es situa el claustre, amb el qual comparteix mur de tancament. A la dreta, el dormitori, al qual no s'adossa.

Interiorment, no presenta les cantonades en angle recte sinó que dibuixen un xamfrà. Exteriorment, presenta quatre contraforts a les cantonades, els dos del claustre rectes, en la mateixa orientació del mur, i els dos exteriors (ue 8032 i

⁵⁹ Planimetria associada.. D-23, D-45, D-256, D-651.

8044) es situen diagonalment al mur, com a l'exemple del que ja hem parlat abans en la capella adossada a l'església.

Com la resta de les construccions està formada per mur de fonament (ue 8013), base de fonament (ue 8014, 8045, 8278), i laminats (ue 8326), exemples dels quals es poden apreciar als alçats B-21 i 22.

El mur de fonament està format per carreus de mida petita de pedra de marès de Montjuïc, disposats en filades regulars, amb una nucli de maçoneria de pedra petita sense treballar i morter de calç de tonalitat ataronjada. La base de fonament està formada per pedra de marès sense treballar de mida mitjana i el mateix morter. Els laminats varien en funció de les zones però estan situats entre al voltant de les 12 capes, amb un gruix d'uns 8-10 cm aproximadament, en algunes zones la seva fondària és molt superior a la resta, concretament a les fonamentacions properes a les cantonades. La presència d'un retall anterior motiva la construcció d'un arc de descarrega (ue 8351), a la fonamentació que comparteix amb el claustre, està construït amb pedres escairades lligades amb morter, amb unes cotes entre 3,72 i 3,97 msnm.

Tota la seva estructura permet assegurar que estava pensada per poder treballar amb un sostre format per una volta de creueria, en funció de la potència dels murs i la presència dels contraforts exteriors, més concretament els disposats en diagonal que apunten la necessitat de frenar les forces de l'empenta d'una volta.

És possible que la Sala tingués un gran finestral, possiblement amb vidrieres, als murs septentrional o occidental, aquesta hipòtesis ve donada per la recuperació de gran quantitat de traceria gòtica als fonaments d'un claustre posterior (veure subfase VI d), que permeten pensar en aquesta possibilitat.

S'ha identificat com sala capitular, per la seva situació i planta. Dins de la mateixa ciutat de Barcelona, es pot presentar un paral·lel molt clar de la sala capitular del convent de predicadors de Barcelona, concretament la del Reial

Monestir de Santa Maria de Pedralbes, pertanyent al orde, també mendicant, de les Clarisses. Aquesta, datada al segle XIV, podria haver-se inspirat en la del convent que ens ocupa, en funció de la seva anterioritat cronològica, que situem a mitjans del segle XIII, en funció dels materials recuperats a les fonamentacions i per la recuperació d'una notícia històrica que situa la deïxa testamentària per la seva construcció al 1248.

Aquesta sala capitular és una de les novetats més interessants dels primers temps del convent, ja que no estava documentada fins al moment de l'excavació. Malgrat això una nova lectura la planimetria de J. Casademunt i de Rigalt, en funció de les noves dades aportades per l'arqueologia, permet veure com probablement fins a l'últim moment del convent encara es podien veure les restes de la porta i les finestres d'aquesta sala que van perdurar fossilitzades al mur del claustre.

Àmbit XVIII (dormitori)⁶⁰

Habitació, orientada SE/NO, de forma rectangular de 10,50 metres d'amplada i 60 metres de llargada conservada (el final depassa els límits del solar del mercat), limita amb el claustre i la Sala Capitular a l'oest, amb la sagristia al sud i amb una habitació de la mateixa llargada a l'est.

Com la resta de les construccions està formada per mur de fonament (ue 7003, 7016, 7056, 7158, 7232), base de fonament (ue 7055, 7063, 7074, 7159 i 7233) i laminats (ue 7476, 7485, 7496).

El mur de fonament està format per carreus de mida petita de pedra de marès de Montjuïc, disposats en filades regulars (amplada 60 cm), amb una nucli de maçoneria de pedra petita sense treballar i morter de calç de tonalitat ataronjada. La base de fonament està formada per pedra de marès sense treballar de mida mitjana i el mateix morter. Els laminats varien en funció de les

⁶⁰ Planimetria associada. D-21, D-22, D-255, D-260, D-277, D-595

zones però estan situats al voltant de les 20 capes, amb un gruix de cinc cm aproximadament. És interessant assenyalar com en alguns llocs, on localitzem l'existència de retalls anteriors, per tal d'assegurar-se construeixen arcs de descàrrega de diferents que en ocasions són simplement estructures formades per pedres sense treballar i morter, però altres estan construïts amb dovelles que formen un arc perfecte. En els mur que ens ocupen localitzen un (ue 7493) al mur ue 7016 i dos (ue 7506 i 7507) al mur ue 7056.

Fotografia núm. 6646. Vista general del dormitori.

Els dos murs llargs presenten dotze contraforts, els del mur oriental són les ue 7107, 7110, 7113, 7116, 7119, 7121, 7123, 7127, 7273, 7275, 7277, 7279 i els del mur occidental són les ue 6394 (fotografies núm. 4299, 4300 i 4301), 6388 (fotografia núm. 1322), 6377 (fotografies núm. 1317 i 1318), 6351 (fotografies núm. 4310 i 4311), 8050, 8051, 8058, 8062, 8312, 8310, 8544. Són de forma quadrangulars (50 x 60 cm) i es situen a una distancia aproximada d'uns quatre metres, a excepció dels dos trams més propers a l'església que arriben a 4,50 m. La tècnica és molt similar a la del mur corregut, però les pedres que fan de cantonada són més grans.

Aquesta habitació, encara que planificada com una unitat com podem veure clarament, es va construir per fases, com a mínim a nivell de fonaments i molt possiblement en alçada si tenim en consideració la seva magnitud que permetria ocupar una part encara que no estigués totalment acabada. S'ha documentat a l'alçada del novè contrafort, en ambdós costats un canvi de la

fonamentació, com si s'aturés i es reprengués la construcció, fet molt comú en obres d'aquesta magnitud per manca de diners o necessitat de desviar els esforços constructius a altres sectors del conjunt, sense descartar altres possibilitats.

El sistema de cobriment d'aquesta habitació seria, atenent a les restes localitzades i a la poca envergadura dels contraforts mitjançant arcs diafragmàtics i sostre a dues aigües.

La seva adjudicació com dormitori s'ha fet en base a la seva planta i la comparació d'aquesta amb paral·lels de característiques similars, com podria ser els grans dormitoris de Poblet, Santes Creus, o la majoria dels conjunts monàstics d'aquests moments. En funció dels materials recuperats als fonaments i la documentació conservada, poden situar la seva construcció entre la dècada del quaranta i inicis dels seixanta del segle XIII⁶¹.

Àmbit XIX (paral·lela al dormitori)⁶²

Habitació, orientada SE/NO, de forma rectangular de 4,50 metres d'amplada i 60 metres de llargada. És paral·lela al dormitori i utilitza el seu costat NE com tancament.

Les fonamentacions segueixen l'esquema anterior: mur de fonament (ue 7079, 7080, 7083⁶³, 7419 i 7266), base de fonament (ue 7081, 7084, 7420) i laminats (ue 7504,7598).

⁶¹ Aquesta datació ve ratificada pel fet que en 1261, reunits precisament a Barcelona en capítol general, els capitulars assenyalaren dues transgressions de la normativa arquitectònica vigent en el sí de l'Orde de Predicadors, una d'elles referides al mateix convent on es trobaven reunits, és a dir, el de Santa Caterina. Aquests constataren que els edificis del convent barceloní depassaven notablement l'alçada permesa i decretaren que "*Fratri qui erat prior Barchinonensis quando dormitorium fuit inceptum et fratribus qui hunc temporis erant positi ad dandum consilium circa opera, ex quorum imprudencia seu negligencia seu dissimulacione factum est quod predictum dormitorium altitudinem ab ordine taxatam notabiliter excedit, iniungimus XIII dies in pane et aqua et totidem disciplinas et districte iniungimus quod domus, que sunt adhuc faciende ibidem non fiant alciores quam in constitutionibus est taxatam*" (MOPH III: 111, citat per MEERSSEMAN 1946:167).

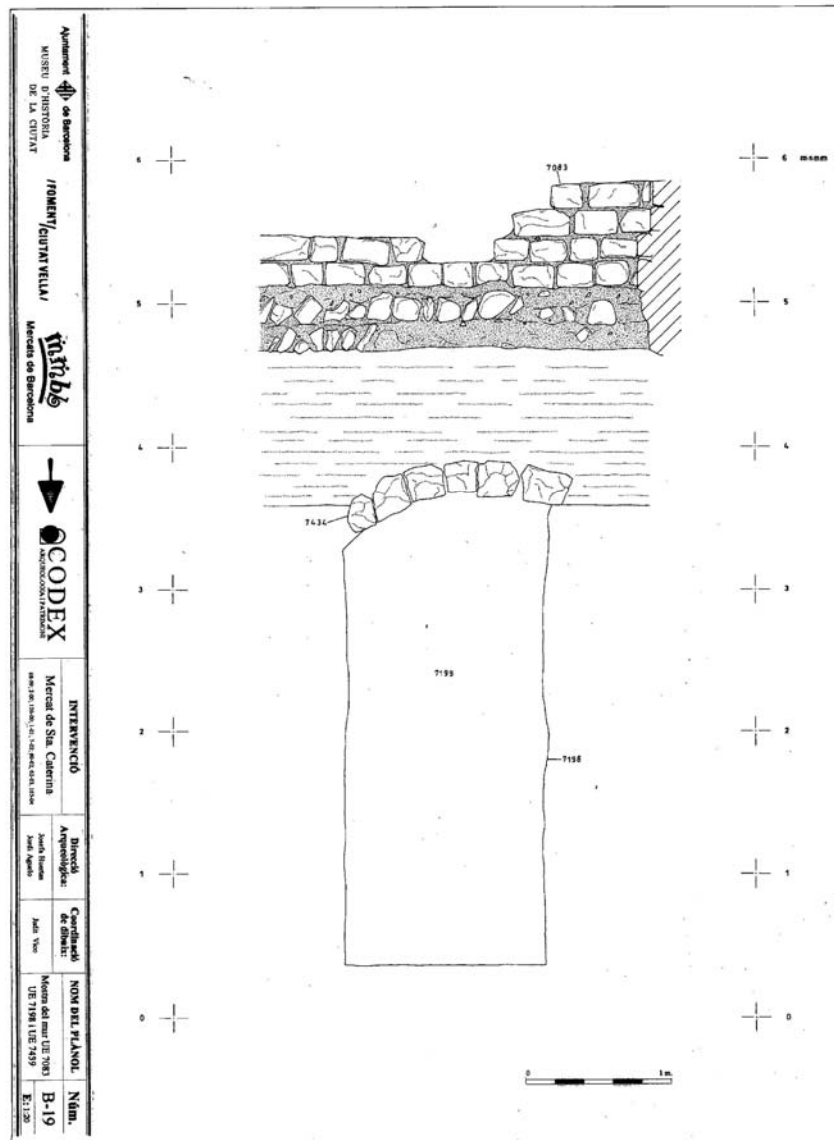
⁶² Planimetria associada. D-22, D-25, D-51, D-96, D-590, D-596,

El mur de fonament, pràcticament desaparegut, està format per carreus de mida petita de pedra de marès de Montjuïc, disposats en filades regulars, amb una nucli de maçoneria de pedra petita sense treballar i morter de calç de tonalitat ataronjada. La base de fonament està formada per pedra de marès sense treballar de mida mitjana i el mateix morter. Els laminats varien en funció de les zones però estan situats al voltant de les 10 capes, amb un gruix de 5-8 cm aproximadament. Localitzen l'existència de dos arcs de descarrega, un al mur ue 7083 a tocar de la cantonada amb ue 7080 construït amb dovelles, concretament el número 7439 i, d'altre, format per pedra sense treballar i morter, el 7519.

Com al dormitori també es documenta un canvi de fonamentació que indica una aturada i represa dels treballs, a una zona molt propera a la del dormitori. A diferència del dormitori s'ha localitzat el seu límit septentrional a l'alçada del 12è contrafort del dormitori.

El sistema de cobriment d'aquesta habitació seria, atenent a les restes localitzades i a la manca de contraforts mitjançant encavalcades i possiblement un sostre a una vessant.

⁶³ Mostra de l'alçat al plànol B-19

B-19. Mostra del mur 7083, amb la solució per resoldre la localització d'un pou anterior.

Àmbit XX⁶⁴

Habitació de forma rectangular, orientada SO-NE, no conservada en la seva totalitat ja que depassa els límits del solar del mercat. S'adossa transversalment a l'àmbit XIX, concretament a l'alçada entre les contraforts del dormitori quart i sisè, només conserven parcialment els tancaments nord i sud, amb contraforts exteriors. El límit occidental no es construeix ja que aprofita el mur de tancament de l'àmbit XIX.

⁶⁴ Planimetria associada. D-92, D-610, D-642,

Les seves mides són de cinc metres d'amplada i pràcticament cinc metres de llargada conservada.

Tant els murs com els contraforts (ue 7242 i 7795) continuant amb la tònica general, constituïts per mur de fonament (ue 7239), base de fonament (ue 7240 i 7708) i laminats (ue 7763).

El mur de fonament està format per carreus de mida petita de pedra de marès de Montjuïc, disposats en filades regulars, amb una nucli de maçoneria de pedra petita sense treballar i morter de calç de tonalitat ataronjada. La base de fonament està formada per pedra de marès sense treballar de mida mitjana i el mateix morter. Els laminats varien en funció de les zones però estan situats al voltant de les 10 capes, amb un gruix de 8 cm aproximadament.

Adossat al contrafort 7242 es situa el pou d'extracció d'aigua ue 7719, que es tractarà amb més extensió a l'apartat corresponent.

Desconeixem la funció d'aquesta habitació, com es pot veure a la planta està pràcticament exempta i envoltada de zona no construïda i possiblement es pugui intuir la presència de patis o zones de servei, fet corroborat per la documentació del pou. D'altra banda, es situaria al límit nord oriental del convent i podria tenir sortida al carrer o a l'exterior del convent.

En aquest moment el sistema de cubrició, podria ser en funció de la potència dels contraforts i l'amplada a cobrir de encavalcades de fusta amb un sostre a dues vessants.

La localització d'alguns paral·lels al Regne Unit, ens porta apuntar una possible funció de graner. (KEEVILL, ASTON 2000: 61)

Àmbit XXI⁶⁵

Gran zona situada entre l'àmbit XX i el mur ue 7089, del que s'ha documentat un contrafort (ue 7093). No ha localitzat un altre mur amb el que pugui funcionar.

Àmbit XXII (atri del convent)

Aquest àmbit, de planta quadrangular, i d'uns 12,50 metres per uns 9 metres, es troba al costat septentrional del terreny que era davant de la façana de l'església, a ponent del claustre (àmbit XVI), i a migdia del probable refetor (àmbit XXIII). La definició d'aquest àmbit no es produeix fins que el claustre i el probable refetor es troben edificats, ja que aquests són els límits d'aquest àmbit pels seus costats de llevant i septentrió. El límit de migdia ve definit per les restes d'un mur (ue 5009 , fotografies núm. 979, 980, 981, 1093, 3735 i 3736; i 5012, fotografies núm. 984, 3740 i 3741) que ens ha arribat força malmès, i pel costat de ponent per unes altres restes (ue 5641) també força malmeses. En aquestes restes hi tornem a documentar la mateixa manera de fonamentar que en totes les altres dependències conventuals d'aquesta Subfase VIa, és a dir, es tracta d'uns murs, en que després de fer la trinxera corresponent, es disposen un seguit de capes de terra piconada amb nòduls de morter de calç, amb la finalitat d'uniformitzar la consistència del sòl, i que en aquí anomenem laminats; damunt d'aquestes s'aboquen pedres d'una certa entitat i el morter que serviran com a base de fonament; i finalment es construirà el corresponent mur de carreus.

Pel que fa a la funcionalitat d'aquest àmbit, s'ha pogut identificar amb una de les dependències incloses en un plànol antic que representava part de les dependències conventuals, concretament amb el plànol aixecat pel geòmetre Carles Pomareda, l'any 1759, de bona part de les dependències existents entre

⁶⁵ Planimetria associada- D-14, D-598,

l'església i el claustre, d'una banda, i pel carrer del Tragí de Santa Caterina, avui dia conegut simplement com a carrer del Tragí, de l'altra. Més concretament, aquest àmbit ha estat identificat amb l'*Atrium conventus*, el qual té en aquest plànol, a llevant el claustre, a migdia el pòrtic de davant de l'església, a ponent l'*Aromataria antiqua* i el trànsit que porta a l'*Officina pharmaceutica antiqua et nova*, i al costat septentrional un àmbit que, si bé en el plànol no és definit, aquest ha estat identificat amb una dependència que es comunica amb la cuina, que per qüestions de sentit comú i lògica espacial, considerant aquesta relació, hem de pensar que es tractaria del refector del convent.

Àmbit XXIII (refector)

Aquest àmbit, de planta rectangular, té una orientació NE-SO, i té una amplada de 9 metres. Pel que fa a la seva llargada, aquesta no s'ha pogut definir, a causa que ens manca el tancament del costat de ponent, havent documentat en l'àmbit de la intervenció 12 metres. Aquest àmbit es troba al costat septentrional de l'atri del convent (àmbit XXII), a ponent del claustre (àmbit XVI), i a migdia dels àmbits XXIV, XXV i XXVI.

Aquest àmbit es troba definit a llevant pel claustre (àmbit XVI), a migdia pel mur ue 5028⁶⁶, (fotografies núm. 994, 995, 1099, 1100, 1101, 1102, 3762, 3763, 3764 i 3765), i al costat septentrional pel mur ue 5038 (fotografies núm. 1007, 1038, 1109, 1110, 1111, 1112, 3777, 3778, 3779, 3780, 3781 i 3782). Els límits meridionals i septentrionals són uns murs amb contraforts exteriors de similars característiques que els documentats al dormitori. Aquests contraforts probablement serviren per tal de recolzar-hi uns arcs diafragmàtics que serviren per a sustentar una teulada a doble vessant, feta amb fusta. Pel que fa a l'edificació d'aquests murs, altre cop es tracta d'uns murs, en que després de fer la trinxera corresponent, es disposen un seguit de capes de terra piconada amb nòduls de morter de calç, amb la finalitat d'uniformitzar la consistència del sòl; damunt d'aquestes s'aboquen pedres d'una certa entitat i

⁶⁶ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-497 i D-498.

el morter que serviran com a base de fonament; i finalment es construirà el corresponent mur de carreus.

Pel que fa a la funcionalitat d'aquest àmbit, s'ha pogut identificar amb una de les dependències incloses en un plànol antic que representava part de les dependències conventuals, concretament amb el plànol aixecat pel geòmetre Carles Pomareda, l'any 1759, de bona part de les dependències existents entre l'església i el claustre, d'una banda, i pel carrer del Tragí de Santa Caterina, avui dia conegut simplement com a carrer del Tragí, de l'altra. Més concretament, aquest àmbit ha estat identificat amb una dependència que es comunica amb la cuina, però que no és definida la seva funcionalitat, de forma clara, en el plànol en qüestió, però que per qüestions de sentit comú i lògica espacial, considerant aquesta relació, hem de pensar que es tractaria del refector del convent.

Fotografia núm. 6708. Murs del refector. Amortitzant les estructures de la fase Vc

Àmbit XXIV

Aquest àmbit, de planta rectangular, té una orientació NO-SE, i té unes dimensions de 7 metres per 3,50 metres. Aquest àmbit es troba al costat septentrional del refector (àmbit XXIII), i a ponent de l' àmbit XXV.

Aquest àmbit es troba definit a llevant per l'àmbit XXV, a migdia pel mur ue 5038⁶⁷, i al costat septentrional pel mur ue 5044. Els límits meridionals i septentrionals són uns murs que semblen correspondre als murs mestres de l'edificació on es troba aquest àmbit junt amb els àmbits XXV i XXVI. Pel que fa a l'edificació d'aquests murs, altre cop es tracta d'uns murs, en que després de fer la trinxera corresponent, es disposen un seguit de capes de terra piconada amb nòduls de morter de calç, amb la finalitat d'uniformitzar la consistència del sòl; damunt d'aquestes s'aboquen pedres d'una certa entitat i el morter que serviran com a base de fonament; i finalment es construirà el corresponent mur de carreus.

Pel que fa a la funcionalitat d'aquest àmbit, aquesta és de difícil adscripció. No obstant això, es pot plantejar la hipòtesi que tant aquest àmbit com els inclosos dins la mateixa edificació, puguin correspondre, potser, a àmbits que pertanyen a espais de privacitat dins el convent, atenent que aquests àmbits són de dimensions més reduïdes que la resta d'àmbits documentats en aquesta Subfase VIb, i no semblen per tant, correspondre a llocs de reunió de la comunitat, finalitat per la qual calen àmbits de majors dimensions. També cal assenyalar que aquest àmbit s'edificà amb posterioritat a l'edificació del refetor (àmbit XXIII).

Les característiques de l'edifici fan pensar en un sistema de sostre senzill, possiblement amb encavalcades de fusta

La presència de diverses canalitzacions en aquesta zona i la proximitat al refetor fa que sigui plausible adjudicar una funció relacionada amb els serveis necessaris per la preparació dels àpats de la comunitat, fet que es podria fer extensiu als dos següents.

⁶⁷ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-505, D-506 i D-507.

Àmbit XXV

Aquest àmbit, de planta rectangular, té una orientació NO-SE, i té unes dimensions de 7 metres per 3,50 metres. Aquest àmbit es troba a llevant de l'àmbit XXIV, al costat septentrional del refectori (àmbit XXIII), i a ponent de l'àmbit XXVI.

Aquest àmbit es troba definit a llevant per l'àmbit XXVI, concretament pel mur ue 5040⁶⁸ (fotografia núm. 461, 1009, 1010, 1038, 1113, 1114, 1115, 3786, 3787 i 3788), a migdia pel mur ue 5038, a ponent per l'àmbit XXIV i al costat septentrional pel mur ue 5044. Els límits meridionals i septentrionals són uns murs que semblen correspondre als murs mestres de l'edificació on es troba aquest àmbit junt amb els àmbits XXV i XXVI. Pel que fa a l'edificació d'aquests murs, altre cop es tracta d'uns murs, en que després de fer la trinxera corresponent, es disposen un seguit de capes de terra piconada amb nòduls de morter de calç, amb la finalitat d'uniformitzar la consistència del sòl; damunt d'aquestes s'aboquen pedres d'una certa entitat i el morter que serviran com a base de fonament; i finalment es construirà el corresponent mur de carreus.

Pel que fa a la funcionalitat d'aquest àmbit, aquesta és de difícil adscripció. No obstant això, es pot plantejar la hipòtesi que tant aquest àmbit com els inclosos dins la mateixa edificació, puguin correspondre, potser, a àmbits que pertanyen a espais de privacitat dins el convent, atenent que aquests àmbits són de dimensions més reduïdes que la resta d'àmbits documentats en aquesta Subfase VIa, i no semblen per tant, correspondre a llocs de reunió de la comunitat, finalitat per la qual calen àmbits de majors dimensions. També cal assenyalar que aquest àmbit s'edificà amb posterioritat a l'edificació del refectori (àmbit XXIII).

Àmbit XXVI

⁶⁸ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-510.

Aquest àmbit, de planta rectangular, té una orientació NO-SE, i té unes dimensions de 7 metres per 3,50 metres. Aquest àmbit es troba a llevant de l'àmbit XXIV, al costat septentrional del refector (àmbit XXIII), i a ponent del claustre (àmbit XVI).

Aquest àmbit es troba definit a llevant pel claustre (àmbit XVI), a migdia pel mur ue 5038, a ponent per l'àmbit XXV, concretament pel mur ue 5040, i al costat septentrional pel mur ue 5044. Els límits meridionals i septentrionals són uns murs que semblen correspondre als murs mestres de l'edificació on es troba aquest àmbit junt amb els àmbits XXIV i XXV. Pel que fa a l'edificació d'aquests murs, altre cop es tracta d'uns murs, en que després de fer la trinxera corresponent, es disposen un seguit de capes de terra piconada amb nòduls de morter de calç, amb la finalitat d'uniformitzar la consistència del sòl; damunt d'aquestes s'aboquen pedres d'una certa entitat i el morter que serviran com a base de fonament; i finalment es construirà el corresponent mur de carreuons.

Pel que fa a la funcionalitat d'aquest àmbit, aquesta és de difícil adscripció. No obstant això, es pot plantejar la hipòtesi que tant aquest àmbit com els inclosos dins la mateixa edificació, puguin correspondre, potser, a àmbits que pertanyen a espais de privacitat dins el convent, atenent que aquests àmbits són de dimensions més reduïdes que la resta d'àmbits documentats en aquesta Subfase VIb, i no semblen per tant, correspondre a llocs de reunió de la comunitat, finalitat per la qual calen àmbits de majors dimensions. També cal assenyalar que aquest àmbit s'edificà amb posterioritat a l'edificació del refector (àmbit XXIII).

Àmbit XXVII (possible capella de Sant Miquel)⁶⁹

Habitació de forma rectangular amb orientació SO-NE (tendència O-E). S'adossa pel seu costat curt a l'àmbit X, construït anteriorment, encara que probablement es van planificar al mateix moment, ja que aquest últim presenta a la cantonada on s'adossa el primer uns carreuons que sobresurten de la línia

⁶⁹ Planimetria associada D-29, D-99, D-260, D-678

de la façana, amb la funció d'espera. Només es construeixen tres murs, ja que aprofita el límit oriental de l'àmbit esmentat

Les seves mides són 5,80 m. d'amplada per 8,20 m. de llargada.

Com la resta de les construccions esta formada per mur de fonament (ue 8285, 8293, 8385), base de fonament i laminats.

El mur de fonament està format per carreus de mida petita de pedra de marès de Montjuïc, disposats en filades regulars, amb una nucli de maçoneria de pedra petita sense treballar i morter de calç de tonalitat ataronjada. La base de fonament està formada per pedra de marès sense treballar de mida mitjana i el mateix morter. Els laminats varien en funció de les zones però estan situats al voltant de les 10 capes, amb un gruix de 5 i 8 cm aproximadament.

En aquesta fase no presenta cap mena de contraforts externs encara que si un sistema de riostres internes, concretament una situada al mig del costat llarg (ue 8373) i altra (ue 8375), que recolzant al punt mig d'aquesta s'adossa al mur de l'àmbit del costat, on es poden veure com continua (ue 8394) i es recolza a una (ue 8396) transversal a l'alçada del primer contrafort.

Aquest fet faria innecessària la presència dels contraforts, ja que les riostres ajudarien a la sustentació de l'edifici.

Les riostres estan fabricades mitjançant la tècnica de l'encofrat perdut, presenten una potència similar al murs. En el seu interior s'ha recuperat algun element constructiu com a part del farciment.

Aquest àmbit presenta unes característiques especials, ja que s'han localitzat tres estructures que es podrien interpretar com tombes construïdes (uf 801, 802 i 803), encara que en el moment de la intervenció arqueològica estaven amortitzades d'antic i sense cap presència de restes humanes.

Si aquesta apreciació fos correcte s'hauria de donar un caràcter sagrat a aquest àmbit, ja que era utilitzat com lloc d'enterrament. Les seves dimensions i característiques fan difícil que es pugui relacionar amb la Capella de les Verges i seria més plausible identificar-la amb la capella de Sant Miquel, situada per les dades documentals en els primers moments del convent (anterior al 1265, quan es construeix el seu altar) i associada a la infermeria del conjunt. Si aquesta interpretació fos correcta, l'àmbit X, podria esdevenir la infermeria en aquest moment.

Àmbit XXVIII⁷⁰

Aquest àmbit es defineix com un espai de trànsit, un passadís que permet accedir de la zona del claustre a les dependències més properes a l'hort del convent. Està format per l'espai deixat per la sala capitular, el dormitori i l'àmbit XXVII. Presenta una forma irregular i només identifiquem tres murs com a part d'aquest: la continuació (ue 8065 i 8304) del mur oriental de la sala capitular, un petit mur (ue 8281) que s'alinea amb el mur septentrional de l'àmbit X i el límit septentrional ue 8410. També s'ha localitzat un contrafort (ue 8353) a la zona mitja del mur 8065.

La ue 8065 només conserva la base de fonament i els laminats. El fonament està construït amb pedra de marès de Montjuïc sense treballar i morter de calç.

Com ja s'ha esmentat la funció d'aquest àmbit s'ha d'identificar amb un passadís o distribuïdor que permetria l'accés a les habitacions X i XXVII, així com d'altres possibles construccions de les que no em tenim notícies. També la manca del tancament del passadís a la zona propera a la sala capitular podria fer pensar en un possible accés a la zona que resta sense construccions entre aquesta i els àmbits X i XXVII, on podria ubicar-se un pati.

D'altra banda, la localització la potència dels murs i la presència d'un contrafort ens parlar de que seria una zona coberta.

⁷⁰ Planimetria associada. D-22, D-31, D-689

Àmbit XXX i àmbit XXXI⁷¹

Els àmbits XXXI i XXX, de nova construcció, s'han d'entendre com una unitat. Es situen adossades al límit nord occidental del claustre i a l'oest de la Sala Capitular. Formen dues habitacions de petites dimensions de forma lleugerament quadrangular, les dues tenen 5,50 metres de llargada i 4,50 m d'amplada, i es situen una a continuació de l'altra.

De fet són un àmbit dividit en dos. Aprofiten els murs del claustre i la sala capitular i només es construeixen dos murs: el 8010, que conforma el límit septentrional de les dues habitacions i el 8002, que funciona de divisor, situant-se al punt mig del primer.

Com la resta de les construccions esta formada per mur de fonament, base de fonament i laminats.

El mur de fonament està format per carreus de mida petita de pedra de marès de Montjuïc, disposats en filades regulars, amb una nucli de maçoneria de pedra petita sense treballar i morter de calç de tonalitat ataronjada. La base de fonament està formada per pedra de marès sense treballar de mida mitjana i el mateix morter. Els laminats varien en funció de les zones però estan situats al voltant de les 10 capes, amb un gruix de 5 i 8 cm aproximadament.

S'han d'identificar com a zones de servei, encara que no es pot precisar sobre la seva funció concreta.

⁷¹ Planimetria associada. D-18, D-24, D-45, D-253

FASE VIc: SEGÒN GÒTIC (segle XIV- primera meitat del XV)

“Les successeurs de maître Humbert, savoir Jean de Verceil (1264-83), Munio de Zamora (1285-91) et Étienne de Besançon (1292-4) n’essaient même plus de faire observer la constitution relative à la hauteur maxima des édifices conventuels. Ils ferment les yeux devant les transgressions manifestes d’une loi périmée, convaincus que les constructions entreprises un peu partout dans l’ordre, sont nécessaires pour qu’il puisse remplir sa mission. Pratiquement la jeune architecture dominicaine a toute liberté de se développer et de chercher des formules plus parfaites et en même temps plus belles.

Enfin maître Nicolas Bocasino (1296-99), désirant substituer une situation de droit à celle de fait, propose au chapitre général de rayer dans les constitutions tout le passage relatif aux hauteurs maxima et de conserver uniquement la restriction formulée par s. Dominique lui-même. Le chapitre de 1297 admet ce projet; ceus de 1298 et 1300 l’approuvent.”

MEERSSEMAN, G. 1946. *“L’architecture dominicaine au XIIIè siècle, législation et pratique”* a *Archivum Fratrum Praedicatorum*, , pàg. 175.

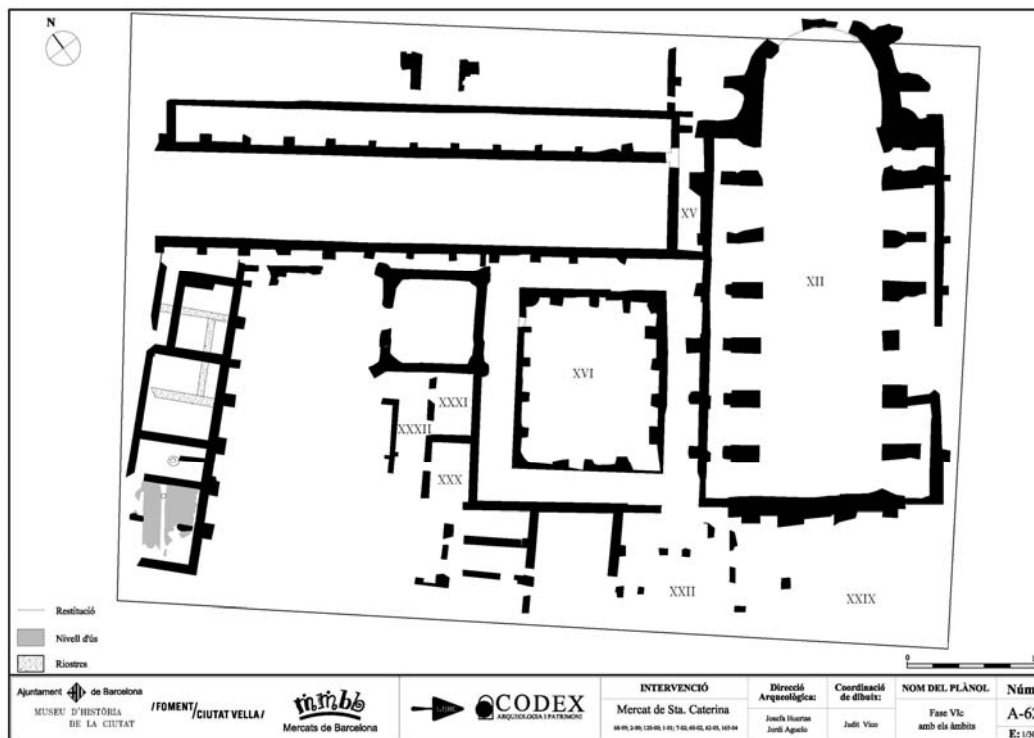
Introducció

Aquesta fase marca l'adequació de la planta del convent de predicadors de Santa Caterina al model gòtic català per excel·lència: construcció de la capçalera poligonal, capelles entre contraforts i, encara que no es pugui constatar arqueològicament probablement, les voltes de creueria.

Dins d'aquesta fase s'inclouen les diferents reformes que es podrien situar al llarg del segle XIV i que podrien arribar fins a començaments del segle XV.

Les reformes bàsiques es situen a l'església i al claustre, també es documenten algunes edificacions en zones marginals, encara que prou importants, com la construcció del claustre forà.

D'altra banda, també s'enderroquen alguns àmbits i es reformen alguns, bàsicament reforçant o construint contraforts, fet que ens podria parlar d'un canvi generalitzat de les cobertes dels edificis.

A-62. Planta de la fase amb àmbits

Descripció de les restes⁷²

Àmbit X (possible infermeria)

En aquest moment es reforçant els contraforts originals de l'àmbit amb la construcció d'una mena de cinturó que els envolten per les tres cares.

Fotografia núm. 5974. Documentació del reforç.

També es pot situar una nova pavimentació realitzada amb llosetes ceràmiques (8525), de 15 x 30 cm. disposades a mescla en diagonal als murs a la zona més occidental de la sala. Associada a aquesta nova pavimentació es documenta un gran recipient ceràmic de cocció reductora (8530) situat encaixat al terra, i del que només sobresortia una petita part de la panxa i la vora.

Àmbit XII (església)

Com ja hem avançat la reforma més important és la de l'església. En aquest moment l'edifici de nau única i capçalera triabsidal s'esdevé una església amb capelles laterals i capçalera poligonal.

La transcendència d'aquesta reforma en un edifici en funcionament és difícil d'imaginar i sense cap mena de dubte va condicionar l'obra d'ampliació.

⁷² Planimetria de la fase A-60, A-61, A-62, A-63, A-64, A-65, A-66 i A-67

Arqueològicament, constatem com l'obra presenta diferents moments, no oblidem que sempre parlem a nivell de fonamentacions. També documentem que en primer lloc s'efectua l'ampliació de l'absis i després s'adossen les capelles, al plànol A-92 es pot seguir l'evolució.

Malauradament els elements de datació documentats són molt limitats, com ja s'ha avançat anteriorment.

L'evolució que es proposa té com a elements definitoris les relacions estratigràfiques i la lògica constructiva.

Com a la fase anterior, es documenta una clara dicotomia entre els costats d'Epístola i Evangeli, condicionat per les construccions existents. A la planta de la fase anterior (Subfase VIb) s'observa com l'església restava totalment exempta pel seu costat dret (zona 2, carrer Colomines) a excepció de la zona les estructures de la necròpolis, enfront del costat esquerre, on s'adossaven, bàsicament el claustre, el dormitori i la primera sagristia, que desapareix en aquest moment.

Probablement, l'ampliació s'iniciaria per la zona que presentava menys problemes per treballar i que no necessitava d'un enderroc previ.

- L'absis

En aquest moment es construeix una gran capçalera poligonal de vuit trams i vuit contraforts, que es situarà a la zona exterior de la capçalera anterior envoltant-la.

Vista general de les dues capçaleres, al centre es situa la triabsidal i ocupant tota la zona dreta de la imatge la poligonal. Entre les dues, restes dels edificis funeraris romans.

La construcció del nou absis i el manteniment del culte, necessari per la vida conventual, va condicionar els treballs i proporcionar solucions a nivell constructiu força interessants.

Com es soluciona aquest problema?

L'existència d'una capçalera triabsidal va facilitar els treballs, perquè es podia mantenir l'absis central (per poder celebrar el culte) i enderrocar part dels absis laterals per poder inserir la nova capçalera de majors dimensions.

L'absidiola de la dreta (ue 3451) s'enderroca pràcticament sencera i es construeix una gran fonamentació (ue 2198) que pot arribar als 4 metres d'amplada i una potència de prop de tres metres d'alçada, construïda amb pedra sense treballar i morter, mitjançant la tècnica d'encofrat perdut. Es disposen capes de pedres de grans dimensions sense treballar disposades verticalment lligades amb morter i capes de pedra petita i morter per anivellar, abans de situar la següent capa de pedres grans. Aquesta fonamentació forma

una gran base sobre la que es recolzarà el primer contrafort de la capçalera poligonal (2362).

L'absidiola lateral de l'esquerra (ue 3474=4196) s'enderroca de forma puntual, desmuntant aproximadament poc més d'un metre a la zona propera al contrafort (ue 4198), que es conserva totalment inclòs en la nova capçalera poligonal. Aquest desmuntatge no és total, perquè es manté la part més baixa fonamentació, actuant com tirant (Alçat B-17).

Per tal de fer aquest desmuntatge es realitza una gran trinxera, que servirà per la construcció del primer contrafort de l'absis poligonal.

L'estructura del primer contrafort de l'absis poligonal (ue 4244), realitzada igual que l'estructura 2198, s'adossa a l'absidiola anterior, però es presenta més fonda, de tal forma que s'enfonsa més que la de 4196 i la refonamenta per sota, pràcticament un metre.

Fotografia núm 902. Relació entre la capçalera triabsidal i el absis poligonal (a l'esquerra)

La construcció de l'absis poligonal (ue. 4238 i 2205) i els seus contraforts documentats (ue 2362, 2209, 4244 i 4267) s'ha realitzat mitjançant encofrat perdut a l'absis i la realització de grans trinxeres, com a mínim als contraforts de zona 4. Les fonamentacions presenten una potència de quatre metres de fondària i estan construïdes per capes, d'uns 60 cm. Es disposa una capa de pedres petites i morter per regularitzar i a sobre, grans pedres de pedra de marès de Montjuïc sense treballar situades verticalment, unides amb morter.

Entre capa i capa de grans pedres es regularitza amb reble i morter. A la construcció s'evidencia que els contraforts estan realitzats amb anterioritat i la resta es recolza a sobre d'ells. Això, podria explicar que s'excavin trinxeres per l'elaboració dels contraforts i no de la resta de l'absis.

A sobre dels contraforts 4244 i 4267 es documenta la impronta de l'inici del pany del mur, que permet apuntar una amplada de mur de 0,60 m.

Després de la construcció de la capçalera se li afegeixen les dues línies de capelles a banda i banda, conformant una església amb capelles laterals entre els contraforts.

- Ampliació de capelles zona 2 (Epístola).

El tancament de l'església en aquesta banda estava pràcticament exempt, a excepció de la capella dels contraforts i algunes tombes exteriors. Aquest fet va facilitar les obres d'ampliació de les capelles d'aquesta banda.

Arqueològicament, a nivell de fonaments, es documenten diversos moments de construcció i diferents tipologies de fonaments (encara que només en la forma i no en la concepció), condicionats per la necessitat de reforçar el costat de l'església que no recolzava a sobre d'altres estructures.

Bàsicament l'esquema és molt simple: es construeixen reforços als contraforts existents, es tanca l'espai que delimitaran les futures capelles laterals i es construeixen contraforts exteriors, però aquest esquema es va adaptant a les diferents capelles.

El tipus de fonamentació emprat és el mateix que a l'absis, encara que com veurem la disposició d'una línia de tombes a l'exterior d'aquestes capelles fa que la cara externa del nou tancament i els contraforts exteriors presentin un acabat amb carreus.

A continuació s'explica les solucions que es realitzen a les diferents capelles, aquestes estan identificades amb noms de lletres, de la A a la G, essent la A la més propera a la façana i la G, la situada a tocar de l'absis. Desconeixen com era el tancament i el contrafort situat entre les capelles C i D, desapareguts amb anterioritat al moment de la intervenció en situar-se una estació transformadora d'electricitat.

Les noves capelles seran igual d'amples que els trams de l'església, al voltant dels cinc metres i assoliran la mateixa profunditat.

- capelles A i B

És la zona més propera a la façana. La construcció de les capelles laterals a aquesta zona utilitza el contrafort de la cantonada de la nau (2450) i amortitza dues tombes anteriors (250 i 251) que es recolzaven en ell. Aprofitant les cares de les tombes com a límit oest, es construeix la nova línia de façana, numerada com ue 2023. Aquesta fonamentació fa cantonada amb 2021 (tancament de la capella), a la que se l'adossa 2488, fonamentació de les mateixes característiques, que fa cantonada amb 2487, que forma el reforç del tercer contrafort de la nau. El segon contrafort de la nau presenta un reforç (ue 2491) que no recolza a 2021.

Així doncs en aquestes dues primeres capelles es descriu una mena de cinturó que les cenyeix, amb un contrafort exterior localitzat (ue 2446) adossat a 2021, a l'alçada del segon contrafort de la nau.

- Capella C

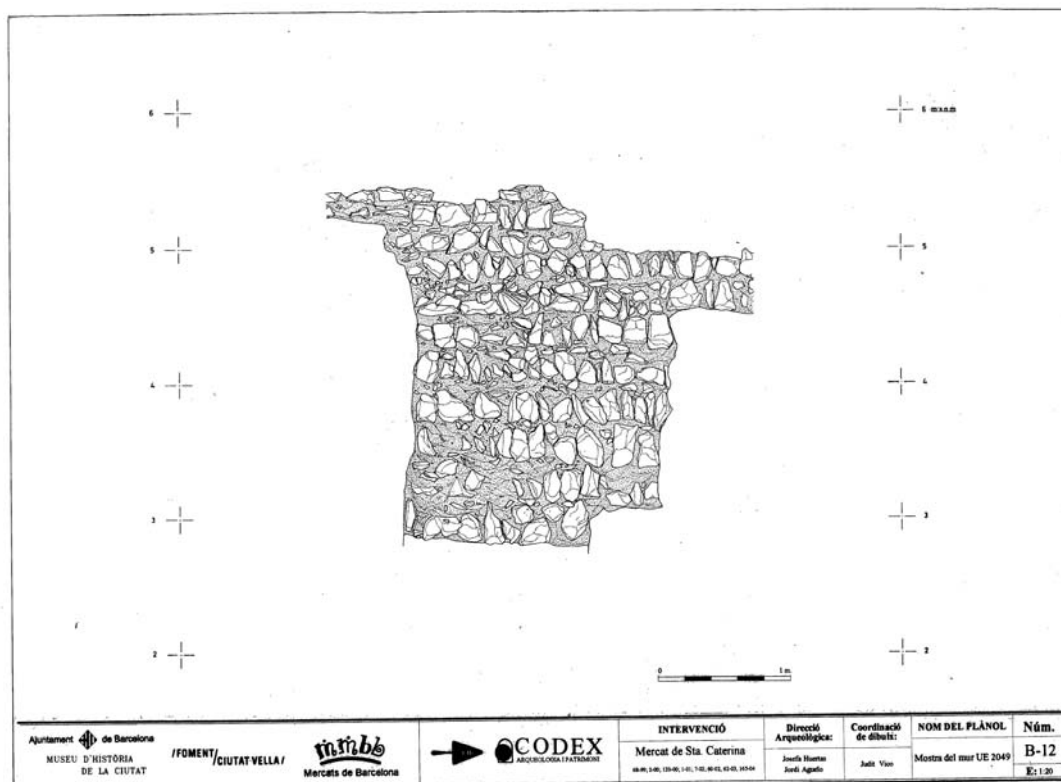
Destruïda per estructures del mercat.

- Capella D

Molt malmesa per estructures del mercat. Es conserva el mur de tancament (ue 2474) i el reforç (ue 2473) del cinquè contrafort de la nau. Ambdues recolzen a les restes de la capella dels contraforts (àmbit XIII), amortitzada en aquests moments. La fonamentació 2474, presenta dos acabats diferents en funció de si és interior o exterior d'església. La fonamentació a l'interior està construïda amb pedres sense treballar i morter de color marró clar compacte, però a l'exterior s'aprecia a la part superior, aproximadament el primer metre, un acabat amb carreus ben treballats, per canviar després al mateix tipus que a la part interior.

- Capelles E, F, G

El tancament de l'espai de les capelles es fa amb la fonamentació 2049, que presenta les mateixes característiques que la fonamentació 2474, es a dir, carreus a la part externa al primer metre i pedra sense treballar a la resta (Alçat B-12). Del mateix moment de construcció són els contraforts exteriors 2153, 2371 i 2460, construïts amb carreus. La fonamentació 2049 recolza a 2198.

B-12. Alçat interior de la fonamentació 2049 a la zona de la capella 2g.

El reforç (ue 2148) del sisè contrafort de la nau, s'adossa al límit est de la capella dels contraforts i aprofita una tomba anterior adossada a aquesta com a límits.

El reforç (ue 2181) del setè contrafort (l'últim de la nau) aprofita una tomba anterior com a límit. Per assegurar el tancament de les capelles (2049) i aquest reforç es construeix una gran fonamentació (2182) que el refonamenta, baixant fins a la mateixa cota del mur 2049.

Fotografia núm. 2628. Vista en alçat de 2181.

Les tombes exteriors.

Dins del programa d'ampliació de les capelles laterals d'Epístola s'ha de situar la construcció de tota una sèrie de tombes, situades entre els contraforts exteriors.

Incloure aquestes tombes en aquest moment i com relacionades amb el programa no és un fet gratuït. Anteriorment, es podia constatar com les fonamentacions del tancament de les capelles millor conservades (per exemple

2049) presentaven una dicotomia entre l'interior i l'exterior, així mateix els contraforts també presentaven el mateix aspecte.

Aquesta diferència està marcada per la voluntat de realització d'aquestes tombes.

Fotografia núm. 2535. Cara exterior de 2049.

Les tombes estan delimitades a la banda exterior per un mur construït amb carreus a la part interna de la tomba i amb pedra sense treballar i morter a l'exterior.

La distribució és sempre de dues tombes entre contraforts, dividides per un muret de totxos i morter de color marró clar.

Com a dada cronològica que pot ajudar a datar l'ampliació de les capelles, es pot citar que a una de les tombes excavades, concretament la uf 221, es van documentar dos moments diferents d'ocupació molt clars: La part més moderna estava caracteritzada per la documentació de inhumacions primàries successives, però en un moment anterior es va poder constatar l'existència d'una disposició dels ossos en inhumació secundària, on es van dipositar les diferents inhumacions amb una distribució dels ossos agrupats per categories. Dins d'aquest moment més antic, que s'hauria de relacionar amb un primer moment de la tomba es va documentar la presència d'un fragment de ceràmica decorada en verd i manganès, que ens situa el primer moment d'utilització de les tombes exteriors al segle XIV.

- Ampliació de capelles zona 4 (Evangeli)

L'ampliació d'aquesta part de l'església va ser més laboriosa que la de l'altre costat, bàsicament perquè comportava l'enderroc o readecuació de diferents espais i àmbits. S'enderroca l'antiga sagristia, i es reforma totalment el claustre i l'àmbit XV.

Bàsicament l'esquema emprat és el mateix de l'altre costat, es construeixen reforços als contraforts existents, es tanca l'espai que delimitaran les futures capelles laterals i es construeixen contraforts exteriors. Però aquest esquema s'adapta a algunes estructures existents. Bàsicament es reaprofitja el mur que delimitaria la galeria del claustre com a tancament de les capelles, però d'aquest ja en parlarem més endavant.

Així doncs, es construeixen reforços a la majoria dels contraforts de la nau (ue 4030, 4043, 4071, 4102 i 4225), que presenten les mateixes característiques i no s'adossen als murs exteriors, deixant un espai buit. Són fonamentacions realitzades amb la tècnica de l'encofrat perdut, construïdes a imitació de l'absis poligonal amb capes de grans pedres sense treballar disposades verticalment, lligades amb morter que alternen amb capes de regularització formades per pedres de petita mida i morter.

Fotografia núm. 3477. Detall del reforç de contrafort.

Només hi ha dos contraforts que no segueixen el mateix esquema: el primer i el sisè.

En el primer contrafort (façana) es construeixen dos murs, de tècnica similar, que formen una cantonada. Aquests murs (ue 4006 i 4024) uneixen el primer contrafort i el límit de l'antic claustre, tancant la capella A.

El sisè contrafort no necessita reforç perquè l'antiga base del campanar actual com a tal.

El tancament exteriors de les capelles presenta dues part ben diferenciades: les quatre primeres capelles (A, B, C i D), que corresponen a l'antic tancament de la galeria claustre, i les tres últimes on s'ha de construir el tancament *ex-novo*, després d'amortitzar les estructures anteriors.

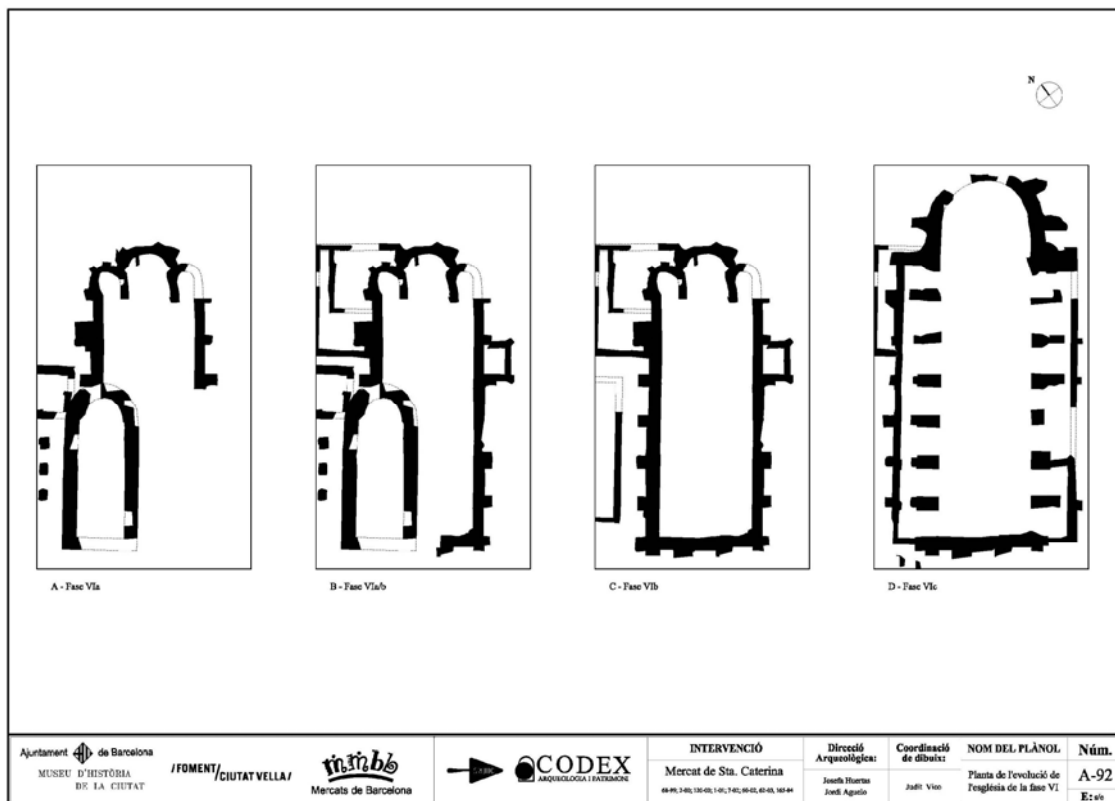
Les quatre primeres capelles aprofiten el mur (ue 6003) de l'antiga galeria SE, o de migdia, del claustre i els contraforts exteriors presenten una estructura diferents a la resta. Aquests contraforts (ue 6290, fotografies núm. 1156, 1157 i 4137; 6294, fotografies núm. 1235, 1236, 4297 i 4298; i 6773⁷³, fotografies núm. 4400, 4401, 4402, 4403, 4404 i 4405) corresponen a unes bases de fonament, força potents, amb un morter de baixa qualitat però amb abundants pedres col·locades en tascó dins les corresponents trinxeres de fonamentació, les quals li donaven força solidesa. Aquestes estructures no es limitaven a recolzar-se contra l'antic mur del pati, sinó que el recalçaven. Aquesta darrera circumstància era deguda a que els retalls als quals farcién tenien en planta una forma de "T". Aquest recalçament ve donat pel fet que el mur que antigament separava el pati de la galeria SE del claustre no era prou fort com per ser reaprofitat per acomplir una nova funció com és la de fer de tancament de les capelles laterals, i calia reforçar-lo.

Les tres últimes capelles presenten una fonamentació dividida en diferents trams (ue 4122, 4124, 4229) a nivell superficial perquè no enderroca els murs

⁷³ La planimetria corresponent a aquesta estructura correspon a la identificació C-110.

preexistents per sota del nivell de circulació, però s'enfonsa més que aquests murs i forma un cinturó a la part més baixa. Així mateix a simple vista es pot veure com el tancament a la zona del campanar és més gruixut per poder aguantar l'estructura de la nova estructura del campanar. La tècnica és la mateixa que a la resta de les fonamentacions d'aquesta fase.

Finalment, com a l'altre costat es documenten els grans contraforts exteriors (ue 4281,4292) que complementen la resta de les estructures.

A-92. Evolució constructiva de l'església.

Àmbit XIV (sagristia)

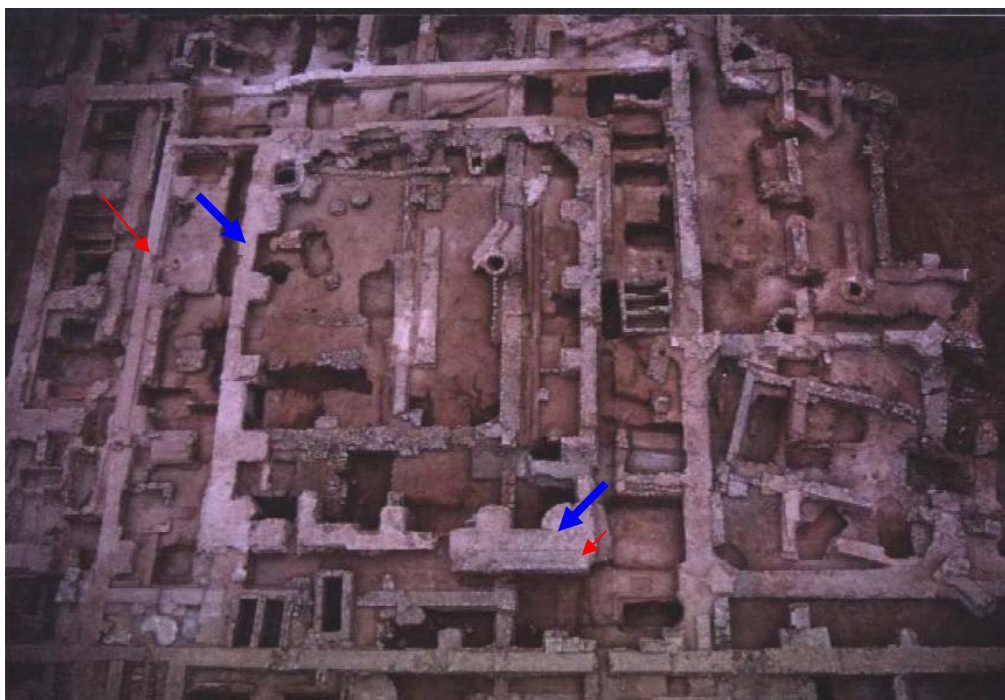
Aquest àmbit desapareix en el procés d'ampliació de l'església.

Àmbit XV

L'àmbit XV, que a la fase anterior formava una habitació en forma de la lletra L, en aquest moment esdevé un passadís més estret, a conseqüència de l'ampliació de l'església.

Àmbit XVI (Claustre)

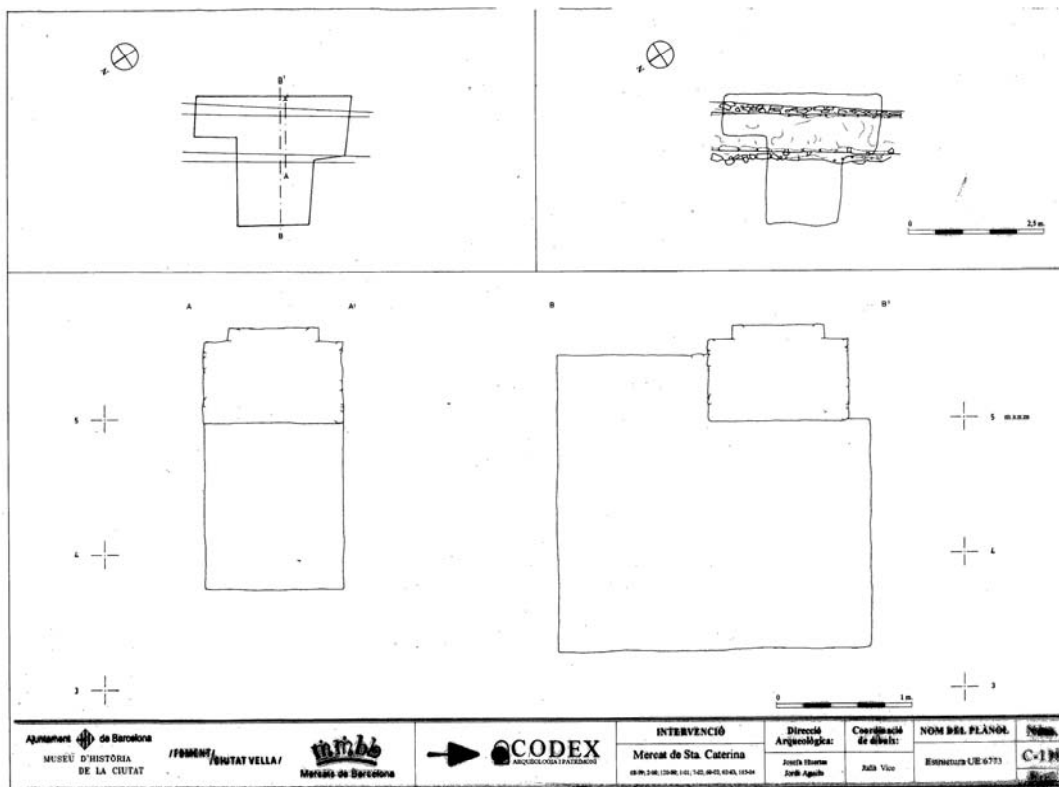
Si bé l'àmbit XVI ja ha estat tractat a la Subfase VIb, i aquest ha estat identificat amb un claustre de planta quadrangular, amb les seves quatre galeries i el seu pati central, cal indicar que ara, aquest patirà un seguit de reformes que modificaran el seu aspecte d'una forma significativa, tal i com es desprèn de la descripció de les estructures que tot seguit farem, així com de les relacions establertes entre aquestes i d'altres estructures documentades en aquest àmbit. Tanmateix, abans de començar aquesta descripció, cal assenyalar que el creixement experimentat per l'àmbit XII o església, del qual ja n'hem parlat més amunt, amb l'edificació de les indicades capelles laterals de l'església, portarà, tal i com hem vist, a la desaparició de la galeria SE, o de migdia, de l'àmbit XVI i, per tan, aquesta ja no serà tractada en aquí, degut a que les estructures corresponents en aquest període ja han estat incloses en la descripció de l'àmbit XII. Així, la pèrdua de la galeria SE de l'antic claustre, comportarà la redefinició d'aquest àmbit XVI que a partir d'ara serà de planta rectangular. Per il·lustrar la transformació del claustre, remetem a la planimetria adjunta: A-91.

Fotografia núm. 8194. Vista general del claustre. A l'esquerra es situa la nau de l'església i a la dreta la Sala Capitular. Les fletxes vermelles marquen la separació de la galeria del pati del segle XIII i les blaves la d'aquest moment. En aquesta imatge es pot veure el canvi que es produeix a la zona de l'església.

En relació a l'antic pati, i corresponents en aquest moment, cal assenyalar la construcció de 3 estructures (ue 6290, fotografies núm. 1156, 1157 i 4137; 6294⁷⁴, fotografies núm. 1235, 1236, 4297 i 4298; i 6773; i 6773, fotografies núm. 4400, 4401, 4402, 4403, 4404 i 4405) al seu costat SE, recolzant-se contra el mur que separava l'antic pati de l'antiga galeria SE, a la fase anterior. Aquestes tres estructures corresponen a unes bases de fonament per a contraforts, força potents, amb un morter de baixa qualitat però amb abundants pedres col·locades en tascò dins les corresponents trinxeres de fonamentació, les quals li donaven força solidesa a les estructures indicades. Cal observar que en el moment de desmuntar aquestes estructures, es pogué constatar com aquestes no es limitaven a recolzar-se contra l'antic mur del pati, sinó que el recalçaven en tot el seu gruix i, fins i tot una mica més, essent més ample l'estructura que hi havia sota el mur que la que es constatava recolzant-se contra aquest. Aquesta darrera circumstància era deguda a que els retalls als quals farciem tenien en planta una forma de "T". Aquest recalçament ve donat pel fet que el mur que antigament separava el pati de la galeria de migdia del claustre no era prou fort com per ser reaprofitat per acomplir una nova funció com és la de fer de tancament de les capelles laterals, i calia reforçar-lo. D'aquí se'n desprèn que les capelles havien de tenir una coberta que exercís un gran pes sobre els murs on es recolzava, i més si tenim present que també els contraforts de l'església, els qual es troben alineats amb aquestes estructures, foren reforçats en aquest moment. Aquesta darrera observació, ens fa plantejar que les capelles que s'edificaren dins l'església, tinguessin una coberta de pedra, concretament una volta de creueria.

⁷⁴ La planimetria associada a aquesta estructura, correspon a D-168.

C-110. Secció de la ue 6773.

D'altra banda, l'excavació arqueològica ha permès documentar com en els murs de l'antic claustre, se'ls recolzaren, pel seu costat interior, un seguit d'estructures, en els seus costats SO, NO i NE. Aquestes estructures consisteixen en la base de fonament d'uns murs que segueixen les línies establertes per l'antic pati del claustre, amb la diferència que aquests fonaments tenen, vist en planta, 3 sortints cap a l'interior del pati en els seus costats NE i SO, i 4 en el costat NO. Pel que fa al costat SE, aquest fenomen torna a reproduir-se, tenint quatre sortints, però amb la diferència respecte els tres restants costats que, en aquest cas, l'estructura en qüestió no es recolza en l'antic mur del pati, sinó que la trobem desplaçada cap al NO, a uns metres d'aquest. Els sortints esmentats han estat interpretats com la base de fonament corresponents a pilars, i el motiu del desplaçament esmentat en el costat SE com fruit de la necessitat de crear una nova galeria SE al claustre, ja que l'antiga havia desaparegut en favor de l'edificació de les capelles laterals de l'església. Precisament la necessitat d'aquest desplaçament és allò que explica perquè els costats NE i SO tenen un pilar menys que els costats NO i SE, podent afirmar que aquestes estructures responen a un replantejament del

disseny del claustre, el qual es fa a causa de l'ampliació de l'església, i la consegüent desaparició de la galeria SE.

En relació al procés constructiu d'aquestes estructures, cal indicar que si bé responen a un mateix projecte, consistent en fer uns mur amb contraforts que es projecten cap a dins del pati d'aquest claustre, i on s'emplacen els diferents pilars que es troben en diferents gravats així com en les planimetries aixecades al segle XIX, just abans de l'enderroc del convent. La construcció d'aquestes estructures es fa en moments diferents, si atenem als canvis de tècnica constatats, així com les diferents fondàries dels fonaments, o als tipus de morters emprats, poguent establir una clara seqüenciació del procés constructiu⁷⁵. D'aquesta manera, podem afirmar que la reedificació del pati de l'àmbit XVI respon a la següent seqüenciació:

1. L'obra s'inicià pel seu angle S, anant a cercar primer l'angle O (ue 6097, fotografia núm. 1241; 6487, fotografia núm. 1383; 6807, fotografia núm. 1502; 6836, fotografia núm. 1506; i 6700, fotografia núm. 1491), i després el N (ue 6700; 6070, fotografies núm. 1199, 1200, 1202 i 1203; 6701, fotografia núm. 1492; 6699, fotografies núm. 1200, 1201 i 1490; i 6698, fotografia núm. 1489), on poc abans d'arribar-hi s'interrompé la construcció durant un temps, concretament just abans d'arribar al quart pilar (ue 6710, fotografia núm. 1494), anant de l'angle O cap al del N. Aquests fonaments es caracteritzen per l'utilització d'un morter sorrenc de color marró clar, força ben compactat, que lliga diferents pedres de mida mitjana. Aquests fonaments són fets utilitzant-se la tècnica de l'encofrat perdut. En relació a la cota inferior que arriben a assolir aquests fonaments, cal dir que és força irregular, variant des dels 3,81 al 4,62 msnm, no havent-hi una uniformitat en les fondàries però sí amb les característiques físiques de la fonamentació. En aquest moment constructiu, s'ha pogut constatar, en algun cas, el reaprofitament d'algun element arquitectònic com a material constructiu, com en el cas d'una base de columna, pertanyent molt

⁷⁵ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-552, D-553, D-558 i D-559.

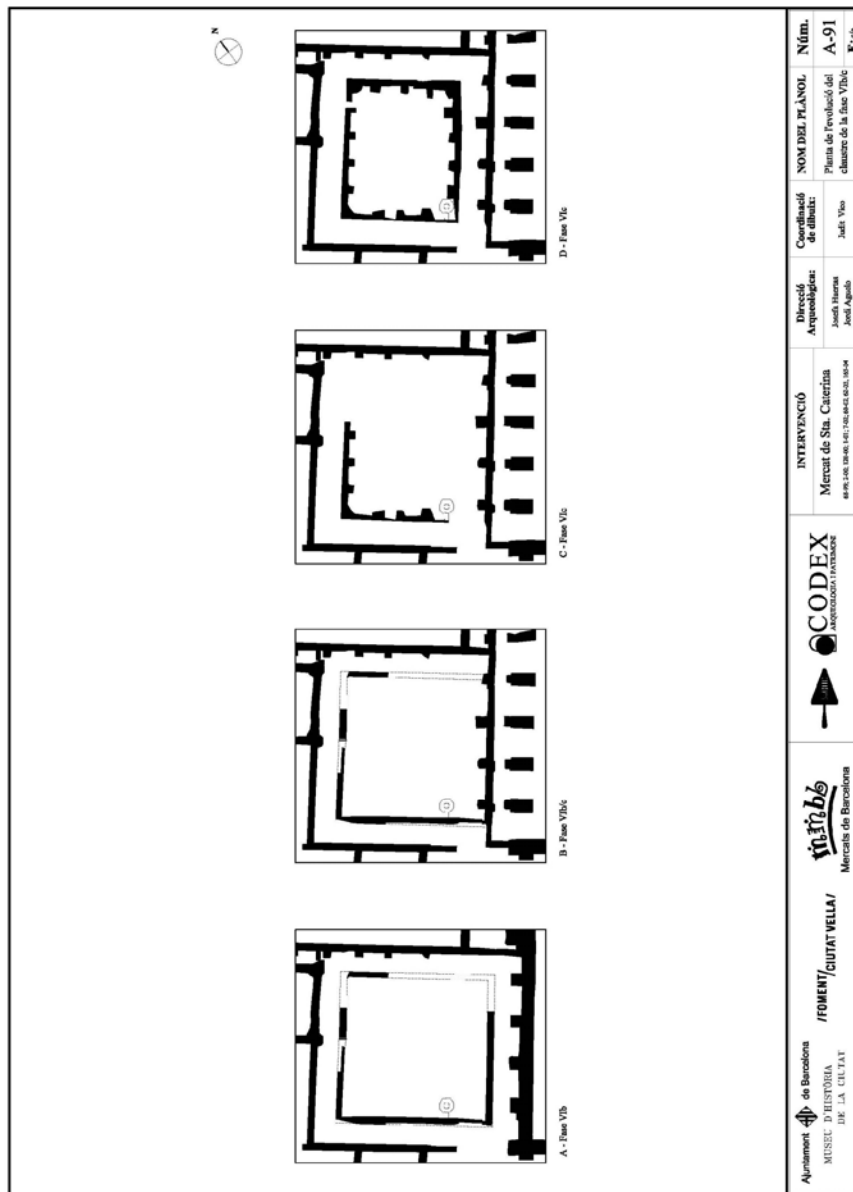
probablement al claustre de la Subfase VIb, la qual aparegué a l'ue 6699.

2. Seguidament s'edificà un tram més de mur i el quart pilar (ue 6089 , fotografies núm. 1225, 1226 i 1227; i 6710, fotografia núm. 1494) i es tornà a interrompre l'edificació. En aquest cas, cal assenyalar l'utilització de carreuó a la base de fonamentació, la qual baixa fins a la cota dels 3,82 msnm.
3. Les següents construccions es centraren a l'angle N (ue 6106, fotografies núm. 1194, 1226, 1227 i 4208; i 6091, fotografies núm. 1194, 1226, 1228, 1229 i 4201) i en el primer pilar (ue 6709, fotografies núm. 1228, 1229 i 4344) que es documenta anant cap a l'angle E. Aquesta fonamentació baixa fins a la cota dels 3,86 msnm, i el sistema de fonamentar es limita a abocar morter amb pedres petites dins la trinxera de fonamentació, utilitzant la tècnica de l'encofrat perdut.
4. Posteriorment s'edificà el tram on hi ha el següent pilar (ue 6092, fotografies núm. 1196, 1230, 1231 i 1233; i 6708, fotografies núm. 1196, 1230, 1231 i 4343)) i es tornà a interrompre la construcció. Aquesta fonamentació baixa fins a la cota dels 3,93 msnm, i cal assenyalar que en aquesta s'hi observen filades de pedres, d'un format mitjà, disposades horitzontalment, amb línies de morter entre les diferents filades de pedra.
5. Més tard es reprenen els treballs i es fa un nou tram amb un nou pilar (ue 6069, fotografies núm. 1196, 1197, 1198 i 4184; i 6707, fotografies núm. 1197 i 1198) i s'interromp novament la construcció. Aquesta fonamentació baixa fins a la cota dels 3,45 msnm.

6. Seguidament es construí l'angle E del claustre corresponent als trams de mur ue 6093 (fotografia núm. 1234) i 6094, i el contrafort cantoner que hi ha a l'angle ue 6664 (fotografies núm. 1480, 1483 i 1484), a més del contrafort ue 6105 (fotografia núm. 1250), i poc més enllà s'interromperen novament les obres. Les cotes inferiors d'aquestes fonamentacions són molt desiguals, així, ue 6664 baixa fins als 3,32 msnm, mentre que ue 6094 ho fa a 3,96 - 4,06 msnm, i ue 6105 ho fa a 4,00 msnm.

7. Posteriorment es feu un altre petit tram (ue 6705, fotografies núm. 1239 i 1240) i un altre contrafort (ue 6095, fotografia núm. 1237). Aquesta fonamentació baixa fins a la cota dels 3,71 msnm.

8. I finalment, es feu el darrer tram (ue 6096, fotografies núm. 1239, 1240, 4185, 4186, 4195, 4196, 4197, 4198 i 4199) amb els dos darrers contraforts (ue 6706, fotografia núm. 1493; i ue 6717, fotografia núm. 1238). Les cotes inferiors d'aquests dos contraforts són 3,55 msnm per a ue 6076, i 3,61msnm per a ue 6717.

A-91. Evolució constructiva del claustre.

Dos carreus recuperats a l'interior dels fonaments de la reforma del claustre. Amb decoració pintada en negre i vermell, com es pot apreciar. El de la dreta presenta l'escut de la ciutat. Ambdós tenen l'anagrama de Crist (JHS)

Àmbit XXIX (claustra forana)

Finalment, a ponent de l'església (àmbit XII), i a migdia de l'atri conventual (àmbit XXII) hi documentem unes restes que hem interpretat com a corresponents a un claustre. Aquest espai, des de mitjans del segle XIII, concretament des de 1252, havia estat donat a l'Orde de Predicadors com a cementiri. Les evidències esmentades, consisteixen amb un seguit d'estructures rectangulars, delimitades per murs de carreus i que han estat interpretades com a vasos sepulcrales. Aquests, es troben agrupats, formant unes alineacions, que, sumat a les seves orientacions, ens dibuixen l'espai de dues galeries d'un claustre, el qual s'edificaria, tal i com hem dit, dins un espai de cementiri. El nivell d'arrasament d'aquest no ens permet entrar en més detalls. Tanmateix, per a més informació, remetem al capítol centrat en el món funerari d'època medieval i moderna, contingut en aquesta mateixa memòria.

Finalment, volem apuntar les excavacions realitzades sota la direcció tècnica de Daniel Alcubierre, a la plaça de Santa Caterina, realitzada a l'any 2004, on es va recuperar la part de la claustra forana situada fora dels límits del mercat.

Àmbit XX

Es reforcen els contraforts, amb estructures massisses (7706 i 7245), disposades a continuació de la cara exterior del contrafort. Potser aquesta reforma es indicatiu d'un nou sistema de sostre, però es difícil d'afirmar.

FASE VI d: LES REFORMES D'ÈPOCA MODERNA. EL SEGLE XVI

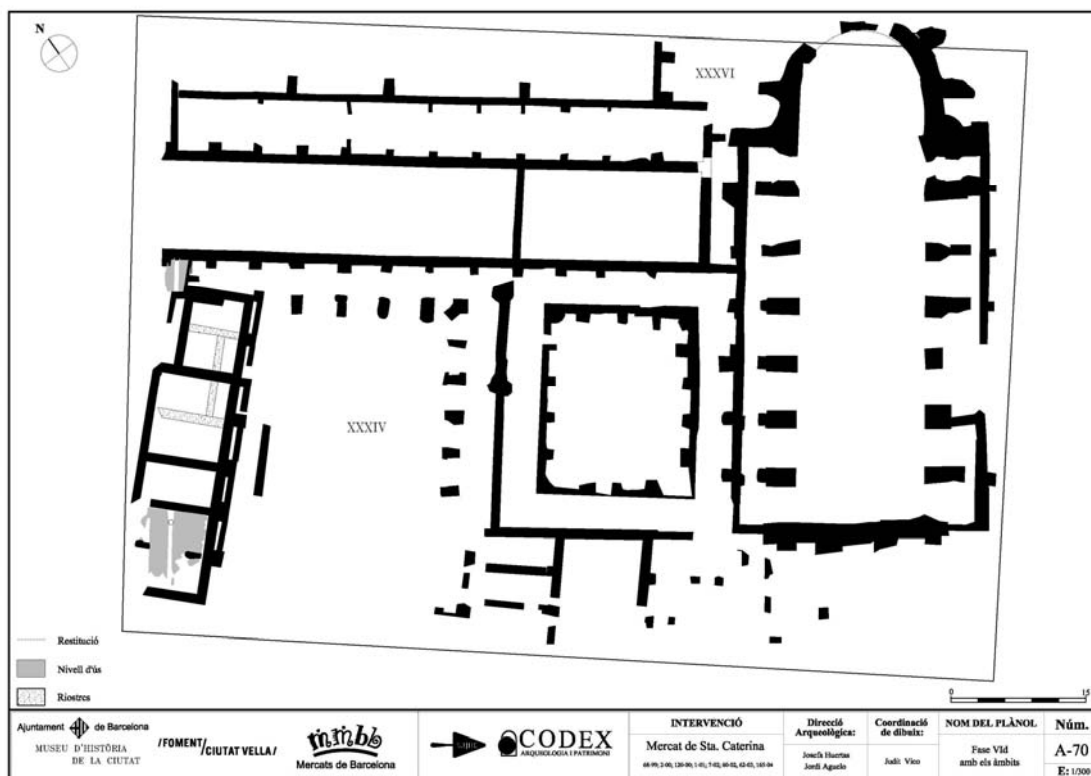
“En el claustro de los dominicos hay más de quinientas inscripciones que recuerdan otras tantas sentencias dictadas contra herejes e indican el nombre, la edad, la profesión y el domicilio de cada uno de ellos y la fecha y causas por las que fue condenado. También si fue quemado en persona o en efigie, o si se retractó y fue salvado, no de la hoguera, pues podía reincidir, sino de las llamas del infierno. Se trataba en su mayor parte de mujeres, que fueron condenadas entre 1489 y 1726. Debajo de cada inscripción aparece retratado el hereje en el momento en que los demonios han devorado más de la tercera parte o la mitad de su cuerpo. (...)”

TOWNSEND, Joseph. *Viaje por España en la época de Carlos III (1786-1787)*, ed. Turner, pàg. 57.

Introducció

Dins d'aquest apartat s'inclouen tota una sèrie de reformes que no canvien els trets bàsics del convent, són reformes de les estructures existents. D'una banda, es documenten, algunes de gran envergadura, i d'una altra, d'altres que es centren en canvis a les instal·lacions de subministrament d'aigua i a les successives ocupacions i construccions de vasos funeraris.

Les reforma més important d'aquesta Subfase VIId, s'han de situar al segle XVI, amb la construcció d'un segon claustre i els canvis que genera a la resta del conjunt.

A-70. Planta de fase amb àmbits.

Descripció de les restes⁷⁶

Àmbit XVII (Sala Capitular)

Les evidències arqueològiques ens indiquen que la primera gran reforma del convent va estar motivada per un fet aliè a la voluntat dels pares predicadors.

En un moment situat entre mitjans i finals del segle XV, es produeix un esfondrament de la sala capitular del convent, fruit d'una falla del terreny, probablement provocada per una extracció de terres anterior o per problemes d'estabilitat del terreny.

Aquest fet s'ha pogut constatar en diferents evidències:

- En primer lloc, la fonamentació del tancament nord de la sala capitular està esquerdada i enfonsada provocant un desnivell que necessàriament faria caure els murs de la sala d'aquell costat i motivaria un moviment i posterior ensorrament de l'edificació.
- En segon lloc, s'han documentat diferents restes de fonamentacions caigudes de gran volum disperses al voltant de la sala, possiblement aquestes només serien les que es van quedar després de les tasques de neteja pel seu volum o perquè no passaven el nivell del nivell de circulació i per tan, no molestaven per la posterior edificació.
- En tercer lloc, la documentació del gran retall (ue 8184) d'uns 24 metres de llargada, esmentat anteriorment, reblert de terres de rebliment, amb materials ceràmics, entre els quals podem apuntar la presència de ceràmica decorada en blau de Barcelona i ceràmica de reflexos daurats, que determinarien una cronologia de rebliment de finals del segle XV o inicis del segle XVI. Aquesta cronologia seria del moment de colmatació,

⁷⁶ Planimetria de fase A-68, A-69, A-70, A-71 i A-72

però no hauria de ser gaire lluny del moment de desaparició de la sala capitular, en funció del seu lloc dins del convent.

Tot això ens porta a assegurar la desaparició de la Sala Capitular d'època gòtica en aquest moment, i el fet que no es conservés cap memòria sobre la seva existència fins al moment de l'excavació.

Àmbits XXX, XXXI, XXXII

Desapareixen en aquest moment fruit de la reforma associada a la desaparició de la Sala Capitular.

Àmbit XVIII (dormitori)

Pensem que fruit de la desaparició de la sala capitular i la necessitat de trobar un nou espai per la reunió el frares, va néixer la necessitat de canviar algunes sales, com per exemple el dormitori, per aquesta raó es podria produir la primera compartimentació del gran dormitori, amb la construcció d'una fonamentació (ue 7052), de 10 metres de llargada per 0,80 m. d'amplada, amb unes cotes situades entre 5,30 i 4,68 msnm situada a l'alçada del quart contrafort. Està construïda amb pedres sense treballar i alguna pedra reaprofitada (s'han recuperat fragments de capitells), tot lligat amb morter molt pobre de color ataronjat, igual a d'altres estructures datades en aquest moment. Aquesta nova habitació farà uns 20 metres de llargada, i s'hauria de relacionar amb L'aula Capitular del moment final del convent que està grafiada a les planimetries posteriors.

Àmbit XIX

En aquest moment la sala paral·lela al dormitori guanya 1 metre d'amplada amb l'enderrocament dels seus límits est i nord i construïnt dos tancaments

nous (ue 7094 i 7833). Aquestes fonamentacions estan construïdes bàsicament amb pedres treballades i carreuons reaprofitats, també es documenta la presència de llosetes ceràmiques i pedra sense treballar tot lligat amb morter de color ataronjat. Entre els materials poden apuntar la recuperació de diversos capitells gòtics, així com d'altres elements arquitectònics.

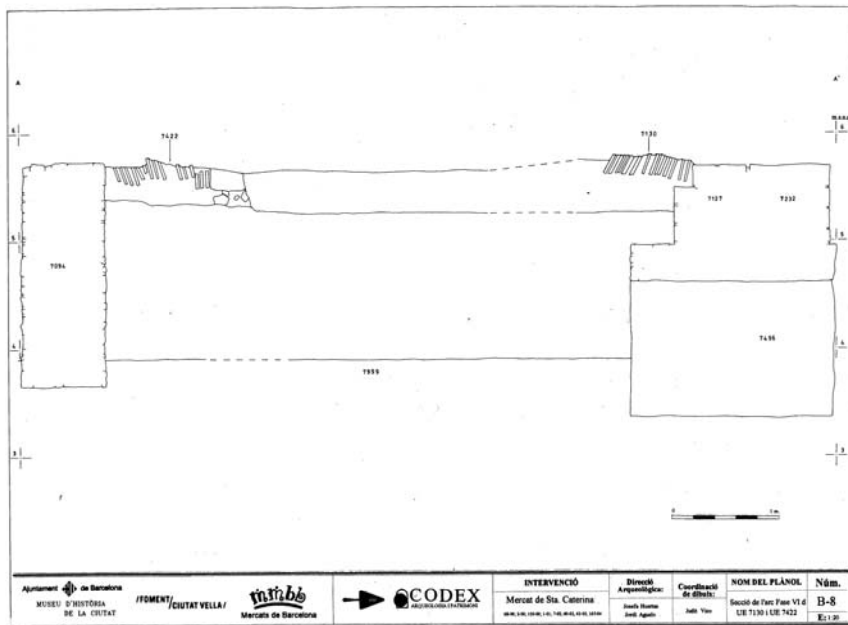
A la part exterior de la fonamentació, adossant-se s'ha documentat la presència de tres contraforts (ue 7751, 7710 i 7764), situats en paral·lel als contraforts quart, setè i novè del dormitori. Aquests contraforts tenen unes mides al voltant de 1,90 m. de llargada i 0,90 d'amplada, i es situen entre unes cotes de 5,79 msnm i 4,10 msnm

Fotografia núm. 5302 Un dels contraforts adossats a 7083.

Aquest àmbit presenta una característica molt interessant. Es documenta tota una sèrie de petites fonamentacions (ue 7275, 7236, 7102, etc.) en ocasions amb arrencaments d'arcs de lloseta ceràmica (ue 7101, 7130, 7422, etc.) que es situen en línia amb els contraforts dels dormitori.

Això es podria interpretar com una elevació del nivell de circulació respecte al moment anterior amb la finalitat de crear una cambra d'aire per prevenir la humitat del terreny (Secció B-8), sobre aquests arcs es recolzaria el terra de l'habitació.

Secció B-8.

Àmbits XX I XXI

Desapareixen amb l'ampliació de l'àmbit XIX.

Àmbit XXVIII

En aquest moment s'amortitza i es canvia de forma i probablement de funció, ja que la possibilitat de trànsit desapareix, aquesta funció passaria al nou claustre i aquesta zona esdevé un àmbit de servei.

La fonamentació nord és amortitzada per la construcció d'una habitació de dimensions més reduïdes. Les fonamentacions ue 8291 (amb la riostra 8408) i ue 8416, marquen els límits meridional i oriental. El límit septentrional es trobaria fora del mercat actual. Totes aquestes fonamentacions estan realitzades amb la tècnica de l'encofrat perdut amb unes cotes que oscil·len entre 5,80 msnm i els 4,40 msnm.

Aquesta habitació està pavimentada (ue 8368) amb llosetes ceràmiques de 15 x 30 cm disposades a la mescla.

Sota aquest paviment es va localitzar un retall de petites dimensions, ue 8470, d'uns 40 cm de diàmetre, on es va recuperar una escudella d'orelletes de ceràmica blava de Barcelona, amb la simbologia de Montserrat (Làmina 69;1-01-8469-1). Aquesta dada ens permet situar la reforma dins d'un context de finals dels segle XV o principis del segle XVI.

Àmbit XXXIV (segon claustre)⁷⁷

A sobre de l'anivellament del terreny efectuat a conseqüència de l'enfonsament de la sala capitular⁷⁸ es construeixen fins a un total de 10 fonamentacions (ue 8108, 8011, 8034, 8035-36, 8039, 8042, 8043, 8057, 8060 i 8283), construïdes amb la tècnica d'encofrat perdut i formades per pedres sense treballar i fragments arquitectònics, tot lligat amb morter de color ataronjat molt pobre. Són fonamentacions de diferents mides però que oscil·len al voltant dels 2 m. de llargada per 1 m. d'amplada amb unes cotes entre 5,80-5,60 msnm i entre 4 i 3,73 msnm. La fonamentació que es situa a la cantonada del claustre presenta una llargada de 3 m.

Vista general el claustre d'aquest moment. La línia vermella marca les dues galeries documentades. L'àmbit quadrat situat a la zona de la cantonada és l'antiga Sala Capitular (Fotografia núm. 8191)

⁷⁷ Planimetria associada D-22, D-23, D-24, D-31, D-55, D-266, D-275

⁷⁸ Evolució de la zona a la planta A-89

De l'interior de les diferents fonamentacions s'ha recuperat un important conjunt de fragments de traseria de pedra de marès de Montjuïc i altres elements que podrien correspondre a restes dels finestrals de la Sala Capitular.

Fotografia núm.6990. Treballs de recuperació de les peces

Aquestes fonamentacions estan distribuïdes formant dues alineacions que fan cantonada, descrivint dues galeries en forma de "L". Les estructures ue 8108, 8011, 8034, 8035, 8036, 8039 i 8042 estan situades en paral·lel al mur de tancament del claustre gòtic i la resta enfrontades als contraforts (entre cinquè i el novè) del dormitori, formant dues galeries del que s'ha identificat com el segon claustre del que parlen les fonts escrites.

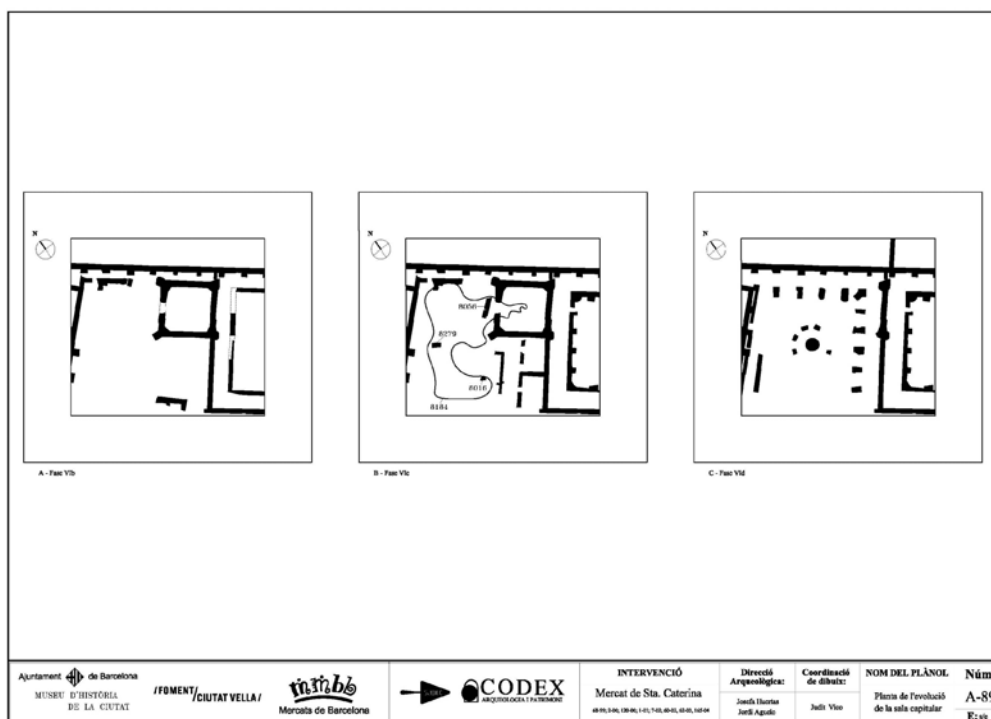
La galeria meridional és de la mateixa llargada que la del claustre gòtic, concretament al voltant dels 29 m., i l'oriental està al voltant dels 30 m. L'amplada de les dues galeries es podria situar (per les mides de les fonamentacions) entre els 3,50 i els 5 m., encara que s'hi establint paral·lels amb el claustre gòtic la mida més probable seria de 4 m.

Associades amb aquestes estructures localitzen tota una sèrie de fonamentacions que podrien formar el mur límit septentrional d'aquest àmbit que es descriuen a continuació.

Aquestes fonamentacions (ue 8432, 8437, 8443, 8447 8253 i 8515) estan construïdes amb la tècnica de l'encofrat perdut i formades per pedres sense treballar i morter de color ataronjat, similar al de les altres estructures d'aquesta

època. Es situen entre els contraforts dels àmbits X i XXVII, i formen amb els contraforts un pany de mur d'uns 30 m. de llargada i 70 cm d'amplada, amb una orientació est- oest.

En paral·lel a les estructures ue 8447 i 8523, també s'ha documentat una fonamentació de similars característiques (8466) molt malmesa de 8 metres de llargada i 0,70 metres d'amplada. Això ens podria fer pensar en una galeria o similar que limitaria el claustre pel seu costat nord, també es podria identificar amb un passadís o corredor que podria substituir a l'àmbit XXVIII .L'amplada d'aquesta possible galeria estaria al voltant dels 2-3,50 m.

A-89- Evolució de la zona ocupada primer per la Sala Capitular i on, més tard, es situa el claustre.

Àmbit XXXIV

Es realitzen tota una sèrie de reformes associades amb el mon de l'ús de l'aigua al convent que es tracta a l'apartat específic.

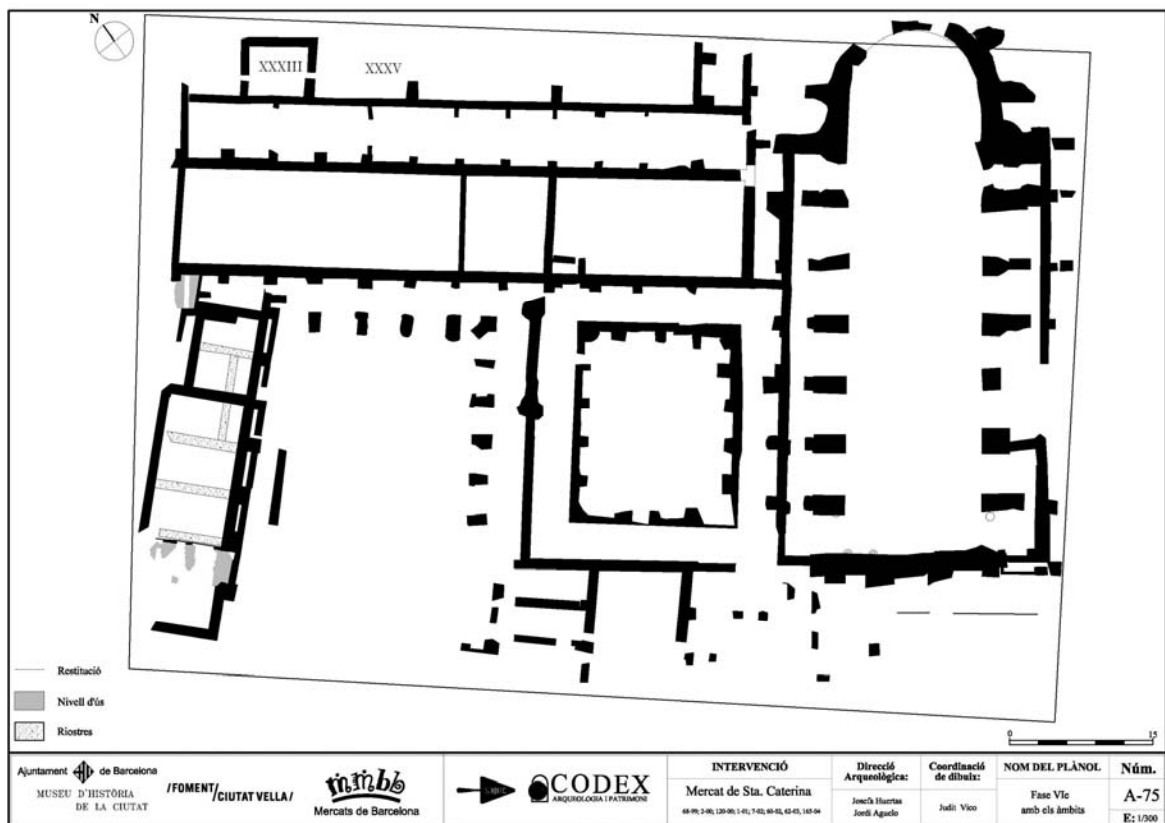
FASE VIe: LES REFORMES D'ÈPOCA MODERNA.
EL SEGLE XVII-XVIII

“43. Lo que más me agradó en esta de Santa Catalina fué la capilla dedicada a San Raimundo de Peñafort, con su buena portadita de dos columnas y bien edificada en lo interior, acompañando un altar regular; todo del tiempo de Felipe III. En una antigua urna de mármol con bajorrelieves góticos se conserva el cuerpo de dicho santo.

PONZ, Antonio. *Viaje de España*, toms XIV-XVIII , pàg. 33.

Introducció

Les reformes d'aquets segles tenen dos grans moments: a inicis del segle XVII, amb la construcció de les capelles barroques de l'església, a tocar del carrer Colomines, i a finals del segle XVIII on destaca la construcció d'una cripta a l'interior de l'església, als peus del presbiteri. També es documenten tota una sèrie de petites reformes que queden reflexades.

A-75. Planta de fase amb àmbits.

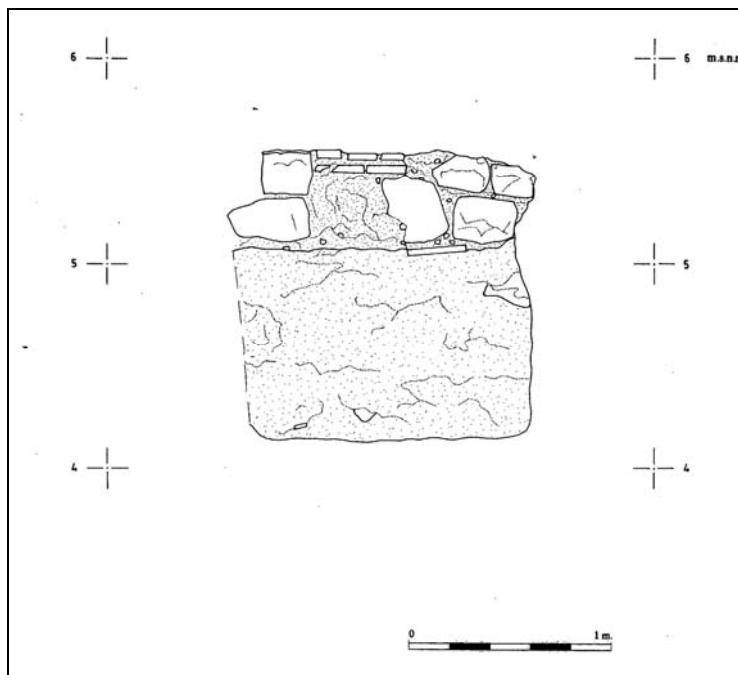
Descripció de les restes⁷⁹

Àmbit XII (Església)

Ja a principis del segle XVII podem situar la construcció de la segona línia de capelles del costat d'Epístola, de les que es localitzen poques restes a l'excavació, per situar-se al carrer, fora del solar del mercat. Malgrat això, es documenten algunes fonamentacions (ue 2189, 2201 i 2554) que recolzant-se als contraforts gòtics amplien les capelles. Aquestes fonamentacions estan realitzades a la tècnica de l'encofrat perdut, amb pedres sense treballar, algunes reaprofitades i fragments de totxos, tot lligat amb un morter de color blanc molt compacte, amb unes cotes de funcionament entre els 5,60 i els 3,80 msnm. La fonamentació ue 2201, presenta 1,20 m d'amplada, doblant pràcticament a la resta de fonamentacions del mateix moment, en funció del seu caràcter de límit de la línia de capelles i inici de la capella del Santíssim.

També s'ha documentat l'ampliació (ue 2444) de la façana d'aquest moment que presenta unes característiques similars a les anteriors (Alçat B-13).

⁷⁹ Planimetria fase- A-73, A-74, A-75, A-76, A-77 i A-78

B-13. Alçat de la fonamentació ue 2444.

A l'interior de la 2ª capella, s'ha documentat algunes estructures d'escassa entitat constructiva que també es poden situar a aquesta època. Concretament les unitats ue 2228, 2419 i , ja a l'exterior tocant a la façana la 2025, 2026 i 2032. Les dues primeres es situen a les cantonades occidentals de la capella gòtica 2^a i podrien ser la base d'alguna estructura desapareguda, com possibilitat apuntem l'existència (segons la documentació escrita) d'un cor de petites dimensions als peus d'aquesta capella.

Les estructures ue 2025, 2026 i 2032, amortitzen les tombes uf 201 i 202 i podrien correspondre a alguna estructura que ornaria la façana en aquest moment, així mateix, sabem per documentació escrita la situació en aquesta zona de la capella de Nostra Senyora de la Misericòrdia amb reformes en aquest moment.

Dins del segle XVIII la reforma més important és la construcció d'una cripta funerària (uf 326) situada als peus del presbiteri de l'església (fotografies núm. 696-745, i 3333-3351). Cal assenyalar que el fet que la cripta baixi tant, comportà la destrucció de tota la estratigrafia de l'indret on es troba, i fins i tot és possible que amortitzés l'anomenada sepultura dels religiosos que es trobava en aquest mateix indret segons la documentació conventual, i que podria correspondre o bé a una cripta anterior, o bé a un vas destinat a la sepultura dels religiosos del convent o de l'orde. Textualment la documentació diu el següent:

“Nº 1. Sepultura dels Religiosos del Convent: al mitg de la Iglesia, baix las gradas del Presbiteri”⁸⁰

La cripta d'uns 8,50 per uns 4,50 m., de forma rectangular està formada per 33 nínxols horitzontals allargats, disposats en bateries de quatre per quatre (setze a cada costat), amb un nínxol central a la paret més allunyada de les escales d'accés. Tots els nínxols conservats tenen el número pintat en negre a la part central superior i el nínxol central conserva, també pintat en negre, la data de construcció, 1793, aprofitant que coincideix amb el nínxol número 17.

⁸⁰ BOSCH, P. Fr. Miquel. 1764. *Llibre de las sepulturas que son en la Iglesia del Convent de Sta. Catharina Verge, y Martyr de Barcelona, del Orde de Predicadors, fet lo Any 1764.* (ACA, MONACALS UNIVERSITARIS, vòlums 2)

⁸² Planimetria associada. D-55, D-56, D-638, D-640

Fotografia núm. 8201. Situació de la cripta, com es pot veure es situa al ben mig de la nau, a la part inferior de la imatge es situa la capçalera poligonal.

Dins de la cripta, concretament a sobre d'aquest nínxol, es va localitzar un alt relleu que es pot situar cronològicament en un gòtic tardà. La peça està clarament reutilitzada i repintada abans de situar-la a la cripta. S'han documentat dues capes de pintura: la més antiga amb restes de pa d'or i la més moderna (segle XVIII) policroma. Representa una Verge amb Nen, amb dues figures d'orants (masculina i femenina) a banda i banda (fotografies núm. 665-694).

Alt-relleu recuperat, a la imatge es pot veure clarament que és una peça reutilitzada, tan per l'estil com per que les seves cantonades estan trencades. (Fotografia núm. 8012)

Sota el relleu es va localitzar, inclòs a la paret, una petita capsa amb tanca. Presentava a sobre de la tapa una representació d'una ma de petites dimensions en posició de beneir. A l'interior es van localitzar fragments de pedra, que per la seva situació tindria unes connotacions sagrades que no podem precisar. S'ha identificat com un reliquiari que podria consagrar el lloc.

Reliquiari esmentat, durant el procés de restauració, la tapa està desmuntada i posada a la dreta.

Finalment, cal indicar que tant aquesta estructura com les seves compartimentacions es troben pavimentades en rajols, i les parets arrebossades en color blanc. La coberta d'aquesta construcció és de rajol, formant una volta de plec de llibre. Les escales conservades íntegrament són de pedra i s'ha conservat les restes del pany i les frontisses de la reixa que tancaria el recinte.

El sistema de cobriment de la cripta estava format per una volta de rajol, del qual es conserva una part a la zona més propera al presbiteri. D'altra banda, al moment de buidar la cripta, sota l'enderroc dels materials constructius dels murs de l'església es va poder veure la major part de la volta caiguda al seu interior.

També dins de l'església, hi documentem en un moment indeterminat del segle XVIII encara que podria també correspondre a finals del segle XVII, quatre grans contenidors ceràmics a la nau i a les dues primeres capelles. Aquests recipients estarien soterrats a la seva major part i només sobresortiria una part del cos i la boca del paviment de l'església.

Situació dels contenidors, dos a la fonamentació de la façana i un a la primera capella de cada costat.

El contenidor de la capella 2A (ue 2028) està situada a dins de la fonamentació de la nau, molt a prop del contrafort. Per ajudar a l'estabilitat del recipient es va situar a l'interior d'un gibrell de grans dimensions. Presenta un diàmetre interior inferior de 40 cm i el diàmetre màxim conservat és de pràcticament un metre (D-1, D-263).

Fotografia núm.5865. Contenidor 2028.

El contenidor de la capella 4 A (ue 4025) està situat en paral·lel al de la 2 A, també a dins de la fonamentació de la nau, a prop del contrafort. De característiques similars a l'anterior presenta un nivell de conservació molt deficitari. Cota final de 5,14 msnm.

Els altres dos contenidors (ue 3004, fotografies núm. 2815 i 2816; i ue 3010, fotografia núm. 387), encaixats en un morter blanc formen una parella i estan

situats a la part interior de la façana, a tocar de les capelles d'Evangelí. Els retalls per situar-les trenquen part de les fonamentacions de la façana. Dins dels contenidors s'ha recuperat un conjunt de materials on es pot remarcar la presència de diferents monedes i un ex-vot en plata dedicat a Santa Llúcia.

Ex-vot de plata recuperat al contenidor ceràmic

Àmbit XVI

Ens limitem a documentar diferents estructures que no afecten a l'imatge global del claustre, limitant-se a la construcció d'estructures de complement com ara fonts i pous, que es tracten al seu apartat corresponent.

Àmbit XVIII

Es construeix una nova compartimentació a l'interior, a l'alçada del sisè contrafort amb 10 metres d'alçada i 0,60 d'amplada. És una fonamentació, ue 7145, (D-26) de poca potència fabricada amb pedres sense treballar i un morter molt pobre.

Segons la documentació escrita conservada podria correspondre al mur que limitava l'àmbit conegut com "de profundis".

Àmbit XXXIII (cuina)⁸²

En aquest moment es pot situar la construcció d'un àmbit rectangular (5,50 x 6,20 m.), a la zona més propera a l'avinguda de Francesc Cambó, cantonada amb Giralt El Pellisser. Està adossat al mur ue 7083 i a un (ue 7764) dels contraforts de l'àmbit XIX que aprofita i juntament amb el 7766 (de nova construcció) conformen el límit sud de l'habitació. El límit est és la fonamentació ue 7260 i el nord està format per dues fonamentacions (ue 7780 i 7781) repetint-se l'esquema del límit contrari. Les fonamentacions estan realitzades en maçoneria de pràcticament un metre d'amplada i una potència de 1,20 m.

Cronològicament, s'ha de situar en un moment lleugerament posterior a la canalització ue 7098, que la travessa i condiciona les fonamentacions. Altre factor a considerar és l'existència un retall amortitzat per la construcció d'aquest àmbit, amortitzat amb materials de ceràmica de reflexos daurats.

La identificació amb la cuina més moderna del convent s'ha fet en funció de la planimetria conservada de C. Barraquer, ja que el nivell d'arrasament no permet una aproximació tipològica.

FASE VI: DEL TRIENI LIBERAL FINS A LA SEVA DESTRUCCIÓ
DEL CONVENT
(1823-1837)

“Pels voltants de Santa Caterina, un frare que havia estat amagat tota aquella nit, de bon matí cregué que la fugida era més segura, i travessà vestit d'hàbit la plaça del davant mentre darrera seu fumejava l'edifici. Veure un frare pel carrer i sortir un milicià amb una destrat enlaire fou cosa d'un moment, però els mateixos companys del nacional el deturaren amb aquesta frase històrica: “De dies no, que això ens compromet””.

RUCABADO, R. 1935. *Recordatori del 1835*, ed. Políglota, pàg. 18.

Introducció

L'ajuntament de Barcelona, el 4 de febrer de 1822, demanà la demolició de la tàpia de Santa Caterina, deixant un sòcol d'un metre i una reixa a sobre. L'objectiu, segons la proposta que Antonio Puig havia fet el 28 d'abril de 1821, era fer una plaça.

El 13 de febrer de 1823 s'enderrocà la part del convent corresponent al carrer Tragí, quedant el segon claustre a la vista. La finalitat d'aquest enderrocament, segons un document conservat a l'Arxiu Històric de la Província d'Aragó de l'Orde de Predicadors, i recollit a la tesina de Rosa Maria Andres Blanch, era perllongar el carrer Freixures fins al de Semoleres, en el lloc on també coincideixen el carrer Colomines i el de la Volta de Sant Silvestre. A l'esquema de la planta del document esmentat també s'observa com el carrer Palma era perllongat fins al nou tram del carrer Freixures. D'aquesta manera l'antic convent de Santa Caterina de Barcelona perdia els terrenys que quedaven al sud-oest del nou tram del carrer Freixures, terrenys que incloïen les edificacions enderrocades el mateix 1823, i una part del pati que hi havia als peus de l'església.

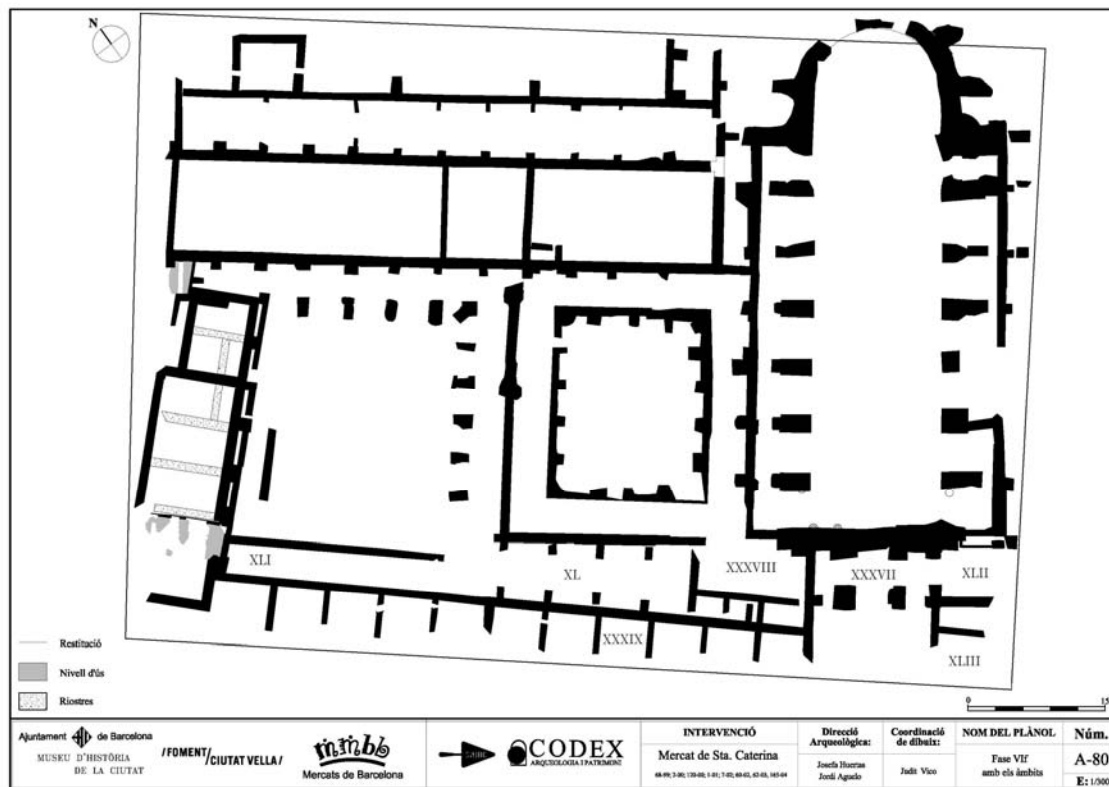
En 1825, el govern reialista restituí la reixa davant de Santa Caterina i, en 1830, els frares permeteren la construcció d'una font pública en el carrer Freixures, la qual, segons la planta del convent que publicà el canonge Barraquer en 1906 es trobava situada dins el convent, a tocar de l'esmentat carrer, i al costat nord-oest de les edificacions conventuals.

El mateix any de 1830, s'obrien unes rases per a la reconstrucció del cantó sud-oest del convent, enderrocat pel Trienni Liberal (1820-1823), i apareixien enterraments antics.

El 25 de juliol de 1835 el convent fou assaltat, i el 1837 s'enderrocaren el convent i l'església, tot i que alguna de les edificacions conventuals encara subsistí uns anys. En aquest darrer any de 1837, José Casademunt aixecà la

planimetria del monestir que el seu fill publicà en 1886 i que la historiografia ha utilitzat tradicionalment a l'hora de parlar i teoritzar sobre el convent de Santa Caterina de Barcelona.

Finalment, cal assenyalar que fou durant el darrer quart del segle XIX que el canonge Barraquer s'entrevistà amb diferents frares de l'antic convent de Santa Caterina de Barcelona, així com amb altra gent que l'havien vist encara en peus, amb la finalitat de publicar el 1906 el llibre de *Las casas de religiosos en Cataluña*.

A-80. Planta de fase amb àmbits.

Descripció de les restes⁸³

Àmbit XXXV (la casa del convent)

Corresponents a les edificacions dels darrers moments del convent hem de situar els fonaments de pedra lligats amb morter de color blanc (ue 1004⁸⁴, fotografies núm. 1, 2, 2123 i 2124; i ue 1005⁸⁵, fotografies núm. 1, 2, 2125 i 2126) que formen un angle recte a l'extrem sud de l'excavació. Aquestes estructures han estat identificades com a pertanyents a les fonamentacions de la que fou la casa del convent, edificació que es devia estendre en direcció al carrer Colomines i a la plaça de Santa Caterina, considerant que només hem documentat l'angle nord d'aquesta edificació. Aquest espai es troba subdividit per un altre fonament d'iguals característiques, ue 1002⁸⁶ (fotografies núm. 1, 2, 2119, 2120, 2121 i 2122).⁸⁷

Sobre aquesta edificació cal assenyalar que hem localitzat el seu projecte d'obres el qual adjuntem en aquesta memòria, projecte que ens pot donar una idea de com era en alçat aquesta edificació, atenent al alçat dibuixat en aquest i que reproduïm al plànol A-30.

Pel que fa al seu funcionament, cal dir que aquesta edificació, subsistí encara uns anys després d'haver enderrocat el convent, adquirint-la Mariano Borrell i Miralpeix. Aquesta perdurà fins cap al 1252, moment en que s'enderrocà.

⁸³ Planimetria de fase-A-79, A-80, A-81, A-82

⁸⁴ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-414 i D-415.

⁸⁵ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-416 i D-417.

⁸⁶ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-412 i D-413.

Àmbit XXXVI (Nostra Senyora de Gràcia)

Recolzat a l'ue 1005 hi trobem l'ue 1006, una estructura que sembla correspondre a la base de fonament d'una mena de contrafort que es troba a la mateixa alçada que l'ue 1069, la qual es recolza a una important fonamentació que segueix una orientació nord-oest/sud-est i que s'identificava amb la façana de l'església. Aquestes estructures (ue 1006 i ue 1069⁸⁸, fotografies núm. 40, 2139 i 2140) podrien arribar a funcionar al mateix temps i semblen formar part d'una mateixa construcció, la qual ha estat identificada amb la capella de Nostra Senyora de Gràcia, de la qual parla la documentació. En aquest cas l'ue 1006 i l'ue 1069, formarien part de les fonamentacions d'aquesta edificació, concretament de la seva entrada, venint del pòrtic que hi havia davant la façana de l'església, si ens refiem del plànol del convent que publicà el canonge Barraquer.

Cal indicar que aquesta capella tingué una vida limitada al primer lustre dels anys 30 del segle XIX, ja que aquesta fou enderrocada amb el convent, i s'edificà per tal de substituir la capella homònima que s'havia enderrocada durant el trienni liberal a l'angle oest de l'antiga plaça del convent, existent als peus del temple.

Àmbit XXXVII (el pòrtic)

En paral·lel a la façana de l'església, i just davant d'aquesta, hi documentem dues grans bases de planta quadrada (ue 1074, fotografia núm. 42; i ue 1079⁸⁹, fotografies núm. 43 i 2143). Aquestes es troben prop de l'angle recte que formen les ue 1004 i 1005, i que hem identificat amb la casa del convent, senyalant una orientació nord-oest/sud-est. Aquestes grans bases són clarament anteriors a la construcció del mercat i posteriors a les tombes del claustre que hi hagué als peus de l'església. Les ue 1074 i 1079 han estat identificades com les bases de fonament dels dos pilars que sostindrien l'arc central del pòrtic de tres arcades construït pocs anys abans de la destrucció del convent.

⁸⁸ La planimetria associada a aquests fonaments, correspon a D-419 i D-420.

⁸⁹ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-421.

Cal indicar que aquest pòrtic també tingué una vida limitada al primer lustre dels anys 30 del segle XIX, ja que aquest fou enderrocat amb el convent, i s'edificà per tal de substituir al que s'havia enderrocat durant el trienni liberal.

Àmbit XXXVIII (la porteria i les seves dependències)

Aquest àmbit XXXVIII es troba delimitat pel claustre gòtic al nord-est; pel fonament ue 5003⁹⁰ (fotografia núm. 1088) al sud-est, d'uns 0,95 metres d'amplada; pel fonament 5056 (fotografies núm. 1024, 3798, 3799, 3800, 3801, 3802, 3803, 3804 i 3805), el qual delimita també les botigues corresponent a l'àmbit que després tractarem, al sud-oest; i pel fonament 5017⁹¹ (fotografies núm. 986, 987, 1091, 3744, 3745, 3746 i 3747) al nord-oest, d'una amplada de 0,77 metres, una llargada de 7,50 metres, i una alçada conservada d'1,90 metres; i és situat a la dreta de la façana principal de l'església, i amb una planta trapezoïdal, possiblement motivada per la necessitat d'aprofitar l'espai existent, en bona mesura imposat per la nova línia del carrer Freixures, aquesta edificació es troba dividida en dues parts, una primera, corresponent a la meitat de llevant, on trobem un subàmbit trapezoïdal a tocar de l'angle S del claustre (àmbit XVI), possiblement corresponen a la porteria, i una segona, corresponent a la meitat de ponent, on hi distingim tres subàmbits al nord-oest de les tendes més properes al pòrtic d'entrada de l'església. Aquests subàmbits han estat identificats amb les habitacions dels porters.

El subàmbit de llevant, és a dir, la porteria, cal assenyalar que aquest té uns 144 metres quadrats. Aquest subàmbit és separat dels altres tres de ponent per la fonamentació ue 5010⁹² (fotografies núm. 1088, 1090, 3737, 3738 i 3739), d'una llargada d'11,90 metres, una amplada de 0,70 metres i una alçada d'1,20 metres. Dins aquest subàmbit, a l'angle N, hi trobem un dipòsit, ue 5026⁹³, (fotografies núm. 3753, 3754 i 3755) de planta quadrangular, fet de maons, lligats amb un morter de color blanc, arrebossat a l'interior, i enrajolat el fons. Aquest dipòsit fa uns 2,5 per 1,5 metres, resultant uns 3,75 metres quadrats.

⁹⁰ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-486 i D-487.

⁹¹ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-493 i D-494.

⁹² La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-488 i D-489.

⁹³ La planimetria associada a aquest dipòsit, correspon a D-332.

Pel que fa al costat de ponent, corresponent a les habitacions dels porters, els fonaments ue 5015⁹⁴, de 0,65 metres d'amplada, i 5016⁹⁵, de 0,58 metres d'amplada, són els que divideixen aquest espai en tres subàmbits. Aquests subàmbits tenen uns 15 metres quadrats el més meridional, i un 7,5 metres quadrats els altres dos.

Cal indicar que aquesta edificació forma part del mateix projecte d'edificació de l'àmbit que tot seguit parlarem, és a dir, de les botigues del convent, i també cal assenyalar que no tenim cap nivell de circulació, és a dir que en tot moment som documentant fonaments, els quals són fets amb morter de calç i materials varis com pedres, carreus, material constructiu i ceràmic.

Àmbit XXXIX (les botigues)

Entre les construccions de començaments del segle XIX tenim un àmbit de planta rectangular i amb una orientació NO-SE, en paral·lel al carrer Freixures, designat amb el número XXXIX, i dividit en onze subàmbits que han estat identificats amb les onze botigues que donaven al carrer de Freixures i que es troben ben documentades tant per la historiografia com per la documentació escrita existent. Les fonamentacions d'aquestes onze botigues estaven perfectament lligades i perpendiculars amb el mur ue 5056⁹⁶ (fotografies núm.1024, 3798, 3799, 3800, 3801, 3802, 3803, 3804 i 3805), tots ells realitzats en obra de maçoneria de pedra sense desbastar lligades amb morter de calç de color blanc, en la que intercalen pedres treballades reaprofitades d'altres llocs així com alguns fragments de material constructiu ceràmic. Les característiques de l'obra és igual a la primera fase del mercat. Aquest mur (ue 5056) no segueix paral·lel a la línia del claustre, ja que manté una lleugera desviació de l'eix, segurament imposat per la línia de carrer Freixures ja que aquestes tendes són edificades en el moment en que ja s'ha acordat la perllongació del carrer Freixures des de la boca del carrer Tragí fins a la plaça

⁹⁴ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-491.

⁹⁵ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-492.

⁹⁶ La planimetria associada a aquesta estructura, correspon a D-70, D-71, D-73

Santa Caterina, també planificada en aquests moments, tal i com s'observa al plànol reproduït a la pàgina 29 del primer volum de la present memòria.

Sobre aquesta edificació cal assenyalar que hem localitzat el seu projecte d'obres, on hi apareix l'alçat d'aquesta edificació i que en aquesta memòria reproduïm al plànol A-31.

Àmbit XL

Una altre edificació pertanyen al convent del segle XIX, és una nau de planta trapezoïdal encaixada entre el claustre i algunes de les botigues de l'àmbit XXXIX. Els diferents fonaments de les arcades (ue 5029, 5036, 5039⁹⁷, 5042, 5140, 5162, 5322 i 5358) estan distants un de l'altre uns 5 metres i estan obrats en maçoneria pel sistema d'encofrat perdut. La nau tanca al NE amb el claustre, al SO pel mur ue 5026, mur posterior on es recolzen els envans de les botigues, al SE pel mur 5017, que és al mateix temps el mur divisor de la porteria i al nord-oest amb UE 5081. La forma tan atípica d'aquesta nau vindria donada pel fet de reaprofitar un espai existent de la millor manera possible.

Cal indicar que aquesta edificació forma part del mateix projecte d'edificació de l'àmbit que acabem de tractar a l'apartat anterior, és a dir, de les botigues del convent.

Àmbit XLI

L'àmbit XLI, és situat al nord-est de les botigues més septentrionals. En aquest àmbit hi documentem la canalització que portava aigua a la font central del claustre. Aquesta canalització està realitzada amb un tub central de ceràmica, vidrat en la seva cara interna. Està format per diferents segments lligat uns als altres per un encaix i amb morter de calç. El tub està completament cobert i protegit amb maons i pedres. El recorregut que realitza, està documentat des

⁹⁷ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-508.

de l'acabament del mur ue 5056, on l'estructura de la canalització ue 5058, efectua un gir per tal d'anar a buscar la font que surt reflectida en el plànol d'en C.Barraquer. Des d'aquí segueix paral·lela i recolzant-se al fonament ue 5026 per on es ressegueix durant uns 14 metres girant vers a l'est (ue 5118) creuant pel centre del sector D anant a buscar les restes de la canalització conservada en el centre del claustre. Cal, però, destacar que les canalitzacions del sector D de la zona 5 i del claustre difereixen notablement en l'obra constructiva, donat que el primer tram és totalment en obra de maons protegint el tub, mentre que en aquests darrers trams l'obra és principalment de maçoneria de pedra. Aquesta diferència podria explicar-se pel fet que el tram ue 5038, fos un arranament més moderns que els altres.

Possiblement associat a les tendes de l'àmbit XXXIX, documentem un dipòsit (ue 5070⁹⁸, fotografies núm. 3812, 3813, 3814, 3815, 3816, 3817, 3818, 3819 i 3820), perfectament lligat als mur ue 5081 (fotografia núm. 1030) i ue 5054⁹⁹ (fotografies núm. 1023, 3793, 3794, 3795, 3796 i 3797). Aquest es troba adossat al costat nord-est d'aquest àmbit XLI, a tocar del seu angle est, per l'exterior d'aquest àmbit. És un dipòsit que fa uns 6 metres de llarg, per 2'80 d'ample i 3'80 de fondària i en el fons conserva una cubeta quadrangular (ue 5075) per a la recollida de sòlids fruit de la decantació de líquids. Una representació de les seccions d'aquest la podem trobar a la planimetria adjunta: B-9. Està obrat en maçoneria amb pedra lligada amb morter de calç blanc, i es veuen encara les restes del que havia estat la coberta (ue 5072), una volta de rajol realitzada pel sistema de plec de llibre. El sòl del dipòsit està enrajolat amb rajoles rectangulars de 30 x 15 cm, disposades pel sistema de *trencajunt* (FULLANA. 1988), i conserva al sud una gran canalització (ue 5076, fotografies núm. 1086, 1117, 1118, 3821, 3822 i 3823) per on accedien els líquids al seu interior, completament obrada amb maons i que ha estat cegada per la construcció d'un fonament (ue 5385) i un dipòsit de mercat (ue 5387).

El motiu pel qual s'adscriu el dipòsit ue 5070 i el mur ue 5054 a la darrera fase del convent es centra en el fet que aquestes estructures segueixen la mateixa

⁹⁸ La planimetria associada a aquest dipòsit, correspon a D-333.

⁹⁹ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-513 i D-514.

orientació que les botigues, mentre que les estructures del mercat són paral·leles o perpendiculars a la façana del mercat conservat.

Fotografia 3812. Vista general del dipòsit 5070

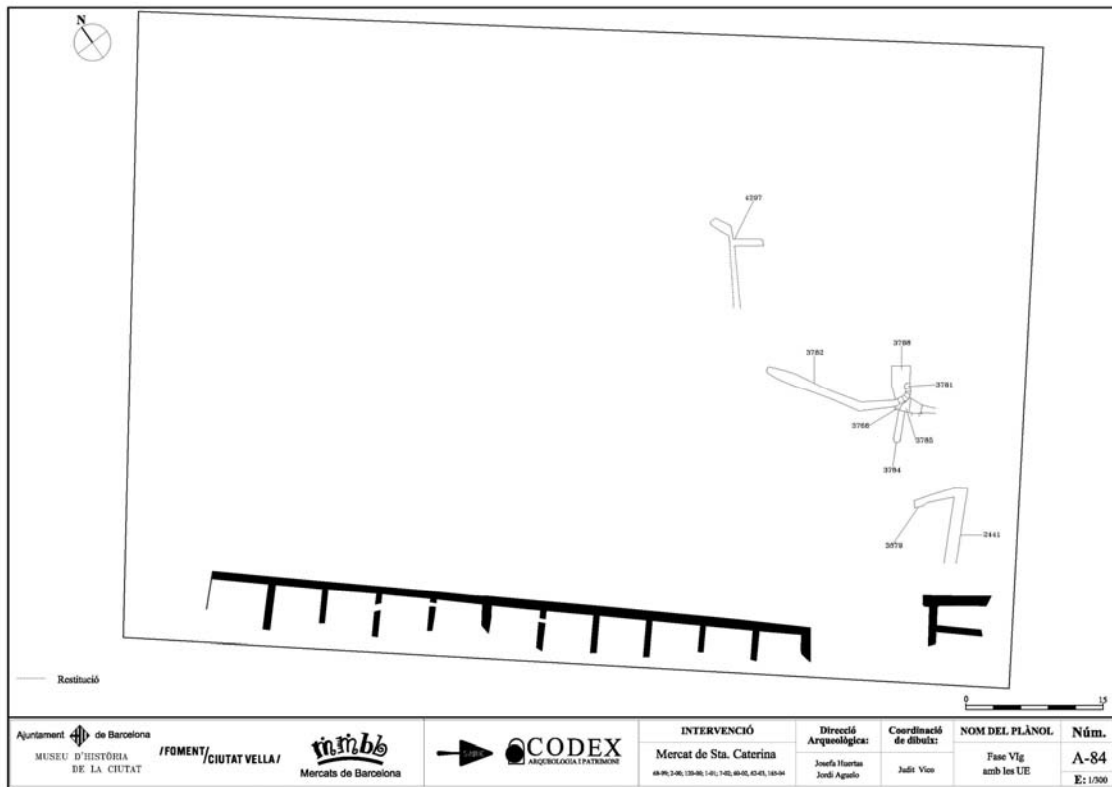
FASE VIg: DE LA DESTRUCCIÓ DEL CONVENT A LA CREACIÓ DEL MERCAT (1837-1848)

Introducció

El 1837 s'enderrocaren el convent i l'església, i només l'hostatgeria o casa del convent, la qual fou adquirida per Mariano Borrell Miralpeix, i l'edificació on hi havien les onze tendes i la biblioteca, en un primer moment, continuaren en peus, tot i que no per masses anys més. Degut a l'interès de l'Ajuntament Constitucional de Barcelona per a edificar una plaça mercat, en el solar que fins llavors havia ocupat el convent dels Pares Dominics de Barcelona, des de 1837, i especialment des de 1843, aquestes construccions acabaren també per ser enderrocades, les tendes i la biblioteca abans de 1848, i la casa del convent pocs anys després.

Tanmateix, durant aquests anys, la resta del solar tampoc no es troba totalment desocupat, ja que es produeixen diferents moviments de terra en motiu de la concessió d'extreure pedra a un particular, així com pel fet que es donà permís per poder fer excavacions, creient que hi havia amagat algun tresor en el subsòl.

A tot això, cal afegir que la intervenció arqueològica ha posat en evidència l'existència d'un seguit de galeries en el subsòl del convent que poden ser perfectament d'aquests moments.

A-84. Planta de fase.

Descripció de les restes¹⁰⁰

Àmbit XXXV (la casa del convent)

La casa del convent, edificació que s'estenia en direcció al carrer Colomines i a la plaça de Santa Caterina, i documentada a l'angle sud del solar del mercat, continua subsistint fins a mitjans de segle i no s'ha pogut constatar reformes pertanyent a en aquests moments. Per tant, aquesta edificació mantindria el mateix aspecte que a la fase VI. En aquest temps, la casa pertany a Mariano Borrell i Miralpeix, i perdurà fins cap al 1252, moment en que s'enderrocà.

Àmbit XXXIX (les botigues)

El designat àmbit, amb el número XXXIX, i dividit en onze subàmbits que han estat identificats amb les onze botigues que donaven al carrer de Freixures i que es troben ben documentades tant per la historiografia com per la documentació escrita existent, sobrevisqué fins als moments més immediats a la construcció del mercat de 1848. No es constaten reformes en aquests anys.

El solar

La resta del solar va restar sense edificacions i possiblement amb restes de l'enderroc del convent. S'han localitzat una sèrie de galeries subterrànies localitzades a la zona on s'ubicava l'església.

La més espectacular es situa a la meitat meridional d'on es trobava l'església, cap a la part central de la nau d'aquesta, es documenten unes escales (ue 3781), retallades a unes argiles roges (ue 3788), que permeten accedir a una galeria subterrània (ue 3782). D'aquestes escales s'han documentat fins a 8 esglaons entre les cotes dels 3,09 msnm i la dels 1,62 msnm, cota, aquesta darrera, que

¹⁰⁰ Planimetria fase. A-83, A-84

correspon a la cota per la qual es circula per l'interior de la galeria. Les argiles roges es documenten des de la cota dels 3,69 msnm.

Abans d'accedir a l'interior de la galeria, als peus de les escales, a mà esquerra, i a mitja alçada, entre les cotes dels 2,87 i dels 2,37 msnm, s'observa un retall (ue 3783) que molt possiblement servia per guardar alguna llàntia, o similar, per tal d'il·luminar l'interior de la galeria en el moment d'accedir-hi.

L'accés a la galeria es realitza mitjançant una entrada documentada entre les cotes dels 2,95 i dels 1,62 msnm, en direcció nord-oest, i poc després fa un gir tendent cap al nord. L'amplada interior d'aquesta galeria només permet la circulació d'una persona i, cal dir, que aquesta galeria travessava tota la nau pel seu subsòl, veient-se a la part superior d'aquesta, i només en el seu tram final, la fonamentació inferior de l'església del segle XIII. També en relació a l'interior d'aquesta galeria, cal assenyalar que encara es podien observar les marques de la piqueta emprada per tal de fer la galeria.

Finalment, en relació en aquesta galeria ue 3782, cal dir que l'accés d'aquesta es realitzà posteriorment a la inutilització de la galeria ue 3784, amortitzada pels estrats ue 3785 i 3786. Aquesta primitiva galeria tenia un recorregut molt curt, en direcció sud-oest, i amb una cota superior de 2,71 msnm.

Una altra galeria (ue 3879 i 2441) es situa a la zona dels peus de l'església, s'obre pas per les uf 301 i 302 i passa per sota de la fonamentació de la nau 2003 i per sota del mur de façana i girava cap al carrer Colomines, a unes cotes similars a l'anterior.

Fotografia núm. 2474. Galeria

La tercera perforava les restes de l'amortització de les tombes 416 i 417 i passant per sota del mur de tancament de l'església es bifurcava en dues branques, la primera s'endinsava uns tres metres cap a la zona del dormitori i l'altra, discorria paral·lela al mur de tancament de l'església uns 5 metres.

Fotografia núm.918. Galeria localitzada a les tombes 416 i 417

Totes aquestes galeries inutilitzen estructures conventuals, cosa que fa pensar amb la seva posterioritat al convent, però no semblen funcionar amb el mercat, per tant, ens inclinem a pensar que han de funcionar durant aquesta fase VI f, i per tant, entre els anys 1837 i 1848. En quan a la seva funcionalitat, és difícil de precisar, sabem que es van fer excavacions poc després d'enderrocar-se el

convent per buscar tresors al seu subsòl, i podria ser una possibilitat , encara que no es pot afirmar.

Estudis específics de la fase VI

- El circuit de l'aigua al convent.

- Les vaixelles del convent.

- El mon funerari al convent de Santa Caterina.
(En funció de la dimensió assolida per aquest apartat
conformarà els volums 3 i 4 de la memòria)

L'aigua al convent de Santa Caterina.

a) La importància de l'aigua i el convent de Santa Caterina

L'aigua és un factor bàsic dins de la vida quotidiana de tot convent, amb un important paper en la vida litúrgica.

D'una banda, és necessària per poder beure, tant persones com animals, i per qüestions higièniques, i d'una altra, per regar els horts, moure els molins o d'altres usos de caire productiu. En moltes ocasions, es comparen els convents o monestirs, amb pobles en miniatura amb totes les seves necessitats i funcions, malgrat que un convent de pares mendicants no segueix la norma d'autosuficiència dels ordes anteriors.

Altrament, l'ús de l'aigua en la litúrgia està àmpliament documentat al llarg de la història com element purificador. Els lavatoris, situats en moltes ocasions al claustre, són un fet normal als convents de les diferents ordes, com per exemple, el lavatori monumental situat al Monestir de Poblet.

Les fonts, els brolladors i els pous situats als claustres o a diferents àmbits del convent, són part de l'iconografia relacionada amb aquest tipus d'edificis.

Per tant, és clar l'interès que tenia l'existència o no d'aigua a l'hora d'emplaçar un convent. En aquest sentit, cal assenyalar que els dominics, presents a Barcelona des del 1219, ja sabien que el lloc on anirien el 1223, disposava d'aquest recurs en el seu subsòl, ja que en els terrenys immediats on s'establiren es documenten un seguit de cases, que s'han pogut documentar arqueològicament, i associades també en aquestes s'ha pogut documentar l'existència d'algun pou.

Els dominics però, no es limitaren a obtenir aigua mitjançant la perforació del subsòl, sinó que a més es van fer portar aigua de l'exterior del seu solar, no hem d'oblidar que des de 1240 obté el benefici d'obtenció d'aigua del Rec

Comtal. Al llarg dels més de 600 anys de la vida del convent de Santa Caterina, el circuit de l'aigua, les necessitats, els sistemes d'emmagatzematge han anat canviant i desenvolupant-se al ritme dels temps. En aquest convent, des d'un primer moment, tal i com veurem, s'ha pogut documentar un sistema de canalitzacions que abastien diferents punts d'aquest.

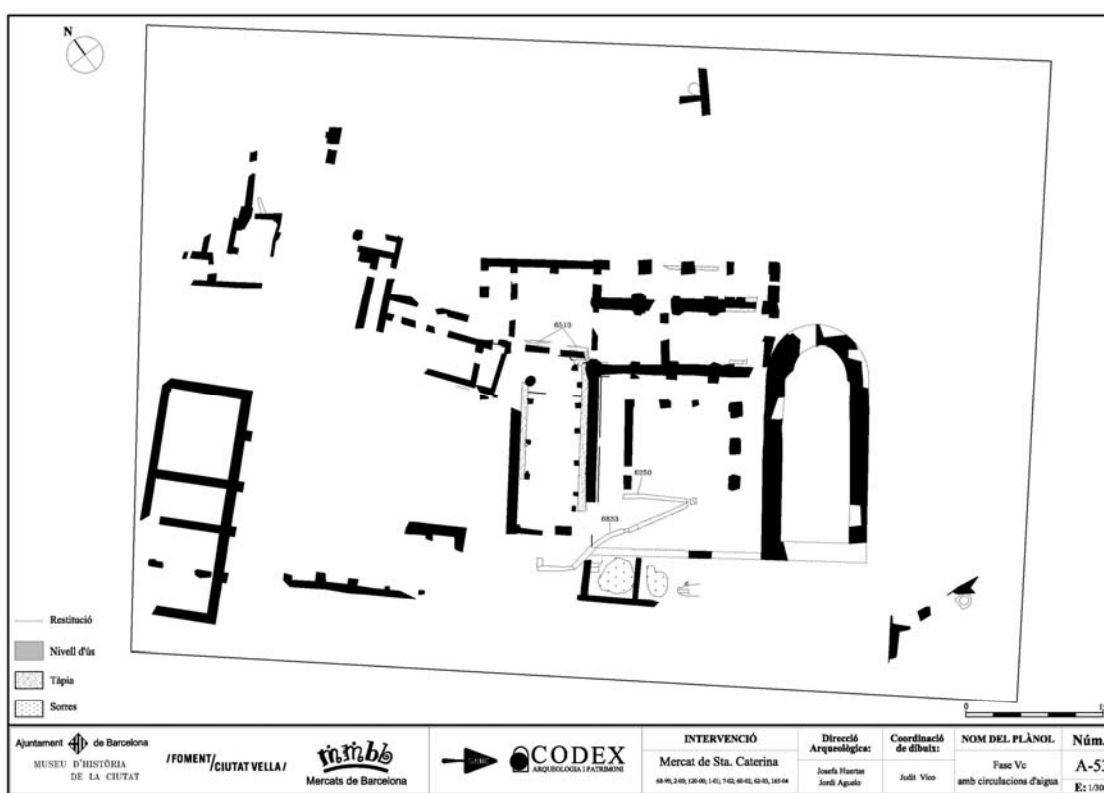
b) L'aigua als primers anys del convent (2on quart del segle XIII)

La circulació d'aigües netes i brutes al jaciment del mercat de Santa Caterina és quelcom que es documenta d'ençà l'arribada dels predicadors en 1223. Així, ja a la fase Vc, corresponent a la reformes que els dominics realitzen al convent i a les cases preexistents, es documenta l'aparició de diferents canalitzacions per a la circulació d'aigua.

D'una banda, es constata la presència de diferents canalitzacions (ue 6250¹⁰¹, fotografies núm. 1295, 1296, 1297 i 4292; i 6323) formades per un seguit de tubs de ceràmica protegits per una estructura de pedra sense treballar i morter de calç de tonalitat marró. Aquestes arriben a una estructura que bé podria correspondre a una mena de font (ue 6214, fotografies núm. 1284, 1285 i 1517) amb dos sortidors, corresponents a cada una d'aquestes canalitzacions. Aquestes, arriben a l'esmentada estructura (ue 6214) pels seus cantons occidental (canalització ue 6323 fotografia núm. 1308) i septentrional (canalització ue 6250) i, el tipus de tub documentat en elles, ens indica que l'aigua que hi circulava devia ser neta, ja que la seva estretor fa pensar en que no servia com a desguàs d'aigües brutes. L'estructura, interpretada com a possible font (ue 6214), es trobava a tocar del pòrtic que es localitzava al costat septentrional de la primera església medieval, prop de la línia de façana del temple. Des d'un punt de vista estratigràfic, el traçat de la canalització ue 6323 degué ser en ús durant la Fase Vc, si tenim en consideració que aquesta es troba inutilitzada per la construcció d'un gran claustre de planta quadrada, la fonamentació del qual seccionà el circuit d'aquesta. Cal indicar que aquest claustre és part integrant del gran projecte conventual que es dugué a terme a

¹⁰¹ La planimetria associada a aquesta canalització, correspon a D-85.

mitjans del segle XIII, entre els anys 40 i 60, a inicis de la fase VI del jaciment. Pel que fa a la canalització ue 6250, aquesta hagués pogut continuar funcionant, i es fa difícil precisar el moment de la seva inutilització degut a que no tenim prou dades per tal de poder-ho precisar. També cal assenyalar que ambdues canalitzacions, malgrat documentar-se amb una determinada orientació i una clara destinació (l'estructura ue 6214), ambdues plantegen clars problemes a l'hora de determinar d'on venien exactament les aigües que hi circulaven, degut a que ens és difícil relacionar aquestes amb d'altres canalitzacions documentades en el marc de la intervenció arqueològica.

A-53. Planta de les circulació d'aigua en aquest moment.

D'altra banda durant la Fase Vc, també sembla documentar-se un altre circuit per on circula aigua que s'ha d'associar, aquest cop sí, a l'evacuació d'aigües brutes. Aquesta canalització (ue 6513¹⁰², fotografies núm. 1280, 1281, 1401, 4335, 4336, 4337 i 4338), documentada a partir de les cotes dels 4,96-5,02 msnm, és concebuda en el mateix moment de construir el mur de llevant que tanca el refector dels primers anys d'establiment dominic (ue 6514). Aquesta observació es fonamenta en el fet que la canalització no rebenta el mur

¹⁰² La planimetria associada a aquesta canalització, correspon a D-357.

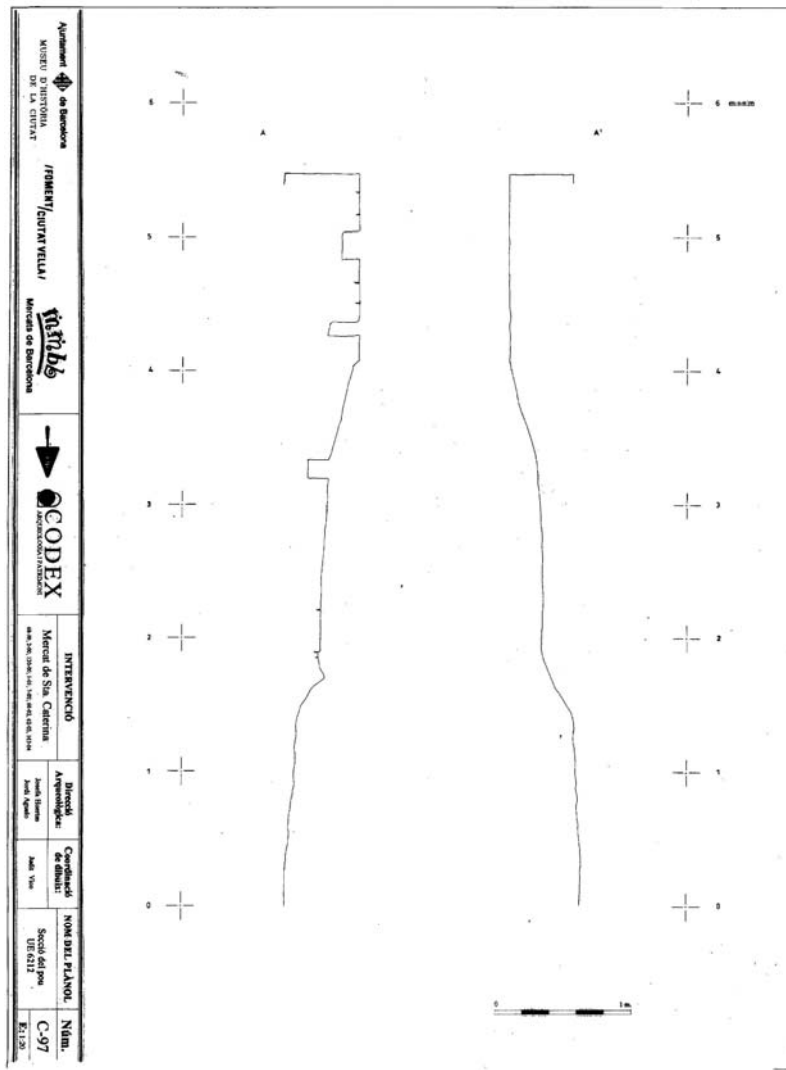
esmentat, ni el mur afecta de cap manera a la canalització. Ben al contrari, aquesta es troba perfectament integrada en la construcció d'aquest mur. En aquest cas la canalització sembla relacionar-se amb unes altres restes de canalitzacions, procedents de la part septentrional del convent d'aquests moments, on es trobaven unes cases. La materialització del gran projecte conventual de mitjans del segle XIII, també en aquest cas, inutilitzarà aquest circuit d'aigua.

c) L'aigua en el gran convent medieval (2ª meitat del segle XIII- segle XV)

La planificació i construcció del nou gran convent comportarà, tal i com hem anunciat a l'apartat anterior, un seguit de canvis en el traçat dels diferents circuits de l'aigua, per tal d'adequar-se a les noves construccions. Així, la inutilització de les canalitzacions d'aigua neta de la Fase Vc, per les raons ja indicades, comportarà la necessitat d'obtenir nous punts de captació d'aigua.

Aquest fet pot explicar la construcció del pou ue 6212 (foto¹⁰³grafies núm. 1284 i 1511), situat a la cantonada sud del pati del claustre gòtic que ara es farà. Aquest pou, per tant, podria construir-se a mitjans del segle XIII, en el marc de la construcció del gran projecte conventual, tenint en consideració que no sembla tenir relació amb la font esmentada de la Fase Vc, i que sembla integrar-se amb els fonaments del claustre que es construí posteriorment, als segles XIV-XV, deixant ben palesa, per tant, la seva preexistència. Tanmateix, també hem de tenir present que res impedeix que el pou ue 6212 i la font o brollador ue 6214 haguessin pogut conviure, ja que ni el pou ni la font es destorben en cap moment per tal de funcionar en un mateix moment.

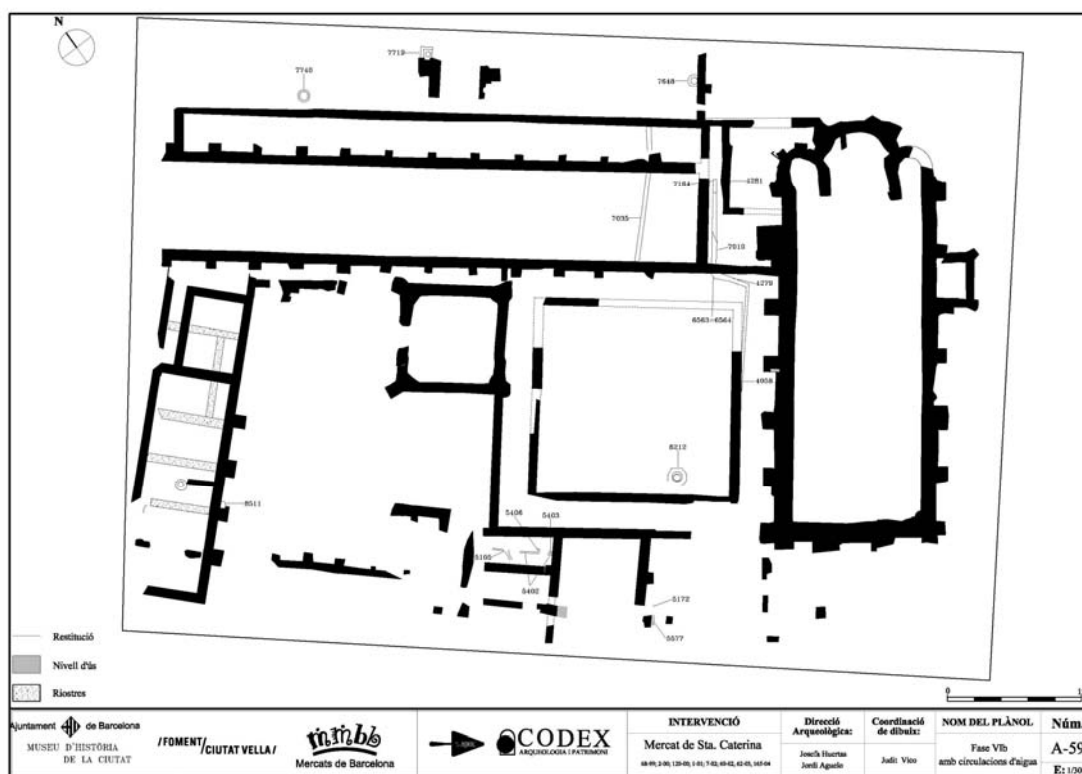
¹⁰³ La planimetria corresponent a aquest pou correspon a la identificació C-95, C-96, C-97 i C-98, i D-355.

C-97. Secció del pou 6212.

Centrant-nos en el pou ue 6212, cal assenyalar que aquest és de planta circular, cos cilíndric i fet de carreus, els quals en el moment de la intervenció arqueològica, a la meitat superior només s'intuïen degut al gruix de la capa de concrecions calcàries que emmascaraven aquests. Tanmateix cal assenyalar que, a mitja alçada, es documenten un seguit de rajols que podrien correspondre a unes reparacions. També s'observa la presència de diferents forats de petites dimensions a les parets de carreus, amb la finalitat d'encaixar-hi alguna cosa, segurament per tal de facilitar la baixada a l'interior d'aquest pou, en cas de necessitat per motius de neteja o reparacions. Finalment, cal dir, que aquest presenta, a la part inferior, una estructura de planta quadrangular feta de maons, damunt la qual s'assenta el cos cilíndric de

carreuons. Aquesta tipologia és única entre els diferents pous documentats al jaciment del Mercat de Santa Caterina. Pel que fa al moment de funcionament del pou ue 6212, cal dir que es mantindrà fins a l'últim moment del convent, i fins i tot, potser, més tard, ja que es cobreix amb una volta de rajols que segurament no es farà fins just abans de la construcció del mercat d'Isabel II o de Santa Caterina. En el moment de l'excavació es va poder confirmar que encara hagués pogut conservar-se en ús, atenent a que es va poder constatar que no va ser amortitzat amb sediment, sinó simplement tapat per l'esmentada volta de rajol. Quan es procedí a l'obertura d'aquesta volta es documentà l'existència d'un nivell d'aigua on es van recuperar monedes d'Isabel II. Aquest pou és conegut a la documentació del convent com a Pou de La Cadena, i com podem veure funcionaria entre el segle XIII i el XIX.

A-59. Planta de fase amb el circuit de l'aigua.

Associat també al moment de construcció del gran programa del segle XIII, realitzat entre els anys 40 i 60, s'han pogut recuperar tot un seguit de canalitzacions que aplegarien les aigües pluvials del sostre i la conduirien cap a la zona del claustre, i possiblement s'aprofitaria l'esmentat pou de la Cadena com a cisterna de recollida d'aquestes aigües, ja que no s'ha documentat cap altra cisterna del moment. Les canalitzacions són molt similars a les de la Fase

Vc, és a dir, una canalització feta de tubs de ceràmica protegida per una estructura de carreus a banda i banda, amb una coberta de pedres planes, tot lligat amb morter de calç de tonalitat marró. És interessant constatar als punts d'unió entre canonades (o tubs) i la utilització de fragments de roba, lligats amb guix per reforçar aquests punts, segurament per evitar fuites d'aigua. L'inici d'aquestes canalitzacions, molt arrasades, es documenta a l'àmbit XV, que com hem vista anteriorment, era un passadís situat entre la sagristia i el dormitori. Aquí es documenten dues entrades d'aigua; la primera, afectada per un dipòsit del mercat, la canalització (7164), que es situa paral·lela al mur 7016 i que podria recollir les aigües del tancament oriental del passadís, la segona (4281) es troba inclosa al mur de tancament septentrional de la sagristia en posició vertical.

Encara que no conserven el punt d'unió, l'orientació, cotes i morfologia fa pensar que ambdues s'unirien a la canalització 7010, que travessa el mur (ue 6067-7003) de tancament oriental de la galeria del claustre, per tal d'entrar en aquest per travessar la galeria de llevant del claustre. D'aquesta canalització, en el seu pas per aquesta galeria, se'n documentaren dos trams que s'identifiquen amb les ue 6563 (fotografia núm. 1368) i 6564 (fotografies núm. 4340 i 4341). Seguidament, el circuit d'aquesta canalització discorrent paral·lel a la galeria meridional del claustre quadrat (quan es reforma el claustre la canalització es manté), on recollia les aigües recollides del baixant 4279 situada a la fonamentació 4109 (àmbit XV), que forma part del tancament oriental del claustre.

A la zona de la galeria del claustre pren el número 4058 (no manté relació física amb l'anterior) i es recolza a l'interior del mur de tancament de la galeria fins arribar a la zona de la tercera capella i travessa aquest mur per entrar al pati del claustre.

A nivell estratigràfic, cal indicar que quan la canalització passa per la galeria de llevant del claustre, s'ha pogut constatar que aquesta es construí amb posterioritat a la inutilització de les construccions que es trobaven en

funcionament durant la Fase Vc. Aquesta afirmació es pot fer atenent a que la canalització discorre per damunt dels nivells de circulació de la fase esmentada. Aquest recorregut podria perviure fins al segle XV, encara que algunes canalitzacions, com per exemple la 4279, restaria amortitzada amb la reforma de l'ampliació de l'església.

En un context similar s'han de situar dues canalitzacions (ue 5402 i 5403) localitzades al costat occidental del jaciment. La canalització ue 5403, únicament és documentada en el moment de travessar el mur gòtic ue 5038, mur que tanca pel costat septentrional una edificació construïda a mitjans del segle XIII (àmbit XXVI). Pel que fa a l'ue 5402, és documentada travessant aquest mateix mur, en paral·lel a l'ue 5403, però també un altre tram que es troba al nord del mur esmentat. Aquest segon tram d'ue 5402, té associada una altra canalització, identificada com a ue 5406, la qual deriva en direcció al claustre gòtic, és a dir cap a llevant. Aquestes canalitzacions consisteixen en una canonada formada per un seguit de tubs de ceràmica, amb la cara interna vidrada, i cal dir que es realitzaren en un mateix moment. Aquests tubs es troben lligats un als altres per uns encaixos i morter de calç de color marró clar, i estan protegits lateralment per pedres semi escairades i cobertes amb lloses petites lligades amb el mateix tipus de morter. El moment de funcionament d'aquestes canalitzacions, sense descartar que ja funcionessin a la segona meitat del segle XIII, bàsicament es trobaren en ús als segles XIV-XV, i potser també al segle XVI-XVII, per ser inutilitzades, posteriorment, en el moment de dissenyar el circuit d'una altra canalització identificada com a ue 5400, la qual trenca el circuit de totes aquestes canalitzacions.

Dins d'aquest moment també, s'ha de situar una claveguera (ue 7035), construïda amb carreus reaprofitats, entre els quals s'ha recuperat un amb una capa pictòrica formada per una decoració de dents de serra en color vermell, amb tapa i base de pedres planes.

L'inici s'ha localitzat a tocar del primer contrafort del dormitori, ja que encara que travessa i passa al claustre, no es té cap evidència del seu recorregut a

partir d'aquest mur. Travessa el dormitori, l'habitació paral·lela i desguassa a la zona exterior a aquesta.

Està amortitzada per una tomba del claustre, a la banda exterior estaria amortitzada en un moment anterior a la construcció de la reforma de l'àmbit XIX (paral·lel al dormitori), a inicis del segle XVI.

A l'àmbit X, trobem tota una sèrie de canalitzacions, que el gran retall que va provocar l'esfondrament de la Sala Capitular no permet connectar físicament amb la resta d'aquest moment.

Propera a la cantonada occidental de l'àmbit s'ha recuperat una canalització ceràmica (8521) de similars característiques a les tractades fins al moment, que recolliria les aigües pluvials però que no sabem on podia desguassar.

A tocar de la cantonada oriental d'aquest mateix àmbit s'ha recuperat una claveguera construïda amb carreus de secció quadrangular, que es conservava en dos fragments 8357.

També a l'exterior del mateix àmbit, a tocar del segon contrafort, s'ha documentat la presència d'un pou mort. Està conservat parcialment i tindria una forma circular, construït amb carreus, aprofitant les parets de l'àmbit existent. Presentava una potència d'uns dos metres. Està amortitzat en un moment molt primerenc per l'estrat 8522, on s'ha recuperat un conjunt força interessant de materials ceràmics, bàsicament gerres (7-02-8522-2; 7-02-8522-3; 7-02-8522-5), així com gibrells (7-02-8522-1) i un tinter amb vidrat estannífer (7-02-8522-4), que es poden veure a les làmines del catàleg de materials, números 69, 70 i 71.

Els pous d'aquest moment, a banda del de La Cadena que com ja s'ha apuntat perviu fins al final del convent, són:

El pou ue 7440, situat en paral·lel al novè contrafort exterior del dormitori a uns cinc metres, de forma circular amb un diàmetre interior d'un metre, construït

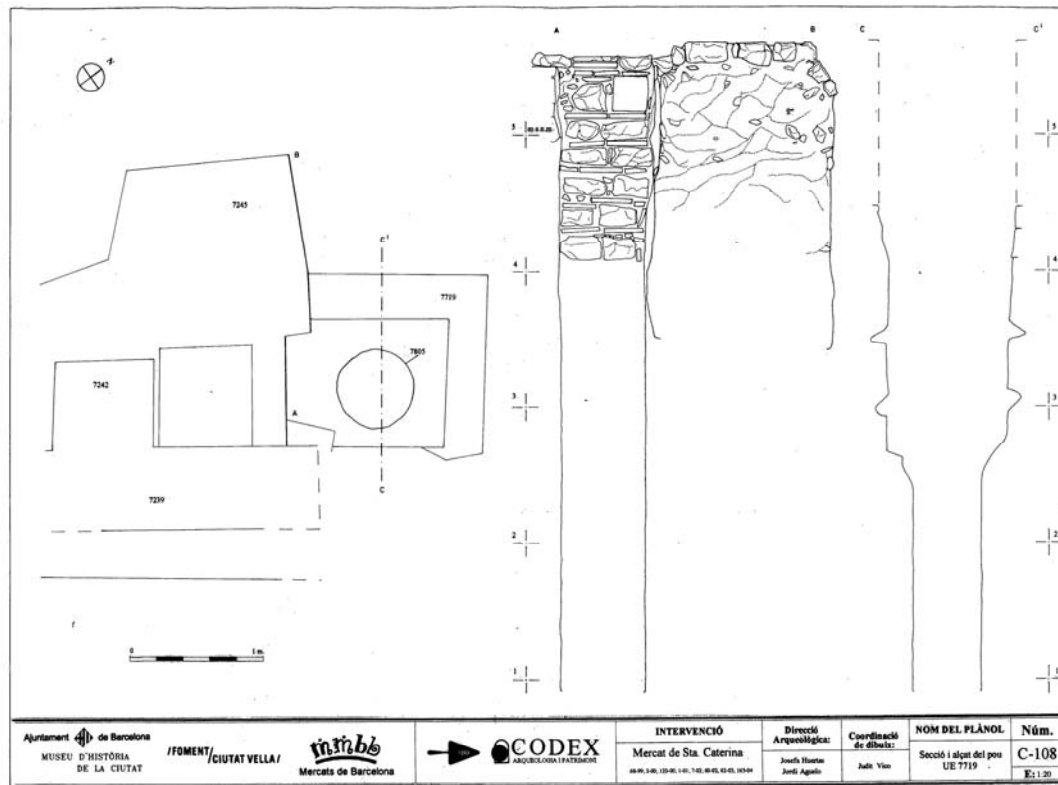
amb carreus a la part superior i excavat al terra natural fins assolir el nivell freàtic. S'amortitza amb l'ampliació de l'àmbit XIX (paral·lel al dormitori).

El pou ue 7221, està situat pràcticament a la cantonada entre Giralt El Pellisser i l'Avinguda de Francesc Cambó. És de forma circular, amb un diàmetre interior d'un metre, està molt arrasat i només es conserva una filada de carreus no complerta, està situat entre les cotes de 4,57 msnm i 1,73 msnm. Com la resta s'excava al terreny natural fins assolir la cap freàtica. Està amortitzat per l'estrat 7720.

El pou ue 7688, es situa davant del segon contrafort exterior del dormitori, a uns 9 metres, és de forma circular amb un diàmetre interior d'1 metre. Està molt arrasat i només conservava un parell de carreus, disposats horitzontalment de la última filada. Com la resta estava excavat al terreny natural fins als nivells d'obtenció d'aigua.

El pou ue 7719¹⁰⁴, és l'únic de planta quadrangular recuperat, com la resta només es construeix la part superior amb carreus. Aprofita estructures anteriors i es situa a la cantonada del contrafort ue 7242 i el reforç ue 7245. El retall al terreny baixa fins al nivell freàtic, però la forma, quadrangular a la part superior canvia a rodona a la part inferior, així mateix la mida es redueix. Passa a uns 80 cm de costat interior a 50 cm de diàmetre.

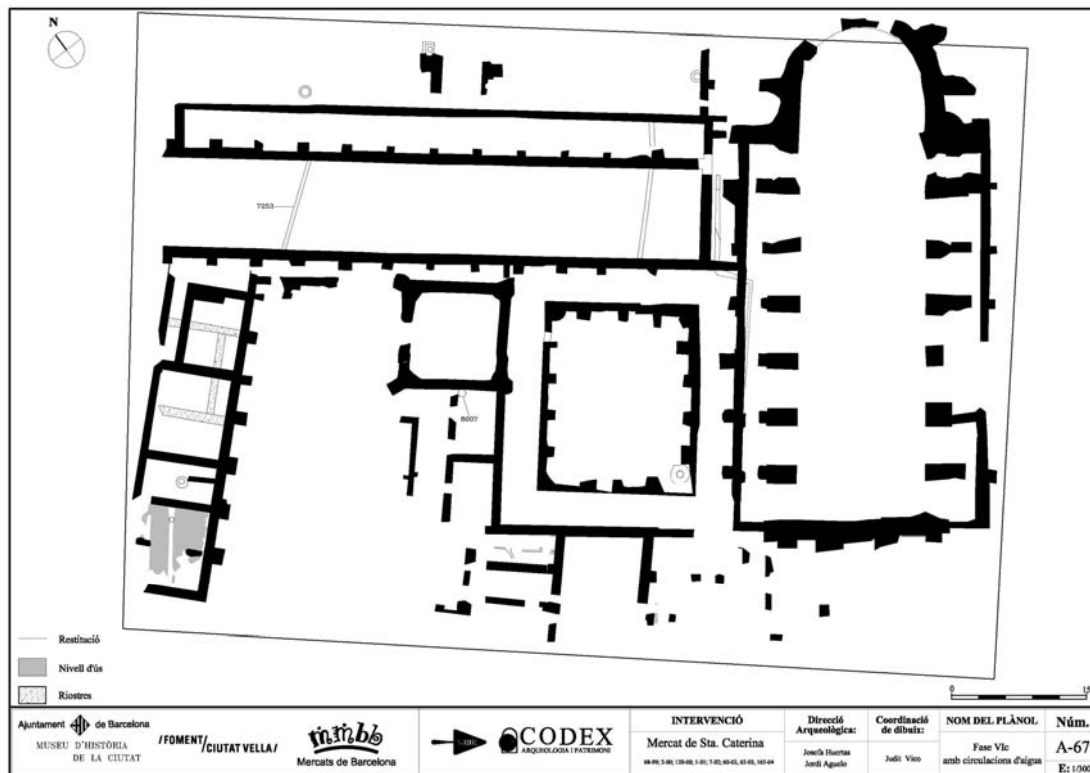
¹⁰⁴ Planta, alçat i secció: C-107 i C-108

C-108. Alçat i secció del pou 7719.

El farciment d'aquest pou (ue 7716) va permetre la recuperació d'un conjunt força important de materials ceràmics, format per peces de comuna vidrada, importacions valencianes i una gran quantitat d'escudelles senceres amb l'escut dels pares dominics que formaven part de la vaixela del convent¹⁰⁵. Part d'aquestes peces estan recollides al catàleg de materials, a les làmines número 47 a 50.

¹⁰⁵ Per més informació. Aguelo, Huertas (2003) "Un conjunt de materials del segle XV al convent de Santa Caterina de Barcelona" i Aguelo, Huertas (2005) "les vaixelles del convent de Santa Caterina de Barcelona"

A-67. Noves estructures d'aquest moment.

Dins d'aquest moment localitzen un pou mort (ue 8007) situat a l'exterior del mur occidental de la Sala Capitular, adossat a la cantonada amb el mur ue 8010. És de forma circular amb un diàmetre interior d'uns setanta centímetres. Es situa entre les cotes de 5,25 msnm i 3,90 msnm. Està construït amb carreus el primer metre i després excavat al terreny natural. Està amortitzat amb els estrats ue 8008 i 8228. Aquest estrat va proporcionar un important conjunt de peces ceràmiques, bàsicament ceràmica comuna vidrada, amb vidrat estannífer i peces decorades en blau cobalt, entre les diferents peces es poden veure al catàleg una tapadora de ceràmica comuna amb vidrat de color verd (làmina 62;1-01-8008-1), un got sencer amb coberta estannífera (làmina 61;1-01-8008-2) i dues peces decorades en blau; una escudella valenciana (làmina 61;1-01-8008-4) i una gerra amb coberta estannífera i una lletra "p" de cal·ligrafia gòtica en color blau. L'estrat ue 8228 presenta un conjunt similar i encara que s'ha individualitzat, la diferència és de composició i no de cronologia. De les peces recuperades s'han dibuixat un pitxer, gairebé sencer, vidrat en verd (làmina 64;1-01-8228-1), una setra, també vidrada en verd,

(làmina 65; 1-01-8228-4) i un plat i una escudella decorades amb el mateix motiu (làmina 66; 1-01-8228- 2 i 3)

En un moment del segle XIV, es pot situar una canalització d'aigües residuals situada a l'alçada del novè contrafort del dormitori.

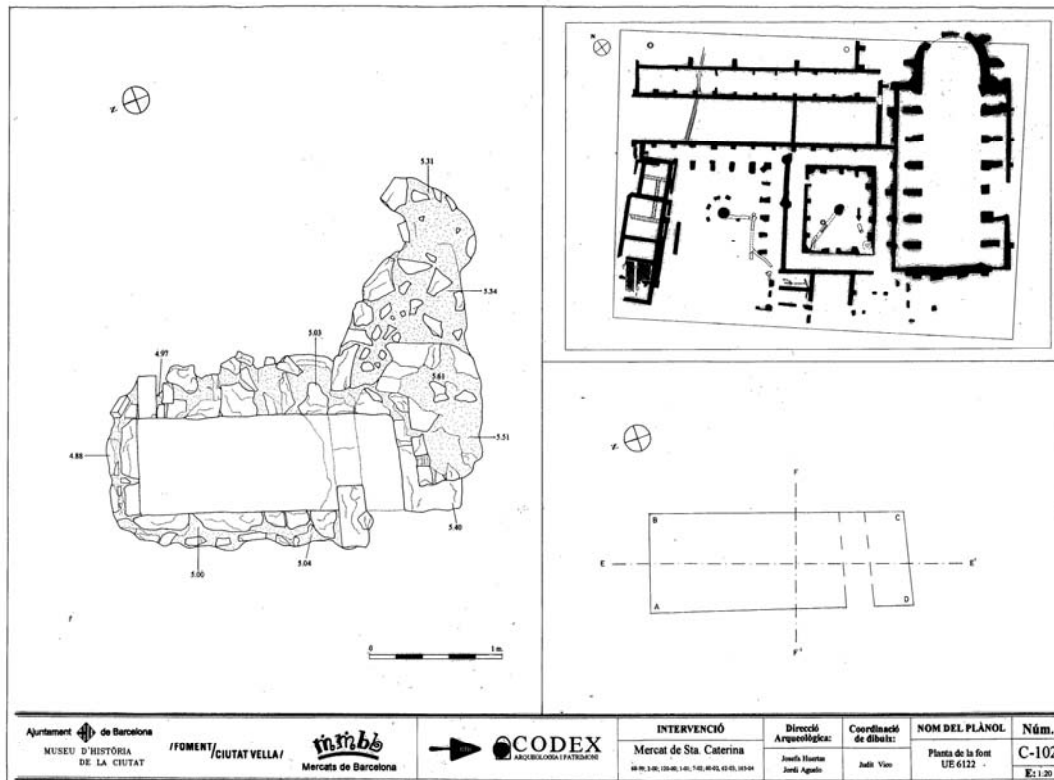
Aquesta canalització (ue 7253), de secció quadrada i formada per un terra de lloseta ceràmica de 15 x 30 cm i parets de carreuons, te una orientació oest-est, i s'inicia a tocar del novè contrafort, travessa el dormitori, per la cara interna del mateix contrafort i s'orienta cap al carrer Giralt El Pellisser, on devia desguassar. Aquesta canalització pateix diferents reformes i, fins que es amortitzada per la canalització ue 7251.

d) L'aigua i el convent al segle XVI

L'esfondrament de la sala capitular és evident que comportà un seguit de canvis a partir del segle XVI, no només a nivell de la distribució de l'espai conventual, tal i com hem vist a l'apartat corresponent d'aquesta memòria, sinó que també afectà el circuit per on circulaven les aigües del convent. En aquest moment es localitzen nous circuits de canalitzacions. La canalització que des de la zona del Pou de la Cadena porta a un brollador que li és proper, a llevant d'aquest pou, podria perfectament correspondre en aquest context. D'aquesta canalització només hem pogut documentar una impronta d'on s'encaixava el tub, just abans de vessar l'aigua a l'interior d'una estructura rectangular, feta de carreuons, i de poca fondària, identificada amb l'ue 6122¹⁰⁶ (fotografia núm. 1256, 1257, 1258, 1259, 4214, 4215, 4216 i 4217)¹⁰⁷.

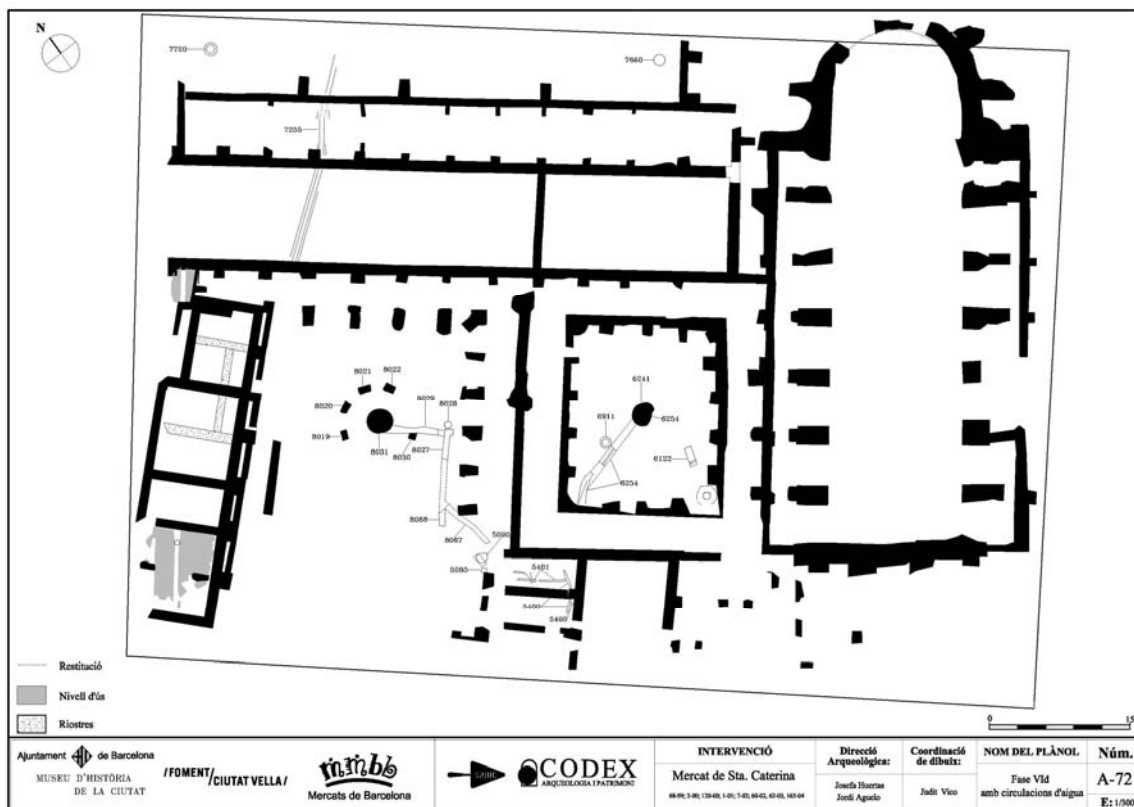
¹⁰⁶ La planimetria associada a aquesta font, correspon a D-354 i D-565.

¹⁰⁷ La planimetria associada a aquesta font correspon a la identificació C-102 i C-103.

C-102. Vista en planta de la font 6122.

Es localitzen tres trams ue 8066, 8067 i 8068 de dues canalitzacions construïdes amb unes canonades de ceràmica vidrada per l'interior, envoltades de pedres sense treballar de mida petita i morter de color blanc molt compacte. Aquestes dues canalitzacions conflueixen a l'ue 8027, que desguasa al pou ue 8028 i després d'aquest gira (ue 8029) i porta l'aigua a la gran font monumental de la que parlarem més endavant.

A-72. Circulació d'aigua a la fase VI d.

El pou ue 8028¹⁰⁸, de forma rodona amb un diàmetre interior de 70 cm, està construït amb carreus disposats verticalment, amb verdugades de rajola ceràmica. A la part superior s'ha localitzat una pedra de grans dimensions que redueix l'amplada del diàmetre gairebé a un terç, facilitant l'extracció d'aigua. Es situa entre unes cotes de 5,36 i 4,10 msnm. Al desmuntar l'estructura es va recuperar una vora d'olla de ceràmica comuna vidrada de color marró. Està amortitzat per l'estrat ue 8090, on es van recuperar fragments de ceràmica decorada amb blau català i ceràmiques d'importació italiana.

Aquest pou no arriba als nivells freàtics, sinó que serveix com a punt d'emmagatzematge d'aigua provenint de la canalització ue 8027.

La gran font monumental es situa a la zona central del segon claustre. Està formada per una estructura de forma circular, ue 8031¹⁰⁹. Aquesta es situa a sobre d'un retall excavat al terreny natural, presenta una forma acampanada

¹⁰⁸ La planimetria associada a aquesta font correspon a la identificació C-109.

¹⁰⁹ Planta, seccions i alçats: C-104,105 i 106

amb una cota màxima de 5,83 msnm. Està ubicat a la zona on es van realitzar els rebliments posteriors a la Sala Capitular, per aquesta raó una part del retall està reforçada amb una paret formada per carreuons reaprofitats i rajoles ceràmiques. Sobre aquesta base es va construir una volta de maó en forma plec de llibre. Aquesta volta estava tallada per una canalització del mercat i ha desaparegut més de la meitat. Això no va permetre recuperar el possible brollador de la font. Com ja s'ha esmentat abans s'abasteix amb la canalització ue 8029.

Al voltant de la font, formant un anell es situen cinc fonamentacions. Aquestes fonamentacions (ue 8019, 8020, 8021, 8022 i 8030) estan construïdes amb la tècnica de l'encofrat perdut aprofitant materials d'enderroc, són de forma rectangular amb unes mides aproximades de 1 metre per 0,70 m de costat. Es situen entre els 5,65 i els 4,40 msnm.

Aquestes fonamentacions s'han identificat amb les restes d'una possible galeria que podria envoltar la font, també podria correspondre a la base d'una edificació que monumentalitzaria la font, que amb les evidències recuperades es difícil de definir.

La presència de fonts monumentals és un fet clarament documentat als claustres de diferents èpoques. L'aigua com element purificador està molt relacionat a la vida conventual.

Dins d'aquest moment també es poden situar diversos pous:

El pou ue 7648, a tocar de la fonamentació ue 7459, de forma rodona, amb un diàmetre intern de 80 cm, construït a la part superior amb filades de carreuons disposats verticalment i alternant-se amb verdugades de maons. S'han localitzat diversos forats a les parets. Es situa entre 5,55 i 0,50 msnm. A l'amortització s'ha recuperats materials de ceràmica decorada en blau català, que permet situar el seu abandonament al segle XVII.

El pou 5090¹¹⁰ (fotografies núm. 1033, 1034, 3825, 3826, 3827 i 3828), prop de l'angle sud del segon claustre, però fora d'aquest, és un pou de planta circular amb les parets íntegrament fetes de carreuons (ue 5090), documentat des de les cotes dels 5,40-5,05 msnm, fins a la dels 2,98 msnm. Al fons d'aquest pou, al centre, s'hi documenta, a més, la presència d'un retall de planta circular, el qual baixa fins a la cota dels 2,57-2,63 msnm. Al capdamunt de les parets del pou hi ha una pedra travessera (ue 5092, fotografies núm. 1035 i 3829), al seu cantó nord-oest, que té unes cotes superiors de 5,57-5,61 msnm (la més baixa a l'extrem que dona a l'interior del pou) i una mínima de 5,40 msnm. Tot això ens dona peu a afirmar que aquest pou tenia per finalitat recollir l'aigua de pluja, ja que en cap moment arriba al nivell freàtic. A més, en ocasions, es devia buidar totalment per tal de netejar-lo, motiu que explica perfectament l'existència del retall existent al fons d'aquest pou. Pel que fa a la pedra travessera, aquesta podria servir per recolzar el recipient emprat per treure l'aigua, segurament un poal. En relació a l'amortització d'aquest pou, en aquest s'hi han documentat diferents estrats. A la cota dels 4,02 msnm comencem a documentar l'ue 5458, la qual cobreix un estrat que fou abocat des del costat sud-est del pou quedant dipositat en una pendent que formen les seves cotes superiors que va de la dels 3,82 al sud-est a la dels 3,37 msnm al nord-oest. Sota l'ue 5458, hi trobem un altre estrat abocat des del sud-est, l'ue 5459, la qual també forma una pendent que va dels 3,51 de l'extrem sud-est als 2,98 de l'extrem nord-oest. Sota aquest estrat hi documentem l'ue 5461 que té com a cota inferior els 2,98 msnm, a excepció feta de la part central del pou en que baixa fins els 2,73, coincidint amb el retall que existeix al fons del pou. A partir de la cota dels 2,73 msnm, documentem el darrer estrat (ue 5465) que amortitza aquest pou 5090, localitzat únicament dins el retall que hi ha al fons del pou (ue 5466) a la part central d'aquest, i que rebaixa el seu fons de la cota dels 2,98 a la dels 2,63-2,57, fent una lleugera pendent, essent la cota més alta al sud-est i la més baixa al nord-oest.

El pou 6911 (fotografies núm. 4504, 4507 i 4508) de planta circular, força profund, tenint a la seva part superior un mur de carreuons, situat

¹¹⁰ La planimetria corresponent a aquest pou correspon a la identificació C-94, D-334 i D-517..

perimetralment a l'interior del retall, recolzat en una mena de repisa que hi ha al retall. Integrat en el mur de carreus, hi documentem una llosa que sobresurt cap a l'interior del retall, possiblement per recolzar algun objecte com ara un poal. Aquesta estructura ha estat interpretada com un pou i, tot i que la major part del material que l'amortitza és de mitjans del segle XVII, hi documentem en aquesta amortització (ue 6561), material del segle XVIII, i fins i tot de principis del segle XIX. El conjunt ceràmic recuperat ha permès ampliar l'iconografia de peces relacionades amb els símbols del convent. Com a mostra poden situar la presència de plats de blau català decorats al fons amb la roda de martiri de Santa Caterina (làmina 15.;1-01-6561-1; 1-01-6561-2), escudelles d'orelletes amb el mateix motiu (làmina 15; 1-01-6561-3; làmina 16; 1-01-6561-4), acompanyats de diverses orles. També s'ha recuperat algun plat de ceràmica d'influència francesa (làmina 17;1-01-6561-5), així com ceràmica comuna vidrada, de la qual tenim dos exemples, làmina 16;1-01-6561- 6 i 7)

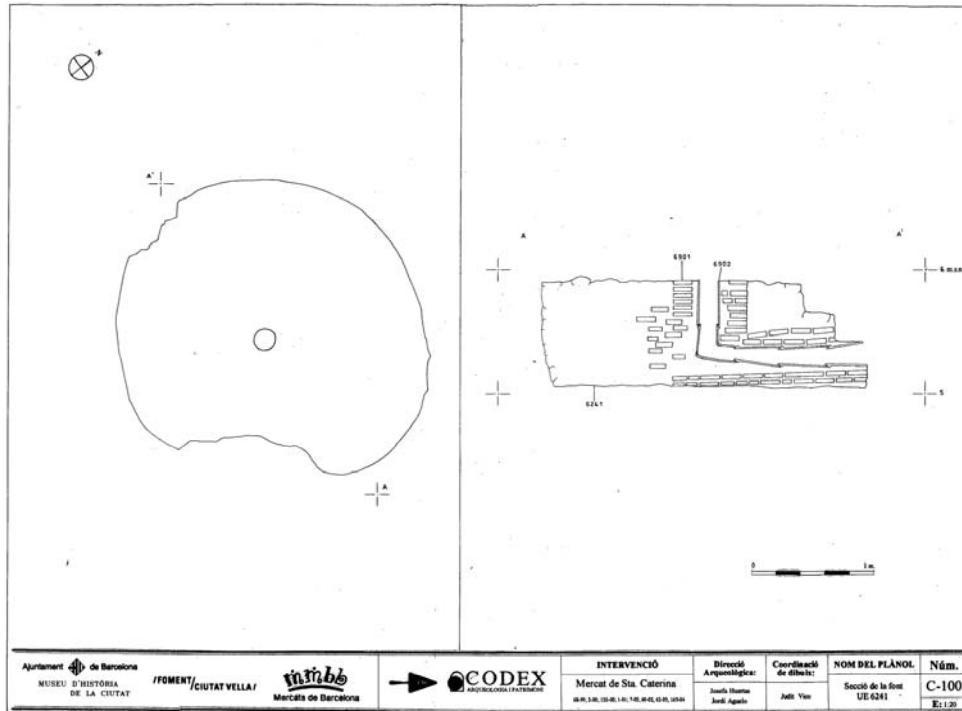
Fotografia 4508. Pou 6811

e) L'aigua i el convent (segles XVII-XVIII)

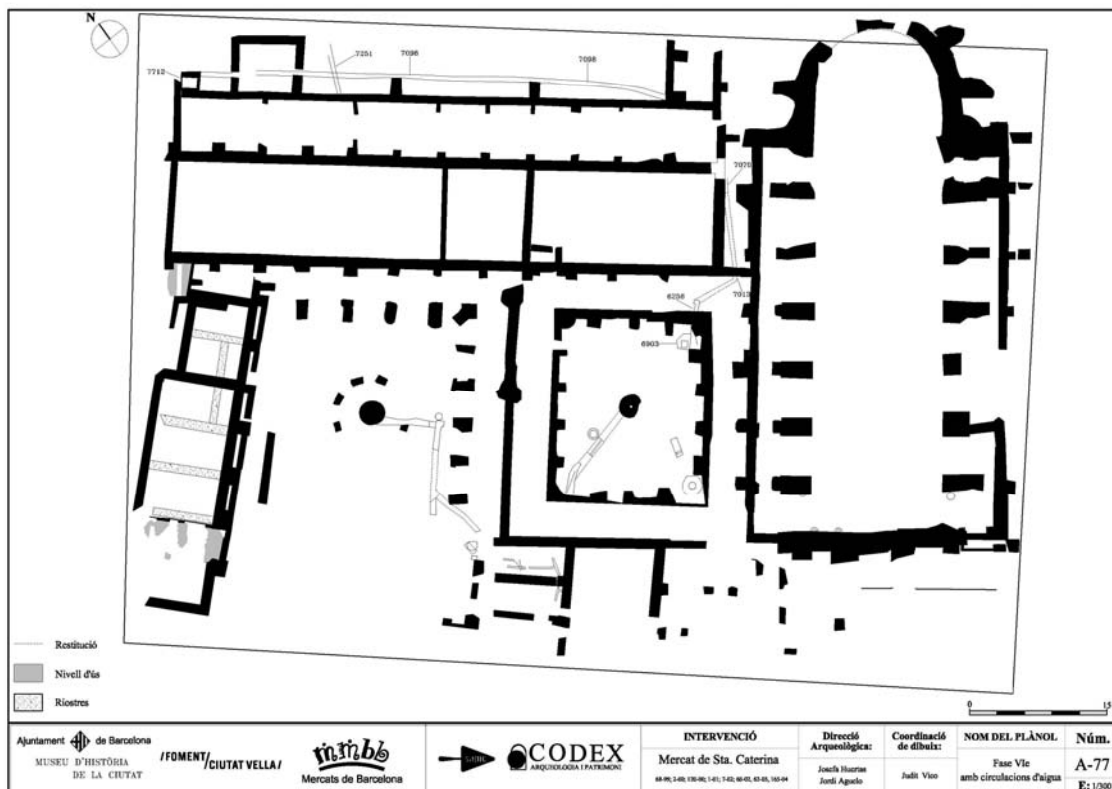
En aquest moment es reforma les canalitzacions anteriors i es construeix dues de noves: la primera, de recorregut més limitat, que presenta una entrada pel carrer Freixures i una, segona, que portarà aigua al convent, amb una entrada situada a la cantonada de Giralt El Pellisser i Francesc Cambó .

La primera es relaciona amb una font, ue 6241¹¹¹ (fotografia núm. 1292), situada al centre del claustre gòtic, amb una fonamentació de planta circular, tot de morter de calç de color blanc, i al centre de la qual, en planta, hi documentem una canalització associada ue 6254 (fotografia núm. 4293), essent la canalització de ceràmica vidrada. En relació a l'accés d'aigua, cal constatar que aquest és pel lateral corresponent al cantó oest, fins arribar al centre de l'estructura, per tal de pujar verticalment. En el moment del desmuntatge d'aquesta estructura, a més, es va poder observar com la canalització es trobava protegida per una estructura de planta quadrangular, feta de maons i morter de calç de color blanc. Tant la seva ubicació al centre del pati del claustre o l'àmbit XVI, com la seva estructura circular, així com el fet de tenir al seu interior una canalització amb sortidor vertical, ens fa interpretar aquesta claustrals dels conjunts conventuals.

¹¹¹ La planimetria corresponent a aquesta font correspon a la identificació C-99, i C-100, i D-356.

C-100. Secció de la font 6241.

A-77. Planta de fase amb canalitzacions d'aigua.

La canalització que porta l'aigua a la font ve pel costat occidental del claustre gòtic, on es documenta un nou circuit de canalitzacions, que inutilitzarà les que havien funcionat en els darrers segles. Així, ara serà el moment en que s'establirà el circuit de la canalització ue 5400 (fotografia núm. 3849), la qual, dirigint-se cap a llevant, en direcció al claustre gòtic, inutilitzarà les canalitzacions ue 5402, 5403 i 5406. La nova canalització (ue 5400) tindrà un ramal meridional (ue 5405) que es dirigirà a l'interior de l'edificació gòtica que li és propera, travessant el mur ue 5038. Un altre ramal es localitza al cantó septentrional (ue 5401, fotografia núm. 3850) de la canalització ue 5400. Aquest circuit segurament serà motivat per la construcció de l'esmentada font central del claustre gòtic, a la qual li arribava l'aigua mitjançant la canalització localitzada al pati del claustre (ue 6252, fotografies núm. 1298, 1299, 1300, 1519, 1520 i 1523), entrant dins la pròpia font, per a que mitjançant un colze, l'aigua canviés de direcció i sortís de l'interior, verticalment, gràcies a la canalització ue 6254 (fotografia núm. 4293). Tot aquest circuit romandrà vigent fins a principis del segle XIX, moment en el qual la destrucció parcial del convent, i la seva posterior reconstrucció l'inutilitzarà parcialment.

L'altra gran canalització és l'ue 7098, aquesta es situa paral·lela al carrer Giralt El Pellisser, amb entrada des de l'avinguda Francesc Cambó.

La canalització ue 7098 és el tram més llarg conservat amb un total de pràcticament 60 metres. Es situa paral·lelament uns dos metres a l'est del mur ue 7094, però a la part més propera a l'església travessa aquesta fonamentació i es situa al nord de 7083, fins arribar a un àmbit adossat a l'església.

A la canalització es documenten tres sortides d'aigua, una situada davant de quart contrafort de dormitori amb forma de T, un altra on travessa la fonamentació ue 7094 (ue 7166) i la tercera al límit meridional de la canalització.

Durant el procés del desmuntatge es va recuperar a l'estructura un fragment de ceràmica decorada en blau català, concretament de l'orla de Poblet, que permet situar la seva construcció en un moment de finals del segle XVII- inicis del XVIII.

En relació a la destinació de la diferents sortides d'aigua podem apuntar una sèrie d'hipòtesis. La primera no està relacionada amb cap àmbit i segons la documentació escrita es situaria a un dels patis, concretament al del noviciat i podria correspondre a una font, encara que no es pot concretar més. La segona sortida d'aigua per orientació podria entrar a l'ampliació de l'àmbit XIX i correspondria a un punt d'aigua d'aquesta habitació. La sortida final s'ha de relacionar, segons la documentació facilitada per C. Barraquer, amb el lavatori situat a la sagristia de l'últim moment.

També relacionada amb aquesta canalització s'ha localitzat una cisterna quadrat a la zona propera a l'avinguda Francesc Cambó. Aquesta cisterna té unes mides de 1,60 de costat, amb una cota superior de 5,55 msnm i està construïda amb maons ceràmics. Està coberta amb una volta de maó no conservada sencera i la seva solera està formada per una solera de tres paviments superposats. El paviment està situat a una cota de 3,21 msnm.

La canalització 7098 s'ha de relacionar amb altres trams, que de forma fragmentada s'han pogut documentar a diferents zones, i que per orientació i tipologia podrien formar part de la mateixa canalització, o més àmpliament del mateix circuit. Concretament parlem dels fragments 7013 i 7070, situats entre el tancament de l'església i el dormitori i la canalització 7098. Tots aquests fragments permetrien recuperar un traçat amb una entrada d'aigua a la zona septentrional del convent.

D'altra banda, s'ha pogut documentar com aquesta canalització proporcionaria aigua per la font número 2 ue 6903¹¹² (fotografies núm. 4506 i 4509). Aquesta canalització, identificada amb l'ue 6256 (fotografia núm. 1301), en el moment

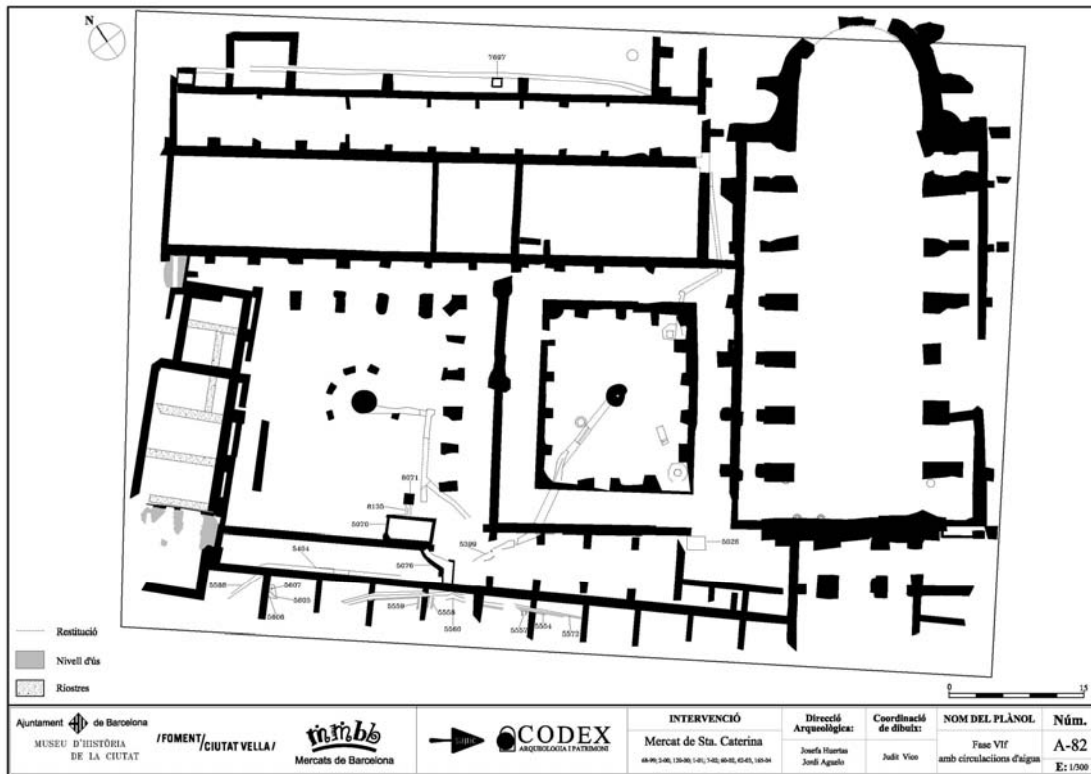
¹¹² La planimetria corresponent a aquesta font correspon a la identificació C-101, D-358 i D-584..

d'entrar al claustre gòtic, que des de la part de llevant del convent arriba a un brollador situat a tocar de la cantonada que formen les galeries de llevant i meridional, és integrada per un seguit de tubs, vidrats a l'interior, i protegits per una morterada, que en el moment d'arribar a l'alçada del pati del claustre, fan un gir cap al seu costat septentrional, amb la finalitat de vessar l'aigua que circula per l'interior d'aquesta canalització, dins d'una estructura (ue 6903) de planta quadrangular, feta de carreuons, i de poca fondària.

Dins d'aquest moment es podria situar el pou 7660, encara que presenta poques dades de datació i es troba molt afectat per la construcció de la pantalla de formigó del mercat actual. Segons la seva situació i cronologia es podria identificar possiblement amb el pou anomenat de Sant Domènec, situat al pati del mateix nom, del qual C. Barraquer ens parla.

f) L'aigua i el convent (segle XIX)

Les reformes d'aquest moment en els circuits de l'aigua són de dos tipus, millores a les estructures i reorganització del sistema en funció de les noves construccions. Cal assenyalar que el polèmic enderroc de part del convent durant el trienni lliberal, portà a la necessitat de reconstruir part de la zona enderrocada, reconstrucció que s'inicià cap al 1830.

A-82. Canalitzacions de l'últim moment del convent.

En el marc d'aquestes obres, el circuit per on arribava l'aigua a la font central del claustre gòtic quedà inutilitzat per les noves construccions, concretament pel fonament d'un pilar (ue 5140). Això comportà la necessitat de dissenyar un nou traçat per a que l'aigua arribés a l'esmentada font. A més, en aquests moments, el convent accedí a construir una font pública dins els seus terrenys a canvi d'obtenir aigua. Aquesta font pública no ha pogut ser localitzada a la zona intervinguda, i segurament es trobés al carrer Freixures no gaire lluny de l'actual avinguda d'en Francesc Cambó. No obstant, en el subsòl de la onzena tenda, comptant des de la porteria del convent cap a l'actual avinguda Cambó, s'hi ha localitzat les restes d'una canalització (ue 5588, fotografies núm. 4048 i 4049) a les cotes dels 5,83 i 5,47 msnm. Aquesta canalització travessa el mur ue 5056 (= ue 5565), el qual tanca les tendes que es troben sota la biblioteca del darrer moment del convent, i està realitzada amb un tub central de ceràmica, vidrat en la seva cara interna el qual és format per diferents segments lligats uns als altres per un encaix i amb morter de calç. El tub està completament cobert i protegit amb maons i pedres. El recorregut que realitza aquesta canalització, que a partir d'aquest moment s'ha documentat com a ue 5058, està documentat des d'aquest mur ue 5056, on l'estructura de la canalització ue 5058, efectua un gir per tal d'anar en paral·lel a l'esmentat mur, pel seu costat de llevant, per on es ressegueix durant uns 14 metres girant vers a l'est (ue 5118) creuant pel centre del sector 5D anant a buscar les restes de la canalització conservada en el centre del claustre, i per tant, resolent la necessitat de fer arribar l'aigua a la font del centre de l'antic claustre gòtic.

També en aquests moments hem d'associar la construcció d'altres circuits per on circulava l'aigua com en el cas de les canalitzacions ue 5605 (fotografia núm. 4080), 5606 (fotografia núm. 4081) i 5607 (fotografia núm. 4082), totes elles associades a la tenda número 10, i a tocar de l'estructura de fonamentació ue 5542. Aquestes canalitzacions s'han d'interpretar d'una banda com a desguàs de l'esmentada tenda (canalització ue 5605 i 5606, i com a desguàs general dels pisos superiors la canalització ue 5607.

Però la gran obra d'aquest moment, pel que fa als circuits per on corre l'aigua, és la construcció a la zona final de la zona 5 d'un dipòsit (ue 5070¹¹³, fotografies núm. 3812, 3813, 3814, 3815, 3816, 3817, 3818, 3819 i 3820), perfectament lligat als mur ue 5081 i ue 5054. És un dipòsit que fa uns 6 metres de llarg, per 2'80 d'ample i 3'80 de fondària i en el fons conserva una cubeta quadrangular (ue 5075) per a la recollida de sòlids fruit de la decantació de líquids. Està obrat en maçoneria amb pedra lligada amb morter de calç blanc, i es veuen encara les restes del que havia estat la coberta (ue 5072), una volta de rajol realitzada pel sistema de plec de llibre. El sòl del dipòsit està enrajolat amb rajoles rectangulars de 30 x 15 cm, disposades pel sistema de *trencajunt* (FULLANA. 1988), i conserva al sud una gran canalització (ue 5076, fotografies núm. 1086, 1117, 1118, 3821, 3822 i 3823) per on accedien els líquids al seu interior, completament obrada amb maons i que ha estat cegada per la construcció d'un fonament (ue 5385) i un dipòsit de mercat (ue 5387).

Fotografia núm. 1086. Accés al dipòsit 5076

A la canalització 5076, la qual travessa el fonament ue 5056 a l'alçada de la setena tenda, conflueixen dues canalitzacions més petites (ue 5560, fotografies núm. 4005, 4006, 4007 i 4008; i 5572, fotografies núm. 4027 i 4028), construïdes amb maçoneria amb un terra de rajoles ceràmiques disposades a *trencajunt*. Aquestes canalitzacions presenten dues orientacions diferents. La primera (ue

¹¹³ La planimetria associada a aquest dipòsit, correspon a D-333.

5560) ve del costat septentrional i es conserva des de la novena botiga, travessa la vuitena , i a la meitat de la setena enllaça amb la canalització ue 5572 que ve de la part meridional del jaciment i que s'ha recuperat fins a la cinquena botiga. Un cop unides, passant a formar part de la canalització 5076 per tal d'arribar a l'esmentat dipòsit. D'altra banda, associada a la canalització ue 5560, a la tenda vuitena hi ha una altra canalització més petita (ue 5559, fotografia núm. 4004), arran del fonament ue 5539, i just a l'altre costat d'aquest mateix fonament, ja a la tenda setena hi apareix una altra canalització (ue 5558, fotografia núm. 4003) de similars característiques, desguassant ambdues canalitzacions a l'ue 5560. Pel que fa a la canalització ue 5574, cal assenyalar que aquesta pateix alguna modificació doblant-li la paret de llevant al fer-se una nova canalització identificada com a ue 5554 (fotografia núm. 3991), la qual té una ramificació a l'alçada de la sisena tenda, pel seu costat occidental.

Podem veure a la planta com la canalització 5076 i les seves dues principals ramificacions (ue 5560 i 5572-5554) dibuixen una forquilla, que probablement recollia les aigües pluvials dels baixants de l'edifici de les botigues i la biblioteca.

A l'est del dipòsit, s'ha localitzat un dipòsit de menors dimensions (8071), aproximadament un metre de costat interior, obrat amb maons, amb una tapa de pedra, que presentava l'encaix per una tapadora que no s'ha recuperat. El dipòsit conservava una potència de tres metres i s'unia al més gran mitjançant una canalització 8135, de les mateixes característiques que les anteriors encara que de mides més petites.

Pel que fa a l'existència de pous, en aquests moments, a banda del Pou de la Cadena i del pou ue 6911¹¹⁴, en documentem d'altres.

D'una banda el pou 5492¹¹⁵ (fotografia núm. 3926), documentat força arrasat entre les cotes 2,94 msnm i 2,04 msnm. Es tracta d'un retall de planta circular i cos cilíndric, cosa que ens fa interpretar aquest retall com un pou. Aquest es troba amortitzat per la ue 5490, unitat estratigràfica que documentem des dels

¹¹⁴ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-359, D-585.

¹¹⁵ La planimetria associada a aquesta sitja, correspon a D-337.

3,02 msnm. A l'ue 5490 s'hi ha documentat la presència de rajola de cartabò i ceràmica vidrada, entre la qual hi trobem un perfil sencer vidrat en marró i interpretat com una munyidora, així com un fons vidrat en melat on s'hi llegeix "SC", inicials del convent de "Santa Caterina", a més de ceràmica vidrada blanca. Aquest material ens fa plantejar un moment força tardà per l'amortització d'aquest retall, probablement cap als anys en que es fan les darreres reformes del convent, arran dels fets del trienni liberal.

D'altra part, documentem el pou 5505¹¹⁶, de planta circular i cos cilíndric, documentat des de la cota dels 3,46 msnm fins a la dels 0,86. En aquesta cota s'ha interromput l'excavació per qüestions de seguretat. La seva amortització correspon a l'estrat ue 5513, on s'hi ha documentat la presència de ceràmica comuna oxidada sense vidrar, i vidrada, tant en marró com en verd, rajola policroma del segle XVII i una placa de ferro. Tot aquest material ens porta a pensar que malgrat la cota a partir de la qual s'ha documentat aquest pou, aquest devia venir de més amunt, amortitzant-se en un context no anterior al segle XVII dC, sense descartar que hagués subsistit fins a principis del segle XIX.

I finalment el pou 5585¹¹⁷ (fotografia núm. 4042), de planta circular i cos cilíndric, documentat des de la cota 3,77 fins a la dels 0,73 msnm. La seva amortització correspon a l'ue 5586, estrat d'argila marró tacada de tons ocres i blanquinosos, documentat des dels 3,76 msnm. A l'ue 5586 s'hi ha documentat la presència de força fragments de ceràmica vidrada, tant en verd, com en melat o en marró. Entre les vidrades en verd hi trobem diferents vores de gibrell. Tot aquest material ens porta a pensar que aquest devia venir de més amunt, amortitzant-se en un context similar al cas de 5505, i per tant, possiblement no anterior al segle XVII dC, sense descartar que hagués subsistit fins a principis del segle XIX.

¹¹⁶ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-343.

¹¹⁷ La planimetria associada a aquest pou, correspon a D-348.

g) L'aigua i el convent: proposta d'interpretació

El convent de Santa Caterina permet documentar els canvis que s'han produït dins dels diferents circuits de l'aigua entre el segle XIII i el segle XIX.

Podem veure com en un primer moment, l'aigua s'extreu bàsicament dels pous, no es localitza l'entrada de canalitzacions de l'exterior, encara que per documentació escrita, sabem que el convent des de l'any 1240, tenia el privilegi d'utilització d'aigua del Rec Comtal, donat pel rei Jaume I.

Les diverses canalitzacions del moment apleguen les aigües pluvials de la sagristia, el dormitori i l'església, i les porten cap el pou del claustre, anomenat de La Cadena.

Aquest pou seria el punt central d'on s'aconseguiria l'aigua necessària per la vida del convent, d'altra banda també es localitzen alguns pous a les zones marginals que es relacionarien amb d'altres usos, relacionats amb zones de servei.

Això pel que fa a les aigües netes, si parlem de les aigües residuals, s'ha documentat la presència d'una canalització que partia del claustre i desguasaria a la zona del carrer Giralt El Pellisser, així com uns pous morts, un a tocar de l'àmbit X i l'altre a l'exterior de la Sala Capitular.

Aquestes canalitzacions i els pous que s'associen, a excepció del de La Cadena, s'amortitzen a nivell general en diferents moments del segle XV, encara que algun element presenta una amortització anterior.

A continuació es pot veure com es construeixen unes noves canalitzacions a la zona més propera al carrer Freixures, que alimentaran la zona de cuina i refectoris, així com el pou i la font monumental del claustre del segle XVI.

Aquestes canalitzacions pateixen diferents reformes i, malgrat que algunes subsistiran fins a la fi del convent, com podria ser la que porta aigua a la font monumental, es van amortitzant de forma progressiva.

A finals del segle XVII trobem un nou canvi, centrat en una nova canalització que presenta una entrada d'aigua des de la cantonada de Francesc Cambó i Giralt El Pellisser i reparteix l'aigua per diferents àmbits, i finalment dona aigua a una font al claustre gòtic.

Finalment al segle XIX, localitzem la primera cisterna construïda al convent, abastida per una nova sèrie de canalitzacions de secció quadrada. Així com una nova canalització que alimenta la font situada al carrer Freixures.

Com podem veure l'estudi de les restes ens permet veure l'evolució del convent al llarg de pràcticament sis-cents anys i com la forma d'aconseguir el líquid element varia al llarg dels anys.

Les vaixelles del convent.

Bàsicament, parlem de les vaixelles del convent dins d'una cronologia situada entre finals del segle XV i pràcticament el moment del seu enderroc, a començaments del segle XIX. Aquestes vaixelles es caracteritzen per la seva decoració, amb motius referents a l'orde en general o al convent en particular.

No és estrany la localització de vaixelles amb l'escut d'un convent o d'un orde monàstic, els exemples són molts i molt diversos, a títol puntual podem citar els plats del Monestir de Santa Maria de Pedralbes.

El fet de individualitzar les vaixelles, no és exclusiu del món religiós i es normal la localització de ceràmica amb el nom del seu propietari en diferents moments històrics.

Ambdues modalitats fan evident el poder adquisitiu del propietari i individualitza les peces, en un moment en que les vaixelles d'encàrrec era normal.

El fet més significatiu del conjunt de Santa Caterina és que ens permet veure l'evolució i com els gustos es van adaptant a les noves modes, però també és molt interessant poder identificar alguns motius que a simple vista podrien situar-se com merament decoratius sense donar-li altre significat. En aquesta ocasió la recuperació de la ceràmica en un context molt determinat ha permès reconèixer i relacionar alguns símbols que en altre lloc podrien haver passat desapercibuts.

Segle XV

La primera vaixel·la localitzada està datada a mitjans del segle XV, i el conjunt recuperat està format per un important nombre d'escudelles, prop d'un centenar, i alguns plats, tots decorats amb el mateix motiu. La gran majoria es va recuperar a l'interior del pou 7719, adossat a l'exterior de l'àmbit XX. El

conjunt ceràmic està tractat en un article publicat i no és l'objectiu d'aquest apartat.

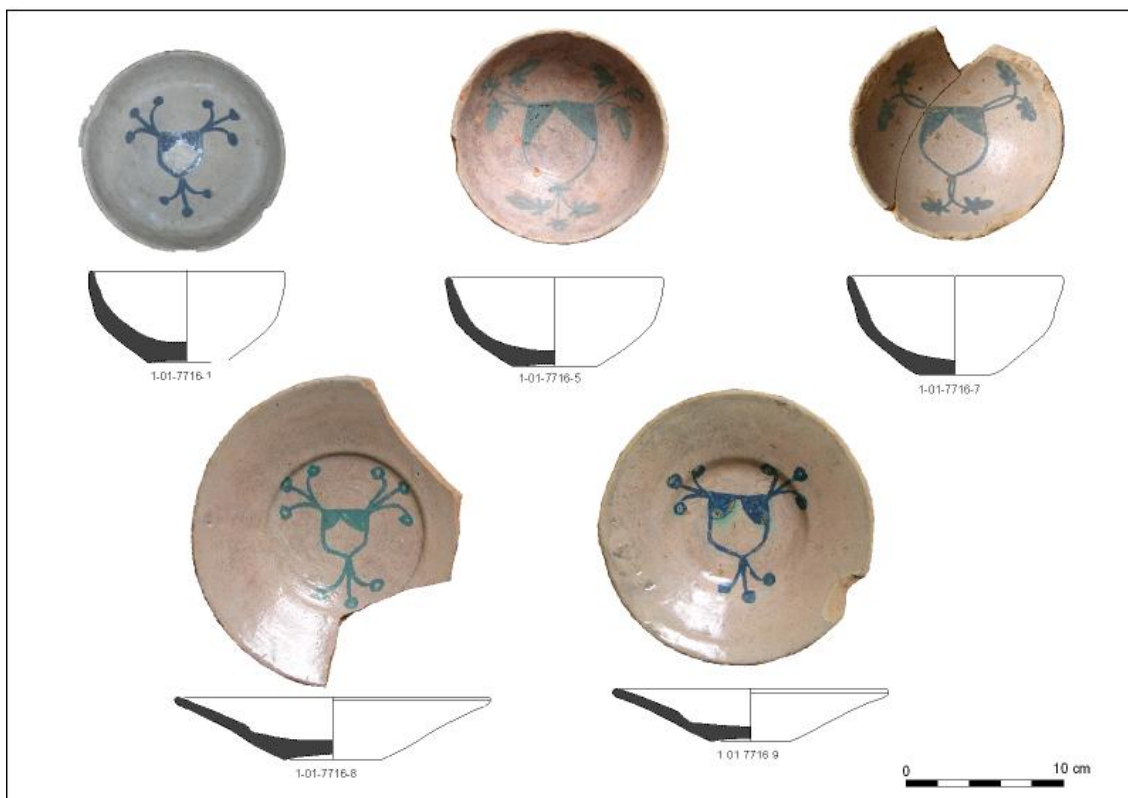
També tractat a l'article es situa aquesta primera vaixella documentada, formada per peces ceràmiques, bàsicament de procedència valenciana encara que es documenten algunes imitacions en ceràmica blava. Totes presenten un únic model decoratiu i amb una tipologia molt reduïda, ja que només es documenten plats i escudelles. Hem pogut documentar fins a noranta escudelles, de les quals quaranta s'han recuperat senceres. D'altra banda, la proporció de plats és mínima, només s'han recuperat una dotzena d'ells, molt fragmentats.

Fotografia de conjunt d'algunes de les escudelles recuperades.

Però el fet significatiu és el motiu decoratiu representat. A primera vista es pot veure que és un motiu heràldic, on les cantonades superiors de l'escut estan pintades en blau. A cadascun dels extrems de l'escut es situen tres línies que formen un plomall amb cercles a les puntes. Sempre està situat al ben mig de la peça .

Aquest model bàsic presenta algunes variacions que es presenten de forma residual. La primera variant només té dues línies acabades en motius vegetals esquemàtics, la segona variant torna a tenir tres línies però la central té el cercle al final i les altres dues presenten motius vegetals, la tercera variant presenta les tres línies acabades en motius vegetals. Com es pot veure les variants no afecten mai al motiu principal.

Mostra dels tipus representats, localitzats en escudelles i plats.

Quan vam començar a buscar paral·lels d'aquest motiu va ser relativament fàcil trobar motius molt similars, encara que no iguals, que els treballs de González Martí situaven com a elements pseudo-heràldics o heràldics, i que podrien correspondre a vaixelles d'encàrrec. Amb aquestes premisses i amb la idea que aquest símbol hauria de tenir alguna cosa a veure amb la comunitat dominica, que ocupava el convent, van començar amb el procés de identificació del dibuix.

Les primeres recerques no van ser concloents ja que l'escut actual no es podia relacionar amb la representació que es documentava a la ceràmica. Però més tard es va poder comprovar que hi havia un escut anterior, que encara en l'actualitat està en ús. Aquest escut, molt més simple que l'actual, representa una esquematització de l'hàbit de l'orde, una capa negra sobre un mantell blanc.

Sabem per documentació que aquest era l'escut utilitzat en el moment en que situem l'amortització del pou i està àmpliament documentat en obres relacionades amb l'orde dominic. Per exemple, es representa un escut del Convent de Santa Caterina, reproduït del llibre de C. Barraquer, que situa com a font l'Annuaire Pontifical (BATTANDIER 1899: 293).

De forma més residual el mateix motiu està documentat en manganès, concretament a sobre d'un fragment de carena de gerra, però amb una estrella de sis puntes al seu interior. No seria estrany la simbologia de l'estrella associada a l'escut dominic ja que està molt relacionada a la iconografia de Sant Domènec de Guzmán, fundador de l'orde, i surt representada al front del sant o al seu voltant en moltes obres d'art.

També situem com ceràmica pròpia del convent unes peces, escudelles i gerres, que presenten una única lletra gòtica com a decoració. Aquesta lletra és la "p" i es situa al fons de les escudelles i a l'inici de les carenes de les gerres. És possible que aquesta lletra es pugui relacionar amb el nom de predicadors, malgrat que no podem assegurar-ho. El número de peces trobades descarta que es pugui relacionar amb un nom de persona o amb una càrrec concret, com podria ser el de prior.

Segle XVII i XVIII

En el decurs d'aquest segle es localitzen dos tipus de símbols relacionats amb el convent que es repeteixen a diferents tipus de plats.

En un primer moment es documenta la presència d'un important conjunt de peces, bàsicament plats i, de forma més residual, escudelles i escudelles d'orelletes, de ceràmica blanca i blava catalana. Aquestes peces, estan decorades amb diferents orles pròpies del moment, però un únic motiu al fons. Les orles reconegudes són ditada, cercles concèntrics, palma doble oberta horitzontal, arc doble i punt, palma doble oberta horitzontal amb roda de

carreta, arc simple i punt amb palma doble oberta horitzontal, palma doble oberta horitzontal, amb figueta.

El motiu del fons està format per un semicercle amb radis del seu centre baixa una línia recta que acaba en una corba.

Exemple d'un dels plats amb el motiu.

En un primer moment era difícil de relacionar amb el convent perquè no tenia cap similitud amb els diferents escuts de l'orde, però la seva repetició als plats localitzats al seu solar feia pensar que podia tenir alguna cosa a veure que encara no s'havia identificat.

Ampliant la investigació a altres aspectes, es va recuperar la imatge d'un relleu que segons la bibliografia es situava a una de les cases del convent¹¹⁸, i representava un escut del convent de Santa Caterina. Aquest escut, emmarcat

¹¹⁸ BARRAQUER, C. Les cases de religiosos. Barcelona, 1906. Pàg. 452.

per la data 1828, representa una roda de martiri amb espases i a sota una espasa i una palma creuades. Aquí podem reconèixer els símbols del martiri de Santa Caterina d'Alexandria (segle IV dC), sota la qual es trobava l'advocació del convent. La representació de la roda martirial responia al mateix model de la ceràmica recuperada.

Així doncs és molt probable que el motiu es comencés a utilitzar com a vaixel·la del convent però després formés part dels motius normals d'aquest tipus de ceràmica, ja que està documentat a d'altres excavacions de la ciutat i fins ara es considerava només un element decoratiu, exemple d'aquesta utilització la podem veure en un plat de la ditada recuperat a la fase de sondeigs del mercat del Born de Barcelona¹¹⁹. El fet d'utilitzar símbols religiosos a la ceràmica blava catalana està documentat amb d'altres exemples, entre d'altres poden citar el del Monestir de Montserrat, documentat també a l'excavació que ens ocupa.

Aquest motiu també s'ha documentat en escudelles de reflexos metàl·lics, en Blau de Barcelona i en motius de mida petita en manganès al fons de plats blancs.

Dins d'aquest moment localitzem un altre símbol relacionat amb el convent, encara que aquest és molt més fàcil d'adjudicar, concretament estem parlant d'escut del Pares Predicadors format per una creu amb formada per flors de llis sobre un fons format per vuit triangles que alternen el blanc i el negre. Un exemple d'aquest escut es pot veure al llibre de Francisco Diago, *Historia de la provincia de Aragon de la orden de predicadores desde su origen y principio hasta el año mil y seiscientos*. Barcelona.1599.

¹¹⁹ Huertas, J; Fabregas, M. (1998). Memòria arqueològica- Antic Mercat del Born, Barcelona. (inèdita). Figura 21. Làmina XIV.

¹²¹ Sobre aquests aspectes veure els articles específics de la bibliografia sobre ceràmica del convent.

Aquest motiu només es localitza relacionat amb plats de ceràmica blava catalana de Poblet.

Finals del segle XVIII-XIX

Ens troben en un moment de decadència i la vaixella s'adapta al nou panorama. Els plats decorats desapareixen i només localitzem la presència d'escudelles i plats de ceràmica comuna vidrada en marró, però que a l'interior dibuixen en groc les lletres "SC", que hem identificat amb el nom del convent¹²¹.

INTERPRETACIÓ GENERAL DEL CONVENT.

En aquest apartat es realitza el desenvolupament cronològic i funcional del convent de Santa Caterina del Pares Predicadors de Barcelona, des del segle XIII fins al segle XIX. Per poder entendre el conjunt es relacionaran els aspectes arqueològics i els històrics que s'han extret de les fonts documentals o bibliogràfiques.

Així, la tradició historiogràfica ha considerat a l'església de Santa Caterina de Barcelona com un edifici primerenc de l'arquitectura gòtica catalana, atenent a la creença que ja en ple segle XIII es donava el model definit en planta per un edifici de nau única amb capelles laterals entre contraforts i capçalera poligonal, a més d'assenyalar-se que el sostre era cobert amb volta de creueria. Aquest, de fet, és el model que seguiran la major part dels edificis gòtics catalans posteriors, però aquesta interpretació, en un article de 1996, fou qüestionada per Ernest Ortoll, el qual feia un seguit de consideracions prou interessants a l'entorn del procés constructiu de l'església de Santa Caterina, les quals no ens podem estar de reproduir. Concretament, ens feia observar que "Sólo poseemos los datos contemporáneos que nos hablan de la cubierta del edificio: por un lado en 1262, el rey Jaume concede una cantidad de dinero para la consumación del edificio. En dicho documento podemos leer *"consumari integre cum parietibus, et tecto, et fenestris vitreis, et ceteris operibus"*. La otra noticia corresponde al legado otorgado en 1275 por Ponç d'Alest destinado a levantar *"tota ultima arcuata a superlimine portalis usque ad tectum cum fenestra rotunda"*. Observese que en los dos documentos se alude a *tecto* o *tectum*, es decir "techo", pero sin que se especifique si éste es de ojivas, como encontramos en la documentación contemporánea relativa a la construcción cuando se refiere a un sistema de bóvedas de crucería. En consecuencia, debe subrayar-se que ambas referencias nos hablan de la cubierta no del sistema utilizado. Además, en el segundo documento aparece un nuevo término a considerar: *arcuata*, es decir "arco" o "arcada". Lo cierto es que éste puede referirse a un arco de un sistema de bóvedas, pero de ser así resulta poco claro que un legado se destinase a un sólo elemento de un

sistema indivisible. Parece pues, mucho más fácil entender que se refiera a un arco perpiaño sobre el cual descansaría una cubierta de madera” (ORTOLL 1996: 51). Per tant, Ernest Ortoll ens planteja que l'església que entorn 1240 es començà a construir, seria una església amb una coberta d'arcs diafragmàtics. Aquesta església es construiria al mateix temps que altres dependències conventuals, existint una *bula* de 1248, formulada per Inocenci IV, destinada a la construcció de la “*ecclesiam et alia edificia*” dels predicadors de Barcelona, i ratificada pel bisbe Pere de Centelles, el qual, a més, donà 2.000 sous per a la “*sustentatione operis ecclesiae sancta catherinae*”. Tot això ens porta a plantejar que l'església que es construí des de mitjans del segle XIII, fins al final d'aquesta mateixa centúria podria no correspondre's amb l'església de nau única amb capelles laterals entre contraforts, capçalera poligonal, i coberta de volta de creueria, de la que la historiografia tradicional ha parlat habitualment. Però quina és l'aportació de l'arqueologia en aquest debat?

Sabem, per la bibliografia, que els pares dominics arriben al solar al 1223 i en reben un primer moment una capella i unes cases. Sobre quina és l'advocació d'aquesta capella i quin eren els seus ocupants anteriors podem apuntar diferents idees. D'una banda, a la documentació trobem que aquesta capella estava sota l'advocació de Santa Caterina d'Alexandria (màrtir del segle IV dC), fruit d'això el convent continuaria amb la mateixa advocació, encara que d'altres fonts assegurin que va ser la devoció a la santa per part de Sant Raimon de Penyafort la que va motivar aquest fet. Així mateix no hem d'oblidar que aquesta santa, entre d'altres patronatges, és la patrona de l'oratória i dins de la seva llegenda és molt important com utilitza la paraula per convèncer als infidels.

A la vista dels resultats de l'excavació és fàcil , i ja ho hem apuntat a la fase anterior, assimilar aquesta capella amb les seves cases amb un petit conjunt conventual, el qual desconeixen l'estat de conservació a l'arriada dels dominics. Aquest fet, de substituir una comunitat per altra està àmpliament documentat en aquests moments en molt exemples tan dins de la ciutat de Barcelona com arreu.

Com ja hem vist, a la mateixa fase V, els pares predicadors en un primer moment ocupen unes edificacions ja existents i molt aviat començarà el projecte del que serà el gran convent. Els dominics reformen els àmbits existents per adequar-los a les seves necessitats, no es pot oblidar que parlem d'una comunitat petita, i l'infraestructura que necessiten és bàsica.

Quan la comunitat creix, tan en número de pares com econòmicament, es planteja una ampliació del convent. Aquesta ampliació presenta un greu problema, perquè les obres han de conviure amb la vida quotidiana del grup. Per aquesta raó, es construeixen uns edificis "ex-novo", que es situen a les zones perifèriques del conjunt primigeni. Podem veure com les dues grans sales (àmbits IX i X) ja pressuposen la necessitat d'espais majors i un concepte de comunitat més evolucionat.

Així mateix, la capella es manté, però es comença a construir la capçalera d'una església de grans dimensions, que segons les fonts bibliogràfiques es podria situar a l'any 1242, aquest fet no es pot afirmar en funció de les fonts arqueològiques encara que el tipus de ceràmica documentada i les diferents relacions estratigràfiques ens porten a una cronologia similar.

Ja hem apuntat a l'apartat corresponen els dubtes que ens planteja aquesta capçalera en la seva concepció, i en el moment present de la investigació en funció de les dades i el seu tractament hem optat per la hipòtesis que apuntem.

Les obres de la capçalera triabsidal i els dos primers trams es realitzen amb la capella dempeus i quan s'arriba a l'absis de la capella s'aturen els treballs fins que s'enderroca aquesta. Però com tancava aquesta construcció? No s'ha trobat cap rastre que ens permeti apuntar la possibilitat d'una façana construïda i és probable que la intenció de continuar amb els treballs va propiciar un tancament de matèria perible, no hem d'oblidar que ja es tenia previst la perllongació de la nau.

Després d'assegurar la possibilitat de la continuació del culte al nou altar, s'enderroca la capella anterior i es continua la construcció d'una gran església de nau única amb sis trams, amb uns peus que coincideixen amb els de l'antiga capella. Podem veure a la planta com els trams que es situen a la zona on s'ubicava la capella presenten una lleugera desviació respecte als primers trams i un canvi als fonaments.

Quina és la raó d'aquests canvis? Com ja hem apuntat la presència de la capella segurament va condicionar el traçat i el canvi en el parament extern podria tenir a veure amb dos factors:

- l'aprofitament dels carreus de la capella desmuntada
- i que, en aquesta zona el mur exterior de l'església és la galeria meridional del claustre.

El claustre es trobava a un cota inferior que la nau, a la descripció poden veure com s'han documentat diversos nivells de paviments de calç adossats a l'exterior d'un dels contraforts. I per aquesta raó, la cara externa de la fonamentació de la nau seria visible, al contrari que la dels primers trams de l'església.

La nau presenta una capella amb contraforts externs, situada al cinquè tram del costat d'Epístola. D'altra banda, tot l'exterior d'aquest costat està ocupat per tombes construïdes de carreus que s'adossen als murs i contraforts de la nau i continuen a la zona exterior de la capçalera, dibuixant un sector funerari prou estructurat i que podria correspondre a les diverses capelles de les que es parla a la documentació. A l'altra banda de la nau, al sisè tram es documenta la base del campanar.

Però com era el cobriment d'aquesta església. L'estructura dels fonaments no tindria prou potencia per poder aguantar una volta de creueria, i el més probable seria un sostre de fusta que es recolzaria sobre tota una sèrie d'arcs diafragmàtics a la nau. De totes formes no podem descartar que la capçalera

estès coberta per tres voltes de creueria, si pensem que presenta contraforts exteriors, situats tant a l'absis principal com als secundaris. Així mateix, la capella externa també podria estar coberta per una volta de creueria, ja que també presenta contraforts a les cantonades exteriors.

Com es pot veure, l'orientació de l'església (absis a l'est) manté l'eix respecte a les edificacions anteriors i de la mateixa forma el gran programa constructiu que comença a desenvolupar-se, prenent com base l'església i suposarà una ampliació dels àmbits anteriors però adequats a les noves necessitats del convent.

Com ja hem vist a la descripció de la fase, ens trobem davant d'un programa constructiu totalment estructurat i planificat, fins i tot amb la presència d'una tècnica de fonamentació que localitzem a totes les estructures d'aquest moment. Això no vol dir que només es localitzi en aquest moment (per exemple, apareix a la fonamentació de la capella), però sí presenta una característiques definides.

La comparació de les dades extretes de l'excavació i la seva comparació a les dades documentals ens permet apuntar una cronologia prou clara per tot aquest programa. La primera data, ja esmentada, apunta l'any 1242 com l'inici de la construcció de l'església i sabem que la bulla Papal per la construcció de l'església i les edificacions annexes del Papa Innocenci IV és de l'any 1248, d'aquest mateix any és la deixa de Berenguer Gerard per la construcció del Capítol.

Una data prou important és la celebració del Capítol General de l'Orde del 1261, on es castiga al prior per que el dormitori transgredeix les normes de l'orde.

Algunes dates interessants que recollim per la construcció de l'església són al 1262, acabament de l'absis i els tres primers trams i finalment el 1275, ladeixa de Ponç d'Alest per la construcció del rosetó de la façana.

Pensem, en funció de les dades arqueològiques, que aquesta darrera data podria ser la data final de l'església de nau única i capçalera triabsidal i no com fins ara s'assenyalava com la data de l'església amb capelles laterals, voltes de creueria i absis poligonal.

Aquest raonament, és fonamentat tant en raons de la pròpia lògica constructiva marcada per les restes com per raons documentals.

No hem d'oblidar que ens situem en una cronologia molt primerenca de l'orde, la normativa constructiva marcada per Sant Domènec de Guzman encara es complia de forma molt estricta. Aquesta normativa (1220) marca unes directrius en les quals estableix la restricció sobre l'aspecte i l'alçada dels edificis conventuals, encara que no dona mides concretes. A la 2ª redacció de les Constitucions (1228), s'especifica que les edificacions no podran depassar els 7,60 metres i l'església entre 10,50 i 11,40 metres d'alçada. Així mateix han de mantenir una aparença pobre d'acord amb l'ideal de l'orde, aquest fet afavoreix l'utilització dels sostres de fusta sobre la voltes de creueria.

D'altra banda, en un primer moment l'església és només una part de la vida conventual i no es preveu la predicació al seu interior, per la qual cosa no és necessària una gran nau. Fins i tot està documentada l'utilització dels patis, situats davant de la façana de les esglésies, per tal de predicar en un primer moment. Aquesta podria ser la funció del pati situat davant de la façana, on més tard es situarà el claustre forà

Tornant a la cronologia establerta per Santa Caterina, una data molt important seria la celebració del Capítol General de l'Orde on es sanciona al prior per la mida excessiva de l'edifici del dormitori, encara que no fa que s'enderroqui. Aquest fet, ens fa pensar que l'església si compliria les normes i per tant no podria ser el model que fins al moment es defensava en la historiografia clàssica. D'altra banda, la presència de Sant Raimon de Penyafort hauria de marcar un seguiment de les normes, en funció del seu paper preeminent dins de l'orde que no afavoriria la desviació de la norma establerta. Però diversos

factors van fer canviar la aplicació d'aquesta normativa, entre d'altres podem assenyalar: la impossibilitat d'adaptar el model als esquemes tècnics de l'arquitectura gòtica, la importància dels convents i monestirs com centres de predicació i d'ensenyança, l'activa participació de les classes benestants urbanes i la importància de les deixes testamentàries i, finalment els conflictes amb el clergat secular que van motivar la necessitat d'unes esglésies majors.

Prenent com a directriu el treball de Meersseman al seu article "L'architecture dominicaine au XIIIè siècle. Législation et pratique", on estudia la gènesis i el desenvolupament de l'arquitectura dominicana. Podem apuntar com en un primer moment, sempre segons Meersseman, les esglésies només s'utilitzen per la vida de la comunitat i la predicació es fa a les esglésies públiques. Però cap al 1240 es produeix una confrontació amb el clergat secular. La simpatia que se'ls tenia esdevingué d'hostilitat oberta per part del clergat secular, ja que les prestacions i els dons espontanis dels fidels anaven en gran part a les ordes mendicants, fet que va motivar que les canòniques veiessin disminuir considerablement els seus ingressos.

Com a conseqüència els van convidar cada vegada menys a predicar a llurs esglésies col·legials i parroquials, fins a oposar-hi categòricament a que aquest vinguessin.

Això portà a que els pares predicadors tendissin a predicar a les seves pròpies esglésies, i per això calia construir esglésies més grans.

Aquest canvi de situació fa necessària una reforma de l'església de la comunitat per tal de fer-la oberta al públic en general, ja que aquesta passa a ser "*ad capiendos homines in praedicationibus sufficiens spatium habeat*".

La combinació dels diferents factors abans esmentats fa que al llarg del XIV i, fins i tot, començaments del segle XV, el programa constructiu del segle XIII, es veurà modificat per un de nou, que consistirà en un procés d'ampliació de l'església amb l'afegit de capelles laterals a l'església, en l'espai situat entre

contraforts, i la construcció d'un absis poligonal a la capçalera, obtenint així la imatge de l'església gòtica que tots coneixem.

Com a dates interessants podem apuntar com a la primera trentena del segle XIV encara les deixes testamentàries parlen d'obres a l'església, bàsicament per la construcció de capelles, però també, per exemple, un document de 1326 es diu que després de reparar-se la conducció que porta l'aigua del Rec els pares hauran de tornar als treballs a l'església. Finalment sabem que al 1406 es construeix el retaule major, fet que podria marcar el final de les obres i per tant la data de finalització de l'església de capelles laterals, absis poligonal i voltes de creueria.

Però aquesta ampliació de l'església implicarà la desaparició d'una de les galeries del claustre quadrat primigeni amb el consegüent desplaçament de la galeria que és a tocar de l'església i que per a la seva construcció es menjarà una part de l'antic pati. Aquest fet acabarà comportant la reedificació de tot el claustre, el qual continuarà funcionant amb l'esmentada sala capitular de la fase anterior.

L'estructura del claustre no només canvia de forma sinó també les noves fonamentacions són més fortes i amb presència de contraforts. Aquest fet fa pensar en un canvi de sistema de cobriment passant de una teulada de fusta a les voltes de creueria pròpies del moment.

Aquesta església (amb la modificació d'època barroca) i aquest claustre, són els que ens arribaran fins al final del convent, i que en diferents ocasions ja han estat descrits i dels quals existeixen tot un seguit de planimetries aixecades al segle XIX. Com poden veure el que s'havia considerat com l'edifici original del segle XIII ja es fruit de diverses reformes de gran entitat que van amagar l'estructura primitiva del conjunt.

Continuant amb l'evolució del convent, a finals del mateix segle XV, la Sala Capitular del convent pateix un esfondrament catastròfic que va condicionar el canvi d'aquella zona i que es va estendre per altres sectors del convent.

No es tornà a construir al mateix lloc i es va traslladà a la part del dormitori més propera a l'església, a aquest efecte es va construir un mur que va dividir el gran àmbit unitari fins a aquest moment. Aquest espai va arribar fins a l'últim moment amb el nom d'Aula Capitular, i així consta tant a les plantes de J. Casademunt com de C. Barraquer.

Volem remarcar la importància de la documentació d'una sala capitular desconeguda fins al moment de l'excavació. Aquesta sala, com ja hem apuntat al text de la part descriptiva, és del mateix tipus que la de Santa Maria de Pedralbes, encara que d'una cronologia anterior, i seria raonable pensar que podria haver estat el seu model, encara que és arriscat afirmar-lo categòricament i pensem que són les futurs estudis els que podran apuntar més llum sobre el tema.

És interessant apuntar que la revisió dels plànols conservats del convent, per exemple als originals de J. Casademunt, permet intuir la presència de la sala capitular. Si s'estudia el plànol on està representat el claustre podem veure com a la galeria on s'ubicava la sala capitular es conserva els que podrien haver estat les finestres d'aquesta sala fossilitzades a la paret del tancament de la galeria septentrional.

On abans s'ubicava la antiga sala capitular es van construir dues ales d'un nou claustre, que va delimitar la zona. Però en aquest moment també es canvia tota la part septentrional de les dependències del convent, amb l'enderrocament de la sala paral·lela al dormitori i una habitació transversal a aquesta i la construcció d'una sala de proporcions majors amb tres grans contraforts exteriors.

També en aquest moment s'ha de situar la desaparició del claustre forà de caràcter funerari que es substitueix per una gran pati, encara que la galeria a tocar de la façana de l'església esdevé un pòrtic.

La següent gran reforma s'ha de situar a començaments del segle XVII amb la construcció d'una segona línia de capelles, de les quals trobem poques restes a l'excavació ja que es situarien a l'actual carrer de Colomines. D'aquestes capelles coneixem per la documentació la data de la col·locació de la primera pedra: 1601. La planificació d'aquesta reforma entra dins de la lògica del moment i és normal l'afegit de capelles d'època barroca en esglésies de moments anteriors, d'altra banda s'han de relacionar amb el final del procés de Santificació de Sant Raimon de Penyafort i el desig de promoure la memòria d'un personatge tant important pel convent. La construcció de les noves capelles va comportar la creació de l'esglésiola del Sant Patró de Barcelona, formada per les tres primeres capelles gòtiques i les tres primeres barroques.

A banda d'aquesta reforma la resta del segle XVII i al llarg del XVIII no es realitzen grans canvis al convent. Dins d'aquesta època podem situar la construcció de la cripta funerària (1793).

El segle XIX marca el decliu del convent. L'excavació ha permès documentar l'aterrament de les estructures situades entre els claustres i el carrer Freixures (límit de l'excavació) i l'edificació de tot un seguit d'estructures de fonamentacions de maçoneria, molt diferents a nivell constructiu de les anteriors. La planta que s'ha recuperat permet veure les onze botigues, així com els edificis de la porteria, l'hostatgeria, el pòrtic, entre d'altres, es a dir, la recuperació de la planta de les estructures d'aquest moment, que marquen la imatge final del convent abans del seu enderroc.

Aquest procés s'ha d'emmarcar dins d'un canvi de mentalitat, que va culminar amb la Desamortització dels Béns Eclesiàstics de Mendizabal i, més tard, de Madoz, que va propiciar l'expropiació i, posterior enderroc del convent de Santa

Caterina i de la gran majoria dels altres convents de la ciutat, per esdevenir espais d'ús públic en una ciutat encara constrenyida per la muralla medieval.

Per concloure és interessant remarcar tot un seguit d'idees bàsiques que es poden extreure de les dades aportades per una aproximació a les restes físiques d'un conjunt àmpliament conegut.

La documentació d'aquesta fase del jaciment ha estat d'un gran interès tant pel que fa al coneixement aportat en la planificació i desenvolupament d'un conjunt conventual del segle XIII, com en allò que es refereix a les tesis vigents fins ara sobre la introducció del gòtic meridional a Catalunya, així com per tal de percebre, a nivell arqueològic, les conseqüències que tingué l'enfrontament entre el clergat secular i els dominics, veient-se, aquests darrers, forçats a edificar unes noves esglésies de majors dimensions, que acabaren portant la creació dels grans convents mendicants que arribaren amb diferents reformes fins al segle XIX.

Així, una de les principals aportacions de la intervenció arqueològica realitzada al solar ocupat pel Mercat de Santa Caterina, és la constatació de la planificació i desenvolupament d'un gran programa constructiu que definirà les línies bàsiques del nou conjunt monàstic, amb la finalitat de donar resposta a les necessitats de la comunitat dominica de Barcelona d'aquells moments. Aquest programa constructiu és fruit d'una bona planificació que arqueològicament es constata en un fet força significatiu com és el de la utilització d'un mateix sistema de fonamentació en totes les edificacions del moment, a excepció feta de l'església.

La magnitud del projecte del que estem parlant posa de manifest diferents qüestions en relació a la comunitat de predicadors del segle XIII:

- El gran moment de bonança econòmica dels dominics del segle XIII.

- El fet que la comunitat de predicadors de Barcelona degué designar, al capdavant de les obres, un(s) responsable(s) amb una sòlida formació tant a nivell de geometria, com de geologia i coneixements tècnics d'arquitectura.
- El fet que la comunitat, o qui exercia la màxima influència dins la comunitat de predicadors barcelonins, tenia de bon principi una idea clara del convent que s'havia d'edificar, i sabia que el projecte es podia assumir des d'un punt de vista financer.
- I en relació al darrer punt, cal recordar que Ramon de Penyafort, després d'haver exercit de Mestre General de l'Orde de Predicadors (1239-1241), aquest es traslladà a viure al convent de Santa Caterina fins a la seva mort (1275). La coincidència de dates, per tant, entre la construcció del convent i la presència a Santa Caterina d'un personatge de la talla de Ramon de Penyafort, no deixa de ser si més no suggeridor, pel que fa a les possibilitats d'haver influït aquest en la planificació i desenvolupament del programa constructiu documentat. Ramon de Penyafort és un personatge cabdal per la història del convent de Santa Caterina i molt important per la ciutat de Barcelona. Va ingressar a l'orde quan ja era un personatge de pes dins del món eclesiàstic. Entre els molt càrrecs que va acumular volem remarcar el de confessor de Jaume I, Penitencier del Papa Gregori VIII, així com Tercer General de l'Orde de Predicadors. La seva rellevància política i social va promoure que el convent de Santa Caterina es desenvolupés ràpidament i assolís una importància que ara comencen a entreveure.

D'altra banda, el favor de Jaume I i la implicació de les classes més benestants de la ciutat (no podem oblidar, per exemple, les diferents deixes testamentàries de la família dels Montcada) afavoririen la creació i futura expansió del convent. Com a dada significativa apuntem una informació extreta del llibre de C. Batlle (1980), on l'estudi dels testaments ens permet veure com al llarg del

segle XIII, es van donar al convent un total de 10.958 sous, una xifra molt important si ho comparem amb els 1366 sous aportats a la Seu de la ciutat durant en mateix període.

Tot aquest conjunt es troba relacionat amb una església de nova creació, la qual és de nau única amb capçalera triabsidal, amb un absis central més gran que els dos laterals, i contraforts exteriors. La documentació d'aquesta església, és d'un gran interès per bàsicament, perquè posa de manifest l'existència d'una església de Santa Caterina diferent a la fins ara coneguda, en relació al segle XIII.

Cal assenyalar també, que alguns autors ja havien indicat la manca d'unitat en la construcció del temple, i com es constataven clares diferències a l'hora de realitzar la construcció del mateix, les quals relacionaven amb diferents moments constructius d'aquesta església, tot i que sense arribar a contradir el model defensat per la historiografia de l'art.

No hem d'oblidar que la redacció d'aquesta memòria no podrà per si mateixa resoldrà la problemàtica que tot just presentem i només volíem endegar diverses línies d'actuació, apuntar algunes idees que pensem que seria interessant desenvolupar i prendre en consideració per futurs treballs de documentació o de síntesi.

Finalment, volem vindicar la importància de les dades arqueològiques i la seva confrontació amb les dades documentals per tal de poder aconseguir el millor coneixement de la nostra història, així com la necessitat d'una relectura de l'evolució de la introducció de l'arquitectura gòtica a Barcelona i a Catalunya.

6.7. Fase VII

EL MERCAT DE ISABEL II O DE SANTA CATERINA

(segles XIX-XX).

*“¿On és el campanar de Santa Caterina
que com el dit d’un àngel t’assenyalava el cel?
¿Què has fet d’aquells retaules i volta gegantina?
N’has fet un born per vendre, i has fet una sentina
del místic Sant Miquel.”*

VERDAGUER, Jacint. *La palmera de Junqueres (Pàtria)*

Fase VII. EL MERCAT DE ISABEL II O DE SANTA CATERINA (segles XIX-XX).

Introducció

En 1844, la reina Isabel II, concedí el terreny necessari per a la construcció de la plaça amb soportals que tenia projectada l'Ajuntament de Barcelona, a l'indret on anteriorment hi havia hagut el convent de l'Orde de Predicadors d'aquesta ciutat. Aquesta plaça s'hauria de realitzar segons el plànol aixecat el 22 de gener de 1837 pels arquitectes de l'Hisenda pública i de la Municipalitat Francisco Vallès i Jose Mas i Vila, sense perjudici de les rectificacions que fossin necessàries per a major ornament, i capacitat. El termini que s'establí per a l'execució de l'obra fou de dos anys a partir del moment de la concessió, i el 8 d'octubre de 1844 es publicà l'anunci per part de l'Ajuntament de Barcelona de que el dia de la majoria d'edat d'Isabel II, és a dir, el 10 d'octubre, es col·locaria la primera pedra per a la formació de la gran plaça en el local anomenat de Santa Catalina, que portarà el nom d'ISABEL II.

El 12 de gener de 1847 es demanà que es limités la construcció de la plaça a només tres fronts, i poc temps després es subhastaren les obres a favor de l'empresari Triviño per a la construcció de tres quartes parts de la plaça, el qual adquiria el compromís d'acabar les obres el 23 de juny de 1848, les quals de fet foren finalitzades el 13 d'agost. Pocs anys després s'expropià i enderrocà la casa de Mariano Borrell i Miralpeix, l'antiga casa del convent.

Les intervencions arqueològiques realitzades al solar del mercat de Santa Caterina de Barcelona entre el 1999 i el 2001 han permès identificar diferents estructures pertanyents al mercat. De la relació establerta entre aquestes es desprenen diferents fases constructives que tot seguit explicarem. Bàsicament s'han establert dues subfases:

-Fase VII,A. Mercat del segle XIX, on es situa l'obra original i les primeres reformes.

-Fase VII,B. Reformes del mercat al segle XX, fins al moment de la seva remodelació, encara en curs.

Per complementar aquestes dades també es pot consultar l'estudi documental i la seva anàlisi constructiva realitzat per Francesc Caballé i Reinald González, concretament el treball titulat "El mercat i antic convent de Santa Caterina de Barcelona. Volum I, El mercat" redactat al 1998, així com, l'aixecament fotogramètric realitzat per l'empresa CADquatre, ambdós encarregats pel Servei d'arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona dins del projecte de documentació de l'edifici.

Fase VII,A. El mercat al segle XIX

Descripció de les restes.

Del moment inicial del mercat hem recuperat tota la traça de la primera construcció que es situava a la zona afectada. S'han identificat les fonamentacions que definien la plaça i els diferents cossos del mercat. Totes elles estaven construïdes amb la tècnica de l'encofrat perdut, amb maçoneria i lligades amb morter de color blanc poc consistent. Com a fet significatiu dins d'aquestes fonamentacions s'ha d'indicar que s'han recuperat diversos elements arquitectònics de l'edifici del convent. A nivell tecnològic, les fonamentacions de caire estructural són molt similars a les fonamentacions dels darrers moments del convent de predicadors, tot i que, la majoria no són fonamentacions potents, a excepció de les corresponents a la línia de façana.

- La primera pedra del mercat.

Com a fet a destacar, cal dir que s'ha recuperat l'estructura identificada amb la primera pedra del mercat, localitzada a l'angle que formen els fonaments ue 6079 i 6091, ambdós pertanyents a l'enderrocat claustre gòtic que arribà fins al darrer moment del convent de Santa Caterina. L'estructura on es localitzà la primera pedra (ue 6258), en un primer moment feia pensar que es tractava d'una base de fonament, malgrat que no es corresponia amb la mateixa lògica de distribució espacial de la resta de bases de fonaments del mercat. En el procés de desmuntatge d'aquesta estructura, es pogué constatar que en realitat l'ue 6258, corresponia a una estructura de maçoneria de pedra sense treballar i morter, realitzada amb la finalitat d'ubicar-hi la primera pedra del mercat, la qual, com hem dit a la introducció d'aquesta fase, es col·locà el 10 d'octubre de 1844, coincidint amb la majoria d'edat de la reina Isabel II.

Dins aquesta estructura es localitzà una capsa de pedra (ue 6897, fotografies núm. 4489, 4490, 4491, 4492, 4493, 4494, 4495, 4496, 4497 i 4498) de forma rectangular, amb l'espai necessari per situar un tub de plom (ue 6898,

fotografies núm. 4496, 4497 i 4498). La tapadora també era en pedra i encaixava formant una superfície llisa. A l'exterior, als costats més curts presentava uns encaixos per facilitar el transport de la peça.

El tub de plom recuperat és de 35 cm de llargada i 11 de diàmetre extern amb tapadora del mateix metall soldada. En el seu interior es localitzaren diverses monedes i restes d'alguna peça de matèria orgànica molt deteriorada, que podria identificar-se amb una bossa petita per dipositar les monedes esmentades.

Fotografia 4491. Primera pedra del mercat

Les monedes recuperades són d'or, plata i bronze, també s'ha recuperat una medalla commemorativa de plata. Estan identificades, a banda de la campanya, l'ue i el diferencial amb el número de referència de restauració. Entre les quinze monedes recuperades destaquem les següents:

- 1-01-6898-R-4064.** Moneda d'or de Carles III, any 1780
- 1-01-6898-R-4065.** Moneda d'or de Carles III, any 1786
- 1-01-6898-R-4061.** Moneda d'or de Carles III, any 1788
- 1-01-6898-R-4063.** Moneda d'or de Carles III, 1788
- 1-01-6898-R-4062.** Moneda d'or de la reina Isabel II, any 1840
- 1-01-6898-R-4066.** Moneda de plata de Ferran VII, any 1813
- 1-01-6898-R-4052.** Moneda de plata de Ferran VII, any 1818

1-01-6898-R-4060. Moneda de plata de Isabel II, any 1844

1-01-6898-R-4058. Moneda de plata de Carles III., any 1773

1-01-6898-R-4057. Medalla commemorativa de plata de Maria Cristina de Borbon.1844. Revers- "Abundantia" en quadriga.

Llegenda- AL REGRESO DE CRISTINA A ESPAÑA. LA DIPUTACIÓN PROVINCIAL. BARCELONA. M.DCCCXXXVIII.

Signatura de- JUBANY F¹²².

Com es pot veure aquest conjunt de monedes, i la medalla commemorativa, corresponen a diferents sobirans de la casa dels Borbons, presentant emissions monetàries realitzades entre el 1773 i el 1844. Aquest darrer any coincideix amb l'any de col·locació de la primera pedra, tal i com hem dit, i així consta segons les informacions publicades al *Diari de Barcelona* de l'època, on es donava aquesta notícia. En aquests moments la reina Isabel II arribava a la seva majoria d'edat, i la referència a la medalla de Maria Cristina, respon al fet que aquesta va ser la regent durant la minoria d'edat de la seva filla la reina Isabel II.

- La plaça.

A grans trets, les fonamentacions relacionades amb aquest moment, són construïdes, tal i com hem dit anteriorment, amb la tècnica de l'encofrat perdut, amb maçoneria, i lligades amb morter de color blanc i poc consistent.

¹²² BARRAL 1997:292. "Medalla de la visita de la reina Maria Cristina a Barcelona. Encarregada per la Diputació i realitzada per Jubany a la casa de la moneda, adopta la claredat i la sensibilitat del neoclassicisme postnapoleonic i torna al retrat idealitzat i de línies precises i als motius romàntics". Paral·lel- MNAC.

Ara bé, en el cas de les fonamentacions de les façanes que delimiten la plaça, aquestes tenen algunes característiques diferents. Tot i que les façanes de llevant i ponent, així com la septentrional, en funció de la seva conservació no s'han pogut documentar, ja que la construcció de les pantalles per a retenir les terres que suportaven aquestes façanes, ho ha impedit, cal dir que en el cas de la façana meridional (ue 3251 i 3254), sí s'ha pogut documentar el sistema de fonamentació d'aquesta. Així, s'ha pogut constatar com a sota de cada pilar hi havia una estructura de formigó d'una gran duresa i que arran d'aquests i tancant les obertures de les arcades existia un muret que unia els diferents pilars, el qual era fet amb la tècnica de l'encofrat perdut, amb maçoneria, i lligades amb morter de color blanc i poc consistent, muret que tancava els espais existents entre pilars, però que no creiem que tingués cap funció estructural ja que les bases de formigó són més que suficients per tal de suportar la força exercida pels pilars, i les arcades suportades per aquests. Així, aquests murets no devien tenir altra funció que tapiar parcialment o totalment les obertures constructives de les arcades delimitades pels pilars esmentats.

Les fonamentacions que delimiten els cossos oriental i occidental (UE 7076 i 5007) es situen paral·leles a les façanes dels carrers Giralt El Pellisser i Freixures respectivament, a 11,50 metres de la façana.

La UE 5007 es situa a la zona propera al carrer Freixures, amb una llargada d'uns 55 metres i 1 metre d'amplada. La seva potència depèn dels trams i condicionat a la presència o no d'estructures al subsòl.

La UE 7076 es situa paral·lela al carrer Giralt El Pellisser i presenta unes dimensions similars, amb una potència al voltant del metre vint de fondària. És un mur, que com l'anterior només ocupa la part central del solar i acaben a uns tretze metres dels límits septentrional i meridional.

Aquestes fonamentacions delimiten els cossos oriental i occidental del mercat.

Relacionat amb aquestes fonamentacions, s'han documentat tota una sèrie d'alineacions de murs d'amplada més petita, al voltant d'uns 40-50 cm i de potència variable, ja que s'adapten a les estructures anteriors, però que oscil·len entre el metre i el metre i mig.

Aquestes fonamentacions es distribueixen formant una graella, com es pot veure a la planta de fase annexa. A la zona més propera al carrer Colomines, dues fonamentacions paral·leles (ue 3266 i 3263) a les grans fonamentacions abans esmentades (5007 i 7076) delimiten un passadís a la zona central d'uns cinc metres d'amplada. Transversalment, a banda i banda es situen cinc fonamentacions. Les tres més properes al carrer Colomines s'adossen al passadís i a la façana corresponent, en paral·lel a la façana meridional, aquestes corresponen a les ue 3247, 3257, 3260 i 3275, a més dels murets que uneixen els pilars de la façana esmentada. Aquestes fonamentacions corresponen a les línies que defineixen l'organització de les parades del mercat, arran de façana i a l'interior de la plaça. Les altres dues, localitzades anant cap a l'interior de la plaça, només es situen entre el passadís i les fonamentacions que delimiten els cossos del mercat. Aquestes tenen les mateixes característiques, i també responen a la delimitació d'espais per a parades del mercat. És el cas de les ue 6288 i 6275.

Finalment, s'han trobat restes d'una tercera fonamentació paral·lela a aquestes darreres però d'una mínima potència ja que aprofita les restes dels murs de la galeria del claustre i del límit meridional del dormitori per recolzar-se.

A la zona més propera a l'Avinguda de Francesc Cambó, les estructures presentaven característiques similars, però les fonamentacions que no arribaven a la façana eren tres (UE 7271, 7281 i 7283).

També d'aquest moment es poden situar dues estructures de forma rectangular que es localitzen a ambdós costats de la porta d'accés al mercat del carrer Giralt El Pellisser (7669 i 7704).

Tota aquesta distribució es troba reflectida a la planta del mercat d'Isabel II, posteriorment de Santa Caterina, datada del 1861, i conservada a l'Arxiu Administratiu de Barcelona, identificada amb el núm. 769.

El sistema de canalitzacions d'aquest primer moment està format bàsicament per dues clavegueres que s'uneixen al centre de l'espai ocupat. Podem veure una claveguera (7140) en direcció nord-sud que recull les aigües i una altra (8106) en direcció est-oest, que funciona com a la claveguera central i desguasa al col·lector situat al carrer. S'han localitzat diverses canalitzacions més petites que desguasaven a les centrals, com exemple citarem la 8103, 7136, 7138 o la 7064. Aquestes canalitzacions més petites van desguassar al col·lector central cada sis metres.

- Els edificis meridionals

Un cop ja s'havia edificat la plaça, es procedí a la construcció de diferents edificis que es trobaven associats al funcionament del mercat. Així, al migdia de la plaça, tenim dues edificacions que en 1861, segons la planta esmentada sembla projectada la seva edificació tot i que sembla ser que en aquest any encara no s'havien construït. Les fonamentacions que delimiten aquests dos cossos edilicis, d'iguals característiques i construïts en relació a plaça, l'un ubicat a la meitat oriental, i l'altre a la meitat occidental del jaciment. Aquestes fonamentacions (UE 3248 i 3278 pel de la meitat de llevant, i 3246 i 3244 per l'edifici de la meitat de ponent) tenen 1 metre d'amplada, estant fetes seguint la tècnica de l'encofrat perdut i la seva fondària es troba condicionada a les estructures existents als subsòl. Aquestes defineixen dues edificacions de planta rectangular que guarden la geometria definida per les línies de la plaça i es situen paral·leles a la façana de la plaça del mercat i al carrer Colomines pels seus costats més llargs, i a les façanes dels carrers Giralt El Pellisser i plaça de Santa Caterina pels seus costats més curts. Cal indicar que al costat septentrional de la plaça del mercat, a l'actual avinguda de Francesc Cambó, i

edificats abans de 1861, hi degueren existir dos edificis d'iguals característiques als del costat meridional amb la voluntat de mantenir l'harmonia entre les diferents construccions.

- Reformes

Posteriorment a l'obra original del mercat, la qual acabem de descriure, observem la construcció d'uns fonaments de planta rectangular de pedra i rajol, lligats amb morter de calç de color blanc. Aquests es localitzen en el passadís que formaven els cossos meridionals, en el angle exterior de cada un d'ells, allargant així el mur meridional d'aquests, i reduint d'aquesta manera l'amplada del passadís existent, i més quan d'aquests fonaments s'originaran uns murs de fonamentació (UE 3272 i 3269) que aniran a trobar la línia sud dels edificis meridionals. Aquests murs, conservats només a nivell de fonaments, són estrets i no baixen a una gran fondària, tot i que quan coincideixen amb l'amortització d'un antic vas sepulcral del convent, aquests van a cercar el paviment del vas. La funcionalitat d'aquests fonaments és establir un nou passadís d'entrada, que s'adapti a les línies establertes per l'obra original del cos central del mercat, i això comporta fer un passadís més estret a l'extrem del qual hi té que haver una porta que doni directament al carrer Colomines, porta que quedarà perfectament alineada amb les existents de l'obra original del cos central, tal i com fou fins al 1998. A nivell de façanes, el cos central del mercat també serà unit als dos cossos meridionals, formant així les diferents dependències del mercat un sòl edifici.

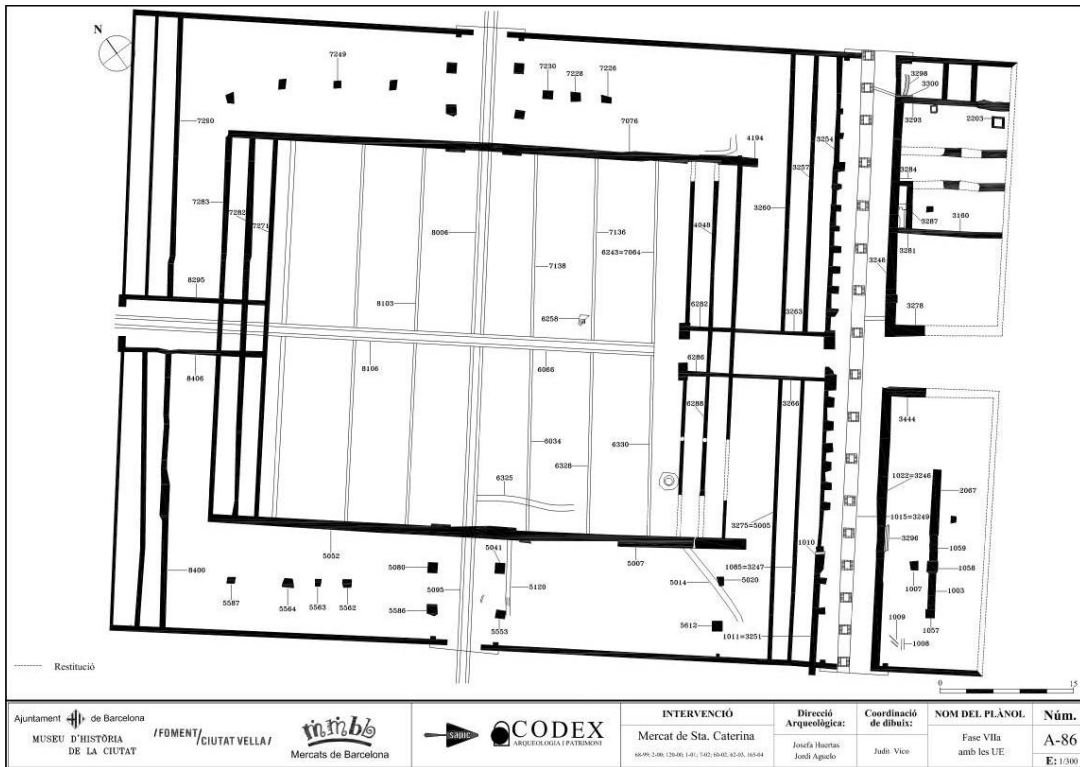
També posteriors a l'obra original del mercat semblen ser un seguit d'estructures de planta quadrangular, on damunt una base de morter de calç de color blanc hi trobem tot un nivell de maó massís, i damunt d'aquest tot un seguit de blocs de pedra tallada. Aquestes estructures es troben totes elles alineades entre sí i localitzades a la part central del mercat. Aquest és el cas de la línia que conformen UE 6201 (adossat al mur meridional del mur del mercat), UE 6208, 6210, 6338. No obstant, cal assenyalar que comptant des del cantó meridional i comptabilitzant com a primera línia la que és adossada al mur, la

línia número 4 (UE 6336, 6338 i 6349) té unes característiques diferents, consistint en un abocament de pedra sense treballar d'uns 10 cm de llargada aproximadament cada una, llençades i lligades amb morter, conformant una base de fonament que malgrat tenir una composició diferent, la relació d'aquestes bases amb les anteriorment descrites, per la seva distribució, és evident. De les alineacions esmentades n'hem pogut identificar tres que van de la part septentrional a la meridional i sis que van en perpendicular a aquestes, això sense comptabilitzar les línies de bases adossades als murs que estableixen els límits del pati central del mercat. Aquestes bases de fonament semblen correspondre per les seves característiques a bases de fonament per a pilars de sustentació d'un sostre.

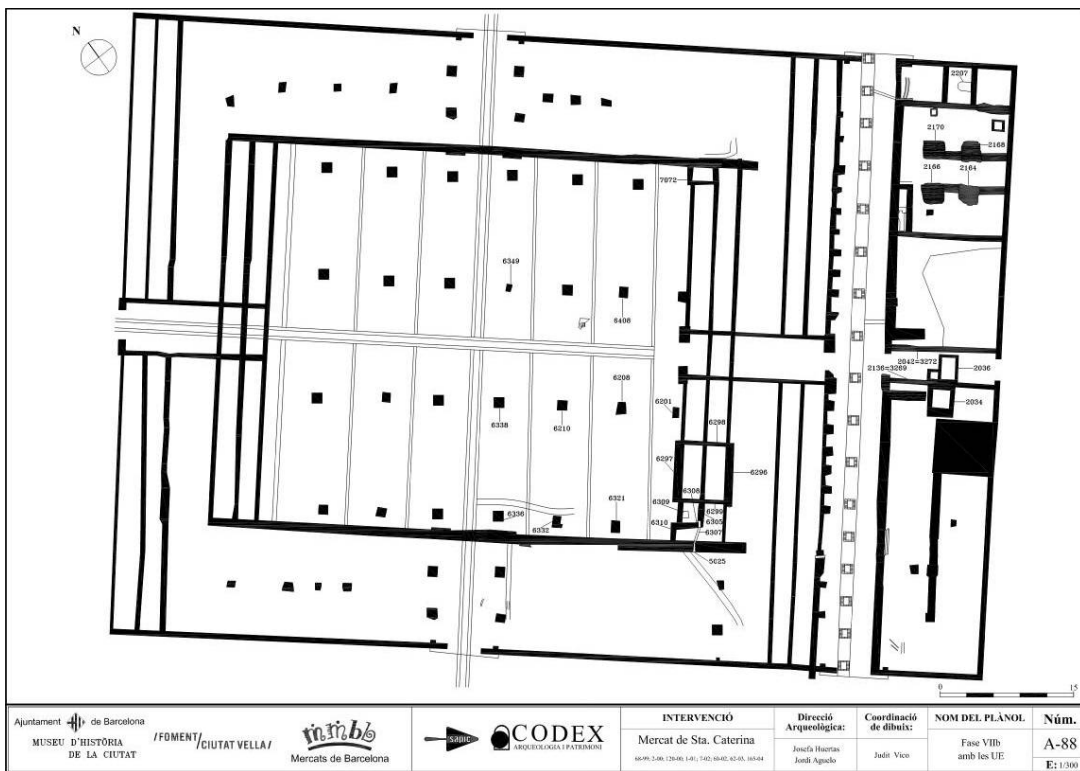
Aquestes reformes es poden relacionar amb la construcció del cos més meridional del mercat (carrer Colomines). Aquesta ampliació presenta unes característiques similars a les dels moments anteriors però una major potència i un canvi de pensament. L'edifici, fins ara, d'estructura lleugera esdevé més sòlid. D'altra banda, les estructures no són tan simètriques com les anteriors.

S'allarga la façana el tram final dels carrers Giralt El Pellisser i Freixures, així com la façana del carrer Colomines. Una gran fonamentació, paral·lela a Colomines, situada a uns 11 metres d'aquesta delimita el passadís final del mercat. A la zona central dues fonamentacions, transversals a aquesta marquen la zona on es situa la porta d'aquest carrer. Altres fonamentacions de menys potència delimiten diferents àmbits.

Al passadís, que limita l'obra antiga de la nova es situa un nou col·lector (UE 3249) que desguassava al carrer i que recollia les aigües pluvials del sostre, mitjançant desguassos distribuïts de forma seqüencial al llarg del passadís.

C-86. Fase VII a.

C-88. Fase VII b.

Fase VII B. El mercat al segle XX

Descripció de les restes.

Al llarg del segle XX s'han de situar tota una sèrie de reformes menors centrades en diferents dipòsits i edificacions de serveis, així com canvis als desguassos.

Una altra modificació patida pel mercat, és l'edificació d'un espai rectangular (5,50 x 7 metres), fet de maó massís lligat amb ciment (UE 6296, 6297, 6298 i 6299) que s'ha identificat amb l'edifici on es localitzava les oficines de direcció del mercat fins al darrer moment abans de l'enderroc de 1999.

Aquesta construcció comportarà la destrucció d'algunes de les construccions originals del Mercat, contràriament al que havia succeït amb les dues modificacions anteriors esmentades que es limitaren a unificar edificis, tot procurant mantenir l'harmonia i simetria de les construccions, o bé a cobrir un espai que originalment havia estat descobert, però sense destruir en cap dels dos casos part de l'obra original. Ara, amb la construcció d'aquest edifici quadrangular, els murs septentrional i meridional, s'edificaran damunt els murs de la galeria meridional del claustre gòtic enderrocat en 1837, i els murs occidental (UE 6299) i oriental (UE 6298) en realitat correspondran a uns arcs de descàrrega, fets de maó massís i lligats amb ciment, que travessaran l'esmentada antiga galeria. Considerant que part de l'obra original del mercat es fonamenta damunt les restes d'aquests dos murs que delimitaven aquesta galeria, a més d'existir un tercer mur (UE 6288) que seguint la mateixa orientació que la galeria dividia aquesta en dues parts iguals, és fàcil de constatar que la direcció del Mercat, amb la seva construcció comportà la destrucció de part de l'obra original del Mercat vuitcentista.

Una altra mutilació de l'obra original del Mercat fou produïda arran de la construcció d'un seguit de dipòsits, com ara el que es construí per a líquids al cantó occidental de la direcció del Mercat (UE 6305), o aquells construïts ben

encaixats en el passadís que porta a la porta del carrer Colomines (UE 2034, 2036 i 2038), o el 7072 al final de 7076 (límit del cos oriental del mercat).

Altres obres que es poden assenyalar són la construcció d'un àmbit per situar una estació transformadora de FECSA i la zona dels serveis higiènics, ubicats a tocar de la porta del carrer Colomines.

I finalment cal indicar l'existència de quatre bases (ue 2164, 2166, 2168 i 2170) de fonament de formigó armat que correspongueren a la fonamentació d'un edifici que fins a l'enderroc del mercat complí la funció de secretaria i oficines del Mercat. Aquestes bases de formigó, localitzades a la zona 2 de l'excavació, es situaven a tocar de la cantonada existent entre el carrer Colomines i el carrer Sant Jacint.

Interpretació

L'excavació arqueològica i les dades documentals ens permeten apuntar la següent evolució constructiva de l'edifici del mercat.

Sabem per la documentació que les restes més antigues del mercat, encara que només a nivell simbòlic, es podrien situar, concretament el 10 d'octubre de 1844 quan dins dels actes que commemoraven la majoria d'edat de la Reina Isabel II es va col·locar la primera pedra. Com ja hem apuntat a la descripció anterior els treballs arqueològics han permès recuperar aquesta peça i comprovar que la descripció feta als diaris de l'època era correcta.

Les estructures associades amb aquest primer moment es dibuixen una edificació quadrangular i de poca entitat constructiva, articulada al voltant d'un espai central de grans dimensions.

Com es pot veure a la planta de fase aquesta articulació descriu quatre cossos al voltant d'aquest pati. Els cossos oriental i occidental estan formades per les fonamentacions de les façanes i els límits interiors, amb estructures de reforç a les zones de les portes.

Els cossos septentrional i meridional estan compartimentats per tota una sèrie de murs paral·lels que conformarien les diferents parades del mercat, així com les delimitacions dels accessos.

Revisant la documentació, aquest esquema és el representat al plànol de la planta general del mercat de Miquel Garriga i Roca de l'any 1861.

Posteriorment es realitzen reformes menors, centrades en el reforç de les estructures de l'encavallades i les portes.

Més tard, encara dins del segle XIX (però segons la documentació en una moment posterior al 1875), per tècnica constructiva, s'afegeix tota la zona meridional i probablement es cobreix l'espai central.

Ja al segle XX s'han de situar les reformes efectuades a l'edifici de direcció, a l'edifici d'oficines, així com la construcció de l'estació transformadora elèctrica.

Finalment, a inicis de l'any 1999 s'enderrocà el mercat, a excepció feta de les tres façanes originals i es comença la reforma actual, on es preveu un mercat de dimensions més reduïdes i la construcció d'un edifici de pisos assistits per gent gran i una zona de reserva arqueològica on es podran visitar part de les restes de l'antic convent de Santa Caterina.

7. Interpretació general consideracions finals

7. Interpretació i consideracions finals

Interpretació general

En la present memòria s'han presentat els resultats de la intervenció arqueològica desenvolupada en diferents fases des de 1999 en el solar que ocupava l'antic Mercat de Santa Caterina. Per arribar a les conclusions que a continuació sintetitzarem i que s'han treballat al llarg del text anterior, s'han utilitzat un seguit de dades sorgides directament dels processos d'excavació arqueològica i el seu estudi, com d'altres extrems de la documentació existent.

No hem d'oblidar que el jaciment que ens ocupa, del qual s'ha excavat la part més significativa, com a mínim pel seu caràcter monumental, en el decurs dels segles ha generat força bibliografia que en el treballs d'excavació s'ha pogut contrastar amb les restes materials.

Som conscients que encara resta molta feina per fer i només la continuació dels diferents estudis posats en marxa ens donaran una idea més aproximada de la veritable importància i transcendència de la intervenció.

A continuació apuntem tot un seguit de conclusions i hipòtesis que potser poden titllar-se d'agosarats però que són fruit de l'estudi de les restes mobles, immobles i dades documentals localitzades.

Com ja hem esmentat la zona objecte d'estudi correspon a un sector de gran interès històric que es troba al nord del nucli generatiu de la ciutat, fora del recinte defensiu romà, però alhora molt proper, ja que s'hi situa a poc més de 150 m. Aquest sector urbà, el que podríem anomenar barri de Santa Caterina,

La primera acció antròpica que hi documentem la podem situar dins d'un context de la fase del Bronze Inicial, en un moment epicampaniforme, que podem datar entre el 1800 i el 1500 aC. Correspon a una ocupació a l'aire lliure

de difícil contextualització i definició per les característiques de la troballa de caràcter dispers i puntual.

Les restes es van recuperar a una cota de profunditat situada al voltant dels 3 metres sobre el nivell del mar, cosa que ens ha permès reflexionar sobre el canvi de l'orografia actual respecte al del moment prehistòric.

Després de segles d'abandó, on no es tenen cap mena de restes que indiquin un aprofitament de l'espai que ens ocupa, es documenta un nou model d'establiment humà que es pot situar ja en un context romà. Les restes localitzades corresponen a les estructures d'un centre productor de ceràmica, que ja va ser intuït a les excavacions dutes a terme a l'Avinguda Cambó entre els anys 1984 i 1986.

Les vies de distribució eren ben fàcils en el nostre cas, tant a nivell terrestre com marítim. L'immediat ramal barceloní de la Via Augusta proporcionava una "sortida" dels productes per terra. La proximitat a l'activitat portuària directa al litoral de la colònia romana, així com la facilitat d'accessos al delta del Llobregat, on es trobaria tant el port de Montjuïc com la zona d'ancoratges del litoral de Les Sorres¹²³, serien arguments força interessants per a qui dedicava la majoria de la seva producció a l'exportació. Els productes ceràmics que es troben al jaciment són de caràcter constructiu (*tegulae*, bàsicament), contenidors ceràmics (àmfora i ceràmica comuna), així com elements de caire productiu (*pondus*). De forma molt residual i testimonial, entre les abocaments, s'han recuperat fragments de peces de *terra sigil·lada* itàlica i algun fragment de ceràmica de tradició ibèrica. Entre aquests elements les àmfores són majoritàries i aporten una major informació. Els tipus que hi són representats són les àmfores Pascual 1 i Dressel 2-4, fabricats amb les pastes típiques de la zona (Berni i Carreras, 2001, 105). Un tret significatiu del jaciment és la gran aportació de marques documentades, un total d'uns 60 exemples amb 15 noms diferents, essent els més representats els epígrafs LESB (21 exemplars), LAETI (14 exemplars) i EPAPR (9 exemplars). La cronologia d'aquestes

¹²³ Sobre el port de Montjuïc i la zona ancoratge de Les Sorres remetem a la lectura dels estudis realitzats per Pere Izquierdo (1997).

restes permeten situar la producció i vida de l'assentament en estreta relació amb l'inici de la vida de la colònia, al voltant del canvi d'era i el seu moment final, com a molt tard, a les darreries del segle I dC. Aquest ventall cronològic està força documentat en jaciments de característiques similars situats al llarg de tota la costa de la Laietania i s'ha de relacionar amb els canvis en la producció i comercialització del vi de la zona.

Les característiques físiques de la zona semblen no haver canviat gaire respecte a la fase anterior. En aquest moment primerenc, les cotes de circulació són similars a les del moment prehistòric, al voltant dels tres metres sobre el nivell del mar. Tanmateix, els treballs de construcció de la colònia romana, de la seva muralla, i dels diversos serveis (vies, aqüeductes, etc.) comencen a transformar l'entorn. La zona suburbial combinava les necessitats de manufactures per a la nova població amb el cultiu dels camps que s'havien reparcel·lat en el procés de centuriació del Pla barceloní, de la qual es podria situar una possible a solar, fet del que parlarem més endavant .

A partir del moment d'abandonament d'aquest centre productor la zona resta desocupada a nivell estructural i es produeixen grans aportacions de sediments que aproximen el nivell de circulació antic a l'actual, situant-se entre els 4,50 i els 5 metres sobre el nivell del mar. En el present moment de la investigació no poden precisar el motiu d'aquest canvi de relleu que, pel que es desprèn de la ceràmica que conté, semblaria de caire antròpic. Aquest procés sembla tenir la intenció de procurar una orografia més plana a aquella zona abans solcada per torrents, potser per millorar-ne les condicions d'aprofitament agrícola. Aquest fet no és exclusiu del solar que ens ocupa ja que s'ha documentat a diferents punts de les zones adjacents¹²⁴.

Tanmateix, cal assenyalar que malgrat aquest canvi de cota, tal i com veurem més endavant, no sembla produir alteracions en la parcel·lació de la propietat, al menys en allò que afecta el solar de l'actual mercat de Santa Caterina.

¹²⁴ Com podria ser la zona final de l'avinguda de Francesc Cambó i el carrer Argenteria

Durant pràcticament tres segles el solar resta desocupat i possiblement dedicat al conreu, però a inicis del segle IV dC, la zona torna a ser ocupada, aquest cop per una àrea de necròpolis que perdurarà fins al segle VIè.

La gran extensió del solar ha permès documentar algunes característiques força interessants respecte a aquesta necròpolis. D'una banda, ens trobem davant d'un conjunt molt definit, amb límits físics clars d'ocupació de l'espai. D'altra banda, els tipus d'enterraments representats ens dibuixen un panorama molt ric en relació al món funerari de la ciutat de Barcino en aquest moment. Possiblement la resta del solar, com ja passava a la fase anterior, continuaria ocupada per zones de cultiu, ja que no es documenten altres estructures d'aquest mateix moment. La necròpolis, amb una extensió de 1.350 metres quadrats, aproximadament, està formada per diversos tipus d'enterraments d'inhumació.

Però el fet més significatiu és la utilització de murs que delimiten l'espai i divideixen la zona en dues zones ben diferenciades tan per situació com per tipologia dels enterraments. Com es pot apreciar clarament a la planta de fase, la necròpolis presenta dues zones molt clares. La meitat meridional està delimitada per dos murs (límits septentrional i occidental), i és ocupada, bàsicament, per les construccions funeràries més complexes. Contràriament, la meitat septentrional, només presenta enterraments simples. De totes maneres, aquesta darrera zona, malgrat no tenir uns murs que fixin el seu perímetre, presenta uns límits clars ja que els enterraments no passen d'una línia ben marcada. També es conserva part d'un mur que s'adossa al del tancament de necròpolis i, que potser, limita parcialment la zona exterior. Així doncs, aquest límit ben podria correspondre a una propietat o parcel·lació ben definida.

Entre les construccions funeràries documentades hauríem de destacar la presència d'un possible gran edifici de caràcter cultural.

A nivell social podem veure una clara diferenciació marcada pels diferents tipus de tombes localitzades i la delimitació d'unes zones molt marcades. Els diferents tipus d'enterrament, des del més senzill a l'edifici funerari, ens parlen de possibles diferències socials o econòmiques, que el cas dels grans edificis funeraris potser haurien de lligar a les elits urbanes. Els enterraments col·lectius podrien correspondre tant a famílies com a col·legis funeraris.

La situació de la zona, amb un marcat caràcter monumental i simbòlic, sembla tenir una relació directa amb la proximitat de la via.

La possibilitat de l'existència de l'aula, la cronologia i l'interès evident per situar-se a una zona concreta, que es podria relacionar amb la tradició de la pràctica de l'enterrament *Ad Sanctos*, ens situaria dins d'un context cristià i permetria relacionar la necròpolis amb la posterior ocupació de l'espai per edificis religiosos, fet àmpliament documentat.

Seria possible que aquesta concepció es pogués resseguir al llarg dels segles?, expressat d'altra forma, va ser la necròpolis la que va comportar l'edificació d'una capella a la zona pràcticament 500 anys més tard? Pensem que és un tema que s'haurà de treballar en el futur, però es molt suggestiu veure que si superposem la planta de la necròpolis i la de la capella e la fase V, l'absis d'aquesta està adossat al mur occidental de la primera. Aquí només apuntem aquest fet, que també podria relacionar-se amb factors de propietat del terreny però que no deixa de ser, com a mínim, curiós.

Un tema que s'ha tractat de passada i que pensem que té interès és el dels possibles límits d'aquesta àrea de necròpolis més enllà del solar del mercat. La seva proximitat i situació al nord del ramal de la Via Augusta, ens permet apuntar aquesta com el seu límit sud. Si aquesta mateixa distància, entre el límit nord conegut de la necròpolis i la via, la traspassem a la zona del límit est, ens permetria parlar de la zona de la plaça de Sant Cugat del Rec com possible límit oriental. L'estudi dels paral·lels d'aquesta necròpolis ens porta a poder comparar-la amb la de Sant Cugat del Vallès. Aquestes evidències i la

proximitat a la zona on es situava l'església de Sant Cugat de Rec (que podria ser un dels seus límits), ens fa plantejar una pregunta, potser arriscada, però que considerem força interessant, encara que en el present moment d'estudi no disposem de prou dades per contrastar-la: Podria ser la necròpolis de Santa Caterina part de la necròpolis que tradicionalment s'associava al lloc de martiri de Sant Cugat i on després es va edificar l'església del mateix nom? Pensem que hi ha prou dades per poder, com a mínim, plantejar-ho, encara que només nous estudis o troballes ens permetran comprovar si aquesta hipòtesis és correcta o no.

I ja per acabar aquesta fase, podem afirmar que la lectura de les dades de la necròpolis de Santa Caterina i altres zones d'enterrament de la mateixa època, en diferents zones properes, ens porta a fer una sèrie de reflexions. D'una banda, pensem que s'ha de deixar de parlar d'una gran àrea de necròpolis en aquesta zona en la zona nord-est de la ciutat, i s'ha de començar a pensar en necròpolis de major o menor entitat, però independents les unes de les altres, que ocupen solars concrets que conviuen amb zones de producció o de conreu. Aquest fet s'evidencia a Santa Caterina, on només s'ocupa una zona concreta i molt delimitada, no documentant-se estructures a la resta del solar. El tema de la possible propietat dels terrenys i la possibilitat de que fossin públics o privats excedeix l'àmbit d'aquesta memòria. D'altra banda, els límits tan marcats, que es mantenen des d'època alt imperial (el límit occidental és el mateix en ambdós casos), i que podrien fins i tot allargar-se fins a la construcció de la primera església medieval, podrien relacionar-se amb divisions del territori que es remuntarien a contextos alt-imperials. Si això fos cert Santa Caterina proporciona noves dades que ajuden a clarificar la xarxa de la *centuriació* a la zona del *suburbia* de la ciutat de *Barcino*.

Tenim poca informació dels moments posteriors, al segle VI i abans del segle XI- XII, on situen la fase V. En aquest moment sembla perdre's la noció sagrada del lloc i les poques dades que tenim d'aquest moment ens situen davant d'un panorama poc explícit. Bàsicament les restes documentades són sitges o fosses de petites dimensions i pous d'extracció d'aigua, que ens parlen

de l'ocupació de la zona relacionada amb el conreu de la terra. Pràcticament, no es documenten restes d'estructures construïdes. Totes aquestes restes s'amortitzen, principalment, entre els segles IX-XI, malauradament l'inici cronològic és força fosc. Malgrat això, la manca de respecte per les restes de la necròpolis anterior, y després de calcular el temps necessari per que aquesta perdés el seu caire de zona d'enterrament o de culte, ens porta a situar el seu inici en un moment no anterior a finals del segle VI o inicis del segle VII dC, encara que ens decanem per una cronologia situada al voltant del segle VIII.

Aquest canvi d'ús del terreny pot relacionar-se a les diverses circumstàncies van canviar el panorama sociopolític respecte a la fase anterior amb la progressiva desintegració del poder romà i el seu sistema de relacions, amb un canvi cap a una societat més localista.

Aquesta ocupació mitjançant sitges i pous del terreny no és exclusiu de la zona que ens ocupa i s'ha documentat a diferents sectors de la ciutat, dins i fora de muralles, com exemple podem citar la intervenció realitzada a l'any 1989, a l'avinguda de la Catedral, on es van recuperar un gran número de sitges i pous amortitzats al mateix moment o en solars dels seus encontorns¹²⁵. Aquest fet s'haurà d'estudiar en futurs treballs, en funció de les noves dades que es documentin i que puguin completar les que disposem fins al moment.

En el procés de recerca arqueològica al subsòl del mercat, i després de la fase IV, apareix un altre moment d'ocupació de l'espai, aquesta vegada de clara identificació. Es tracta de la recuperació de les estructures d'un edifici que es pot datar en el moment que ens ocupa, com veurem, i que correspon, sense cap mena de dubtes a un cenobi aïllat, que ocupa un espai a tocar de la zona on segles abans s'havia desenvolupat la necròpolis tardorromana. Aquesta troballa, evidentment sorprenent, qüestiona el discurs tradicional de la seqüència de l'espai que canvia substancialment després de l'estudi de les dades arqueològiques i obliga a una relectura de les fonts documentals originals del convent sobretot pel que fa al procés de l'arribada dels dominics i

¹²⁵ Intervenció realitzada a Capellans,4 i Sagristans 2-6 per Jordi Nogués l'any 2004.

l'etapa immediatament anterior fet desenvolupat abastament la interpretació de la fase V i sobre el qual no ens estendrem.

Finalment, cal assenyalar que la capella documentada en el marc de la intervenció arqueològica, junt amb el pòrtic, el pati i altres dependències formen un conjunt que sembla adaptar-se a l'antiga parcel·lació romana, no arribant en cap moment a ultrapassar la línia que la separaria de la parcel·la de llevant, on s'ha documentat la necròpolis tardoantiga. Aquest fet ens fa plantejar la possible subsistència, al menys fins al segle XI, de l'antiga divisió romana de la propietat. Aquesta parcel·lació desapareixerà amb l'arribada dels dominics, que també suposarà una reforma d'aquest conjunt, que tindrà una vida limitada a la dècada dels anys 20 i 30, per desaparèixer a partir de la dècada dels anys 40 del segle XIII, per tal de materialitzar el gran projecte conventual del que parlarem a continuació.

Arqueològicament, en aquest primers moments, es constata la construcció d'una església de nau única de capçalera triabsidal, amb la qual es desenvolupa el gran programa constructiu del convent. En el marc d'aquest projecte arquitectònic, volem remarcar la documentació de diferents àmbits no documentats fins al moment de la intervenció, volem com podria ser la Sala Capitular, el primer claustre o el gran dormitori, per citar el més rellevants.

Molt aviat, es procedirà a monumentalitzar l'església conventual, substituint la capçalera triabsidal, per un absis poligonal, afegint capelles laterals a ambdós costats de la nau, i cobrint capelles i nau amb volta de creueria. Aquesta monumentalització motiva la remodelació del claustre i la desaparició o canvi de funció d'alguns àmbits.

A finals del segle XV, inicis del segle XVI es porta a terme la primera gran reforma del convent, amb la construcció d'un nou claustre i d'altres canvis menors.

A finals d'aquest mateix segle i inicis del segle XVII, es construeix una segona línia de capelles a la zona del carrer Colomines, dins d'un programa constructiu que es completa amb una gran capella dedicada al Santíssim Sacrament i una nova sagristia.

A nivell urbanístic, la construcció de les noves capelles i les reformes a la zona del pati, encara que no devien ocupar espai públic, van contribuir a l'estretor i els problemes de llum i ventilació de la zona, al substituir la possible tanca anterior de la zona de necròpolis per unes estructures construïdes més potents. El segle XIX marca la davallada i la desaparició del convent, malgrat que fins a la dècada dels anys 20, el solar del convent es mantenia com als segles anteriors, ocupant una gran porció d'una zona de la ciutat amb grans problemes de concentració urbana¹²⁶, encara que molt aviat les coses van començar a canviar.

Amb el Trienni Lliberal l'antic convent de Santa Caterina de Barcelona perdia els terrenys que quedaven al sud-oest del nou tram del carrer Freixures en favor de l'Ajuntament de Barcelona.

Tanmateix, l'arribada dels reialistes al poder, comportà el retorn d'aquests terrenys a mans de la comunitat religiosa, la qual donà a cens els solars delimitats entre l'esmentada perllongació del carrer Freixures i el carrer del Tragí.

El 25 de juny de 1835 el convent fou assaltat i cremat. El 1837 s'enderrocaren el convent i l'església.

Molt aviat, l'Ajuntament Constitucional de Barcelona expressa la intenció d'edificar una plaça mercat en el solar, que s'inaugurà al 1848.

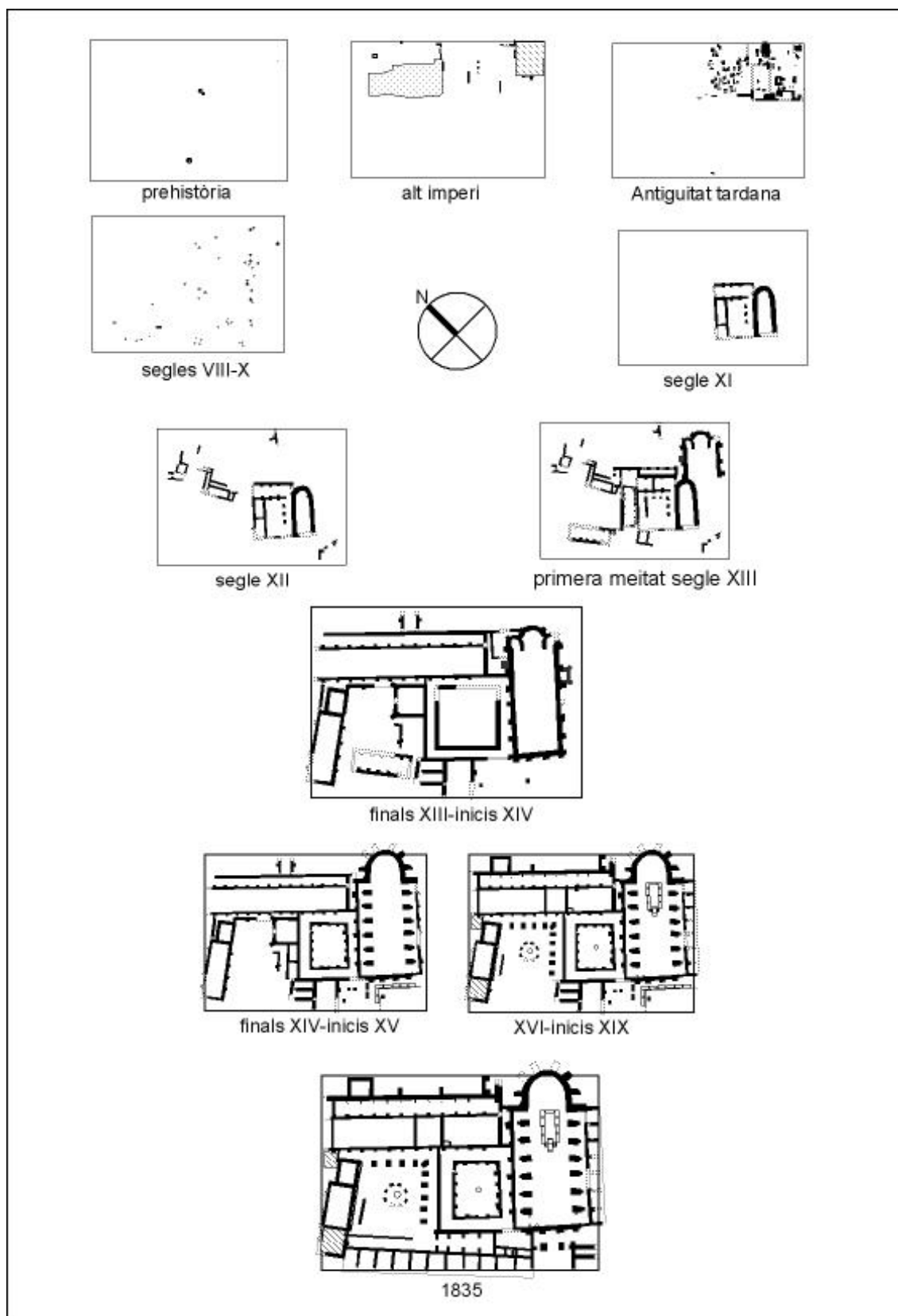
La obertura de la via C del Pla Baixeras (Francesc Cambó) va comportar la pèrdua, als anys 40 del segle XX, dels cossos septentrionals (antiga

¹²⁶ Garcia Espuche,A; Guàrdia i Bassol,M(1986). Figura 72. A finals del segle XVIII es situa una densitat de uns 1000 habitants per hectàrea.

peixateria). Aquesta reforma va propiciar la construcció d'una nova façana, realitzada per l'arquitecte Francesc Florensa, que ens ha arribat fins a l'actualitat i encara es conserva.

La reforma actual preveu un mercat de dimensions més reduïdes que ocuparà pràcticament la plaça del primer projecte del segle XIX, i la resta de l'espai restarà ocupat per una zona de reserva arqueològica i un edifici de pisos assistits per gent gran.

Finalment, quan es finalitzi la reforma del mercat també conclourà la reforma de la construcció de l'avinguda de Francesc Cambó, proporcionant un nou urbanisme a la zona.

Imatge resum de l'evolució del solar

Consideracions finals

Finalment, i ja per concloure aquest assaig sobre l'ocupació i evolució urbana del que hem anomenat barri de Santa Caterina, cal fer un seguit d'observacions.

Primerament, cal observar que les dades exposades a la fase I, contribueixen a enriquir el coneixement de la prehistòria del pla de Barcelona, on en els darrers anys, la visió de l'ocupació prehistòrica al territori ha canviat de forma significativa. Les dades aportades per les darreres recerques permeten dibuixar, tal i com hem exposat, una ocupació més estesa de la plana costanera del que semblava fins fa pocs anys, obrint la possibilitat d'estudiar diferents aspectes de la prehistòria del pla de Barcelona. Les dades aportades per la intervenció realitzada al solar del mercat de Santa Caterina permeten plantejar la possible existència d'algun ritual associat a l'enterrament d'algun ovicàpid durant el bronze inicial. D'altra banda, quan les dades d'aquest jaciment es posen en relació a d'altres ocupacions prehistòriques del pla barceloní, poden plantejar un seguit de reflexions sobre la topografia existent a l'època, la qual com s'ha vist, creiem que estaria formada per petites elevacions i depressions que marcarien un paisatge de suaus pendents en direcció al mar que serien travessats per cursos d'aigua permanents o estacionals que anirien a desguassar al mar.

Seguidament, cal constatar com la parcel·lació originada en el moment de la fundació de la colònia romana, es mantindrà com a mínim fins al segle XI, tot i que entre el segle I i el IV dC hi haurà una important alteració de la cota de circulació amb la voluntat de cercar una major uniformitat del terreny.

Durant la fase II, corresponent amb el moment de la fundació de la colònia romana, hi constatem l'existència d'un centre productor de material ceràmic, del qual només coneixem el seu límit ponentí, estenent-se fora del solar del mercat, molt possiblement, en la resta de costats. De la part documentada amb restes generades per l'activitat humana, a la part meridional s'hi observen

diferents estructures que devien correspondre al lloc de treball, mentre que a la part septentrional hi observem un gran retall fruit dels treballs d'extracció d'argila. Aquesta diferenciació d'espais, molt possiblement correspon a dos parcel·les diferents tot i que és possible que fossin d'un mateix propietari. A ponent, d'aquestes parcel·les, el terreny devia destinar-se al conreu, o bé es tractaria de terrenys erms sense edificar, a tenor de l'absència total de restes d'aquest període.

En el marc de la fase III (s. IV-VI dC), tot i l'alteració de cota observada respecte a la fase II amb la finalitat d'uniformitzar la cota del terreny, les restes de la necròpolis tardoantiga mostren un seguit de diferències de cota, observant-se com la zona on coincideixen els actuals carrers de Colomines i Giralt el Pellicer, es corresponen amb el cim d'un petit turó, cim en el qual es localitzen els diferents edificis sepulcrales. Al costat septentrional d'aquests edificis, entre els quals destaca l'aula assenyalada, hi trobem diferents enterraments estructuralment més senzills. Cal destacar que en cap cas la necròpolis s'extén per damunt del gran retall de la Fase II, tot i que aquest era totalment amortitzat des del segle I dC. Aquesta fet pot ser una clara mostra del respecte envers l'existència d'un límit de propietat, cosa que evidenciarà el manteniment de l'antiga parcel·lació.

Durant la fase IV (s. VIII-XI dC) de Santa Caterina, la funcionalitat de la parcel·la ocupada per la necròpolis tornarà a variar, ja que en aquesta, així com a la que es localitzarà a ponent d'aquesta, s'observa la presència de sitges i pous que semblen vincular-se a l'explotació agrícola del terreny. La realització dels corresponents retalls no respectarà les estructures corresponents a la necròpolis, cosa que palesa el fet que la necròpolis ja havia estat amortitzada.

Cap al segle XI hem de situar l'inici de la fase V amb l'edificació de la capella, l'edificació de la qual sembla respectar encara l'antiga parcel·lació romana. Posteriorment, amb els primers indicis d'urbanització d'aquesta àrea datables de finals del segle XII i inicis del segle XIII, es començarà a alterar l'antiga parcel·lació, fruit possiblement de la reparcel·lació que comportà, d'una banda,

la divisió de l'alou dels Durfort, i d'una altra, l'establiment i sotestabliment de diferents tinents en aquests terrenys, per part dels diferents senyors aloers.

Aquesta darrera parcel·lació, fruit d'aquesta primera urbanització del sector, ràpidament desaparegué amb l'arribada de l'Orde de Predicadors que al cap de pocs anys planificaren i materialitzaren l'edificació d'un gran convent que estroncà aquest primer procés d'urbanització. Les construccions dels dominics es correspon amb la fase VI del jaciment i la seva cronologia arrenca al segle XIII, per desaparèixer a principis del segle XIX.

L'enderroc del convent, en 1823 parcialment, i el 1837 el seu conjunt, donarà lloc a la fase VII del jaciment, caracteritzada per un nou procés d'urbanització del sector, en el marc del qual es construirà el mercat d'Isabel II o de Santa Caterina, així com de diferents edificacions destinades a habitatge, amb la consegüent obertura de diferents carrers.

El cas de Santa Caterina no és únic a una ciutat com Barcelona que en aquells moments encara mantenia les muralles (a excepció de les de les Rambles, enderrocades 50 anys abans) i patia de grans problemes d'espai per edificar i d'ús públic, aguditzat a aquesta zona de la ciutat per la densificació humana provocada per l'enderroc parcial del barri de La Ribera a inicis del segle XVIII. Els terrenys dels diferents convents enderrocats van permetre la construcció d'equipaments per la ciutat, com podria ser el Mercat de La Boqueria (convent de Sant Josep), així com la creació de diverses places públiques de les quals la plaça Reial és la mes coneguda, al solar on s'ubicava l'antic convent de Caputxins. Poc després, l'aterrament de la muralla (a excepció del Portal de Drassanes) va propiciar una imatge més propera a l'actual de la ciutat.

8. Bibliografia específica de la intervenció arqueològica

AGUELO, J.; ARTIGUES, P.LI.; HUERTAS, J., 2000. *Informe de la intervenció arqueològica realitzada al Mercat de Santa Caterina. Barcelona (Barcelonès)*. Inèdit.

AGUELO, J., HUERTAS, J. 2003. Un conjunt de materials del segle XV del jaciment de l'antic mercat de Santa Caterina de Barcelona. *II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya. Sant Cugat del Vallés*, Vol. I, pàg. 290-294 (Sant Cugat del Vallés, 2002).

AGUELO, J.; HUERTAS, J. 2003. Les polseres de vidre del convent de Santa Caterina. *II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya. Sant Cugat del Vallés*, Vol. I, pàg. 869-871 (Sant Cugat del Vallés, 2002).

AGUELO, J.; HUERTAS, J., 2004. *Informe de la intervenció arqueològica realitzada al Mercat de Santa Caterina. Barcelona*. Inèdit.

AGUELO, J.; HUERTAS, J. 2004. Del convent al Mercat de Santa Caterina (Barcelona). 1823-1848. Arqueologia i documentació. *VIII Congrés d'Història de Barcelona* (2003). Barcelona Quaderns d'Història, número 10. pàg.113-120

AGUELO, J.; HUERTAS, J.2004. Les reformes del convent de Santa Caterina de Barcelona als segles XVI-XVIII. Els resultats de la recerca arqueològica. *V congrés d'Història Moderna de Catalunya* (2003). Pedralbes. Revista de Història moderna, 23-II. Pàg.749-762

AGUELO, J.; HUERTAS, J.2004. Les vaixelles d'època moderna del convent de Santa Caterina de Barcelona als segles XVI-XVIII. *V congrés d'Història Moderna de Catalunya* (2003). Pedralbes. Revista de Història moderna, 23-II. Pàg.763-772

AGUELO, J.; HUERTAS, J.2005. El món de la mort entre els segle XIII i XIX al convent de predicadors de Santa Caterina de Barcelona. *Revista d'Arqueologia Medieval*. Barcelona.

AGUELO, J.; HUERTAS, J., en premsa. El solar del Mercat de Santa Caterina de Barcelona al llarg del temps. *II Jornades d'arqueologia a les comarques de Barcelona* (2003).

AGUELO, J.; CARRERAS,C; HUERTAS, J.2006. L'ocupació alt-imperial del mercat de Santa Caterina. Un possible centre productor ceràmic. *Quaderns d'Arqueologia i Història de la Ciutat de Barcelona, Quarhis*. època II, any 2006, número 02. Barcelona. Pàg. 60-74.

AGUELO,J., HUERTAS,J., PUIG,F., 2002. El convent de Santa Caterina de Barcelona. *L'art gòtic a Catalunya*, Vol. I, pàg. 211-218.

AGUELO,J., HUERTAS,J., PUIG,F., 2003: "El convent de Santa Caterina de Barcelona. L'aportació de l'arqueologia". *II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya. Sant Cugat del Vallés*, Vol. I, pàg. 78-86 (Sant Cugat del Vallés, 2002).

AGUELO, J.; HUERTAS, J.; PUIG, F. 2005. El convent de Santa Caterina de Barcelona. *Tribuna d'arqueologia* (2001-2002). Pàg.207-222

AGUELO,J., HUERTAS,J., PUIG,F., 2005. Santa Caterina de Barcelona: Assaig d'ocupació i evolució. *Quaderns d'Arqueologia i Història de la Ciutat de Barcelona, Quarhis*. època II, any 2005, número 01. Barcelona. Pàg. 11-44.

Bibliografia genèrica

AASAB.ALTURO,J: 1985. *L'arxiu antic de Santa Anna de Barcelona del 942 al 1200 (Aproximació històrico-lingüística)*, Barcelona.

AAVV, 1993. "Intervencions a Barcino (1982-1989), Barcelona". *Anuari d'intervencions arqueològiques a Catalunya. Època romana, Antiguitat tardana, campanyes 1982-1989*.

ALZINA,C.; FELIU, G.; MARQUET,LL. 1996.*Diccionari de mesures catalanes*. Curial. Manuals Curial núm. 14.

ANDRES, R.M., 1987: *El convent de Santa Caterina. Segle XIII* (Tesi de llicenciatura inèdita. Universitat de Barcelona). Barcelona.

ARTIGUES,P.LL.; BLASCO,M; RIU-BARRERA,E; SARDA, M.,1997: "Les excavacions arqueològiques al monestir de Sant Cugat del Vallés o d'Octavià (1993-1994).La fortalesa romana, la basílica i la implantació del monestir". *Gausac* núm.10, pàg.15-76.

ARTIS,J. 1965. "El primitivo mercado de Santa Caterina". *Divulgación Histórica de Barcelona*. Tomo XII. pàg. 83-87

ARRANZ,J. 2001.*La menestralia de Barcelona al segle XVIII. Els gremis de la construcció*. Arxiu Històric de la Ciutat-Proa. BCN Biblioteca Històrica núm. 7.

BANKS, Ph. 1992. "L'estructura urbana de Barcelona". *Història de Barcelona*. Volum 2. Pàg. 25-72

BANKS, Ph. 1992. "Canvis urbans a la Barcelona dels anys 1000 al 1100". *Catalunya romànica. El Barcelonès, el Baix Llobregat , el Maresme. Volum XX*. Pàg. 64-70.

BARRAL, X .1973. "Unes pintures murals romanes inèdites i el mosaic amb curses de circ de Barcelona". *Cuadernos de arqueologia e historia de la ciudad de Barcelona*, Núm. XV, pàg.31-68

BARRAL, X. (Dir.) 1997. *Disseny, vestit, moneda i medalles*.

BARRAQUER, C. 1906: *Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX* , Barcelona.

BARRAQUER, C., 1915-1917: *Los religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX*. Barcelona.

BASSEGODA, J., 1972: "El convento de Santa Catalina de Barcelona de la Orden de Predicadores". *De re restauratoria*, Vol. 1, pàg. (1972).

BATLLE,C.,1980: "La caritat i les institucions benefiques de Barcelona (segle XIII)". *La pobreza y la asistencia a los pobres en la Cataluña medieval*.Barcelona. CSIC. Pàg- 117-190.

BELTRAN, J. L. 1996. *La peste en la Barcelona de los Austrias*. Milenio.

BELTRAN DE HEREDIA, J (dir). 2001.*De Barcino a Barcinona (segles I-VII). Les restes arqueològiques de la plaça del Rei de Barcelona*.

BERNI,P; CARRERAS,C.,2001: "El circuit comercial de Barcino: reflexions al voltant de les marques amfòriques". *Faventia* 23/1.Barcelona.Universitat Autònoma de Barcelona. Pàg- 103-129.

BENSCH, S .P., 2000: *Barcelona i els seus dirigents 1096-1291*, Barcelona.

CABALLÉ, F., GONZÁLEZ, R., 1998: *El mercat i antic convent de Santa Caterina de Barcelona*. Inèdit.

CARRERAS CANDI, F., 1916: *Geografia general de Catalunya. La ciutat de Barcelona*. Barcelona.

CASADEMUNT, A., 1886: *Santa Catalina. Recopilación y ampliación de los borradores de la iglesia y claustro del derruido convento de Padres Dominicos de Barcelona*. Barcelona

CIRICI, A., 1974: *L'art gòtic català. L'arquitectura als segles XIII-XIV*. Barcelona

CODINA, J. 2002 . *La vida i la mort al delta del Llobregat (segles XIV-XV). Qüestions de demografia històrica*. Viena Assaig número 9. Ajuntament de Sant Boi de Llobregat.

COMAS, M. 1985 . *Baetulo, les amfores*. Monografías badalonines número 8.

CSC. RIUS SERRA, J., 1945-1947: *Cartulario de "Sant Cugat" del Vallés*. Barcelona.

DALMASES, N., PITARCH, A., 1984: *Història de l'art català*. Vol. III. Barcelona

DIAGO, F., 1599: *Historia de la provincia de Aragon de la orden de predicadores desde su origen y principio hasta el año mil y seiscientos*. Barcelona

DURAN I SANPERE, A., 1973: *Barcelona i la seva història. La formació d'una gran ciutat*. Barcelona.

EIXEMINIS, F 1983. *Lo crestià*. Barcelona.

ELIAS de MOLINS, 1888. *Catálogo del Museo Provincial de Bellas Artes de Barcelona*. Barcelona

FRAUER, M., 1999. "Die dominikanerkirche Santa Catalina in Barcelona- Aspekte zur Entstehungsgeschichte" *Gotische Architektur in Spanien / La arquitectura gótica en España*. Pàg.119-142.

GALERA; ROCA; TARRAGÓ, 1982. *Atlas de Barcelona (segles XVI-XX)*. Barcelona.

GINÉ, A.M. 1988. "El convent de Sant Francesc de Barcelona. Reconstrucció hipotètica". *Acta mediaevalia*, IX. Pàg. 221-241.

GRANADOS, O.; RODA, I. 1993. "Barcelona a la baixa romanitat". *III Congrés d'Història de Barcelona*. Pàg-25-46

GUARDIA, M. 2001. "La modernització de la ciutat vuit-centista: les grans operacions de reforma interior". *La construcció de la gran Barcelona: l'obertura de la Via Laietana, 1908-1958*. Pàg.30-52

MAYA, J.L., 1992: "Calcolítico y Edad del Bronce en Cataluña". *Aragón / Litoral Mediterráneo: Intercambios culturales durante la Prehistoria*, pàg. 515-554.

MAYA, J.L., PETIT, M.A., 1986: "El grupo del Nordeste. Un nuevo conjunto de cerámicas con boquique en la Península Ibérica". *Anales de Prehistoria y Arqueología de la Universidad de Murcia*, núm. 2, pàg. 49-71.

MEERSSEMAN, G.G., 1946: "L'architecture dominicaine au XIIIème siècle. Législation et pratique". *Archivum Fratrum Praedicatorum*. Vol. XVI, pàg. (1946)

MUÑOZ, J.M. 2000. "El convento mendicante como elemento ordenador de la periferia en la ciudad bajo medieval: el caso español". *Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi*. Vol. XIV. Pàg.151-177 (2000)

MUTGÉ, J., 1987: *La ciudad de Barcelona durante el reinado de Alfonso el Benigno (1327-1336)*. Madrid-Barcelona.

ORTOLL, E., 1996: "Algunas consideraciones sobre la iglesia de Santa Caterina de Barcelona". *Locus Amoenus*, Núm. 2, pàg. 47-63 (1996).

OXE, E.; COMFORT, H. 1968. *Corpus vasorum arretinorum. A catalogue of the Signatures, Shapes and chronology of italian sigillata, Bonn*.

PALET, JM^a., 1994. *Estudi territorial del Pal de Barcelona. Estructuració i evolució del territori entre l'època íbero-romana i alt-medieval segles II-I aC-XI dC*.

PEREZ, A., 1988. "El convento de Santa Catalina Mártir de Barcelona. Santuario dominico. Patronos, promotores, mecenas y clientes". *Actas del VII congreso español de historia del arte. Murcia*. Pàg. 541-550.

PUIG, F., 1999. "Món funerari de Barcino". *Catalunya romànica. Del romà al romànic, història, art i cultura de la Tarraconense Mediterrània entre les segles IV i X*. Pàg. 265-270

PUIG, F., 1999. "Ciutat i muralla de Barcino". *Catalunya romànica. Del romà al romànic, història, art i cultura de la Tarraconense Mediterrània entre les segles IV i X*. Pàg. 84-87

REVILLA, V., 2001: *Producción cerámica, viticultura y propiedad rural en Hispania Tarraconensis (siglos I a.C- III d.C)*. Cuadernos de Arqueología, Núm. 8. Barcelona

RIBA, O., 1993. "Assaig sobre la geomorfologia medieval de la ciutat vella de Barcelona". *III Congrés d'Història de Barcelona*. Pàg.171-177

RIBAS, M., 1967. *Una necrópolis romana en la basílica de Santa Maria del Mar, de Barcelona*. Diputació provincial de Barcelona, Instituto de Prehistoria y Arqueología. Monografías, XXIX.

RIBAS, M., 1977. *Necrópolis romana en la Basílica de Santa Maria del Mar*. Barcelona.

RIU, M., 1982: "Alguns costus funeraris de l'Edat Mitjana a Catalunya". *Necrópolis i sepultures medievals de Catalunya "Acta/Mediaevalia" Annex 1*, pàg. 29-57.

RUIZ DOMÈNEC, J.E., 1996 : *A propósito de Alfonso, rey de Aragón, conde de Barcelona y marqués de Provenza. Discurso leído el día 29 de febrero de 1996 en el acto de recepción pública de José Enrique Ruiz Domènec en la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*. Barcelona.

VORAGINE, S. de. 1992. *La leyenda dorada*. Madrid.

VOLUM III
Món funerari al convent de Santa Caterina.
Època medieval i moderna.
(1ª part)

Data entrega-desembre 2006

Autors: Josefa Huertas Arroyo
Jordi Aguelo Mas

INDEX DEL VOLUM III

Introducciópàg.3

Descripció de les unitats funeràries:

Zona 1.....pàg.13

Zona 2.....pàg.44

Zona 3.....pàg.101

Introducció

A l'interior del solar de l'antic convent de Santa Caterina, constatem la funció d'aquest espai com a lloc d'enterrament ja en època prehistòrica, així com la tradició que es dona des de l'antiguitat tardana fins al segle XIX, amb els diferents rituals i creences associats, segons l'època a la qual corresponguin.

En relació a l'època medieval, aquesta ens han proporcionat diferents formes d'enterrament, les quals es distribueixen bàsicament a l'entorn dels temples (a la capçalera, als peus o en els atris -claustres- que tenen a tocar), o bé en el interior dels mateixos.

Sobre la ubicació d'enterraments al voltant dels temples, cal recordar que ja abans del segle XI, es troben mencions de cementiris a la vora de les esglésies com a lloc d'enterrament habitual. Tot i així, es desconeix que aquests cementiris tinguessin una extensió precisa fins el moment de creació de les sagreres a principis del segle XI. Aquestes, inicialment foren un espai on es gaudia d'immunitat, i aquest comprenia una distància de trenta passes al voltant de l'església. Malgrat això, cal recordar, com bé ho assenyala Ramon Martí (1988: 158), que la idea d'instituir aquest espai sagrat inviolable havia estat extreta amb tota probabilitat dels *Cannones* visigòtics, en concret de les actes del concili XII de Toledo, el qual tingué lloc l'any 681. La invenció de les sagreres, segons Ramon Martí, “farà que els morts i els vius es disputen un espai restringit en macabra cohabitació i el mot *cimiterium* arribarà a convertir-se en sinònim de *sacraria*” (Martí 1988: 160). A l'interior d'aquestes sagreres, a part del cementiri, es trobava, habitualment, un espai de residència amb graners i cellers, i també hi pot haver, en ocasions, un espai destinat al refugi de ramats.

Per altra banda, ja al segle XI, també, segons Manuel Riu (1982: 27-28), els cadàvers eren rentats per familiars, o per clergues, que percebien una quantitat en metàl·lic per a realitzar aquest treball, després embolcallaven el difunt amb draps de lli, o bé el vestien amb un “vestit especial” per a sebollir els morts, i

així restava exposat a la contemplació dels familiars i amics que, abans d'enterrar-lo definitivament, el vetllaven durant tres dies, per tal que poguessin arribar els parents que vivien més lluny.

A partir de principis del segle XII, segons Manuel Hernández Yllán, passà “a ser norma el enterramiento en los cementerios y, la continuidad de los cementerios a las Iglesias. Pero la tendencia es lograr sepultura en el interior de la Iglesia misma y todavía más, hacerlas hereditarias con independencia de la jurisdicción eclesiástica; no resistiendo suficientemente la Iglesia esa tendencia y apenas insinuó su oposición” (HERNÁNDEZ 1988: 110).

Aquest mateix autor, segueix el seu estudi sobre costums i ritus funeraris a Catalunya, assenyalant que “A partir del pontificado de Gregorio IX (1227-1241), se facilitó la inhumación de los legos en los templos, siendo a partir del siglo IX el enterramiento en iglesias de obispos, abades, presbíteros, y aún laicos y lo que a partir del siglo XII se generaliza” (HERNÁNDEZ 1988: 111). El costum d'enterrar a l'interior del temple, així com la col·locació d'un monument funerari, en ocasions, segons Hernández Yllán, ja coneixien una llarga tradició al segle XVI i, “A pesar de las reiteradas prohibiciones dictadas por las autoridades eclesiásticas de dar sepultura en el recinto de la iglesia, ésta práctica fué general hasta fines del siglo XVIII” (HERNÁNDEZ 1988: 114).

Seguint amb Hernández Yllán, “Fernández de Velasco cita a Bernad en una mención curiosa respecto a Francia y que no se sabe si hay antecedentes entre nosotros; el enterramiento SUB STILLICIDIO, es decir, externo, bajo el alero que vierte las aguas de lluvia en el atrio de las iglesias [...] Según la explicación, se relaciona el hecho con la liturgia. Hasta el siglo XIII no se practicaba la aspersion de agua bendita, y los MURIENTES, que atribuían esa cualidad a las que se deslizaban de los tejados de las iglesias, procuraban que su tumba se emplazara en la zona sobre la que dichas aguas se vertieran. Al iniciarse la práctica de las aspersiones, desaparece el afán de enterrar SUB STILLICIDIO, que en adelante solo lo practican algunos arquitectos” (HERNÁNDEZ 1988: 111).

També en aquests moments, es documenta una altra pràctica, fruit de l'horror a la descomposició del cos terrenal. Huizinga, citat per Salvador Claramunt (1986-87: 209), descriu el costum de tallar els cadàvers de les persones principals i coure'ls, fins que la carn es despenia dels ossos. Després, els ossos nets eren enterrats solemnement en un cofre, mentre que les entranyes i la resta eren sepultats. Aquesta pràctica fou motiu de severes prohibicions per part del pontífex Bonifaci VIII (1299-1300), i per aquesta raó, a partir d'aquest moment es tindrà que aconseguir una dispensa papal per aquest costum nobiliari que encara es practicarà al segle XV dC.

D'altra part, en el moment d'instal·lar-se els dominics en el solar que ha estat objecte d'aquesta excavació, hom no es podia enterrar en aquest si no es pertanyia a la pròpia comunitat. La raó és que la població inicialment no es podia enterrar en els convents de mendicants, per no perjudicar els interessos econòmics de parròquies i canòniques, les quals, de bon principi no veieren amb bons ulls la instal·lació dels convents mendicants a la ciutat. Aquesta restricció però, ben aviat canvià, ja que a mitjans del segle XIII, documentem la donació d'una terra amb la finalitat de ser destinada a cementiri, feta per Berenguer de Palau en 1252, a favor del convent de Santa Caterina de Barcelona. Aquesta referència prové d'un manuscrit del convent citat pel canonge Barraquer, en el qual també es diu que setanta anys més tard, concretament en 1320, Sibilla muller de Pere Clascar, amb consentiment del seu marit, vengué al prior de Santa Caterina, Bernat Puigcercós, i al convent, un espai de terra en franc alou que tenia entre el seu hort i el convent, prop de l'església, contigu al terreny que fou de Berenguer de Palau. Aquest espai fou tancat per parets i una altra part per un carrer que assenyala el convent. Tot seguit, segons el manuscrit esmentat "Comensá la pietat dels fiels á adornar dit cementir ab magnificas sepulturas á vista de lo que se animá lo Convent á cubrir lo voltant del cementiri ab voltas cubertas ab molta perfecció formant un claustro que servía per la decencia de las sepulturas y juntament per fer las professons los dimuenges ó altres festes segons acostuma aquest Convent, y á imitació de la capella de N^a S^a de Misericordia erigida per Bernat Olceto antes

de 1265, que era ahont es ara la capella de Sant Ramon, altres devots erigiren també altres capelles al rededor del cementiri [...]” (BARRAQUER 1906b: 9).

Segons Miquel Bosch Sagristá, redactor del *Llibre de las sepulturas que son en la Iglesia del Convent de Sta. Catharina Verge, y Martyr de Barcelona, del Orde de Predicadors, fet lo Any 1764*, Clement VIII, l'any 1612, expedí un decret en que manava: que qualsevol persona, fos enterrada sota terra y no pogues donarseli ningun Culto, ni tenir sepulchre alt; a excepció de les sepultures que ja tenien 50. anys de culte i veneració.

Les diferents formes d'enterraments constatades en el marc de la intervenció arqueològica es poden dividir en dos grans grups:

- Els ubicats directament en *terra ferma*, dins una fossa simple, de les denominades de banyera, amb o sense contenidor de caire perible.
- Els ubicats en *terra ferma*, a l'interior de tombes d'obra, referenciades a la documentació amb el concepte de *vas*. També cal incloure en aquest grup, les diferents osseres associades als diferents vasos, així com la cripta documentada.

Els dos sistemes es trien en funció de conceptes religiosos o socials i encara que a vegades puguin coexistir, podem constatar la primacia del primer grup en un primer moment i la progressiva desaparició en benefici del segon grup. Sovint aquesta substitució respon a una qüestió de *l'status* social de cada un, pel prestigi que comportava tenir una sepultura d'obra, però sovint també a qüestions de salubritat i higiene, considerant que el costum d'inhumar en recinte sagrat, “Aunque muchos fueron en ataúdes de madera, otros muertos eran cubiertos, solamente con un débil capa de tierra, lo cuál por las humedades y falta de ventilación de algunas iglesias y cementerios, daba lugar a fuertes olores fétidos, aunque se continuaba paseando por los cementerios y acudiendo a rogar a las iglesias” (HERNÁNDEZ 1988: 119). Segons José Luis Beltrán, “Su condición de lugares de enterramiento humano no parece haber despertado el interés de los hombres del Antiguo Régimen como un grave

problema sanitario hasta traspasada la mitad del Setecientos” (BELTRÁN 1996: 192), generant-se a finals del segle XVIII i principis del XIX, un moviment, en general a tota Europa, en contra del costum d’enterrar a les esglésies i llurs cementiris, i per tant en mig de la ciutat (HERNÁNDEZ 1988: 119). La conseqüència d’aquest moviment, tal i com ho assenyala Hernández Yllán, serà la creació del primer cementiri municipal del que es té notícia, és a dir, d’aquell que es construï a Cartagena en 1774. La construcció de cementiris municipals es generalitzà durant el segle XIX i els antics cementiris eclesiàstics, molt sovint acabaren esdevenint places públiques.

Tampoc cal oblidar, tal i com ho recorda Manuel Arranz, l’existència d’enterraments en coves, dels quals Arranz afirma que “la substitució dels coves - que suposem que eren de canya o vímet- per fèretres de fusta és un procés que s’inicia en el segle XVIII i no es completa fins molt avançat el segle XIX i que sembla impulsat tant per una actitud imitativa de les classes populars respectes de les classes altes, com per una atenció més gran envers les qüestions higièniques” (ARRANZ 2001: 11). Tanmateix, Jaume Codina, en el seu estudi *La vida i la mort al delta del Llobregat (segles XIV-XIX)*, realitzat bàsicament a partir de les fonts documentals de Sant Boi de Llobregat, observa que a partir del segle XVI, la caixa de morts ja es va generalitzant (CODINA 2002: 27).

Un altre factor important d’un espai com Santa Caterina és la convivència d’enterraments laics i enterraments d’individus que pertanyen a un orde religiós, i la conseqüent diferència entre les dues poblacions. Bona prova d’això és l’existència a Santa Caterina del vas dels religiosos, el qual acabarà donant lloc a una cripta, al costat de vasos de menestrals. Tanmateix, tampoc cal oblidar que les restes documentades a nivell arqueològic, en ocasions poden dur a confusió si no tenim present que sovint la població laica era inhumada amb hàbits d’alguna orde religiosa. Un bon exemple d’aquesta circumstància la trobem en l’estudi de José Luis Beltrán sobre la pesta a la Barcelona dels Àustria, concretament exemplificat en el apartat sobre la pràctica testamentària en temps de la pesta de 1589, on se’ns diu que era “muy frecuente que

solicitasen [es refereix als testadors] que se hiciera su entierro con el hábito de los dominicos o de los franciscanos” (BELTRÁN 1996: 459). Aquesta pràctica també es troba perfectament documentada en el manuscrit 1967 de l'arxiu de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona, el qual porta per títol *Sepulturas en el convent de Santa Catalina, mr., de la present ciutat de Barcelona*. Aquest manuscrit fa referència a enterraments que eren coneguts en 1770, iniciant les referències a enterraments realitzats, des del 1592, tant a l'església com al claustre que tenia al nord-oest.

En relació en aquest claustre, cal recordar allò que escrivia el canonge Barraquer en 1906 al comentar a un escrit de Pi i Arimón: “Pi y Arimón, apoyándose en la fecha de algunos epitafios de las tumbas de su pavimento y en la de algunos sárcofagos, cree *que estaba ya concluida su fábrica á principios del siglo XIV*; opinión equivocada, ya que en este tiempo no había aún aparecido el adorno y esbeltez del ojival flamígero, ú ondulante, gusto que por todos lados brillaba en este claustro” (BARRAQUER 1906b: 24). Si bé el canonge Barraquer tenia raó en no assignar una cronologia del segle XIV al claustre gòtic que arribà fins al darrer moment del convent de Santa Caterina, l'observació de Pi i Arimón no deixa de ser prou interessant en allò que afecta no tant a la cronologia del claustre com a la d'alguns vasos existents en aquest. No creiem pas que calgui que “los epitafios, con datar de época anterior, pudieron ser allá trasladados según costumbre entonces reinante de trasladar á los claustros nuevos las losas y sarcófagos antiguos” com pretén Cayetano Barraquer, per tal d'explicar la cronologia dels epitafis d'algunes tombes, ja que de fet, en aquest mateix indret, al segle XIV, tal i com ho ha evidenciat la intervenció arqueològica, existia un claustre que coincidia amb el traçat de tres de les quatre galeries del claustre que arribà fins el darrer moment tal i com hem exposat en el capítol corresponent d'aquesta memòria.

Sobre l'existència de vasos sepulcrales, tant a l'església com als claustres, cal assenyalar que una de les aspiracions dels nobles primer, i més tard dels menestrals, era la possessió d'una sepultura particular en algun dels monestirs, convents i temples parroquials. El fet de tenir *vas propi*, tal i com ho assenyala

Manuel Arranz “era un element diferenciador que atorgava respectabilitat, feia impressió de riquesa i assegurava la pervivència del cognom més enllà de l'existència d'aquells que l'havien ostentat. Una lauda sepulcral en el paviment d'un claustre o d'una església constituïa un recordatori per a les generacions futures, i aquells de qui es mostrava el nom arribaven així a una tercera vida, la vida de la fama”. Però com el mateix autor assenyala, la raó per la qual hom s'enterrava en un determinat lloc no es limitava al fet d'haver fet un donatiu generós, sinó que sovint hi havia uns clars vincles amb aquest lloc i es gaudia de la confiança i afecte d'aquells que el regien pel fet d'haver ostentat algun càrrec com ara el d'obrer, d'haver construït o reparat capelles o altres dependències, ser posseïdor de cera i objectes de culte i haver treballat retaules, cadirats o reixes (ARRANZ 2001: 10). Cal no oblidar que aquells que posseïen vasos eren sempre personatges benestants, posseïdors d'un important patrimoni immobiliari i reserves monetàries o fàcilment convertibles en diners comptants, és a dir, nobles i membres de “l'aristocràcia gremial”. No obstant, tampoc cal no oblidar que en època moderna tant les corporacions professionals com les congregacions de caràcter religiós-assistencial sovint posseïen sepultures col·lectives dins els convents i parròquies.

Arranz assenyala que sovint, a part que els difunts disposaven en llurs testaments portar com a mortalla l'hàbit d'algun orde religiós, d'altres rebutjaven les tombes d'obra i demanaven ser inhumats en *terra ferma*, i n'hi havia que, a partir del segle XVIII, disposaven que les seves despulles fossin enterrades en un taüt de fusta i no en els habituals coves, segurament de canya o vímet. En ocasions també es concreta la fondària a la que hom ha de ser enterrat, com és el cas de l'oficial fuster Josep Lloberes, mort el 1793, el qual disposà que el seu cadàver fos enterrat a la parròquia del Pi “*recomanant a dits mos marmessors me fàssian donar dotse palms de fondo a ma sepultura*” (ARRANZ 2001: 11). Aquesta fondària, tenint present que el pam a Barcelona té un valor de 0,194375 metres (ALSINA/FELIU/MARQUET 1996: 188), representaria uns 2,33 metres de fondària, la qual s'aproxima força a la de diversos vasos sepulcrales documentats en el marc de la intervenció arqueològica que motiva aquesta memòria.

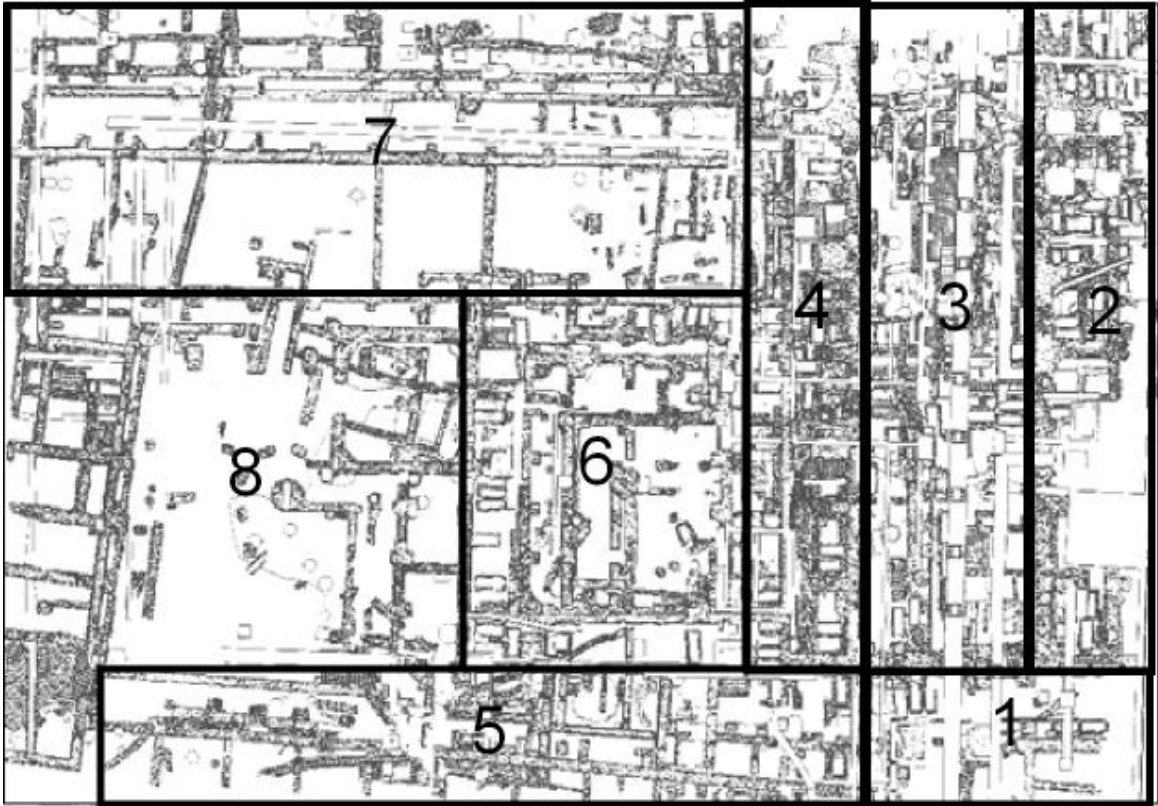
També és interessant el llibre de Jaume Codina, més amunt esmentat, en el qual centra un capítol en el drap de mortalla. En aquest escrit es palesa que en els registres d'òbits santboians de finals del segle XIV, el drap de lli o mortalla ja era utilitzat per cobrir i embolicar els cadàvers, costum que ja hem indicat que està documentat almenys des del segle XI i que subsistí fins entrat el segle XVIII, moment en què es va imposar el ritus d'enterrar els difunts amb el seu millor vestit, significat segons Codina "la fi de l'etapa multiseular de pauperització, quan la indumentària -i en general la roba- era el bé més preciós després de l'aliment" (CODINA 2002: 32).

Finalment cal no oblidar l'existència d'una normativa que en determinats moments regulà les formes d'enterrament i que, per exemple, establia que els vasos havien de tenir una fondària mínima i llurs murs havien de ser recoberts d'una capa de calç. És obvi que aquesta normativa responia a la voluntat de resoldre els problemes higiènics i de salubritat generats pel costum d'enterrar dins els claustres i les esglésies, costum que a Santa Caterina es mantingué fins els darrers moments del convent.

A continuació passarem a enumerar les diferents unitats funeràries d'època medieval i moderna, les qual es descriuran ordenades per zones i de forma consecutiva, a excepció feta d'aquells casos que formin part d'un projecte unitari i que com a tal seran tractades en el indret on aparegui la primera de les unitats funeràries que formi part del projecte en qüestió. També cal advertir que la numeració de totes les unitats funeràries és comú als enterraments de les diferents èpoques i per aquesta raó el llistat no està complert, ja que en aquí no es recullen ni els enterraments prehistòrics ni els tardo-antics que han estat tractats en d'altres capítols d'aquesta memòria.

A continuació es presenta la planta on s'ubiquen les zones: 1- claustre forà; 2 capelles epístola; 3- nau de l'església; 4- capelles evangeli; 5- dependències occidentals; 6-claustre; 7-dormitori i dependències annexes; i 8- sala capitular i claustre del segle XVI. Les uf numerades amb la centena 900 es situen a la

zona 3, ja que es va acabar la centena de 300.

Divisió de les zones del solar.

A l'excavació es van donar lletres per diferenciar les capelles, tan del costat d'epístola com d'evangeli, començant pels peus de l'església, així la primera capella és la "a" i , consecutivament, fins la lletra "g". A la zona 2, es situen algunes tombes com , per exemple, "a, exterior", aixó situa la tomba a l'exterior del mur de tancament gòtic.

Sempre que es consideri una identificació prou certa, les tombes es relacionaran amb el "Libre de las sepulturas que son en la Iglesia del Convent de Sta. Catharina Verge, y Martyr de Barcelona, del Orde de Predicadors, fet lo any 1764, per lo P.Fr. Miquel Bosch Sagristà"

A l'apartat de interpretació situat al final d'aquest apartat es situaran per tipus i cronologies les diferents unitats funeràries.

**Descripció de les unitats funeràries
documentades al convent de Santa Caterina.
segles XIII-XIX**

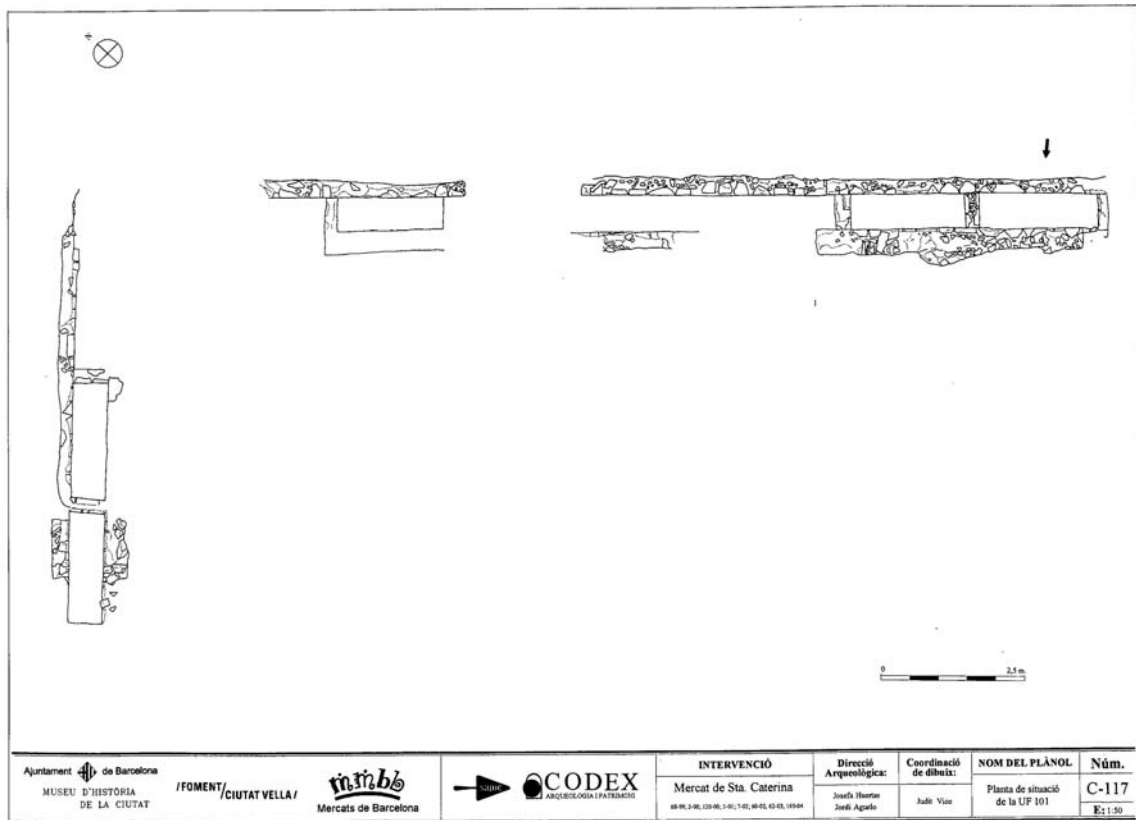
Descripció de les unitats funeràries

UF 101,102, 103¹, 104, 106, 109, 111, 116 i 117

Es tracta d'un conjunt de vasos de carreuons, d'1,50 metres de fondària, aproximadament, considerant que la cota on es recolzaven les cobertes es devia trobar als 5,80 msnm, fets contemporàniament en el marc d'un projecte unitari que tenia per finalitat establir les línies que delimiten les galeries d'un claustre, separant aquestes del pati que envoltaven. Aquest claustre existí als peus de l'església, al menys des del 1320 (any en que els dominics passen a posseir la segona peça de terreny que els permetrà construir el claustre forà), o 1370 (any en que ja tenim notícia de l'existència del claustre forà , segons la documentació escrita). Aquests vasos segueixen la mateixa orientació que les galeries a les quals pertanyen, i els murets que separen cada un d'aquests vasos tenen una amplada de 22-30 cm. Pel que fa als murs que delimiten els vasos, els que donen a l'interior de la galeria tenen una amplada de 24 cm, i els que separen la galeria del pati del claustre, tenen una amplada de 44 cm, suficient gruix com per a poder actuar com a riostra on recolzar un seguit de bases per a arcades, possiblement ogivals, tal i com s'observa en un document procedent de l'Arxiu de la Vegueria de Barcelona, publicat per Bassegoda (1972: 79), i conservat a l'Arxiu d'Història de la Ciutat de Barcelona. En aquesta imatge, on el claustre ja ha desaparegut, s'hi observa un pòrtic, just davant de la façana de l'església, el qual és integrat per diferents tipus d'arcades, segurament fruit del reaprofitament de part de l'antiga galeria nord-est d'aquest claustre, i de la reconstrucció d'altres, seguint el gust del moment. Entre les arcades que es veuen en aquesta imatge, segurament les arcades ogivals que es veuen a la dreta de la portalada de l'església, serien una mostra de com havia estat l'antiga galeria nord-est d'aquest claustre.

Malgrat l'unitat de projecte esmentada, a nivell estructural s'ha individualitzat cada un dels contenidors amb l'assignació d'un número propi, però cal no oblidar que tots ells foren construïts en un mateix moment.

¹ La planimetria associada als vasos uf 101, 102 i 103, correspon a D-108.

Plànol C-117. Conjunt de les tomes del claustre forà.

UF 101²

-Estructura- 1019 (fotografies núm. 12, 13, 14, 15 i 16) ; Estrats- 1016, 1110, 1116, 1117; Retall-1031; Mort-1107 (fotografia núm. 53).

-Situació- Zona 1, límit interior de la galeria nord-oest del claustre que existí als peus de l'església, al sud-est d'uf 102 i al nord-est d'un altre vas que aparegué en el moment de fer els sondejos arqueològics, quan el Mercat de Santa Caterina encara es trobava en funcionament.

-Mides- 2,06 m x 0,60 m. Cotes- 5,42 msnm; 4,28 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus, de diferents mides però d'una alçada de 15 cm, lligats amb morter de color marró clar (ue 1019). Cal assenyalar que en el desmuntatge d'aquest vas aparegué algun fragment de ceràmica vidrada verda.

-Inhumació- Inhumació primària, en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Es localitza entre les cotes dels 4,63 i els 4,53 msnm, i no s'ha determinat la seva llargada. En el moment de l'excavació es conservava en un estat deficient. Cal assenyalar que el fet d'haver documentat 46 claus a l'ue 1016, estrat que cobria aquesta inhumació, ens fa plantejar que aquesta inhumació fou sepultada a l'interior d'un taüt de fusta, cosa que ens permetria datar aquesta com a molt d'hora al voltant del segle XVI, que és quan sembla ser que es generalitzà el costum d'enterrar en caixa de fusta.

Fotografia núm.53. Vista general

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context de mitjans del segle XIV, probablement entre 1320 i 1370.

-Moment d'amortització- L'ue 1016 correspon a l'estrat que amortitza la destrucció d'aquest vas i en ell s'hi han documentat 9 monedes³, daus i un anell. Sota aquest estrat s'hi ha documentat la inhumació ue 1107, i sota

² La planimetria associada a aquest vas, correspon a C-117 i a C-118.

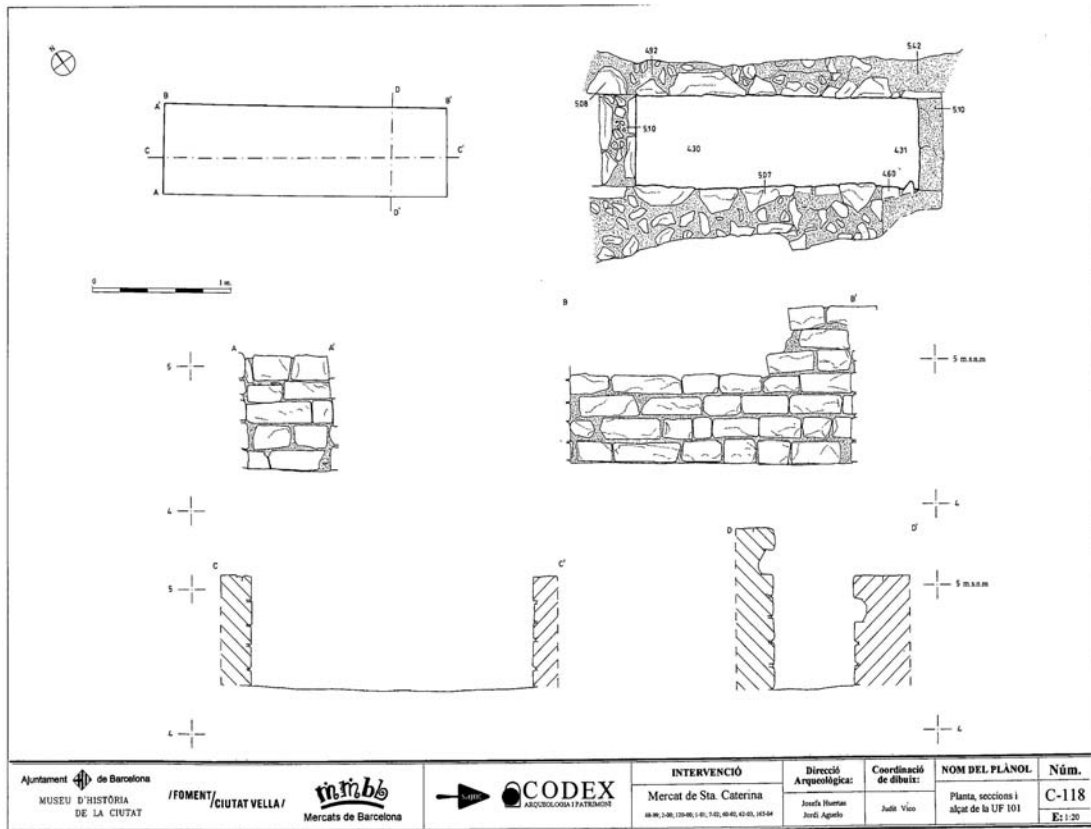
³ Identificades un diner de Joan II (1458-1463), un diner de Jaume I de València de 1271, un diner o menut de Carles I (1522-1539), un diner de Carles I (1516-1556) i un diner de Joana i Carles, situat entre 1516 i 1555.

aquesta els estrats ue 1110⁴ i 1116 on s'hi documenta la presència de ceràmica blava de Barcelona i ceràmica de reflex metàl·lic, entre la que es troba la decoració de pinzell-pinta, la qual ens porta a un context cronològic de la segona meitat del segle XVI. A més també es documenta una gran presència de claus, diversos daus i monedes, a més d'alguna dena d'atzabeja i agulles de cap.

Diversos daus recuperat a l'estrat 1116.

⁴ Monedes identificades: diner de Pere III(1327-1387), dos diners de Jaume I (1271), un diner de Enric II d'Albrecht(1516-1555), una blanca de Felip II posterior a 1566, quatre diners de Joana i Carles (1516-1555) un dobler de Ferran II posterior a 1513, un ral menut d'Alfons IV-Joan II (1416-1479), mitja pugesa del segle XVI, dos diners de Ferran II, posteriors a 1494 i un diner de Jaume II(1291-1327)

Plànol C-118. Planta, alçats i seccions de la uf 101.

UF 102

-Estructura-1020 (fotografies núm. 17, 18, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135 i 2136); Estrats -1017, 1158; Retall-1032.

-Situació- Zona 1, límit interior de la galeria nord-est del claustre que existí als peus de l'església, al sud-est d'uf 111 i al nord-oest d'uf 101.

-Mides- 2,00 m x 0,62 m. Cotes- 5,25 msnm; 4,28 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus, de diferents mides però d'una alçada de 15 cm, lligats amb morter de color marró clar (ue 1020). Cal assenyalar que en el desmuntatge d'aquest vas aparegué algun fragment de ceràmica vidrada blanca.

-Inhumacions- Hi havien les restes de dos morts a l'interior d'ue 1017, els quals es trobaven tant deteriorats que no s'han pogut distingir els ossos d'un i altre mort, i s'ha optat per indicar aquesta constatació com una simple observació.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context de mitjans del segle XIV, probablement entre 1320 i 1370.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització cal situar-lo a partir del material aportat per l'ue 1017, entre el qual hi trobem ceràmica blanca i blava, ceràmica de reflex metàl·lic, i maiòlica ligure, del tipus conegut com a *berettino*. També s'hi ha documentat la presència de 14 monedes⁵, d'un didal, de diferents agulles de cap i de nombrosos claus, circumstància que posa de manifest que els morts degueren ser enterrats amb un taüt que no s'ha conservat. Aquest material ens porta a un context cronològic de finals del segle XVI a la primera meitat del segle XVIII, menys en el cas d'una moneda corresponent a un croat de l'arxiduc Carles, datat del 1706.

UF 103

-Estructura- 1021 (fotografies núm. 19, 20 i 21); Estrats- 1018, 1134, 1145, 1147; Retall- 1033; Mort- 1141 (fotografia núm. 87), 1146.

-Situació- Zona 1, límit interior de la galeria nord-est del claustre que existí als peus de l'església, al sud-est d'una unitat funerària que per lògica degué existir entre aquesta i l'uf 117, però de la qual no ens han arribat evidències degut a les construccions posteriors, i al nord-oest d'uf 111.

-Mides- 2 m aprox. (1,82 m conservats) x 0,62. Cotes- 5,44 msnm; 4,30 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus, de diferents mides però d'una alçada de 15 cm, lligats amb morter

⁵ Cinc identificades: un croat de l'arxiduc Carles datat al 1706, dos diners de Joana i Carles (1516 i 1555), un diner de

de color marró clar (ue 1021).

-Inhumacions- Descripció del mort ue 1141: inhumació primària, en posició decúbit supí, amb els peus al nord-oest i el cap al sud-est. Es localitza entre les cotes dels 4,53 i els 4,49 msnm, i no s'ha determinat la seva llargada. En el moment de l'excavació es conservava en un estat deficient.

-Descripció del mort ue 1146: inhumació primària, en posició decúbit supí, amb els peus al nord-oest i el cap al sud-est. Es localitza entre les cotes dels 4,48 i els 4,47 msnm, i no s'ha determinat la seva llargada. En el moment de l'excavació es conservava en un estat deficient. Associat a en aquesta inhumació s'ha documentat tot un seguit de monedes, agulles de cap, i de claus, circumstància que posa de manifest que degué ser enterrat amb un taüt que no s'ha conservat.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context de mitjans del segle XIV, probablement entre 1320 i 1370. La presència de 13 monedes a l'ue 1147, corresponent a l'estrat més antic que farceix aquest vas, podria aportar algunes precisions sobre l'inici de l'ús d'aquesta unitat funerària considerant que aquest estrat es troba per sota de les diferents inhumacions documentades, les monedes identificades són quatre diners de Frederic IV de Sicília (1355-1377) i un mig real de Joan I (1392-1397). Cal assenyalar que en aquest estrat es documenta ceràmica vidrada marró i també verda. D'altra banda, la presència de ceràmica blava valenciana i de blava de Barcelona, així com de ceràmica de reflex metàl·lic decorada amb pinzell pinta a l'estrat ue 1145, el qual es troba entre els dos morts, ens confirma l'utilització d'aquest vas durant el segle XVI.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització cal situar-lo a partir del material aportat per l'ue 1018, entre el qual hi trobem ceràmica blava de Barcelona, ceràmica de reflex metàl·lic, entre la qual hi trobem decoracions amb pinzell-pinta, ceràmica decorada en blau i manganès, i maiòlica ligure del

Ferran II (1479-1516) i un jetó frances (s. XIV-XV).

tipus *berettino*, materials que ens porta a un context cronològic de finals del segle XVI de la primera meitat del segle XVII. També s'hi ha documentat en aquest estrat agulles de cap, un didal, alguna arracada d'or, alguna dena d'atzabeja, un dau i dos fragments d'una polsera de vidre de color blau fosc amb seriacions de tres línies blanques. Així com diverses monedes, de les quals s'han identificat les següents: un croat fals d'època de Ferran II/Carles I, un jetó tipus Nuremberg del segle XVI, dos diners de Carles I (1516-1555), dos diners de Joana i Carles (1516-1556), un diner de Felip II (1574-1598), una pellofa indeterminada, un doble tornés retallat de Enric III (1580-1581), un doble tornés de la creueta de Francesc I de 1541, un diner de Carles I- Felip III (1516-1621), un ardit de Carles I (1525-1533), un diner de Felip III (1600-1616), un possible 4 cornados de Felip IV (1621-1665) i un diner de Ferran II posterior a 1494.

Dins de la ue 1018 es va recuperar una peça força interessant, un medalló de l'emperador romà Adrià, aquesta peça tenia un caràcter luxós i no de moneda corrent. Pot ser del moment romà, encara que durant el Renaixement fou habitual la realització de còpies tant de monedes com de medallons d'època romana.

Anvers del medalló d'Adrià, ons es pot llegir "HADRIANUS AVG COS III P.P"

Arracada d'or recuperada

UF 104

-Estructura-1035 (fotografies núm. 25, 26, 27, 28 i 29); Estrats-1034, 1130, 1144; Retall- 1036.

-Situació- Zona 1, límit interior de la galeria nord-oest del claustre que existí als peus de l'església, al sud-oest d'uf 116 i al nord-est d'uf 106.

-Mides- 2,09 x 0,60 m. Cotes- 5,70 msnm; 4,31 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreuons, de diferents mides però d'una alçada de 15 cm, lligats amb morter de color marró clar (ue 1035). Cal observar que en la construcció d'aquest vas s'integrà en el seu mur sud-est la base d'un pilar preexistent (ue 1087⁶), datable de la segona meitat del segle XIII dC, el qual, probablement encara es trobava en peu en el moment de construcció del contenidor d'aquest vas.

-Inhumacions- No es documenten.

Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context de mitjans del segle XIV, probablement entre 1320 i 1370.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització correspon a les ue 1034, 1130, i 1144. Entre el material documentat es constata la presència de ceràmica decorada amb manganès i en verd i manganès, de ceràmica blava de Barcelona, ceràmica de reflex metàl·lic, tant catalana com valenciana, de maiòlica lligur del tipus *berettino*, a més de diverses monedes, S'han identificat quatre com: dos diners de Joana i Carles, datat entre 1516 i 1555, un diner de Jaume I del 1257 i un òbol d'Alfons III, datat entre 1327 i 1336. Tot aquest material ens dona una datació d'amortització d'aquest vas que cal situar entre finals del segle XVI i la primera meitat del segle XVII.

⁶ La planimetria associada a aquest fonament, correspon a D-422.

Culleres recuperades a l'estrat 1130

UF 106

-Estructura-1041 (fotografies núm. 37, 2137 i 2138); Estrats- 1040, 1111, 1118, 1138; Retall-1042; Mort- 1125 (fotografia núm. 71), 1133 (fotografia núm. 80); Nivell d'ús-1142 (fotografia núm. 88).

-Situació- Zona 1, límit interior de la galeria nord-oest del claustre que existí als peus de l'església, al sud-oest d'uf 104, i al nord-est de l'unitat funerària amb la que feia l'angle nord interior d'aquest claustre i que les construccions conventuals del segle XIX destruïren completament.

-Mides- 2,10 x 0,62 m. Cotes- 5,64 msnm; 4,37 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreuons, de diferents mides però d'una alçada de 15 cm, lligats amb morter de color marró clar (ue 1041). El nivell d'ús (ue 1142) consisteix en una morterada de color marró clar. Cal assenyalar que aquest vas es trobà força afectat per construccions posteriors.

-Inhumacions- Descripció del mort ue 1125: inhumació primària, en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest, es documenta entre la cota dels 4,47 i la dels 4,44 msnm, i no s'ha determinat la seva llargada. En el moment de l'excavació es conservava deficientment.

-Descripció del mort ue 1133: inhumació primària, en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest, es documenta a la cota dels 4,43 msnm i no s'ha determinat la seva llargada. El moment de l'excavació es conservava deficientment.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context de mitjans del segle XIV, probablement entre 1320 i 1370.

Parell d'arracades d'or recuperat.

-Moment d'amortització- Entre el material que amortitzava aquest vas hi trobem a més d'algunes monedes, entre les quals s'han identificat a l'ue 1118, dos diners de Jaume I, posteriors a 1236, un diner de Jaume I, de 1271, i un òbol de Jaume II- Pere II, d'entre 1291-1387. Així com un parell d'arracades d'or, ceràmica blava de Barcelona i ceràmica catalana, materials que ens porten a un context cronològic de cap als segles XVI-XVII.

UF 109

-Estructura- 1124 (fotografies núm. 70); Estrats-1108, 1115, 1122; Nivell d'ús-1123 (fotografies núm. 68 i 69).

-Situació- Zona 1, límit interior de la galeria nord-est del claustre que existí als peus de l'església, al sud-est d'uf 117, i al nord-oest de l'unitat funerària que feia l'angle nord interior d'aquest claustre amb l'uf 106, i que les construccions conventuals del segle XIX destruïren completament.

-Mides- aprox. 1,85 x aprox. 0,60 m. Cotes- 5 msnm; 4,34 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus, de diferents mides però d'una alçada de 15 cm, lligats amb morter de color marró clar (ue 1124). El nivell d'ús (ue 1123) consisteix en una mena de morterada, que sembla una mena amb pedretes, compacta, de color marró clar, ataronjat. Cal indicar que aquest nivell es documenta a una cota de 4,41 msnm.

-Inhumacions- No es documenten

Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context de mitjans del segle XIV, probablement entre 1320 i 1370.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas correspon a les ue1108, 1115 i 1122, i cal situar-la cap al segle XVI considerant la presència de ceràmica blava de Barcelona i ceràmica de reflex metàl·lic a l'ue 1108.

UF 111

-Estructura- 1153 (fotografies núm. 95, 2150 i 2151); Estrats-1131; Retall-1154; Nivell d'ús- 1143 (fotografia núm. 89).

-Situació- Zona 1, límit interior de la galeria nord-est del claustre que existí als peus de l'església, al sud-est d'uf 103, i al nord-oest d'uf 102.

Mides- 2 m aprox. (1,21 m, llargada conservada) x aprox. 0,62 m. Cotes- 5,18 msnm; 4,28 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus, de diferents mides però d'una alçada de 15 cm, lligats amb morter de color marró clar (ue 1153). El nivell d'ús (ue 1143) consisteix en una morterada de color marró clar.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context de mitjans del segle XIV, probablement entre 1320 i 1370.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització correspon a l'ue 1131, dins la qual es constata la presència de ceràmica de reflex metàl·lic datable del segle XVI.

UF 116

-Estructura- 1206 (fotografies núm. 2204, 2205, 2206 i 2207); Estrats-1178, 1204; Retall- 1211; Mort- 1205 (fotografies núm. 2202 i 2203).

-Situació- Zona 1, límit interior de la galeria nord-oest del claustre que existí als peus de l'església, al sud-oest, segurament, d'una altra unitat funerària que degué existir però que sortiria ja dels límits del solar intervingut que motiva aquesta memòria, i al nord-est d'uf 104.

-Mides- 1,96 x 0,63 m. Cotes- 5,45 msnm; 4,31 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus, de diferents mides però d'una alçada de 15 cm, lligats amb morter de color marró clar (ue 1206).

-Inhumació- Sota l'identificació ue 1205 tenim les restes d'almenys quatre inhumacions primàries, en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. El fet que les restes es trobessin força deteriorades ha impedit individualitzar cada un dels individus. Tanmateix s'han pogut identificar cinc columnes vertebrals diferents. Es localitza entre les cotes dels 4,52 i els 4,39 msnm. Entre els morts s'ahn trobat restes de fustes, cosa que ens indica que foren enterrats amb taüt.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context de mitjans del segle XIV, probablement entre 1320 i 1370.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització correspon a les ue 1178 i 1204. Entre el material recollit en aquests estrats hi trobem ceràmica blava de Barcelona, de Paterna-Manisses i catalana, també ceràmica de reflex metàl·lic de Paterna-Manisses i catalana, aquesta darrera decorada en pinzell-pinta, i maiòlica lligur del tipus *berettino*. També hi trobem forces monedes i claus, a més d'una polsera de vidre. Tot aquest material ens porta a un context de finals del segle XVI a la primera meitat del segle XVII.

UF 117

-Estructura-1165 (fotografies núm. 2163 i 2164); Estrats- 1164; Retall-1212.

-Situació- Zona 1, límit interior de la galeria nord-est del claustre que existí als peus de l'església, al sud-est d'un vas que degué existir entre aquesta i l'uf 103, i al nord-oest d'uf 109.

-Mides- 1,85 x 0,60 m. Cotes- 4,49 msnm; 4,34 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de

carreuons, de diferents mides però d'una alçada de 15 cm, lligats amb morter de color marró clar (ue 1165). Aquest vas es troba arrasat a causa de la construcció posterior d'una claveguera del mercat, conservant-se només la seva última filada de carreuons o simplement l'impronta del morter que lligava aquests.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context de mitjans del segle XIV, probablement entre 1320 i 1370.

-Moment d'amortització- Dins l'estrat d'amortització ue 1164 hi trobem ceràmica blava de Barcelona que ens portaria a un context del segle XVI.

UF 105

-Estructura- 1038 (fotografies núm. 31, 32, 33, 34, 35 i 36); Estrats- 1037, 1105, 1109, 1113, 1114, 1119 ; Retall- 1039.

-Situació- Zona 1, al mig de la galeria nord-est del claustre que existí als peus de l'església, amb una orientació nord-est/sud-oest, a tocar de l'angle nord del claustre i al nord-oest d'uf 113 i al sud-oest d'uf 110 primer, i d'uf 107 després, un cop feta l'ampliació del vas uf 105.

-Mides- 3,14 x 0,88 m. Cotes- 5,64 msnm; 4,28 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, feta, en origen, de carreuons, d'uns 40 cm de llarg i una alçada de 18 cm, lligats amb morter de color marró clar (ue 1038), tal i com es constata en els seus murs sud-oest i nord-est. No obstant això, el contenidor d'aquest vas fou refet, tal i com s'evidencia en el seu mur nord-oest, en el qual es constata que s'ha refet amb rajols i algun carreuó aïllat. Cal assenyalar que en el moment de refer aquest contenidor, aquest fou ampliat, inutilitzant l'uf 110. Aquesta circumstància ens fa situar la refeta d'aquest vas a inicis del segle XVIII, considerant que uf 110 fou amortitzada a finals del segle XVII. Pel que a la potència d'aquest vas, aquest devia tenir, aproximadament 1,50 metres, considerant que la cota on es recolzava la coberta devia estar entorn els 5,80 msnm.

-Inhumacions- No es documenten

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un moment en que ja s'havien construït tant els vasos que delimiten el pati d'aquest claustre, com uf 110. En aquest vas, malgrat la constatació de l'ús del carreuó, es pot observar com el tipus de carreuó utilitzat és diferent del dels vasos que delimiten les galeries del claustre. Aquesta darrera observació ens fa proposar una datació posterior al segle XIV, situant-lo en un context, per a la seva construcció, de cap als segles XV-XVI dC.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització correspon a les ue 1037, 1105, 1109, 1113, 1114, i 1119, havent determinat el moment d'amortització el material contingut a les ue 1037 i 1105, en les quals s'ha constatat la presència de ceràmica blava catalana d'influència francesa, de Poblet, de cercles concèntrics, d'orles diverses, de la corbata, de la ditada, d'influència del renaixement, a més de ceràmica de reflex metàl·lic i de maiòlica lligur del tipus *berettino*, a més de tot un seguit de monedes⁷. Aquests materials són els que ens fan datar l'amortització d'aquest vas en el segle XVIII. No obstant, cal indicar que aquest vas ha d'haver estat amortitzat amb anterioritat a 1764 quan es fa el darrer llibre de sepultures del convent i no s'inclou l'existència de cap vas en aquesta zona.

UF 107

-Estructura- 1083 (fotografies núm. 44 i 45); Retall- 1084.

-Situació- Zona 1, a la galeria nord-est del claustre que existí als peus de l'església, arran de la façana d'aquesta, i situat entre dos contraforts, concretament els dos que es trobaven més a l'esquerra de l'esmentada façana. Aquest vas té la mateixa orientació que la galeria a la qual pertany.

-Mides- 2,93 x 0,80 m. Cotes- 5,90 msnm; 4,66 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus lligats amb morter de color marró clar (ue 1083), i una potència d'aproximadament 1,24 metres de fondària. En aquest cas s'ha pres com a referència la cota màxima documentada en aquest vas situat entre contraforts, és a dir els 5,90 msnm. Aquest vas es troba integrat a la galeria nord-est del claustre que existí als peus de l'església, de la qual reaprofità la seva

⁷ Identificades: vuit ardis de l'Arxiduc Carles de 1709, un sisè de Lluís XIV (1643-1652), un sisè de Principat de Catalunya(1641-1642), un ardit de Felip IV de 1653, dos diners de Felip III (1616-19), dos sises de Lluís XIII de 1642, un diner de Carles I-Felip III (1516-1621), un diner de Felip II posterior a 1574 i un diner de Carles I (1516-1555) .

fonamentació (ue 1169) com a límit inferior. Cal assenyalar però, que aquest vas no es trobava a la zona de circulació d'aquesta galeria ja que era encaixat entre els contraforts que sobreeixien de la façana del temple. També cal assenyalar que aquest vas no contenia cap mena de sediment degut a que les construccions conventuals del segle XIX es fonamentaren en el seu interior, concretament les ue 1013 i 1014.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas és força problemàtic, ja que ens ha arribat bastant malament conservat i molt afectat per les construccions conventuals del segle XIX. No obstant, podem plantejar un seguit d'hipòtesis que donen peu a orientar la gènesi d'aquest vas, hipòtesi que permeten apuntar que possiblement aquest vas ja existia abans que es construís el claustre forà. És evident que aquest vas es troba perfectament integrat en una de les galeries del claustre forà, però també sembla evident que aquest no sembla pas marcar el límit extern de la galeria, sinó que aquest vindria marcat per uns altres vasos que tenen la mateixa orientació, però que no es troben entre contraforts, sinó per davant d'aquests, com en el cas d'uf 110 i uf 112. En relació en aquesta ubicació, cal recordar que abans de la construcció del claustre forà, segons la documentació, ja existien tombes d'un cert luxe en aquesta àrea, cosa que fa que sigui força versemblant que es tracti d'aquelles que es trobaven arran dels murs de l'església, entre els contraforts exteriors d'aquesta. Si tenim present aquesta hipòtesi, el moment inicial d'aquest vas cal situar-lo entre el darrer quart del segle XIII i 1320, o dit d'una altra manera, entre l'acabament de l'església i el moment en que es dona les últimes terres per al cementiri del convent, i que donaran lloc al naixement del claustre forà.

-Moment d'amortització- Aquest vas es trobà amortitzat per unes estructures construïdes a l'entorn de 1830. No obstant, cal indicar que aquest vas ha d'haver estat amortitzat amb anterioritat a 1764 quan es fa el darrer llibre de sepultures del convent i no s'inclou l'existència de cap vas en aquesta zona.

UF 108

-Estructura- 1155 (fotografies núm. 96, 97, 98 i 99); Estrats- 1106, 1112; Nivell d'ús- 1120 (fotografia núm. 65).

-Situació- Zona 1, a la galeria nord-est del claustre que existí als peus de l'església, amb una orientació nord-est/sud-oest, i al sud-est d'uf 113.

-Mides- 1,87 (llargada conservada) x 0,70. Cotes- 5,81 msnm; 4,79 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreuons, molt semblants als dels vasos que delimiten les galeries del claustre forà, i lligats amb morter de color marró clar (ue 1155). Aquest vas té una fondària estimada d'1 metre i, precisament, la cota superior d'aquest vas, arrodonida, és la que s'ha fet servir per establir que la cota on es recolzava la coberta dels diferents vasos devia estar en els 5,80 msnm. El nivell d'ús (ue 1120) d'aquest vas consisteix en una morterada de color marró clar.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context de la segona meitat del segle XIV, en un moment en que els vasos que delimiten les galeries ja han estat construïts, però en un moment on encara s'utilitza un tipus de carreuó de similars característiques cosa que fa pensar amb la seva proximitat cronològica.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització correspon a les ue 1106 i 1112, en les quals no hi documentem ni ceràmica ni monedes que ens puguin orientar sobre la cronologia de l'amortització d'aquest vas, tot i que sí que documentem les restes d'un rosari, i d'una representació de crist a la creu. Possiblement l'amortització d'aquest vas, per tant, l'haguem de situar cap al segle XVII. Entre els materials apareguts a la ue 1106, cal destacar la presència d'una plaqueta d'ivori amb la representació de Crist.

Plaqueta d'ivori recuperada a l'estrat 1106, on es pot veure el tors i el cap d'un Crist.

UF 110

-Estructura-1157 (fotografies núm. 101 i 2152); Estrats-1129, 1132, 1136, 1137, 1140.

-Situació- Zona 1, a la galeria nord-est del claustre que existí als peus de l'església, amb la mateixa orientació que la galeria a la qual pertany, davant del contrafort esquerra de la portalada principal de l'església, alineat amb uf 112, i en paral·lel a l'uf 107 i els vasos que separen el pati del claustre de la galeria nord-est.

-Mides- 0,56 (llargada conservada) x 0,54 m. Cotes- 5,27 msnm; 4,58 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus, d'iguals característiques que els vasos que separen el pati del claustre de la galeria nord-est, i lligats amb morter de color marró clar (ue

1157). La fondària estimada per aquest vas és d'1,22 metres, tenint com a cota de referència els 5,80 msnm, com la cota on es devia recolzar la coberta. Cal assenyalar que aquest vas fou destruït en el moment d'ampliar l'uf 105, moment en el qual ja havia estat amortitzat.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context segle XIV, molt probablement d'entre 1320 i 1370, si tenim present que aquest vas es troba alineat amb uf 112 i que ambdós estableixen una línia per davant dels contraforts de l'església, que sembla establir el límit extern de la galeria nord-est del claustre forà.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització correspon a les ue 1129, 1132, 1136, 1137 i 1140. A l'ue 1129 s'hi ha documentat la presència de ceràmica blava de Barcelona, de ceràmica de reflex metàl·lic i de ceràmica de Poblet, materials que ens porta a una datació de finals del segle XVII, considerant la presència de ceràmica de Poblet.

UF 112

-Situació- Zona 1, a la galeria nord-est del claustre que existí als peus de l'església, amb la mateixa orientació que la galeria a la qual pertany, just davant del contrafort dret de la portalada de la façana de l'església, alineat amb uf 110, i en paral·lel als vasos uf 115 i 114, així com als que separen el pati del claustre, de la galeria nord-est.

-Mides- 1,57 x 0,67 m. Cotes- 5,41 msnm; 4,95 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, documentat en un estat de pràctica destrucció en el moment de la intervenció arqueològica. És força probable que aquest vas fos de carreuons, i que tingués una potència d'uns 0,85 metres, tenint com a cota de referència els 5,80 msnm, com la cota on es devia recolzar la coberta.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo segurament en un context del segle XIV, molt probablement d'entre 1320 i 1370, si tenim present que aquest vas es troba alineat amb uf 110 i que ambdós estableixen una línia per davant dels contraforts de l'església, que sembla establir el límit extern de la galeria nord-est del claustre forà.

-Moment d'amortització- No tenim elements que ens permetin situar l'amortització d'aquest vas. No obstant, cal indicar que aquest vas ha d'haver estat amortitzat amb anterioritat a 1764 quan es fa el darrer llibre de sepultures del convent i no s'inclou l'existència de cap vas en aquesta zona.

UF 113

-Estructura- 1162 (fotografies núm. 2155, 2156, 2157, 2158, 2159 i 2160);
Estrats-1160, 1161, 1163.

-Situació- Zona 1, a la galeria nord-est del claustre que existí als peus de l'església, amb una orientació nord-est/sud-oest, al nord-oest d'uf 108 i al sud-est d'uf 105, just davant del contrafort esquerra de la portalada de la façana de l'església.

-Mides- 1,38 x 0,77 m. Cotes- 5,74 msnm; 4,75 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus lligats amb morter de color marró clar (ue 1162), i una fondària estimada d'1,05 metres, tenint com a cota de referència els 5,80 msnm, com la cota on es devia recolzar la coberta.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context de la segona meitat del segle XIV, en un moment en que ja s'ha construït el claustre forà.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització correspon a les ue 1160, 1161 i 1163. Només l'ue 1160 ha donat material, el qual s'ha limitat a algun clau i a algun fragment de ceràmica vidrada en verd o en marró, cosa que dificulta poder precisar el moment exacte d'amortització d'aquest vas sepulcral. No obstant, cal indicar que aquest vas ha d'haver estat amortitzat amb anterioritat a 1764 quan es fa el darrer llibre de sepultures del convent i no s'inclou l'existència de cap vas en aquesta zona.

UF 114 i 115

Conjunt de dos vasos de carreuons, situats arran de la façana de l'església, a la dreta del contrafort dret de la portalada d'accés a l'església, i paral·lels a uf 112.

UF 114

-Estructura- 1168 (fotografies núm. 2167 i 2168).

-Situació- Zona 1, a la galeria nord-est del claustre que existí als peus de l'església, arran de la façana de l'església, amb la mateixa orientació que la galeria a la qual pertany, al sud-est d'uf 115, i al nord-oest del contrafort dret de la façana de l'església del segle XIII.

-Mides- 1,97 x 0,70 m. Cotes- 5,90 msnm; 5,05 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreuons (ue 1168), d'uns 30 cm de llarg i unes alçades variables segons les filades, entre les quals en trobem de 12 cm d'alçada a la part baixa, de 20 cm a mitja alçada i de 14 cm a la part alta conservada, i situat entre contraforts, arran de la façana de l'església, i amb una fondària estimada de 0,85 metres, prenent com a cota de referència la cota superior d'aquest vas situat entre contraforts, la qual coincideix amb la d'un altre vas entre contraforts com és uf 107.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo, tenint present que aquest vas, al igual que les uf 107 i 115, degué ser construït amb anterioritat al claustre forà, essent una d'aquelles tombes luxoses que motivaren precisament la construcció d'aquest claustre. En relació en aquesta ubicació, cal recordar

que abans de la construcció del claustre forà, segons la documentació, ja existien tombes d'un cert luxe en aquesta àrea, cosa que fa que sigui força versemblant que es tracti d'aquelles que es trobaven arran dels murs de l'església, entre els contraforts exteriors d'aquesta. Si tenim present aquesta hipòtesi, el moment inicial d'aquest vas cal situar-lo entre el darrer quart del segle XIII i 1320, o dit d'una altra manera, entre l'acabament de l'església i el moment en que es dona les últimes terres per al cementiri del convent, i que donaran lloc al naixement del claustre forà.

-Moment d'amortització- No hi ha elements que permetin documentar l'amortització d'aquest vas sepulcral amb certa precisió. No obstant, cal indicar que aquest vas ha d'haver estat amortitzat amb anterioritat a 1764 quan es fa el darrer llibre de sepultures del convent i no s'inclou l'existència de cap vas en aquesta zona.

UF 115

-Estructura- 1167 (fotografies núm. 2165 i 2166).

-Situació- Zona 1, a la galeria nord-est del claustre que existí als peus de l'església, arran de la façana de l'església, amb la mateixa orientació que la galeria a la qual pertany, al nord-oest d'uf 114, i al sud-est del contrafort dret de la portalada de l'església.

-Mides- 1,95 x aprox. 0,70 m. Cotes- 5,74 msnm; 4,98 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus (ue 1167) i situat entre contraforts, arran de la façana de l'església. Aquest vas té una fondària estimada de 0,92 metres, prenent com a referència els 5,90 msnm que marquen les cotes superiors dels altres vasos entre contraforts de la façana del temple.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo, tenint present que aquest vas, al igual que les uf 107 i 114, degué ser construït amb anterioritat al claustre forà, essent una d'aquelles tombes luxoses que motivaren precisament la construcció d'aquest claustre. En relació en aquesta ubicació, cal recordar que abans de la construcció del claustre forà, segons la documentació, ja existien tombes d'un cert luxe en aquesta àrea, cosa que fa que sigui força versemblant que es tracti d'aquelles que es trobaven arran dels murs de l'església, entre els contraforts exteriors d'aquesta. Si tenim present aquesta hipòtesi, el moment inicial d'aquest vas cal situar-lo entre el darrer quart del segle XIII i 1320, o dit d'una altra manera, entre l'acabament de l'església i el moment en que es dona les últimes terres per al cementiri del convent, i que donaran lloc al naixement del claustre forà.

-Moment d'amortització- No hi ha elements que permetin documentar l'amortització d'aquest vas sepulcral amb certa precisió. No obstant, cal indicar que aquest vas ha d'haver estat amortitzat amb anterioritat a 1764 quan es fa el darrer llibre de sepultures del convent i no s'inclou l'existència de cap vas en aquesta zona.

UF 118

-Estrats- 1173; Retall- 1177; Mort- 1174.

-Situació- Zona 1, al sud-oest d'uf 103 i amb una orientació nord-est/sud-oest, es localitza, en relació a en aquest claustre dels peus de l'església, en el pati, just a tocar de la galeria nord-est.

-Mides- 0,75 m. (llargada conservada); Cotes- 5,28 msnm (cota superior del mort).

-Descripció- Fossa simple de les denominades de banyera, d'uns 0,70 metres

de fondària, plantejant que la cota de circulació del pati del claustre fos entorn els 5,90 msnm, és a dir, la mateixa que la de les galeries.

-Inhumació- Inhumació primària en fossa simple, corresponent al mort ue 1174, el qual es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. En el moment de l'excavació es conservava deficientment, i es documenta entre la cota dels 5,29 i 5,27 msnm.

-Datació- No s'ha trobat material associat que faciliti la datació d'aquesta uf. Tot i així, cal assenyalar que fins el 1252 els dominics no posseïren aquest terreny per a cementiri, i que fins una mica més tard de 1275 no s'acabà l'església, cosa que vol dir que aquesta zona segurament devia correspondre's amb una àrea de treball associada a les obres de finalització del temple. A tot això cal afegir que en aquest enterrament no s'han trobat restes associades que permetin argumentar un enterrament amb caixa, costum que es generalitzà tal i com hem dit més amunt, cap al segle XVI. De tot això es desprèn que proposem una datació d'aquest enterrament del darrer quart del segle XIV al segle XVI.

UF 119

- Estrat- 1187; Mort- 1188.

-Situació- Zona 1, a la galeria nord-est, al nord-oest d'uf 105, i al sud-oest d'uf 110. Té una orientació nord-est/sud-oest.

-Mides- 1,30 m. (llargada conservada); Cotes- 5,57 msnm; 5,54 msnm.

-Descripció- Fossa simple de les denominades de banyera, d'uns 0,40 metres de fondària tenint com cota de referència per a circular per la galeria els 5,90 msnm, és a dir, el resultat de sumar-hi a la cota dels 5,80 msnm on es recolzarien les cobertes dels diferents vasos, uns 8-10 cm que correspondrien al gruix de les lloses que cobririen els diferents vasos i damunt les quals es circularia.

Inhumació- Inhumació primària en fossa simple, corresponent al mort ue 1188, el qual es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. En el moment de l'excavació es conservava deficientment.

-Datació- És posterior a uf 120, la qual s'ha datat en un context de cap al segle XVI, tal i com veurem; el claustre cap al 1609 havia deixat de funcionar com a tal, tal i com hem explicat en el capítol corresponent, i només hi havia el pòrtic de davant de l'església; i com a zona de cementiri, cal recordar que sabem del cert que, en 1764, ja havia deixat de funcionar. Per tant, aquest enterrament, cal datar-lo en un arc cronològic que vagi del segle XVI a 1764, com a molt tard.

UF 120

-Estrats- 1189; Mort- 1190 (fotografies núm. 2186, 2187, 2188, 2189 i 2190).

-Situació- Zona 1, a la galeria nord-est, al nord-oest d'uf 105, al sud-oest d'uf 110 i sota uf 119. Té una orientació nord-est/sud-oest.

-Mides- 1,48 m. (llargada conservada); Cotes- 5,38 msnm; 5,28 msnm.

-Descripció- Fossa simple de les denominades de banyera, d'uns 0,65 metres de fondària tenint com cota de referència per a circular per la galeria els 5,90 msnm, és a dir, el resultat de sumar-hi a la cota dels 5,80 msnm on es recolzarien les cobertes dels diferents vasos, uns 8-10 cm que correspondrien al gruix de les lloses que cobririen els diferents vasos i damunt les quals es circularia.

Segurament el mort degué ser enterrat amb taüt si considerem que s'han documentat 18 claus.

-Inhumació- Inhumació primària en fossa simple, corresponent al mort ue 1190,

el qual es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. En el moment de l'excavació es conservava bastant bé.

-Datació- A l'ue 1189 s'hi han documentat alguns fragments de ceràmica vidrada verda i de ceràmica vidrada en blanc sense decoració que podria correspondre's en un context de cap al segle XIV, tot i que cal recordar que la generalització de l'ús de la caixa, sembla ser que no es produí fins al segle XVI, i la presència de claus associats en aquesta inhumació ens fa plantejar que aquest enterrament es produís amb el mort contingut en un caixa, en un context en que el claustre es devia trobar en funcionament, cosa que com ja hem dit fou fins al segle XVI, ja que posteriorment només sobrevisqué precisament la galeria nord-est d'aquest claustre on es troba aquest uf. Aquest darrer fet fa que no puguem descartar una cronologia més tardana que el segle XVI, però mai posterior al 1764, moment en que tenim la certesa en que aquesta zona ja no era utilitzada com a cementiri.

Fotografia núm. 1-01-2186. Vista de detall de la unitat funerària.

UF 121

-Estrats- 1191; Retall- 1193; Mort- 1192 (fotografies núm. 2192, 2193 i 2194).

-Situació- Zona 1, a la galeria nord-est, al nord-oest d'uf 105, al sud-oest d'uf 110, i sota uf 120. Té una orientació nord-est/sud-oest.

-Mides- 1,51 m. (llargada conservada); Cotes- 5,28 msnm; 5,19 msnm.

-Descripció- Fossa simple de les denominades de banyera, d'uns 0,70 metres de fondària tenint com cota de referència per a circular per la galeria els 5,90 msnm, és a dir, el resultat de sumar-hi a la cota dels 5,80 msnm on es recolzarien les cobertes dels diferents vasos, uns 8-10 cm que correspondrien al gruix de les lloses que cobririen els diferents vasos i damunt les quals es circularia.

-Inhumació- Inhumació primària en fossa simple, corresponent al mort ue 1192, el qual es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. En -el moment de l'excavació es conservava bastant bé.

Datació- És anterior a uf 120, la qual s'ha datat en un context de cap al segle XVI i es troba a la galeria d'un claustre que es degué construir entre 1320 i 1370. D'això es desprèn que, a falta de material associat, aquest enterrament es degué realitzar, molt probablement a la segona meitat del segle XIV o al segle XV.

UF 201-202

-Estructura-2027; Estrats-2019 i 2020 respectivament. (fotografies núm. 2242, 2243, 2244, 2246, 2247 i 2253).

-Situació- Límit entre les zones 1 i 2, es situen a la línia de façana del costat d'Epístola.

-Mides interiors- 2,20m x 0,60 m, cadascuna. Cotes- 5,70 msnm; 4,53 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular compartimentada en dos. Està construïda amb carreus lligats amb morter marró, amb nucli de pedra sense treballar i el mateix morter. Conformen part de la galeria adossada a la façana del claustre forà. (Planimetria D-109)

En un moment posterior, la tomba 201 es ocupada en un 50 % per l'estructura 2025 i s'adossen dos murs de carreuó a les dues tombes, a la part interna SO, que les fan més estretes, ue 2032 i 2026 respectivament.

-Inhumacions- No documentades

-Moment inicial- El seu moment d'inici s'ha de lligar amb l'ampliació de les capelles gòtiques, ja que recolzen a l'estructura de la façana.

-Moment d'amortització- En funció dels materials ceràmics (blau de Barcelona i reflexes daurats) i de la moneda de Joana i Carles I datada entre 1516 i 1555, recuperats al moment de l'amortització, el final d'aquestes estructures s'ha de situar al segle XVI i està relacionat amb la construcció de les capelles barroques.

Fotografia núm. 253. Alçat de la tomba.

UF 203

-Estructura-2142; Estrat-2010; Retall-2012 (fotografies núm. 2242, 2243, 2245, 2248, 2249, 2250 i 2251).

-Situació- Capella A. Recolza a la part interior del mur de la façana, aprofitant el mur com a tancament oest.

-Mides- 2,30 m x 0,90 m. Cotes- 5,40 msnm; 3,98 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular construïda amb tres parets de pedres de diferents mides, algunes reaprofitades. Presenta un arrebossat blanquinós a l'interior que unifica les quatre parets. (Planimetria D-109).

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Només s'ha recuperat algun fragment de ceràmica vidrada reduïda, però per tècnica i situació es podria situar a finals del segle XV o inicis XVI.

-Moment d'amortització- Els materials, bàsicament elements constructius, per exemple rajoles policromes, es fa situar un moment final que podria arribar a la fase de Desamortització del 1835.

UF 204

Estructura-2005 (fotografies núm. 2224, 2225, 2226, 2227); Estrats-2006,2007; Retall-2011; Morts-2008(fotografies núm. 118, 119, 120, 121), 2009 i 2063 (fotografies núm. 156 i 157).

-Situació- Capella A, a tocar del primer contrafort de la nau.

-Mides-1,90 x 0,60 m. Cotes- 5,56 msnm; 4,56 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, construïda amb carreus lligats amb morter de color marró, poc consistent. Recolza sobre el primer contrafort de la nau. (Planimetria D-263)

-Inhumacions- S'han individualitzat les restes de tres individus: 2008, 2009 i 2063, encara que hi ha restes de diverses inhumacions que no s'han individualitzat. Les inhumacions estan orientats oest-est (cap a l'oest), en posició decúbit supí amb les mans a la zona pelvica. A l'estrat 2007, on s'ubiquen els morts, s'han identificat dues monedes, un diner de Jaume I del 1271, un diner de Pere III, datat entre 1336-1387 i un diner de Alfons IV, datat al 1427.

-Moment inicial- És pot situar en un moment lleugerament posterior a la construcció de les capelles, segle XIV.

-Moment d'amortització- S'ha localitzat a l'estrat d'amortització ceràmica blava catalana i una moneda identificada com un diner de Felip III, datat al 1600. Aquesta tomba no arribaria al moment final i es pot relacionar amb el canvi de paviment de l'església al 1735.

Dins de l'estrat d'amortització s'han recuperat bàsicament elements metàl·lics, concretament fins a 71 claus de ferro (restes dels taüts) i algunes monedes. Així com denes de rosari.

UF 205

-Estructura-2227 (fotografies núm. 114); Estrats-2224, 2225, 2226; Retall-2232

-Situació- Capella A, a tocar del mur de la nau.

-Mides-1,90 m x 0,75 m. Cotes- 5,58 msnm; 4,44 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, construïda amb pedres reaprofitades i maons, la seva conservació és deficient. (fotografies núm. 114, 272, 380, 2369 a 2374. Planimetria D-252)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Per tècnica i relacions estratigràfiques es podria situar entre els segles XVI i XVII.

-Moment d'amortització- Als estrats d'amortització es documenta la presència de ceràmica comuna vidrada i ceràmica blava catalana (orles de la roda de carreta i pinça) i materials constructius, així com diverses monedes entre les quals podem apuntar la presència de dos ardits de Felip IV (1635-1655), un sisé fals d'època, possiblement de Lluís XIV, dos diners de l'Arxiduc Carles (1708-1711), que podrien fer arribar la tomba fins al últim moment, 1835.

Entre els materials recuperats s'ha de remarcar la presència d'elements de metall, bàsicament monedes, i algun element de caire religiós, com uns 60 cm de cadena amb medalla, que pertanyien a un rosari.

UF 206

-Estructura-2040 (fotografies núm. 139, 2267 i 2268).; Estrats-2138, 2367; Retall-2139.

-Situació- Capella D, per construir-la es retalla el contrafort 2366.

-Mides-1,60 m (conservada) x 0,78 m. Cotes- 5,24 msnm; 3,98 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, construïda amb pedres sense treballar amb algunes pedres reaprofitades i maons. Un arrebossat de color blanquinós unifica l'interior. (Planimetria D-252)

A l'estrat 2367 (fotografia núm. 2377), que correspon al nivell orgànic s'han recuperat una gran quantitat de plaquetes de ferro que podrien ser paret d'un recobriment d'un taüt, així com claus i diversos elements religiosos com fragments de rosari (de metall i fusta) i una creu.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Les seves característiques la situen en un moment indeterminat, entre els segles XV i XVI.

-Moment d'amortització- Al seu estrat d'amortització es localitzen restes constructives, rajoles policromes i teules vidrades, que permeten situar la seva perduració fins al moment final de l'església.

UF 207

-Estructura-2041(fotografies núm. 2269, 2270, 2271, 2272, 2274, 2275);
Estrats-2140 (fotografia núm.2322), 2383(fotografia núm. 2418); Retall-2141

-Situació- Capella D. A tocar de 206.

-Mides- 2m x 0,50 m. Cotes- 5,24 msnm; 3,52 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular. Construïda amb carreuó amb pedra petita per regularitzar. (Planimetria D-7, D-35 i D-37)

Presenta dos estrats: un, format per material d'enderroc i l'altre, per les restes orgàniques dels enterraments, dins d'aquest s'han recuperat diversos elements de caire religiós, bàsicament fragments de rosaris i una creu. Com a element significatiu s'ha d'assenyalar la presència d'un tub de vidre segellat amb una paper a dins, aquest està recargolat i no es pot llegir, a excepció d'una paraula "Mercaders"

Tub de vidre amb paper a l'interior

-Inhumacions - No es documenten.

-Moment inicial- S'ha de situar en un moment modern, sense concretar. La làpida recuperada al seu interior ens podria situar a la segona meitat del segle XVII.

-Moment d'amortització- L'estrat d'amortització es data amb ceràmica comuna vidrada i blava catalana (d'influència francesa), i podria situar-se fins al moment final de l'església.

Dins del rebliment s'han recuperat diversos fragments d'un marc i d'una làpida amb la següent inscripció: "...ASES MERCADER Y DELS SE 1666"

UF 209

-Estructura-2046 (fotografies núm. 135 i 139).; Estrats-2051,2052; Retall-2118

Situació- Capella E.

-Mides-2,10 m x 0,80 m. Cotes- 5,30 msnm; 4,14 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, aprofitada estructures anteriors i es construeixen només dues parets, amb pedres reprofitades. (Planimetria D-111 i D-262)

Presenta dos estrats: un, format per material d'enderroc i l'altre, per les restes orgàniques dels enterraments, dins d'aquest s'han recuperats diversos elements, bàsicament metàl·lics, entre els que es pot destacar la presència d'una creu de bronze de 5,5 cm d'alçada.

-Inhumacions - No es documenten.

-Moment inicial- Per la tècnica es pot situar en època moderna, sense més precisió.

-Moment d'amortització- Els materials de construcció i ceràmics permeten situar la seva pervivència fins al moment final de l'església. Al seu interior es van recuperar diversos fragments d'una làpida decorada amb un plomall, on

malauradament només es pot llegir la paraula "VAS", s'han conservat més lletres però no es poden relacionar.

UF 210

Anul·lada

UF 211

-Estructura-2013 (fotografies núm. 124 i 135). Estrats-2014,2015; Retall-2017.

-Situació- Capella E

-Mides-2,25 m x 0,85 m. Cotes- 5,44 msnm; 4,10 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, només es construeixen dues parets amb pedra sense treballar i maons, tot lligat amb morter de color marró. Les parets estan arrebossades en color blanc brut. Per construir-la s'han de rebaixar estructures anteriors, concretament els límits de la capella dels contraforts. (Planimetria D-7)

-Inhumacions - S'ha documentat les restes d'un individu,2016. Es troba molt malmès per la humitat i pràcticament només es conserva l'empremta i alguns ossos. Conserva un rosari d'atzabeja penjat al coll, del qual s'han recuperat fins a 94 denes rodones i 8 més d'altres formes. Està orientat est- oest, amb el cap a l'est.

-Moment inicial- Es pot situar en un moment modern sense més precisió.

-Moment d'amortització- Les ceràmiques associades amb l'estrat d'amortització són comunes vidrades, blaves de Barcelona i de reflexos daurats, de forma residual s'han recuperat ceràmiques en blanc i manganès.

Això situaria una amortització a principis del segle XVI, encara que podria perviure tot el segle.

UF 212

-Estructura-2152 (fotografies núm. 2291, 2292, 2323, 2324, 2325, 2352, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2376, 2785, 2786); Estrat-2359; Retall-2453

-Situació- Capella E, exterior.

-Mides-3 m x 1,80 m. Cotes- 5,26 msnm; 3,78 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma quadrangular, construïda amb pedres treballades, lligades amb morter de color blanc. Presenta encintat a l'interior. Planimetria D-5, D-37 i D-39)

-Inhumacions - No s'han documenten

-Moment inicial- S'ha de situar, per relacions estratigràfiques i tècnica, al segle XVII.

-Moment d'amortització- Perviu fins al moment final de l'església, s'ha recuperat ceràmica vidrada comuna, rajoles policromes i una tassa de porcellana amb decoració en daurat i verd.

Podria identificar-se amb la tomba 56 del llibre de sepultures "Sepultura de Ballets y acabat lo Llinatgese donâ a Benet Rocafort Ciutada honrát, que solament tingué un fill que morí; y vuy es de Dn. Joseph de Alós Marqués de Puerto-nuevo, per haver casát ab la Puvilla barrera. Es dins la capella de St. Jacintho al mitg"

UF 213

-Estrats-2155,2368.

-Situació- Capella E, exterior.

-Mides- 1,60 m x 0,80 m. Cotes- 5,42 msnm; 4,20 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular. Pertany al conjunt de tombes situades entre els contraforts exteriors de les capelles gòtiques. Té com a límits els murs 2049 (tancament de l'església), el contrafort 2153, i el mur de tancament 2154. Està tallada per la trinxera de la tomba 212.

Presenta dos estrats: un, format per material d'amortització i l'altre, per les restes orgàniques dels enterraments, on només s'ha recuperat un fragment de ceràmica comuna vidrada, probablement un bací.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Coetani a la construcció de les capelles gòtiques.

-Moment d'amortització- S'associa amb materials de ceràmica comuna vidrada i blava de Barcelona. Finals del segle XVI, s'ha de relacionar amb la construcció de les capelles barroques.

UF 214

-Estrat-2381 (fotografies núm. 2416 i 2417).

-Situació- Capella F, exterior.

-Mides- Molt afectada per estructures posteriors. Cotes- 5,60 msnm; 4,28 msnm.

Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular. Pertany al conjunt de tombes situades entre els contraforts exteriors de les capelles gòtiques. (Planimetria D-239 i D-240)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Coetani a la construcció de les capelles gòtiques.

-Moment d'amortització- S'ha recuperat una important proporció de ceràmica, comuna vidrada, amb coberta estannífera, blava de Barcelona, així com algunes importacions valencianes, també s'ha recuperat un malla de Ferran II, datada al 1494. Aquestes dades i la construcció de la segona línia de capelles a inicis del segle XVII, ens porta a situar l'amortització a finals del segle XVI.

UF 215

-Estrat-2427 (fotografia núm. 145).

-Situació- Capella F, exterior.

-Mides- Molt afectada per estructures posteriors. Cotes- 5,04 msnm; 4,70 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular. Pertany al conjunt de tombes situades entre els contraforts exteriors de les capelles gòtiques. (fotografia núm. 2466)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Coetani a la construcció de les capelles gòtiques.

-Moment d'amortització- Només s'ha recuperat un fragment de ceràmica que podria correspondre a una importació oriental, encara que està molt malmesa. L'amortització s'ha de relacionar amb la construcció de la segona línia de capelles i situar-la a finals del segle XVI.

UF 216

-Estrat-2056; Morts- 2064 (fotografies núm. 161, 163), 2065, 2066 (fotografies núm. 145, 158), 2068 (fotografies núm. 163 i 164) , 2069, 2075 (fotografies núm. 174, 175, 176, 177 i 178), 2080 (fotografies núm. 182 i 183), (fotografies núm. 192, 193 i 194), 2091(fotografies núm. 192, 193 i 194) , 2092 (fotografies núm. 192, 193 i 194).

- Situació- Capella F, exterior.

-Mides-2 x 0,80 m. Cotes- 5,47 msnm; 4,38 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular. Pertany al conjunt de tombes situades entre els contraforts exteriors de les capelles gòtiques. (fotografies núm. 144, 143 i 145)

-Inhumacions- Presenta un gran número d'enterraments, dels quals s'han individualitzat 2064, 2065, 2066, 2068, 2069, 2075, 2080, 2090, 2091, 2092. Tots presenten les mateixes característiques. Estan orientats est- oest, amb el cap a l'oest, amb posició decúbit supí.

Fotografia núm. 191. Vista dels diferents enterraments

-Relacionada amb un individu femení infantil es va recuperar una polsera de vidre sencera, és de vidre transparent amb un fil blau al voltant.

Polsera de vidre recuperada a l'estrat

A l'interior de la tomba es va trobar part de la làpida que la cobria, malauradament agrafa, de 103 x 62 cm.

Es van recuperar fins a 298 claus de ferro dels taüts, així com algunes agulles de cap de 3 i 5 cm de llargada.

-Moment inicial- Coetani a la construcció de les capelles gòtiques.

-Moment d'amortització- S'associa amb materials de ceràmica comuna vidrada i de reflexos daurats catalans, que amb la dada la construcció de la segona línia de capelles a inicis dels segle XVII, ens permet situar l'amortització a finals del segle XVI.

UF 218

-Estructura-2050 (fotografies núm. 364, 365, 2300, 2301, 2302 i 2303); Estrat-2053; Retall-2054

-Situació- Capella F, a tocar de la fonamentació de la nau.

-Mides- Només poden saber l'amplada 0,60 m. Està tallada per la trinxera de la tomba 220. Cotes- 5,46 msnm; 4,28 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, recolzada a la nau. Construïda amb carreus, lligats amb morter de color marró. (Planimetria D-5 i D-252)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Per tècnica i relacions estratigràfiques es podria situar en un moment de finals del segle XIII.

-Moment d'amortització- S'han recuperat a l'estrat d'amortització fins a una total de 82 claus de ferro i ceràmica decorada en verd i manganès, el que ens faria

situar el moment final en un moment indeterminat del segle XIV- inicis del XV i es podria relacionar amb l'ampliació de les capelles gòtiques.

UF 219

-Estructura-2176 (fotografies núm. 258, 2332, 2333, 2334); Estrat-2177; Retall-2178

-Situació- Capella F, a tocar de la fonamentació de la nau.

-Mides- 2,25 m x 0,75 m. Cotes- 5,34 msnm; 4,75 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, que s'adossa a la nau central. Construïda amb carreus, lligats amb morter de color marró. Podria funcionar amb 218. (Planimetria D- 5 i D-252)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Per tècnica i relacions estratigràfiques es podria situar en un moment de finals del segle XIII.

-Moment d'amortització- No ha proporcionat materials determinatius, però la seva relació amb la 218 podria fer pensar en una cronologia similar.

UF 220

-Estructura-2157 (fotografies núm. 204, 2300, 2301, 2302, 2303, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2594 i 2596); Estrat-2158; Retall-2159

-Situació- Capella F.

-Mides- 3 m x 0,95 m. Cotes- 5,28 msnm; 3,98 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, construïda amb carreus lligats amb morter de color marró. (Planimetria D-5, D-39 i D-40)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Amortitza la tomba 218, això la podria situar a finals del segle XIV o inicis del segle XV.

-Moment d'amortització- Podria arribar fins al moment final, encara que els materials de la seva amortització estan molt afectats per una fonamentació del mercat que ocupava pràcticament la seva totalitat.

UF 221

-Estrats-2196 (fotografia núm. 262), 2369 (fotografies núm. 2378, 2379 i 2380), 2378; Morts- 2374 (fotografies núm. 281, 382, 383, 192, 193, 194, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389), 2375 (fotografia núm. 2391), 2376 (fotografies núm. 2392, 2393, 2394), 2377 (fotografies núm. 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 192, 193 i 194) i 2378 (fotografies núm. 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406).

-Situació- Capella G, exterior.

-Mides- 1,90 m x 0,70 m. Cotes- 5,54 msnm; 4,21 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular. Pertany al conjunt de tombes situades entre els contraforts exteriors de les capelles gòtiques. (Planimetria C- 119, C,120, C-121, C-122 i D-115)

-Inhumacions- És un dels conjunt de inhumacions més interessants, presenta dos moments clarament diferenciats. El més modern, concretat a l'estrat 2369,

està format per un total d'uns 10 individus, on s'ha individualitzat els 2374, 2375, 2376) i 2377 . Aquest estrat està format per inhumacions primàries successives(els cranis dels primers es van desplaçant cap els límits de la tomba), amb una orientació est- oest, amb el cap a l'oest. Aquest estrat està associat amb ceràmica comuna vidrada i blava de Barcelona, i s'han recuperat un gran número de claus (385) i diversos elements d'ús personals com sivelles, o una capseta de forma rodona per penjar d'uns 2,5 cm de diàmetre i s'ha d'assenyalar la presència d'una arracada d'or senzilla.

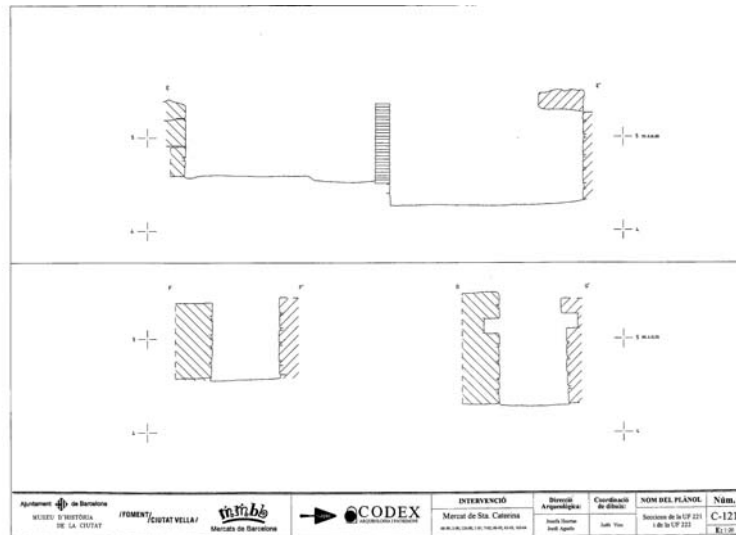

Arracada recuperada

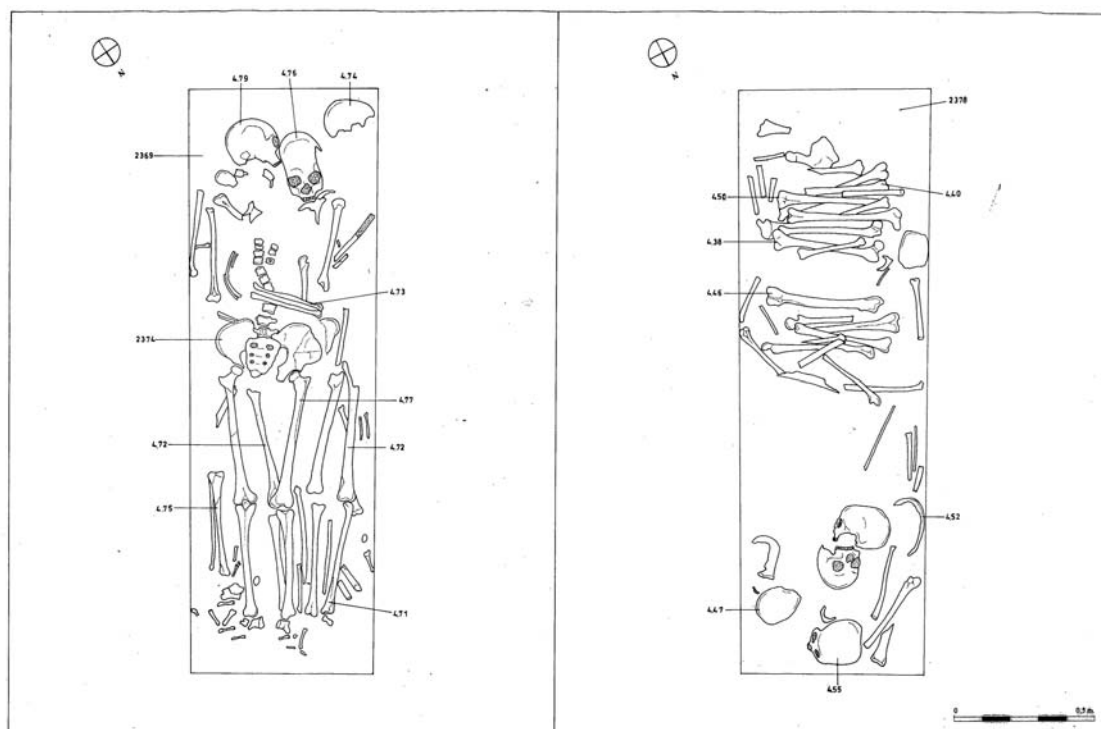
El moment més antic, ue 2378, datat amb ceràmiques decorades en verd i manganès, ens permet documentar una sèrie de inhumacions secundaries. En aquestes, els ossos es situen de forma ordenada per tipus. Això ens faria pensar en un trasllat dels difunts des d'un altre contenidor en el moment d'inici d'ocupació de la tomba 221.

-Moment inicial- Coetani a la construcció de les capelles gòtiques, s'ha localitzat ceràmica decorada en verd i manganès a l'estrat més antic de la tomba .

-Moment d'amortització- S'associa amb materials de ceràmica blava de Barcelona i reflexos daurats, i s'ha de situar a finals del segle XVI.

Plànol C-121. Seccions de la UF 221 i 222

Il.lustració dels dos moments d'ocupació de la tomba.

UF 222

-Estrat-2197(fotografies núm. 200, 253, 254, 263, 264 i 265)

-Situació- Capella G, exterior

-Mides- 2 m x 0,70 m. Cotes- 5,46 msnm; 4,56 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular. Pertany al conjunt de tombes situades entre els contraforts exteriors de les capelles gòtiques. (Planimetria- C- 119, C,120, C-121, C-122 , D-6 i D- 39)

Al seu interior es va recuperar una làpida que podria ser l'original de la tomba, és de pedra arenisca de Montjuïc amb un escut, que presenta una ala a l'esquerra i un animal a la dreta, possiblement un porc senglar. (fotografia núm. 265)

Fotografia núm.265. Làpida recuperada.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Coetani a la construcció de les capelles gòtiques.

-Moment d'amortització- S'associa amb materials de blava de Barcelona. Finals del segle XVI, relacionat amb la construcció de les capelles barroques.

UF 223

-Estructura-2059 (fotografies núm. 256, 257, 267, 2308, 2309, 2310, 2340, 2341 i 2630); Estrat-2060 (fotografies núm. 146, 147, 148, 149, 150)

-Situació- Capella G.

-Mides- 1,75 m x 0,85 m. Cotes- 5,26 msnm; 4,42 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, que recolza a la nau central. La cara nord està construïda amb maons bàsicament, però la primera filada és de pedra treballada i aboixardada que descriu un arc. Podria correspondre a l'estructura de porta d'accés a la nau des de l'exterior. (Planimetria D-39, D-114 i D-115)

-Inhumacions- La humitat no ha permès la conservació de les restes òssies, però si es conserven força be les restes d'un taüt de fusta decorat amb xinxetes de bronze. Està molt afectat per una fonamentació del mercat.

-Moment inicial- Posterior al segle XIV, sense més precisió.

-Moment d'amortització- S'ha recuperat una moneda identificada com un ardit de Felip III-IV, datada entre 1612 i 1655, això ens situa una amortització que es podria situar entre mitjans i finals del segle XVII, encara que es podria situar al canvi de paviment del segle XVIII.

UF 224

-Estructura-2183 (fotografies núm. 256, 257, 259, 266, 267, 273, 2336, 2337, 2338, 2339, 2630); Estrat-2184, 2229; Retall-2185

-Situació- Capella G.

-Mides-1,85 m x 0,92 m. Cotes- 4,96 msnm; 4,04 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, orientada paral·lela a la nau central, construïda amb pedra sense treballar i morter de color marró fosc. Està arrebossada a l'interior amb un acabat blanc brut. (Planimetria D-39 i D-115)

Entre els diferents elements recuperats poden destacar la presència d'una sola de sabata de cuir.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Època moderna sense precisió

-Moment d'amortització- Només s'ha recuperat ceràmica comuna vidrada, pel tipus de reblliment podria arribar fins al moment final de l'església.

UF 225

-Estructura-2057 (fotografies núm. 256, 257, 267, 2304, 2305, 2306, 2307, 2630);Estrat-2058

-Situació- Capella G.

-Mides- 2,10 m x 0,85 m. Cotes- 5,10 msnm; 4,06 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, paral·lela a la nau. Construïda amb pedres sense treballar i maons, lligats amb morter marró. Arrebossat a l'interior amb un morter de color marró. (Planimetria D-115 i D-262)

Al seu interior s'han recuperat diversos elements de culte religiós i d'ús

personal (sivelles), entre els primers s'ha individualitzats dues medalles de bronze: 1-01-2058-1 (R-3914), que representa un Crist i una Sagrada Família i 1-01-2058-2 (R-3911), que representa un Crist amb figures a banda i banda i un calze.

Anvers i revers de les dues medalles esmentades, 1-01-2058-1 i 1-01-2058-2

Així mateix s'ha recuperat fragments de rosari de llavors (lacrima christi) i d'atzabeja. També s'han recuperat diverses monedes entre les quals citarem sis ardis de Felip IV de 1655, tres diners de Lluís XIV de 1655, dos sises retallat de Lluís XIV (1643-1652) i 4 maravedisos de Felip V de 1719.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Època moderna sense precisió.

-Moment d'amortització- S'ha localitzat ceràmica blava catalana de la corbata, però pel tipus de reblliment arribaria fins al moment final del convent.

UF 226

-Estructura-2186 (fotografies núm. 256, 257, 260, 267, 274, 275); Estrat-2187, 2230; Retall-2188

-Situació- Capella G, adossada paral·lela al mur de tancament de l'església.

-Mides- 1,35 m x 0,73 m. Cotes- 5,36 msnm; 4,50 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular construïda amb carreus lligats amb morter marró.(Planimetria D-39 i D-115)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Es podria situar l'entorn del segle XV.

-Moment d'amortització- No s'han recuperat materials que puguin datar el final.

UF 227

-Estructura-2179.

-Situació- Capella F.

-Mides- No es poden documentar. Cotes- 3,32 msnm; 4,75 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Restes de carreus que fan angle amb la tomba 219. Podrien ser una antic contenidor amortitzat per l'ampliació gòtica, però el seu estat de conservació fa difícil assegurar-ho. (fotografies núm. 2737, 2738 i 2739)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- XIII

-Moment d'amortització- XIV

UF 228

-Estructura-2061 (fotografia núm. 155); Estrat-2062; Morts-2070 (fotografies núm. 165,166,167,168), 2071, 2072 (fotografia núm. 169), 2073 (fotografies núm. 170 i 171), 2074 (fotografies núm. 172, 173), 2076 i 2077(fotografies núm. 179, 180)

-Situació- Capella H, encaixada entre dos contraforts de l'absis poligonal.

-Mides- 2,25 m x 0,82 m. Cotes- 5,22 msnm; 4,14 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, paral·lela a la nau. Està construïda amb carreuons lligats amb morter de color marró. (Planimetria D-262)

-Inhumacions- S'han individualitzat fins a un total de set inhumacions: 2070, 2071, 2072, 2073) 2074, 2076, 2077. Estan orientades est-oest, amb el cap a l'oest. Es dipositen de forma successiva i van ocupant els espais, situant-se els adults al centre i, normalment, els nens als costats o als espais no ocupats pels adults.

Entre els materials recuperats poden apuntar la presència d'uns 158 claus de ferro, així com un botó d'atzabeja i diversos fragments de vidre, entre els quals s'ha documentat vidre pla de color blau i de color vermell.

-Moment inicial- Coetani a la construcció de l'absis poligonal.

-Moment d'amortització- S'han localitzat materials de ceràmica comuna vidrada (68-99-2062-1; làmina 1), decorada en blau de Barcelona i ceràmica de reflexos daurats de pinzell-pinta.

Així com una làpida de pedra que representa un muntanya amb una flor de llis a la part superior.

Tot això porta a situar l'amortització al segle XVI i s'ha de relacionar amb la construcció de les capelles barroques, concretament a aquesta part la del Santíssim Sacrament.

UF 229 i 233⁸

UF 229

-Estructura-2129 (fotografies núm. 249, 2318, 2319, 2320, 2321, 2423, 2424, 2425, 2764, 2811); Estrat-2389, 2390; Retall-2394

-Situació- Capella H.

-Mides- 2 m x 0,80 m. Cotes- 4,99 msnm; 4,32 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma quadrangular, forma conjunt amb la 233. Paral·lela a la nau. Està construïda amb carreuons lligats amb morter de color marró. La partició entre les dues tombes està feta amb un mur de maons. Molt malmesa per una fonamentació de mercat

-Inhumacions- no es documenten.

-Moment inicial- Coetani a l'absis poligonal, a l'estrat més antic es documenta la presència de ceràmica vidrada blanca.

-Moment d'amortització- A l'estrat d'amortització es localitza ceràmica amb decoració de blau de Barcelona, blau de procedència valenciana i catalana de

reflexos daurats.

Fotografia núm.1181. Vista general de les tombes.

UF 233

-Estructura-2129 (fotografies núm. 249, 2318, 2319, 2320, 2321, 2423, 2424, 2425, 2764, 2811); Estrat-2130; Retall-2394

-Situació- Capella H.

-Mides- 2,17 m x 0,80 m. Cotes- 4,72 msnm; 4,20 msnm

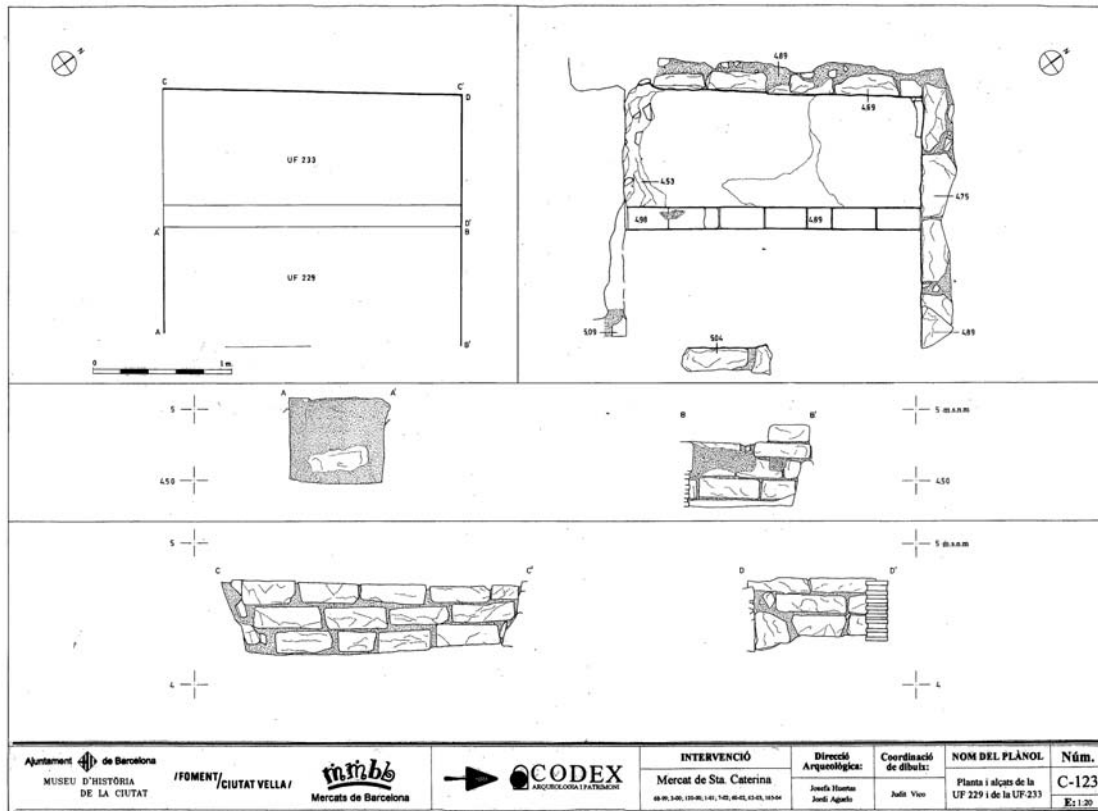
-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma quadrangular, forma conjunt amb la 229. Paral·lela a la nau. Està construïda amb carreus lligats amb morter de color marró. La partició entre les dues tombes està feta amb un mur de maons.

-Inhumacions- No es documenten.

⁸ Planimetria C- 123 i C-124

-Moment inicial- Coetani a la construcció de l'absis poligonal

-Moment d'amortització- Els materials situen una cronologia del segle XVI.

C123 i C124. Planta i alçats de les UF 229 i 233

UF 230, 231, 234, 240⁹

UF 230

-Estructura-2484.

-Situació- Capella H.

-Mides- Molt malmesa, mirar mides de 234 . Cotes- 5,14 msnm; 4,08 msnm

⁹ Planimetria D-6, D-259

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, que forma part d'un conjunt de quatre, 231,234,240. Construïda amb carreuons lligats amb morter de color marró. La separació entre les dues parelles es fa mitjançant un mur de maons lligats amb el mateix morter. La 230 estava molt afectada per una fonamentació del mercat. (fotografia núm. 259)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Coetani a la construcció de l'absis poligonal.

-Moment d'amortització- Encara que no s'ha recuperat material del contenidor, s'ha de situar com la resta del conjunt al segle XVI.

UF 231

-Estructura-2084; Estrat-2083, 2239; Retall-2085

-Situació- Capella H.

-Mides-2,18 m x 0,75 m . Cotes- 5,10 msnm; 4,04 msnm

Fotografia núm 187. Alçat de la tomba.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, que forma part d'un conjunt de quatre, 230, 234, 240. Construïda amb carreuons lligats amb morter de color marró. La separació entre les dues parelles es fa mitjançant un mur de maons lligats amb el mateix morter. (fotografia núm. 187)

Presenta dos estrats: un, del moment d'abandonament i l'altre, format pels sediments orgànics dels enterraments. Dins del primer, s'ha recuperat una gran quantitat de ceràmiques i altres elements entre els quals poden remarcar la presència d'una punta de beina de bronze decorada 1-01-2083-1, que es mostra a continuació.

La ceràmica està formada per un important conjunt de comuna vidrada, blava de Barcelona i de reflexos daurats (solfes, aspes, línies concèntriques)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Coetani a l'absis poligonal

-Moment d'amortització- L'estrat d'amortització situat al segle XVI, relacionat amb l'ampliació de les capelles barroques.

UF 234

-Estructura-2087; Estrat-2086, 2231; Retall-2088; Estrats de trinxera-2293 i 2396

-Situació- Capella H.

-Mides- 1,80 m x 0,80 m . Cotes- 5,06 msnm; 4,06 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, que forma part d'un conjunt de quatre, 231, 230, 240. Construïda amb carreus lligats amb morter de color marró. La separació entre les dues parelles es fa mitjançant un mur de maons lligats amb el mateix morter. (fotografia núm. 190)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Coetani a la construcció de l'absis poligonal, els materials de la trinxera ens aporten un panorama de vidrats blancs antics.

-Moment d'amortització- L'estrat d'amortització està datat per peces de ceràmica decorada en blau de Barcelona. I ens permet situar-lo al segle XVI

UF 240

-Estructura-2423; Estrat-2260

-Situació- Capella H.

-Mides- Molt malmesa, igual a la resta del conjunt. Cotes- 4,73 msnm; 4,16 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular. Estructura de forma rectangular, que forma part d'un conjunt de quatre, 231, 234, 230. Construïda amb carreuons lligats amb morter de color marró. La separació entre les dues parelles es fa mitjançant un mur de maons lligats amb el mateix morter. La 240 estava molt afectada per una fonamentació del mercat. (fotografia núm. 2461)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Coetani a la construcció de l'absis poligonal.

-Moment d'amortització- S'han documentat diversos materials entre els que poden citar una peça de reflexos valencians, que no varia la cronologia final del conjunt del segle XVI

UF 232

-Estructura-2079 (fotografia núm. 155); Estrat-2078.

-Situació- Capella H, sota 228 .

-Mides- 1,25 m x 0,75 m. Cotes- 4,14 msnm; 3,78 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, que presenta una orientació NE-SO. Esta construïda amb carreuons lligats amb morter marró, sembla està amortitzada per l'absis poligonal. (Planimetria D-116 i D-132)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Podria funcionar amb la capçalera triabsidal, encara que no hi ha materials que ens permetin concretar més.

-Moment d'amortització- En el moment de construcció de la tomba 228.

UF 235

-Estructura-2120 (fotografies núm. 135, 237, 238, 239, 240, 241, 279, 282, 283); Estrats-2121, 2235, 2248; Retall-2122

-Situació- Capella E.

-Mides- 2,10 m x 0,77 m. Cotes- 4,12 msnm; 3,88 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, situada al centre de la capella, transversalment a la nau. Construïda amb carreus i morter de color marró. Només es conserva una filada de carreus. (Planimetria D-111 i D- 252)

Al seu interior s'han recuperat diversos elements d'ús personal (botons) i religiós (medalles, rosaris, etc.), així com una clau decorada que podria ser d'un petit moble 1-01-2121-1

1-10-2121-1

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Possiblement, Coetani a la construcció de les capelles gòtiques, encara que les monedes recuperades a l'estrat 2248 podrien avançar aquesta cronologia fins a la meitat del segle XVII, en funció dels dos ardots, un de Felip IV (1624-1655) i l'altre de Lluís XIV (1644-1648).

-Moment d'amortització- Entre els materials s'ha recuperat una moneda identificada com 4 maravedisos de Carles IV de Segovia datada al 1796 a l'estrat 2121 i a l'estrat 2235 on s'han recuperat una moneda de 8 maravedisos de Ferran VII de 1823 i un ardit de l'arxiduc Carles (1707-1711), que permet situar la seva amortització en el moment final del convent, 1835.

UF 241

-Estructura-2372

-Situació- Capella A.

-Mides- 2,10 m x 0,60 m. Cotes- 5,20 msnm; 4,66 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, situada paral·lela a la nau i adossada al contrafort 2033. Construïda amb carreus, aprofitant la fonamentació de la nau. Només conserva una filada de carreus. (fotografia núm. 129)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Podria funcionar amb l'església d'una única nau.

-Moment d'amortització- Possiblement amortitzada amb l'ampliació de les capelles gòtiques.

UF 242

-Estructura-2385; Estrats-2382, 2384

-Situació- Capella F, exterior.

-Mides- 1 x 0,70 m. Cotes- 5,60 msnm; 4,15 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular. Pertany al conjunt de tombes situades entre els contraforts exteriors de les capelles gòtiques. Sembla més una ossera, possiblement de la uf 214, encara que no es pot assegurar. (fotografia núm. 2420)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Coetani a la construcció de les capelles gòtiques.

-Moment d'amortització- Encara que no s'han recuperat materials significatius, s'hauria de situar al segle XVI, per la seva relació amb la resta de les tombes del mateix tipus.

UF 243

-Estructura-2388, 2397; Estrat- 2380, 2387; Retall-2399

-Situació- Capella F, exterior.

-Mides- 2,22 m x 0,90 . Cotes- 5,66 msnm; 4,20 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, El mur oest està construït amb maons lligats amb morter de color blanquinós, la cara esta està construïda amb pedres treballades i maons. Aprofita el mur de tancament de les capelles gòtiques com límit nord. (fotografies núm. 2422, 2427, 2428, 2429, i 2430. Planimetria D- 39)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- S'ha recuperat una ceràmica blava catalana d'influència francesa, que permet datar l'inici al segle XVIII

-Moment d'amortització- Aquest contenidor va perviure fins al moment final de l'església. Es va recuperar una gran quantitat de maons amb preparació de pintura.

UF 244

-Estructura-2428; Retall-2430

-Situació- Capella A, paral·lela a 241.

-Mides- Amplada 0,85 m. No es conserva sencera. Cotes- 4,56 msnm; 4,24 msnm

Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, construïda amb carreuons, només es conserva una filada parcialment. Molt malmesa per una fonamentació del mercat i tombes posteriors. (fotografies núm. 2467 i 2468)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Podria funcionar amb l'església d'una nau.

-Moment d'amortització- Podria funcionar fins a la construcció de les capelles, però no hi ha dades que permetin afinar més.

UF 245

-Estructura-2429

-Situació- Capella A. En línia amb 241, adossada a la nau central.

-Mides- 2,10 m x 0,60 m. Cotes- 5,20 msnm; 4,68 msnm

Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, construïda amb carreuons. Només es conserva una filada i no està complerta. (fotografies núm. 2469 i 2470)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Podria funcionar amb l'església d'una única nau.

-Moment d'amortització- Possiblement amortitzada amb l'ampliació de les capelles gòtiques.

UF 246

-Estructura-2373

-Situació- Capella A .

-Mides- 1,50 m. de llargada conservada. Cotes- 5,37 msnm; 5,10 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura que es conserva molt parcialment, no es segur que sigui una tomba. Només es conserva una alineació de carreus paral·lels al mur 2021. (fotografies núm. 2382, 2383 i 2390)

Datació- Díficil de precisar.

UF 247¹⁰

-Estructura-2402; Estrat-2398.

-Situació- Capella F, exterior.

-Mides- 0,82 m. Cotes- 5,30 msnm; 4,30 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura conservada parcialment, possiblement, de forma rectangular. Construïda amb carreus lligats amb morter de color marró. (fotografies núm. 2437, 2438 i 2439)

-Inhumacions- No es documenten, però s'han recuperat dos cranis.

-Moment inicial- Per tècnica i situació pertany al moment Coetani a la construcció de les capelles gòtiques.

Moment d'amortització- S'han recuperat materials de ceràmica decorada en blau de Barcelona i reflexos daurats, així com algun element religiós com podria ser la figura de plata d'una Verge amb Nen que es presenta a continuació.

¹⁰ Planimetria D-39

UF 248

-Estructura-2220; Estrat-2333; Retall-2221

-Situació- Capella H.

-Mides-0,80 x 1,50 m de llargada conservada. Cotes- 5,50 msnm; 4,48 msnm

Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, construïda amb carreuons lligats amb morter de color blanc, presenta encitat. Amortitzada per la construcció d'un contrafort de l'absis poligonal. S'adossa a 277. (fotografies núm. 269 2363 a 2366, 2634 a 2637; D-38)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Podria funcionar amb la capçalera triabsidal.

-Moment d'amortització- Sense materials significatius. Amortitzada per l'absis poligonal

UF 249

-Estructura-2493; Estrat-2426

-Situació- Capella H, exterior.

-Mides- 2 m x 0,80 m. Cotes- 5,08 msnm; 4,62 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, molt malmesa per les construccions posteriors. Forma part de la sèrie de tombes situades entre els contraforts exteriors de les capelles gòtiques. (fotografia núm. 2592; D-38)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Coetani a la construcció de les capelles gòtiques.

-Moment d'amortització- Amortitzada per les fonamentacions de les capelles barroques, principis del segle XVII.

UF 250

-Estructura-2447; Retall-2448

-Situació- Capella A, situada transversalment al contrafort de la façana.

-Mides- 2,12 m . Cotes- 5,50 msnm; 4,70 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, només es conserva un costat llarg i els inicis dels murs curts. Construïda amb carreuons, lligats amb morter de color marró. (fotografies núm. 2241, 2476, 2509 i 2814; D-35)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Associada amb l'església d'una nau.

-Moment d'amortització- Amortitzada per la continuació de la façana de les capelles gòtiques.

UF 251

-Estructura-2024; Retall-2448

-Situació- Capella A, situada transversalment al contrafort de la façana, alineada amb 250.

-Mides- 1,60 conservada. Cotes- 5,62 msnm; 4,72 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, només es conserva un costat llarg i els inicis dels murs curts. Construïda amb carreus, lligats amb morter de color marró. (fotografies núm. 111, 128, 2235 a 2239, 2241 i 2509; D-35)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Associada amb l'església d'una nau.

-Moment d'amortització- Amortitzada per la continuació de la façana de les capelles gòtiques.

UF 252

-Estrat-2455

-Situació- Capella E, exterior.

-Mides- 0,74 m. Cotes- 5,30 msnm; 4,24 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma quadrangular. Construïda amb carreus, aprofita el contrafort 2460. Limitada per l'est pel mur de maons 2454, les dues primeres filades són de carreuó. Forma part de les tombes situades entre els contraforts exterior de les capelles gòtiques. (planimetria- D-37)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Coetani a la construcció de les capelles gòtiques.

-Moment d'amortització- El material recuperat no permet una datació segura però podria, continuant la tònica de la resta de les tombes d'aquest conjunt i amortitzar-se al segle XVI.

UF 253

-Estructura-2457;Estrat-2456;Retall-2458

-Situació- Capella E, exterior.

-Mides-2 m x 1,10 m . Cotes- 5,06 msnm; 3,50 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, construïda amb pedres sense treballar i morter de color blanc, l'interior està arrebossat amb el

mateix tipus de morter. Presenta una paviment de lloseta ceràmica. Es va documentar molt afectada per les estructures posteriors. (fotografies núm. 2352, 2353, 2354, 2489, 2510 i 2511; D-37)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Per tècnica i relacions estratigràfiques s'ha de situar al segle XVII.

-Moment d'amortització- No s'han localitzat materials ceràmics, però el tipus de reblliment és similar a la resta que perviu fins al final del convent.

UF 254

-Estructura-2461; Retall-2462

-Situació- Capella D, exterior.

-Mides- Llargada conservada 1,50 m. Cotes- 5,22 msnm; 4,50 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de la qual només es conserva una cantonada que aprofita el contrafort exterior 2460, construïda amb carreuons. Podria pertànyer a les tombes situades entre els contraforts exteriors gòtics. (fotografies núm. 2512 i 2810; D-37)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Probablement finals del segle XIV

-Moment d'amortització- No hi ha dades concretes però continuant amb tendència d'aquestes tombes s'haurien de situar a finals del segle XVI.

UF 255

-Estructura-2463; Retall-2464

-Situació- Capella E, exterior

-Mides- 0,60 m conservats.Cota:5,02 msnm; 4,26 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura molt deteriorada de la que només es conserva part d'una paret. (fotografies núm. 2513 i 2514; D-37)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Posterior a l'ampliació de les capelles gòtiques

-Moment d'amortització- Indeterminat

UF 256

-Estructura-2466; Estrat-2465; Retall-2467

-Situació- Capella D.

-Mides-2,90 m. Està molt afectada per les estructures posteriors. Cotes- 4,70 msnm; 2,18 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma pràcticament quadrangular , aprofita el mur de tancament de les capelles gòtiques i el mur oest de les fonamentacions de la capella de contraforts. Baixa més que aquestes estructures. Les parets construïdes estan formades per pedres reaprofitades (localitzen un relleu floral amb policromia vermella) i sense treballar, amb presència de maons de diferents tipus. A les zones on reaprofitava estructures

anteriors es construeixen les parts que fan falta per unificar les diferents parets. A alguna cantonada hi ha evidències de paviment de rajola ceràmica. (fotografies núm. 2505, 2506, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522 i 2523. Planimetria D- 37).

La part superior dels murs conserven restes de la volta de maons de plec de llibre que cobriria la tomba.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Per tècnica s'hauria de situar a època moderna sense més precisió.

-Moment d'amortització- El final s'ha de situar amb el del convent a mitjans del segle XIX.

Fotografia núm. 2505. Alçat de la tomba, la part superior és la fonamentació de la capella i l'inferior l'afegit de la tomba.

UF 257

-Estructura-2468; Estrat-2469; Retall-2470

-Situació- Capella D (exterior).

-Mides- 0,30 m. conservat. Cota: 5,30 msnm; 4,95 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Només es conserven dues filades de dos

carreuons cada una. (fotografia núm. 2524)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Posterior a les capelles gòtiques.

-Moment d'amortització- Indeterminat.

UF 260

-Estructura-2489

-Situació- Capella B.

-Mides-2,10 m . Cotes- 5,55 msnm; 5,05 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de la qual només es conserva un costat, construïda amb carreuons es troba adossada a la fonamentació de la nau central. (fotografies núm. 2215 i 2567; D-37)

-Inhumacions- no es documenten.

-Moment inicial- Podria funcionar amb l'església de nau única.

-Moment d'amortització- Podria amortitzar-se en el moment de la construcció de les capelles gòtiques.

UF 261

-Estructura- 2490; Estrat-2484

-Situació- Capella B.

-Mides- 2,10 m x 0,91 m . Cotes- 5,72 msnm; 4,86 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de la qual només es conserva una cantonada, construïda amb carreus es troba adossada a la fonamentació de la nau central. (fotografies núm. 2215 i 2568; D-37)

-Inhumacions- no es documenten.

-Moment inicial- Podria funcionar amb l'església de nau única.

-Moment d'amortització- Podria amortitzar-se en el moment de la construcció de les capelles gòtiques.

UF 264

-Individu-2515; Retall-2516

-Situació- Capella H.

-Mides- 1,27 m. Cotes-4,75 msnm

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple amb orientació oest- est (amb el cap a l'oest). No es conserva el crani (destruït per l'absis) ni els peus (destruïts per la façana del mercat). (fotografies núm. 2668, 2669, 2670, 2671, 2765)

-Datació- S'ha de situar en un moment anterior a l'absis poligonal, està associat amb materials ceràmics de comuna vidrada .

Fotografia núm.2668. Vista general.

UF 266

-Individu-2527; Retall-2528

-Situació- Capella E, exterior.

-Mides-38 cm. Cota- 5,11 msnm.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple amb orientació oest- est (cap a l'oest). Només es conserva la pelvis, les mans, part del cúbit i radi esquerre i algunes vertebres. Sota el braç es va documentar restes de roba que faria pensar en la utilització d'un sudari. (fotografies núm. 2692, 2693, 2694, 2695, 2696, 2767, 2768, 2769)

-Datació- Anterior al segle XVII i posterior al XIV.

UF 267

-Individu-2531; Retall-2532

-Situació- Capella F, exterior.

-Mides-0,70 m . Cota- 4,55/4,45 msnm.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple amb orientació oest- est (cap a l'oest). Només es conserva parcialment de la cintura cap a dalt. Està molt afectat per la construcció de la tomba 242.

-Datació- Segle XIII-XIV.

UF 268

-Individu-2534; Retall-2535

-Situació- Capella E, exterior. Sota 266

-Mides-41 cm. Cota- 4,96/4,89 msnm

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple amb orientació oest- est (cap a l'oest). Només es conserva des dels colzes a l'inici dels fèmurs. (fotografies núm. 2704, 2705 i 2771)

-Datació - Anterior al segle XVII i posterior al XIV.

Fotografia núm.2704. Vista general de l'enterrament.

UF 271

-Estructura-2147

-Situació- Capella E-F .

-Mides- 2,14 m x 0,86 m. Cotes- 5,48 msnm;4,80 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, construïda amb carreus regulars (fotografies núm. 2615, 2616, 2625, 2626, 2727 a 2730, 2747, 2751, 2753, 2754, i 2809).

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Funcionaria amb l'església d'una nau, segle XIII, inicis XIV.

-Moment d'amortització- Desapareix amb l'ampliació de les capelles gòtiques.

UF 272

-Estructura-2516

-Situació- Capella G-H.

-Mides-0,60 x 0,50 m. Cotes-4,50 msnm; 3,90 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura conservada parcialment, només s'han recuperat dos costats construïts amb carreus. Es troba totalment inclosa la gran estructura del tancament de les capelles gòtiques. (fotografia núm. 2672)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Funcionaria amb l'església d'una nau, adossada exteriorment a l'absidiola meridional.

-Moment d'amortització- Està amortitzada per l'estructura de tancament de les capelles gòtiques, i es pot situar a finals del segle XIV.

UF 273

-Estructura-2566

-Situació- Capell F-G.

-Mides- 1,20 x 0,60 m. Cotes-5,45 msnm; 4,85 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, parcialment conservada, construïda amb carreuó.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Funcionaria amb l'església d'una nau, adossada exteriorment a l'absidiola meridional.

-Moment d'amortització- Està amortitzada per l'estructura de tancament de les capelles gòtiques, i es pot situar a finals del segle XIV.

UF 274

-Estrat-2567; Retall-2568; Mort- 2569

-Situació- Capella H, sota 264.

-Mides-1,27 m. Cota- 4,90-4,80 msnm.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple. Individu decúbit supí amb orientació sud-oest/nord-est. Es conserva sencer, a excepció de les cames per sota del genolls, cap girat a l'esquerra, braços i cames estesos, mans a sobre de a la pelvis. (fotografies núm. 2673 a 2678).

S'ha localitzat la presència de quatre claus situats al seu voltant, concretament a l'alçada del crani, l'espatlla dreta, el colze dret i el cap del fèmur dret, que evidenciarien la utilització d'un taüt.

-Datació- S'ha de relacionar amb la zona de necròpolis associada a la capçalera triabsidal i amortitzada per la construcció de l'absis poligonal.

Fotografia núm.2673. Vista general de l'enterrament.

UF 275

-Mort-2407; Retall-2408

-Situació- Capella F.

-Mides-83 cm. Cota-5,54/5,38 msnm

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple. Individu en posició decúbit supí amb orientació nord-oest- sud-est. Només es conserva fins als malucs, mans creuades a sobre de la pelvis. (fotografies núm. 2443 a 2447).

Fossa no localitzada.

-Aixovar- Portava un rosari d'atzabeja a les mans.

-Datació- Segle XVII

UF 276

-Mort-2255

-Situació- Capella H .

-Mides -0,94 m. conservat. Cota: 4,63 msnm.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple. Individu en posició decúbit supí amb orientació nord-oest/sud-est. Es conserva parcialment, concretament la zona situada entre els genolls i els colzes. (fotografia núm. 287)

Fossa no localitzada.

-Datació- S'ha de situar amb l'àrea de necròpolis associada a la capçalera triabsidal i amortitzada per l'absis poligonal.

UF 277

Estructura-2220 .Estrat-. Retall-2221

Situació- Exterior capçalera triabsidada, a continuació de la uf 248.

Mides- 1,20 m de llargada conservada i 0,70 m. Cotes- 4,55-3,70 msnm .

Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, construïda amb carreus i morter de calç. Molt afectada per la façana del mercat. (fotografies núm. 269 2363 a 2366, 2634 a 2637; D-38)

Inhumacions- No es documenten.

Moment inicial- Posterior a la capçalera triabsidada

Moment d'amortització- Construcció de la capçalera poligonal

UF 278

-Mort-2578

-Situació- capella H.

-Mides- 40 cm. Cota- 4,86 msnm

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple. Individu en posició decúbit supí amb orientació nord-oest/sud-est. Només es conserva parcialment la cama esquerra, del genoll al peu. (fotografies núm. 3659-3660).

Fossa no localitzada

-Datació- S'ha de situar en un moment anterior a la capçalera poligonal, entre mitjans del segle XIII i el segle XIV.

UF 279

-Mort-2580; Estrat- 2581

-Situació- Capella H, cala del carrer de les cales de 1997.

-Mides- 47 cm. Cota- 4,83 msnm

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple. Individu en posició decúbit supí amb orientació nord- sud. Només es conserva parcialment la cama dreta i la pelvis. Es documenten epífisi de creixement al fèmur. A tocar del cap del fèmur s'ha recuperat un clau de ferro, que podria apuntar la presència d'un taüt. (fotografies núm. 2361 a 2362).

Fossa no localitzada

-Datació- S'ha de situar en un moment anterior a la capçalera poligonal, entre mitjans del segle XIII i el segle XIV.

UF 280

-Estructura-2583.

-Situació- Exterior capçalera poligonal entre el tercer i el quart contrafort.

-Mides- 0,70 x 0,90m. de llargada conservada.Cota-5,50 msnm;5,20 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular no conservada totalment, s'adossa a l'absis poligonal i aprofita part de l'estructura. Les parets construïdes són de carreuó. (fotografies núm. 3663, 3664 i 3723).

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Posterior a la construcció de l'absis poligonal.

-Moment d'amortització- No determinat.

UF 281

-Estructura-2584. Estrat-2582

-Situació- Exterior capçalera poligonal entre el tercer i el quart contrafort .

-Mides- 1,40 m x 0,70m. Cota-5,55 msnm; 4,98 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular conservada parcialment, aprofita el quart contrafort de l'absis per recolzar-se. Només s'ha

construït la paret oriental en carreuó, la resta presenten una capa d'arrebossat per regularitzar la fonamentació. A l'estrat d'amortització s'han recuperat gran quantitat de claus de ferro. (fotografies núm. 3665, 3666).

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Posterior a la construcció de l'absis poligonal.

-Moment d'amortització- Indeterminat.

UF 300

-Estructura-3809 (fotografies núm. 3151 i 3154; D-5,D-35); Estrats-3772.

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'Epístola, entre la D i E.

-Mides- 2,50 x 1,04 m. Cotes- 5,31 msnm; 3,16 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb els murs de maçoneria i on les parets interiors del contenidor (ue 3809) presenten un arrebossat de calç, no massa dens, i perdut a la part superior. Aquest vas té una fondària estimada de 2,64 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i la seva orientació és nord-oest/sud-est. Cal assenyalar que aquest vas es trobà afectat per les construccions associades al mercat de Santa Caterina que es construïren temps després.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Per tal de fixar el moment inicial d'aquest vas, cal assenyalar que no tenim masses elements. No obstant, el fet que no s'utilitzin carreus, i en canvi que s'observi un contenidor de maçoneria on els murs interiors presenten un arrebossat de calç, així com la gran fondària d'aquest vas, ens fa plantejar una certa preocupació per qüestions higièniques. Aquesta preocupació, rares vegades es donà, segons hem referit a la introducció d'aquest escrit, abans de mitjans del segle XVIII, i precisament en base en aquesta consideració, creiem que el moment inicial d'aquest vas s'ha de situar a la segona meitat del segle XVIII.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada per l'ue 3772, on no ha aparegut material associat. La manca de material, no obstant, no impedeix, ben al contrari, plantejar la pervivència d'aquest vas fins els darrers moments del convent dominicà, és a dir fins el 1835, tenint present que

abans de l'enderroc dels edificis conventuals en 1837, s'autoritza als propietats dels diferents vasos a buidar-los.

UF 301

-Estructura-3018; Estrats- 3017, 3512, 3514, 3515; Retall- 3019; Nivell d'ús-3516. (fotografia núm. 532;D-144).

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'Epístola, concretament a tocar de la primera, comptant des del peus de l'església, a l'angle sud de la nau d'aquesta.

-Mides- 2,20 x 0,84 m. Cotes- 5,53 msnm; 3,99 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb els murs de carreuó, principalment, amb reble per tal de regularitzar, tot lligat amb un morter de color marró ataronjat (ue 3018) i en els murs del qual s'hi observa la presència d'uns forats per tal d'encaixar-hi alguna cosa. Els carreuons de la part baixa del vas són d'uns 29-47 cm de llargada, i entre 12 i 30 cm d'alçada; mentre que els de la part alta són d'entre 20 i 40 cm de llargada, predominant els de 20, i d'una alçada de 18 cm. Aquest vas té una fondària estimada de 1,81 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església. També es constata l'existència d'un nivell d'ús (ue 3516) consistent en un nivell de morter del mateix color que el morter utilitzat per tal de lligar els carreuons. L'orientació d'aquest vas és la mateixa que la nau de l'església, és a dir, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten

-Moment inicial- El moment de construcció d'aquest vas cal situar-lo, tenint en consideració diferents aspectes: d'una banda el fet de la seva localització a l'interior del temple, cosa que fa pensar en un personatge o família important,

pertanyent a l'estament nobiliari, però que no és enterrat en un cofre, sinó en un vas, cosa que fa que molt possiblement sigui posterior al segle XIII; i d'una altra el fet que el contenidor sigui de carreuó, fondo, però sense exagerar, i sense arrebossat a les parets. Així, un cop fetes aquestes consideracions, creiem que la gènesi d'aquest vas es troba al tombant dels segles XIV-XV.

-Moment d'amortització- Aquest vas es troba amortitzat per les 3017, 3512, 3514 i 3515. A l'ue 3017 hi trobem algun element arquitectònic amb un bany d'or i ceràmica vidrada en verd o bé en marró, algun fragment decorat amb llanterna, en color crema; i a les ue 3512 i 3514 hi trobem denes d'atzabeja, claus de taüts i nombroses xinxetes que devien decorar aquests. És possible que aquest vas subsistís fins els darrers moments del convent, és a dir, fins el 1835.

UF 302

-Estructura-3021 (fotografies núm. 390, 391, 392, 393, 394, 395, 2821, 2822, 2823 i 2824; D-144); Estrats-3020, 3513, 3521; Retall- 3022.

-Situació- Zona 3, als peus de l'església a tocar de la façana, entre les uf 301 i 303.

-Mides- 2,33 x 1,02 m. Cotes- 5,40 msnm; 3,14 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb els murs de maçoneria, amb maons per tal de regularitzar (ue 3021). Aquest vas té una fondària estimada de 2,66 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església. L'orientació d'aquest vas és la mateixa que la nau de l'església, és a dir, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten

-Moment inicial- La gran fondària d'aquest vas ens fa plantejar una construcció força moderna per aquest, tot i que no s'observa a les seves parets cap mena d'acabat amb calç com succeeix en d'altres casos. L'origen d'aquest vas, al menys tal i com ens ha arribat, cal situar-lo cap al segle XVIII.

-Moment d'amortització- Aquest vas es troba amortitzat per les ue 3020, 3513 i 3521. A l'ue 3020 hi trobem ceràmica vidrada en verd o bé en marró o en melat, a més d'una moneda i de vidre pla, de color blau, segurament procedent d'algun vitrall de l'església. La presència d'algun fragment de vitrall en aquest vas, podria estar associada a la destrucció del temple. A l'ue 3513 hi trobem diferents rajoles datables als segles XVIII-XIX, ceràmica vidrada, algun fragment decorat amb llanterna i algun fragment de fusta decorat amb xinxetes, és a dir, vinculat a la presència d'algun taüt. Pel que fa a l'ue 3521, en aquesta hi trobem una polsera, una moneda, un pany, un anell amb l'inscripció IHS, i alguna medalla. Tenint en consideració la presència de tot aquest material, creiem poder afirmar que aquest és un dels vasos que subsistí fins als darrers moments del convent, fins 1835.

Anell de pasta vítria amb l'anagrama JHS

UF 303

-Estructura-3024(fotografies núm. 770, 2826, 2827, 2828 i 2829; D-146);
Estrats-3023; Retall- 3025.

-Situació- Zona 3, als peus de l'església a tocar de la façana, al nord-oest d'uf

302.

-Mides- 2,34 x 0,92 m. Cotes- 5,26 msnm; 3,50 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb els murs de maçoneria, amb les parets arrebossades de calç (ue 3024). Aquest vas té una fondària estimada de 2,30 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església. L'orientació d'aquest vas és la mateixa que l'església, és a dir, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten

-Moment inicial- Per tal de fixar el moment inicial d'aquest vas, cal assenyalar que no tenim masses elements. No obstant, el fet que no s'utilitzin carreus, i en canvi que s'observi un arrebossat de calç a les parets del vas, així com la fondària d'aquest, ens fa plantejar una certa preocupació per qüestions higièniques que difícilment podria donar-se gaire més enrera del segle XVIII.

-Moment d'amortització- L'ue 3023 és l'estrat d'amortització d'aquest vas. En aquest hi documentem la presència de diferents rajoles, de ceràmica vidrada en marró, en verd o de diferents colors, de ceràmica de reflex metàl·lic, i de porcellana. Per tant, molt possiblement aquesta tomba sigué en funcionament fins als darrers moments del convent, és a dir, fins al 1835.

UF 304 ¹¹ (el vas)-394 (l'ossera)

-Estructura- 3027 (fotografies núm. 397, 398, 399, 400, 2830 i 2831), 3766 (fotografies núm. 3105 i 3106), 3767 (fotografia núm. 3107), 3768 (fotografia núm. 3108); Estrats-3026; Retall-3028.

-Situació- Zona 3, al nord-est d'uf 302.

¹¹¹¹ La planimetria associada a aquest vas, correspon a C-125, C-126 i C-127.

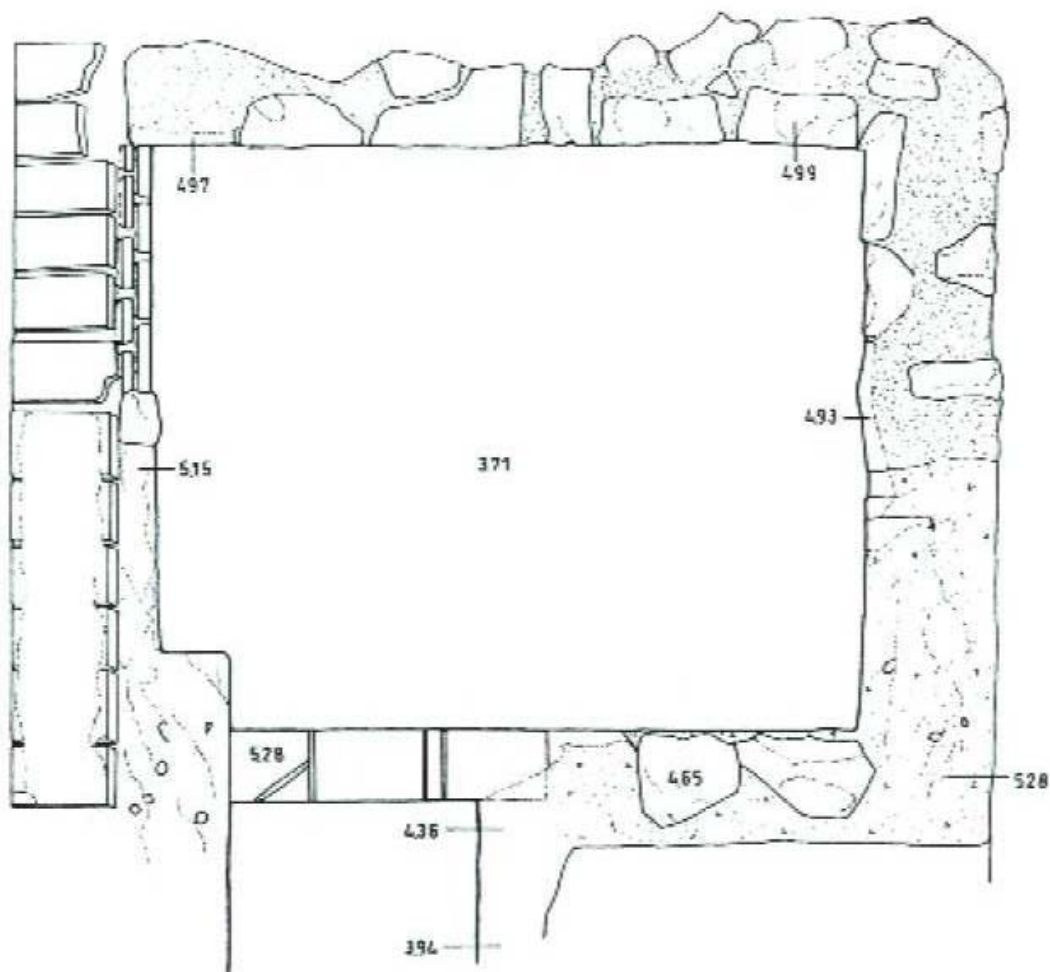
-Mides- 2,03 (i 0,45 de llargada conservada per l'ossera) x 1,58 m. (0,73 m. per l'ossera) Cotes- 5,08 msnm (5,31 msnm per l'ossera); 3,66 msnm (3,56 msnm per l'ossera).

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus en origen, lligats amb un morter de color marró clar i amb maons per tal de regularitzar (ue 3027). Aquest vas, amb posterioritat a la seva construcció va ser modificat amb la finalitat d'ampliar-lo, ampliació que correspon als murs de maçoneria on s'utilitza un morter de color blanc (ue 3768). Finalment, en aquest vas s'hi afegí una ossera (UF 394: 3766 i 3767). L'orientació d'aquest vas és la mateixa que l'església, és a dir, nord-est/sud-oest, i aquest té una fondària estimada de 2,14 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església.

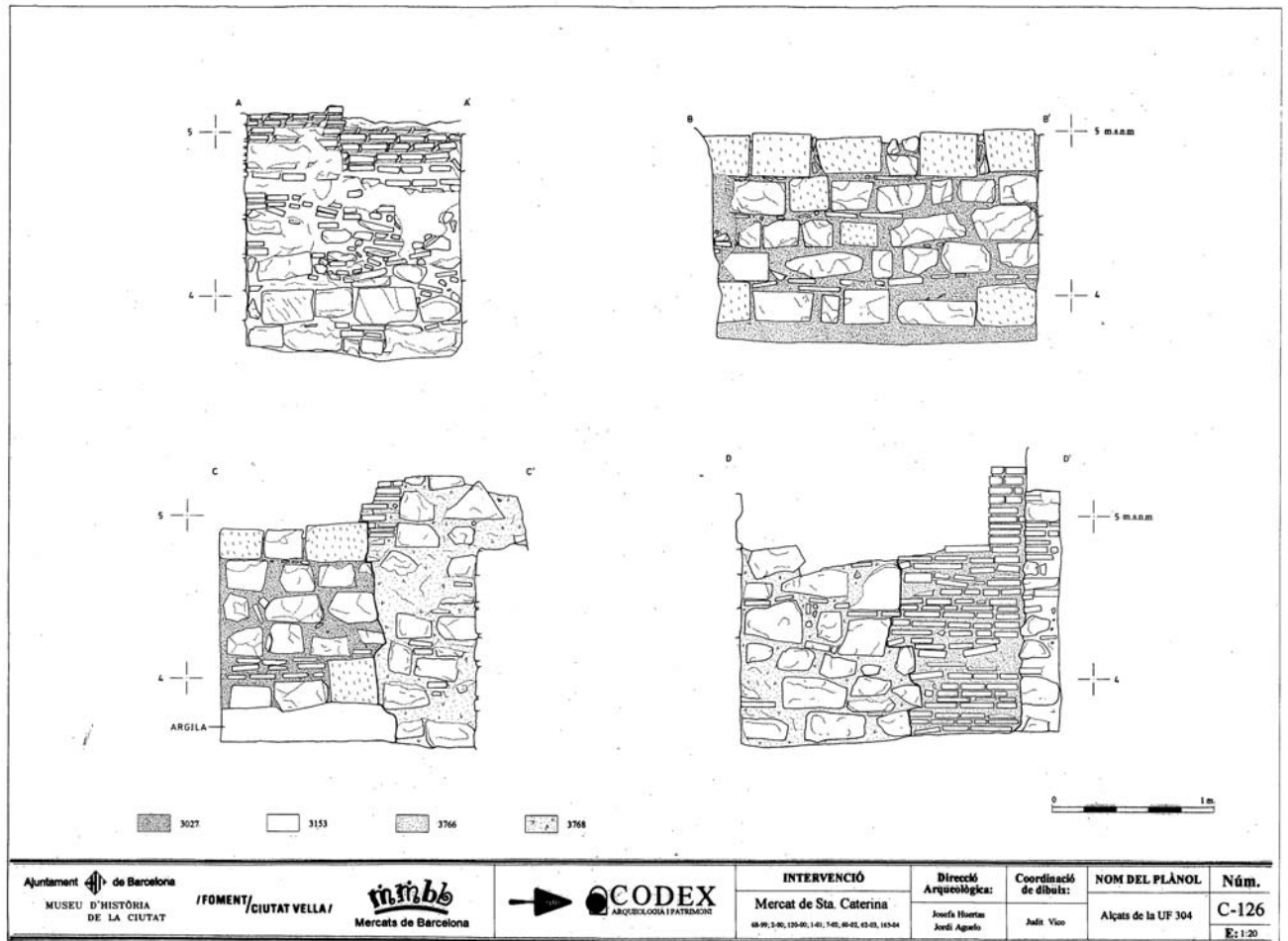
-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Tot i que no tenim masses elements per tal de datar el moment inicial d'aquest vas, proposem assignar-li una cronologia de cap al segle XVI, considerant l'ús d'un carreuó diferent al observat a l'uf 301. L'ampliació del vas, així com l'ossera, molt possiblement calgui situar-los en un context de cap al segle XVIII, considerant l'ús d'un morter de color blanc, el qual no hem documentat abans d'aquesta centúria.

-Moment d'amortització- L'ue 3026 amortitza aquest vas, i en aquesta hi documentem diferents fragments de rajola de cartabò, de ceràmica vidrada en verd i/o marró, i diferents xinxetes de les que decoraven taüts. Aquest vas degué subsistir fins els darrers moments del convent, fins el 1835.

C-125. Planta de la UF 304 i la seva ossera 394 (part inferior esquerra).

C-126. Alçats de la tomba.

UF 305, 360 i 361¹²

Es tracta d'un conjunt de tres vasos sepulcral, ubicats al centre de la nau, a l'alçada de les dues capelles més properes als peus de l'església. Aquests vasos es troben alineats i segueixen la mateixa orientació que la nau, és a dir nord-est/sud-oest.

UF 305

-Estructura-3030 (fotografies núm. 771, 2833 i 2834); Estrats- 3029, 3746;
 Retall- 3031; Mort- 3765 (fotografies núm. 3103 i 3104).

¹² Planimetria D-148

-Situació- Zona 3, a l'alçada de la capella B, al nord-est d'uf 360.

-Mides- 2,38 x 1,02 m. Cotes- 4,96 msnm; 3,36 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb els murs de maçoneria, amb un arrebossat de calç als seus murs (ue 3030). Aquest vas té una fondària estimada de 2,44 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església.

-Inhumacions- inhumació primària, en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. Els braços es troben plegat i recolzats sobre la pelvis.

-Moment inicial- Aquest vas ha estat identificat en el llibre de sepultures que es trobava en ús en els darrers moments del convent. Concretament creiem haver identificat aquest vas amb el que es descriu de la següent manera: *Nº40. Sepultura de Dn. Thomás Boatella; antes de Clará Apotecari. Es al mitg de la Iglesia sota la segona clau del Chor entrant per lo Portal major.* Aquesta descripció ens fa plantejar que aquest vas en 1764, moment en que es redactà el llibre de sepultures, era propietat d'en Tomàs Boatella, però que amb anterioritat en aquest any havia tingut un altre propietari: en Clarà Apotecari. Per tant, el moment inicial d'aquest vas s'ha de situar abans de 1764, i molt possiblement abans de 1735, moment en què Thomas Ripoll, General de l'Orde, va fer pavimentar l'església, tota de pedra, moment en el qual s'amortitzaren algunes tombes, quedant només les que foren anotades al darrer llibre de sepultures.

-Moment d'amortització- A l'ue 3029 hi documentem mostres de rajola de cartabò, ceràmica vidrada en marró, ceràmica blava catalana, entre la qual hi trobem una vora d'escudella d'orelletes, i a l'ue 3746 hi trobem un possible fragment d'estalvis. Aquests materials ens porten a pensar en una amortització que no sigui anterior al segle XVII, però la documentació escrita del convent

ens permet deixar ben clar que aquest és un dels vasos que subsistí fins als darrers moments del convent, fins el 1835, al incloure'l en el darrer llibre de sepultures del convent, redactat a partir de 1764.

UF 360

-Estructura-3203 (fotografies núm. 794, 2940, 2941, 2942, 2943 i 2944); Estrat-3202; Retall-3204.

-Situació- Zona 3, a l'alçada de la capella B, al nord-est d'uf 361, i sud-oest d'uf 305.

-Mides- 2,53 x 0,90 m. Cotes- 4,95; 3,65 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb els murs de maçoneria (ue 3203). L'orientació d'aquest vas és la mateixa que l'església. Aquest vas té una fondària estimada de 2,15 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Creiem que aquest vas es pot identificar amb el descrit, al darrer llibre de sepultures del convent, de la següent manera: *Nº41. Sepultura de Dn. Manuel Ferrer; antes del Dr. Huguet. Es al entrar per lo Portal major la inmediata â la sepultura de marmol del mitg de las Picas de la Aygua Beneyta. = Dia 17 de xbre. de 1803, lo Sr.Rt.M.C. Prior Casanóva cedí esta sepultura a Carlos Juliá y als seus. Me. xocolatér qual ha pagát lo acostt. Dret de 7 lliures.* També en aquest cas, per tant, creiem que aquest vas ja existia el 1735, quan es pavimentà l'església. Així, sabem que abans de 1764, aquest vas havia estat del Dr. Huguet, però que en 1764 ja era propietat d'en Manuel Ferrer i que en 1803, passà a ser propietat del mestre xocolater Carlos Julià.

-Moment d'amortització- Aquest vas és amortitzat per l'ue 3202 on hi documentem ceràmica vidrada en marró o en verd, pisa blanca i decorada, porcellana, rajoles de cartabò i de sanefes, però la seva inclusió en el darrer llibre de sepultures, així com el contingut d'aquest, deixen ben clar la seva perduració fins als darrers moments del convent, en 1835.

UF 361

-Estructura-3128 (fotografia núm. 785), 3751 (fotografies núm. 3074, 3075, 3076 i 3077), 3780 (fotografies núm. 3129 i 3130); Estrats-3127, 3737, 3738, 3741, 3747; Retall-3129; Nivell d'ús-3749 (fotografia núm. 3073).

-Situació- Zona 3, a l'alçada de la capella A, al sud-oest d'uf 360.

-Mides- 2,48 (i amb l'ossera 3,20) x 0,95 (en el cas del vas) o 0,65 (en el cas de l'ossera). Cotes- 4,80 msnm; 3,35 (vas) i 4,30 (ossera).

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb els murs de maçoneria amb un acabat de calç. Aquest vas té una fondària estimada de 2,45 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església. El fons d'aquest vas es troba tot enrajolat, i la seva orientació és la mateixa que l'església, nord-est/sud-oest. Cal assenyalar que amb posterioritat a la construcció d'aquest vas, se li afegí una ossera, al sud-oest del vas, tota ella feta de rajols o maons.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Aquest vas ha estat identificat dins el darrer llibre de sepultures del convent amb el descrit de la següent manera: *Nº42. Sepultura de Casa Llussás: vuy de Duran, y Muxiga, per haver casat ab la Hereva. Es de marmol al entrar per lo Portal major al mitg de las Picas de la Aygua Beneyta./A 21 de setembre de 1779. fou enterrat en dit vas Dn. Domingo de Duran, y Muxiga, y*

lo any seguen lo Hereu son Fill, feu fer ossera al cap de la matexa sepultura, y mudar las llosas, las Armas, y la Inscricio; ab modo rumbant, y ayrós, ab tarjas diferents, y perfils blanchs, ab lo marmol negre; ab lo nom de Dn. Francisco son Fill. Per tant, aquest vas abans de 1764 era de la casa Llussàs, i molt possiblement sigui anterior a 1735; en 1764 era d'en Duran i Muxiga; i en 1780 s'afegí l'ossera.

-Moment d'amortització- Aquest vas és amortitzat per les ue 3127, 3737, 3738, 3741 i 3747. A l'ue 3127, 3737, 3738, 3741 i 3747. A l'ue 3127 hi documentem la presència de material romà residual (com ara àmfora tarraconesa o ceràmica comuna africana), ceràmica vidrada en marró i negre o en verd, vaixel·la blava de Barcelona, vaixel·la de reflex metàl·lic (molt perdut) i rajola de cartabò. A l'ue 3737 hi documentem la presència de ceràmica vidrada en marró, groc o en verd, vaixel·la blava catalana, porcellana, i diferents fragments de rajola, entre les quals en trobem de cartabò. Finalment, a l'ue 3741 hi documentem la presència de ceràmica vidrada en marró. Tot això ens porta a pensar que aquest vas no s'amortitzà fins els darrers moments del convent, al 1835, parer que ve reforçat en base al contingut del llibre de sepultures esmentat.

UF 306 (=307)¹³

-Estructura-3033(=3036)(fotografies núm.2836 i 2837); Estrats-3032(=3035), 3755; Retall-3034(=3037).

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'Epístola, a l'alçada de la segona, comptant des dels peus de l'església, al nord-est d'uf 348 i 349.

-Mides- 2,23 x 0,79 m. Cotes- 5,29 msnm; 4,24 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb els murs de maçoneria, amb maons per tal de regularitzar, tot lligat amb un morter de color marró clar (ue 3036). Aquest vas té una fondària estimada de 1,56 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien

les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i es troba orientat nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en una data no anterior al segle XVII.

-Moment d'amortització- A l'estrat d'amortització ue 3035, hi trobem ceràmica vidrada en marró.

Nota: 3755 (estrat): fotografiat erròniament com a 3775.

UF 308

-Estructura- 3039 (fotografia núm.2838; D-10); Estrats- 3038; Retall- 3040.

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'Epístola, a l'alçada de la tercera, comptant des dels peus de l'església, al nord-est d'uf 306.

-Mides- 1,17 (llargada conservada) x 0,94. Cotes- 4,00 msnm; 3,68 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreuó, i reble per tal de regularitzar, tot lligat amb un morter de color marró clar (ue 3039). Aquest vas només es pogué documentar en el seu angle sud i a les seves últimes filades. Aquest vas té una fondària estimada de 2,12 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i es troba orientat nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Com en el cas d'uf 301, el moment de construcció d'aquest vas

¹³ Planimetria D-1

cal situar-lo, al tombant del segle XIV-XV, tenint en consideració l'utilització del carreuó com a material constructiu del contenidor, i el fet que aquest vas es troba dins l'església.

-Moment d'amortització- No es documenten restes arqueològiques en l'estrat d'amortització ue 3038.

UF 309

Estructura-3042; Estrat- 3041; Retall- 3043.

Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'Epístola, a l'alçada de la tercera, comptant des dels peus de l'església, al nord-est d'uf 308.

Mides-0,55 x 0,77 m. conservada . Cotes- 4,98-4,81 msnm.

Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3042), es arrebossat i el mur del contenidor conservat te un gruix de 25 cm. El morter és de color marró rosat i s'hi observa la presència de sorra gruixuda. Aquest vas es troba orientat nord-oest/sud-est.

Inhumacions- No es documenten.

Moment d'amortització- No es documenten restes arqueològiques en l'estrat d'amortització ue 3041, el qual es documenta a partir de la cota dels 4,65-4,62 msnm.

UF 310

-Estructura-3045 (fotografies núm.764 i 2840; D-35); Estrat-3044; Retall-3046.

-Situació- Zona 3, al centre de la nau, a l'alçada de les terceres capelles des dels peus de l'església.

-Mides- 1,26 (llargada conservada) x 0,64 m. Cotes- 4,81 msnm; 3,86 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3045) amb acabat de calç. Aquest vas té una fondària estimada de 1,94 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i es troba orientat nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cas situar-lo cap al segle XVIII.

-Moment d'amortització- No es documenten restes arqueològiques en l'estrat d'amortització ue 3044.

UF 311 i 312¹⁴

Es tracta d'un conjunt de dos vasos de carreuons units pel mur del costat llarg de cada vas.

UF 311

-Estructura-3048 (fotografies núm. 772, 2841, 2842 i 2843); Estrat-3047; Retall-3049.

-Situació- Zona 3, cap al centre de la nau, a l'alçada de les terceres capelles des dels peus de l'església.

-Mides- 2,23 x 0,85 m. Cotes- 5,32 msnm; 3,74 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreuó, i reble per tal de regularitzar (ue 3048). Aquest vas té una fondària estimada de 2,06 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i té la mateixa orientació que la nau de l'església, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El fet que aquest vas sigui construït amb carreuó ens porta a plantejar una factura antiga en la seva construcció, tot i que sembla que la tipologia hagi evolucionat des de la construcció d'uf 301, així, possiblement, aquest vas s'hagi originat cap al segle XV.

-Moment d'amortització- No es documenten restes arqueològiques en l'estrat d'amortització ue 3047, però tanmateix, és força probable que s'hagi de relacionar l'amortització d'aquest vas amb el moment en que s'ubica la tomba de Sant Raimon de Penyafort a les immediateses d'aquest vas a principis del segle XVII.

UF 312

-Estructura- 3051 (fotografies núm. 773, 2844, 2845 i 2846); Estrat- 3050; Retall- 3052.

-Situació- Zona 3, cap al centre de la nau, a l'alçada de les terceres capelles des dels peus de l'església.

-Mides- 2,24 x 0,85 m. Cotes- 5,48 msnm; 3,78 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreuó, i reble per tal de regularitzar (ue 3051). Aquest vas té una fondària

¹⁴ Planimetria D-10

estimada de 2,02 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i té la mateixa orientació que la nau de l'església, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El fet que aquest vas sigui construït amb carreuó ens porta a plantejar una factura antiga en la seva construcció, tot i que sembla que la tipologia hagi evolucionat des de la construcció d'uf 301, així, possiblement, aquest vas s'hagi originat cap al segle XV.

-Moment d'amortització- No es documenten restes arqueològiques en l'estrat d'amortització ue 3050, però tanmateix, és força probable que s'hagi de relacionar l'amortització d'aquest vas amb el moment en que s'ubica la tomba de Sant Raimon de Penyafort a les immediateses d'aquest vas a principis del segle XVII.

UF 313

-Estructura-3054 (fotografies núm. 774, 2847, 2848, 2849 i 2850; D-149); Estrats-3053, 3700; Retall- 3055.

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'Epístola, a l'alçada de la capella D, al sud-est d'uf 314, i al sud-oest d'uf 316.

-Mides- 2,04 x 0,83 m. Cotes- 5,21 msnm; 4,18 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria, amb maons per tal de regularitzar (ue 3054). Aquest vas té una fondària estimada de 1,62 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i té una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Cal situar el moment inicial d'aquest vas en un moment que no sigui anterior al segle XVII.

-Moment d'amortització- Dins l'ue 3053 s'hi documenta rajola de cartabò, ceràmica vidrada en marró, alguna agulla de cap, xinxetes (en algun cas amb fusta), claus, vidre pla (segurament de vitrall), i a l'ue 3700 res. Tot això ens porta a plantejar l'amortització d'aquest vas en els darrers moments del convent, el 1835.

UF 314

-Estructura-3057 (D-149); Estrats-3056, 3520; Retall- 3058.

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'Epístola, a l'alçada de la capella D, al nord-oest d'uf 313, al nord-est d'uf 311 i 312 i al sud-oest d'uf 366.

-Mides- 2,18 x 0,88 m. Cotes- 5,30 msnm; 3,93 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria, amb maons per tal de regularitzar (ue 3057). Aquest vas té una fondària estimada de 1,87 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i té una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Cal situar el moment inicial d'aquest vas en un moment que no sigui anterior al segle XVII.

-Moment d'amortització- Dins l'ue 3056 s'hi documenta rajola de cartabò, ceràmica vidrada en marró, en verd, en groc, o en melat, alguna agulla de cap, xinxetes, vidre pla (segurament de vitrall), i alguna moneda, identificada com 2 reals de Felip V del 1721. Pel que fa a l'ue 3520, també hi trobem alguna moneda, xinxetes, alguna medalla, claus i algun fragment de cadena. Molt possiblement, l'amortització d'aquest vas s'ha de situar en els darrers moments del convent, el 1835.

UF 315

-Estructura-3060 (fotografies núm. 775 i 2851; D-2); Estrats-3059, 3697, 3698; Retall- 3061.

-Situació- Zona 3, al centre de la nau de l'església, a l'alçada de les quartes capelles comptant des dels peus de l'església.

-Mides- 2,27 x 0,87 m. Cotes- 5,40 msnm; 3,59 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3060) on s'hi observa la presència d'algun fragment d'escòria. Aquest vas té una fondària estimada de 2,21 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i la mateixa orientació que la nau de l'església, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Cal situar el moment inicial d'aquest vas en un moment que no sigui anterior al segle XVII.

-Moment d'amortització- Les ue 3059, 3697 i 3698 són els estrats que amortitzen aquest vas. A l'ue 3059, a banda d'alguna resta ceràmica residual

datable de contextos romans, hi documentem ceràmica vidrada en marró o bé en verd, ceràmica catalana decorada en blau i groc, 5 monedes, i una agulla de cap. Pel que fa a l'ue 3697 hi trobem diverses medalles, parts de rosari, diverses monedes, algun clau, una figura antropomorfa amb restes de pintura blanca, ceràmica vidrada en verd, o bé en marró, ceràmica blava catalana i un peu de plat pertanyent a ceràmica catalana de la coneguda com a Sèrie de Poblet. Finalment, a l'ue 3698, hi trobem ceràmica de Poblet, així com un fragment de rajola de cartabò. Aquest materials ens permeten datar l'amortització d'aquest vas en un context de finals del segle XVII, considerant la presència de produccions de la segona meitat d'aquesta centúria. El contenidor d'aquest vas es troba parcialment trencat per la construcció d'un altre vas: uf 395.

UF 316

-Estructura- 3063 (fotografies núm. 2852, 2853, 2854, 2855 i 2856; D-149); Estrat-3062; Retall- 3064.

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'epístola, a l'alçada de la capella D, al nord-est d'uf 313, i al sud-oest d'uf 317.

-Mides- 2,32 x 0,85 m. Cotes- 5,54 msnm; 4,08 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreuó o de maçoneria, amb maons per tal de regularitzar (ue 3063), segons el mur. Així, s'observa en aquest vas, d'una banda, carreuons de 28 cm de llargada i 18 d'alçada, i d'una altra, carreuons d'uns 39-54 cm de llargada per 32 d'alçada, aquests darrers amb mostres de repicat. Aquest vas té una fondària estimada de 1,72 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- En el contenidor d'aquest vas (ue 3063) s'hi observa reaprofitat algun element arquitectònic, probablement pertanyent a alguna estructura anterior a la construcció d'aquest vas. Aquesta circumstància ens permet plantejar una possible relació entre aquest reaprofitament d'elements arquitectònics amb un Decret que expedí Clement VIII en 1612, i segons el qual manava que qualsevol persona, fos enterrada sota terra y no pogués donar-se-li cap culte, ni tenir sepulcre alt, a excepció feta d'aquells casos que tinguessin 50 anys de culte i veneració. Per tant, és probable que aquest vas fos construït a principis del segle XVII, però amb posterioritat a l'any 1612.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ens ve determinada per l'ue 3062, on hi documentem ceràmica blava catalana, en algun cas decorada també en groc. Entre la ceràmica blava en trobem de l'orla de la Ditada. També hi documentem vidre pla, algun clau de ferro, ceràmica vidrada en marró, o bé verd. Per tant, l'amortització d'aquest vas, en cap cas pot ser anterior a la segona meitat del segle XVII, sense poder descartar d'una forma conclouent que arribés fins al 1835, quan aquest convent finà.

Fotografia núm.2853. Alçat de la tomba.

UF 317

-Estructura- 3066 (fotografies núm. 776, 2857, 2858, 2859 i 2860; D-7); Estrat-3065; Retall- 3067.

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'epístola, a l'alçada de la capella D, al nord-est d'uf 316, i al sud-oest d'uf 300.

-Mides- 2,44 x 0,91 m. Cotes- 5,62 msnm; 3,61 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria, on hi ha també algun carreuó, i amb maons per tal de regularitzar (ue 3066). Aquest vas té els murs amb un arrebossat de calç i té una fondària estimada de 2,19 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Cal situar el moment inicial d'aquest vas en un moment que no sigui anterior al segle XVII.

-Moment d'amortització- L'ue 3065 determina el moment d'amortització d'aquest vas. En aquest hi trobem ceràmica vidrada en marró, ceràmica decorada en verd i manganès, i porcellana decorada amb blau. També hi trobem restes de rajola de cartabò. És força probable que aquest vas subsistís fins el 1835.

UF 318

-Estructura- 3069 (D-10); Estrat-3068; Retall- 3070; Nivell d'ús- 3517, 3823.

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'epístola, a l'alçada de

la capella D, al sud-est d'uf 317, i al nord-est d'uf 300.

-Mides- 2,29 x 0,73 m. Cotes- 5,62 msnm; 3,68 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3069), amb una fondària estimada de 2,12 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- En la construcció d'aquest vas s'utilitzaren diferents fragments ceràmics entre els quals es documenta la presència de rajola de cartabò, de ceràmica blava catalana, probablement de la sèrie d'influència francesa. Aquests materials ens permeten situar la construcció d'aquest vas en un moment no anterior a la segona meitat del segle XVIII.

-Moment d'amortització- A l'amortització d'aquest vas (ue 3068) hi trobem restes de vidre pla de color groc, segurament procedent d'algun vitrall, així com ceràmica vidrada en verd, en marró, o bé en melat. A més, també hi documentem ceràmica decorada en blau, i en reflex metàl·lic. Cal assenyalar que aquest material és poc determinant, si considerem que en la construcció del vas s'hi documenten restes ceràmiques de contextos posteriors al moment de vigència de la ceràmica de reflex metàl·lic. Per tant, cal situar l'amortització d'aquest vas a principis del segle XIX, en el moment de l'atac al convent, en 1835.

UF 319

-Estructura-3072 (fotografies núm. 404, 777, 2861, 2862 i 2863; D-10); Estrat-3071; Retall-3073.

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'Epístola, a l'alçada del límit entre les capelles D i E, al nord-oest de les uf 300 i 398.

-Mides- 1,96 x 0,80 m. Cotes- 5,47 msnm; 4,30 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria, i maons per tal de regularitzar (ue 3072). Aquest vas té una fondària estimada de 1,50 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Possiblement l'origen d'aquest vas cal situar-lo en un context del segle XVII.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada per l'ue 3071 on hi trobem ceràmica vidrada en ocasions en melat, i d'altres en marró o en verd. Entre les formes, s'hi observa una vora d'alfàbia, així com fragments de morter. També es documenta la presència d'algun clau.

UF 320

-Estructura-3075 (fotografies núm. 2864, 2865, 2866 i 2867; D-5); Estrats-3074, 3701, 3702, 3704, 3705, 3706; Retall-3076; Nivell d'ús- 3709 (fotografia núm. 3012).

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'epístola, sota la grada que hi hagué per accedir a la capella E, al sud-oest d'uf 323, i al sud-est d'uf 321.

-Mides- 2,40 x 1,14 m. Cotes- 5,25 msnm; 3,22 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3075). Aquest vas té una fondària estimada de 2,58 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com la pròpia església, és a dir, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Procedent del desmuntatge del contenidor (ue 3075) d'aquest vas, s'ha documentat l'utilització d'escòria de forn, algun fragment d'àmfora tarraconesa com ara una vora de Pascual 1, una vora d'olla de pasta acurada i coccio reduïda, i una altra vora, de pasta acurada, coccio oxidada, acabat extern allisat, amb presència de mica platejada, i possiblement corresponent a una sitra.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada per l'ue 3074, 3701, 3702, 3704, 3705 i 3706. A l'ue 3074 hi trobem ceràmica vidrada en marró o en verd, i algun fragment de rajola de cartabò. A l'ue 3701 hi trobem alguna possible nansa de taüt, algun clau, ceràmica vidrada en verd o en marró i algun fragment de vaixela blava catalana que ha estat retallat en rodó. A l'ue 3702, una moneda, vidre pla de color verd, diversos claus, una vora de plat de vaixela blava catalana i una vora de maiòlica lligur. A l'ue 3704 hi trobem dos ardots (un de Felip IV-1624-1655- i altre de l'arxiduc Carles-1707-1711), una medalla circular, diverses xinxetes que devien decorar algun taüt, fragments de vidre pla en verd clar o en verd fosc, diversos claus i ceràmica vidrada en verd, vaixela blava catalana i maiòlica lligur. A l'ue 3705 denes amb bronze, pertanyent a un rosari, diversos claus i un fragment de ceràmica vidrada en verd. Finalment a l'ue 3706 hi documentem nombroses denes amb bronze, pertanyent a un rosari, diversos claus, una moneda, alguna xinxeta de decoració de taüt i un fragment de ceràmica vidrada en turquesa, i vaixela blava catalana. Tot això ens permet pensar que aquest vas degué subsistir possiblement fins els darrers moments del convent de Santa Caterina.

UF 321

-Estructura-3078 (fotografies núm. 778, 2869, 2870, 2871 i 2872; D-39); Estrat-3077; Retall-3079.

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'epístola, a l'alçada de la capella E, al nord-oest d'uf 320, i al sud-oest d'uf 322.

-Mides- 2,17 x 0,86 m. Cotes- 5,50 msnm; 3,83 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3078). Aquest vas té una fondària estimada de 1,97 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Entre el material utilitzat per a la construcció del contenidor (ue 3078) d'aquest vas s'hi ha documentat un maó amb preparació i pintura negra.

-Moment d'amortització- A l'ue 3077, la qual amortitza aquest vas, hi documentem la presència de vaixel·la blava catalana, possiblement de l'orla de la ditada, i un fragment de pipa, cosa que ens porta a un context de la segona meitat del segle XVII.

UF 322

-Estructura-3081 (fotografies núm. 779, 2873, 2874, 2875 i 2876; D-150); Estrats-3080, 3699; Retall-3082.

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'epístola, a l'alçada de

la capella E, al sud-est d'uf 397, al nord-oest d'uf 321, i al nord-est d'uf 319.

-Mides- 2,09 x 0,88 m. Cotes- 5,46 msnm; 4,15 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria, i maons per tal de regularitzar (ue 3081). Aquest vas té una fondària estimada de 1,65 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com l'església, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- A la construcció del contenidor (ue 3081) d'aquest vas, s'utilitzà ceràmica vidrada en verd, i algun fragment d'àmfora, tegulae i ímbrex. Entre els estrats que amortitzen aquest vas hi trobem l'ue 3080, on s'hi han documentat diferents fragments de làpida. En aquests s'hi pot llegir, d'una banda, "1803 Badiellas"; d'una altra "Felix y"; i encara d'una altra, es constata la representació d'unes tisoires. De fet, en el llibre que recollia les diferents sepultures existents al convent, fins als darrers moments, hi trobem la següent referència: *Nº23. Sepultura de Casa Lladó. Es al cos de la Iglesia devant la Capella de St. Jacintho â la part de Sta. Gertrudis: antes de Bernat Rey. Per creures antiquada esta sepultura, lo consigná lo M.R.P. Prior á felix Badiellas sastre en lo any 1803.* A tot això cal afegir-hi que en el moment de la construcció d'aquest vas, s'afectà una estructura que prèviament havia d'haver estat inutilitzada i que hem interpretat com la fonamentació del cor que es construï en 1270 en el centre de la nau i que fou traslladat en 1550 al trifori. Per tant, la construcció d'aquest vas cal situar-la amb posterioritat a l'any 1550, però amb anterioritat a 1764, i molt probablement també a 1735.

-Moment d'amortització- Pel que fa a l'amortització d'aquest vas, aquesta ve determinada per les ue 3080 i 3699. Dins l'ue 3080 s'hi ha documentat la presència d'alguna vora d'alfàbia de ceràmica vidrada en verd o en marró, i de ceràmica policroma en blanc i groc, o en blau i manganès. A l'ue 3699 s'hi ha documentat la presència d'algun fragment de malacologia pertanyent a ostra o

a petxina, a més d'un fragment d'àmfora. L'amortització d'aquest vas, cal atribuir-la al 1835, amb la fi del convent.

UF 323

-Estructura-3084 (fotografies núm. 406, 2877 i 2878; D-5); Estrats-3083, 3522; Retall-3085.

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'epístola, a l'alçada de la capella E, just a sota de la grada que hi hagué per accedir en aquesta capella, al nord-est d'uf 320, i al nord-est d'uf 300.

-Mides- 2,18 x 0,85 m. Cotes- 5,33 msnm; 4,47 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreuó, i reble per tal de regularitzar (ue 3084). Els carreuons tenen uns 32-50 cm de llargada i una alçada de 14 cm. Aquest vas té una fondària estimada de 1,33 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com l'església nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- A l'ue 3083 hi trobem un fragment on s'hi pot llegir "1800"; i un altre o s'hi llegeix "V" i "MA". Tanmateix, l'utilització de carreuons per fer el contenidor, així com l'escassa fondària, apunten a una cronologia de cap al segle XIV-XV, tot i que molt possiblement hi degué haver un canvi de propietari l'any 1800, cosa que explicaria el fragment de làpida aparegut amb la xifra "1800".

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada per les ue 3083 i 3522. A l'ue 3083 hi documentem la presència de ceràmica vidrada en verd, vaixel·la blava catalana i fragments de rajoles. Pel que fa a l'ue 3522 hi

documentem restes de rosari (denes d'atzabeja i medalla), xinxetes per decorar algun taüt, així com algun clau, ceràmica vidrada en marró o en melat. Tot això, a més del fragment de làpida esmentat, ens fa plantejar la possibilitat que aquest vas subsistí fins al darrer moment del convent, en 1835.

UF 324¹⁵

-Estructura-3087 (fotografies núm.780 i 781); Estrat-3086; Retall-3088.

-Situació- Zona 3, arran d'un absis, entre contraforts

-Mides- 2,03 x 0,76 m.; Cotes- 5,36 msnm; 4,20 msnm.

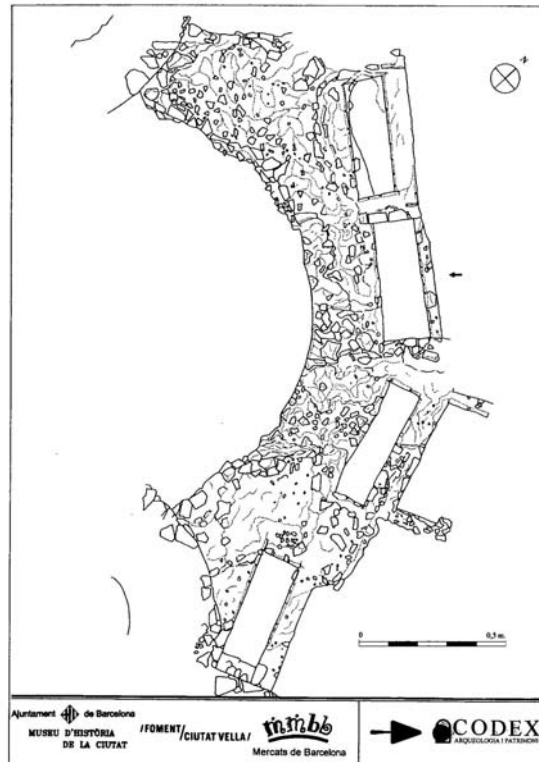
-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus (ue 3087), d'uns 28 cm de llargada i una alçada de 15 cm. A més, els murs d'aquest vas presenten un encintat. Aquest vas té una fondària estimada de 1,60 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten

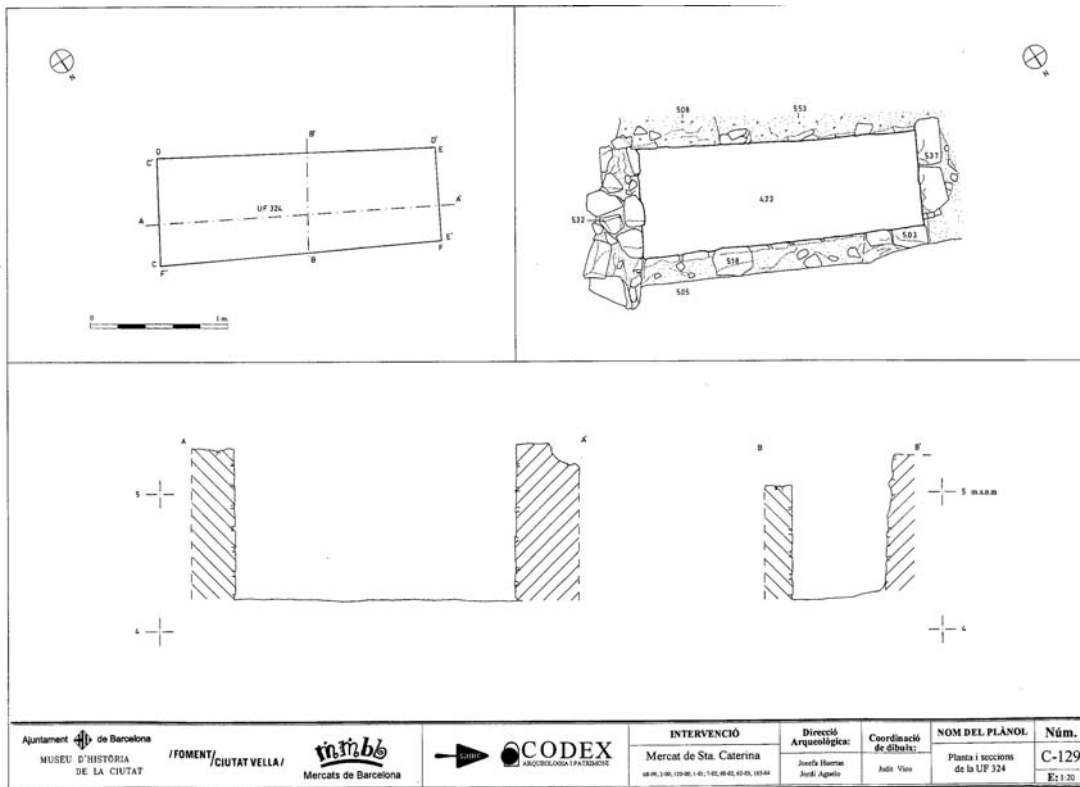
-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas s'ha de situar en un moment en que ja s'hagi construït la capçalera de l'església, per tal de poder encaixar aquesta unitat funerària entre els contraforts de l'absis central. Així, sabem que les obres del nou convent ja s'han iniciat en 1243, en uns terrenys cedits pel bisbe de Girona Berenguer de Castellbisbal. També sabem a partir de les dades arqueològiques que la primera edificació que es farà serà l'església, i que segons la documentació escrita en 1252 l'església s'aixecava fins l'arrencament dels arcs i que 10 anys després, en 1262, l'absis i tres trams de l'església ja s'havien finalitzat. Per tant, molt probablement, aquest vas es faria entre 1252 i 1262, o poc després, en tot cas durant el tercer quart del segle XIII.

¹⁵ La planimetria associada a aquest vas, correspon a C-128, C-129 i C-130.

-Moment d'amortització- Pel que fa al moment d'amortització, cal assenyalar que no disposem de materials associats, però tanmateix podem plantejar com a hipòtesi, una possible amortització al fer en gran absis gòtic, segurament dins la primera meitat del segle XIV.

Plànol C-128. Planta de les uf situades al voltant de l'absis central de a capçalera triabsidal, amb l'ubicació de la uf 324.

C-129. Planta i seccions de la tomba 324.

UF 325

-Estrats-3089, 3373; Mort- 3372 (fotografies núm. 502, 503 i 504); Retall-3091.

-Situació- Zona 3, al costat de l'Epístola, al peu de la grada de la capella G.

-Cotes- 5,03 msnm; 4,97 msnm.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple, del tipus banyera, amb el mort en posició decúbit supí i una orientació nord-est/sud-oest, la qual sembla condicionada per l'existència d'un mur que discorre en paral·lel i prop del mur que delimita la nau pel costat de l'Epístola. És un cas semblant a l'uf 377. Aquesta fossa té uns 0,90 metres de fondària tenint com cota de referència per a circular per la nau els 5,90 msnm, és a dir, el resultat de sumar-hi a la cota dels 5,80 msnm on es recolzarien les cobertes dels diferents vasos, uns 8-10 cm que correspondrien al gruix de les lloses que cobriren els diferents vasos i

damunt les quals es circularia.

-Inhumacions- Inhumació primària en fossa simple, corresponent al mort ue 3372, el qual es troba en posició decúbit supí. Cal assenyalar que aquesta inhumació es trobà en força mal estat de conservació.

-Datació- A l'ue 3089 només s'hi documenta algun vidre, concretament un vidre blanc pla, i una possible anella, i a l'ue 3373, hi documentem ceràmica comuna vidrada i sense vidrar. Entre la vidrada hi trobem ceràmica reduïda vidrada en verd, concretament un arrencament de nansa de poal vidrat en verd, així com ceràmica oxidada vidrada en melat. Tot això ens portaria a plantejar una datació no anterior al segle XVI.

Arracada recuperada

UF 326¹⁶
cripta

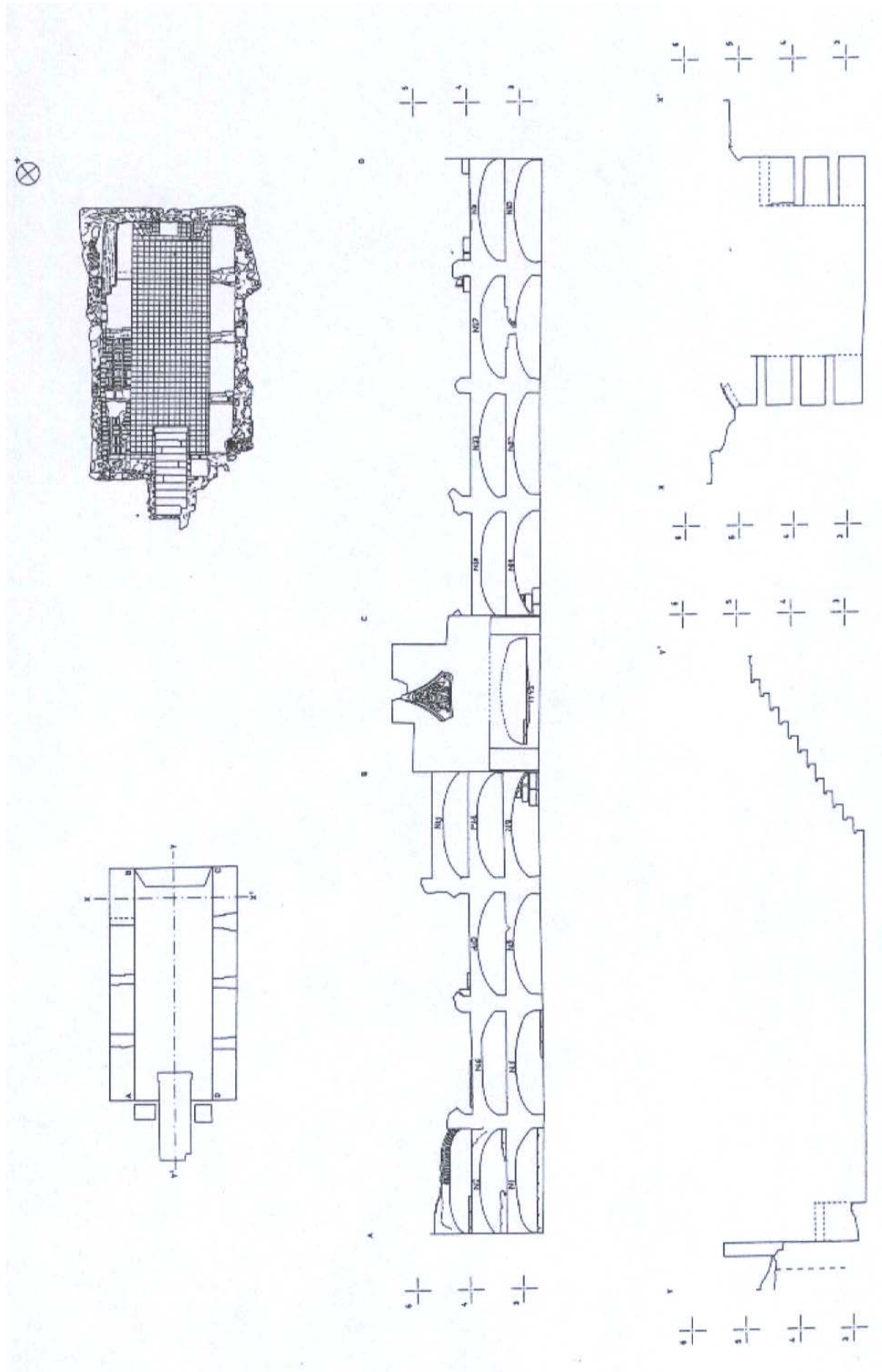
-Estructura-3013, 3014, 3015,3388, 3389, 3391, 3393, 3395, 3398, 3401, 3405, 3407, 3412, 3414, 3423, 3427; Estrats-3001; Retall-3016, 3386; Nivell d'ús- 3387,3390, 3392, 3394, 3396, 3397, 3399, 3400, 3402, 3403, 3404, 3406, 3408, 3409, 3410, 3411, 3413, 3415, 3416, 3417, 3418, 3419, 3420, 3421, 3422, 3424, 3425, 3426.

(fotografies generals núm. 3339 i 3346; la verge, fotografies núm. 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694 i 695); els nínxols, fotografies núm. 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 3333, 3334, 3335, 3338, 3340, 3341, 3344, 3345, 3347, 3348, 3349, 3350 i 3351; paviment, fotografia núm. 739; l'escala, fotografies núm. 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 3336, 3337, 3342 i 3343; la coberta, fotografies núm. 747 i 748)

-Situació- Zona 3, al centre de la nau i al peu d'on havia estat la grada del presbiteri.

Mides- 8,50 x 3,95 m. (mides interiors de l'espai delimitat pels murs que suporten la volta de rajol); Cotes- 5,31 msnm (cota màxima superior del mur on es recolza la volta de rajol); 2,60 msnm (cota superior de la pavimentació de la cripta, és a dir, el nivell de circulació)

¹⁶ La planimetria associada a aquesta cripta, correspon a C-131, D-307 i D-308.

C-131. Planta, alçats i seccions de la cripta

-Descripció- Dins el retall ue 3386 (9,90 x 5,83 m.), s'hi troba construïda una estructura (ue 3015) que disposa d'una escala d'accés, en el seu costat sud-oest, i que delimita l'espai corresponent a una cripta.

Entrant per l'escala, a mà esquerra, hi ha una estructura (ue 3013) que correspon a la construcció d'un conjunt de nínxols, els quals es troben numerats del número 1 al 16, de baix a dalt i de l'escala cap a l'extrem més allunyat d'aquesta. Els nínxols es troben disposats en quatre columnes de 4 pisos, dels quals s'en conserven sencers els tres pisos inferiors, i del quart només una petita part.

A mà dreta de l'escala, hi ha una altra estructura d'iguals característiques que ue 3013 (ue 3389), i que també correspon a la construcció d'un altre conjunt de nínxols, disposats de la mateixa manera i amb un nivell de conservació similar, i els quals també es troben numerats, en aquest cas del 18 al 33, de baix a dalt i de l'extrem més allunyat de l'escala cap aquesta.

Relleu gòtic recuperat a la cripta

Al costat oposat a l'escala, hi trobem un alt relleu gòtic reaprofitat i integrat en la construcció del mur. En aquest relleu s'hi representa la verge amb el nen. Als peus de la verge, a banda i banda s'hi representen dues figures humanes. El relleu es troba policromat damunt una capa de daurat. Cal assenyalar que és

possible que la policromia correspongui al moment de ubicar-se a la cripta, al ser reaprofitat en la construcció d'ue 3015, mentre que originalment és trobava daurat. A l'interior del mur, sota el relleu es va localitzar una capsa de mida petita. Aquest recipient era de metall i com es pot veure a continuació, presentava una frontissa de ferro. A la peça que tancaria es documenta una petita tanca en forma de ganxet i a la part més propera a la frontissa una petita ma en posar de beneir, protegia el seu contingut, que consistia en pedres no identificades fins al moment, aquest fet es podria relacionar amb algunes notícies que recullen com fragments d'altars amortitzats podrien utilitzar-se per consagrar estructures religioses com podria se la cripta.

Reliquiari recuperat sota el relleu de la Verge amb Nen

Sota aquest relleu s'hi troba un altre nínxol, en aquest cas sòl (ue 3388), corresponent al número 17, el número del qual s'aprofita per tal d'indicar la data de construcció de la cripta: 1793. Totes aquestes estructures es troben arrebossades en morter de calç i els diferents números són realitzats en color negre.

Pel que fa al sistema de coberta de la cripta, cal assenyalar que es tracta d'una volta de rajol a plec de llibre (ue 3014) que es recolza contra ue 3015, i de la qual només en conservem un parell de mostres, a l'angle nord, i a l'angle sud.

En relació a la pavimentació de la cripta (ue 3387), aquesta es realitzà un cop s'havia finalitzat la construcció de les diferents estructures i de forma diferenciada a la pavimentació dels nínxols que es troben arran del sòl. En relació als nínxols, cal assenyalar que aquests disposen d'una pavimentació i tancament individualitzats, dels quals n'hem conservat diferents mostres.

Inhumacions- No es documenten, tot i que per documentació sabem del cert que tots els nínxols varen ser utilitzats. Així, segons el *Llibre de Obits dels Religiosos de Sta. Catharina*, començat al 25 de febrer de 1733 hi documentem les següents inhumacions als nínxols d'aquesta cripta:

NÚM. NÍNXOL	INDIVIDUU INHUMAT	DATA DE LA MORT	OBSERVACIONS
1	Rt.P. Joan Bula Frances: exa del convt. de Tolosa	2 de març de 1794	
2	Fr. Agustí Serrallach de la Obediència	2 de març de 1794	
3	R.P.Pt.Fr. Domingo Gallifa	28 de 8bre de 1794	
4	Rt.P.F. Joseph Meneja	12 de desembre de 1794	S'enterrà sense caixa.
5	M.Rt.P.Mtre.Fr. Benet Vaquet	18 d'agost de 1794	
6	R.P.Pt.Fr. Jaume Molas	25 de desembre de 1794	S'enterrà sense caixa.
7	Fr. Thomas Guell de la Obediència	18 de Febrer de 1795	S'enterrà sense caixa.
8	Rt.P.Pt. de Pulpit Fr.Jh ^{ap} Sangenis	4 de juliol de 1795	
9	M.R.P.Me.F. Jh ^{ap} Roig	2 de desembre de 1795	Prior actual del convent
10	Germà Fr. Bonaventura Mallol	22 de gener de 1796	
11	P. Fr. Bonaventura Foix	22 de maig de 1796	
12	M.R.P.M.Fr. Sebastia Pier	6 de novembre de 1796	
13	R.P.Fr. Ramon Veá	12 de juliol de 1797	
14	R.P. Mariano Andorcilla	8 de febrer de 1798	
15	Rt.P.Fr. Isidro Codina	27 de febrer de 1798	
16	M.R.P.M.Fr. Domingo Boria	1 d'octubre de 1797	
17	P. Joan Massó	9 de juny de 1798	

18	P. Joseph Cammaný	9 de 7bre de 1798	
19	Rt.P.Fr. Salvador Vilella	16 de juny de 1799	NOTA: En aquest cas s'escriu el numero 10 però sembla més aviat un error al voler escriure 19.
20	P. Andreu Parets	30 de juny de 1799	S'enterrà sense caixa. NOTA: s'oblida d'assenyalar el número de nínxol.
21	R.P.Pt. Thomas Pons	11 de gener de 1800	
22	R.P.Fr. Pere Martinez	11 de novembre de 1800	
23	R.P. Thomas Suñer	26 d'octubre de 1798	
24	Fr. Anton Curas de la Obediencia	4 de novembre de 1800	
25	R.P.Pt.Fr.Miquel Rovira	6 de 8bre de 1801	
26	M.R.P.Me.Fr. Domingo Major	23 de mars de 1802	
27	R.P.Fr. Josep Torroja	11 de maig de 1802	
28	Rvt.P.Fr. Vicents Bosets	7 de novembre de 1802	
29	Rvt. P.Predr. Gnl.Fr. Pere Martir Font	5 de febrer de 1803	
30	Fr. Jaume Bruquetas de la Obediencia	5 de abril de 1803	
31	Rvt.P.Prt. Bernat Bosch	14 de juliol de 1803	
32	P.R. Joseph Ventallola	17 de agost de 1803	
33	Fr. Pere Santomá de la Obediencia	10 de octubre de 1803	

Per tant, a finals de 1803, tots els nínxols ja havien estat utilitzats, i poc després es reinicia el procés d'inhumació en aquests mateixos nínxols, al menys en 1804 i 1805:

NÚM. NÍNXOL	INDIVIDUU INHUMAT	DATA DE LA MORT	OBSERVACIONS
1	M.R.P.M. ex provl. Fr. Pere Pla	21 de maig de 1804	
2	Rvt. P. Fr. Baltasar Miquel	14 de gener de 1805	

Ara bé, en el *Llibre de Obits dels Religiosos de Sta. Catharina*, hi ha una altra numeració de nínxols, la qual no es correspon en cap nínxol documentat en el marc d'aquesta intervenció arqueològica. En aquest cas, la numeració es fa amb números romans i no en aràbics (tot i que després tornen a fer-se en

números aràbics). Aquesta numeració, fent referència a nínxols, la documentem a l'any 1804, i també més endavant. Molt possiblement aquesta numeració correspongui a nínxols ubicats al cementiri municipal de la ciutat. Cal no oblidar que tal i com hem assenyalat a la introducció, a finals del segle XVIII i principis del XIX, es generà un moviment, en general a tota Europa, en contra del costum d'enterrar a les esglésies i llurs cementiris, i per tant en mig de la ciutat, tenint per conseqüència la creació dels primers cementiris municipals, ja a finals del segle XVIII, els quals es generalitzaren durant el segle XIX.

-Moment inicial- Segons la data que figura en un dels nínxols, aquesta cripta va ser edificada en 1793 i correspon al vas *Nº 1. Sepultura dels Religiosos del Convent: al mitg de la Iglesia, baix las gradas del Presbiteri*. Tanmateix, quan aquesta sepultura va ser descrita al darrer llibre del convent, això es va produir en 1764, quan encara no s'havia construït aquesta cripta. Per tant, hem de concloure que aquesta cripta va ser precedida en el mateix emplaçament per l'esmentada sepultura dels Religiosos del Convent que existia com a mínim el 1764, i que fou destruïda al construir aquesta cripta en 1793.

-Moment d'amortització- Aquesta cripta existí fins el darrer moment del convent, el qual fou enderrocat en 1837, tot i que deixà de funcionar clarament en 1835. Tanmateix, cal assenyalar que el darrer enterrament que hem pogut documentar a l'interior d'aquesta cripta data del 1805.

En el moment de l'excavació, aquesta cripta es trobava plena, de dalt a baix, de la runa del convent. També cal assenyalar que a la cripta no s'hi ha documentat cap enterrament, i per tant, cap nínxol s'ha documentat intacte. Aquesta circumstància s'explica perquè abans de l'enderroc s'autoritzà a retirar les despulles dels morts, tant d'aquesta cripta com dels diferents vasos familiars, gremials, etc. si així era la voluntat de la comunitat, famílies, gremis, etc. per tal de ser traslladats.

UF 328

-Estructura- 3096 (D-137); Estrats- 3095, 3596; Retall- 3097; Nivell d'ús- 3663.

-Situació- Zona 3, arran d'un absis, entre contraforts, al nord-oest d'uf 324.

-Mides- 2,00 x 0,82 m. Cotes- 5,07 msnm; 4, 21 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus (ue 3096), d'uns 25 cm de llargada i una alçada de 16 cm, Aquest vas té una fondària estimada de 1,59 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est. El nivell d'ús, ue 3663, consisteix en una simple morterada, documentada entre les cotes dels 4,21 i 4,16 msnm.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas s'ha de situar en un moment en que ja s'hagi construït la capçalera de l'església, per tal de poder encaixar aquesta unitat funerària entre els contraforts de l'absis central i el que serveix d'arrencament del mur de la sagristia del segle XIII. Així, sabem que les obres del nou convent ja s'han iniciat en 1243, en uns terrenys cedits pel bisbe de Girona Berenguer de Castellbisbal. També sabem a partir de les dades arqueològiques que la primera edificació que es farà serà l'església, i que segons la documentació escrita en 1252 l'església s'aixecava fins l'arrencament dels arcs i que 10 anys després, en 1262, l'absis i tres trams de l'església ja s'havien finalitzat. Per tant, molt probablement, aquest vas es faria entre 1252 i 1262, o poc després, en tot cas durant el tercer quart del segle XIII.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada per les ue 3095 i 3596. A l'ue 3095 hi documentem claus i ceràmica vidrada en verd. Pel

que fa a l'ue 3596 hi documentem més claus i una moneda partida. Molt possiblement aquest vas s'amortitzà cap a la primera meitat del segle XIV, al haver-se de fer el gran absis poligonal.

UF 329

-Estructura- 3098 (fotografia núm.409; D-124); Estrats- 3675, 3676; Retall- 3099.

-Situació- Zona 3, a tocar de la capella G del costat de l'Evangeli.

-Mides- 2,10 aprox. x 0,82 m. Cotes- 5,55 msnm; 3,99 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3098). Aquest vas té una fondària estimada de 1,81 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com aquesta, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- En el desmuntatge del contenidor (ue 3098) d'aquest vas, hem pogut documentar la presència de ceràmica comuna oxidada sense vidrar i vidrada marró, i en el llibre de sepultures del convent podem llegir N^o3. *Sepultura de Casa Cabanyes, vuy es de Grau Monfages candeler de cera, des del any 1698. En lo qual any hi fou enterrát Grau Monfages als 21 de Abril. Es al cos de la Iglesia, al peu de la grada que puja â St. Martí.*

Vuy del Sr. Pere Armengol Me. Veler y dels seus, per haver pagat al Convt. Lo dret de 7 lliures 10 sous, y se li ha concedit, per no encontrarse Hereu ô successor de dita Casa.

-Moment d'amortització- Les unitats estratigràfiques que amortitzen aquest vas

són: 3675 i 3676. A l'ue 3675 hi hem documentat la presència d'un fons de ceràmica reduïda i vidrada en verd; i a l'ue 3676, res. Molt probablement subsistí fins als darrers dies del convent, en 1835.

UF 330

-Estructura-3101 (fotografia núm. 412; D-124); Estrat-3100; Retall-3102; Nivell d'ús- 3681.

-Situació- Zona 3, a tocar de la capella G del costat de l'Evangelí, al peu de la grada de la capella i al nord-oest d'uf 329.

-Mides- 2,32 x 0,90 m. Cotes- 5,20 msnm; 3,93 msnm (cota superior del paviment).

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3101). Aquest vas té una fondària estimada d'1,87 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com aquesta, nord-est/sud-oest. Pel que fa al nivell d'ús, aquest consisteix en un nivell de pavimentació consistent en un enrajolat de 2 cm de gruix, documentat entre les cotes dels 3,93 i 3.91 msnm

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- En la construcció del contenidor s'hi ha pogut documentar la utilització de fragments d'àmfora tarraconesa i de *tègula*, materials poc significatius de cara a la datació del moment inicial d'aquest vas, i en el llibre de sepultures del convent podem llegir *Nº2. Sepultura de la Casa Errera Batifuller: al cos de la Iglesia al peu de la grada, que puja a St. Martí. Vuy del Sr. Pau Muns Me. Ferrer, al qual se ha concedit, pagan al Convt. Lo dret de 7 lliures 10 sous per no saberse hereu a qui pertañia.* Per tant, aquest vas existia abans de

1764, i molt possiblement, abans de 1735.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització ve determinat pel material aparegut a l'ue 3100, entre el qual hi trobem ceràmica vidrada en diversos colors, a més d'alguna figura antropomorfa feta a motlle, algun fragment de ceràmica d'importació del Pròxim Orient i de ceràmica vidrada blanca. La possible identificació amb el vas número 2 del llibre de sepultures del convent, fa que sigui força versemblant que aquest vas subsisteixi fins al 1835, coincidint amb els darrers moments del convent.

Imatge d'una de les creus recuperades a l'estrat 3100.

UF 331

-Estructura- 3104 (fotografies núm. 2883 i 2884; D-39); Estrat- 3103; Retall- 3105.

-Situació- Zona 3, a tocar de la capella G del costat de l'Evangelí, al peu de la grada de la capella i al sud-oest d'uf 329.

-Mides- 1,50 (llargada conservada) x 0,79 m. Cotes- 5,60 msnm; 3,33 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3104). Aquest vas té una fondària estimada d'2,45metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- En el llibre de sepultures del convent podem llegir *Nº4. Sepultura de Casa Alies calsater: vuy es de Casa Roig Adroguer, y â 13 de Deseembre de 1698. Hi fou enterrada Mª Anna Roig. Es al cos de la Iglesia, devant de St. Martí.* A partir d'aquesta informació, i considerant que es fa referència en aquest vas, podem assenyalar que aquest vas fou construït abans de 1698.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització ve determinat pel material aparegut a l'ue 3103, entre el qual hi trobem un fragment de gerra de Terol vidrada a l'interior en melat i en blanc i manganès a l'exterior. També s'hi documenta rajola policroma del segle XVIII-XIX, cosa que ens porta a plantejar que aquest vas no s'amortitzà fins a la destrucció del convent a inicis del segle XIX.

Fotografia núm.2883. Vista general.

UF 332

-Estructura-3107 (fotografies núm. 2885, 2886, 2887 i 2888; D-134); Estrats-3106, 3715; Retall- 3108.

-Situació- Zona 3, davant la capella C del costat de l'Evangelí.

-Mides- 2,26 x 0,80 m. Cotes- 5,76 msnm; 3,95 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria i maons per tal de regularitzar (ue 3107). Aquest vas té una fondària estimada d'1,85 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com l'església, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas, molt probablement, cal situar-lo en un context de cap al segle XVI.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització ve determinat pel material aparegut a l'ue 3106, entre el qual hi trobem rajola policroma del segle XVIII-XIX, algun fragment de motllura policroma, algun altre de làpida, de columna gòtica, una creu, claus i xinxetes per tal de decorar taüts. Tot això ens porta a plantejar que aquest vas no s'amortitzà fins a la destrucció del convent a inicis del segle XIX.

UF 333¹⁷

-Estructura-3110 (fotografies núm. 2889, 2890, 2891, 2892, 2893 i 2894), 3719 (fotografies núm. 3040 i 3041), 3720 (fotografia núm. 3042); Estrats-3109, 3716, 3717; Retall-3111; Nivell d'ús-3718 (fotografia núm. 3039).

-Situació- Zona 3, davant la capella C del costat de l'Evangelí.

-Mides- 2,55 (i amb ossera 3,50) x 0,86 m. (i de l'ossera 0,81); Cotes- 5,38 msnm; 4,05 (del vas) i 4,00 (de l'ossera) msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria i maons per tal de regularitzar (ue 3110) i amb ossera (ue 3719). L'ossera s'afegí amb posterioritat a la construcció del vas, del qual es troba separada pel muret ue 3720. Aquest vas té una fondària estimada d'1,75 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i

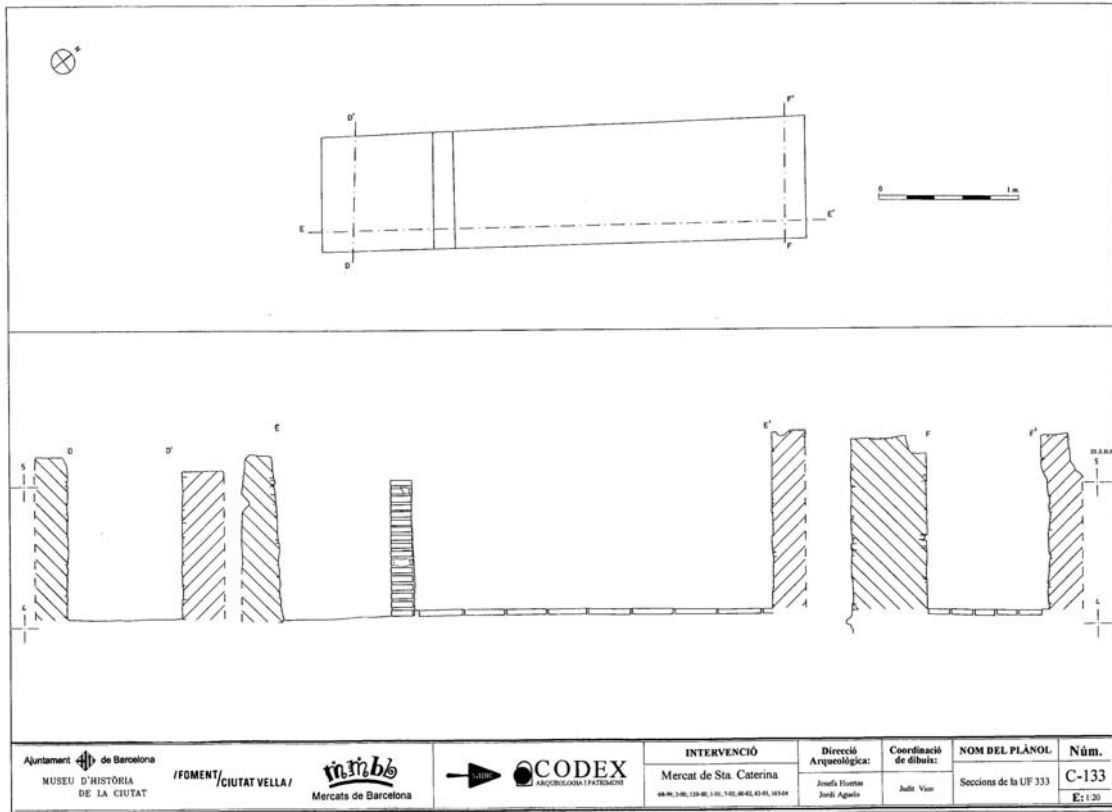
¹⁷ La planimetria associada a aquest vas, correspon a C-132 i C-133.

orientat com l'església, nord-est/sud-oest. El nivell d'ús correspon a un paviment de rajoles, documentat al fons del vas a partir de les cotes dels 4,12-4,10 msnm.

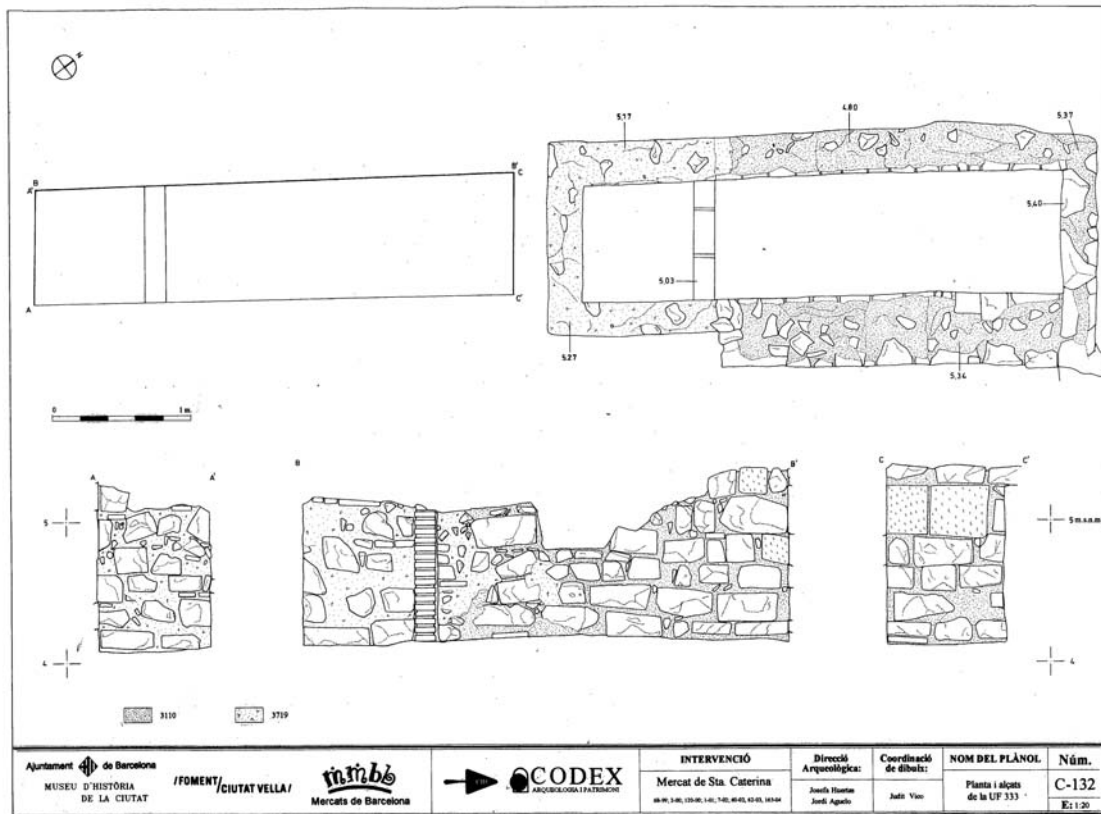
-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas, molt probablement, cal situar-lo en un context de cap al segle XVI. Al llibre de sepultures del convent, es pot llegir N^o12. *Sepultura del Capitá Lluch de Olivella, y despues de Pau Bosch Adroguer per ser del Llinatge. Es al cos de la Iglesia devant la capella de St. Antonino. Lo any 1761. Fou donada a la Tercera Regla per ser mes gran que la que tenían de Casa Esplugas N^o25 la qual fou donada â Don Joan de Huerta Adminisdor. Genl. de Vendas. / Vuy de Miquel Menor, sa muller, y seus per haverla cedida lo convt., no haventhi successor, ni hereu del dit. Doná dit Miquel Menor 7 lliures per tot lo dret: y per estar molt passadas dos llosas, las feu novas, y juntament ossera, tot a expensas suas, en lo mes de octubre de 1796.* En aquí es constata el fet de l'afegit de l'ossera, cosa que també es constata clarament a nivell arqueològic.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada per l'ue 3109 on hi documentem la presència de ceràmica de reflex metàl·lic de producció catalana, de ceràmica blava del segle XVIII i de rajola policroma del segle XVIII-XIX, a més de fragments de rajola de cartabò, de xinquetes amb fusta i cinta metàl·lica, de vidre pla groguenc, i a l'igual que a l'ue 3717, ceràmica vidrada de diferents tons, cosa que ens porta a plantejar la subsistència d'aquest vas fins els darrers moments del convent, és a dir, fins a principis del segle XIX.

C-133. Seccions de la tomba 333.

C-132. Planta i alçats.

UF 334¹⁸

-Estructura-3113 (fotografies núm. 2895 i 2896), 3795; Estrats-3112, 3518, 3793, 3794; Retall-3114.

-Situació- Zona 3, davant de la capella B pel costat de l'Evangelí.

-Mides- 2,24 (i amb l'ossera, 3,14 m) x 0,78 m. Cotes- 5,66 msnm; 3,75 msnm (vas) i 3,73 msnm (ossera).

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3113), i ossera (ue 3795), el mur d'accés de la qual es fet de rajols i morter de calç. Aquest vas té una fondària estimada d'2,05 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com l'església, nord-est/sud-oest.

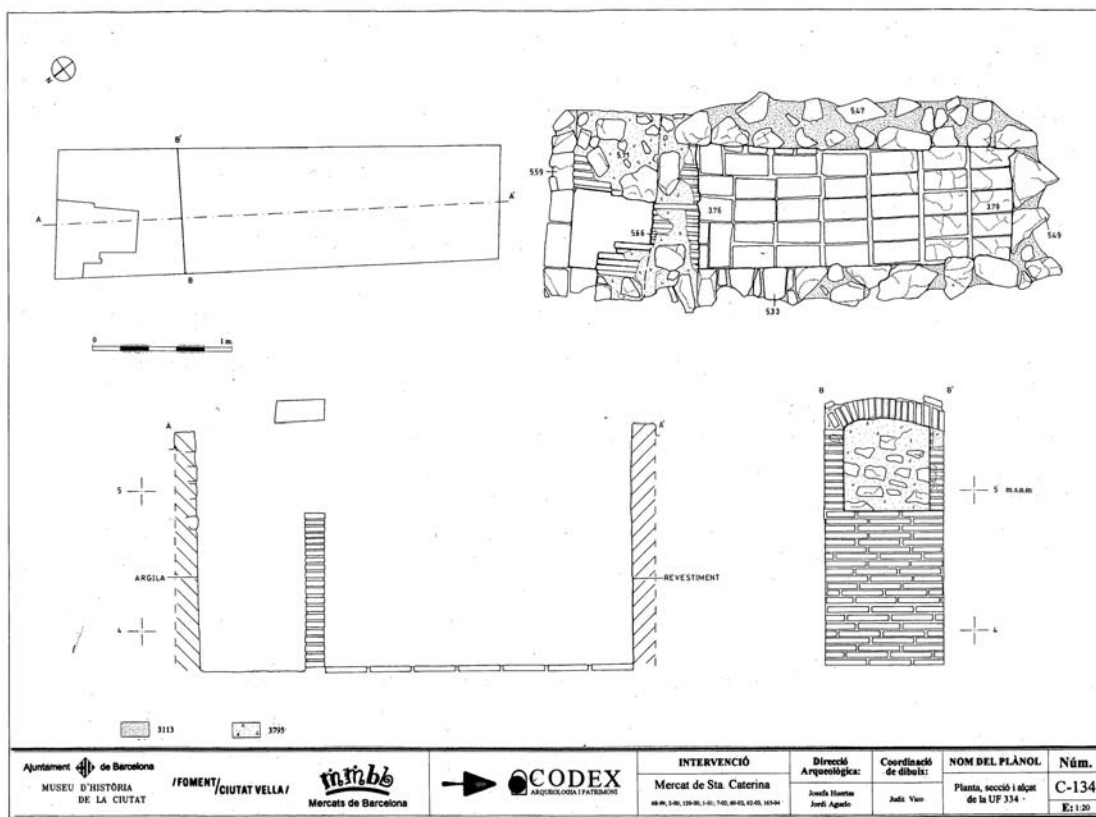
-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Tenint present que aquest vas té les parets de maçoneria, l'ossera projectada al mateix temps que el vas, i l'important fondària d'aquest vas, creiem que aquest vas possiblement fou fet cap al segle XVIII.

-Moment d'amortització- L'ue 3112 determina l'amortització d'aquest vas. Dins aquest estrat hi trobem rajola de cartabò, ceràmica de vidrada, ceràmica de reflex metàl·lic de pinzell-pinta, ceràmica blava catalana, i rajola policroma del segle XVIII-XIX, cosa que ens permet dir que aquest vas subsistí en funcionament fins a principis del segle XIX, moment en que el convent fou destruït. També amortitzen aquest vas les ue 3518, 3793 i 3794. A l'ue 3518 hi trobem diferents materials associats a la presència de taüts (claus, xinxetes amb fusta, etc.), elements religiosos (com ara un crist que degué ser en una creu de fusta, la qual no ens ha arribat); a l'ue 3793, rajola de cartabò,

¹⁸ La planimetria associada a aquest vas, correspon a C-134.

porcellana, ceràmica blanca i blava, i ceràmica vidrada de diferents tons; i a l'ue 3794, res.

C-134. Planta, seccions i alçat de l'ossera.

UF 335

-Estructura-3007 (fotografies núm. 384, 386, 2817, 2818, 2819 i 2820; d-134); Estrats-3006, 3519; Retall-3008.

-Situació- Zona 3, al sud-oest d'uf 334, amb la qual es troba alineat, davant de la capella A del costat de l'evangeli.

-Mides- 2,24 x 0,84 m. Cotes- 5,44 msnm; 3,14 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria, i maons per tal de regularitzar (ue 3007). Aquest vas té una

fondària estimada de 2,66 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com l'església, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- La important fondària d'aquest vas, molt possiblement respon a qüestions sanitàries i aquestes no tindrien gaire raó de ser fins a mitjans del segle XVIII, tal i com s'ha expressat a l'introducció d'aquest apartat. Per tant, possiblement aquest vas tindrà el seu moment inicial a la segona meitat del segle XVIII, fet corroborat per l'ardit de l'arxiduc Carles, datat entre 1707 i 1711, recuperat a l'estrat 3519 de la tomba.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada per les ue 3006 i 3519. A l'ue 3519 hi documentem diferents elements religiosos diferents creus i peces d'algun rosari (cota de malla, denes d'atzabeja, etc.), així com elements metàl·lics associats a taüts (com ara xinxetes, claus, etc.), agulles de cap, alguna moneda, alguna ampolla de vidre, ceràmica vidrada de diferents tons de color i ceràmica blava. Possiblement aquest vas subsistí fins els darrers moments del convent.

Element recuperat a l'estrat 3006

Creus recuperades a l'estrat 3519

Anvers i revers d'una medalla de l'estrat 3519. Amb una Verge Dolorosa i un Crist amb sants dominics.

UF 336

-Estrat-3115; Retall- 3117; Mort- 3116¹⁹ (fotografia núm. 415).

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'Evangeli, a l'alçada de la capella B, al nord-oest d'uf 367.

Cota- 5,33- 5,20 msnm.

¹⁹ La planimetria associada a aquest mort, correspon a D-135.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple, de les denominades de banyera, amb la mateixa orientació que l'església, nord-est/sud-oest. El mort fou enterrat en un taüt, el qual es troba inclòs en el número del mort.

-Inhumació- Orientada nord-est/sud-oest, amb el cap al nord-est i mirant al sud-est, Només conservat a la seva meitat superior. Aquesta inhumació es documenta entre les cota dels 5,26-5,22 msnm i les dels 5,20 msnm.

-Datació- Dins l'ue 3115 es localitzà una moneda que pot determinar la cronologia d'aquest enterrament.

UF 337²⁰

-Estructura-3119 (fotografies núm. 782 i 2899), 3790 (fotografia núm. 3140); Retall-3120; Nivell d'ús-3118.

-Situació- Zona 3, sota la grada de la capella F del costat de l'Evangeli.

-Mides- 2,33 x 0,94 m (1,44 amb l'ossera). Cotes- 5,76 msnm; 3,91 msnm (vas) i 4,98 msnm (ossera).

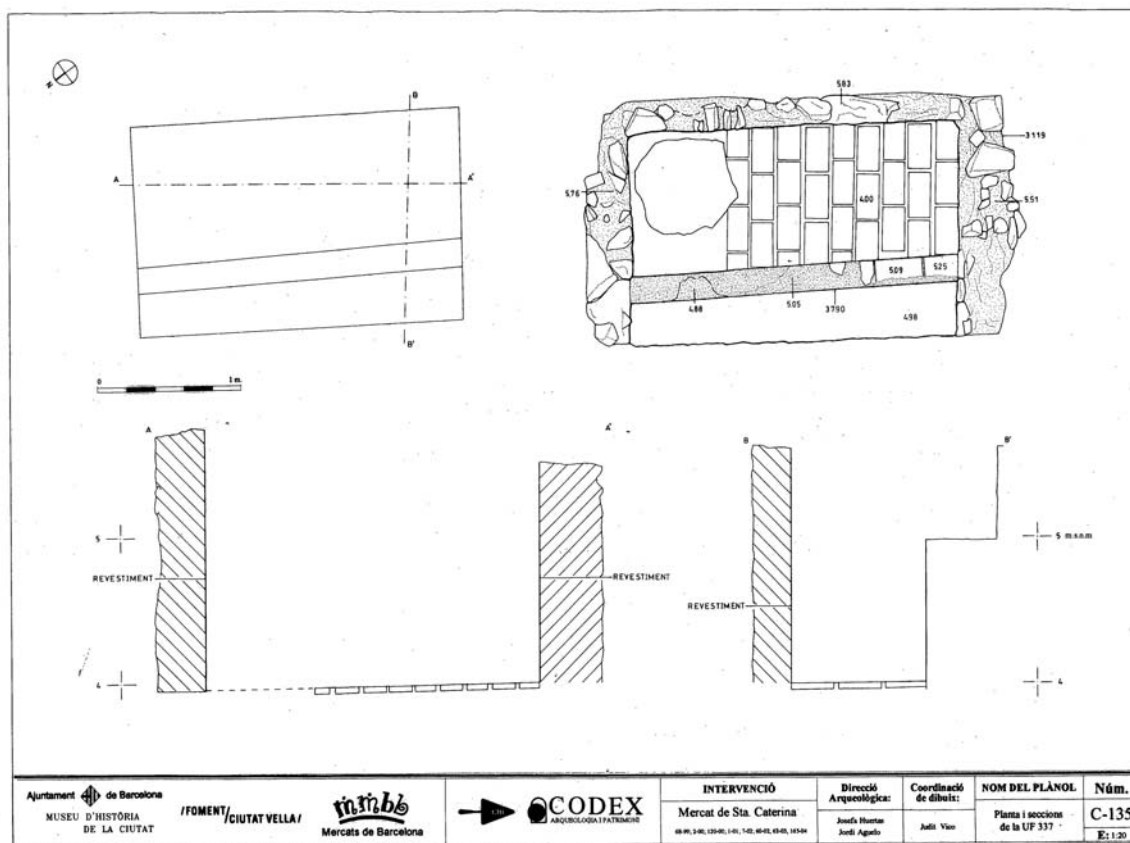
-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria i un arrebossat de calç de força qualitat (ue 3119); i amb ossera (ue 3790). Aquest vas té una fondària estimada de 1,89 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com l'església, nord-est/sud-oest. Tantmateix, cal precisar, que la cota dels 3,91 msnm correspon al moment en que ja s'ha retirat l'enrajolat que servia de pavimentació d'aquest vas (ue 3118), el gruix del qual és de 4 cm. Aquest enrajolat reposava damunt una capa de morter de calç d'uns 2-3 cm.

²⁰ La planimetria associada a aquest mort, correspon a D-135.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Durant el desmuntatge del contenidor d'aquest vas hi aparegué ceràmica vidrada en verd i ceràmica blava catalana del segle XVII, cosa que ens permet situar en aquest context del segle XVII el moment inicial d'aquest vas.

-Moment d'amortització- Molt possiblement aquest vas no s'amortitzà fins els darrers moments del convent a principis del segle XIX.

C- 135. Planta i seccions i la UF 337

UF 338

-Estructura-3122 (fotografies núm. 783, 784 i 2900; D-148), 3761 (fotografies núm. 3092, 3093 i 3094); Estrats-3121, 3743 i 3748; Retall-3123.

-Situació- Zona 3, al centre de la nau i a l'alçada de les terceres capelles des

dels peus de l'església.

-Mides- 2,16 x 0,86 m. Cotes- 5,68 msnm; 3,46 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (3122). Aquest vas té una fondària estimada de 2,34 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com l'església, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Tenint en consideració la important fondària d'aquest vas, és possible que aquest tingui el seu origen al segle XVIII.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada per les ue 3121, 3743 i 3748. A l'ue 3121 hi trobem ceràmica vidrada en verd, en marró o en marró i groc, pisa decorada en blau, manganès i groc, porcellana i rajoles de cartabò, i altres rajoles que acostumen a trobar-se emmarcant plafons ceràmics del segle XVIII; i a l'ue 3743 hi trobem diferents fragments de ceràmica comuna reduïda a torn, així com oxidada vidrada en marró i de vaixela blava catalana. Possiblement, aquest vas arribà en funcionament fins al darrer moment del convent.

UF 339²¹

-Estructura-3125 (fotografies núm. 2897 i 2898), 3428; Estrats-3124, 3165; Retall-3126.

-Situació- Zona 3, sota la grada de la capella C del costat de l'Evangeli.

²¹ La planimetria associada a aquest vas, correspon a C-136 i C-137.

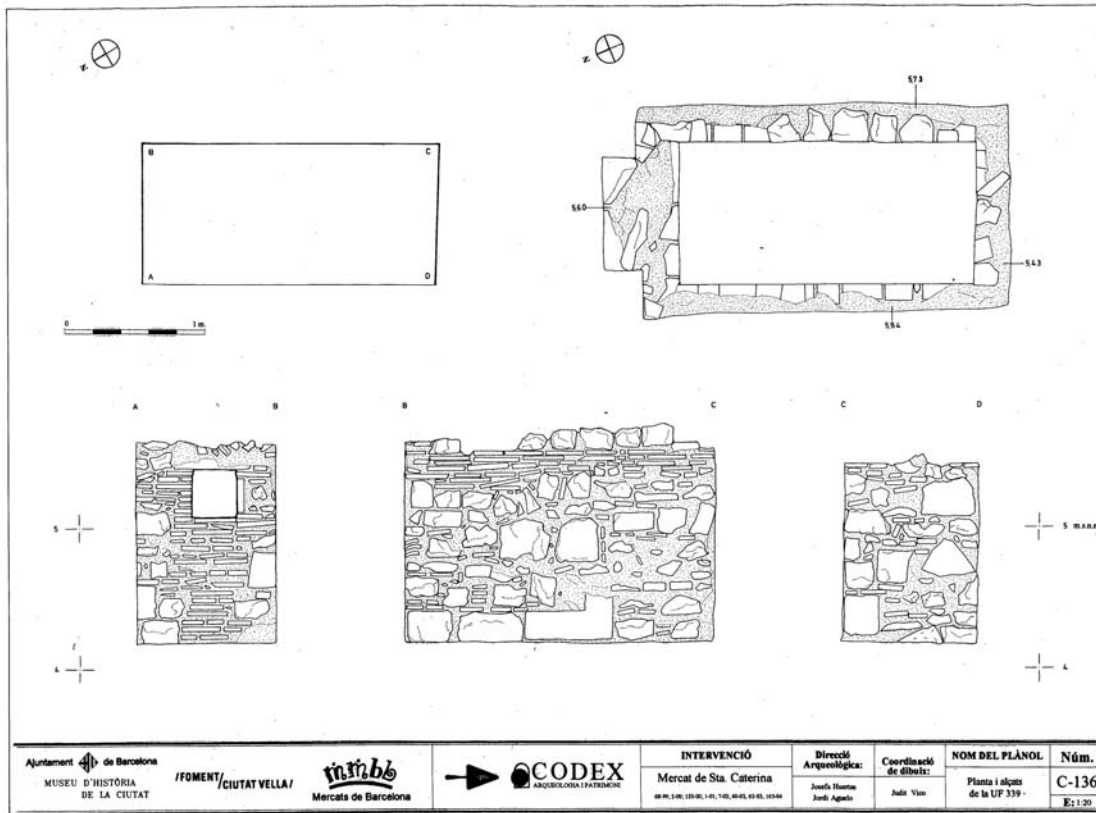
-Mides- 2,27 (i amb ossera 2,81) x 1,00 m. ; Cotes- 5,71 msnm; 4,14 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria i maons per tal de regularitzar (ue 3125), i amb ossera (ue 3428). Aquest vas té una fondària estimada de 1,66 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com l'església, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- A l'ue 3124 hi documentem un fragment de làpida amb la xifra "93", i al llibre de sepultures del convent hi llegim *Nº93. Sepultura de Rafel Rius carnicer. Es al cos de la Iglesia devant de la capella de Sant Thomás.*

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada per les ue 3124, on hi trobem fragments de vidre pla de diferents colors i claus de ferro, i a l'ue 3165 s'hi ha documentat cuir. La presència del cuir pot ser indicatiu que els personatges inhumats foren enterrats vestits i no pas amb draps de mortalla o amb hàbits de religiosos com a en altres moments cronològics. El costum d'enterrar el difunt amb les robes de vestir, cal recordar que data des del segle XVIII fins als nostres dies. Molt possiblement aquest vas subsistí fins als darrers moments del convent.

C-136. Planta i alçats.

UF 340

-Estrat-3869; Retall-3872; Mort-3870 (fotografies núm. 3218 i 3219).

-Situació- Zona 3, als peus de l'església, a l'angle oest del temple.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple de les denominades de banyera. L'inhumació molt mal conservada, en posició decubit supí, amb el crani als nord-oest i els peus al sud-est, es documenta entre les cotes dels 5,11-5,09 msnm i les de 5,09-5,07 msnm.

Cota-5,59msnm. 5.11-5,03 msn

-Datació- La datació d'aquesta unitat funerària ve determinada per l'ue 3869 on hi hem documentat ceràmica comuna de difícil adscripció i d'un fragment

d'àmfora informe, possiblement d'origen oriental, materials que no ens aclareixen gran cosa a nivell cronològic.

UF 341

-Estructura- 3131 (D-149); Estrat-3130, 3351 (dins la trinxera); Retall-3132;
Nivell d'ús- 3822.

-Situació- Zona 3, al davant de la capella E del costat de l'Evangelí.

-Mides- 2,17 x 1,02 msnm. Cotes- 5,70 msnm; 3,70 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3131) Aquest vas té una fondària estimada de 2,10 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est. El fons d'aquest vas es troba tot pavimentat (3822) amb un enrajolat, amb rajola quadrada de 24 x 24 x 2,5 cm, tal i com també succeeix en la pavimentació de la cripta.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- A l'ue 3131 s'hi documenta la presència d'àmfora tarraconesa, de ceràmica comuna romana i medieval, de ceràmica vidrada en verd, i de vaixel·la blava catalana on s'hi representa la roda de martiri de Santa Caterina. Al llibre de sepultures del convent s'hi llegeix *Nº6. Sepultura de Casa Segrera, y Xifra: Es al devant de la pilastra de St. Vicens, y St. Antonino immediata.* Possiblement aquest vas tingui el seu origen al segle XVIII.

-Moment d'amortització- Aquest és una altre cas de vas que amb tota probabilitat degué arribar fins als darrers moments del convent.

UF 342

-Estructura- 3134 (D-154); Estrats-3133, 3685; Retall- 3135; Nivell d'ús-3686.

-Situació- Zona 3, al sud-est d'uf 352, cap al centre de la nau, davant de la capella E, del costat de l'Evangeli. Aquest vas es troba també al sud-oest d'uf 353.

-Mides- 2,37 x 0,79 m. Cotes- 5,49 msnm; 3,77 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3134) Aquest vas té una fondària estimada de 2,07 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est. Pel que fa al nivell d'ús (ue 3686), aquest consisteix amb un enrajolat realitzat amb rajoles rectangulars, documentat a la cota dels 3,82 msnm.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Possiblement, aquest vas tingui el seu origen al segle XVIII.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada per les ue 3133 i 3685. Entre els materials aportats per l'ue 3685 hi trobem un maravedí de Felip V, datat al 1718. Molt possiblement, aquest vas es trobaria en funcionament fins els darrers moments del convent.

UF 343

-Estructura- 3137(D-154); Estrats-3136, 3754, 3771; Retall- 3138.

-Situació- Zona 3, al centre de la nau, a l'alçada de la capella D, al sud-est d'uf

350 i al nord-est d'uf 353.

-Mides- 2,09 x 0,91 m. Cotes- 5,15 msnm; 3,81 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3137) Aquest vas té una fondària estimada de 1,99 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Durant el desmuntatge del contenidor (ue 3137) d'aquest vas ha aparegut material romà residual com ara diferents fragments d'àmfora, entre els quals hi trobem una vora d'àmfora tarraconesa corresponent a la forma Dressel 2-4, i dos fragments d'àmfora, possiblement d'origen oriental.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada per les ue 3136, 3754 i 3771. A l'ue 3754 hi documentem fragments de canya de pipa, així com ceràmica vidrada, i vaixel·la blava catalana, així com un ardit de Felip IV de 1654, dos ardis de l'Arxiduc Carles de 1710 i un diner de Lluís XIV de 1648. És força probable que aquest vas subsistís fins als darrers moments del convent, és a dir, fins 1835.

UF 344

UF anul·lada

UF 345

-Estructura-3143 (fotografies núm.2904 i 2905; D-154); Estrats-3142, 3693; Retall- 3144.

-Situació- Zona 3, al cos de l'església, a tocar de la capella E del costat de

l'Evangeli, molt a prop de la capella D, aquesta darrera dedicada a Sant Antonino.

-Mides- 2,19 x 0,76 m. Cotes- 5,23 msnm; 3,80 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3143) Aquest vas té una fondària estimada de 2 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Durant el desmuntatge del contenidor (ue 3143) d'aquest vas ha aparegut material romà residual com ara un pivot d'àmfora tarraconesa. A l'ue 3142, estrat d'amortització d'aquest vas, entre els fragments de làpida documentats, s'hi pot llegir les lletres "NY" i la xifra "1743", molt possiblement, l'any de la construcció d'aquest vas, sense oblidar un altre fragment de làpida, procedent d'aquest mateix estrat, on s'hi llegeix "LS.Î8" i "NY".

-Moment d'amortització- A l'ue 3142, amortitzant aquest vas, s'hi han documentat alguns fragments de làpida que fan referència a un vas de Joan Novell. Cal recordar que en el llibre on es recullen les diferents sepultures que encara funcionaven en els darrers moments del convent hi trobem la següent referència: *Nº10. Sepultura de Casa Novell Adroguer del carrer del Hospital. Es al Cos de la Iglesia, baix la grada que puja â St. Antonino.* També en aquest estrat s'hi ha documentat la presència d'algun clau, així com dos artefactes de ferro, interpretats com agafadors per tal d'aixecar les pesades lloses que habitualment cobreixen els vasos, a més de ceràmica vidrada en diferents tons de color. Pel que fa a l'ue 3693, hi documentem la presència de ceràmica vidrada en diferents tons de color, de vaixel·la blava catalana de l'orla de la ditada, de Poblet, d'influència francesa, així com ceràmica italiana maiòlica lligur. Tot això ens porta a plantejar que aquest vas subsistí fins als darrers

moments.

UF 346

-Estructura- 3146 (fotografies núm.2906 i 2907; D-39); Estrats-3001, 3145, 3694; Retall-3147.

-Situació- Zona 3, sota la grada de la capella E, al nord-oest d'uf 345.

-Mides- 2,20 x 0,83 m. Cotes- 5,29 msnm; 3,79 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3146) Aquest vas té una fondària estimada de 2,01 m., tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-est/sud-oest. A l'interior d'aquest vas s'hi han documentat les restes d'un taüt de fusta.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Dins l'ue 3001, documentada a l'interior d'aquest vas, hi ha documentat algun fragment de làpida, on s'hi pot llegir referències a "IGNASI", "MARIA VALA" "DELS SEUS" i la xifra "1744". En el llibre de sepultures que funcionà als segles XVIII-XIX en aquest convent, hi podem llegir la següent referència: *Nº5. Sepultura de Casals Adroguer: vuy es de María Valentí viuda de Ignasi Valentí. Es al peu de la grada que puja a St. Antonino.*

Anvers i revers d'una de les medalles recuperades. Amb Sant Pere Apòstol i una *Mater Dolorosa*.

-Moment d'amortització- A l'amortització d'aquest vas aparegueren dos ardots de Felip IV datats entre 1624 i 1655 i un ardit de l'arxiduc Carles de 1707 a 1711. Aquesta tomba no s'amortitzà fins als darrers moments del convent, en 1837, considerant la presència de material d'enderroc del convent (ue 3001) en l'amortització d'aquest vas.

UF 347

-Estructura-3149 (fotografies núm. 2908 i 2909; D-39); Estrat-3148; Retall-3150.

-Situació- Zona 3, al sud-oest d'uf 345, a l'alçada de la capella E del costat de l'evangeli.

-Mides- 2,18 x 0,77 m. Cotes- 4,79 msnm; 3,80 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3149) Aquest vas té una fondària estimada de 2 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-est/sud-

oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Aquest vas sembla ser contemporani a l'uf 345. Aquesta circumstància ens portaria a datar el moment inicial d'aquest vas al segle XVIII.

Moment d'amortització- Aquest vas es degué amortitzar en el moment de la destrucció del convent a principis del segle XIX.

UF 348 i 349²²

Es tracta d'un conjunt de dos vasos, de grans dimensions, però de mides desiguals, coberts amb volta de rajol, al igual que la cripta (uf 326) i a diferència de la resta de vasos, els quals tenen unes dimensions més reduïdes que no pas aquests dos.

UF 348

-Estructura-3151 (fotografies núm. 786, 787, 788, 789, 790 i 2916), 3773 (fotografies núm. 3118, 3119, 3120 i 3121); Estrat-3774; Retall- 3152.

-Situació- Zona 3, al costat de l'epístola, davant de la capella B.

-Mides- 1,97 x 2,60 m (i amb l'ossera, 3,21 m). Cotes- 5,36 msnm; 2,61 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral de grans dimensions, amb murs de maçoneria i maons (ue 3151), i coberta de volta de rajol. Cal assenyalar que a l'interior d'aquest vas, al seu extrem sud-oest, es localitza una ossera. Aquest vas té una fondària estimada de 3,19 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80

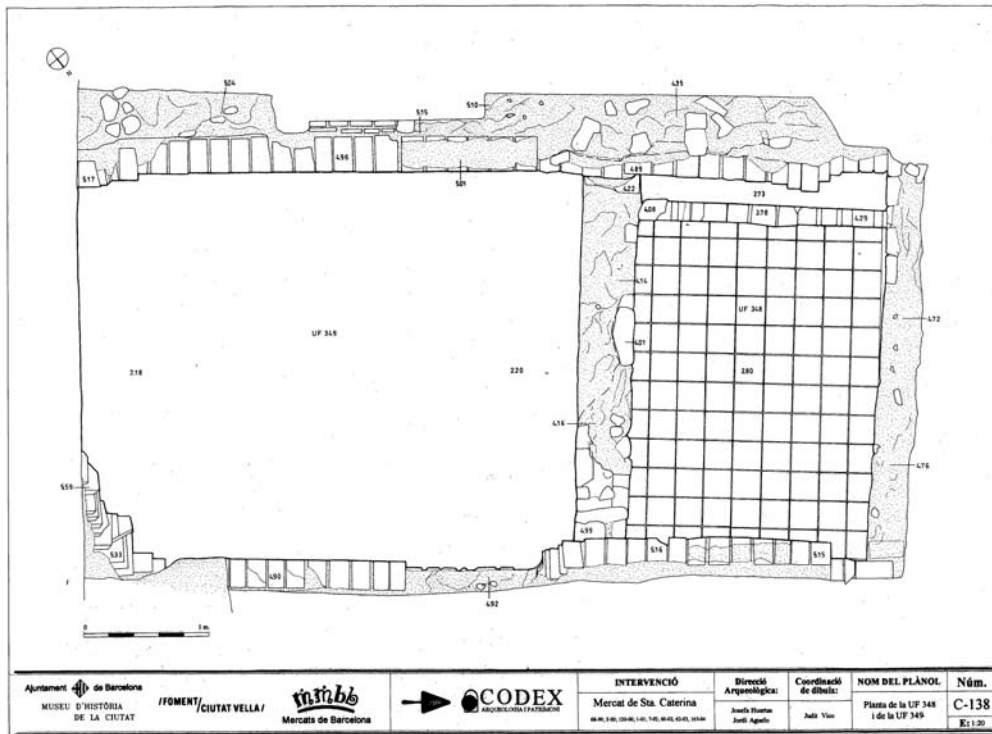
²² La planimetria associada a aquests vasos, correspon a C-138, C-139, C-140, C-141, C-142, C-143, C-144 i C-145.

msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els demés vasos de la nau de l'església. Això vol dir, que aquesta cota, més el gruix d'uns 8-10 cm, és la cota màxima superior on podia haver arribat la volta esmentada, ja que és la cota per on es circularia. L'orientació d'aquest vas és nord-est/sud-oest. També cal indicar que aquest vas, es trobava pavimentat mitjançant un enrajolat al qual no se li assignà un número específic d'ue.

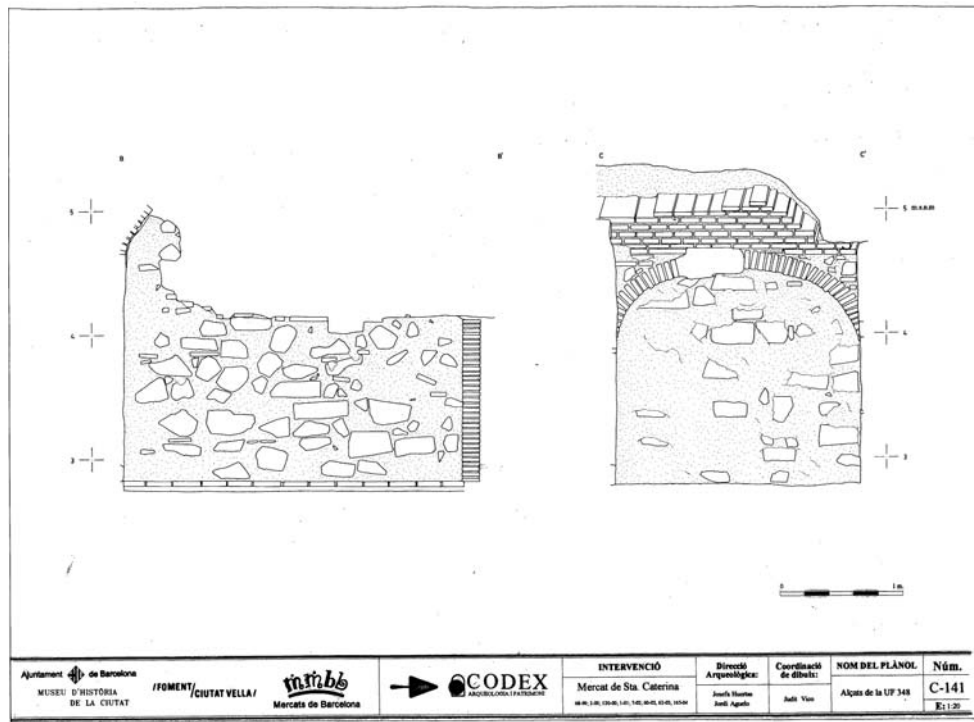
-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Durant el desmuntatge del contenidor (ue 3151) d'aquest vas, hi aparegué un fons de gibrell de ceràmica vidrada en marró. Cal dir que les dimensions i fondària d'aquest vas, així com el fet que aquest tingués una coberta de volta de rajol, ens fan situar l'inici d'aquest vas cap a finals del segle XVIII.

-Moment d'amortització- Pel que fa a l'amortització d'aquest vas (ue 3774), cal assenyalar la presència de vidre pla de color vermell, de ceràmica comuna vidrada i sense vidrar, de vaixel·la blava catalana, pisa blanca i porcellana, cosa que ens fa pensar que aquest és un dels vasos que subsistí fins els darrers moments.

C-138. Planta de les UF 348 (a l'esquerra) i 349, on es pot apreciar l'ossera a la part superior.

C-141. Alçats, on es pot veure l'arrancament de la volta.

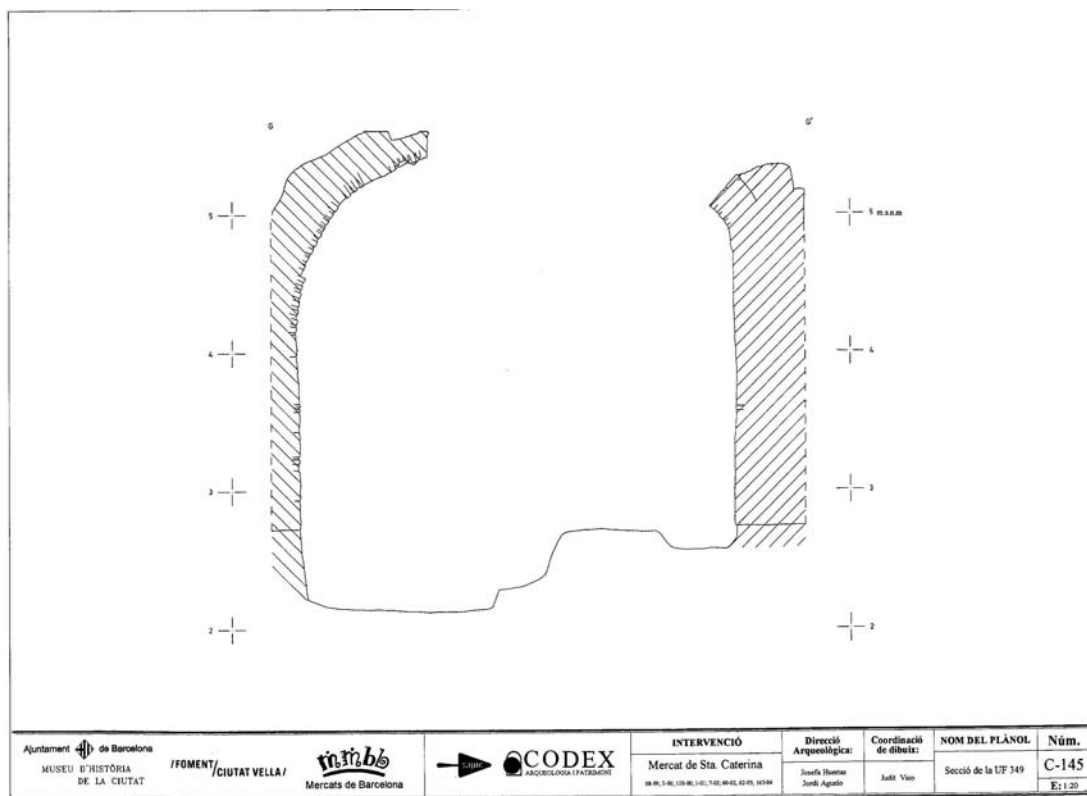
UF 349

-Estructura-3153 (fotografies núm. 2911 i 2912), 3827; Estrats-3170, 3721, 3722, 3723, 3724, 3725, 3726, 3727, 3728, 3729, 3730, 3731, 3736, 3775; Retall- 3154, 3732, 3733, 3734, 3735.

-Situació- Zona 3, al costat de l'epístola, davant de la capella B.

-Mides- 3,94 x 3,20 m. Cotes- 5,60 msnm; 2,61 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral de grans dimensions, amb murs de maçoneria i maons (ue 3153) i coberta de volta de rajol. Aquest vas té una fondària estimada de 3,19 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, i orientat nord-est/sud-oest

C- 145. Secció de UF 349, on es documenta l'ossera a la dreta del dibuix i el tipus de cobriment amb volta de maons.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Les dimensions i fondària d'aquest vas, així com el fet que

aquest tingué una coberta de volta de rajol, ens fan situar l'inici d'aquest vas cap a finals del segle XVIII.

-Moment d'amortització- Aquest vas es troba amortitzat per nombrosos estrats: 3170, 3721, 3722, 3723, 3724, 3725, 3726, 3727, 3728, 3729, 3730, 3731, 3736 i 3775. A l'ue 3170 s'hi ha documentat la presència d'algun clau; a l'ue 3721, xinxetes de taüt, un parell de monedes (una identificada com un "quartillo resellado" de Felip IV, datat entre 1621 i 1655), ceràmica vidrada de diferents colors i rajola policroma; a l'ue 3722, xinxetes per a taüt, agulles de cap, una moneda (ardit de Lluís XIV de 1647), ceràmica comuna vidrada i sense vidrar, ceràmica en verd i manganès, vaixella blava catalana, pisa policroma, rajola de cartabò i d'altres fragments també de rajola de mostra, a més d'alguna dena d'atzabeja; a l'ue 3723, hi documentem també ceràmica comuna vidrada i sense vidrar, així com rajola de cartabò, una moneda, xinxetes, claus, i vidre, entre el qual en trobem de pla; a l'ue 3724, també hi documentem ceràmica comuna vidrada i sense vidrar, vaixella blava catalana, pisa decorada, porcellana, vidre i rajola de cartabò; a l'ue 3725, també hi documentem ceràmica comuna vidrada i sense vidrar, pisa decorada, rajola de mostra, entre la qual n'hi trobem de cartabò, xinxetes de taüt, i vidre, entre el qual n'hi ha de pla; a l'ue 3726, hi trobem diferents claus; a l'ue 3727, també hi documentem ceràmica comuna vidrada i sense vidrar, ceràmica blanca i blava, decorada en verd i manganès, porcellana, rajoles de cartabò i rajoles sense vidrar, dues monedes, part de rosari, xinxetes, agulles de cap, i diferents fragments de vidres; a l'ue 3728, hi trobem ceràmica vidrada, porcellana i rajola de cartabò, a més de xinxetes; a l'ue 3729 hi trobem ceràmica vidrada en marró o en verd, pisa decorada, rajola de cartabò i una moneda; a l'ue 3731 hi trobem ceràmica vidrada en marró o en verd i rajola de cartabò, a més de ceràmica comuna africana residual, i diversos claus; a l'ue 3736 hi trobem ceràmica comuna de cocció oxidada i reduïda; i finalment a l'ue 3775 hi trobem ceràmica vidrada en marró o en verd, rajola de cartabò i pisa decorada i sense decorar. Aquest vas, degué subsistir fins als darrers moments del convent, és a dir fins a principis del segle XIX.

Anvers i revers d'una medalla recuperada a l'estrat 3727. Anvers amb figura de Jesús acompanyat d'altre personatge i revers amb una crucifixió amb oració escrita.

UF 350

-Estructura-3157 (fotografies núm. 2901 i 2902; D-154); Estrats-3156, 3687, 3688; Retall-3158.

-Situació- Zona 3, a tocar de la separació entre les capelles Di E, del costat de l'evangeli.

-Mides- 2,39 x 0,85 m. Cotes- 5,23 msnm; 3,65 msnm.

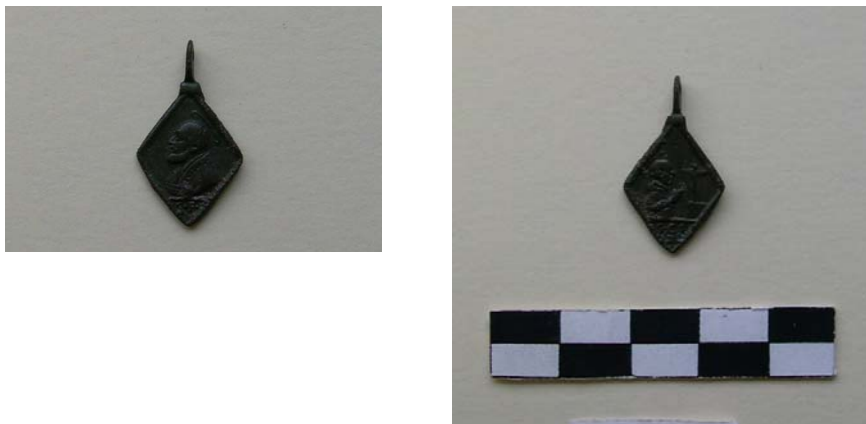
-Descripció- Vas sepulcral Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3157) arrebossats amb calç. Aquest vas té una fondària estimada de 2,15 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-est/sud-oest.

Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- En aquest vas, en el moment de desmuntar-lo, aparegué ceràmica vidrada, tant en marró, com en verd. Molt possiblement, l'origen d'aquest vas es trobi en un context de la segona meitat del segle XVIII.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas és correspon a l'ue 3156, i

molt possiblement aquesta no es produí fins el 1835, amb la fi del convent.

Exemple d'una de les medalles de l'estrat 3156

UF 351

-Estructura-3160 (fotografia núm. 2903; D-154); Estrat-3159; Retall-3161.

-Situació- Zona 3, a tocar de la capella D del costat de l'Evangelí, a tocar de la grada que hi hagué.

-Mides- 2,18 x 1,04 m . Cotes- 5,12 msnm; 4,02 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3160) arrebossats amb calç. Aquest vas té una fondària estimada de 1,78 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas, possiblement, cal cercar-lo en un context de la segona meitat del segle XVIII.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest determinada per l'ue 3159,

s'ha de situar al 1835, amb la fi del convent.

UF 352

-Estructura-3163 (D-154); Estrats- 3162, 3661 Retall-3164.

-Situació- Zona 3, a tocar de la capella D del costat de l'evangeli, a tocar de la grada que hi hagué, al sud-oest d'uf 351.

-Mides- 2,24 x 0,84 m. Cotes- 5,22 msnm; 4,01 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3163). Aquest vas té una fondària estimada de 1,79 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas, possiblement, cal cercar-lo en un context de la segona meitat del segle XVIII.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas és determinada per l'ue 3162, i aquesta cal situar-la en els darrers moments del convent.

UF 353

-Estructura-3167 (fotografia núm. 2913; D-154); Estrat- 3758; Retall- 3168; Nivell d'ús-3166.

-Situació- Zona 3, a l'alçada de la capella D del costat de l'Evangeli, a tocar de

l'uf 351, al sud-est d'aquesta.

-Mides- 2,19 x 0,83 m. Cotes- 5,29 msnm; 4,09 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de maçoneria (ue 3167) arrebossats amb calç. Aquest vas té una fondària estimada de 1,71 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est. El nivell d'ús d'aquest vas consisteix en un paviment fet de rajoles rectangulars, d'uns 2 cm de gruix, documentat a partir d'un cota dels 4,11 msnm.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas, possiblement, cal cercar-lo en un context de la segona meitat del segle XVIII.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas és determinada per l'ue 3758, i ens porta als darrers moments del convent.

UF 354

-Estructura- 3174 (fotografies núm.791, 2917, 2918 i 2919; D-6); Estrats- 3173, 3779; Retall-3175.

-Situació- Zona 3, arran d'un absis, entre contraforts, al sud-est d'uf 324.

-Mides- 2,05 x 0,62 m. Cotes- 5,23 msnm; 3,96 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus (ue 3174). Aquest vas té una fondària estimada de 1,84 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien

les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas s'ha de situar en un moment en que ja s'hagi construït la capçalera de l'església, per tal de poder encaixar aquesta unitat funerària entre els contraforts de l'absis central. Així, sabem que les obres del nou convent ja s'han iniciat en 1243, en uns terrenys cedits pel bisbe de Girona Berenguer de Castellbisbal. També sabem a partir de les dades arqueològiques que la primera edificació que es farà serà l'església, i que segons la documentació escrita en 1252 l'església s'aixecava fins l'arrencament dels arcs i que 10 anys després, en 1262, l'absis i tres trams de l'església ja s'havien finalitzat. Per tant, molt probablement, aquest vas es faria entre 1252 i 1262, o poc després, en tot cas durant el tercer quart del segle XIII.

-Moment d'amortització- L'amortització ve determinada per les ue 3173 i 3779 datat amb una vora de gibrell vidrat en verd i una vora de plat vidrada en blanc. Molt probablement, aquest vas degué deixar de funcionar en el moment de monumentalitzar l'església, concretament amb la construcció del gran absis poligonal datable cap al segle XIV, sense descartar del tot una possible pervivència una mica més enllà.

UF 355

-Estructura-3177 (fotografies núm. 792, 2920, 2921, 2922 i 2923; D-6); Estrat-3176; Retall-3178.

-Situació- Zona 3, arran d'un absis, entre contraforts, al sud-est d'uf 354.

-Mides- 2,35 x 0,66 m. Cotes- 5,32 msnm; 4,31 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de planta rectangular, amb murs de carreus (ue 3177). Aquest vas té una fondària estimada de 1,49 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas s'ha de situar en un moment en que ja s'hagi construït la capçalera de l'església, per tal de poder encaixar aquesta unitat funerària entre els contraforts de l'absis central i el que hi degué haver a l'absidiola sud-est de la capçalera. Així, sabem que les obres del nou convent ja s'han iniciat en 1243, en uns terrenys cedits pel bisbe de Girona Berenguer de Castellbisbal. També sabem a partir de les dades arqueològiques que la primera edificació que es farà serà l'església, i que segons la documentació escrita en 1252 l'església s'aixecava fins l'arrencament dels arcs i que 10 anys després, en 1262, l'absis i tres trams de l'església ja s'havien finalitzat. Per tant, molt probablement, aquest vas es faria entre 1252 i 1262, o poc després, en tot cas durant el tercer quart del segle XIII.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada per l'ue 3176, on hi documentem ceràmica vidrada en marró o en verd. Molt probablement, aquest vas degué deixar de funcionar en el moment de monumentalitzar l'església, concretament amb la construcció del gran absis poligonal datable cap al segle XIV, sense descartar del tot una possible pervivència una mica més enllà.

UF 356

-Estructura-3180 (fotografies núm. 418 i 419; D-6); Estrats-3179, 3567; Retall-3181.

-Situació- Zona 3, a tocar de la grada que devia permetre l'accés a la capella G del costat de l'Epístola.

-Mides- 2,20 x 0,80 m. Cotes- 5,52 msnm; 4,51 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de maçoneria (ue 3180). La construcció d'aquest vas afectà la fonamentació del gran absis poligonal, i aquest vas tingué una fondària estimada de 1,29 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment de construcció d'aquest vas cal situar-lo tenint present, d'una banda, que la construcció d'aquest afecta la fonamentació de l'absis poligonal, i per tant no pot ser anterior al segle XIV; i d'una altra banda la seva escassa fondària, la qual es fa pensar que es construí abans de mitjans del segle XVIII. El fet de la no utilització de carreus, finalment, ens porta a situar el moment inicial d'aquest vas cap un context del segle XVI-XVII, més cap al segle XVII que no pas cap al XVI.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada per l'ue 3179 i 3567. A l'ue 3179 hi documentem restes d'un rosari, tant de la cadena com de les denes d'atzabeja. També hi trobem en aquest estrat ceràmica vidrada en marró o en verd. És probable que aquest vas no fos amortitzat fins als darrers moments del convent.

UF 357

-Estructura-3189 (fotografies núm.420, 2924, 2925, 2926, 2927 i 2928; D-7); Estrats-3188, 3193; Retall-3190; Nivell d'ús-3826.

-Situació- Zona 3, al centre de la nau, a tocar de l'angle nord de la cripta (uf 326).

-Mides- 2,13 x 0,84 m. Cotes- 5,40 msnm; 3,99 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de maçoneria i maons per tal de regularitzar (ue 3189), observant-se un arrebossat de calç. La fondària estimada és de 1,81 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est. Aquest vas com a nivell d'ús té un paviment de rajols rectangulars, de 31 x 16 x 2,5 cm.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El fet que els murs siguin de maçoneria, i que l'arrebossat sembli un afegit posterior al moment de la construcció, a més que la construcció de la cripta sembla respectar la seva preexistència, ens fa plantejar una datació de cap al segle XVII.

-Moment d'amortització- Aquest vas és amortitzat per les ue 3188 i 3193. A l'ue 3188 hi trobem restes de rajola policroma, ceràmica vidrada en groc, castany o marró, diferents claus, i elements religiosos, com ara representacions de sant o verge amb nen. Probablement aquest vas es trobà en ús fins els darrers moments del convent.

UF 358

UF anul·lada

UF 359

-Estructura-3200 (fotografies núm.793, 2930, 2931, 2932, 2933, 2934, 2935, 2936, 2937 i 2938); Estrats-3199, 3703, 3707, 3708, 3710²³ (taüt, Planimetria D- 45), 3711, 3712, 3713, 3714; Retall- 3201.

-Situació- Zona 3

-Mides- 2,57 x 1,12 m. Cotes- 5,39 msnm; 3,76 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreus i maçoneria i maons per tal de regularitzar (ue 3200). La fondària estimada és de 2,04 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Probablement l'origen d'aquest vas cal situar-lo cap al segle XV, com a molt tard al segle XVI.

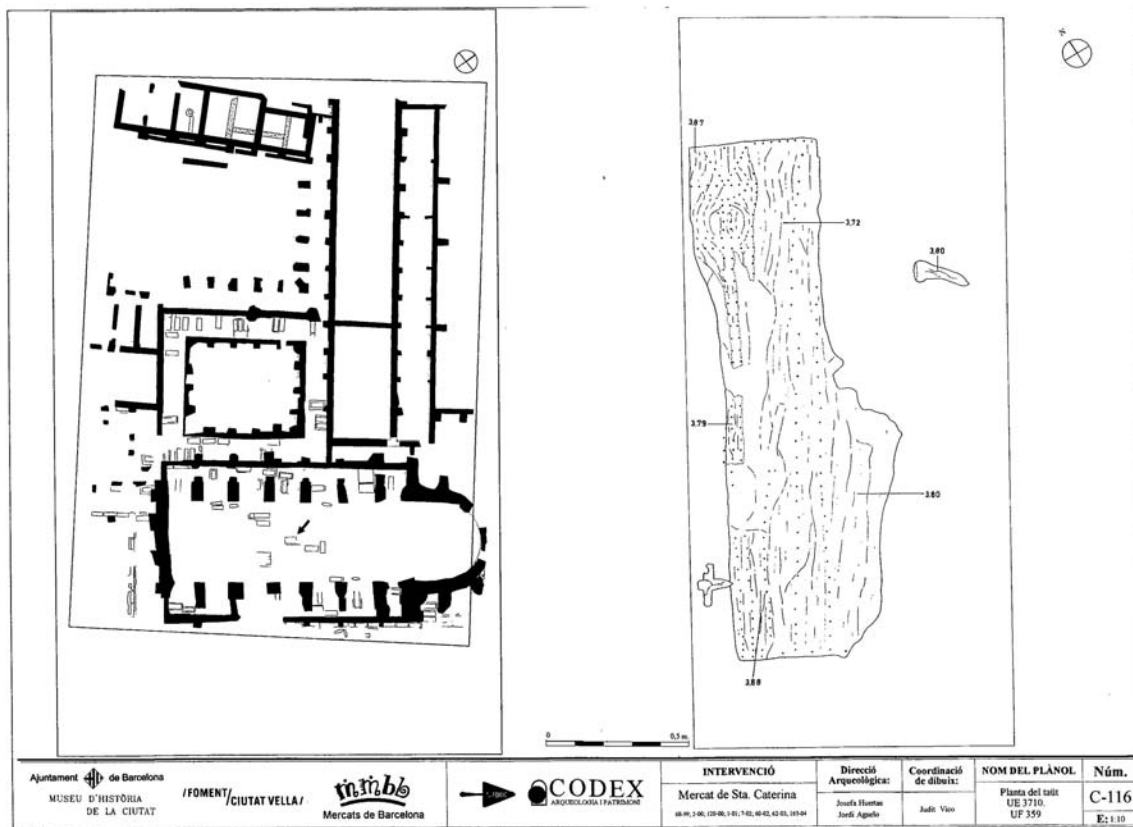
-Moment d'amortització- Aquest vas és amortitzat per les ue 3199, 3703, 3707, 3708, 3710, 3711, 3712, 3713 i 3714. A l'ue 3199 hi trobem 4 monedes, claus i ceràmica vidrada en verd. A l'ue 3703 hi documentem 2 monedes, claus, xinxetes, ceràmica vidrada, vaixel·la blava catalana i ceràmica de reflex metàl·lic de pinzell-pinta; a l'ue 3707 hi documentem diferents fragments de vaixel·la blava catalana; a l'ue 3708 hi apareix un botó d'atzabeja; i a l'ue 3713 hi trobem 3 monedes i diferents xinxetes per taüt. És possible que aquest vas s'amortitzés al segle XVII o bé a principis del segle XVIII, en el moment de

²³ La planimetria associada a aquest taüt, correspon a C-116 i D-152.

repavimentar l'església al 1735.

Fragment de taüt recuperat a l'estrat 3710, on es pot veure la decoració de xinxetes de bronze.

C-116. Situació i planta del taüt.

UF 362²⁴

-Estructura-3239; Estrats-3232, 3238; Retall- 3241; Nivell d'ús- 3240 (fotografies núm. 447 i 3207).

-Situació- Zona 3, al presbiteri de la darrera església, prop del lloc on hi havia el Santíssim.

-Mides- 0,60 x 0,74 m. Cotes- 4,84-4,70 msnm; 4,74- 4,66 msnm

-Descripció- Vas sepulcral força malmès, estructura de planta rectangular, les mides de la qual hem donat són les corresponents a la part inferior del tros de vas conservat.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- És probable que sigui anterior al moment de monumentalització de l'església. Això comportaria que aquest vas es localitzaria a l'exterior del temple, com també succeeix en el cas dels vasos ubicats entre contraforts, els quals han estat datats en contextos del darrer quart del segle i la primera meitat del segle XIV dC.

-Moment d'amortització- Aquest vas és amortitzat per les ue 3232 i 3238. A l'ue 3232 hi documentem ceràmica comuna oxidada; i a l'ue 3238, ceràmica vidrada en diferents tons de verd. Probablement l'amortització d'aquest vas cal situar-la en un temps proper a la monumentalització de l'església i per tant, en un marc que es s'ha de situar de mitjans a finals del segle XIV.

²⁴ La planimetria associada a aquest vas, correspon a D-123.

UF 363

-Estructura-3242 (fotografies núm. 795, 2949 i 2950; D-39), 3806; Estrat-3763; Retall-3243; Nivell d'ús-3821.

-Situació- Zona 3

-Mides- 2,04 x 0,84 m. Cotes- 5,14 msnm; 3,87 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de maçoneria, tot i que en algun cas es fa de maó, possiblement en motiu d'algun arranjament del vas (ue 3242). Els murs es troben arrebossats de calç, i el nivell d'ús (ue 3821) consisteix en un enrajolat de rajols rectangulars de 30 x 15 x 2 cm, i documentat a una cota dels 3,87 msnm. La fondària estimada és de 1,93 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Recolzar en un mur possiblement del segle XIII, aquest vas probablement es construí en un moment en que aquest moment ja no funcionava, és a dir, cap a la segona meitat del segle XVI o ja al segle XVII. Aquest vas, segurament a la segona meitat del segle XVIII degué ser refet parcialment. En aquest darrer moment correspondria tant el mur de maons, com el paviment i l'arrebossat.

-Moment d'amortització- Aquest vas és amortitzat per l'ue 3763 on hi trobem ceràmica vidrada en marró. Probablement aquest vas subsistí fins als darrers moments del convent, és a dir, fins el 1835.

UF 364

-Estructura-3220 (fotografia núm. 433, 2946, 2947 i 2948; D-36); Estrats-3227, 3789.

-Situació- Zona 3, al nord-est d'uf 354, a la zona on la darrera església tindrà el presbiteri.

-Mides- 2,00 x 0,76 m. Cotes- 4,81 msnm; 3,51 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuons (ue 3220). La fondària estimada és de 2,29 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est. Aquest vas sembla adaptar-se perfectament a l'ubicació d'uf 354.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Probablement es realitzà abans de la monumentalització de l'església, en el darrer quart del segle XIII i la primera meitat del XIV.

-Moment d'amortització- Aquest vas es troba amortitzat per les ue 3227 i 3789. A l'ue 3227 hi documentem material de cronologia romana com ara àmfora tarraconesa, àmfora africana i ceràmica comuna oxidada. A l'ue 3789 hi documentem algun clau i algun fragment d'àmfora. Aquest material és poc indicatiu, però per documentació sabem del cert que no arribà a passar de 1735.

UF 365

-Estrat- 3314; Retall-3312.

-Situació- al nord-est de l'absis de l'església de la fase V.

-Cota- 5,95 msnm.

-Descripció- Fossa simple, més o menys rectangular, amb una orientació nord-est/sud-oest, segurament per inhumar-hi un individu que no ens ha arribat. Aquesta fossa es troba excavada a les ue 3311 i 3318, i s'ha de relacionar per context amb les uf 369 i 370.

-Datació- Aquesta fossa es troba amortitzada per l'estrat ue 3314, on s'hi ha documentat la presència de terra sigil·lata africana A, ceràmica comuna africana, àmfora tarraconesa i africana, ceràmica reduïda medieval, ceràmica reduïda vidrada en verd, i ceràmica oxidada vidrada en verd, molt probablement aquesta fossa s'ha de situar en un context de finals del segle XII-principis del XIII, i per tant relacionar-la amb la fase V.

UF 366

-Estructura-3777 (fotografies núm. 3125 i 3126; D-151); Estrats-3752, 3756, 3769, 3776 .

-Situació- Zona 3, al centre de la nau, a l'alçada de la capella D.

-Mides- 1,88 x 0,79 m. Cotes- 5,48 msnm; 3,91 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de maçoneria (ue 3777) arrebossats de calç, i amb una fondària estimada de 1,89 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- L'origen d'aquest vas, probablement cal situar-lo en un context del segle XVII-XVIII.

-Moment d'amortització- Aquest vas es troba amortitzat per les ue 3752, 3756, 3769 i 3776. A l'ue 3752 hi documentem pisa blanca i decorada, ceràmica

reduïda, ceràmica vidrada en verd (algun fragment corresponent a alguna alfàbia) o en marró, així com fragment de rajola entre les que en trobem de cartabò. A l'ue 3756 s'hi documenta la presència de ceràmica vidrada i d'algun fragment d'escudella d'orelletes de vaixel·la blava catalana, així com dos ardits, un de Felip IV de 1654 i, un altre de l'Arxiduc Carles de 1709. Com element singular es va recuperar una arracada d'or decorada amb el cap d'un drac amb els ulls d'esmalt blanc i negre. Aquest és un dels vasos que arribà fins el 1835, és a dir fins els darrers moments del convent.

Imatge de l'arracada

UF 367

-Estrats- 3511, 3523, 3557; Retall- 3539; Mort- 3558 (fotografia núm. 564; D-134).

-Situació- Zona 3, a tocar de la capella B del costat de l'evangeli, al sud-est d'uf 336.

-Mides- 1,53 m. Cota- 5,23 msnm;4,77-4,72 msnm.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple, del tipus banyera. El mort es

troba en posició decúbit supí i té la mateixa orientació que l'església, és a dir, nord-est/sud-oest. Aquest mort es comença documentat a partir de la cota dels 4,82-4,78 msnm fins a la dels 4,77-4,72 msnm. Es documenta la presència de fusta i claus.

-Datació- En els estrats d'amortització hi trobem el següent material: a l'ue 3511 ceràmica reduïda en verd i diversos claus; i a l'ue 3557, a banda d'algun fragment residual de ceràmica romana, també s'hi documenta ceràmica comuna oxidada amb decoració incisa a l'exterior. Si de la presència de claus hem de deduir que fou enterrat amb una caixa de fusta, i si considerem que aquesta pràctica no es generalitzà fins al segle XVI, és probable que aquesta unitat funerària no sigui anterior al segle XVI.

UF 368

-Estructura- 3807 (fotografia núm. 3148; D-1); Estrats-3353, 3356.

-Situació- Zona 3, al centre de la nau, als peus de l'església, a tocar d'uf 335, al sud-est d'aquesta.

-Mides- 2,20 x 0,80 m. Cotes- 5,40 msnm; 3,52 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de maçoneria (ue 3807) arrebossats de calç, i amb una fondària estimada de 2,28 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Tant per la fondària que presenta aquest vas, com pel fet de l'utilització de murs de maçoneria, i el fet que aquests es trobin arrebossats, creiem que cal situar el moment inicial d'aquest vas en un context de mitjans

del segle XVIII, com a molt aviat.

-Moment d'amortització- Aquest vas és amortitzat per les ue 3353 i 3356. A l'ue 3353 hi trobem material residual romà, ceràmica vidrada en verd, en marró o en castany, pisa blanca, porcellana, i diferents fragments de rajoles, entre les quals en trobem de cartabò i de plafó. És evident que aquest és un dels vasos que subsistí fins als darrers moments del convent, és a dir fins el 1835.

Fotografia núm.3148. Vista general.

UF 369

-Estrats-3333, 3334; Retall- 3344; Mort- 3337 (fotografies núm. 477 i 478; D-126).

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'Evangeli, al nord-est de l'absis de l'església de la fase V, al sud-oest d'uf 365.

-Mides-1,78 m. Cota- 4,24-4,12 msnm; 4,12-4,09 msnm.

-Descripció- Fossa d'inhumació amb la mateixa orientació que la nau de l'església: nord-est/sud-oest. Aquesta fossa es troba excavada a l'ue 3318 i talla una tomba de *tegulae* a doble vessant (uf 371).

-Inhumació- Inhumació primària en fossa simple, amb el mort en posició decúbit supí i la mateixa orientació que la nau de l'església: nord-est/sud-oest.

-Datació- Aquesta fossa és amortitzada per les ue 3333 i 3334. A l'ue 3333 hi trobem ceràmica romana, cosa que també succeeix a l'ue 3334, a excepció feta d'una vora de gibrell ceràmica oxidada vidrada en verd, la qual ens porta clarament a contextos medievals. És possible que aquesta fossa s'hagi de situar a principis del segle XIII, associada a la Subfase Vc.

UF 370

-Estrats-3325 ; Retall- 3326; Mort- 3346 (fotografies núm.483 i 484; D-126).

-Situació- Zona 3, a tocar de les capelles del costat de l'Evangelí, al nord-est de l'absis de l'església de la fase V, al sud-est d'uf 369.

-Mides- 1,83 m. Cota- 4,19 msnm.; 4,16 msnm.

-Descripció- Fossa simple, amb la mateixa orientació que la nau de l'església: nord-est/sud-oest. Aquesta fossa, al igual que uf 369, es troba excavada a l'ue 3318.

-Inhumació- Inhumació primària en fossa simple, amb el mort en posició decúbit supí i la mateixa orientació que la nau de l'església: nord-est/sud-oest.

-Datació- Aquesta fossa és amortitzada per l'ue 3325, on hi trobem ceràmica romana, a excepció feta d'una vora de gibrell ceràmica oxidada vidrada en melat, la qual ens porta clarament a contextos medievals i possiblement de

principis del segle XIII, associada a la Subfase Vc.

UF 372a²⁵

-Estrats-3324 ; Retall- 3340; Mort- 3528 (fotografies núm.483 i 484).

-Situació- Zona 3, prop de la capella B del costat de l'evangeli.

-Cotes-5,19- 4,94 msnm.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple, del tipus banyera, amb el mort en posició decúbit supí i la mateixa orientació que la nau de l'església: nord-est/sud-oest. Documentat entre la cota del 5,12 i 5,09-4,97 msnm.

-Datació- Aquesta fossa és datada per les ue 3524 i 3537 A l'ue 3524 hi trobem ceràmica romana i claus. Tanmateix, aquesta ceràmica romana és residual i procedent de l'estrat que es rebaixà en el moment d'haver inhumat l'individu ue 3528. Pel que fa a la presència dels claus, aquests podrien ser indicatius d'un enterrament en caixa i, per tant, datable del segle XVI en endavant.

UF 372b

-Estrats-3537; Retall-3556; Mort-3555 (fotografia núm. 562).

-Situació- Zona 3, just a sota d'uf 372 a.

-Mides- 1,23 m. Cota- 5,09-4,96 msnm; 4,83 msnm.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple, del tipus banyera, amb el mort en posició decúbit supí i la mateixa orientació que la nau de l'església: nord-est/sud-oest. Es documenta entre les cotes els 4,96-4,86 msnm i les de 4,89-

²⁵ La planimetria associada a aquest mort, correspon a D-136.

4,83 msnm.

-Datació- L'estrat que cobreix aquesta inhumació ha aportat poc material i aquest s'ha limitat a ceràmica comuna de difícil adscripció cronològica. Tanmateix creiem que aquest enterrament, probablement es degué dur a terme entre el segle XIV i el XVI, considerant la seva ubicació a l'interior del temple i l'absència de claus.

UF 373

-Retall-3570; Mort- 3531 (fotografies núm. 542, 543 i 544).

-Situació- Zona 3, molt malmesa a causa de la construcció de l'absis poligonal, concretament la seva part nord-oest.

Cota- 5,02 msnm; 4,97 msnm.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple, del tipus banyera, amb el mort en posició decúbit supí i una orientació nord-oest/sud-est.

-Datació- Aquest enterrament és tallat per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, i a més, sembla haver estat relacionat amb la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 374

-Retall-3571; Mort-3532 (fotografies núm. 542, 543 i 544).

-Situació- Zona 3, molt malmesa a causa de la construcció de l'absis poligonal, concretament la seva part nord-oest.

Cota- 4,86 msnm; 4,94 msnm.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple, del tipus banyera, amb el mort en posició decúbit supí i una orientació nord-oest/sud-est.

-Datació- Aquest enterrament és tallat per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, i a més, sembla haver estat relacionat amb la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 375

-Retall-3572; Mort-3533 (fotografies núm. 542, 543 i 544).

-Situació- Zona 3, molt malmesa a causa de la construcció de l'absis poligonal, concretament la seva part nord-oest.

Cota- 4,81 msnm; 4,77 msnm.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple, del tipus banyera, amb el mort en posició decúbit supí i una orientació nord-oest/sud-est.

-Datació- Aquest enterrament és tallat per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, i per l'uf 373. A més, sembla haver estat relacionat amb la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat

del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 376

-Estrat-3340; Retall-3339; Mort-3195.

-Situació- Zona 3, a la zona de l'absis poligonal, concretament la seva part sud-est.

-Mida- 2,04 x 0,60 m. Cota- 4,82 msnm;4,68 msnm.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple, del tipus banyera, amb el mort en posició decúbit supí i una orientació nord-oest/sud-est.

-Datació- Aquest enterrament és relacionat amb la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Aquesta zona deixà de funcionar com a necròpolis a mitjans del segle XIV amb la construcció de l'absis poligonal. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 377

-Estrat-3315; Mort-3317.

-Situació- Zona 3, a tocar de la grada de la capella F del costat de l'Evangelí.

-Cota- 5,18 msnm; 5,11 msnm.

-Descripció- Inhumació primària en fossa simple, del tipus banyera, amb el mort en posició decúbit supí i una orientació nord-est/sud-oest, la qual sembla condicionada per l'existència d'un mur que discorre en paral·lel i prop del mur

que delimita la nau pel costat de l'Evangelí. És un cas semblant a l'uf 325.

-Datació- A l'estrat que colmata aquesta fossa, i per tant, cobrint el mort, hi trobem, a part de ceràmica vidrada, fins a 19 claus, cosa que ens permet afirmar que aquest individu fou enterrat amb caixa de fusta. Aquesta circumstància ens fa plantejar que aquest enterrament no es degué fer abans del segle XVI.

UF 378

UF anul.lada.

UF 395²⁶

-Estructura-3762 (fotografies núm. 3095, 3096 i 3097), 3825; Estrats-3753, 3759; Nivell d'ús-3824 (ossera).

-Situació- Zona 3, al centre de la nau, a l'alçada de la capella C.

-Mides- 2,67 (i amb l'ossera, 3,34 m) x 1,29 m (en el cas del vas) o 0,84 (en el cas de l'ossera). Cotes- 5,66 msnm; 4,00 (el vas) i 4,10 (l'ossera) msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de maçoneria (ue 3762) i amb ossera (ue 3825). Aquest vas té una fondària estimada de 1,80 metres, i l'ossera d'1,70 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com aquesta, nord-est/sud-oest. L'ossera és evident que és un afegit posterior a la construcció del vas. Aquesta ossera presenta com a nivell d'ús (ue 3824) un enrajolat de rajoles de 24 x 24 x 3 cm, que en el cas del vas no s'ha documentat. Allò que en canvi s'ha constatat és el fet que els murs es

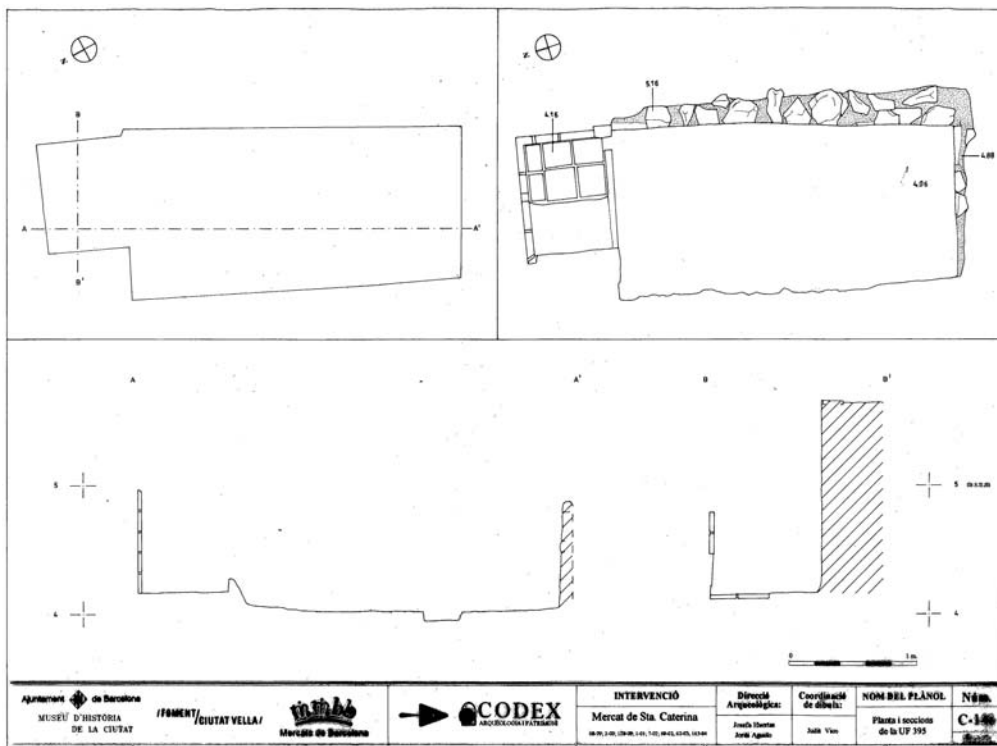
²⁶ La planimetria associada a aquest vas, correspon a C-146.

trobin arrebossats de calç.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Probablement, el moment inicial d'aquest vas cal situar-lo a l'entorn dels segles XVI-XVIII, i al segle XVIII serà el moment en que s'afegirà l'ossera.

-Moment d'amortització- Aquest vas és amortitzat per les ue 3753 i 3759, on es va recuperar un maravedís de Felip V de 1718, i és un dels vasos que arribarà fins els darrers moments del convent.

C-146. Planta i seccions.

UF 396

-Estructura-3760 (fotografies núm. 3087, 3088, 3089, 3090 i 3091); Estrats-3739, 3744, 3745.

-Situació- Zona 3, al centre de la nau, a l'alçada de la capella C.

-Mides- 2,28 x 0,86 m. Cotes- 4,79 msnm; 3,80 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de maçoneria (ue 3760) arrebossats de calç. Aquest vas té una fondària estimada de 2,00 metres , tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com aquesta, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment de construcció d'aquest vas cal situar-lo cap als segles XVI-XVII.

-Moment d'amortització- Aquest és un dels vasos que arribà al 1835, quan finà la història del convent.

UF 397

-Estructura-3764 (fotografies núm. 3099, 3100, 3101, 3102, 3109, 3110 i 3111; D-39); -Estrats-3742, 3750; Mort-3757 (fotografies núm. 3083 i 3084).

-Situació- Zona 3, al centre de la nau, a l'alçada de la capella E.

-Mides- 2,40 x 0,98 m. Cotes- 4,60 msnm; 3,80 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de maçoneria, amb presència de carreuó, i maons per tal de regularitzar (ue 3764). En els murs s'observa que han estat arrebossats amb calç, cosa que també s'observa al fons del vas. Aquest vas té una fondària estimada de 2,00 metres , tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com aquesta, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- Inhumació en posició decúbit supí, amb el cap al sud-oest i els peus al nord-est, es documenta a partir de les cotes de 3,97-3,79 msnm, fins a la dels 3,89-3,82 msnm.

-Moment inicial- La construcció d'aquest vas, possiblement l'haguem de situar cap als segles XV-XVI.

-Moment d'amortització- A l'amortització d'aquest vas s'hi documenta la presència de ceràmica vidrada en verd, marró, i verd, i entre les formes trobem restes d'alfàbia, de poal, plats, gerres, morters, entre altres, així com un fragment de pipa on es llegeix "RO". Possiblement aquest vas no s'amortitzi fins al segle XVIII, sense descartar que arribés fins als darrers moments.

UF 398

-Estructura-3808 (fotografies núm. 3149, 3150, 3152 i 3153; D-39).

-Situació- Zona 3, a tocar de la grada de la capella E de l'Epístola.

-Mides- 2,44 x 1,15 m. Cotes- 5,50 msnm; 3,35 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de maçoneria (ue 3808) amb restes d'arrebossat de calç. Aquest vas té una fondària estimada de 2,45 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de la nau de l'església, i orientat com aquesta, nord-oest/sud-est.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Molt probablement, l'origen d'aquest vas es troba a l'entorn del segle XVII.

-Moment d'amortització- En relació al darrer moment d'ús d'aquest vas, aquest

degué subsistir fins el 1835, quan el convent de Santa Caterina finà la seva existència en aquest solar.

VOLUM IV
Món funerari al convent de Santa Caterina.
Època medieval i moderna.
(2ª part)

Data entrega- desembre del 2006

Autors: Josefa Huertas Arroyo
Jordi Aguelo Mas

INDEX DEL VOLUM IV

Descripció de les unitats funeràries

Zona 4.....	pàg.198
Zona 5.....	pàg.222
Zona 6.....	pàg.228
Zona 7.....	pàg.332
Zona 8.....	pàg.334
Zona 6 (900).....	pàg.337

Interpretació.....	pàg.366
Conservació de les restes òssies.	pàg.384
El tracte als morts.....	pàg.385
Materials relacionats amb tombes.....	pàg.386
Consideracion finals.....	pàg.388

UF 401- 402

-Estructura-4018, 4021, 4023; Estrat-4019 i 4022 respectivament; Retall-4020

-Situació- Capella A .

-Mides- 5,30 m x 0,54 m. Cotes- 5,63 msnm; 4,90 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular construïda amb carreus regulars de pedra de Montjuïc. Aprofita l'angle del tancament de l'església i només es construeixen dues parets. Està dividida en dos espais, d'aquí els dos números encara que formen una unitat. No es pot descartar la presència d'un altre espai, però aquesta unitat es trobava molt afectada per les estructures del mercat. És possible que la UF 401 sigui una ossera de la 402. (fotografies núm. 3437, 3438, 3461, 3462, 3463. Planimetria D- 171)

Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- És posterior al tancament de les capelles gòtiques, el tipus d'aparell es pot situar pràcticament Coetani a aquest fet.

-Moment d'amortització- No s'ha recuperat material que permeti situar aquest moment, encara que no arribaria al moment final del convent.

Fotografia núm.3437. Vista general de les tombes.

UF 403

-Estructura-4031;Estrat-4032; Retall-4033

-Situació- Capella B .

-Mides -2,10 m x 0,75 m .Cotes- 4,60 msnm; 4,10 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular construïda amb carreus regulars amb acabat posterior en cunya lligats amb morter de tonalitat marró poc consistent. Només es construeixen tres parets, la meridional aprofita la fonamentació de la nau. (fotografia núm. 3479 a 3483. Planimetria D- 2)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Per tipus d'aparell i la situació podria pertànyer a finals del segle XIII o començaments del XIV.

-Moment d'amortització- No s'ha recuperat material que permeti situar aquest moment, encara que no arribaria al moment final del convent.

UF 404

-Estructura-4034; Estrat-4002; Retall-4036

-Situació- Capella B.

-Mides -2,10 m x 0,80 m. Cotes- 4,88 msnm; 4,26 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular construïda amb carreus de pedra de Montjuïc lligats amb morter de color marró. Es situa pràcticament al centre de la capella i per construir-la s'ha retallat la banqueta del tancament de la nau. Per aquesta raó només presenta tres costats construïts i el quart és la mateixa nau. (fotografia núm. 3478 a 3483. Planimetria D- 165, D-251)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Per tipus d'aparell i la situació podria pertànyer a finals del segle XIII o començaments del XIV.

-Moment d'amortització- Només s'han recuperat claus de ferro que no permeten afinar la cronologia de la seva amortització, encara que possiblement no va arribar al final de la vida del convent.

UF 405

-Estructura-4037; Paviment- 4040; Estrat-4038; Retall-4039

-Situació- Capella B.

-Mides -1,52 m x 0,76 m . Cotes- 5,48 msnm; 4,30 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, construïda amb maçoneria, s'identifica la presència de pedra sense treballar i treballada, reaprofitada, així com rajoles i maons ceràmics, tot lligat amb un morter de color blanc molt compacte. El paviment és de rajola ceràmica de 15 x 30 cm disposada a trencajunt. (fotografies núm. 3484, 3485, 3486. Planimetria D- 165) La tomba és molt curta per que d'aprofitar l'espai disponible entre la uf 404 i el tancament de l'església.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El tipus d'aparell i la situació la situa a l'entorn del segle XVI, encara que no s'han trobat materials que permetin datar amb major precisió.

-Moment d'amortització- El nivell de runa localitzat al seu interior permet situar-lo al moment final del convent.

Podria identificar-se amb la tomba 82 del llibre de sepultures *"Sepultura de Dn. Miquel Riber;perque los hereus de Casa Destorrént(de qui antes era)li feren donació ab acte rebut en Montblanch any 1668. Es al mitg de la Capella de st. Thomas:vuy heretada per Dn Anton Llinás, y Lapeyra"*

UF 406

-Estructura-4060; Paviment-4217;Estrat-4061; Retall-4062; Rebliment de trinxera- 4067

-Situació- Capella C .

-Mides- 3,50 m. X 1 m. Cotes- 5,50 msnm; 3,41 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular construïda amb maçoneria amb morter de color blanc, molt compacte. L'interior està arrebossat del mateix morter. L'espai està dividit en dues parts, un de 2,40 m. de llargada i l'altre d'aproximadament 1 metre, separats per un mur de maons. Es documenta un paviment de lloseta ceràmica de 15 x 30 cm, disposat a trencajunt. Aquesta estructura presenta a les cantonades part d'un arc de totxos que permetrien sustentar la coberta. (fotografies núm. 863, 954 a 959, 3490, 3491, 3492. Planimetria C-147, C,148, D- 10 i D-251)

-Inhumacions- No es documenten.

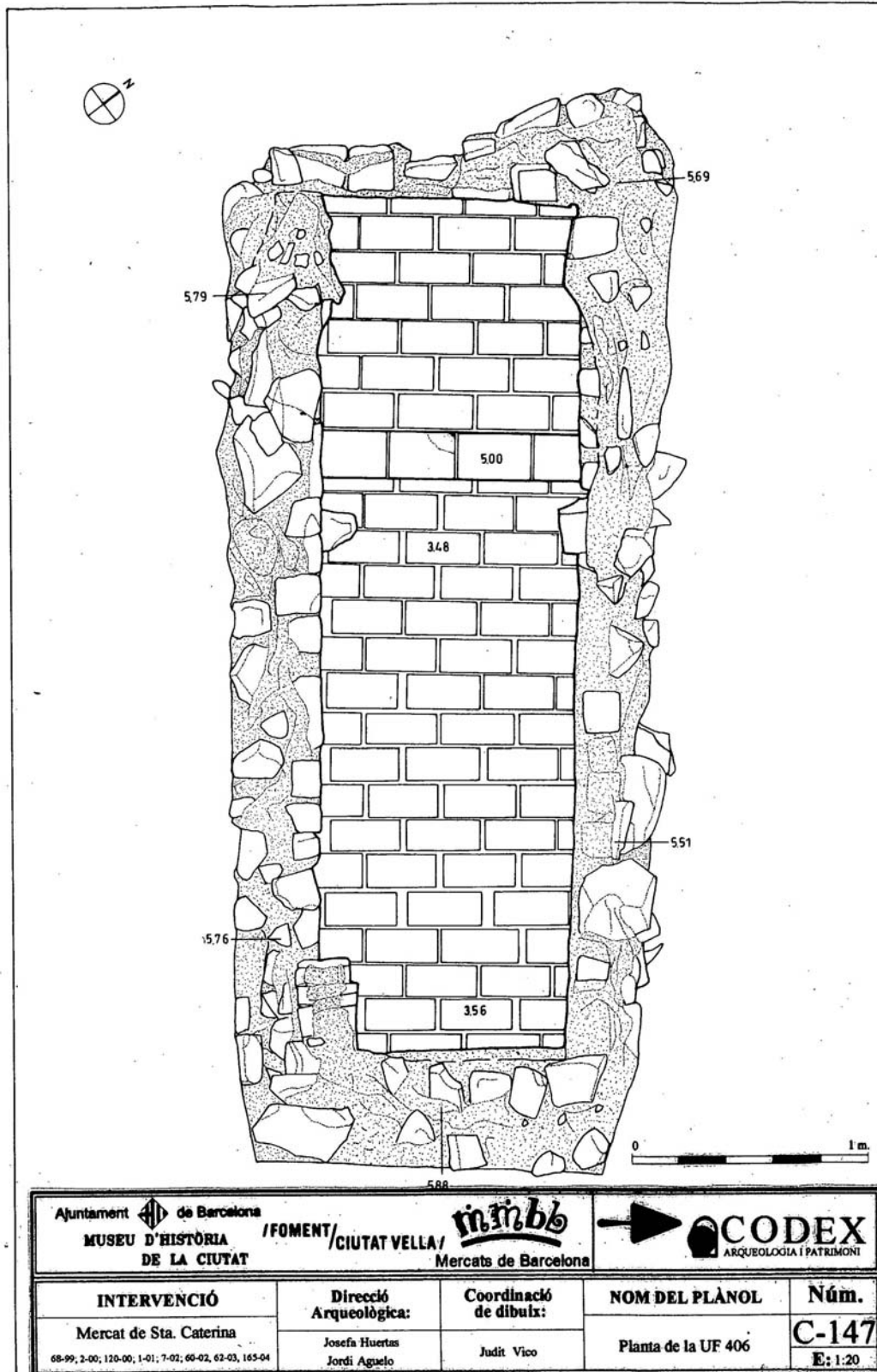
-Moment inicial- A l'estructura es va recuperar un fragment de plat de blava catalana de l'orla de la ditada, que permet situar la tomba en un moment posterior a mitjans del segle XVII.

-Moment d'amortització- La tomba estava farcida amb materials d'enderroc del convent. És interessant assenyalar la presència de part alguns elements de ceràmica comuna vidrada (pitxer i morter) pràcticament sencers que provenien del reblliment d'una volta, probablement la de la mateixa capella.

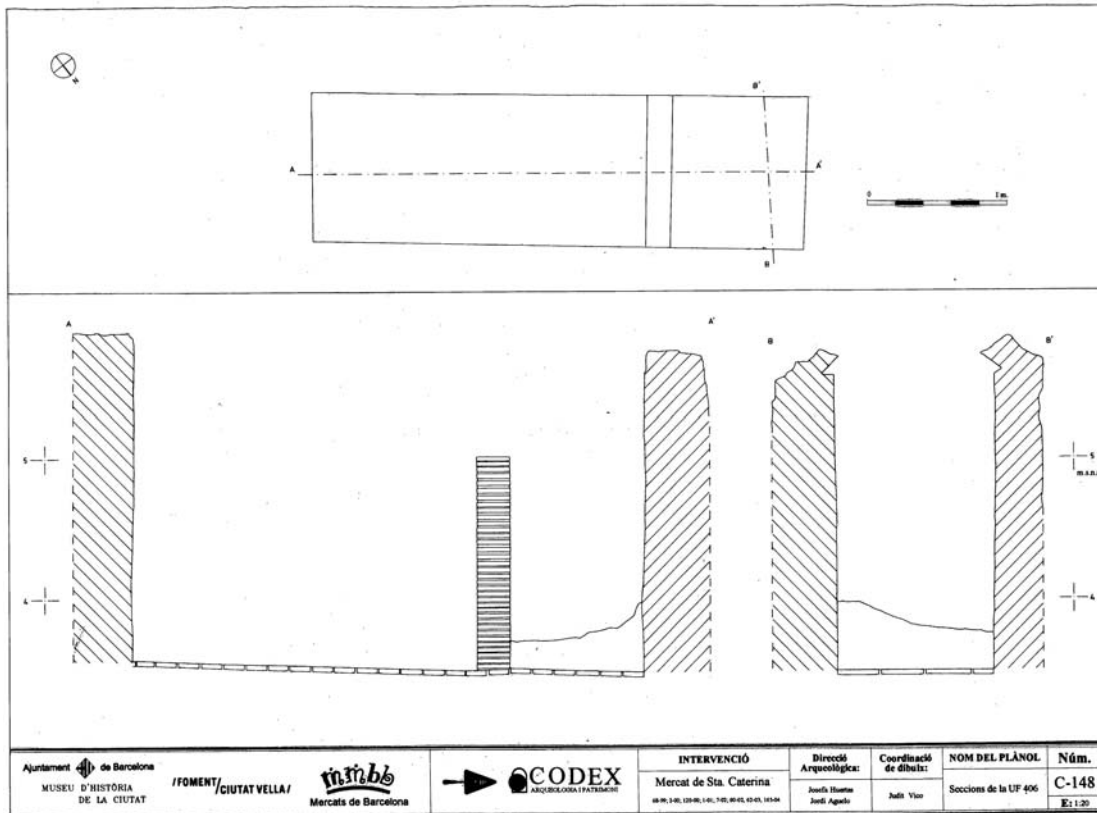
Podria identificar-se amb el número 84 del llibre de *sepultures* "*Sepultura de Casa Fabregas ciutada honrat: vuy de Dn. Felip Quintana, heretada per la sua mare. Es â la Capella de St. Vicens (antes St. Joseph) cerca del mitg*".

Fotografia núm. 3490. Vista general.

Planta de la tomba.

Seccions de la tomba 406, on es documenta l'ossera i l'arrencament de la volta de la coberta.

UF 407

-Estructura-4076; Estrat- 4077 i 4239; Retall-4078

-Situació- Capella D.

-Mides-2,14 m x 0,70 m . Cotes- 5,44 msnm; 4,62 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular construïda amb carreus i maons per regularitzar, lligats amb morter de color marró. Les parets no són regulars perquè s'han d'adaptar a les estructures anteriors. El fons de la tomba està conformat pel nucli de la capella anterior, ja que aquesta tomba la retalla. (fotografia núm. 822, 823 i 824. Planimetria D- 10 i D-44)

Esta colmatada per dos estrats; El superior (4077) format per materials d'enderroc i l'inferior conformat per les restes orgàniques, bàsicament fustes

desfetes.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- A l'estructura s'ha recollit un fragment d'una rajola vidrada en blanc i amb la decoració en blau. Això es permetria situar-la en un moment al voltant de finals del segle XVI.

-Moment d'amortització- A l'estrat d'amortització s'han recuperat diverses ceràmiques decorades en blau català que la situen al segle XVIII i es podria relacionar amb la pavimentació de l'església de l'any 1735

UF 408

-Estructura-4082; Estrat-4083 i 4240; Retall- 4084

-Situació- Capella D .

-Mides-2,16 m x 0,80 m. Cotes- 5,28 msnm; 4,23 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, construïda amb pedra sense treballar i maons lligats amb morter de color marronós. Presenta un arrebossat a l'interior de color blanc. (fotografia núm. 961, 965, 3503 i 3504. Planimetria D- 10 i D-35)

S'han localitzat dos estrats, l'inferior (4240) format per les restes orgàniques conservades, bàsicament fusta i ossos desfets. L'estrat superior està format per material d'enderroc.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- No tenim cap material associat a l'estructura però per les seves característiques no es pot situar abans de mitjans del segle XVII- inicis

del XVIII.

-Moment d'amortització- A l'estrat d'enderroc s'ha recuperat una moneda de "4 Quartos" de la Dominació francesa datada al 1814 i un "quattrino" de Maria Teresa d'Àustria de 1777 que permetria situar el final de la tomba al moment d'enderroc del convent.

Podria identificar-se amb la tomba 86 del llibre de *sepultures* "*Sepultura de Dn. Batista Monjo, antes de Casademunt. Es devánt del Altar de St. Antonino, al mitg de la Capella.*

Fotografia núm.965. Vista general de la tomba, al fons els murs baix-imperials.

UF 409

-Estructura-4085; Estrat-4086; Retall-4087

-Situació- Capella D.

-Mides- 1 m x 2,12 m. Cotes- 5,20 msnm; 4,31 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular construïda amb maons, només s'han construït tres parets, la quarta reaprofitava una paret de la

tomba 408, per unificar s'ha arrebossat l'interior amb un morter de color blanc. (fotografies núm. 962, 965, 3505 i 3506. Planimetria D- 35 i D-251)

Al seu interior s'han recuperat entre d'altres elements un rosari sencer de denes de vidre i una moneda de "2 Quartos" de la Dominació francesa de 1809.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Per tipus d'aparell no s'hauria de situar abans de finals del segle XVII o començaments del segle XVIII.

-Moment d'amortització- A l'estrat d'amortització s'han recuperat materials que es poden datar a finals del XVIII i molt possiblement el funcionament s'hauria de situar fins al moment d'enderroc del convent.

UF 410

-Estructura-4103; Paviment- 4129; Estrat-4104 i 4248 ;Retall- 4105

-Situació- Capella E .

-Mides- 2,30 m x 1,10 m. Cotes- 5,34 msnm- 3,15 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, construïda amb pedra sense treballar i maons, tot lligat amb morter de color marró. La paret sud aprofita el mur de la 411 i només es disposa una capa de morter de color marró d'una potència entre 2 i 5 cm. Després, per unificar s'arrebossa amb una capa de color blanc tot l'interior. El paviment està format per llosetes ceràmiques de 15 x 30 cm. (fotografies núm. 832, 931, 932 i 953. Planimetria D- 11)

Presenta dos estrats un format per material d'enderroc i l'altre per les restes orgàniques dels enterraments.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Relativament és més moderna que 411 i no s'hauria de situar abans de finals del segle XVI o començaments del XVII.

-Moment d'amortització- El material recuperat està format per ceràmiques comunes vidrades i es podria situar al moment d'enderroc del convent.

UF 411

-Estructura-4106; Estrat-4107 i 4242;Retall-4108

-Situació- Capella E .

-Mides- 2,20 m x 1 m. Cotes- 5,37 msnm 4,17 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular construïda amb grans pedres escairades i maons per regularitzar. Presenta un arrebossat de color blanc a l'interior. (fotografies núm. 832, 953. Planimetria D- 11 i D-251) Presenta dos estrats un format per material d'enderroc i l'altre per les restes orgàniques dels enterraments.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Anterior a 410, possiblement segle XVI.

-Moment d'amortització- Entre els materials recuperats cal destacar la presència de porcellana, així com un "quartillo resellado" de Felip IV, datat entre 1636;1641-1642, que permet situar el seu final en el moment d'enderroc del convent.

UF 412

-Estructura-4079; Estrat-4080; Retall-4081

-Situació- Capella D.

-Mides- 2,08 m x 0,70 m. Cotes- 4,88 msnm; 4,46 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular, construïda les dues parets llargues amb carreus de pedra de Montjuïc, les dues més curtes s'adapten a estructures anteriors i amb algunes pedres escairades regularitzen la cara interna, tot està lligat amb morter poc compacte de color vermellós. És la tomba més antiga de la capella D i es situa transversalment a la fonamentació de la nau. (fotografies núm. 825, 826, 827, 828, 3500, 3501 i 3502. Planimetria D- 10 i D-251)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Per la seva tipologia i situació s'ha de situar en algun moment indeterminat del segle XIV.

-Moment d'amortització- Dins de l'estrat de colmatació s'ha recuperat un moneda (Quatrino) datada al 1777, això ens faria pensar que es podria haver amortitzat al moment d'enderroc del convent.

UF 413

-Estructura-4079; Estrats-4074 i 4241; Retall-4078

-Situació- Capella C-D .

-Mides- 2,16 m x 0,80 m. Cotes- 5,58 msnm; 4,60 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular construïda amb

carreuons irregulars i alguns maons per regularitzar tot lligat amb morter de color marró. La paret del sud aprofita un reforç (4071) de contrafort, de fet la tomba s'encabeix entre el tancament de l'església i el contrafort. El fons està format pel nucli repicat de la capella anterior. (fotografies núm. 825, 826, 827, 828, 3500, 3501 i 3502. Planimetria D- 10 i D-251)

Presenta dos estrats un format per material d'enderroc i l'altre per les restes orgàniques dels enterraments, dins d'aquest s'han recuperat diversos elements religiosos, entre els quals destaquem un rosari d'atzabeja.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Aquesta tomba per tipologia i situació, està totalment desplaçada del centre de la capella es podria situar en un moment indeterminat del segle XVI.

-Moment d'amortització- Els materials recuperats, entre d'altres una moneda de 4 maravedisos de Felip IV datada al 1720, es situen entre finals del segle XVII i començaments del XVIII, això podria situar-la entre les tombes amortitzades amb la pavimentació de l'església de l'any 1735.

Podria identificar-se amb la tomba 85 del llibre de sepultures "*Sepultura de Joseph Company Dr. en Medicina. Es a la Capella de St.Vicens(antes St. Joseph)â la part de St. Antonino: vuy es de Jacinto Solá, y Gordiola.-Aquest numero es equivocat, pues la de 85 es de Franco. Soler, vuy Mariano Aymar.*"

UF 414

-Estructura-4089 i 4096; Estrats-4089 i 4243 (ossera-4099); Retall-4090; Taüt-4245

-Situació- Capella D.

-Mides- 1,80 m x 0,80 m.(ossera- 0,70 m. de costat). Cotes- 5,61 msnm; 4,17

msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular construïda amb pedra treballada de petit i mitja format i maons, tot lligat amb morter de color marró clar, està arrebossada per unificar l'interior. L'ossera està construïda amb maons i el mateix tipus de morter. És la única ossera lateral localitzada, es situa adossada a la paret est i arrenca de la cantonada nord. Es comunica amb la tomba amb una obertura quadrangular o rectangular (no es conserva sencera) d'uns 60 cm de costat, situada a uns 70 cm del nivell de terra. (fotografies núm. 949, 963, 964, 3510 i 3511. Planimetria C-149, D- 10, D- 44 i D-48)

Presenta dos estrats: un format per material d'enderroc i, l'altre, per les restes orgàniques dels enterraments, dins d'aquest es van recuperar les restes d'un taüt de fusta.

Taüt- A la cantonada nord-occidental es va recuperar part d'un taüt de fusta amb decoració de xinxetes de bronze. Les restes estaven molta afectades per la humitat.

-Inhumacions- No es documenten.

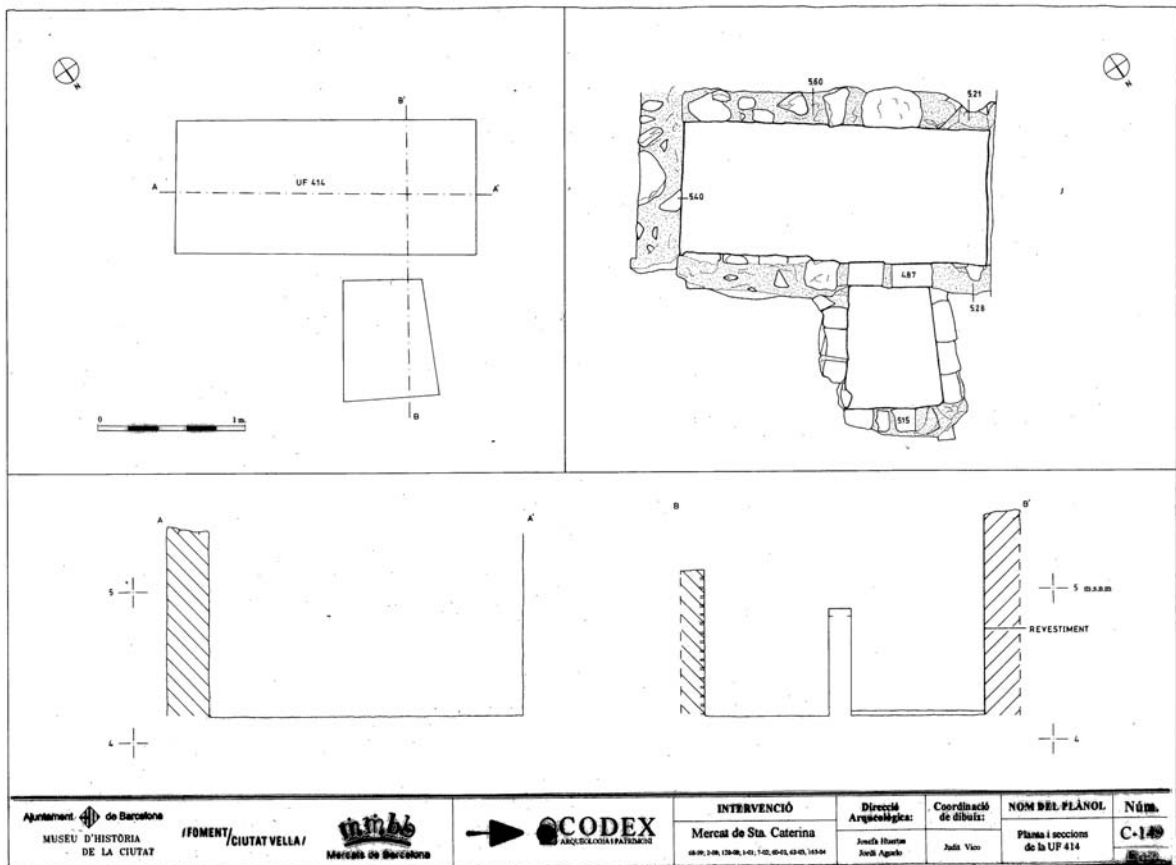
-Moment inicial- Per la seva situació marginal dins de la capella i la tipologia s'ha de situar en un moment indeterminat del segle XVIII.

-Moment d'amortització- Dins de l'estrat d'enderroc es van recuperar fragments de ceràmica blava catalana i rajoles, que podrien situar el final de la tomba en el moment d'enderroc de l'església

Per la seva situació i tipologia es podria identificar amb la tomba número 99 del llibre de sepultures del convent *"Sepultura de Massia Badia Brodador, feta nova al mars del any 1784. Es â la Capella de St. Antonino, cerca de la porta del Claustro. Lo dia 22. de dit Mes se trasladà en esta sepultura Margarida Muller de dit Massiá, que fou enterrat al vas de la tercera regla"*

Fotografia núm.3511. Vista general amb l'ossera a la part superior.

Planta i seccions de la UF 414, on es pot apreciar l'ossera lateral.

UF 415

-Estructura-4055; Estrat-4056 i 4253; Retall-4057

-Situació- Capella C.

-Mides -2,30 m x 0,90 m. Cotes- 5,60 msnm; 3,20 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular construïda amb carreus de diverses mides i maons tot lligat amb morter de color marró. Només s'han construït tres parets, la paret nord aprofita el tancament de l'església. Tant a la paret est com a la nord s'ha localitzat una canalització de ceràmica amortitzada per la tomba.

Presenta dos estrats un format per material d'enderroc i l'altre per les restes orgàniques dels enterraments. (fotografies núm. 814, 815, 816 i 817. Planimetria D- 163 i D-253)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Per tipologia i situació s'ha de situar dins d'un moment indeterminat entre els segles XVI i XVII.

-Moment d'amortització- El material d'enderroc localitzat a l'estrat de colmatació apunta que la tomba podria perviure fins al moment final del mercat.

Per la seva situació i tipologia pot identificar-se amb la tomba 83 del llibre de sepultures *"Sepultura de Casa Granada Cavallers antichs, heretada per March de Bigas, y ultimament per Dna. Narcisa Barardo filla de Mancia March:vuy es donada per Thomas Barnola sastre, per haverse acabat lo Llinatge. Es al passadis entre la Capella de St. Vicens, y St. Thomas."*

UF 416-417²⁷

-Estructura- 4115, 4220, 4222; Estrat-4114, 4118 ; Retall-4221; Paviment-4116, 4119.

-Situació- Capella F.

-Mides- 2,70 m x 4,10 m. Cotes- 5,54 msnm;3,60 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma quadrangular que ocupa tota l'extensió interna de la capella. Per construir-la s'ha rebaixat el terreny i s'han aprofitat les fonamentacions de les estructures existents, només s'han construït parcialment amb carreus els murs est i oest (4220,4222) a les zones on no hi havia fonamentacions. L'interior presenta un arrebossat de tonalitat marró que uniformitza totes les parets. El paviment està format per llosetes ceràmiques de 15 x 30 cm, disposades a trencajunt. Està dividida en dos àmbits mitjançant un muret de maons (4115), que corresponen a les uf 416 i 417. La primera, situada a tocar de la nau, és de forma rectangular amb una amplada de 1,70 m. La segona és de forma quadrangular i de mides majors. (fotografies núm. 837, 838, 839, 917, 918 i 919. Planimetria D- 11, D-251 i D-254)

Presenta dos estrats un format per material d'enderroc, majoritari a les dues unitats, i l'altre per les restes orgàniques dels enterraments que només s'ha localitzat a la 417. Dins d'aquest s'han recuperat alguns objectes d'ús personal, entre els quals hem de destacar dos anells d'atzabeja 68-99-4118-1 i 2

²⁷ Planimetria C-150, C-151 C-152, C-153, C-14, C-155, C-156, C-157 i C-158.

Anells d'atzabetja

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Per tipologia s'hauria de situar en un moment indeterminat del segle XVII

-Moment d'amortització- Els materials recuperats permeten situar-lo en el moment del final del convent.

Es pot identificar amb la tomba 88 del llibre de sepultures *"Sepultura de Casa Rossell, y Oliver: vuy de Rafel Sidós Mercader. Es al mitg de la Capella de la Bonasort davant del Altár.-La sepultura que dona á la part del passadís de la sagristia, la cedí lo M.R.Prior á Joan Barvara teixidor en l'any 1803, per no trobarse possessór; y servia de Ossera dels Religiosos; havent-se trasportát las cendras á las sepulturas dels clasutros á la del claustro segon. Pagádit Joan Barvara las acost. 7 lliures 10 sous- Al mateix any 1803, cedi tambe lo molt R.P. Prior la sepultura de la mateixa Capella de la Bona Sort, que dona, al cos de la Iglesia á Antón Capará Mestre Saboné, per creures (fetas las diligencias) antiguada. Paga lo dret acostumat de 7 lliures 10 sous"*

Fotografia núm. 918. Alçat de la tomba.

UF 418

-Estructura-4132; Estrat- 4133, 4144 i 4145; Retall-4134

-Situació- Capella G .

-Mides-2,20 m x 0,80 m. Cotes- 5,40 msnm; 4,05 msnm

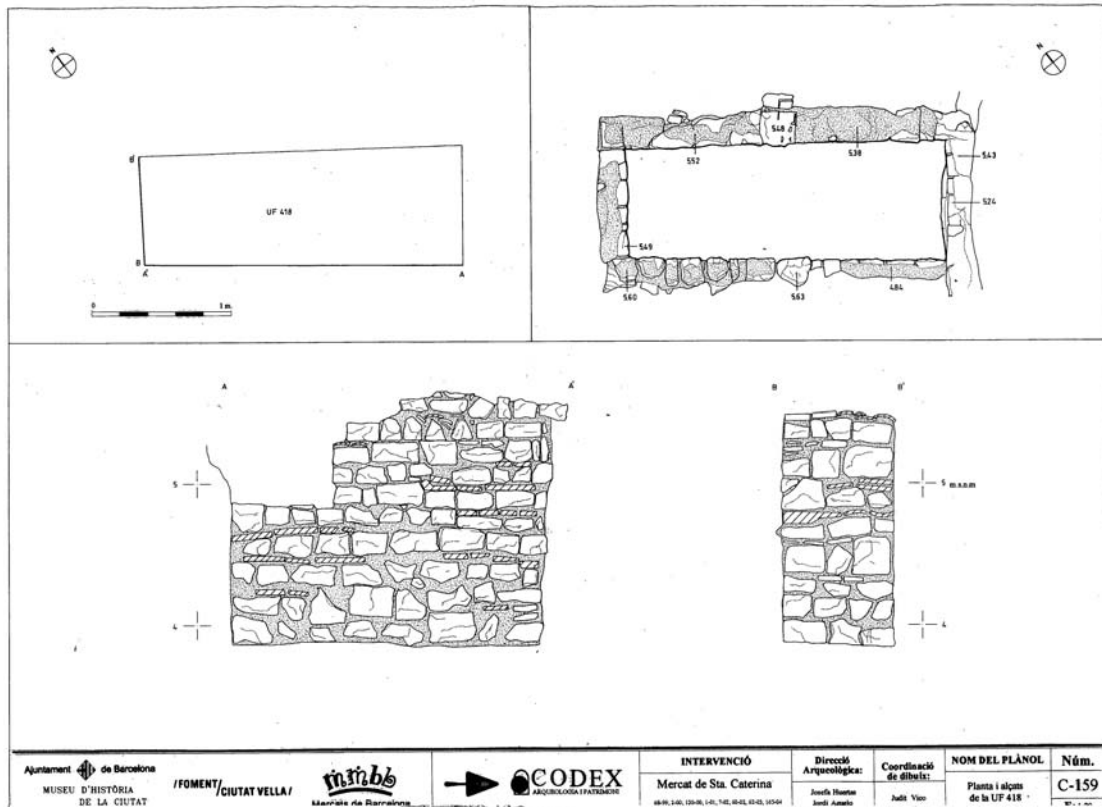
-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular construïda amb carreuons, pedres de diferents tipus i maons tot lligat amb morter de color marró, com a fet curiós s'ha documentat la presència d'algunes tegules planes romanes. La tomba és la única de la capella i es situa totalment centrada. (fotografies núm. 858, 859, 889, 3556, 3557, 3558, 3562, 3563, 3564, 3565, 3566. Planimetria D- 173 i D-251)

Presenta tres estrats un format per material d'enderroc, i els altres per les restes orgàniques dels enterraments molt afectats per l'humitat.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- La tipologia i les referències documentals la situen a segle XVI.

-Moment d'amortització- S'hauria de situar al moment de destrucció del convent.

Planta i alçats de la UF 418.

Aquesta tomba s'ha de relacionar amb la número 89 del llibre de sepultures “*Sepultura de la Casa de Corbera, y Santcliment Baró de Llinás Dn. Cayetano de Pinyatelli Marques de Rubí. Es devant del Altar de Sant Martí*”

UF 419

-Estructura-4237; Estrats-4015 i 4236; Retall-4014

-Situació- Capella A.

-Mides- 2,28 m x 0,86 m. Cotes- 4,68 msnm;3 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de forma rectangular. Construïda amb carreuons, amb algun maó situat verticalment entre dos carreuons. Només es construeixen les parets est i oest, les altres dues està formades per la fonamentació de la nau (retallada per situar la tomba) i la de la capella anterior.

Presenta dos estrats un format per material d'enderroc, i l'altre per les restes orgàniques dels enterraments.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Al sediment orgànic s'ha recuperat un fragment de ceràmica blava catalana que faria situar la tomba en un moment entre mitjans del segle XVI i inicis del segle XVII.

-Moment d'amortització- A l'estrat d'enderroc s'han recuperat materials que permeten datar-lo a finals del segle XVIII i es podria relacionar amb la pavimentació de l'església de l'any 1738

UF 423

-Estructura-4273; Estrat-4272.

-Situació- Capella C.

-Mides- 1 m x 0,60 m. conservades. Cotes- 4,68 msnm;3,40 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de la qual només es conserva parcialment dues parets, construïdes amb carreus, està molt arrasada per la construcció de la tomba 406. (fotografies núm. 3622 a 3626; Planimetria D-34 i D-251)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Per la tipologia s'hauria de situar al segle XIV.

-Moment d'amortització- En el moment de la construcció de la tomba 416.

UF 424

-Estructura-4275

-Situació- Capella B.

-Mides- 1,50 m. Cotes- 4,40 msnm;3,40 msnm

-Descripció- Vas sepulcral. Estructura de la qual només es conserva part d'una de les parets, construïda amb carreus. Pràcticament desapareguda per la construcció de 403. (fotografies núm. 3453- 3454; Planimetria D-34 i D-251)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Es podria situar a finals del segle XIII.

-Moment d'amortització- En el moment de construcció de 403.

UF 425

-Estructura-4293

-Situació- Capella F.

-Mides-0,90 m. Cotes- 4,70 msnm;3,45 msnm.

-Descripció- Estructura de la qual només es conserva una paret de carreus, molt afectada per una de les galeries modernes. (fotografies núm. 3638 a 3642; Planimetria D-48)

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Posterior a l'ampliació de les capelles gòtiques.

-Moment d'amortització- Indeterminat.

UF 501

-Estructura-5008 (fotografies núm. 1135, 1136, 3731, 3732, 3733 i 3734; D-3 i D-251); Estrats-5204, 5205, 5391, 5392.

-Situació- Zona 5, a la galeria nord-oest del claustre que hi hagué als peus de l'església, a l'angle exterior nord d'aquest claustre, arran del mur de fonament ue 5009 (= ue 5012) que delimitava aquest claustre

-Mides- 2,30 x 0,80 m. Cotes- 5,78 msnm; 4,52 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuons, d'uns 26-40 cm de llargada, i 14 cm d'alçada, lligats amb morter de color marró clar (ue 5008). Aquest vas té una fondària estimada de 1,28 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre, i una orientació nord-est/sud-oest. Cal assenyalar que en el desmuntatge d'aquest vas aparegué un fragment de ceràmica vidrada blanca.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context del segle XIV.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització correspon a les ue 5204, 5205, 5391 i 5392. En aquests estrats hi constatem la presència de ceràmica blava catalana amb orla de la ditada, ceràmica de reflex metàl·lic decorada amb pinzell-pinta, i maiòlica ligur del tipus *berettino*, a més de diverses monedes, identificades com 4 maravedisos de Felip III-IV datat entre 1598-1655, dos ardits de Felip IV de 1653, un "quartillo resellado" de Felip IV de 1652, un doble tornés de Maria de 1621 i un diner de Felip III-IV datat entre 1612 i 1655. Aquests materials porten, per tant, a datar l'amortització d'aquest vas en un context de mitjans del segle XVII.

UF 502

-Estructura- 5210 (fotografies núm. 991, 1143, 1144, 3830, 3831, 3832 i 3833; D-18); Estrats-5393, 5394; Retall-5212.

-Situació- Zona 5, en un capella que degué existir al nord-oest del claustre del segle XIV que hi hagué als peus de l'església del segle XIII.

-Mides- 1,74 x 0,80 m. Cotes- 5,87 msnm; 4,48 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuons lligats amb morter de color blanc (ue 5210). Aquest vas té una fondària estimada de 1,42 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos d'aquesta capella, i amb una orientació nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- No s'ha pogut precisar.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització correspon a les ue 5393 i 5394, i dins ue 5393 ha aparegut una moneda que podria precisar l'amortització d'aquest vas, amortització que la ceràmica no permet precisar.

UF 503

-Estructura-5027 (fotografies núm. 1137, 1138, 1139, 3756, 3757, 3758, 3759, 3760 i 3761; D-20) , 5169; Estrats-5345, 5346, 5365, 5395; Mort-5396 (fotografies núm. 3834, 3835, 3836 i 3837).

-Situació- Zona 5, en un capella que degué existir al nord-oest del claustre del segle XIV que hi hagué als peus de l'església del segle XIII, arran del contrafort

exterior d'una sala gòtica del segle XIII, el qual utilitza com a límit nord-est.

-Mides- 2,00 x 0,76 m. Cotes- 5,61; 3,66 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuons, d'uns 42 cm de llargada i d'entre 15 i 23 cm d'alçada, lligats amb morter de color marró clar (ue 5027). Aquest vas es trobava amb una orientació nord-est/sud-oest i, a una fondària estimada de 2,24 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos d'aquesta capella.

-Inhumacions- inhumació primària (ue 5396), en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. Es localitza entre les cotes dels 4,16 i els 4,05. msnm, i té una llargada conservada de 1,53 m. Aquesta inhumació es conservava en el moment de l'excavació en un estat acceptable.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context possiblement posterior al segle XIV.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització correspon a l'ue 5345 on hi documentem ceràmica blava catalana, i ceràmica de reflex metàl·lic amb el motiu de la roda de martiri de Santa Caterina, l'ue 5346 on hi documentem ceràmica blava catalana d'orles diverses, i ceràmica de reflex metàl·lic, l'ue 5365 que no ens aporta masses precisions, i l'ue 5395 on hi trobem ceràmica decorada en blau i ceràmica decorada amb manganès, així com un ardit de Felip III-IV (1612-1655) i un ardit de Felip III de 1611. Tot això ens permet determinar que aquest vas ser amortitzat a principis del segle XVII.

UF 504

-Estructura-5011 (fotografies núm.982, 983 i 984; D-3); Estrats-5208, 5209; Retall-5224; -Mort- 5223 (fotografies núm. 982 i 983).

-Situació- Zona 5, a la galeria nord-oest del claustre que hi hagué als peus de l'església, arran del mur de fonament ue 5012 (= ue 5009) que delimitava aquest claustre.

-Mides- 1,80 x 1,01 m. Cotes- 5,75 msnm; 5,39 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuons lligats amb morter de color marró clar (ue 5011) formant part d'una antiga galeria, concretament la nord-oest, d'un claustre que existí als peus de l'església. Aquest vas només es pogué documentar parcialment degut al seu mal estat de conservació, i tenia la mateixa orientació que la galeria a la qual pertany, és a dir, nord-est/sud-oest.

-Inhumacions- inhumació primària (ue 5223), en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. Es localitza a la cota de 4,81 msnm. No es pot determinar la seva llargada degut a la seva conservació parcial fins el moment de l'excavació.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en un context del segle XIV.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització correspon a les ue 5208 i 5209. En aquests estrats s'hi documenten ceràmica blava catalana d'orles diverses i ceràmica de reflex metàl·lic amb decoració de pinzell-pinta, a més d'alguna moneda. Aquests materials porten a assignar una datació per l'amortització d'aquest vas, en un context de principis del segle XVII.

UF 505

-Estrats- 5207, 5258; Retall- 5206; Mort- 5222 (fotografia núm. 1154).

-Situació- Zona 5, a la galeria nord-oest del claustre que hi hagué als peus de l'església, arran del mur de fonament ue 5009 (= ue 5012) que delimitava aquest claustre, al sud-oest d'uf 501.

-Descripció- Fossa simple.

-Inhumació- Inhumació primària en fossa simple, corresponent al mort ue 5222, el qual es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest, i sense haver pogut determinar la seva llargada. Aquest mort es localitzà a la cota de 5,48 msnm, i només es conservava del cap fins els genolls, i amb una orientació nord-oest/sud-est

-Datació- El moment d'amortització correspon a les ue5207 i 5258, on s'hi documenten diferents fragments de ceràmica vidrada verda, vidrada marró i vidrada blanca sense decorar. És possible que aquesta fossa s'hagi de datar cap al segle XIV.

Fotografia núm.1154. Vista general de l'enterrament.

UF 601

-Estructura-6004 (fotografies núm. 1136, 4138, 4139, 4140 i 4141; D-44); Estrats-6002, 6755, 6757; Retall-6005.

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del darrer claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, arran del mur interior d'aquesta galeria.

-Mides- 2,24 x 0,94 m. Cotes- 5,50msnm; 4,40 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó, d'uns 45 cm de llargada i 18 d'alçada, lligats amb morter de color marró clar (ue 6004). La fondària estimada és de 1,40 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre. L'orientació d'aquest vas és nord-est/sud-oest. Cal assenyalar que en el desmuntatge d'aquest vas aparegué un fragment de ceràmica de cuita oxidada, corresponent a la vora d'un gibrell. També cal indicar que aquest vas es recolza contra el fonament del mur que separa el pati del claustre d'aquesta galeria.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo cap al segle XV, considerant que el claustre on es troba situat aquest vas ja havia d'haver estat reformat, per tal que pogués existir aquesta galeria i per tant el mur que la delimita, i al fonament del qual es recolza aquest vas.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització d'aquest vas ens ve donat pel material contingut dins les ue 6002, 6755 i 6757. En aquests estrats hi trobem ceràmica blava de Barcelona amb l'orla de l'alàfia, ceràmica de reflex metàl·lic amb decoració de pinzell-pinta, un rosari, i una polsera retorçada de color vermell fosc, a més de diverses monedes, entre les quals citarem una de

8 maravedisos de Carles III-IV, datat entre 1759 i 1808, 8 maravedisos de Ferran VII, de 1820-21, i un diner de Felip III-IV, situat entre 1612-1655. Tot aquest material ens porta a determinar que aquest vas degué arribar en funcionament fins el darrer moment del convent, contradient la informació continguda en el darrer llibre de sepultures del convent. Tanmateix, no es pot descartar, tenint present que les emissions monetàries més modernes són immediatament anteriors al trienni liberal, que durant aquest, és a dir entre 1821 i 1823, aquest vas fos remenat, cosa que podria explicar la presència de maravedisos de Ferran VII a l'amortització d'aquest vas. En tot cas, sembla que aquest vas estigué en funcionament, al menys, fins poc abans de redactar el darrer llibre de sepultures del convent, en 1764.

UF 602

-Estructura-6007 (fotografies núm. 1156, 1157, 4142, 4143, 4144 i 4145; D-44); Estrats-6006, 6753; Retall-6008.

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del darrer claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, a tocar d'uf 601.

-Mides- 2,04 x 0,87 m. Cotes- 5,71 msnm; 4,11 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de maçoneria i carreus lligats amb morter de color marró clar i maons per tal de regularitzar (ue 6007), i amb una orientació nord-oest/sud-est. La fondària estimada és de 1,69 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre. Cal assenyalar que per tal de construir aquest vas, s'hagué de repicar part del fonament d'un dels contraforts de l'església, el qual fou construït en el moment de la monumentalització de l'església, treballs corresponents al segle XIV.

Arracada de l'estrat 6753.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas, necessàriament és posterior a l'edificació de les capelles laterals de l'església. Possiblement aquest vas fou construït cap al segle XV.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ens ve donada per les ue 6006 i 6753, on hi constatem la presència d'alguna moneda i ceràmica blava catalana d'orles diverses que ens porten a determinar que aquest vas va ser amortitzat durant la primera meitat del segle XVII.

UF 603

-Estructura-6010 (fotografies núm. 1158, 1159, 4146, 4147, 4148, 4149 i 4150; D-44); Estrats-6009, 6765; Retall- 6011.

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del darrer claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, a tocar de l'angle est d'aquest claustre.

-Mides- 2,07 x 1,62 m. Cotes- 5,42 msnm; 4,48 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral formant part d'un projecte unitari que agrupa segurament dos vasos, amb murs de carreuons, d'entre 20 i 48 cm de llargada, i d'entre 11 i 16 cm d'alçada, lligats amb morter de color marró clar (ue 6010) , i amb una orientació nord-oest/sud-est. El mur de separació dels dos vasos no s'ha pogut constatar físicament però sí una impronta on hauria estat aquest. La fondària estimada és de 1,32 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial, segurament cal situar-lo poc després de la construcció de la galeria on es troba ubicat, i per tant, cal situar aquest moment cap al segle XV.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització correspon als estrats ue 6009 on no s'ha trobat cap mena de material, i a l'ue 6765, on només s'ha trobat 6 claus. Aquesta circumstància no ens permet determinar el moment d'amortització d'aquest vas.

UF 604 i 617²⁸

Es tracta de dos vasos construïts en el marc d'un mateix projecte, segons el plantejament del qual els vasos s'uneixen pel costat llarg.

UF 604

-Estructura-6015 (fotografies núm.1160, 1515, 4151, 4152 i 4153);Estrat-6014, 6720; Retall-6016.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, a tocar de l'angle est d'aquest

²⁸ La planimetria associada a aquests vasos, correspon a C-161, C-162 i C-163.

claustre, al sud-est de l'uf 617.

-Mides- 2,00 x 0,81 m. Cotes- 5,63 msnm; 4,48 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral formant part d'un projecte unitari que agrupa aquest vas amb l'uf 617. Aquest vas es troba fet amb murs de carreuons, d'uns 28 cm de llargada per 16 d'alçada, lligats amb un morter de color marró clar (ue 6015), i amb una orientació sud-oest/nord-est. La fondària estimada és de 1,32 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre. Cal assenyalar que en els murs llargs d'aquest vas s'hi observen un seguit de forats.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Aquest vas té el seu origen cap al segle XIV-XV.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització d'aquest vas ve determinat pels materials continguts dins les ue 6014, on hi trobem algun fragment de ceràmica blava catalana amb la representació de la roda de martiri de Santa Caterina, i 6720 on també hi trobem algun fragment de ceràmica blava catalana, a més d'algun fragment de canya d'una pipa. Aquests materials ens porten a un context del segle XVII, moment al qual correspon l'amortització d'aquest vas.

UF 617

-Estructura-6125 (fotografies núm. 1160, 1260, 1261, 1515, 4218, 4219 i 4220); Estrats-6124, 6683; Retall-6126; Mort-6682.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, a tocar de l'angle est d'aquest

claustre, al nord-oest de l'uf 604 i amb una orientació sud-oest/nord-est.

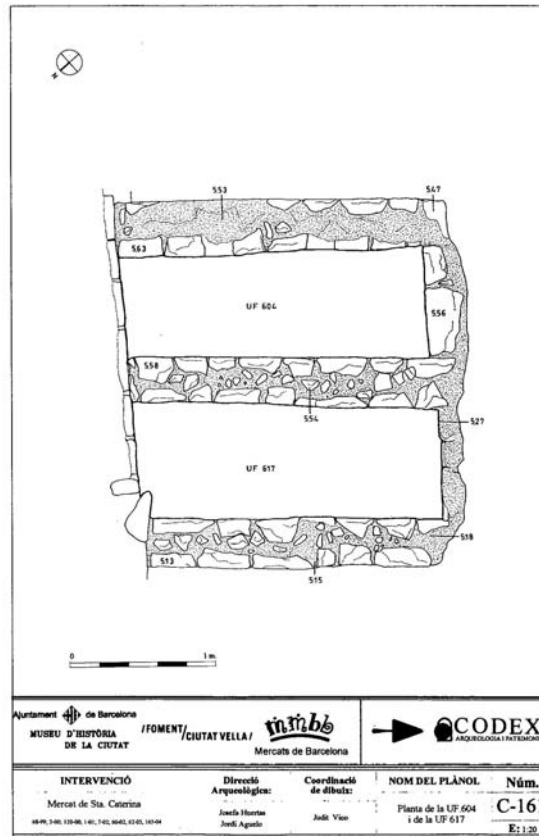
-Mides- 1,96 x 0,82 m. Cotes- 5,56 msnm;4,39 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral formant part d'un projecte unitari que agrupa aquest vas amb l'uf 604. Aquest vas es troba fet amb murs de carreus lligats amb un morter de color marró clar (ue 6125). Cal assenyalar que en els murs llargs d'aquest vas s'hi observen un seguit de forats. La fondària estimada és de 1,40 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

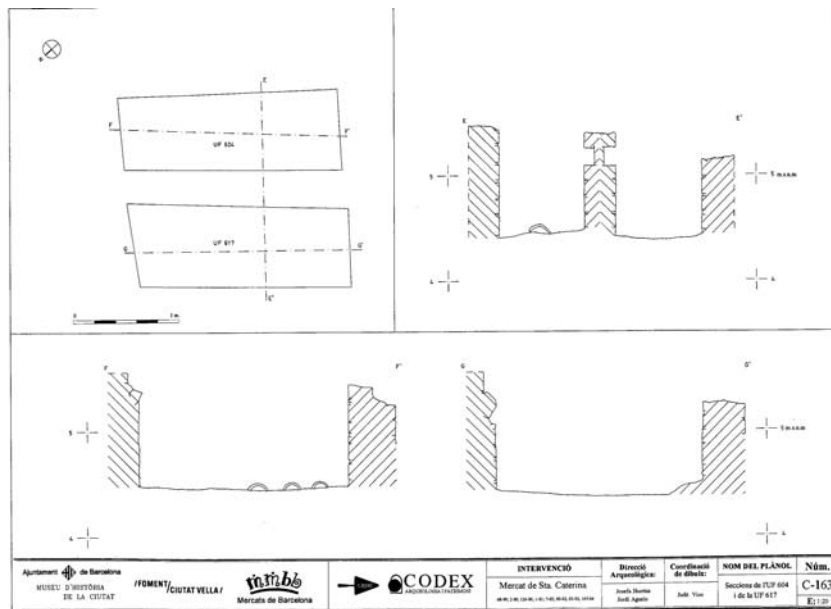
-Inhumacions- Inhumació primària corresponent al mort ue 6682. Aquest mort es troba en posició decúbit supí.

-Moment inicial- Aquest vas té el seu origen cap al segle XIV-XV.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas és difícil de determinar degut a la pobresa de materials existents en els estrats que amortitzen aquest vas, és a dir, en ue 6124 i 6683. Malgrat tot es constata la presència de ceràmica vidrada en melat a l'interior i verd a l'exterior, així com de ceràmica amb coberta blanca i decorada en blau. Possiblement calgui situar l'amortització d'aquest vas en un context del segle XVI, tot i que hi ha poca base per a afirmar-ho.

C-161. Vista en planta del conjunt format per 604 i 617

C-163. Vista de les seccions del conjunt format per 604 i 617

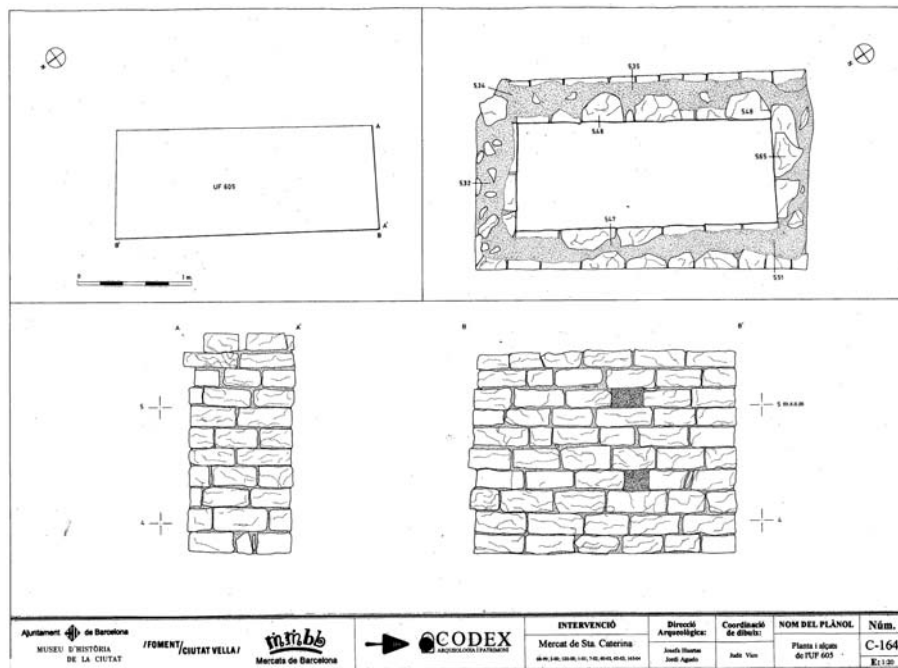
UF 605²⁹

-Estructura-6018; Estrats-6017, 6061, 6685; Retall-6019.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Mides- 2,33 x 0,96 m. Cotes- 5,64 msnm; 3,68 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular, d'uns 42 cm de llargada per 18 d'alçada, i reble per tal de regularitzar, lligats amb morter de color marró clar, tenint la cara vista del carreuó a ambdós costats del mur (ue 6018). La fondària estimada és de 2,12 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

Planta i alçats de la UF 605

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas, possiblement l'hem de situar

²⁹ La planimetria associada a aquest vas, correspon a C-164 i C-165.

cap al tombant del segle XIII-XIV, tenint present que aquest vas sembla adaptar-se perfectament a la línia que marcà el mur que separava la galeria nord-est del pati, corresponent al claustre que existí just abans de la monumentalització de l'església. En aquest sentit, cal recordar que hi han referències documentals que parlen de l'existència del Sepulcre de Guillem de la Torre en el claustre l'any 1298, i en aquests moments, el convent de Santa Caterina només tenia un claustre, el que es trobava a tocar de l'església, al nord-oest d'aquesta. Tanmateix, també cal recordar el costum nobiliari existent, i relatat a la introducció d'aquest apartat, de tallar els cadàvers de les persones principals i coure'ls, fins que la carn es desprenia dels ossos, per tal que els ossos quedessin nets, i aleshores enterrar-los solemnement en un cofre, mentre que les entranyes i la resta eren sepultats. L'existència d'aquesta pràctica, per les raons exposades a la introducció d'aquest apartat, fa que ens inclinem més per datar el moment inicial d'aquest vas a inicis del segle XIV que no pas a finals del segle XIII.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització l'hem de situar a partir del material contingut a les ue 6017, 6061 i 6685. Entre aquest material hi trobem ceràmica blava catalana amb l'orla de la figueta i de la coneguda com de poblet, ceràmica de reflex metàl·lic, ceràmica decorada en verd i manganès, part d'un rosari, diferents monedes (una d'elles, un diner de Felip II, datat entre 1558-1598), una arracada d'or amb cap de drac, claus i algun fragment de pipa. Aquest material ens porta a datar l'amortització d'aquest vas a la segona meitat del segle XVII, considerant la presència de ceràmica de Poblet. Dins de l'amortització d'aquest vas cal destacar l'aparició d'un segell de Joan de Luna

Imatge de l'arracada decorada amb el cap d'un drac, es pot apreciar l'esmalt blanc i negre als ulls

Segell recuperat a l'estrat 6061, acompanyat del seu positiu en plastilina, té una alçada d'uns tres cm. i es pot veure un arbre sobre una lluna i al voltant la llegenda Joan de Luna, canonge de Cesaraugusta.³⁰

³⁰ Paral·lel a Manacorda, D. 2001. Crypta Balbi. Archeologia e storia di su paesaggio urbano. figura.84

UF 606, 607 i 655³¹

Conjunt de tres vasos sepulcral alineats, formant part d'un mateix projecte constructiu, amb una orientació nord-est/sud-oest, i a tocar de l'angle sud del claustre.

UF 606

-Estructura-6022 (fotografies núm. 4154, 4155, 4156, 4157 i 4158); Estrats-6021, 6746; Retall-6023.

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del darrer claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, arran del mur interior d'aquesta galeria i amb la mateixa orientació que aquesta. Al nord-est d'uf 607 i al sud-oest d'uf 655.

-Mides- 2,28 x 0,77 m. Cotes- 5,60 msnm; 4,15 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs fets de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar, tot lligat amb morter de color marró clar (ue 6022). Cal assenyalar que el contenidor d'aquest vas, concretament el seu mur sud-est, es troba totalment mogut, segurament per l'impacte violent d'un projectil tal i com ho palesa l'incrustació de tres fragments d'una bomba de ferro en el contenidor d'aquest vas. La fondària estimada és de 1,65 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial s'ha de situar cap al segle al XV, un cop ja s'ha refet el claustre com a conseqüència de la monumentalització de l'església. Entre el material que aparegué durant el desmuntatge del contenidor d'aquest vas hi aparegué ceràmica amb una coberta de vidrat melat, molt

degradat.

-Moment d'amortització- Pel que fa l'amortització d'aquest vas, aquesta ve determinada pels estrats ue 6021 i 6746. D'aquests només l'ue 6021 ha aportat materials, i en aquest estrat s'hi documenta la presència de 3 monedes i ceràmica blava catalana amb l'orla de la ditada, material que ens porta a un context de mitjans del segle XVII.

UF 607

-Estructura-6025 (fotografies núm. 1165, 4159, 4160 i 4161); Estrats- 6024, 6752, 6759; Retall-6026, 6754.

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del darrer claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, arran del mur interior d'aquesta galeria i amb la mateixa orientació que aquesta. A tocar de l'angle sud i al sud-oest d'uf 606.

-Mides- 2,24 x 0,98 m. Cotes- 5,43 msnm; 4,21 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs fets de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar, tot lligat amb morter de color marró clar (ue 6025). La fondària estimada és de 1,59 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial s'ha de situar cap al segle XV, un cop ja s'ha refet el claustre com a conseqüència de la monumentalització de l'església.

-Moment d'amortització- Pel que fa l'amortització d'aquest vas, aquesta ve

determinada pels estrats ue 6024, 6752 i 6759. En aquests hi trobem rosaris, creus, medalles, sivelles, botons, monedes, una rajola de cartabò, i ceràmica decorada en manganès, així com ceràmica blava catalana de l'orla de la ditada, i decorada amb cercles concèntrics. Aquests materials daten l'amortització d'aquest vas cap a mitjans del segle XVII. S'ha d'assenyalar també que el contenidor d'aquest vas es trobava retallat per l'ur 6754, pel seu costat sud-oest. L'estrat ue 6752 en realitat és l'amortització d'aquest retall ue 6754.

UF 655³²

-Estructura-6714 (fotografies núm. 1498, 1499, 4350, 4351 i 4352); Estrats-6413, 6873, 6874, 6875, 6876 (tapa taüt), 6877, 6881 (taüt), 6882, 6886 (tapa taüt), 6888 (taüt), 6889, 6892, 6893, 6894 (tapa taüt), 6896 (taüt); Retall-6748; Morts³³-6879 (fotografies núm. 4451, 4452, 4453, 4454, 4455, 4456, 4457 i 4458), 6887 (fotografies núm. 4471, 4472, 4473 i 4474), 6890 (fotografies núm. 4477 i 4478), 6891 (fotografies núm. 4479 i 4480), 6895 (fotografia núm. 4487).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del darrer claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, arran del mur interior d'aquesta galeria i amb la mateixa orientació que aquesta. Al nord-est d'uf 606.

-Mides- 2,06 x 0,91 m. Cotes- 5,69 msnm; 4,18 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar, lligat amb un morter de color taronja (ue 6714). En els murs d'aquest vas s'hi observa algun forat que pot servir per encaixar-hi alguna cosa, circumstància també observada en d'altres vasos d'aquest mateix claustre on es localitza, com en el cas de l'uf 604, 621, 622, 623, 624, 626, 627, 629 i 630. La fondària estimada és de 1,62 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos

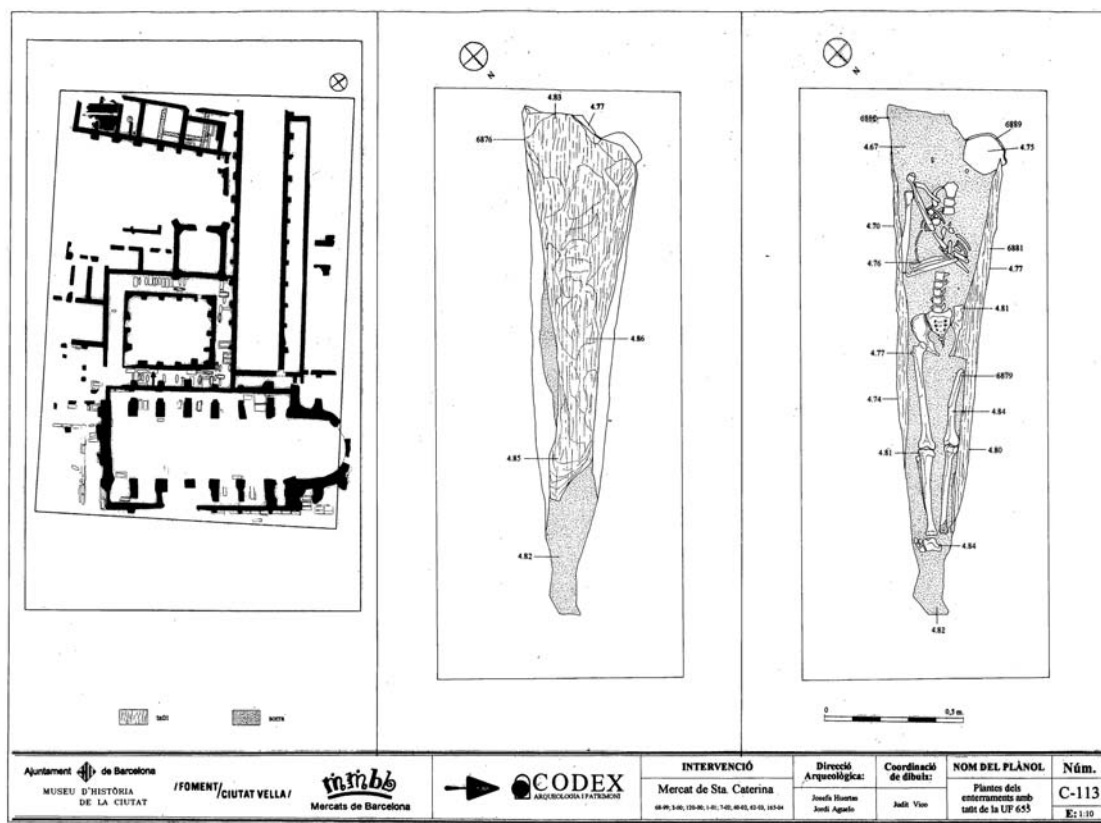
³² La planimetria associada als taüts i morts d'aquesta unitat funerària, correspon a D-209, D-210, D-211, D-212 i D-213.

³³ La planimetria associada a aquests morts correspon a C-113, C-114 i C-115.

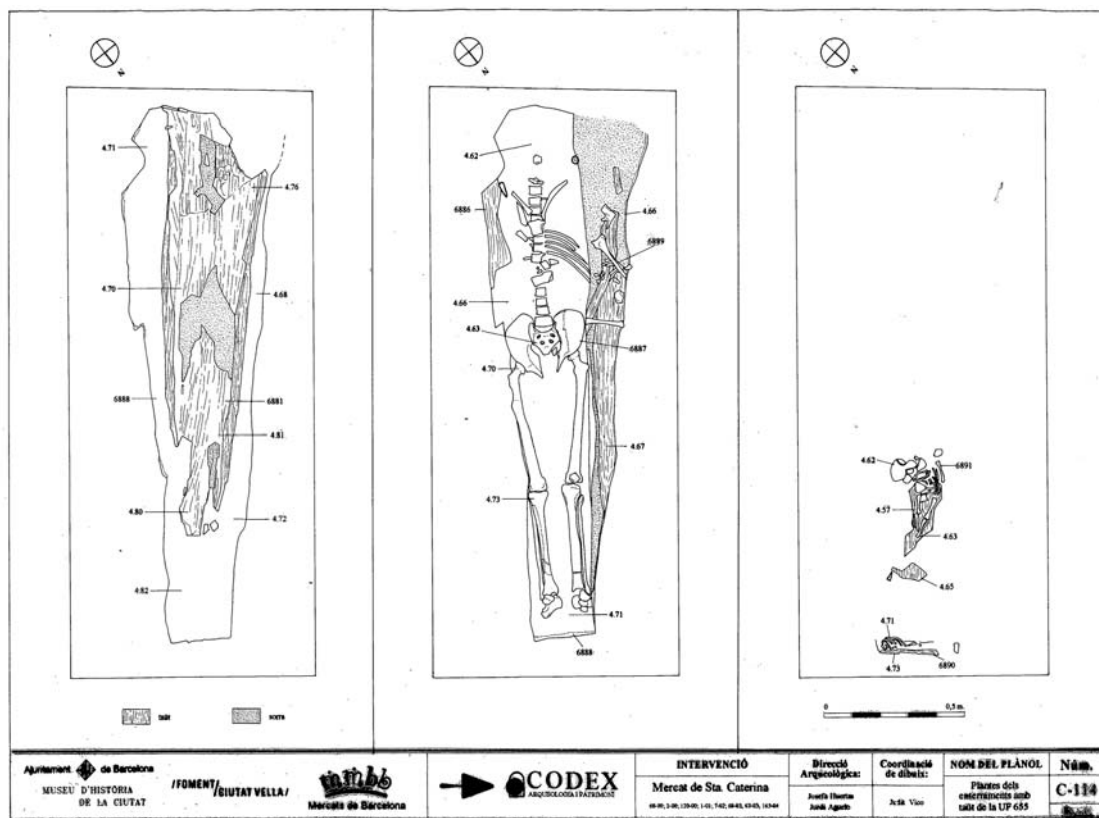
de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- En aquest vas s'han documentat diferents inhumacions que foren realitzades dins de taüts. Aquestes inhumacions es documenten a les cotes inferiors de l'ue 6874. (Planimetria- C-113, C-114 i C-115)

Així, l'ue 6876 correspon a la tapa del taüt ue 6881, dins el qual s'ha documentat el mort ue 6879, on es van recuperar un parell d'arracades *in situ*. Aquest mort es troba es posició decúbit supí, amb el cap al sud-oest i els peus al nord-est.

C-113. Dibuix del taüt i l'enterrament.

C-114. Vista general de l'enterrament.

Arracades recuperades

Just a sota, es documenta l'ue 6886 que correspon a la tapa del taüt ue 6888, dins el qual s'ha documentat el mort ue 6887. Aquest mort es troba en posició

decúbit supí, amb el cap al sud-oest i els peus al nord-est.

Sota aquest taüt es documenta un abocament d'ossos (ue 6889), i seguidament la presència de dos nadons (ue 6890 i 6891).

Finalment, també s'ha documentat l'ue 6894, la qual correspon a la tapa del taüt ue 6896, dins el qual s'ha documentat el mort ue 6895. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap al sud-oest i els peus al nord-est.

-Moment inicial- El moment inicial s'ha de situar cap al segle al XV, un cop ja s'ha refet el claustre com a conseqüència de la monumentalització de l'església.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve marcada per les ue 6413, 6873 i 6874, ja que la resta d'unitats estratigràfiques pertanyen al moment d'ús d'aquest vas. Així, en aquests estrats d'amortització es documenta la presència de ceràmica vidrada i de pisa decorada en blau, entre la qual hi trobem documentada l'orla de la ditada, circumstància que ens porta a situar l'amortització d'aquest vas en un context de mitjans del segle XVII.

UF 608

-Estructura-6028 (fotografies núm. 1166, 1167, 1168 i 1169; D-22); Estrats-6027; Retall-6029.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, a tocar de l'angle nord del claustre.

-Mides- 3,30 x 2,50 m. Cotes- 5,55 msnm; 3,76 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral de grans dimensions, amb murs de maçoneria i maons, tot lligat amb morter de color gris (ue 6028) i cobert amb volta de rajol. La fondària estimada és de 2,04 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- En el contenidor d'aquest vas hi documentem fragments de rajola de cartabò, ceràmica blava catalana de cercles concèntrics, amb l'orla de la ditada, d'influència francesa, amb representació al fons de la roda de martiri de Santa Caterina i de l'escut de l'Ordre de Predicadors. Aquests materials, considerant la presència de la ceràmica blava catalana d'influència francesa, ens porta a datar el moment inicial d'aquest vas en un context de la segona meitat del segle XVIII.

-Moment d'amortització- Aquest vas es troba amortitzat per l'estrat ue 6027, on hi documentem medalles, denes de rosari, ceràmica blava catalana, entre la que trobem d'influència francesa, i un ardit de l'Arxiduc Carles de 1709. Tot això ens porta a un context similar al de la construcció d'aquest vas, és a dir, a la segona meitat del segle XVIII, sense descartar la possibilitat de que subsistís fins a principis del segle XIX, i per tant, fins a la desaparició del convent de Santa Caterina de Barcelona.

Dues creus de l'estrat 6027. La primera té la particularitat de portar al revers una petita imatge de la Verge a la zona on es creua la creu. La segona és un exemple de diverses creus localitzades del mateix model, l'anvers està dedicat al dominic Sant Tomàs d'Aquino i en el revers figura una oració, aquesta segons exemples publicats es situa al segle XVII

Sivella recuperada a l'estrat 6027

Anvers i revers d'una medalla de l'estrat 6027. Amb Sant Benet

UF 609³⁵

-Estructura-6031 (fotografies núm. 1171, 1172, 4162, 4163, 4164, 4165, 4166 i 4167), 6900; Estrats-6030, 6899; Retall-6032; Nivell d'ús- 6722 (fotografies núm. 4355 i 4356).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al nord-est d'uf 608, al sud-oest d'uf 619, i al sud-est d'uf 618.

-Mides- 2,10 (i amb ossera 2,62) x 0,80 m. Cotes- 5,57 msnm;4,24 msnm.

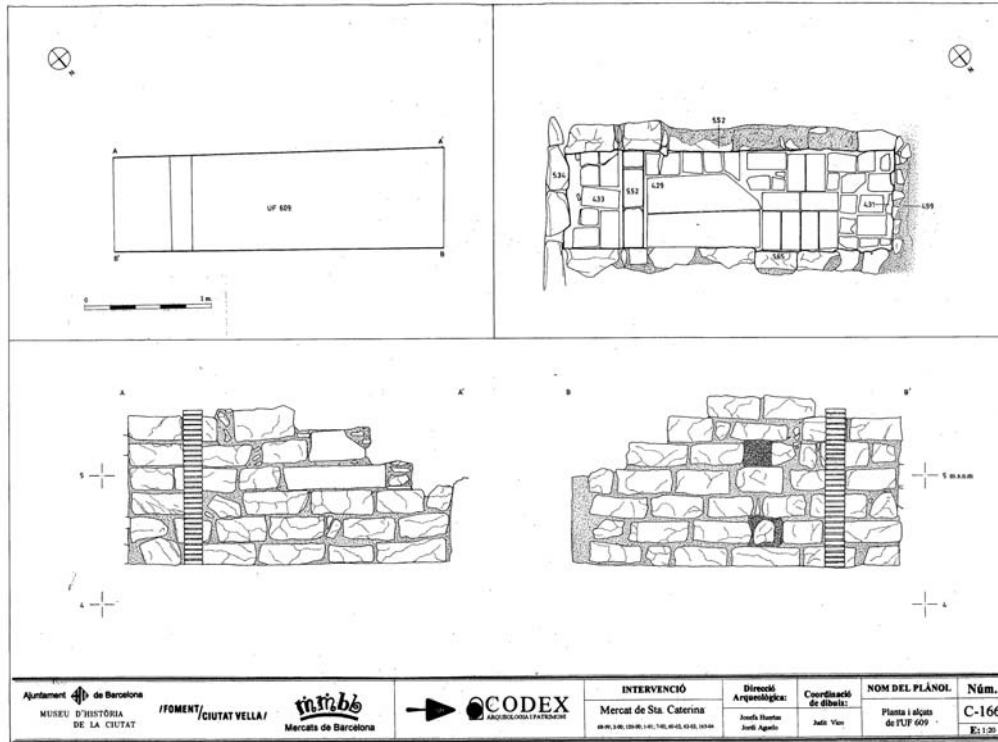
-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar, lligats amb morter de color marró clar (ue 6031). Cal assenyalar que els murs d'aquest vas presenten algun forat com per encaixar alguna cosa, circumstància també observada en alguns altres vasos del claustre on es troba aquesta unitat funerària, com per exemple en el cas de l'uf 604. A l'interior d'aquest vas, posteriorment a la seva construcció, es construí un mur de rajol (ue 6900) amb la finalitat de delimitar un petit espai com a ossera, la qual es troba a l'extrem sud-est del vas. La pavimentació (ue 6722) d'aquest vas és feta de rajols, principalment, i alguna pedra clarament reaprofitada, possiblement corresponent a les restes d'una làpida, de la qual s'han reaprofitat tres fragments, un àgraf, un altre amb un dibuix, i un altre amb un dibuix i lletres. Aquesta pavimentació molt possiblement sigui contemporània a la construcció del mur de rajol que delimita l'ossera. Aquest vas es troba prop de l'accés a l'aula capitular, situat a la galeria nord-oest del claustre que es trobava a tocar de l'església, al cantó nord-oest d'aquesta. La fondària estimada és de 1,56 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

³⁵ La planimetria associada a aquest vas, correspon a C-166 i C-167.

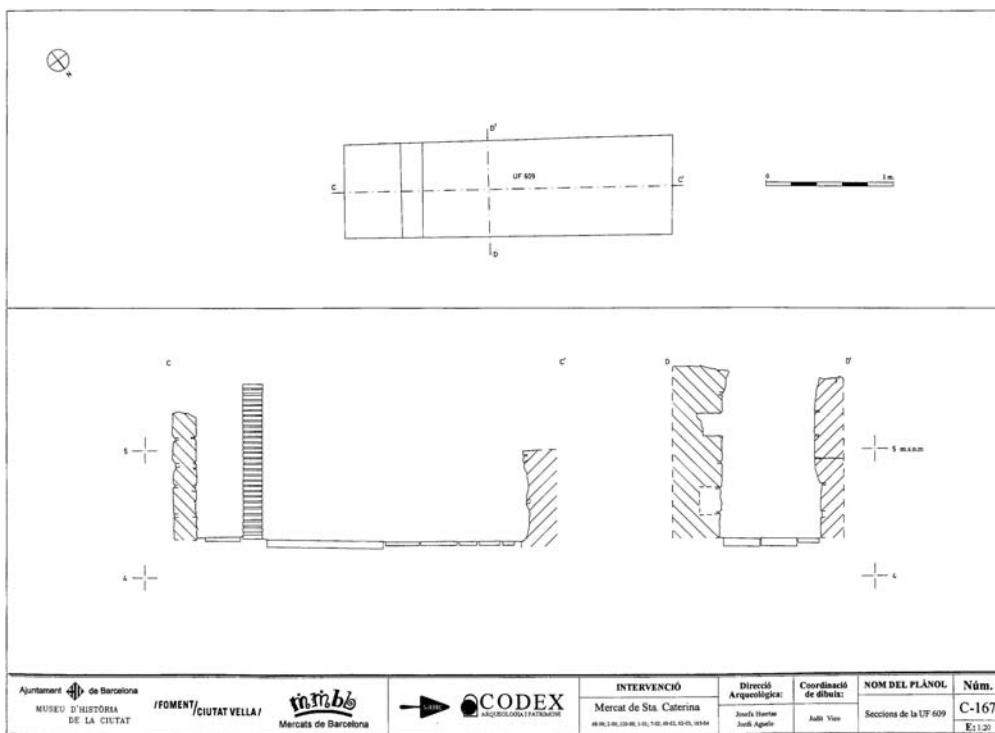
-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Possiblement, el moment inicial d'aquest vas cal situar-lo cap al segle XIV-XV. Pel que fa a l'ossera, la seva construcció cal situar-la cap al segle XVIII-XIX, i més concretament el 1807, si tenim present el fragment de làpida trobat a l'amortització de l'ossera.

-Moment d'amortització- En relació al moment d'amortització d'aquest vas, aquest ens ve determinat pel material dels estrats ue 6030, pel que fa al vas, i l'ue 6899, pel que fa l'ossera. A l'ue 6030 hi ha aparegut força ceràmica vidrada en verd, melat i marró, i ceràmica sense vidrar. S'identifiquen diferents formes coma ara alfàbies, poals, cantimplores, bacins, càntirs i catúfols, i en una de les alfàbies s'hi observa la marca d'un terrisser on s'hi representa un griu. Pel que fa a l'ue 6899, cal destacar la presència d'un fragment de làpida amb el número 104, fet que ens remet a la numeració del *Llibre de las sepulturas que son en la Iglesia del Convent de Sta. Catharina Verge, y Martyr de Barcelona, del Orde de Predicadors, fet lo Any 1764. Per lo P. Fr. Miquel Bosch Sagristá*. En aquest es referencia la sepultura número 104 de la següent manera: *Nº104. Sepultura de Ramón Taixonéra, y Vidál, situada devánt la porta de Capítol; vuýdada, enrajolada y renovada, tot á sas costas y despesas; haventhi fet dos llosas novas. li consigná lo M.R.P.Me. Prior Fr. Jaume Solér als 10 de Janér de 1807, havent pagát dit Taixonera al Convent lo Drét acostumat de 7 lliures 10 sous.*

Planta i alçat de la UF 609

C-167. Seccions de la uf 609

UF 610, 611 i 620

Es tracta de tres vasos realitzats en un projecte unitari de construcció, al centre de la galeria nord-oest.

UF 610³⁶

-Estructura-6037 (fotografies núm. 1170, 4168, 4169, 4170, 4171 i 4172); Estrats-6036, 6721; Retall-6038.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al nord-est d'uf 611 i al sud-oest d'uf 620.

-Mides- 2,01 x 0,65 m. Cotes- 5,81 msnm; 4,75 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral formant part d'un projecte unitari que agrupa aquest vas amb les uf 611 i 620. Els murs són fets de carreus lligats amb morter de color marró clar (ue 6037). La fondària estimada és de 1,05 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

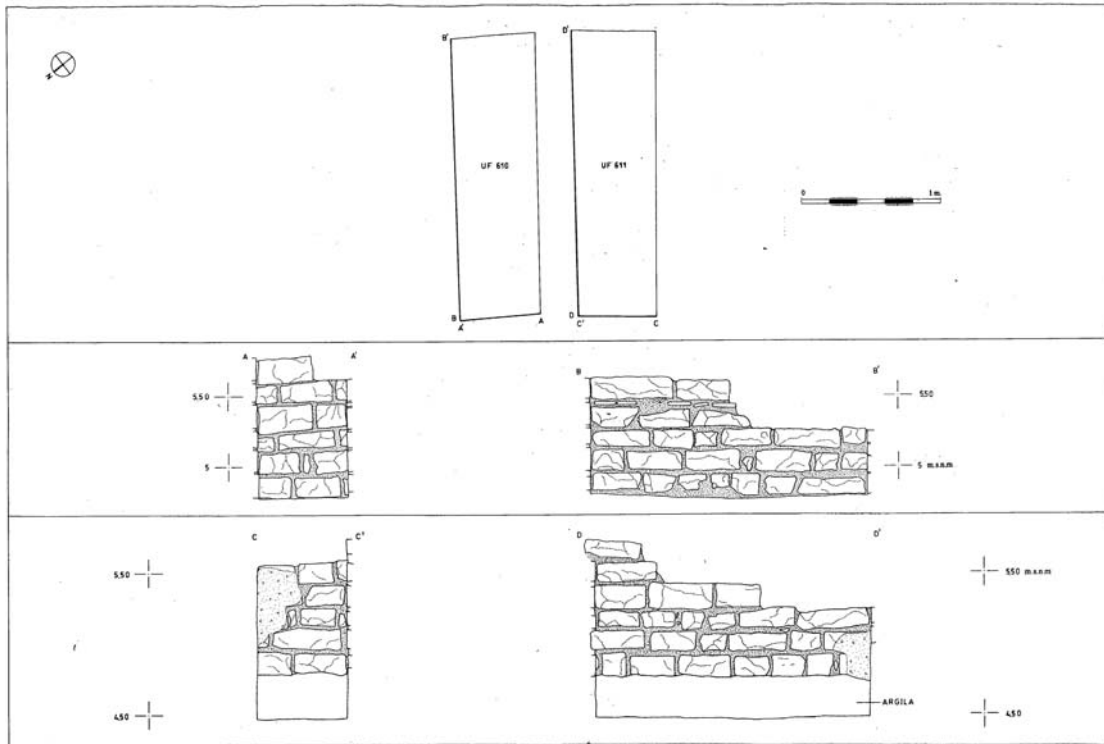
-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo cap al segle XIV-XV.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització del vas ve determinar per l'ue 6036 on hi ha aparegut ceràmica blava catalana amb cercles concèntrics, d'influència de Savona, amb l'orla de la ditada i de la coneguda com a Sèrie de Poblet. També hi ha aparegut una canya de pipa. Pel que fa a l'altre estrat que

³⁶ La planimetria associada a aquest vas, correspon a C-168, C-169 i C-170.

amortitza aquest vas, cal destacar la presència d'una polsera de vidre, retorçada, de color ocre. Tot aquest material correspon a produccions del segle XVII, a excepció feta de la ceràmica d'influència de Savona que ens porta a un context del segle XVIII. Per tant, l'amortització d'aquest vas cal situar-la a principis del segle XVIII.

Alçats de la tomba.

UF 611³⁷

-Estructura-6040 (fotografies núm. 1170, 4173, 4174, 4175, 4176 i 4177);
Estrats-6039; Retall-6041.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al sud-oest d'uf 610.

-Mides- 2,01 x 0,65 m. Cotes- 5,76 msnm; 4,45 msnm, però cal assenyalar que

³⁷ La planimetria associada a aquest vas, correspon a C-168, C-169 i C-170.

en origen aquest vas només baixava fins a la cota dels 4,75 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral formant part, en origen, d'un projecte unitari que agrupa aquest vas amb les uf 610 i 620. Els murs són fets de carreus lligats amb morter de color marró clar (ue 6040). La fondària inicial estimada és de 1,05 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre, però una modificació posterior farà que aquest vas tingui una fondària estimada de 1,35 metres. També cal indicar que els murs d'aquest vas inicialment no es trobaven recoberts d'una capa de calç, la qual no s'aplicarà fins que es modifiqui la fondària d'aquest vas, tal i com ho palesa el fet que els 30 cm de la part inferior del vas no s'hi observa cap carreuó, sinó simplement l'argila on el vas és excavat, amb la corresponent capa de calç. La raó del rebaix tardà d'aquest vas, així com l'aplicació de la corresponent capa de calç, cal cercar-la en l'adaptació d'aquest vas a la normativa de les condicions que han de reunir les sepultures.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo cap al segle XIV-XV.

-Moment d'amortització- L'ue 6039 és l'estrat que amortitza aquest vas. El material ceràmic aportat es limita a ceràmica vidrada en verd i/o melat, cosa que dificulta la datació de l'amortització d'aquest vas.

UF 620

-Estructura-6134 (fotografies núm. 1170); Estrats-6133; Retall-6135.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al nord-est d'uf 610.

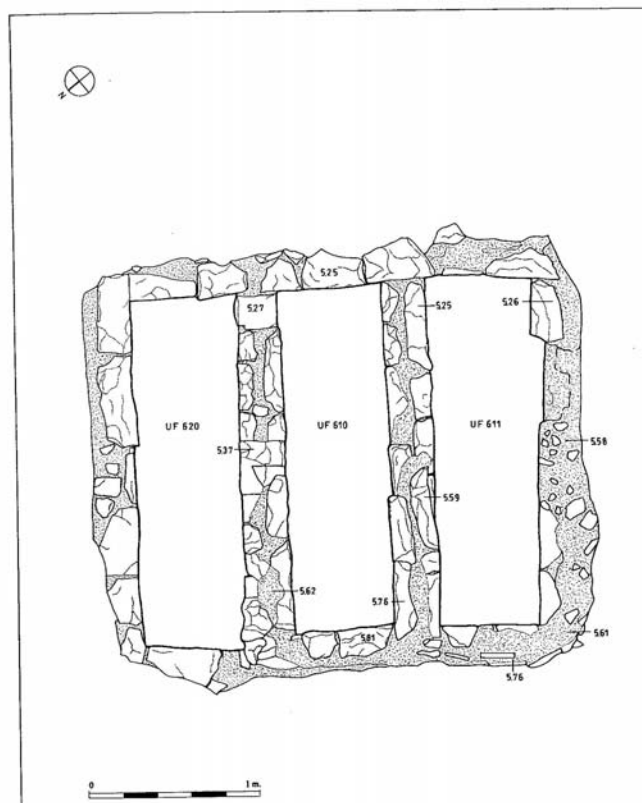
-Mides- 2,00 x 0,64 m. Cotes- 5,61 msnm; 4,93 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral formant part d'un projecte unitari que agrupa aquest vas amb les uf 610 i 611. Els murs són fets de carreus lligats amb morter de color marró clar (ue 6134). La fondària estimada és de 0,87 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo cap al segle XIV-XV.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització correspon a l'ue 6133, on hi trobem ceràmica blava de Barcelona i blava catalana, situant-lo cap al segle XVII-XVIII.

C-168. Vista en planta del conjunt anterior, UF 610, 611 i 620

UF 612, 613, 614, 668 i 676³⁸

Tot i que no es pot afirmar clarament que aquests vasos fossin realitzats en el marc de la idea preconcebuda d'un projecte unitari, és innegable que la seva disposició respon a una mateixa idea d'organització de l'espai, trobant-se tots ells amb la mateixa orientació (nord-oest/sud-est), a la galeria sud-est del darrer claustre que hi hagué al nord-oest de l'església, i al costat l'un de l'altre compartint els murs del vas del costat.

UF 612

-Estructura-6110 (fotografies núm. 1251 i 4202); Estrats-6109, 6741, 6744; Retall-6111.

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al nord-est d'uf 613 i al sud-oest d'uf 676.

-Mides- 2,26 x 0,78 m. Cotes- 5,70 msnm; 4,29 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular, pedra i reble per tal de regularitzar, tot lligat amb morter de color ataronjat (ue 6110). Cal assenyalar que la construcció d'aquest vas significà la destrucció parcial del mur que delimitava el pati del claustre, abans de la monumentalització de l'església. La fondària estimada és de 1,51 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Considerant que quan es va construir aquest vas ja es trobava en funcionament el claustre que arribà fins als darrers moments del convent, a més del fet de que la utilització del carreuó es limita a la part superior del vas,

³⁸ Planimetria D-44

mentre que a la resta s'utilitza més la pedra sense treballar i el reble, tot lligat amb el morter de color marró clar, possiblement haguem de situar el moment inicial d'aquest vas cap al segle XVI.

-Moment d'amortització- Pel que fa a l'amortització del vas, aquesta ens ve donada pels estrats ue 6109, 6741 i 6744, dels quals només el primer ha aportat materials, i entre els quals hi trobem ceràmica blava catalana de regalats i de la Sèrie de Poblet, a més de maiòlica lligur, materials que ens porten a datar l'amortització d'aquest vas a finals del segle XVII.

UF 613

-Estructura-6113 (fotografies núm. 1251, 1252, 4203 i 4204); Estrats-6112, 6739; Retall-6114.

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al nord-est d'uf 614 i al sud-oest d'uf 612.

-Mides- 2,04 x 0,80 m. Cotes- 5,77 msnm; 4,32 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular, pedra i reble per tal de regularitzar tot lligat amb morter de color ataronjat (ue 6113). La fondària estimada és de 1,48 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Considerant les semblances a uf 612, cal situar el moment inicial d'aquest vas cap al segle XVI.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada pels materials continguts dins els estrats ue 6112 i 6739, especialment del primer, on hi trobem ceràmica blava de Barcelona, ceràmica blava catalana d'orles diverses, de regalats, de la ditada, maiòlica ligur, una canya de pipa, uns trespeus de terrissaire, dues monedes, una clau, rajoles d'un plafó del segle XVII i rajoles de cartabò. Tot aquest material ens porta a situar l'amortització d'aquest vas en un context del segle XVII.

UF 614

-Estructura- 6116 (fotografies 1252, 1253, 4205, 4206 i 4207); Estrats-6115, 6735; Retall-6117.

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al sud-oest d'uf 613, a l'angle sud del claustre.

-Mides- 1,84 x 0,72 m. Cotes- 5,79 msnm; 4,35 msnm.

Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar, tot lligat amb morter de color ataronjat (ue 6116). La fondària estimada és de 1,45 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Possiblement el moment inicial d'aquest vas calgui situar-lo cap al segle XV-XVI, tenint present l'utilització del carreuó a l'hora de construir els murs del vas, però lligat amb un morter taronja enlloc del marró clar que s'utilitzaria més habitualment en vasos més antics a en aquest. Aquest morter taronja és el mateix que trobem en els vasos uf 612 i 613, on l'utilització del

carreuó ja no és tant generalitzada.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas és determinada pels estrats ue 6115 i 6735, on és determinant el material procedent del primer d'aquests estrats on hi aparegué ceràmica blava catalana de regalats, amb l'orla de la ditada, de reflex metàl·lic amb decoració de pinzell pinta, maiòlica lligur, dues monedes (dover de Carles I, Felip II- Felip IV, datat entre 1665-1700), un fragment de pica on s'hi representava un arbre en relleu amb policromia vermella, i un fragment de làpida amb el dibuix molt perdut. Tot aquest material permet situar l'amortització d'aquest vas al segle XVII.

UF 668

-Estructura- 6711 (fotografies núm. 1495, 4345, 4346, 4347 i 4348; D-171);
Estrats- 6740, 6743, 6747; Retall- 6749.

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al nord-oest d'uf 676.

-Mides- 2,18 x 0,72 m. Cotes- 5,76 msnm; 4,51 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar lligat amb un morter de color taronja (ue 6711). En els murs d'aquest vas s'hi observa algun forat que pot servir per encaixar-hi alguna cosa, circumstància també observada en d'altres vasos d'aquest mateix claustre on es localitza, com en el cas de l'uf 604, 621, 622, 623, 624, 626, 627, 629, 630 i 655. La fondària estimada és de 1,29 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial s'ha de situar cap al segle XV, un cop ja s'ha refet el claustre com a conseqüència de la monumentalització de l'església.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ens ve marcada per les ue 6740, 6743 i 6747. A la primera d'aquestes unitats s'hi constata la presència de rajola de cartabò, de diferents rajoles datables dels segles XVI-XVII, i de ceràmica blava catalana, entre la qual es documenten diferents orles pertanyents a les conegudes com a orles diverses, ditada i corbata. A tot això cal afegir la presència d'una polsera de vidre documentada a l'ue 6743. Tot aquest material ens fa situar l'amortització d'aquest vas a mitjans del segle XVII.

UF 676

-Estructura-6880 (fotografies núm. 4459, 4460, 4461, 4462 i 4463); Estrat-6878

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al nord-est d'uf 612 i al sud-oest d'uf 668.

-Mides- 2,16 x 0,74 m. Cotes- 5,77 msnm; 4,53 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de pedra treballada (ue 6880). Les parets es troben arrebossades amb calç. La fondària estimada és de 1,27 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial s'ha de situar cap al XV, un cop ja s'ha refet el claustre com a conseqüència de la monumentalització de l'església.

-Moment d'amortització- L'amortització ve determinada per l'ue 6878 on hi documentem ceràmica vidrada, ceràmica blava catalana del segle XVII i una moneda. Per tant, cal situar el funcionament d'aquest vas fins el segle XVII.

UF 615

-Estructura-6119 (fotografies núm. 1254, 4209, 4210, 4211, 4212 i 4213); Estrats-6088, 6118, 6737; Retall-6120; Mort-6738 (fotografies núm. 4372, 4373, 4374 i 4375).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-est/sud-oest. Es localitza aïllat i a tocar de l'angle sud del claustre.

-Mides- 2,40 x 0,86 m. Cotes- 5,26 msnm; 4,21 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar, tot lligat amb un morter de color marró clar (ue 6119). La fondària estimada és de 1,59 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- Inhumació primària corresponent al mort ue 6738. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els braços creuats a l'alçada dels coxis, peus al sud-oest i el cap al nord-est. En el moment de l'excavació es conservava bastant bé.

-Moment inicial- En els murs del contenidor d'aquest vas només aparegué un fragment de vora de gibrell vidrat en marró. Amb aquest material és difícil datar el moment inicial d'aquest vas tot i que possiblement aquest calgui situar-lo a partir del segle XV-XVI.

-Moment d'amortització- Els estrats que amortitzen aquest vas són ue 6088,

6118 i 6737. En aquesta amortització hi trobem ceràmica de reflex metàl·lic de Paterna-Manisses, un fragment de canya de pipa, medalles, rosaris, i 6 monedes. Aquests materials ens porten a datar l'amortització d'aquest vas en un context del segle XVII.

UF 616

-Mort- ue 6555 (fotografia núm. 1435. Planimetria- D-767).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Es localitza al centre de la galeria a tocar del límit interior del primer claustre gòtic i sobre uf 662.

-Mides- 0,90 m (llargada conservada del mort); Cotes- 4,94-4,92 msnm;. Aquestes mides no s'han pogut determinar amb més precisió degut a que no es pogué identificar la seva fossa, ni tampoc delimitar amb claredat l'estrat que cobria aquest mort. Tanmateix ens permet establir una fondària estimada de 0,96 metres, tenint de referència la cota dels 5,90 msnm com a cota de circulació per les galeries.

-Descripció- Inhumació en fossa simple i amb una orientació nord-est/sud-oest, com la galeria on es troba.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6555, el qual es troba damunt uf 662. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest, i en el moment de l'excavació es conservava molt deficientment.

-Datació- Possiblement cal situar aquest enterrament en un context de la primera meitat del segle XIV, moment en que es continuaria orientant de la mateixa manera les fosses que com es feia al segle XIII, però en el qual ja no hi hauria interès per tal de ser enterrat sota la caiguda de les aigües de les

teulades del claustre.

UF 618

-Estructura-6128 (fotografies núm. 1262, 1263, 4221, 4222, 4223 i 4224; D-22);
Estrats-6127, 6544; Retall-6129.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-est/sud-oest. Es localitza al nord-oest de les uf 609 i 619, a l'angle nord del claustre.

-Mides- 2,20 x 0,84 m. Cotes- 5,80 msnm; 4,26 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar, tot lligat amb morter de color marró clar (ue 6128). La fondària estimada és de 1,54 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El fet que en el marc de la construcció d'aquest vas es respectés els fonaments dels murs que formaven l'angle nord del claustre de planta quadrada que existí abans de la monumentalització de l'església, ens fa plantejar que els constructors d'aquest vas o bé veien aquest angle encara edificat, o bé, tenien consciència de la seva existència i decidiren estalviar-se feina no afectant aquests fonaments. Tenint present aquestes consideracions, malgrat la manca de material arqueològic que ens doni el moment inicial d'aquesta unitat funerària, és possible plantejar que aquest vas fos construït cap al segle XIV.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ens ve donada pels estrats ue 6127 i 6544, dels que és determinant el material aparegut en el primer d'aquests, on hi aparegué bastant terrissa, molta d'ella vidrada, i on s'hi documentaren les formes de catúfols, bacins, tests, poals, morters, càntirs i gerres, a més d'alfàbies, entre les quals es troba una marca de terrisser on s'hi representa una flor de lis. També en aquest estrat hi aparegué rajoles d'un plafó del segle XVII, a més de ceràmica blava de Barcelona i de Paterna-Manisses. Tot això ens porta a datar l'amortització d'aquest vas, com a molt aviat, en un context del segle XVII, sense descartar la possibilitat que hagués pogut continuar funcionar fins els darrers moments del convent i considerant que potser, aquest vas, podria identificar-se amb el número 103 del *Llibre de las sepulturas que son en la Iglesia del Convent de Sta. Catharina Verge, y Martyr de Barcelona, del Orde de Predicadors, fet lo Any 1764. Per lo P. Fr. Miquel Bosch Sagristá*. En aquest es referencia la sepultura número 103 de la següent manera: *Nº103. Sepultura de Catharina, Pere y Thomás Estrada, y dels seus; la qual está situada al claustro devant la porta de capítol, envés la pica de l'aigua beneita; que la consigná á dita Casa loM.Rvt.P.Me. Prior Fr. Jaume Solér als 24 de Janer de 1806; y pagaren lo Dret acostumat... 7 lliures 10 sous.*

UF 619³⁹

-Estructura-6131 (fotografies núm. 1264, 1265, 4225, 4226, 4227, 4228, 4229 i 4230); Estrats-6130; Retall-6132.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al nord-est d'uf 609 i al nord-oest d'uf 618, a l'angle nord del claustre.

³⁹ La planimetria associada a aquest vas, correspon a C-171 i C-172.

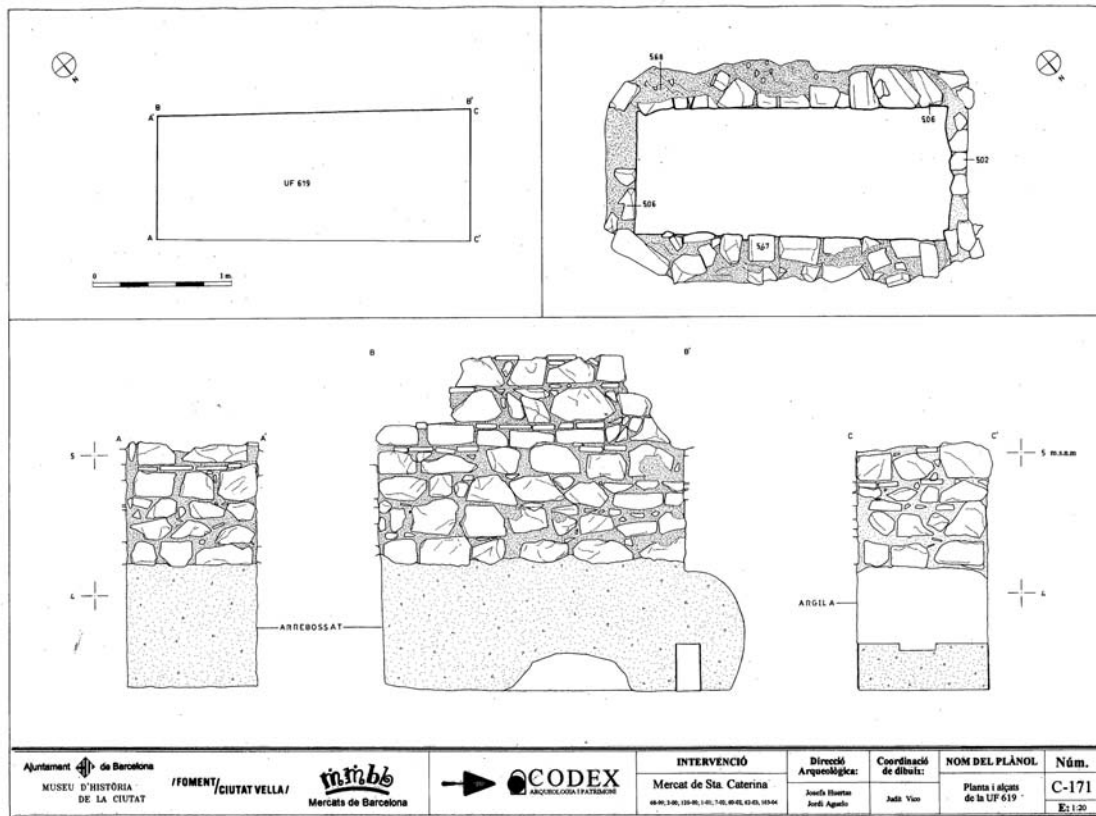
-Mides- 2,23 (a la part superior), 2,11 (al fons), i 2,73 (al fons amb l'ossera) x 0,95 m. Cotes- 5,70 msnm; 3,26 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de maçoneria i maons per tal de regularitzar, tot lligat amb morter de color marró clar (ue 6131). Aquest, inicialment arribava fins a la cota dels 4,20 msnm, però posteriorment es rebaixà la cota d'aquest vas i s'hi construï una ossera. Aquesta reforma s'aprofità per fer una ossera al fons del vas, a partir de la cota dels 4,16 msnm, la qual es feu per sot de l'antic fonaent de la sala capitular construïda durant la fase VIb, i com a límit es feu un uret de rajol, documentat entre les cotes dels 3,57 i 3,26 msnm. També en el marc d'aquesta reforma, el vas fou arrebossat ab calç, tant la part superior de pedra, com la part inferior d'argila. La fondària estimada final és de 2,54 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo cap al segle XVI com a molt aviat, considerant la presència de ceràmica blava de Barcelona en la construcció del seu contenidor. Tanmateix, aquest vas va ser modificat posteriorment, fent que guanyés amb fondària, tal i com es palesa en el fet que a la part inferior no hi ha mur, sinó només argila recoberta d'una capa de calç. En aquest darrer moment, a més, s'aprofità per tal de construir una ossera que només s'observa en aquesta part inferior, fent cova, en el extrem nord-oest del vas i delimitat per un muret de rajol arrebossat. És possible que aquest vas es correspongui amb el número 102 del llibre de sepultures del convent que fou vigent fins el darrer moment i que diu el següent: *Nº102[el 2 és en números romans]. Sepultura de Maria Solér y Faura Viuda, qual sprá. está situada en lo primer Claustro devant lo nitxo cerca la porta que dona al deprofundis; y li cedi lo M.R.P.Me. Prior Fr. Jaume Solér als 4 de Desembre de 1805. Ha pagát 7 lliures 10 sous per lo dret corresponent.*

-Moment d'amortització- Dins l'ue 6130 que amortitza aquest vas i l'ossera hi trobem forces fragments de terrissa vidrada i sense vidrar, corresponent a les formes de catúfols, alfàbies, gerres, morter, greixoneres, olles, poals, i algun fragment de plat de blava de barcelona i d'alguna rajola d'oficis. Aquest vas podria haver estat en funcionament fins els darrers moments del convent.

Planta i alçats de la UF 619

UF 621

-Estructura-6137 (fotografies núm. 1266, 4231, 4232, 4233, i 4234; D-217);
 Estrats-6136, 6724, 6730; Retall-6138.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al centre de la galeria, no gaire lluny i al sud-oest del conjunt format per les uf 610, 611 i 620.

-Mides- 2,24 x 0,94 m. Cotes- 5,30 msnm; 3,94 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar, i sense cap lligam de morter (ue 6137). La fondària estimada és de 1,86 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre. En els murs d'aquest vas s'hi observa algun forat que pot servir per encaixar-hi alguna cosa, circumstància també observada en d'altres vasos d'aquest mateix claustre on es localitza, com en el cas de l'uf 604. En aquest vas s'utilitza un tipus de carreuó més gran i més pesat. Cada filada reposa damunt la inferior sense cap mena de lligam, simplement aprofitant el pes i el gruix dels carreuons, als quals pràcticament se'ls podria qualificar de carreus.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El material localitzat a l'obra del contenidor d'aquest vas, no permet precisar el moment inicial d'aquest vas, però és possible que aquest tipus de vas es construís cap al segle XV.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ens ve marcada per les ue 6136, 6724, i 6732, les quals han aportat molt poc material. Entre aquest s'hi documenta algun fragment de ceràmica amb la coberta rosada i ceràmica de reflex metàl·lic amb decoració de pinzell-pinta, els quals ens porten a situar l'amortització d'aquest vas en un context del segle XVI. L'ue 6732, documentada sota ue 6730, ja no pertany a l'amortització del vas.

UF 622

-Estructura-6140 (fotografies núm. 1267, 4235, 4236, 4237, 4238, 4239 i 4240; D-217); Estrats-6139, 6736; Retall-6141.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al sud-oest d'uf 621 i al nord-est d'uf 623.

-Mides- 2,20 x 0,88 m. Cotes- 5,49 msnm; 4,04 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar, i sense cap lligam de morter (ue 6140). La fondària estimada és de 1,76 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre. En els murs d'aquest vas s'hi observa algun forat que pot servir per encaixar-hi alguna cosa, circumstància també observada en d'altres vasos d'aquest mateix claustre on es localitza, com en el cas de l'uf 604 o 621. En aquest vas s'utilitza un tipus de carreuó més gran i més pesat. Cada filada reposa damunt la inferior sense cap mena de lligam, simplement aprofitant el pes i el gruix dels carreuons, als quals pràcticament se'ls podria qualificar de carreus. De fet en algun cas es tracta clarament de carreus i no de carreuons.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El material localitzat a l'obra del contenidor d'aquest vas, permet constatar la presència d'algun fragment marginal de ceràmica blava catalana i de vidrada en castany. També s'hi documenta una polsera de color blau fosc i secció triangular. Tanmateix és possible que aquest material en realitat formi part de l'estrat d'amortització ue 6139. Hem de tenir present la gran semblança tipològica d'aquest vas amb l'uf 621. Per tant, possiblement haguem de situar el moment inicial d'aquest vas cap al segle XV.

-Moment d'amortització- Pel que fa a l'amortització d'aquest vas l'ue 6139 és determinant. En aquest estrat hi trobem fragments de rajola de mostra del segle XVI, de rajoles procedents d'un plafó del segle XVII, de ceràmica blava catalana amb cercles concèntrics, d'orles diverses, de regalats, de Poblet, amb l'orla de la corbata, i amb la de la ditada, a més de 3 monedes, una d'elles un

diner de Carles I, situat entre 1516-1556. Tot aquest material ens porta a situar l'amortització d'aquest vas a la segona meitat del segle XVII.

UF 623, 624 i 625⁴⁰

Es tracta d'un seguit de vasos localitzats a l'angle oest del claustre que possiblement foren fets contemporàniament o al menys construïts en un lapse de temps força breu.

UF 623

-Estructura-6143 (fotografies núm. 1268, 4241, 4142, 4243, 4244 i 4245); Estrats-6142, 6742, 6745; Retall- 6144; Nivell d'ús- 6758.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al sud-oest d'uf 622 i al nord-est d'uf 624.

-Mides- 2,22 x 0,93 m. Cotes- 5,42 msnm; 3,59 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i rajols i reble per tal de regularitzar, tot lligat de morter marró clar (ue 6143). La fondària estimada és de 2,21 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre. En els murs d'aquest vas s'hi observa algun forat que pot servir per encaixar-hi alguna cosa, circumstància també observada en d'altres vasos d'aquest mateix claustre on es localitza, com en el cas de l'uf 604, 621 i 622. En aquest vas, cal assenyalar que s'ha conservat fins al moment de l'excavació el nivell de pavimentació (ue 6758) d'aquest, el qual s'ha realitzat amb rajols de 32 x 16 cm, documentat a partir de la cota dels 3,65 msnm.

-Inhumacions- No es documenten.

⁴⁰ Planimetria D-216

-Moment inicial- El desmuntatge d'aquest vas no ha aportat elements significatius de datació però, la seva tipologia ens porta a situar el moment inicial d'aquest a l'entorn del segle XVI.

-Moment d'amortització- Pel que fa a l'amortització, els estrats ue 6142, 6742 i 6745 ens han aportat diverses medalles i monedes, entre elles un ardit de Lluís XIV, situat entre 1644-48, així com restes de rosari, unes ulleres, pisa i ceràmica vidrada, materials que ens porten a un context del segle XVII.

Vidre d'unues ulleres de l'estrat 6745

Sivelles localitzades a l'estrat 6745

Terracuita recuperada a l'estrat 6742.

UF 624

-Estructura-6146 (fotografies núm.1269, 1270, 4246, 4247, 4248, 4249, 4250, 4251, 4252, 4253 i 4254); Estrats-6145, 6731; Retall-6147.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al sud-oest d'uf 623, al nord-est d'uf 625, i al nord-oest de 626.

-Mides- 2,22 x 0,94 m. Cotes- 5,65 msnm; 3,97 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar, i sense cap lligam de morter (ue 6146). La fondària estimada és de 1,83 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre. En els murs d'aquest vas s'hi observa algun forat que pot servir per encaixar-hi alguna cosa, circumstància també observada en d'altres vasos d'aquest mateix claustre on es localitza, com en el cas de les uf 604, 621, 622, i 623. Aquest vas es troba situat a la galeria nord-oest del claustre que es trobava a tocar de l'església, al cantó nord-oest d'aquesta. En aquest vas s'utilitza un tipus de carreuó més gran i més pesat. Cada filada reposa damunt la inferior sense cap mena de lligam, simplement aprofitant el pes i el gruix dels carreuons, als quals pràcticament se'ls podria qualificar de carreus.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El desmuntatge d'aquest vas no ha aportat elements de datació però, la seva tipologia ens porta a situar el moment inicial d'aquest a l'entorn del segle XV.

-Moment d'amortització- Pel que fa a l'amortització d'aquest vas, aquest ve determinat pels materials dels estrats ue 6145 i 6731. Entre aquests hi trobem diferents monedes (una identificada com un croat d'Alfons II, situat entre 1285 i 1291, un diner de Felip III, situat entre 1598 i 1621, tres ardits de l'arxiduc Carles de 1709, un diner de l'arxiduc Carles de 1709, i altre de 4 quartos de la dominació francesa de 1814), fragments de rosari (denes i cota de malla) i algun penjoll, ceràmica blava de Barcelona i ceràmica blava catalana de la

sèrie de Poblet i de l'orla de la ditada, i maiòlica ligur. Aquests materials porten l'amortització d'aquest vas a un context del segle XIX, contradient la informació continguda al darrer llibre de sepultures del convent. Tanmateix, no es pot descartar que aquest vas fos amortitzat a principis del segle XVIII, i posteriorment remenat o bé en el temps de la guerra del francès, o fins i tot una mica més tard, durant el trieni liberal. Aquesta darrera circumstància podria explicar la presència de la moneda de 1814.

UF 625

-Estructura-6149 (fotografies núm.1271, 1272, 4255, 4256, 4257 i 4258); Estrats-6148, 6733, 6734; Retall-6150.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al sud-oest d'uf 624, al nord-oest d'uf 626, i a l'angle oest del claustre.

-Mides- 2,24 x 0,82 m. Cotes- 5,61 msnm; 3,37 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular, i rajol i reble per tal de regularitzar, lligat amb un morter de color marró clar en algun cas, i en d'altres sense morter (ue 6149). La fondària estimada és de 2,43 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre. En aquest vas s'utilitza un tipus de carreuó més gran i més pesat. Cada filada reposa, sovint, damunt la inferior sense cap mena de lligam, simplement aprofitant el pes i el gruix dels carreuons, als quals pràcticament se'ls podria qualificar de carreus. En algun cas s'observa restes de morter.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas, malgrat la manca d'elements de datació, possiblement l'haguem de situar cap al segle XVI. Tanmateix, fa l'efecte que aquest vas va ser reparat amb posterioritat en les parts altes del vas, així com en algun dels seus extrems.

-Moment d'amortització- El moment d'amortització és datat pel contingut de l'estrat ue 6148, on hi ha aparegut ceràmica blava catalana amb la representació de la roda de martiri de Santa Caterina, ceràmica de regalats, amb l'orla de la corbata, i ceràmica catalana de reflex metàl·lic. Aquests materials assignen un context de mitjans del segle XVII com a moment d'amortització del vas. Tanmateix, cal assenyalar que, si bé aquests materials degueren amortitzar el vas, en realitat l'estrat és de 1998, atenent a que sota 6148 hi aparegué una bossa de plàstic que es feu servir per tal de senyalitzar fins on havien arribat els sondejos arqueològics realitzats en 1998. Damunt el plàstic es colmatà el sondeig amb el mateix material que s'havia extret d'aquest, per tant, malgrat, els materials poden ser perfectament indicatius del moment d'amortització d'aquest vas.

UF 626

-Estructura- ue 6152 (fotografies núm. 1273, 4259, 4261, 4262, 4263 i 4264; D-216); Estrats- ue 6151, 6756, 6760; Retall- ue 6153.

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-est/sud-oest. Es localitza al sud-est d'uf 624 i 625, i al nord-oest d'uf 627.

-Mides- 2,18 x 0,88 m. Cotes- 5,61 msnm; 3,61 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular, i rajol i reble per tal de regularitzar, lligat amb un morter de color marró clar (ue 6152). La fondària

estimada és de 2,19 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre. En els murs d'aquest vas s'hi observa algun forat que pot servir per encaixar-hi alguna cosa, circumstància també observada en d'altres vasos d'aquest mateix claustre on es localitza, com en el cas de l'uf 604, 621, 622, 623 i 624. En aquest vas s'utilitza un tipus de carreuó més gran i més pesat.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El material de referència per establir el moment inicial d'aquest vas es limita a ceràmica vidrada en verd i la tipologia del vas sembla apuntar a un context que s'emmarca entorn del segle XVI.

-Moment d'amortització- Pel que fa a l'amortització d'aquest vas, els estrats que la determinen són les ue 6151, 6756 i 6760, especialment interessants els dos primers. En aquests s'hi ha documentat la presència de ceràmica blava de Paterna-Manisses, de ceràmica blava de Barcelona, de ceràmica blava catalana d'orles diverses, de la ditada, de cercles concèntrics, de la corbata, i de poblet, amb representació de la roda de martiri de Santa Caterina i part de la paraula refetor, de ceràmica de reflex metàl·lic, tant de Paterna-Manisses com de catalana, amb decoració amb pinzell-pinta, ceràmica decorada amb manganès i en verd i manganès, de maiòlica ligur del tipus *berettino*, de rajola de cartabò, diverses monedes, elements d'us personal i una canya de pipa. Tot això ens porta a datar l'amortització d'aquest vas a la segona meitat del segle XVII.

Anell recupera a l'estrat 6756

UF 627

-Estructura-6155 (fotografies núm. 1274, 4265, 4266, 4267, 4268 i 4269;D-20); Estrats-6154, 6763; Retall-6156; Mort-6761 (fotografies núm. 4387, 4388 i 4389 Planimetria- D-770).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-est/sud-oest. Es localitza al sud-est d'uf 626.

-Mides- 2,12 x 0,90 m. Cotes- 5,67 msnm; 3,98 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar, lligat amb un morter de color marró clar (ue 6155). La fondària estimada és de 1,82 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre. En els murs d'aquest vas s'hi observa algun forat que pot servir per encaixar-hi alguna cosa, circumstància també observada en d'altres vasos d'aquest mateix claustre on es localitza, com en el cas de l'uf 604, 621, 622, 623, 624 i 626. Aquest vas es troba situat a la galeria sud-oest del claustre que es trobava a tocar de l'església, al cantó nord-oest d'aquesta.

-Inhumacions- Inhumació primària corresponent al mort ue 6761. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest, i amb una llargada conservada 1,63 m. Aquest mort es localitzà entre les cotes dels 4,26 i 4,12 msnm. En el moment de l'excavació es conservava bastant bé.

-Moment inicial- Durant el desmuntatge d'aquest vas es constatà la presència de ceràmica vidrada tant en verd com en melat. Tipològicament aquest vas respon a models que s'han d'emmarcar a l'entorn del segle XV.

-Moment d'amortització- L'amortització ens ve marcada pels estrats ue 6154 i 6763. En el primer d'aquests s'hi ha trobat ceràmica blava catalana amb l'orla de la ditada, a més dos fragments de bala de ferro, i un "quartillo resellado" Felip IV, situat al 1636;1641-42, cosa que ens permet situar l'amortització d'aquest vas a mitjans del segle XVII.

UF 628

-Estructura-6158 (fotografies núm. 1275, 4270, 4271, 4272 i 4273; D-217), 6729 (fotografia núm. 4361); Estrats-6157, 6726, 6728; Retall-6159.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-est/sud-oest. Es localitza al sud-est de les uf 610, 611 i 620, just a l'emplaçament per on antigament havia existit el mur interior d'aquesta galeria, en el moment en que existia el primer claustre gòtic.

-Mides- 2,51 x 0,86 m. Cotes- 5,30 msnm; 3,75 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de pedra escairada, de diferents tipus i mides, i maons (ue 6158=6729). La fondària estimada és de 2,05 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les

lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre. Al seu mur nord-oest s'hi observa algun forat que pot servir per encaixar-hi alguna cosa. Cal assenyalar que la ubicació d'aquest vas coincideix amb l'antic emplaçament del mur ue 6071, mur que separava la galeria nord-oest del pati del claustre del segle XIII. Aquesta circumstància fa que aquest vas es degué construir un cop ja havia deixat d'existir aquest claustre. També cal assenyalar que aquest vas és posterior a la construcció dels vasos uf 610, 611 i 620. Així, aquest vas es troba entre aquests tres vasos i el mur que separa el pati de la galeria nord-oest del claustre gòtic que arribà fins als darrers moments del convent de Santa Caterina.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- Considerant la ubicació d'aquest vas, aquest no pot haver estat construït abans del segle XV, i considerant la presència de ceràmica vidrada en verd, algun fragment de pisa sense decorar, i especialment, de rajola blanca i blava datable del segle XVI, en la construcció del contenidor d'aquest vas, tot això ens porta a plantejar un moment inicial d'aquest vas no anterior al segle XVI.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ens ve marcada pels estrats ue 6157, 6726 i 6728. Entre aquests estrats és especialment interessant el material que es constata a l'ue 6157 on es documenta la presència de ceràmica vidrada en diferents colors, pisa blava catalana de la botifarra, de poblet, de la ditada i de regalats, a més de maiòlica lligur, i rajoles del segle XVII, tant blanc i blaves, com policromes. Sobre les rajoles policromes, cal indicar que la major part pertanyen a un mateix plafó datable a principis del segle XVII. Pel que fa a l'ue 6726, cal destacar la presència d'alguna arracada d'or, especialment una on es representa un drac. Per tant, a la vista del material esmentat, cal situar l'amortització d'aquest vas en un context de la segona meitat del segle XVII, o bé de principis del segle XVIII.

Imatge de l'arracada esmentada, es pot veure la presència d'esmalt als ulls i d'una altra més senzilla.

UF 629 i 630

UF 629

-Estructura-6161 (fotografies núm. 1276, 4274, 4275 i 4276; D-214), 6727 (fotografia núm. 4359); Estrats-6160, 6723, 6725; Retall-6162.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al sud-oest d'uf 630.

-Mides- 2,32 x 0,88 m. Cotes- 5,62 msnm; 3,87 msnm.

Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar, lligat amb un morter de color marró clar (ue 6161=6727). La fondària estimada és de 1,93 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre. En els murs d'aquest vas s'hi observa algun forat que pot servir per encaixar-hi alguna cosa, circumstància també observada en d'altres vasos d'aquest mateix claustre on es localitza, com en el cas de l'uf 604, 621, 622, 623, 624, 626 i 627.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en el mateix context

d'altres vasos que responen en aquesta mateixa tipologia i per tant, s'ha d'emmarcar a l'entorn del segle XV.

-Moment d'amortització- Pel que fa al darrer moment d'ús d'aquest vas, aquest cal situar-lo cap al segle XVII, cronologia que en ve marcada pels materials documentats a l'ue 6160 on es constata la presència de maiòlica ligur, de pisa blava catalana d'orles diverses on s'hi representa la roda de martiri de Santa Caterina, un moneda, alguna dena de rosari, i una creu de Caravaca. A l'ue 6723 hi documentem pisa en reflex metàl·lic i blau, així com dues monedes.

UF 630

-Estructura-6164 (fotografies núm. 1276, 4277, 4278, 4279, 4280 i 4281; D-15); Estrats-6163, 6684 (taüt), 6689, 6690; Retall-6165.

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al nord-est d'uf 629.

-Mides- 2,44 x 0,84 m. Cotes- 4,88 msnm; 4,02 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar, lligat amb un morter de color marró clar (ue 6164). La fondària estimada és de 1,78 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre. En els murs d'aquest vas s'hi observa algun forat que pot servir per encaixar-hi alguna cosa, circumstància també observada en d'altres vasos d'aquest mateix claustre on es localitza, com en el cas de l'uf 604, 621, 622, 623, 624, 626, 627 i 629.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial d'aquest vas cal situar-lo en el mateix context d'altres vasos que responen en aquesta mateixa tipologia i per tant, s'ha d'emmarcar a l'entorn del segle XV.

-Moment d'amortització- Pel que fa al darrer moment d'utilització d'aquest vas, aquest cal situar-lo al tombant del segle XVII-XVIII, tenint present la presència de la ceràmica dita de Poblet, així com de ceràmica vidrada en diferents colors.

UF 631

-Retall-6462; Mort-6056 (fotografia núm. 1186).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, a tocar d'uf 627.

-Mides- No determinades. Cotes- 5,46 msnm; 5,36 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera, amb una orientació nord-est/sud-oest. Cal assenyalar que l'orientació ve definida pel mort i que el retall tot i haver estat numerat com a fossa d'aquesta inhumació, aquest retall no ha pogut ser prou ben delimitat.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent a l'ue 6056. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest, i en el moment de l'excavació es conservava deficientment.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context del segle XIV-XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació no és anterior a 1268 perquè aquesta es troba en una galeria d'un claustre que en aquest any encara no era edificat; 2- Aquesta inhumació no sembla del segle XIII, si considerem que no hi ha cap interès de situar-se en un espai exterior, en el lloc on van a parar les aigües de pluja procedents de les teulades del claustre que és a tocar de l'església, ja que

ben al contrari, es situa sota la galeria; i 3- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 632

-Retall-6463; Mort-6060⁴¹ (fotografies núm. 1187 i 1188).

-Situació- Zona 6, al pati del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba prop de l'angle nord de l'esmentat pati a tocar de la galeria nord-oest.

-Mides-(llargada conservada) 1,02 m. Cotes- 5,45 msnm; 5,35 msnm.

-Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera tot i que el retall no ha pogut ser ben definit. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,55 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació del pati del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent a l'ue 6060. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. El braç dret es troba damunt el pit, i l'esquerre damunt la panxa. En el moment de l'excavació es conservava en un estat acceptable, tot i que la construcció d'una claveguera al segle XIX va impedir que ens arribessin la part corresponent a la meitat inferior dels fèmurs, així com la resta d'ossos que hi han fins als peus.

-Datació- Aquesta inhumació creiem que s'ha de datar al voltant del darrer quart del segle XIII atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en l'estrat que cobreix la destrucció de les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte

⁴¹ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-191.

conventual; 2- A l'indret d'aquestes edificacions s'hi construï un claustre poc després del 1268; 3- Fins al segle XIII no es practicava laaspersió de aigua beneita, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; i 4- Aquesta inhumació tant per cota com per orientació coincideix, i a més es troba proper a d'altres inhumacions, també en fosses simples, entre les quals n'hi han varies que són tallades per les fonamentacions del darrer claustre gòtic que existí, és a dir que, necessàriament aquests enterraments només poden funcionar amb el claustre que hi hagué a partir del darrer quart del segle XIII fins que fou substituït per un claustre dels darrers moments del gòtic.

UF 633

-Retall- 6464; Mort- 6062⁴² (fotografies núm. 1189 i 1190).

-Situació- Zona 6, al pati del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba prop de l'angle nord de l'esmentat pati a tocar de la galeria nord-est.

-Mides-llargada conservada 1,05 m. Amplada del tòrax: 0,35 m. Cotes- 5,61 msnm; 5,48 msnm.

-Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera tot i que el retall no ha pogut ser ben definit. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,42 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació del pati del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6062. Aquest mort es

⁴² La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-191.

troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. Les mans es troben damunt la pelvis. En el moment de l'excavació es conservava en un estat força bo, a excepció feta de la part dels peus que es veié afectada per la construcció d'ue 6091, és a dir, per part de la fonamentació del darrer claustre gòtic.

-Datació- Aquesta inhumació creiem que s'ha de datar al voltant del darrer quart del segle XIII atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en l'estrat que cobreix la destrucció de les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte conventual; 2- A l'indret d'aquestes edificacions s'hi construí un claustre poc després del 1268; 3- Fins al segle XIII no es practicava la aspersion de aigua beneita, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; i 4- Aquesta unitat funerària es trobava tan aprop d'aquestes teulades que quan posteriorment es va fer el darrer claustre gòtic, al redoblar la línia de mur pel costat del pati, aquesta inhumació es veié afectada, cosa que palesa la seva preexistència.

Fotografia núm.1190. Vista general de l'enterrament.

UF 634

-Retall-6465; Mort-6063⁴³ (fotografies núm. 1190 i 1191).

-Situació- Zona 6, al pati del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba prop de l'angle nord de l'esmentat pati a tocar de la galeria nord-est.

-Mides-(llargada conservada) 1,33 m. Amplada de les espatlles: 0,37 m. Cotes- 5,56 msnm; 5,44 msnm.

Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera tot i que el retall no ha pogut ser ben definit. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,46 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació del pati del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6063. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. Els braços es troben creuats damunt la panxa. En el moment de l'excavació es conservava en un estat bastant bo, de la part dreta de la pelvis i tota la cama dreta, a més de la meitat inferior de l'esquerra amb els dos peus inclosos, parts que foren afectades per la construcció de les fonamentacions ue 6091 i 6063, ambdues pertanyent al darrer claustre gòtic.

-Datació- Aquesta inhumació creiem que s'ha de datar al voltant del darrer quart del segle XIII atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en l'estrat que cobreix la destrucció de les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte conventual; 2- A l'indret d'aquestes edificacions s'hi construí un claustre poc després del 1268; 3- Fins al segle XIII no es practicava la aspersion de aigua beneita, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien

⁴³ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-191.

a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; i 4- Aquesta unitat funerària es trobava tan a prop d'aquestes teulades que quan posteriorment es va fer el darrer claustre gòtic, al redoblar la línia de mur pel costat del pati, així com el fonamentar un dels pilars que sobreeixien cap a l'interior del pati, aquesta inhumació es veié afectada, cosa que palesa la seva preexistència.

UF 635

-Retall-6466; Mort-6064⁴⁴ (fotografies núm. 1190, 1192 i 1193).

-Situació- Zona 6, al pati del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba prop de l'angle nord de l'esmentat pati a tocar de la galeria nord-est.

-Mides-(llargada conservada) 1,37 m. Cotes- 5,46 msnm; 5,41 msnm.

-Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera tot i que el retall no ha pogut ser ben definit. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,49 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació del pati del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6064. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. En el moment de l'excavació es conservava en un estat força deficient, conservant-se únicament la cama dreta, part del braç dret, i l'espatlla dreta.

-Datació- Aquesta inhumació creiem que s'ha de datar al voltant del darrer quart del segle XIII atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en l'estrat que cobreix la destrucció de

⁴⁴ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-191.

les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte conventual; 2- A l'indret d'aquestes edificacions s'hi construï un claustre poc després del 1268; 3- Fins al segle XIII no es practicava la aspersió de aigua beneïta, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; i 4- Aquesta unitat funerària es trobava afectada per les uf 636 i 637, també amb una cronologia que s'ha d'emmarcar en aquest període, però posteriors a l'inhumació que aquí tractem.

UF 636

-Retall-6467; Mort-6065⁴⁵ (fotografies núm. 1190, 1192 i 1193).

-Situació- Zona 6, al pati del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba prop de l'angle nord de l'esmentat pati a tocar de la galeria nord-est.

-Mides-(llargada conservada) 0,34 m. Cotes- 5,41 msnm; 5,39msnm.

-Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera tot i que el retall no ha pogut ser ben definit. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,49 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació del pati del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6065. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. En el moment de l'excavació es conservava en un estat força deficient, conservant-se únicament part del braç dret, així com l'espatlla dreta.

⁴⁵ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-191.

-Datació- Aquesta inhumació creiem que s'ha de datar al voltant del darrer quart del segle XIII atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en l'estrat que cobreix la destrucció de les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte conventual; 2- A l'indret d'aquestes edificacions s'hi construï un claustre poc després del 1268; 3- Fins al segle XIII no es practicava la aspersion d'aigua beneïta, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; i 4- Aquesta unitat funerària es trobava afectada per les uf 633 i 637, també amb una cronologia que s'ha d'emmarcar en aquest període, però posteriors a l'inhumació que aquí tractem. Aquesta uf també fou afectada per la construcció del darrer claustre gòtic, concretament per l'ue 6091.

UF 637

-Retall-6468; Mort-6073⁴⁶ (fotografies núm. 1190 i 1207).

-Situació- Zona 6, al pati del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba prop de l'angle nord de l'esmentat pati a tocar de la galeria nord-est.

-Mides-(llargada conservada) 1,41 m. Amplada de les espatlles: 0,41. Cotes- 5,45 msnm; 5,39 msnm.

-Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera tot i que el retall no ha pogut ser ben definit. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,51 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació del pati del claustre.

⁴⁶ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-191 i D-192.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6073. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. Els braços es troben damunt la panxa. En el moment de l'excavació es conservava en un estat força bo, tenint present aquesta inhumació fou destruïda de pelvis (inclosa) en avall, per tal de fer la fossa d'uf 633. També cal indicar que no ens ha arribat el cap i, només un petit fragment del braç esquerra.

-Datació- Aquesta inhumació creiem que s'ha de datar al voltant del darrer quart del segle XIII atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en l'estrat que cobreix la destrucció de les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte conventual; 2- A l'indret d'aquestes edificacions s'hi construï un claustre poc després del 1268; 3- Fins al segle XIII no es practicava la aspersion d'aigua beneïta, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; i 4- Aquesta unitat funerària es trobava afectada per l'uf 633, també amb una cronologia que s'ha d'emmarcar en aquest període, però posterior a l'inhumació que aquí tractem.

UF 638

-Retall-6469; Mort-6074⁴⁷.

-Situació- Zona 6, al pati del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba cap al centre però a tocar de la galeria nord-oest que delimita l'esmentat pati.

⁴⁷ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-191.

-Mides-(llargada conservada) 1,42 m. Cotes- 5,45 msnm; 5,40 msnm.

-Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera tot i que el retall no ha pogut ser ben definit. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,50 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació del pati del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6074. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. En el moment de l'excavació es conservava en un estat acceptable, de mig cos en avall, ja que no ens ha arribat ni el crani, ni els braços, a excepció d'un fragment de l'esquerra que ens permet deduir que es trobaria damunt la panxa.

-Datació- Aquesta inhumació creiem que s'ha de datar al voltant del darrer quart del segle XIII atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en l'estrat que cobreix la destrucció de les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte conventual; 2- A l'indret d'aquestes edificacions s'hi construï un claustre poc després del 1268; 3- Fins al segle XIII no es practicava la aspersion d'aigua beneïta, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; i 4- Aquesta unitat funerària es trobava relacionada, tant per cota, com per orientació, com per proximitat, amb un seguit d'unitats funeràries que amb tota probabilitat tenen una cronologia que s'ha d'emmarcar en aquest període.

UF 639

-Retall-6470; Mort- 6075⁴⁸ (fotografia núm. 1208).

-Situació- Zona 6, al pati del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba cap al centre però a tocar de la galeria nord-oest que delimita l'esmentat pati.

-Mides-(llargada conservada) 1,55 m. Amplada (tòrax): 0,29 m. Cotes- 5,50 msnm; 5,42 msnm.

-Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera tot i que el retall no ha pogut ser ben definit. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,48 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació del pati del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6075. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. Els braços es troben damunt la panxa. En el moment de l'excavació es conservava en un estat força bo, mancant-li part del crani i els peus.

-Datació- Aquesta inhumació creiem que s'ha de datar al voltant del darrer quart del segle XIII atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en l'estrat que cobreix la destrucció de les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte conventual; 2- A l'indret d'aquestes edificacions s'hi construï un claustre poc després del 1268; 3- Fins al segle XIII no es practicava la aspersion d'aigua beneïda, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; i 4- Aquesta unitat funerària es trobava relacionada, tant per cota, com per orientació, com per proximitat, amb un seguit d'unitats funeràries que amb tota probabilitat tenen una cronologia que

⁴⁸ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-191.

s'ha d'emmarcar en aquest període.

UF 640

-Retall-6471; Mort- 6076⁴⁹ (fotografia núm. 1209).

-Situació- Zona 6, al pati del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba cap al centre però a tocar de la galeria nord-oest que delimita l'esmentat pati.

-Mides-(llargada conservada) 1,17 m. Cotes- 5,48 msnm; 5,37 msnm.

-Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera tot i que el retall no ha pogut ser ben definit. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,53 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació del pati del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6076. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-oest i el cap al nord-est. Cal assenyalar que si bé la fossa d'aquesta unitat funerària té la mateixa orientació que la de les altres que li són properes, pel que fa al mort, aquest té el cap i els peus en els extrems oposats d'allò que succeeix amb la resta de morts que es troben en les altres fosses properes. Els braços d'ue 6076 es troben damunt la panxa. En el moment de l'excavació es conservava en un estat acceptable, tot i que l'hi mancava la seva meitat esquerra.

-Datació- Aquesta inhumació creiem que s'ha de datar al voltant del darrer quart del segle XIII atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en l'estrat que cobreix la destrucció de les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte conventual; 2- A l'indret d'aquestes edificacions s'hi construï un claustre poc

⁴⁹ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-191.

després del 1268; 3- Fins al segle XIII no es practicava la aspersion d'aigua beneïda, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; i 4- Aquesta unitat funerària es trobava relacionada, tant per cota, com per orientació, com per proximitat, amb un seguit d'unitats funeràries que amb tota probabilitat tenen una cronologia que s'ha d'emmarcar en aquest període.

UF 641

-Retall-6472; Mort-6077 (fotografies núm. 1210. Planimetria- D-758).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba cap al centre de l'esmentada galeria.

-Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera tot i que el retall no ha pogut ser ben definit.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6077. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. En el moment de l'excavació es conservava deficientment.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context del segle XIV-XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació no és anterior a 1268 perquè aquesta es troba en una galeria d'un claustre que en aquest any encara no era edificat; 2- Aquesta inhumació no sembla del segle XIII, si considerem que no hi ha cap interès de situar-se en un espai exterior, en el lloc on van a parar les aigües de pluja procedents de les teulades del claustre que és a tocar de l'església, ja que

ben al contrari, es situa sota la galeria; i 3- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 642

-Retall-6473; Mort-6078 (fotografies núm. 1211. Planimetria- D-214)=6537 (fotografies núm. 1417).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba cap al centre de l'esmentada galeria.

-Cotes- 5,04 msnm; 4,92 msnm.

-Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera tot i que el retall no ha pogut ser ben definit. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,98 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació d'aquesta galeria del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6078. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. En el moment de l'excavació es conservava deficientment.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context del segle XIV-XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació no és anterior a 1268 perquè aquesta es troba en una galeria d'un claustre que en aquest any encara no era edificat; 2- Aquesta inhumació no sembla del segle XIII, si considerem que no hi ha cap interès de situar-se en un espai exterior, en el lloc on van a parar les aigües de pluja procedents de les teulades del claustre que és a tocar de l'església, ja que

ben al contrari, es situa sota la galeria; i 3- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 643

-Retall-6474; Mort-6083⁵⁰ (fotografies núm. 1220 i 1221).

-Situació- Zona 6, al pati del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba cap al centre però a tocar de la galeria nord-oest que delimita l'esmentat pati.

-Mides-(llargada conservada) 1,45 m. Cotes- 5,33-5,25 msnm; 5,22-5,19 msnm.

-Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera tot i que el retall no ha pogut ser ben definit. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,65 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació del pati del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6083. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest, tot i que aquest darrer no ens ha arribat a causa de la construcció d'una base de fonament per a un pilar del mercat del segle XIX. Les mans es troben damunt la pelvis. En el moment de l'excavació es conservava en un estat força bo, tot i que a banda del cap tampoc conservava els peus.

-Datació- Aquesta inhumació creiem que s'ha de datar al voltant del darrer quart del segle XIII atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en l'estrat que cobreix la destrucció de les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte

⁵⁰ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-191.

conventual; 2- A l'indret d'aquestes edificacions s'hi construï un claustre poc després del 1268; 3- Fins al segle XIII no es practicava la aspersion d'aigua beneïta, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; i 4- Aquesta unitat funerària es trobava relacionada, tant per cota, com per orientació, com per proximitat, amb un seguit d'unitats funeràries que amb tota probabilitat tenen una cronologia que s'ha d'emmarcar en aquest període.

UF 644

-Estrat-6423; Retall-6422; Mort-6416 (fotografies núm. 1328 i 1329. Planimetria- D-197).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba propera a l'angle est del claustre.

-Mides- 1,73 x 0,38 m.; Cotes- 5,21-5,14 msnm; 5,10-5,00 msnm.

-Descripció- Fossa simple del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,90 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació d'aquesta galeria del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6416. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. En el moment de l'excavació es conservava deficientment.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context que va de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació no és anterior

a mitjans del segle XIV perquè aquesta es troba en una galeria que no existia abans d'aquest moment, ja que anteriorment aquest espai pertanyia al pati del claustre anterior; 2- Aquesta inhumació no sembla del segle XIII, si considerem que no respon a la orientació documentada pels enterraments del pati del claustre, i per tant, creiem que aquesta inhumació es practica quan aquesta galeria ja existeix, i en conseqüència no hi ha cap interès de situar-se en un espai exterior, en el lloc on van a parar les aigües de pluja procedents de les teulades del claustre que és a tocar de l'església, ja que ben al contrari, es situa sota la galeria; i 3- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 645

-Estrat-6418; Retall-6446; Mort-6437 (fotografia núm. 1351. Planimetria- D-763).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba propera a l'angle est del claustre.

-Cotes- 5,19-5,16 msnm; 5,08 msnm.

-Descripció- Fossa simple del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,74 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació tant del pati com d'aquesta galeria del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària en fossa simple corresponent al mort ue 6437. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. En el moment de l'excavació es conservava deficientment.

-Datació- Aquesta inhumació creiem que s'ha de datar al voltant del darrer quart del segle XIII atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en un estrat que cobreix la destrucció de les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte conventual; 2- A l'indret d'aquestes edificacions s'hi construï un claustre poc després del 1268; 3- Fins al segle XIII no es practicava la aspersion d'aigua beneïta, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; 4- Aquesta unitat funerària, tot i que no es pot descartar totalment que arribés a funcionar amb la galeria del darrer claustre, aquesta uf no té la orientació habitual de les inhumacions d'aquesta galeria, però en canvi coincideix amb la orientació de les inhumacions documentades al pati del claustre, i cal no oblidar que aquest espai on es localitza, abans de ser galeria, havia format part del pati d'un claustre anterior, d'aquell que es construï a partir de 1268; i 5- Les aigües de les teulades de la galeria nord-est d'aquest antic claustre, és obvi que anirien a vessar just en el lloc on es troba l'uf 645.

UF 646

-Estrats-6419, 6425; Retall-6428; Mort-6424 (fotografia núm. 1333. Planimetria-D-197).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba propera a l'angle est del claustre.

-Mides- 1,94 x 0,54 m.; Cotes- 5,23-5,16 msnm; 5,09-5,06 msnm.

-Descripció- Fossa simple del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,84 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació tant del pati com d'aquesta galeria del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6424. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. En el moment de l'excavació es conservava deficientment.

-Datació- Aquesta inhumació creiem que s'ha de datar al voltant del darrer quart del segle XIII atenent a les següents consideracions: 1- La datació assignada a l'uf 645; i 2- El fet que la fossa d'aquesta unitat funerària es trobi tallada per la de l'uf 645.

UF 647

-Retall-6450; Mort- 6426 (fotografia núm. 1337. Planimetria- D-760).

-Situació- Zona 6, a l'angle que formen la galeria sud-est i la nord-est, ambdues pertanyent al claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Cotes- 5,29-5,25 msnm; 5,17-5,15 msnm.

-Descripció- Fossa simple del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,75 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6426. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. El braç dret es troba damunt la panxa. En el moment de l'excavació, allò que es conservava d'aquests mort, es conservava bé, però cal dir que aquest es veié força afectat per la construcció d'una base de fonamentació d'un pilar del mercat del segle XIX.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context del segle XIV-XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria (nord-est) que no pot ser anterior a 1268, moment a partir del qual es començà a construir el primer claustre gòtic; 2- Aquesta inhumació no sembla del segle XIII, si considerem que no hi ha cap interès de situar-se en un espai exterior, en el lloc on van a parar les aigües de pluja procedents de les teulades del claustre que és a tocar de l'església, ja que ben al contrari, es situa sota la galeria; i 3- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

Fotografia núm.1337. Vista general.

UF 648

-Retall-6447; Mort-6429 (fotografies núm. 1339, 1340 i 1341. Planimetria- D-

760).

-Situació- Zona 6, a l'angle que formen la galeria sud-est i la nord-est, ambdues pertanyents al claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Cotes- 5,30 msnm; 5,26 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,60 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6429. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. En el moment de l'excavació es conservava deficientment.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context del segle XIV-XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria (nord-est) que no pot ser anterior a 1268, moment a partir del qual es començà a construir el primer claustre gòtic; 2- Aquesta inhumació no sembla del segle XIII, si considerem que no hi ha cap interès de situar-se en un espai exterior, en el lloc on van a parar les aigües de pluja procedents de les teulades del claustre que és a tocar de l'església, ja que ben al contrari, es situa sota la galeria; i 3- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 649

-Estrat-6430; Retall-6434.

-Situació- Zona 6, a l'angle que formen la galeria sud-est i la nord-est, ambdues pertanyents al claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Mides- 1,86 x 0,64 m. (mides corresponents a la fossa); Cotes- 5,29-5,19 msnm; 5,15-5,09 msnm.

-Descripció- Fossa simple que degué encabir-hi en un primer moment una inhumació, la qual fou destruïda en el moment de fer la fossa d'uf 650. En aquest instant els ossos de la inhumació van ser arraconats contra els límits interiors de la fossa i s'hi encabí en el seu interior l'uf 650. Per aquesta raó, l'estrat ue 6430, format per ossos humans no ha estat definit com a mort, sinó com estrat, ja que els ossos en qüestió han estat remenats i distribuïts en resposta a la necessitat d'ubicar-hi una nova inhumació. I també per aquesta raó, aquesta fossa ue 6434, i el seu contingut (ue 6430) han estat numerats com a unitat funerària.

-Inhumació- Ossos pertanyents a una inhumació, els quals foren arraconats en el límit de la fossa, amb la finalitat d'ubicar-hi una nova inhumació que es correspon amb la uf 650. Aquesta inhumació tingué una orientació nord-est/sud-oest, probablement amb el cap al sud-oest i els peus al nord-est, si es complís la tendència general dels enterraments en fossa simple d'aquesta zona el jaciment i que tenen aquesta mateixa orientació.

-Datació- La inhumació que hi degué existir creiem que s'ha de datar a principis del segle XIV atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en un estrat que cobreix la destrucció de les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte conventual; 2- A l'indret d'aquestes edificacions s'hi construï un claustre poc després del 1268, i sota una d'aquestes galeries es realitzà aquesta inhumació; 3- Fins al segle XIII no es practicava laaspersió d'aigua beneïta, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades

de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; i 4- Aquesta unitat funerària té la orientació habitual de les inhumacions documentades al pati del claustre, cosa que pot atorgar-li una certa proximitat en el temps, però difícilment contemporaneïtat si considerem que es troba a l'interior d'una galeria.

UF 650

-Estrat- 6431; Retall-6433; Mort-6432 (fotografies núm. 1339, 1341, 1343, 1344, 1345 i 1346. Planimetria- D-761).

-Situació- Zona 6, a l'angle que formen la galeria sud-est i la nord-est, ambdues pertanyents al claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Mides- 1,63 x 0,41 m.; Cotes- 5,29-5,19 msnm; 5,15-5,09 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,81 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6432. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. En el moment de l'excavació es conservava bastant bé.

-Datació- Aquesta unitat funerària creiem que s'ha de datar a principis del segle XIV atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en un estrat que cobreix la destrucció de les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte conventual, a més de destruir un enterrament previ (veure uf 649); 2- A l'indret d'aquestes

edificacions s'hi construï un claustre poc després del 1268, i sota una d'aquestes galeries es realitzà aquesta inhumació; 3- Fins al segle XIII no es practicava la aspersion d'aigua beneïta, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; i 4- Aquesta unitat funerària té la orientació habitual de les inhumacions documentades al pati del claustre, cosa que pot atorgar-li una certa proximitat en el temps, però difícilment contemporaneïtat si considerem que es troba a l'interior d'una galeria.

UF 651

-Retall-6444; Mort-6435 (fotografies núm. 1348 i 1349. Planimetria- D-762).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est, a l'angle que formen la galeria sud-est i la nord-est, ambdues pertanyents al claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Mides- 1,15 x 0,33 m.; Cotes- 5,19-5,15 i 5,08-5,04 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,86 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6435. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Els braços es troben damunt la panxa. En el moment de l'excavació es conservava bastant bé.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a mitjans segle XIV, moment a partir del qual es degué construir aquesta galeria, un cop monumentalitzada l'església; i 2- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 652

-Retall-6445; Mort-6436 (fotografies núm. 1349 i 1350. Planimetria- D-762).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est, a l'angle que formen la galeria sud-est i la nord-est, ambdues pertanyents al claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Mides- 1,70 x 0,38 m.; Cotes- 5,19-5,04 msnm; 4,98-4,95 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,86 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6436. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. En el moment de l'excavació es conservava deficientment.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a mitjans segle XIV, moment a partir del qual es degué construir aquesta galeria, un cop monumentalitzada l'església; i 2-

Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents. També s'ha de dir que aquest enterrament afectà un altre d'anterior, concretament el de l'uf 670.

UF 653

-Estrat-6441; Retall-6448; Mort-6443.

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est, cap al centre d'aquesta, del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Cotes- 5,13-5,03 msnm; 5,02-4,91 msnm.

-Descripció- Fossa simple del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,99 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6443. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a mitjans segle XIV, moment a partir del qual es degué construir aquesta galeria, un cop monumentalitzada l'església; i 2- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 654

-Estrat-6442; Retall- 6449 (fotografia núm. 1359).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est, cap al centre d'aquesta, del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Mides- 1,89 x 0,51 m.; Cotes 5,21-4,98 i 4,97-4,80 msnm.

-Descripció- Fossa simple del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 1,10 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Cal assenyalar que si bé aquesta fossa ha estat numerada com a unitat funerària perquè respon al mateix format, en planta, de totes les fosses associades a inhumacions. En aquest cas però, no hi aparegué cap inhumació en el seu interior.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a mitjans segle XIV, moment a partir del qual es degué construir aquesta galeria, un cop monumentalitzada l'església; i 2- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 656

-Estrat-6461; Mort-6459 (fotografies núm. 1372. Planimetria- D-764).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est, a l'angle que formen la galeria sud-est i la nord-est, ambdues pertanyents al claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Cotes- 5,17-5,03 msnm; 5,08-4,98 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,86 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6459. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Aquesta unitat funerària és anterior a UF 644. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava deficientment.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a mitjans segle XIV, moment a partir del qual es degué construir aquesta galeria, un cop monumentalitzada l'església; i 2- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents. També s'ha de dir que aquest enterrament és anterior a l'uf 644.

UF 657

-Mort- 6518 (fotografia núm. 1404).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est, al cantó sud-oest d'aquesta galeria, del

claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Cotes- 5,28-5,27 msnm; 5,23-5,20 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,63 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6518. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava deficientment.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a mitjans segle XIV, moment a partir del qual es degué construir aquesta galeria, un cop monumentalitzada l'església; i 2- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

Fotografia núm.1404. Vista general.

UF 658

UF anul.lada

UF 659

UF anul.lada.

UF 660

-Estrat-6531; Retall-6532; Mort-6517 (fotografies núm. 1403 i 1404. Planimetria- D-765).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est, al cantó sud-oest d'aquesta galeria, del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Mides- 1,88 x 0,45 m.; Cotes- 5,37-5,31 i 5,08-06 msnm.

-Descripció- Fossa simple del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,84 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6517. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava deficientment, i a l'alçada del cap, s'han documentat cendres.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una

galeria que no pot ser anterior a mitjans segle XIV, moment a partir del qual es degué construir aquesta galeria, un cop monumentalitzada l'església; i 2- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 661

-Estrat-6516; Retall- 6521.

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est, al cantó sud-oest d'aquesta galeria, del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Mides- 2,35 x 0,61 m.; Cotes- 5,35-5,28 i 5,10-4,98 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,92 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Hi aparegueren diversos cranis dins l'estrat que farcia aquesta fossa, però cap mort en connexió anatòmica.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a mitjans segle XIV, moment a partir del qual es degué construir aquesta galeria, un cop monumentalitzada l'església; i 2- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 662

-Estrat-6556; Retall-6557; Mort-6574 (fotografies núm. 1445 i 1446. Planimetria- D-768).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Es localitza al centre de la galeria a tocar del límit interior del primer claustre gòtic, sota uf 616 i sobre uf 671.

-Cotes- 4,92-4,83; 4,51-4,41 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera i amb una orientació nord-est/sud-oest. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 1,49 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6574. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. Els braços es troben damunt la panxa. Aquest mort es localitzà entre les cotes dels 4,81 i 4,60 msnm. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava força bé.

-Datació- Possiblement cal situar aquest enterrament en un context de la primera meitat del segle XIV, moment en que es continuaria orientant de la mateixa manera les fosses que com es feia al segle XIII, però en el qual ja no hi hauria interès per tal de ser enterrat sota la caiguda de les aigües de les teulades del claustre.

Fotografia núm.1445. Vista general.

UF 663

-Mort- 6526 ((fotografia núm. 1410. Planimetria- D-766).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Cotes: 5,01 msnm ; 4,92 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera i amb una orientació nord-oest/sud-est. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,98 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6526. Aquest mort es

troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Els braços es troben damunt la panxa. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava bastant bé.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a 1268, moment a partir del qual es degué construir aquest claustre; 2- Aquest enterrament es troba sota l'espai cobert d'una galeria; 3- L'orientació d'aquesta uf no és la mateixa que les documentades a l'interior del pati; i 4- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 664

-Estrat-6527; Retall- 6528; Mort-6542 (fotografia núm. 1422. Planimetria- D-768).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Cotes: 5,01-4,94 msnm ; 4,81 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera i amb una orientació nord-est/sud-oest. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 1,09 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6542. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. Els braços es troben damunt la panxa. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava bastant bé.

-Datació- Possiblement cal situar aquest enterrament en un context de la primera meitat del segle XIV, moment en que es continuaria orientant de la mateixa manera les fosses que com es feia al segle XIII, però en el qual ja no hi hauria interès per tal de ser enterrat sota la caiguda de les aigües de les teulades del claustre.

UF 665

- Mort- 6525 (fotografia núm. 1409. Planimetria- D-766).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

Cotes- 5,05 msnm ; 4,97 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera i amb una orientació nord-oest/sud-est. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,93 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6525. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Els braços es troben damunt la panxa. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava bastant bé.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV

atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a 1268, moment a partir del qual es degué construir aquest claustre; 2- Aquest enterrament es troba sota l'espai cobert d'una galeria; 3- L'orientació d'aquesta uf no és la mateixa que les documentades a l'interior del pati; i 4- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 666

-Mort- 6520 (fotografia núm. 1404).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est, al cantó sud-oest d'aquesta galeria, del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Cotes- 5,27 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,63 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6520. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Els braços es troben damunt la panxa. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava relativament bé.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a a mitjans segle XIV, moment a partir del qual es degué construir aquest claustre; 2- Aquest enterrament es troba sota l'espai

cobert d'una galeria; 3- L'orientació d'aquesta uf no és la mateixa que les documentades a l'interior del pati; i 4- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents. També cal indicar que la construcció del vas uf 606 afectà aquest enterrament, cosa que indica la seva preexistència.

UF 667

- Mort- 6519 (fotografia núm. 1404).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est, al cantó sud-oest d'aquesta galeria, del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Cotes- 5,31 msnm; 5,27 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,63 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària en fossa simple corresponent al mort ue 6519. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava deficientment.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a a mitjans segle XIV, moment a partir del qual es degué construir aquest claustre; 2- Aquest enterrament es troba sota l'espai cobert d'una galeria; 3- L'orientació d'aquesta uf no és la mateixa que les

documentades a l'interior del pati; i 4- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents. També cal indicar que la construcció del vas uf 606 afectà aquest enterrament, cosa que indica la seva preexistència.

UF 669

-Estructura-6715 (fotografia núm. 1500); Estrat-6767; Retall- 6750.

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, i amb una orientació nord-oest/sud-est. Es localitza al sud-est d'uf 602, a tocar d'aquesta unitat funerària.

-Mides- 2,08 x 0,82 m. Cotes- 5,48 msnm; 4,25 msnm.

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar lligat amb un morter de color taronja (ue 6715). La fondària estimada és de 1,55 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre. Aquest vas es troba situat a la galeria sud-est del claustre que es trobava a tocar de l'església, al cantó nord-oest d'aquesta.

-Inhumacions- No es documenten.

-Moment inicial- El moment inicial s'ha de situar cap al segle XV, com a molt d'hora, un cop ja s'ha refet el claustre com a conseqüència de la monumentalització de l'església.

-Moment d'amortització- El moment final d'utilització d'aquest vas ve determinada pel material contingut a l'ue 6767, on s'hi constata la presència de ceràmica vidrada, així com de ceràmica blava catalana, concretament amb

l'orla de la ditada, la qual ens porta a un context de mitjans del segle XVII.

UF 670

-Estrat-6455; Mort- 6458 (fotografies núm. 1369 i 1371. Planimetria- D-764).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est, a l'angle que formen la galeria sud-est i la nord-est, ambdues pertanyents al claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Mides- 2,14 x 0,68 m.; Cotes- 4,99 msnm; 4,88-4,86 msnm.

-Descripció- Fossa simple, sota UF 652, segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 1,04 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6458. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Aquest mort es localitzà entre les cotes dels 4,96 i 4,90 msnm. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava bastant bé, malgrat trobar-se afectat per un mur del mercat.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a a mitjans segle XIV, moment a partir del qual es degué construir aquest claustre; 2- Aquest enterrament es troba sota l'espai cobert d'una galeria; 3- L'orientació d'aquesta uf no és la mateixa que les documentades a l'interior del pati; i 4- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta

centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 671

-Estrats-6580, 6581; Mort- 6579 (fotografia núm. 1451. Planimetria- D-769).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Es localitza al centre de la galeria a tocar del límit interior del primer claustre gòtic, sota uf 662.

-Cotes- 4,81; 4,60 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera i amb una orientació nord-est/sud-oest. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 1,30 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6579. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest.

Datació- Possiblement cal situar aquest enterrament en un context de la primera meitat del segle XIV, moment en que es continuaria orientant de la mateixa manera les fosses que com es feia al segle XIII, però en el qual ja no hi hauria interès per tal de ser enterrat sota la caiguda de les aigües de les teulades del claustre.

UF 672

-Estrat-6454; Retall-6572; Mort-6456 (fotografia núm. 1364. Planimetria- D-763).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina. Més concretament, aquesta unitat funerària es troba propera a l'angle est del claustre.

-Mides- 0,59 x 0,47 m. (conservades); Cotes- 5,89-4,84 msnm; 5,75-4,72 msnm.

-Descripció- Fossa simple, sota UF 645, del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 1,18 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació tant del pati com d'aquesta galeria del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6456. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. Aquest mort es localitzà entre les cotes dels 5,09 i 5,01 msnm. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava deficientment.

-Datació- Aquesta inhumació creiem que s'ha de datar al voltant del darrer quart del segle XIII atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en un estrat que cobreix la destrucció de les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte conventual; 2- A l'indret d'aquestes edificacions s'hi construï un claustre poc després del 1268; 3- Fins al segle XIII no es practicava la aspersion d'aigua beneïda, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; 4- Aquesta unitat funerària, tot i que no es pot descartar totalment que arribés a funcionar amb la galeria del darrer claustre, aquesta uf no té la orientació habitual de les inhumacions d'aquesta galeria, però en canvi coincideix amb la orientació de les inhumacions documentades al pati del claustre, i cal no oblidar que aquest espai on es localitza, abans de ser galeria, havia format part del pati d'un claustre anterior, d'aquell que es

construir a partir de 1268; i 5- Les aigües de les teulades de la galeria nord-est d'aquest antic claustre, és obvi que anirien a vessar just en el lloc on es troba l'uf 645.

UF 673

-Estrat-6782, 6785. Retall-6784; Mort-6783 (fotografies núm. 4410, 4411 i 4412. Planimetria- D-770).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Cotes: 4,96- 4,88 msnm; 4,91-4,86 msnm.

-Descripció- Fossa simple segurament del tipus banyera i amb una orientació nord-oest/sud-est. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 1,02 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària simple corresponent al mort ue 6783. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Els braços es troben damunt la panxa. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava deficientment. La llargada conservada fins a l'excavació era d'1,45 m, per una amplada de 0,30 m, i es troba documentat des de les cotes dels 4,96-4,88 msnm, fins a les dels 4,91-4,86 msnm.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a 1268, moment a partir del qual es degué construir aquest claustre; 2- Aquest enterrament es troba sota l'espai cobert d'una galeria; 3- L'orientació d'aquesta uf no és la mateixa que les documentades a l'interior del pati; i 4- Aquesta inhumació és anterior al segle

XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 674

-Estrat-6786; Retall-6788; Mort-6787 (fotografies núm. 4414, 4415 i 4416. Planimetria- D-771).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-est del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Cotes: 4,96 msnm ; 4,82 msnm

-Descripció- Fossa simple, sota l'uf 673, del tipus banyera i amb una orientació nord-oest/sud-est. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 1,08 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6787. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Els braços es troben damunt la panxa. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava bastant bé.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a 1268, moment a partir del qual es degué construir aquest claustre; 2- Aquest enterrament es troba sota l'espai cobert d'una galeria; 3- L'orientació d'aquesta uf no és la mateixa que les documentades a l'interior del pati; i 4- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest

claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 675

UF anul.lada

UF 677

-Estructura-6885 (fotografia núm. 4469 i 4470); Estrats-6883, 6884.

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, a tocar de l'angle sud.

-Mides- 0,69 (conservat) x 0,88 m. Cotes- 5,62msnm; 4,28 msnm

-Descripció- Vas sepulcral amb murs de carreuó irregular i reble per tal de regularitzar tot lligat amb un morter de color marró ataronjat (ue 6885). Aquest vas, cal assenyalar que ens va arribar molt marginalment, amb el seu contenidor pràcticament destruït i pràcticament sense estratigrafia. Tanmateix, la seva fondària estimada és de 1,52 metres, tenint com a referència la cota dels 5,80 msnm, com a punt on es recolzarien les lloses de la coberta en els vasos de les galeries d'aquest claustre.

-Inhumacions- No s'han documentat.

-Moment inicial- La construcció d'aquest vas cal situar-lo a l'entorn del tombant del segle XIV-XV, considerant la seva tipologia.

-Moment d'amortització- L'amortització d'aquest vas ve determinada per l'ue 6883 on hi trobem ceràmica blava catalana d'orles diverses i de l'orla de la ditada, i per l'ue 6884, on s'ha documentat la presència de tres polseres. Tot

aquest material ens porta a situar el final del funcionament d'aquest vas cap a mitjans del segle XVII.

UF 678

-Retall- 6870; Mort-6863 (fotografies núm. 4434 i 4435. Planimetria- D-773).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, prop de l'angle oest.

-Cotes- 5,01 msnm; 4,97 msnm.

-Descripció- Fossa simple, sota l'uf 679, del tipus banyera i amb una orientació nord-oest/sud-est. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,93 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6863. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Els braços es troben damunt la panxa. Aquest mort es localitzà entre les cotes dels 5,01 i 4,97 msnm. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava bastant bé.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context del segle XIV-XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació no és anterior a 1268 perquè aquesta es troba en una galeria d'un claustre que en aquest any encara no era edificat; 2- Aquesta inhumació no sembla del segle XIII, si considerem que no hi ha cap interès de situar-se en un espai exterior, en el lloc on van a parar les aigües de pluja procedents de les teulades del claustre que és a tocar de l'església, ja que ben al contrari, es situa sota la galeria; i 3- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en

aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 679

-Retall-6858; Mort-6857 (fotografies núm. 4431 i 4432).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, prop de l'angle oest.

-Cotes- 5,09-5,04 msnm; 5,01-4,97 msnm.

-Descripció- Fossa simple, sobre l'uf 678, del tipus banyera i amb una orientació nord-oest/sud-est. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,86 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària en fossa simple corresponent al mort ue 6857. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava deficientment.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context del segle XIV-XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació no és anterior a 1268 perquè aquesta es troba en una galeria d'un claustre que en aquest any encara no era edificat; 2- Aquesta inhumació no sembla del segle XIII, si considerem que no hi ha cap interès de situar-se en un espai exterior, en el lloc on van a parar les aigües de pluja procedents de les teulades del claustre que és a tocar de l'església, ja que ben al contrari, es situa sota la galeria; i 3- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment,

en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 680

-Retall-6848; Mort-6794 (fotografia núm. 4423. Planimetria- D-772).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, al cantó sud-oest d'aquesta.

-Cotes- 4,98 msnm; 4,95 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera i amb una orientació nord-oest/sud-est. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,95 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6794. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava deficientment.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context del segle XIV-XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació no és anterior a 1268 perquè aquesta es troba en una galeria d'un claustre que en aquest any encara no era edificat; 2- Aquesta inhumació no sembla del segle XIII, si considerem que no hi ha cap interès de situar-se en un espai exterior, en el lloc on van a parar les aigües de pluja procedents de les teulades del claustre que és a tocar de l'església, ja que ben al contrari, es situa sota la galeria; i 3- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 681

-Retall-6799; Mort-6792 (fotografia núm. 4421. Planimetria- D-771).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, centrada a la galeria però cap al cantó sud-oest d'aquesta.

-Cotes- 5,01 msnm; 4,97 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera i amb una orientació nord-oest/sud-est. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,93 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6792. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Els braços es troben damunt del pit. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava força bé.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context del segle XIV-XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació no és anterior a 1268 perquè aquesta es troba en una galeria d'un claustre que en aquest any encara no era edificat; 2- Aquesta inhumació no sembla del segle XIII, si considerem que no hi ha cap interès de situar-se en un espai exterior, en el lloc on van a parar les aigües de pluja procedents de les teulades del claustre que és a tocar de l'església, ja que ben al contrari, es situa sota la galeria; i 3- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 682

-Estrat-6796; Retall-6847; Mort-6793 (fotografia núm. 4422. Planimetria- D-772).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, centrada a la galeria però cap al cantó sud-oest d'aquesta.

-Cotes- 5,01 msnm; 4,99 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera i amb una orientació nord-oest/sud-est. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,91 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

Inhumació- Inhumació primària en fossa simple corresponent al mort ue 6793. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava en un estat molt deficient.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context del segle XIV-XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació no és anterior a 1268 perquè aquesta es troba en una galeria d'un claustre que en aquest any encara no era edificat; 2- Aquesta inhumació no sembla del segle XIII, si considerem que no hi ha cap interès de situar-se en un espai exterior, en el lloc on van a parar les aigües de pluja procedents de les teulades del claustre que és a tocar de l'església, ja que ben al contrari, es situa sota la galeria; i 3- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 684

-Estrat-6861; Retall-6872; Mort-6871 (fotografia núm. 4437. Planimetria- D-773).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-oest del claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina, cap al cantó sud-oest d'aquesta.

-Cotes- 5,01 msnm; 4,96 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera i amb una orientació nord-oest/sud-est. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,94 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6871. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava en un estat deficient.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context del segle XIV-XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació no és anterior a 1268 perquè aquesta es troba en una galeria d'un claustre que en aquest any encara no era edificat; 2- Aquesta inhumació no sembla del segle XIII, si considerem que no hi ha cap interès de situar-se en un espai exterior, en el lloc on van a parar les aigües de pluja procedents de les teulades del claustre que és a tocar de l'església, ja que ben al contrari, es situa sota la galeria; i 3- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 685

-Estrat-6476; Retall-6481; Mort-6477 (fotografies núm. 1375 i 1376. Planimetria- D-765).

-Situació- Zona 6, a la galeria sud-est, a l'angle que formen la galeria sud-est i la nord-est, ambdues pertanyents al claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Cotes- 5,05-4,90 msnm; 4,90-4,89 msnm.

-Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 1,01 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6477. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al nord-est i el cap al sud-oest. Aquest mort es localitzà entre les cotes dels 4,99 i els 4,93 msnm. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava en un estat deficient.

-Datació- Aquesta inhumació creiem que s'ha de datar al voltant del darrer quart del segle XIII atenent a les següents consideracions: 1- La fossa d'aquesta inhumació es troba excavada en un estrat que cobreix la destrucció de les estructures que ocuparen els dominics abans d'edificar el seu projecte conventual; 2- A l'indret d'aquestes edificacions s'hi construï un claustre poc després del 1268; 3- Fins al segle XIII no es practicava la aspersion d'aigua beneïta, i els que es morien, atribuïen aquesta qualitat a les aigües que es vessaven de les teulades de les esglésies, i per tant, dels claustres que tenien a tocar, procurant per aquesta raó que llur tomba s'emplacés a la zona on es vessaven aquestes aigües, és a dir, en aquest cas, al pati del claustre, prop de les teulades de les galeries; 4- Aquesta unitat funerària, tot i que no es pot descartar totalment que arribés a funcionar amb la galeria del darrer claustre, aquesta uf no té la orientació habitual de les inhumacions d'aquesta galeria, però en canvi coincideix amb la orientació de les inhumacions documentades al pati del claustre, i cal no oblidar que aquest espai on es localitza, abans de ser

galeria, havia format part del pati d'un claustre anterior, d'aquell que es construí a partir de 1268; i 5- Les aigües de les teulades de la galeria nord-est d'aquest antic claustre, és obvi que anirien a vessar just en el lloc on es troba l'uf 645.

UF 687

-Estrat-6925; Mort-6926 (fotografies núm. 4523 i 4524).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-est, a l'angle que formen la galeria sud-est i la nord-est, ambdues pertanyents al claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Mides- 0,71 m. (llargada conservada); Cotes- 5,15 msnm; 5,02 msnm.

-Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,88 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6926. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Possiblement els braços es devien trobar damunt la panxa, considerant la distribució de les falanges. Té una llargada conservada 0,71 m. Aquest mort es localitzà entre les cotes dels 5,15 i els 5,02 msnm. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava en un estat acceptable.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a 1268, moment a partir del qual es degué construir aquest claustre; 2- Aquest enterrament es troba sota l'espai cobert d'una galeria; 3- L'orientació d'aquesta uf no és la mateixa que les documentades a l'interior del pati; i 4- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta

centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 688

-Estrat-6927; Mort-6928 (fotografia núm. 4526 i 4527. Planimetria- D-775).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-est, a l'angle que formen la galeria sud-est i la nord-est, ambdues pertanyents al claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Cotes- 4,93 msnm; 4,92 msnm.

-Descripció- Fossa simple, sota ue 6926 i que talla ue 6929, segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,98 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària en fossa simple corresponent al mort ue 6928. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Aquest mort es localitzà entre les cotes dels 4,94 i els 4,92 msnm. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava en un estat acceptable, pel que fa a les restes que encara hi havia d'aquesta inhumació.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a a 1268, moment a partir del qual es degué construir aquest claustre; 2- Aquest enterrament es troba sota l'espai cobert d'una galeria; 3- L'orientació d'aquesta uf no és la mateixa que les documentades a l'interior del pati; i 4- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta

centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 689

-Mort-6929 (fotografies núm. 4526 i 4527. Planimetria- D-775).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-est, a l'angle que formen la galeria sud-est i la nord-est, ambdues pertanyents al claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Cotes- 5,02 msnm; 4,91 msnm.

-Descripció- Fossa simple, sota ue 6927 i tallat per ue 6928, segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,97 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària en al mort ue 6929. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Aquest mort es localitzà entre les cotes dels 5,02 i els 4,91 msnm. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava en un estat acceptable, pel que fa a les restes que encara hi havia d'aquesta inhumació.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a a 1268, moment a partir del qual es degué construir aquest claustre; 2- Aquest enterrament es troba sota l'espai cobert d'una galeria; 3- L'orientació d'aquesta uf no és la mateixa que les documentades a l'interior del pati; i 4- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta

centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 690

-Estrat-6964; Mort-6965 (fotografies núm. 4554 i 4555. Planimetria- D-754).

-Situació- Zona 6, a la galeria nord-est, a l'angle que formen la galeria sud-est i la nord-est, ambdues pertanyents al claustre que existí al nord-oest de l'església del convent de Santa Caterina.

-Mides- 1,14 m. (llargada conservada); Cotes- 5,08 msnm; 5,02 msnm.

-Descripció- Fossa simple, segurament del tipus banyera. La fondària estimada d'aquesta fossa seria de 0,88 metres, tenint com a referència la cota dels 5,90 msnm, com a possible cota de circulació de les galeries del claustre.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 6965. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb els peus al sud-est i el cap al nord-oest. Els braços es troben damunt la panxa. Aquest mort es localitzà entre les cotes dels 5,08 i 5,02 msnm. En el moment de la intervenció arqueològica es conservava en un estat deficient.

-Datació- A falta de materials relacionats amb aquesta inhumació, aquesta ha estat datada en un context de la segona meitat del segle XIV al segle XV atenent a les següents consideracions: 1- Aquesta inhumació es troba en una galeria que no pot ser anterior a a 1268, moment a partir del qual es degué construir aquest claustre; 2- Aquest enterrament es troba sota l'espai cobert d'una galeria; 3- L'orientació d'aquesta uf no és la mateixa que les documentades a l'interior del pati; i 4- Aquesta inhumació és anterior al segle XVI, perquè no sembla haver estat enterrat amb taüt, pràctica que en aquesta centúria es generalitza, i perquè en aquests moments, habitualment, en aquest

claustre s'enterra a l'interior dels vasos existents.

UF 701

-Estructura-7021 (fotografies núm. 1551, 1552, 1553, 1554, 1555). Estrat-7022, 7040 . (Planimetria D-254, D-277)

-Situació- Dormitori (Aula Capitular).

-Mides -2,10 m x 0,90 m. Cotes- 4,40- 3,99 msnm.

-Descripció- Estructura de forma rectangular. Construïda amb carreus, pedres reaprofitades i maons per regularitzar, tot lligat amb morter de color marró.

-Inhumacions- no es documenten.

-Moment inicial- *Lo lltre. Sr. Dn. Pedro Oliver Canonge de la Cathedral de Vich, y Oidor en lo Principat de Cathalunya: Als tres de Novembre de 1706. fou enterrat al Capítul en terra ferma sota una llosa gran en la qual estan esculpidas las suas Armas, y lo Nom. Se li feu enterro de Religiós ab totas las ceremonias, que aixís ho disposava en son testament. Fundá una Missa quotidiana â Capítul, y una Absoluta resada als Capítuls Ordinaris, y cantada en los capítuls de Culpas.*

-Moment d'amortització- Bàsicament als estrats d'amortització s'han recuperat elements de metall, sivelles, medalles (una d'or amb la figura del Crist empresonat per una banda i l'anyell místic a l'altra) , rosaris, etc. Les ceràmiques i rajoles recuperades permeten apuntar una cronologia de finals del XVIII- XIX, es possible que arribes fins al moment final del convent.

Imatge de la medalla d'or esmentada. S'ha ampliat una cara per poder apreciar el treball. Estava formada per dues lamines treballades per separat i unides dins de la peça situada a l'esquerra.

UF 801

-Estructura-8381 (fotografia núm. 5692 i 569; D-51) .Estrat- 8366, 8434 (ossera). Retall- 8382

Situació- A la zona 8, adossada al mur 8385.

Mides-2,50 m. X 0,80 m. Cotes- 5,62- 4,50 msnm

Descripció- Estructura rectangular, construïda amb carreus. Aprofita estructures existents i només s'han construït dos murs. Un mur (8435) divideix en dos l'estructura, possiblement funcionant l'espai petit com ossera.

Inhumacions- No es documenten.

Moment inicial- Per tècnica i situació es podrà situar entre finals del segle XIII o inicis del XIV.

Moment d'amortització- Finals del segle XV, en funció del material recuperat de reflexos metal·lics

Figura d'atzabeja recuperada a l'estrat 8434, no s'ha recuperat el cap, presenta un forat lateral que la travessa.

Fotografia núm.5692. Vista general.

UF 802

Estructura-8369 (fotografia núm. 5667; D-51) .Estrat-8383. Retall- 8384.

Situació- A la zona 8 adossada al mur 8293.

Mides- 2,50 x 1 m. Cotes- 5,78 - 5,28 msnm.

Descripció- Estructura rectangular, construïda amb pedra escairada i morter. El paviment està format per loseta ceràmica quadrada de 25 cms de costat.

Inhumacions- No es documenten.

Moment inicial- Per tècnica es podria situar dins del segle XV.

Moment d'amortització- No es pot determinar

Fotografia núm.5667. Vista general.

UF 803

Estructura-8370(fotografia núm. 5668; D-51).Estrat-8001.

Situació- A la zona 8, adossada al mur 8385.

Mides- 2,50 x 0,80 m. Cotes- 5,55 - 4,90 msnm.

Descripció- Estructura rectangular. Està contruïda amb maçoneria i morter del calç. Es documenta un paviment de loseta ceràmica de 15 x 30 cm. disposades a trencajunt.

Inhumacions- No es documenten.

Moment inicial- Per tècnica dins del segle XV.

Moment d'amortització- No es pot determinar.

UF 900

-Estrat-3798; Mort-3842⁵¹ (fotografies núm. 3183 i 3184).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides- 1,29 m. (llargada conservada); Cotes- 5,19 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3842. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap al nord-oest i els peus al sud-est. Les mans es troben damunt la pelvis.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

Fotografia núm.3183. Vista general.

⁵¹ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

UF 901

-Estrats-3799, 3800⁵².

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides-1,64 m. (llargada conservada); Cotes- 5,19 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- S'ha identificat com unitat funerària per la tipologia de la fossa i la seva ubicació, però no s'ha documentat inhumació al seu interior.

-Datació- Aquesta uf es troba relacionada tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 902

-Estrat- 3801; Mort- 3843⁵³ (fotografies núm. 3185, 3186 i 3187).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides-1,64 m. (llargada conservada); Cotes- 5,12 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació que tendeix

⁵² La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

cap al nord-est/sud-oest a diferència d'allò que succeeix amb la resta d'enterraments que l'envolten.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3843. Aquest mort es troba en posició decúbit supí.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 903

-Mort-3802⁵⁴ (fotografia núm. 3147).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides- 0,98 m. (llargada conservada); Cotes- 5,12 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3802. Aquest mort es troba en posició decúbit supí.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les

⁵³ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 904

-Mort- 3810⁵⁵ (fotografia núm.3155, 3156 i 3157).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Cotes- 4,80 msnm; 4,76 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3810. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

⁵⁴ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

UF 905

-Mort- 3811⁵⁶ (fotografia núm. 3158).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Cotes- 4,89 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3811. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 906

-Mort- 3812⁵⁷ (fotografia núm. 3159).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Cotes- 4,91msnm.

⁵⁵ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

⁵⁶ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

⁵⁷ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3812. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 907

-Mort- 3813⁵⁸ (fotografia núm. 3161).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Cotes- 4,93 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3813. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les

⁵⁸ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155

quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 908

-Estrat- 3818; Mort- 3819⁵⁹ (fotografia núm. 3165).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides- 0,34 m. (llargada conservada); Cotes- 5,03 msnm.

Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3819. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est. Cal assenyalar que només es conserven les parts inferiors de les cames, la resta fou afectada per la construcció del gran absis de mitjans del segle XIV.

-Datació- Aquest enterrament es troba afectat per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

⁵⁹ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

UF 913

-Mort- 3836⁶⁰ (fotografies núm. 3172, 3173 i 3174).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides- 0,13 m. (llargada conservada); Cotes- 4,92 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3836. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est, i en molt mal estat de conservació.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

Fotografia núm.3172. Vista general.

UF 914

-Mort- 3837⁶¹ (fotografies núm. 3172, 3173 i 3174).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides- 0,60 m. (llargada conservada); Cotes- 4,73 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3837. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 915

-Mort- 3814⁶² (fotografia núm. 3160).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides-1,03 m. (llargada conservada); Cotes- 5,01 msnm

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-est/sud-

⁶⁰ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

⁶¹ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

⁶² La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

oest, contràriament en allò que succeeix en aquesta necròpolis.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3814. Aquest mort es troba en posició decúbit supí.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 916

-Mort- 3838⁶³ (fotografia núm. 3175).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides- 0,59 m. (llargada conservada); Cotes- 5,25 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est, i afectada per la construcció del gran absis gòtic.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3838. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est.

-Datació- Aquest enterrament es troba afectat per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per

⁶³ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 917

-Mort- 3839⁶⁴ (fotografies núm.3176, 3177 i 3178).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides-1,73 m. (llargada conservada); Cotes-4,99 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3839. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est. Les mans es troben damunt la pelvis.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 918

⁶⁴ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

-Mort- 3840⁶⁵ (fotografia núm. 3179).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides- 0,78 m. (llargada conservada); Cotes- 4,95 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3840. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 919

-Mort- 3841⁶⁶ (fotografies núm. 3180, 3181 i 3182).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides- 1,74 m. (llargada conservada); Cotes- 4,90 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-

⁶⁵ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

oest/sud-est. Les mans es troben damunt la pelvis.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3841. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 920

-Mort- 3851⁶⁷ (fotografies núm. 3194, 3195 i 3196).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides- 1,50 m. (llargada conservada); Cotes- 5,05 msnm; 5,01 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est, i documentada sota l'uf 900.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3851. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans

⁶⁶ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-155.

segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 921

-Retall- 9062=9064; Mort- 9059⁶⁸ (fotografies núm. 6090, 6091 i 6092).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides- 1,54 m (llargada conservada); Cotes- 4,85 msnm; 4,82 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est, i afectada per la construcció d'un mur del mercat del segle XIX. Es troba sota uf 920.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3859. Aquest mort es troba en posició decúbit supí.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 931

⁶⁷ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-156.

-Estrat- 3320; Mort- 9009 (fotografies núm. 3388 i 3389).

-Situació- Zona 3, sota la grada de la capella E de l'Evangelí des dels peus de l'església.

-Mides- 1,45 m. (llargada conservada); Cotes- 4,10 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-est/sud-oest, i documentada a tocar del fonament ue 3316, el qual sembla marcar-li la línia.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 9009. Aquest mort es troba en posició decúbit supí.

-Datació- Aquest enterrament cal situar-lo per la seva situació i cotes en un moment no anterior al segle XVI

UF 934

-Mort- 3865⁶⁹ (fotografia núm. 3210).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides- 0,40 m. (llargada conservada); Cotes- 4,74 msnm; 4,70 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3865. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est.

⁶⁹ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-159.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 935

-Estrat- 9103, 9114; Retall- 9111; Mort- 9105⁷⁰ (fotografies núm. 6153 i 6154).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidada.

-Mides- 0,46 m. (llargada conservada); Cotes- 4,95 msnm; 4,78 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-est/sud-oest.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 3105. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap sud-oest i els peus al nord-est. Només ens han arribat l'extrem inferior de les cames.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

⁶⁹ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-157.

UF 936

-Estrat-9102, 9113; Retall-9110; Mort- 9104⁷¹ (fotografies núm. 6150, 6151 i 6152).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidada.

-Mides- 0,50 m. (llargada conservada); Cotes- 4,84 msnm; 4,77 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-est/sud-oest.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 9104. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap sud-oest i els peus al nord-est. Només ens han arribat l'extrem inferior de les cames.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 937

⁷⁰ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-160.

-Mort- 9141⁷² (fotografia núm. 6194).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides- 0,76 m. (llargada conservada); Cotes- 4,86 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 9141. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est. Només ens han arribat la part superior del cos. Els braços es troben damunt la panxa.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 938

-Mort-9148⁷³ (fotografies núm. 6200 i 6201).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Cotes- 4,79 msnm; 4,76 msnm.

⁷¹ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-160.

⁷² La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-161.

⁷³ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-161.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 9148. Aquest mort es troba en posició decúbit supí, amb el cap nord-oest i els peus al sud-est. Només ens han arribat les cames i les costelles dretes.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 939

-Estrat- 9164, 9151; Mort- 9161⁷⁴ (fotografies núm. 6213, 6214, 6215 i 6216. Planimetria- C-110 i C-112).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides- 0,99 m. (llargada conservada); Cotes- 4,79 msnm; 4,65 msnm.

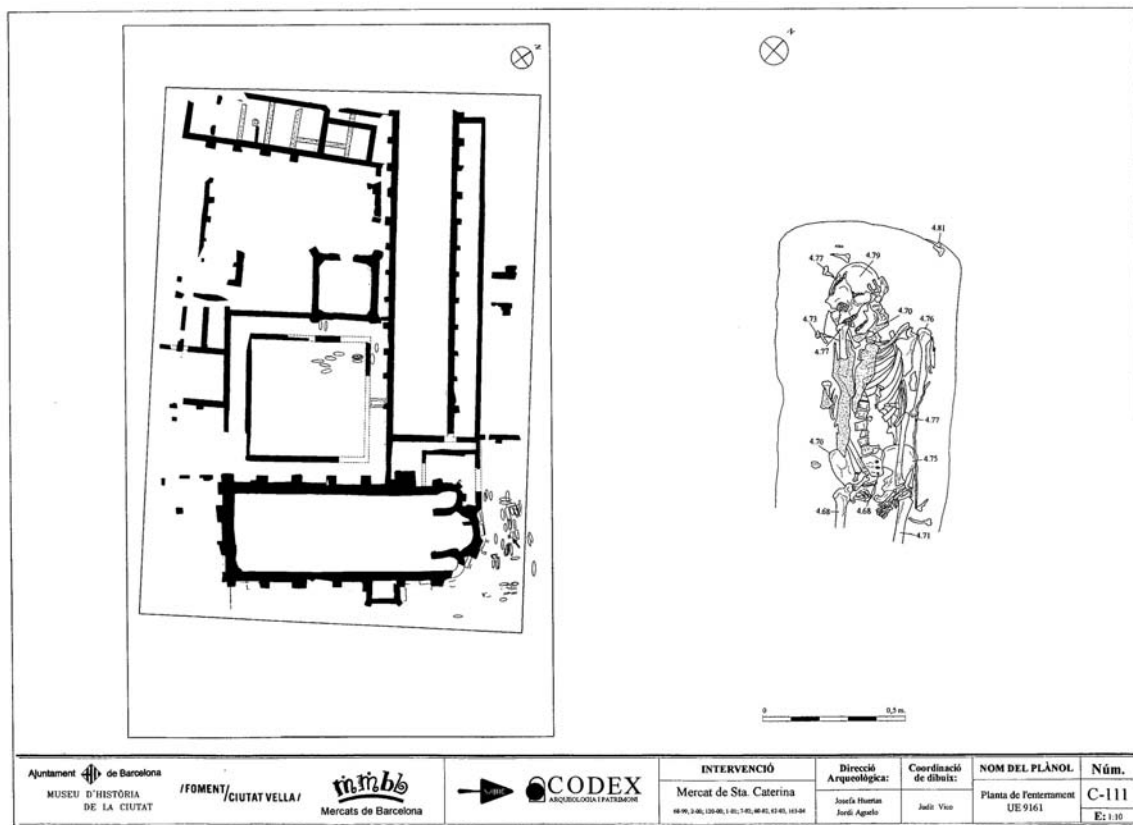
-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 9161. Aquest mort es

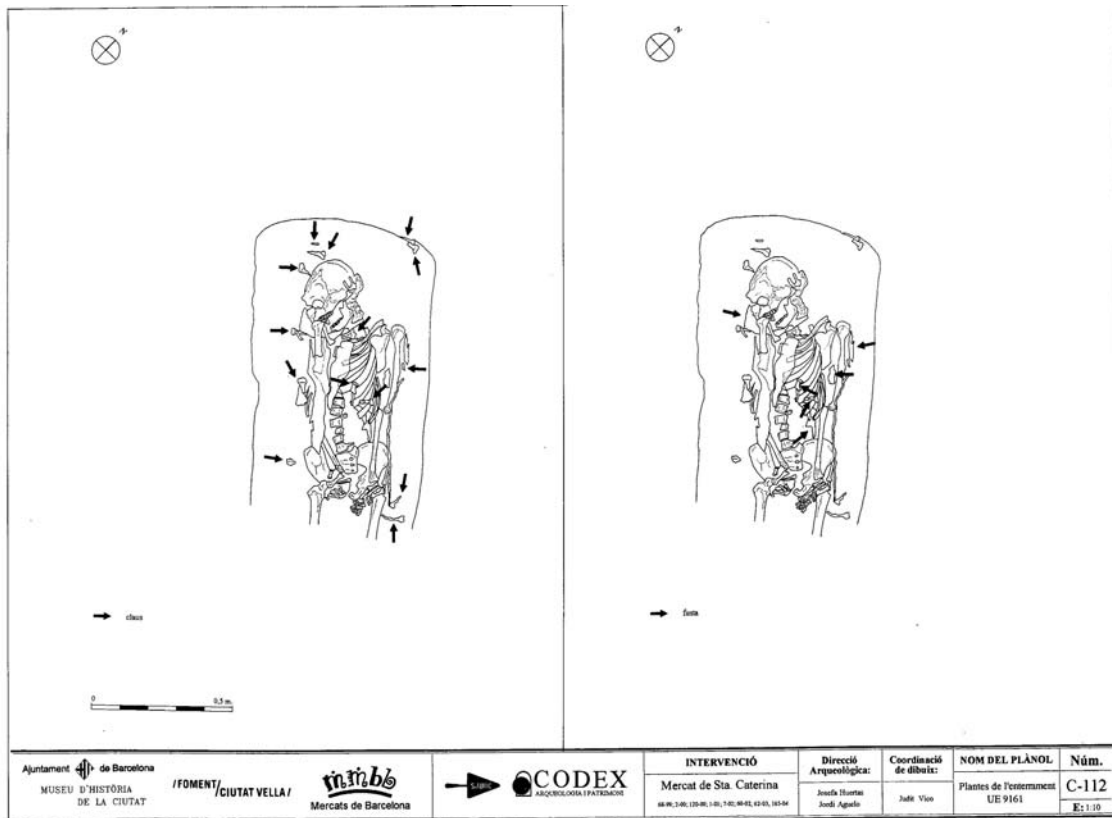
⁷⁴La planimetria associada a aquest mort correspon a C-111 i C-112, i D-164..

troba en posició decúbit supí.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

C-111. Situació i planta de l'enterrament 939.

C-112. Indicació dels claus i la fusta documentada.

UF 940

-Estrat- 9159; Mort- 9163⁷⁵ (fotografies núm. 6218).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Mides- 1,60 m. (llargada conservada); Cotes- 4,58 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 9141. Aquest mort es troba en posició decúbit supí.

⁷⁵ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-162.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

Fotografia núm.6218. Vista general.

UF 941

-Estrat- 9154; Retall- 9175; Mort- 9165 (fotografies núm. 6219, 6220, 6221 i 6222).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Cotes- 4,69 msnm; 4,63 msnm.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 9165. Aquest mort es troba en posició decúbit supí.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

UF 942

-Estrat-9181; Retall- 9182; Mort- 9178⁷⁶ (fotografies núm. 6231, 6232, 6233, 6234, 6235, 6236 i 6237).

-Situació- Zona 3, en el terreny que quedava al nord-est de la capçalera triabsidal.

-Descripció- Fossa simple, del tipus banyera, amb una orientació nord-oest/sud-est.

-Inhumació- Inhumació primària corresponent al mort ue 9178. Aquest mort es troba en posició decúbit supí.

-Datació- Aquest enterrament es troba relacionat tant per ubicació, com per orientació, així com per cotes amb diferents uf, com ara les 373, 374 i 375, les quals estan afectades per la construcció del gran absis gòtic, datable de mitjans

⁷⁶ La planimetria associada a aquesta inhumació, correspon a D-163.

segle XIV, dins la zona de necròpolis que funcionà amb l'església de capçalera triabsidal, ja existent amb seguretat al 1262. Per tant, aquesta unitat funerària ha de ser datada en un context cronològic que es mogui entre la segona meitat del segle XIII i la primera meitat del segle XIV.

Annex I. Distribució de les unitats funeràries per cronologies.

Es aquesta llista es situa la datació d'inici en el cas de les estructures construïdes.

- **Darrer quart del segle XIII i 1320**

- Vasos sepulcral annexos a l'exterior de l'església de capçalera triabsidal:

107, 114, 115, 218, 219, 227, 232, 241, 244,245, 248, 250,251, 260, 261, 271, 272, 273, 324, 328, 354, 355, 362, 364, 369, 372a, 372b, 403, 404, 424, 605

- Fosses situades a la zona al voltant de la capçalera triabsidal:

264, 267, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 365, 369, 373, 374, 375, 376, 900, 901, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 913, 914, 915, 916, 917,918, 919, 920, 921, 934, 935, 936, 938, 939, 940, 941, 942, 902

- Fosses situades a la zona a la zona del primer claustre gòtic:

632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 643, 645, 646, 658, 672, 685.

- **Mitjans Segle XIV**

- Vasos sepulcral situats al claustre forà situat davant la façana de l'església:

101, 102, 103, 104, 106, 109, 111, 116. 117, 108, 110, 112, 113, 201, 202, 501, 502, 503.

- Fossa situada al claustre forà situat davant la façana de l'església, zona pati:

118,121,505

- Vasos sepulcral situats a l'interior de la nau i capelles laterals de l'església:

204, 220 ,235, 301,308,323,401,402,423,425,

- Vasos sepulcral·s situats a l'exterior de les noves capelles gòtiques:
213, 216, 221, 222, 228, 229, 233, 230, 231, 234, 240, 242, 246, 247,
249,252, 254, 280, 281.

- Vasos sepulcral·s situats al claustre.
604, 617, 609 ,610, 611, 620, 618.

- Fosses situades al claustre, galeries:
616, 677, 631, 641, 642, 644, 647, 648, 649, 653, 654, 658, 662, 657,
660, 661,666, 667, 650, 651, 652, 656, 670, 671, 678, 679, 680, 681,
682, 684, 664, 663, 665, 673, 674, 675,6 87,688, 689, 690.

- **Segle XV-XVI**

- Vasos sepulcral·s situats al claustre forà situat davant la façana de l'església:
105

- Vasos sepulcral·s situats al claustre gòtic.
669, 601, 602, 603, 606, 607, 655, 612, 613, 614, 668, 676, 615, 619,
621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630.

- Vasos sepulcral·s situats a l'interior de la nau i capelles laterals de l'església:
203, 206, 211, 223, 226, 304, 311, 312, 333, 359, 397, 411, 413, 415,
416, 417, 418, 419

- Fosses situades al claustre forà situat davant la façana de l'església:
119, 120

- Fosses situades a la zona de les capelles laterals de l'església:
266, 268.

- **Segle XVII**

- Vasos sepulcral situats a l'interior de la nau i capelles laterals de l'església:
205, 207, 209, 212, 224, 225, 253, 256, 306, 309, 313, 314, 315, 316,
317, 319, 320, 321, 329, 356, 357, 366, 343, 395, 396, 398, 405, 406,
407, 408, 409, 410.
- Fosses a la nau de l'església
325, 336, 340, 367, 377, 378.
- Fosses al claustre.
659

- **Segle XVIII**

- Vas sepulcral a l'Aula Capitular:
701
- Vasos sepulcral situats a l'interior de la nau i capelles laterals de l'església:
243, 300, 302, 303, 305, 360, 361, 310, 318, 322, 331, 334, 335, 330,
337, 338, 339, 341, 342, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353,
363, 368, 399, 414.
- Vasos sepulcral situats al claustre gòtic.
608.

Annex II. Vasos sepulcrales amortitzats al moment final del convent (1835)

- Tombes situades a l'església (recordem que les tres-cents son les situades a la nau i les dos-cents i quatre-cents a les capelles laterals)

UF 203	UF 205	UF 206
UF 207	UF 209	UF 212
UF 224	UF 225	UF 243
UF 253	UF 256	UF 300
UF 302	UF 303	UF 304
UF 305	UF 313	UF 314
UF 316	UF 317	UF 318
UF 322	UF 329	UF 330
UF 331	UF 329	UF 332
UF 333	UF 334	UF 335
UF 337	UF 338	UF 339
UF 341	UF 342	UF 343
UF 345	UF 346	UF 347
UF 348	UF 349	UF 350
UF 351	UF 352	UF 353
UF 356	UF 357	UF 360
UF 361	UF 363	UF 366
UF 368	UF 395	UF 397
UF 396	UF 398	UF 405
UF 406	UF 408	UF 409
UF 410	UF 411	UF 414
UF 415	UF 416-417	UF 418

- Tombes situades al claustre gòtic a la zona de pas cap al segon claustre.

UF 619 UF 608

• Tomba situada a l'Aula Capitular

UF 701

INTERPRETACIÓ

Com podem veure, la intervenció ens permet una lectura molt ampla del món de la mort entre els segles XIII i XIX, dins d'un context urbà i prenent com a marc un convent de l'orde mendicant dels pares predicadors (dominics).

Un factor important d'un espai com Santa Caterina és la convivència d'enterraments laics i enterraments d'individus que pertanyen a un orde religiós, i la conseqüent diferència entre les dues poblacions, fet del que en parlarem més endavant.

Per realitzar aquesta interpretació hem treballat els resultats de la intervenció arqueològica i les diferents fonts consultades, entre les quals citarem bàsicament el "Libre de las sepulturas que son en la Iglesia del Convent de Sta. Catharina Verge, y Martyr de Barcelona, del Orde de Predicadors, fet lo any 1764, per lo P.Fr. Miquel Bosch Sagristà" i el llibre de "*Sepulturas en el convent de Santa Catalina, mr., de la present ciutat de Barcelona*", on es fa referència a enterraments que eren coneguts en 1770, així com una obra cabdal per l'estudi del convent com és "Las casas de religiosos en Cataluña durante el primer tercio del siglo XIX" i "Los religiosos en Cataluña durante la primera mitad del siglo XIX", del canonge Barraquer, publicades entre el 1906 i el 1917, a Barcelona.

Les diferents formes d'enterraments constatades en el marc de la intervenció arqueològica es poden dividir en dos grans grups:

- Els ubicats directament en *terra ferma*, dins una fossa simple, de les denominades de banyera, amb o sense contenidor de caire periple.
- Els ubicats en *terra ferma*, a l'interior de tombes d'obra, anomenats a la documentació amb el concepte de *vas*. També cal incloure en aquest grup, les

⁷⁷ Posteriorment, es va excavar la plaça de Santa Caterina i es va recuperar la resta del claustre forà. Alcubierre, D. "Memòria de la intervenció arqueològica a la plaça de Santa Caterina".

⁷⁸ Aquesta intervenció a la perllongació de l'avinguda de Francesc Cambó va ser dirigida per Anna Bordas i Genard Torres, i que volem agrair aquesta informació.

⁷⁹ El taüt del mercat de Santa Caterina (Barcelona). Julia Chinchilla. Maig 2002. A3.12.0283(II). Escola Aiguablava.

⁸⁰ Garcia Camino, Iñaki (2002). *Arqueología y doblamiento en Bizcaia, siglos VI-XII. La configuración de la sociedad feudal*.

diferents osseres associades als diferents vasos, així com la cripta documentada.

Els dos sistemes es trien en funció de conceptes religiosos o socials i, encara que a vegades puguin coexistir, podem constatar la primacia del primer grup en un primer moment, i la progressiva desaparició en benefici del segon grup.

Sovint aquesta substitució respon a una qüestió de *l'status* social de cada un, pel prestigi que comportava tenir una sepultura d'obra, però sovint també a qüestions de salubritat i higiene, considerant que el costum d'inhumar en recinte sagrat, "Aunque muchos fueron en ataúdes de madera, otros muertos eran cubiertos, solamente con un débil capa de tierra, lo cuál por las humedades y falta de ventilación de algunas iglesias y cementerios, daba lugar a fuertes olores fétidos, aunque se continuaba paseando por los cementerios y acudiendo a rogar a las iglesias" (HERNÁNDEZ 1988: 119). També, cal no oblidar que els enterraments de fossa simple tenen per finalitat sepultar a una persona, mentre que els vasos tenen per finalitat sepultar a col·lectius, tant de tipus familiar com gremials, i que aquests enterraments col·lectius, tot i que poden arribar ser fets en un mateix moment, normalment, es realitzen en el marc de diferents generacions. El pas de la sepultura individual a la sepultura de tipus familiar o de col·lectiu social per raons d'ofici o religioses, també comporta un fet significatiu, ja que fa que s'expressi públicament la importància i l'orgull de pertinença en aquesta família o en aquest col·lectiu.

Els treballs han permès recuperar al voltant de 200 tombes construïdes o vasos funeraris i un centenar d'enterraments en fossa simple.

Evolució crono- tipològica de les tombes.

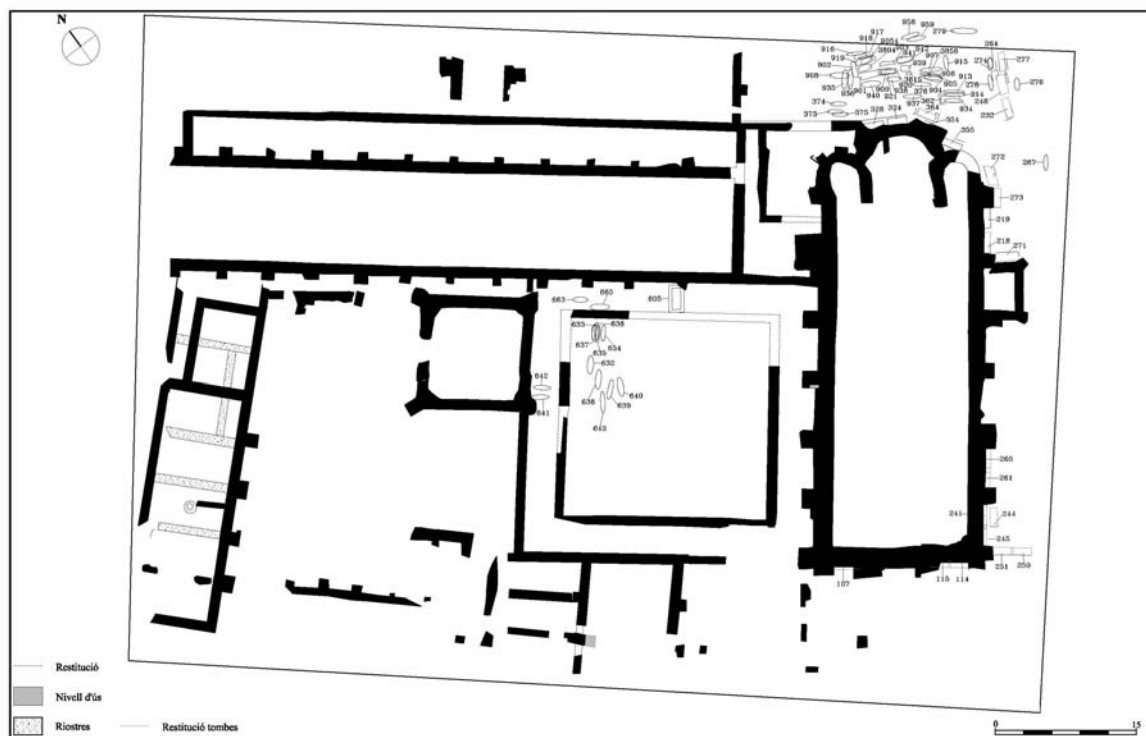
La primera zona ocupada com zona de necròpolis és l'espai exterior de la capçalera triabsidal. Aquest fet seria lògic dins de l'evolució constructiva i funcional del conjunt monàstic. L'inici de la construcció de l'església per aquesta zona i el seu caràcter sagrat, conduiria a aquest fet. La datació dels materials ceràmics recuperats i les dades documentals ens situen entre

mitjans del segle XIII i primera meitat del segle XIV (no hem d'oblidar que la capçalera i els tres primers trams de l'església es construeixen entre 1243 i 1262).

La zona està densament ocupada per inhumacions primàries en fossa simple o banyera, que es superposen a la zona més propera a l'absis central i es situen entre els 4,90 msnm i els 4,60 msnm.

S'han documentat fins a un total de 30 inhumacions en posició decúbit supí amb les mans creuades a sobre de la cintura o la pelvis, orientats nord-oest/sud-oest, també s'han recuperat 5 amb orientació nord-est/sud-oest. Cap d'elles presenten cap element d'aixovar. En alguns casos, s'ha conservat alguna resta de roba, possiblement pertanyent a la mortalla. Així mateix s'ha documentat la presència d'un individu enterrat en taüt de fusta.

Una primera aproximació ens permet apuntar que la pràctica totalitat són individus adults.

A-58. Distribució de les tombes en aquest moment.

Dins d'aquest primer moment, també s'observa com es comencen a construir tombes d'obra adossades a la cara exterior de la capçalera i de tot el mur sud-est de la nau, fins arribar a la façana. Aquestes tombes estan construïdes amb carreuó de petit format, es situen de forma paral·lela al mur de tancament de l'església, aprofitant aquest com un dels seus límits. Presenten unes mides al voltant dels 2 metres de llargada i entre 60 i 80 cm d'amplada, i una fondària que no passaria el 1,50 m.

En cap d'elles s'han recuperat restes de les inhumacions.

Dins d'aquest grup, encara que es troben isolades s'han de situar dues tombes, que per situació i orientació podrien descriure el límit final de la zona de sagrera.

Malauradament, la majoria d'elles estaven amortitzades per estructures posteriors del convent i en moltes ocasions només s'han recuperat de forma molt fragmentaria.

Molt aviat, també dins d'aquest moment de finals de segle XIII i primera meitat del segle XIV, podem situar el claustre com zona de necròpolis, amplemment documentat en d'altres edificis d'ordres religiosos, al llarg dels segles.

En aquest moment, els enterraments en fossa simple de tipus banyera són majoritaris encara que no arriben a la densitat de la zona de l'absis. Es situen tan al pati, en primer lloc, i poc després a dues de les galeries.

Els individus del pati es situen a la zona més propera a l'angle nord-est d'aquest. S'han localitzat fins a 10 inhumacions que no es distribueixen de forma ordenada si no que es superposen, ocupant-se la mateixa zona de forma reiterada. Tots estan orientats nord-est/sud-oest, mirant cap l'est, com els anteriors no presenten cap mena d'aixovar.

Curiosament, es situen a la zona del pati més propera a la sala capitular

gòtica. Un altre fet interessant i que ja s'ha apuntat amb anterioritat, és la possibilitat de relacionar aquests enterraments amb un costum practicat a França: l'enterrament SUB STILLICIDIO, on els difunts es situarien sota els ràfecs per ser beneïts per l'aigua de pluja, equiparant-la amb l'aigua beneïda, ja que fins al llarg del segle XIII no es generalitza l'aspersió amb aquesta (HERNÁNDEZ 1988: 111).

També s'ocupen de forma puntual algunes galeries, concretament la nord-oriental (paral·lela al dormitori) i a nord-occidental (paral·lela a la sala capitular). A la primera localitzen els enterraments a la zona on es situen les portes que comuniquen l'església amb el claustre i aquest amb el dormitori. Concretament a la zona més propera a l'església documenten vuit enterraments amb orientació nord-oest/sud-est, paral·lels a la galeria. A la mateixa galeria, però a la zona propera a la sala capitular localitzen 4 més que presenten les mateixes característiques.

La galeria on s'ubica el capítol ha proporcionat tres enterraments, amb orientació nord-oest/sud-est, no sabem si és possible relacionar aquest costum de situar els enterraments a les zones de pas com una forma d'expressar un desig de ser humil.

En relació amb aquest primer claustre gòtic s'ha documentat una única tomba construïda, situada al centre de la galeria paral·lela al dormitori. Està construïda amb carreus de 42 x 18 cm i arriba fins a una fondària d'uns dos metres. Dins dels materials recuperats, una peça ens podria aproximar al personatge enterrat en un primer moment, concretament un segell en forma de mandorla, entre finals del segle XIII i principis de segle XIV, propietat de Joan de Luna, canonge de Caesaraugusta.

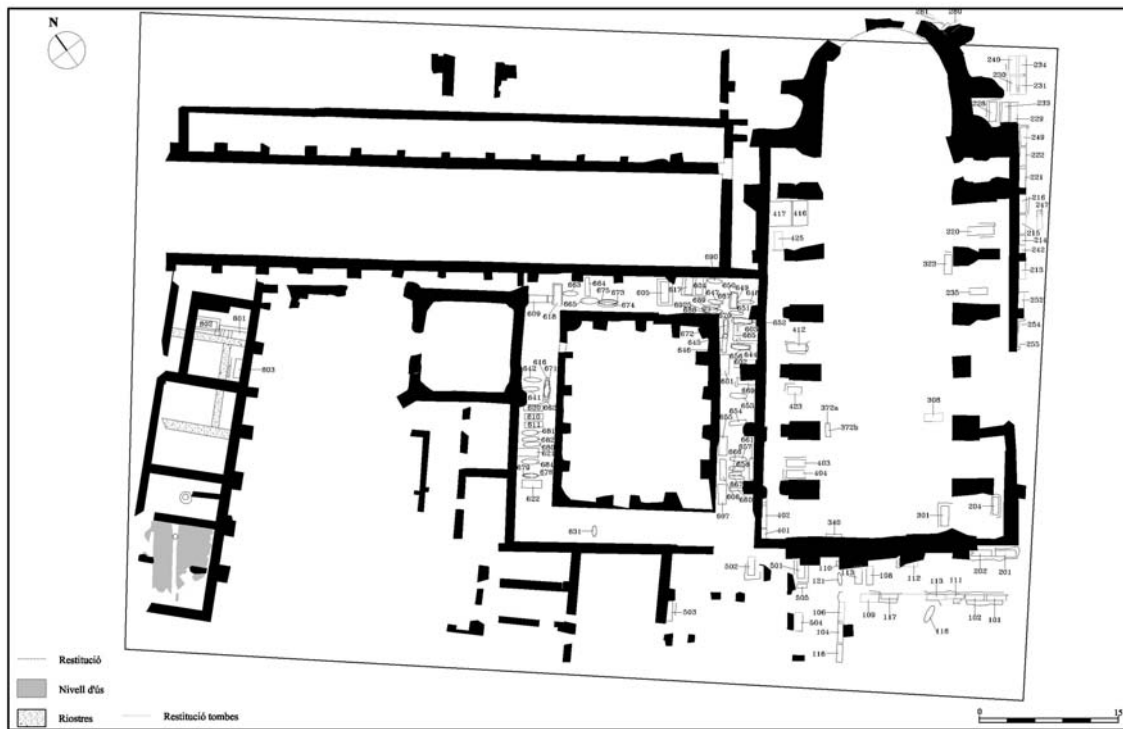
Com resta evident, en aquests primers moments, els enterraments en fossa simple són majoritaris respecte les tombes construïdes, pràcticament en una proporció de 3 a 1. D'altra banda, la localització de diferents zones d'enterrament (zona absis, exterior nau i claustre) s'ha de relacionar amb els

diferents tipus de persones que ocupen aquest espai i les diferents necessitats de cadascun.

La zona de l'absis, els enterraments documentats en fossa simple creiem que s'han de relacionar amb els difunts de la pròpia comunitat dominica, atenent a que els frares predicadors no els calia individualitzar un espai d'enterrament, perquè ja disposaven de necròpolis ben diferenciades d'on s'enterraven els laics, és a dir, la zona a tocar de la capçalera triabsidiada, a l'exterior d'aquesta, primer, i més tard l'espai del pati del claustre, actuarien de necròpolis de la comunitat; mentre que els laics havien de delimitar l'espai destinat a cada família, gremi,... i d'aquí la necessitat de construir vasos sepulcrales que delimitessin clarament l'espai que els hi era destinat, i a ells correspondrien en conseqüència els primers vasos sepulcrales, en raó d'aquesta necessitat de privatitzar l'espai dels morts, ubicats a l'entorn del temple. El fet que, segons la documentació conservada, l'any 1252 es dona un terreny per fer funció de cementiri, ampliarà l'espai destinat a l'enterrament dels laics.

D'altra banda, sabem que des del primer moment, les classes benestants de la ciutat expressen la seva voluntat de ser enterrats al nou convent aportant grans deixes testamentàries per a la construcció de capelles o d'altres edificacions. Sense cap mena de dubte, les tombes construïdes conservades corresponen a aquestes famílies, ja que les capelles del primer moment es podrien situar a la façana de l'església i aprofitar l'espai entre contraforts. Aquestes tombes estarien decorades amb els escuts de les famílies o amb petites edificacions de caire commemoratiu.

Aquest panorama va canviant en funció del procés de monumentalització de l'església i els canvis que motiva, bàsicament en el claustre, **entre finals del segle XIV i primera meitat del segle XV** (A-63, A-64, A-65 i A-66). En aquest moment es comença a ocupar l'interior de l'església encara que el perímetre extern i el claustre continua aglutinant a la majoria dels enterraments.

A-63. Planta de la distribució de les tombes en aquest moment.

Referit al claustre de Santa Caterina que es localitzava al nord-oest de l'església, escrivia el canonge Barraquer en 1906, al comentar a un escrit de Pi i Arimón, que "Pi y Arimón, apoyándose en la fecha de algunos epitafios de las tumbas de su pavimento y en la de algunos sárcofagos, cree *que estaba ya concluida su fábrica á principios del siglo XIV*; opinión equivocada, ya que en este tiempo no había aún aparecido el adorno y esbeltez del ojival flamígero, ú ondulante, gusto que por todos lados brillaba en este claustro" (BARRAQUER 1906b: 24). Si bé el canonge Barraquer tenia raó en no assignar una cronologia del segle XIV al claustre gòtic que arribà fins al darrer moment del convent de Santa Caterina, ja que aquest va ser reformat en els darrers moments del gòtic, com a conseqüència de l'edificació de les capelles laterals de l'església, l'observació de Pi i Arimón no deixa de ser prou interessant en allò que afecta no tant a la cronologia del claustre com a la d'alguns vasos existents en aquest. No creiem pas que calgui que "los epitafios, con datar de época anterior, pudieron ser allá trasladados según costumbre entonces reinante de trasladar á los claustros nuevos las losas y sarcófagos antiguos" com pretén Cayetano Barraquer, per tal d'explicar la cronologia dels epitafis d'algunes tombes, ja que

de fet, en aquest mateix indret, al segle XIV, tal i com ho ha evidenciat la intervenció arqueològica, existia un claustre que coincidia amb el traçat de tres de les quatre galeries del claustre que arribà fins el darrer moment. També del segle XIV serien els vasos que delimiten les galeries del claustre que es trobava als peus de l'església, conegut com a *claustra forana*. Aquest vasos cal situar-los en un arc cronològic que va de l'any 1320 a 1370, pel que fa al seu moment de construcció.

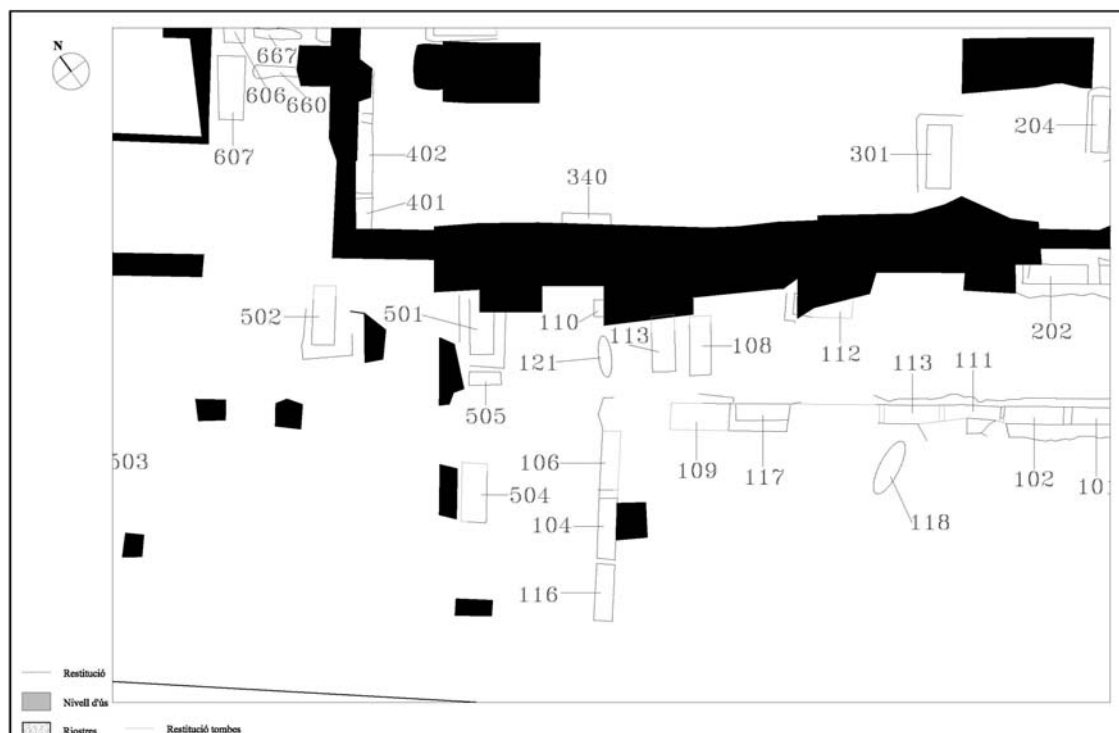
Sobre l'existència de vasos sepulcral, tant a l'església com als claustres, cal assenyalar que una de les aspiracions dels nobles primer, i més tard dels menestrals, era la possessió d'una sepultura particular en algun dels monestirs, convents i temples parroquials. El fet de tenir *vas propi*, tal i com ho assenyala Manuel Arranz "era un element diferenciador que atorgava respectabilitat, feia impressió de riquesa i assegurava la pervivència del cognom més enllà de l'existència d'aquells que l'havien ostentat. Una lauda sepulcral en el paviment d'un claustre o d'una església constituïa un recordatori per a les generacions futures, i aquells de qui es mostrava el nom arribaven així a una tercera vida, la vida de la fama". Però com el mateix autor assenyala, la raó per la qual hom s'enterrava en un determinat lloc no es limitava al fet d'haver fet un donatiu generós, sinó que sovint hi havia uns clars vincles amb aquest lloc i es gaudia de la confiança i afecte d'aquells que el regien pel fet d'haver ostentat algun càrrec com ara el d'obrer, d'haver construït o reparat capelles o altres dependències, ser posseïdor de cera i objectes de culte i haver treballat retaules, cadirats o reixes (ARRANZ 2001: 10). Cal no oblidar que aquells que posseïen vasos eren sempre personatges benestants, posseïdors d'un important patrimoni immobiliari i reserves monetàries o fàcilment convertibles en diners comptants, és a dir, nobles i membres de l'"aristocràcia gremial". No obstant, tampoc cal no oblidar que en època moderna tant les corporacions professionals com les congregacions de caràcter religiós-assistencial sovint posseïen sepultures col·lectives dins els convents i parròquies.

La construcció de la capçalera poligonal amortitzà la zona de necròpolis associada a la capçalera triabsidal, mantenint els enterraments sota la zona del

presbiteri.

La construcció de la línia de capelles gòtiques del carrer Colomines elimina les tombes construïdes exteriors, adossades a la nau.

Tot aquest procés promou la creació de noves zones, així com l'aparició d'un claustre de caràcter exclusivament funerari als peus de l'església, datat per documentació entre 1320 i 1370.

A-66. Detall de les tombes del claustre forà.

Ja des del primer moment de la construcció de la línia de capelles es planteja la necessitat de canvi de l'espai d'enterrament, així podem veure que el mur de tancament d'aquestes està planificat per poder situar les tombes entre contraforts, possiblement amb l'idea de substituir les tombes amortitzades. La cara exterior del mur i els contraforts està acabada amb carreus, al contrari que la cara interna acabada de forma més barroera. Així mateix, el mur que limita aquestes tombes exteriorment també està construït de forma unitària. Aquest conjunt està format per un total de 10 tombes

Dins de la mateixa concepció s'han de situar dues tombes situades entre el tercer i el quart contrafort de l'absis poligonal, una entre el primer i el segon, una tomba exempta, així com dos conjunt (un de dos i un altre de quatre) de tombes situats a tocar de l'absis.

Respecte a la zona nova ubicada als peus de l'església (claustre forà) s'han recuperat dues galeries definides per alineacions de vuit tombes definides unitàriament que com ja s'ha exposat a la descripció presenten una fonamentació més ampla a la part exterior (la que miraria al pati), que podria correspondre a la base d'una possible galeria porticada delimitada per la façana de l'església, on entre els seus contraforts també es documenten dues tombes. Aquestes galeries estarien ocupades per tombes construïdes i alguns enterraments en fossa, dels quals trobem un exemple a la zona del pati.

La galeria nord- occidental, estaria delimitada per uns murs construïts en aquest moment, definiria un espai similar a un pati (limitat per l'àmbit XXII) on s'ubicarien algunes tombes construïdes disperses i un únic enterrament en fossa amb orientació sud-oest/nord-est.⁸¹

És interessant comprovar com es defineix una gran àrea cementerial que envoltaria l'església per tres dels seus quatre costats. Així mateix la situació de tombes exemptes a la zona exterior de la capçalera poligonal plantejaria la possibilitat d'alguna estructura constructiva que delimités la zona, protegint-la o emmarcant-la. La magnitud d'aquesta zona funerària és un clar exemple de la importància que devia tenir el convent per la ciutat, o com a mínim l'interès de les grans famílies de estar lligades a aquest.

Pel que fa a l'interior de l'església comencen a localitzar algunes tombes, fins a un total de onze repartides entre la nau i les dues línies de capelles, però encara representen un número insignificant respecte a les ubicades a l'exterior.

Pel que fa al claustre, continua la tònica d'enterraments en fossa simple i en

⁸¹ Posteriorment, es va excavar la plaça de Santa Caterina i es va recuperar la resta del claustre forà. Alcubierre, D.

tombes construïdes, encara que les proporcions es van igualant.

Les fosses simples continuen ocupant les mateixes zones que a la fase anterior, a excepció del pati que s'abandona. A la galeria més propera a l'església (desplaçada per l'ampliació d'aquesta) es documenten fins a 21 enterraments, a la galeria paral·lela al dormitori es documenten 2, a la galeria paral·lela a la sala capitular sis i a la galeria paral·lela al carrer Freixures una única fossa.

Els enterraments sempre es situen en posició transversal a la galeria, així els de les galeries paral·leles a la nau i al capítol mirant cap a l'església i els de les altres dues cap a l'est.

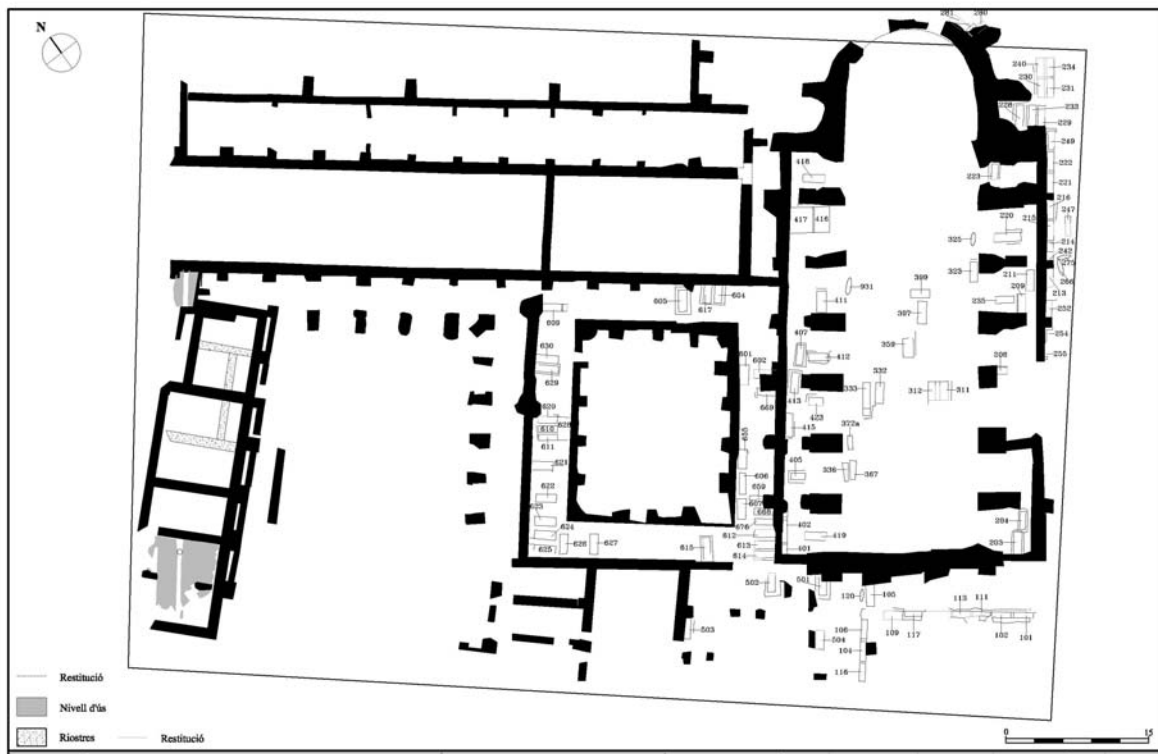
Les tombes construïdes comencen a guanyar importància distribuint-se a tres de les quatre galeries (la paral·lela al carrer Freixures no presenta vasos).

En aquest moment es construeixen set vasos de caràcter individual i quatre grups; dos de tres tombes i dos de dos tombes.

Al llarg dels segle XV i XVI no es produeixen gran canvis. D'una banda, la tendència marca una pràctica desaparició dels enterraments en terra ferma de fossa simple, a excepció d'exemples molt puntuals situades a la nau, bàsicament.

I d'altra banda, es continuen utilitzant el vasos construïts, apareixent pocs de nova creació. A l'església, documenten vint i un: cinc a la nau, sis a les capelles d'Epístola i nou a les d'Evangelí. Les noves tombes presenten unes característiques diferents a les anteriors, bàsicament són més fondes i construïdes amb carreuó, encara que comença a alternar-se amb pedres reaprofitades o simplement escairades i llosetes o maons ceràmics.

Al claustre es construeixen un total de tretze tombes, de les quals les cinc últimes formen un conjunt. Curiosament es continua mantenint l'interès de situar-se a les galeries paral·leles a la nau i al capítol, on es concentren la majoria de les tombes.

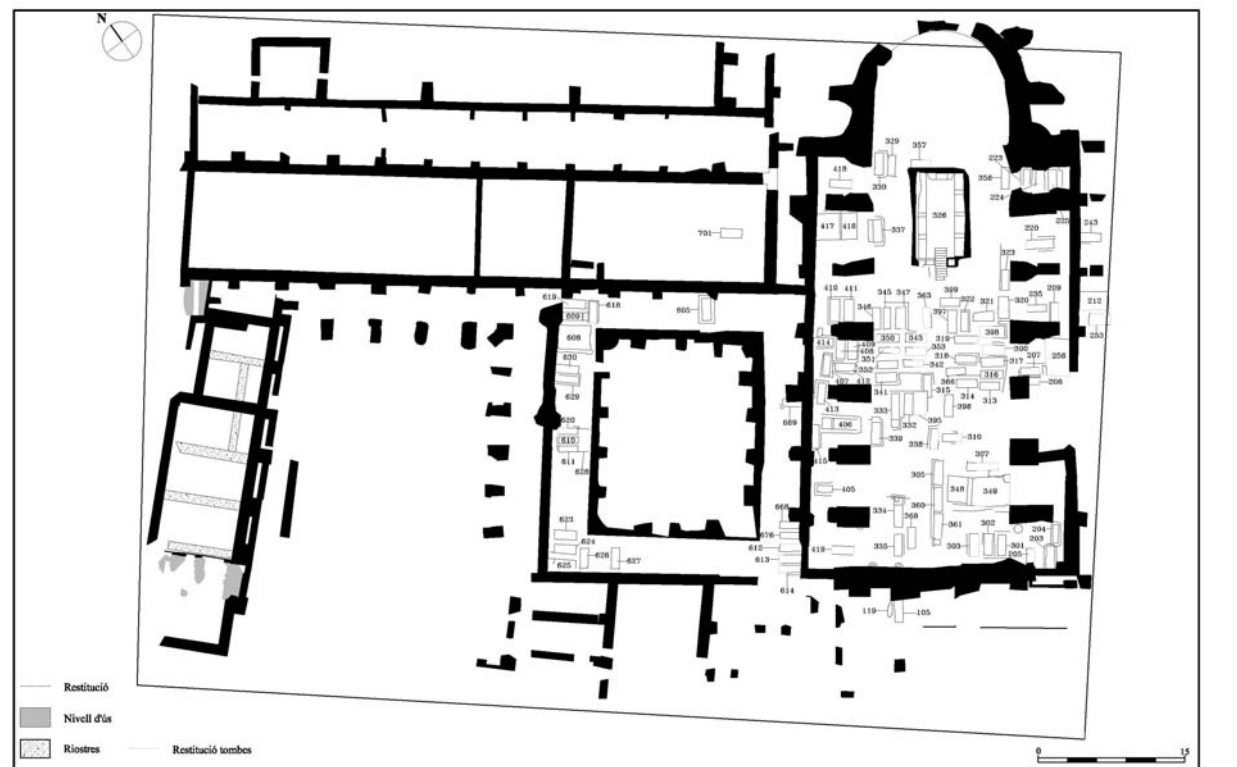

A-71. Distribució de les tombes en aquest moment.

Entre finals del segle XVI i inicis del XVII es documenta una gran canvi en el món funerari fruit de diverses reformes en el conjunt del convent. Bàsicament, hem de situar la construcció d'una nova línia de capelles adossades a les gòtiques del costat d'Epístola (carrer Colomines), que motivaran la reforma de la façana de l'església i la desaparició del claustre forà.

La construcció de la nova línia de capelles i la capella del Santíssim Sacrament (adossada a la capçalera poligonal) provocarà l'amortització de totes les tombes adossades a la cara exterior de les capelles gòtiques i de l'absis poligonal.

Així mateix la reforma motiva un interès per modernitzar la zona ocupada per el claustre forà que passa a ser un pòrtic amb un pati, on s'ubiquen noves dependències relacionades amb la porteria, perdent el caràcter funerari. Malgrat això, és possible que alguna tomba (UF 105) podria continuar fins a inicis del segle XVIII.

A-76. Distribució de les tombes al segle XVIII

Així doncs, **al llarg del segle XVII, però principalment al segle XVIII**, aquestes reformes comporten una gran concentració de tombes de nova creació a l'interior de l'església, bàsicament a la zona central de la nau entre la quarta i la cinquena capella, on la majoria de les tombes s'adossen unes a les altres. En aquest sector troben 28 de les 43 localitzades a la nau del temple. Aquesta concentració s'ha de relacionar amb la capella de la Verge del Roser, el culte de la qual és molt intens en aquest moment i més dins de l'àmbit de la comunitat dominica, no hem d'oblidar que el convent era la seu de la confraria del Roser a la ciutat.

A les capelles d'Epístola es construeixen sis tombes noves, però la majoria de les noves construccions es situaven a les capelles barroques, en funció bàsicament de la construcció de l'esglésiola de Sant Raimon que ocupava les primeres tres capelles gòtiques i les tres primeres barroques. Malauradament aquestes no es situaven dins l'àmbit de l'excavació ja que es trobaven fora del mur de façana del mercat, i només s'han recuperat tres.

A les capelles d'Evangelí es construeixen cinc noves que també es concentren a la zona de la quarta i la cinquena capelles.

Al claustre, només es construeixen tres noves i es reforma una. Totes quatre es situen a la cantonada nord del claustre, a la zona de trànsit entre aquest i el claustre construït al segle XVI. La resta de les tombes del claustre ja estaven amortitzades.

Les normes de salubritat i higiene condicionen les noves tombes, que construïdes en maçoneria, presenten una major fondària (entre 2,5 i 3 m.), així mateix normalment estan arrebossades i pavimentades en lloseta ceràmica. Aquest procés motiva una pràctica desaparició de les restes òssies, que es desfan a causa de l'humitat, i la conservació de restes de fusta dels taüts, encara que molt malmeses.

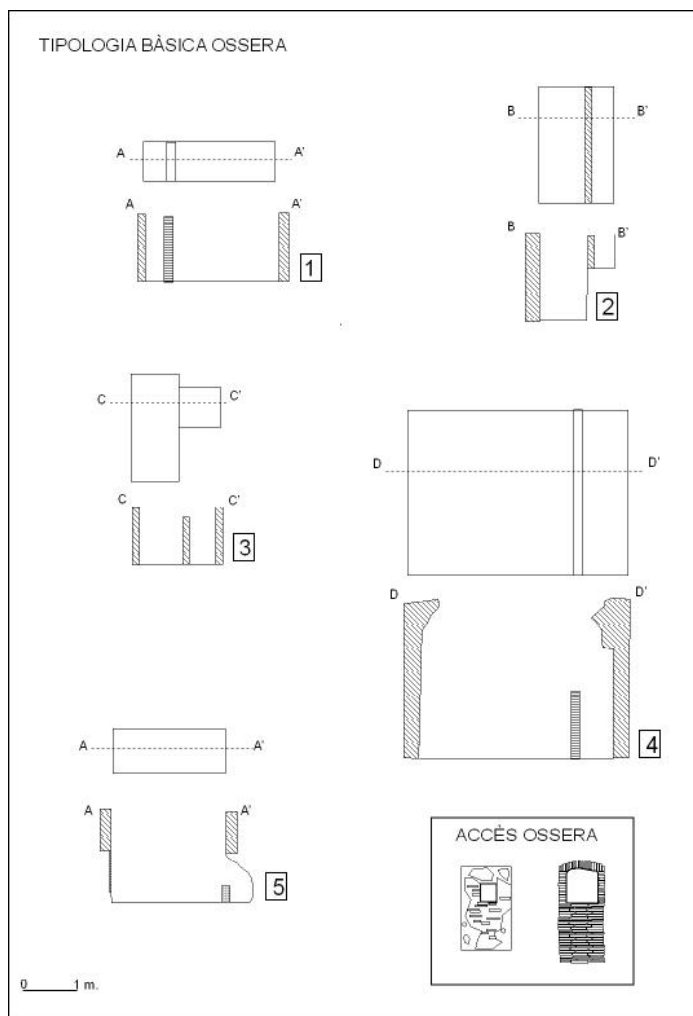
Com exemple d'aquest canvi de fondària podem citar el cas de l'oficial fuster Josep Lloberes, mort el 1793, el qual disposà que el seu cadàver fos enterrat a la parròquia del Pi "*recomanant a dits mos marmessors me fàssian donar dotse palms de fondo a ma sepultura*" (ARRANZ 2001: 11). Aquesta fondària, tenint present que el pam a Barcelona té un valor de 0,194375 metres (ALSINA/FELIU/MARQUET 1996: 188), representaria uns 2,33 metres de fondària.

En aquest moment es documenta un nou tipus constructiu de tomba de major format amb coberta amb volta de rajols, de les que conserven cinc exemples. Aquestes tombes, són bàsicament de grans dimensions i pertanyent a col·lectius de caràcter professional o religiós.

També es generalitza la construcció d'osseres i, fins i tot, algunes tombes antigues es refan i s'afegeixen.

A continuació, es presenta una làmina amb els diferents tipus d'osseres

documentades, així com els tipus d'accés localitzats. El tipus 1 és el més representat dins de les tombes de nova creació, simplement es realitza una tomba més llarga i es divideix l'espai de l'ossera en un dels extrems. El tipus 2, presenta una ossera paral·lela a la tomba de menor fondària. El tipus 3, és un únic cas representat (uf 414) i sembla condicionat per un problema d'espai, més que a una concepció diferent, ja que la capella on s'ubicava la tomba estava densament ocupada. El tipus 4, correspon a les grans tombes comunitàries de l'últim moment. I, finalment, el 5 és una solució per adequar una tomba antiga, es pot veure com la tomba primitiva era de poca fondària, es va realitzar un enfonsament del fons i es va aprofitar per situar una ossera en cova. Pel que fa, a l'accés a les tombes, s'han conservat pocs exemples, podem veure un realitzat en maçoneria amb una obertura quadrada i un segon, realitzat en maó amb obertura quadrada però amb la part superior en forma d'arc.

Varietat d'osseres localitzades.

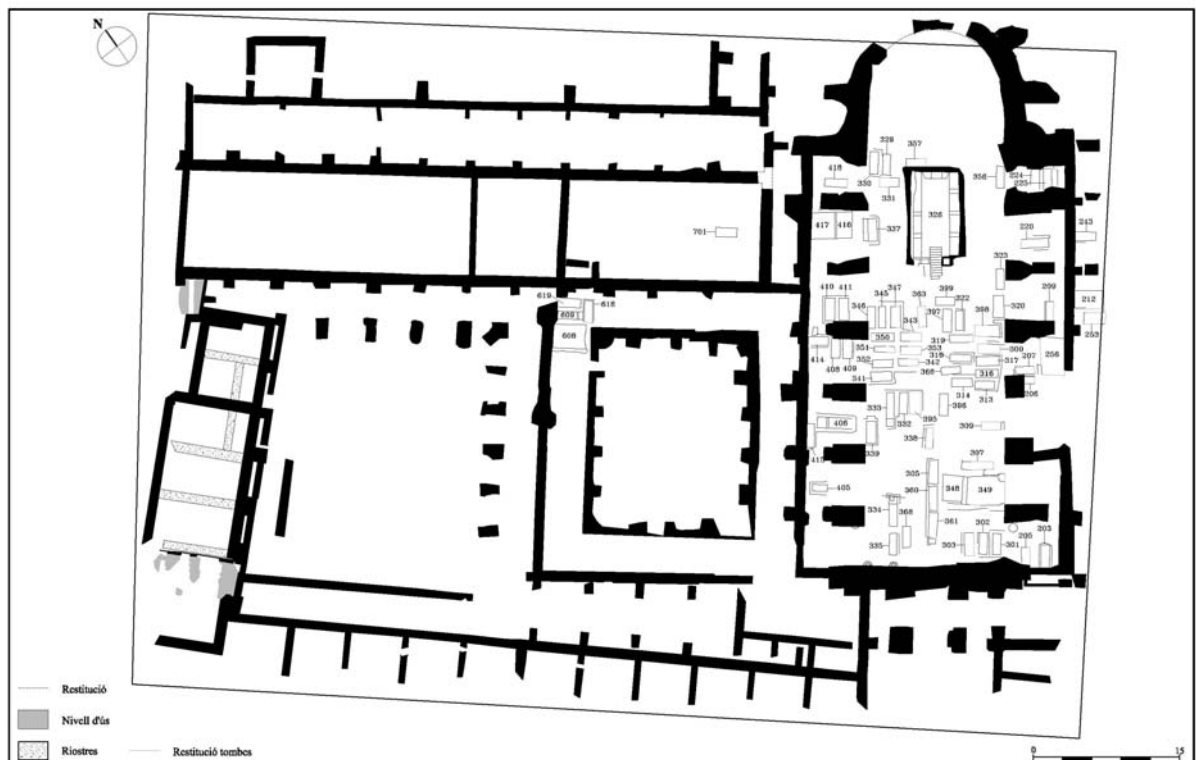
Però la gran obra funerària d'aquest moment és la cripta funerària del frares situada als peus de la grada del presbiteri, datada al 1793. Aquesta cripta molt probablement va substituir a una cripta anterior, o a un vas, ja que en alguns documents es parla d'ella en data anterior a la seva construcció, com el vas dels religiosos. És una estructura rectangular amb volta a plec de llibre i accés mitjançant unes escales centrals. Consta de dues bateries 16 nínxols disposats en fileres de quatre, pel seu costat llarg. El nínxol 33 està situat a la paret oposada a l'escala, al terra i conserva la data de construcció "1793". A sobre d'aquest es va recuperar un relleu gòtic d'un Verge amb Nen i dues figures d'orants als costats, potser, reaprofitat d'algun monument funerari anterior.

Finalment, i dins d'aquest moment, podem situar la informació de Francesc Camprubí, que comenta com el convent de Santa Caterina fou tancat durant l'epidèmia de 1651, disposant davant de la porteria un reixat que seguia part de les habitacions del convent amb la finalitat d'impedir l'accés des de l'exterior als pares que anaven continuament a servir a la ciutat. En aquests moments el convent fou convertit en morberia pels religiosos de la comunitat que poguessin enmalaltir. En aquesta s'obrí una porta que comunicava amb una zona de l'hort que, prèviament beneït, serví com a camp sant als frares morts durant l'epidèmia (Beltrán 1996: 443-444). Possiblement, cal relacionar aquest camp sant amb les 5 inhumacions localitzades a la perllongació de l'avinguda Francesc Cambó, les quals es trobaven cobertes de calç i amb elements d'indumentària religiosa associats, com ara restes de rosari⁸². En relació a l'excavació realitzada als anys 80 del segle XX a l'avinguda Francesc Cambó, no tenim constància de la presència d'aquest tipus d'enterraments.

L'inici del segle XIX, marca el final del convent, els vasos es continuen utilitzant però no es construeixen de nou, a excepció d'alguns exemples molt puntuals, com podria ser el 406.

⁸² Aquesta intervenció a la perllongació de l'avinguda de Francesc Cambó va ser dirigida per Anna Bordas i Genard

La Desamortització dels Béns Eclesiàstics de Mendizábal i, el posterior enderroc del convent, posa fi al conjunt monàstic i a la llarga tradició funerària del seu recinte. Com a fet significatiu, es interessant apuntar l'edicte de l'ajuntament de Barcelona avisant de l'enderrocament i comminant a les persones amb familiars enterrats al convent a traslladar les seves despulles abans d'aquest. Aquest factor va condicionar que la gran majoria de les tombes que van perviure fins a final es trobessin buides i plenes de runa. D'altra banda, la sistemàtica recerca d'elements valuosos va comportar el remenat d'algunes tombes, bàsicament les situades al claustre forà, encara que també va afectar a les interiors.

A-81. Distribució de les tombes a l'últim moment del convent.

La gran varietat de tombes i la seva ampla cronologia, més de 500 anys, ha permès veure no tan sols aspectes sobre la seva distribució sinó també sobre l'evolució de la tècnica constructiva.

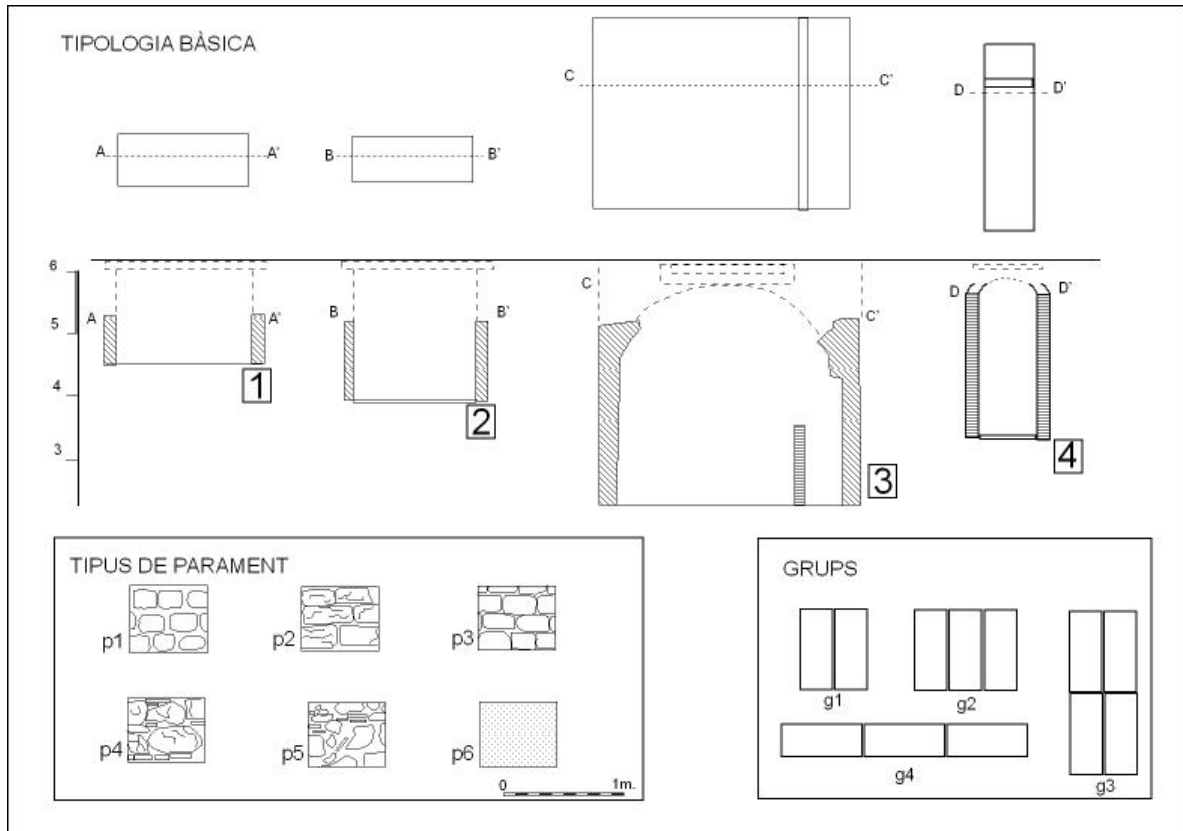
En la següent làmina es pot veure una tipologia bàsica de tombes, tan senzilles com conjunts, així com dels tipus de paraments.

Com es pot veure la tipologia bàsica de les tombes és molt senzilla en funció del seu ús. Les tombes més antigues, tipus 1, presenten una forma rectangular i poca fondària, amb una coberta de llosa de pedra, de les quals s'han trobat molts exemples a l'excavació. Amb el pas del temps, tipus 2, fruit de les noves mesures higienistes, es procedeix a un enfonsament de les tombes i a la pavimentació dels fons, formalment es fan més estretes. El tipus 3 correspon a les grans tombes comunitàries del segle XVIII, normalment associades a gremis o agrupacions, com podrien ser confraries. La seva cobrició es fa amb volta de rajol i una obertura amb tapa de pedra al mig. I, finalment, el tipus 4, de qual només hi ha un exemple a l'intervenció (406), formalment és molt similar al tipus 3 però la seva funció familiar delimita un espai més petit. No es contempla la cripta (uf 326) com tipus en funció del seu caràcter únic dins del convent.

A nivell de representativitat, els tipus 1 i 2 representen més del 90 % de les tombes documentades, tan com a tomba isolada com formant grups.

En ocasions, les tombes s'organitzen en grups que es construeixen al mateix moment. El més representat és la parella de tombes (g1), unides pel seu costat llarg, com podrien ser les tombes 229 i 233. Dels altres tres tipus només es localitza un exemple de cadascun: del g2, localitzen les tombes 610, 611 i 620, del g3, les tombes 230, 231, 234 i 240 i del g4, les tombes 305, 360 i 361.

Finalment, al llarg del segle la tècnica constructiva va canviant, com és lògic. Les primeres tombes estan realitzades en carreus de mides força regulars amb una gran capa de morter d'unió (p1), després els carreus van canviant de mida (p2 i p39) fins arribar el moment de les tècniques mixtes, on es localitza pedra i rajols de diferents tipus, primer formant filades (p4) i després unificant la paret (p5), amb una tendència cap a la maçoneria que marcarà l'últim moment amb un acabat d'arrebossat (p6).

Conservació de les restes òssies.

Així doncs, les restes òssies documentades als diferents vasos són escasses si les comparen amb la gran quantitat de tombes documentades i només una mitja dotzena de vasos permeten fer-nos una idea de com estarien ocupades.

El grau de conservació d'aquestes restes varia en funció del tipus de tomba, situació i cronologia:

- D'una banda, es localitzen algunes tombes de carreuons antigues amb esquelets molt ben conservats, en aquests casos en documenta una utilització successiva de la tomba, són tombes comunitàries, familiars, on es documenten restes d'individus adults i infantils. Malgrat que en algunes d'elles es documenta la presència de claus, la tònica general no indica l'utilització de taüts i poden veure com els individus infantils es situen en zones marginals de la tomba. En un únic cas (221) s'ha constatat la presència de dos moments diferents, un més antic, caracteritzat per la disposició d'uns individus traslladats i disposats

ordenadament per tipus d'ossos i, un més modern, de successives inhumacions primàries.

- D'altra banda, les tombes amb acabats interiors d'arrebossat i paviment de ceràmica, generalment més modernes, presenten unes restes òssies deficientment conservades i en moltes ocasions els ossos han desaparegut, però aquests factors han permès la conservació de les imponents d'alguns taüts.

El tracte als morts

Algunes de les dades en relació al tractament del difunts abans del seu enterrament, s'han pogut constatar arqueològicament. Bàsicament, s'han documentat restes, en alguns morts, de roba, que per les seves característiques podrien pertànyer a una mortalla o sudari i s'han identificat com una roba de tafetà de cànem (*cannabis sativa*). Així mateix, la localització d'un gran nombre d'agulles de cap, bàsicament, a les tombes anteriors al segle XVI, permet apuntar la possibilitat de l'utilització d'aquestes per subjectar la mortalla.

Finalment, cal assenyalar que en el marc de la intervenció arqueològica s'ha pogut constatar l'utilització de taüts a l'hora de sepultar els difunts. Els taüts documentats es conservaven deficientment i en moltes ocasions només es documentava l'imprompta o la localització in situ de la decoració metàl·lica d'aquests. En quant a la seva cronologia, si bé és cert que en localitzem a alguns enterraments antics (en funció de la recuperació de claus de ferro), corresponents a enterraments datats entre els segles XIII-XV, la proporció és mínima i és a partir del segle XVI i bàsicament als segles XVII i XVIII on es generalitza el seu ús. En aquest moment, els taüts, documentats per la presència de fustes en descomposició, són més complexos i estan decorats amb cintes de passamaneria de fils metàl·lics i dibuixos geomètrics formats per xinxetes de bronze. Documentalment, sabem que podien estar folrats amb roba de luxe.

En quant a la fusta utilitzada pels taüts, l'anàlisi d'un d'ells, permet apuntar que es tracta d'una conífera, possiblement de la família dels pineoide, encara que el seu estat de conservació no permet afinar més⁸³.

Materials relacionats amb les tombes.

Dins dels materials recuperats a les tombes, s'ha de diferenciar entre el situat expressament a la tomba en el moment de l'enterrament i els relacionats amb els nivells d'amortització de les unitats funeràries, format bàsicament per ceràmiques i material d'enderroc.

Si ens situen al primer grup, i malgrat que no podem parlar d'aixovar en el sentit estricte de la paraula, si és cert que els conjunts de materials recuperats a les tombes del convent de Santa Caterina ens parlen d'aspectes diversos de la vida quotidiana.

Els elements recuperats es poden dividir en: elements d'ús personal, elements de caràcter religiós, elements vinculats l'enterrament i elements diversos.

Començarem per aquest últim. Dins d'aquest apartat es situen alguns elements podrien contenir un sentit simbòlic, com podrien ser els daus d'os localitzat a algunes tombes del claustre forà. Fins al moment present no coneixen paral·lels d'aquest fet que podria tenir dues lectures possibles: una, la identificació dels daus amb la passió de Crist, i una segona, més plausible relacionada amb l'interès de jugar amb la mort, buscant paral·lels amb les partides d'escacs conservades en algunes representacions medievals.

Un altre fet interessant, és la documentació d'algunes monedes amb una agulla de cap clavada. Aquest fet s'ha de relacionar amb la tradició de situar monedes a les tombes que segons Garcia Camino⁸⁴, podria ser la recuperació d'un ritual pagà que es va recuperar a partir de mitjans del segle XIII fins al XV.

⁸³ El taüt del mercat de Santa Caterina (Barcelona). Julia Chinchilla. Maig 2002. A3.12.0283(II). Escola Aiguablava.

⁸⁴ Garcia Camino, Iñaki (2002). Arqueología y doblamiento en Bizcaia, siglos VI-XII. La configuración de la sociedad feudal.

S'ha de relacionar amb l'aparició del purgatori. Amb aquest ritual els familiars posaven les monedes com símbol del preu pagat a l'església per intercedir per la salvació dels difunts.

Conjunt de monedes de la UF 101, on es pot observar algunes amb agulla de cap.

S'ha documentat un important conjunt d'elements d'indumentària, d'una banda, relacionats amb el vestit, com podrien ser sivelles, roba o calçat, així com botons de diferents tipologies. I d'altra banda, de luxe o d'ornamentació com podrien ser arracades, anells, polseres, etc.

Passant als elements de culte religiós, s'ha recuperat un conjunt format bàsicament per rosaris, medalles i creus de diversos materials. La majoria dels elements estan fabricats en bronze, amb una proporció molt minsa de plata i, únicament, una medalla d'or. Entre els materials més recuperats es troba l'atzabeja, bàsicament denes de rosari. També s'han recuperat rosaris de materials orgànics, com podria ser la fusta o diverses llavors, per exemple la Lachrima Chisti (que encara avui s'utilitza per aquest ús).

Consideracions finals

Així, podem establir una sèrie de punts sobre el món funerari al convent de Santa Caterina.

En primer lloc, no tenim enterraments clarament vinculats al primer convent, que no siguin unes poques fosses simples situades a la capçalera de la primera església.

A partir de 1262, un cop ja feta la capçalera triabsidal i els primers trams de l'església, sembla ser que s'establí com a àrea d'enterrament l'espai que queda darrera els absis, on s'hi realitzen nombrosos enterraments en fossa simple amb els inhumats en posició decúbit supí, normalment orientats nord-oest/sud-est, amb el cap al nord-oest i els peus al sud-est.

També a partir de 1262, cal situar els vasos que es van ubicant arran de les parets de l'església, entre contraforts, normalment fets de carreuons, algun d'ells amb encintat (uf 324), entre els quals els més antics seran els més propers als absis. Cal assenyalar que tots aquests vasos es trobaran en el punt on vessaren les aigües de les teulades de l'església.

Amb la construcció del claustre a partir del 1268, sembla ser que es començarà a inhumar en fosses simples al pati del claustre, prop d'on queien les aigües de les teulades de les galeries del claustre. Aquestes fosses tindran una orientació sud-oest/nord-est, amb el cap de l'inhumat al sud-oest i els peus al nord-est, a excepció d'un sol cas que serà a l'inrevés.

La finalització de l'església cap al 1275, apunta que es pot plantejar la possibilitat de la gent es comencés a enterrar al lloc on entre 1320 i 1370 s'edificarà el claustre forà.

Amb el pas del segle XIII al XIV, sembla ser que es començarà a enterrar a l'interior de les galeries del claustre que hi havia al nord-oest de l'església.

Aquests enterraments mantindran la mateixa orientació que els enterraments del pati del claustre.

Entre 1320 i 1370 s'edificarà el claustre forà, moment en el qual es faran també els vasos que delimiten les seves galeries.

Amb la monumentalització de l'església a la primera meitat del segle XIV, el claustre gòtic del nord-oest d'aquesta perdrà una galeria, la qual serà desplaçada, moment en que segurament es replantejarà la distribució dels enterraments en les galeries per tal d'aprofitar millor l'espai. Conseqüència d'aquesta reorganització els enterraments es concentraran bàsicament a les galeries nord-oest i sud-est, o bé a les seves proximitats, i normalment orientats nord-oest/sud-est, amb el crani al nord-oest i els peus al sud-est, com si es dirigissin cap a l'església.

A partir del segle XIV, segurament a principis d'aquesta centúria, es comencen a documentar els primers vasos al claustre gòtic del nord-oest. Un exemple pot ser perfectament l'uf 605. Aquest vas és fet de carreuons i té les cares bones dels carreuons a ambdues bandes dels seus murs.

A finals del segle XIV i principis del segle XV, segurament daten la major part de vasos de carreuó, més o menys fondos, normalment fets de carreuó d'entre 14 i 18 cm d'alt, els quals estableixen les alçades de les diferents filades.

Amb l'entrada al segle XVI, els vasos semblen guanyar amb profunditat, i el format del carreuó també sembla ser més gran. D'aquest tipus de vas en tenim mostres a l'angle oest del claustre gòtic del nord-oest.

També del segle XVI cap endavant, semblen datar els pocs enterraments en fossa simple que es realitzaren inhumant el mort dins una caixa o taüt. En tenim algun exemple a l'interior del temple i també al claustre del nord-oest.

Al segle XVIII cal situar les reformes que alguns vasos patiren en arrebossar-se

llurs parets amb calç, o bé fent-los més fondos, actuacions realitzades molt possiblement per la preocupació creixent per les qüestions de salubritat i higiene. També per qüestions de salubritat i higiene, els nous vasos que es fassin, ja seran força fondos i amb les parets arrebossades amb calç. Aquests vasos normalment tenen el terra enrajolat.

També al segle XVIII, és de quan cal datar les diferents osseres que normalment s'afegeixen a vasos preexistents i es comença a utilitzar la volta de rajol a les tombes, tant la cripta (de 1793), com les uf 348, 349 i 608.

Com s'ha vist al llarg de la descripció i estudi del món de la mort en el convent de Santa Caterina ha permés aportar una gran quantitat de dades sobre els canvis en la concepció d'aquest món, afavorit per la llarga pervivència i l'extensió del jaciment.

VOLUM 5

ÍNDEX

TASQUES DE CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ DE CAMP

PRESENTACIÓ	4
OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ	6
TREBALLS DE CAMP	9
1. Primeres neteges	10
2. Consolidacions	10
3. Extraccions	12
3.1. Engosat	12
3.2. Extracció amb planxes metàl·liques	13
3.3. Extracció en bloc	14
4. Embalatges	24
ZONA DE RESERVA ARQUEOLÒGICA	27
ESTAT DE CONSERVACIÓ	29
DESCRIPCIÓ DE LES ALTERACIONS	32
1. Restes romanes	
1.1. Restes romanes: Alt Imperi	32
1.2. Restes romanes: Necròpolis de l'Antiguitat tardana	34
2. Convent de Santa Caterina	
2.1. Tombes	41
2.2. Murs	43
2.3. Cripta	44

PROCÉS DE CONSERVACIÓ	51
METODOLOGIA DE TREBALL	51
DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS	54
1. Restes romanes	
1.1. Restes romanes: Alt Imperi	55
1.2. Restes romanes: Necròpolis de l'Antiguitat tardana	56
2. Convent de Santa Caterina	
2.1. Tombes	71
2.2. Murs	76
2.3. Cripta	78
CONSIDERACIONS FINALS	87
BIBLIOGRAFIA	91
MAPES	93

...

TASQUES CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ DE LABORATORI

PRESENTACIÓ	94
OBJECTIUS	95
METODOLOGIA DE LA INTERVENCIÓ	97
MATERIAL INORGÀNIC	
1. CERÀMICA	99
1.1. Bronze Inicial	102
1.2. Ceràmica Alt Imperial	107
1.3. La vaixel·la del convent del S.XV	108

1.4. La vaixella del convent del S.XVII	108
1.5. Ceràmica de Manises	114
2. TERRACOTTA	116
3. VIDRE	122
4. ATZABEJA	130
5. MATERIAL PETRI	131
6. METALLS	141
6.1. Bronze	144
6.2. Plata	166
6.3. Or	173
MATERIAL ORGÀNIC	
1. OS	177
2. FUSTA	181
3. CUIR	183
CONSIDERACIONS FINALS	185
BIBLIOGRAFIA	191

PRESENTACIÓ

L'excavació del subsòl de l'antic mercat de Santa Caterina de Barcelona, un extens solar de 7.000 m² anteriorment ocupat pel convent de l'ordre mendicant dels Pares Predicadors que li dona el nom, s'ha dut a terme com a resultat de la reforma urbanística en que s'ha vist immers part del barri de la Ribera.

Aquesta reforma contempla la construcció del nou mercat de dimensions més reduïdes que l'antic construït l'any 1845, així com uns pisos assistits per a gent gran i una plaça pública. El projecte arquitectònic ha anat a càrrec d'EMBT Associats (E. Miralles i B. Tagliabue), i l'excavació arqueològica ha estat duta a terme per SAPIC i CODEX, Arqueologia i Patrimoni, s.c.c.l., sota la direcció tècnica de Josefa Huertas i Jordi Aguelo.

Els treballs arqueològics han permès documentar una seqüència cronològica que s'estén des de l'època del Bronze Inicial fins entrat el S. XX, mostrant una dilatada ocupació del lloc. Després d'aquesta ocupació prehistòrica inicial, s'hi han localitzat restes d'un centre productor de ceràmica d'època alt imperial, més tard ja en els S.IV – VI d.C. s'hi situa una necròpolis tardoromana, seguida d'una ocupació altmedieval i les primeres fases d'urbanització pròpiament medievals. Finalment l'espai es ocupat pel convent dels Pares Predicadors, enderrocat ja entrat el S.XIX per a construir-hi el Mercat d'Isabel II o de Santa Caterina. Aquesta presència antròpica ha proporcionat una important quantitat de restes mobles i immobles, que constitueixen un conjunt de gran importància pel coneixement d'una part de la història de la ciutat de Barcelona, així com el seu desenvolupament urbà.

La Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya davant de la rellevància de la troballa, va resoldre la declaració segons dictamen (juny 2.002) d'una part del jaciment excavat – 700 m² – com a zona de reserva arqueològica, sent aquesta molt representativa de la totalitat del conjunt, conservant-se restes de les dues capçaleres i primers trams de

l'església del convent així com gran part de construccions funeràries d'època romana.

Aquesta decisió va ser presa al ser inviable la conservació de la totalitat de les restes, per la construcció del nou mercat i els serveis projectats per la reforma del barri, i s'optà pel desmuntatge després de l'exhumació, documentació i estudi de totes les estructures arqueològiques no contemplades en aquesta àrea de reserva.

L'inici dels treballs arqueològics es remunta a les campanyes dutes a terme els anys 1997-98, corresponents a les fases de sondeigs. A partir de l'any 1999 s'inicia l'excavació en extensió fent-se tasques puntuals de conservació per part del Departament de Conservació i Restauració del Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, sota la direcció de la restauradora Montserrat Pugès.

L'equip de restauració s'incorpora definitivament l'any 2001, mentre han anat desenvolupant-se les campanyes arqueològiques corresponents als codis establerts pel Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona: 1/01, 7/02, 60/02, 62/03. Els treballs plantejats s'han centrat en l'execució dels treballs de camp, per tal de garantir la conservació de les restes mobles exhumades, fent a grans trets primeres neteges, extraccions, consolidacions puntuals i embalatges; així com l'execució de tasques de conservació en les restes immobles que han de romandre *in situ* en la reserva arqueològica, que la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya ha establert que s'han de conservar amb finalitats museístiques.

De manera paral·lela als treballs de camp s'han executat tasques de laboratori (es detallaran més endavant en una segona part de la memòria). Primerament s'ha fet el seguiment de peces que presenten un estat de conservació delicat, controlant el trasllat als magatzems del Servei d'Arqueologia del MHCB, i dipositant el material susceptible a ser tractat en la reserva 5. De manera paral·lela s'han fet processos d'estabilització dels objectes en un estat actiu de degradació. Conjuntament amb els directors dels treballs arqueològics, Josefa

Huertas i Jordi Aguelo, s'ha fet una selecció de les peces que poden aportar dades durant l'elaboració de la memòria de camp, les que s'han sotmès a un procés de restauració complet. Aquests processos han estat molt beneficiosos per una banda per avaluar la qualitat museable del material exhumat en l'excavació, i per l'altre per a poder plantejar estudis aprofundits de peces a hores d'ara pràcticament desconegudes o bé que en manca informació.

Es valora molt positivament que l'equip de tècnics restauradors s'incorporés des de bon inici en el control dels treballs de conservació i restauració, tant en el camp de treball com en les tasques de laboratori, poden portar a terme un control de tots els processos de treball, i que una excavació d'aquestes característiques exigeix. Aquesta situació ha permès la possibilitat de dur a terme una acció global, de poder plantejar un pla de salvaguarda que comences en el moment en que els diversos elements són exhumats en les diverses campanyes d'activitat arqueològica, seguis amb el control dels embalatges i dels trasllats, així com el condicionament dels materials dins les sales de reserva del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, fins arribar a la restauració complerta d'un conjunt de peces amb un gran potencial museable.

OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

Els principals objectius fixats en el projecte de conservació s'han de centrar en la recuperació dels béns mobles exhumats durant les diverses campanyes arqueològiques, així com l'execució de tractaments que permetin la conservació de les diverses estructures que romanen *in situ* dins de la zona de reserva arqueològica. D'aquesta manera es podrà garantir la conservació del conjunt patrimonial, així com la documentació i l'estudi d'un jaciment que ha aportat gran nombre de dades pel coneixement de la història de la ciutat de Barcelona.

Prèviament a l'inici dels treballs per part de l'equip de restauració, s'ha elaborat un Pla de Salvaguarda conjuntament amb la responsable del Departament de

Conservació i Restauració del Servei d'Arqueologia del MHCB, Montserrat Pugès. L'objectiu ha estat per una banda establir els factors d'alteració observats en les estructures arqueològiques, així com les problemàtiques que podien generar-se en els materials exhumats, i de manera paral·lela crear el pla de treball i les metodologies a seguir en cada cas.

Les principals accions de conservació que s'han de plantejar en el treball de camp s'han de centrar en la recuperació dels béns mobles i a grans trets han de contemplar les següents tasques:

- Treballs de suport i assessorament a l'equip d'arqueologia durant l'exhumació de les diverses peces i l'execució de l'emalatge adequat d'aquestes.
- Extraccions i embalatges específics per a aquelles peces recuperades que presentin un estat de conservació delicat.
- Finalment s'ha de fer un control per a garantir el correcte transport durant el trasllat del material fins a les sales de reserva del Museu d'Història de la Ciutat, o bé fins el laboratori de restauració a on poder portar a terme processos curatius i/o de restauració.

Per altra banda i de manera paral·lela s'han d'executar treballs de conservació en el sector de reserva arqueològica per tal de garantir la salvaguarda de les diverses estructures, fins que en un futur es condicioni com a espai museístic gestionat pel Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona. A grans trets s'han de plantejar les següents accions:

- Neteges mecàniques periòdiques de manera general, recollint per una banda els objectes i les deixalles aportats bàsicament des de l'exterior, i per l'altra retirant el creixement vegetal.

- Neteja de les restes arqueològiques eliminant els residus de terra del propi jaciment i la pols ambiental aportada, alhora que s'insistirà en l'eliminació d'elements biodeterioradors.
- Consolidacions i fixacions de revestiments i morters que presentin un estat de conservació delicat.
- Revisió dels punts estructuralment debilitats i creació de sistemes d'apuntament.
- Creació de cobertes individualitzades de protecció d'estructures malmeses, si s'escau.
- Col·locació de productes absorbents d'humitats per tal de procurar l'assecat i evitar la proliferació de biodeteriorament.
- Cobriments preventius de sectors de difícil conservació.

Mentre es van desenvolupant els treballs de camp es preveu l'execució de processos de restauració en el laboratori del Departament de Conservació i Restauració del Servei d'Arqueologia del MHCB. Les peces que presentin un estat actiu de degradació s'estabilitzaran, alhora que es valorarà la necessitat de fer una selecció de peces amb interès per l'elaboració de l'estudi històric, i si s'escau es sotmetran a processos de restauració complets.

TREBALLS DE CAMP

L'equip de restauració s'incorpora als treballs de camp durant la campanya de desmuntatge de les estructures arqueològiques (codi: 1/01 i 7/02) que tal i com va resoldre la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, no quedaven incloses dins del sector conservat amb finalitats museístiques. Amb anterioritat s'havien portat a terme accions de conservació i restauració de manera puntual, tal com a quedat descrit en la presentació, per part de la responsable de conservació i restauració de la Secció d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona.

El treball a partir d'aquest moment s'ha plantejat al voltant de dos grans blocs. Per una banda s'ha centrat en les tasques de recolzament i assessorament a l'equip d'arqueòlegs per a garantir l'extracció del material moble i d'elements arquitectònics desmuntats, i per l'altre en les accions dutes a terme en la zona de reserva arqueològica per a garantir la conservació de les restes fins el moment en que s'habiliti com a espai museístic.

Pel gran nombre de material exhumat i la diversa naturalesa d'aquest: ceràmica, metalls, materials orgànics, elements arquitectònics de pedra, restes d'elements constructius, nombroses inhumacions, etc., s'ha elaborat des d'un bon començament un Pla de Treball per a poder plantejar i fixar les diverses tasques a seguir per l'equip de tècnics restauradors.

A nivell de llistat es proposa una intervenció que contemplarà com a processos de conservació bàsics els següents passos:

- Realització de **primeres neteges**, amb l'objectiu d'eliminar bàsicament les restes terroses i brutícia dipositada en superfície.
- **Consolidacions** puntuals si la conservació del material així ho exigeix.

- **Extraccions** per a garantir la conservació de les diverses peces exhumades que presenten un estat de conservació delicat.
- Creació d'**embalatges** específics, així com control del trasllat i emmagatzematge dels materials dins la reserva 5 del MHCB, en espera de que se'ls pugui sotmetre a un procés de restauració complet .

1. Primeres neteges

Es fan les primeres neteges *in situ* del material exhumat. Aquestes són molt suaus i bàsicament s'elimina la brutícia dipositada en superfície així com les restes terroses. S'ha treballat en sec utilitzant sistemes mecànics amb eines específiques i si ha estat necessari, i de manera molt puntual, s'han fet neteges en humit utilitzant mixtes¹ amb l'ajut de raspallats suaus.

Aquestes neteges han d'anar destinades a alliberar els objectes dels elements externs a la seva pròpia naturalesa, i poder fer l'embalatge amb la mínima quantitat de restes terroses possibles i d'aquesta manera alleugerir el pes. Per altra banda cal tenir present que les terres associades a cadascun dels elements conserven un grau d'humitat elevat, factor que faria perillar l'estat de conservació.

El tècnic restaurador intervé només de manera puntual, quan els materials presenten un estat de conservació més delicat, en la resta dels casos s'ha aconsellat i assessorat a l'equip d'arqueòlegs per a fer les primeres neteges, eliminar les restes terroses i garantir un correcte embalatge del material.

2. Consolidacions

La consolidació radica bàsicament en l'aplicació d'un producte adhesiu a un objecte el qual ha perdut la seva resistència estructural, amb l'objectiu de

¹ Aigua destil·lada i alcohol (1:1)

reforçar-lo i poder-lo traslladar sense que perilli la seva integritat, fins el laboratori de restauració a on si s'escau serà tractat.

Només s'han consolidat els materials que presentaven un estat de conservació delicat. S'han utilitzat sempre concentracions baixes per a que el producte consolidant penetri correctament, sense formar pel·lícula en la superfície de la peça que dificultaria la transpiració.

El producte ha de ser totalment reversible ja que no és el procés definitiu, es tracta d'una mesura preventiva fins que la peça es sotmeti a un procés de restauració definitiu en el laboratori.

La problemàtica més gran alhora d'escollir en cada cas el producte més adient és el grau d'humitat que presenten els diversos materials. Si les peces es troben totalment seques s'han utilitzat bàsicament resines acríliques² dissoltes entre un 2 i un 3% en un dissolvent orgànic³; si pel contrari les restes presenten un grau d'humitat alt s'ha optat per utilitzar acetats de polivinil⁴ dissolts entre un 2 i un 3% en alcohol. S'apliquen mecànicament amb pinzells.

Primera neteja i consolidació d'elements arquitectònics del monestir que presentaven restes de policromia

² Paraloid B-72

³ Acetona

⁴ Mowilith

3. Extraccions

L'equip de restauració ha valorat la necessitat de plantejar extraccions, de manera puntual, per a garantir el trasllat d'objectes exhumats fins a les diverses sales de reserva del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona.

Per una banda s'han donat quan el material, al ser excavat, presenta un estat de conservació molt delicat que provoca que s'hagi de portar a terme una extracció més específica de les que es fan de manera habitual per l'equip d'arqueòlegs. Sense aquesta acció no es podria garantir ni l'exhumació ni el trasllat de peces que presenten un estat de degradació actiu.

Per l'altra s'han plantejat en l'extracció d'estructures arqueològiques completes, que de manera excepcional s'han donat amb l'objectiu de conservar estructures d'època romana que restaven fora de la zona de reserva arqueològica i que els responsables del Museu d'Història del Museu de la Ciutat de Barcelona van valorar-ne la recuperació com a un fet de gran importància.

Els diversos casos que s'han dut a terme s'han estudiat i analitzat de manera individual, desenvolupant tècniques i mètodes específics en els diferents sistemes d'extracció emprats per l'equip de restauració i que es detallen a continuació:

3.1. Engasats: triats alhora de fer extraccions d'objectes de petit format, amb l'objectiu que no pateixin més fragmentació i que conservin la seva disposició original. Per a realitzar aquest procés s'han utilitzat gasses impregnades amb adhesiu nitrocel·lulòsic⁵ dissolt entre un 20 i un 30% en un dissolvent orgànic⁶. L'Aplicació s'ha fet mecànicament amb pinzells, adaptant les gasses a les diferents tipologies.

⁵ Imedio

⁶ Acetona

Dos exemples de l'extracció d'ossos d'inhumacions que presenten un estat de conservació dolent i que s'ha considerat oportú realitzar engasats de manera puntual

3.2. Extracció amb planxes metàl·liques: Bàsicament s'han utilitzat en l'extracció de restes de paviments o nivells d'ús.

Es tracta d'introduir una planxa metàl·lica el més paral·lelament possible, per l'àrea inferior o punt per a on es vol retallar el paviment o nivell d'ús, fins aconseguir separar-lo totalment del substrat i procedir al seu aixecament. S'introdueix la planxa per una de les arestes de la zona a extreure (s'han emprat planxes escairades per un costat per facilitar-ne la penetració) i es colpeja l'altre cantó de les planxes amb macetes fins que es troben totalment introduïdes i el fragment de paviment és extret.

Finalment es col·loquen els fragment sobre planxes rígides de poliestirè

extruït⁷, que per una banda facilita el trasllat al magatzem, i per l'altra ja és el suport idoni per a emmagatzemar els diversos fragments.

Extracció d'un fragment de paviment medieval (U.E. 7030) amb planxes d'acer

3.3. Extraccions en bloc: Durant el mes d'agost de la campanya arqueològica amb codi 1/01, en una de les visites d'obra rutinàries que s'han anat fent de manera periòdica, els responsables del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona varen valorar la conveniència de conservar un conjunt d'estructures com a mostra de les construccions baix imperials exhumades, tot i que en la zona de reserva arqueològica, decretada per la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, ja s'inclouïen construccions amb la mateixa funció i del mateix moment històric.

El conjunt estava compost per una banda per un fragment del mur de tancament de la necròpolis baix imperial (U.E. 9034), i per l'altre per un

⁷ Foam

fragment del mur (U.E. 3140) de tancament de l'Edifici V amb una *formae* (U.F. 909) associada.

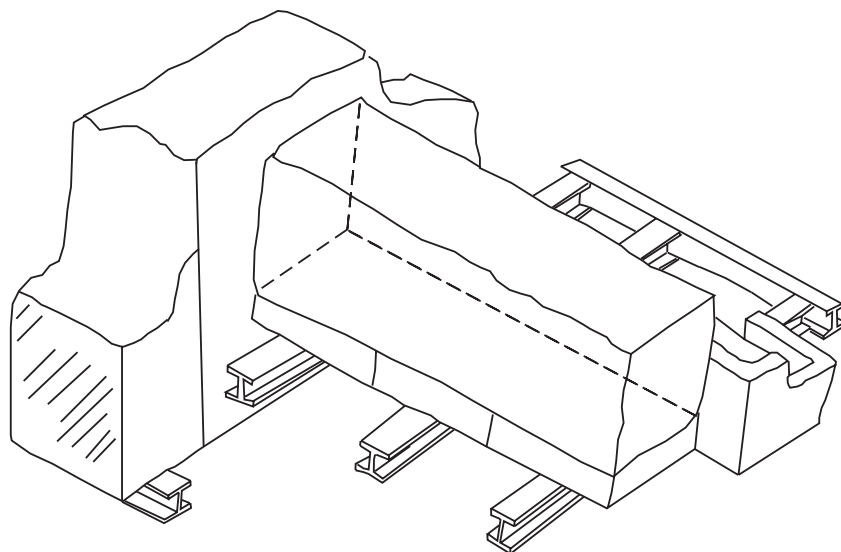
L'acció ha obligat a plantejar i a estudiar una extracció en bloc específica per aquest cas, que garanteixi el correcte aixecament del conjunt així com la seva conservació durant el procés de trasllat i l'emmagatzematge a una de les reserves del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, en espera de ser sotmès a un procés de restauració complet.

Estat inicial

Totes les tasques d'aquest procés s'han dut a terme conjuntament amb l'empresa constructora SAPIC, amb la que també s'ha col·laborat durant les diverses campanyes arqueològiques.

Després de fer una valoració de l'estat de conservació de les restes, i preveient la complicació del procés i sistemes de treball, s'ha estudiat d'una manera exhaustiva el cas, creant un pla de treball conjuntament amb els responsables de SAPIC, garantint d'aquesta manera l'èxit de l'empresa. El sistema d'extracció ideat en origen queda reflectit gràficament en el següent croquis:

L'execució de l'extracció s'ha dividit en dos processos separats: per una banda s'ha previst fer l'extracció del mur de tancament de l'Edifici V juntament amb la *formae* que té associada, i per l'altra el mur de tancament de la necròpolis baix imperial.

A continuació es descriuen els treballs executats:

Extracció del mur de tancament de l'Edifici V i la *formae* que té associada:

- El primer que s'ha fet ha estat una neteja de les estructures amb l'objectiu de poder acabar de delimitar tots els elements que les componen. S'han eliminat els morters exteriors de moments posteriors, per a poder observar clarament la superfície de l'estructura, així com la neteja dels morters de la junta d'unió dels dos elements.
- S'han extret mostres de morters degudament numerades i localitzades per a possibles estudis i anàlisi.
- S'ha vist la necessitat de reforçar estructuralment la *formae*, per tal d'evitar possibles problemes i debilitaments estructurals durant l'extracció.

Per la banda externa s'observa que els morters presenten problemes de disgregació greus, doncs es tracta de morters molt tous que no garanteixen l'estabilitat i cohesió de la construcció quan es comenci a executar el rebaix de l'estructura. S'opta per a minvar aquesta problemàtica amb l'aplicació d'una franja de fibra de vidre i resina epoxídica⁸ amb un agent tixotròpic⁹, que faci de faixa estructural i alhora que eviti possibles despreniments.

Internament s'ha reforçat el receptacle de la *formae*, amb un reompliment amb poliuretà expandible¹⁰ i daus de *porexpan*, prèvia protecció de l'estructura amb una manta d'amiant.

Tasques de reforç de la *formae*

- Una vegada realitzades aquestes tasques s'ha començat a fer el desbast de la terra inferior de les estructures, moment en que l'equip de restauració observa un seguit de qüestions no esperades. En primer

⁸ Epolam 20/20 (Axson)

⁹ HDK (Fontanals)

¹⁰ Fontanals

lloc la *formae* només té aproximadament uns 20 cm. de potència. La poca alçada de l'estructura planteja una problemàtica afegida, donada la seva fragilitat hi ha la possibilitat d'un ensorrament. El mur associat es troba a uns 20 cm. per damunt de la cota de la *formae*, de manera que es fa molt difícil efectuar un aixecament conjunt sense igualar cotes. Per últim l'*opus signinum* de base de la *formae* no arriba als 10cm. de gruix i presenta problemes de disgregació, el que obliga a no desbastar totalment la base inferior doncs el perill de despreniment seria molt alt.

Aquestes observacions obliguen a la modificació del plantejament inicial d'extracció, que contemplava la construcció d'una llosa de formigó únicament sota del mur per anivellar-la a la cota de la *formae*. Després d'aquest estudi empíric de l'estat en que estructuralment es troba el conjunt, s'ha valorat com a no viable la idea d'extracció que s'havia plantejat inicialment.

Així doncs, s'opta per fer una llosa de formigó que aculli les dues estructures amb la finalitat de crear una estructura prou rígida que permeti per una banda que la *formae* no es fragmenti i per l'altra que iguali les cotes per a poder extreure les dues estructures en bloc.

- Un cop es tenen clares totes aquestes observacions es procedeix a l'execució de la llosa de formigó, la que requereix que prèviament s'efectuï el desbast del sòl on s'assenten les estructures. Aquest desbast s'ha realitzat seguint una divisió virtual en tres parts de la llargària total de l'estructura, de manera que els operaris procedeixen al desbast inferior, tant del mur com la *formae*, d'una de les parts de l'extrem. Seguidament es preveu que per part dels restauradors es protegeixi la part inferior de les estructures amb l'ajut de plàstics gruixuts i poliestirè extruït¹¹ perquè un cop s'injecti el formigó mai estigui en contacte amb la superfície original.

¹¹ foam

Un cop s'ha efectuat aquest extrem s'ha procedit d'igual manera en l'altre extrem, i finalment en l'àrea central; seguint aquest procediment i treballant per sectors, es garanteix el major control i estabilitat estructural del conjunt.

Pel desbast de terres, s'ha començat a treballar amb maquinària específica com ara martells pneumàtics, màquines de disc, etc. Finalment però s'acaba el treball mecànicament ja que per una banda la *formae* estava patint massa les vibracions que provoquen aquestes eines i, per l'altre cap de les broques utilitzades són el suficientment llargues com per a traspassar la distància que sumen les dues estructures.

Rebaix de la part inferior del mur associat a la *formae*

Rebaix de la part inferior de la *formae*

- Una vegada s'ha fet el desbast de cadascuna de les parts, es moment d'iniciar l'aplicació del formigó. Es col·loquen les graelles i es fa l'encofrat deixant una reserva en la part inferior per a més tard col·locar-hi les bigues de ferro. A continuació s'ha introduït el formigó¹² de manera gradual per a assegurar que arribi a tots els racons.

Construcció de la llosa de formigó

En el moment que la primera part del formigó s'ha adormit, és moment del rebaix de la part de l'altre extrem, quedant la primera ja apuntalada. Es repeteix la mateixa acció, sent la part central l'última en executar-se d'aquest procés.

- Una vegada finalitzades aquestes tasques es col·loquen les bigues. La idea original era la situar-ne tres, però finalment se'n col·loquen quatre ja que la banda esquerra queda debilitada i es veu la necessitat de reforç.

A les quatre bigues se n'hi solden dues més a banda i banda de manera transversal, que seran per les que hi passaran els cables metàl·lics que agafarà la grua. Entre les bigues s'hi han col·locat taulons i falques de fusta per acabar d'immobilitzar l'estructura creada.

¹² grava, sorra i pòrtland.

Detall de la col·locació de les bigues en la reserva deixada durant la creació de la llosa de formigó

Moment previ a l'extracció amb la col·locació de les bigues transversals

- L'últim pas a fer és l'extracció pròpiament dita. Al tractar-se d'una estructura tant pesada s'ha optat per emprar uns cables metàl·lics de gran resistència, que s'introdueixen per les bigues transversals. Es recullen amb una barra de ferro que té unes argolles en els extrems per les que si fan passar alhora uns cables metàl·lics que són els que agafa directament la grua. Amb aquest sistema, els cables aniran en tot moment en paral·lel sense que quedin recollits en un punt central cosa que provocaria massa pressió cap a l'interior de les estructures.

Ha estat necessari comptar amb un camió - grua, que per una banda ha fet l'aixecament del conjunt i per l'altra l'ha transportat i descarregat en el magatzem de la Secció d'Arqueologia.

Moment de l'extracció del mur i la *formae* que té associada

Procés d'extracció del mur:

- En primer lloc s'ha fet una neteja de l' estructura per acabar de delimitar tots els elements que la componen i poder-ne observar l'estat de conservació.
- Es comença a fer el desbast inferior seguint el model ideat anteriorment. Al tractar-se només d'una estructura i per tant al no resultar tant pesada, no ha estat necessari crear una base de formigó.
- A mida que es va rebaixant cada part es col·loquen les bigues de ferro, entre les quals s'hi ubiquen uns palets de fusta per a evitar possibles moviments. Finalment només caldrà situar les bigues transversals i les falques de fusta que siguin necessàries per assentar l'estructura creada.

Moment del rebaix de la part inferior de l'estructura

- Es protegeix la totalitat de l'estructura per la banda exterior amb diferents escumes que ens ajudaran a frenar possibles cops i fregaments, que queden lligades amb un conjunt de trinxes.

Preparació final del conjunt abans de l'extracció

- Una vegada l'estructura preparada ja es pot iniciar l'extracció. S'introdueixen les bragues al voltant de les bigues transversals per a hissar el mur, abraçant-lo i penjant-lo del ganxo de la grua.

Moment de l'extracció del mur

Les estructures s'han traslladat al magatzem del MHCB, a on s'han dipositat en la banda exterior del mateix. Es recomana que el seu trasllat a l'interior de la reserva arqueològica es faci en un període de temps no molt llunyà, ja que els agents climàtics podrien afectar nocivament els material emprats en l'extracció i per tant no es pot garantir la conservació del conjunt en un futur.

4. Embalatges

Durant les diverses campanyes d'excavació es fa un assessorament constant a l'equip d'arqueòlegs per a fer el tipus d'embalatge més adequat per a cada material, alhora l'equip de restauració s'encarrega d'embalatges especials de les peces que presenten un estat de conservació més delicat.

L'objectiu principal és garantir el transport fins al magatzem del Museu d'Història de la Ciutat proporcionant la protecció adequada a les peces a tres nivells: físic, químic i biològic, per a això s'han utilitzat suports adequats que han minimitzat els canvis de l'entorn. Els materials utilitzats són inerts cosa que garanteix que no s'alteri la naturalesa dels mateixos.

A continuació es detallen alguns exemples:

- La **ceràmica** que presenta un estat de conservació més delicat, com pot ser el cas de la ceràmica del Bronze Inicial, s'ha embalat individualment en bosses de polietilè, degudament identificades amb les dades arqueològiques. S'han efectuat petits orificis en la part superior de les mateixes, per a garantir que les peces perdin la humitat de manera gradual. Totes les bosses es col·loquen en l'interior de caixes rígides de polietilè amb escumes per a amortir possibles cops.
- Tots els **metalls** s'han embalat de manera individual. Pels objectes més delicats, com ara poden ser els d'or i de plata, s'han creat suports amb poliestirè extruït¹³ (es rebaixa d'aquesta planxa de l'àrea que ocupa el perfil de l'objecte, de manera que aquest s'introdueix en un "llit" que el conté i s'evita d'aquesta manera possibles moviments). Després tots els metalls es disposen dins d'una bossa de polietilè la qual es perfora amb petits orificis en la banda superior per a que perdin la humitat de manera gradual. Cada metall s'identifica amb les dades arqueològiques i es col·loquen dins de caixes de polietilè de tanca hermètica amb gel de sílice com a material tampó.
- En l'última fase d'excavació, 62/03, dins dels estrats de l'amortització de la necròpolis Baix Imperial, es va recuperar un conjunt de fragments de **mosaics** amb gran interès. Probablement les diverses peces podrien formar part d'alguna de les possibles *laudes* sepulcral de la necròpolis romana. Després de les tasques d'eliminació mecànica de la brutícia en superfície així com restes de morters antics i concrecions puntuals, s'han procurat unir els fragments que encaixaven i s'han aplicat puntualment morters tradicionals¹⁴ en el revers, per a reforçar i consolidar punts molt febles.

Una vegada fetes aquestes primeres intervencions, s'han emmagatzemat tots els fragments, separats per unitats estatigràfiques, dins de caixes rígides de polietilè. Per tal efecte s'ha disposat un llit

¹³ Foam

¹⁴ Calç i sorra

amb sepiolita per a poder-hi assentar cada fragment, creant-se unes separacions amb poliestiré extruït per a poder agrupar-los i d'aquesta manera mantenir la disposició original que presentaven una vegada exhumats, podent facilitar-ne possibles reconstruccions.

Cada caixa s'ha identificat amb les dades arqueològiques.

Estat final de l'embalatge de les restes de mosaic de la Necròpolis Baix Imperial

ZONA DE RESERVA ARQUEOLÒGICA

Vista aèria de part de la zona de reserva arqueològica

En aquesta part de la memòria es descriuen les tasques de conservació i restauració dutes a terme en la zona de reserva arqueològica, que com ja ha quedat esmentat la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya en va resoldre la seva declaració com a tal. A partir d'aquest moment es van prendre les mesures oportunes per a la seva conservació per part de l'equip de restauració, treballant de manera paral·lela al desenvolupament de les diverses campanyes arqueològiques i d'aquesta manera garantir la salvaguarda de les restes.

Donada la complexitat de les diverses fases d'ocupació de l'espai i la superposició d'estructures que aquestes han generat, s'ha dividit l'estudi en dos grans blocs i d'aquesta manera facilitar la descripció tant dels factors d'alteració observats com de les tasques de conservació executades. S'han

agrupat per una banda les construccions romanes, en una forquilla entre el S.I i el IV-VI , i per l'altre totes les estructures relacionades amb l'antic convent de Sta. Caterina.

Una vegada exhumades el conjunt d'estructures i després d'avaluar-ne l'estat de conservació, s'ha encetat un període d'execució de totes les accions establertes en un pla de salvaguarda i manteniment creat conjuntament amb el Departament de Conservació i Restauració del Servei d'Arqueologia del MHCB, a on quedaran fixats els processos i mètodes a dur a terme en aquest espai.

A grans trets la tasca de l'equip de restauració s'ha centrat en:

- L'examen detallat de l'estat de conservació que presentaven les restes en el moment de l'exhumació i l'evolució d'aquest, identificat i descrivint les alteracions que afecten a les diverses estructures, i finalment analitzat les problemàtiques més greus de conservació que se'n desprenen.
- Creació de mapes d'alteracions, alhora que es recull tota la documentació gràfica pertinent.
- Una vegada fetes aquestes tasques s'han dut a terme les accions de conservació i restauració, les que també s'han recollit en mapes de treball.
- De manera paral·lela s'han executat un seguit d'accions: revisió dels punts estructuralment debilitats i creació de sistemes d'apuntament, creació de cobertes individualitzades de protecció d'estructures malmeses, col·locació de productes absorbents d'humitats per tal de procurar l'assecat i evitar la proliferació de biodeteriorament.
- Protecció i cobriment final de les restes en espera de la construcció de la plaça pública, que alhora farà les funcions de coberta del futur recinte museogràfic.

ESTAT DE CONSERVACIÓ

L'estat de conservació general de la zona de reserva arqueològica ha anat empitjorant a mida que s'anaven succeint les diverses parades de l'activitat arqueològica, en les que no es va plantejar cap tipus de tasca de manteniment. Els factors d'alteració s'han anat reactivant successivament, agreujant els problemes ja existents i provocant que cada vegada que es reprenien de nou les activitats arqueològiques, les tasques de conservació s'haguessin de tornar-se a començar gairebé de nou .

A banda de les descripcions de les diverses alteracions que afecten les diverses estructures, acompanyades de fotografies, s'han elaborat un seguit de mapes que han d'ajudar a fer més entenedora tota la problemàtica que afecta el conjunt.

A grans trets es poden observar un seguit de factors d'alteracions que afecten de manera general tota la zona de reserva arqueològica.

- Presència de manera continuada de brutícia i deixalles de tot tipus i procedència.

Per una banda hi ha gran presència de deixalles projectades des de l'exterior (plàstics, ampolles, mobles, etc.) moltes de les quals impacten amb força sobre les restes, fent perillar la conservació de les estructures més properes als murs de tancament de l'espai. A aquestes s'hi sumen la gran quantitat de deixalles i materials de rebuigs (ampolles de plàstic, taulons i trossos de fusta, caixes de cartró, elèctrodes), que provenen directament de les obres de construcció del nou mercat, ja que durant les últimes campanyes d'excavació l'obra s'ha anat executant de manera paral·lela.

En les èpoques d'aturada de la activitat arqueològica aquestes deixalles s'han acumulat de manera molt general creant greus problemes, ja que en cap moment no s'han plantejat tasques de manteniment per a garantir el

nivell de neteja arribat en els treballs fets tant per l'equip de restauració com pel d'arqueologia.

- Presència d'animals com ara gats, coloms i rates, que provoquen gran presència d'insectes, que això sumat a la brutícia acumulada fa que les condicions d'higiene del jaciment siguin molt dolentes una vegada es reprèn l'activitat arqueològica.

Detall d'una part del jaciment després d'una de les aturades de l'activitat arqueològica, a on es pot observar l'acumulació de tot tipus de deixalles, el creixement de vegetació i la presència d'animals

- El jaciment es troba exposat als agents climàtics, fet que ha generat gran nombre de problemàtiques.

L'acumulació d'aigua de pluja en aquells indrets on les estructures fan de contenidors o bé en aquelles zones on les irregularitats del terreny les crea de forma natural, ha provocat embassaments d'aigua en molts d'aquest punts. De fet es pot considerar que tot el jaciment és un gran contenidor sense possibilitats de crear conduccions per a desviar les aigües fàcilment.

Així mateix, l'exposició continuada de les restes arqueològiques als raigs solars afavoreix el creixement biològic, alhora que provoca canvis cromàtics en alguns material com ara en restes de policromies, en lliscats i arrebossats.

- Presència de d'elements biodeterioradors: proliferació de plantes superiors de manera general arreu del jaciment, així com gran concentració d'algues i molses. Aquest creixement, es considera un dels problemes principals de la zona de reserva arqueològica, doncs provoca l'agreujament de l'estat de conservació de les restes. Les arrels d'aquest creixement vegetal han danyat enormement els morters i arrebossats conservats de les diverses estructures.

Detall de la proliferació de plantes en un dels absis, capçalera triabsidal

Exemple d'atacs biològics en el fons d'una tomba i a sobre d'un mur

- Després d'una anàlisi a ull nu l'estat de conservació dels morters s'observa: disgregacions de manera general, despreniments d'arrebossats del suport original, contorns malmesos dels arrebossats i lliscats conservats.
- Debilitaments estructurals localitzats de manera puntual en diverses estructures, causats tant pels agents climàtics i biològics com pels possibles atacs antròpics. També se'ls pot vincular a fissures i esquerdes provocades per diversos factors d'alteració.
- Presència de fissures i esquerdes, així com a elements desplaçats i despresos del suport original.
- Murs descalçats, bàsicament com a conseqüència de la circulació indeguda d'aigües de la pluja.

DESCRIPCIÓ DE LES ALTERACIONS

A continuació es descriuran les alteracions que s'han anat observant des dels inicis dels treballs duts a terme per l'equip de restauració. Com ja s'ha esmentat anteriorment s'ha fet una agrupació de les restes, per una banda les romanes i per l'altra les relacionades amb el convent i d'aquesta manera fer més entenedora la descripció. Puntualment es detallaran estructures que de manera individual, que per la seva singularitat o estat de conservació s'ha fet el seguiment de l'estat de conservació a banda.

1. Restes romanes

1. 1. Restes romanes: Alt Imperi

- Brutícia de manera generalitzada en totes les estructures, bàsicament dipòsits terrosos així com tot tipus de deixalles llençades per impactes exteriors.

- Presència d'atacs biològics de manera general, bàsicament s'identifiquen molses i algues formant capes homogènies.
- Exposició del conjunt als agents climàtics. L'aigua de la pluja que queda embassada en els punts a on hi ha un desnivell del terreny provoca que es localitzin zones amb un grau d'humitat molt alt.
- Es localitzen elements despresos del suport original, així com la presència de fissures i esquerdes, bàsicament en els murs U.E. 9346, 9347 i en el nivell d'àmfores U.E. 2565.
- S'observen contorns malmesos en el paviment U.E. 9328.
- L'abocament d'àmfores U.E. 2565, sota l'Edifici I, presenta problemes estructurals així com elements desplaçats o despresos. En aquest punt es detecten també eflorescències de sals solubles, bàsicament en els fragments ceràmics.

Moment en que es recullen els elements ceràmics despresos

1. 2. Restes romanes: Necròpolis de l'antiguitat tardana

1.2.1. Edifici I

Estat inicial

- Es localitzen dipòsits terrosos en superfície, així com deixalles llençades per impactes exteriors que afecten al conjunt de l'estructura, doncs es troba situada en un dels extrems de la reserva just a tocar de carrer.

Feta la primera neteja es segueix generant brutícia

- Presència d'humitat de manera generalitzada que afecta l'estat de conservació dels morters i arrebossats. Per una banda és provocada per l'ascensió d'aigua per capil·laritat, i per l'altra per l'aigua de la pluja que queda embassada en les diverses *formae* i que s'evapora amb molta dificultat ja que el conjunt es troba en el sector més ombrejat del jaciment.

- S'observa una afectació de manera general d'atacs biològics que s'identifiquen bàsicament com a molses i algues.
- Es localitza una teula despresa dels suport original, així com la presència de fissures i esquerdes en els paviments de les *formae*.
- Disgregació dels morters tant els de junta com els que componen els arrebossats, alhora que s'observen contorns malmesos en la major part dels arrebossats que es conserven.
- Descalçament de l'estructura per un dels seus cantons, fet que provoca que l'estat de les unitats funeràries en aquest punt sigui molt delicat amb perill d'esfondraments puntuals.

1.2.2. Edificis II-VII-VIII-IX

- Presència de brutícia de manera generalitzada, bàsicament dipòsits terrosos i brossa generada per impactes exteriors. En les últimes campanyes arqueològiques s'han acumulat escombraries i deixalles generades tant per la construcció del nou mercat, com per les diverses fases d'obres fetes per la recollida pneumàtica d'escombraries en el carrer d'en Giralt Pellisser.
- Exposició del conjunt als agents climàtics. L'aigua de la pluja queda embassada en les unitats funeràries, fet que provoca un augment dels nivells d'humitat.
- Afectació generalitzada d'atacs biològics. Bàsicament s'identifiquen algues i molses formant capes homogènies, tot i que en les zones lliures d'estructures arqueològiques s'observa un creixement, de manera continuada, de plantes superiors.

Aquest fet genera un greu problema per la conservació dels arrebossats i morters, ja que les arrels tant de les plantes com les algues i molses provoquen la disgregació d'aquests de manera generalitzada.

Creixement biològic
U.F. 945

- Disgregació tant dels morters de junta com dels que constitueixen els arrebossats.
- Part dels arrebossats es troben despresos del parament original alhora que presenten contorns malmesos.

Detalls del despreniment de part dels arrebossats així com contorns malmesos de l'exterior de l'Edifici VII

- Es localitzen debilitaments estructurals de manera puntual, causats tant pels agents climàtics i biològics com per atacs antròpics. També se'ls pot vincular a fissures i esquerdes provocades per diversos factors d'alteració.
- Elements despresos, bàsicament com a conseqüència directe de l'exposició del conjunt als atacs antròpics. Al jaciment s'hi pot accedir amb certa facilitat des de l'exterior i en els períodes d'aturada de l'activitat arqueològica aquest fenomen no es pot controlar.

U.F. 957. S'observa part del *lopus signinum* esfondrat, així com els contorns d'aquest malmesos

1. 2.3. Edifici III – IV -VI

- Brutícia de manera generalitzada. Es localitzen dipòsits terrosos així com deixalles bàsicament d'origen antròpic.
- Exposició als agents climàtics. Excés d'humitat en alguna zona com a conseqüència de l'embassament d'aigua de la pluja, sent en zones ombrejades el procés d'assecat molt lent.
- Presència generalitzada d'atacs biològics, tant plantes superiors en les zones exemptes d'estructures, així com la proliferació de molses i algues afectant bàsicament morters i arrebossats.

Detall de les molses detectades en la U.F. 922

U.F. 928. Presència d'atac biològic i brossa. Estat de la tomba després d'una aturada de la nostra activitat

- Es localitzen punts debilitats estructuralment, provocats principalment per l'exposició de les restes als atacs antròpics. Com ja va quedar reflectit en el informe arqueològic presentat en els seu moment, com a conseqüència d'un acte vandàlic la U.F. 327 va quedar malmesa, havent-se de fer una actuació de conservació d'urgència que més endavant ja quedarà detallada.
- S'observen disgregacions de morters, així com contorns d'arrebossats malmesos, de la mateixa manera que es localitzen elements despresos i desplaçats de manera generalitzada.

Vista de les U.F. 922 i 923 Podem observar contorns malmesos i elements desplaçats

1.2.4. Restes romanes: Murs U.E. 4186, 2108, 2099. Paviment U.E. 2354

- Brutícia generalitzada, bàsicament dipòsits terrosos i brossa de tot tipus que ha estat llençada des de l'exterior o generada per la mateixa obra de construcció del mercat.

Estat després d'un període d'aturada de l'activitat arqueològica. U. E.4186

- Exposició als agents climàtics que provoquen embassaments d'aigua, generant zones amb un grau d'humitat molt alt, fet que serà molt preocupant si es tracta de zones ombrejades.
- Gran proliferació de creixement biològic: en els espais exempts d'estructures arqueològiques gran presència de plantes superiors, en els morters de junt

dels murs presència d'algues i molses, i, finalment en el paviment si observa un creixement d'algues i molses formant una capa homogènia.

Detall del paviment U.E. 2354, i murs U.E. 2099, 2350 (Alt imperial)

Murs U.E. 2099, 2358 (Alt imperial)
i part del mur U.E. 2108

- Disgregació puntual dels morters de junta dels murs i del paviment, així com contorns malmesos causats per atacs antròpics, principalment en el paviment.
- Es detecten debilitaments estructurals de manera puntual, generats bàsicament per circulacions indegudes, alhora que s'observen elements despresos i desplaçats.

2. Convent de Santa Caterina

2.1. Tombes

- S'observen dipòsits terrosos així com tot tipus de deixalles generades per impactes exteriors que s'acumulen en tots els receptacles que creen les pròpies estructures funeràries.
- Es localitzen zones molt humides, ja que el jaciment es troba exposat als agents climàtics, l'aigua de la pluja s'embassa dintre de les estructures i si es tracta d'un punt ombrejat l'assecat és difícil
- Es localitzen plantes superiors en els punts exempts d'estructures arqueològiques, així com molses i algues, formant capes homogènies tant en els morters de juntes com en les rajoles conservades. Com a conseqüència de la gran proliferació vegetal, i al ser els morters conservats molt tous, les arrels que generen totes aquestes plantes, algues i molses, danyen els morters provocant greus problemàtiques de disgregacions.

Després de fortes pluges s'observen embassaments d'aigua, que provoquen les condicions òptimes pel creixement biològic

- Disgregació dels morters de junta així com de les poques restes d'arrebossats conservades. Es tracta de morters molt tous i que per tot els seguit d'alteracions descrites, de manera puntual presenten un estat de conservació dolent.
- Localització d'elements estructurals despresos o desplaçats molts d'ells per l'exposició de les restes als atacs antròpics i per la circulació no adequada del personal de l'obra del nou mercat.
- Rajoles dels paviments incompletes en les osseres, U.F. 416, 417. Els contorns d'aquests es troben malmesos, alhora que s'observen també desplaçaments d'elements, fissures i esquerdes.

U.F. 416, atac biològic general, disgregació arrebossats i rajoles incompletes

- Durant les obres de la construcció de les pantalles del nou mercat, es van produir un seguit de filtracions de bentonita molt líquida, que van penetrar directament en la U.F. 417, afectant tota la zona de paviment així com els fonaments, augmentant de manera molt preocupant els nivells d'humitat ja que l'aportació d'aquestes argiles sumat al fet que es tracta d'un punt molt ombrejat, han provocat un retard del procés d'assecat.

U.F.417. Moment després de la filtració de bentonita

- Descalçament del mur de la U.F. 418, *Tomba de l'ambaixador*, a causa dels moviments de terres per l'efecte de la circulació d'aigües de pluja. L'estat de conservació de la tomba per aquesta causa és molt dolent ja que es poden donar possibles ensorraments.

2.2. Murs

- Es localitzen restes terroses així com tot tipus d'escombraries i deixalles, aportades tant per les obres que paral·lelament es duen a terme de la construcció del nou mercat, com per les projeccions des de l'exterior.
- S'observen humitats en les parts baixes dels murs, en part provocades per l'embassament d'aigua de la pluja i en part per l'ascensió per capil·laritat d'aigües subterrànies.
- Presència d'atacs biològics: plantes en les zones exemptes d'estructures arqueològiques i de manera puntual sobre els murs, així com molses i algues bàsicament en els morters de junta i restes d'arrebossats. Aquest creixement genera un greu problema per a la conservació de les restes ja que les arrels disgreguen els morters.

Els morters van ser fets amb una proporció de sorra molt elevada i per tant poden conservar un grau d'humitat alt, cosa que afavoreix el creixement vegetal.

Estat de part dels murs després d'una de les aturades de l'activitat arqueològica. Presència de creixement biològic així com tot tipus d'escombreries

- Disgregacions dels morters de juntes, al tractar-se de morters molt tous els diversos factors d'alteracions d'escrits els afecten enormement. De mateixa manera passa amb poques restes d'arrebossats conservats.
- Es detecten elements constructius despresos i desplaçats dels murs, que de manera puntual s'arriben a dependre, sent molt difícil conèixer la ubicació original dels mateixos.

2.3. Cripta (U.F . 326)

- Presència de brutícia de manera general. Es localitzen tot tipus d'escombreries aportades en gran part per les obres de construcció del nou mercat, dutes a terme de manera contemporània als treballs arqueològics, i que s'acumulen de manera preocupant en la zona durant els períodes d'aturada de l'activitat arqueològica.

També es constata la circulació indeguda de persones relacionades amb les obres, així com d'altres alienes a la mateixa i que accedeixen al jaciment des de l'exterior generant tot tipus de residus.

És un dels espais també més freqüentats per la colònia de gats, fent-se evident l'acumulació dels seus excrements una vegada es retorna a l'activitat.

Estat de la cripta després d'un dels períodes d'aturada de l'activitat arqueològica

- En trobar-se la cripta exposada als agents climàtics l'aigua de la pluja s'embassa de manera molt preocupant en el paviment i part baixa del nínxols, tenint que ser evacuada en nombroses ocasions de manera mecànica amb l'ajut de cubells, ja que no existeix cap via de desguàs natural.

Hi ha zones a on els moments d'insolació són molt escassos, com la part inferior de les escales i del primer nivell de nínxols, i per tant no arriben a assecar-se completament.

Això sumat a l'ascensió per capilaritat d'aigües del subsòl, fa que es generi un greu problema d'humitat en els paviments, zones resguardades sota els nínxols i cantonades de l'escala. S'han danyat molt els arrebossats i morters, i es detecten problemes de disgregació molt importants.

Després de pluges l'aigua s'estanca i cal extreure-la de manera manual. No s'arriba a l'assecat total

- Gran presència de creixement biològic en la totalitat de l'estructura. Bàsicament es detecten molses i algues formant capes uniformes i homogènies.

Afecten de manera molt negativa cadascun dels elements que conformen l'estructura, debilitant tant els morters com els arrebossats i lliscats, arribant-se a produir despreniments de manera puntual.

Detall de la part inferior del lliscat de l'escala d'accés

Detall dels nínxols després d'un període d'aturada

- S'observen a bastament disgregacions dels morters dels arrebossats i lliscats exteriors. De manera molt greu també es localitzen en els revestiments interiors dels nínxols, arribant-se a despendre gran part d'ells. Tot això és fruit de l'elevada humitat concentrada en l'estructura i de la proliferació de creixement biològic que aquesta afavoreix en uns morters amb gran aportació de sorra.

Detall dels arrebossats de la part interna dels nínxols

- Separacions i despreniments dels arrebossats i lliscats del parament original dels nínxols, tant exteriors com interiors, així com els de l'escala d'accés.

Alhora s'observen de manera localitzada fissures i esquerdes així com contorns malmesos i llacunes en els revestiments d'aquestes parts.

Detall de la cantonada de l'escala d'accés a la cripta

- En el moment de l'exhumació de l'estructura es van identificar restes d'un arrencament de volta incomplet. Aquest presenta la fàbrica descohesionada així com un estat de conservació molt delicat, ja que els perills d'esfondrament o desplaçament i despreniments d'elements són grans. Per tot això caldrà executar treballs de consolidació de les restes conservades de manera urgent.

Arrencament de volta conservat

- Perill d'esfondraments de les cobertes d'alguns dels nínxols, com a conseqüència tant dels agents climàtics i biològics, o per possibles atacs antròpics. També se'ls pot vincular a fissures i esquerdes en les voltes provocades per diversos factors d'alteració.

Estat d'una de les voltes dels nínxols, a on s'observa la fragilitat de l'estat de conservació

- Rajoles incompletes dels paviments dels nínxols i del paviment de la cripta, alhora que s'observen alçaments de les rajoles del paviment i interior de dos nínxols.

Detall de dues rajoles aixecades en el interior d'un nínxol

- Canvis cromàtics en els lliscats exteriors dels nínxols així com els de l'escala d'accés, alhora que es fan evidents les pèrdues de color dels números dels nínxols. Totes aquestes variacions són conseqüència directa de l'exposició perllongada als raigs solars.

Pèrdua de color dels números per l'exposició continuada als raigs solars

PROCÉS DE CONSERVACIÓ

Una vegada observats i descrits tots els factors d'alteració que afecten les diverses estructures conservades en la zona de reserva arqueològica, estudiades a fons totes les problemàtiques que se'n desprenen i recollides les documentacions gràfiques així com elaborat els mapes d'alteracions, és el moment d'iniciar les tasques de conservació.

Les accions que s'han de dur a terme per l'equip de restauració han de garantir la salvaguarda de les diverses estructures, executant diversos tractaments conservatius, que ja han estat fixats en el Pla de Salvaguarda elaborat des de bon inici, i d'aquesta manera mantenir un estat de conservació òptim durant l'impàs de temps fins que l'espai de reserva sigui musealitzat.

METODOLOGIA DE TREBALL

Seguint les pautes fixades a grans trets s'han executat els següents processos:

- Abans d'iniciar les tasques de conservació s'han fet tot un seguit de treballs de **fumigació i desinfecció** de tot el recinte.

Després de cadascun dels períodes d'aturada de l'activitat arqueològica, l'acumulació de brutícia i deixalles, la proliferació de biodeteriorament, així com la presència d'animals, han generat condicions d'higiene pèssimes. Com a conseqüència d'aquest fets s'ha detectat la presència d'insectes de manera molt general, fet que ha provocat l'execució de tasques que minvin la presència d'aquests.

S'ha aplicat un producte desinfectant¹⁵ dissolt en aigua amb l'ajut d'aspersors - motxilles, deixant-lo actuar durant 24 hores. Una vegada

¹⁵ Zotal

passat aquest temps es comprova l'efectivitat de l'acció i s'inicien les tasques previstes per part de l'equip de tècnics restauradors.

- S'ha insistit en el manteniment d'un bon nivell de **neteja** de tota la zona de reserva arqueològica durant les diferents fases d'excavació. La neteja bàsicament ha estat mecànica, amb l'objectiu d'eliminar tota la brutícia acumulada durant els períodes d'aturada de l'activitat arqueològica i les generades mentre duraven aquestes. S'insisteix molt en l'eliminació i control del creixement biològic.
- De manera puntual, principalment en morters, arrebossats i lliscats, ha estat necessari aprofundir amb una **neteja química**. S'ha emprat una mixta¹⁶ nebulitzada amb l'ajut de raspalls suaus de diferents mides per a no danyar les superfícies tractades, que de manera general no presenten un bon estat de conservació.
- Com a conseqüència de l'exposició de les restes als agents climàtics s'han produït un seguit de problemàtiques difícils de pal·liar en tota la zona de reserva. L'acumulació d'aigua de pluja en aquells indrets on les estructures fan de contenidors o bé en aquelles zones on les irregularitats del terreny les crea de forma natural, ha provocat la creació d'embassaments d'aigua, que quan es localitzen en llocs ombrívols el procés d'assecat és molt lent. De fet podem considerar que tot el jaciment és un gran contenidor sense possibilitats de crear desguàs fàcilment .

Aquest fet junt amb l'ascensió per capillaritat d'aigües del subsòl han generat greus problemes d'humitat que afecten negativament en l'estat de conservació de les restes. Un dels objectius principals de la nostra tasca ha estat **reduir els nivells d'humitat** fent provés in situ d'absorbents, seguint els següents passos:

1. Eliminació manual dels embassaments d'aigua de pluja en les zones de gran acumulació d'aigua sense possibilitat de desguàs natural.

¹⁶ Aigua destil·lada i Alcohol (1:1)

2. Pal·liar els efectes d'aquesta aigua a curt i llarg termini, controlant els canvis sobtats (sequedats extremes - amarats totals), l'aportació d'humitat (el creixement d'agents biodeterioradors), l'aparició de sals així com els efectes físics que se'n poden despendre.
 3. Els productes absorbents amb els que s'ha assajat són argiles del tipus arlita i sepiolita.
 4. Es pretén seguir un estudi empíric i comparatiu de les condicions inicials d'humitat de l'espai a tractar i l'estat final del mateix. Els objectius bàsics a perseguir són:
 - Utilitzar els dos tipus de productes absorbents i efectuar un estudi comparatiu de l'absorció de cada producte.
 - Fer un càlcul aproximatiu per saber la quantitat d'aigua que pot caure en una pluja forta i la quantitat de producte necessari.
- Una de les tasques principals dutes a terme ha estat la **consolidació** dels morters, arrebossats i lliscats. Principalment, després d'estudiar cada cas en particular i valorar-ne l'estat de conservació, s'han fet les següents accions:
 1. Els arrebossats i lliscats separats del parament original s'han fixat amb un morter sintètic¹⁷. Després de la neteja de les zones afectades, per a alliberar la superfície de la zona a tractar, s'ha injectat el morter prèvia preparació de les superfícies amb el segellat de les possibles vies de sortida. L'acció es repeteix fins que la fixació al parament original es dona per bona.
 2. Aplicació de morters tradicionals¹⁸, ajustant els tons de cada morter amb pigments minerals. Per una banda s'han bisellat tots els

¹⁷ PLM-S (CTS).

¹⁸ Morters de calç i sorra de sílice i riu

contorns malmesos d'arrebossats i restes de revestiments dels paraments, s'han revisat tots els morters de junta, i s'ha valorat de manera individual la reintegració de llacunes, petites fissures i esquerdes.

- **Reubicació** d'elements despresos i desplaçat, amb morter tradicional¹⁹.
- **Creació d'estructures d'apuntament** allà a on s'han observat punts debilitats estructuralment, evitant d'aquesta manera possibles despreniments.
- **Cobriments** de gran part de les estructures amb geotextil, per a protegir-les dels agents climàtics, i en la mesura que sigui possible dels atacs antròpics. Com ja quedarà reflectit més endavant també ajudarà a regular el creixement biològic.
- **Creació de cobertes** en l'Edifici I de la necròpolis de l'antiguitat tardana, així com en la Cripta (U.E. 326). S'han ideat unes cobertes que mantinguin certes condicions: que siguin resistents a possibles impactes, que dirigeixin les aigües de la pluja fora de l'estructura, que regulin l'acció directe dels raigs solars i finalment que evitin l'efecte hivernacle.

DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS

A continuació es descriuran les tasques executades per l'equip de restauració en les diverses estructures. D'igual manera que s'ha fet en la descripció de les alteracions s'han agrupat les restes per a fer més entenedora la descripció; per una banda les dels diversos períodes d'ocupació romana i per l'altra totes les estructures relacionades amb el convent de Santa Caterina. De manera puntual es detallaran les estructures que s'han tractat de manera individual, ja sigui per la seva singularitat o pel seu estat de conservació.

¹⁹ Morters de calç i sorra de riu

1. Restes romanes: Alt Imperi

- Neteja mecànica en sec per a eliminar en primer lloc totes les deixalles i brossa acumulades, així com els dipòsits terrossos. Seguidament s'inicia una neteja més a fons per a eliminar els atacs biològics com ara plantes, molses i algues. S'utilitzen eines més específiques com ara raspalls suaus de diferents mides i bisturís. Es treballa amb molta cura en el nivell d'ús (U.E. 9328) per la disgregació que presenten els materials que el componen.
- Extracció d'una àmfora sencera del nivell d'àmfores U.E. 2565, doncs perillava la seva conservació si romania in situ. S'ha fet un engassat parcial, per a evitar que les fissures ja existents s'obrin més i s'ha creat un embalatge per a garantir el seu transport.
- Apuntament d'una part del nivell d'àmfores U.E. 2565, ja que es troba molt debilitat estructuralment i se'n desprenen fragments. Es fa un cobriment amb varies capes de geotextil i s'apuntala amb fustes i puntals metàl·lics.

Tasques de neteja del nivell d'àmfores, així com l'apuntament d'una de les parts

- Cobriment de gran part de les estructures amb geotextil per a protegir-les de les radiacions solars directes, alhora que s'evita que es tornin a embrutar.

- Creació de caixes de protecció amb fusta de manera puntual per a evitar circulacions indegudes sobre les estructures més delicades.

2. Restes romanes: Necròpolis de l'antiguitat tardana

2.1. Edifici I

- Neteja mecànica en sec per a eliminar en primer lloc totes les deixalles i brosses acumulades així com els dipòsits terrossos. Seguidament s'inicia una neteja més a fons per a eliminar els atacs biològics presents en la totalitat de l'estructura i que es troben molt adherits als morters, arrebossats i elements petris. Es treballa amb l'ajut d'eines més específiques com ara raspalls suaus de diferents mides i bisturís.
- Si aquesta ha estat insuficient s'ha fet una neteja en humit, treballant amb una mixta²⁰ nebulitzada amb l'ajut de raspalls suaus i puntualment amb bisturís, per a eliminar les molses i algues més adherides en els arrebossats i en els morters de junta.

Durant l'execució d' aquesta neteja s'ha documentat la presència de manera puntual de diverses tonalitats en els lliscats, cosa que fa pensar amb la presència de restes de pintura mural. En aquest punts s'ha treballat molt en superfície, deixant la realització de la neteja final per més endavant quan la zona de reserva arqueològica sigui musealitzada i s'executin els processos de restauració complets.

- Consolidació dels contorns malmesos dels arrebossats mitjançant l'execució de bisellats. Reintegració de petites llacunes i esquerdes així com recol·locació d' elements despresos. Totes aquestes tasques s'han fet amb un morter tradicional²¹, ajustant els diversos tons amb pigments minerals.

²⁰ Aigua destil·lada i alcohol (1:1)

²¹ Morter de calç i sorra de sílice

Detalls de l'estat de dues *formae*, finalitzades les tasques de neteja i consolidació dels arrebossats de les mateixes

- Apuntament d'una teula que es troba desplaçada, conservada en una de les *formae*.
- Cobriment de la totalitat de l'estructura amb geotextil per a protegir-la de les radiacions solars directes, alhora que eviti el contacte directe de les deixalles projectades des de l'exterior del recinte.
- Dessecació i control de l'excés d'humitat que afecta l'estructura mitjançant l'aplicació d'arllita en les diverses *formae*. S'ha anat renovant durant les diverses campanyes arqueològiques, fet que ha permès evidenciar el control de l'excés d'humitat present en la zona, alhora que l'aparició de biodeteriorament ha disminuït de manera molt considerable, sent casi bé inexistent.
- L'Edifici I es troba en un dels extrems de la zona de reserva, exposat d'una manera continuada als impactes directes de tot tipus d'objectes i deixalles de

l'exterior. A aquest fet s'hi suma l'exposició directe als agents climàtics, que estan agreujant els problemes de conservació ja existents.

Per totes aquestes raons s'ha vist la necessitat de plantejar la creació d'una estructura de protecció per a garantir la conservació d'aquest edifici. S'idea i es construeix una coberta resistent mitjançant puntals de fusta i plaques d'acer. Aquesta té les següents avantatges:

1. Evita els possibles impactes exteriors.
2. Dirigeix les aigües de la pluja cap a un punt fora de l'estructura.
3. Al quedar oberta s'evita l'efecte hivernacle.

Aquesta coberta s'ha fet durant el desmuntatge arqueològic de les restes que no es conserven, és a dir durant el primer període d'activitat de l'equip de restauració, per tant s'ha pogut avaluar els beneficis d'aquesta acció a llarg termini, poden afirmar que l'estat de conservació de l'edifici s'ha mantingut estable, ha fet possible el control i la inhibició del creixement vegetal i s'ha evitat l'acumulació de brutícia.

El conjunt una vegada feta la coberta, amb la protecció de les restes amb geotextil i la col·locació dels materials absorbents de la humitat

2.2. Edificis II-VII-VIII-IX

- Neteja mecànica en sec de manera general per a eliminar els dipòsits terrossos i la brutícia acumulada en la zona. S'han acabat de delimitar alguns punts per a facilitar les tasques de restauració.
- Neteja mecànica més acurada, per a eliminar bàsicament els atacs biològics que afecten d'una manera molt general tot el conjunt. S'han utilitzat mitjans més específics com ara raspalls de diferents mides , bisturís i petites espàtules.

Vista aèria del conjunt després de la neteja

- Neteja en humit amb una mixta²² nebulitzada, per a eliminar les restes d'algues i molses més adherides, amb l'ajut de raspallats suaus, en els arrebossats i revestiments conservats. A mida que s'avança en aquestes tasques s'han observat restes de policromia en diversos punts de la part exterior dels Edificis II-VII. i per tant podríem parlar d'un acabat amb pintura mural en els exteriors d'aquests edificis. La neteja en aquest punts s'ha fet de manera molt superficial, deixant part de la capa de brutícia per a ocultar la presència de les pintures, ja que no resulta difícil accedir a l'interior del recinte des de l'exterior, i per tant amb aquesta mesura es procura garantir la conservació de les restes, en espera de la seva futura musealització.

²² Aigua destil·lada i alcohol (1:1)

- Una vegada finalitzades les tasques de neteja s'observà que part dels arrebossats i revestiments conservats es troben separats del parament original. Per aquesta raó s'opta per l'execució de treballs de fixació d'aquests, que en garanteixin la conservació.

Una vegada netejades i alliberades les vies per a on ha de penetrar el morter, s'inicia la tasca de fixació. Primerament, mitjançant injeccions, s'aplica alcohol amb l'objectiu d'obrir els camins de penetració, per a on seguidament es va introduint el morter sintètic triat²³. L'acció es repetirà fins que els arrebossats tornin a estar fixats de nou al suport original.

Fixació de l'arrebossat conservat en una *formae* de l'Edifici VII

- Consolidació dels contorns malmesos dels arrebossats i revestiments conservats amb la creació de bisells, així com la reintegració de petites llacunes i esquerdes i recol·locació de petits elements despresos. Totes aquestes tasques s'han fet amb un morter tradicional²⁴, ajustant els diversos tons amb pigments minerals.

²³ PLM-S (CTS)

²⁴ Morter de calç i sorres de sílice

Detall de part del revestiment conservat en l'Edifici II. Es un dels punts a on s'han detectat restes de pintura mural amb motius geomètrics de diversos colors, imitant un *Opus Sectile*. Moment inicial i final després de la neteja mecànica i el bisellats dels contorns malmesos.

Detall d'un fragment d'arrebossat en l'edifici VII. S'ha detectat la presència de pintura mural de color blanc trencat amb traces negres. Moment inicial i final després de la neteja mecànica, recol·locació dels elements despresos i bisellat dels contorns malmesos.

Detall de l'U.F.951 abans i després de les tasques de neteja i de la consolidació dels contorns malmesos.

U.F.957, moment inicial i final després de la neteja i de bisellat del contorn de la tomba així com el reompliment de les esquerdes, fissures i petites pèrdues de material.

- Tots els punts debilitats que s'han anat detectant s'han apuntalat per a garantir la seva conservació futura. S'han utilitzat fustes i diversos tipus d'escumes.

Apuntament d'una *formae* de l'Edifici VII

- Protecció de les superfícies de pintura mural recolzant i fixant a la superfície unes pantalles d'escuma²⁵, per a evitar danys produïts per possibles cops o friccions.
- Cobriment de la totalitat de les estructures amb geotextil per a protegir-les de les radiacions solars directes, retardant així el creixement biològic, alhora que s'evita que es torni a embrutar el conjunt.

²⁵ Poliestiré extruït.

2.3. Edificis III – IV - VI

- Primera neteja mecànica en sec de manera general per a eliminar les deixalles, la brutícia en superfície així com els dipòsits terrosos.
- Neteja mecànica amb més profunditat per a eliminar els atacs biològics que afecten de manera molt general totes les estructures i que es troben molt adherits a arrebossats, morters i elements constructius molt porosos com ara teules.
- La neteja mecànica en sec és insuficient, i es segueix amb una neteja en humit per a eliminar bàsicament els atacs biològics, que al trobar-se molt adherits als arrebossats i morters, per la porositat d'aquests, resulta molt difícil la seva eliminació total. Com en la resta d'estructures s'utilitza una mixta²⁶ nebulitzada, amb l'ajut de raspallats suaus de diferents mides i puntualment amb bisturís.

U.F. 388 una vegada finalitzades les tasques de neteja i bisellat dels contorns malmesos dels arrebossats conservats

- Consolidació dels contorns malmesos dels arrebossats amb la creació de bisells, així com reintegració de petites llacunes i esquerdes alhora que es

²⁶ Aigua destil·lada i alcohol (1:1)

reubiquen els elements despresos. Totes aquestes tasques s'han fet amb un morter tradicional²⁷, ajustant els diversos tons amb pigments minerals.

Detall U.F. 928. Bisellat de contorns malmesos

Estat final de les U.F. 947-948, finalitzades les tasques de consolidació. S'han bisellat els contorns malmesos i reintegrat esquerdes i petites llacunes

- Tal com ja va quedar reflectit en el informe arqueològic presentat en el seu moment, i com a conseqüència d'un acte vandàlic, la U.F. 327 va quedar seriosament danyada. S'ha vist oportú la necessitat de fer una actuació d'urgència per a poder minvar els efectes d'aquest acte.

S'han seguit els següents passos:

²⁷ Morters de calç i sorres de sílice.

1. El fragment d'*opus signinum* continu a la *formae*, es troba molt fragmentat, perillant la seva conservació si es manté in situ, i finalment s'opta per la seva extracció. Es fa un engassat²⁸ i s'allibera del substrat amb l'ajut d'unes planxes d'acer, dipositant-lo tot seguit sobre una escuma de poliestirè extruït²⁹ que garantirà el seu trasllat a la reserva 5 del MHCB.
2. S'ha fet una neteja mecànica en sec per a eliminar els residus terrosos. S'ha insistit en humit amb una mixta³⁰ i raspallats suaus bàsicament en els arrebossats i les teules.
3. Una de les teules es troba totalment fragmentada. Es recol·loquen els fragments més grossos amb petits puntals que mantenen aquests en la seva posició original a l'espera d'una intervenció definitiva. Els fragments més petits s'han enganxat de manera provisional amb un adhesiu nitrocel·lulòsic³¹ per a evitar la seva pèrdua.
4. En els contorns malmesos dels revestiments s'apliquen bisells amb un morter tradicional³².

Neteja, consolidació i muntatge de la tomba afectada

²⁸ Gassa impregnada amb Imedio al 30% en acetona.

²⁹ Foam

³⁰ Aigua destil·lada i Alcohol (1:1)

³¹ Imedio

³² Morter de calç i sorra de sílice.

- Creació de sistemes d'apuntament, en els punts a on les estructures es trobin debilitades, evitant possibles despreniments.

Sistema d'apuntament fet en la U.F. 928

- Cobriment de gran part de les estructures amb geotextil, amb l'objectiu de protegir-les dels agents climàtics, com ara els raigs solars, i de retruc retardar el creixement biològic.

Cobriment de part de la U.F 380 amb geotextil. Es pot observar també la col·locació d'arlita sobre les rajoles conservades, ja que presentaven greus problemes de creixement biològic

- Dessecació, control i manteniment de l'excés d'humitat aplicant argiles absorbents, allà a on la problemàtica és més evident. També serà una mesura molt vàlida per a retardar el creixement biològic que afecta l'espai ja

que per la seva proliferació són molt beneficiosos tant la llum del sol directe com un grau d'humitat elevat.

U.F. 388. Estat després d'un període d'inactivitat. Per una banda s'observa que a les cares externes, el geotextil es troba deteriorat i que caldria anar-lo renovant cada tres mesos. A les cares internes l'arlita ha controlat l'excés d'humitat i de retruc controlar l'aflorament biològic, doncs abans de l'aplicació d'arlites, la *formae* presentava una proliferació de plantes i molses molt greu

- La part est de l'Edifici IV era una zona de pas, molt propera a la construcció de les pantalles del nou mercat, fet que feia perillar la conservació de les estructures funeràries exhumades en aquest punt. Aquest fet provoca que s'hagi de crear un sistema de protecció, en aquest cas unes caixes de fusta fetes a mida per cada element, que prèviament ha estat protegit amb una escuma inert i geotextil, evitant així possibles impactes.

Detall de les proteccions de fusta

- L'estat de conservació de la inhumació en àmfora, U.F. 933, perillava per la construcció d'un dels pilars de l'edifici de pisos assistits per gent gran situat al costat del nou mercat. Donat el cas, i per l'interès que presenta la peça, es decideix fer una extracció en bloc; sent de gran importància es mantingui sencera per a la seva futura excavació en el laboratori del Servei d'Arqueologia del Museu d'Història i poder-ne recollir tota la informació necessària.

A mida que l'equip d'arqueòlegs va excavant l'àmfora, es procura que tots els elements mantinguin la seva disposició, evitant fragmentacions i que les fissures existents no s'obrin més. Per tal efecte s'han aplicat gasses impregnades amb un adhesiu nitrocel·lulòsic³³ dissolt a un 30% en un dissolvent orgànic³⁴, en diversos punts.

Excavació per l'equip d'arqueòlegs

Engassats mentre s'està excavant

³³ Imedio
³⁴ Acetona

Una vegada l'excavació ha finalitzat es prepara l'extracció en bloc. La peça ha d'estar alliberada arreu del seu perímetre per a treballar amb facilitat de moviment , exceptuant-ne la base. Seguidament s'embolcallarà tota amb paper d'alumini adaptant-lo a la forma de l'àmfora, amb l'ajut de cinta adhesiva.

A continuació es crea una caixa amb cartó, no gaire més gran que les dimensions reals de la peça. Es deixen unes pestanyes en la banda inferior, que es segellem amb terra per a evitar que el producte que s'apliqui no s'escoli per la banda inferior. La caixa de cartró també es segella amb cinta adhesiva evitant les fissures i talls.

Arribats a aquest punt ja podem aplicar l'escuma de poliuretà expansible, que un cop endurida formarà un motlle - contenidor.

Moment en que s'aplica l'escuma de poliuretà

Un cop l'escuma ha endurit, amb l'ajut d'unes planxes d'acer (s'han emprat planxes escairades per un costat per facilitar-ne la penetració), es va tallant la reserva de terra que s'havia deixat en origen en la banda inferior fins que la peça queda totalment alliberada.

Moment que piquem amb les planxes d'acer la reserva de terra inferior

Paral·lelament s'ha preparat una caixa de fusta a mida, ben reforçada, per a garantir el seu transport fins als magatzems del MHCB.

Una vegada l'àmfora estreta es col·locada en el interior de la caixa de fusta que farà de suport per emmagatzemar-la fins la seva futura excavació.

2.4. Restes romanes: Murs romans, U.E. 4186, 2108, 2099, Paviment U.E. 2354

- Neteja mecànica en sec de manera general per a eliminar els dipòsits terrossos i la brutícia acumulada en les diverses estructures. S'han eliminat les plantes superiors, procurant que en el procés d'extracció les arrels no danyin els arrebossats ni morters conservats.
- Neteja mecànica en sec més acurada per a eliminar la brutícia més adherida així com algues i molses molt fixades en tots els morters. S'utilitzen raspalls de diferents mides i dureses, així com bisturís.

- Cobriment amb geotextil de gran part de les estructures exhumades, amb l'objectiu de protegir els murs i el paviment dels agents climàtics, principalment dels raigs solars i de retruc controlar el creixement biològic.

Vista general del cobriment dels murs U.E. 2108–2358– 099 i el paviment U.E. 2354

3. Convent de Santa Caterina

3.1. Tombes

- Neteja mecànica en sec de manera general per a eliminar els dipòsits terrossos i la brutícia acumulada en les diverses estructures. S'ha extret les plantes superiors procurant que al treure-les, amb les llargues arrels que arriben a fer, no danyin els arrebossats ni morters conservats.
- Neteja mecànica en sec més puntual per a eliminar els atacs biològics molt generals en totes les estructures. S'utilitzen eines més específiques com petites espàtules, bisturís i raspalls de diferents mides i dureses.
- Al ser insuficient la neteja mecànica en sec s'ha d'insistir amb una neteja en humit, amb l'objectiu d'eliminar bàsicament algues i moltes, que es troben molt adherides als arrebossats i morters per la seva porositat. Com en la

resta d'estructures s'utilitza una mixta³⁵ nebulitzada, amb l'ajut de raspallats seus.

U.F. 216, moment inicial i final després dels diversos treballs de neteja mecànica

- Recol·locació d'elements despresos i desplaçats amb un morter tradicional³⁶, ajustant els diversos tons amb pigments minerals.
- Creació de sistemes d'apuntament en els punt estructuralment més debilitats, evitant d'aquesta manera possibles despreniments.
- Cobriment de gran part de les estructures amb geotextil, per a protegir-les dels agents climàtics, i en la mesura que sigui possible dels agents antròpics. Si l'estructura funerària es troba en una ubicació difícil, com per exemples zones de pas, s'hi han fet caixes de fusta per a garantir-ne la seva conservació.

³⁵ Aigua destil·lada i alcohol (1:1)

³⁶ Morter de calç i sorra de riu

U.F, 228, 229, 230: tombes que es troben al costat l'edifici I. El mur de maó de la part central es troba en mal estat de conservació, el morter es disgrega amb facilitat, al igual que els arrebossats que es troben separant-se del suport. Es creen apuntaments per a protegir-les de possibles desprendiments.

- Dessecació, control i manteniment de l'excés d'humitat aplicant argiles en els punts més conflictius, i de retruc controlar el creixement vegetal.
- En la U.F. 418, *Tomba de l'Ambaixador*, si han detectat moviments de terres provocats per la circulació d'aigües de pluja, que han descalçat l'estructura per una de les seves bandes.

S'ha creat un sistema d'apuntament que en garanteix l'estabilitat de l'estructura, ja que el perill d'esfondrament és molt gran.

Primer es protegeix l'estructura amb escumes de poliestirè extruït³⁷, per a amortir la pressió, evitant que els materials utilitzats estiguin en contacte amb les parets. Aquesta estructura feta amb taulons i puntals de diferents mides fa que la tomba quedi apuntalada tan per la banda interior com per l'exterior.

³⁷ Foam

Finalment s'ha cobert amb geotextils, per a protegir l'estructura dels agents climàtics.

- Després d'un període d'aturada de l'activitat arqueològica, s'observen greus problemes de conservació en les osseres U.F. 416-417.

Com ja ha quedat reflexat en la descripció de les alteracions, es va donar una filtració de bentonita en la U.F. 417 durant la construcció de les pantalles del nou mercat. Aquest fet sumat a que es van succeir períodes de fortes pluges, han provocat que els nivells d'humitat augmentessin d'una manera preocupant. Ens troben en un dels sectors més ombrejat del jaciment cosa que fa que l'assecat sigui més difícil.

Al donar-se nivells d'humitat tant alts el creixement biològic s'ha incrementat considerablement, arribant-se a formant capes homogènies d'algues i molses que danyen enormement els arrebossats dels murs interiors, així com els del mur de maó que separa les dues estances.

Per totes aquestes causes arribats a aquest punt poden considerar que l'estat de conservació de les dues unitat funeràries ha passat de ser delicat a molt dolent.

Estat de la U.F.
416 després del
període
d'aturada de
l'activitat

Estat de la U.F. 417 després de la filtració de bentonita

Les accions planejades en aquest punt tenen com a objectiu principal reduir els nivells d'humitat i procurar que les estructures es puguin anar assecant.

El primer que s'ha fet és retirar el material absorbent que es va col·locar en els paviments, el que en un període llarg d'aturada de l'activitat arqueològica ha estat incapaç d'absorbir tota la humitat generada, encara que es pot observar que ha regulat el creixement biològic.

L'eliminació de la bentonita filtrada corre a càrrec de la constructora que va executar la construcció de les pantalles del nou mercat. Es fa el control constant d'aquests treballs per a evitar qualsevol dany a les estructures.

Seguidament es comencen les tasques de neteja mecànica en sec per a eliminar els dipòsits terrosos i l'atac biològic. Aquesta es insuficient ja que les algues i molses es troben molt adherides als morters, rajoles i maons. S'insisteix en les rajoles amb una neteja en humit amb una mixta³⁸ nebulitzada intercalant raspallats molts suaus i de manera puntual amb l'ajut de bisturís.

³⁸ Aigua destil·lada i alcohol (1:1)

La neteja resulta molt complicada ja que tots els morters d'aquestes dues estructures presenten greus problemes de disgregació i despreniment dels paraments. Es tracta de morters molt sorrencs cosa que fa que algues i molses si puguin desenvolupar amb facilitat, sent les arrels d'aquestes la principal causa de deteriorament dels materials. La neteja s'ha fet, per l'estat de conservació dels morters, de manera molt superficial.

Es fan controls periòdics de l'evolució de les estructures procurant mantenir els nivells de neteja aconseguits, alhora que el biodeteriorament no avanci. En un futur s'hauran d'idear sistemes de consolidació, neteja i control de l'atac biològic.

U.F. 416. Estat final després de la neteja. S'observa la humitat que encara resta en les estructures

3.2. Murs

- Neteja mecànica en sec de manera general per a eliminar els dipòsits terrossos i les escombraries i deixalles acumulades en les diverses estructures. S'ha insistit també en l'extracció de les plantes superiors, procurant no danyar els morters conservats, ja que aquestes arriben a fer llargues arrels.
- Neteja mecànica en sec en més profunditat per a eliminar la brutícia més adherida així com l'atac biològic, amb l'ajut d'eines més específiques com ara espàtules de diferents mides i bisturís. Les algues i molses es troben

molt fixades al morters ja que aquests són molt sorrencs cosa que beneficia els desenvolupaments d'aquestes.

Neteja mecànica
de U.E. 2449

- Apuntament del mur (U.E. 3470) que forma part d'una de les absidioles de la capçalera triabsidal, es crea una estructura amb fustes de diverses mides. Per a no danyar el parament original es protegeix amb escumes de poliestirè extruït³⁹.
- Col·locació de xarxes de protecció en zones perilloses per la circulació de persones, doncs tenen una alçada considerable, evitant els riscos d'accidents. Es col·loquen entre altres punts, en la cala feta per l'equip d'arqueòlegs per a estudiar la potència dels murs del convent, en la capella, i una altra a una banda de la *Tomba de l'Ambaixador*.
- Cobriment amb geotextil per a protegir els murs dels agents climàtics. Després de les aturades de l'activitat arqueològica quan es retiren molts d'aquests materials de protecció, s'observa que a sota el creixement biològic és mínim, ja que eviten el contacte directe dels raigs solars en les diverses estructures.

El tipus de molsa que afecta gran part de les estructures necessita la llum solar per desenvolupar-se. El geotextil al protegir-les de les radiacions de U.V. evita en gran part el seu creixement.

³⁹ Foam

No s'aconsegueix però minvar la presència d'un tipus d'alga que no necessita llum, i que es desenvolupa en les zones més ombrejades del jaciment. Aquestes però no generen les arrels que fan les moltes i per tant la seva eliminació és molt més senzilla, aconseguint-la només amb raspallats.

Moment de l'aixecament del geotextil després d'un període d'aturada de la nostra activitat. S'observa l'absència de molsa i la presència d'algues.

3.4. Cripta (U.F . 326)

- Primera neteja per a eliminar els dipòsits terrossos, la brutícia i les deixalles acumulades en l'estructura. Es segueix amb una neteja mecànica en sec més acurada, per a eliminar bàsicament els atacs biològics. La tasca resulta molt complicada en el paviment, en les zones resguardades sota els nínxols i en les parts inferiors dels arrebossats de l'escala. En molts punts només ha estat possible fer un raspallat molt suau de manera molt superficial, perquè, com ja s'ha descrit en les alteracions, els morters presenten greus problemes de disgregació.
- La neteja mecànica és insuficient per a eliminar l'atac biològic i es fa necessari insistir amb una neteja química emprant una mixta⁴⁰ nebulitzada, amb l'ajut de raspalls vegetals suaus i de manera puntual amb bisturís.

⁴⁰ Aigua destil·lada i alcohol (1:1)

- En els punts estructuralment debilitats amb perill d'esfondrament, s'ha optat per la creació de sistemes d'apuntalament, que garanteixin l'estabilitat dels nínxols més debilitats i de l'arrencament de la volta conservat.

Per l'arrencament de la volta s'ha ideat una estructura de fusta, amb una sèrie de muntants disposats tant en la banda a on es troba l'arrencament com en la banda oposada de la cripta en la part interior. Seguidament es col·loquen uns puntals de fusta entre aquests muntants, que són els que realment fan l'acció d'apuntalar.

De manera paral·lela s'han construït unes estructures interiors d'apuntalament de fusta, per a les voltes d'alguns nínxols que es troben estructuralment molt fràgils i debilitades, evitant d'aquesta manera possibles ensorraments, ja que en els períodes d'aturada de l'activitat arqueològica no es poden evitar ni controlar possibles atacs antròpics ni circulacions indegudes per l'espai.

Detall del sistema d'apuntalament de l'arrencament de la volta conservat. Es crea una estructura amb taulons, puntals de fusta i de ferro

- Una vegada donades per acabades les tasques de neteja, i resolts els problemes estructurals, és el moment d'iniciar les tasques de consolidació dels arrebossats i lliscats conservats. Primerament es localitzen els que es troben separats del parament original i es planteja la fixació d'aquests per a garantir-ne la conservació.

L'acció es basa en: localitzar les vies de penetració, netejar-les en profunditat alliberant de brutícia la zona a treballar, es fan unes primeres injeccions amb alcohol per a obrir aquestes vies i s'observen els punts per a on es pot escolar el morter clausurant-los amb polpa de paper; seguidament ja es pot aplicar el morter sintètic triat⁴¹ mitjançant injeccions fins que els revestiment es trobin fixats de nou al suport original.

- L'estat de conservació (per disgregació) que presenten tots els arrebossats i morters de la cripta, és preocupant. Per aquest motiu s'ha vist amb la necessitat de plantejar consolidacions preventives.

Els arrebossats interiors dels nínxols presenten un estadi molt avançat de disgregació i despreniment del parament, valorant el seu estat de conservació com a molt dolent. Són morters molt tous, bàsicament de sorra, i en els que el tant per cent de calç es molt baix, presentant de retruc un creixement biològic molt preocupant. A resultes del seu estat, es considera que no és oportú realitzar tasques de consolidació durant aquesta fase de treball, estimant que seria més convenient esperar al sistema de consolidació definitiu, un cop es plantegi el projecte de restauració complet.

Pel que fa als lliscats exteriors dels nínxols, que no presenten problemàtiques tan greus de separació dels suport ni de disgregació dels morters, es viable plantejar una pre-consolidació preventiva. S'ha triat el mètode tradicional d' *aigua de calç*⁴², que consisteix en aplicar aigua de calç als morters fràgils o disgregats, regenerant-se l'enduriment. Aquest consolidant no és un additiu d'un compost diferent al material original, per tant el material consolidant conserva les seves propietats i el seu comportament original.

L'aigua de calç és una solució transparent saturada. Es barreja una part de calç i sis d'aigua destil·lada, es remena bé i és deixa reposar vint-i-quatre hores. Durant aquest període l'excés de calç es diposita al fons del

⁴¹ PLM-S (CTS)

⁴² Sten Peterson, Restaurador i membre del Grup Nòrdic del IIC.

contenedor amb l'aigua de calç en suspensió. Sobre l'aigua de calç es forma una crosta, carbonat càlcic. L'aigua de calç neta ha de ser retirada amb molt de compte dels contenidor per evitar que es barregi amb el dipòsit de calç.

El sistema de treball consisteix primer en vaporitzar sobre els lliscats una mixta⁴³, per a obrir el porus. Seguidament s'aplica l'aigua de calç amb pinzells o vaporitzadors. Per aconseguir una penetració en profunditat es repeteix l'acció tantes vegades com el parament pugui absorbir el consolidant, al voltat d'unes trenta aplicacions. S'han d'evitar les radiacions de U.V. durant l'aplicació.

Fixació dels lliscats
extersiors dels nínxols

Moment de l'aplicació
de l'aigua de calç en
els lliscats extersiors
dels nínxols

⁴³ Aigua destil·lada i Alcohol

- Consolidació dels contorns malmesos dels arrebossats amb la creació de bisells, reintegració de petites llacunes i esquerdes, així com la recol·locació d'elements despresos, com ara els maons de pla conservats dels tancaments dels nínxols. Totes aquestes tasques s'han fet amb un morter tradicional⁴⁴, ajustant els diversos tons amb pigments minerals.

Detall dels treball de bisellat en els lliscats de l'escala d'accés a la cripta

Bisellats en tots els contorns malmesos dels lliscats exteriors dels nínxols

- S'han fet provés in situ amb diferents absorbents per a controlar el grau d'humitat i poder arribar a una dessecació controlada, evitant així el creixement biològic que tant danya els revestiments conservats.

⁴⁴ Morter de calç i sorra de sílice

En els punts més humits localitzat, com ara les parts inferiors dels nínxols i el paviment, s'han col·locat les argiles triades, sepiolita i arlita.

Nínxols abans de la neteja

Després de la neteja i la col·locació de les argiles

S'observa que la sepiolita absorbeix la humitat, però no pot assecar-se i quan està amarada acaba formant una pasta molt argilosa de difícil eliminació, per tant s'opta per no utilitzar-la. Tot al contrari del que succeeix amb l'arlita, que per una banda és capaç d'absorbir la humitat i per l'altra pot anar-la expel·lint de manera gradual, assecant-se totalment.

Després dels períodes d'aturada de l'activitat arqueològica, es moment de valorar el resultat que ofereix l'aplicació d'aquestes argiles, en concret de l'arlita. Quan es retiren aquestes per a fer el canvi o per assecar-les al sol, ja que també ofereixen la possibilitat de reciclatge, es pot comprovar que allà a on s'hi han col·locat, s'han controlat els nivells d'humitat i el creixement biològic ha disminuït a nivells molt més baixos del que és habitual.

Detall de l'eliminació parcial de l'arrita d'un dels nínxols. Es pot observar clarament la proliferació de l'atac biològic a on no s'hi ha aplicat

- Una vegada es donen per finalitzades les tasques de conservació es moment de protegir la totalitat de la cripta i minvar els factors d'alteració en els períodes d'aturada de l'activitat arqueològica. S'empren pantalles de geotextil, per a protegir l' estructura dels raigs solars i de retruc disminuir el creixement biològic de molses, tot i que les algues seguiran proliferant al no necessitar llum pel seu desenvolupament. En la part de l'arrencament de volta si col·loquen uns plàstics per a evitar embassaments d'aigua per les pluges, evitant però l'efecte hivernacle.

Moment de l'execució de les tasques de protecció de l'estructura

- Després de que l'equip de restauració valoreu en diversos informes l'estat de conservació de l'estructura, en l'última campanya arqueològica, finalment s'accedeix a la creació d'una estructura de protecció molt necessària per a garantir la conservació del conjunt.

Es planteja una coberta resistent mitjançant puntals de fusta i plaques d'acer que presenta les següents avantatges:

1. És resistent als possibles impactes exteriors.
2. En els períodes d'aturada de l'activitat arqueològica evita circulacions indègudes per sobre dels nínxols.
3. Protegeix l'estructura dels agents climàtics i totes les problemàtiques que se'n deriven.
4. Se li dona certa inclinació perquè dirigeixi les aigües de la pluja fora de l'estructura, evitant així embassaments.
5. Al estar oberta evita l'efecte hivernacle.

La cripta s'ha protegit amb materials diversos, com ara escumes i geotextils, per a que els materials amb els que s'ha construït la coberta no estiguin en contacte amb les superfícies originals, alhora que s'eviten possibles friccions i cops durant el muntatge d'aquesta.

Vista interior de la coberta

Vista de l'exterior de la coberta

CONSIDERACIONS FINALS

L'excavació del subsòl de l'antic mercat de Santa Caterina de Barcelona, duta a terme per la reforma urbanística en que s'ha vist immers tot el barri, ha generat quatre anys d'intensos treballs conjuntament amb l'equip d'arqueologia, amb períodes d'interrupció mes o menys llargs.

La finalitat de les tasques dutes a terme per l'equip de restauració al llarg de les diverses campanyes arqueològiques han estat les de vetllar per la conservació de les restes exhumades que romanen *in situ*, en concret les ubicades dins la reserva arqueològica declarada com a tal segons el dictamen de la Comissió de Patrimoni de la Generalitat de Catalunya- juny 2002-, que decideix preservar el sector SE del solar ocupat anteriorment pel mercat per tal de musealitzar-ho en un futur pròxim; alhora que treballar de manera conjunta amb els arqueòlegs per a garantir l'exhumació dels materials exhumats, així com el correcte i posterior trasllat del objectes recuperats fins els magatzems i sales de reserva del MHCB. De manera paral·lela s'han executat tasques de restauració en el laboratori d'un conjunt de peces seleccionades, ja per estabilitzar les que presentaven un estat actiu de degradació, o bé per la seva singularitat i importància dins la memòria de camp.

Com ja s'ha esmentat en la presentació, el jaciment presenta una seqüència cronològica que s'estén des de l'època del Bronze Inicial fins entrat el S. XX, mostrant una dilatada ocupació del lloc, per tant la diversitat dels objectes exhumats ha estat molt gran; així com les restes conservades en la zona de reserva que presenten les diferents maneres de construir de cada moment històric en el que s'ubiquen. Per tant les tasques dutes a terme per l'equip de restauració han estat de gran importància, elaborant-se un Pla de Salvaguarda en el que s'han contemplat tant les alteracions com els processos i sistemes d'actuació que han permès garantir la conservació dels béns mobles i immobles exhumats.

El treball dut a terme s'ha fet d'una manera interdisciplinària entre restauradors i arqueòlegs, col·laborant amb tot moment pel l'èxit de les campanyes, no

treballant per separat sinó procurant unir les dues disciplines en les tasques dutes en el treball de camp. Els restauradors han assessorant en tot moment en els materials utilitzats, els embalatges i transport, així com actuacions més puntuals dutes a terme per l'equip de restauració en l'exhumació de materials més delicats o extraccions especials, com ara les dutes a terme en l'extracció de dos murs i una *formae*. Tot això ha estat possible ja que s'ha treballat de manera conjunta en el temps i l'espai i per tant es coneixien les necessitats i problemàtiques que presenta el jaciment dia a dia poden portar un control de principi a fi de totes les accions dutes a terme. Aquest tipus de treball és el que es tindria que desenvolupar de manera sistemàtica en excavacions d'aquesta entitat per a garantir la salvaguarda de tot el material exhumat.

Com ja ha quedat descrit al llarg de la memòria s'han concentrat les tasques en el sector destinat a zona de reserva arqueològica ja que els processos de salvaguarda han estat complicats i difícils per com s'han anat donat els fets. Per una banda els períodes d'aturada de l'activitat arqueològica i els constants atacs antròpics que durant aquests períodes, sumats a les obres del mercat i les dels carrers adjacents, han generat un seguit de problemàtiques que han provocat un treball constant i un control de l'evolució de l'estat de conservació de l'espai. Cada vegada que es retornava a l'activitat era com començar de nou, la brutícia s'acumulava de manera generalitzada, el creixement biològic era molt intents i els atacs antròpics i les circulacions indegudes eren molt evidents.

A banda es té que sumar el fet que tota la reserva es troba exposada als agents climàtics, ja que en principi cap estructura estava coberta, fet que comporta embassaments d'aigua, zones d'assecat molt complicat, contacte directe amb els raigs solars i de retruc tots aquest factor provoquen una proliferació constant del creixement vegetal. En dues de les estructures més debilitades, després d'alertar de l'estat de conservació amb els informes presentats, finalment ha estat possible la construcció de dues cobertes que han garantir el manteniment de l'estat de conservació.

Al donar-se la possibilitat de poder treballar durant un període de temps tant dilatat en un mateix espai arqueològic, s'han pogut fer tot un seguit d'observacions de gran ajut en l'evolució d'unes restes i dels materials de protecció emprats. Fent una síntesis ha estat possible observar tot un seguit d'evidències:

- Possibilitat de fer un estudi dels diversos atacs biològics que afecten a diversos espais així com la seva evolució en les diverses estacions de l'any.
- S'ha pogut assajar amb materials absorbents i veure'n l'evolució així com la seva efectivitat en un temps dilatat, i poder-ne escollir el més adient.
- També s'ha comprovat l'evolució del material utilitzat de manera general en excavacions, el geotextil, sense estar cobert per cap tipus de material de recobriment. S'ha evidenciat per una banda que en un període d'uns quatre mesos estant a la intempèrie s'ha de canviar, ja que les fibres que el componen es comencen a desfilar per circulacions indegudes i pels agents climàtics.

De manera paral·lela s'observa que aquest tipus de material arriba a controlar el creixement biològic, ja que en aquest cas s'ha optat per un geotextil de color gris fosc que ha provocat que els raigs solars no impactin de manera prolongada en les estructures i així evitar la proliferació de molses que afecten enormement l'estat de conservació dels morters, per general molt sorrencs i que mantenen molt la humitat. No ha evitat la proliferació de líquens que no necessiten llum per a desenvolupar-se però que són de molt més fàcil extracció que les molses.

També ha estat possible que el mateix equip de restauració executi tasques de laboratori que es detallaran més endavant en una segona part de la memòria. S'ha fet el seguiment de peces que presenten un estat de conservació delicat,

en el trasllat als magatzems i sales de reserva del MHCB, dipositant-se el material susceptible a ser restaurat o que presentava un estat de degradació actiu en la sala de reserva 5. Conjuntament amb els directors dels treballs arqueològics, Josefa Huertas Arroyo i Jordi Aguelo i Mas, s'ha fet una selecció de les peces per a sotmetre-les a un procés de restauració complert. Les tasques de restauració d'aquestes peces han estat molt beneficioses per una banda per avaluar la qualitat museable del material exhumat en l'excavació, i per l'altre poder plantejar estudis aprofundits del material moble, ja que moltes de les peces a hores d'ara són pràcticament desconegudes o bé manca informació al respecte.

Per tant es pot valorar l'encert que equip de tècnics restauradors s'incorporés des de bon inici en el control dels treballs de conservació i restauració que una campanya d'aquestes característiques exigeix, ja es tracti del camp de treball com de les tasques de laboratori, fet que ha permès la possibilitat de dur a terme una acció global en tots els elements exhumats mentre ha durat l'activitat arqueològica.

Es pot doncs afirmar que els objectius bàsics fixat des de bon inici centrats en la salvaguarda per una banda dels béns mobles exhumats durant les diverses campanyes arqueològiques; i per l'altra en garantir la conservació de les diverses estructures que romanen *in situ* dins de la zona de reserva arqueològica, amb totes les mesures de protecció adoptades i accions de conservació dutes a terme, per tal de salvar l'impàs mentre no es construeixi el nou edifici museogràfic, s'ha acomplert de manera satisfactòria.

BIBLIOGRAFIA

- ADAM, J-P. (2002). *La construcción romana. Materiales y técnicas*. León.
- ADAM, J-P. (1983). *Dégradation et restauration de l'architecture pompéienne*. Paris.
- AGUELO, J.; HUERTAS, J., en premsa: "El solar del Mercat de Santa Caterina de Barcelona al llarg del temps". *II Jornades d'arqueologia a les comarques de Barcelona* (2003).
- AGUELO, J.; HUERTAS, J. (2004). "Les reformes del convent de Santa Caterina de Barcelona als segles XVI-XVIII. Els resultats de la recerca arqueològica". *V congrés d'Història Moderna de Catalunya* (2003). Pedralbes. Revista de Història moderna. Barcelona
- AGUELO, J., HUERTAS, J., PUIG, F., (2002): "El convent de Santa Caterina de Barcelona". *L'art gòtic a Catalunya*, Vol. I, pàg. 211-218. Barcelona.
- AGUELO, J., HUERTAS, J., PUIG, F. (2005). "Santa Caterina de Barcelona: Assaig d'ocupació i evolució". *Quaderns d'Arqueologia i d'Història de la ciutat de Barcelona*. Barcelona.
- PEDELI, C., PULGA, S. (2002). *Pratiche conservative sullo scavo archeologico. Principi e metodi*. Firenze.
- SETANLEY PRICE, N.P. (Coord.). (1983). *La conservación en excavaciones arqueológicas*. Roma
- V.V.A.A. (1996): *Archaeological conservation and its consequences*. ICC Copenhagen congress, London.

- V.V.A.A. (1997). *La conservation des sites archéologiques dans la région méditerranéenne*. G.C.I. California.
- V.V.A.A. (1986) *La conservazione sullo scavo archeologico*. ICCROM / C.C.A. Roma.
- V.V.A.A. (1993) *Archeologia recupero e conservazione*. Firenze.
- V.V.A.A. (1993). *Conservación arqueológica in situ. Actas de la reunión*. INAH / GCI. California.
- V.V.A.A. (1990). *The conservation of the Orpheus mosaic at Paphos, Cyprus*. GCI. California.

MAPES

Mapa d'alteracions I

Mapa d'alteracions II

Mapa d'alteracions I : cripta

Mapa d'alteracions II: cripta

Mapa de treball I: consolidacions

Mapa de treball II: proteccions

Mapa de treball: cripta

PRESENTACIÓ

Durant les diverses campanyes arqueològiques ha estat possible exhumar un conjunt de gran rellevància, pel coneixement de la història de la ciutat de Barcelona. Per l'estudi de l'espai es pot evidenciar una ocupació que es mou dins d'un marc cronològic que s'estén des de l'època del Bronze fins ja entrat el S. XX, i que ha proporcionat una important quantitat de restes mobles representatives de cadascun dels moments històrics d'ocupació.

Pel valor que representen les troballes, tant immobles com mobles, des del l'inici dels treballs s'ha establert conjuntament amb el Departament de Conservació i Restauració dels Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, un pla d'acció per a garantir la conservació d'aquestes. Al llarg de les diverses campanyes arqueològiques dutes a terme amb codis: 1-01, 7-02, 60-02, 62-03, a banda de les tasques ja descrites executades en el treball de camp, fetes amb l'objectiu de garantir la conservació de les restes a conservar en la zona de reserva arqueològica, així com la correcta extracció dels objectes exhumats i el seu trasllat als magatzems i sales de reserva del MHCB; s'han plantejat tasques de laboratori, fent tractaments curatius i/o de restauració sobre peces seleccionades de tot el conjunt exhumat, que queden recollits en la present memòria.

La tria de les peces tractades en el laboratori de restauració, s'ha fet en funció de diferents factors. El primer que s'ha valorat per part dels tècnics restauradors juntament amb la restauradora del Servei d'Arqueologia del MHCB, Montserrat Pugés, ha estat la conservació de cadascun dels objectes exhumats, sent per tant l'estat de conservació la primera prioritat dins d'aquesta tria.

Seguidament s'ha efectuat una segona tria conjuntament amb els directors de l'excavació, Josefa Huertas i Jordi Aguelo. En aquesta s'han seleccionat les peces interessant a ser sotmeses a un procés de restauració complet per l'important paper que poden tenir dins de la investigació històrica, arribant a plantejar estudis aprofundits de grups de peces que, a hores d'ara, són

pràcticament desconegudes o bé en manca informació.

Finalment i com a última valoració, ja que ens trobem dins del circuit de l'excavació arqueològica, posterior estudi de les peces exhumades, i futura musealització, també s'ha contemplat la qualitat museable dels materials perquè aquests puguin formar part del fons patrimonial del MHCB.

Els treballs s'han dut a terme en les instal·lacions del MHCB, concretament en el Departament de Conservació i Restauració del Servei d'Arqueologia, i s'han executat de manera paral·lela amb els treballs de camp i per tant mentre han anat desenvolupant-se les diverses campanyes arqueològiques.

OBJECTIUS

L'objectiu principal de les tasques dutes a terme per l'equip de restauració en el laboratori, ha estat el de garantir les condicions necessàries per a la conservació dels objectes exhumats fent accions globals en tot el conjunt.

Des de bon inici es necessari crear un protocol de treball en el que s'hi contemplin les diverses tasques a fer en cadascun dels materials. S'ha de tenir present que la naturalesa de les peces a tractar és molt diversa, ja que s'han exhumat objectes de metall, de vidre, de pedra, de terracotta, així com d'altres de procedència orgànica com ara os ivori, fusta, cuir, llavors. Per tant davant l'ampli ventall s'han de crear unes pautes de treball a on es valorin els productes de corrosió i els tractaments que es seguiran.

Per una banda s'ha de portat a terme el correcte emmagatzematge dels diversos lots de materials una vegada arribats als magatzems i sales de reserva del MHCB. S'han de separar els objectes per la seva naturalesa dins dels embalatges més idonis en cada cas, treballant amb molta cura l'estabilització de les peces que es troben en un estat actiu de degradació, dins de la sala de reserva 5, alhora que s'ha de fer de manera metòdica un control periòdic de l'evolució d'aquestes dins de la nova ubicació.

Per l'altra banda es preveu executar tractaments curatius de manera generalitzada així com processos de restauració complerts en aquelles peces que presentin un estat de conservació molt delicat que fa perillar la seva integritat i per tant, intervenir-hi és vital per a garantir la conservació.

Com ja s'ha esmentat també formen part de les peces restaurables aquelles que presentin un interès per a la redacció de la memòria de camp elaborada pels directors dels treballs arqueològics. En aquesta part dels treballs s'ha retornat l'aspecte original a les peces, eliminant els productes externs a la seva pròpia naturalesa per tal que no perilli la seva integritat i millorar l'aspecte visual i estètic, minvats per factors dels seus estats de conservació actuals.

Tots aquest processos s'han de recollir i enregistrat en el sistema de documentació i fitxes que s'està emprant en el laboratori de restauració del Servei d'Arqueologia del MHCB per a garantir que tots els treballs fets quedin recollits de manera correcta, sent consultable en qualsevol moment el treball fet per l'equip de restauració.

...

La memòria dels treballs de laboratori s'ha dividit seguint les diverses naturaleses dels objectes exhumats, d'aquesta manera queden més clars i entenedors tant els processos d'alteració com cadascun dels processos de restauració triats i executats.

METODOLOGIA DE LA INTERVENCIÓ

Les peces exhumades que presenten un estat de conservació delicat que pot empitjorar si no s'emmagatzemen en unes condicions ambientals idònies, així com les peces triades per a ser tractades amb un procés de restauració complet, una vegada fet l'inventari arqueològic són traslladades a la sala de reserva 5.

Les primeres tasques a fer són l'elaboració dels embalatges i emmagatzematge adequats en cadascun dels materials. De manera general es separen les diverses peces en lots, segons la naturalesa de les mateixes, i es disposen dins de recipients de polietilè de tanca hermètica i si s'escau s'acompanyen amb productes tampó, que permeten crear les condicions de conservació idònies. Es controla de manera acurada el correcte etiquetatge de tots els recipients així com la seva ubicació dins de la reserva. Es van fent de manera periòdica controls per a observar l'evolució del material i si hi ha variacions en els productes d'alteracions. En aquesta ubicació és mantindran en espera que siguin tractats, si s'escau, en un procés de restauració complet de manera individual.

Una vegada la peça es selecciona i seguint el pla de treball fixat en el laboratori de restauració del Servei d'Arqueologia, en els processos de restauració es segueixen de manera metòdica els següents passos:

- Cadascuna de les peces s'introdueix dins del registre general de restauració donant-li un número. En aquest registre també s'inclouran les dades arqueològiques i les dates d'inici i de finalització dels processos de restauració.
- Seguidament es fa una foto de l'estat inicial de la peça, donant-li un número al negatiu, que correspondrà també al de la còpia en paper, i s'introdueix aquest en un registre gràfic. Es fa el mateix en acabar el procés de restauració, quedant així reflectit de manera gràfica l'estat inicial i final de cadascuna de les peces de manera individual.

- A continuació es comencen els processos de restauració complets triats en cada cas, alhora que paral·lelament es van elaborant les fitxes de restauració seguint el model establert per la restauradora del Servei d'Arqueologia del MHCB, Montserrat Pugés.

En aquestes fitxes queden recollides les dades arqueològiques, el número de restauració, les fotografies d'inici i final així com les identificacions gràfiques, l'estat de conservació inicial i tot el procés fet en cadascuna de les peces.

- Totes les fitxes queden emmagatzemades en el laboratori de restauració del Servei d'Arqueologia, per tant qualsevol consulta que es vulgui fer de com s'ha tractat cada peça és possible fer-ho d'una manera ràpida i clara.
- Embalatge i emmagatzemat de les peces restaurades dins la sala de reserva 5 amb la corresponent identificació de material restaurat.

...

A continuació es presenten els diversos processos seguits en els tractaments dels objectes que han estat seleccionats. Per a fer més entenedores les tasques fetes s'ha valorat molt apropiat fer una divisió per materials creant dos grans grups, materials orgànics i inorgànics, alhora que s'han creat uns subgrups segons les diverses naturaleses dels lots de peces exhumades.

MATERIAL INORGÀNIC

1. CERÀMICA

Durant les diverses campanyes arqueològiques s'han fet tasques de suport per a garantir la correcta extracció de les peces ceràmiques exhumades. Bàsicament aquestes s'han centrat en els objectes que presentaven un estat de conservació dolent o delicat, alhora que s'han elaborat embalatges específics per assegurar el transport idoni fins als magatzems del MHCB, on gran part de la ceràmica es rentada i posteriorment siglada per l'equip d'arqueòlegs, ja que el seu estat de conservació així ho permet.

Dins de tot el conjunt s'ha seleccionat un reduït grup de peces per a que siguin sotmeses a tractaments curatius, o bé si s'escau, a un procés de restauració complet. Aquesta tria s'ha centrat en primer lloc en valorar l'estat de conservació delicat que presenten alguns dels objectes i per l'altra per la seva importància dintre de l'estudi històric.

Metodologia de la intervenció

Un cop dut a terme l'examen organolèptic, la identificació de les alteracions presents en cadascuna de les peces permet establir una planificació de les tasques que s'hauran de dur a terme en el laboratori.

A nivell de llistat es proposa una intervenció que contemplarà les següents passes:

- Neteja mecànica i química si s'escau
- Siglat
- Reconstruccions morfològiques unint els fragments despresos de les diverses peces
- Reintegracions volumètriques de les llacunes. Aquesta acció només s'ha dut a terme en dues peces
- Consolidacions de manera puntual
- Embalatges específics

- Emmagatzematge i control periòdic de l'evolució dels materials dins de la sala de reserva 5

A continuació de manera general es presenten les diferents tasques i criteris que s'han seguit en el procés de restauració del material ceràmic triat:

Neteja Mecànica

És el primer pas a dur a terme. La neteja ha de ser efectiva per a eliminar la brutícia dipositada en superfície, bàsicament restes terroses així com puntualment concrecions poc adherides.

La neteja s'han fet en sec amb raspalls suaus i eines específiques com ara bisturís. Si aquesta ha estat insuficient s'ha fet una segona neteja en humit amb aigua destil·lada o amb una mixta⁴⁵, ajudant-nos amb raspallats suaus. S'han assecat les peces a temperatura ambient.

Siglat

Una vegada finalitzada la neteja s'han siglat cadascun dels fragments per l'equip d'arqueòlegs seguint els mateixos procediments que la resta del material ceràmic procedent de l'excavació.

Reconstrucció morfològica

De manera puntual s'han fet reconstruccions morfològiques, principalment per a ajudar l'estudi de les peces per l'equip d'arqueòlegs així com per a facilitar les tasques de dibuix. S'han unit els fragment de ceràmica amb un adhesiu nitrocel·lulòsic⁴⁶.

⁴⁵ Aigua destil·lada i alcohol (1:1)

⁴⁶ Imedio

Reconstruccions volumètriques

S'ha intervingut en dues peces amb l'objectiu d'incorporar-les a l'exposició permanent del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona. Més endavant es detallaran els tractaments efectuats en aquestes.

Consolidació

Seguin els criteris marcats s'han consolidat les peces que presenten un estat de conservació dolent. En molts casos no s'ha tractat de consolidacions de manera general sinó puntuals, per exemple en la creació de bisellats pels vidrats que presenten contorns malmesos.

El consolidant triat ha estat una resina acrílica⁴⁷, aplicada a pinzell i dissolta entre un 2 i un 3% en un dissolvent orgànic⁴⁸. S'ha optat per utilitzar concentracions molt baixes per a garantir una bona penetració del producte i no crear pel·lícules superficials. Si és necessari es repetirà l'acció.

Embalatge

S'han fet embalatges específics per a garantir la conservació de peces que presenten un estat de conservació delicat, utilitzant-se diversos materials inerts com ara escumes de polietilè extruït⁴⁹.

Emmagatzematge

Una vegada les peces han estat estudiades per l'equip d'arqueòlegs s'han dipositat en la reserva del MHCB, fent-se revisions periòdiques de l'evolució d'aquestes.

⁴⁷ Paraloid B-72

⁴⁸ Acetona

⁴⁹ Foam

A continuació presentem el recull de les peces ceràmiques tractades. Hem agrupat els diversos objectes pel moment històric en el que s'ubiquen, ja que a grans trets s'han seguit els mateixos processos per les pròpies característiques del material.

1.1. Bronze Inicial

Hem de senyalar la gran importància que té l'exhumació de restes mobles d'aquest període en el context que ens trobem. La bona conservació dels fragments ceràmics des del punt de vista històric – arqueològic és de gran importància, ja que d'aquesta manera es poden plantejar estudis aprofundits del tema. Per tant ja des dels treballs de camp ha estat molt important garantir la conservació de les peces.

Des de bon començament es pot observar que la pasta ceràmica del conjunt és molt porosa, i al haver-hi un grau d'humitat alt aquesta és disgrega amb facilitat, cosa que permet constatar que l'estat de conservació general no és bo. Per tant els primers processos de conservació es fan ja "in situ", treballant conjuntament amb l'equip d'arqueòlegs per a garantir la conservació durant els treballs d'exhumació i posterior trasllat al laboratori de restauració.

A grans trets durant els treballs arqueològics es fan les següents tasques:

- Una primera neteja mecànica en sec, per a eliminar les restes terroses dipositades en superfície. Es treballa amb raspalls suaus.
- Per a garantir la correcta extracció dels diversos fragments ceràmics, de manera puntual es fan engassats amb gassa impregnada d'un adhesiu nitrocel·lulòsic⁵⁰ dissolt a un 30% en un dissolvent orgànic⁵¹.

⁵⁰ Imedio
⁵¹ Acetona

- Creació d'embalatges específics per a garantir el transport fins el laboratori de restauració del Servei d'Arqueologia del MHCB, en espera de que les peces siguin tractades.

Es col·loquen els diversos fragments dins de bosses de polietilè amb material de protecció com ara petits fragments d'escumes inerts, foradant les bosses en la banda superior i d'aquesta manera garantir que les peces perdin gradualment l'excés d'humitat. Finalment es col·loquen totes les bosses dins de caixes de polietilè rígides ajudant-nos també amb escumes per a evitar possibles moviments i impactes, dins d'aquestes, durant el trasllat.

Una vegada en el laboratori de restauració es segueixen els següents passos:

- S'insisteix en la neteja bàsicament en sec però si aquesta és insuficient es fa en humit amb una mixta⁵², ajudant-nos amb raspallats suaus.
- Una vegada finalitzada es duu a terme un assecat dels diversos fragments a temperatura ambient.
- Com a conseqüència de l'estat de conservació que presenta el conjunt s'ha plantejat la necessitat de realitzar una consolidació de tots els fragments amb una resina acrílica⁵³ dissolta a un 2% en un dissolvent orgànic⁵⁴.
- Posteriorment es fa el siglat de tots els fragments conservats en el mateix laboratori de restauració per l'equip d'arqueòlegs.
- S'ha fet una estesa i s'han anat identificant i seleccionant els diversos fragments que podrien formar part d'una mateixa peça. Per a afavorir aquesta tasca s'han anat enganxant els diversos fragments

⁵² Aigua destil·lada i alcohol (1:1)

⁵³ Paraloid B-72

⁵⁴ Acetona

que encaixaven amb un adhesiu nitrocel·lulòsic⁵⁵, i d'aquesta manera poder fer una valoració de quantes peces s'han conservat més o menys senceres. Tots aquests treballs facilitaran enormement les tasques de dibuix i d'estudi.

- S'ha executat un procés de restauració complet en una de les peces per a formar part de l'exposició permanent del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, sent inclosa dintre de la secció de prehistòria.
- La resta de peces, una vegada estabilitzades, s'han embalat de manera individual i s'han dipositat en la reserva del MHCB en espera de ser tractades en un futur.

Documentació gràfica d'algunes de les peces tractades

10030-3

10030-14

10030-2

10030- 1

⁵⁵ Imedio

10030-12

10030-11

...

De tot el conjunt els responsables del MHCB han triat una peça, amb l'objectiu de formar part de la col·lecció permanent del museu, dins de la secció de prehistòria. Ha estat restaurada per la restauradora del Departament de Conservació i Restauració del Servei d'Arqueologia del MHCB, Montserrat Pugès.

Identificació Arqueològica: U. E. 10030

Nº Restauració: R- 5378

Descripció:

- Es tracta d'una gerra de forma globular, amb una petita nansa, fons pla i vora recta.
- Presenta decoració a base de línies i motius incisos que la decoren externament, com ara mitges llunes formant una espècie de garlandes completades amb petits sols.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia dipositada en superfície
- Es conserva fragmentada i se'n conserva un 50% del total.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec, utilitzant raspalls i pinzells suaus.
- Reconstrucció de la forma enganxant els fragments amb un adhesiu nitrocel·lulòsic⁵⁶.
- Reintegració de les llacunes amb un morter sintètic⁵⁷.
- Rebaix i polit del morter a un nivell més baix.
- Acolorit del morter amb aquarel·les.

Estat inicial

Estat final

⁵⁶ Imedio

⁵⁷ Mix-4 (Parrot)

1.2. Ceràmica Alt Imperial

La ceràmica romana presenta un estat de conservació generalment bo, cosa que ha permès que tant les tasques de neteja, assecat, embalatge i emmagatzematge siguin fetes per l'equip d'arqueòlegs, tot i que s'ha fet tasques d'assessorament i control per part de l'equip de restauració.

De tot el conjunt exhumat només una de les peces ha estat traslladada al laboratori de restauració. Al tractar-se d'una peça que es conservava sencera si han fet uns primers tractaments de restauració per a garantir la seva conservació, quedant després emmagatzemada en la reserva del MHCB en espera de ser sotmesa en un futur a un procés de restauració complet.

Identificació Arqueològica: U. E. 7809

Nº Restauració: R- 4106

Descripció:

- Es tracta d'una gerra amb una nansa de comuna local.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície, bàsicament restes terroses.
- Es conserva fragmentada i amb gran nombre de fissures, però es arriba sencera.
- Presenta un grau d'humitat molt elevat ja que conserva sediment en el seu interior, una mostra del qual es recollida.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec, utilitzant raspalls i pinzells suaus, per a eliminar les restes terroses i brutícia dipositada en superfície.
- Procés d'assecat a l'armari estufa durant 2 hores a 30°.
- Siglat per l'equip d'arqueòlegs en el laboratori de restauració.
- Consolidació amb una resina acrílica⁵⁸ dissolta a un 2% en un dissolvent orgànic⁵⁹, ja que la peça presenta gran nombre de fissures.

⁵⁸ Paraloid B-72

- La peça s'emmagatzema en espera d'un procés de restauració complet.

Estat inicial

Estat final

1.3. La vaixella del convent S. XV

Una vegada el lot de peces ha estat traslladat des de l'excavació fins als magatzems del Servei d'Arqueologia del MHCB, tant per part de la direcció de l'excavació arqueològica com per l'equip de restauració, s'ha valorat la seva importància com a conjunt fet que ha provocat que les peces siguin tractades en el laboratori de restauració, a on seran sotmeses de manera general a tractaments curatius i puntualment de restauració.

De manera general presenten un estat de conservació regular ja que a banda de la fragmentació, en gran part de les peces hi observem contorns malmesos

⁵⁹ Acetona

del vidrat, fet que exigeix una intervenció urgent de consolidació per a garantir la conservació d'aquests.

En els treballs de laboratori es segueixen els següents passos:

- Es fa una neteja en sec per a eliminar bàsicament les restes terroses, i si aquesta es insuficient s'insisteix en humit amb aigua destil·lada amb l'ajuda de raspallats suaus.

Posteriorment es fa l'assecat de les peces a temperatura ambient.

- Revisió de l'estat de conservació dels vidrats i si aquests es trobem malmesos, presentant els contorns danyats, es creu convenient fer treballs de consolidació. Aquests es centren en la creació d'un bisellat dels vidrats amb una resina acrílica⁶⁰ dissolta a un 5% en un dissolvent orgànic⁶¹. Es treballa mecànicament amb pinzell.
- Siglat per l'equip d'arqueòlegs en el mateix laboratori de restauració.
- Una vegada les peces han estat inventariades i dibuixades, s'han fet embalatges individualitzats amb plàstic de bombolles, amb la seva corresponent identificació arqueològica. Es dipositen en la reserva del MHCB dintre de caixes de polietilè rígides amb escumes inerts per a evitar danys per possibles cops.

En aquest espai s'ubicaran les peces en espera de ser sotmeses a un procés de restauració complert, fet que creiem de gran interès ja que es tracta d'un conjunt excepcional al conservar-se escasses mostres amb tants exemplars.

⁶⁰ Paraloid B-72

⁶¹ Acetona

Documentació gràfica d'algunes peces tractades

Plats

U.E. 7716

U.E. 8008

Escudelles

U.E. 7716. Tres exemples del total de 34 escudelles senceres

U.E. 7716. Dos exemples de les 29 escudelles que es conserven senceres, però fragmentades

▪ **Escudella amb la “P”, possiblement de Predicadors**

Els responsables d'exposicions del MHCB han triat aquesta peça amb l'objectiu que en un futur passi a formar part de la col·lecció permanent del museu, dins de la part d'història medieval. Ha estat restaurada per la restauradora del Departament de Conservació i Restauració del Servei d'Arqueologia del MHCB, Montserrat Pugès.

Identificació Arqueològica: U.-E. 7716-11

Nº Restauració: R-4246

Descripció:

- Escudella de pasta groguenca vidrada internament i externament de color blanc amb matisos gris - blau.
- Decoració interna central, lletra P, de grafia clarament gòtica de color blau.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Brutícia dipositada en superfície.
- Es conserva fragmentada en quatre trossos conservant-se un 90% del total.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec, utilitzant raspalls i pinzells suaus.
- Reconstrucció de la forma enganxant els fragments amb un adhesiu nitrocel·lulòsic⁶².
- Reintegració de les llacunes amb escaiola de dentista, acolorida amb pigments naturals.
- Rebaix i polit de l'escaiola a un nivell més baix.

⁶² Imedio

Estat inicial

Estat final

1.4. La vaixella dels convent del S. XVII

D'aquest grup de peces s'ha vist també la necessitat com en el cas anterior, de traslladar la vaixella amb representació de la roda del martiri de Santa Caterina, al laboratori de restauració per la seva singularitat com a conjunt.

Una vegada les diverses peces han arribat a les instal·lacions del Servei d'Arqueologia del MHCB s'entren en el laboratori de restauració, a on es fa un primer examen organolèptic i es crea el pla de treball a seguir. S'observen problemes de conservació en els vidrats de la ceràmica al presentar els contorns malmesos, i per tant les tasques fetes es centraran en garantir la conservació d'aquests.

En el tractament d'aquest conjunt s'han seguit els següents passos:

- Es fa una primera neteja en sec per a eliminar les restes terroses així com la brutícia en superfície. Si aquesta es insuficient s'insisteix en humit amb aigua destil·lada amb l'ajuda de raspallats suaus.
- Assecat de les peces a temperatura ambient.
- Consolidacions puntuals dels contorns dels vidrats malmesos emprant una resina acrílica⁶³ dissolta a un 5% en un dissolvent orgànic⁶⁴. S'aplica mecànicament amb pinzell.
- Siglat per l'equip d'arqueòlegs en el mateix laboratori de restauració.
- Una vegada les peces han estat inventariades i dibuixades s'han fet embalatges individualitzats amb plàstic de bombolles, amb la seva corresponent identificació arqueològica i es dipositen en la reserva del MHCB, dintre de caixes de polietilè rígides protegides amb escumes inerts per a evitar possibles impactes.

Documentació gràfica d'algunes peces tractades

U.E. 6561

U.E. 6561

⁶³ Paraloid B-72

⁶⁴ Acetona

1.5. Ceràmica de Manises

Dins del conjunt d'objectes recuperats d'aquesta producció s'observa que una de les peces presenta problemes de conservació. Els vidrats presenten els contorns malmesos separant-se del suport original, fet que s'agreuja amb la fragmentació que presenta la peça.

Per tal de garantir la conservació la peça es tractada en el laboratori de restauració.

Identificació Arqueològica: U.E. 7039-4

Nº Restauració: R-4030

Descripció: Pot de farmàcia

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície, bàsicament restes terroses molt adherides, així com concrecions de manera general.
- Contorns malmesos del vidrat.
- La peça es troba fragmentada però casi sencera, mancarien alguns petits fragments.

Procés de Restauració:

- Neteja en sec per a eliminar les restes terroses. Aquesta resulta insuficient per a eliminar les concrecions i s'insisteix fent apòsits amb *paper de tissu* i carbonat d'amoni amb l'ajuda de raspallats i bisturís de manera puntual.
- Assecat de la peça a temperatura ambient.
- Consolidacions dels contorns dels vidrats malmesos, fent bisells amb una resina acrílica⁶⁵ dissolta al 5% en un dissolvent orgànic⁶⁶. S'aplica de manera mecànica amb pinzell.

⁶⁵ Paraloid B-72

⁶⁶ Acetona

- Siglat per l'equip d'arqueòlegs en el mateix laboratori de restauració.
- La peça s'ha inventariat i dibuixat per l'equip d'arqueòlegs, que per a fer aquestes tasques han procedit al seu enganxat amb un adhesiu nitrocel·lulòsic⁶⁷.
- Finalment s'ha embalat amb la seva corresponent identificació arqueològica i s'ha dipositat en la reserva del MHCB , en espera de ser sotmesa a un procés de restauració complet.

Estat inicial

Estat final

⁶⁷ Imedio

2. TERRACOTTA

Durant les diverses campanyes arqueològiques dutes a terme s'han exhumat diversos objectes de terracotta. L'estat de conservació que presenten les peces de manera general és delicat, bàsicament perquè les restes de policromia que conserven es troben molt debilitades. Aquest fet fa que ja des dels treballs de camp s'executin treballs dirigits a la salvaguarda d'aquestes.

Metodologia de la intervenció

Seguint les pautes fixades en el pla de treball creat s'ha fet un control de les tasques de camp. S'ha garantit la correcta l'exhumació dels diversos objectes, així com el seu transport i emmagatzematge dins la reserva 5 en espera de ser tractats.

Per l'estat de conservació que presentaven es decideix traslladar les peces al laboratori de restauració per avaluar l'estat de conservació i decidir el tractament a seguir dins del procés de restauració complet.

A nivell de llistat es proposa una intervenció que contemplarà les següents passes:

- Neteja mecànica i química si és oportú
- Consolidació
- Embalatge, emmagatzematge i control periòdic de l'evolució dels materials dins la sala de reserva 5

A continuació es presenten les diferents tasques del procés de restauració:

Neteja Mecànica

Es comença amb una neteja en sec amb raspalls suaus i eines de fusta. De manera molt puntual s'han utilitzat bisturís per a eliminar brutícia més adherida. Si aquesta ha estat insuficient s'ha fet una neteja en humit

amb hisops impregnats d'una mixta⁶⁸, insistint només en les zones a on no es conserven restes de policromia.

Consolidació

Seguint els criteris marcats i valorant l'estat de conservació que presenta el conjunt, es valora la necessitat de fer una consolidació de les peces de manera general, emprant una resina acrílica⁶⁹ dissolta entre un 2 i un 3% en un dissolvent orgànic⁷⁰. S'ha optat per utilitzar concentracions molt baixes per a garantir una bona penetració i no crear pel·lícules superficials, i si es necessari es repeteix l'acció.

Embalatge - Emmagatzematge

Les peces de petit format s'han embalat de manera individual dins de bosses de polietilè, convenientment foradades en la part superior, amb la seva corresponent identificació arqueològica. Tot el conjunt es col·loca dins d'un recipient rígid de polietilè de tanca hermètica amb materials inerts de reompliment.

Davant d'una peça que presenta un estat de conservació delicat, s'ha optat per crear uns suports utilitzant una escuma de polietilè extruït⁷¹, a on es buida la forma de la peça, quedant aquesta totalment encaixada en aquest nou suport. La caixa s'identifica amb les dades arqueològiques.

Una vegada finalitzades les tasques de restauració i embalatge les peces es dipositen en la reserva 5, fent-se periòdicament revisions de l'evolució del material.

A continuació presentem el recull de les peces tractades:

⁶⁸ Aigua destil·lada i alcohol (1.1)

⁶⁹ Paraloid B-72

⁷⁰ Acetona

⁷¹ Foam

Identificació Arqueològica: U.E. 6742

Nº Restauració: R- 3753

Descripció: Crist crucificat.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Conserva l'arrencament dels braços i de les cames, però no les faccions de la cara
- Presenta restes terroses concrecionades
- Identifiquem restes de policromia poc fixada de color negre en la cabellera i vermella en el cos

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec de la brutícia en superfície emprant eines de fusta i raspalls suaus
- Pre-consolidació de les restes de policromia amb una resina acrílica⁷² dissolta a un 2% en un dissolvent orgànic⁷³.
- Neteja en humit amb una mixta⁷⁴ de les restes terroses més concrecionades, puntualment amb l'ajut de bisturís baix la lupa binocular.
- Consolidació final de la peça (igual que la pre-consolidació)

Foto inicial

Foto final

⁷² Paraloid B-72

⁷³ Acetona

⁷⁴ Aigua destil·lada i Alcohol (1:1)

Identificació Arqueològica: U.E. 1130 U.F. 104

Nº Restauració: R-4094

Descripció:

- Xiulet de representació animal.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Només s'ha conservat la part inferior (cua, potes i genitals)
- La peça presenta restes terroses
- Identifiquem restes de policromia de tons vermellosos així com terrosos, de manera general poc fixades

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec de la brutícia en superfície com palets de fusta i raspalls suaus.
- Pre-consolidació de les restes de policromia amb una resina acrílica⁷⁵ dissolta al 2% en un dissolvent orgànic⁷⁶.
- Neteja en humit amb una mixta⁷⁷, de les restes terroses més concrecionades, ens hem ajudat de bisturís. S'ha treballat amb l'ajut de la lupa binocular.
- Consolidació final de la peça, amb una resina acrílica⁷⁸.

Foto inicial

Foto final

⁷⁵ Paraloid B-72

⁷⁶ Acetona

⁷⁷ Aigua destil·lada i Alcohol (1:1)

⁷⁸ Paraloid B-72

Identificació Arqueològica: U.E. 3100

Nº Restauració: no s'ha entrat a registre

Descripció:

- Motlle d'una figura humana documentat en el interior d'un mur

Examen organolèptic i diagnosi:

- Presenta brutícia en superfície així com restes de morters antics

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec de la brutícia en superfície amb raspalls seus
- Neteja en humit amb una mixta⁷⁹ de les restes terroses més adherides. Puntualment utilització de bisturís sota la lupa binocular
- Eliminació mecànica d'elements externs com ara morters antics
- Creació d'un suport amb poliestirè extruït⁸⁰, per a garantir el correcte emmagatzematge

Foto inicial

Foto final

⁷⁹ Aigua destil·lada i alcohol (1:1)

⁸⁰ Foam

Identificació Arqueològica: U.E. 6115

Nº Restauració: no s'ha entrat a registre

Descripció:

- Element constructiu amb una possible representació d'un sirènid.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Presenta brutícia en superfície així com restes de morters

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec de la brutícia en superfície amb raspalls suaus
- Eliminació de les restes de morters de calç i sorra amb l'ajut del llapis vibroinciosor.
- Creació d'un suport amb poliestirè extruït⁸¹.

Foto inicial

Foto embalatge

⁸¹ Foam

3. VIDRE

En les diverses campanyes arqueològiques dutes a terme en l'antic convent de Santa Caterina, s'ha exhumat un conjunt important de fragments de vidre tot i que la fragilitat d'aquest material fa molt difícil la seva recuperació en excavacions arqueològiques.

Dins d'alguns pous s'han recuperat gran nombre de fragments que podrien formar part de diverses peces, i per tant es dona la possibilitat de poder reconstruir algunes formes.

Podria haver-hi més peces en els fragments localitzats dins d'alguns estrats, que després d'un treball d'estesa i classificació podrien també arribar a remuntar algunes formes. S'han recuperat també algunes peces senceres de petit format dins de les tombes.

Amb la col·laboració dels alumnes amb pràctiques de l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya, ha estat possible iniciar processos de restauració amb aquest material i que han consistit bàsicament en: tasques d'estesa i selecció dels fragments que puguin pertànyer a una mateixa peça, neteges mecàniques dels productes d'alteració, i finalment treballs de reintegracions morfològiques dels fragments que presentaven punts d'unió clars.

Metodologia de la intervenció

En primer lloc durant les diverses campanyes arqueològiques s'han fet tasques de suport per a garantir el correcte embalatge dels diversos fragments de vidre, així com el transport i posterior emmagatzematge dels mateixos. S'han col·locat els materials exhumats dins de bosses de polietilè de tanca hermètica, amb les corresponents identificacions arqueològiques, que s'han introduït en caixes de polietilè rígides juntament amb materials de reompliment, com ara escumes inerts, per a evitar així possibles cops i moviments durant el trasllat.

Una vegada el material ha arribat als magatzem del Museu d'Història de la

ciutat s'han traslladat a la sala de reserva 5, quedant emmagatzemats en aquest espai en espera de ser tractats en el laboratori de restauració.

A nivell de llistat es proposa una intervenció que contemplarà les següents passes:

- Neteja mecànica
- Reconstruccions morfològiques de manera puntual
- Embalatge i emmagatzematge

A continuació es presenten les diferents tasques del procés de restauració:

Neteja Mecànica

La neteja ha de ser efectiva per a eliminar la brutícia superficial bàsicament restes terroses i les irisacions que el propi vidre crea de manera natural al trobar-se enterrat.

Bàsicament s'ha fet en sec amb raspalls suaus i eines específiques de fusta. Si aquesta ha estat insuficient per a eliminar les restes terroses s'ha fet una neteja en humit amb aigua destil·lada i alcohol (1:1) o amb aigua destil·lada i acetona (1:1), amb l'ajut d'hisops.

De manera puntual en la peça amb número de restauració R-5381, s'han utilitzat *papetes* d' EDTA, aplicades durant 7 minuts per a eliminar les restes fèrriques que si han localitzat.

Reconstrucció morfològica

Abans d'iniciar aquesta tasca s'ha fet una estesa amb els fragments de vidre d'una mateixa unitat estatigràfica. Una vegada es té una visió global del conjunt es comença a seleccionar el material per colors de la pasta així com per les formes; i per les semblances que presenten es comencen a fer grups a on ja es poden identificar els possibles fragments que pertanyen a una mateixa peça.

A mida que es va fent aquesta tasca, es van unint els fragments primer amb cintes adhesives per a poder manipular-los més fàcilment, i una vegada es tenen ubicats tots els fragments possibles d'una mateixa peça es disposa a fer la unió dels fragments amb un cianocrilat.

Els procés de restauració d'aquestes peces no s'ha finalitzat ja que no s'ha executat la reintegració volumètrica de cap d'elles, però es valora que seria molt interessant fer aquesta tasca en un futur per la singularitat del conjunt .

Embalatge i Emmagatzematge

Per a garantir la conservació de les peces una vegada tractades, s'han fet diversos tipus d'embalatges específics que alhora han servit per a emmagatzemar les peces dins la sala de reserva 5. S'han seguit els següents sistemes:

- Safates dins de caixes de polietilè de tanca hermètica. Es retalla la forma de la peça es escumes de poliestirè extruït⁸² que tenen la forma de les caixes, i es van apilant una a sobre de l'altra.
- Nius poliestirè extruït, a on si han col·locat els objectes.
- Caixes de polietilè rígides, a on s'introdueixen els fragments de vidre dintre de bosses de polietilè de tanca hermètica.

A continuació presentem un recull de les diverses peces tractades:

- **Les relacionades amb el culte:** com ara gerros (la tipologia i els materials que els acompanyen fa que la cronologia es pugui situar al voltant dels segle XV), i llànties (són peces amb una cronologia al voltant de finals del segle XIV- inicis del segle XV).

U.E. 5461

U.E. 8228

U.E.5461

U.E. 8228

U.E. 7039

U.E. 8008

U.E.5461

U.E. 7039

- **Les relacionades amb la vida quotidiana:** s'han recuperat diverses ampolles i vasos.

U.E. 8434. S:XV.

U.E. 8434. S:XV.

U.E. 8434. S:XV.

U.E. 7802

▪ **Conjunt de braçalets i anells, SXV-XVI**

Nº Restau- ració	Dades Arqueològi- ques	Descripció	Neteja Mecànica	Neteja Química	Enganxat (Araldit 2020)
R-4231	U.E. 6140	Braçalet sencer, de vidre blau fosc. Molta Iriscació			
R-4232	U.E. 6743	Braçalet petit de color blau clar. Sencer			
R-4233	U.E. 6721	Mig Braçalet "trenat" de vidre grogüenc.			
R-4234	U.E. 6884	Braçalet sencer de vidre blau.			
R-4235	U.E. 6884	Braçalet sencer de vidre negre.			
R-4236	U.E. 6884	Braçalet sencer de vidre blau "trenat".			
R-4237	U.E. 1018	Dos fragments de braçalet de color blau amb cordó blanc mal conservat. Molt fràgil.			
R-4238	U.E. 2056	Braçalet petit de vidre transparent amb cordó blau.			
R-4239	U.E. 6757	Dos fragments de braçalet "trenat" de vidre negre.			
R-4240	U.E. 6757	Anell de vidre negre. Manca la ½ de la peça.			
R-4241	U.E. 6757	Fragment d'anell color blau intens. Manca la 1/2.			

Fotos inicials

Fotos finals

• **Altres peces tractades**

Nº Restau-ració	Dades Arqueològi-ques	Descripció	Neteja Mecànica	Neteja Química	Enganxat (cianocrilat)	Reintegració (Resipol 9944)
R-5380	U.E. 8228	Gerro de color blau. S. XV				
R-5381	U.E. 8434	Gerra de color blau, S. XVII				
R-5382	U.E. 8434	Vas. S.XVII				
R-5384	U.E. 8434	Gerro. S.XVII				

U.E. 8228

U.E. 8434

U.E. 8434

U.E 8434

4. ATZABEJA

Per la naturalesa del propi material, les peces que s'han recuperat presenten problemes de conservació importants com ara exfoliacions de manera generalitzada. Per tant s'han traslladat directament des de l'excavació al laboratori per a sotmetre-les a uns primers tractaments de conservació urgents, garantint d'aquesta manera la preservació futura del material fins que pugui ser tractat.

Metodologia de la intervenció

En primer lloc s'ha fet un control en les tasques de camp garantint tant l'exhumació dels objectes, com el transport i emmagatzematge.

Les peces s'han col·locat de manera individualitzada dins de bosses de polietilè, convenientment foradades en la part superior per anar perdent de manera gradual l'excés d'humitat. Totes les bosses s'han dipositat dins de recipients de polietilè de tanca hermètica.

Una vegada arribades les peces als magatzem del Museu d'Història de la ciutat s'han traslladat al laboratori de restauració on després d'un primer examen organolèptic es proposa una intervenció que contempli les següents passes:

- Neteja mecànica
- Embalatges específics
- Emmagatzematge i control periòdic de l'evolució dels material dins la sala de reserva 5

A continuació es presenten les diferents tasques del procés de conservació:

Neteja Mecànica

La neteja ha de ser efectiva per a eliminar la brutícia en superfície bàsicament restes terroses adherides. S'ha fet en sec amb raspalls

suaus i eines específiques de fusta. Si aquesta ha estat insuficient s'ha fet una neteja en humit amb una mixta⁸³ amb l'ajut d'hisops.

Embalatge i Emmagatzematge

S'ha mantingut el sistema d'embalatge creat durant l'excavació, i una vegada el material estudiat i inventariat per l'equip d'arqueòlegs, s'ha dipositat en la reserva 5 dins les caixes de polietilè amb la corresponent identificació arqueològica.

Periòdicament s'han fet revisions de l'evolució dels materials dins la zona de reserva. S'han anat controlant el grau de humitat amb un material tampó⁸⁴ que alhora també s'ha anat revisant i renovant. És essencial garantir el control de la humitat, ja que si no és fes podrien generar-se greus problemes en la conservació de les peces.

5. MATERIAL PETRI

Davant el gran nombre de fragments d'elements de pedra recuperats, i de l'estat de conservació delicat que presentaven molts d'ells bàsicament per restes d'arrebossats, de pintura mural i policromies; s'ha cregut convenient durant les diverses campanyes arqueològiques fer treballs d'assessorament i control per a garantir-ne la salvaguarda.

En primer lloc s'ha fet un seguiment en l'exhumació dels fragments que presentaven un estat de conservació fràgil o que constituïen peces excepcionals. S'han fet embalatges específics en els punts més debilitats o que presentaven algun tipus de revestiment, protegint-los amb diversos tipus d'escumes per a evitar possibles danys i impactes durant el transport fins als magatzems del MHCB. Una vegada allí els fragments susceptibles de ser

⁸³ Aigua destil·lada i alcohol (1:1)

⁸⁴ Gel de Sílice

restaurats s'han emmagatzemat en la reserva 5, quedant la resta ubicats entre la reserva de col·leccions i la part exterior de l'edifici, a on per falta d'espai els materials que no presenten problemes de conservació queden situats, tot i que les condicions no són les més idònies podent-se generar a la llarga problemes conservatius.

Metodologia de la intervenció

En les peces ubicades en la reserva 5 s'hi fa un primer examen organolèptic per a determinar-ne l'estat real de conservació i els diversos factors d'alteració que afecten al conjunt, amb l'objectiu de poder elaborar el pla d'actuació.

A nivell de llistat es proposa una intervenció que contemplarà les següents passes:

- Neteja mecànica i si s'escau química
- Consolidacions puntuals
- Embalatges
- Emmagatzematge i control periòdic de l'evolució dels material dins la zona de reserva

Neteja Mecànica

La neteja ha de ser efectiva per a eliminar la brutícia en superfície bàsicament restes terroses i pols així com possibles restes de morters de moments posteriors.

Principalment s'han fet neteges en sec amb raspalls suaus i eines específiques com ara bisturís. Si aquesta resulta insuficient s'ha insistit amb escarpes petites i martells, llapis vibroincissor o microescarpa per a eliminar per les restes de morters així com la brutícia més concrecionada a la superfície.

Consolidació

Després de l'estudi de l'estat de conservació de cadascun dels fragments, si s'escau, s'han aplicat diversos sistemes de consolidació.

Aquests bàsicament s'han centrat en:

- Per una banda en els fragments que conservaven restes d'arrebossats, lliscats o pintura mural i presentaven els contorns malmesos, s'han fet bisellats amb un morter tradicional⁸⁵, ajustant les diverses tonalitats amb pigments minerals.
- Fixacions de restes de policromia amb un acetat de polivinil⁸⁶. Durant els treballs de camp es van fer pre-consolidacions amb aquest producte, al trobar-se les peces exhumades molt humides, i per tant s'ha valorat com a molt positiu continuar amb el mateix tipus de tractament.

Embalatge - Emmagatzematge

Els diversos fragments d'elements de pedra una vegada tractats s'han dipositat dins de les caixes rígides de polietilè utilitzades en els magatzems del museu. De manera puntual s'han utilitzat diversos tipus d'escumes inerts amb la finalitat de reomplir espais buits i d'aquesta manera evitar possibles moviments.

Les parts més fràgils conservades com ara restes de pintura mural o diversos tipus de revestiments s'han protegit amb escumes toves que s'han adaptat a les diverses formes, com a mesura de prevenció davant petits impactes durant el trasllat del laboratori de restauració a la reserva.

A continuació es presenten les diferents tasques del procés de restauració:

⁸⁵ Calç i sorra de sílice

⁸⁶ Mowilith al 5% en alcohol

Identificació Arqueològica: U.E. 3078

Nº Restauració: R-4242

Descripció:

- Plafó pictòric amb decoració de traços en negre. Possible traçaria gòtica.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Presenta brutícia en superfície adherida al revestiment, així com restes d'un antic morter de calç.
- Contorns malmesos de les restes de pintura mural.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec de la brutícia en superfície amb raspalls suaus.
- Neteja en humit de les restes terroses més adherides amb una mixta⁸⁷ ajudant-nos amb hisops. Puntualment s'insisteix amb bisturís treballat baix la lupa binocular.
- Eliminació mecànica d'elements externs com ara morters.
- Bisellat de tot el contorn del revestiment, amb un morter tradicional⁸⁸. S'ha ajustat el to amb pigments minerals.
- Creació d'un suport d'emmagatzematge amb poliestirè extruït.

Foto inicial

Foto final

⁸⁷ Aigua destil·lada i alcohol (1:1)

⁸⁸ Calç i sorra de sílice

Identificació Arqueològica: U. E. 6115

Nº Restauració: no s'ha entrat a registre

Descripció:

- Fragment petri que presenta motius vegetals.
- Conserva restes de policromia.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Brutícia en superfície bàsicament dipòsits terrosos i pols.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec, utilitzant raspalls i pinzells suaus, per a eliminar les restes terroses i brutícia dipositada en superfície.
- Siglat per l'equip d'arqueòlegs en el laboratori de restauració.
- Consolidació de les restes de policromia amb una resina acrílica⁸⁹, dissolta a un 3% en un dissolvent orgànic⁹⁰.
- Hem valorat com a molt oportú la creació d'un embalatge específic creant un llit rígid amb escumes inerts.

Foto final

Foto embalatge

⁸⁹ Paraloid B-72

⁹⁰ Acetona

Identificació Arqueològica: U.E. 8373 - U.E. 7035

Nº Restauració: R-4242 - R-4105

Descripció:

- Dos carreus localitzats dins de fonaments.
- Conserven part del revestiment i pintura mural, de diversos tons i motius.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Brutícia dipositada en superfície bàsicament restes terroses i pols, així com la presència de restes de morters no originals.
- Les pintures murals conservades presenten els contorns malmesos.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec, utilitzant raspalls i pinzells suaus, per a eliminar les restes terroses i brutícia dipositada en superfície.
- Eliminació mecànica dels morters amb escarpa i martell, així com de manera puntual amb llapis vibroincissor.
- Bisellat dels contorns de les restes de pintura mural amb un morter tradicional⁹¹, ajustant el to amb pigments minerals.
- Creació d'embalatges adequats.

R-4243

R-4105

⁹¹ Calç i sorra de sílice

Identificació Arqueològica: U.E.7260

Nº Restauració: R-4107

Descripció:

- Element motllurat amb restes de policromia.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície i de morters posteriors

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec utilitzant raspalls i pinzells suaus, per a eliminar la brutícia dipositada en superfície.
- Eliminació de les restes de morters no originals, amb l'ajut de la microescarpa i del llapis vibroincisor.
- Consolidació de manera puntual de les restes de policromia amb un acetat de polivinil⁹² a un 5% en alcohol. S'ha utilitzat el mateix producte aplicat durant els treballs de camp.
- Creació d'embalatges adequats pel seu correcte emmagatzematge.

Foto inicial

Foto final

⁹² Mowilith

Identificació Arqueològica: U. E. 7780

Nº Restauració: R- 4108

Descripció:

- Carreu a on s'hi observen dues capes pictòriques. La capa inferior es bicolor (blanc i negre), mentre que la capa superior es policromada.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície, així com presència de morters d'un moment posterior.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec, utilitzant raspalls i pinzells suaus, per a eliminar les restes terroses i brutícia dipositada en superfície.
- Eliminació mecànica de restes de morters. S'ha fet amb bisturís i petites escarpes.
- Creació d'un embalatge pel seu correcte emmagatzematge.

Foto inicial

Fotos finals

Identificació Arqueològica: U. E. 6664

Nº Restauració: R- 4109

Descripció:

- Carreu amb restes de policromia a on hi observem un escut central decorat amb motius vegetals, i en la banda superior dreta l'anagrama de Crist.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície bàsicament pols i restes terroses.
- Presència de morters d'un moment posterior.

Procés de Restauració:

- Pre-Consolidació de la capa pictòrica en el jaciment, amb un acetat de polivinil ⁹³, dissolt a un 5% en alcohol.
- Neteja mecànica en sec, utilitzant raspalls i pinzells suaus, per a eliminar les restes terroses i brutícia dipositada en superfície.
- Siglat per l'equip d'arqueòlegs en el laboratori de restauració.
- S'ha creat un embalatge escaient pel seu correcte emmagatzematge.
- Periòdicament s'han fet revisions per a controlar l'evolució del seu estat de conservació.

Foto final

⁹³ Mowilith

Identificació Arqueològica: U. E. 6664

Nº Restauració: R- 4110

Descripció:

- Carreu amb restes de policromia a on hi trobem un escut central de la ciutat de Barcelona i dos anagrames de Crist en la diagonal.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície, bàsicament pols i restes terroses, així com presència de morters antics.

Procés de Restauració:

- Pre-Consolidació de la capa pictòrica en el jaciment, amb un acetat de polivinil⁹⁴, dissolt a un 5% en alcohol.
- Neteja mecànica en sec, utilitzant raspalls i pinzells suaus, per a eliminar les restes terroses i brutícia dipositada en superfície.
- Bisellat d'un descantell amb un morter tradicional⁹⁵.
- Siglat per l'equip d'arqueòlegs en el laboratori de restauració.
- S'ha creat un embalatge escaient pel seu emmagatzematge.
- De manera regular s'han fet revisions per a controlar l'evolució del seu estat de conservació.

Foto final

⁹⁴ Mowilith

⁹⁵ Calç i sorra de sílice

6. METALLS

S'han recuperat al llarg de les diverses fases d'excavació arqueològica un gran nombre d'objectes de metall, bàsicament objectes de bronze i de plata, tot i que en menor nombre s'han recuperat algunes peces de plom i d'or. L'estat de conservació general que presentaven els metalls en el moment de l'exhumació era regular o delicat, fet que provocà que ja des de bon inici es plantegessin els primers tractaments de restauració in situ. A grans trets aquests s'han centrat:

- Primera neteja mecànica per a eliminar les restes terroses i d'aquesta manera evitar un excés d'humitat.
- Embalatge de les peces de manera individual en bosses de polietilè de tanca hermètica, amb petits forats en la part superior garantint així la pèrdua d'humitat de manera gradual. S'han identificat amb les dades arqueològiques i s'han col·locat dins de recipients de polietilè de tanca hermètica juntament amb gel de sílice com a material tampó.

Tots els recipients hermètics amb els metalls en els seu interior, una vegada traslladats a les instal·lacions dels Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat, s'han dipositat tots en la reserva 5, condicionats amb gel de sílice que s'ha anat controlant i substituint regularment, a l'espera de que puguin ser sotmesos a un procés de restauració complet.

Per a valorar a quines peces se'ls hi dona prioritat s'han primat els estats de conservació que presentaven les mateixes després de l'exhumació, encara que de manera paral·lela s'ha treballat conjuntament amb els directors de l'excavació, Josefa Huertas i Jordi Aguelo, per a fer una tria dels materials amb més interès alhora de plantejar estudis aprofundits i facilitar les tasques d'inventari i redacció de la memòria. En aquest sentit s'ha valorat com a una prioritat la restauració de les monedes ja que garanteixen una informació molt valuosa en l'estudi d'un jaciment com Santa Caterina amb una ocupació temporal tant dilatada.

Metodologia de la intervenció

A nivell de llistat es proposa una intervenció que contemplarà les següents passes:

- Anàlisi visual dels productes de corrosió
- Neteja mecànica
- Neteja química per a eliminar els productes de corrosió
- Neutralització i Assecat
- Inhibició i Consolidació
- Embalatge i emmagatzematge

A continuació es presenten les diferents tasques del procés de restauració:

Anàlisi visual dels productes de corrosió

Observació de l'estat de conservació i definir els productes d'alteració que afecten a cadascuna de les peces. Es tracta d'una anàlisi visual feta amb l'ajut de la lupa binocular.

Neteja Mecànica

És el primer pas a dur a terme. La neteja ha de ser efectiva per a eliminar la brutícia superficial bàsicament restes terroses, així com els productes d'alteració més poc adherits.

Bàsicament s'han fet en sec amb raspalls metàl·lics, microtors de dentista i eines específiques com ara bisturís.

Neteja química

L'objectiu d'aquesta neteja química és eliminar els productes d'alteració que afecten a cadascuna de les peces.

Es triarà entre diversos tractaments depenent del metall a tractar i dels tipus de corrosió detectats.

Neutralització

Per aturar el procés químic es neutralitzaran les peces seguint varis procediments que ja es detallaran més endavant.

Assecat

L' assecat de les peces s'ha fet a temperatura ambient, amb banys d'alcohol d'uns segons o bé a l'armari estufa durant dues hores a 30°.

Inhibició

S'aplica de manera general un inhibidor⁹⁶ mitjançant banys de dues hores. Es tracta d'un compost que impedeix que es produeixin els productes de corrosió, creant una capa que evita un atac ràpid dels agents externs de la corrosió, limitant l'absorció d'aigua i oxigen per la superfície dels metall.

Consolidació

Les peces es consoliden amb el producte triat⁹⁷ mitjançant banys d'uns segons.

Embalatge

S'han fet embalatges individuals dins de bosses de polietilè amb petits forats en la banda superior. Les peces més delicades com ara és el cas de les peces de plata, se'ls hi creen uns petits motlles amb poliestirè

⁹⁶ Timol dissolt al 2% en alcohol

⁹⁷ Acetat de polivinil dissolt al 2% en alcohol

extruït⁹⁸. Les peces s'agrupen per metalls i es col·loquen dins de caixes de polietilè de tanca hermètica condicionats amb gel de sílice.

Emmagatzematge

Una vegada el material estudiat s'ha dipositat en la reserva 5, i de manera periòdica es fa una revisió per a observar l'evolució dels materials dins d'aquest espai.

Es mantenen els objecte en condicions de temperatura i HR constants, alhora que es conserven a les fosques o bé per sota dels 50 lux, evitant les radiacions UV, alhora que s'evita al màxim l'oxigen i es vigilen les manipulacions no apropiades.

...

Per a fer més entenedors els tractaments seguits en la restauració dels objectes de metall, així com les diverses problemàtiques que anat sorgint, s'ha creat una divisió segons la seva naturalesa, fent així més comprensibles tots els processos aplicats.

6.1. Bronze

- Primeres neteges mecàniques per a eliminar la brutícia en superfície bàsicament restes terroses així com els productes d'alteració més poc adherits. S'utilitza el microtorn de dentista, raspalls metàl·lics i bisturís.
- Si aquesta resulta insuficient s'ha de seguir amb una neteja química. La gran problemàtica que presenten els bronzes exhumats en la intervenció arqueològica de Santa Caterina és la gran presència de clorurs, localitzats de manera estesa o total en cadascuna de les peces.

⁹⁸ Foam

Per tant es imprescindible iniciar els processos de declaració. Es comença amb el tractament més suau i si aquest no és eficaç es continua amb d'altres més efectius seguint el següent ordre:

1. Òxid de Plata: Utilitzat en afectacions molt puntuals.
 2. Tractament del B-70
 3. Tractament amb A.M.T
 4. Tractament amb plasma d'Hidrogen fred
- Per a comprovar l'efectivitat dels treballs de declaració es fa un test de sals introduint les peces dins d'una cambra d'humitat durant 48 hores. Si el resultat d'aquest es negatiu es segueix amb els tractaments que detallem a continuació, i si pel contrari resulta positiu es torna a insistir amb els tractaments químics fins que la problemàtica quedi aturada.
 - Assecat de les peces a l'armari estufa durant 3 hores a 30°.
 - De manera molt puntual s'han fet unions de fragments de peces que arriben fragmentades. Aquestes reconstruccions de la forma s'han fet utilitzant una resina epoxídica⁹⁹.
 - Seguidament s'inicia el procés d'inhibició. Es submergeixen les diverses peces en banys amb el producte triat, en aquest cas Timol al 2% en alcohol, durant dues hores a temperatura ambient.
 - Finalment l'últim pas del procés de restauració és la consolidació. El sistema d'aplicació consisteix en fer banys de les diverses peces amb P.V.A. al 2% en alcohol, durant uns segons a temperatura ambient.

⁹⁹ Araldite ràpid.

A continuació presentem la relació de tots els objectes de bronzes que han estat sotmesos a uns processos de restauració complets, seguint els tractaments descrits:

Nº Restauració	Dades Arqueològiques	Descripció	Neteja Mecànica	Eliminació Clorurs			Inhibició	Consolidació
				B-70	AMT	Òxid de plata		
R-3749	U.E. 2083	Guaspa						
R-3750	U.E. 6061	Segell						
R-3755	U.E. 6027	Sivella						
R-3757	U.E. 7040 U.F. 701	2 Sivelles						
R-3759	U.E. 6745	Sivella						
R-3760	U.E. 1116 U.F. 101	Sivella						
R-3761	U.E. 3002	Sivella						
R-3762	U.E. 6759	Sivella						
R-3763	U.E. 3145 U.F. 346	Medalla						
R-3764	U.E. 4241 U.F. 413	Medalla						
R-3765	U.E. 3519 U.F. 335	Medalla						
R-3766	U.E. 2235	Medalla						
R-3767	U.E. 6415	Medalla						
R-3769	U.E. 3156	Medalla						
R-3770	U.E. 2121	Clau						
R-3772	U.E. 2230	Aplic						
R-3773	U.E. 3006	Aplic						
R-3774	U.E. 3006 U.F. 335	Aplic						
R-3775	U.E. 3519 U.F. 335	Penjoll						

Nº Restauració	Dades Arqueològiques	Descripció	Neteja Mecànica	B-70	AMT	Òxid de plata	Inhibició	Consolidació
R-3776	U.E. 3519 U.F. 335	Penjoll						
R-3777	U.E. 6027	Penjoll						
R-3778	U.E. 6027	Medalla						
R-3780	U.E. 2052	Crist						
R-3781	U.E. 2121	Aplic						
R-3783	U.E. 1130 U.F. 104	2 Culleres						
R-3794	U.E. 1018	Moneda						
R-3795	U.E. 1018	Moneda						
R-3796	U.E. 1018	Moneda						
R-3798	U.E. 1130 U.F. 104	Moneda						
R-3800	U.F.326 Nínxol 19	Moneda						
R-3802	U.E. 3001	Moneda						
R-3803	U.E. 3001	Moneda						
R-3806	U.E. 3370	Moneda						
R-3807	U.E. 3352	Moneda						
R-3808	U.E. 3001	Moneda						
R-3809	U.E. 3594	Moneda						
R-3811	U.E. 3519 U.F.335	Moneda						
R-3813	U.E. 6027	Moneda						
R-3815	U.E. 3002	Moneda						
R-3816	U.E. 3002	Moneda						
R-3817	U.E. 3155	Moneda						
R-3818	U.E. 2222	Moneda						
R-3819	U.E. 3002	Moneda						
R-3820	U.E. 3009	Moneda						

Nº Restauració	Dades Arqueològiques	Descripció	Neteja Mecànica	B-70	AMT	Òxid de plata	Inhibició	Consolidació
R-3821	U.E. 3009	Moneda						
R-3822	U.E. 3009	Moneda						
R-3823	U.E. 2121	Moneda						
R-3824	U.E. 2235	Moneda						
R-3825	U.E. 2235	Moneda						
R-3826	U.E. 1107 U.F. 101	Moneda						
R-3827	U.E. 2052	Moneda						
R-3828	U.E. 4083	Moneda						
R-3829	U.E. 4107	Moneda						
R-3830	U.E. 3694 U.F. 346	Moneda						
R-3832	U.F. 326	Moneda						
R-3824	U.E. 4241 U.F. 413	Medalla						
R-3835	U.E. 3352	Moneda						
R-3836	U.E. 3665	Moneda						
R-3837	U.E. 3694 U.F. 346	Moneda						
R-3838	U.E. 5365	Moneda						
R-3839	U.E. 5365	Moneda						
R-3845	U.E. 6949	Moneda						
R-3846	U.E. 7195	Moneda						
R-3849	U.E. 6001	Moneda						
R-3851	U.E. 3685	Moneda						
R-3852	U.E. 6561	Botó						
R-3853	U.E. 3694 U.F. 346	Moneda						
R-3854	U.E. 6665	Moneda						
R-3855	U.E. 3694 U.F. 346	Moneda						

Nº Restauració	Dades Arqueològiques	Descripció	Neteja Mecànica	B-70	AMT	Òxid de plata	Inhibició	Consolidació
R-3856	U.E. 1147	Moneda						
R-3857	U.E. 1147	Moneda						
R-3858	U.E. 1105 U.F. 105	Moneda						
R-3861	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda						
R-3862	U.E. 1105 U.F. 105	Moneda						
R-3863	U.E. 1105 U.F. 105	Moneda						
R-3865	U.E. 2006	Moneda						
R-3867	U.E. 4086	Moneda						
R-3868	U.E. 2248	Moneda						
R-3870	U.E. 5204	Moneda						
R-3872	U.E. 2225	Moneda						
R-3873	U.E. 1105 U.F. 105	Moneda						
R-3875	U.E. 2020	Moneda						
R-3876	U.E. 1105 U.F. 105	Moneda						
R-3877	U.E. 1017 U.F. 102	Moneda						
R-3878	U.E. 1130 U.F. 104	Moneda						
R-3879	U.E. 2058	Moneda						
R-3880	U.E. 2058	Moneda						
R-3881	U.E. 1105 U.F. 105	Moneda						
R-3882	U.E. 1105 U.F. 105	Moneda						
R-3883	U.E. 1125 U.F. 106	Moneda						
R-3886	U.E. 2225	Moneda						

Nº Restauració	Dades Arqueològiques	Descripció	Neteja Mecànica	B-70	AMT	Òxid de plata	Inhibició	Consolidació
R-3887	U.E. 2225	Moneda						
R-3888	U.E. 2225	Moneda						
R-3889	U.E. 2225	Moneda						
R-3890	U.E. 2225	Moneda						
R-3891	U.E. 1105 U.F. 105	Moneda						
R-3893	U.E. 6759	Moneda						
R-3894	U.E. 1017 U.F. 102	Moneda						
R-3895	U.E. 5204	Moneda						
R-3896	U.E. 2235	Moneda						
R-3900	U.E. 1037 U.F. 105	Moneda						
R-3901	U.E. 6763	Moneda						
R-3902	U.E. 2248	Moneda						
R-3904	U.E. 3519 U.F. 335	Medalla						
R-3905	U.E. 6027 U.F. 608	Medalla						
R-3906	U.E. 3519 U.F. 335	Penjoll						
R-3907	U.E. 4144	Medalla						
R-3908	U.E. 7040 U.F. 701	Didal						
R-3909	U.E. 6759	Medalla						
R-3910	U.E. 2235	Medalla						
R-3911	U.E. 2058	Medalla						
R-3912	U.E. 3369	Penjoll						
R-3913	U.E. 7040 U.F. 701	Medalla						
R-3914	U.E. 2058	Medalla						
R-3915	U.E. 7022	Botó						

Tasques de conservació de camp i de laboratori

Nº Restauració	Dades Arqueològiques	Descripció	Neteja Mecànica	B-70	AMT	Òxid de plata	Inhibició	Consolidació
R-3917	U.E. 2121	Medalla						
R-3918	U.E. 6027	Medalla						
R-3978	U.E. 9004	Moneda						
R-3979	U.E. 2417	Moneda						
R-3982	U.E. 3727	Placa						
R-3983	U.E. 1118 U.F. 106	Anell						
R-3984	U.E. 6109	Aplic						
R-3986	U.E. 3769	Penjoll						
R-3988	U.E. 6760	Aplic						
R-3989	U.E. 6724	Aplic						
R-3991	U.E. 3188	Penjoll						
R-3992	U.E. 6118	Botó						
R-3993	U.E. 7039	Aplic						
R-3994	U.E. 3100 U.F. 330	Penjoll						
R-4031	U.E. 1105 U.F. 105	Moneda						
R-4033	U.E. 1105 U.F. 105	Moneda						
R-4035	U.E. 6002	Moneda						
R-4036	U.E. 1016 U.F. 101	Moneda						
R-4038	U.E. 1147	Moneda						
R-4039	U.E. 1105 U.F. 105	Moneda						
R-4040	U.E. 4241 U.F. 413	Moneda						
R-4041	U.E. 2058	Moneda						
R-4042	U.E. 1018	Moneda						
R-4043	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda						

Tasques de conservació de camp i de laboratori

Nº Restauració	Dades Arqueològiques	Descripció	Neteja Mecànica	B-70	AMT	Òxid de plata	Inhibició	Consolidació
R-4044	U.E. 1018	Moneda						
R-4045	U.E. 1016 U.F. 101	Moneda						
R-4046	U.E. 1018	Moneda						
R-4047	U.E. 6759	Moneda						
R-4048	U.E. 2058	Moneda						
R-4053	U.E. 5204	Moneda						
R-4054	U.E. 6731	Moneda						
R-4055	U.E. 1018	Moneda						
R-4056	U.E. 1147	Moneda						
R-4059	U.E. 6898	Moneda						
R-4067	U.E. 1018	Moneda						
R-4069	U.E. 2060	Moneda						
R-4070	U.E. 6752	Moneda						
R-4071	U.E. 1147	Moneda						
R-4072	U.E. 6898	Moneda						
R-4073	U.E. 6898	Moneda						
R-4074	U.E. 6898	Moneda						
R-4075	U.E. 6898	Moneda						
R-4076	U.E. 6731	Moneda						
R-4077	U.E. 1109 U.F. 105	Moneda						
R-4078	U.E. 1037 U.F. 105	Moneda						
R-4079	U.E. 4083	Moneda						
R-4081	U.E. 1144 U.F. 104	Moneda						
R-4084	U.E. 3721	Moneda						
R-4088	U.E. 3754	Moneda						
R-4089	U.E. 3754	Moneda						

Nº Restauració	Dades Arqueològiques	Descripció	Neteja Mecànica	B-70	AMT	Òxid de plata	Inhibició	Consolidació
R-4090	U.E. 3754	Moneda						
R-4091	U.E. 3756	Moneda						
R-4092	U.E. 3756	Moneda						
R-4093	U.E. 3756	Moneda						
R-4096	U.E. 3769	Moneda						
R-4097	U.E. 3704	Moneda						
R-4100	U.E. 1105 U.F. 105	Moneda						
R-4102	U.E. 6115	Moneda						
R-4103	U.E. 6731	Moneda						
R-4167	U.E. 6139	Moneda						
R-4168	U.E. 6145	Moneda						
R-4170	U.E. 2058	Moneda						
R-4171	U.E. 3996	Moneda						
R-4173	U.E. 6759	Moneda						
R-4175	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda						
R-4176	U.E. 3722	Moneda						
R-4178	U.E. 2007	Moneda						
R-4181	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda						
R-4182	U.E. 2058	Moneda						
R-4183	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda						
R-4186	U.E. 1037 U.F. 105	Moneda						
R-4187	U.E. 1037 U.F. 105	Moneda						
R-4188	U.E. 1016 U.F. 101	Moneda						
R-4189	U.E. 1037 U.F. 105	Moneda						

Tasques de conservació de camp i de laboratori

Nº Restauració	Dades Arqueològiques	Descripció	Neteja Mecànica	B-70	AMT	Òxid de plata	Inhibició	Consolidació
R-4190	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda						
R-4191	U.E. 2225	Moneda						
R-4192	U.E. 2058	Moneda						
R-4193	U.E. 1018	Moneda						
R-4194	U.E. 2058	Moneda						
R-4195	U.E. 5204	Moneda						
R-4196	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda						
R-4197	U.E. 6024	Moneda						
R-4198	U.E. 6685 U.F. 605	Moneda						
R-4199	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda						
R-4200	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda						
R-4204	U.E. 2058	Moneda						
R-4206	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda						
R-4207	U.E. 1018	Moneda						
R-4208	U.E. 1017 U.F. 102	Moneda						
R-4209	U.E. 2058	Moneda						
R-4211	U.E. 1018	Moneda						
R-4212	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda						
R-4213	U.E. 1018	Moneda						
R-4214	U.E. 1018	Moneda						
R-4215	U.E. 6759	Moneda						
R-4216	U.E. 5204	Moneda						
R-4217	U.E. 5204	Moneda						
R-4221	U.E. 1018	Moneda						

Nº Restauració	Dades Arqueològiques	Descripció	Neteja Mecànica	B-70	AMT	Òxid de plata	Inhibició	Consolidació
R-4224	U.E. 1018	Moneda						
R-4226	U.E. 2058	Moneda						
R-4227	U.E. 6731	Moneda						
R-4228	U.E. 6731	Moneda						
R-4229	U.E. 1109 U.F. 105	Moneda						

Documentació gràfica d'algunes peces tractades

- Monedes

Foto inicial

Foto final

- Elements d'ús personal. Indumentària

Foto inicial

Foto final

- Elements d'ús personal. Religiositat.

Fotos inicials

Fotos finals

- Element s diversos

Fotos inicials

Fotos finals

Tractament amb plasma

Es planteja per algunes peces seleccionades que al presentar una complexitat alhora d'efectuar-ne la restauració, s'opta per aplicar la tècnica de restauració mitjançant reducció per plasma fred. El procediment consisteix en emprar la restauració mitjançant una reducció per plasma fred d'hidrogen i argó, el que és capaç d'eliminar òxids, clorurs i altres sals de manera neta i efectiva, a més aquesta tècnica facilita el treball mecànic. Donat que no és un mètode agressiu no malmet petits detalls que poden ser essencials.

Les tasques de restauració amb aquesta tècnica s'han fet en l' Institut Químic de Sarrià (IQS), de la Universitat Ramon Llull de Barcelona, únic reactor de plasma fred en l'Estat Espanyol.

Avantatges que presenta aquest tractament:

- Habilitat d'adaptar-se a geometries complicades.
- Inexistència de tensions tèrmiques i/o químiques en el substrat.
- Compatibilitat amb el medi ambient i manipulació segura.
- Tècnica idònia per la restauració de peces de bronze ja que evita la reactivació dels clorurs, així com la disminució d'òxids en les peces.
- Capacitat de treballar amb diferents mostres a la vegada.
- Recuperació de la morfologia superficial de la mostra.

Metodologia de treball:

1. Neteja mecànica en sec de les peces, utilitzant el microtorn de dentista, raspalls metàl·lics i bisturí. Es treballa sota la lupa binocular.
2. S'introdueixen les peces i es tanca el reactor. Es connecta el potencial elèctric a la safata a on hi ha les peces.
3. S'introdueixen els gasos i es fa el plasma. Es deixen actuar per intervals d'una hora i mitja.
4. Es desconnecten els gasos, es desfà el buit i ja es poden treure les peces del reactor.

5. Es torna a fer la neteja mecànica i es repetirà el procés les vegades que sigui necessari.

A continuació presentem el recull de peces tractades amb plasma:

Identificació Arqueològica: U. E. 2121

Nº Restauració: R- 3779

Descripció:

- Figura de Crist, peça de bronze amb recobriment de pa d'or, datat al S. SVIII. Associada a una creu de fusta o tapa de taüt. La part posterior és buida i no presenta recobriment d'or.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície així com presència de clorurs i de carbonats de manera generalitzada.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec amb raspalls i pinzells suaus.
- Plasma durant 18 hores.
- Inhibició i consolidació seguint els mateixos tractaments que la resta de bronzes.

Foto inicial

Foto final

Identificació Arqueològica: U. E. 3519 U.F. 335

Nº Restauració: R- 3903

Descripció:

- Figura d'un Crist de bronze amb restes de recobriment de pa d'or, datat a finals del S. XVII o principis del S. XVIII. Associada a una creu de fusta o a una tapa de Taüt. La part posterior també està esculpida.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície
- Presència de clorurs i carbonats de manera generalitzada així com òxids de manera puntual.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec, amb raspalls i pinzells suaus.
- Plasma durant 18 hores
- Inhibició i consolidació seguint els mateixos tractaments que la resta de bronzes.

Foto inicial

Foto Final

Identificació Arqueològica: U. E. 1144 U.F. 104

Nº Restauració: R- 3751

Descripció:

- Es tracta d'un guarniment de cavall.
- Bronze amb decoració d'esmalt i pa d'or.
- Presenta un contorn amb lòbuls regulars, tendint a la forma afussada. Aquests estan decorats amb motius vegetals. A l'interior inscrit dins d'un cercle, hi ha representat un drac alat rampant. Es mostra com un animal bípede, que treu foc per la boca, amb ales de rat-penat i banyes. Els esmalts són de color vermell, blau i blanc. La peça se situa al S. XV.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície
- Presenta clorurs i carbonats de manera generalitzada.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec, utilitzant raspalls i pinzells suaus.
- Plasma durant 18 hores

Foto de l'esta durant el procés. La peça no s'ha finalitzat.

Identificació Arqueològica: U. E. 1108

Nº Restauració: R- 3981

Descripció:

- Botó de bronze amb restes de recobriment de pa d'or.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície
- Presència carbonats de manera general i clorurs de manera puntual.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec amb raspalls i pinzells suaus.
- Plasma durant 18 hores.
- Inhibició i consolidació seguint els mateixos tractaments que la resta de bronzes.

Foto inicial

Foto final

Identificació Arqueològica: nínxol 5 de la Cripta

Nº Restauració: R- 3786

Descripció:

- gafet de bronze.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície
- Presència carbonats de manera general i clorurs de manera puntual.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec, amb raspalls i pinzells suaus.
- Plasma durant 18 hores.
- Inhibició i consolidació seguint els mateixos tractaments que la resta de bronzes.

Foto inicial

Foto final

Identificació Arqueològica:

Nº Restauració: R- 3771

Descripció:

- Botó de bronze.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície
- Presència de clorurs i carbonats de manera estesa.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec, amb raspalls i pinzells suaus.
- Plasma durant 15 hores.
- Inhibició i consolidació seguint els mateixos tractaments que la resta de bronzes.

Foto inicial

Foto final

Identificació Arqueològica: U. E. 6745

Nº Restauració: R- 3792

Descripció:

- Peça indeterminada de bronze.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície
- Presència de clorurs de manera generalitzada així com carbonats de manera estesa.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec, amb raspalls i pinzells suaus.
- Plasma durant 18 hores.
- Inhibició i consolidació seguint els mateixos tractaments que la resta de bronzes.

Foto del procés de restauració

6.2. Plata

- Neteja mecànica en sec molt suau per a eliminar la brutícia en superfície, bàsicament restes terroses. S'han utilitzat raspalls suaus i de manera molt puntual bisturís, treballant amb extremada cura sota la lupa binocular.
- Si aquesta resulta insuficient s'han efectuat tractaments químics per a l'eliminació dels productes corrosió. S'han seguit els següents processos:
 1. Àcid fòrmic (HCOOH) al 25% en aigua destil·lada. Es fan banys d'uns segons intercalats amb raspallats suaus o ajudant-nos amb cotó fluix i pinces. Efectiu en l'eliminació de sulfurs.
 2. Àcid Sulfúric (H₂SO₄) al 5% en aigua destil·lada. S'aplica puntualment amb un cotó - fluix i pinces o es poden realitzar banys i raspallats. Efectiu per l'eliminació de sulfurs.
 3. Tractament amb Hidròxid de Potàsi (K OH), efectiu per l'eliminació de clorurs d'aspecte violaci i cerós.
 4. Bicarbonat sòdic (Na HCO₃), s'aplica manualment sobre la peça fregant de manera mecànica. Després la peça es neteja amb un drap de cotó fen una abrasió molt suau.
- Assecat de les peces a l'armari estufa durant 3 hores a 30°.
- De manera molt puntual s'han unit fragments de les peces que han arribat fragmentades, utilitzant un cianocrilat aplicat de manera mecànica.
- Seguidament s'inicia el procés d'inhibició. Es submergeixen les peces en banys amb Timol al 2% en alcohol, durant dues hores a temperatura ambient.
- Finalment l'últim pas del procés és la consolidació. Es submergeix la peça en un bany amb P.V.A. al 2% en alcohol, durant uns segons a temperatura ambient.

A continuació presentem la relació de bronzes restaurats seguint els passos dels tractaments descrits:

Nº Restau- ració	Dades Arqueolò- giques	Descripció	Neteja Mecàni- ca suau	Eliminació Clorurs				Inhibi- ció	Con- solida- ció
				ICO)H 5%	I ₂ SO ₄ %	<OH	Na HCO ₃		
R-3768	U.E. 4243	Penjoll							
R-3787	U.E. 1017 U.F. 102	Moneda							
R-3788	U.E. 1130 U.F. 104	Penjoll							
R-3805	U.E. 3155	Moneda							
R-3810	U.E. 5363	Moneda							
R-3842	U.E. 1116 U.F. 101	Moneda							
R-3843	U.E. 1116 U.F. 101	Moneda							
R-3860	U.E. 1104 U.F. 104	Moneda							
R-3866	U.E. 1144 U.F. 104	Moneda							
R-3884	U.E. 1125 U.F. 106	Moneda							
R-3885	U.E. 1125 U.F. 106	Moneda							
R-3892	U.E. 1125 U.F. 106	Moneda							
R-3990	U.E. 2388	Penjoll							
R-4032	U.E. 1118 U.F. 106	Moneda							
R-4037	U.E. 1133 U.F. 106	Moneda							
R-4049	U.E. 1017 U.F. 102	Moneda							
R-4050	U.E. 1125 U.F. 106	Moneda							
R-4051	U.E. 1018	Moneda							
R-4052	U.E. 6898	Moneda							
R-4058	U.E. 6898	Moneda							

Tasques de conservació de camp i de laboratori

Nº Restau- ració	Dades Arqueolò- giques	Descripci	Neteja Mecàni- ca suau	ICO)H 5%	I2SO4 %	κOH	Bicarb onat sòdic	Inhibi- ció	Con- solid ació
R-4060	U.E. 6898	Moneda							
R-4066	U.E. 6898	Moneda							
R-4083	U.E. 6731	Moneda							
R-4085	U.E. 1146	Moneda							
R-4086	U.E. 1146	Moneda							
R-4087	U.E. 1146	Moneda							
R-4098	U.E. 2381	Moneda							
R-4101	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda							
R-4166	U.E. 2007	Moneda							
R-4172	U.E. 3056	Moneda							
R-4174	U.E. 1118 U.F. 106	Moneda							
R-4177	U.E. 2007	Moneda							
R-4179	U.E. 1118 U.F. 106	Moneda							
R-4180	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda							
R-4185	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda							
R-4201	U.E. 1118 U.F. 106	Moneda							
R-4202	U.E. 1133 U.F. 106	Moneda							
R-4203	U.E. 1110 U.F. 101	Moneda							
R-4205	U.E. 1144 U.F. 104	Moneda							
R-4225	U.E. 1118 U.F. 106	Moneda							

Documentació gràfica d'alguns exemples

- Elements d'ús personal. Religiositat.

- Monedes

Fotos inicials

Fotos finals

- Medalla commemorativa de la visita de Mª Cristina a la Diputació de Barcelona.

U.E. 6898 / R- 4057

Pertany al conjunt de la primera pedra del mercat. Caldria finalitzar el procés de restauració, encara que es trobi estabilitzada.

Tractament amb plasma

De la mateixa manera que s'ha fet amb les peces de bronze, es planteja aplicar la tècnica de restauració mitjançant reducció per plasma fred en un conjunt d'objectes de plata seleccionats. La tècnica ha permès eliminar les sals existents en cadascuna de les peces triades de manera neta i efectiva, a més que s'ha facilitat el treball mecànic per la dificultat que aquests presenta en

aquest tipus de material i donat que no és un mètode agressiu, no malmet petits detalls que poden ser essencials.

Les tasques de restauració amb la tècnica dels plasma s'han fet en l' Institut Químic de Sarrià (IQS), de la Universitat Ramon Llull de Barcelona, únic reactor de plasma fred de l'Estat Espanyol.

La metodologia de treball es la mateixa que descrita en les peces de bronze tractades amb plasma.

A continuació presentem el recull de peces tractades amb plasma:

Identificació Arqueològica: U. E. 2369

Nº Restauració: R-4029

Descripció:

- Un reliquiari amb restes de teixit en l'interior.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície
- Presència carbonats de manera general i clorurs de manera puntual.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec amb raspalls i pinzells suaus.
- Plasma durant 20 hores

Foto inicial

Foto final

Identificació Arqueològica: U.E. 3002

Nº Restauració: R-3754

Descripció:

- Un ex-vot de Santa Llúcia, representa uns ulls.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície
- Presència de sulfurs de manera general i clorurs de manera puntual.
- Observen una fractura i diverses esquerdes.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec, emprant pinzells suaus.
- Plasma durant 20 hores
- Queda per finalitzar aquest procés

Foto inicial

Foto del procés de restauració

Identificació Arqueològica:

Nº Restauració: R- 5909

Descripció:

- Rosari de plata, vidre i atzabeja.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Restes de brutícia en superfície
- Presència sulfurs de manera general i clorurs de manera puntual.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec amb raspalls i pinzells suaus.
- Plasma durant 18 hores

Foto final

6.3. OR

- Neteja mecànica en sec molt suau per a eliminar la brutícia dipositada en superfície, bàsicament restes terroses, emprant raspalls suaus i de manera molt puntual amb bisturís treballant amb extremada cura sota la lupa binocular.

- Si aquesta és insuficient insistirem amb hisops impregnats d'alcohol.
- Eliminació dels productes corrosió produïts per una petita presència de coure en algunes de les peces, apareixen molt puntualment pòsits verdosos (clorurs) en la superfície.
- Es fan banys amb Amoníac al 10% en aigua destil·lada.
- Assecat de les peces a l'armari estufa durant 3 hores a 30°.
- Consolidació de les restes d'esmalts observades en algunes de les peces.

A continuació presentem una relació del material restaurat:

Nº Restau-ració	Dades arqueològi-ques	Descripció	Neteja Mecànica suau	Neteja Química		Consolidació D'esmalts
				Alcohol	Amoníac 10%	
R-4011	U.E. 1018	Arracada				
R-4012	U.E. 6412	Anell				
R-4013	U.E. 3334	Botó				
R-4014	U.E. 7040 U.F. 701	Medalla				
R-4015	U.E. 6879	Dues arracades				
R-4017	U.E. 6685 U.F. 605	Arracada, cap de drac				
R-4018	U.E. 6726	Arracada, cap de drac				
R-4019	U.E. 1118 U.F. 106	Dues arracades				
R-4020	U.E. 6459	Arracada				
R-4021	U.E. 6054	Anell				
R-4022	U.E. 6054	Anell				

Nº Restau-ració	Dades arqueològi-ques	Descripció	Neteja Mecànica suau	Neteja Química		Consolidació D'esmalts
				Alcohol	Amoníac 10%	
R-4023	U.E. 6753	Arracada				
R-4024	U.E. 3776	Arracada, cap de drac				
R-4025	U.F. 655	Arracada				
R-4027	U.E. 3372	Arracada				
R-4028	U.E. 6726	Arracada				
R-4061	U.E. 6898	Moneda				
R-4062	U.E. 6898	Moneda				
R-4063	U.E. 6898	Moneda				
R-4064	U.E. 6898	Moneda				
R-4065	U.E. 6898	Moneda				

Documentació gràfica d'algunes peces tractades

- Monedes

Foto inicial

Foto Final

- Peces d'ús personal

Fotos inicials

Fotos Finals

MATERIAL ORGÀNIC

1. OS

En primer lloc s'ha fet un control en les tasques de camp garantint tant l'extracció, com el transport i emmagatzematge de les peces exhumades, que de manera general presentaven un estat de conservació delicat per la pròpia naturalesa del material.

Les peces s'han emmagatzemat en la sala de reserva 5, on s'han dipositat en recipients de polietilè de tanca hermètica, dins dels quals s'han individualitzat els diversos objectes amb l'ajut de bosses de polietilè, amb la seva corresponent identificació arqueològica.

Posteriorment, després de les tasques d'inventari per part dels arqueòlegs, l'equip de restauració juntament amb la direcció de la intervenció, han decidit quines peces havien de ser sotmeses a un procés de restauració complet. Aquesta tria s'ha fet en primer lloc valorant l'estat de conservació i després per la importància dels diversos objectes en l'elaboració de la memòria arqueològica.

Metodologia de la intervenció

A nivell de llistat es proposa una intervenció que contempli les següents passes:

- Neteja mecànica i química si s'escau.
- Unió de fragments de manera puntual.
- Consolidacions.
- Emmagatzematge i control periòdic de l'evolució dels material dins la sala de reserva 5.

A continuació es presenten les diferents tasques del procés de restauració:

Neteja Mecànica

És el primer pas a dur a terme i ha de ser efectiva per a eliminar la brutícia dipositada en superfície, bàsicament restes terroses.

S'ha efectuat de manera mecànica amb l'ajut de raspalls suaus i eines específiques, com ara eines de fusta o de manera molt puntual, treballant sota la lupa binocular, amb bisturís. Si aquesta ha estat insuficient s'ha fet una neteja en humit amb aigua destil·lada i alcohol (1:1) ajudant-nos amb raspallats suaus o hisops.

Reconstruccions morfològiques

S'han unit els fragments despresos amb un adhesiu nitrocel·lulòsic.

Consolidació

Els diversos objectes s'han consolidat emprant una resina acrílica, aplicada a pinzell, dissolta a un 2% en un dissolvent orgànic. S'ha optat per utilitzar concentracions molt baixes per a garantir una bona consolidació i no crear pel·lícules superficials. Si es necessari es repeteix l'acció.

Emmagatzematge

Les diverses peces s'han col·locat dins bosses de polietilè, fent petits orificis en la banda superior, amb la seva identificació arqueològica i número de restauració. Totes les bosses s'han dipositat dintre de caixes de polietilè de tanca hermètica acompanyades de materials de reompliment inerts.

Les caixes s'han dipositat en la sala de reserva 5, fent-se el control periòdic de l'evolució dels materials dins d'aquesta.

A continuació presentem la relació de peces restaurades:

Nº Restauració	Dades Arqueològiques	Descripció	Neteja Mecànica (Eines de Fusta)	Neteja Química (Aigua destil·lada+alcohol)	Enganxat (Ardhesiu Nitrocel·ulós)	Consolidació (Paraloid B-72 2%)
R-3996	U.E. 1118 U.F. 106	Penjoll				
R-3997	U.E. 5391	Botó				
R-3998	U.E. 7214	Dues eines d'òs				
R-3999	U.E. 7354 U.F. 719	Dau				
R-4000	U.E. 3001 U.F. 344	Botó				
R-4001	U.E. 2250	Agulla				
R-4002	U.E. 8228	Element decoratiu				
R-4003	Sector A Descontextualitzat	Botó				
R-4004	U.E. 1110 U.F. 101	Tres daus				
R-4005	U.E. 1107 U.F. 101	Dau				
R-4006	U.E. 3518 U.F. 334	Botó				
R-4007	U.E. 1116 U.F. 101	Sis daus				
R-4008	U.E. 1016 U.F. 101	Dos daus				
R-4009	U.E. 1018	Dau				
R-4010	U.E. 8228	Dentadura				

Documentació gràfica d'algunes de les peces restaurades

Fotos inicials

Fotos finals

2. Fusta

Durant els treballs de camp s'han fet tasques de conservació per a garantir tant l'extracció, com el transport i emmagatzematge dels fragments exhumats de fusta, sent molt important mantenir el grau d'humitat i crear embalatges específics. L'estat de conservació que presentaven els diversos fragments en el moment de la troballa era molt delicat.

Les peces s'han traslladat de l'excavació a la sala de reserva 5 dintre de caixes de polietilè de tanca hermètica, que han permès mantenir el grau d'humitat necessari per a garantir la conservació.

Metodologia de la intervenció

A continuació es presenten les diferents tasques del procés de restauració:

Neteja Mecànica

S'han fet primeres neteges superficials molt suaus ajudant-nos de pinzells molt suaus, ja que el material es troba en un estat de conservació molt fràgil.

Embalatge i Emmagatzematge

Els diversos fragments s'han mantingut dins dels recipients de polietilè de tanca hermètica, emprant un sistema de safates superposades de poliestirè extruït.

S'han impregnat els fragments amb Timol a l'1% en alcohol, per a evitar l'afloració de microorganismes, actuant d'aquesta manera com un agent biocida.

S'ha procurat que les peces conservin el seu grau d' humitat en espera que se les pugui sotmetre a un procés de restauració complert, alhora que periòdicament s'han fet un controls de l'evolució dels materials dins la reserva.

A continuació presentem la fitxa d'una de les peces recuperades, que ha estat sotmesa a un procés de restauració complert per part dels alumnes de l'Escola Superior de Béns Culturals de Catalunya:

Identificació Arqueològica:

Nº Restauració:

Descripció: Fragments de taüt de forma rectangular, que presenten una decoració formada per xinxetes de bronze.

Examen organolèptic i diagnosi:

- Presenta un estat de conservació regular.
- La peça es troba debilitada i fragmentada, amb moltes esquerdes.
- L'assecat de la fusta provoca deformacions, esquarterament i descohesió del material.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec de la brutícia en superfície amb pinzells suaus.
- Aplicació d'un fungicida per a eliminar fongs, Ortofenil-Fenol al 3% en alcohol.
- Consolidació amb Paraloid B-72 al 5% en acetona.
- Eliminació dels clorurs que presenten les xinxetes amb sesquicarbonat al 5% en aigua destil·lada intercalant neteges mecàniques.
- Adhesió de les xinxetes despreses al suport amb una pasta composta per nitrocel·lulosa i pasta cel·lulòsica, Arbocell (BWW-40). El color s'ajusta amb pigments minerals i Paraloid B-72.

Foto final

3. CUIR

Mentre han durat els treballs de camp s'han fet tasques de conservació per a garantir tant l'extracció, com el transport i emmagatzematge dels fragments de cuir exhumats, mantenint el grau d'humitat, en espera que aquests siguin sotmesos a un procés de restauració complet. L'estat de conservació general que presentaven els materials era força dolent.

Les peces s'han traslladat de l'excavació a la sala de reserva 5 en caixes de polietilè de tanca hermètica, amb la seva corresponent identificació arqueològica, que han permès mantenir el grau d'humitat necessari per a garantir la conservació.

Metodologia de la intervenció

A continuació es presenten les diferents tasques del procés de restauració i conservació dut a terme:

Neteja Mecànica

S'han fet primeres neteges superficials, ajudant-nos de pinzells molt suaus, ja que el material es troba en un estat de conservació molt fràgil.

Embalatge i Emmagatzematge

A continuació s'han introduït les peces dins de recipients de polietilè de tanca hermètica. S'han impregnat els fragments amb Timol a l'1% en alcohol, per a evitar l'afloració de microorganismes actuant d'aquesta manera com un agent biocida.

S'ha procurat que les peces conservin el seu grau d'humitat en espera que se les pugui sotmetre a un procés de restauració complet.

De manera periòdica s'ha fet un control de l'evolució dels materials dins de la sala de reserva 5

A continuació presentem la fitxa d'una peça restaurada pels alumnes de l'Escola Superior de Béns Culturals de Catalunya:

Identificació Arqueològica: U.E. 6001 U.F. 606

Nº Restauració: R- 5799

Descripció: Fragments de sola de sabata de pell curtida, que conserva tot al voltant els forats per on aniria cosida i una incisió que recorre també tot el perímetre.

Examen organolèptic i diagnosi:

- La peça es troba fragmentada en 28 fragments.
- La seva superfície presenta ondulacions i plecs i també s'observa puntualment la presència de microorganismes d'aspecte fibrós o de polsim gris blanquinós.
- El cuir es troba en un estat fràgil i trencadís.
- Identifiquem restes de policromia poc fixada de color negre en la cabellera i vermella en el cos.

Procés de Restauració:

- Neteja mecànica en sec de la brutícia en superfície amb pinzells suaus.
- Aplicació de greix de Guadamassil sobre un paper secant i Reemay. S'han deixat assecat els fragments entre assecants i pesos per a recuperar la morfologia.
- Durant els temps d'assecat, es va col·locar la peça dins la nevera (4°C) amb un altre paper assecant amb Timol, com a biocida.
- Aplicació de la crema nutrient Starwax amb un isop de gasa sobre la superfície.
- Elaboració d'un sistema de transport i emmagatzematge dins d'un suport adaptat d'escuma de polietilè rígida.

Foto inicial

Foto final

Foto de l'embalatge

CONSIDERACIONS FINALS

Pel valor que han representat tant les estructures com els materials exhumats pel coneixement d'una part de la història de la ciutat de Barcelona, durant les diverses campanyes arqueològiques dutes a terme en l'antic mercat de Santa Caterina, s'ha vist amb la necessitat de plantejar un treball conjunt entre l'equip d'arqueologia i el de restauració. De manera paral·lela a les tasques de conservació dutes a terme en el camp de treball s'han executat tasques de laboratori, per tant ha estat possible que el mateix equip controlés i seguís tots els processos de conservació i restauració que comporta una excavació arqueològica d'aquestes característiques.

L'objectiu principal de les tasques de laboratori dutes a terme des de bon inici i estretament lligades amb les fetes in situ, ha estat el de garantir les condicions necessàries per a la conservació dels objectes exhumats fent accions globals en tot el conjunt. Per aquesta raó es va crear un pla de treball a on es van contemplar tant les alteracions més freqüents que presentaven els diversos materials i les possibles problemàtiques que se'n podien despendre, així com les diverses tasques de conservació i restauració a fer .

En tot el conjunt de béns mobles exhumats en les diverses campanyes s'han fet els següents processos de restauració:

- Tractaments curatius que han permès garantir la conservació de molts materials que presentaven un estat de degradació actiu, en espera que siguin sotmesos a processos de restauració complets.
- Tractaments de restauració en un conjunt de peces seleccionades. Ja ha quedat descrit al llarg de la memòria que s'ha dut a terme la tria en primer lloc per l'equip de restauració valorant l'estat de conservació de cadascun dels objectes exhumats i si aquest provocava una intervenció urgent. De manera paral·lela s'ha dut a terme conjuntament amb els directores de l'excavació una segona tria de les peces més interessants alhora d'elaborar la memòria històrica.

- Control de l'emmagatzematge i l'evolució dels materials dins la sala de reserva 5 del MHCB, que ha permès poder saber en tot moment l'estat de conservació de les peces emmagatzemades, i si s'escau poder executar tractaments curatius i/o de restauració.

Es pot fer una valoració molt positiva del treball que s'ha dut a terme conjuntament amb l'equip d'arqueologia i que ha garantit l'èxit de l'actuació, ja que els dos equips han estat treballant amb el material i per tant han pogut observar totes les necessitats a nivell de conservació que les peces requerien. Aquesta mena de col·laboracions constants al llarg de les excavacions arqueològiques, s'haurien de poder contemplar des de l'origen dels treballs, com ha estat aquí el cas, per a poder garantir la salvaguarda de les estructures i materials exhumats.

Com ha quedat descrit s'han restaurat un seguit de peces de diferents naturaleses i moments històrics tasca que a afavorit l'elaboració de la memòria històrica, ja que la informació afegida que aquests treballs proporcionen serà de gran importància, podent generar alhora futurs estudis específics. Es el cas per exemple de les monedes les que requereixen de manera general tractaments de restauració per a poder ser llegides de manera correcta, i per tant s'ha facilitat tota la tasca d'estudi que s'associa a aquests materials, de la mateixa manera es podria parlar de la gran quantitat de medalles recuperades en les unitats funeràries.

Les tasques dutes a terme per l'equip de restauració han donat com a resultat l'execució de tractaments de restauració de els següents materials:

1. Ceràmica: s'han tractat les peces més excepcionals de cada moment d'ocupació a banda que s'han fet tractaments curatius per a garantir la conservació de peces que presentaven un estat de conservació fràgil. El resultat ha estat:

- Tot el lot de ceràmica del bronze ha estat sotmès a tractaments de restauració, alhora que una peça ha estat restaurada totalment per a

formar part de la col·lecció permanent del MHCB en la secció de prehistòria. Sense aquests processos seria molt difícil poder garantir la conservació del conjunt.

- En la ceràmica alt imperial s'han fet tractaments molt puntuals bàsicament en fragments d'àmfora recuperats i alhora que s'ha executat processos de restauració en una gerra que s'ha recuperat sencera.
- El conjunt excepcional de la vaixel·la del convent del S.XV, s'ha tractat de manera global fent tractaments de restauració en totes les peces. En una de les escudelles s'hi ha fet un tractament de restauració complet per a formar part de la col·lecció permanent del MHCB. Ha estat molt important garantir la conservació dels vidriats, que de manera general presentaven els contorns malmesos.
- En el cas de la vaixel·la del convent del SXVII, si han fet tractaments de restauració, bàsicament per a garantir la conservació dels vidriats, en totes les peces.
- S'ha tractat també un pot de farmàcia de ceràmica de Manises que de la mateixa manera presentava els contorns dels vidriats malmesos.

2. Terracotta: S'han fet processos de restauració complets en un total de quatre peces, en les que s'ha primat la conservació de les restes de policromia que conservaven.

3. Vidre: S'han dut a terme laborioses tasques d'estesa del material per a la cerca de possibles fragments d'una mateixa peça, intentant aconseguir el perfil sencer. Finalment s'han fet tractaments de restauració en setze peces i en onze si ha pogut fer un procés de restauració complet.

4. Elements petris: S'ha intervingut en vuit elements constructius, gran part d'ells conserven restes de policromies, pintures murals o revestiments, sobre els que ha insistit el procés de restauració dut a terme.

5. Metalls: De la totalitat d'objectes de metall exhumat s'ha intervingut en un total de :

- **Bronze:** cinquanta-un objectes, d'ús personal tant relacionats amb la indumentària com amb la religiositat com ara medalles i penjolls, així com cent setanta monedes que han estat de gran importància per l'elaboració de la memòria històrica. S'ha pogut tractar un total de set peces amb la tècnica amb plasma gràcies a la col·laboració creada pel Departament de Conservació i Restauració del Servei d'Arqueologia del MHCB i l' Institut Químic de Sarrià (IQS), de la Universitat Ramon Llull de Barcelona, únic reactor de plasma fred en l'Estat Espanyol. Les peces que s'han fet seguint aquest tractament, han estat aquelles que pel seu estat de conservació o per presentar combinacions amb altres materials com ara pa d'or, es feia molt complicada la restauració pels mètodes tradicionals.
- **Plata:** S'han restaurat un total de quatre objectes d'ús personal així com un lot de trenta-set monedes que, de la mateixa manera que les peces de bronze han estat de gran ajuda per la redacció de la memòria històrica. Finalment s'han tractat un total de tres peces amb la tècnica del plasma fred, les quals presentaven un estat de conservació molt fràgil alhora que eren objectes excepcionals.
- **Or:** S'han tractat un total de setze objectes d'ús personal així com cinc monedes procedents de la primera pedra del mercat i per tant amb un gran interès històric.

6. Os: S'ha treballat de manera intensa per a controlar els processos d'assecat tant importants en la conservació del material, alhora que ha estat possible restaurar un total de vint-i-quatre peces relacionades amb el joc i amb usos quotidians, així com un ex-vot.

7. Fusta: Per la fragilitat del material s'han fet tasques molt intenses per a la

conservació dels fragments recuperats, controlant de manera exhaustiva els nivells d'humitat i l'afloració biològica. S'ha fet la restauració completa d'un fragment de taüt.

8. Cuir: De la mateixa manera per la fragilitat del material i per l'excepcionalitat dels materials recuperats, s'han fet tasques de conservació controlant els nivells d'humitat i el creixement de microorganismes. S'ha fet un tractament de restauració complet en un conjunt de soles de sabata.

Com a apunt final cal assenyalar la importància dels treballs fets a banda dels executats en el camp de treball, i que han suposat l'estabilització de totes les peces exhumades. Una vegada els materials han estat recuperats comencen els processos de degradació, ja que canvia radicalment el medi en el que es troben, i per tant la fase de postintervenció s'ha centrat en dotar als objectes les condicions necessàries per a la seva conservació i salvaguarda, executant tots els treballs que han estat descrits al llarg d'aquesta memòria.

BIBLIOGRAFIA

- AGUELO, J., HUERTAS, (2005) J. "Les polseres de vidre del convent de Santa Caterina de Barcelona" (Pòster). *Actes del II congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya Sant Cugat del Vallès*. Sant Cugat del Vallès.
- AGUELO, J., HUERTAS, J. (2003). " Un conjunt de materials del segle XV del jaciment de l'antic mercat de Santa Caterina de Barcelona. // *Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya. Sant Cugat del Vallès*, Vol. I. Sant Cugat del Vallès.
- AGUELO, J.; HUERTAS, J. (2004). "Les vaixelles d'època moderna del convent de Santa Caterina de Barcelona als segles XVI-XVIII. V *congrés d'Història Moderna de Catalunya*. Pedralbes. Revista de Història moderna, 23-II. Barcelona.
- BERDUCOU, M.C. (Coor.) (1990). *La conservation en archéologie*. Paris.
- DAINITITH, C.A. (1.987) *Conservazione e restauro dei reperti di vetro*. Firenze.
- PUGÉS, M; MOLINAS, M. 2000. "El poliestirè extruït, un nou suport per a la pintura mural". *XIII Congreso de Conservación i Restauración de Bienes Culturales*. Lleida.
- V..V.A.A. (1991). *The conservation of wall paintings. Proceedings of a symposium organized by the Courtauld Institute of Art and the Getty Conservation Institute*. London.
- V.V.A.A. (1997). *Ancient & historic metals. Conservation and scientific research*. G.C.I. California.
- V.V.A.A. (dir. Claude Volfovsky). (2.001). *La conservation des métaux*. Paris.
- V.V.A.A. (1998) METAL 98, *Actes de la conférence internationale sur la conservation des métaux, Draguignan*. London.

VOLUM 6

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	3
OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ	6
PRIMERA FASE DE TREBALL	8
1. Valoració dels danys i inici dels treballs de neteja	8
2. Neteja i primeres consolidacions	12
CONSTRUCCIÓ DE LA COBERTA	24
MICROPILOTATGES	24
1. Preparació de les restes arqueològiques	26
2. Micropilotatge	28
3. Retirada de les estructures construïdes i dels materials de protecció	30
4. Problemàtiques concretes derivades dels micropilotatges	31
SEGONA FASE DE TREBALL	36
1. Tasques de neteja	36
2. Reconstrucció de l'absidiola septentrional	40
PREPARACIÓ DE L'ENCOFRAT	42
1. Protecció de les restes i creació de cobriment	43
2. Creació de l'encofrat	47
3. Acabament exterior de l'encofrat	50
4. Formigonat	51
DESMUNTATGE DE L'ENCOFRAT	
1. Desencofrat	53
2. Evacuació de la runa i deixalles. Eliminació del material de protecció	56
TERCERA FASE DE TREBALL	
1. Valoració dels danys. Estat de conservació	58

2. Primeres valoracions de les condicions del nou espai arqueològic	63
3. Control d'operaris	71
4. Eliminació dels residus d'obra	73
5. Neteja final	81
6. Consolidacions i proteccions	81
TASQUES FINALS DE LA CONSTRUCCIÓ DE LA COBERTA	84
1. Filtracions d'aigua	84
2. Eliminació dels materials d'encofrat que resten	89
3. Acabament dels pilars	91
4. Eliminació dels residus d'obra	92
ESTAT FINAL	94
CONSIDERACIONS FINALS	100
MAPES	104

PRESENTACIÓ

L'excavació del subsòl de l'antic mercat de Santa Caterina de Barcelona, duta a terme a partir de l'any 1998, ha estat el resultat de la millora urbanística de part del barri de la Ribera, i en concret de la reforma de l'espai que ocupava l'antic mercat construït l'any 1845; amb la construcció del nou mercat de dimensions més reduïdes així com uns pisos assistits per a gent gran i una plaça pública. El projecte arquitectònic global ha anat a càrrec d'EMBT Associats (E. Miralles i B. Tagliabue), i l'excavació arqueològica ha estat duta a terme per SAPIC i CODEX, Arqueologia i Patrimoni, s.c.c.l., amb la direcció tècnica de Josefa Huertas i Jordi Aguelo.

Com ja ha quedat descrit en la memòria dels treballs de camp l'equip de restauració s'incorpora definitivament l'any 2001, mentre s'han anat desenvolupant les campanyes arqueològiques amb codi: 1/01, 7/02, 60/02, 62/03. Els treballs des de bon inici, com ha quedat ja descrit en la memòria precedent, es van centrar per una banda en executar els treballs oportuns per tal de garantir la conservació de les restes mobles exhumades; així com l'execució de tasques de conservació en les restes immobles que romanien *in situ* dins del sector de reserva arqueològica. La Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya davant de la rellevància de les restes exhumades i segons dictamen (juny 2.002) va declarar una part del jaciment excavat – 300 m² – com a zona de reserva arqueològica, per tal de crear una futura instal·lació museística que ha de ser gestionada pel Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona.

El sector SE del solar ocupat anteriorment pel mercat, que conforma la reserva arqueològica, és una part molt representativa de la totalitat del conjunt, a on es conserven restes molt singulars i representatives de la dilatada ocupació del lloc en distintes èpoques històriques. Cal destacar la presència de restes del centre productor de ceràmica d'època alt imperial, restes de la necròpolis tardoromana dels S.IV – VI d.C., així com diverses estructures del convent dels

Pares Predicadors com ara les dues capçaleres de l'església del convent (triabsidada i poligonal), part de les naus i capelles i tombes relacionades, així com la cripta funerària de finals del S.XVIII. La construcció del nou mercat feia inviable la conservació de la totalitat de les restes exhumades i s'optà pel desmuntatge de les no incloses dins de la reserva arqueològica, elaborant per part de l'equip d'arqueologia l'estudi aprofundit de totes les estructures arqueològiques no contemplades en aquesta àrea.

Una vegada finalitzats els treballs arqueològics i havent fet l'equip de restauració totes les tasques previstes en el pla de salvaguarda elaborat, es donà per acabada aquesta primera part des treballs. La reserva, com ja ha quedat descrit en la memòria de treball de camp i com ha quedat reflexat en els mapes de treball, resta totalment condicionada en espera de l'inici de la fase de treball que es descriurà en aquesta memòria. Amb l'objectiu de salvar l'impàs d'aquest temps d'espera, es van fer tot un seguit de tasques per a minvar els factors d'alteració que afecten el conjunt de les estructures: creació d'apuntament en punts estructuralment debilitats, creació de cobertes en els punts més conflictius, aplicació de materials absorbents per a controlar els nivells d'humitat i col·locació de geotextil en gran part de les restes.

Per tant es pot afirmar que l'espai va estar correctament preparat i condicionat en espera de les obres que s'han de descriure a continuació, i que es centren en la construcció de la coberta de l'espai museístic, que per la banda externa formarà una plaça pública, amb unes lluernes per a poder observar algun dels punts més singulars de la reserva arqueològica, seguint el projecte de EMBT Associats.

De manera no prevista el temps d'espera ha estat superior al que en bon inici s'havia plantejat, ja que el projecte de la coberta es trobava per a definir, i després d'aproximadament un any de l'aturada de l'activitat arqueològica i de les tasques de conservació preventiva dutes a terme, el dia 18 de maig de 2004 es reprenen els treballs per part de l'equip de restauració. En aquest període

d'aturada de l'activitat no s'havia previst cap mena de manteniment, i tenint en conte que l'obra del mercat seguia avançant i per tant els atacs antròpics i circulacions indegudes es duïen a terme, s'han generat greus problemes per a la conservació de les restes, ja que un jaciment a l'aire lliure sense esta cobert en la seva totalitat amb estructures adients, pot arribar a patir greus problemes en períodes tant llargs sense cap tipus de control.

El projecte de la plaça pública que alhora esdevindrà la coberta del recinte museogràfic que serà gestionat pel MHCB, com ja s'ha esmentat corre a càrrec de EMBT Associats (E. Miralles i B. Tagliabue), equip d'arquitectes que alhora ha projectat i ideat tant el nou mercat com l'edifici d'habitatges adjacent. En el moment d'iniciar les tasques d'aquesta fase, prèvies a la construcció de la coberta, encara restaven detalls d'aquesta per a definir, com ara l'acabament de les lluernes dissenyades per que part de les estructures més singulars siguin vistes des de l'exterior o sigui des de la plaça estant.

Per altra banda encara resta per a definir i pendent d'execució el projecte museogràfic de la zona de reserva, tot i que existeix un compromís oficial per part del MHCB i de la Comissió de Patrimoni de la Generalitat de Catalunya, per a que aquests sigui una realitat.

La funció principal de les tasques que ha de dur a terme l'equip de restauració en aquesta campanya s'han de centrar en la supervisió i coordinació de les obres de construcció del nou edifici, fent alhora les operacions necessàries de conservació per tal que aquest procés no malmeti les restes arqueològiques. Aquestes tasques s'han fet coordinadament entre la direcció de l'obra del mercat actual, l'Oficina de Foment de Ciutat Vella i el propi Servei d'Arqueologia del MHCB.

OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ

Seguint les directrius de la Direcció General de Patrimoni i del Servei d'Arqueologia del MHCB, s'ha treballat d'una manera intensa per a garantir la conservació de les restes exhumades i conservades dins de la reserva arqueològica.

L'objectiu principal marcat per l'equip de restauració es el de salvaguardar el conjunt d'estructures durant les tasques de construcció de la coberta del nou equipament museogràfic, tot i que es dona la circumstància que el projecte de musealització de la zona a conservar es troba aturat sense data d'execució. Per la complexitat d'aquests treballs es fa necessari un control constant per part de tècnics restauradors per a minvar les conseqüències que aquest tipus de treball poden generar, alhora que s'han d'executar tot un seguit de tasques de conservació i restauració. S'ha de valorar també que l'obra de construcció del nou mercat no s'atura i per tant s'ha de fer també un control constant de les tasques que se'n desprenen i que afecten parts de la zona de reserva, tot i que una vegada es reprèn l'activitat, s'observa que s'han fet gran nombre de feines sense seguiment i que s'han produït danys considerables en les diverses estructures conservades.

Per la complexitat que presentaran totes les accions a fer, que estan estretament lligades amb els treballs de construcció de la coberta, es fa necessari establir un pla de treball. Una vegada es tenen clars els diversos passos que es seguiran en els complicats treballs d'aixecament de la coberta, portats a terme per l'empresa constructors COMSA, S.L., l'equip de restauració ha planificat les tasques a fer en un pla de treball, per a que totes aquestes es combinin a la perfecció amb les fetes per la constructora, que hi hagi un treball conjunt de manera continuada i d'aquesta manera garantir-ne l'èxit.

A grans trets els objectius bàsics de la intervenció que s'ha dut a terme han de ser:

- En primer lloc fer una valoració dels desperfectes i alteracions que han

afectat al jaciment durant el període d'aturada de l'activitat, de maig del 2003 a maig de 2004, recollint tota la informació en mapes d'alteració així com fent la documentació gràfica i la descripció minuciosa.

- Seguidament executar tasques de neteja tant del creixement biològic com de tota la brutícia acumulada en la zona durant aquest temps. Els nivells de neteja assolits en el períodes d'activitat no tenen cap efectivitat si van seguits d'aquests períodes d'aturada tant llargs. Com s'ha descrit en la memòria dels treballs de camp, cada vegada que es retorna a l'activitat és un començar de nou.
- Actuacions puntuals com ara consolidacions i proteccions dels punts més debilitats, prèvies als treballs de construcció de la coberta, per a posar fi a alteracions generades durant el període d'aturada.
- Una vegada comencin les tasques previstes de micropilotatges, que constituiran la fonamentació de la coberta, s'han de preveure un seguit de treballs per a garantir la conservació de les restes i minvar els riscos que aquestes obres comporten. S'han de reforçar els punts més febles o en situació més precària, s'han de protegir les diverses estructures, s'han de conduir els ciments sobrants controlant possibles pèrdues. Com a activitat complementaria s'hauran d'eliminar les restes de ciment així com la brutícia generada durant els treballs.
- Seguidament es preveuen dur a terme les tasques de protecció de les estructures i cobriment de la totalitat de la zona de reserva, prèvies a la construcció de l'encofrat i posterior enformigonat.
- Una vegada passat el temps d'assecat del formigó s'haurà d'efectuar la retirada de l'estructura d'encofrat així com l'acabament de diversos treballs relacionats amb l'obra.

Per a descriure d'una manera clara les complicades i dificultoses tasques fetes en tots aquests processos que comporta una cas tant singular com aquest, de construcció d'una plaça pública a sobre d'unes restes arqueològiques i que alhora farà la funció de coberta d'un futur espai museogràfic; aquesta memòria anirà detallant pas per pas i de manera cronològica tots els treballs fets, quedant alhora reflectides d'una més clara totes les problemàtiques que aquests han generat així com la manera com l'equip de restauració les ha anat solucionant.

PRIMERA FASE DE TREBALL

En aquesta part detallarem totes les accions dutes a terme per l'equip format per una tècnica restauradora i per dos auxiliars de restauració, puntualment amb la col·laboració d'operaris de la constructora, des del moment en que es reprèn l'activitat. S'ha fet una valoració dels danys causats durant el període d'aturada, i les accions de conservació dutes a terme fins el moment que s'inicien les labors de micropilotatge que posen data d'inici a la construcció de la plaça pública.

1. Valoració dels danys i inici dels treballs de neteja

Després de l'aturada de l'excavació arqueologia en la zona de reserva, i com s'ha anat repetint d'una manera constant des de que s'inicien les tasques per part de l'equip de tècnics restauradors, el jaciment és ple de brutícia d'obra i de tot tipus de deixalles llançades des de l'exterior. Molts dels materials de protecció col·locats al finalitzar la campanya arqueològica (veure mapa), es troben desplaçats o malmesos, ja que no s'havia plantejat fer cap revisió periòdica d'aquests. A això, si suma el fet de que al ser ja temporada de calor i al haver-hi gran presència d'animals, com gats i coloms, es troba tot infectat d'insectes i els nivells d'higiene són molt dolents.

Per tant abans d'iniciar qualsevol tipus de tasca de neteja i preparació del jaciment ha esta imprescindible executar tasques de fumigació i desinfecció, d'una manera molt minuciosa, en la totalitat de la zona de reserva. Es dissolt al

5% el producte triat¹ i s'aplica amb un aspersor - motxilla, alhora que l'equip utilitza les proteccions adients per a executar aquest tipus de treballs, com ara l'ús de màscares específiques i guants gruixuts.

Una vegada passades vint-i-quatre hores, i assegurant que el producte ha actuat amb eficàcia i no s'ha de repetir l'acció, es comença a fer la primera neteja mecànica. Es tracta d'una neteja molt general per a eliminar per una banda les escombraries i deixalles que provenen tant de l'exterior com els residus generats per l'obra del Mercat, així com la retirada de les plantes superiors que han proliferat de manera general, ja que el jaciment es troba exposat als agents climàtics i a les aigües subterrànies. De moment no es contempla l'eliminació d'altre atac biològic com ara molses o algues.

S'observa que durant el període d'aturada de l'activitat arqueològica, s'ha construït una passarel·la amb bigues de ferro recolzada en suports fets d'obra, amb totxanes i ciment, per a poder-hi col·locar tota la maquinària pesada per a realitzar l'acabament de la coberta del mercat. Aquests treballs s'han executat sense cap tipus de seguiment pel nostre equip, fet que ha provocat que es generin desperfectes molts d'ells irreversibles. Es detecten restes de soldatges que han cremat geotextils, plàstics així com parts d'estructures, alhora que es localitzen punts malmesos pel pas indegut d'obriers. A sota d'aquesta passarel·la s'ha generat gran quantitat de runa que no ha estat eliminada.

Part d'aquesta estructura construïda de bigues de ferro recolzades sobre suports d'obra

¹ Zotal

U.E 3383. S'observen restes de soldadures i plàstic cremat adherits a la superfície

La zona que més ha patit per la construcció d'aquesta estructura ha estat la cripta (U.F. 326). Els obrers de la constructora van enretirar l'estructura de protecció que s'havia creat i descrita amb anterioritat, per a disposar de l'espai necessari per a construir la passarel·la. Aquesta coberta va ser feta perquè l'estat de conservació de la cripta era molt dolent amb tendència a agreujar-se i d'aquesta manera quedés resguardada dels agents climàtics que tant l'estaven degradant.

El resultat d'aquest desplaçament de l'estructura de protecció creada per l'equip de restauració, va ser que només quedés protegida la meitat de la cripta, ja que una vegada finalitzada la coberta del mercat aquesta estructura no es va recol·locar al seu lloc original per part de la constructora. Resta evident que va ser una gran equivocació fer totes aquestes accions sense cap tipus de control ni assessorament.

A continuació descrivim les alteracions més preocupats que s'observen en la cripta com a resulta de totes aquestes accions:

- Com es pot observar, al no restar l'estructura protegida dels agents climàtics, la problemàtica de creixement biològic fins ara controlada s'ha

reactivat afectant greument la totalitat de l'estructura que ha quedat al descobert.

Presència de manera general d'atac biològic provocat per la retirada de la coberta de protecció

Estat de l'arrebossat exterior dels nínxols

Estat de l'arrebossat interior dels nínxols

- En l'arrencament de la volta que es conserva s'observen restes de soldadures que han danyat l'estructura d'apuntament feta, així com els lliscats exteriors dels nínxols d'aquesta zona.
- Per una altra banda es localitza una escolada de ciment que ha cobert totalment el nínxol que conservava la data de construcció de la cripta. Els danys són gairebé irreversibles, ja que el morter dels arrebossats es trobava ja molt disgregat presentant un estat de conservació molt dolent. El ciment s'ha adherit totalment a la superfície i al ser molt més dur que el original conservat, es creu que és impossible eliminar-lo sense emportar-se part del morter original.

Estat del nínxol després de l'escolada de ciment en la construcció de la coberta del mercat

2. Neteja i primeres consolidacions

Una vegada feta una anàlisi exhaustiva i haver valorat l'estat de conservació de les restes, prèvia recollida de tota la documentació gràfica necessària (realització de mapes i fotografies), es comença a plantejar una neteja mecànica en més profunditat.

El primer a fer és l'eliminació dels materials de protecció, com ara geotextils, que es troben deteriorats, estripats i bruts. Com ja s'ha experimentat en campanyes anteriors aquests tipus de fibres situades a l'exterior, sotmeses als agents climàtics i possibles atacs antròpics, com ara circulacions indègudes, i al no estar cobertes per cap altre tipus de material, com ara sauló o arlita, tenen una durada d'aproximadament tres o quatre mesos depenent del cas. Per tant passat aquest temps es tindrien que anar revisant i canviant per a garantir la seva eficàcia. S'ha de tenir en compte que en aquest cas, al no haver-se plantejat cap tipus de manteniment, aquest material havia estat al voltant d'un any sense cap tipus de revisió.

A mesura que es va insistint amb la neteja es van detectant zones debilitades estructuralment, tenint-se que fer proteccions i apuntalaments de manera puntual. També es creen zones de circulació per a no danyar estructures delicades, creant uns itineraris per a facilitar la mobilitat dintre del jaciment, que es mantindran fins al final de les tasques de restauració.

Detall de l'Edifici VII de la Necròpolis de l'antiguitat tardana

La neteja mecànica ha estat un treball molt complicat per la quantitat de brutícia acumulada en l'espai, poden arribar a afirmar que la zona de reserva arqueològica ha arribat a ser una mena de recol·lector d'escombraries del barri i de les obres del nou mercat.

Paral·lelament en tota l'àrea continua s'estan portant a terme treballs per a reformar les instal·lacions del barri, aixecant-se els paviments dels carrers del voltant de la zona de reserva. Per tant s'està generant molta pols i brutícia, els materials que estant utilitzant o eliminant van caient a la zona de reserva, i es fa necessària la continua protecció de les estructures al voltant d'on estan treballant els obrers. Es creen barreres perquè no entri runa al jaciment i es controla de manera general totes les tasques fetes en el perímetre de la zona de reserva, evitant així possibles imprevistos.

Les zones més debilitades estructuralment es protegeixen i s'aïllen, fent accions com ara el tancament de les diverses parts de la necròpolis de l'antiguitat tardana, els nivells alt imperials i la cripta, per a que sota cap concepte no es produeixi circulació de personal per aquest punts, a excepció de l'equip de restauració, i d'aquesta manera procurar no degradar l'estat actual de les restes.

Els operaris, de la constructora que està executant les obres del mercat, comencen en aquest punt, a entrar dins del la zona de reserva arqueològica

per a fer diverses tasques prèvies a l'execució dels micropilotatges, com ara el marcatge dels punts on es treballarà. Alhora comencen a idear la construcció de les plataformes a on es col·locarà la màquina de pilotis. Per tots aquests treballs s'ha fet seguiment constant, alhora que s'han anat creant nous itineraris segurs de circulació.

Paral·lelament a totes aquestes tasques i un cop eliminats els materials de protecció col·locats en l'anterior campanya, s'inicia una segona neteja més en profunditat per a eliminar l'atac biològic més adherit, com ara algues i molses que plantegen un greu problema en la conservació de les diverses estructures, més greu aquest en els morters i arrebossats.

Tasques de neteja en l'Edifici II, necròpolis de l'antiguitat tardana

L'eliminació de l'atac biològic resulta molt complicat, ja que en gran part les molses i algues han penetrat en els porus dels morters, fet que ha provocat que amb una neteja en sec no n'hi hagi prou. Per aquesta raó es decideixen fer cales de neteja en humit per a poder facilitar aquesta eliminació i fer-la més efectiva, evitant utilitzar sistemes abrasius. El lloc escollit per fer les cales és la U.F. 951 de l'Edifici II de la necròpolis de l'antiguitat tardana, en un punt de gran proliferació vegetal que correspon a una zona de baixada d'aigües de la coberta, no només d'aigua de la pluja sinó que cada dia al matí cau aigua de la

rosada acumulada durant la nit. El resultat és la presència d'un mantell molt compacte de molses que formen una capa homogènia.

Es plantegen les cales per a intentar facilitar l'eliminació dels atacs biològics amb varies mixtes, de la més suau a la més forta, amb l'ajut de raspalls vegetals suaus de diferents mides.

Es proven les següents mixtes:

- a. Aigua destil·lada + alcohol (1:1)
- b. Amoníac al 30% en aigua destil·lada
- c. Aigua destil·lada + Alcohol + Acetona (3A)
- d. Aigua destil·lada + Alcohol + Acetona + Amoníac (4A)

Estat de la U.F. 951, així com el moment després de les diverses cales de neteja

Mentre s'estan fent aquestes tasques duran el mes de juny de 2.004, es rep la visita del CETEC (Centre de Tecnologia per la Conservació del Patrimoni)², per a de determinar i entendre el tipus d'atac biològic que afecta a la totalitat del jaciment, així com diferenciar els tipus de molses i algues que s'observen en cada estructura i el perquè de la seva proliferació. D'aquesta reunió entre tècnics restauradors i el grup de biòlegs se n'extreuen les següents conclusions:

- a. Les **eflorescències** de sals solubles coincideixen en zones on no hi ha creixement biològic, doncs assequen la superfície en el seu procés d'exhudació de sals cap a l'exterior, per tant el grau d'humitat

² Rosa Rocabayera i Josep Girbal, biòlegs

és molt baix, fet que fa creure que aquestes són inexistents en aquest cas.

- b.** Les **molses**, de color verd, fans espores i són molt cubrents. Necessiten molta humitat i sol per desenvolupar-se. Com els morters en general en totes les estructures conservades, són molts sorrencs, les molses hi creixen d'una manera abundant ja que hi troben molta humitat.

Molses localitzades en la cripta

- c.** Els **líquens** no necessiten tanta radiació solar. No fan tantes arrels i són de color negre, verd fosc i taronjós. També necessiten humitat per desenvolupar-se. Un clar exemple de la seva proliferació el trobem en els lliscats de la cripta.

Líquens en els lliscats exteriors de la cripta

- d.** Els **actinomicets** són de color blanc. Es poden confondre fàcilment amb les eflorescències de sals solubles, fet que va fer pensar en un primer els s'identifiquessin com a tals. Abundants també en la cripta i

en els punts més ombrejats ja que no necessiten llum per desenvolupar-se.

Detall d'actinomicets en l'interior d'un nínxol

- e. Fetes les cales i valorant-ne els resultats es decideix que per a eliminar aquest atac biològic s'utilitzarà la mixta més suau, aigua i alcohol, ajudant-nos amb raspallats suaus, ja que no s'observen grans diferències en els resultats que dona aquesta i la mixta més forta (4A). A banda els biòlegs recomanen no utilitzar amoníac en les neteges, ja que és eficaç per a eliminar les plantes i molses, però a llarg termini es formarien nitrats que funcionarien com un adob i incrementarien la presència de les mateixes, per tant a la llarga causaria l'efecte contrari del desitjat.

- f. Els biòlegs recomanen que es faci un experiment aplicant plàstics totalment negres en 3 punts del jaciment. Al ser estiu la radiació solar és altíssima, cosa que fa que a sota dels plàstics s'arribin a tenir unes temperatures tant altes que resulta molt difícil la proliferació de qualsevol tipus d'atac biològic.

Es trien punts que tenen un grau d'insolació diferent per a fer l'acció. Degut a les tasques d'encofrat només s'ha pogut observar l'evolució durant un mes, tot i així els resultats obtinguts han estat del tot satisfactoris, doncs s'ha reduït de manera visible la proliferació dels atacs biològics.

Col·locació dels plàstics negres

Una vegada trets l'atac biològic es inexistent

Arribades a aquestes conclusions es concentra la neteja en les zones a on la problemàtica és més preocupant, com ara en la necròpolis de l'Antiguitat Tardana i la part descoberta de la cripta, entre d'altres. Es fa una neteja mecànica en sec per a eliminar els residus terrosos i els agents biològics menys adherits. Es segueix amb una neteja en humit amb la mixta triada³, raspallant suaument amb raspalls de diverses mides i amb l'ajut de manera puntual de bisturís.

A mida que es van avançant els treballs es defineixen les alteracions que afecten a les diverses estructures, quedant tota la informació recollida en els mapes elaborats. La problemàtica més preocupant que s'observa és l'estat dels morters i dels arrebossats detectant-se: disgregacions, separació d'arrebossats del parament original, contorns malmesos, així com algun morter nou aplicat durant l'excavació arqueològica que ha resultat danyat per atacs antròpics.

Un cop finalitzades les tasques de neteja, es localitzen els punts a on els contorns d'arrebossats es troben malmesos, i es fan bisells amb morters tradicionals⁴ ajustant els diversos tons amb pigments minerals.

³ Aigua destil·lada i alcohol (1:1)

⁴ Morters de calç i sorra de sílice

En el moment que s'observen separacions dels arrebossats dels suports originals es fan tasques de fixació. S'injecta un morter sintètic⁵ i a continuació es bisellen els contorns d' igual manera que en els altres punts.

Preparació de la superfície i tasques d'injecció, U.F. 945 , Edifici II, necròpolis tardoantiga

Detall de la fixació en la U.F. 945

Bisellat del contorn malmès de la U.F. 945

⁵ PLM-S (CTS)

Preparació de la superfície a treballar i fixació dels arrebossats de la U.F. 386, Edifici VII, necròpolis antiguitat tardana

Les restes de pintures murals dels murs exteriors de l'Edifici II, localitzades en les tasques de neteja dutes a terme durant la campanya arqueològica, s'han de tornar a bisellar, ja que els morters que s'havien aplicat s'han danyat en una de les cantonades per possibles atacs antròpics.

La *formae* U.F. 957, de gran importància al ser l'única conservada sencera de totes les exhumades, i el nivell d'ús U.E. 9317, presenten un estat de conservació dolent. Per la singularitat de la troballa es necessari iniciar treballs de restauració de manera urgent i d'aquesta manera poder garantir la seva salvaguarda.

A continuació es descriuen les accions fetes tant en la tomba com en el nivell d'ús:

- El nivell d'ús continu a la tomba U.E. 9317 Es troba molt fragmentat i es conserva només un 35% del total. Presenta greus problemes de disgregació dels morters que el componen, sent el seu estat de conservació dolent. Es tracta de morters molt tous, a on s'observa la proliferació d'atac biològic ja que si concentra la humitat, i que provoca gran quantitat d'arrels que agreugen enormement l'estat de conservació.

En primer lloc es fa una neteja mecànica per a poder observar amb claredat la part conservada i acabar de delimitar els seus contorns. Després en humit, amb una mixta⁶ i raspallats suaus combinats amb bisturí, s'eliminen els atacs biològics de la superfície. Les arrels d'entre capa i capa es tallen, ja que no es poden extreure al desintegrar-se els morters.

Finalment, una vegada s'observen els contorns de cadascun dels fragments conservats, es fan bisellats allà a on si escaigui amb un morter tradicional⁷ ajustant el to amb pigments minerals.

Moment de la neteja

- La tomba U.F. 957, presenta un cobriment de *tegulae* i *imbrex* cobertes amb un *opus signinum*, en el que es localitza en superfície una capa molt concrecionada, de pocs mil·límetres, de terra i concreció calcària. S'ha fet

⁶ Aigua destil·lada i alcohol (1:1)

⁷ Morter de calç i sorra de riu de gra molt fi

una primera neteja en sec per a eliminar els dipòsits terrossos de la superfície. Es decideix fer unes cales de neteja de la capa de concreció amb bisturí, les que donen un resultat satisfactori, per tant en un futur s'haurà d'eliminar tota aquesta capa seguint aquest sistema. De moment s'opta per no eliminar-la ja que no agreuja el seu estat de conservació i es troba estable.

Es neteja també el perímetre de la tomba per a delimitar-la i poder documentar la potència de *l'opus signinum* i les diverses capes de preparació. Després d'una petita intervenció arqueològica feta per la directora de l'excavació, Josefa Huertas, s'ha evidenciat que va estar retallada en època medieval durant les tasques de construcció de l'absis poligonal.

Vistes d'abans i de després de la intervenció arqueològica

Finalment es decideix bisellar la totalitat del contorn de la tomba ja que el seu estat de conservació es delicat i la zona a on s'ha fet la petita intervenció ha quedat molt debilitat. De igual manera s'opta per la reintegració de les petites fissures i llacunes que poden generar a la llarga petits esfondraments o desprendiments. Totes aquests treballs de consolidació s'han fet amb un morter tradicional⁸ de calç i sorra ajustant el to amb pigments mineral,

⁸ Morter de calç i sorra de sílice i de riu de gra fi

Detall de la reintegració de petites esquerdes i llacunes així com del bisellat de la totalitat del contorn de la tomba

Estat final de la tomba i del paviment

CONSTRUCCIÓ DE LA COBERTA

El període d'aturada de l'activitat de l'equip de restauració, com ha quedat esmentat ha estat llarg, ja que mancava el disseny definitiu tant del projecte com de l'execució de la plaça pública, que alhora constituirà la coberta del que serà la futura instal·lació museística gestionada pel Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona. Encara resten per definir alguns punts com l'acabament de les lluernes.

El projecte ha estat dut a terme per EMBT Associats, que com ja ha quedat reflectit han estat els arquitectes que han intervingut de manera global en la remodelació de l'antic mercat de Santa Caterina. L'estructura ha estat definida i plantejada per ROBERT BRUFAU i ASS, S.A. Arquitectes.

Mancarien estudiar temes concrets i que estarien més lligats a la futura musealització de l'espai, com ara el condicionament de l'espai per a garantir el control ambiental, que es preveu que serà molt difícil ja que en el projecte inicial la zona de reserva queda oberta per un dels sectors; així com problemes d'humitats que es poden generar en alguns punts ja que observant el disseny un s'adona que l'estructura quedarà molt propera a les restes, podent-se generar problemes de condensacions, de ventilació i d'assecat. No s'ha d'oblidar tampoc l'enorme problema que suposarà la presència d'humitat per capilaritat, al conèixer la presència d'aigües subterrànies.

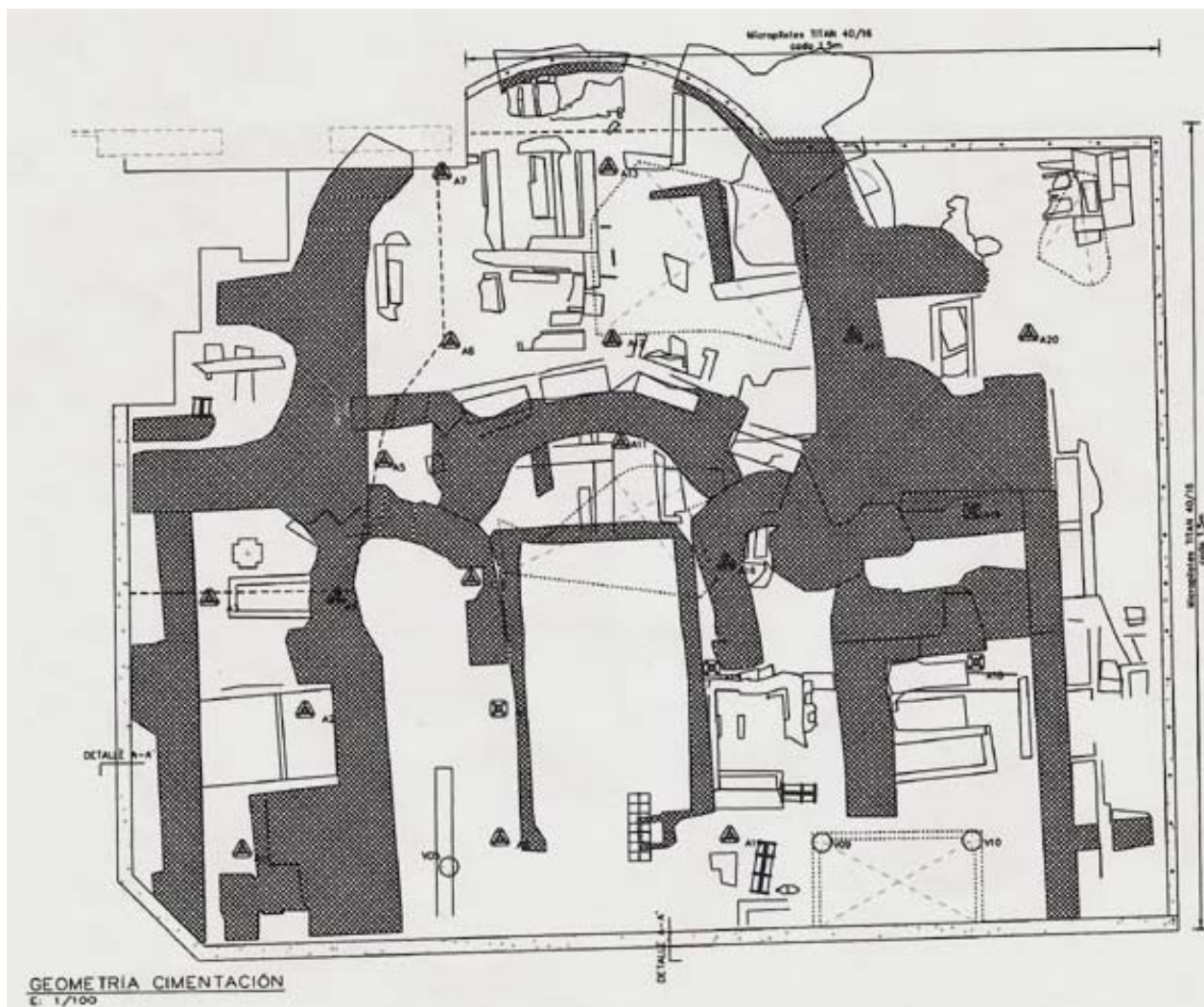
MICROPILOTATGES

Una vegada han estat definits els punts exactes a on tenen que fer-se els pilotis, l'equip de restauració comença a plantejar les accions que s'han de dur a terme per a realitzar aquesta mena de tasques de difícil execució, elaborant un pla de treball.

S'ha procurat que els punts marcats afectin el menys possible les restes arqueològiques, tot i que hi ha zones molt complicades a on queda evident la dificultat de les tasques, podent perillar de manera puntual la conservació de

les estructures localitzades en aquestes àrees. La coberta i la seva estructura de subjecció s'han de construir i per tant s'intentarà, dins del que sigui possible, minvar el danys.

Els punts de micropilotatge queden reflectits en el plànol projectat per l'equip que porta a terme el disseny de l'estructura, i que els tècnics restauradors estudiaran de manera individual per a plantejar les accions a fer.

ROBERT BRUFAU i ASS, S.A. Arquitectes.

A continuació es descriuen els passos del pla de treball establert, que s'han executat en aquest procés de creació dels micropilotatges, iniciat el dia 7 de juny de 2.004 i finalitzat el 7 de juliol del mateix any:

1. Preparació de les restes arqueològiques

Abans d'iniciar qualsevol tasca, els obrers de la constructora han picat i enderrocat tot el mur de maó que tancava la zona de reserva. Aquesta acció resulta imprescindible ja que aquest dificulta la col·locació de la màquina de micropilotis en aquest sector, i a part es troba situat en punts marcats per anar-hi un piloti. A resultes d'aquest enderroc les restes queden protegides únicament per unes tanques mòbils, a través de les quals es veu tot l'interior i resulta més fàcil l'accés des del carrer i la llançada d'escombraries per impactes exteriors.

Una vegada eliminat el mur es comencen a marcar tots els punts a on si han de fer els pilotis. No s'ha de perdre de vista que a partir d'ara en la zona de reserva hi haurà una circulació constant d'obriers desenvolupant diverses tasques i que per tant és una zona de pas, fet que provocarà un treball continu, de control i seguiment, per a evitar possibles danys i que sobretot es respectin les vies de circulació creades.

A grans trets, els passos que es segueixen en l'execució del micropilotatge es centre en:

- Primer es perforen amb els mateixos pilotis els punts marcats, per a obrir la via d'entrada. Aquest procés provoca vibracions sobretot en els punts que ha de perforar pedra, com per exemple en els fonaments del convent, per tant s'ha d'anar controlant per a evitar possibles fissures i esquerdes en les estructures.
- Seguidament s'introdueixen els pilotis, primer s'injecta aigua per a facilitar-ne l'entrada i finalment el ciment molt líquid. Es preveu que totes les zones del voltant són susceptibles de patir esquitxades de ciment i per tant abans

de començar les tasques s'han d'anar protegint totes les estructures arqueològiques de les zones afectades. S'utilitzen plàstics gruixuts, que s'han fixat i segellant amb puntes d'acer inoxidable, totxanes, morter i guix per a evitar possibles pèrdues.

Es pot observar l'eliminació del mur exterior, i la col·locació de les tanques en tot el perímetre, sent la visió del jaciment des de l'exterior completa. Es comencen a cobrir les restes amb els plàstics gruixuts com a mesura de protecció

La màquina de micropilotatge presenta diversos problemes per la seva grandària i el seu pes; les grans dimensions provoquen que no es pot ubicar en qualsevol lloc, i el seu gran pes és un factor a considerar per què no totes les estructures poden suportar-lo, ni les vibracions que provoca.

Per tot això s'han anat construint estructures més o menys complicades i plataformes per a suportar-la. Aquesta ha estat una tasca laboriosa perquè s'ha hagut d'estudiar i treballar cada punt de manera individualitzada, evitant en tot moment que aquestes estructures creades afectessin les restes. S'han controlat els punts de recolzament que s'anaven creant col·locant-hi materials de protecció com ara escumes i fustes.

Els punts a on s'han de fer els micropilotatges tenen una separació entre ells, i per tant totes aquestes estructures estan aïllades les unes de les altres, no

tenen cap connexió entre elles. El trasllat de la màquina d'un punt a un altre s'ha fet amb la grua, de manera que no ha calgut idear sistemes de trasllat d'aquesta.

Capçalera poligonal. Detall dels treballs de la realització dels micropilotatges: cobriment amb plàstics de les estructures afectades, creació de passarel·les de recolzament de la màquina així petites construccions de maó i morter per a recollir l'aigua i el ciment

2. Micropilotatge

S'inicien les tasques i es pot observar que aquestes tenen més complicació del que es pensava en origen. Per una banda el ciment que s'injecta és molt líquid i el sobrant s'expulsa d'una manera que fa que s'hagin de reforçar els plàstics que cobreixen totes les estructures del voltant, per a minvar possibles esquixades i escolades. Els plàstics més propers al punt de perforació són trencats i escapçats per la màquina i per sota es detecten escolades de ciment que per moltes proteccions que si col·loquin són molt difícils d'evitar.

Amb l'objectiu de recollir tot el ciment sobrant s'han construït petites estructures provisionals, en els diversos punts de micropilotatge, fetes amb totxanes i ciment, arrebossades per la part interior amb guix per a evitar qualsevol petita esquerda o fissura per a on es pugui escolar el ciment. També s'han fet murs en les zones a on els micropilotatges es troben col·locats en línia com el sector

del carrer d'en Giralt el Pellisser. Una vegada finalitzats els treballs i el ciment estigui sec es repicarà juntament amb l'estructura construïda.

En algun cas concret a aquestes estructures s'han hagut d'afegir sistemes de canalització, per a poder conduir el ciment cap a zones lliures d'estructures arqueològiques, a on una vegada sec serà possible repicar-lo i eliminar-lo amb més facilitat.

Sistema de canalització de l'aigua i el ciment a una zona de fàcil eliminació, prèvia col·locació d'uns plàstics per anar-lo recollint

Molts dels punts marcats a on s'ha de treballar, es localitzen en zones de conservació delicada i que presenten problemes estructurals i debilitament de morters, com ara murs del convent o el nivell d'àmfores Alt Imperial (U.E. 2565), per tant resulta molt difícil poder determinar si haurà esclatada de ciment per alguna esquerda o fissura internes, molt difícils de detectar. Per aquesta raó durant la realització de totes aquestes tasques s'han fet seguiments constants, i quan s'ha detectat qualsevol petita pèrdua de ciment s'han aturat els treballs. S'han solucionat els problemes amb materials com guix o ciment, aplicant-los ràpidament en els punts a on es generaven les pèrdues i una vegada adormits aquests materials s'ha prosseguit.

Micropilotatge al costat de la tomba amb coberta, U.F. 957. Tot i construir un mur per a retenir el ciment, aquest s'ha escolat per esquerdes de l'absis. S'han d'aturar els treballs i aplicar guix en el punt a on s'ha detectat la pèrdua

3. Retirada de les estructures construïdes i dels materials de protecció

Un cop finalitzats els micropilotatges, és moment de començar les tasques de neteja i eliminació dels residus generats. Es retiren totes les estructures construïdes de manera provisional, els materials de protecció com ara plàstics i els aplicats per segellar fissures i esquerdes com ara ciment i guix, així com el ciment sobrant al voltant dels llocs a on s'ha treballat.

Aquestes tasques es fan amb l'ajut de dos operaris de la constructora que executa els treballs, COMSA, S.A.. Han necessitat martells pneumàtics per a repicar amb més facilitat les estructures fabricades i les plaques de ciment sobrant, que una vegada sec ha format gruixos molt considerables.

Les tasques han estat complicades i lentes, generant-se molta runa que s'ha anat acumulant en saques situades en punts lliures d'estructures arqueològiques i que després s'han evacuat de la zona de reserva amb l'ajut d'una grua.

Moment en que el micropilotatge ja ha finalitzat i els obrers passen a repicar les estructures construïdes. Es pot observar que encara i prendre totes les mesures possibles el ciment al ser tant líquid s'ha escolat amb facilitat per sota dels plàstics

4. Problemàtiques concretes derivades dels micropilotatges

Finalitzats els treballs i eliminada la runa acumulada, és el moment de fer una valoració dels danys que s'han generat durant les tasques de micropilotatge.

Gran part de les estructures al voltant dels punts a on s'hi han col·locat els diversos pilotis, presenten esquitxades de ciment i de manera puntual escolades provocades bàsicament pel trencament dels plàstics de protecció per part de la màquina, així com per les fissures i esquerdes que presentaven les mateixes.

A continuació es detallen de manera individual els punts més conflictius i que han patit més les conseqüències d'aquestes complicades tasques de micropilotatge. Tota la problemàtica va quedar reflectida en el informe presentat el dia 4 de novembre de 2.004.

- **Mur alt imperial** (U.E. 9347). El ciment s'ha filtrat per sota dels plàstics ja que la màquina els ha perforat, resta afectada la totalitat de l'estructura. Serà convenient fer una neteja mecànica molt acurada amb tractament

individualitzat de cadascuna de les peces que componen el mur. A mida que s'avancin les tasques de neteja es podrà comprovar fins a quin nivell ha penetrat el ciment.

Estat del mur després de les tasques de micropilotatge

- **Tomba baix imperial** amb part de la coberta conservada (U.F. 957). Com s'ha descrit amb anterioritat es tracta d'un dels punts que presenta un estat de conservació més delicat.

L'absis de la capçalera poligonal que retalla la tomba, presentava en la seva estructura esquerdes, fissures i petites llacunes ja que va ser fet en origen amb la tècnica de l'encofrat perdut. Tot i crear un mur per a contenir el ciment dels micropilotatges i segellar les possibles obertures amb guix, la pèrdua de ciment no s'ha pogut evitar. A banda del ciment que ha cobert part de l'estructura, s'han observat altres problemàtiques derivades de la vibració en les tasques de perforació. S'observa que les fissures ja existents en l'*opus signinum*, s'han obert lleugerament, de manera que el seu estat de conservació s'ha vist agreujat, i la part a l'entorn de l'esfondrament provocat per un atac antròpic durant la campanya arqueològica, es troba més desplaçada.

Detall de l'escolada de ciment en la superfície de l'*opus signinum*. Es pot observar que s'han obert més les fissures ja existents cosa que reflexen els testimonis de guix fets

Estat després treballs de restauració

Estat després dels micropilotatges

S'han de fer de manera urgent tasques de neteja mecànica molt acurades per a eliminar tot el ciment, procurant controlar les fissures per a que no segueixin avançant. També s'ha de construir una cobriment que protegeixi

l'estructura dels atacs antròpics i dels agents climàtics.

- **capçalera poligonal (U.E. 2205).** Com ja s'ha comentat, l'absis de la capçalera poligonal presentava esquerdes, fissures i petites llacunes ja que va ser fet en origen amb la tècnica de l'encofrat perdut. Tot i que es va procurar tapar totes les possibles obertures amb guix, i es va crear un mur que fes de receptacle pel ciment sobrant, no s'ha pogut evitar que el ciment s'escolés, doncs ha estat del tot impossible preveure per on es filtraria. Per altra banda la vibració provocada durant la perforació dels pilotis ha fet que s'observen elements desplaçats o despresos de manera puntual.

Vista interior de la capçalera. Es pot observar la presència de ciment en els punts de micropilotatge

Vista exterior de la capçalera, on també s'observa ciment en els mateixos punts

- **Absidiola septentrional de la capçalera triabsidal (U.E. 4196).** Ha resultat l'estructura més afectada pels treballs realitzats. La col·locació de tres pilotis s'havia marcat coincidint amb la cantonada de l'estructura, molt debilitada. El resultat ha estat l'esfondrament de part d'aquesta cantonada.

Caldrà decidir conjuntament amb els responsables del MHC B i l'equip d'enginyers, quina serà la millor solució del problema, tant a nivell estructural com a nivell estètic pensant en la futura musealització de l'espai.

Estat de l'absidiola una vegada finalitzades les tasques de micropilotatge

L'eliminació del ciment que afecta directament les estructures, s'efectuarà per l'equip de restauració, ja que els operaris només han extret les plaques de ciment i les estructures creades. Es valora que per l'estat de conservació general que presenta la zona de reserva arqueològica després de les tasques de micropilotatge i les tasques delicades d'eliminació de tots aquest materials aliens a les estructures, es requeriran tant estudis com assaigs de sistemes de neteja més adequats i precisos per a realitzar aquests treballs.

SEGONA FASE DE TREBALL

Una vegada finalitzats els treballs de micropilotatge és hora de valorar tots els danys causats, reflectir-ho en els mapes, recollir tota la informació gràfica i plantejar els processos de restauració necessaris per pal·liar totes les alteracions que han generat aquestes tasques.

L'objectiu principal en aquesta fase de treball és l'eliminació de ciments, residus d'obra i deixalles generades durant el micropilotatge, i de manera paral·lela es treballarà en l'eliminació de tots els residus que es localitzen de la construcció de la coberta del mercat, feta en el període d'aturada de l'activitat de l'equip de restauració i d'arqueologia.

L'eliminació ha estat lenta i no s'ha pogut arribar al grau de neteja desitjat. L'inici dels treballs dels operaris que preparen el que serà l'estructura de l'encofrat, fan que sigui impossible acabar totes les tasques previstes. Per tant s'hauran de plantejar sistema de neteja més efectius una vegada s'hagi finalitzat la construcció de la coberta i reprenguin les tasques.

1. Tasques de neteja

Es comença treballant en les zones al voltant dels micropilotis, que són els punts més problemàtics. S'eliminen les restes que encara resten de morters, guix i ciment. La runa es va acumulant en saques i s'evacua amb l'ajut d'una grua.

Una vegada s'ha feta aquesta neteja general, s'inicia l'eliminació de residus d'obra com ara esquixades de ciments, soldadures, plàstics cremats i restes d'esprais generats durant aquestes tasques i les anteriors de construcció de la coberta del mercat, que com ja s'ha insistit es varen fer sense cap tipus de control. Es treballa globalment en tota la zona de reserva, de manera mecànica emprant bisturís, escarpes de diferents mides així com martells.

Neteja mecànica al voltat d'un micropilot

Les esquitxades de ciment de poc gruix resulten molt complicades d'eliminar, ja que es troben molt adherides a la superfície de les diverses estructures. Els ciments de més gruix resulten més fàcils d'extreure amb l'ajut d'escarpes i martells, però sense arribar al grau de neteja desitjat. L'eliminació de les restes de soldadures i esprais resulta molt complicada per la seva adherència a les diferents superfícies.

De manera general s'elimina el que es pot extreure amb els mitjans mecànics de que es disposa, no insistint en els materials més adherits, ja que s'hauran de buscar altres sistemes per a finalitzar l'eliminació d'aquests, fet que s'estudiarà una vegada la coberta estigui construïda. S'ha de tenir present però, que es plantejaran tot un seguit de noves problemàtiques en el treball sota la nova estructura creada, ja que la neteja serà difícil, no es disposarà de llum natural i l'accés i mobilitat per la reserva arqueològica seran molt més complicats, així com la retirada de la runa.

S'insisteix també amb l'eliminació de l'atac biològic, ja que ara es disposa d'una bona il·luminació i llibertat de moviment alhora que es poden observar clarament els punts d'afectació.

Eliminació mecànica dels ciments ajudant-nos d'escarpes de diferents mides i maceta

Per a finalitzar la neteja es fa una última escombrada de manera general, per a eliminar la brutícia dipositada en superfície com ara pols i restes terroses. De manera puntual es fa una neteja més intensa sobre algunes estructures amb l'ajut d'un aspirador.

Neteja amb aspirador d'algunes de les estructures

S'ha de valorar que en aquesta fase de treball les restes encara resten exposades als agents climàtics. Després de fortes pluges, l'aigua segueix embassant-se en els receptacles que creen les estructures i els desnivells naturals, tenint-se que evacuar en molt d'aquest punts de manera mecànica amb cabassos i cubells. Per tant es segueix treballant com s'ha fet fins el moment per a intentar minvar aquests efectes, cobrint puntualment amb geotextils les diverses estructures per a protegir-les de les radiacions solars, creant proteccions puntuals per a protegir les restes dels efectes de la pluja amb taulons de fusta i plàstics procurant conduir les aigües cap a llocs lliures d'estructures arqueològiques, evitant l'efecte hivernacle i deixant respirar les estructures.

Respecte a l'agreujament de l'estat de conservació de la tomba que conserva la coberta (U.F. 957), després de les tasques de micropilotatge, es decideix que el més convenient és tornar-hi a intervenir. Aquesta vegada es segueixen els següents processos de restauració:

- Es comença amb una neteja mecànica en sec per a eliminar el ciment que cobreix bona part de *l'opus signinum*. S'utilitzen eines específiques, bàsicament bisturís però també petites escarpes i martells.
Per la dificultat de les tasques, no es possible eliminar el ciment de la part que l'absis, es deixa per valorar el sistema de neteja més endavant.
- Es tracta d'una de les estructures que més a patit amb les tasques de micropilotatges, les fissures i esquerdes s'han obert i la zona al voltant de la part despresa es troba lleugerament més enfonsada. Es valora la possibilitat de fer una consolidació preventiva de manera puntual en els punts més debilitats.

S'apliquen diversos punts de gassa impregnada d'una resina acrílica⁹ dissolta al 30% en un dissolvent orgànic¹⁰, en les fissures i esquerdes a on es detecta cert moviment.

⁹ Paraloid B-72

¹⁰ Acetona

- Finalment es retoquen els testimonis de guix col·locats anteriorment, que permeten portar un control de l'evolució de les esquerdes i fissures i detectar possibles moviments.

L'estructura una vegada finalitzada la neteja de la superfície i feta la consolidació preventiva de les esquerdes i fissures

2. Reconstrucció de l'absidiola septentrional de la capçalera triabsidal (U.E. 4196).

Tal com ha quedat descrit en la descripció dels treballs de micropilotatge, i com a conseqüència directa d'aquests, part de l'absidiola s'ha després.

Després de la deguda notificació i convocant-se una visita d'obra per avaluar-ne les conseqüències, es decideix de manera conjunta amb els responsables del Servei d'Arqueologia del MHCB i amb l'arqueòleg territorial del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, que com a mesura urgent de conservació cal efectuar la unió dels dos trams conservats, que fins al moment no es trobaven units i que per aquest motiu la cantonada afectada pels micropilotatges es va despendre amb tanta facilitat.

Aquest reforç estructural per a unir ambdues parts de l'absidiola conservada, s'efectua amb formigó, prèvia protecció de les dos cantonades originals amb unes fines planxes de poliestirè extruït. En un futur s'hauran de definir, davant la futura musealització de l'espai, els criteris estètics globals a seguir en tota la reserva arqueològica, per tant la reintegració restarà per finalitzar fins quan es decideixi l'acabat final a aplicar.

Els treballs que s'han dut a terme en aquesta fase han estat executats per part de la constructora (COMSA,S,A.). S'ha creat un encofrat amb fustes i malla metàl·lica, que permet la unió dels dos extrems conservats, i que posteriorment s'ha reomplert amb formigó. Tot el material de construcció de l'absidiola després s'han retirat, si ha fet una neteja de manera superficial i s'ha emmagatzemat.

Estat després de l'ensorrament

Moment de la col·locació de la malla metàl·lica en l'encofrat de fusta

PREPARACIÓ DEL JACIMENT PER L'ENCOFRAT

Els treball s'inicien el dia 3 d'Agost de 2004 i finalitzen el dia 25 d'Agost del mateix any.

La complicació que presenten les tasques que s'han d'executar a partir d'aquest moment: encofrat, col·locació de la ferralla, formigonat i el desmuntatge dels materials de l'encofrat, obliga a crear un pla d'acció per a garantir la conservació de les restes i permetre que els treballs es desenvolupin sense malmetre les estructures.

La tasca d'encofrat és delicada, s'ha de col·locar un puntal cada 50 cm., per tant el jaciment esdevindrà un "bosc de puntals". És evident que afectaran a zones de conservació molt delicada i per tant s'ha de treballar "colze a colze" amb els encofradors, buscant els punts més adients per a col·locar-hi els puntals i si es possible desplaçar-los en els punts més conflictius.

Els puntals han d'estar en contacte amb una zona rígida, per evitar qualsevol lleuger moviment durant l'aplicació del formigó, el més adient és col·locar-los en punts lliures d'estructures arqueològiques. Tot això provoca que no sigui recomanable col·locar els puntals a sobre de materials de protecció, com ara escumes de poliestirè extruït, ja que no es garanteix que no es produeixi cap lleuger moviment. Així doncs resta evident que, tant a nivell de conservació com de la construcció de l'encofrat, no interessa que cap puntal recolzi sobre cap estructura arqueològica si l'estat de conservació d'aquesta no és bo. Juntament amb l'equip d'encofradors es van triant els punts concrets per la col·locació de cada puntal.

S'ha de tenir en consideració el sistema de desmunt dels encofrats, habitualment totes les taules, taulons, així com els puntals, es fan caure de manera indiscriminada, ja que és així com es treballa per a que no perilli la seguretat dels treballadors, per tant s'han de protegir amb molta cura i d'una manera molt meticulosa totes les estructures, insistint en les crestes,

cantonades i punts debilitats estructuralment, a banda de que es faci un seguiment de les tasques de desencofrat.

1. Protecció de les restes i creació de cobricions

L'objectiu principal és protegir les diverses estructures de l'espai arqueològic durant el procés de construcció de la coberta, per tal efecte es crea un sistema de protecció per a cadascuna d'elles.

Els materials triats s'adapten a les diverses formes i contorns, d'aquesta manera s'impermeabilitzen les restes de manera individual davant de possibles escolades de formigó. Alhora es facilita la "visió" de les estructures als encofradors i es pot discutir amb ells els llocs idonis per a col·locar-hi cadascun dels puntals. També se'ls hi fa més fàcil la circulació per la zona de reserva ja que poden observar en tot moment per on circular. A més l'equip de restauració, com ja s'ha indicat fa un seguiment continu dels tres encofradors.

Els materials per a crear les proteccions que es consideren més apropiats són geotextil i escumes de poliestirè extruït¹¹. Alhora de col·locar-los es fa l'exercici d'imaginar, com pot incidir la caiguda dels materials d'encofrat en les restes i es protegeixen d'una manera molt acurada per a garantir-ne la salvaguarda. Finalment es cobreixen les estructures amb plàstics gruixuts que permetran la impermeabilització, evitant les filtracions d'aigua i ciment.

Totes les vies de pas i proteccions creades en les diverses campanyes anteriors que es poden mantenir no es desmunten, perquè els encofradors puguin circular per elles i mantenir vies segures. També es revisen i reforcen si cal els apuntalaments.

A continuació es descriuen els passos que s'han seguit:

¹¹ Foam

- El primer pas dins les accions previstes és la protecció dels punts més debilitats de cadascuna de les estructures, per exemple llocs a on s'han detectat descohesions i disgregació de morters, fissures i esquerdes, contorns malmesos, etc. Creem cambres d'amortiment amb varies capes de geotextil i si ho veiem convenient si col·loquen també escumes.

Col·locació de les primeres capes de geotextil

Proteccions i vies de pas que es mantenen

- Per sobre d'aquestes primeres proteccions es cobreixen cadascuna de les estructures amb geotextil, si cal s'apliquen varies capes.
- Finalment a sobre s'hi col·loquen els plàstics gruixuts. El lligat dels plàstic i el geotextil es fa amb puntes d'acer inoxidable perquè quedi tot cosit. Per a

fixar tota la protecció es busquen els punts més segurs com ara les zones lliures d'estructures arqueològiques.

D'aquesta manera s'aconsegueix la impermeabilitat desitjada i s'evita que durant el procés de col·locació del formigó es donin possibles escolades de ciment, que afectin les estructures i que un cop finalitzats els treballs es puguin retirar amb facilitat.

Detalls dels lligats del geotextil, els materials de protecció i els plàstics en cadascuna de les estructures

Es mantenen els apuntalaments i es creen noves proteccions, com ara la col·locació d'un tauló en el nivell d'ús (U.E. 2354)

En l'edifici I de la necròpolis de l'antiguitat tardana, es manté l'apuntalament del nivell d'àmfores

- En els Edificis II,VII,VIII,XI de la necròpolis de l'antiguitat tardana s'han marcat amb esprais els punts més perillosos i delicats, per on no es pot circular baix cap concepte, ni col·locar-hi cap puntal, d'aquesta manera es garanteix una visió clara dels punts més problemàtics.

Aquest sector com també passarà en la cripta, no hi haurà puntals cada 50 cm. sinó amb la regularitat que ho permetin les restes.

S'han protegit els contorns d'una manera acurada i cobert les *formes* directament amb plàstic per poder observar-les de manera clara

2. Creació de l'encofrat

Es pot definir l'encofrat com un motlle fet de fusta, que en la fabricació de la coberta de formigó serveix per a contenir aquest fins que s'ha endurit abastament.

El primer pas que han seguit els operaris ha estat la col·locació d'uns tirants de fusta que es recolzen sobre els puntals de ferro o sobre, en els punts de menor alçada, uns puntals de fusta fets a mida. Entre tirant i tirant de manera perpendicular, si col·loquen unes corretges de fusta que es subjectaran seguint el mateix sistema. Tot formarà una estructura que els encofradors anomenen "costellam".

Arribats a aquest punt només restaria la col·locació dels taulons *tricapa* a sobre d'aquesta estructura, que al tenir certa flexibilitat s'adapten a la forma lleugerament el·líptica que tindrà la coberta.

Col·locació dels taulons a sobre de l'estructura composta pels tirants i les corretges

A sobre de cada grup de tres micropilotis si han col·locat unes plataformes, amb forma de capitells, de les que hi neixen els pilars (tubs cilíndrics buits)

sobre els que recaurà el pes de la coberta. A mida que els operaris van col·locant els taulons, en el punts a on coincideixen amb aquests pilars, els retallen seguin la seva forma.

Vista del moment de la col·locació dels taulons, que s'adapten als diversos pilars

Finalitzada l'estructura aquest pilars que sobresurten es retallaran al nivell dels taulons, d'aquesta manera ja es deixa l'encofrat preparat per aplicar-hi el formigó, que també penetrarà en el interior dels pilars i d'aquesta manera es reforçarà l'estructura que ha de suportar el pes de la coberta.

Vista global de l'estat final de l'encofrat

Resta per solucionar la part del carrer d'en Giralt el Pellisser, que coincideix amb els Edificis II, VII, VIII, XI , ja que s'ha variat el projecte inicial introduint lleugeres modificacions. Finalment es decideix que anirà esglaonat i es fa el control de l'enconfrat en aquest punt.

Acabament esglalonat
en el sector del C/
Giralt el Pellisser

Queda pendent la revisió de l'estructura per la part interior per a assegurar l'efectivitat de tots els treballs executats fins el moment.

Amb l'ajut d'il·luminació artificial s'inicia aquesta tasca. Consisteix per una banda en la revisió de l'estabilitat de cadascun dels puntals, tasca que s'efectua juntament amb un encofrador, i per l'altra els tècnics – restauradors reforcen tots els punts que es considera que encara queden debilitats, alhora que es revisa la fixació dels geotextils i dels plàstics.

Visió de l'interior de
l'encofrat.

Es decideix reforçar les proteccions fetes en la cripta ja que l'estat de conservació dels morters és molt dolent. L'acció es fa aplicant varies capes de geotextil, insistint en els contorns i cantonades, col·locats per sobre dels plàstics .

En els plàstics col·locats en el paviment de la cripta s'hi observen petits embassaments d'aigua, conseqüència directe de que durant els últims dies de treball ha estat plovent de forma continuada, cosa que confirma que a través de l'encofrat s'hi donen filtracions, i per tant que els tipus de cobricions triades que impermeabilitzen cadascuna de les estructures de possibles filtracions, són les més convenients.

3. Acabament exterior de l'encofrat

En el projecte de la coberta s'han dissenyat tres lluernes, a través de les quals es podran observar tres dels punts amb més interès del conjunt arqueològic des de la plaça i sense la necessitat d'accedir-hi. Aquestes coincideixen a grans trets amb l'Edifici I, els Edificis II, VII, VIII, IX, i la Cripta (U.F.326).

En la banda exterior de l'encofrat coincidint en les zones a on es troben ubicades aquestes estructures, es fabriquen les reserves amb fustes de diverses mides que constituïran les futures lluernes.

Detall d'una de les reserves de fusta que seran les futures lluernes

Detall d'una altra de les reserves de fusta

4. Formigonat

Una vegada finalitzada l'estructura de l'encofrat, que donarà forma a la coberta de la reserva arqueològica, es donen els treballs de formigonat. Aquests no requereixen cap tipus de seguiment per l'equip de restauració, ja que en cap moment s'ha d'accedir a l'interior de l'estructura. A grans trets es centren en la col·locació de la ferralla i en l'abocament del formigó.

Detalls de la coberta per la part exterior una vegada el formigó ha estat aplicat i es troba en el procés d'adormiment.. Es poden observar les reserves deixades per la col·locació de les lluernes

Un altre detall després de l'abocament del formigó

DESMUNTATGE DE L'ENCOFRAT

El dia 12 de novembre de 2004 s'inicia l'última fase de la intervenció prevista per part de l'equip de restauració, després d'un període d'aturada de l'activitat amb motiu d'espera per l'adormiment del formigó de la coberta del futur espai museogràfic en que s'ha de transformar la zona de reserva arqueològica.

Seguint el pla de treball que s'ha establert, en primer lloc es faran les tasques de control i seguiment dels obrers i personal d'obra durant els treballs d'eliminació de l'encofrat. Així mateix es duran a terme feines puntuals de seguiment d'acabament de l'obra que s'aniran executant, garantint que tots els treballs es facin minimitzant els danys sobre les estructures arqueològiques que es conserven.

Seguidament s'iniciaran les tasques de neteja de la brutícia acumulada en la zona, eliminant tot els elements externs a la pròpia naturalesa del conjunt, així com la consolidació d'estructures debilitades estructuralment durant aquests darrers treballs. Finalment es prepararan les restes per a la fase de manteniment que s'haurà de dur a terme en espera de que el conjunt sigui

musealitzat, i d'aquesta manera garantir la salvaguarda del conjunt.

1. Desencofrat

S'acorda amb els responsables de l'empresa constructora (COMSA,S.A.) que en el moment que ells considerin que el formigó ja s'ha adormit i que es poden començar les tasques de desencofrat, ho notificaran a l'equip de restauració amb uns dies d'antelació per a poder organitzar i planificar les feines a fer. Aquestes bàsicament es limiten a tasques de control dels obrers i personal d'obra, garantint que les accions a dur a terme es facin minimitzant els possibles danys sobre les estructures arqueològiques a conservar.

Però com ja va quedar reflectit en l'informe presentat, les tasques de desencofrat van començar sense que es notifiques per part de l'empresa constructora. Després d'informar als responsables del Servei d'Arqueologia del MHCB, l'equip de restauració s'incorpora immediatament a les tasques de seguiment dels operaris, ja que aquests no varen aturar el seu treball en cap moment.

El resultat de tota aquesta situació és que només s'ha pogut controlar un 20% de la totalitat dels treballs de desencofrat, que coincideixen amb la zones adjacents a l'Edifici I i dels Edificis II,VII,VIII,IX.

Les condicions en que ha treballat l'equip de restauració no han estat les més apropiades. El tracte amb els desencofradors ha estat molt complicat així com molt difícil que entenguessin la manera correcta de treballar en un jaciment arqueològic. Al no tractar-se del grup d'operaris que van executar l'estructura d'encofrat el nivell de coneixement que tenien de l'espai era nul, fet que s'agreujava amb el cobriment total que presentaven les estructures.

Per a prevenir els problemes i riscos, que ja es coneixien prèviament, que es generen durant les tasques d'eliminació de l'encofrat, totes les restes s'havien cobert i protegit d'una manera molt acurada i minuciosa, insistint en els punts més debilitats estructuralment, com ja ha quedat detallat anteriorment. Tot i

això és necessari que els operaris tinguin una guia constant de les zones de circulació més segures, de les estructures més debilitades, dels punts a on es pot recolzar el material que van extraient, etc. Tenint en compte que no han estat els mateixos operaris que van fer l'encofrat, el coneixement que tenien de les restes i les dificultats d'aquestes era nul.

Valorant tota aquesta situació l'equip de restauració no es pot fer responsable de tots dels desperfectes i danys, que s'han ocasionat en el temps que no s'ha fet el control de les tasques, i que més tard es valoraran i detallaran en el moment de descoberta de les restes i d'eliminació dels materials de protecció.

Per a planejar els treballs d'una manera més efectiva, de la zona que es pot controlar, s'organitzen els operaris en dos grups, mentre uns primers desencofren, els segons retiren el material generat. Cada grup és controlat per un tècnic restaurador de manera continuada.

La feina consisteix en afluixar i treure puntals, després es treuen les fustes travesseres, i finalment es deixa que es desprenguin les corretges i els taulons. Tot i les proteccions que es van col·locar en el seu moment, per a evitar els impactes del material que es va desprenent i veient com treballen els operaris, es decideixen crear més reforços i coincidint amb els punts més delicats s'hi col·loquen puntals de ferro transversalment, de manera que frenin l'impacte i amortixin possibles cops.

Els puntals, els travessers, les corretges i els taulons, a mesura que es van eliminant s'agrupen en zones que no presentin cap risc per a la conservació, com ara espais lliures d'estructures arqueològiques, d'aquesta manera s'evita que el material es recolzi en les restes més debilitades.

Aquests treballs han generat gran acumulació de materials diversos, bàsicament en els moments en que els desencofradors han treballat sense control. A aquest fet s'hi suma novament l'acumulació de tot tipus de deixalles, brutícia i residus que provenen de l'obra del mercat, que s'han generat durant el període d'adormiment del formigó.

Acumulació de material de les tasques de desencofrat

Presència de deixalles de les tasques de desencofrat, així com brutícia generada per l'obra de la construcció del Mercat

Deixalles de tot tipus acumulades en punts a on les estructures fan de receptacle

2. Evacuació de runa i deixalles - Eliminació del material protecció

Una vegada finalitzades les tasques d'eliminació de l'encofrat, s'estableix una proposta de treball amb l'objectiu principal de garantir la salvaguarda de les restes i que recuperin, en la mesura que sigui possible, l'estat de conservació que presentaven abans d'iniciar tot aquest procés. De manera general es planteja una primera neteja mecànica, per a eliminar els elements externs a la pròpia naturalesa del conjunt.

S'ha generat gran quantitat de runa, que sumada a les deixalles de tot tipus que provenen en gran part de l'obra del mercat, tot i que només s'ha aturat l'activitat de l'equip de restauració durant dos mesos i mig, fa necessari l'ajut d'un equip d'operaris de suport aportats per la constructora, per a executar les tasques l'evacuació de tots aquest elements externs.

Es van crear vies de pas per a poder extreure totes les deixalles sense danyar les restes. El volum de material extret és molt gran, i tenint en compte que amb la construcció de la coberta s'han generat zones d'accés i circulació molt complicats, tant aquest treballs com tots els que vindran a posteriori tindran una gran dificultat.

Una vegada eliminats els excedents d'obra es continua amb l'eliminació dels materials de protecció (geotextils, plàstics, planxes de poliestirè extruït), amb els que es van protegir totes les estructures abans de les tasques d'encofrat i desmuntatge d'aquest.

Mentre es va treballant es pot anar observant que en la tota la zona de reserva, després de la construcció de la coberta, el grau d'humitat ha augmentat d'una manera considerable i urgentment convé que tots els materials de protecció s'eliminin i d'aquesta manera permetre que les estructures perdin la humitat i s'assequin de manera gradual.

TERCERA FASE DE TREBALL

Arribats a aquest punt, havent-se creat l'estructura de cobriment de l'espai declarat zona de reserva arqueològica, comencen tot un seguit de processos d'acabament de tots els treballs fets fins el moment. Aquests es consideren com el final de les tasques que giren al voltant d'una excavació arqueologia, i per tant encara en certa manera vinculades a aquestes, més que considerar-les l'inici de la musealització de les restes exhumades, que haurà de gestionar en un futur el Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona.

Un dels aspectes a assenyala després de la construcció de la coberta, ha estat el canvi radical de l'espai arqueològic, i ja en una primera visita i a ull nu, s'han pogut detectar una sèrie de problemàtiques que s'hauran de valorar alhora de musealitzar l'espai.

A grans trets s'observen:

- Il·luminació escassa en la major part de l'espai, sent nul·la en algun sector.
- Díficil circulació dins del recinte, es localitzen punts a on no es possible l'accés d'una persona dreta.
- Canvis medioambientals produïts de manera sobtada podent-se generar tot un seguit d'alteracions fins ara no detectades.
- Díficil ventilació de l'espai.
- Problemes d'humitats que es poden generar per l'ascensió d'aigües per capilaritat.
- Punts a on es detecten condensacions, pels canvis que es donen entre el dia i la nit.
- L'espai no resta completament tancat, ja que per una de les seves parts queda obert, per tant es farà molt difícil el control medioambiental.

Sembla que la coberta s'hagi projectat pensant més amb la seva funció com a plaça pública, per tant per la seva funció externa més que per la seva interna com a cobriment d'un futur recinte museogràfic. Per la manera com ha estat dissenyada, sent una estructura de nova planta, no s'ha pensat en l'ús que es

pretén donar-li en un futur, a on es preveu la seva futura presentació al públic amb la finalitat d'explicar una part molt important de la història de la ciutat.

A continuació detallarem les tasques dutes a terme per l'equip de restauració en aquesta darrera fase de treball.

1. Valoració dels danys – Estat de conservació

Una vegada eliminats els materials de protecció de cadascuna de les estructures és el moment de fer una valoració de tots els desperfectes i alteracions causades.

A més de la descripció detallada que es fa a continuació, acompanyada de fotografies per a fer més clara tota la problemàtica, s'ha recollit tota la informació en mapes.

Per una banda com a conseqüència evident i directa dels **atacs antròpics**, com ara circulacions incorrectes, eliminació sense cura dels materials de l'encofrat, així com el recolzament d'aquests de manera no adequada en les restes, fa que s'observin les següents alteracions:

- Apuntaments, estructures de protecció, i passeres de circulació que s'han anat creant en les diverses fases de treball, es troben desplaçats o totalment fets malbé.

Detall d'un apuntament malmès realitzat en les U.F. 949 - 950 - 386

- Els morters aplicats durant les tasques de consolidació, ja es tracti dels bisellats dels contorns malmesos o els de reintegració d'esquerdes, fissures i petites llacunes, es troben en la seva major part danyats.

Molts dels arrebossats fixats mitjançant injeccions s'han tornat a despendre.

Edifici VII. Detall de les fissures en el morter aplicat

Detall dels bisellats danyats en la U.F. 957

Arrebossats despresos per l'impacte possiblement d'un puntal, en l'escala de la cripta, U.F.326. S'havien fixat amb injeccions de morter sintètic i bisellat els contorns

- Greu problemàtica de disgregació dels morters originals, així com molts contorns d'arrebossats malmesos.

Contorns malmesos de l'opus signinum de l'U.F. 957

- Elements constructius o estructurals despresos o desplaçats.

L'estat de conservació actual de la cripta és preocupant. s'ha circulat d'una manera incorrecta pels nínxols, fet que ha generat molts desperfectes i ha anat agreujant-se l'estat de conservació

Per una altra banda s'ha d'assenyalar que resten encara per solucionar **tasques d'eliminació** de residus d'obra, generats durant les tasques de micropilotatges i de construcció de la coberta del mercat, que no ha estat possible portar-les a terme abans de fer l'encofrat i formigonat.

A continuació les descrivim a nivell de llistat :

- Presència de restes de ciment dels micropilotatges.

Ciment en una de les absidioles U.E. 4196

Ciment, runa i taulons en la U.F. 957

Ciment escolat per un dels lluernes U.F. 236

Ciment que prové de la construcció de la coberta del mercat, cripta U.F. 326. Es troba molt adherit als morters dels arrebossats, cosa que fa pensar que la data de creació de la cripta està totalment perduda

- Residus d'obra, com per exemple plàstics cremats utilitzats per cobrir estructures, greixos de maquinària, soldadures, restes de pintura de marcar cotes, etc. Aquests materials es troben molt adherits als morters i materials constructius.

Restes de plàstic cremat, molt adherit a les estructures

Restes de pintura d'esprai utilitzat per a marcar cotes, també sense control del nostre equip. Part de la capçalera triabsidal

2. Primeres valoracions de les condicions del nou espai arqueològic

Com s'ha assenyalat, la construcció de la coberta ha generat un seguit de problemàtiques. Per una banda la circulació per la zona de reserva s'ha tornat molt complicada, sent molt difícil l'accés a qualsevol punt així com més costosa la mobilitat entre les estructures, s'ha de pensar que en algunes zones no es possible treballar de peu. A tot això si suma la reducció de la visió, sent nul·la en la major part de la reserva arqueològica.

Els treballs que es realitzen a partir d'ara seran molt costosos i aparatosos, es farà necessària la utilització de llum artificial i l'extracció de runa serà molt complicada.

Per altra banda s'han produït variacions considerables en les condicions ambientals que estan generant un seguit d'alteracions que es detallen a continuació:

- El jaciment no es ventila, encara que resta obert per un sector no hi ha possibilitats de renovació de l'aire.
- Tot i que es tracta d'una construcció de nova planta ja s'han generat tot un

seguit de problemes de filtracions d'aigua, alguns d'ells de difícil solució. Aquestes creen petits embassaments de manera puntual en les restes que dificulten enormement l'assecat. Mentre s'hi treballa es va eliminant l'aigua mecànicament, ajudant d'aquesta manera a que el grau d'humitat en aquests punts no sigui tant alt.

Comencen a haver filtracions d'aigua per les lluernes, cosa que fa que s'opti per cobrir-les a l'espera del projecte final que en aquests moments encara s'està per definir. La solució que es pren és tapar-los amb fustes que es segellen i cobreixen per l'exterior amb quitrà.

- Ha augmentat considerablement el grau d'humitat, bàsicament per l'ascensió per capilaritat d'aigües subterrànies. En un dels sectors de la coberta cada matí s'observa condensació d'aigua.
- El procés d'assecat és molt lent encara que mentre va succeint, s'observen esquerdes i fissures que fins ara no s'havien detectat. Es recomana fer un seguiment molt rigorós d'aquestes noves alteracions detectades.

Fissures i esquerdes observades en la U.E. 9206

- A banda de totes aquestes problemàtiques s'ha detectat un canvi del tipus d'atac biològic, que fins ara es mantenia identificat i controlat. Al variar radicalment l'ambient es detecta la proliferació de molses, algues i líquens

que no s'havien observat, així com la presència d'una manera generalitzada de floridura formant capes homogènies.

La presència actinomicets es manté al no necessitar llum solar per desenvolupar-se. Com ja s'ha descrit anteriorment es trobaven concentrats en els punts més ombrívols, però ara es reproduïxen d'una manera més generalitzada.

Nivell d'àmfores (U.E. 2565), presència d'atacs biològics

Tomba (U.F. 957), presència d'agents biològics formant una capa homogènia blanquinosa, s'ha fet una cala per l'eliminació d'aquesta

- Es detecta també un augment preocupant d'eflorescències de sals solubles que fins a aquestes moments eren inexistents en les restes conservades.

Mur alt imperial, (U.E. 9206), presència d'eflorescències de sals solubles de manera generalitzada

- Tal i com s'ha projectat la coberta, el recinte no resta tancat d'una manera hermètica, no sent possible controlar ni la temperatura ni la humitat. Per tant, ara per ara, no es pot regular l'ambient ni controlar les alteracions que afecten l'espai, com ara el biodeteriorament.

Es de gran importància que aquests aspectes s'estudiïn, per a una banda per a fer accessible el jaciment al públic en un futur, i per l'altra per a garantir la salvaguarda de les restes. Es recomana que se'n faci un control durant el període de manteniment, fent un recull de les dades climàtiques i poder així plantejar els problemes que es puguin generar, a mig i llarg termini, fins a la seva museització.

A aquests estudis i controls que s'han d'executar de manera molt recomanable per a tenir un estudi complet de l'espai i poder plantejar accions futures. D'igual manera s'han de valorar les característiques del sòl, emplaçament de la zona de reserva prop dels curs d'antigues rieres, cotes a on es localitzen les aigües subterrànies,...

S'han pres un seguit de medicions amb un termohigròmetre, recollint les dades obtingudes en unes taules comparatives, sent imprescindible la continuïtat d'aquestes tasques per part d'un equip de tècnics en restauració. No es tracta d'un estudi ambiental, que requeriria un estudi prolongat en el temps, ja que la coberta ha estat finalitzada en l'última fase de treball plantejada i no ha estat possible recollir més dades de les que es disposen, i per tant és un inici dels treballs que caldria fer.

L'aparell utilitzat (NOVASSIN), ha premés prendre tot un seguit de dades que poden ser de gran interès per a plantejar el futur control climàtic de la zona de reserva, ja que s'observen un seguit de problemàtiques complicades de resoldre, i que no es tindrien que donar en un edifici de nova planta amb funció de cobrir unes restes arqueològiques representatives de la història de la ciutat.

A nivell de llistat es descriuen els valors presos i que caldria interpretar de manera global, posant solució als problemes que se'n puguin generar una vegada es plantegi un estudi a llarg termini.

- Humitat
- Temperatura
- Temperatura del punt de rosada (td)
- Contingut en aigua per gamma de valors (g/kg)
- Temperatura de bola humida (tw)
- Entalpia (h)
- Pressió parcial del vapor d'aigua (mbar)

Les dues setmanes en que ha estat possible fer aquests recull han estat els dies més freds de l'any, amb humitats molt elevades i per tant poden ajudar a conèixer valors extrems en aquests sentit.

S'han triat diversos punts de la zona de reserva (veure mapa), espais més ventilats, espais menys ventilats i a on la coberta està a tocar de les restes, punts a on s'observen humitats altes, punts a on hi ha proliferació biològica, estructures a on hi ha més llum del carrer, ...

Dia	13 de gener de 2005
Hora	13,30 h.

Punt de presa	T°	HR%	td	g/Kg	tw	h	mbar
U.F. 957	9'5	89'1	7'8	6'6	8'6	26	10'5
U.F. 944	9'6	86'9	7'6	6'5	8'6	25'9	10'4
U.E. 9206	9'3	89'4	7'6	6'5	8'5	25'8	10'5
U.F. 326 - Nínxol data	9'1	89'6	7'5	6'4	8'3	25'4	10'4
U.F. 326 - Nínxol nº 22	9'2	90'7	7'7	6'5	8'4	25'7	10'5
U.F. 326 - Nínxol nº 3	9'1	90'4	7'6	6'5	8'3	25'4	10'4
U.E. .9198	9'0	89'0	7'3	6'4	8'1	25'1	10'2
U.E. 2354	9'3	87'9	7'4	6'4	8'3	25'4	10'3
U.F. 236	9'1	89'1	7'4	6'4	8'2	25'3	10'3
Exterior coberta	10'5	69'3	5'1	5'4	7'8	24'2	8'7

Dia	14 de gener de 2005
Hora	9 h.

Punt de presa	T°	HR%	td	g/Kg	tw	h	mbar
U.F. 957	9'7	75	5'5	5'6	7'6	23'7	9'0
U.F. 944	9'1	63	2'4	4'5	6'0	20'4	7'2
U.E. 9206	8'0	83'1	5'4	5'5	6'8	22'2	9'0
U.F. 326 - Nínxol data	8'1	79'5	4'9	5'3	6'5	21'7	8'7
U.F. 326 - Nínxol nº 22	8'2	78'6	4'6	5'3	6'5	21'4	8'5
U.F. 326 - Nínxol nº 3	8'2	79'9	5'0	5'4	6'6	21'9	8'8
U.E. .9198	8'6	82'4	5'7	5'7	7'1	22'9	9'2
U.E. 2354	8'7	86'7	6'6	6'0	7'6	24'0	9'8
U.F. 236	8'4	85'1	6'1	5'8	7'2	23'2	9'4
Exterior coberta	8'0	54'2	-0'7	3'6	4'2	16'9	5'8

Dia	14 de gener de 2005
Hora	13,30 h.

Punt de presa	T°	HR%	td	g/Kg	tw	h	mbar
U.F. 957	8'8	88'2	7'0	6'2	7'9	24'5	10'0
U.F. 944	8'8	86'6	6'7	6'1	7'7	24'3	9'8
U.E. 9206	8'8	86'8	6'8	6'1	7'8	24'3	9'9
U.F. 326 - Nínxol data	8'3	89'8	6'8	6'2	7'6	23'9	10'0
U.F. 326 - Nínxol nº 22	8'4	90'3	7'0	6'2	7'7	24'1	10'0
U.F. 326 - Nínxol nº 3	8'5	90'0	6'9	6'2	7'7	24'1	10'0
U.E. .9198	8'8	88'5	7'0	6'2	7'8	24'4	10'0
U.E. 2354	8'7	88'5	6'9	6'2	7'7	24'2	9'9
U.F. 236	8'7	87'2	6'7	6'1	7'7	24'1	9'9
Exterior coberta	11'0	68'4	5'4	5'6	8'2	25'1	8'9

Dia	25 de gener de 2005
Hora	9 h.

Punt de presa	T°	HR%	td	g/Kg	tw	h	mbar
U.F. 957	7'0	61'0	0'2	3'8	4'1	16'6	6'2
U.F. 944	7'1	48'0	-3'3	2'9	2'8	14'0	4'5
U.E. 9206	6'9	71'5	2'3	4'5	4'8	18'2	7'1
U.F. 326 - Nínxol data	7'3	68'0	2'0	4'4	4'9	18'3	7'0
U.F. 326 - Nínxol nº 22	7'3	58'5	0'4	3'9	4'2	16'4	6'0
U.F. 326 - Nínxol nº 3	7'2	73'6	2'1	4'5	5'0	18'7	7'4
U.E. .9198	7'4	72'0	2'6	4'6	5'2	18'8	7'3
U.E. 2354	7'7	82'2	4'3	5'1	6'0	20'9	8'4
U.F. 236	7'7	72'7	2'8	4'6	5'5	19'7	7'6
Exterior coberta	5'3	20'30	-15'7	1'1	1'2	8'1	1'8

Dia	25 de gener de 2005
Hora	13,30

Punt de presa	T°	HR%	td	g/Kg	tw	h	mbar
U.F. 957	7'7	70'0	1'7	4'3	5'0	18'6	7'0
U.F. 944	7'7	38'0	-5'0	2'7	3'1	14'2	4'1
U.E. 9206	7'8	71'5	2'9	4'7	5'6	19'7	7'6
U.F. 326 - Nínxol data	7'9	62'5	1'6	4'3	5'2	19'1	7'1
U.F. 326 - Nínxol nº 22	7'9	54'5	-0'1	3'7	4'3	16'6	5'7
U.F. 326 - Nínxol nº 3	7'9	62,3	0'8	4'0	4'8	18'3	6'7
U.E. .9198	7'7	47'2	-3'1	3'1	3'5	15'5	5'0
U.E. 2354	7'7	63'0	0'7	4'0	4'7	18'1	6'6
U.F. 236	7'9	74'9	2'7	4'6	5'6	19'8	7'7
Exterior coberta	7'9	12'8	-18,8	0'8	0'5	10'0	1'4

Dia	27 de gener de 2005
Hora	9 h.

Punt de presa	T°	HR%	td	g/Kg	tw	h	mbar
U.F. 957	3'8	62'0	-2'9	3'0	1'2	11'5	5'0
U.F. 944	3'5	40'5	-8'3	2'0	-0'8	8'5	3'2
U.E. 9206	3'4	66'5	-1'5	3'3	1'3	11'6	5'2
U.F. 326 - Nínxol data	3'8	66'5	-2'7	3'1	1'3	11'6	5'2
U.F. 326 - Nínxol nº 22	3'8	64'5	-1'9	3'3	1'4	11'8	5'2
U.F. 326 - Nínxol nº 3	3'9	67'0	-1'9	3'3	1'6	12'2	5'3
U.E. .9198	4'5	74'9	0'4	3'9	2'7	14'2	6'3
U.E. 2354	4'8	81'8	1'7	4'3	3'4	15'6	7'0
U.F. 236	4'7	59'4	-2'5	3'1	1'8	12'6	5'1
Exterior coberta	2'9	30'3	-12'8	1'4	-2'0	6'6	2'3

Dia	27 de gener de 2005
Hora	13,30

Punt de presa	T°	HR%	td	g/Kg	tw	h	mbar
U.F. 957	4'8	78'8	1'5	4'2	3'4	15'4	6'8
U.F. 944	5'0	74'1	0'6	4'0	3'1	15'0	6'4
U.E. 9206	5'3	87'8	2'7	4'6	4'1	16'9	7'6
U.F. 326 - Nínxol data	5'7	85'6	2'9	4'7	4'4	17'6	7'8
U.F. 326 - Nínxol nº 22	5'7	81'5	3'0	4'7	4'4	17'4	7'5
U.F. 326 - Nínxol nº 3	5'7	79'0	2'4	4'5	4'2	17'0	7'2
U.E. .9198	5'7	70'4	0'8	4'0	3'5	15'7	6'5
U.E. 2354	5'8	79'4	2'5	4'5	4'3	17'2	7'3
U.F. 236	5'8	83'3	3'0	4'7	4'5	17'6	7'6
Exterior coberta	6'2	36'9	-7'2	2'2	1'4	11'7	3'5

3. Control d'operaris

Paral·lelament l'obra del Mercat continua i es segueixen fent tasques diverses en la zona de reserva arqueològica i els seus voltants, per tant s'han de fer seguiments dels treballs dels operaris. Es cobreixen les zones a on han de treballar, es creen zones de circulació específiques per cada cas, es controlen els punts a on recolzen els materials i eines, així com la supervisió de la retirada de la runa i brutícia que es pugui generar.

Moment dels treballs de pintura de l'estructura exterior del mercat

De igual manera es dóna una continua entrada i sortida d'obriers, que per curiositat accedeixen de manera no controlada a la zona de reserva. Per a evitar-ho s'han fet tancaments per varis punts d'accés, alhora que es crea una rampa per la que l'equip de restauració accedeix a l'interior del recinte, quedant clausurada quan s'acaba la jornada de treball.

Rampa creada per a limitar l'accés a la zona de reserva

4. Eliminació dels residus d'obra

L'equip de restauració ha de tornar a insistir en les tasques d'eliminació dels elements externs, iniciant una neteja mecànica en més profunditat i de manera global, per a acabar de retirar les deixalles que encara resten, així com la brutícia dipositada en superfície bàsicament pols i restes terroses.

Moment de la neteja mecànica al voltant de la U.F. 327

A mida que es va avançant en aquestes tasques, s'acaba de determinar tota la problemàtica present en les estructures i que s'anirà reflectint en els mapes d'alteracions. De manera paral·lela es revisen i recol·loquen els apuntalaments malmesos, les caixes de fusta que protegeixen estructures i que ja no són necessàries s'eliminen, actuant de la mateixa manera amb les passeres.

Una vegada feta la neteja general, es planteja l'eliminació dels residus d'obra que encara resten adherits a les estructures, com ara soldadures, pintures, plàstics cremats i ciment de les tasques de micropilotatge. Com ja s'ha descrit anteriorment, abans que s'iniciés la construcció de la coberta es van procurar eliminar al màxim aquests, però sense poder assolir el nivell de neteja desitjat pel desenvolupament que han tingut les obres.

En principi es continua treballant de la mateixa manera com s'havia fet anteriorment amb l'ajut de bisturís, escarpes i martells. Tot i que aquesta manera de procedir és insuficient, es procura deixar els mínims gruixos i

d'aquesta manera facilitar la feina que és plantejarà més endavant. Paral·lelament es va insistir en l'eliminació dels nous atacs biològics.

Capçalera poligonal de l'absis.
Moment de l'eliminació de ciment
amb l'ajut d'escarpa i martell

U.F. 945. Eliminació del ciment
d'una teula amb bisturí

Es comença a estudiar quin serà el sistema de neteja d'aquests materials més adherits a les superfícies de les diverses estructures. L'eliminació del ciment serà molt complicada en els punts més problemàtics generats durant les tasques de micropilotatge (veure informe presentat el 4 de novembre de 2004), com són la tomba tardo antiga amb part de la coberta conservada (U.F. 957), mur alt imperial (U.E. 9347), capçalera poligonal de l'absis i nivell d'àmfores (U.E. 2565).

El sistema finalment triat com els més adients per eliminar els residus d'obra més adherits, que no ha estat possible eliminar totalment de manera mecànica,

han estat per una banda la projecció d'un abrasiu i per l'altra la utilització de manera puntual d'un llapis vibroincisor.

Després d'estudiar el cas amb els tècnics de MATERIAS PRIMAS ABRASIVAS, S.L., i la restauradora del Servei d'Arqueologia del MHCB, Montserrat Pugès, s'ha decidit per una banda que el material abrasiu idoni quan es treballi sobre pedra, arrebossats i morters en bon estat de conservació, siguin les microesferes de vidre, i per l'altra en els arrebossat i morters més debilitats s'ha optat per granalla vegetal projectada a una pressió molt baixa.

La preparació de tot el sistema de projecció serà una tasca molt complicada per la dificultat d'accés i de mobilitat en gran part de les restes arqueològiques, per les distàncies tant llargues d'una punt a l'altre i pel grau d'humitat elevat que es detecta en l'espai i que complicarà l'execució dels treballs.

L'equip que s'ha preparat està format pels següents components:

1. **compressor:** es situa en la zona d'accés, quedant a l'exterior de la coberta. No es possible baixar-lo dins del recinte pel pes d'aquest i la complicació que això presentaria, ja que durant tota aquesta fase de treball, els tècnics restauradors accedeixen a la zona de reserva amb l'ajut d'escales i rampes fetes amb taulons.
2. **ventilador:** va connectat directament al compressor, ha estat necessari incorporar-lo ja que la gran presència d'humitat en la zona fa que sense un aparell que permeti recollir l'aigua no seria possible treballar.
3. **mànegues:** ajuden a connectar el ventilador i el compressor amb la pistola. Aquestes tenen molta llargada i permeten arribar a qualsevol racó de la zona de reserva.
4. **conjunt projecció portàtil** de la casa M.P.A.: format per una pistola (m 500), un aspirador de l'abrasiu i un reductor de la pressió manual. Al ser de dimensions reduïdes ha estat fàcil la seva manipulació.
5. **abrasius:** Per una banda s'utilitzen microesferes de vidre (Soft

Glass G2) i per l'altra granalla vegetal composta per un granulat de nous i avellanes.

6. **Materials de protecció:** es imprescindible la utilització d'ulleres adaptables a la forma de la cara, màscares amb filtres de micropartícules, guants rígids, i unes granotes especials. Tots aquests materials permeten la protecció davant d'uns materials summament nocius.

El difícil accés a gran part de les zones on cal projectar, fa que la feina resulti molt lenta i complicada. A banda resulta molt incòmode i aparatosa la postura de treball. La il·luminació és un dels altres grans problemes ja que a banda de tot l'equip de projecció s'ha d'estar transportant els focus que permetran poder fer una feina tant delicada amb una il·luminació adient.

Es comença a projectar i s'observa que el sistema resulta molt efectiu quan la capa de ciment és de poc gruix, per tant part de la neteja mecànica efectuada amb anterioritat ha facilitat enormement el treball, tot i que caldrà insistir de manera puntual a mida que es va projectant.

Moment de la projecció amb microesferes de vidre, en el que s'elimina el ciment de la pedra

Per les baixes temperatures durant el període de projecció, s'han sumat a la dificultat de tot el procés diversos problemes, com ara: la congelació de l'oli del compressor a primeres hores de treball, fet que ha provocat que cada dia

s'hagués d'aportar escalfor durant aproximadament una hora fins que s'han donat les condicions òptimes perquè el compressor funcioni correctament; mentre una tècnica restauradora efectua la neteja amb projecció l'altra ha d'anar removent constantment l'abradiu, dins dels contenidors a on es troben emmagatzemats, per a poder treballar correctament ja que agafen molta humitat.

Repetides vegades al dia s'han anat purgant el ventilador i el compressor per a eliminar l'aigua acumulada en ells.

Com a valoració final es pot afirmar que en els punts a on s'ha projectat amb les microesferes de vidre (veure mapa de treball) s'han arribat als nivells de neteja desitjats.

Estat dels murs Alt Imperials (U.E. 9346 I 9347), abans d'iniciar la projecció

Estat final dels murs una vegada finalitzada la projecció amb micropartícules de vidre. La tasca ha estat complicada ja que molts dels elements que conformen el mur es trobaven bruts de ciment per totes les seves parts i s'han tingut que tractar individualment

Part de la capçalera poligonal tallada pel mur del mercat . S'ha projectat sobre els dos elements ja que s'ha considerat adient per qüestions estètiques.

Eliminació de les restes d'esprai de marcar cotes, situades en part de l'absis de la capçalera triabsidada

Amb la granalla vegetal (veure mapa de treball) es projecta sobre els arrebossats més delicats a molt baixa pressió per a evitar possibles danys.

Cala de neteja en les restes de pintura mural de l'Edifici II. S'ha fet una cala de pocs centímetres per a poder comprovar si el mètode es efectiu

Puntualment s'ha insistit amb l'ajut del llapis vibroincissor (veure mapa de treball) connectat al compressor seguint el mateix procediment que en la projecció. Aquest sistema ha estat molt efectiu per l'eliminació dels plàstics cremats, molt adherits a les superfícies de les estructures S'ha utilitzat també

per a retocar algun punt després de la projecció, així com per a eliminar restes de pintura.

Detall de l'eliminació de restes de plàstic cremat així com restes de pintura amb l'ajut del llapis vibroincissor.

Observacions:

- En la cripta s'ha procurat eliminar el ciment generat durant la construcció de la coberta del mercat, molt adherit al paviment i a la capa d'arrebossats del nínxol que conserva la data de construcció. S'ha insistit mecànicament i s'ha provat la projecció i el llapis vibroincissor. No s'ha arribat al grau de neteja desitjat i caldrà valorar com s'ha de tractar aquest punt ja que l'arrebossat està bàsicament perdut.
- En la tomba amb la coberta conservada (U.F. 957), s'ha fet l'eliminació del ciment de manera mecànica amb bisturís, petites escarpes i martell. En la part de l'absis que la talla s'ha projectat fins a on ha estat possible, ja que en aquesta zona s'ha de treballar totalment estirat i per la dificultat del procés s'ha acabat fent mecànicament.

5. Neteja final

Una vegada finalitzades les tasques d'eliminació dels residus d'obra s'ha efectuat la neteja mecànica final de la totalitat de la zona de reserva. S'ha fet de manera exhaustiva per a acabar d'eliminar la brutícia en superfície, bàsicament restes terroses i pols, així com les restes dels abrasius. D'aquesta manera es deixa l'espai preparat per la fase de manteniment fins a la futura musealització.

Com es tracta de la neteja final i s'han d'eliminar els abrasiu, es treballa amb l'ajut d'aspiradors. S'insisteix en els punts a on s'ha projectat granalla vegetal, que al ser orgànica si no s'elimina totalment podria generar problemàtiques de biodeteriorament.

Moment de l'eliminació de l'abrasiu amb l'ajut d'un aspirador

6. Consolidacions i proteccions

En les estructures debilitades estructuralment per les noves alteracions detectades, com ara la presència fissures i esquerdes generades per processos d'assecat, si han fet apuntalaments si s'escau, ahora que s'han revisat els ja existents.

En principi només s'ha actuat allà a on es podrien generar problemes d'esfondraments o desplaçaments, tenint en conte que a partir d'aquest moment el jaciment romandrà tancat i per tant no s'hi donaran circulacions indegudes.

Apuntament de les restes del mur de la Sagristia (U.E.4215)

Apuntament en el mur U.E. 9201. Perill d'esfondrament per noves fissures detectades

Es revisen tots els bisellats fets en l'anterior campanya, es retoquen si s'escau i se'n fan de nous, en els punts més danyats després de les tasques d'eliminació de l'encofrat. Es treballa com s'ha fet al llarg de tot el procés de conservació efectuat en la zona de reserva arqueològica, emprant morters tradicionals de calç i sorra. S'intensifica la tasca en les estructures que conformen la necròpolis de l'antiguitat tardana.

Estat final, després de la neteja i aplicació dels morters en els contorns malmesos, llacunes i esquerdes, de la tomba tar-do antiga U.F. 957

Estat inicial anterior a la neteja

Estat final després de la neteja i consolidació dels arrebossats conservats

TASQUES FINALS DE LA CONSTRUCCIÓ DE LA COBERTA

El dia 22 de febrer de 2005 després d'un control d'obra fet amb Montserrat Pugés¹² es donen les tasques de conservació i restauració plantejades en el projecte inicial per finalitzades, tot i que resten per enllestir treballs relacionats amb la construcció de la coberta de l'espai arqueològic i del nou mercat, que han de ser executats per l'empresa constructora COMSA¹³. Es de gran importància que aquests s'executin, sota el control de l'equip de tècnics restauradors per a garantir la conservació de les restes, ja que els circuits per a circular i treballar en l'interior del recinte són molt complicats. Una vegada finalitzats aquest es donaran per acabades totes les tasques relacionades amb aquesta fase de treball.

Les feines han estat fetes per dos operaris aportats per l'empresa constructora, iniciant-se el 15 de març de 2005 i finalitzant-se l'1 d'abril del mateix any.

A continuació es detallen les tasques fetes per a resoldre les problemàtiques existents en l'obra. De manera individualitzada s'exposen els punts a on s'intervindrà i el perquè d'aquesta intervenció, així com la manera com s'executen els treballs :

1. Filtracions d'aigua

- **Tomba tardo antiga amb part de la coberta conservada (U.F. 957):** Una vegada adormit el formigó de la plaça, en la zona al voltant de la tomba s'hi observen greus problemes de filtracions d'aigua que poden provocar danys en l'estructura i empitjorar el seu estat de conservació.

Quedant pendent la construcció d'unes escales d'accés a la plaça just en aquest punt, es va pensar que una vegada fetes aquestes el problema quedaria solucionat, però no va ser així i la filtració encara hi era present.

¹² restauradora del Servei d'Arqueologia Urbana del MHCB

¹³ empresa que ha dut a terme tant la construcció del nou mercat com de la coberta de les restes arqueològiques.

Cada vegada que plou l'aigua s'hi embassa, sent molt difícil l'evaporació i assecat total. Com l'estat de conservació que presenta l'estructura no és bo, s'ha de plantejar una solució urgent a la problemàtica.

Després d'estudiar l'origen de la filtració, es comprova que la causa són les llacunes de material i esquerdes detectades en la zona al voltant del pilar i en una de les juntes d'unió dels taulons de l'encofrat de la plaça. Aquests s'han reomplert amb ciment - cola i fragments de maó.

Filtracions detectades

Moment en que l'operari reompla les llacunes i esquerdes de la coberta amb ciment - cola

Es de gran importància garantir les revisions periòdiques d'aquesta problemàtica i de la solució presa, ja que en el moment que es finalitzen les tasques el ciment aplicat no s'ha adormit totalment al haver-hi molta

humitat, i per tant pot seguir sent un dels punts conflictius en un futur.

- **Lluernes:** Al no estar el disseny definit del cobriment de les lluernes, per a evitar que l'aigua de la pluja entri per aquests punts d'il·luminació, s'ha optat en principi per cobrir-les amb taulons de fusta. Després d'uns dies de pluja però l'aigua acaba deformant les fustes i aquesta s'acaba filtrant.

Per a posar solució al problema es decideix col·locar-hi nous taulons de fusta segellats amb quitrà amb el que també s'impermeabilitza la banda exterior.

Quan plou es segueixen observant filtracions de manera puntual per tant el problema no ha quedat solucionat del tot, i també es recomanable que es facin controls periòdics d'aquest punts fins que es defineixi l'acabament definitiu de les lluernes.

Filtracions d'aigua els dies de pluja de manera puntual

- **Capçalera poligonal (U.E. 2205) :** En aquest punt es detecta una filtració important d'aigua, que sembla que té l'origen en les obres fetes en el carrer d'en Giralt el Pellisser. Per tant el problema ara per ara és de difícil solució, ja que aquesta obra la ha portat a terme una altra constructora i el carrer hores d'ara ja és pavimentat.

Part de la capçalera totalment humida

Per a minvar aquesta problemàtica l'únic que hores d'ara es pot fer, és segellar els espais de l'estructura per a on s'observen filtracions d'aigua de la pluja, i que coincideixen en els punts a on els micropilotis queden a la vista. El primer que es fa és cobrir amb una pintura antioxidant els pilotis, una vegada seca es reomple l'espai al voltant d'aquests i altres fissures i esquerdes que s'observen amb un morter tradicional¹⁴ ajustant el to amb pigments minerals, aquesta última acció ha estat feta per l'equip de restauració.

Estat final de la capçalera

¹⁴ Morter de calç , sorra de riu i de sílice

- **Altres punts detectats:** A banda d'aquest punts més problemàtics es localitzen en els límits de l'encofrat de la plaça i les pantalles, un seguit de filtracions d'aigua degudes a que la canalització de les aigües que es desprenen de la coberta del mercat no ha estat finalitzada.

Una vegada feta sembla ser que la problemàtica queda resolta, tot i que com en els casos anteriorment citats es recomana un control de l'evolució.

Filtracions localitzades en la zona propera a les UF. 416-417

Un altre punt problemàtic és l'accés per l'exterior a la reserva arqueològica, que no queda cobert ni per la coberta del mercat ni per la nova construcció. Els embassaments d'aigua quan plou són constants i estan empitjorant l'estat de conservació de la U.F. 385.

Es recomana que en un futur i pensant en la possible musealització es contempli la possibilitat de cobrir aquest espai per a evitar aquests embassaments. Amb aquesta solució alhora es permetria que el jaciment restés tancat i d'aquesta manera poder regular tant la temperatura i humitat interiors de tota la reserva arqueològica.

Detall de la U.F. 385, s'observen les filtracions d'aigua com la proliferació de l'atac biològic

2. Eliminació dels materials d'encofrat que resten

De manera puntual encara resten per a eliminar materials de l'encofrat, concretament en les zones a on aquesta tasca resultava més complicada. Després d'estudiar de manera individual com es treballarà en cadascun dels casos, s'inicia l'eliminació d'aquests materials. Es treballa de manera mecànica amb l'ajut de diverses eines com ara escarpes, martells i caladora.

A continuació es detallen els treballs fets en cadascun dels casos:

- Resten taulons de l'encofrat al voltant de la *formae* U.F. 947. La tasca d'eliminació s'ha fet d'una manera molta acurada creant estructures de protecció elevades, per a no recolzar cap pes sobre l'estructura ni en el nivell d'us que té associat, a on els obrers tindran que col·locar-se per a fer els treballs. Les tasques han resultat molt complicades per l'estat de conservació de les restes.

Estat inicial

Diversos moments dels treballs d'extracció dels materials d'encofrat

- En part de la capçalera poligonal, U.E. 2205, coincidint amb el carrer d'en Giralt Pellisser, resten encara bona part dels materials d'encofrat per a retirar.

La dificultat recau en les diverses alçades en que han de treballar els operaris, en punts, totalment estirats sobre les restes i ,en altres, amb l'ajut d'escales cosa que fa la feina complicada d'executar.

Estat inicial

Moment de l'execució dels treballs

3. Acabament pilars

En el pilars encara resten tasques per finalitzar com ara l'eliminació de ciments i morters, solucionar les parts que encara resten vistes dels micropilotis evitant així possibles problemes d'oxidacions i finalment pintar la major part d'ells.

Detall de l'eliminació de regalims de ciment

Moment en que s'aplica la pintura tant en els pilars, com en el capitell i en els pilotis que queden a l'aire

4. Eliminació residus obra

Tot i la feina executada per l'equip de restauració resten residus d'obra relacionats amb la construcció de la coberta. A continuació se'n fa una descripció i se'n detalla l'evacuació:

- Eliminació de vergues que encara resten de l'encofrat i de les pantalles, així com claus i fils ferros que sobresurten d'aquests. Les vergues s'intenten treure a pressió, però si no es possible es fa amb l'ajut de la radial, tallant-ne la part sortint. Els claus i filferros es retiren amb l'ajut d'estenalles.

Moment de fer el tall amb l'ajut d'una radial

- Eliminació de runa que s'ha anat acumulant durant les obres de construcció del mercat així com l'eliminació d'un mur de maó en la zona d'accés.

Eliminació del mur de maó amb el martell pneumàtic, després s'elimina la runa mecànicament

Estat final

- A banda d'aquests treballs descrits, restarien una sèrie de tasques a fer que no caldria passar per alt com l'eliminació del cablejat elèctric que encara queda visible en la reserva arqueològica.

ESTAT FINAL

A continuació es presenta un recull de diverses imatges que il·lustren l'estat final de part de les estructures arqueològiques més representatives, en el punt últim de la intervenció duta a terme per l'equip de restauració a dia 1 d'Abril de 2005, i que reflexen tot el treball dut a terme descrit en aquesta memòria.

1. Restes Romanes: Alt Imperi

2. Restes Romanes: Necròpolis de l'Antiguitat Tardana

3. Convent de Santa Caterina

CONSIDERACIONS FINALS

Com ja ha quedat descrit la intervenció arqueològica duta a terme en el subsòl de l'antic mercat de Santa Caterina de Barcelona, iniciada l'any 1998, es fruit de la reforma de l'espai que ocupava l'antic mercat construït l'any 1845 i de la millora urbanística projectada en el barri de la Ribera.

Les tasques de restauració, iniciades contemporàniament a la intervenció arqueològica pel Servei d'Arqueologia del MHCB i que més tard van ser encarregades a ÂBAC. Conservació i Restauració, s.c.p., s'han prolongat fins l'1 d'abril de 2005. Aquesta activitat tant extensa ha generat que al llarg d'aquest període l'equip de restauració hagi treballat per una obra que ha estat en actiu durant un cicle molt dilatat en el temps. Aquesta situació ha exigint treballar d'una manera continua, constant i molt minuciosa, executant tasques de conservació i restauració que s'han d'escrit a bastament tant en aquesta memòria com amb les dues precedents.

La finalitat a seguir en les tasques executades per part de l'equip de tècnics en restauració, ha estat en primer lloc la salvaguarda del conjunt patrimonial per la documentació i estudi d'un jaciment clau en el coneixement de part de la Història de la ciutat de Barcelona, alhora que s'ha treballat intensament per a garantir la conservació de les estructures per la seva futura musealització.

Aquesta última fase, fruit de la construcció de la coberta de la reserva arqueològica, es veu com el final del període d'excavació, d'exhumació i conservació i salvaguarda de les restes mobles i immobles, i per tant tasques vinculades als treballs arqueològics més que a la musealització. Es considera el punt final del camí fet durant aproximadament sis anys i que obra vies noves per la futura creació de l'espai museístic.

L'objectiu principal marcat per l'equip de restauració en iniciar els treballs descrits en aquesta memòria, i com ha quedat a bastament descrit, ha estat el de salvaguardar el conjunt d'estructures durant les tasques de construcció de la coberta del nou equipament museogràfic.

En el pla de treball elaborat prèviament s'havien desenvolupat tècniques i mètodes específics per un cas tant singular, amb complexitat i dificultat notables, que garantissin la conservació òptima de les restes. A grans trets les tasques fetes pels tècnics restauradors s'han centrat:

- En primer lloc la valoració dels desperfectes i alteracions que van afectar al jaciment durant el període d'aturada de l'activitat, de maig del 2003 a maig de 2004, recollint tota la informació en mapes d'alteració així com fent la documentació gràfica i la descripció minuciosa. Aquests treballs han servit per anar definint les accions a fer, alhora que queden recollides totes les dades per a un futur poden entendre l'evolució que ha patit el jaciment.
- S'ha assolit el nivell de neteja desitjat tant del creixement biològic com de tota la brutícia acumulada en la zona. Es tindran que executar controls periòdics de l'evolució d'aquests i si s'escau plantejar tasques de manteniment.
- S'han fet de manera paral·lela actuacions puntuals de conservació com ara consolidacions i proteccions dels punts més debilitats, revisió i accions puntuals en els morters i arrebossats, eliminació de l'atac biològic, entre d'altres.
- S'ha portat a terme un control exhaustiu de les tasques de micropilotatges, executant-se tot un seguit d'accions que han garantit la conservació de les restes i que han minvat els riscos que aquestes complicades obres comporten. Tot i les alteracions generades ha estat possible mantenir l'estat de conservació, ja que les mesures preses han estat extremes.

- De la mateixa manera s'han dut a terme les tasques de protecció de les estructures i cobriment de la totalitat de la zona de reserva, prèvies a la construcció de l'encofrat i posterior aplicació del formigó.
- Una vegada la coberta ha estat construïda s'ha efectuat la retirada de l'estructura d'encofrat, alhora que s'ha treballat de manera intensa en l'eliminació dels residus d'obra generats durant totes les tasques descrites, així com l'acabament dels diversos treballs relacionats amb l'obra.

A partir d'aquest moment és necessari i molt recomanable que es plantegin en primer lloc tasques de manteniment del nivell de neteja assolit fins el moment així com el control del creixement biològic, que han de permetre seguir garantint la conservació de les restes arqueològiques d'uns cas tan singular, amb l'objectiu de salvar l'impàs d'aquest temps d'espera fins a la futura musealització. Tot seguit cal esperar que finalment es defineixi l'execució del projecte museogràfic el més aviat possible (existeix un compromís oficial per part del MHCB i de la Comissió de Patrimoni de la Generalitat de Catalunya), i que es prenguin les mesures necessàries per a controlar l'ambient i condicionar l'espai.

En aquesta futura musealització caldrà estudiar a fons tot un seguit de problemàtiques, que una vegada finalitzada la coberta la zona de reserva arqueològica comencen a afectar a les restes. A grans trets es resumeixen en els següents punts:

- Sistemes de control tant de la temperatura com de la humitat.
- Estudiar els problemes que comporten les característiques del sòl.
- Es coneix que la zona de reserva arqueològica es troba emplaçada prop dels curs d'antigues rieres, i per tant s'ha d'estudiar quin abast pot tenir això.
- Conèixer la composició dels nivells freàtics així com la cota exacte d'on es localitzen les aigües subterrànies.

Totes aquestes qüestions s'han de conèixer per a entendre futurs comportaments i alteracions que es poden generar i que ja es comencen a preveure. S'ha de tenir en conte que el jaciment es troba cobert, per tant protegit dels principals agents climàtics que afectaven el conjunt durant els dilatats períodes de treball de camp i les seves aturades de l'activitat. Però tot i ser un edifici projectat de nova planta s'hi detecten problemes de difícil solució; com ara que el jaciment per una banda resta obert per tant el control dels nivells de temperatura i humitat seran molt complicats, alhora que es detecten problemes de condensació preocupant en els punts on les estructures estan a tocar de la coberta, per tant el disseny no és el idoni per un recinte museogràfic que en un futur ha d'estar obert al públic.

Com a apunt final es pot afirmar que la restauració global executada en la zona de reserva arqueològica ha garantit la salvaguarda de les restes i dels elements que les componen, alhora que ha resolt la millora de la resistència de les estructures, i per tant a partir d'aquest punt d'arribada s'ha de dirigir el treball a fer les accions escaients sobre el condicionament de l'entorn, que garantirà la conservació a llarg termini del conjunt.

MAPES

Mapa alteracions I: Residus d'obra

Mapa alteracions II: Residus d'obra, cripta

Mapa alteracions II: Atacs antròpics

Mapa alteracions II: Atacs antròpics, Cripta

Mapa alteracions III

Mapa alteracions III, Cripta

Mapa de treball I: Eliminació residus d'obra

Mapa de treball I: Eliminació residus d'obra, Cripta

Mapa de treball II: Proteccions i consolidacions

Mapa de treball II: Proteccions i consolidacions, Cripta

Ajuntament de Barcelona
MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

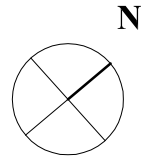
INTERVENCIÓ
Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Situació del jaciment dins del parcel·lari de Ciutat Vella

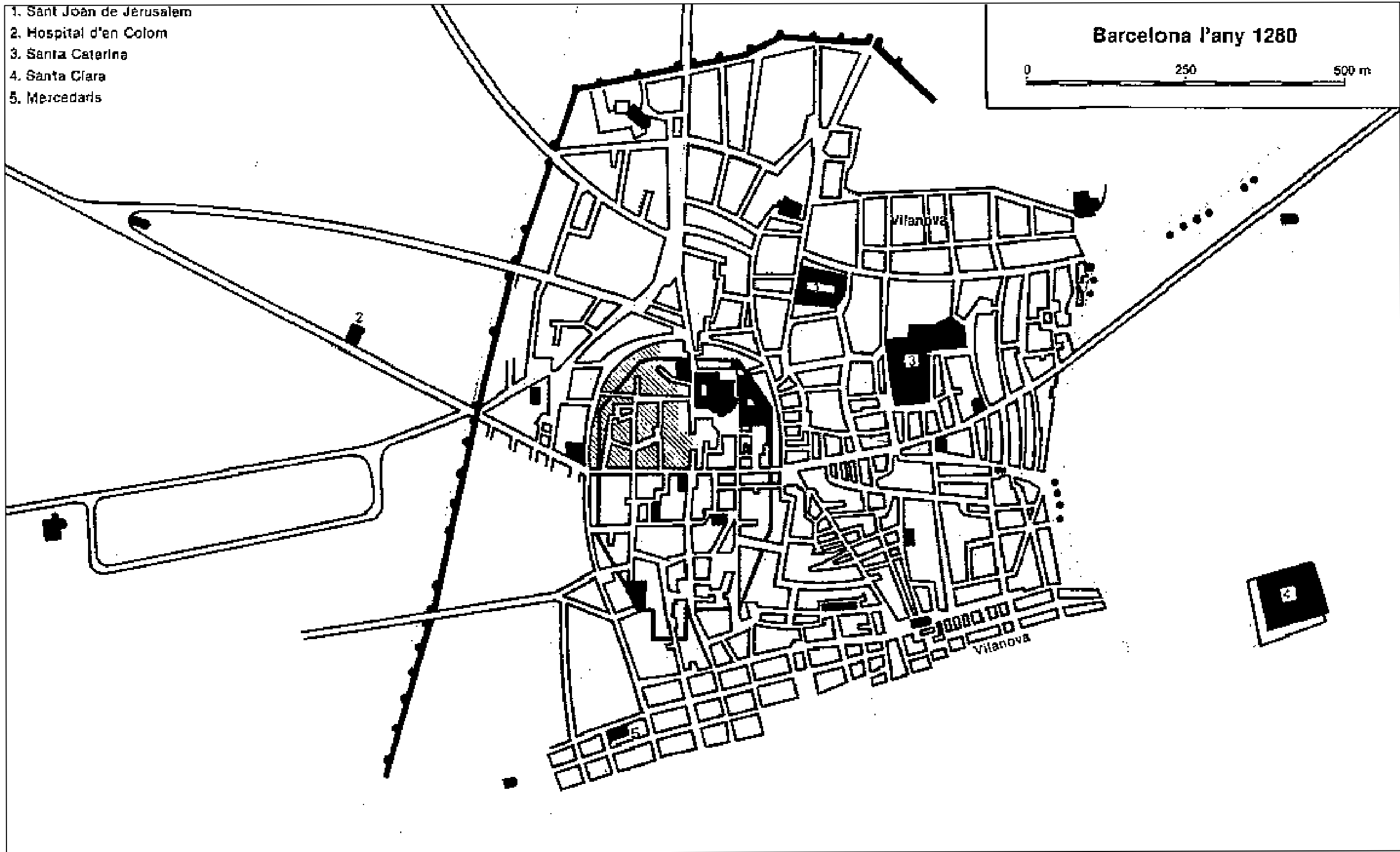
Núm.
A-24
E: s/e

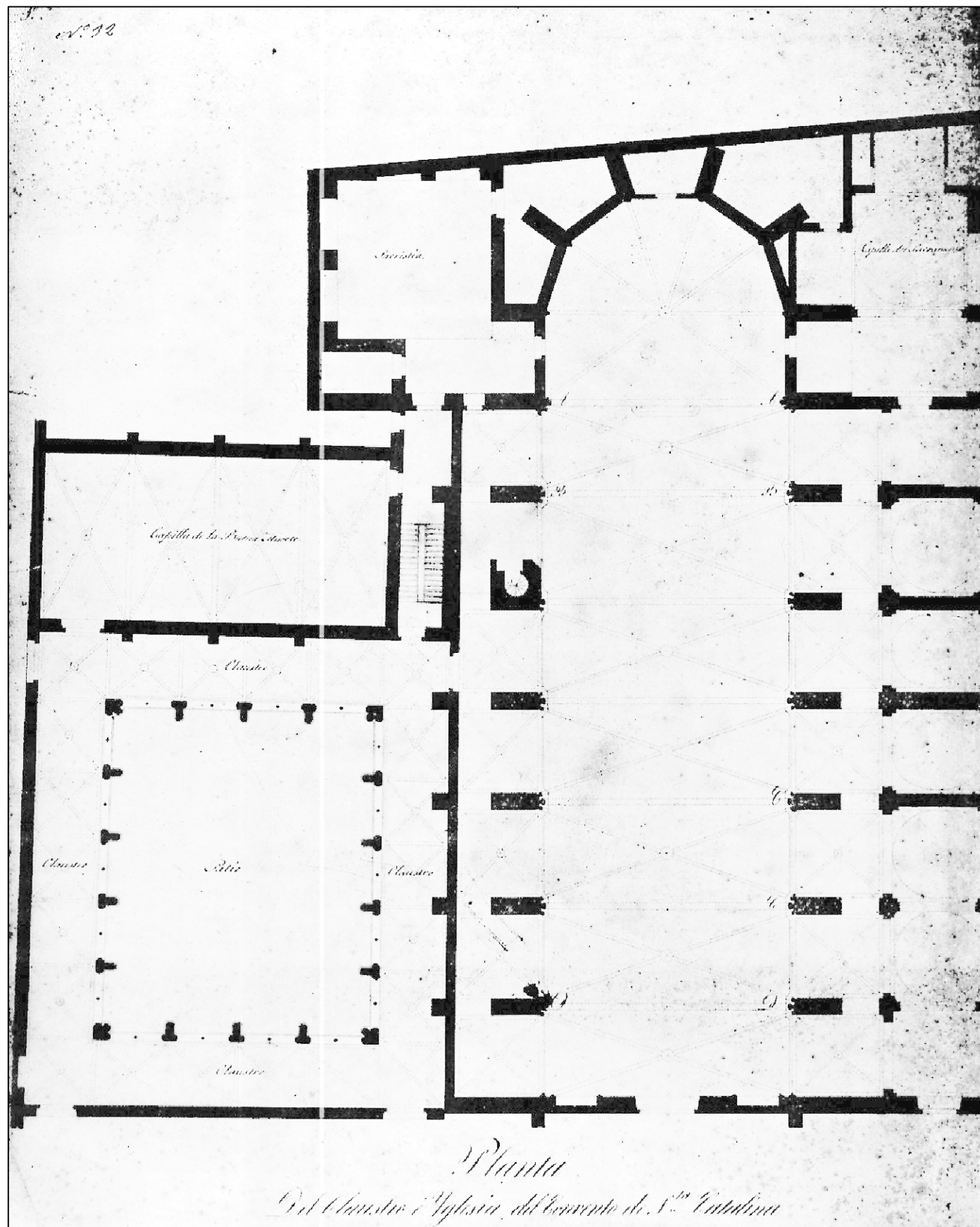
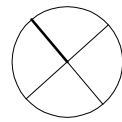
- 1. Sant Joan de Jérusalem
- 2. Hospital d'en Colom
- 3. Santa Caterina
- 4. Santa Clara
- 5. Mercedaris

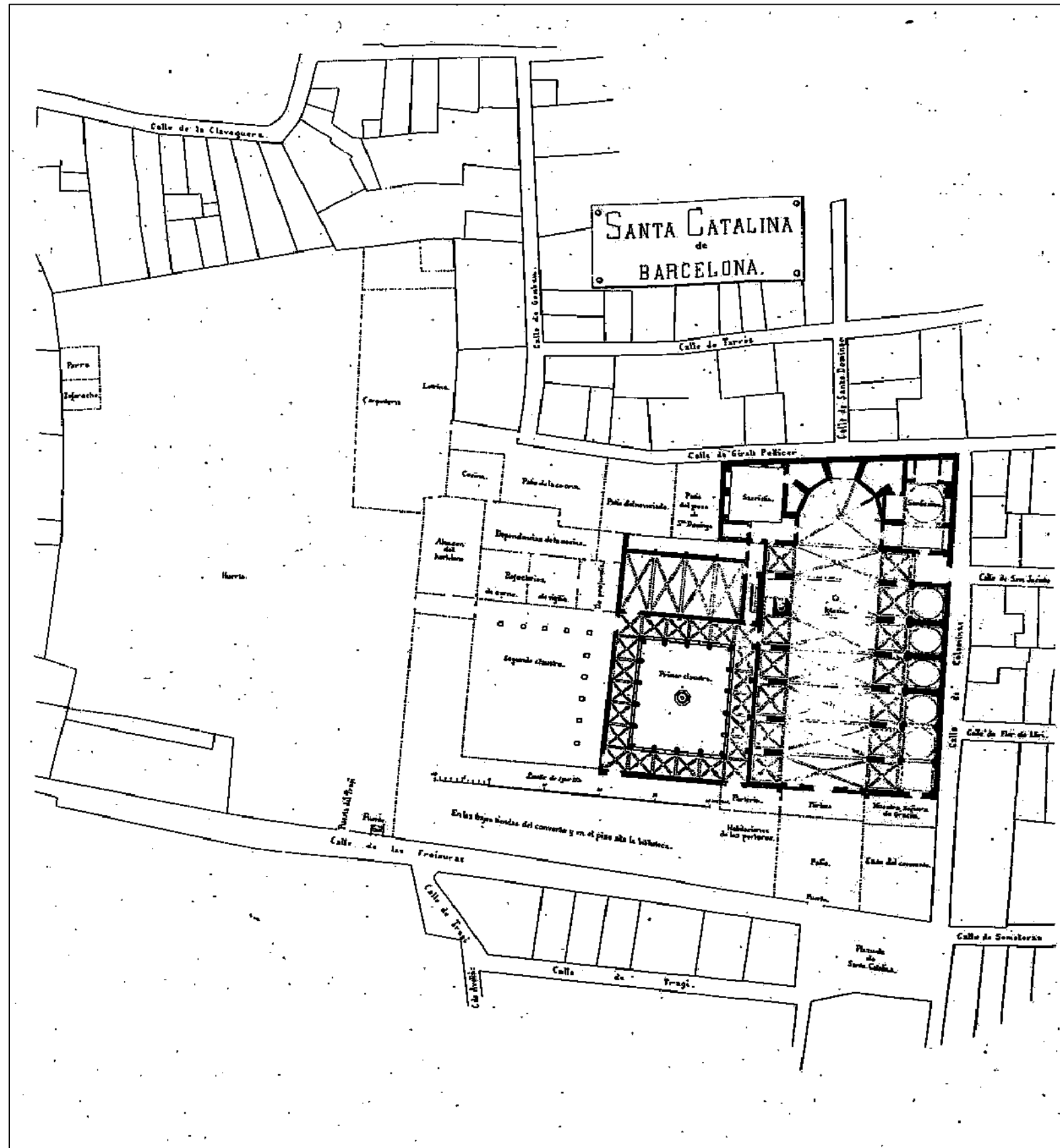
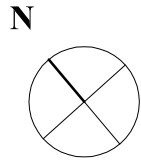
Barcelona l'any 1280

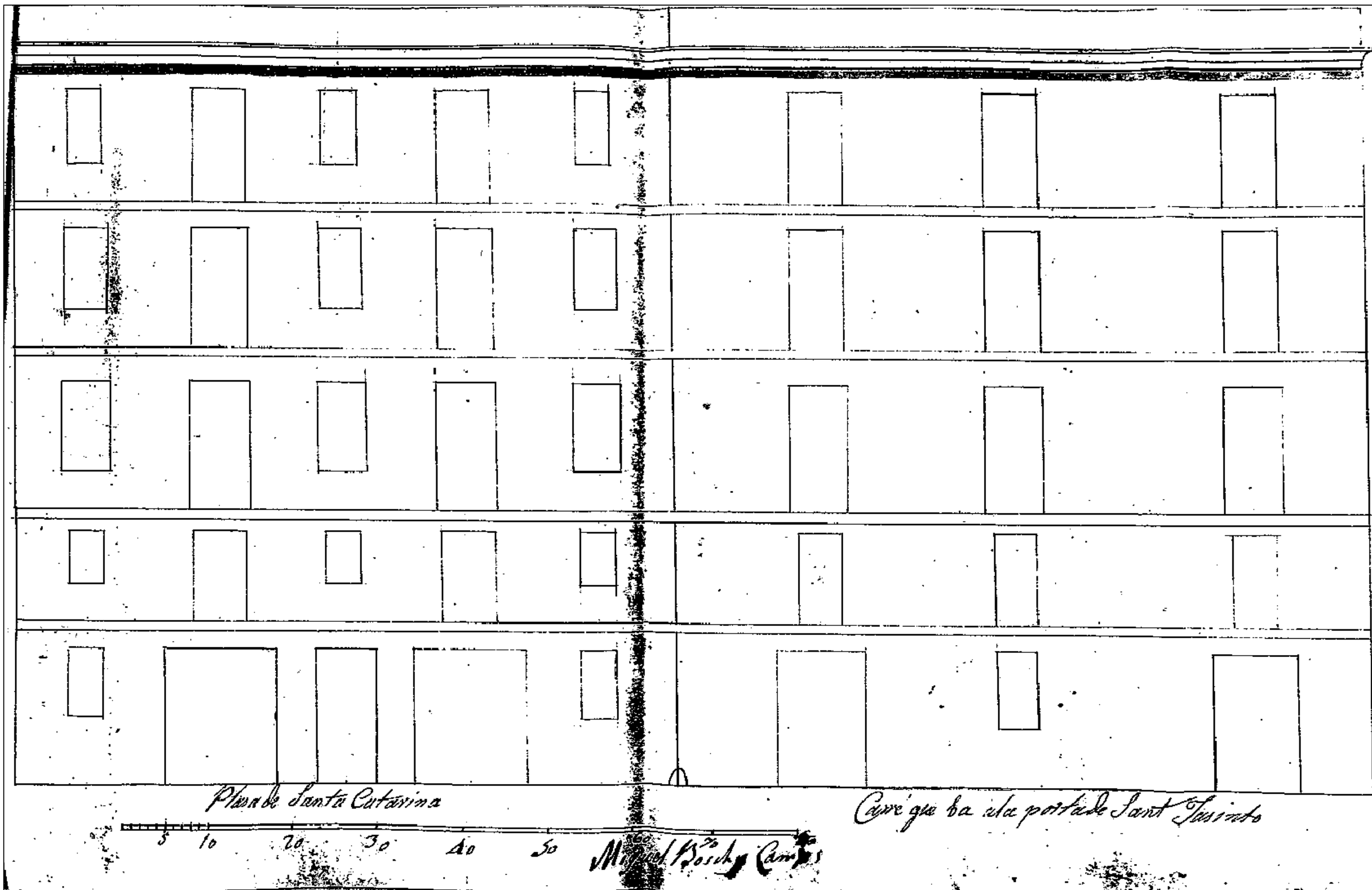
0 250 500 m

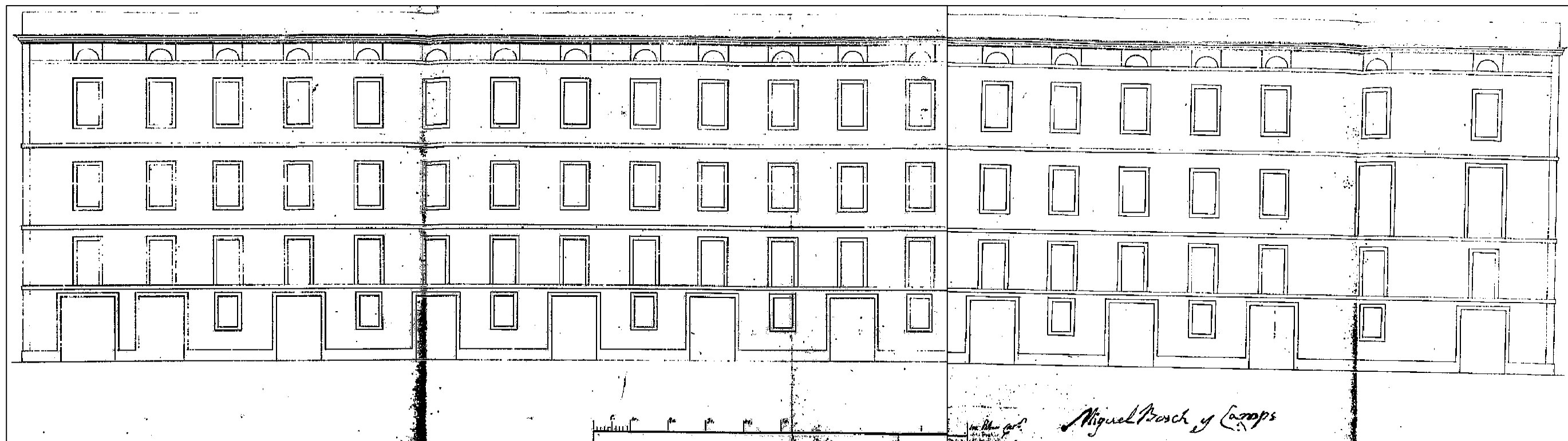
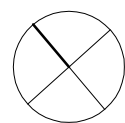
N

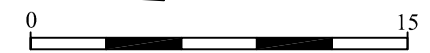
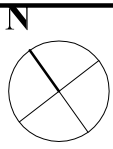

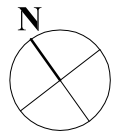

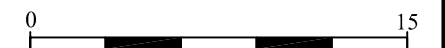
N

- Extracció d'argiles i abocament d'àmfores
- Nivell d'ús
- Zona d'escòries, cendres i fragments d'àmfora

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/
 CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

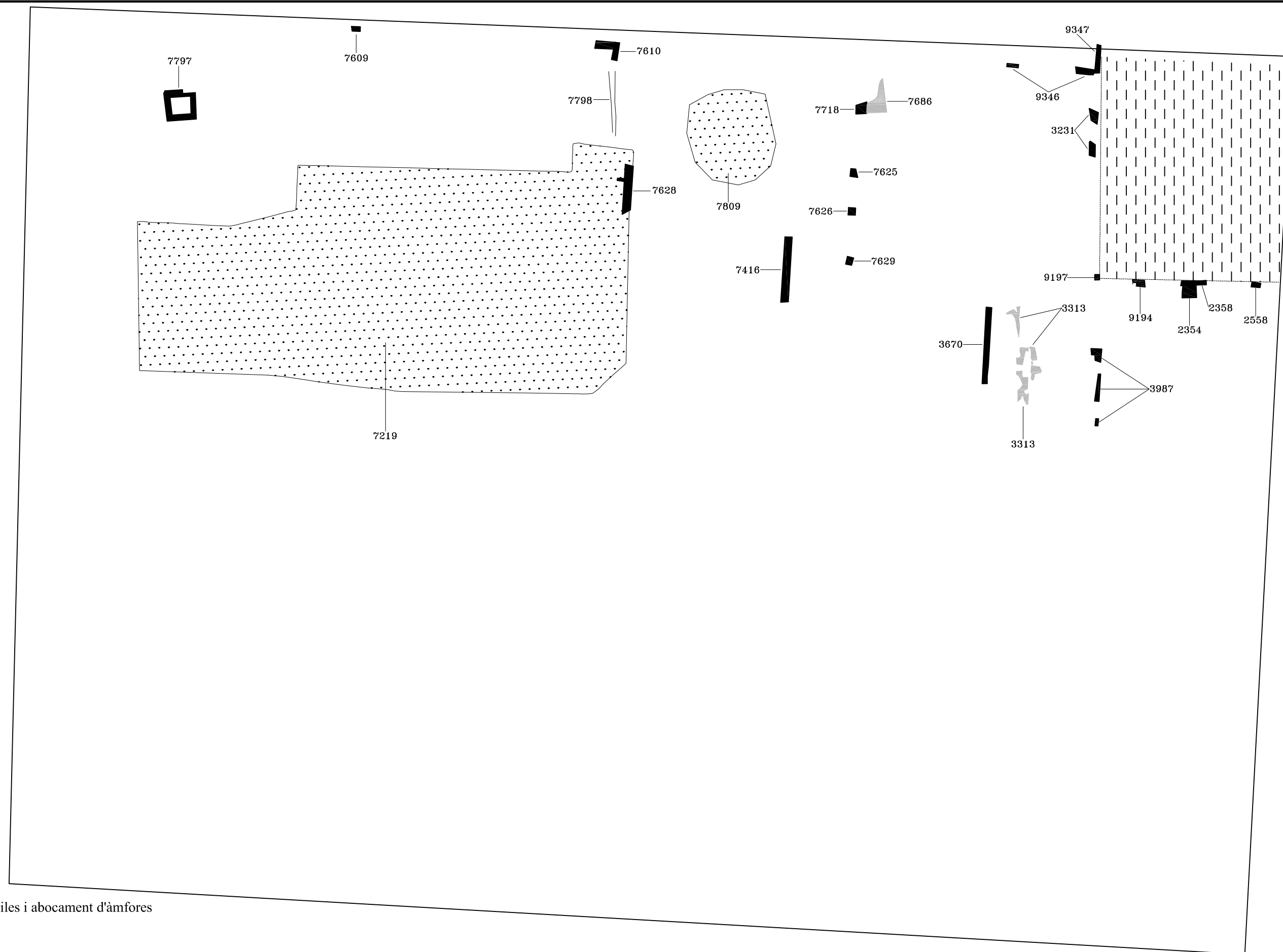
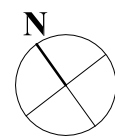
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

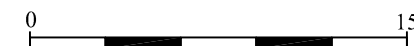
Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase II

Núm.
 A-33
 E: 1/300

- Extracció d'argiles i abocament d'àmfores
- Nivell d'ús
- Zona d'escòries, cendres i fragments d'àmfora

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/
 CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

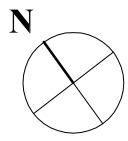
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
 Arqueològica:**
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

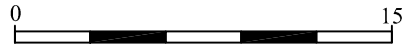
**Coordinació
 de dibuix:**
 Judit Vico

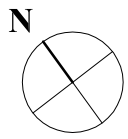
NOM DEL PLÀNOL
 Fase II
 amb les UE

Núm.
 A-34
 E: 1/300

----- Restitució

----- Restitució

0 15

Ajuntament de Barcelona
MUSEU D'HISTÒRIA
DE LA CIUTAT

/FOMENT/**CIUTAT VELLA**/

Mercats de Barcelona

 CODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

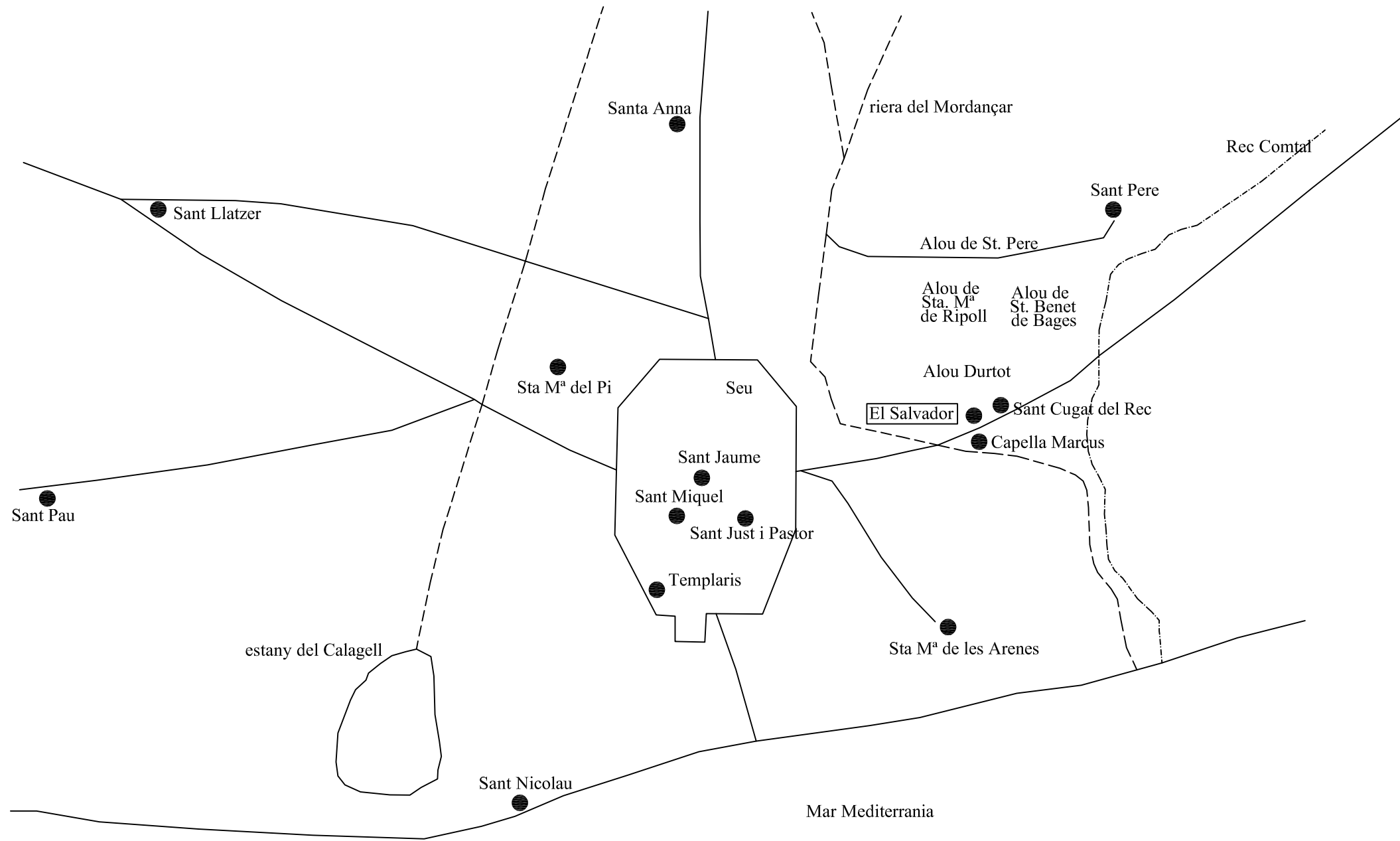
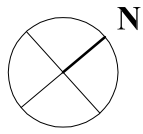
INTERVENCIÓ
Mercat de Sta. Caterina
68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

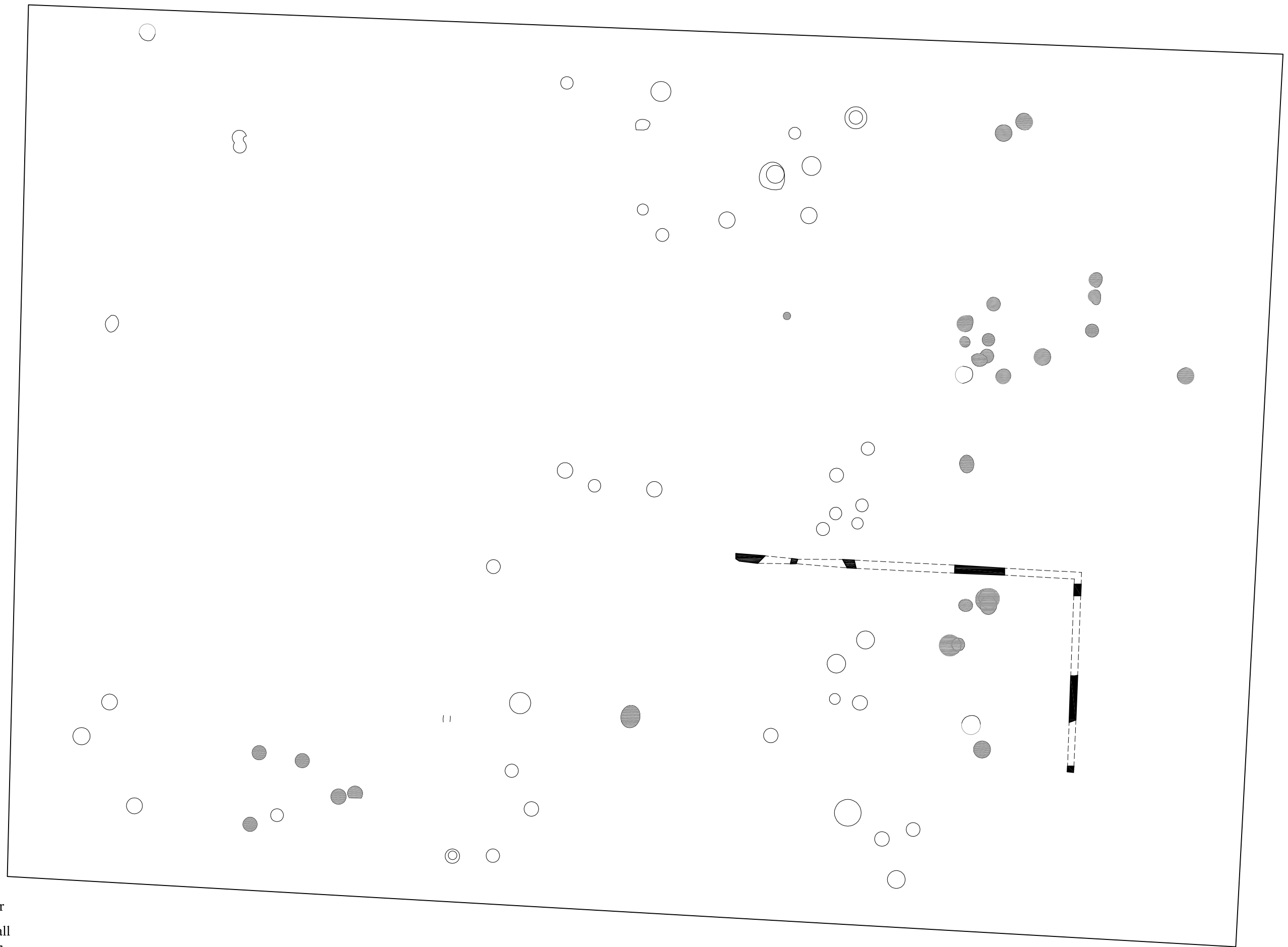
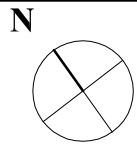
**Direcció
Arqueològica:**
Josefa Huertas
Jordi Aguelo

**Coordinació
de dibuix:**
Judith Vico

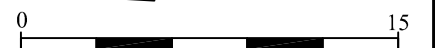
NOM DEL PLÀNOL
Fase III
amb els àmbits

Núm.
A-37
E: 1/300

----- Restitució del mur
 - - - - - Restitució del retall
 ■ Sitges □ Pous

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

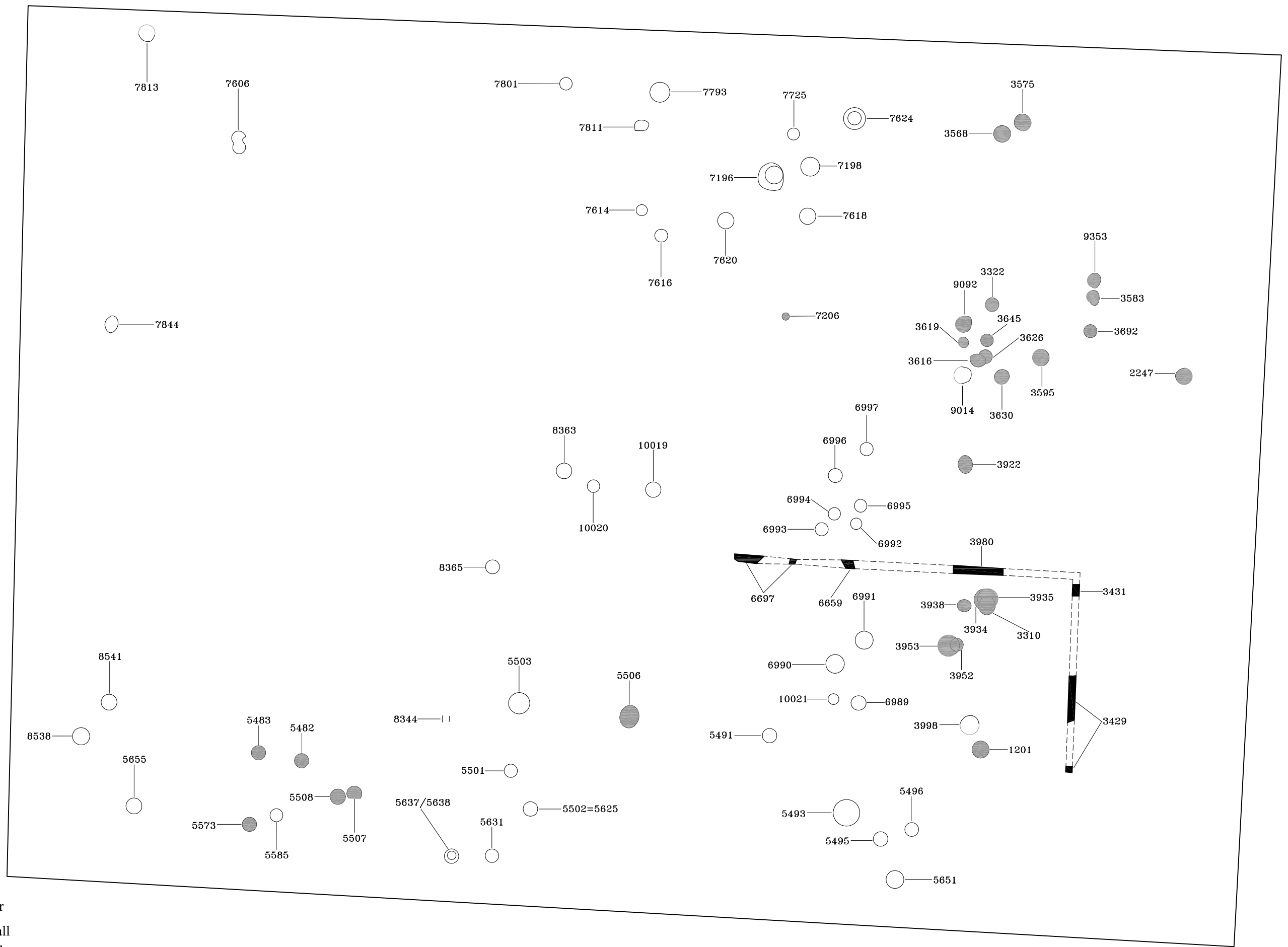
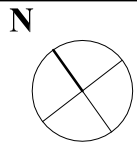
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
 Arqueològica:**
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

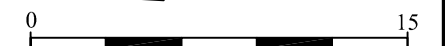
**Coordinació
 de dibuix:**
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase IV

Núm.
 A-39
 E: 1/300

- Restitució del mur
- Restitució del retall
- Sitges
- Pous

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

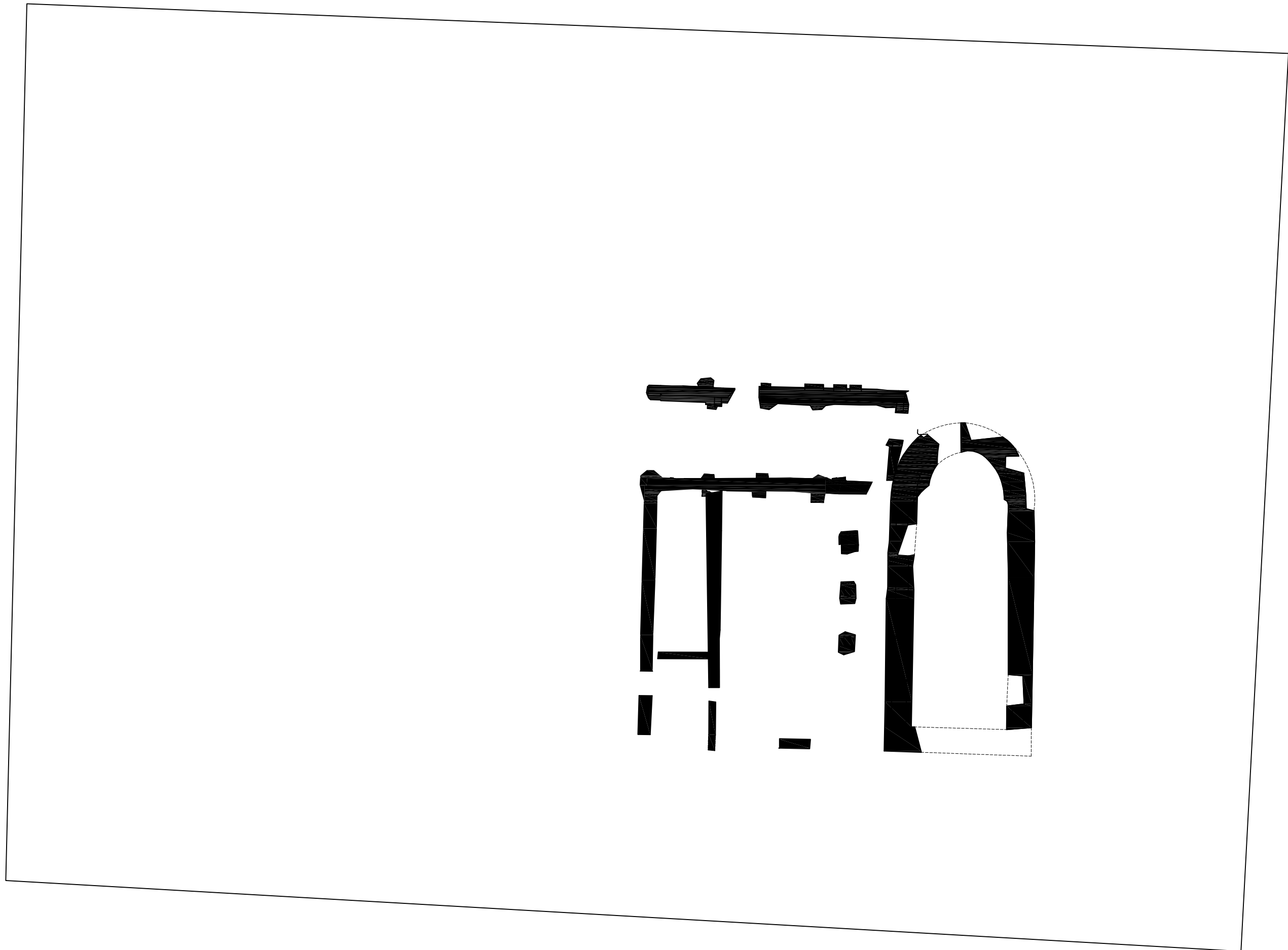
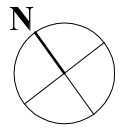
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

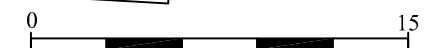
Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

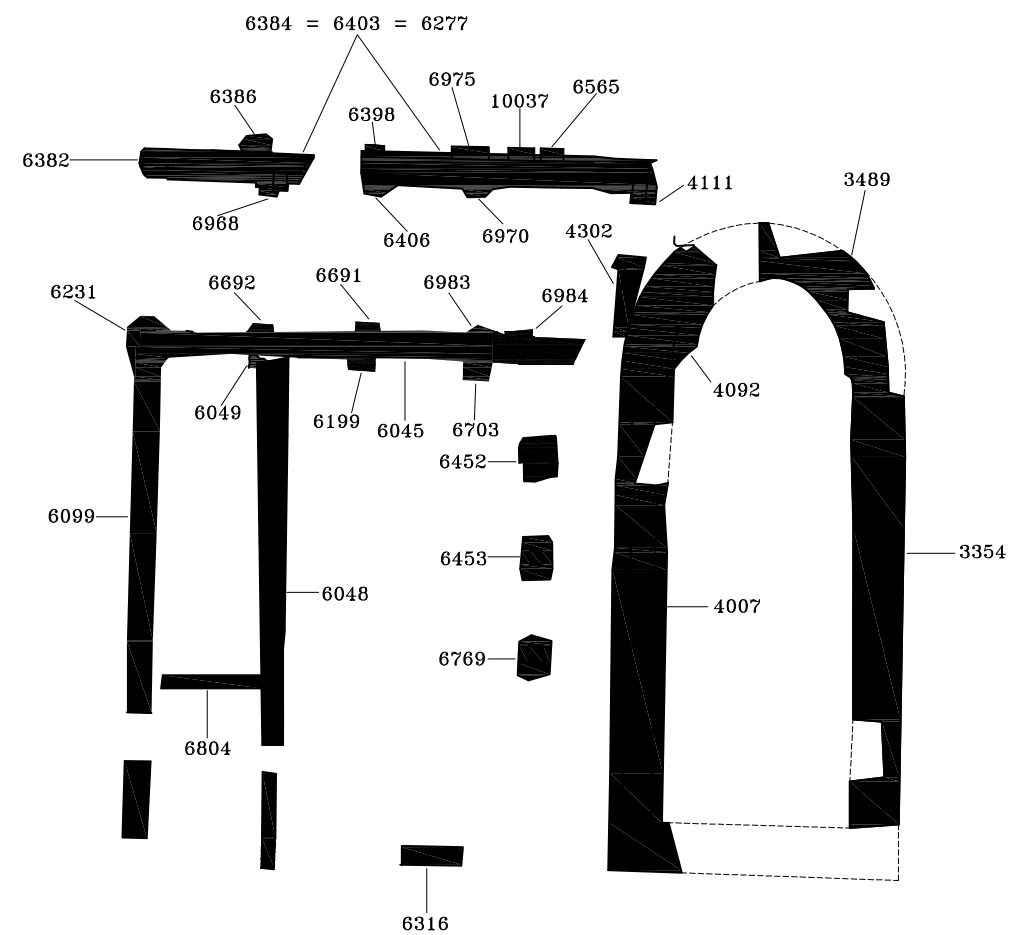
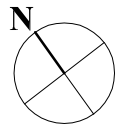
NOM DEL PLÀNOL
 Fase IV amb les UE

Núm.
 A-40
 E: 1/300

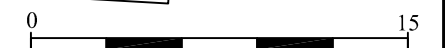

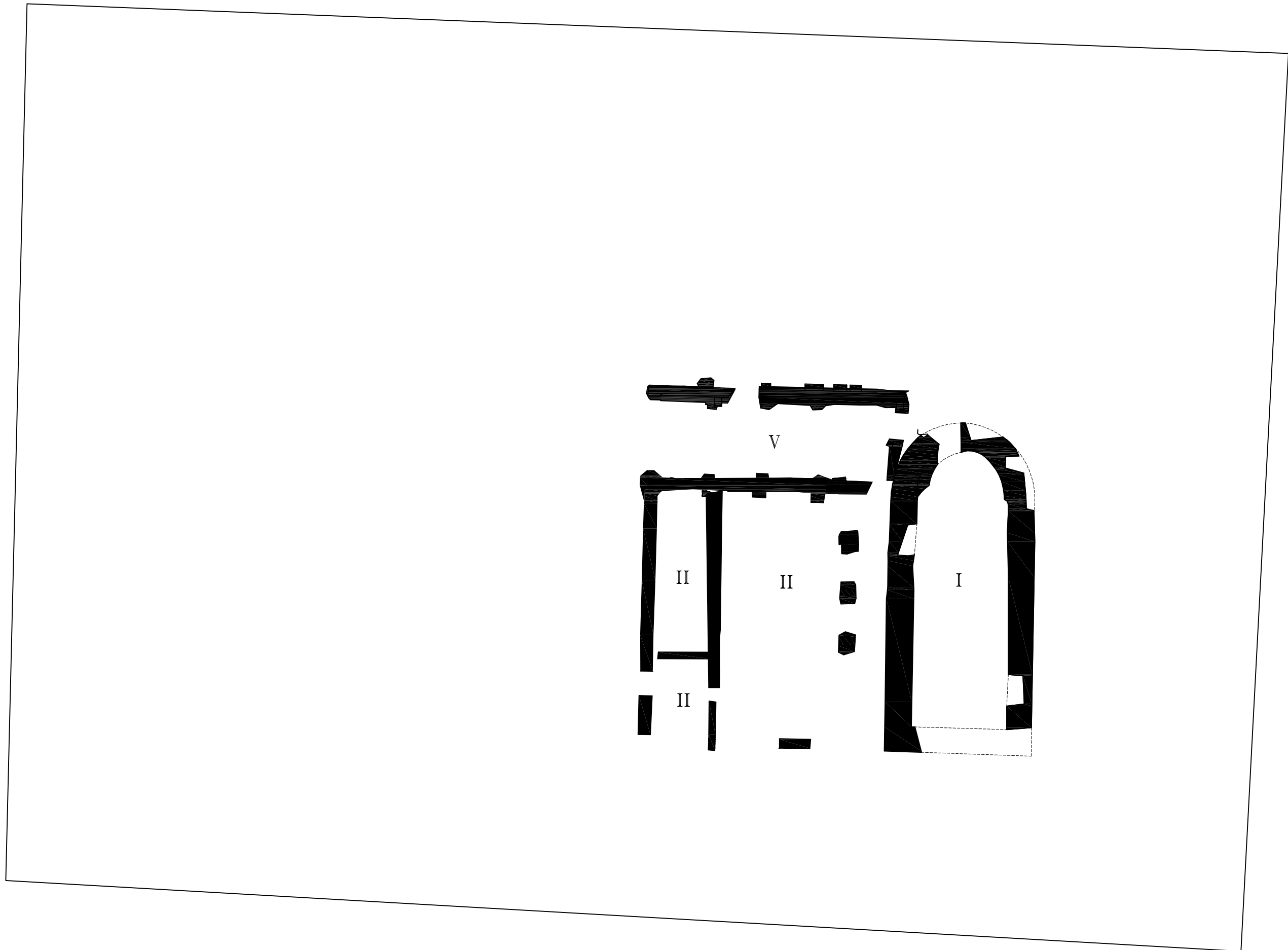
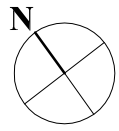
----- Restitució

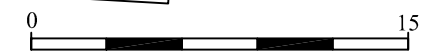

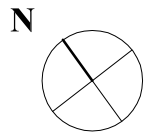
----- Restitució

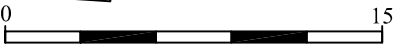

----- Restitució

- Fase II
- Fase III
- Fase Va

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

mmb
 Mercats de Barcelona

CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

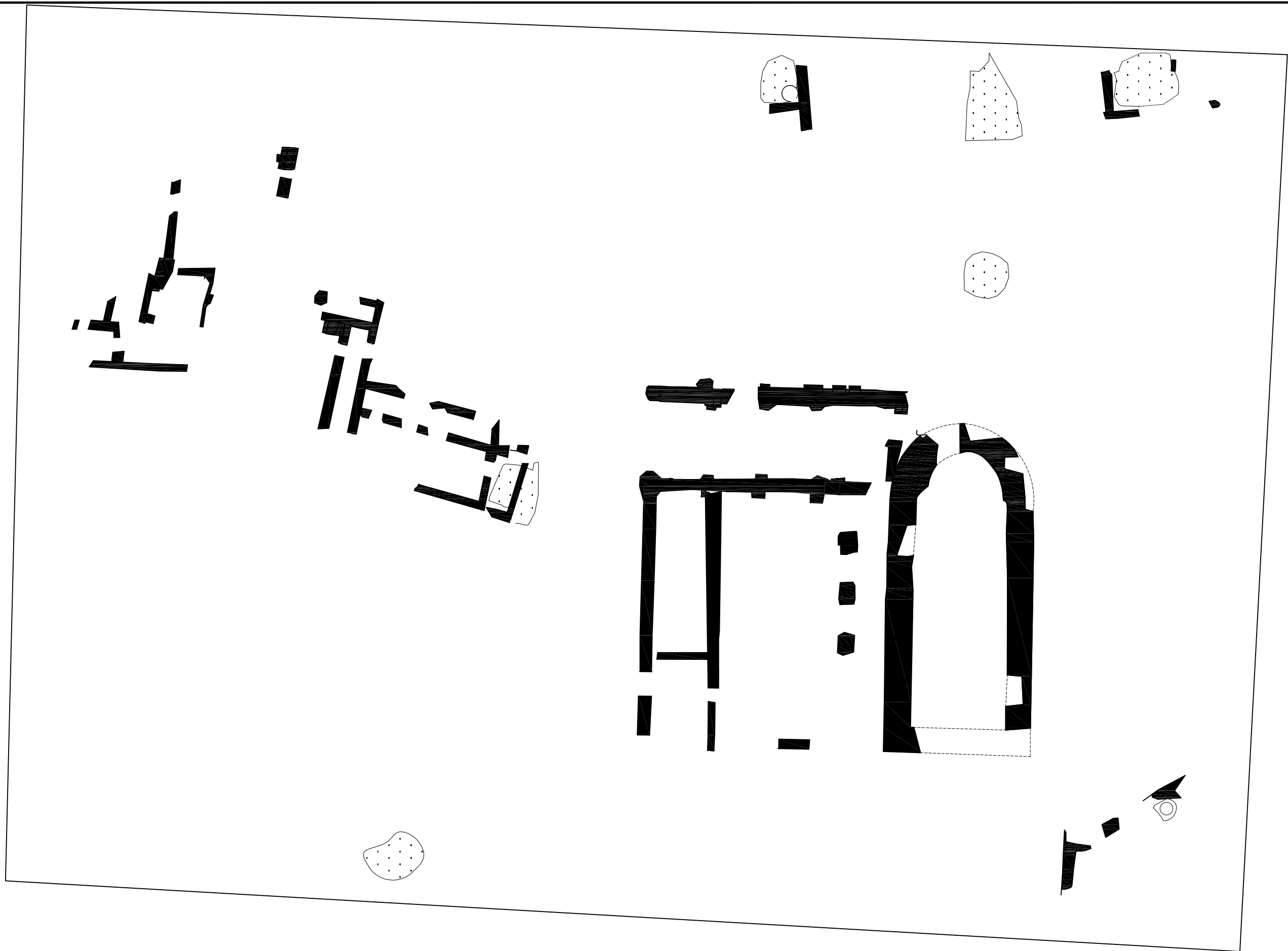
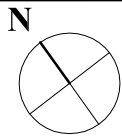
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

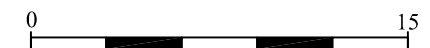
NOM DEL PLÀNOL
 Parcel·lació

Núm.
 A-44
 E: 1/300

----- Restitució

..... Sorres

Ajuntament de Barcelona
MUSEU D'HISTÒRIA
DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

mmb
Mercats de Barcelona

CODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

INTERVENCIÓ

Mercat de Sta. Caterina

68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
Arqueològica:**

Josefa Huertas
Jordi Aguelo

**Coordinació
de dibuix:**

Judit Vico

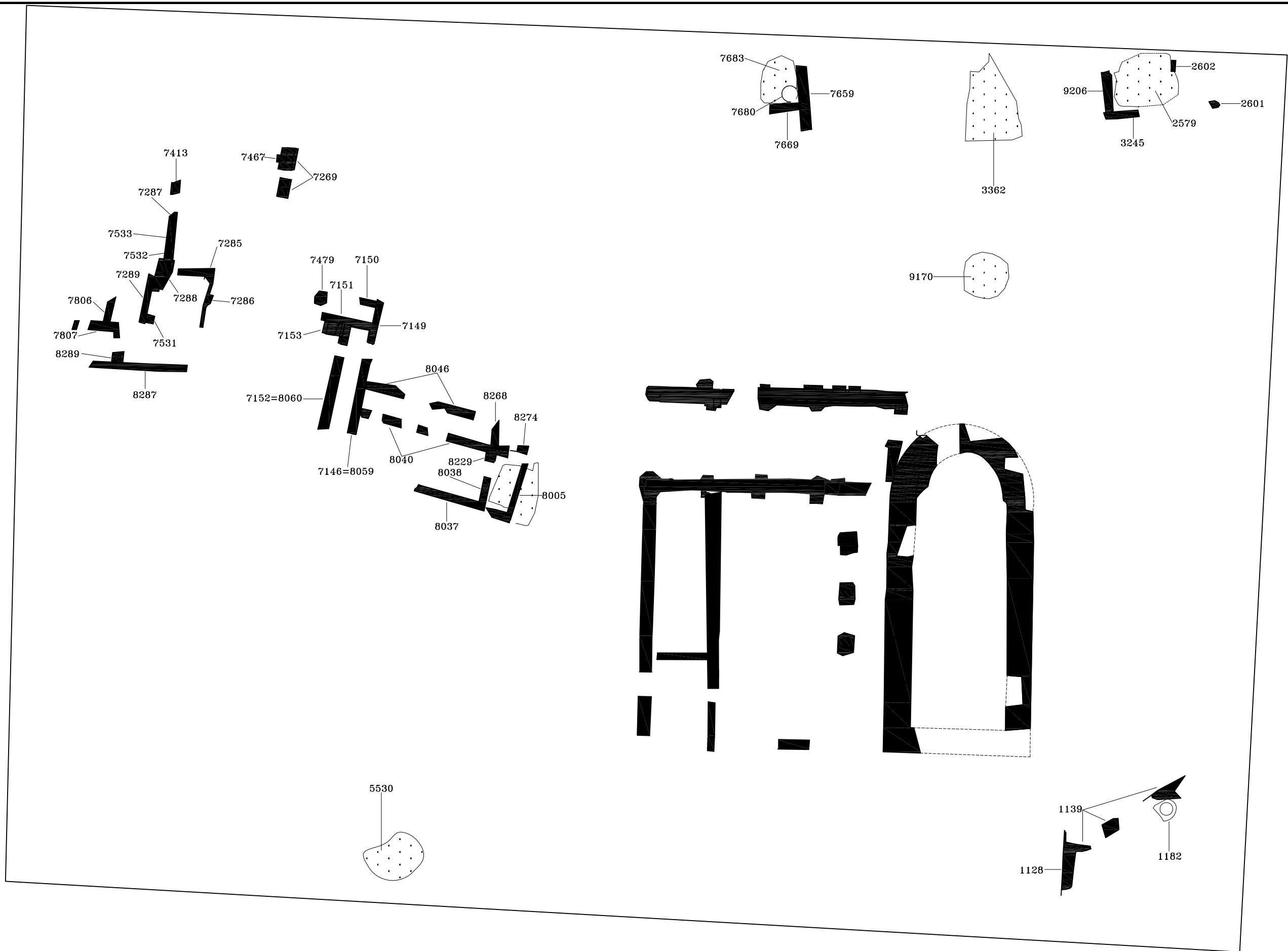
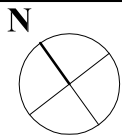
NOM DEL PLÀNOL

Fase Vb

Núm.

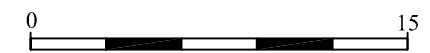
A-45

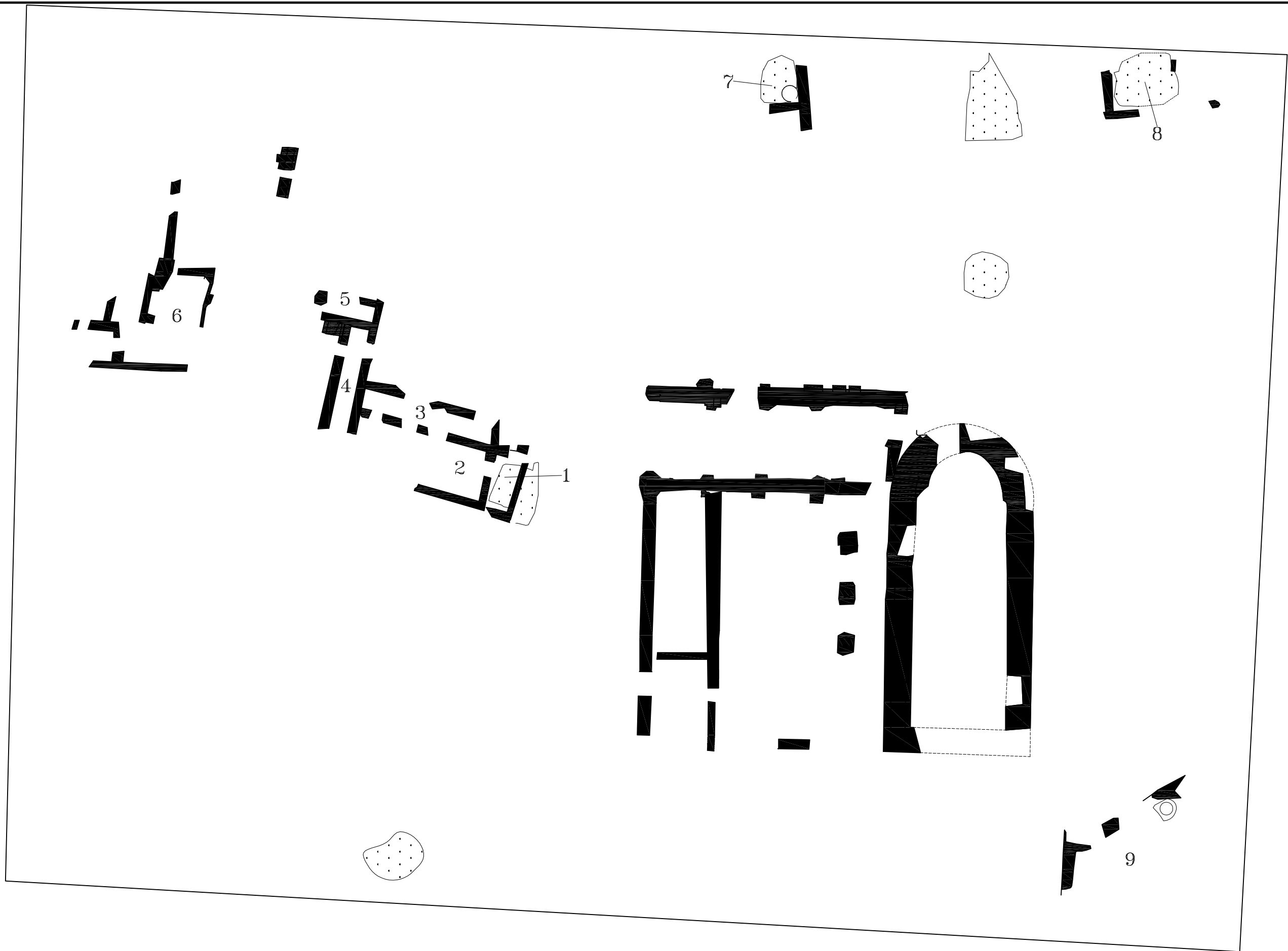
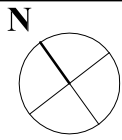
E: 1/300

----- Restitució

..... Sorres

----- Restitució

•••• Sorres

0 15

Ajuntament de Barcelona
MUSEU D'HISTÒRIA
DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

Mercats de Barcelona

 CODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

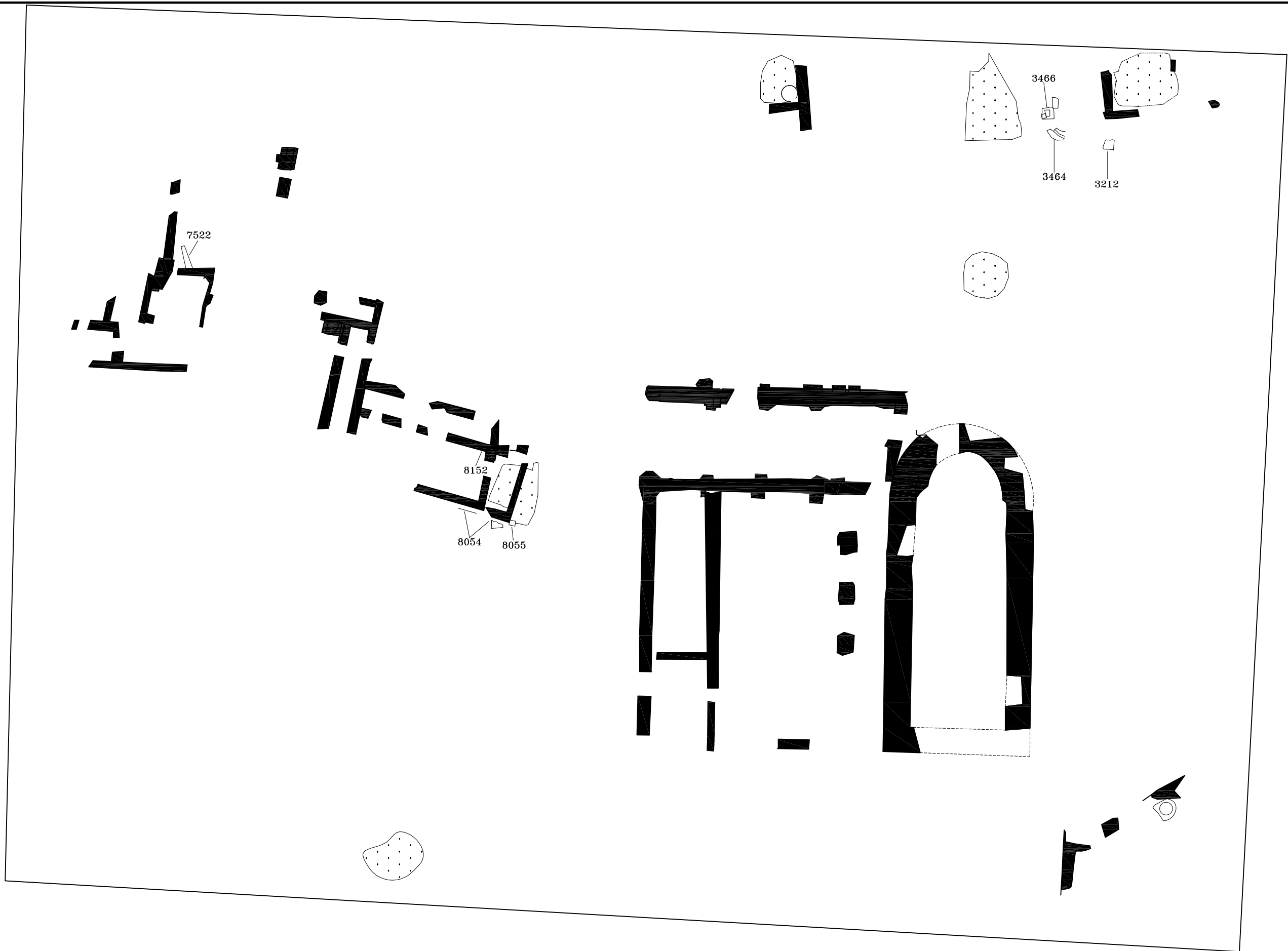
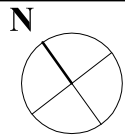
INTERVENCIÓ
Mercat de Sta. Caterina
68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
Arqueològica:**
Josefa Huertas
Jordi Aguelo

**Coordinació
de dibuix:**
Judith Vico

NOM DEL PLÀNOL
Fase Vb
amb els àmbits

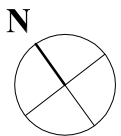
Núm.
A-47
E: 1/300

----- Restitució

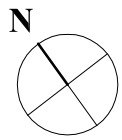
..... Sorres

0 15

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Tàpia
- ▩ Sorres

0 15

- Restitució
- Nivell d'ús
- Tàpia
- Sorres

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

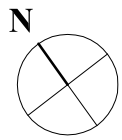
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
 Arqueològica:**
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

**Coordinació
 de dibuix:**
 Judit Vico

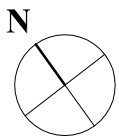
NOM DEL PLÀNOL
 Fase Vc
 amb les UE

Núm.
 A-50
 E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- Tàpia
- Sorres

0 15

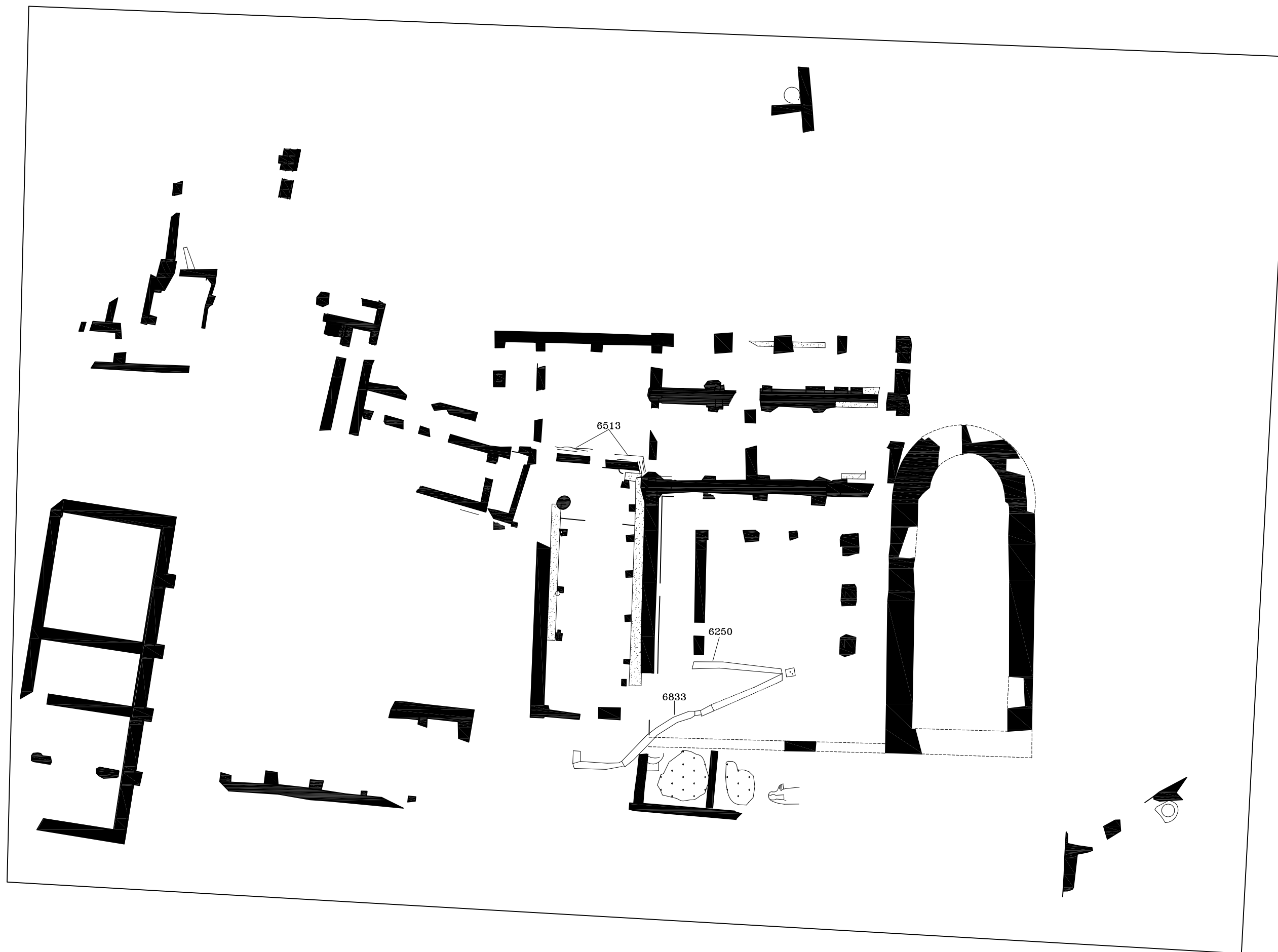
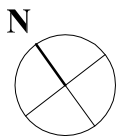
----- Restitució

■ Nivell d'ús

▨ Tàpia

▩ Sorres

0 15

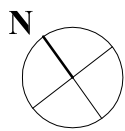
----- Restitució

■ Nivell d'ús

▨ Tàpia

▩ Sorres

0 15

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Tàpia
- ▩ Sorres

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/
 CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

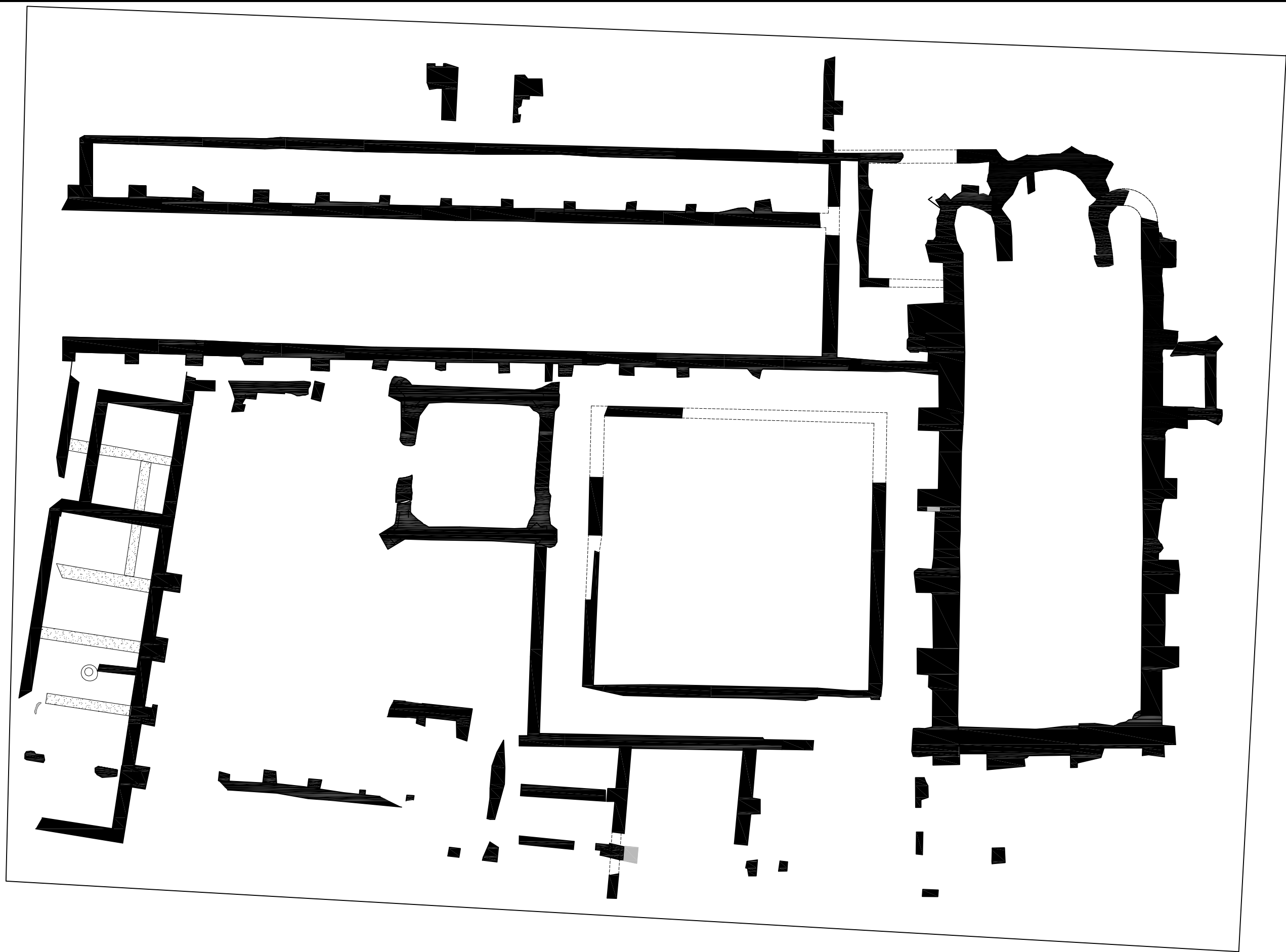
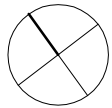
**Direcció
 Arqueològica:**
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

**Coordinació
 de dibuix:**
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIa
 amb les UE i els àmbits

Núm.
 A-54
 E: 1/300

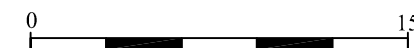
N

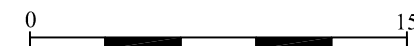
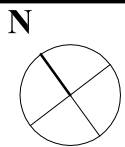

Restitució

Nivell d'ús

Riostres

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riostres

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

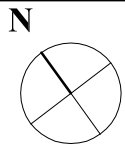
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

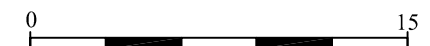
Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIb
 amb les UE

Núm.
 A-56
 E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riostres

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

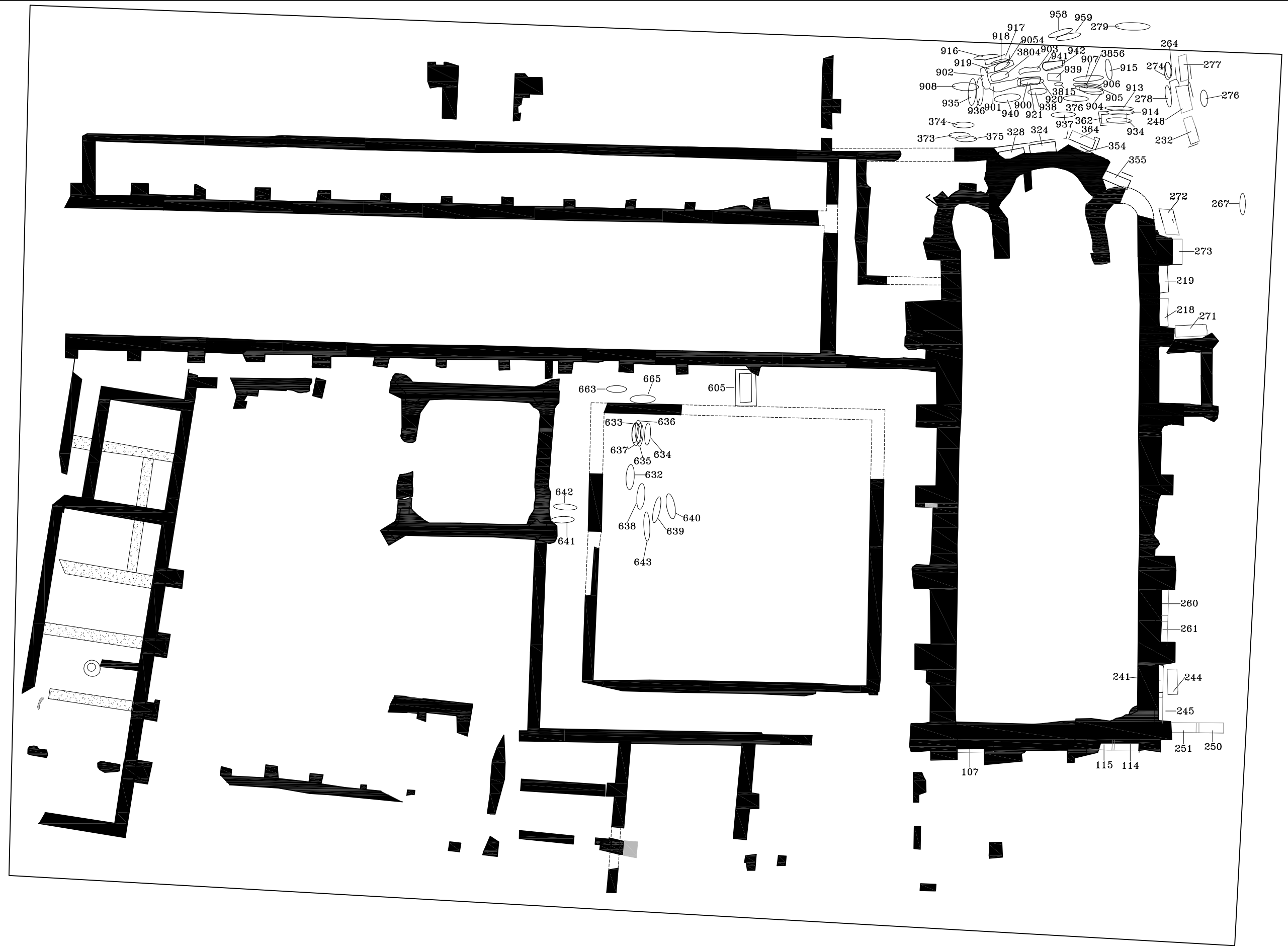
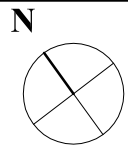
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIb
 amb els àmbits

Núm.
 A-57
 E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riestres
- Restitució tombes

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

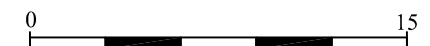
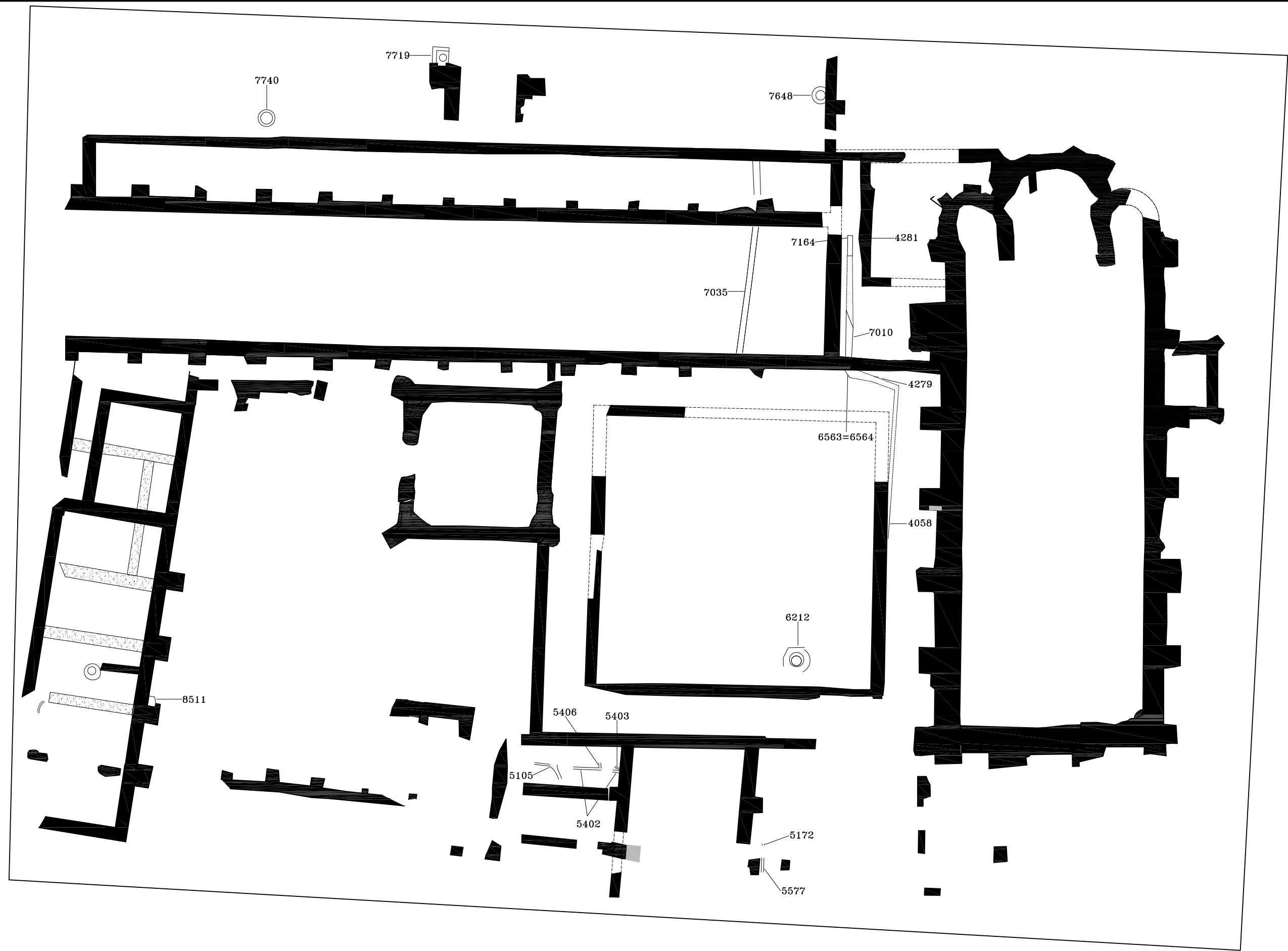
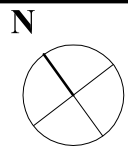
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIb amb les tombes

Núm.
 A-58
 E: 1/300

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

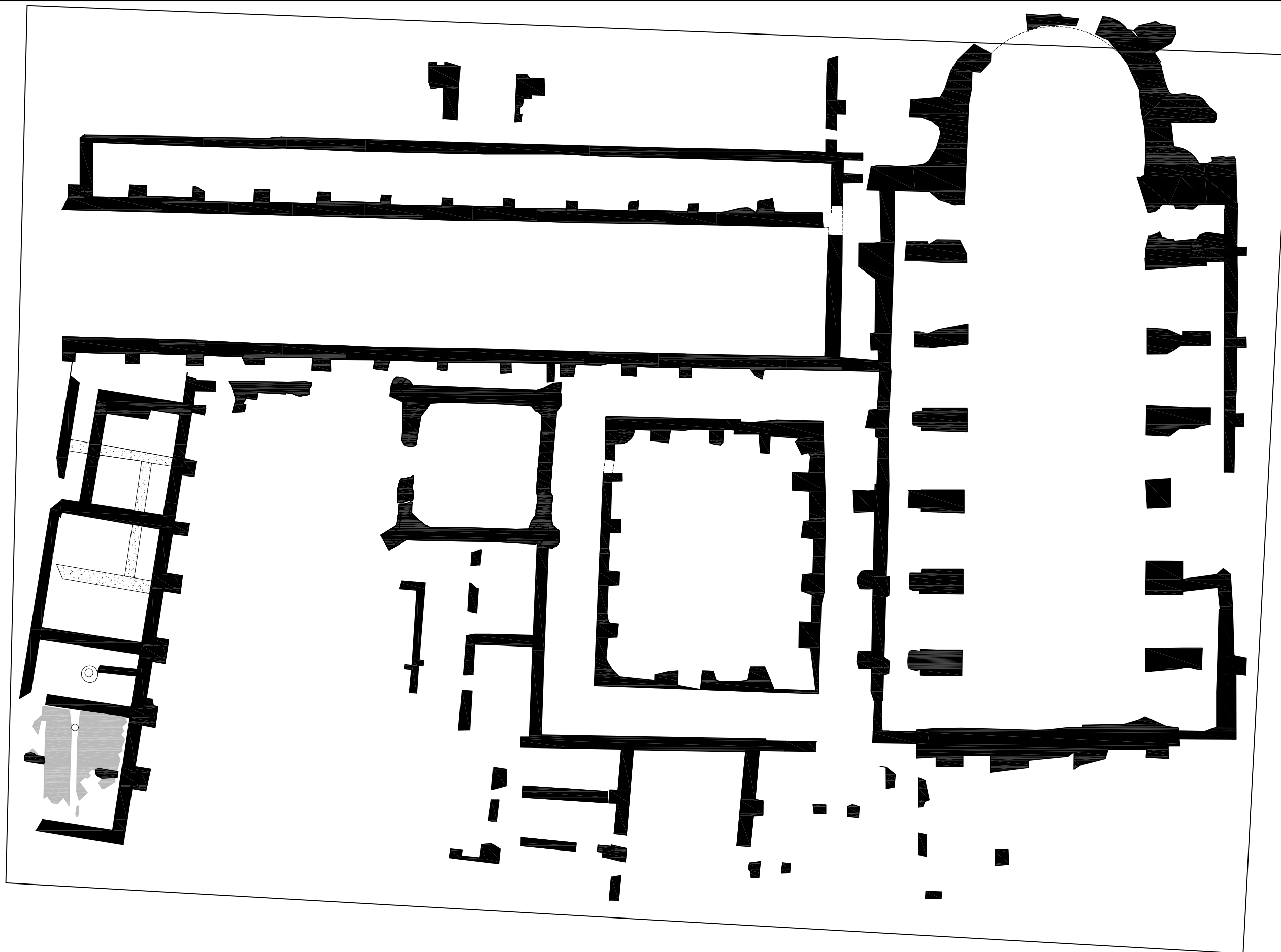
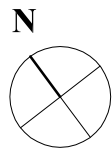
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIIb
 amb circulacions d'aigua

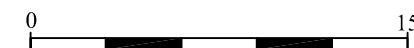
Núm.
 A-59
 E: 1/300

----- Restitució

■ Nivell d'ús

▨ Riestres

Ajuntament de Barcelona
MUSEU D'HISTÒRIA
DE LA CIUTAT

/FOMENT/
CIUTAT VELLA/

Mercats de Barcelona

 CODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

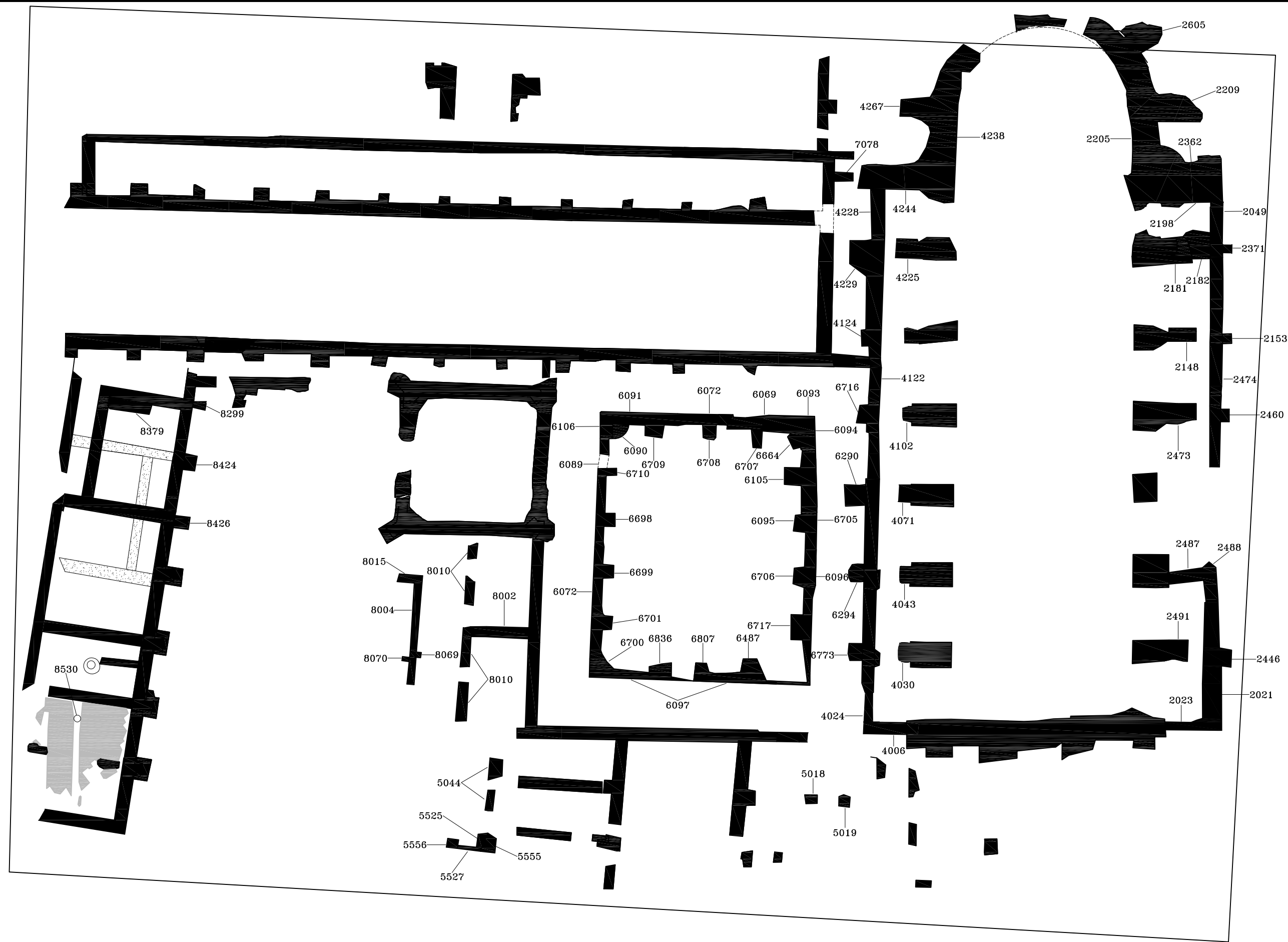
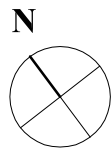
INTERVENCIÓ
Mercat de Sta. Caterina
68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
Arqueològica:**
Josefa Huertas
Jordi Aguelo

**Coordinació
de dibuix:**
Judith Vico

NOM DEL PLÀNOL
Fase VIc

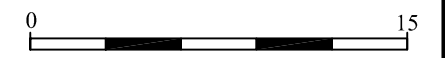
Núm.
A-60
E: 1/300

----- Restitució

■ Nivell d'ús

▨ Riestres

Ajuntament de Barcelona
MUSEU D'HISTÒRIA
DE LA CIUTAT

/FOMENT/
CIUTAT VELLA/

Mercats de Barcelona

 CODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

INTERVENCIÓ

Mercat de Sta. Caterina

68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
Arqueològica:**

Josefa Huertas
Jordi Aguelo

**Coordinació
de dibuix:**

Judit Vico

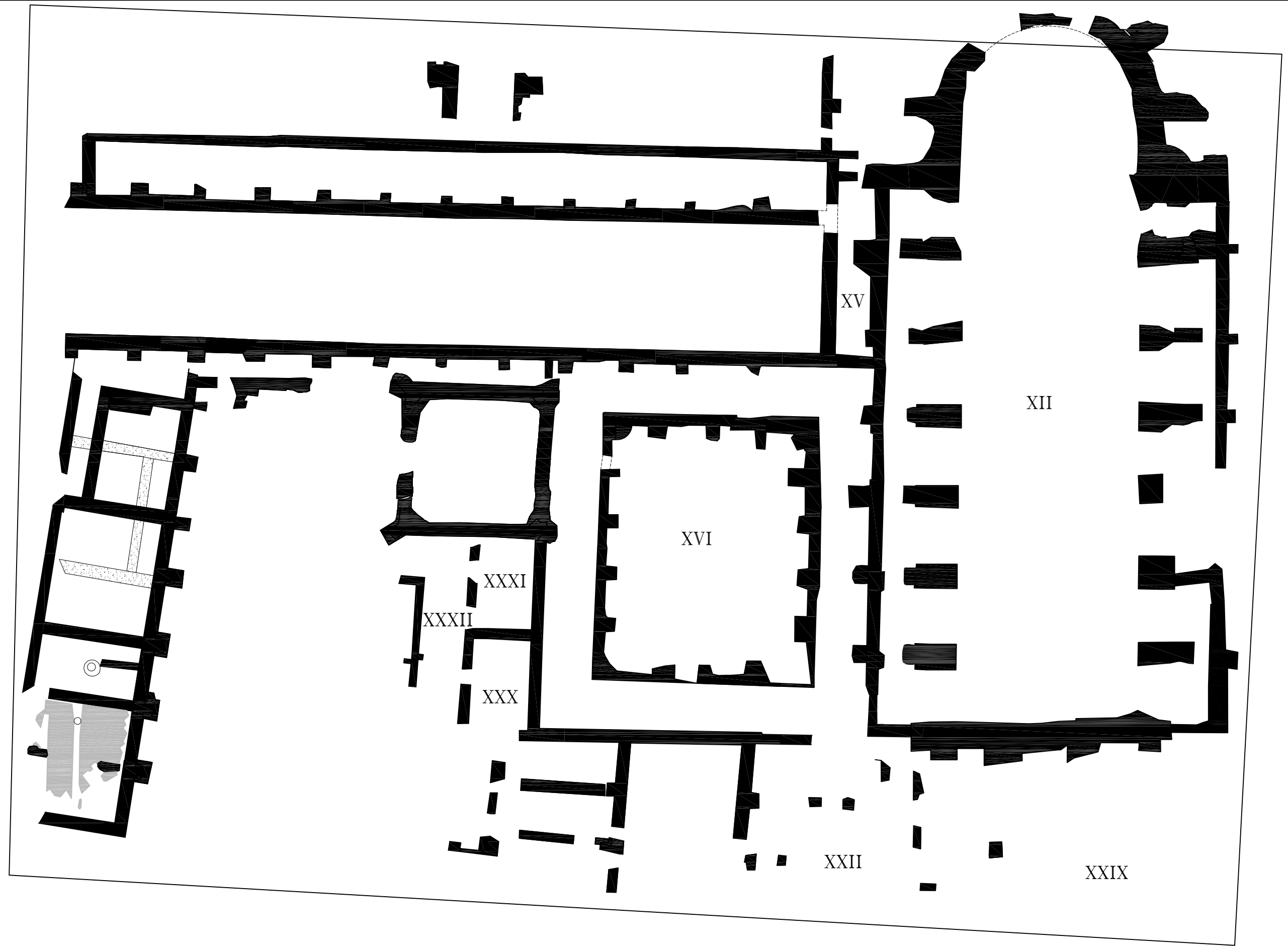
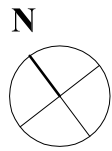
NOM DEL PLÀNOL

Fase VIc
amb les UE

Núm.

A-61

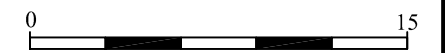
E: 1/300

----- Restitució

■ Nivell d'ús

▨ Riostres

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/
 CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

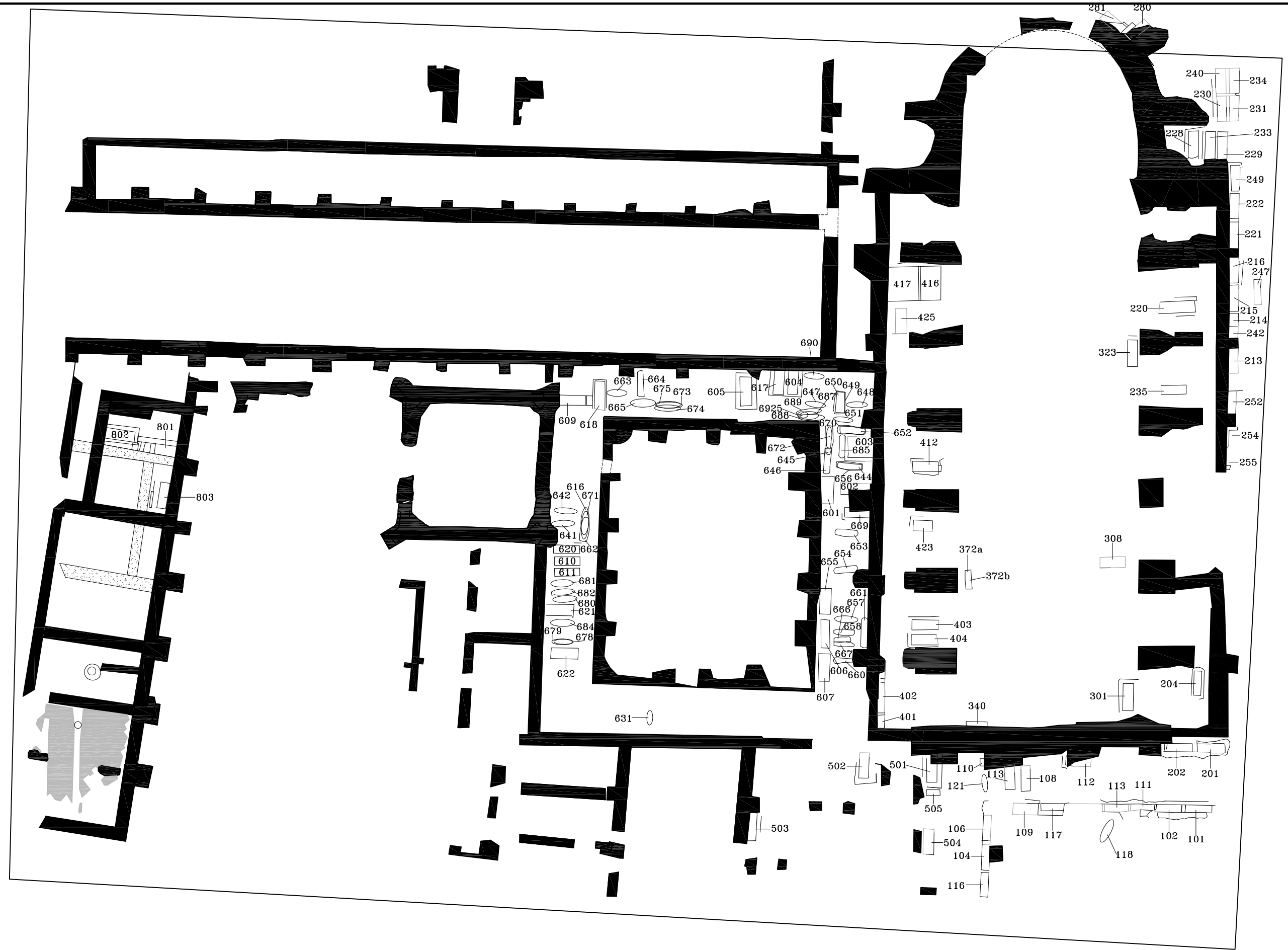
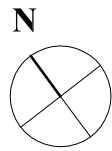
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
 Arqueològica:**
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

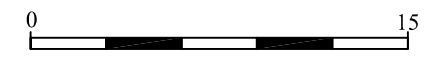
**Coordinació
 de dibuix:**
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIc
 amb els àmbits

Núm.
 A-62
 E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riostres
- Restitució tombes

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/
 CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

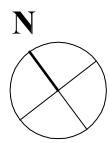
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

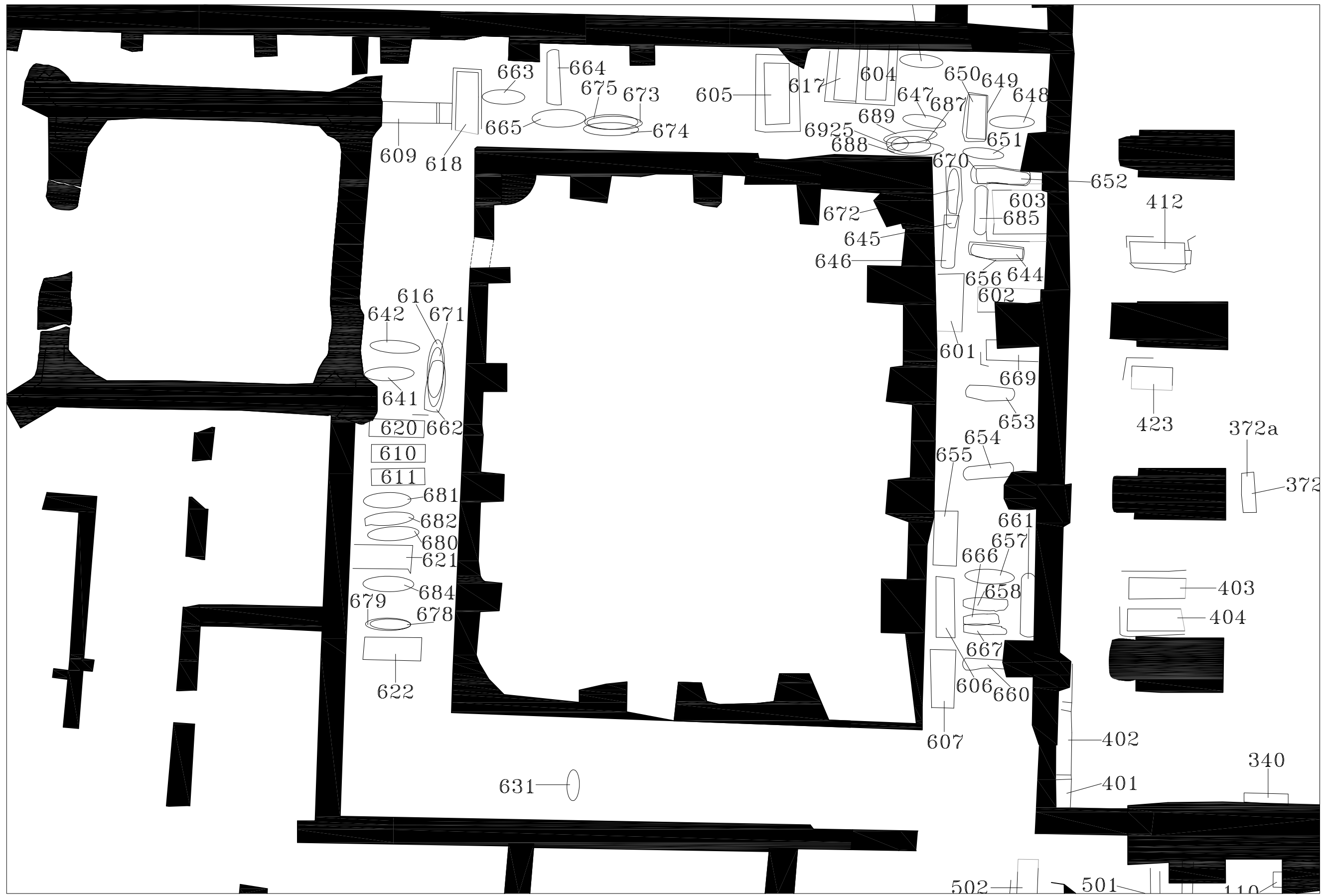
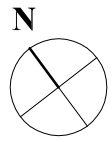
**Direcció
 Arqueològica:**
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

**Coordinació
 de dibuix:**
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIc
 amb les tombes

Núm.
 A-63
 E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riostres
- Restitució tombes
- Restitució tombes

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

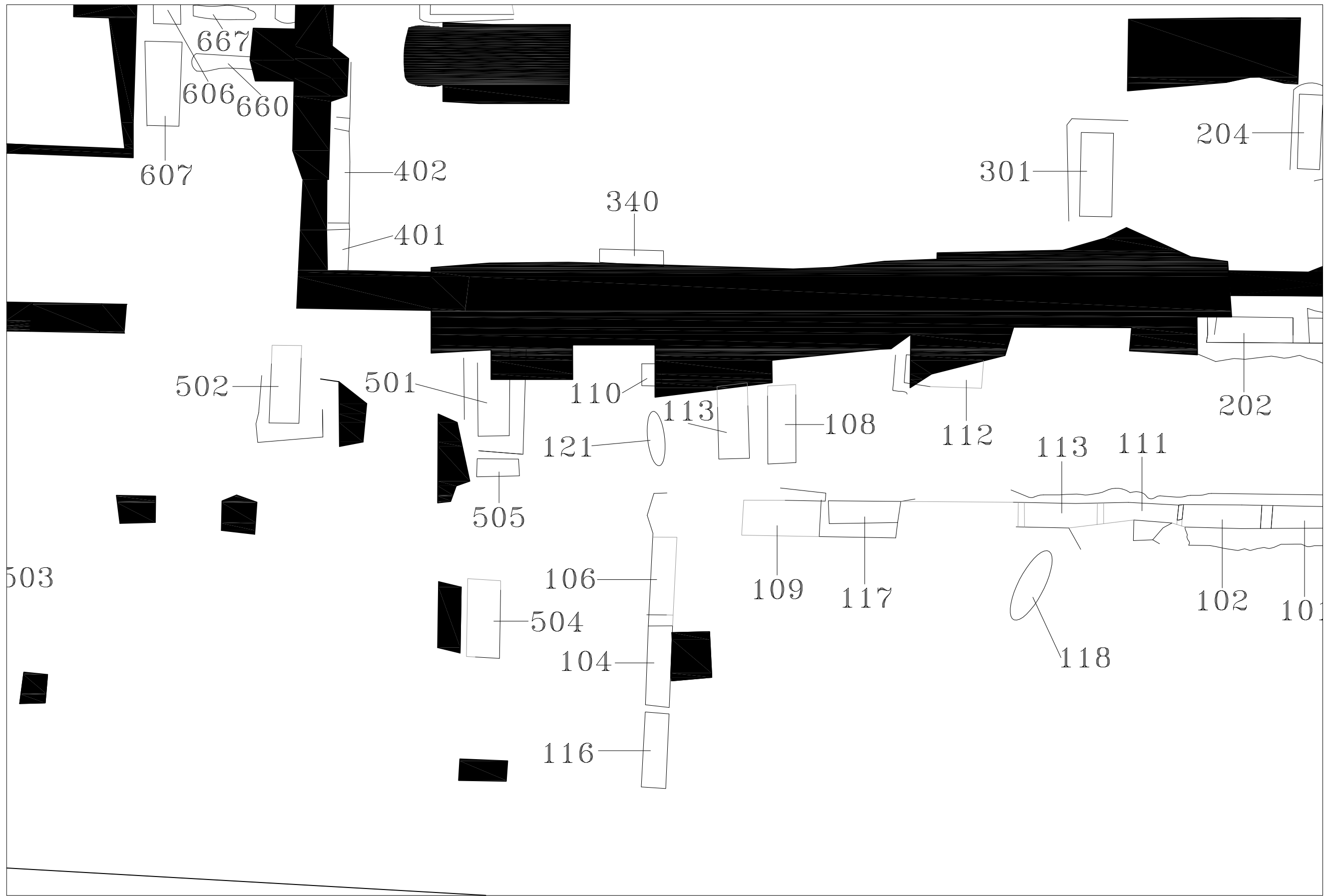
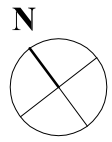
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase Vic
 Especifica del claustre amb les tombes

Núm.
 A-65
 E: s/e

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riostres
- Restitució tombes

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

mmb
 Mercats de Barcelona

CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

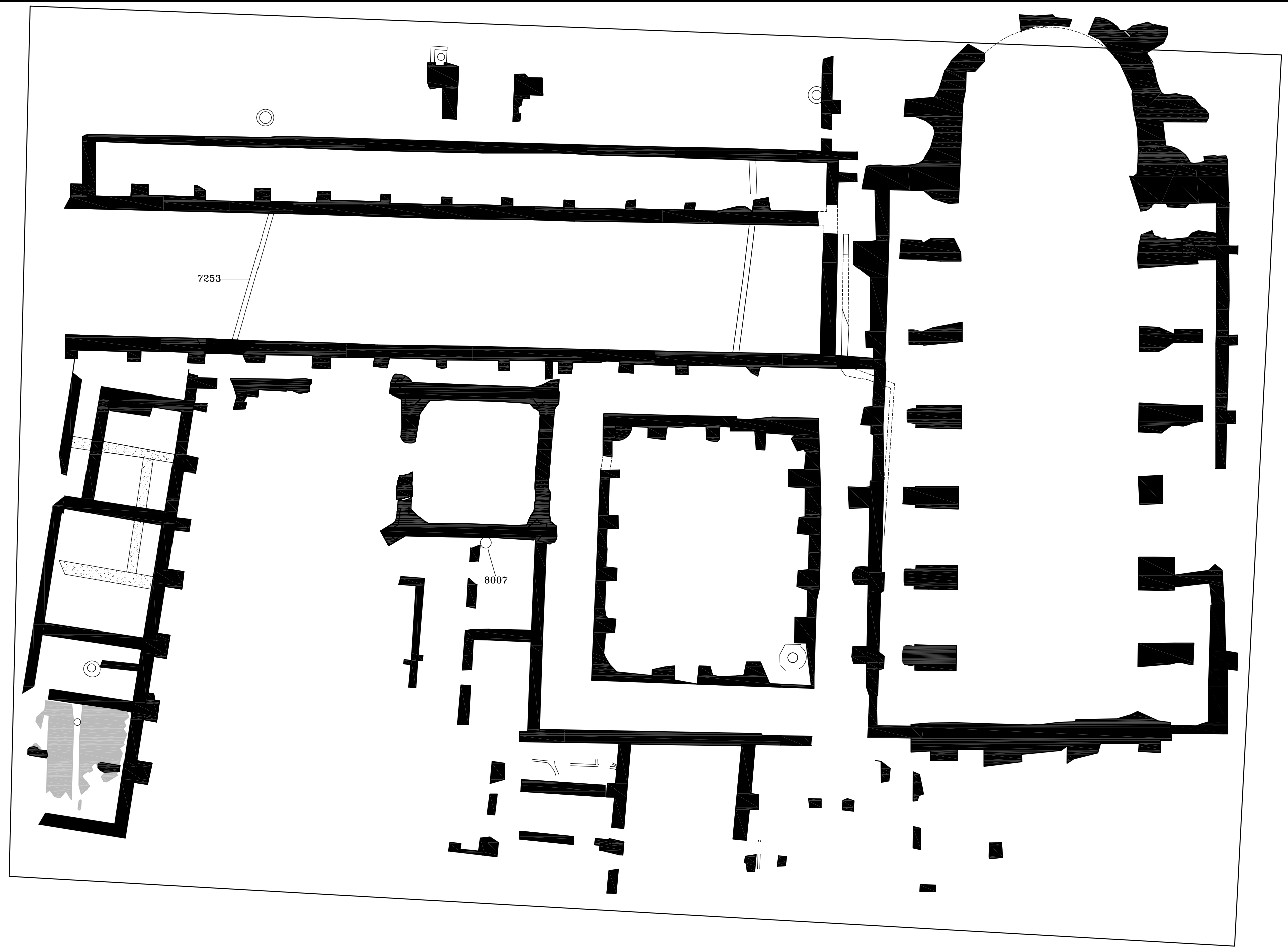
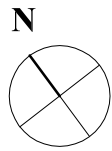
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIc
 Específica del claustre forà amb les tombes

Núm.
 A-66
 E: s/e

----- Restitució

■ Nivell d'ús

▨ Riostres

0 15

Ajuntament de Barcelona
MUSEU D'HISTÒRIA
DE LA CIUTAT

/FOMENT/
CIUTAT VELLA/

Mercats de Barcelona

 CODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

INTERVENCIÓ

Mercat de Sta. Caterina

68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció
Arqueològica:

Josefa Huertas
Jordi Aguelo

Coordinació
de dibuix:

Judit Vico

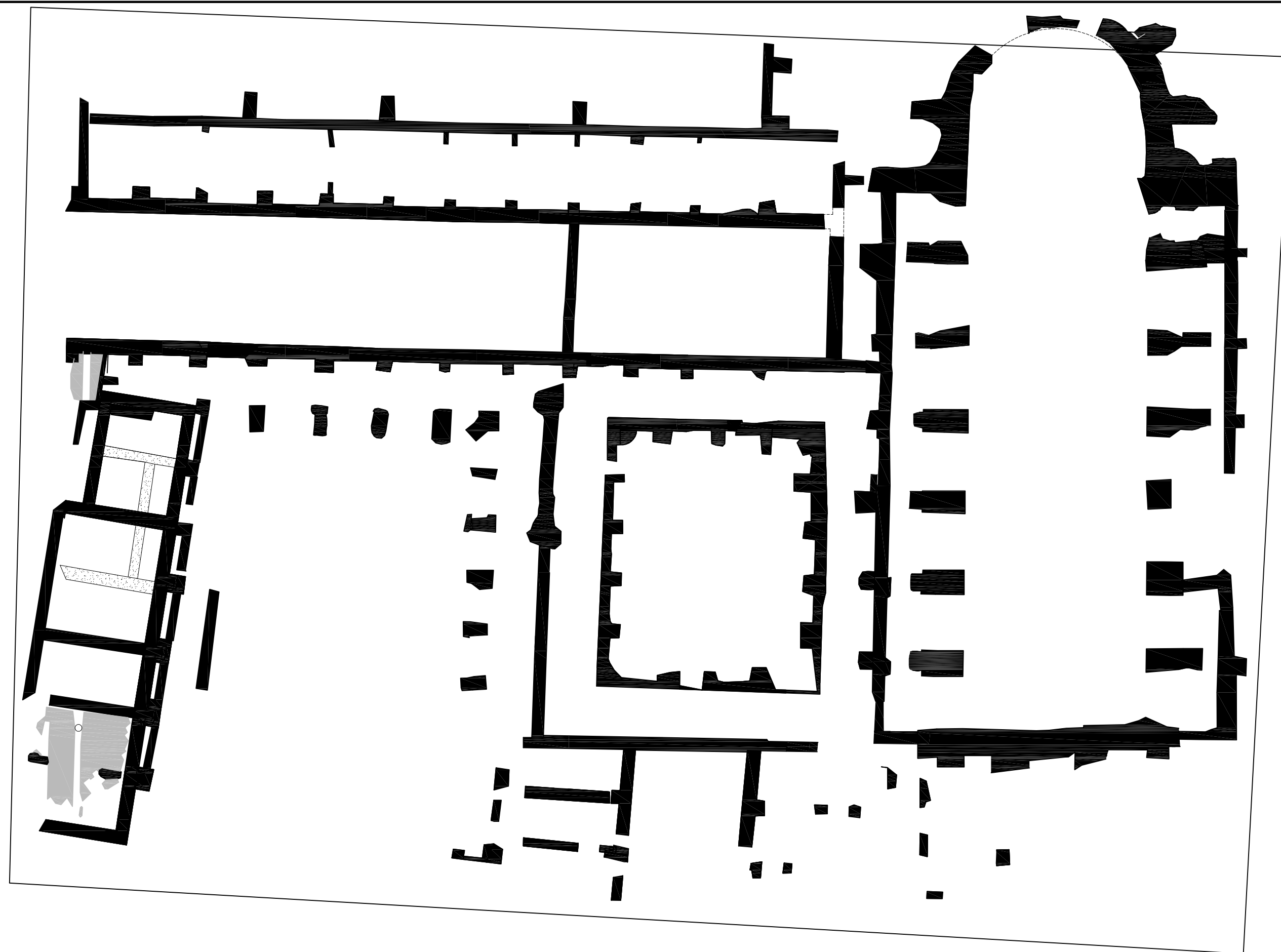
NOM DEL PLÀNOL

Fase VIc
amb circulacions d'aigua

Núm.

A-67

E: 1/300

----- Restitució

■ Nivell d'ús

▨ Riostres

Ajuntament de Barcelona
MUSEU D'HISTÒRIA
DE LA CIUTAT

/FOMENT/
CIUTAT VELLA/

Mercats de Barcelona

 CODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

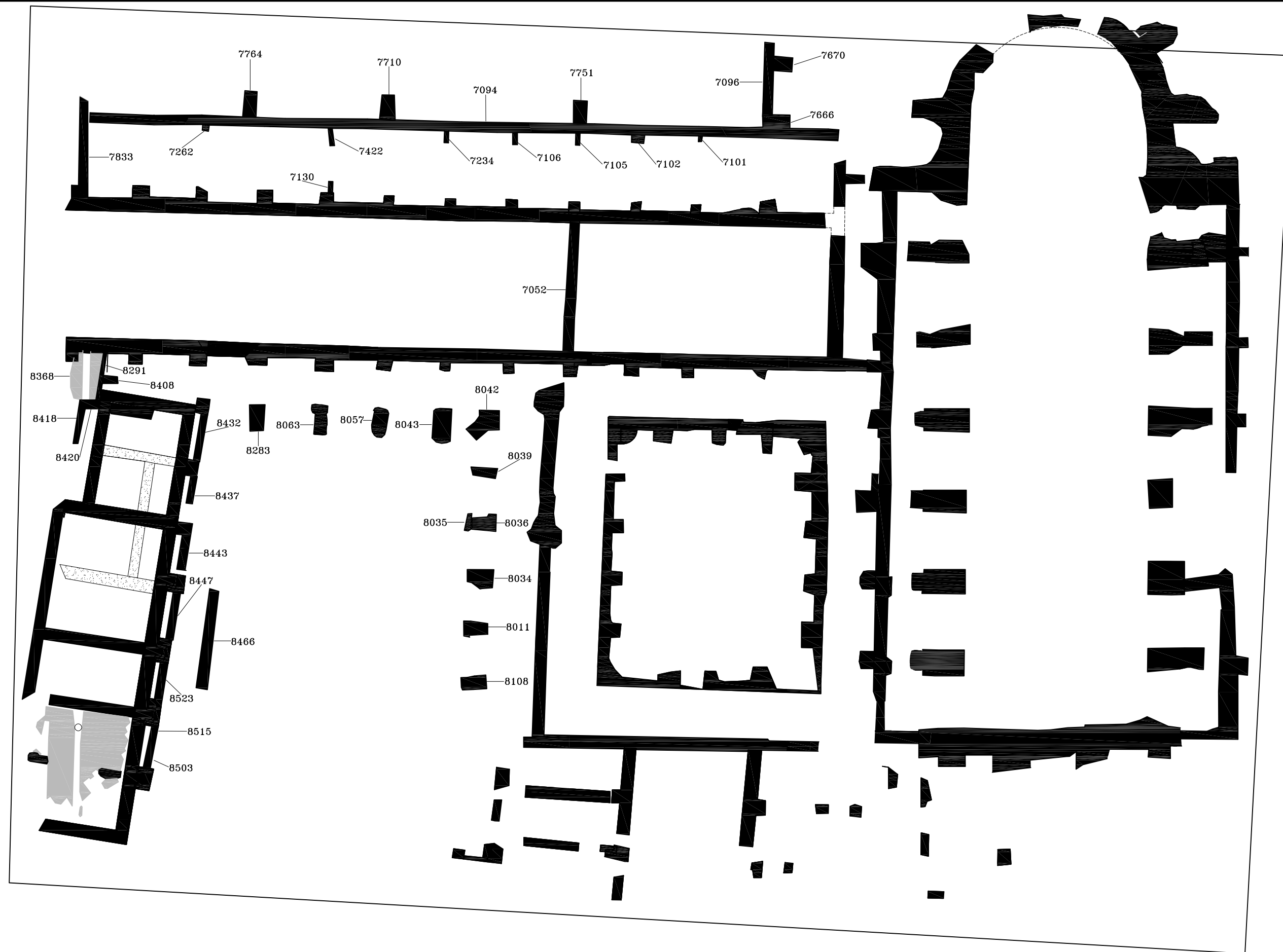
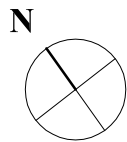
INTERVENCIÓ
Mercat de Sta. Caterina
68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
Arqueològica:**
Josefa Huertas
Jordi Aguelo

**Coordinació
de dibuix:**
Judith Vico

NOM DEL PLÀNOL
Fase VI d

Núm.
A-68
E: 1/300

----- Restitució

■ Nivell d'ús

▨ Riostres

0 15

Ajuntament de Barcelona
MUSEU D'HISTÒRIA
DE LA CIUTAT

/FOMENT/
CIUTAT VELLA/

Mercats de Barcelona

 CODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

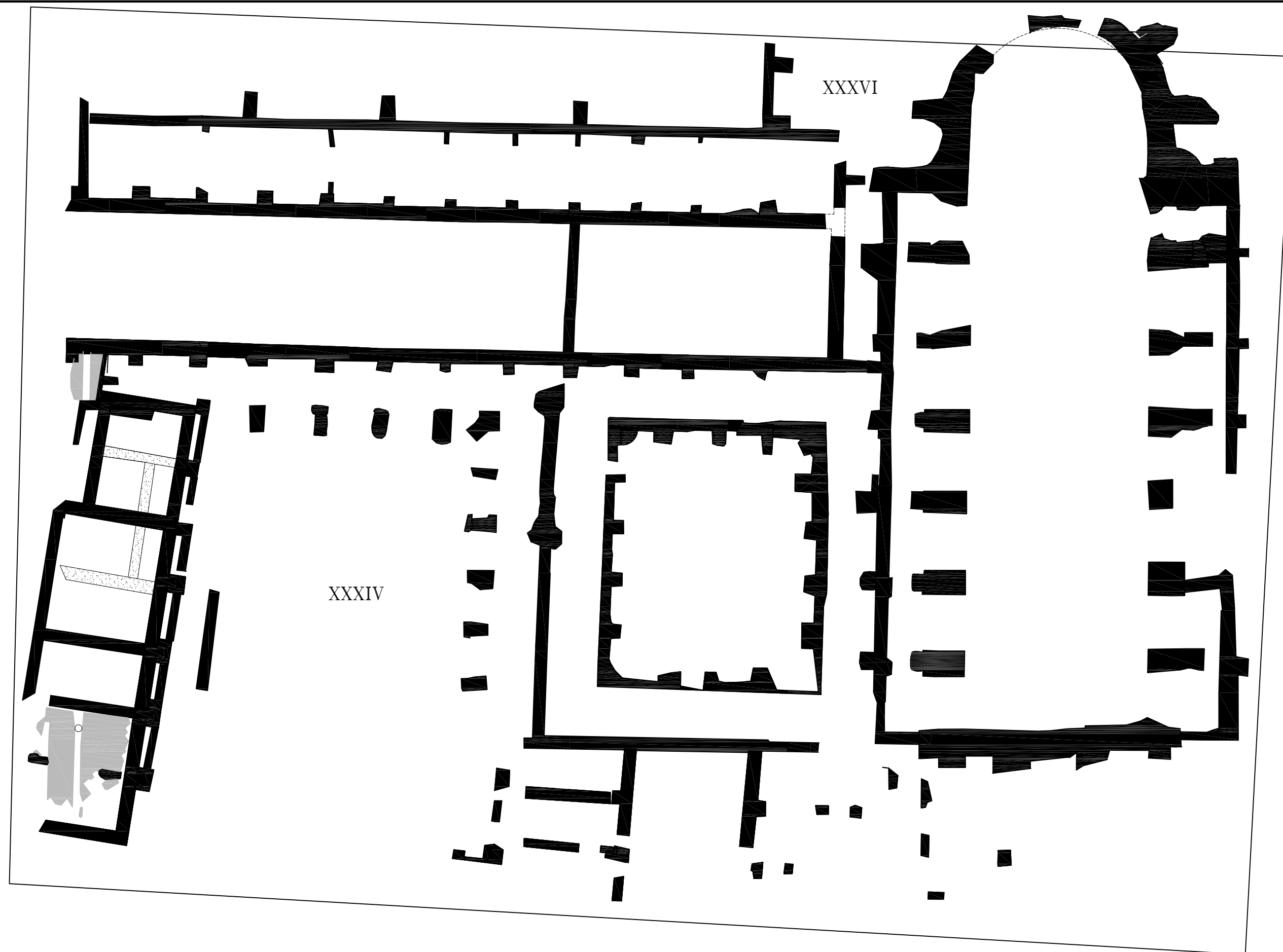
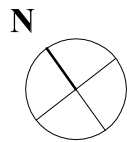
INTERVENCIÓ
Mercat de Sta. Caterina
68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
Arqueològica:**
Josefa Huertas
Jordi Aguelo

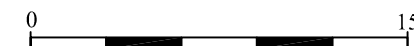
**Coordinació
de dibuix:**
Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
Fase VI d
amb les UE

Núm.
A-69
E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riostres

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

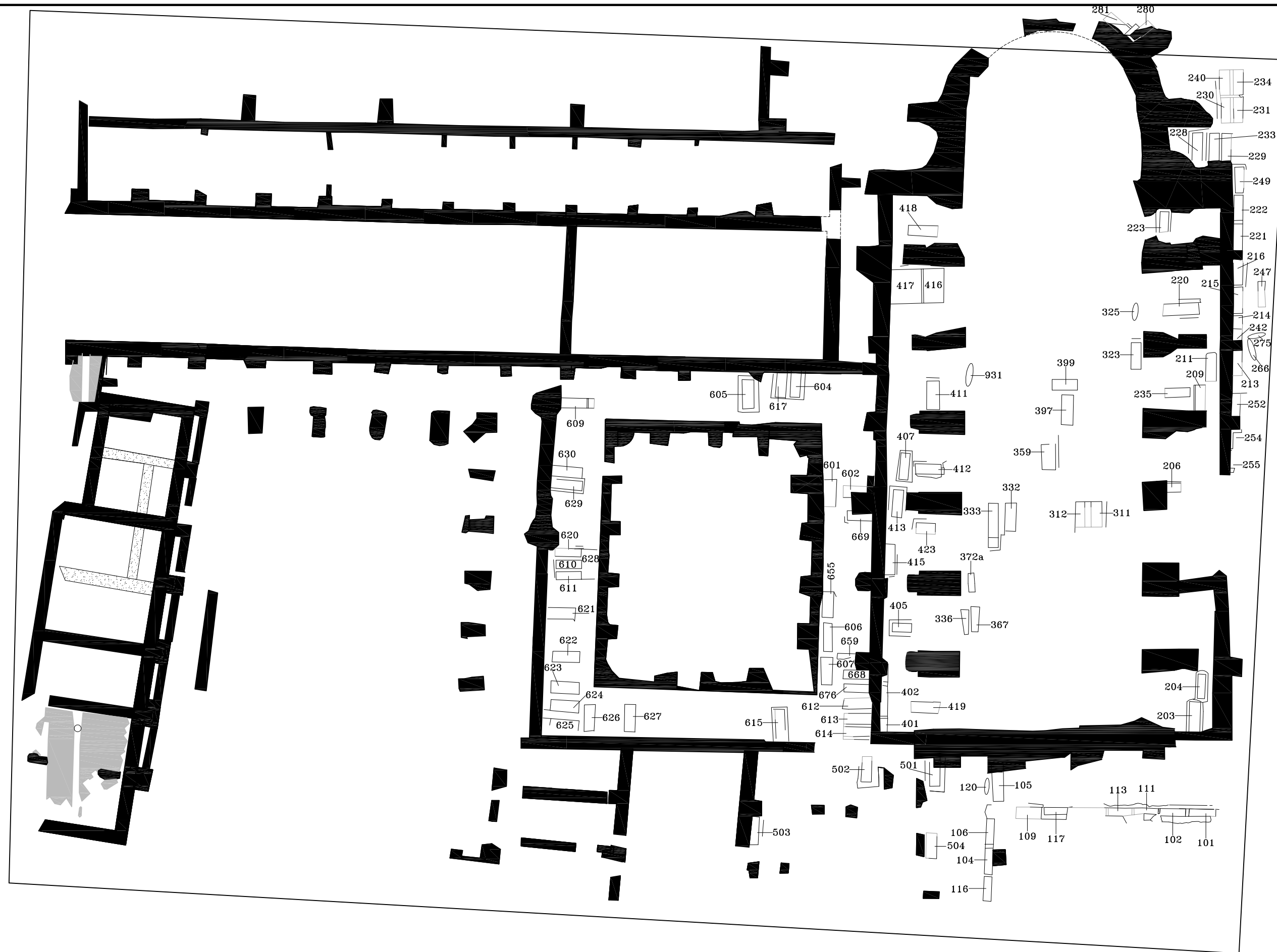
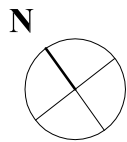
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

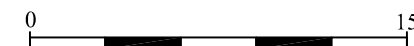
Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VI
 amb els àmbits

Núm.
 A-70
 E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riostres
- Restitució

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/
 CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

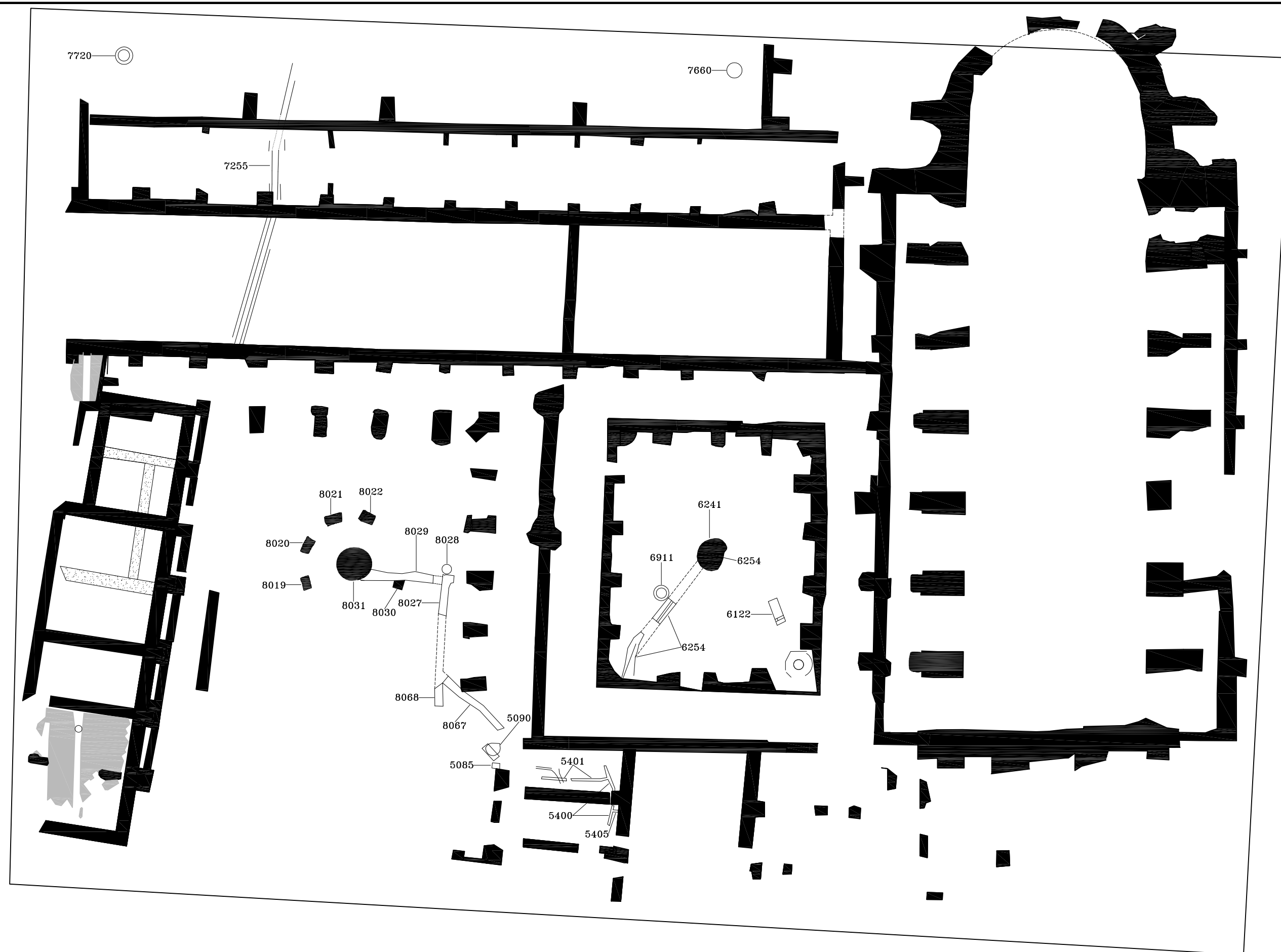
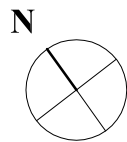
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
 Arqueològica:**
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

**Coordinació
 de dibuix:**
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VI d
 amb les tombes

Núm.
 A-71
 E: 1/300

----- Restitució

■ Nivell d'ús

▨ Riestres

Ajuntament de Barcelona
MUSEU D'HISTÒRIA
DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

Mercats de Barcelona

 CODEX
ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

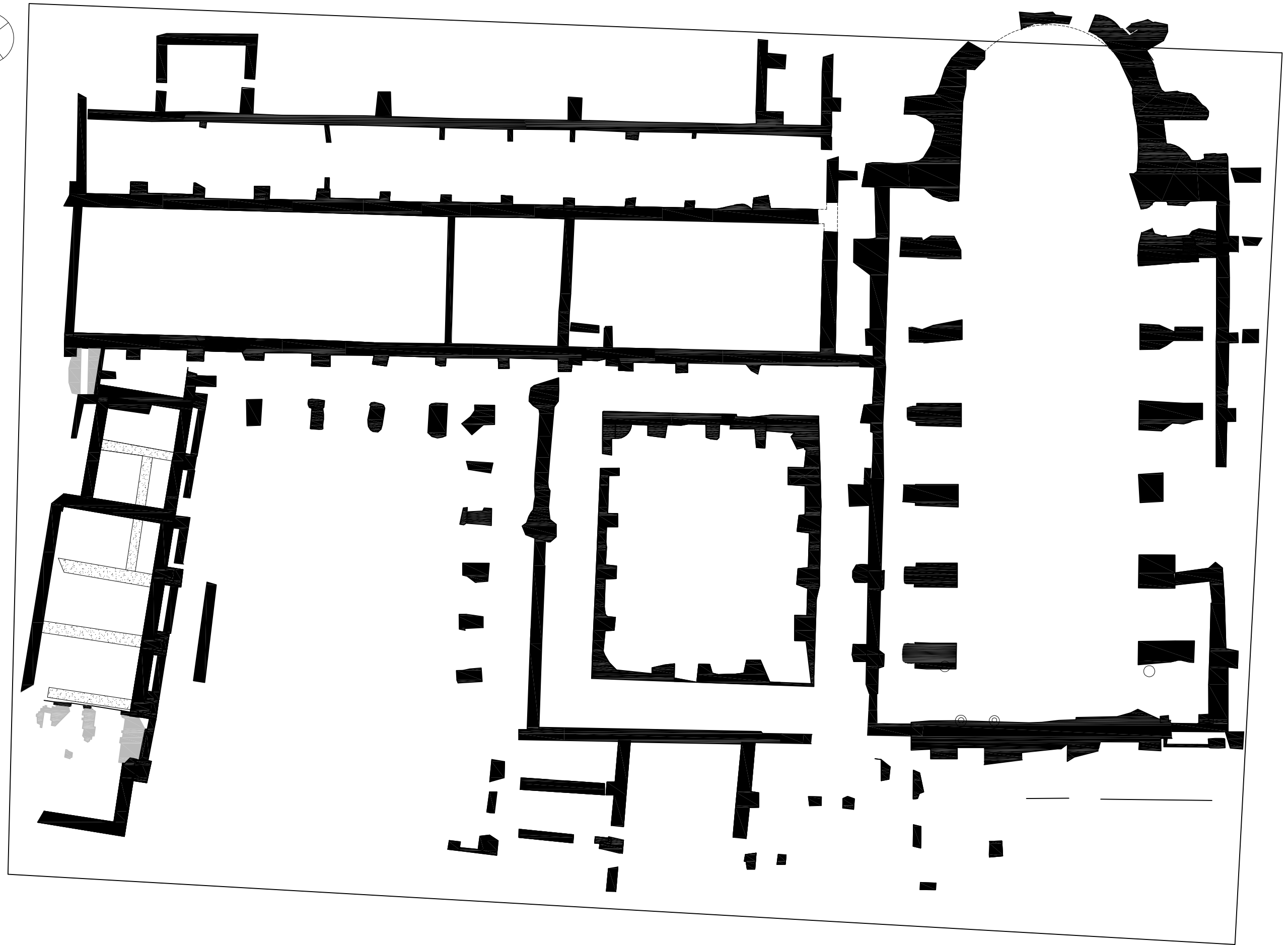
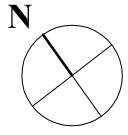
INTERVENCIÓ
Mercat de Sta. Caterina
68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
Arqueològica:**
Josefa Huertas
Jordi Aguelo

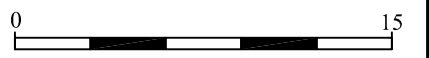
**Coordinació
de dibuix:**
Judith Vico

NOM DEL PLÀNOL
Fase VI
amb circulacions d'aigua

Núm.
A-72
E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riostres

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

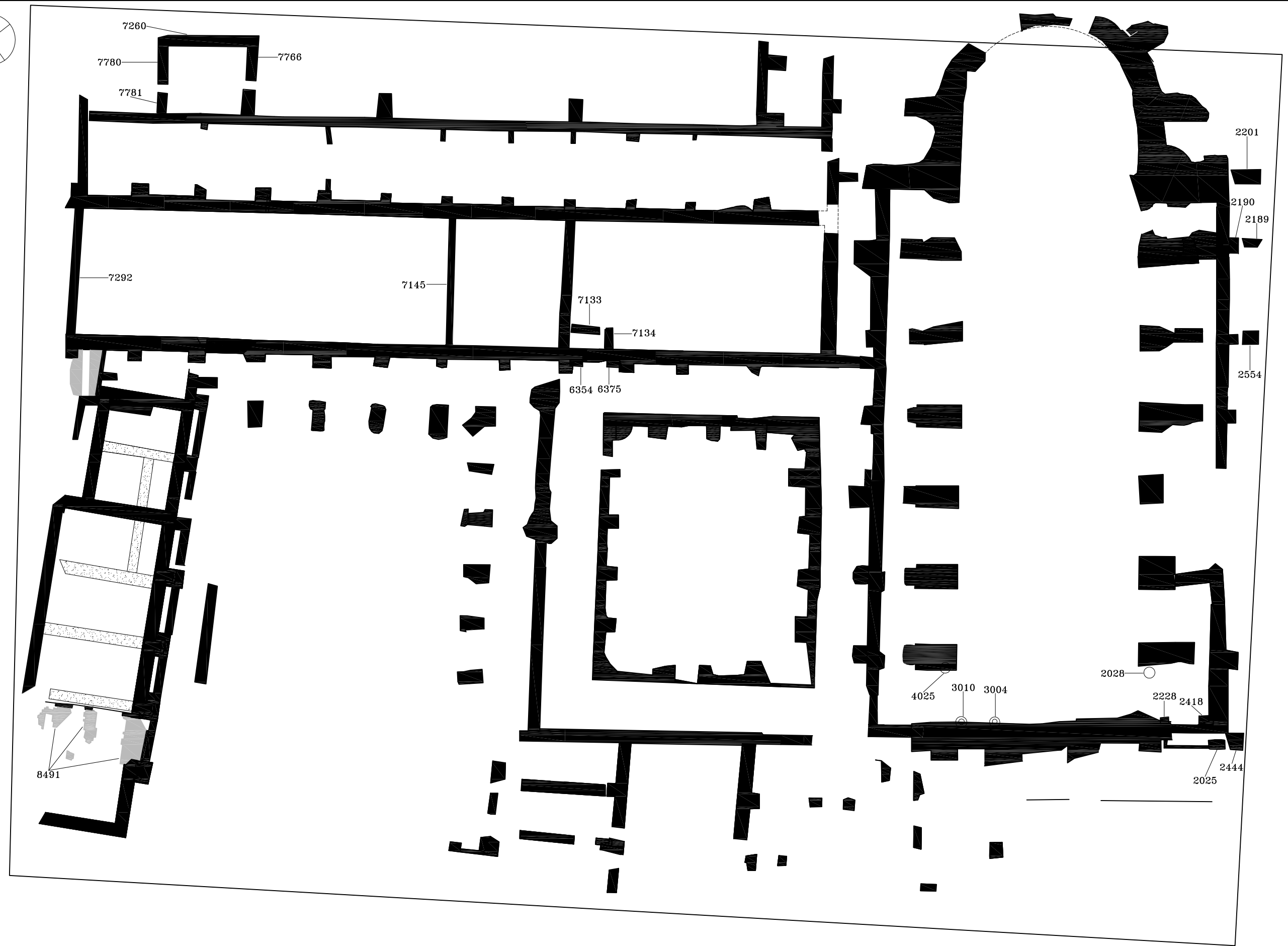
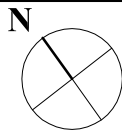
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

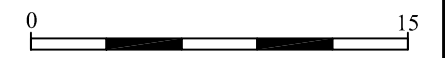
Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIe

Núm.
 A-73
 E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riostres

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/
 CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

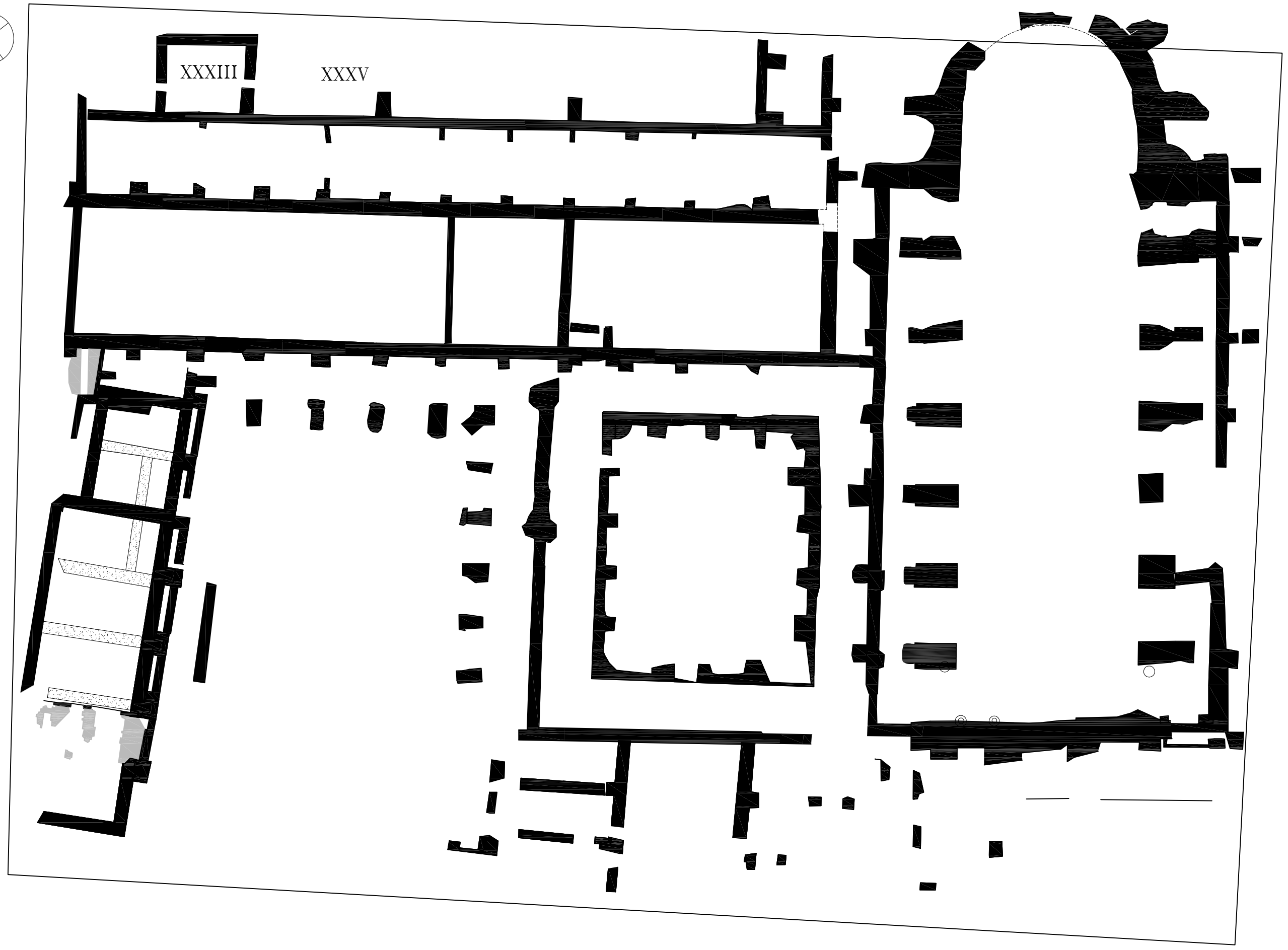
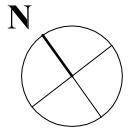
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

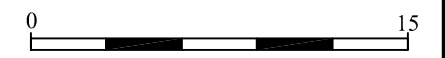
Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIe
 amb les UE

Núm.
 A-74
 E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riostres

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

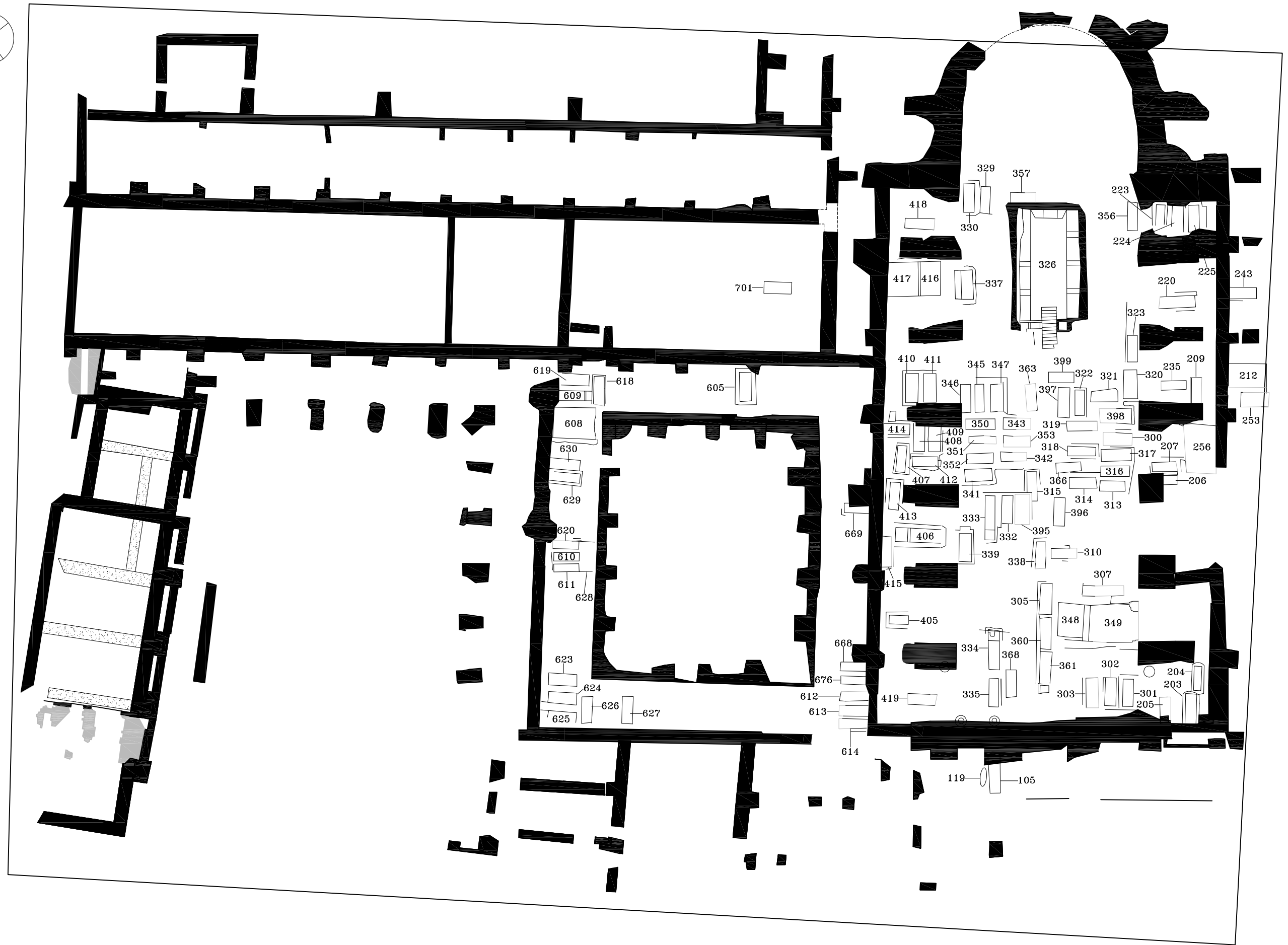
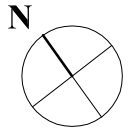
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

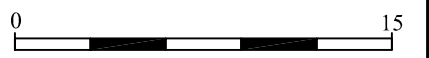
Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIe
 amb els àmbits

Núm.
 A-75
 E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riostres
- Restitució tombes

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

/FOMENT/ CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

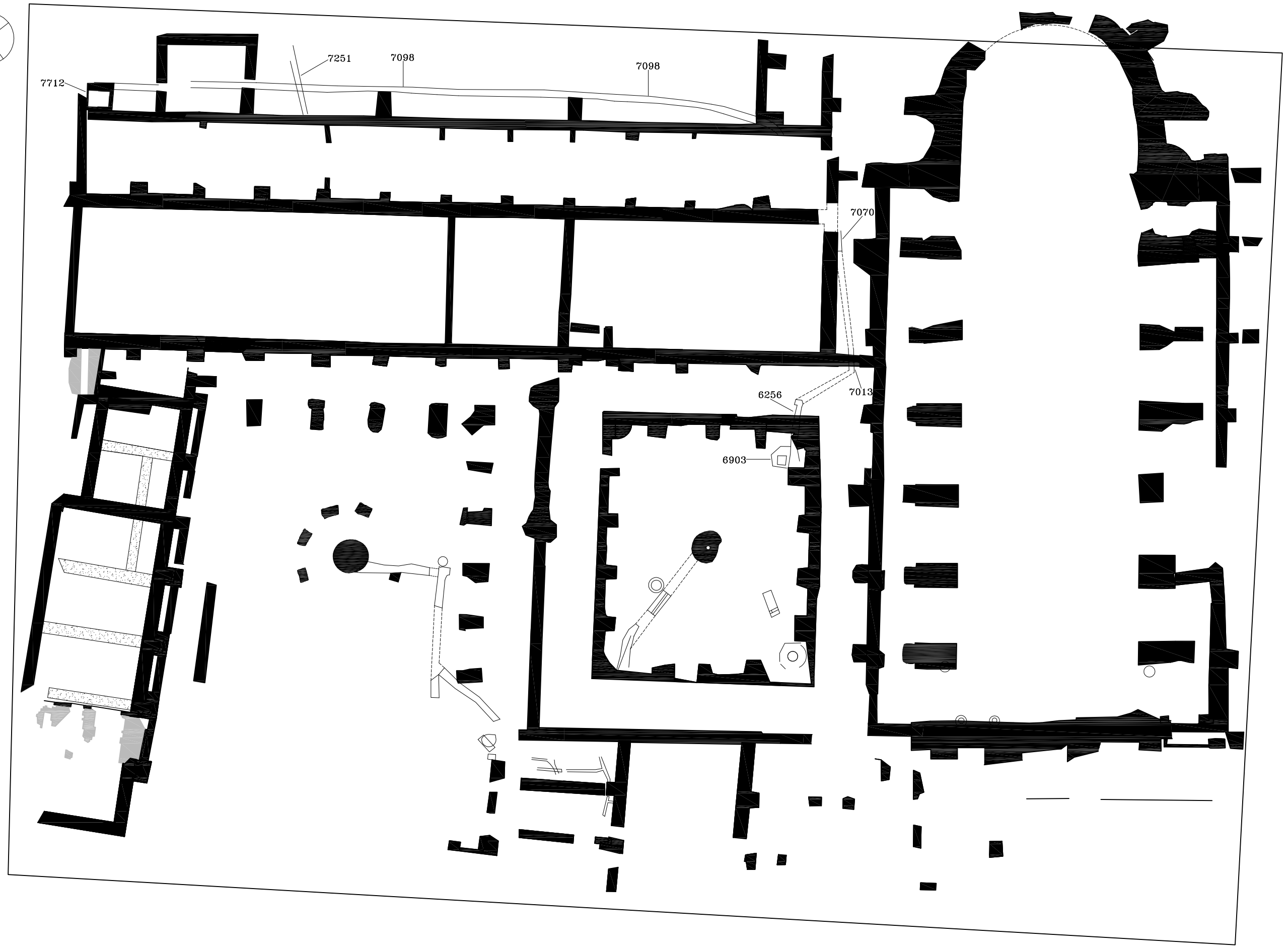
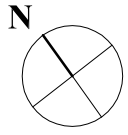
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

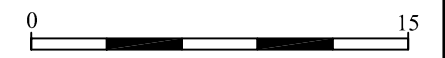
Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIe
 amb les tombes

Núm.
 A-76
 E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riostres

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

/FOMENT/CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

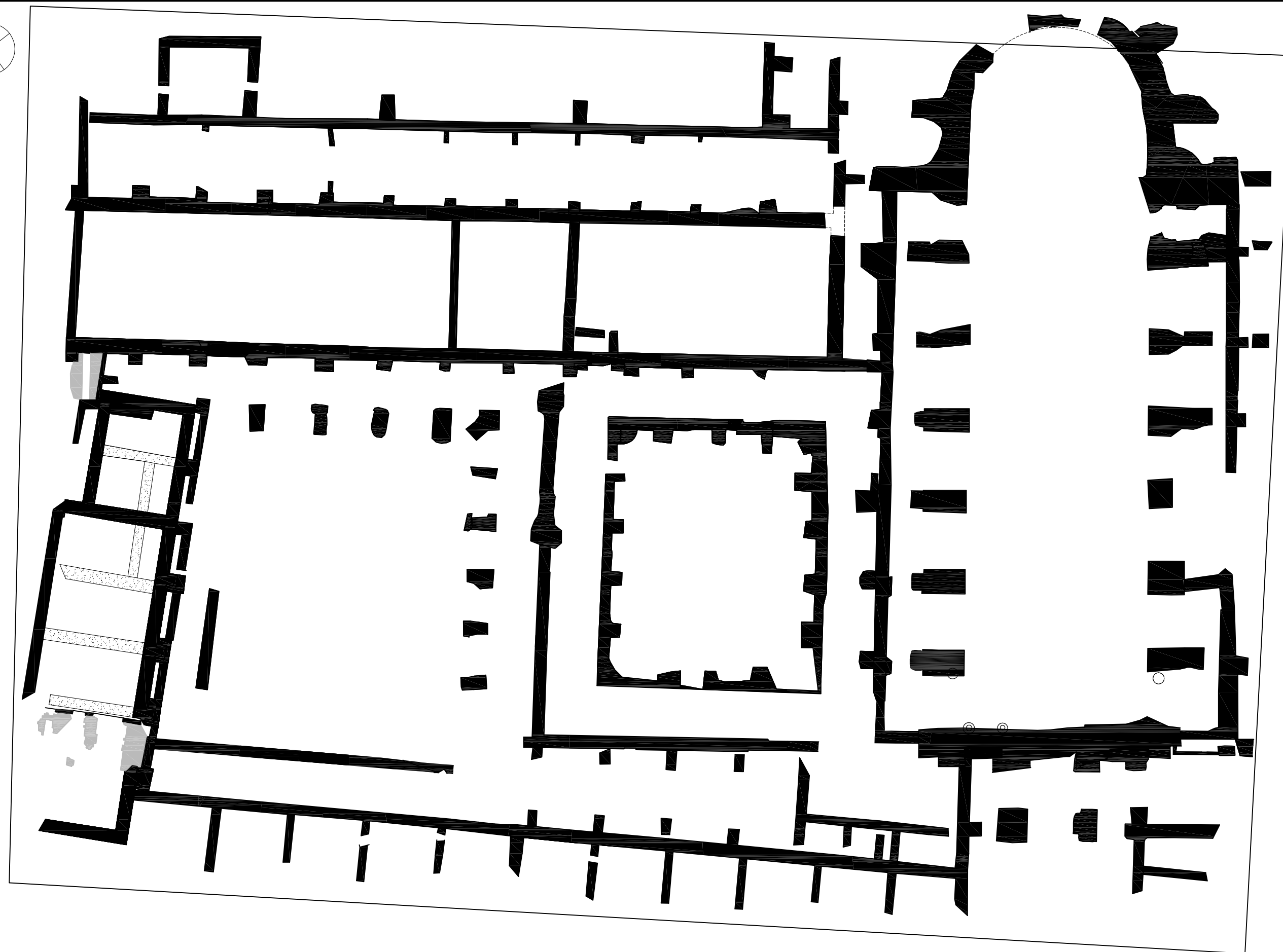
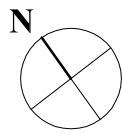
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

Direcció Arqueològica:
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

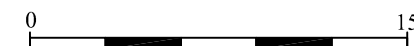
Coordinació de dibuix:
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIe
 amb circulacions d'aigua

Núm.
 A-77
 E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riestres

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/
 CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

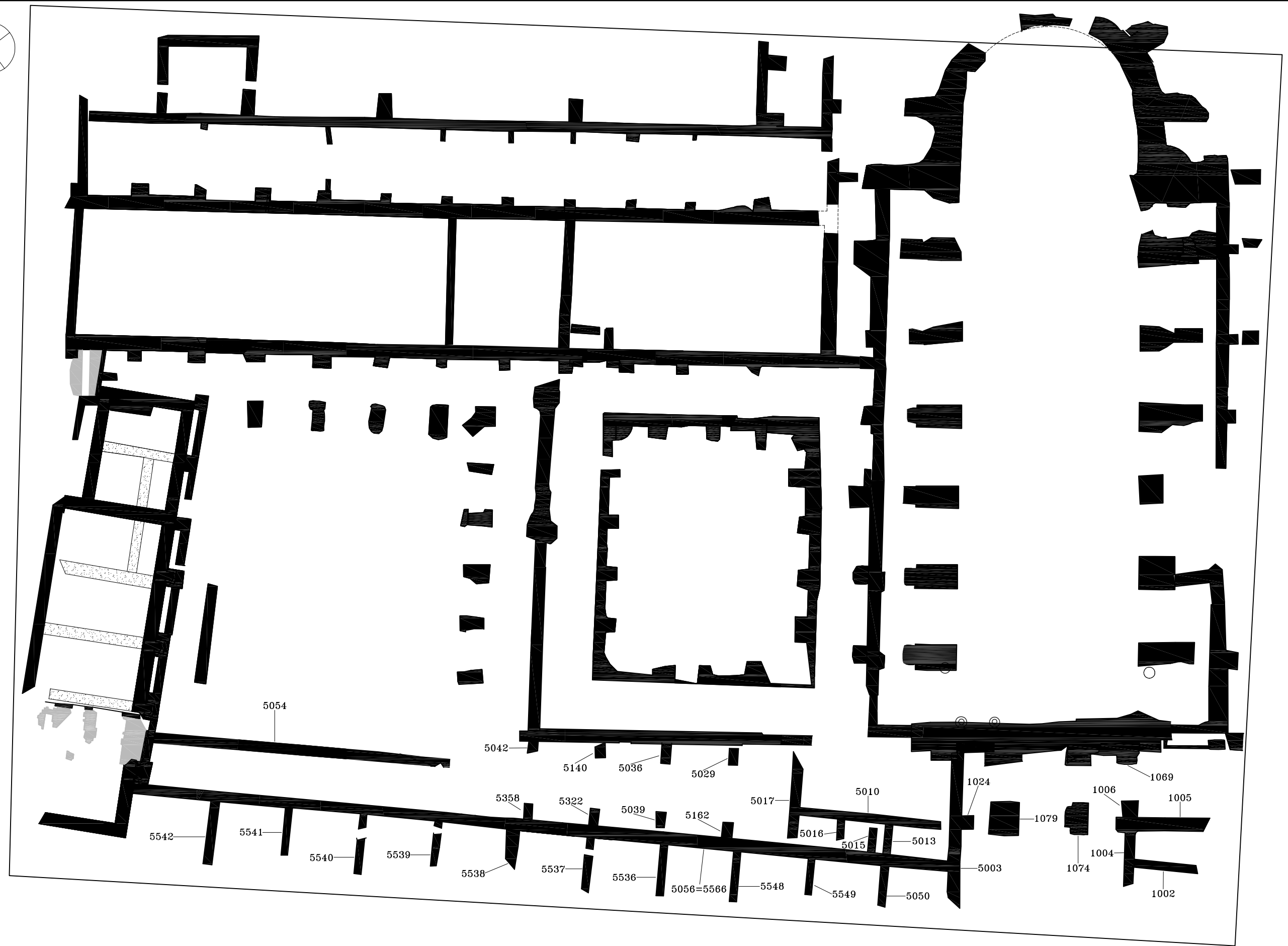
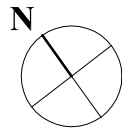
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
 Arqueològica:**
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

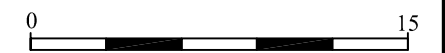
**Coordinació
 de dibuix:**
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VI f

Núm.
 A-78
 E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riestres

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/
 CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

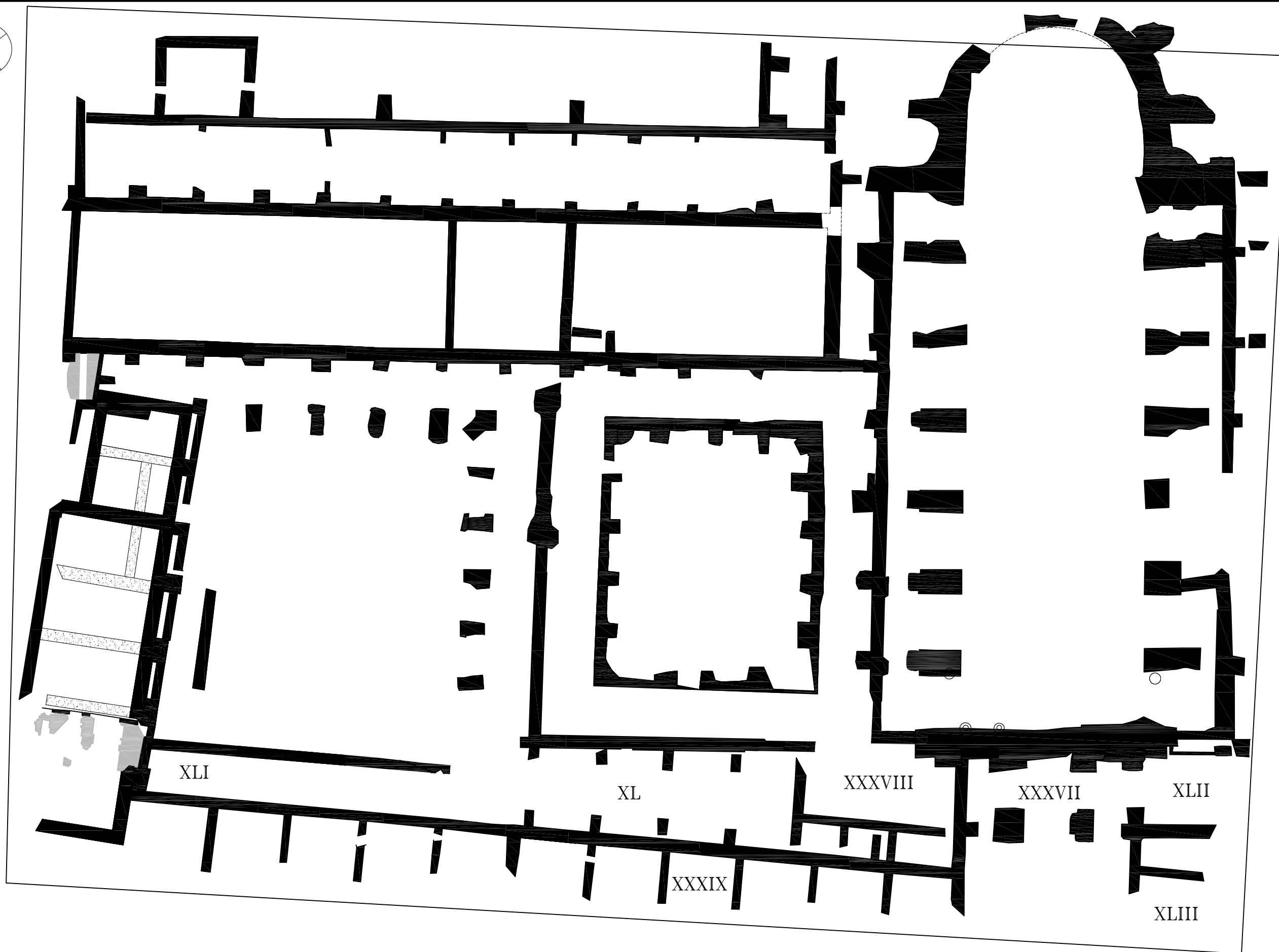
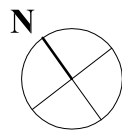
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

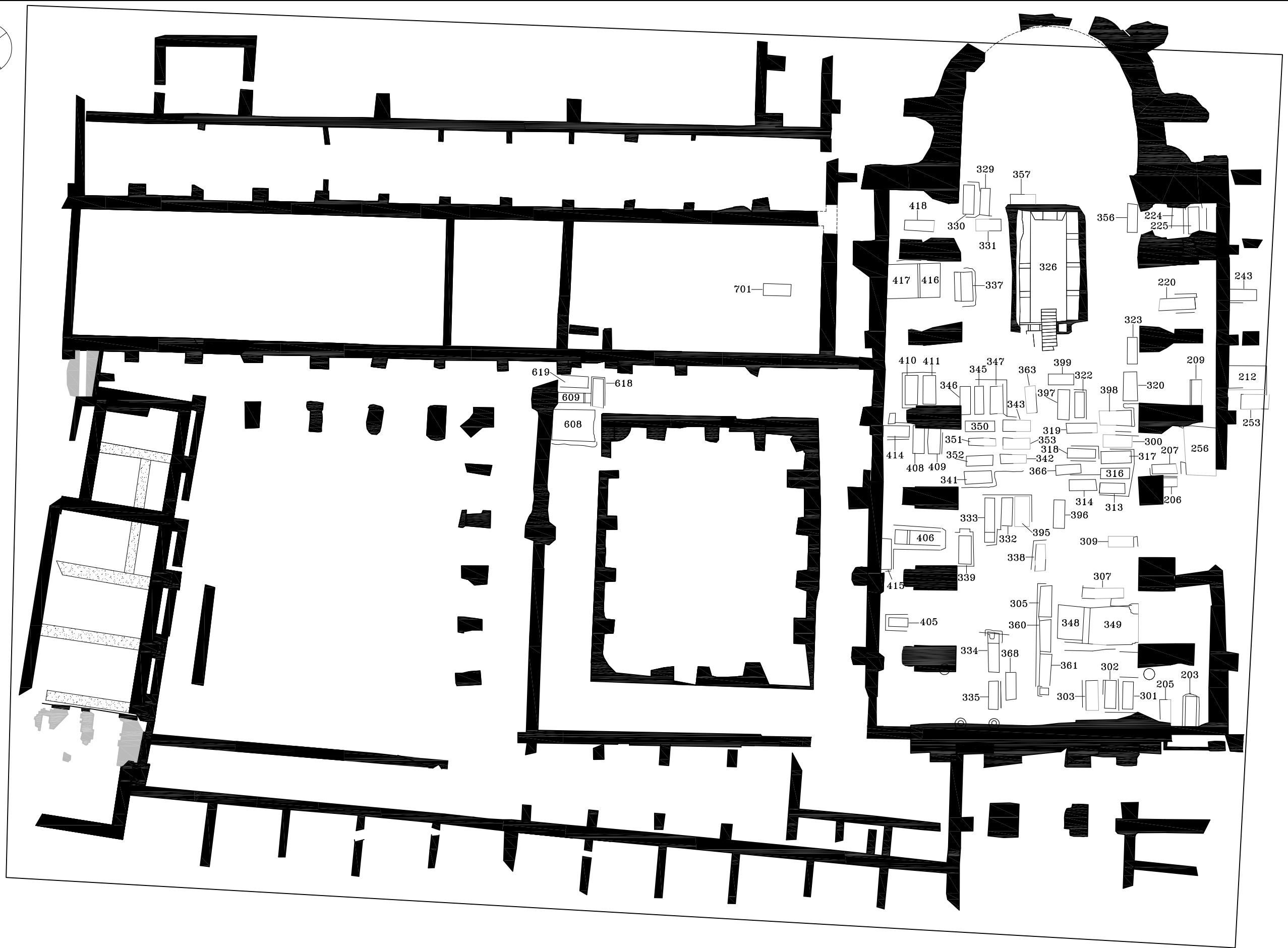
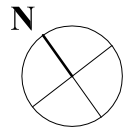
**Direcció
 Arqueològica:**
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

**Coordinació
 de dibuix:**
 Judit Vico

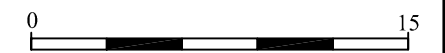
NOM DEL PLÀNOL
 Fase VI f
 amb les UE

Núm.
 A-79
 E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riestres
- Restitució tombes

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/
 CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

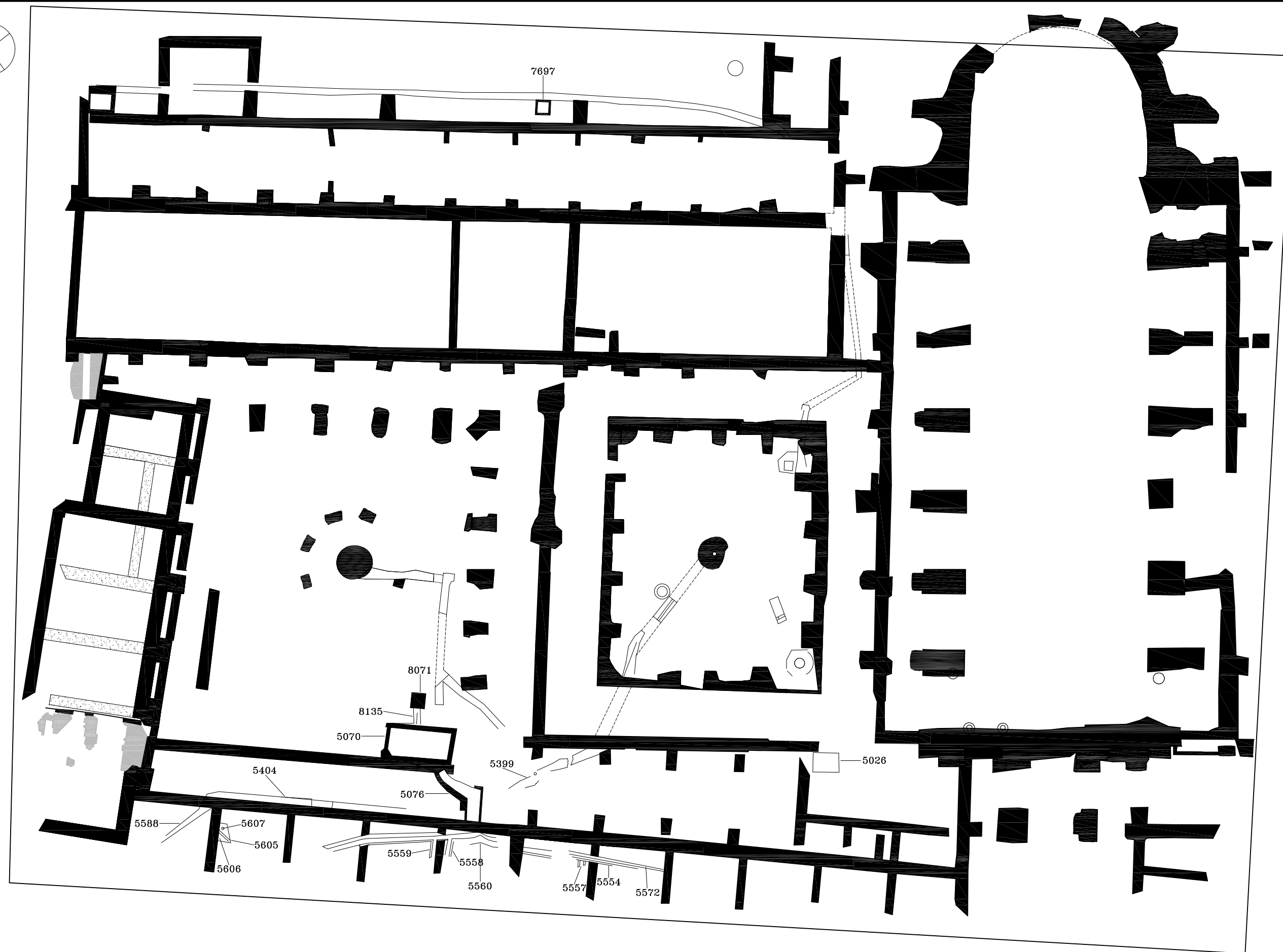
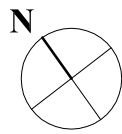
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
 Arqueològica:**
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

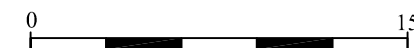
**Coordinació
 de dibuix:**
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VI f
 amb les tombes

Núm.
 A-81
 E: 1/300

- Restitució
- Nivell d'ús
- ▨ Riestres

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/
 CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

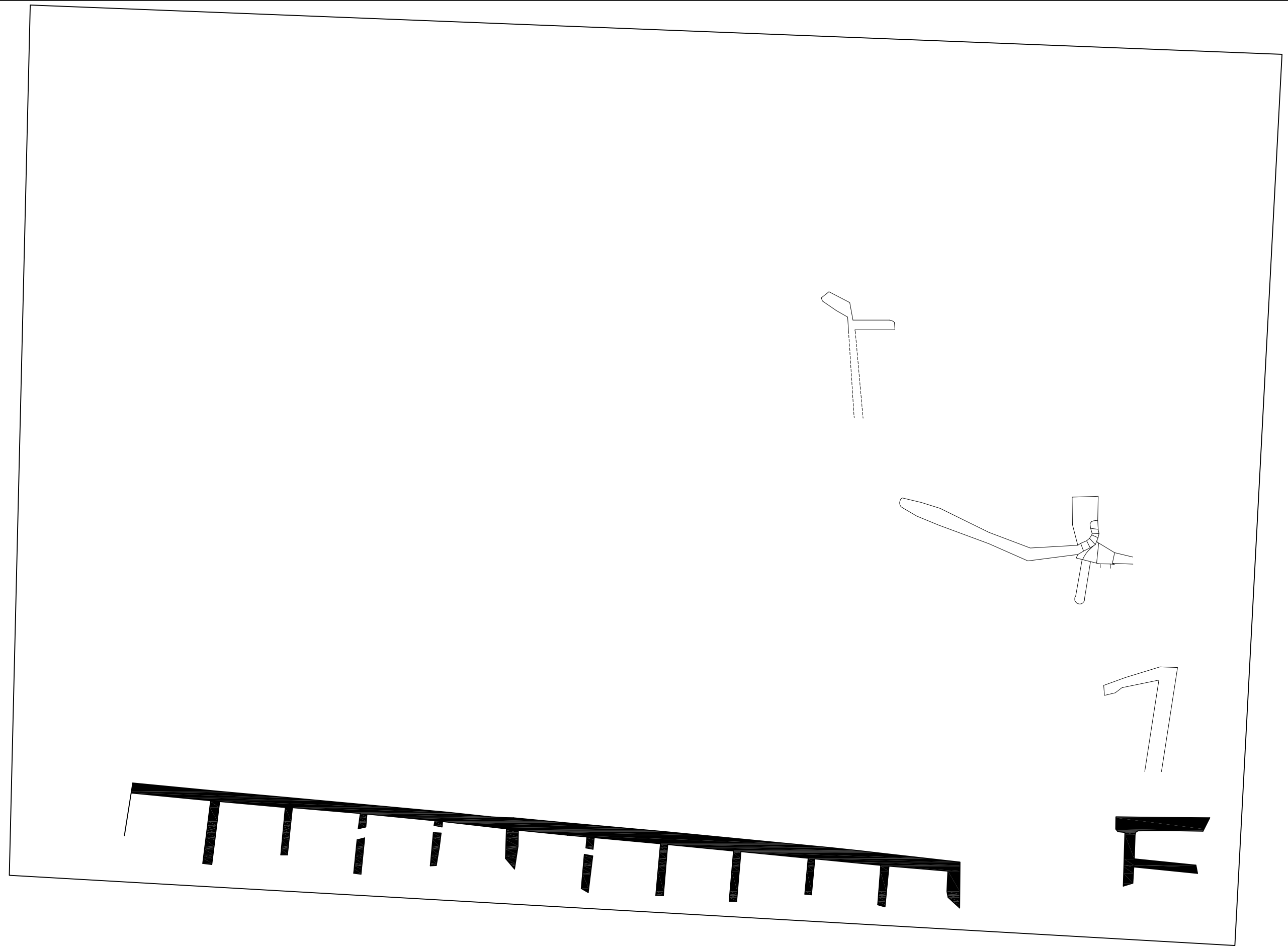
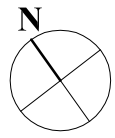
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
 Arqueològica:**
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

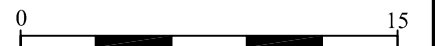
**Coordinació
 de dibuix:**
 Judit Vico

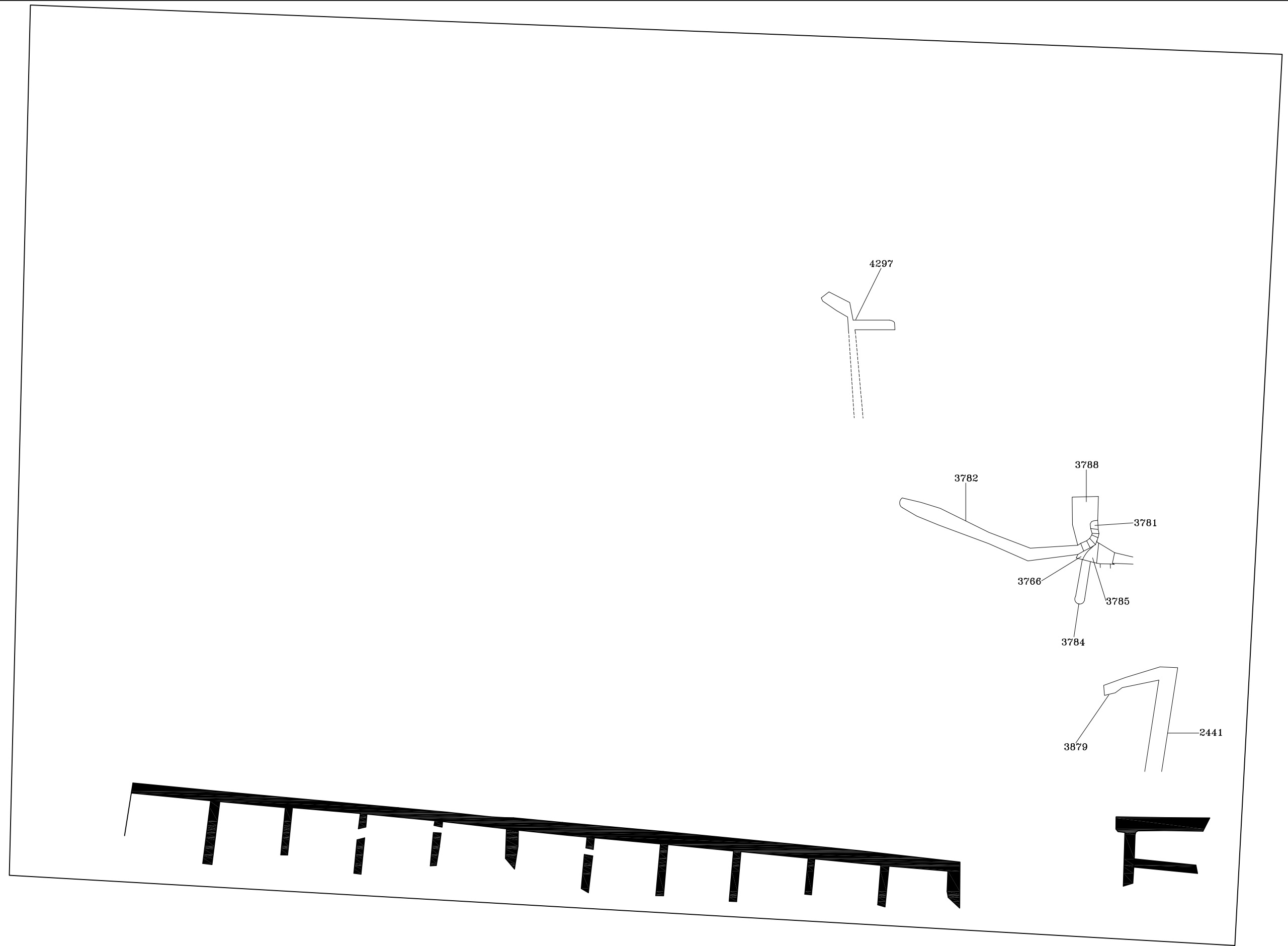
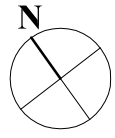
NOM DEL PLÀNOL
 Fase VI f
 amb circulacions d'aigua

Núm.
 A-82
 E: 1/300

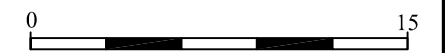

----- Restitució

----- Restitució

----- Restitució

0 15

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/
 /CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

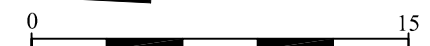
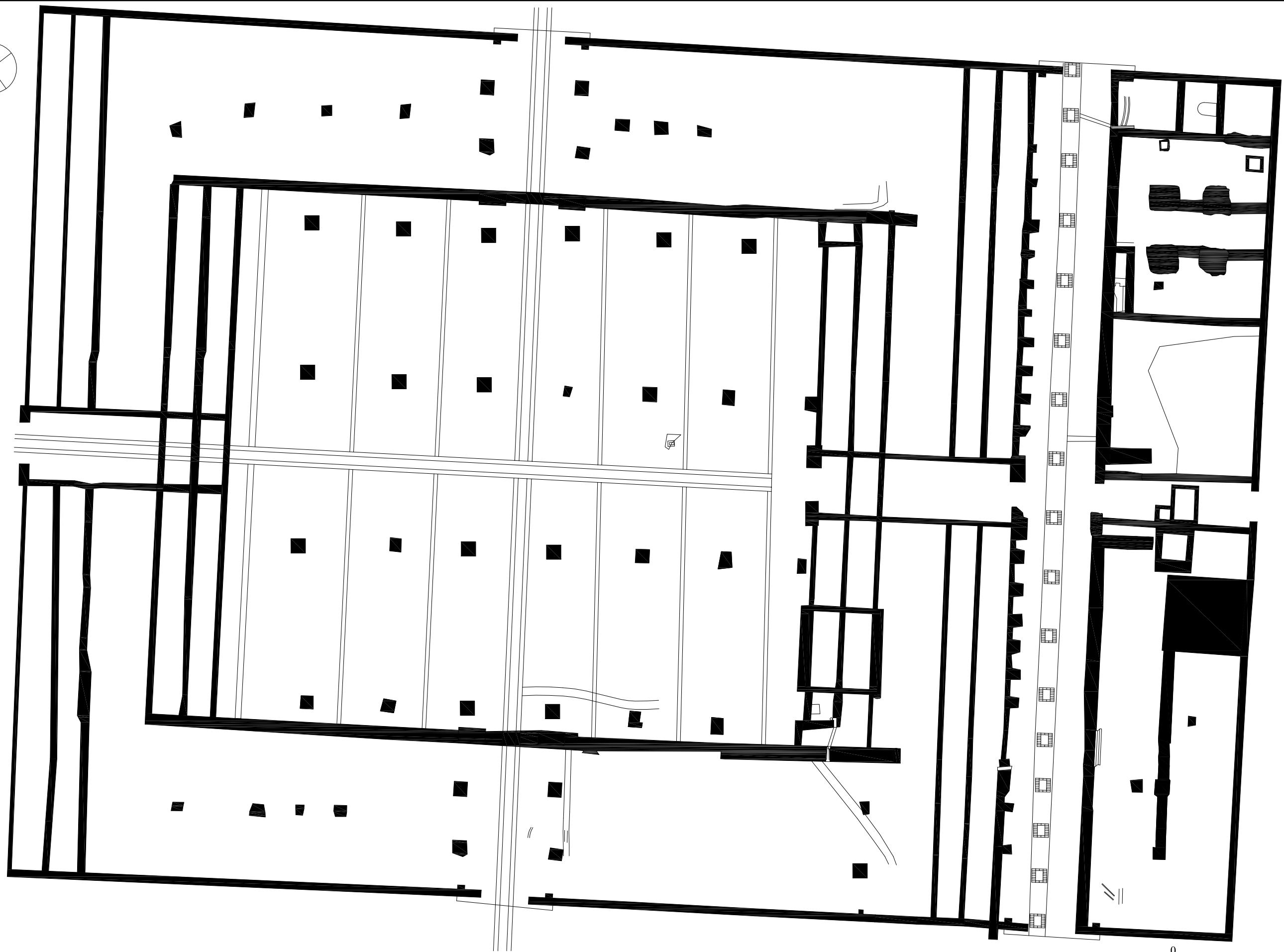
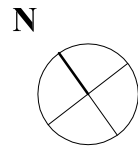
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
 Arqueològica:**
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

**Coordinació
 de dibuix:**
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIIa

Núm.
 A-85
 E: 1/300

Ajuntament de Barcelona
 MUSEU D'HISTÒRIA
 DE LA CIUTAT

/FOMENT/
 /CIUTAT VELLA/

 Mercats de Barcelona

 CODEX
 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

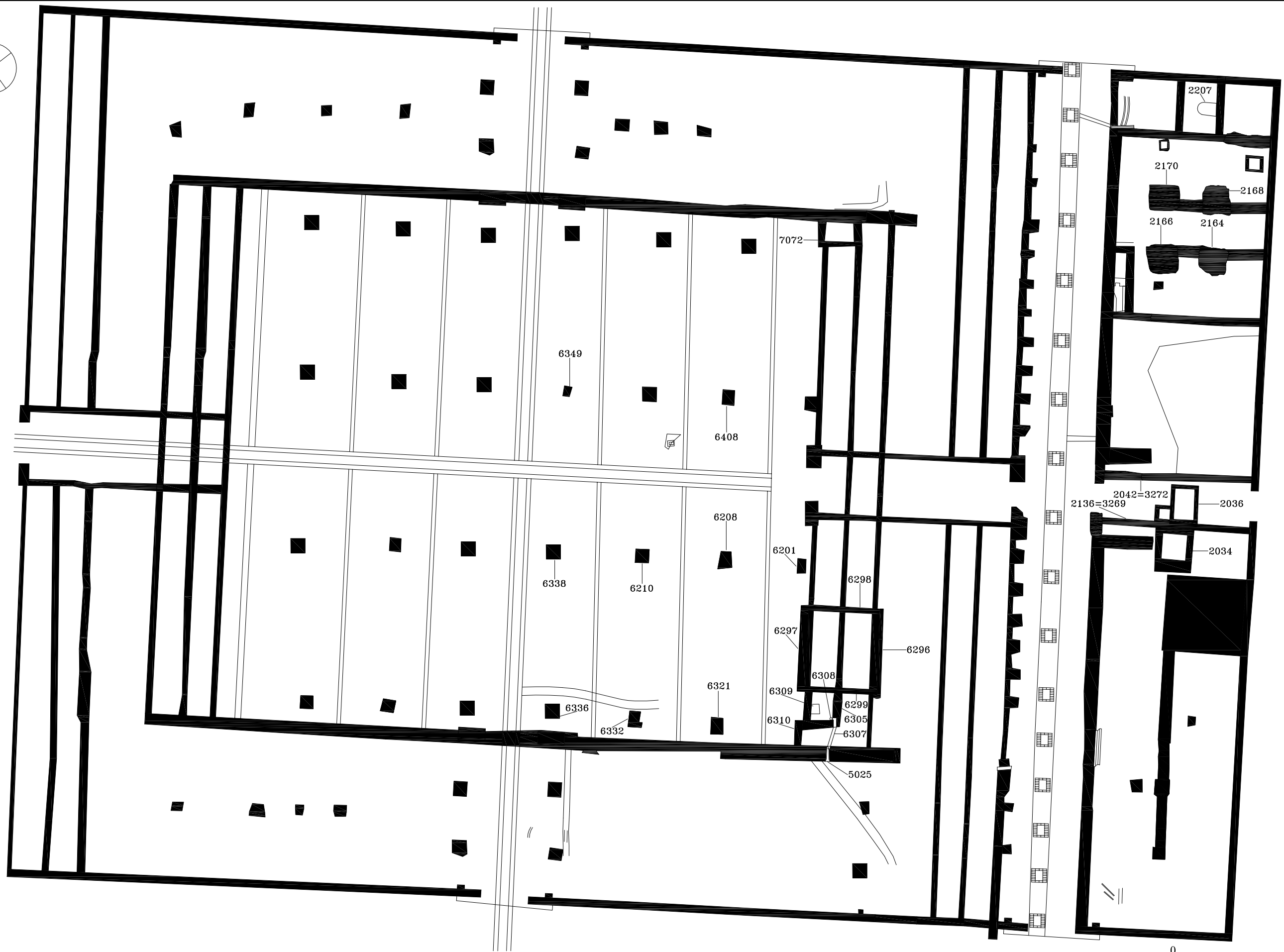
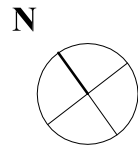
INTERVENCIÓ
 Mercat de Sta. Caterina
 68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04

**Direcció
 Arqueològica:**
 Josefa Huertas
 Jordi Aguelo

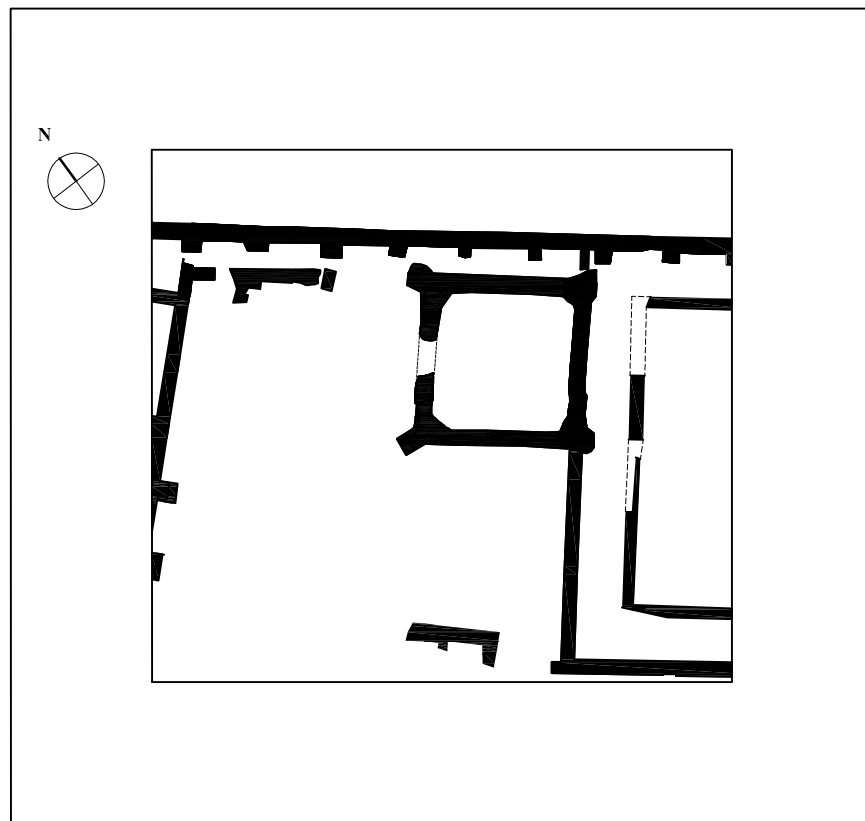
**Coordinació
 de dibuix:**
 Judit Vico

NOM DEL PLÀNOL
 Fase VIIb

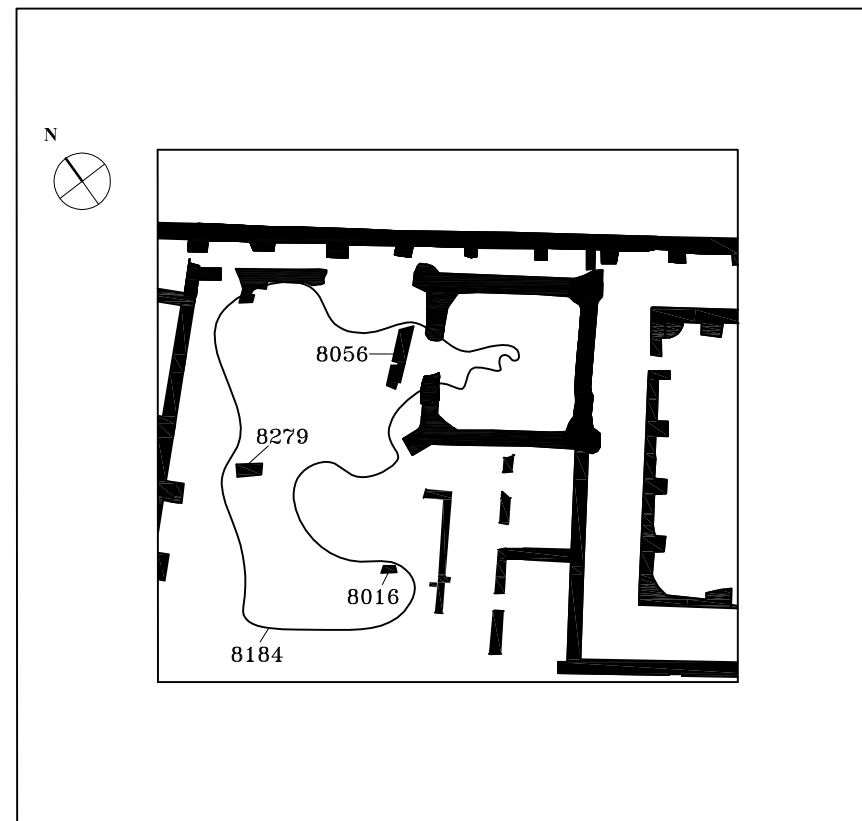
Núm.
 A-87
 E: 1/300

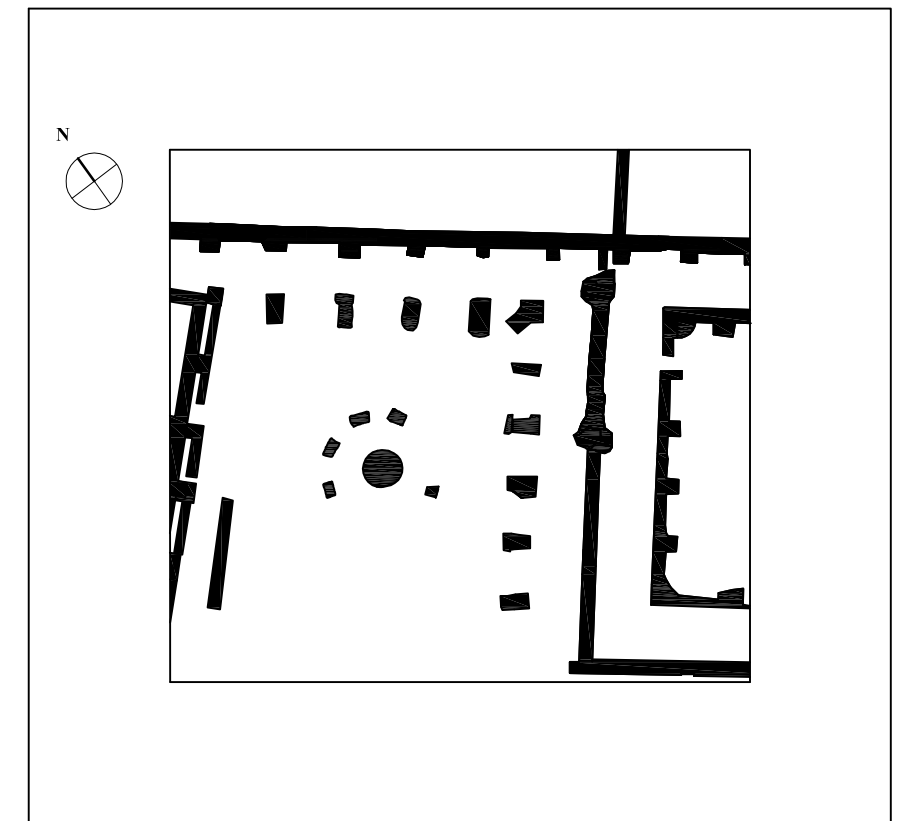
0 15

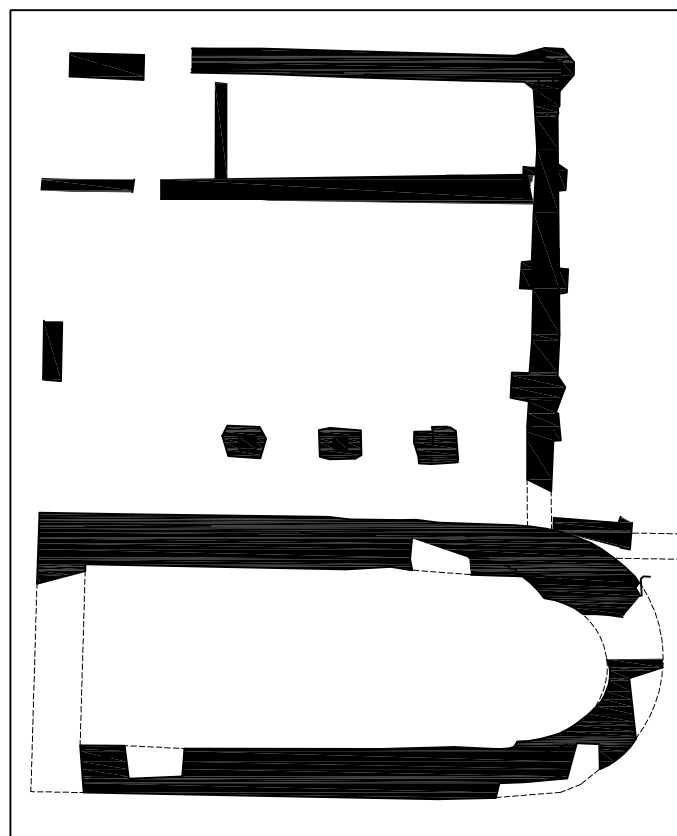
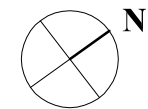
A - Fase VIb

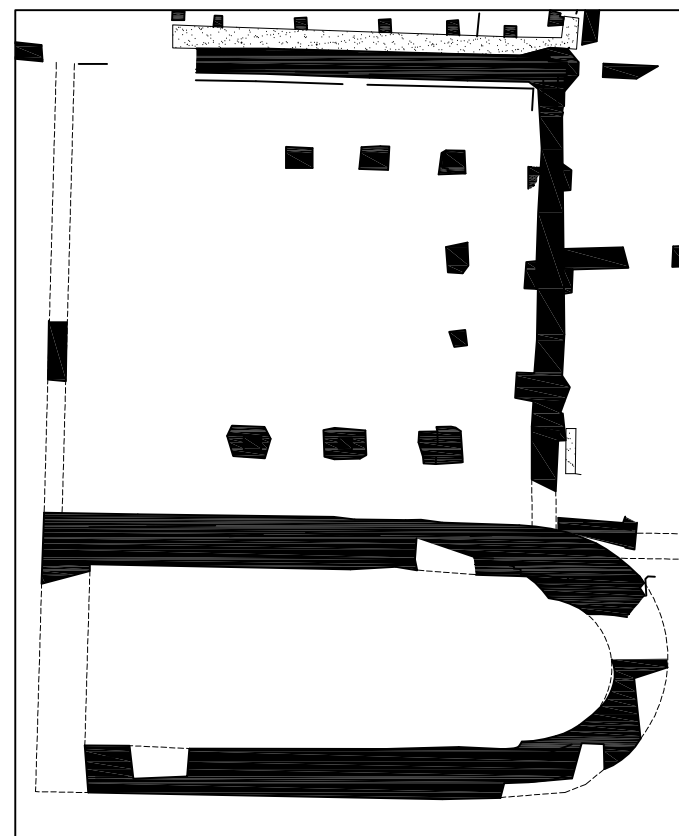
B - Fase VIc

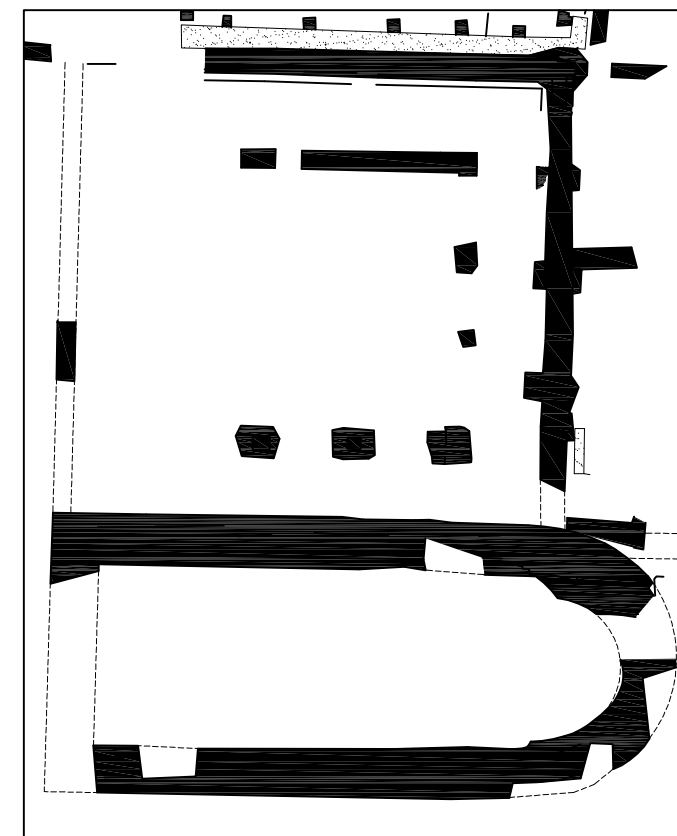
C - Fase VI d

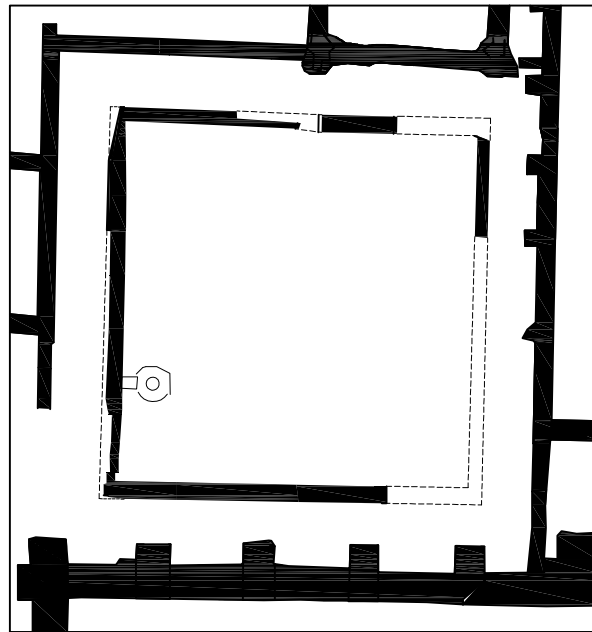
A - Fase Va/b

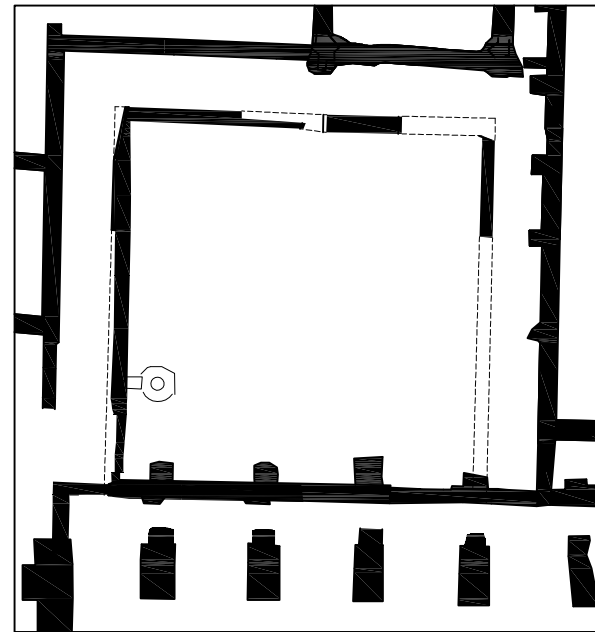
B - Fase Vc

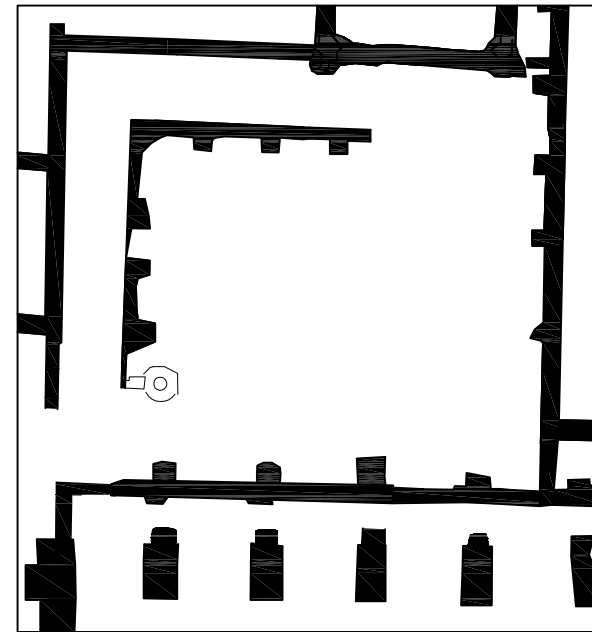
C - Fase Vc

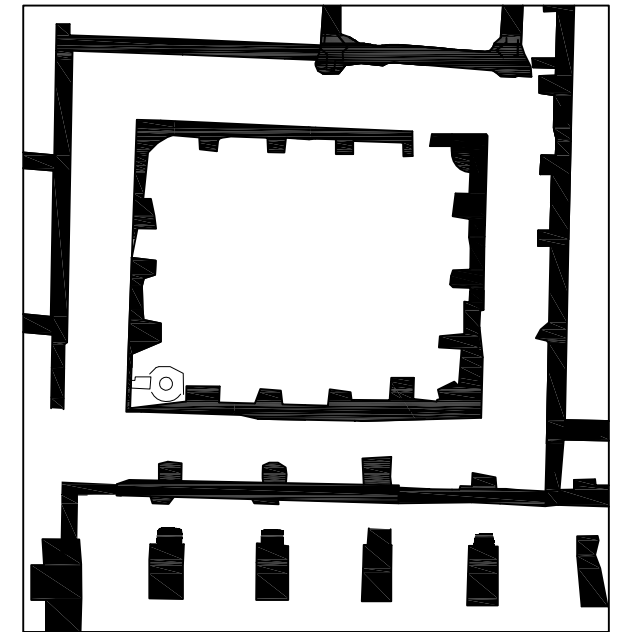
A - Fase VIb

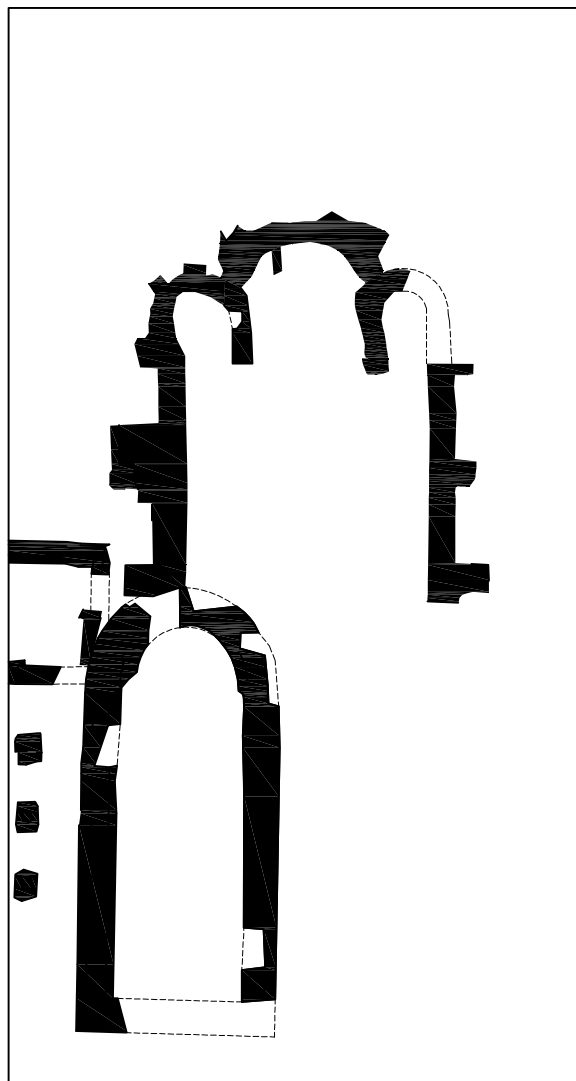
B - Fase VIb/c

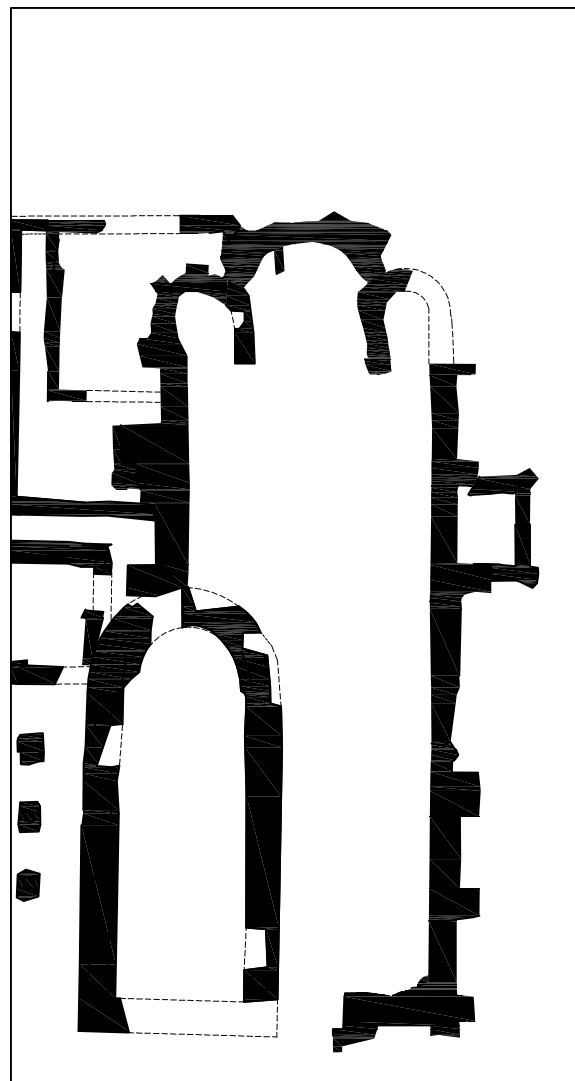
C - Fase VIc

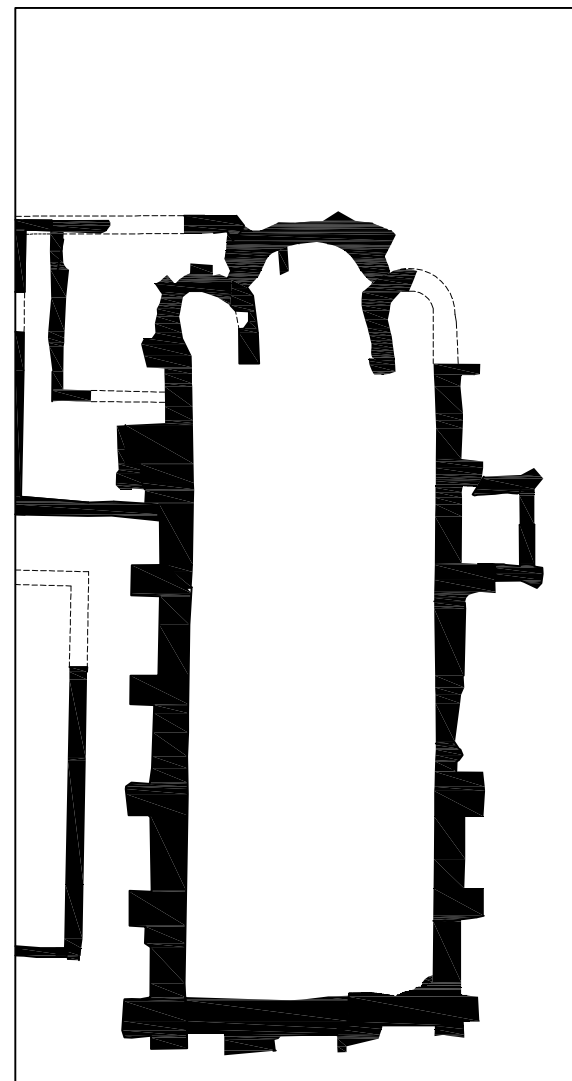
D - Fase VIc

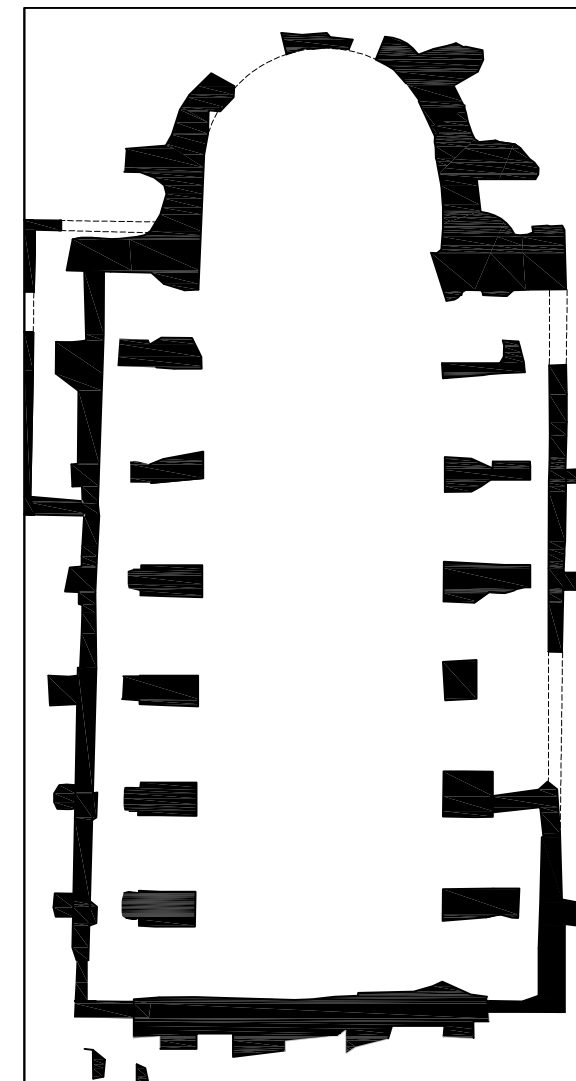
A - Fase VIa

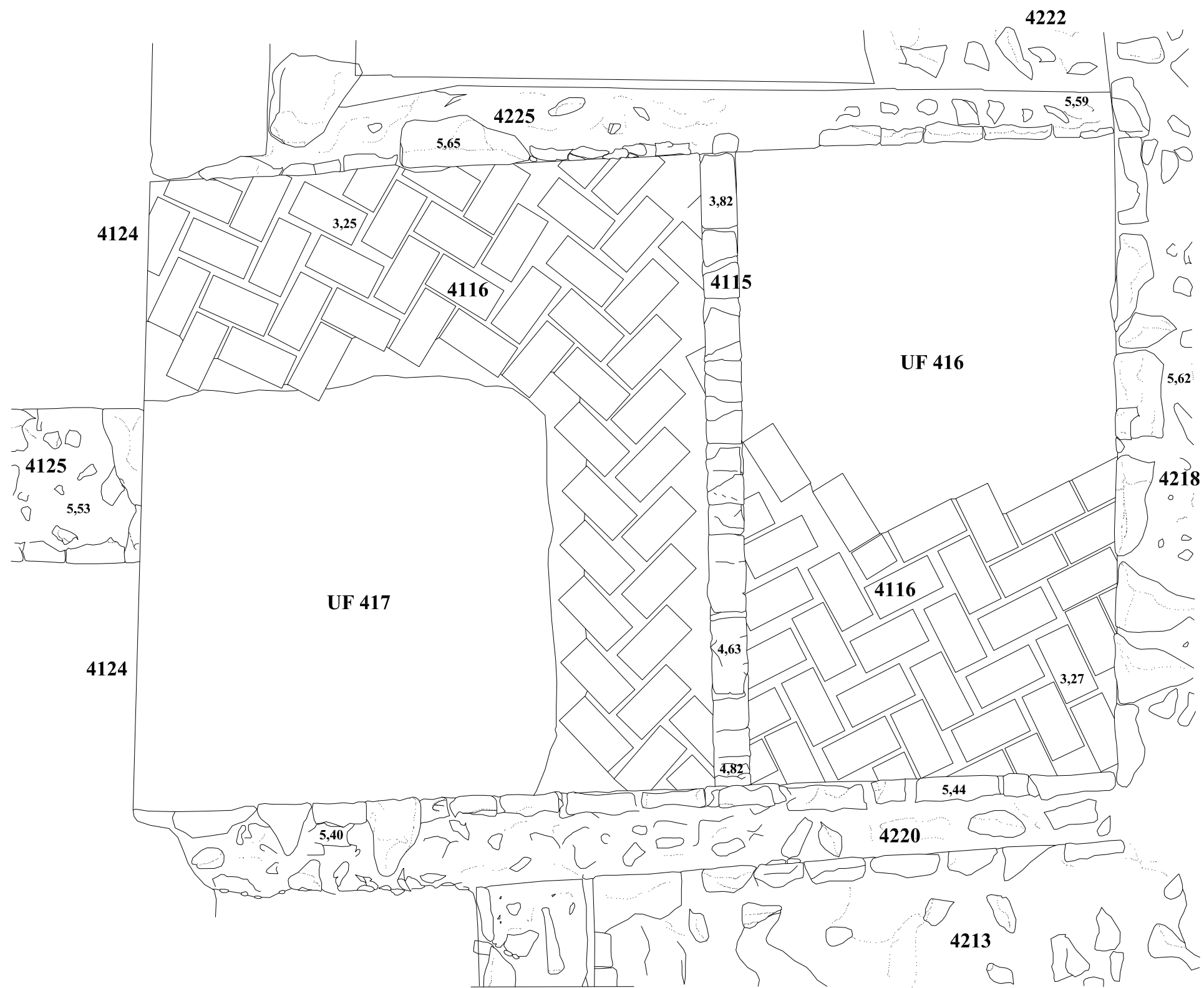
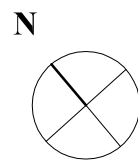
B - Fase VIa/b

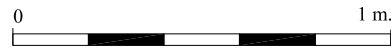
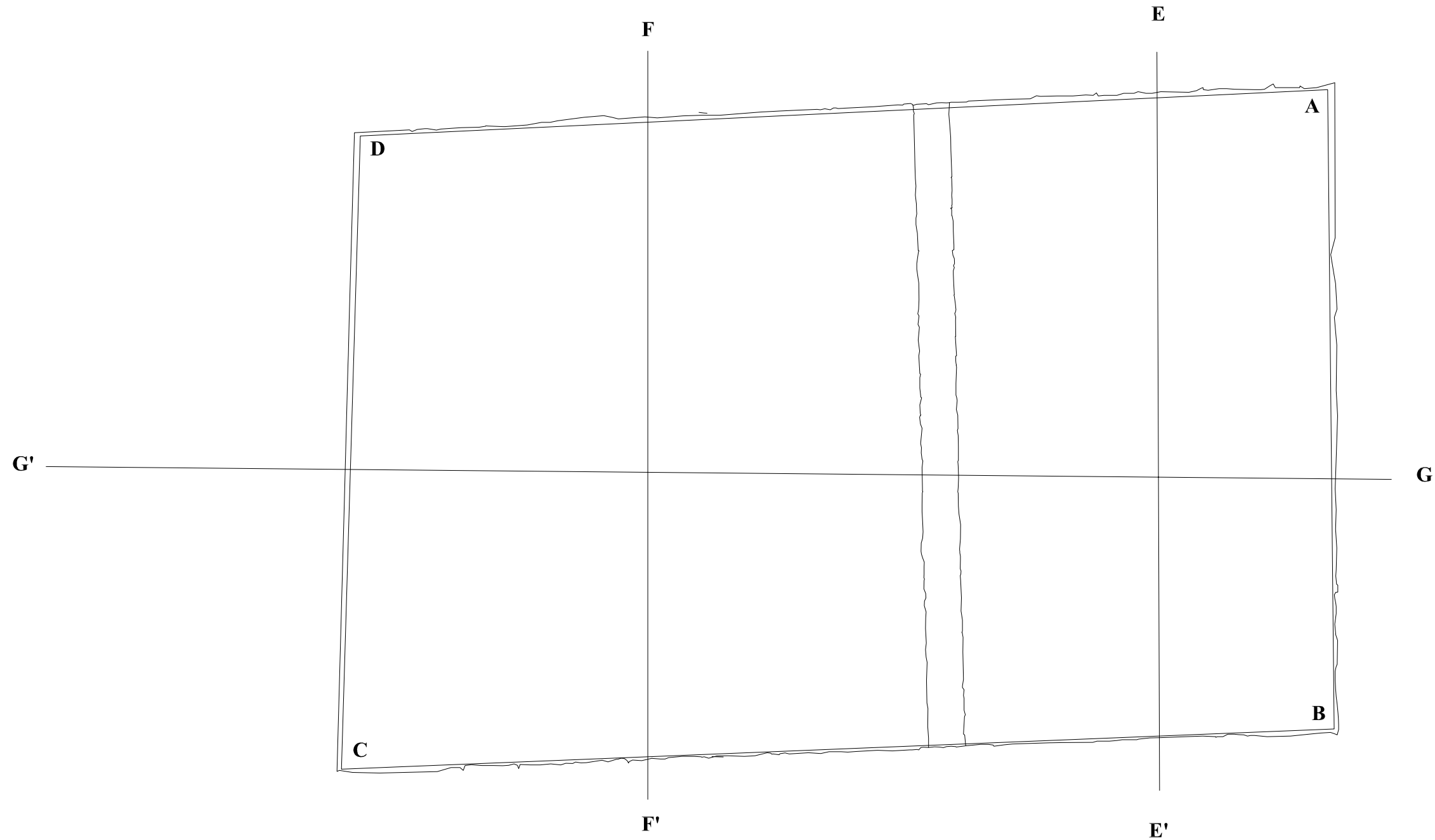
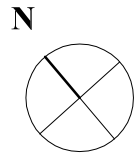

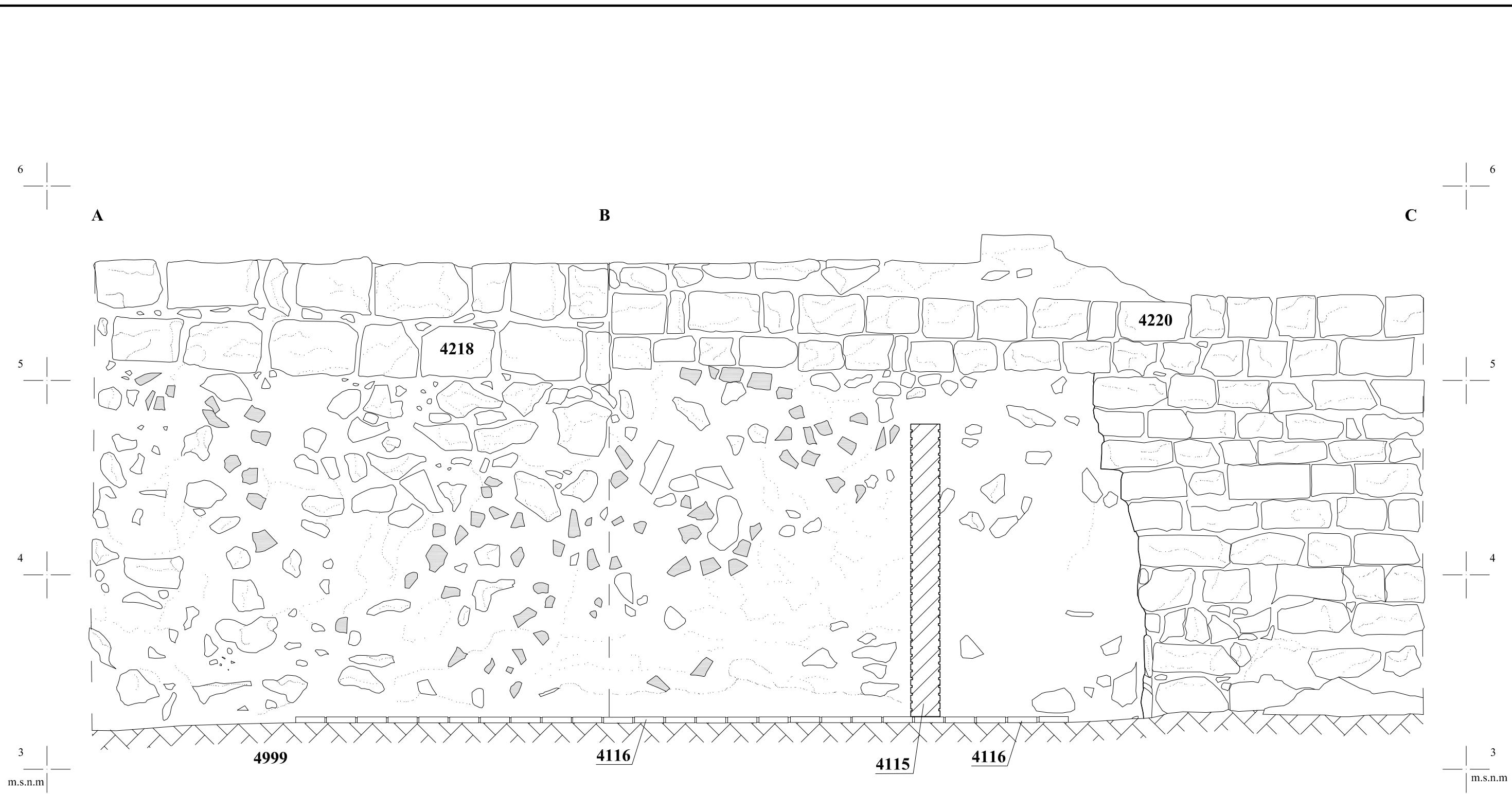
C - Fase VIb

D - Fase VIc

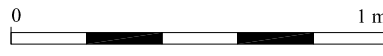

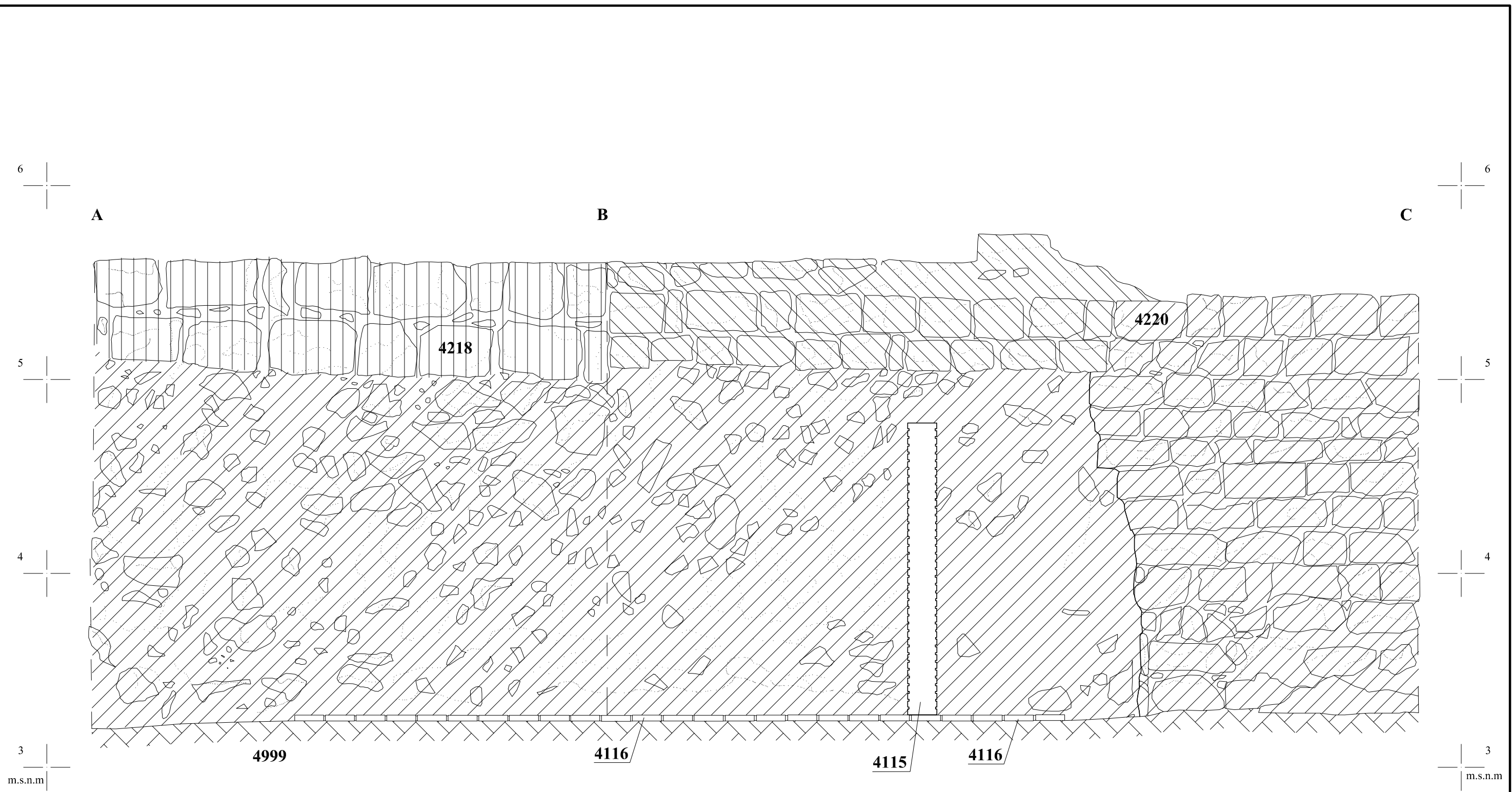

LLEGENDA

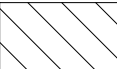

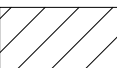
 : teules

Ajuntament de Barcelona MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT /FOMENT/CIUTAT VELLA/	 Mercats de Barcelona	 ARQUEOLOGIA I PATRIMONI	INTERVENCIÓ Mercat de Sta. Caterina <small>68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04</small>	Direcció Arqueològica: Josefa Huertas Jordi Aguelo	Coordinació de dibuix: Judit Vico	NOM DEL PLÀNOL Alçat interior A-B-C de les UF 416 i UF 417	Núm. C-152 E: 1/20

LLEGENDA

	: Campanar		: Nau
	: Murs tomba. Arrebossat que dona unitat		

Ajuntament de Barcelona MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT /FOMENT/CIUTAT VELLA/	 Mercats de Barcelona	 	INTERVENCIÓ Mercat de Sta. Caterina <small>68-99; 2-00; 120-00; 1-01; 7-02; 60-02, 62-03, 165-04</small>	Direcció Arqueològica: Josefa Huertas Jordi Aguelo	Coordinació de dibuix: Judit Vico	NOM DEL PLÀNOL Alçat interior A-B-C de les UF 416 i UF 417	Núm. C-153 E: 1/20